

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA
VIETII
LITERARE
ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XIII-A

1967

IANUARIE-IUNIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești: perioada postbelică. – București:

Editura Muzeul Literaturii Române, 2010-
vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 13-A.: 1967: ianuarie – iunie / coord. gen.: Eugen Simion; coord.
redacțional: Lucian Chișu.. – 2017. – ISBN 978-973-167-435-3

I. Simion, Eugen (coord.)

II. Chișu, Lucian (coord..)

821.135.1.09

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Simona ANTOFI, Ana-Maria BĂNICĂ, Răduț BÎLBÎIE,
Oana CENAC, Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Carmina COJOCARU,
Simona GALAȚCHI, Nicoleta IFRIM, Andrei MILCA,
Viorel MORTU, George NEAGOE, Maria NENADIĆ, Ana Maria PĂUNESCU

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XIII-A

1967

IANUARIE-IUNIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

București, 2017

NOTĂ

Pentru realizarea *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1967) au fost procesate materialele/ textele existente într-un număr de 33 de publicații, după cum urmează:

Prof. univ. dr. Simona Antofi, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: „Astra”, „România liberă”; **Drd. Ana-Maria Bănică**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Tânărul leninist”, „Cronica” (nr. 31-34), *Gazeta literară*” (nr. 14-26), *Indice 1967*; **Conf. univ. dr. Răduț Bilbâie**, Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu: „Presa noastră”, „Viața militară”; **Conf. univ. dr. Oana Cenac**, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: „Ateneu”, „Tomis”, „Tribuna” (nr. 1-26); **Dr. Lucian Chișu**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Albina”, „Scânteia”; **Lect. univ. dr. Alunița Cofan**, Academia de Studii Economice, București: „Orizont”; **Dr. Carmina Cojocar**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Amfiteatru”, „Familia”, „Luceafărul”, „Steaua”, „Gazeta literară” (nr. 1-13); **Dr. Simona Galațchi**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Argeș”; **Prof. univ. dr. Nicoleta Ifrim**, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: „Lupta de clasă”, „Scânteia tineretului”; **Dr. Alexandru Matei**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Cronica” (nr. 16, 26); **Dr. Andrei Milca**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Săptămâna Culturală a Capitalei”, „Viața studențească”, „Urzica”; „Cronica” (nr. 35-38); „Gazeta literară” (nr. 27-39); **Dr. Viorel Mortu**, Muzeul Brăilei „Carol I”: „Contemporanul”, „Secolul 20”; **Dr. George Neagoie**: Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Iașul literar” (nr. 1-8); **Dr. Marija Nenadić**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Cinema”, „Glasul patriei”, „Novi život” (*Viața nouă*), „Teatrul”, „Ramuri”, „Viața românească”, „Astra” (nr. 7), „Ateneu” (nr. 4, 8), „Gazeta literară” (nr. 40-52), „Iașul literar” (nr. 9-12); „Tomis” (nr. 11), „Tribuna” (nr. 27-52); **Drd. Ana-Maria Păunescu**: „Flacăra”.

IANUARIE

1 ianuarie

• [„Flacăra” an XVI nr. 1 (905); revistă editată de *Frontul democrației și unității socialiste**; format tipografic A3; 24 pagini; săptămânal, ziua de apariție: sâmbătă; nu se precizează componența redacției ci numai, ocazional, redactorul artistic, autorul machetei sau fotografiei de copertă.] Mircea Ciobanu semnează textul confesiv *Am debutat*, în care vorbește despre volumul său prim, apărut în anul 1966, și despre ceea ce avea să urmeze în bibliografia sa: „Anul acesta am debutat cu volumul *Imnuri pentru nesomnul cuvintelor*. (...) Pot spune numai că, pentru poezia mea, anul de care ne desprindem a fost un an fecund”.

• [„Glasul patriei”, an XII, nr. 1 (400); Organ al Comitetului Român pentru Repatriere; Publicație pe frontispiciul căreia nu stă scris: *Proletari din toate țările, uniți-vă !*, ci: „*Te slăvim Românie, pământ părintesc*”; format A2; apare de trei ori pe lună; nu se precizează componența redacției; * printre colaboratorii publicației se numără foști deținuți politici; O parte dintre textele cu subiect cultural și literar este preluată, fără a se preciza acest lucru, din presa culturală]. Acad. Victor Eftimiu publică editorialul *An nou*: „Ce ne va aduce noul an?... România privește cu încredere viitorul, croindu-și-l cu mâinile și cu inteligența întregului nostru popor liber, stăpân pe soarta sa, hotărât să se înalțe tot mai sus în civilizația și cultura lumii. Fiecare an al nostru este o nouă cotă cucerită către fericire, bunăstare, lumină. Fiecare an este o cărămidă așezată la edificiul construcției noastre obștești. Anul 1967 va fi deci încă un an de muncă, zidire, creație însuflețită, încă un an care apropie țara noastră de viitorul ei luminos”. □ Demostene Botez, Radu Gyr (*Departa, sub un cer străin*), Ion Paharnicul (*Gastronomie pe alt meleag*), Virgil Carianopol, Ion Socol, contribuie cu versuri. Un fragment din poezia *Iarna pe uliță* de George Coșbuc, completează tabloul. □ Horia Nițulescu evocă *Un cântec al obârșiiilor strămoșești – Plugușorul*: „Ființa poporului român se revelează, în deplina ei autenticitate și prin poezia folclorică, creație nemijlocită a geniului popular. Prin geneza ei, izvorând cu milioane de afluenți anonimi din toate colțurile pământului românesc și plămădită într-un timp care se numără cu veacurile, poezia populară ne înfățișează imaginea plenară, în timp și în spațiu, a sufletului național”. □ Paul Anghel semnează *România permanentelor*: „Roata celor 367 de zile a ultimului an m-a făcut – oricât ar părea de ciudat pentru un publicist – să mă extrag din întâmplări și evenimente, din pasionantul cotidian gazetăresc și să ating, în cursul unor vizite în

țară, însoțind conducătorii de partid și de stat, o realitate pe care aş putea-o numi *România permanențelor*”. □ Nichifor Crainic scrie despre *Doinele de dor*: „Dorul, căruia poporul nostru i-a închinat nenumărate doine, e sentimentul cel mai complex al inimii românești. Mulțimea nuanțelor psihologice din care e alcătuit îl face aproape inefabil. De aceea folclorul poetic a născocit atâtea figuri și atâtea metafore ca să-l exprime, ca să-l doinească. (...) Poetul anonim, care a trăit această năprăznicie, a suprimat distanța spațiului și a mistuit-o în durata spirituală, eternă a dorului, care îl leagă de țara lui”. □ V.D. Popa publică proza scurtă *Moș Crăciunii lui Gigel*.

3 ianuarie

Încetează din viață, la București, **Alfred Margul Sperber**, n. 23. 09. 1898, Storojenț, (Bucovina, azi în Ucraina – 3. 01. 1967, București, poet și traducător din limbile germană și idiș.

5 ianuarie

• **[„România liberă”, an XXV, nr. 6910, Organul sfaturilor populare din Republica Populară România, format tipografic A1, cotidian; nu se precizează componența redacției]** Un articol omagial, *in memoriam*, este consacrat scriitorului Alfred Margul Sperber, mort la din 3 ianuarie 1967, poet de limbă germană, traducător de poezie românească – a tradus texte din Eminescu, Arghezi, Philippide, Beniuc, Maria Banuș etc. – și, după o scurtă biografie, este semnalat militantismul și implicarea celui omagiat în dezvoltarea și afirmarea culturii socialiste din România.

• **[„Scânteia”, An XXXVI, nr. 7217; Organ al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român; format tipografic A1, 4 pagini, cotidian; nu se precizează componența redacției]** În pofida faptului că „spațiile acoperite de monografiile sunt mai întinse decât locurile rămase goale”, Const. Ciopraga consideră că *Se cere îmbogățită viziunea istorică asupra literaturii noastre*: „Pe la începutul acestui secol, un critic tânăr, Ilarie Chendi, lansa un apel semnificativ: «*Dați-ne monografiile scriitorilor noștri!*» (...) Reluată pe baze noi, în cadrul culturii socialiste, problema monografiilor stă în centrul atenției. (...) Dintre istoricii literari, mulți cultivă astăzi studiul monografic. Procesul de preluare critică a moștenirii literare, cercetările de arhivă și studiile pregătitoare pentru *Tratatul de Istorie a literaturii române* au deschis perspective investigațiilor ample, monografiile presupunând abordarea complexă a unui scriitor sau a unei probleme. (...) S-au publicat în ultimii ani monografiile de scriitori și monografiile de curente. Avem monografiile despre scriitori din epoca premodernă, despre clasici ca și despre scriitori din secolul al XX-lea; despre scriitori de prima mărime și despre alții mai puțin importanți. Există monografiile ample și monografiile sintetice, apărute fie la Editura pentru literatură, fie la Editura tineretului, unele de o valoare incontestabilă. Ce reprezintă toate acestea în ansamblu? O încercare de adâncire, de cunoaștere și

explicare științifică, de stabilire a unor valori. Spațiile acoperite de monografia în momentul de față sunt mai întinse decât cele rămase goale”.

• [„Albina”, An 69, seria a II-a, nr. 993; organ al Așezămintelor Culturale; format tipografic A3; săptămânal, ziua de apariție: joi, nu se precizează componența redacției; Totalul aparițiilor și serialitatea lor anuală este înregistrată cu cifre arabe] M. R. Paraschivescu prezintă cu multă generozitate *O autoare cu noroc și cu talent*: „Elena Crăciun este o scriitoare din popor. Ea a debutat în revista «Ramuri» din Craiova, care i-a publicat începutul romanului *Fată fără noroc*. Acest capitol a fost salutat cu multă căldură de către redactorii revistei ca și de scriitorii care obișnuiesc să citească și proza altora în afară de-a lor. Cu toții au recunoscut că Elena Crăciun are un dar aparte și știe să-și povestească frumos și simplu viața cu necazurile multe și bucuriile puține. (...) După cum ne asigură ea însăși, visul vieții sale a fost să-și povestească în scris această viață. Chiar acest gând o apropie de unul din întemeietorii de frunte ai prozei noastre, care însă n-a avut răgazul și norocul să-și scrie amintirile întregii vieți – fiindcă a murit de tânăr – dar a apucat să lase-n pagini neuitate amintirile copilăriei lui. E vorba de Ion Creangă și e interesant de văzut că la aproape o sută de ani după el, un alt copil al țărânimii își scrie amintirile nu numai din copilărie, dar mai cu seamă din tinerețe și maturitate, adică amintirile unei vieți. În coloanele de față, reproducem câteva crâmpoie răzlețe din cartea Elenei Crăciun pe care ea și-a numit-o *Fata fără noroc*. Dar băgăm de seamă că autoarea cărții a avut mai mult noroc fiindcă are și stăruință și darul povestirii”.

6 ianuarie

• [„Contemporanul”, nr. 1 (1056); Organ politic, social, cultural editat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă; Format tipografic A1, (8 pagini); săptămânal, ziua de apariție: vineri; Colegiul redacțional: Aurel Baranga, Marcel Breazu, G. Călinescu, Roger Câmpeanu (secretar general de redacție), C. N. Constantinescu (redactor șef adjunct), Ion Drăgan (redactor șef adjunct), Ioan Grigorescu (redactor șef), Horia Hulubei, G. Ivașcu (director), Ion Mihăileanu (redactor șef adjunct), Szelmér Ferenc, Cicerone Theodorescu, Zeno Vancea] Pe prima pagină o fotografie cu studenți din anul V ai Facultății de Limbă și literatură română în vizită la Tudor Arghezi, „patriarhul poeziei românești”, pentru a-i ura *La mulți ani!* □ Titus Mocanu publică, la rubrica *Cronica gândirii științifice* eseu *Existențialismul contemporan*. □ Ștefan Aug. Doinaș prezintă, la rubrica *Meridiane Poezia generației beat*: „Există destui critici occidentali care consideră că singura mișcare poetică interesantă după anii 1945 ar fi aceea a generației americane *beat*. În sprijinul acestei aprecieri care – după opinia noastră – este exagerată ar pleda trei argumente: violența revoltei împotriva modului de viață american, explorarea, cu ajutorul drogurilor a unei zone limită, a mecanismelor

psihice subconștiente precum și formula poetică originală a *beatnicilor*". □ Ana Blandiana publică poemele *Cine știe...*, *Ochiul închis* și *Alveola cealaltă*. □ Despre *Simbol și semnificație* – [la] Ion Barbu scrie Laurențiu Ulici □ Marin Mincu publică *Ion Barbu și geometria poeziei*: „Narcisismul barbian aduce liricii noastre un timbru pur, conducându-ne spre lumea esențelor. Purismul lui Barbu devine unica punte spre Poezie. Symbolistica sa se pune sub vraja unei inspirații rare. Nicăieri (chiar dacă s-ar zice că e invers) nu se întâlnesc în poezia lui Ion Barbu jocuri facile de vorbe, lipsite de semnificație. Totdeauna simbolurile sale au o valoare inițiativă”.

• [„Tribuna”, an XI, nr. 1 (518); săptămânal de cultură, Nu se precizează afilierea instituțională; Format tipografic A 1, 12 pagini, săptămânal, zi de apariție: joi; Colegiul de redacție: Dumitru Mircea (redactor-șef), Ilie Balea, Teofil Bușecan (redactor-șef adjunct), Al. Căprariu (secretar general de redacție), Acad. C. Daicoviciu, Romul Ladea, Ion Lungu, Ion Manițiu, Ion Oarcăsu, Vasile Rebreanu, Mircea Zăciu] Pagina întâi publică poeziile *Odihnă pe spadă* și *Primordial*, semnate de Ion Rahoveanu. □ La rubrica *Însemnări*, Ion Oarcăsu scrie despre *Conștiința de sine*, articol în care rezumă interviul cu Al. Philippide, publicat în „Luceafărul” (nr. 52/1966). Pentru semnatarul articolului „actul literar, prin însuși manifestarea lui publică, implică oarecum o conștiință de sine, o pătrundere și o înțelegere a propriei condiții.” Citând opiniile lui Al. Philippide referitoare la actul creației, Ion Oarcăsu notează: „A crea înseamnă a fi tu însuși «și nu împrumutat sau înfiripat din imitații și infiltrații străine, din influențe neasimilate sau rău asimilate.»” Pentru Philippide sinceritatea în artă este esențială, „devine până la urmă sinonimă cu originalitatea deplină, organică, căci „nu este sincer acela care lucrează împrumutat, care nu este el însuși, fie că are o slabă individualitate stilistică, fie din cauză că nu-și dă destulă silință să fructifice în chip independent talentul pe care îl are.” În concluzie, semnatarul articolului notează: „Opiniile poetului Al. Philippide conturează deci profilul unui scriitor conștient de propria sa vocație creatoare, pe care ajunge să și-o dezvăluie prin cultură și autoexigență; confruntându-se mereu, înainte de a ieși pe arena publică, la fel de exigentă și necruțătoare cu literatura valabilă a înaintașilor scriind (și mai ales publicând) doar atunci când are de comunicat oamenilor mesajul său, exclusiv al său, sincer și definitiv, și nu ceva de împrumutat, ieșit din parcurgerea grăbită și achizitivă a unor valori străine.” □ La aceeași rubrică, Ion Oarcăsu (*Poezia panoramelor*) comentează pe marginea unui colaj de poezii, semnate de Ion Bănuță: „Argheziene ca timbru pe alocuri, aceste «panorame» rețin atenția prin însuși unghiul lor ordonator; poetul vede lumea dintr-o perspectivă unitară, căutând să descifreze în lucruri factorii de permanență; e când curios, când patetic sau indiscret, când ironic, necruțător cu proiecțiile fantastice ale minții omenești. Tonalitatea generală tinde să devină aceea a cântecului tradițional, deci muzicală, fluidă, insinuantă prin

sonorități și meșteșug asociativ.” Sesizând câteva similitudini cu „solemnitatea neagră a lui Emil Bota”, autorul articolului conchide: „Ion Bănuță e un disimulat modern, cu simțul grotescului veritabil: Voi fi prea trist la moartea mea văzând că ochii reci / n-au plâns pe ramură de vis durerea-ntreagă a lumii, / N-au râs prea plin în vraja plină de adaos, / n-au vânturat sublim culorile din vremuri, / nisipul mării nu l-au descântat de-ajuns. (Panorama morții mele)”

□ Mircea Vaida semnează articolul *Sextil Pușcariu – istoric și critic literar (I)*, în care creionează portretul celui care „și-a dobândit faima în primul rând ca lingvist”. Evocând anii săi de formare, semnatarul articolului notează: „La Viena și la Lipsca a deprins sistemul riguros și stăruitor de analiză, la care școala pariziană a adăugat acel spirit subtil și elegant.” Nu sunt uitați „anii de liceu petrecuți la Brașov și tradiția moștenită din familie, izvoare ale iubirii sale de limbă și popor, a dragostei pentru folclor și cronicari, a profundului patriotism, condiții fără de care toate calitățile ar fi rămas probabil posibilități neindividualizate.” Analiza lucrărilor sale cele mai importante îi permite lui Mircea Vaida să remarce în stilul lui Sextil Pușcariu „marea lui claritate, păstrarea neașteptată a limpezimii și acurateței ideii, în ciuda bogatului material documentar, și a multiplelor comparații.”

□ Rubrica *Opinii* găzduiește articolul *Moda poetică*, semnat de Victor Felea care, analizând revistele vremii, remarcă „o mișcare publicistică destul de vie, un colocviu critic interesant, cu toate că nu e animat totdeauna de pornirile cele mai dezinteresate.” Totodată, semnatarul articolului remarcă prezența scriitorilor și criticilor vremii la tot mai multe confruntări publice care se transformă în adevărate „dueluri polemice, fie despre poezie, fie despre critică. Proza a rămas deocamdată un sector de penumbră, deși dacă ne-am uita mai atent, s-ar găsi și în această direcție teme de discuție.” Încercând să realizeze o radiografie cât mai precisă a perioadei, Victor Felea observă: „Felul acesta de a te exprima în imagini tari, șocante, descompunând și recompunând impresiile după hazardul asociației, plasticizând sau, dimpotrivă, abstractizând excesiv – a ajuns să constituie o modă poetică foarte răspândită.” Tabloul schițat nu pare îngrijorător pentru semnatarul articolului care își exprimă optimismul generat de caracterul trecător al fiecărei mode: „Dar să nu ne alarmăm prea tare; moda poetică de azi, ca orice modă, va trece și, din fericire, nu afectează în adânc talentele adevărate. Ea devine un fenomen literar nociv când produce confuzie printre cititori și poeți, orientând gustul numai într-o direcție, intervertind valorile, lăsând să se creeze un climat nefavorabil diversității de stiluri. O literatură nu se poate dezvolta sub o singură formulă, fie ea cât de nobilă și de prestigioasă. De aceea ni se pare exagerat ca noile talente să pornească de la unită aspirație: scrisul teribilist și confuz, fără o finalitate artistică majoră.”

□ Poetul George Boldea, „spiritul inițiator și animator al atmosferei literare de la revista «Abecedar»” este evocat de Serafim Duicu în articolul *Un poet uitat. George Boldea*. Demersul autorului vizează identificarea rolului și contribuției

acestui poet la crearea aceluși „șuvoi de poezie, într-o epocă de căutări și experimente.” Analiza, chiar și parțială, a unor elemente care compun stilul poetului, îi relevă semnatarului articolului un scriitor matur „un poet de largă vibrație poetică, cu o complexă structură interioară, care nu a reușit să-și desăvârșească opera începută, căci moartea timpurile avea să frângă în două (la 9 decembrie 1934) un zbor pornit desfășurat să cucerească tainele Poeziei. □ Viorel Știrbu semnează, sub titlul *Accidentul*, fragmente din volumul, aflat încă în pregătire și intitulat *Un septembrie frumos*. □ Colajul de versuri (*Clipește lumina, Cumpăna leneșă, Popas, De un timp, Între amurguri, În tăcere, Mereu nedeslușiți*), aparține lui Iustin Moraru. □ Marosi Péter publică interviul cu prozatorul Szabó Gyula, redactorul secției de proză de la revista „Utunk”. Problematika interviului vizează o succintă prezentare a debutului scriitoricesc, a avatarurilor pe care le implică activitatea de creație, opinii despre eterna pendulare între „inovatorii cu orice preț și cei insensibili la noutate”, cauze ale aparițiilor din ce în ce mai rare a „nuvelor din mediul sătesc” și, nu în ultimul rând, planurile de viitor ale prozatorului. □ În *Document al unei școli de istorie românească*, Mircea Țoca prezintă una din revistele de referință din peisajul academic clujean: „Studia Universitatis Babeș-Bolyai”. După o scurtă prezentare a istoricului, autorul afirmă: „A comprima în spațiul restrâns al unei prezentări întregul conținut de idei și de valori al unei reviste științifice, pe o perioadă atât de lungă de timp, este (...) evident imposibil de realizat în întregime. (...) Însemnările noastre și-au propus numai să înfățișeze câteva din motivele prestigiului de care se bucură revista în țară și în străinătate.” □ Ultima pagină a revistei este dedicată lui Rainer Maria Rilke. Se publică poezia *Elegia a patra*, în traducerea lui Ștefan Aug. Doinaș și Virgil Nemoianu, poemele *Din „cartea orelor”*, *Poem* și *În nopți adânci*, traducerea fiind asigurată de Victor Săhleanu.

7 ianuarie

- [„**România liberă**”] Cronica literară semnată de Boris Buzilă se referă la cartea *Valori literare* de Ion Dodu Bălan: „ceea ce este fragil în acest volum rămâne însă exclusiv în sfera articolelor ocazionale, îndemnându-ne astfel să explicăm demonstrația nedusă la capăt, generalitățile rămase în faza enunțiativă (...) Inegal ca valoare, volumul conține, totuși, studii temeinice despre teatrul lui Ioan Slavici, despre universul artistic al lui Octavian Goga – *Octavian Goga sau plânsul unei mii de ani, Opera dramatică și structura universului artistic al lui Octavian Goga*, despre Ion Marin Sadoveanu sau despre folcloriștii noștri”.

- [„**Scânteia**”] În chestiunea raporturilor dintre tradiție și inovație (modernitate), care au devenit un subiect permanent în dezbaterile presei culturale, Z. Ornea vine cu o serie de nuanțări de natură ideologică în articolul *Osmoza tradiției și spiritului modern în artă*: „Capitol de mare însemnătate în filozofia

culturii, problema raportului dintre tradiție și inovație a constituit mereu obiectul unor aprinse dezbateri. (...) Fără îndoială, pe multe planuri, între tradiție și modernitate se stabilesc relații de contrarietate. Niciodată ele nu vor cunoaște însă antinomia ireconciliabilă. De fapt, raporturile sunt de întregire reciprocă. (...) Distincția între tradiție și tradiționalism e cu deosebire importantă pentru că într-adevăr tradiția nu se opune, ci, dimpotrivă, e deschisă inovațiilor firești, iar tradiționalismul se plasează pe poziția unei închistate rezerve, respingând orice înnoire. (...) În același timp, în sfera conceptului de inovație, de modernitate, trebuie evidențiată distincția necesară dintre spiritul modern, inovația reală și modernism sau inovația formală. (...) Nu trebuie să se uite niciodată că, în ultimă analiză inovația, modernul trebuie să reflecte trăsăturile naționale și sociale care le determină, tot așa cum faptele de cultură produse anterior și intrate de secole în tezaurul denumit tradiție au fost la vremea lor expresii moderne ale unor necesare condiții materiale și spirituale. Apare astfel evident că spiritul modern și tradiția se completează fericit, fiind în fond două laturi, două componente de bază ale aceluiași proces vital. (...) Echilibrul între cei doi poli ai relației tradiție – modernitate (inovație) este o problemă de bază a oricărei culturi. (...) Unii tineri prozatori sau dintre cei care bat acum la porțile literaturii încearcă să creeze o proză absconsă, dominată de neliniști anxioase sau stări patologice, populată cu inși vidați sufletește, lipsiți de idealuri și idei, cu o etică răsturnată, zdrobiți de plictis și urât, ucigându-și vremea între cârciumă și bar. (...) Acești tineri prozatori care se revendică exclusiv din Dostoievski, Faulkner, Kafka și Joyce. (...) Nu putem respinge din câmpul delicat al artei seninătatea operei, echilibrul și măsura în favoarea exclusivă a tensiunii și a neliniștii. A începe o povestire cu sfârșitul sau a o fragmenta în impuse planuri paralele pentru a exprima astfel inventate sfâșieri lăuntrice sau dedublări sufletești nu conferă automat modernitate. După cum cultivarea exaltată a ermetismului sau a limbajului ilogic și ezoteric în poezie nu înseamnă esențializarea ideilor și gândire modernă. Această fetișizare a mijloacelor nu naște forțamente modernitate și inovările de acest fel (vechi de altminteri) n-au nimic comun cu adevărata modernitate și cu spiritul modern”.

• [„Cronica”, an I, nr. 1 (48); săptămânal politic, social, cultural editat de Comitetul regional pentru cultură și artă – Iași, Format tipografic A3, 12 pagini, apare sâmbătă; Colegiul de redacție: Nicolae Barbu – redactor șef adjunct, Otilia Cazimir, Constantin Ciopraga – Director, Ion Creangă, Al. Dima m. c. al Academiei Republicii Socialiste Române, Ilie Grămadă, Dan Hatmanu, Gavril Istrate, George Lesnea, Petre Milcomete. George Lesnea, Jules Nițulescu, redactor-șef adjunct; acad. Cristofor Simionescu, Achim Stoia, Corneliu Ștefanache Mihai Beniuc publică poezia *Veșnica nuntă*: „Vin de pe drumuri să m-adun pe drumul / Ce poate totuși va străbate fumul / Atâtor veșnic reaprinse ruguri – / În vis văd ori aieva pâine, stru-

guri!?”. □ Secțiunea *Cronica literelor* cuprinde versuri de Ion Bănuță, fragmente din *Olimpul diavolului*, *Panorama așteptării*, *Panorama uitării*, *Panorama blestemului* și *Panorama greierului*. □ Mircea Radu Iacoban publică nuvela *Legenda întâia* [sic]. □ Începând cu acest număr, apare *Ancheta cronicii*, la care participă critici, poeți și prozatori din întreaga țară, care au răspuns la următoarele întrebări: 1. Ce trebuie să înțelegem prin „spirit modern” în literatura actuală? 2. Care sunt tradițiile la care se raportează literatura contemporană? 3. Care este universul artistic al scriitorului de azi? 4. Care sunt relațiile dintre poezie și proză în literatura modernă? 5. Critica literară este numai un factor care înregistrează fenomenul literar, însoțindu-l și comentându-l, sau îl poate anticipa? Adrian Marino semnează, în această rubrică, articolul *Contemporaneitate și univers artistic*. □ La secțiunea *Cartea* apare recenzia cărții lui Al. Philippide, *Studii de literatură universală*, semnată de Virgiliu Ene, în care autorul afirmă că aceste studii „constituie cu certitudine una dintre cele mai valoroase contribuții, din ultima vreme, la dezvoltarea criticii noastre. Cartea însumează câteva dintre studiile sale apărute în anii trecuți, cărora li s-au adăugat altele noi.... Așadar, avem în față o suită de studii care aruncă o lumină edificatoare asupra câtorva secole de creație, de la Shakespeare, Racine și Schiller, până la poezia de o certă valoare universală a lui Lucian Blaga și Tudor Arghezi”. □ Despre cartea lui Const. Gheorghiu, *O viață pe o coajă de pepene*, Mihai Drăgan afirmă: „... ceea ce te surprinde la sfârșitul lecturii acestui volum este aria lui tematică largă, chiar surprinzătoare, dacă ne gândim că alți autori, din aceeași generație, se limitează la zone de viață mai restrânse.... Esențială rămâne adâncirea materialului faptic investigat, puterea de a figura caractere cu o viață proprie, care să-ți solicite interesul și să-ți dea impresia de ceva nemaicunoscut până atunci”. □ Rubrica *Note și comentarii* semnalează următoarele apariții: *Omul – principiu și subiect al creației culturale*, de Al. Tănase, apărut în „Contemporanul”, nr. 51; 8 *povestiri minerești auzite și repovestite*, de Ion D. Sârbu, în revista „Tribuna”, nr. 51; interviul realizat de Petru Sfetca în „Tribuna”, nr. 50, cu Nicolae Manolescu; *Pentru eroi – ziua a 7-a*, de Octavian Stoica, un grupaj de proze publicate de „Luceafărul”, nr. 51; articolul *Cultură și eficacitate*, semnat de Dan Hăulică, în „Luceafărul”, nr. 52. □ Sub titlul *Reviste și pseudonimul E.*, apare un scurt articol referitor la două volume impresionante ca număr de pagini, care îi aparțin lui Marcel Proust. □ George Cuibuș semnează interviul luat lui Eugène Guillevic, intitulat *Poezia înfrumusețează viața*: „Un nume granitic, care sună grav, simbolul însuși al poeziei sale eliptice și curate, cu formulări decisive, fără muzică și fără replică, a cărei bună ilustrare ne-o oferă o suită intitulată semnificativ: *Stâncile*.”

• [„**Flacăra**”, nr. 2] La rubrica *Memento*, reluată începând cu acest număr, se anunță apariții editoriale: „Probabil cea mai cuprinzătoare carte de sonete apărută până acum la noi, fiind, în același timp, o remarcabilă demonstrație de

virtuozitate în domeniul versificării, aparținând lui Victor Eftimiu; *Soare scufundat*, poezii de Ion Sofia Manolescu, *Împlinire*, de N. Tăutu și *Flăcări în vest*, de Dragoș Vicol. □ Eugen Frunză semnează materialul *Audiență*, la rubrica sa *Carnet de scriitor*”.

● [„*Luceafărul*”, an XI, nr. 1 (244); Organ al Uniunii Scriitorilor din Republica Populară Română, format tipografic A1; 8 pagini; publicație cu apariție bilunară până la nr. 21(8 octombrie), când devine săptămânal; zi de apariție: vineri; Comitetul de redacție este alcătuit din Eugen Barbu (redactor-șef), I. D. Bălan (redactor șef-adjunct), Marin Bucur, Gica Iuteș, Ion Lăncrăjan, Corneliu Leu (secretari generali de redacție)] Dragoș Vrânceanu semnează articolul **Noi, scriitorii tineri**, în care se evidențiază importanța premiilor literare anuale, cu precădere cele oferite de revista „*Luceafărul*”, care „au pus îndeobște un accent just pe liniile de forță ale dezvoltării literare a generațiilor tinere și n-au fost niciodată sămânța care a căzut pe piatră. Scriitorii tineri premiați până acum se află la postul lor de competiție, mai în toate publicațiile literare, care s-au înmulțit, și îi urmărim cu satisfacție pentru fiecare izbândă a lor și cu emoție la mișcările lor greșite sau pripite. Îi urmărim îndeosebi sub aspectul firesc al legilor de încheiere artistică și de echilibru definitiv al structurii poetice, fără de care nu există trăinicie literară, oricât de densă și de inedită ar fi făsnirea inițială a harului spiritual. În literatură, ca și în fotbal, există legi ale jocului, care trebuiesc negreșit respectate, pentru ca scorul final să fie valabil. Promoția de anul acesta a premiilor, alcătuită din poezii Grigore Arbore, Ileana Mălăncioiu și Gheorghe Istrate, din prozatorii Alexandra Târziu, Ion Nicolescu și Paul Goma și din criticul Petre Nicolau, reprezintă o nouă minusculă echipă trimeasă pe linia întâi a bătăliei literare. Grigore Arbore aduce un substrat afectiv cald, unit cu o viziune concretă, de accent însă neoromantic, a lucrurilor, posedând și o remarcabilă mlădiere a versului, Ileana Mălăncioiu vine cu un contur bine îngroșat al realității, Gheorghe Istrate se bazează pe o osmoză muzicală, de imagini, stări și idei. Alexandra Târziu manifestă o gravitate surprinzătoare, în zig-zag-ul narațiunii. Ion Nicolescu este un talent excelent pe linia lui Urmuz, iar Petre Nicolau posedă un spirit de analiză critică, ce nu se supune nici unei scheme intelectualiste, ci aderă liber și nestânjenit la obiectul comentariilor. Tutoarea le urăm deplin succes în munca și pasiunea lor. Premiile încurajează, prin acești scriitori, înseși promoțiile proaspete, în mișcarea și tempo-ul lor de avansare. Ei reprezintă un simbol al rodniciei literaturii și artei tinere, în această epocă de afirmare plenară, măreață, a poporului românesc, sub conducerea Partidului Comunist”.

8 ianuarie

● [„*Scânteia tineretului*”, an XXIII; seria a II-a, nr. 5486; Organ central al Uniunii Tineretului Muncitor, Format tipografic A1; cotidian,

nu se precizează componența redacției] Smaranda Jelescu publică un interviu cu Cezar Baltag, care „nu este un exuberant – cel puțin în manifestare. Reținut și sobru – discuția cu el demarează mai dificil, pentru că nu-i place să dea sentințe – nici judecăți de valoare cu caracter general sau legate de un subiect anume fără o îndelungată chibzuință. Nu e vorba de o prudență excesivă, ci de seriozitate. Printre cei mai talentați ai generației sale, tânărul poet privește fenomenul literar cu maturitate.” □ Sunt publicate poeme de Grigore Hagiu, Victor Mașek și Vera Lungu.

● **[„Scânteia”]** Sebastian Reichmann, Virgil Mazilescu și parțial Dumitru M. Ion sunt ținta atacului îndreptat de Aurel Martin împotriva tinerilor care vor să inoveze limbajul poetic chiar și cu prețul absurdului. Apărut în ziarul partidului, articolul *Logica imaginii poetice*, exprimă un punct de vedere oficial: „Pentru orice poet autentic, ca și pentru cititor, relația subliniată prin limbajul poetic nu deschide porțile incoerentului, ci *limpezește* înțelesuri adânci, ascunse, facilitează apropierea de adevărurile fundamentale, inefabile ale existenței, îngăduie, în procesul de cunoaștere, cucerirea unor noi redute, potrivit unei logici prin excelență dialectice. Fără această logică internă menită a scoate în evidență un sentiment, o idee, un mesaj, o atitudine, o reacție, o stare sufletească, un punct de vedere cu ecouri în inimile cititorilor, poezia își neagă propria condiție. Ce-i drept, au existat și există creatori (experimentatori sau epigoni) care consideră absurdul ca factor inerent, obligatoriu al poeziei și-l transferă, prin urmare, din zonele expresiei în acelea ale conținutului, iluzionându-se că, astfel, ar fi intrat în teritoriile lirismului pur. Aventura (căci e o aventură) încercată în direcția aceasta de unii suprarealiști, dadaiști, integraliști etc. (nu arareori cu cele mai bune intenții de vreme ce voiau să defrișeze straturi încă necercetate ale psihologiei umane), n-a dat, precum se știe, rezultate viabile. (...) Așa stând lucrurile, tentativa unor poeți de a reabilita conceptul de absurd, de nelogic, ca dat caracteristic, de fond, al poeziei, poate părea cel puțin stranie. (...) Efectele sunt departe de a fi aplaudabile. Tineri, a căror cultură e foarte fragmentară și aproximativă, vrând probabil să revoluționeze, la rându-le, nu numai limbajul poetic, ci și *Poezia*, au impresia că, legând între ele cuvinte, după faimoasa rețetă dadaistă, cultivând, „dicteul automat“, asociația frapant insolită, gestul teribilist, vor forța porțile nemurii și-și vor înscrie numele în rândul marilor reformatori. (...) Din nefericire, intențiile unor autori de acest fel sunt serioase, ei se leagă în iluzia că produsul aparține artei autentice. În fond, versurile lor par a fi rodul unei „dezarticulări ideative“ și nu pot trezi decât zâmbetele amare ale cititorilor și ale istoricilor literari. Cochetând cu absurdul, absolutizându-l, operând cu simboluri cât mai criptice, Sebastian Reichmann (în «Ramuri»), într-un text intitulat *Religie anume*, scrie: «Se deschid trupurile agenților secreți ai lumii / Puii lor vii încă nu s-au născut / Masa de biliard îndoliată poartă ouăle / Curând voi găsi catifeaua căruntă / Agentul numărului unu e de profesie prietenul meu / L-am

găsit la licitație într-o supă de raci. / Se deschid trupurile agenților secreți ai lumii / în casele ieri descoperite cu milă / Cei mai perfecți dintre regi reușesc / reginele cască la micul lor Budha elastic / și numărul lor crește nelimitat. // Iar au citit unii de telefonul cu secreție internă / Cum pot uita gustul bieților raci / de abia fermecat de fecioara cu negi / marele premiu al unei mari conferințe de presă / pentru ziariștii cu numere pare». Iar colegul său de generație și de credințe estetice, Virgil Mazilescu, în *Versuri* (apărute în același număr al «Ramurilor»), invidios parcă, ancorează în grotesc: «tocmai organizasem un atac subtil / când a bătut la ușa mea iubita / eu i-am deschis cu întunecata / mea mână dreaptă / după aceea / eu am continuat jocul de șah / tocmai zâmbeam când suceam / în extaz gâtul reginei / o tânără sărmana sărmana regină / tocmai murmurase rugăciunea pieselor de șah / pe care o spun câteodată și soldații de plumb / și sucește-ne nouă viața gâturile noastre / lemn carne ispită du-ne amin». Evident, texte ca acestea sunt uneori «analizate», «interpretate», «discutate», irosind energie. În dosul vorbelor descoperi însă un înspăimântător gol identic. Din păcate, exemplele citate nu sunt singulare nici în «Ramuri» și nici în alte publicații literare. (...) Există tineri (ca Dumitru M. Ion, de pildă), talentați, nici vorbă, care nu ținesc să violenteze cu orice preț bunul simț, nici să fie neapărat «originali» prin sistemul de referințe la care apelează. Totuși, poemele lor nu au darul de a realiza întotdeauna sensurile fundamentale pe care le urmăresc. Dacă, bunăoară, *Vânătorile de Voroneț* reprezintă o interpretare (firește, subiectivă și, ca orice interpretare, discutabilă) a frescelor de la faimoasa mănăstire moldovenească – *Vânătoare de toamnă* (publicată în «Amfiteatru») nu constituie, desigur, un exemplu de claritate. Judecate în sine, metaforele sunt interesante; pasaje întregi din poem atestă virtuțile lirice ale autorului. La capătul lecturii observi însă că totul s-a consumat în gol, într-o descriere ale cărei semnificații rămân, până la urmă, absconse. Poetul operează aici cu simboluri, dar cititorului îi scapă rolul lor funcțional. Problemele metaforei, ale viziunii poetice, ale logicii interne, ale experimentului, ale raportului dintre conținut și expresie frământă, fără doar și poate, pe oricare creator. (...) Zbaterile în gol, mimările n-au însă niciun sens. Așa cum nu au nici cochetăriile cu limbajul ezoteric, cu jocul gratuit de-a vorbele, cu iluzia că poezia ar fi o cetate în care logica neavând ce căuta, domnesc suverane incoerența, inaccesibilul, simbolul rarefiat, imaginea născută din sine și pentru sine”.

10 ianuarie

• [„Glasul patriei”, nr. 2] *Cuvântarea* tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., rostită la posturile de radio și televiziune *cu prilejul Anului Nou* ocupă frontispiciul revistei. □ Poezia *Iarna* de Vasile Alecsandri readuce în căminele românilor risipiți în lumea amintirea iernilor patriarhale. □ Nichifor Crainic schițează, în articolul *Nicolae Dărăscu*, profi-

lul acestuia, de artist al penelului. □ *Jubileul Naționalului Ieșean*, este amintit cu următoarea notă: „În ultima decadă a lunii decembrie au avut loc, la Iași, importante manifestări consacrate împlinirii a 150 de ani de la primul spectacol de teatru în limba română. (...) În cele ce urmează publicăm un articol închinat sărbătoririi a 150 de ani de la primul spectacol în limba română a Naționalului Ieșean, semnat de profesorul universitar Șerban Cioculescu.” Din textul semnat de Șerban Cioculescu cităm: „Înființarea unui teatru național, în limba poporului a fost o năzuințe mai veche a cărturarilor noștri patrioți din secolele trecute. Desigur, au existat în folclor numeroase manifestări de formă dramatică, adică dialogate, legate de cultul religios sau de muncile agricole, punctând momentele solemne sau festive ale colectivității. (...) Astfel, dintr-un înalt îndemn patriotic și etic s-a făcut începutul teatrului nostru în limba română, la Iași, acum 150 de ani, din inițiativa inimosului și multilateralului Gh. Asachi, care s-a dovedit totodată emerit traducător, regizor și scenograf”.

11 ianuarie

● **[„România liberă”]** În cadrul rubricii *Carnet cultural* sunt prezentate volumele aflate în pregătire în colecția Biblioteca pentru toți: Tudor Vianu, *Arta prozatorilor români*, în două volume; *Balade populare*, în două volume; Nicolae Iorga, *Oameni care au fost*, în două volume; Gala Galaction, *Roxana și Papucii lui Mahmud*; Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*; Gib Mihăescu, *Moartea focurilor*; Vasile Alecsandri, *Ostașii noștri, Doine și lăcrămioare*; Lucia Demetrius, *Album de familie*; G. M. Zamfirescu, *Maidanul cu dragoste*.

12 ianuarie

● **[„România liberă”]** Teodor Vârgolici semnaleză la *Cronica literară* inaugurarea ciclului de *Opere* – ediție de autor, cu peste 20 de tomuri, al lui Perpessicius. Tomul prim conține creația poetică, respectiv volumul *Scut și targă*, publicat în 1925, *Itinerar sentimental*, din 1932, ciclul *Provinciale*, precum și alte poezii. În poeziile din primul volum, care descrie experiența de război a scriitorului, „tragismul războiului este înfățișat cu discreție și melancolie profundă, senzațiile și stările sufletești ale poetului, reacția sa în fața dezastrului” fiind sugerate cu ajutorul simbolurilor poetice. Textele poetice sunt succinte, de „condensată substanță lirică”, cu un „fluid melodic” specific, și pornesc de la „un eveniment cotidian, o impresie de lectură, o reminiscență din frecventarea simbolurilor mitologice, o imagine din natură (...)”.

● **[„Albina”, nr. 994]** La rubrica *Scriitori români contemporani*, H. Zalis îl prezintă cititorilor pe Ion Brad, în postura de „entuziast al armoniilor și, pe cât ne îngăduie cunoașterea celor șapte sau opt volume de versuri pe care le-a tipărit, adept al exprimării directe. El scrie simplu. E îndrăgostit de lumina transparentă a emoției rostite firesc. Virtuțile cuvântului, așa cum le-a deprins

de la Coșbuc, își croiesc un drum care este al dragostei de adevăr, al împărțirii idealurilor și viselor acestui timp. (...) Poeziile publicate în ultimul timp ni-l arată pe Ion Brad reîntors la uneltele sale. Însuflețit de recunoștință pentru cei care făuresc frumusețea patriei, el îi compară cu niște violoniști încordați pe arcuș. Simbolul se desenează cu ușurință: «Popor de meșteri înăscut,/ Solar în vis și cutezanță./ Pământul țării l-am făcut/ Cutia ta de rezonanță»“.

• [„Gazeta literară”, an XIV, nr. 2 (741) Organ al Uniunii Scriitorilor din Republica Populară Română; format tipografic: A 1; săptămânal; ziua de apariție: joi; Comitetul de redacție: Tiberiu Utan (redactor șef), Teodor Balș, Al. I. Ghilia, Ion Lăncrăjan (redactor șef adjunct), Alexandru Oprea (redactor șef adjunct), (Haralamb Zincă (secretar general de redacție), Eugen Simion, Mihai Stoian (secretar de redacție)] I. Pascadi publică articolul *E. Lovinescu și condiția criticii* în care se oprește la discuțiile purtate în presa de specialitate referitoare la chestiunea „moștenirii literare” a ideilor marelui critic. Estetician marxist și teoretician al „umanismului socialist”, I. Pascadi consideră inoportună „imitarea măștrilor – oricare ar fi ei”, deoarece „climatul spiritual al epocii noastre și problemele ce le ridică literatura noastră de astăzi este altul, dar și pentru că personalitatea criticului autentic va impune, mai devreme sau mai târziu, propriile sale modalități de abordare a obiectului cercetat”. În acest sens, I. Pascadi examinează concepția lovinesciană citând din *Istoria literaturii române contemporane, Mutația valorilor estetice și Memorii*. Pornind de la citatul „scopul artei este producerea emoției estetice; oricare altul, cât de nobil, e principial dăunător”. (*Istoria literaturii române contemporane*, 1900—1937, Editura Librăriei Socec, p. 392). I. Pascadi face precizări cu privire la „problema estetismului”, identificând „contradicții și inconsecvențe”, dacă se ține seamă de afirmația: „Autonomismul era de altfel în unele momente – către sfârșitul vieții sale – o modalitate de protest împotriva creșterii influenței tendințelor obscurantiste și iraționaliste, și el nu a dus niciodată la scoaterea completă a esteticului din domeniul socialului. Utilitatea metodologică a autonomismului în detectarea specificității artei de asemenea nu trebuie neglijată, cu condiția de a nu uita limitele în care el poate duce la rezultate valabile. Acelora care înclină să vadă în Lovinescu un critic purist și se grăbesc să urmeze exclusiv această latură a concepției sale, merită să li se amintească că același gânditor spunea: «Artistul trăiește în sânul clasei sale sociale, al neamului său, al epocii sale, al omenirii în genere el nu poate fi scos din timp și spațiu: punct de intersecție al unor agenți diferiți, el nu este lipsit de aderențe. Valorile estetice nu trebuiesc, desigur, confundate cu valorile etice, sociale, naționale sau umane și artistul nu trebuie valorificat printr-însele, dar nu e mai puțin adevărat că el lucrează în linie generală în baza unei psihologii determinate de toate aceste valori.» (*Istoria literaturii române contemporane*, II, p. 266). Faptul că pentru criticul român esteticul nu poate fi izolat de ansamblul vieții spirituale

este evident de altfel chiar și în mult discutata lege a «sincronismului», după care ambianța spirituală a epocii își pune amprenta asupra tuturor manifestărilor culturale, determinând propagarea simultană a anumitor valori în cele mai diferite domenii. Nu este locul să discutăm aici despre bazele acestei concepții, în esență idealistă, întrucât presupunea că propagarea sincronică a formelor de cultură ar ajunge să determine însăși formele sociale ale existenței, dar notăm că observarea interferenței din ce în ce mai pronunțate a valorilor – mai ales în secolul XX – nu a scăpat criticului, care a situat-o printre elementele fundamentale ale metodologiei de cercetare”. În finalul articolului, I. Pascadi observă: „În concepția lovinesciană despre condiția criticii un rol deosebit revine procesului de valorificare estetică. Pornind de la complexitatea fenomenului literar și de la diversitatea de gusturi a publicului, el se ridică în mod justificat împotriva unei viziuni simpliste asupra accesibilității: «Scara manifestărilor artistice este imensă, și după cum nu recunoaștem percepțiunea imediată ca pe un criteriu de valorificare, tot așa nu recunoaștem nici contrariul... Bucuria greutății învinse este, negreșit, o satisfacție apreciabilă, dar calitatea ei nu-i de ordin estetic; poate fi deci o compensație fără a fi și un echivalent. Între arta ermetică și arta pentru toți există o infinitate de puncte de tranziție; nu gradăm operele de artă după efortul de percepție. Valoarea unora se definește ușor și pentru oricine; a altora cere o pregătire și un contact mai susținut. E indiferent: trebuie să ne modelăm criteriile după realizări și nu după conveniențe». (*Critice*, VII, p.117-119). Actualitatea acestui punct de vedere ni se pare evidentă, cu atât mai mult cu cât în practica curentă a criticii mai pot fi întâlnite tendințe de genul celor criticate mai sus. Am adăuga că în condițiile societății noastre, problema adecvării criteriilor de valorificare estetică se pune cu și mai multă acuitate, întrucât responsabilitatea socială a actului critic a sporit extrem de mult, obligând la o multilaterală și matură elaborare a judecăților de valoare, în funcție atât de obiectul criticii, cât și de nivelul conștiinței estetice a subiectului căruia i se adresează acest obiect. Înțelegând critica literară ca o funcție socială de răspundere în orientarea opiniei publice și îndeplinindu-și această funcție cu pasiune și pricepere, Lovinescu a atras atenția asupra faptului că ea nu poate exista independent, în afara ambianței și exigențelor puse de opera de artă. «Dacă arta trăiește prin ea însăși – spunea el – înfrângând piedica părerilor schimbătoare și putând înfrunta veșnicia «critica însă nu poate sta singură; ea nu prețuiește nimic prin sine.» (*Critice*, I, 11). La această, ultimă părere credem că este cazul să aducem un amendament: atunci când opera critică își capătă confirmare în structura operei de artă se naște o nouă valoare. Având o natură deosebită calitativ (suntem în domeniul științei) ea nu este cu nimic mai prejos decât obiectul de la care a pornit și se poate înălța cu mândrie în vasta sferă a produselor creației umane. Este și cazul – în cea mai mare parte a sa – a operei lovinesciene”. □ „Gazeta literară” publică povestirea *Telega* de Eugen Barbu.

• [„Tribuna”, nr. 2] Plecând de la observația potrivit căreia „critica întreține longevitatea artei”, D. Cesereanu realizează în articolul *Pro domo* o radiografie a rolului major jucat de Titu Maiorescu și C. Dobrogeanu-Gherea: „Zestrea, uneori atât de bogată a moștenirii pe care ne-au lăsat-o înaintașii, colaborează structural la înălțarea edificiului criticii actuale. Evidența, pentru noi, se impune de la contribuțiile devenite uriașe ale lui Maiorescu și Gherea, încât o demonstrație *pro domo*, privind sensurile sintezei pe care o încearcă criticii contemporani trebuie începută de la înțelegerea acestor doi inițiatori ai disciplinei noastre. Promovând critica estetică, primul, și critica sociologică, al doilea, deci aducând în contemporaneitate fiecare partea lui de adevăr incontestabil, Maiorescu și Gherea aplică criteriile paralele de valorificare pe care astăzi le cuprindem, cu necesitate, în dialectica interpretărilor noastre.”

□ În articolul *Sextil Pușcariu – istoric și critic literar (II)*, Mircea Vaida continuă prezentarea personalității lui Sextil Pușcariu, începută în numărul 1 (518). Autorul evidențiază și de această dată preocupările extrem de complexe ale cunoscutului cercetător, prezentând pe scurt unele dintre studiile și articolele sale care trădează un fin analist al epocii: „Valorificarea științifică a uriașei sale corespondențe, susținută cu Meyer Lübke, Gaston Paris, Mihail Sadoveanu, Șt. O. Iosif, Octavian Goga, Ilarie Chendi, Lucian Blaga, Nicolae Iorga, Octavian Tăslăuanu și mulți alții, organizată sistematic, completată cu comentariile sale, ca și cercetarea și publicarea manuscrisului memoriilor sale, ar putea aduce bogate mărturii despre o întreagă epocă și desigur ar elucida sau limpezi numeroase probleme de istorie culturală și literară românească”. Concluzia semnatarului articolului este fără echivoc: „Sextil Pușcariu ne apare astăzi ca o remarcabilă și complexă personalitate.”

□ La cronică literară, Ion Manițiu semnalează apariția culegerii de poeme *Cercurile dragostei* (Ed. Tin., 1966), semnată de Al. Căprariu, un scriitor ajuns deja „la vârsta deplinei maturități. (...) Fiecare din cele treizeci și trei de poeme ale culegerii (...) e un astfel de act, un astfel de mijloc, un astfel de încercare. Fiecare din ele e o fereastră larg deschisă spre macro-univers – o fereastră prin care ochiul microuniversului concentrat în carnea și oasele liliputanei ființe omenești caută a-i pătrunde și a-i desluși tainele; și, rând pe rând, tainele bine cunoscute de toată lumea sunt pătrunse și deslușite, nu mai mult decât se poate și decât microuniversul limitat în timp și spațiu al ființei noastre o îngăduie.” Analiza volumului îi relevă recuzentului un poet adevărat, un „scriitor cu asiduă și diversă activitate, vocația autentică și rațiunea existenței sale literare” constituind-o „poezia, el fiind înainte de toate și în primul rând poet.”

□ Mircea Zăciu evocă rolul revistei „Abecedar”, punctând aspectele cele mai importante în evoluția acestei publicații: „Pentru cine urmărește agitata viață literară interbelică, dar mai ales nuanțele ei specifice în teritoriul ardelean, unde, odată idealul național multiseclar înfăptuit, conștiințele artistice caută o nouă matcă pentru un cântec *contemporan*, dar fără să trădeze sonorile versului militant,

momentul revistei «Abecedar», apare ca începutul unei cotituri”. □ Sub semnăturile lui Pavel Aioanei și a lui Grigore Beuran apar *Pățania pescarului cu muntele* și *O discuție literară* (fragment din romanul *Savantul din valiză*). Semnează versuri Gh. Chivu (*Peisaj de toamnă, Doină transilvană și Soare târziu*) și H. Grănescu (*Cerbul din Pădurea Albă, Germinație și Noapte în câmp*). □ Secțiunea *Creație și actualitate* cuprinde interviul cu poetul Nicolae Țațomir. Problematika interviului este centrată pe următoarele aspecte: perspectiva scriitorului asupra poeziei moderne, raportul tradiție și inovație în lirică, momentul debutului literar și planuri de viitor. Interviul este completat de publicarea a două poezii: *Terra* și *La o aniversare*, semnate de poetul intervievat. □ În traducerea lui Iv. Martinovici, sunt tipărite versuri de Eugenio Montale (*Aniversare, Serenada indiană*) și Salvatore Quasimodo (*De-a lungul Isarului*), în traducerea Martei Bărbulescu.

13 ianuarie

• [„**Contemporanul**”, nr. 2] Este produsă declarația poetului Tudor Arghezi făcută în revista studentească *Amfiteatru*: „S-a introdus în materia scrisului o lipsă totală de bun simț, un așa numit modernism care de cele mai multe ori dă dovadă de o adâncă stupiditate (...) Aș dori tineretului care își mânjește degetele și hârtia cu cerneală un bun simț și un respect pentru limbă care, spre întristarea și amărăciunea mea adâncă, lipsește din ce în ce mai mult”. □ D. Trancă pledează pentru *Enciclopedii – act de cultură națională*. □ La *Cronica literară* Nicolae Manolescu, analizează *Ambiția prozei* (comentează *Conversând despre Ionescu*, de George Bălăiță și *Exerciții* de D. Țepeneag). După afirmarea unei generații de poeți pe care autorul i-a susținut în cronicile din revista „Contemporanul” constată că „nu avem deocamdată opere în proză memorabile”. □ Ov. S. Crohmălniceanu publică eseul *Antiproză – Urmuz* „Pe neașteptate, realitatea înconjurătoare ne arată o față animată de trăsături comice și oribile. G. Călinescu îl trece de altfel pe Urmuz în categoria „marilor sensibili schimonosiți”. Minteia lui se dovedește a fi avut facultatea blestemată de a preface gândurile cele mai absurde în nenumărate fapte însuflețite. Asemenea unor gânganii stăpânite de o agitație bezmetică, ele îi populau capul și nu e exclus ca glonte pe care și l-a tras în tâmplă să fi căutat a le da drumul să alerge libere afară”.

14 ianuarie

• [„**Cronica**”, nr. 2] La numai două zile după articolul din „Gazeta literară”, Ion Pascadi își continuă campania de temperare a „imitației maștrilor” printr-o nouă intervenție, intitulată *Specificul artei în concepția lui E. Lovinescu*: „Opera de artă, ca individualitate specifică, se supune totuși unei explicații cauzale, deoarece se integrează în ansamblul produselor spiritului omenesc. Notăm în acest sens și observația făcută de el într-o lucrare de

maturitate cum este ultimul volum al *Istoriei literaturii române contemporane*: «În realitate arta este o creație a spiritului omenesc, și ca orice creație a sa, este în funcție de om; după cum el este împlântat în timp și spațiu și cauzalitate, arta este împlântată în același timp, spațiu, cauzalitate». (*Mutația valorilor estetice*, 1925, p. 47)”. □ Mihai Beniuc, Anghel Dumbrăveanu și Paul Drumar publică versuri. □ Ion Covaci este autorul prozei scurte *Dansul diavolului*. □ În cadrul rubricii *Carnet de lector*, Demostene Botez scrie articolul *Cărțile de călătorii*: „acest gen literar s-a bucurat de un mare succes, curiozitatea omului fiind una din componentele definiției sale. Asemenea cărți se bucurau de tirajele cele mai impresionante. Ele satisfăceau o curiozitate greu de satisfăcut altfel prin mijloacele proprii, iar o altă posibilitate nu exista”. □ La ancheta lansată în numărul precedent răspunde Nicolae Manolescu în articolul intitulat *Contemporaneitate și univers artistic*. □ Mircea Radu Iacoban semnează articolul *Obsesia „Cronicii echilibrate”*, în care își exprimă opiniile despre „tendența unora de a stabili artificial și fals, un așa-zis „echilibru” acolo unde, de fapt, nu există.” □ Despre „arta portretistică a lui Camil Petrescu, ca una din laturile majore ale realizărilor lui”, scrie Al. Bojin în articolul *Camil Petrescu – portretist* □ Dimitrie Costea, în *Elegia absolutului*, arată cine sunt cei ce se află la originea confuziei generate de „cele 11 elegii ale lui Nichita Stănescu, care au fost întâmpinate fie cu aplauze, fie cu proteste violente, tonul dându-l, în ambele cazuri, tot poezii”. □ Sub titlul *Secole, meridiane, poezie*, sunt traduse: *Cântec de ceartă-ntre viață și moarte*, poet anonim german din sec. 16., *Cântec de iubire*, de R. M. Rilke, (ambele în românește de Claudiu Paradaiser), *Cântecul apei*, de J. Prévert, în românește de Ilie Dan, *În glumă și Soarta numelor*, de Evgheni Evtuşenko, în românește de Sergiu Adam și Grigore Coban, *Corul celor salvați și Pe fugă*, de Nelly Sachs, în românește de Lia și Platon Pardău și Horst Helge Fassel.

• [„**Flacăra**”, nr.3] Se anunță apariția volumului *Joc de planetă*, de Irimie Negoită, *Pietre de râu*, versuri de Nicolae Stoian și *Inima omenească* a lui M. Celarianu.

• [„**Luceafărul**”, nr. 2] Într-un interviu, Zaharia Stancu anunță publicarea, în primăvară, a romanului de „peste 800 de pagini”, *Vântul și ploaia* și începutul altuia cu privire la procesul de cooperativizare a agriculturii care va fi dat la editură până la sfârșitul anului. „În afara prevederilor mele scriu acum, cu multă pasiune, poate chiar cu prea multă, și cu adevărată îndârjire o carte de amintiri numită *Confesiuni*. Câteva pagini, fierbinți încă, din această carte, au fost publicate în numărul de Anul nou al ziarului «Scânteia»”. În același interviu, dar într-o altă ordine de idei, Zaharia Stancu este de părere că noua generație de scriitori este una deosebit de valoroasă, convingere care s-a concretizat pe parcursul lecturii tuturor volumelor apărute în ultimul an și a participărilor la ședințele cenaclului literar „N. Labiș”: „Cred că mulți tineri din noua generație (bineînțeles, după părerea mea) sunt foarte talentați, și

întrevăd în ei pe scriitorii noștri cei mai buni de mâine. De fapt, unii dintre ei au început încă de pe acum să se numere printre scriitorii noștri cei mai buni. Sunt încredințat că nu mă înșel când privesc cu optimism viitorul acestor tineri și viitorul literaturii române”. □ Cu privire la revista „Luceafărul”, președintele U. S. spune: „Acum câțiva ani, când în cadrul unor discuții în sânul biroului Uniunii Scriitorilor s-a pus problema apariției unei publicații care să aibă în primul rând sarcina de a promova tinerele talente, noi am investit mari speranțe în această revistă, și nu întâmplător am numit-o «Luceafărul». Ne gândeam și speram cu toții că revista nu se va abate de la drumul trasat și că va ajuta cu toate puterile ca mai devreme sau mai târziu, din toți tinerii noștri, măcar unul, dacă nu mai mulți să se ridice la înălțimea celui ce a dăruit literaturii noastre «Luceafărul». Din păcate însă, aceste speranțe s-au împlinit doar în parte. E-adevărat, revista aduce mari servicii literaturii noastre. Datorită ei au ieșit la lumină numeroși prozatori talentați și mulți poeți de valoare. Toate acestea sunt merite incontestabile care ne bucură mult. Există însă și slăbiciuni. Revista «Luceafărul» adoptă adeseori un ton iritat și nu o dată și atitudini nepotrivite. După părerea mea n-are ce să caute într-o revistă menită creșterii tinerelor talente atâtea polemici. Ca scriitor, ca Președinte al Uniunii Scriitorilor, și îngăduiți-mi să v-o spun și ca cititor, sper că nu e prea departe ziua în care revista dv. se va debarasa de neajunsurile semnalate. Cu regret trebuie să adaug că răspunsul la ultima întrebare se referă la «Luceafărul» dar nu numai la «Luceafărul»”.

• [„Viața studentească”, an XI, nr. 2 (211); Revistă a Asociațiilor Studenților din R. P. R.; format tipografic: A 3, 12 pagini; apare săptămânal (*cu modificări de periodicitate în timpul vacanțelor studentești), zi de apariție: sâmbătă; Colegiul de redacție și redacția: prof. univ. Jean Livescu (adjunct al ministrului învățământului), acad. prof. Gheorghe Mihoc, acad. prof. N. Petrulian, acad. prof. N. Teodorescu, conf. univ. Cornel Pacoste, Emil Ghițulescu, student, Nicoleta Toia, studentă, Fred Mahler, Gh. Mitroi, Carol Roman, Ion Bucheru (Secretar General de Redacție), Nicolae Stoian (Redactor-șef)] Marta Cuibuș obține un interviu de la Roger Besus pe tema *Eternele coordonate ale iubirii*. □ La rubrica *Relief*, Șerban Cionoff scrie despre Lucian Blaga: *Antologie de poezie populară* (noua lucrare postumă blagiană, cu idei extrase cu precădere din *Spațiul mioritic* – capitolul *Despre dor* sau despre „orizontul nostru sufletesc” a cărui expresie directă e tocmai poezia populară). În accepțiunea lui Cionoff, volumul devine „o pledoarie pentru exploatarea inefabilului folcloric, pentru o descendență nu din formele ei, cât de sensul ei interior și pur, lucru pe care însăși poezia lui Blaga (ca și cea a lui Eminescu) îl realizează în cel mai înalt grad. Astfel, *Antologia* nu-i nicicum un exercițiu etnografic documentar, ci expresia unor căutări din cele mai intime ale poeziei lui Blaga. Piesele ca atare sunt valoroase nu numai ca termeni ai demonstrației mai sus amintite, ci chiar

în sine și numai din lipsă de spațiu renunțăm la citarea de pildă a unor poezii cu grave acorduri în linia *Mioriței – Foaie verde de trei flori.*” □ Rubrica *Post-scriptum* amintește de Premiile „Luceafărul” – singura revistă literară care a acordat premii la final de 1966 pentru cei care au publicat în paginile ei. Premianții „sunt sau au fost până de curând studenți”: Grigore Arbore, Ileana Mălăncioiu, Gh. Istrate (poezie), Alexandra Târziu, Ion Nicolescu, Paul Goma (proză), Petre Nicolau (critică).

19 ianuarie

• [„**România liberă**”] În articolul *Unirea în literatura epocii*, prof. univ. dr. Mircea Mancaș comentează memorialistica pe tema Unirii, reprezentată de Nicu Gane, N. I. Orășanu, versurile lui C. D. Aricescu, N. Crețeanu, G. Baronzi, Grigore Alexandrescu, Vasile Alecsandri (*Deșteptarea României, Hora Unirii*), Eminescu (*Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*), dar și proza literară semnată de Ion Creangă (*Moș Ion Roată și Vodă Cuza*), Sadoveanu (*Domnul poporului, Unirea de la 1859*), sau dramaturgia de specific național a lui Alecsandri (*Cinel, cinel, Păcală și Tândală*).

• [„**Scânteia tineretului**”] Publicația găzduiește un *Colocviu cu prozatorii: Fănuș Neagu, Nicolae Breban, Ion Băieșu, Nicolae Velea*, pe tema *Conținut și modalități în proză*. Ancheta este realizată de C. Stănescu și M. Ungheanu. Miza discuțiilor este reprezentată de analiza specificului literar în contemporaneitate: „Oroarea de plafonare, de anchilozare, de mediocritate aurită, reprezintă în aceste condiții calități ale acestui om modern la ascensiunea căruia asistăm și participăm azi, în condițiile vieții și muncii societății noastre. Pornind de aici se înțelege că, în linii mari, problema reală e nu ierarhia formală a speciilor în gen, ci valoarea lor de reprezentare, măsură în care realitatea noastră, cu profundele ei procese, constituie preocuparea de căpetenie a scriitorilor”.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 3] Al. Dima scrie, folosind inclusiv date statistice, despre *Valoarea reprezentativă a traducerilor și circulația lor în Republica Socialistă România*, arătând că „marile traduceri, opere de înaltă și reală valoare artistică, reprezintă cu maximă aproximație, cu mijloacele specifice ale limbii în care se traduce, lumea operei traduse, mentalitatea ei, scena pe care i se desfășoară acțiunea, conceptul fundamental de clasă, concepțiile poporului respectiv, capacitatea sa estetică de creație, în sfârșit”. Criticul îi numește printre traducătorii de prestigiu pe M. Sadoveanu, T. Arghezi, Cezar Petrescu, Tudor Vianu, Al. Philippide, apreciind că prin astfel de producții literare „Popoarele și-au deschis inimile unele spre celelalte prin traduceri, bucurându-se astfel de varietatea firilor și diversitatea capacității creatoare a oamenilor. (...) au sprijinit, în acest fel, în toate timpurile concordia dintre popoare prin cunoaștere și prețuire reciprocă, (...) au stimulat creația însăși, popularizând teme necunoscute, punând în circulație idei noi

răspândind inovații în materie de compoziție, de caracterizări, de imagini, de stil etc. (...) Nu altfel s-au întâmplat lucrurile la noi. Când, în momentul apariției și formării perioadei capitaliste, începuturile literaturii noastre au fost inundate de valul traducerilor ce se încheaseră într-un adevărat curent, pe care-l teoretizase Heliade, înțelegem că nu era vorba de un act de ploconire și pură imitație snoabă, cu scopul de a ne sincroniza pur și simplu cu apusul, ci de o vie necesitate de a ne însuși formele fundamentale ale culturii literare, principalele ei genuri și specii, ideile critice de bază, tematica mondială, pentru ca apoi să purcedem pe drumurile noastre proprii. (...) În veacul nostru, valul traducerilor din literatura universală a continuat, a crescut adesea în volum și putere, mai ales în perioada dintre cele două războaie, dar semnificația lui a fost adesea umbrită de proasta calitate a transpunerilor și de presiunea factorilor comerciali. De numeroase ori atât scopul cultural, informativ și educativ, cât și cel artistic al traducerilor a fost sacrificat cu bună știință și intenție. Dezvoltarea literaturii noastre după eliberare a repus întreaga problemă a traducerilor. (...) Traducerile contemporane cristalizează într-adevăr mijloace spirituale de cunoaștere reciprocă a popoarelor, de solidarizare umanistă, de concordie pe planul ideilor înaintate și de respingere a tuturor manifestărilor ce coboară omenirea și o îndepărtează de cultură și civilizație. Traducerile epocii socialiste înseamnă, în primul rând, un act de recunoaștere sinceră a valorilor literare ale altor popoare, a existenței unor trăsături spirituale comune, ca și un act de afecțiune față de alte națiuni, bazat pe prețuirea capacității lor creatoare diferențiale, mărturie a înțelegerii și colaborării internaționale. (...) Din țările socialiste învecinate au fost transpuse în limba română, în ultimele două decenii, numeroase opere, după cum urmează: aproximativ 350 de titluri din literatura R.D.G., circa 140 din literatura R.S. Cehoslovace, multe zeci de titluri din literaturile polonă și bulgară, la care se adaugă traducerile din literaturile popoarelor sovietice, al căror număr le situează pe unul din primele locuri, în cadrul literaturilor străine, traduse în țara noastră. Cultura și literatura maghiară au fost de asemeni bogat reprezentate la noi pe plan editorial, întrucât în perioada dintre 1945 – 1966 au fost cunoscute în România prin 1248 de titluri de lucrări cuprinzând traduceri în limba română, coeditări și import de carte în limba maghiară, ceea ce reprezintă îndoitul difuzării cărții românești în R. P. Ungară în aceeași perioadă, care ne prezintă un total de 516 titluri, cuprinzând de asemeni traduceri realizate în Ungaria, coeditări și export direct de carte românească în limba maghiară. În această privință sunt semnificative desigur și tirajele, care înregistrează 2 949 963 exemplare de cărți reprezentând cultura și literatura maghiară în R. S. România, pe lângă 1.559.603 exemplare în R.P. Ungară. Crește mereu și numărul traducerilor din literatura țărilor occidentale. Ferestrele spiritului românesc sunt larg deschise către toate colțurile lumii. Poporul român e setos de cultura și literatura universală, de marile valori ale

acesteia, de cunoașterea capodoperelor în care se cristalizează deopotrivă un înalt fond ideologic și forme artistice originale, iar scriitorii noștri, utilizând cu îndemânare uneltele clasice, se străduiesc să răspundă chemărilor epocii socialiste”. □ Sub titlul *Trei cărți de istorie literară* sunt prezentate volumele *Pagini de istorie literară*, *Valori literare* și *Confluente literare*. Despre *Pagini de istorie literară* aparținând lui Al. Săndulescu, scrie Cornel Regman care apreciază tipul de critică comemorativă practicat de autor drept unul lipsit de riscuri. „Pentru Al. Săndulescu, în schimb, istoria literară e un teritoriu bine împânzit cu trasee, iar evenimentul comemorării nu e decât prilejul de a face cunoscut cititorilor câte un astfel de traseu, acțiune în care ghidul nostru pune și dăruire și bun simț. (...) Sunt și împrejurări când ghidul nostru se apropie așa-zicând de puncte de interes nodale. Fără a-i contesta îndemânarea de a se descurca în situațiile dificile, trebuie să spunem totuși că interpretările sale nu depășesc în multe împrejurări nivelul unei anumite cuminenții. (...) Apoi, autorul e înclinat în așa măsură să țină partea frumosului și firescului din viață și artă, încât uneori aproape că simplifică, modificând datele unor ecuații care se prezintă oricum mai complicate decât apar în interpretarea sa. (...) Mai sunt desigur și alte sugestii și formulări demne de semnalat în cuprinsul acestui volum, în care, din păcate, se întâlnesc destule truisme, unele formulări de serviciu și chiar îmbinări aproximative de cuvinte, trădând o anumită șovăială în mers și, pe alocuri, trudnicia”. □ În continuare, referindu-se la profilul uman al istoricului literar și la metodele sale de analiză din *Valori literare*, Lucian Raicu apreciază pozitiv personalitatea lui Ion Dodu Bălan, „natură generoasă, sociabilă, deschisă și receptivă, și în același timp supravegheată, atentă, de un entuziasm, real, dar controlat și pe undeva precaut. Un fel de farmec personal și un umor al modestiei, adesea al modestiei afectate (care proteja ființa lăuntrică și adevăratele opinii), învăluie raporturile într-o lumină dulce, simpatcă, netezind și împlânzind contururile prea aspre”. Regretând faptul că „în articolele și eseurile sale, Ion Dodu Bălan nu lasă acestei dispoziții un spațiu mai larg de valorificare, nu se decide să o elibereze, Lucian observă că tocmai pe coordonatele acestor preocupări, care au „definit o constantă a personalității”, se înscriu multe pagini „interesante” ale volumului *Valori literare*, subintitulată „*Alexandria*” și *literatura cultă, Amintirea lui Gh. Dem. Teodorescu*. Revendicându-se din seria mai veche a unor „animatori culturali și cărturari ardeleni, formați în condiții specifice, ieșiți din mediul țărănesc și mai adânc marcați de exigențele caracterului popular și ale spiritului național”, I.D. Bălan își deschide volumul cu un articol programatic *Specifical național, condiție a universalității*, deși prea sumar, într-o problemă care, cum bine spune, „n-a fost și nu este simplă”, exprimând „un crez propriu, un mesaj etic, care merită desigur toată adeziunea”. Pe de altă parte, Lucian Raicu precizează: „E cazul, totuși, a spune că nu odată criticul pierde din vedere deosebirea precisă, pe care vocea lăuntrică, instinctul artistic s-ar

cuvini să i-o semnaleze, dintre ideile generale și generalități. Epitetul e uneori prea abstract și la îndemână, lunecând peste nuanțe și diferențe acut specifice. A remarca, de pildă, că talentul, lui Blaga este *scilipitor*, că poezia sa este *originală*, este desigur insuficient și nu fără riscul de a compromite, prin neglijente scăpări ale condeiului prea grăbit, caracterizări substanțiale, imediat juxtapuse. Această inegalitate, aceste regretabile deosebiri de nivel, cu de ajuns de repetate căderi într-un stil publicistic lipsit de relief, ar trebui să constituie un motiv de meditație. Se face într-adevăr simțită un fel de nerăbdare a redactării care amenință nu numai relieful dar și consistența lăuntrică a ideii. Și e păcat, dacă ne gândim că I. D. Bălan are darul expresiei pregnante, spontane, capabile să incite reflecția, revelat în numeroase formulări. (...) Caracteristică, pentru că suntem la acest capitol al stilului critic, este participarea emoțională. I. D. Bălan nu scrie niciodată cu detașare, cu seninătate imparțială; un curent liric, al aprobării entuziaste sau dimpotrivă al refuzului (spus uneori pe un ton impulsiv) traversează pagina. Pasiunea, intensitatea afectivă colorează discursul critic, adesea cu bune consecințe, alteori însă în chip inutil și cu oarecare primejdie de a nivela valorile la aceeași tensiune a exaltării sau de a confunda originea sau natura valorilor cu valabilitatea lor. (...) Într-un context al contribuțiilor științifice, de istorie literară, rândurile confesive, referințele de ordin autobiografic, mărturisirile (când nu alunecă în inutile divagații!) sunt, desigur, de un efect reconfortant, și reprezintă, totodată, o tentativă de a depăși limitările și îngustimile fatale ale profesiunii noastre, de a lărgi căile de acces ale criticii la o meditație generală asupra temelor vieții. «Critica marxist-leninistă – scrie foarte îndreptățit Ion Dodu Bălan – trebuie să fie, deschis, o dezbatere despre om, despre problemele mari ale existenței, care se înscriu luminos sau tragic în biografia omului». Cred că în activitatea sa viitoare această direcție (pentru care este dotat) merită să fie adâncită mai mult, valorificată printr-un apel mai insistent la adevărurile concrete, la revelațiile specifice literaturii.» □ Cel de-al treilea volum, *Confluente literare*, prezentat de G. Dimisianu, aparține lui Cornel Regman. „O polemică ce a avut loc recent, purtată în jurul moștenirii critice a lui G. Călinescu, îl găsește pe Cornel Regman printre protagoniștii principali, el pronunțându-se împotriva absolutizării direcției călinesciene în critica românească de astăzi. Lectura *Confluentei literare* ne duce la constatarea că, fără a fi un anticălinescian, cum ni se pare că s-a susținut (în volum marele critic este citat cu deferență, dar și dezaprobat în câteva locuri). Cornel Regman nu descinde din școala călinesciană și dacă ar fi să-l încadrăm într-o filiație critică, numele pe care suntem îndemnați să-l rostim este cel al lui Dobrogeanu-Gherea. Urmându-l pe acesta, Cornel Regman acordă, în studiile sale, un interes primordial reliefării calității etice a faptului artistic, de unde preocuparea acaparantă de a urmări și descrie cuprinsul ideatic al creației. Ținta principală a criticului este așadar să deslușească ce concepte afirmă o scriere, ce teme în ultimă instanță, de unde atenția precumpănitoare pe care o acordă operațiunilor de clasificare, urmări-

lor de filiații literare, analiza estetic propriu-zisă retrăgându-se în platoul secund. E vorba de o critică a ideilor, sau a temelor operei (nu în sens școlar, desigur!) în spiritul activității lui Gherea sau, dacă vrem, a unui H. Sanielevici (din articolele literare), formulă viabilă, fără îndoială, stimulând gustul eseistic, spiritul speculativ, dar ivind și dificultăți când apare necesitatea de a se pronunța judecăți de valoare. (...) Regman dezvoltă câteva idei proprii cu privire la critică, interesante în ceea ce ne privește, fiindcă implică, avem sentimentul, și o profesiune de credință a autorului *Confluențelor literare*. El delimitează două tipuri fundamentale de critică în cuprinsul cărora s-ar îngloba celelalte formule. Primul: *critica de cunoaștere* – noțiune generică ce subsumează critica explicativă și interpretativă, stilistică, istorică, descriptivă – în fine toate variantele care tind către o acțiune de analiză și interpretare a faptului artistic. Al doilea tip este acela al *criticii de atitudine* care, arată Cornel Regman, «pretinde criticului o luare de poziție practică față de problemele și caracterul operei discutate, îndemnându-l să confrunte la tot pasul realitatea operei cu cerințele cititorilor și să stabilească modul cum servește sau nu servește scriitorul, prin ceea ce scrie, interesele celei mai largi colectivități» (pag. 290). E limpede pentru noi, chiar dacă Regman nu o mărturisește explicit, că el înclină, structural, către această atitudine critică. Stingherit în câmpul analizei, efortul său va tinde să ridice faptul de artă în planul ideilor generale, să-l plaseze într-un context mai larg decât cel strict estetic, adică istoric și social, să-l „confrunte”, cum singur spune, cu aceste realități diverse din care opera își trage, la urma urmei, substanța. (...) Eliberându-se de schemele improprii gândirii critice, Cornel Regman discută aici nuanțat, cu finețe, folosind o terminologie adecvată și expresivă, în dezvoltări critice care mărturisesc virtuți de eseist. Dacă în primele compartimente ale sale culegerea de articole discutată se dovedește inegală, incluzând, spre regretul nostru, piese lipsite de relief, secțiunea de scurte eseuri constituie latura cea mai rezistentă a volumului *Confluențe literare*, concludentă pentru posibilitățile și preocupările autorului”. □ Versuri de Doina Sălăjan și pagini de jurnal inedite ale lui Tudor Vianu, povestirea *Pâine răsturnată* de Constantin Țoiu se adaugă numărului.

• [„Tribuna”, nr. 3] Prima pagină este ocupată de articolul consacrat revistei lunare „Gând românesc”, apărută la Cluj, între anii 1933-1940, „cea mai importantă publicație literară din Transilvania în perioada interbelică”. Demersul lui Ion Nenițescu, semnatarul articolului, vizează două planuri: pe de o parte, prezentarea revistei, a obiectivelor sale și a tematicii abordate de către colaboratorii săi (Lucian Blaga, D. D. Roșca, Tudor Vianu, Mircea Vulcănescu, Edgar Papu, Emil Cioran, Ovidiu Papadima, Al. Dima, Ion Agârbiceanu, Victor Papilian, Ion Pillat, Aron Cotruș, Mihai Beniuc, Aurel Marin ș.a.), iar pe de altă parte, o prezentare a personalității celui care a coordonat activitatea publicației, „eseist și istoric literar foarte serios și clarvăzător (...), polemist înarmat cu un condei tare și o logică strânsă.” Articolul program,

publicat în numărul 1, creionează liniile directe ale publicației: „Deschizând printr-un *Cuvânt înainte* același nr.1, Ion Chinezu, a cărui ideologie era deocamdată foarte pragmatică (...), declara că nu urmărește un program literar, ci unul cultural, pornind din conștiința că spiritualitatea Ardealului e grav amenințată de incuria politicianistă.” Remarcând complexitatea temelor abordate în paginile revistei, semnatarul articolului notează: „De mai vastă cuprindere, îmbrățișând diferite aspecte ale fenomenului de cultură, de la istorie la artele plastice și muzicale, ea și-a fixat totuși în primul rând un profil literar, datorită desigur animatorului ei principal, Ion Chinezu, care era un om de litere.” Preocupările colaboratorilor revistei erau centrate pe studierea „fenomenului românesc, și, în Ardeal, de anumite tangențe sășești ori maghiare”. Totodată, „revista n-a rămas străină problemelor de literatură universală”. □ În *Amintirea lui Ion Chinezu*, George Sbârcea evocă personalitatea marelui dispărut, „omul care se îmbogățește sufletește fără încetare și care caută să se întrecă pe sine, spre a putea fi călăuzitor altora, un virtuos al cunoașterii și al expresiei.” □ La *Cronica literară* Al. Căprariu prezintă volumul *Versuri*, de Radu Stanca, un autor care „a crescut și s-a format în respectul marilor valori artistice și filozofice naționale și străine. Acest respect a fost dobândit prin cunoaștere adâncă, printr-o tenace asimilare specifică unui spirit pur care a văzut idei și a trăit nemijlocit mari sentimente.” Volumul *Versuri* apare postum și „nu cuprinde întreaga operă poetică”, dar „reliefează fără umbre imaginea unui poet strălucit, dintre cei mai originali ai ultimelor decenii”. Cronicarul consideră că, pentru Radu Stanca, actul creației reprezintă „modalitatea supremă prin care individualitatea umană își dezvăluie esența, posibilitatea prin care omul se poate elibera de contingent și să reziste timpului ostil.” □ Fragmente din *Dans lent* de Valentin Berbecaru, și din *Noaptea bodeșilor*, soliloc fantezist, de Augustin Buzura constituie priza numărului de față. □ Eugenia Adam Roșca (*Meșterul Manole, Moartea poetului, Căprioara mea, poezia*) și Vasile Igna (*Poem, Igitur, Însemn, Numai sub pământ, Fata morgana*) sunt prezenți cu versuri. □ Petru Sfetca publică un interviu cu scriitorul Tudor Teodorescu-Braniște. Problematika abordată vizează: activitatea desfășurată la revista *Cuvântul liber*, relația dintre opera artistică și viața socială și spirituală a epocii, analiza „față în față” vizând literatura română cu caracter social dintre cele două războaie și literatura noastră de astăzi, raportul subiectiv-obiectiv în opera literară, perspective asupra fenomenului literar contemporan, impresii de călătorie, urmare a vizitei la Paris și, nu în ultimul rând, perspective în activitatea de romancier. □ Ultima pagină din *Tribuna* este consacrată, ca de obicei, literaturii universale: *Chiparoși* (de D. H. Lawrence, în traducerea Anei Olos), *În fugă, Un acord joacă flux și reflux, Îmbrățișându-l, Vei da socoteală* (de Nelly Sachs, în traducerea lui Petru Poantă, Franz Hodjak și Iv. Martinovici). În rubrica *Laureați ai premiului Nobel*, este publicat un fragment din *Drumul lui Chanania*, de Samuel Iosef Agnon, în traducerea lui V. Grunea.

20 ianuarie

- **[„România liberă”]** Radu Popescu comentează elogios piesa lui Paul Everac, *Patimi*, pusă în scenă la Teatrul Nottara, arătând că „surpriza pe care ne-o face Paul Everac, cel mai consecvent și mai autentic actual dintre toți dramaturgii noștri, este de a ne înfățișa un erou sadovenian, și de a ne face să participăm la o drama sufletească și la un conflict de concepții ale căror prime analize și date le datorăm unui anumit unghi al perspectivei sadoveniene asupra țaranului român”.

- **[„Scânteia”]** Mircea Ciobanu, recenzează micromonografia *Mihail Sadoveanu* de Const. Ciopraga apreciind că „lucrarea ... se numără printre reușitele genului prin limpezimea stilului critic, prin dezinvoltura și, în același timp, prin tonul ponderat cu care abordează un subiect atât de complex cum este viața și opera lui Mihail Sadoveanu”.

- **[„Contemporanul”, nr. 3]** Ștefan Aug. Doinaș publică *Dialog despre poezia actuală*, text mai degrabă teoretic, fără exemplificări din lirica actuală. □ La *Poșta literară* debutează Iolanda Malamen (*Quasimodo*) și Ion Lazu (*Fără alegere*)

- **[„Glasul patriei”, nr. 3]** Vasile Alecsandri cu poezia *Hora Unirii* și Tudor Arghezi cu *Balada Unirii* anunță marea sărbătoare românească din ultima decadă a lunii ianuarie. □ Mihai Stănescu își pune cititorii la curent cu noi apariții în articolul *Însemnări editoriale*: „Prima lună a anului 1967 oferă cititorilor posibilitatea de a cunoaște, cel puțin cu titlul de informare, câteva dintre cele mai semnificative succese din ultima vreme. (...) Însumând 297 de pagini, volumul *Antologie de poezie populară* de Lucian Blaga oferă iubitorilor de folclor un număr de 128 de poezii populare. Ele au fost selectate și transcrise de poetul-antolog cu mici deosebiri de ordin general – stilistic față de formele particular-locale din sursele utilizate”.

21 ianuarie

- **[„Scânteia tineretului”]** Continuă seria tematică despre *Conținut și modalități în proză* prin publicarea articolului semnat de Mihai Ungheanu, care analizează operele „tinerilor reprezentanți”: C. Mateescu, Iulian Neacșu, Laurențiu Cerneț, Ana Barbu, Sânziana Pop, Dumitru Țepeneag, Horia Pătrașcu, Constantin Stoiciu. În opinia lui M. Ungheanu, „orizontul social al acestor *tineri* este, se pare, însă minim și cunoașterea în suprafață e înlocuită cu sondajul pe verticală. De altfel, ei se supun și unei condiții obligatorii a prozei moderne care refuză să vorbească, din scrupul profesional, despre stări netrăite de scriitor.”

- **[„Cronica”, nr. 3]** Semnăturile lui Dimitrie Stelaru cu poezia *Patria* și Vasile Voiculescu, între ineditele cărui se află proza *Ocna*, sunt prezente în acest număr. Un text *D. Anghel – Inedit* apare la rubrica *Documente*. □ *Mo-*

ment G. Călinescu se intitulează articolul în care Mihai Drăgan concluzionează: „Personalitatea covârșitoare prin polivalența preocupărilor, vastitatea informațiilor și profunzimea creațiilor, G. Călinescu, care este un geniu universal, comparabil, în cultura noastră, doar cu Dimitrie Cantemir, Hașdeu, Eminescu și Nicolae Iorga”. □ Ancheta revistei cuprinde articolul *Contemporaneitate și univers artistic* (III) semnat de I. Negoieșcu. □ Preocupările constante ale lui Ion Popescu, de a strânge amintiri despre marii scriitori, se văd și în articolul *Coșbuc văzut de contemporani*. Zaharia Sângeorzan scrie despre Al. Săndulescu, *Pagini de istorie literară*. □ Apar poeziile: *Înzăpezire*, de Florența Albu, *Cântarele*, de Gheorghe Pituț, *Perpetuum*, de Daniel Drăgan și *În pod, pe fân*, de Silvia Dumitru. □ Rubrica *O carte pe săptămână* conține articolul semnat de Aura Pană la D. R. Popescu, *Dor*: „Remarc, așadar, la D. R. Popescu, o anumită ținută filozofică în fața existenței, de superioară înțelegere și acceptare a amestecului firesc de puritate și abjecție, a bizareriilor și capriciilor vieții, atitudine ce-și valorifică resursele într-o proză de analiză subtilă și care dobândește un sens etic, prin încrederea adumbrită uneori de o anumită tristețe, dar fundamentală, a autorului, în fărâma de lumină existentă chiar și în cel mai negru bulgăre de tină...” □ La secțiunea „*Cronica*” pe glob, Al. Andriescu semnează articolul-reportaj *La Viena pe urmele lui Eminescu*: „Din Viena trimita Eminescu, în 1870, «Convorbirilor literare», poezia *Venere și Madonă*, care avea să-l consacre de la început în «direcția nouă»”. □ Este anunțată apariția unui nou volum din opera lui Creangă, într-un tiraj de 50 000 de exemplare care cuprinde o prefață semnată de Victor Vajdeev.

● [„**Flacăra**”, nr. 4] Este semnalată apariția volumului de proze al lui Tudor Arghezi, *Icoane de lemn*, iar la aceeași rubrică, *Memento*, se mai notează publicarea mai multor romane: *Al 82-lea*, de Radu Tudoran, *Noaptea așteptărilor*, de Nicolae Crișan, *Legard cel Însemnat*, de Alexandru Jar, *În absența stăpânilor*, de Nicolae Breban, *Cordovanii*, de Ion Lăncrănjan (ediția a II-a). De asemenea, este salutată apariția „exemplară sub raport artistic” a cărții *Antologie de poezie populară*, de Lucian Blaga, cu prefață de George Ivașcu și ilustrații de Mișu Vulcănescu.

● [„**Luceafărul**”, nr. 3] Despre *Sensul Unirii din 1859*, care, înfăptuită „împotriva unei părți considerabile a diplomației europene”, a dus la câștigarea Independenței și, mai apoi, la „desăvârșirea unității naționale”, scrie Vladimir Streinu: „Dar dincolo de făuritorii imediați, uneori amestecați cu ei, se află oamenii de cultură, care înfăptuiseră veac de veac unirea, spirituală. Căci, deși adăstând sub împrejurări politice felurite de vitrege, ei s-au căutat de-a lungul istoriei peste, ape și peste munți, dar mai ales peste granițe interne, s-au alcătuit într-o unitate de cultură, care a născut unitatea politică, și-au înfrățit aspirațiile, recunoscându-și-le ca fiind aspirații milenare ale unui popor vrăjmășit de istorie”.

24 ianuarie

• [„Scântea”] Masă rotundă organizată de Sorin Movileanu și Andrei Anghelescu, cu titlul *Unirea – poate străluci mai puternic pe firmamentul literaturii?* În jurul mesei rotunde: Gheorghe Zane, membru corespondent al Academiei, Prof. univ. Constantin C. Giurescu, Prof. univ. G. C. Nicolescu, Prof. univ. Vasile Măciu, Dan Hăulică, Dumitru Micu, Virgil Căndea, Valeriu Râpeanu. □ „Epoca aceasta a Unirii – a arătat în cuvântul său G. C. Nicolescu – poate și trebuie să fie chiar mai larg văzută. Mă voi opri asupra perioadei de la înăbușirea revoluției din 1848 până la abdicarea lui Cuza, perioadă extrem de interesantă, plină de frământări, de lupte și, pentru un romancier care ar vrea să dea dovada însușirilor sale, largii sale respirații epice, ar fi sarcina cea mai nobilă să scrie un adevărat *Război și pace* românesc, cuprinzătoarea frescă literară a ei. Aș visa un roman fluviu în care ar intra și figuri istorice și nenumărate figuri istorice și nenumărate personaje anonime ale vremii, în care și-ar face loc marile evenimente istorice, dar și episoade individuale, mai puțin cunoscute, relevate de corespondențe sau memorii, episoade de natură să releve cauzele și sensul marilor fapte de acum o sută și mai bine de ani ce stau la temelia României moderne. Aș vrea un roman sau mai multe care n-ar privi viața societății contemporane Unirii ca din turnul de observație al istoricului, ci de la nivelul vieții omului obișnuit, cetățeanului comun de la 1859, un roman sau mai multe care, pe baza cunoașterii profunde a trăsăturilor epocii, să fie, aș zice, mai puțin istoric, cât social, să plece de la autenticitatea și sensul fierbinte al vieții din trecut, nu de la scheme reci, de la documente cărora scriitorul nu a reușit să le transmită suflarea vieții. (...) Poate că unii din tinerii noștri romancieri se vor înspăimânta de ceea ce le-ar părea învechit în asemenea teme și în formulele literare la care ele ar obliga. Cred însă că cele mai moderne formule românești pot fi încercate cu succes pentru a prezenta asemenea teme, cu condiția ca ele să fie rezultatul unor adânci meditații creatoare, sudate intim cu materialul pe care trebuie să-l exprime”. □ „Mare, durabilă – a spus Dumitru Micu – e literatura de creație, aceea care produce viziuni inedite, unice, irepetabile, făurește noi universuri. Mă gândesc, spre a lua un exemplu din cele mai adecvate discuției noastre, la piesa lui L. Blaga, *Avram Iancu*. Niciun scriitor român n-a susținut, cred, mai perseverent ca Blaga concepția funcției prin excelență creatoare a artistului, în sensul esteticii moderne și totuși piesa lui, expresie a unei foarte personale intuiții, concordă esențial și chiar în majoritatea detaliilor cu adevărul istoric. Avram Iancu este proiectat în mit fără a fi sacrificat ca personalitate istorică. E, după socotința mea, un nobil exemplu de mitizare în marginile realului. Cazul nu e de altfel izolat. Aproape toți creatorii de viziuni istorice procedează așa, bineînțeles în maniere proprii. Vlaicu Vodă al lui Davila, Ștefan cel Mare al lui Delavrancea și mai presus de toți marele Ștefan din *Frații Jderi* de M. Sadoveanu trăiesc în operele respective, simultan, o viață istorică și una transistorică, mitică. Ei

personifică permanente ale etosului românesc. De aici permanenta lor actualitate. Pentru creatorul autentic istoria este experiență spirituală concretă, actuală. Aș risca paradoxul că marea literatură de inspirație istorică e prin excelență autobiografică. Evocând episoade mărețe și tragice din trecute vremi, Sadoveanu își povestește biografia interioară. Căci, în momentele acelea el nu mai e, pur și simplu, Mihail Sadoveanu, ci vocea națiunii române”.

25 ianuarie

- [„**Scânteia tineretului**”] M. Ungheanu recenzează volumul lui Ion Negoïtescu, *Scriitori moderni*, în care „critica, în multiplele ei funcții, își găsește (...) o reprezentare distinctă, Ion Negoïtescu strălucind mai ales în critica de restituire și cea detectoare, funcția afirmativă realizându-se nu rareori prin celelalte două. Critica lui Ion Negoïtescu e un produs fericit al posterității lovinesciene”.

26 ianuarie

- [„**Scânteia tineretului**”] Iulian Neacșu scrie despre *Metrul și exigențele reale ale prozei*, iar Constantin Stoiciu despre *Dimensiunea spirituală a noii epoci*.

- [„**Gazeta literară**”, nr. 4] Sunt prezente poezii semnate de Șt. A. Doinaș, Grigore Hagiu, Veronica Porumbacu și alte pagini inedite din jurnalul lui Tudor Vianu. □ Cornel Regman publică o recenzie la volumul Anei Blandiana, *Călcâiul vulnerabil*: „Asemeni multor confrăți din generația ei și mai vârstnici, Ana Blandiana se arată preocupată de a reinterpretă, dintr-un unghi paradoxal-poetic, mari mituri ale omenirii. Astfel, ea începe prin a face din fatalul călcâi achilean prilej nu de pieire, ci de regenerare. În perspectiva acestei noi anatomii mitice, *Călcâiul vulnerabil* e sigiliul unui tip aparte de sensibilitate, garanția perpetuării a tot ce adolescența are pur, nepremeditat, candid. Atribute pe care vârsta matură, subordonată altor imperative, le abandonează de cele mai multe ori, în favoarea unei cuirase, obținută cu chiar prețul renunțării; mai rar, și ca printr-un miracol, ele se conservă, cuibărite în punctul fermecat”. Recenzentul citează copios din volumul scriitoarei pentru a demonstra o serie de abilități artistice: „câteva poeme ne dau măsura exactă, cu totul remarcabilă, a capacității autoarei de a opera cu sarcasme nimicitoare la adresa prudenței profitabile”, ipostază lirică „mai degrabă bărbătească, spre tonul revendicativ și semeț”, dar și pentru a demonstra o serie de influențe precum cea din Blaga: „Lucian Blaga este câteodată prea prezent, în forme care trimit direct fie la semnele magice ale „universului în destrămare” precum și la imagistica de transpoziții neașteptate din *Poemele luminii*, fie la elogiul satului veșnic. (...) Alte poeme amintesc, prin felul săltăreț de a propune concepte și de a ataca piscuri etice, de Nicolae Labiș („De ce această renunțare/ La fericitul somn comun,/ Dacă nu pot din cel mai grav/ clopot al lumilor să sun?”

– *Unde-i mândria?*). În fine, Constant Tonegaru pare a tutela și el câteva poeme, în care arlechinadele nu pot și nu vor să ascundă de tot anumite înțelesuri mai grave. (...) De la *Persoana întâia plural* la *Calcâiul vulnerabil* progresul e vizibil. Ana Blandiana a realizat cu acest volum un lucru însemnat: și-a configurat o fizionomie cu trăsături aparte. Acestea o situează în directă vecinătate a unei măști dramatice care întrunește deopotrivă atribute de oracol și de Nemesis. Privind retrospectiv lucrurile, trebuie să regretăm poate că tonul oracular și poziția cu totul favorabilă înnoirii nu s-au repercutat mai adânc și mai grav și asupra acelor zone lirice care mai oferă privirii prilejuri de indiferență. E probabil misiunea viitorului volum să realizeze aceasta”.

• [„**Tribuna**”, nr. 4] D. Cesereanu continuă seria argumentelor *Pro domo* (II) din demersul început în numărul 2 (519) / 1967: „După Maiorescu, a fost rândul lui C. Dobrogeanu-Gherea de a lărgi terenul în afirmarea criticii literare. Activitatea lui a început cu 14 ani mai târziu decât aceea a mentorului «Convorbirilor literare», dar, din acest moment, s-a dezvoltat într-o neconținută replică cu acesta”. În definirea coordonatelor care au caracterizat critica sa, D. Cesereanu notează: „Spirit pozitivist și călăuzit de o concepție materialist-mecanicistă, el practicase o critică a cărei valoare își reclamă recunoașterea din alte surse.” Plecând de la răspunsul oferit de Dobrogeanu-Gherea într-o polemică cu unul dintre discipolii lui Maiorescu, semnatarul articolului identifică cele patru repere pe care trebuie să se sprijine o lucrare critică serioasă: „Întâi critica trebuie să stabilească legătura între producțiunea artistică și artist, analizând forțele vii creatoare care au făcut producțiunea artistică, adică analizând pe artist. (...) Al doilea, (...) trebuie să analizăm ce anume influență va avea ea asupra publicului. (...) Al treilea, (...) trebuie să ne dumirim cât de mare, cât de vastă, cât de puternică e această influență, adică trebuie să ne lămurim cât de mare, cât de talentată ori genială e opera artistului. Al patrulea, (...) critica trebuie să analizeze prin ce mijloace artistul, cu opera-i artistică, ne produce acest șir de impresii, imagini, idei, simțiminte.” În finalul demonstrației sale, D. Cesereanu notează: „Explicativă și sociologică, critica lui Gherea se impune ca o necesitate fundamentală în aplicarea criteriului estetic. Fără aceasta, nu vom reuși să circumscriem sociologia și reflexele epocii implicate într-o operă literară”. □ Ion Domșa analizează maniera de receptarea a traducerii *Divinei Comedii* de către G. Coșbuc. Păstrându-și nota de obiectivitate, articolul său, intitulat *Critica literară despre traducerea Divinei Comedii de George Coșbuc*, încearcă să pună laolaltă argumentele tuturor celor care și-au exprimat punctele de vedere în legătura cu „tălmăcirea coșbuciană”. Sunt trecuți în revistă atât autorii punctelor de vedere negative (Caion, T. Teodorescu-Braniște, Ovid Densusianu, Scarlat Struțeanu), cât și cei care s-au situat pe o poziție de mijloc (N. N. Crețu, N. Iorga, Iorgu Iordan), dar și „vocea multor critici și oameni de cultură, care au văzut și văd în tălmăcirea lui Coșbuc o remarcabilă realizare poetică, un mare succes al

limbii române, prin care Dante a pătruns în masa cultă a poporului nostru”. În această ultimă categorie se înscriu Ion Scurtu, Const. D. Ionescu, E. Bucuță, G. Călinescu, Carlo Tagliavini, P. H. Coronedi, Alexandru Balaci și Tudor Vianu, toți aceștia elogiind „fidelitatea scrupuloasă în redarea ideii, a formei, a timbrului ei specific”. □ *Cronica literară* este semnată de Ion Oarcăsu și prezintă volumul *Călcâiul vulnerabil*, de Ana Blandiana care demonstrează că „poate să scrie și o poezie mai puțin explosivă, îndreptată cu finețe și decizie spre câteva aspecte esențiale, care țin de condiția generală a omului contemporan(...) Volumul Anei Blandiana se înscrie în ordinea experiențelor firești, ca produs al unei «vârste» estetice, indiscutabil superioară fazei debutului. Tradițională ca punct de plecare, prin semnificație umanistă și orientare, lirica plachetei *Călcâiul vulnerabil* are frăgezimi și candori, intuiții și proiecții simbolice. Peste ele, simți o viziune integratoare, un efort unificator, o tensiune lucidă – care țin, toate, de clarificări mai noi, împărțind astfel creația poetei în două faze bine distincte și necomplimentare”. □ Proza din acest număr poartă semnătura lui Ovid Densusianu-fiul, se intitulează *Sposedania* și este un fragment din romanul *Omul care venea de departe, Strada liniștită*, de Teofil Bușecan și fragmentul de roman *Gaby Leonin*, de Victor Papilian; Cu versuri sunt prezenți Victor Felea (*În amurg*), Dominic Stanca (*Sanctuar și Fețele albe*), Grigore Scarlat (*Imn soarelui*), Ion Sângereanu (*Apuseni, toamna*), Damian Ureche (*Vinul scurt*) și Simion Stolnicu (*Mesaj*). □ Ion Dodu Bălan este interlocutorul lui Petru Sfetca la rubrica intitulată *Creație și actualitate*. Discuția este centrată pe următoarele subiecte: specificul național și raporturile acestuia cu experiențele străine, rolul criticii actuale, proiecte de viitor. □ Ultima pagină a *Tribunei* publică poezie semnată de Henri Michaux (*Contra!, Amintiri, Greasă sau e moartea care vine?, Viața mea*), în traducerea lui Ion Pop.

27 ianuarie

- **[„România liberă”]** Sub titlul *Reîntoarcerea la baladă*, Boris Buzilă comentează volumul lui Radu Stanca, *Versuri*, cuprinzând aproximativ 100 de titluri – apărut la Editura pentru literatură cu o prefață de Ion Negoitescu – evidențind cele trei etape de creație ale poetului – trubaduresc-sentimentală, baladescă-neoromantică și confesivă.

- **[„Contemporanul”, nr. 4]** Nicolae Manolescu scrie cronică literară la volumul *Călcâiul vulnerabil* de Ana Blandiana: „Dacă în primul ei volum Ana Blandiana era prea tânără, în al doilea, ea e prea matură. Poezia, din inocentă, devine serioasă. Și nu-și pierde pur și simplu tinerețea expansivă sau nepăsarea. Dar între poetă și poezie, departe de a mai fi aceleași raporturi naturale, familiare, (...) se naște ostilitatea. Poeta nu mai crede în poezie sau nu i se mai încredințează ca înainte, pentru că nu-i mai cere doar s-o exprime, pentru că nu se mai simte în stare să uite de sine în poezie, ca un copil în jocul

lui. Ea așteaptă acum mai mult de la poezie: nu numai că nu i se mai supune fără condiții dar încercă să și-o supună. O conștiință a poeziei ia locul plăcerii libertății și sincerității ei”.

28 ianuarie

• [„Cronica”, nr. 4] În articolul *Opinii despre poezie*, Demostene Botez afirmă: „Poezia, ca și romanul, continuă să mențină afișul discuțiilor literare, nu numai în reviste, ci și în cărți. Numai în toamna aceasta, în Franța au fost publicate mai multe eseuri asupra poeziei, semnate nu numai de poeți, dar și de filozofi. □ Dan Bădărău semnează articolul *Mimetism intelectual*: „În timpurile noastre, vedem prea adeseori tineri, mai mult sau mai puțin beatnici, care se consideră „emancipați” atunci când se precipită la coborâre dintr-un vehicul al transporturilor în comun pe partea pe care lumea urcă; în realitate, problema aceasta a imitației servile, a conformismului și a nonconformismului îmbracă forme mult mai subtile pe care se cuvine să încercăm să le determinăm. □ La secțiunea *Cronica literelor* apar versuri de Nadina Cordun: *Mănâncă-ți căpșunile, Vis de iarnă, Timp rănit, Clipă și Măturătorii*. □ Mircea Radu Iacoban publică proza scurtă *Fluierând pe scară*. □ Eugen Simion răspunde la întrebările din *Ancheta revistei* sub titlul *Contemporaneitate și univers artistic* (IV). □ *Cercul literar Ion Creangă* este prezent masiv cu un regiment de tineri poeți: *Autobiografie*, de Jan Pârveu, *Marea călătorie*, de Ovidiu Hotinceanu, *Mai există lună?* de Ion Chiriac, *Uvedenrode*, de Daniel Lascu, *În căutarea bătrânilor*, de Nicolae Rogobete, *Despărțire și Cântecul lui Solveyg*, de Steliana Delia Beiu, *Fără titlu*, de Gheorghe Lupu, *Cum ai desena*, de Nicolae Turtureanu, *Încăpățânarea inerției* de Silviu Rusu, *Venus*, de Doru Maximovici, *Autoportret*, de Ileana Dumitran, *Toamnă*, de Mihai Lucan, *Cântec vechi*, de Ion Hurjui, *Mircești*, de Constantin Scripcă, *Petrecere*, de Dumitru Grigoraș, *Copacii*, de Mihai Hăisan, *Pietre*, de Cornel Armeanu, *Autoportret*, de Victoria Maricuțan, *Oglindire*, de Florența Albu, *Neliniște albă*, de Ana Mășlea și *Bucolică*, de Domnic Stanca. □ La secțiunea *Cartea*, M. Iordăchescu semnează recenzia asupra cărții lui Ilie Constantin, *Clepsidra*. □ Laurențiu Ciobanu semnează recenzia cărții Alexandrei Târziu, *Strada lui Petrică*. □ fragmente din scrisorile lui I. Al. Brătescu-Voinești reunite sub titlul *Brătescu Voinești și viața românească*, apar în cadrul rubricii *Document*. □ La rubrica *O carte pe săptămână* Mihai Drăgan scrie despre monografia lui Const. Ciopraga, *Mihail Sadoveanu*. □ *Dificultățile recenziei* este titlul articolului semnat de Dimitrie Costea. □ Secțiunea *Note și comentarii* semnaleză următoarele apariții: articolul *O veche dispută*, de Al. Piru, 7 poezii ale lui Andrițoiu, din „Gazeta literară” nr. 2 și numeroase traduceri din poezia și proza tuturor popoarelor, în apreciată revistă de literatură universală, „Secolul XX”. □ „Cronica” pe glob conține articolul semnat de Sergiu Brand, *Pornind de la o carte...*, în care face referire la cartea unui obscur publicist, William

Manchester, despre circumstanțele asasinării președintelui Kennedy. □ Apar trei proze scurte: *Acasă*, de Jacques Prévert, în românește de E. Sima, *Cântec despre picioarele goale*, de Elmer Diktonius și *Cizmarul*, de William Faulkner, în românește de Anca Văcăreanu.

● [„**Flacăra**”, nr. 5] Se notează apariția micromonografiei *N. D. Cocea*, de Virgiliu Ene, precum și reeditarea volumului *Hronicul măscăriciului Vălătuc*, de AL. O. Teodoreanu (Păstorel). La aceeași rubrică, se consemnează volumul de debut al lui GH. Buzoianu, schițe și povestiri grupate sub titlul *O seară pentru mai târziu*.

● [„**Luceafărul**”, nr. 4] În interviul acordat revistei, istoricul literar G. C. Nicolescu apreciază pozitiv contribuțiile variate ale unor tineri cercetători literari, monografiile asupra unor scriitori, asupra unor curente, în domeniul literaturii comparate, volume personale, „cum sunt cele ale lui Cornel Regman, în parte strânse în volumul *Confluente literare*, o minte clară, cu orizont și informație, cu condei sigur; cum sunt cele ale lui N. Manolescu, un tânăr înzestrat, dar amenințat în dezvoltarea sa de orgoliul de a teoretiza prea devreme și de a fi foarte personal cu orice preț; ale lui Dan Zamfirescu, poate singurul tânăr specialist în dificilul domeniu al literaturii noastre vechi care așteaptă de mulți ani un nou și pregătit exeget; ale lui Sorin Alexandrescu, în domeniul stilisticii, de care cercetarea literară nu poate face abstracție; ale lui Radu Enescu, M. Drăgan, Al. Săndulescu și mulți alții”. Criticul observă un reviriment în favoarea istoriei literare, după ce, o vreme, mulți cercetători se concentrau mai mult pe critica literară. De asemenea, G. C. Nicolescu face o serie de precizări cu privire la caracterul istoriei literare: „Interpretarea, sensul, frumusețea unei opere trebuie descoperite, reconstituite, nu inventate, cum cred unii, cum mai credeau și alții în trecut. Aceasta presupune cercetare concretă, severă, metodică și, în consecință, pentru mine, nu e nici un dubiu că istoria literară este știință. Că e nevoie de inspirație, dispoziție generală și momentană, imaginație etc. – aceasta este adevărat. Fenomenele creației sunt foarte complexe și pline de nuanțe, știu bine. De aceea, în genere, evit să absolutizez, să dau impresia că așa crede în norme rigide și cu atât mai puțin în dogme încremenite sau că așa considera că înnoiri nu trebuie să se producă în metodele noastre de cercetare în fiecare clipă. (...) Dar nu frumusețea expresiei studiului de istorie literară și forța cu care, prin mijloace artistice, el se străduiește să revoce ceea ce a evocat o dată creatorul și acum trebuie doar explicat și apreciat, sunt esențiale în cercetarea de istorie literară, cum cred unii colegi ai noștri mai tineri. Un studiu neglijent scris (ceea ce nu e recomandabil), plin de fapte noi, de sugestii interesante, de interpretări neașteptate, îndrăznețe și valabile, este mai valoros decât unui poleit stilistic ca un poem, dar gol pe dinăuntru. Ceea ce, pe undeva, e foarte adevărat, de altfel, cu precauțiile necesare chiar în literatură”. Concluzia decanului Facultății de Limbă și Literatură Română a Universității din București este că tinerii istorici

literari ar trebui să aleagă „figuri, curente, reviste, epoci mai puțin cercetate înainte de a relua cercetări deja făcute”, deoarece „sunt câteva goluri însemnate care trebuiesc umplute”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 4] Sub îngrijirea Martei Cuibuș sunt publicate răspunsuri ale unor personalități la întrebarea „Care a fost clipa cea mai emoționantă din timpul studenției dumneavoastră? Să fi fost primul sau ultimul examen? Să fi fost prima sau ultima întâlnire cu magistrul prețuit, omul de la catedră, generos, pasionat, căruia poate doreați să-i semănați atât de mult?” Răspund într-un colaj de amintiri intitulat *Portrete în oglinzi* Constantin Giurescu – *Magistrul* (despre modelul numit Vasile Pârvan), Miltiade Filipescu – *Examene: o confruntare cu tine* (despre Lucien Cayeus de la College France – Paris, respectiv despre Ludovic Mrazec), Iorgu Iordan – *Trei bile albe* (despre Al. Philippide), Mihai Beniuc – *Brevetul tinereții* (despre profesorul de sociologie de la Cluj, Virgil Bărbat), Victor Vâlcovici – *Foarte bine, cu elogii* (despre acad. Gh. Țițeica). ■ Criticii literari fac *Examenule metaforei* în cadrul unei dezbateri la care participă Matei Călinescu, Eugen Simion și Dumitru Micu, punând în discuție câteva nume și câteva volume: Ioan Alexandru – *Infernul discutabil*; Adrian Păunescu – *Mieii primi*; Ana Blandiana – *Călcâiul vulnerabil*; Gabriela Melinescu – *Ființele abstracte*. Matei Călinescu se „îndoiește” de drumul ales de Păunescu, fiindcă, de pildă, volumul *Mieii primi...* „dovedește o anumită concepție despre actul poetic care mi se pare destul de șubredă în înseși fundamentele ei... O încredere nelimitată în limbaj, în capacitatea lui de a exprima mult mai mult (și mai ambiguu) decât intenționează însuși cel care scrie. E aici, desigur, o viziune tinerească și mai ales optimistă – dar de un optimism, să recunoaștem, destul de facil. Privită dintr-o perspectivă mai largă, împrejurarea mi se pare a putea fi pusă în legătură cu ceea ce aș numi *o criză a limbajului*. O încredere prea mare în limbaj (în resursele lui de ambiguitate), ca și o neîncredere în el (considerat, în acest caz, ca prea sărac și prea precis) sunt – dincolo de orice paradox – fațetele aceluiași fenomen. Există totdeauna un optimism și un pesimism al crizei!”. ■ Eugen Simion crede că această criză a limbajului poetic e un subiect mai vechi de speculație în critică (și dă ca exemplu poezia lui Ion Barbu – *Timbru*, care sugera o neîncredere în posibilitățile limbajului poetic exprimată și în câteva articole – *Poezia leneșă*, de exemplu): „Dintre volumele recent apărute, *Infernul discutabil* reprezintă cea mai acută formă a neîncrederii în limbaj... Dacă Ion Alexandru manifestă o astfel de neîncredere, Adrian Păunescu reprezintă cazul tipic al poetului îndrăgostit de cuvinte. Lirismul lui e, în consecință, euforic, cuvintele se caută unele pe celelalte, după afinități strict muzicale sau plastice. Poezia din *Mieii primi* pornește dintr-o mare jubilație în fața universului, dintr-un apetit colosal de viață pe care numai sunetele instrumentelor de percuție le traduce... Ana Blandiana, în *Călcâiul vulnerabil*, ca și Gabriela Melinescu, în *Ființele abstracte*, se

detășează de formele liricii feminine viscereale. La Blandiana lirismul tinde spre purificare și muzica pură a celei de-a treia roți din cântec pentru nunțile necesare: roata soarelui. În *Ființele abstracte*, poezia se cerebralizează, mistuind un fond sentimental și o jubilație specific feminină. Poetele tind, așadar, cu ardoare spre idee”. ■ Dumitru Micu constată niște diferențe între acești tineri poeți-vârf de lance ai generației lor: „Poet de uimitoare intuiții, dotat cu o extraordinară capacitate imaginativă și asociativă și mai ales deconcertantă, uneori, inventivitate verbală, Adrian Păunescu este într-adevăr cam prolix și retoric, cam diluat; el adună cuvintele ca un Don Juan tânăr, insașiabil, decis parcă să îmbrățișeze eternul feminin în toate exemplarele în care e dispersat... Gabriela Melinescu, în schimb, poetă de încântătoare spontaneități și prospețimi, va deveni, nădăjduim, mai stăpână pe mijloace, va pune în mișcare cu mai multă siguranță și dezinvoltură materia verbală. Speranțe dintre cele mai încrezătoare însoțesc ascensiunea lui Ion Alexandru, spirit neliniștit, torturat de întrebări capitale. Totuși poetul este încă departe, am impresia, de a se fi relevat în întregime... El vine de undeva din pământ răsucit, cioturos și, spre a prolifera aștrii, are de înfrânt împotrivirea unei colosale materii inerte, refractară genezei. La Ana Blandiana, din contră, decantarea e fapt împlinit. Ariel se ridică spre soare, fermecător. Însă această biruință poate implica un risc. De la o poezie a feminității dezvăluite candid, Ana Blandiana a evoluat către o lirică apolinică, aproape valeryană, pe alocuri elevat meditativă, uneori de o gravitate și frumusețe sacramentală. Parcurgând *Călcâiul vulnerabil* îmi reprezentam poeta în rolul Phytiei, oficiind pentru Apollo. O poetă care a fost în stare de o asemenea evoluție ne mai poate rezerva surprize”. ■ Matei Călinescu concluzionează că acești tineri poeți discutați aici – al căror talent e incontestabil – „sunt uniți într-un înțeles mai profund (aceasta, de altfel, constituie *forța unei generații*) tocmai prin ceea ce-i deosebește: ne aflăm într-adevăr în fața unor individualități puternice; uneori explozive, înzestrate spiritual cu un sănătos nonconformism (sub aspectele lui *liniștite* și mai ales *liniștitoare*, conformismul e în artă, în primul rând nesănătos)... Problema reală, pe care fiecare trebuie să și-o pună și să și-o rezolve singur (ăsta e un lucru dificil și, subiectiv vorbind, primejdios)... constă, la urma urmelor, în depășirea problemei formale sau în transformarea ei într-o problemă, să zicem, de *conținut*, de existență...”.

29 ianuarie

● [„*Scânteia tineretului*”] Secțiunea *Conținut și modalități în proză* găzduiește articole semnate de Horia Pătrașcu (*Nu putem uita cititorul*) și Sorin Titel (*Gratuită e doar proza minoră*), dar și poeme de Ilie Constantin (*Prefață, Plecarea pandurilor, Pod, Nuntă fără dragoste, Treieriș*). □ Smaranda Jelescu publică un interviu cu Nicolae Breban despre romanul său *Francisca*.

31 ianuarie

• [„Scânteia”] Z. Ornea își expune ideile cu privire la *Istoria literară și cadrul istoric*: „Ca toți semenii săi, creatorul de frumos își poartă destinul într-o societate anume ale cărei împrejurări specifice își vor impune inevitabil pecetea caracteristică asupra substanței operei sale. (...) Istoria internă a literaturii trebuie așadar completată, cum prevenea Tudor Vianu, cu istoria ei externă, adică cu cercetarea atentă a cadrului istoric (social, politic, cultural), care i-a influențat în diferitele etape ale dezvoltării, structura și profilul. Aceasta nu înseamnă, firește, a proceda vulgarizator prin prezentarea detașată a «condițiilor social-economice». Dimpotrivă, operația exegetică presupune luarea în considerare a totalității factorilor ce intră în conceptul de istoricitate, pornind de la precizarea lui Engels potrivit căreia a socoti factorul care l-a călăuzit pe Lovinescu în elaborarea atât de apreciatei sale *Istoriei a literaturii*. Nu a scris el programatic în capitolul preliminar: «Tot ce am susținut în domeniul cultural și social al *Istoriei civilizației române* își va căpăta, astfel, o aplicare în *Istoria literaturii române contemporane*: scriitorii vor fi judecați și din punctul de vedere al caracterului de sincronism cu dezvoltarea vieții noastre sociale și culturale și cu multiplele întretăieri de curenți ideologici». Dacă o asemenea modalitate se impune a fi utilizată în analiza operei unui scriitor, cu atât mai mult o va reclama examenul cuprinzător al unui întreg curent literar. În istoria literară românească fenomenul e și mai complicat pentru că majoritatea curenților noștri literari sunt în egală măsură, dacă nu în primul rând, veritabile curenți de idei în care direcția literară e numai o componentă într-un complex amplu și diferențiat. După părerea noastră, curentul «Daciei literare», junimismul, curentul «Contemporanului», poporanismul, sămănătorismul, gândirismul, parțial simbolismul nu pot fi studiate la obiect dacă se reține numai manifestarea lor literară, eludându-se adevărul izbitor că aceasta e doar un capitol dintr-un ansamblu arhitectonic bine structurat, înțelegerea fiecărui element fiind condiționată de prealabila examinare a concepției întregului edificiu. (...) Fără îndoială, faptul că fenomenul literar e în ansamblul acestor curenți numai o latură a unui întreg, nu exclude posibilitatea și chiar necesitatea ca cercetătorul să se aplece numai asupra valențelor literar-estetice. Numai că această reperare a planurilor nu trebuie să piardă din vedere ansamblul, mai ales că la noi datorită încă insuficienței dezvoltării a mijloacelor documentar – bibliografice, istoricul literar trebuie să facă de cele mai multe ori totul, inclusiv deshumarea documentelor arhivistice. Dar un asemenea examen comparat, cu relevarea corespondențelor și a antinomiilor dintre planurile distincte ale unor curenți literari, nu se poate realiza la obiect fără a integra în zonele cercetării totalitatea factorilor dintre care cel istoric ocupă fatal locuri preponderente”.

[IANUARIE]

• [„Amfiteatru”, an II, nr. 1 (13); Revistă literară și artistică editată de Uniunea Asociațiilor Studențești din Republica Socialistă România; format tipografic: A 2, apariție lunară, 16 pagini; Colegiul de redacție: Ion Băieșu (redactor-șef), Ana Blandiana, Ion Chiric, Dumitru Constantin, Vasile Crețu, Adi Cusin, Kikeli Pall, Laskai Adriana, Nicolae Manolescu, Costin Mioreanu, Adrian Păunescu, conf. univ. Al. Piru, Andrei Șerban, Ioana Vlasu, conf. univ. Mircea Zăciu] Mircea Martin apreciază efortul Anei Blandiana depus în volumul *Călcâiul vulnerabil* „de a-și depăși prin meditație susținută poezia debutului”, observând o „schimbare a atitudinii lirice”, însă o continuitate a „unor teme sau viziuni fundamentale”: „Poeta de recepție diafană și de irepresibilă exuberanță, dăruită altădată până la destrămarea ploii și ierburilor, se reculege acum într-un peisaj glacial, cu aer rarefiat și zăpezi imaculate, amintind arhitectura efemeră a *Munților Candorii*, invocați odată. Apariție fulgurantă în primul volum, *Munții Candorii* devin acum o prezență abstractă, implicată permanent și pretutindeni, un teritoriu etic ideal la oare poeta se întoarce ca la o copilărie depărtată. (...) E vorba de o vârstă absolută, căci această copilărie sau această adolescență nu sunt faze de tranziție, ci ritmuri umane eterne. Puritatea poate defini numai un spațiu eleat. Devenirea produce corupție și dă melancolie. (...) *Călcâiul vulnerabil* e zona păstrată neatinsă - simbol al unei candori ce nu vrea să se piardă. Regimul de existență al acestei tinereți spiritualizate este intransigența și frenezia tragică. Adolescența este în esența ei jansenista (ca formulă etică) și se opune iezuitismului unei maturități experimentate și concesive. În viziunea de fermecătoare intoleranță a poetei complexitatea dialectică a vieții înseamnă alienare a însăși esenței umane. Nuanțele nu îmbogățesc o culoare ci o alterează. (...) Spațiul absolut al candorii pe care-l închipuie ea este exemplar deschis la întrebările lumii. Dar în acest proces de elevație etică e menținut uneori un sentiment al ridicolului decurgând din raportarea la valorile comune sau, mai exact spus, ridicolul e un risc *prevăzut* - ceea ce trădează dedublare și inhibiție în fața propriei viziuni. Autoarea pare să se despartă de dilemele sale și, în ciuda atâtor versuri programatice, revelațiile nu mai țâșnesc dureros din propria-i ființă. Oare absența suferinței lăuntrice sau pudoarea acestei suferințe constituie resortul intim care face ca în reprezentarea ei *puritatea* să nu urmeze *purificării*, ci s-o preceadă? Poate că Ana Blandiana rămâne prea puțin singură cu sine în aventura ei lirică și printre altele, e ciudat, (sau, dimpotrivă, semnificativ), cum își anima într-una poezia de dragoste o poetă frumoasă ca o dezamăgire”. □ Maria Luiza Cristescu realizează un *Simultan literar* cu Mihai Beniuc care afirmă că, deși nu era legat de scriitori precum Lucian Blaga sau Ion Agârbiceanu, prin ideile însușite din mișcarea muncitorească, se simțea inspirat de aceștia și „de la toți am învățat ceva în ceea ce înseamnă respectul marilor valori spirituale”. Referitor la recente dispute, dintre critici și poeți,

M. L. Cristescu solicită un punct de vedere estetic, cu trimitere la poezia intervievatului: „Nu există o evoluție lineară ascendentă în creația nici unui autor din punct de vedere artistic. Se poate limpezi cel mult concepția sa despre lume. Dar lucrările estetice valoroase pot apărea, cronologic, oricând și totdeauna discontinuu. Salturi și dări înapoi în activitatea literară, ca valoare artistică a operei, sunt nu o regulă, ci o realitate. Stricto sensu între *Cântece despre ciocârlie* din *Cântece de pierzanie* și *Mărul de lângă drum*, din cartea cu același titlu, nu există după părerea mea o deosebire de valoare a substanței și prelucrării artistice, ci de poziție. Sigur e că devii mai tu însuși cu timpul și te preocupă în general mai mult aceasta decât manevrarea materialului poetic, care chiar și în prezent se automatizează până la un anumit grad. Antenele conștiinței trebuie să tatoneze însă mereu pe unde nu-ți stau expresii de-a gata la îndemână. Dar acel *nou* nu trebuie să fie nou numai pentru tine, ci pentru oricine s-ar apropia de el; de asemenea, trebuie să fie cel puțin interesant și convingător, dar nu numai pentru tine. Nici a căuta să faci plăcere tuturor nu merită, de exemplu tuturor criticilor. Cu cititorii m-am înțeles întotdeauna bine. Nu că m-aș gândi la vreunul din ei când scriu, dar și eu mă consider un cititor și din când în când mă adresez mie: «Dar aici ce-ai vrut să zici?». Iar dacă nu pricep nici la prima nici la a doua citire, trag dungă peste ce-am scris ori rup foaia de hârtie”. Cu privire la trecut și la colaborările sale cu alte reviste transilvănene, Beniuc își amintește: „Aicea printre ardeleni mă simt acasă», scriam la sfârșitul anului 1933 sau în 1934, când mă întorsesem de la studii din Germania, scârbit profund de fascism. Mă simțeam ca pe un platou la înălțimea căruia visam să nu se ridice apele pestilențiale, pline de sânge și cadavre ale hitlerismului. Horea, Iancu erau pentru mine simboluri revoluționare și eram convins că poporul român nu se va lăsa încălecat de cavalerii apocalipsului. Atunci am început să scriu mai intens, apropiat fiind tot mai mult de Partidul Comunist Român. Mi-aduc aminte revistele: «Abecedar», «Pagini literare», «Korunk», «Gând românesc», «Țară nouă».....«Ce vremi, ce oameni !» — cum ar zice Creangă. Vremile s-au întunecat tot mai mult și au devenit tot mai sângerii, până a început cu toată furia marea catastrofă, al doilea război mondial. Oamenii s-au răzlețit, unii au pierit, alții s-au ridicat, unii au căzut, apoi iar s-au ridicat, alții nu s-au mai ridicat niciodată”. În încheierea *Simultanului*, Mihai Beniuc își afirmă convingerile despre menirea și rostul poetului și a poeziei: „Poezia e toată angajată, cea bună; adică e în slujba iubirii, a ideilor umanitare, a setei de cunoaștere, a sentimentului morții și multe altele. În sensul acesta, poetul poate să-și «comande» sau poate accepta de la oricine orice comandă, cu condiția să nu se găsească în contradicție cu sine însuși și mai ales cuvântul său să fie revelator estetic și etic, încât, să nu-și amintească cu silă ceea ce a scris, ca de-o beție stupidă sau de-o minciună. Desigur, nu totdeauna poți fi genial, dar cinstit trebuie să fii totdeauna, - în artă mai mult ca oriunde, căci arta e pe un soclu privit de mulți,

ani după ani, iar cineva tot remarcă, până la urmă, dacă regele e cumva gol. Și mai departe: a scrie de dragoste înseamnă a fi angajat în slujba celui mai nobil sentiment din viață; a scrie pentru dreptate, contra câștigului fără muncă, pentru omenire, contra dușmanilor ei, este cel mai omenesc lucru cu putință. Dar celelalte? Moartea, viitorul, trecutul, marea și-atâtea frumuseți ale firii, ale cerului, și-atâția oameni, dintre care mulți merită statui și cântece iar alții un loc într-un muzeu de ceară. Ai sentimentul ca poet că te găsești într-un stup plin de faguri cu celule goale și tu trebăluiești la cele din primul rând abia, căutând acel cuvânt ce, cum ar zice Eminescu, exprimă adevărul. Câteodată simți cum îți alunecă printre degete, ca un pește, adevărul – și nu e voie”.

• **„Argeș”, An II, nr. 1 (8); Editată de Comitetul pentru Cultură și Artă al Regiunii Argeș; Format tipografic: A 3, (24 pagini); lunar, ziua de apariție: pe data de 12 a fiecărei luni; Colegiul redacțional: Baruțu T. Argezi, Dan Bițică, ing. Constantin Budan, Al. Cerna-Rădulescu (secretar general de redacție), Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, Mihail Diaconescu (redactor-șef), arh. V. Manu, Gheorghe Stănculescu, Gabriel Țepelea, ing. Nicolae Țivileș]** Numărul din luna ianuarie este dedicat aniversării Unirii de la 24 ianuarie. Prima pagină se deschide cu o serie de citate din lucrări și opere aparținând lui Miron Costin, George Barițiu și Nicolae Bălcescu. Pe aceeași temă, G. V. Netea, semnează articolul cu titlul „*Nici o putere omenească nu va mai putea despărți ceea ce e de mult unit pentru eternitate*”. În continuare, evenimentul este marcat prin figuri argeșene ale Unirii, *Învățătorul țăran Costandin Tănasi* și scriitorul Constantin D. Aricescu. □ Rubrica *Agendă* conține informații despre apariția a două cărți, *Amintiri de la „Viața Românească”*, de M. Sevastos și *Eseu*, de Ion Caraion. □ Primesc saluturi și felicitări revistele „Tribuna” și „Novi Jivot” (publicație literară timișoreană în limba sârbă) care au apărut în peisajul vieții culturale românești în urmă cu 10 ani. *Calendarul* reține și cifre în colțuri sau mai puțin rotunde: 165 de ani de la nașterea lui Ion [H]Eliade Rădulescu, 90 de ani de la nașterea lui Sextil Pușcariu și 24 de ani de activitate neîntreruptă a ziarului „România liberă”. Tot aici s-ar încadra, deși aparține altei rubrici, *Permanențe*, articolul cu titlul cam tautologic *Lucașfărul, un mit original*, semnat de Petre Mihai Gorcea, la împlinirea a 117 ani de la nașterea lui Mihai Eminescu. Autorul analizează poemul și aduce unele precizări exegetice: „Întâmplarea de pe tărâmul pământean, «romanul psihologic» al Cătălinei, a fost, în linii generale, lămurit [sic!] de exegeții eminescieni. Întâia parte a poemului surprinde eroina cuprinsă de primii fiori erotici. Lucașfărul joacă rolul Zburătorului din credințele populare, fiind întruchiparea unui ideal feciorelnic. (...) În conștiința fetei aceste imagini rămân simple întruchipări sensibile ale unui ideal erotic feciorelnic. Exegeții care se indignază de «necredința» ei confundă materialul cu idealul, realitatea cu oniricul. Cătălin nu este altul decât omul cel real care o învață pe partenera

lui dragostea senzuală. El este perechea reală potrivită pentru Cătălina (onomastica ne lămurește pe deplin), dar nu corespunde idealului fetei, care rămâne cu nostalgia visurilor ei”. Criticul este de părere că explicația genealogiei lui Hyperion, apelând la mitologia greacă, este insuficientă, din cauza neconcordanțelor cu mitul original titanic, pe care Eminescu, de bună seamă, îl cunoștea. Iubitul celest al Cătălinei se aruncă în mare pentru prima transformare, pentru a doua se rotește înapoi în spațiu. „Ambele gesturi – spune P. M. Gorcea – de natură titanică, reprezintă o repetată încălcare a ordinii cosmice a fenomenelor, încălcare ce culminează prin zborul cosmic al astrului, când acesta va pieri «mai multe zile» din «locul lui venit din cer»”. Criticul apreciază că analiza este, poate, lacunară, însă punctează puternicele simboluri filozofice legate de iubirea imposibilă între o muritoare și un personaj supranatural. El remarcă o bine conturată tipologie: „Cu o puternică coloratură romantică, mitul este dublat de o alegorie, amintită de poet în celebra notiță lămuritoare cu privire la poem. Personajele mitului se așează, potrivit alegoriei, pe o scară valorică în fruntea ierarhiei aflându-se geniul romantic, însingurat și nefericit, fiind urmat de oamenii care, asemenea Cătălinei, nefericiți și ei, sunt capabili să țină un ideal pe care nu-l vor ajunge niciodată și, pe treapta cea mai de jos, de oamenii a căror viață nu depășește senzualul, prototipul lor fiind Cătălin”. Semnificațiile dramei lirice eminesciene sunt comparate cu simbolistica filozofului Schelling și compozițiile lui Wagner. □ Gh. Bulgăr face o scurtă prezentare a Congresului desfășurat la Caen, în Franța, unde s-au discutat probleme de actualitate în cercetarea științifică și învățământ (articolul *Știință și literatură*, la rubrica *Scrisoare din Paris*). □ G. Giuglea, Marin Mocanu, O. Proca și Gabriel Țepelea semnează împreună cercetarea intitulată *Argeșul în lumina toponimiei: Toponimie și viață socială*. ■ Vladimir Dogaru reia *Precizările lui C. Rădulescu-Motru asupra bibliotecii poetului* în articolul *Mărturii inedite despre Eminescu*. După moartea poetului, fratele acestuia, Matei Eminescu, a donat la biblioteca Fundației universitare („astăzi «Biblioteca centrală universitară»”), în 1897, cărți care au aparținut lui M. Eminescu. Articolul se încheie cu întrebarea legată de soarta cărților donate: „Unde vor fi fiind astăzi aceste cărți și cu eventualele însemnări ale poetului? Publicarea listei acestor cărți și a eventualelor note ar fi de mare interes pentru istoria literară”. □ Semnează versuri Horia Bădescu (*Semn*), N. Duică (*Nunta la Hobița*), Hans Schuller (*Cântec de dragoste*, în traducerea lui Mihai Ștefănescu), Mircea Rădescu (*Jocul de-a amintirea*), Otilia Nicolescu (*Visul*), Valeriu Gorunescu (*Elipsă*), Andrei Apolzan (*Înflorire*), Mihai Moșandrei (*Buchet de liliac*), Marian Stoica (*La cumpăna nopții*). Pe aceeași pagină, găsim două proze, de scurtă întindere: *Bătrânul*, de Aurelian Trandafir și *Vântul*, de Radu Păduraru. □ *Ion Barbu, un matematician al poeziei* este titlul articolului semnat de acad. Miron Nicolescu, în care se face trimitere la cariera de matematician și de poet, a

cunoscutului autor român. „În cultura românească, asemenea lui Ianus, el se prezintă totuși cu o dublă față (dar nu privește cu o față spre trecut și cu alta spre viitor, ci cu o față spre matematică și cu alta spre poezie). Cu sau fără voia sa, Ion Barbu a fost dual lui însuși, iar posteritatea i-a înmănunchat într-o aceeași verigă de aur și pe poet, și pe matematician”. ■ La rubrica sa *Bilete de papagal*, revoltat de intervențiile pe text, operate de redactorii unor publicații sau edituri, Tudor Arghezi ia poziție: „Amestecul în scrisul cuiva este nepermis. Decât să fie ciopârțit de niște oameni care nu sunt scriitori, un text este de preferat să fie restituit autorului spre a-l reface sau pur și simplu înlăturat. Nimic nu este mai absurd decât să te vezi apărând cu alt cap și altă minte. Noroc că pe vremea lui Coresi și Miron Costin nu existau edituri și dicționare care să te învețe cum trebuie scris!” (articolul *Scris și nescriș*) □ În pagina de *Literatură universală* este publicat un interviu cu dramaturgul francez Armand Salacrou, președinte de onoare al Academiei Goncourt: „Când poezia dispăre, teatrul devine un loc urât, unde te întrebi ce cauți. Ai impresia că ascuți pe la ușă. Teatrul devine atunci arta unor huligani. (...) E de la sine înțeles că fiecare nouă generație, o dată cu nașterea sa, are dorința să-și creeze o modă a ei, dar acest lucru este mult mai sensibil în roman sau în poezie decât în teatru”. □ Un articol de Gabriel Țepelea, *Cum a fost tradus Creangă în limba franceză. Date inedite despre contribuția lui Mihail Sadoveanu*, subliniază valoarea traducerii în limba franceză a humuleșteanului de către Yves Auger, profesor vreme îndelungată (26 de ani) la Universitatea din Cluj. Traducătorul a legat o strânsă prietenie cu M. Sadoveanu, după cum afirmă într-o scrisoare inedită: „Mulțumită lui (Sadoveanu. n. a.) am putut să traduc pe Creangă, căci trebuiau stabilite mai întâi sensul precis și nuanțele textului; el cunoștea în profunzime această limbă”. Este vorba despre ediția din 1947 a *Amintirilor din copilărie*, publicată la Ed. Didier, Paris. □ *Cronica literară* are în vizor două cărți. Prima este monografia *Mihail Sadoveanu*, de Constantin Ciopraga. Prozatorul Mihail Diaconescu (redactorul șef al revistei și deținătorul rubricii *Cronica literară*) apreciază atât conținutul, cât și necesitatea unor asemenea apariții: „Subliniind la Sadoveanu calitatea de scriitor rapsod, Constantin Ciopraga a trebuit, în cadrul viziunii sale monografice, să refacă mai întâi etapele decisive din cursul vieții artistului și mai ales să defîneasă componentele concepției sale asupra oamenilor și artei. (...) Volumul lui Constantin Ciopraga demonstrează ce rezultate valoroase obține monografistul care izbuteste să realizeze printr-o operație de reconstrucție estetică, strădania creatorului de a descifra condiția omului în lume, să refacă traiectul experiențelor sale decisive, așa cum apar ele în operă și în documentele biografice de arhivă”. □ Cea de a doua cronică este consacrată re-editării în primul volum de *Opere* a creației poetice a lui Perpessicius: „Izvorâtă din reveriile și aspirațiile unei tinereți violente și întrerupte brusc de cumplita experiență a măcelului universal, dintr-o rafinată experiență cărturărească, din legătura

indestructibilă cu peisajul natal – urban și dunărean – lirica lui Perpessicius își marchează originalitatea prin impresia de perpetuă combustie internă, consecvent înăbușită, tradusă în imagini de o desăvârșită delicatețe.” □ Al. Cerna-Rădulescu face *Câteva însemnări despre un spectacol festiv* de pe scena Teatrului „Alexandru Davila” din Pitești, realizat cu ocazia sărbătoririi împlinirii unui veac și jumătate de la cea dintâi reprezentație de teatru cult în limba română (regia spectacolului: Nae Cosmescu). □ Într-un chenar, este anunțată moartea actorului Ion Iancovescu (*Cuvânt rostit la înmormântarea marelui actor, în ziua de 25 decembrie 1966*, cu subtitlul *Lui Ion Iancovescu în eternitate*, semnat Gaby Michăilescu). □ La *Cronica mărunță* se produc cu epigrame George Enache, G. Țepelea, N. Crevedia, Ion N. Voiculescu. Ion Cruceană semnează o evocare a criticului literar Ion Trivale. Pornind de la informații preluate din articolul scris de Eugen Jebeleanu în „Contemporanul” (14 octombrie 1966), C. Cristobald deapănă amintiri despre poetul Dimitrie Stelaru în *Boema literară acum 30 de ani*.

• [„Astra”, an I, nr. 8; **Lunar politic-social-cultural al Comitetului regional Brașov pentru cultură și artă; format tipografic A 3, 20 pagini; Colegiul de redacție: Ion Lupu (redactor șef), Daniel Drăgan – secretar general de redacție; Cornel Arion, Mircea Avram, Werner Bossert, Valeria Coliban, Paul Constant, Constantin Cuza, Gherghinescu Vania, Carol Göllner, N. Iorga, Mihai Nadin, Emil Poenaru, Sipos Bella, Radu Theodoru; prezentarea grafică: Eftimie Modâlcă; 20 de pagini]** Nicolae Stoe publică poezia *Hora unirii*. □ Șerban Cioculescu semnează articolul *George Călinescu, mentor al tineretului*, în care descrie, mai întâi, personalitatea celui omagiat, arătând că „G. Călinescu era pe rând un exuberant și un retractil. Când se simțea în largul său, era însuși în bună dispoziție, se desfășura cu o neobișnuită vioiciune intelectuală, răspânda idei strălucite, imagini, metafore, paradoxe, ca într-un foc de artificii neîntrerupt. Avea un simț intens al vieții, o putere rară de percepție și o bogăție nemaipomenită de impresii despre oameni și lucruri. Excelent portretist – a se vedea, de pildă, «acidulatul portret al lui Mateiu I. Caragiale», din *Istoria literaturii de la origini până-n prezent*, Călinescu a practicat impresionismul critic, «dacă impresionist este acel critic care dispune de o mare bogăție de impresii de lectură. Ca tip de intelectual, Călinescu «trăia cu intensitate ideile, le vedea în spațiul lor istoric, în devenirile lor, și le colora, integrându-le vieții». Toate aceste trăsături ale personalității criticului literar au stat la baza unei forme aparte de mentorat, care a dus la constituirea unui model de lectură avizată a textelor literare”. □ Secțiunea *Cronica ideilor* găzduiește articolul lui Ion Pascadi, *Filozofie și poezie în concepția lui Tudor Vianu*. Volumul din 1943 al lui Vianu propune, în opinia lui Pascadi, o perspectivă asupra filosofiei și asupra poeziei ca forme de manifestare ale conștiinței sociale, deși încă neștiințifică. Teoreticianul face distincția între „poezia filosofică și cea ce

poate apărea ca reflecție filosofică în cuprinsul unor poeme”. De asemenea, face diferența cuvenită între „poemele care exprimă idei cu intenția deliberată de a îndoctrina” și acelea care „le sugerează”. Corelativ, pledează pentru ideea „respectării specificului artei”. În această ordine de idei, „rolul imaginii în poezie are valoare constitutivă”, iar în filozofie ea „vehiculează un sens care o depășește”. „Atitudinea progresistă” a lui Vianu se regăsește, după cum încearcă să demonstreze Pascadi, în faptul că esteticianul vede, în opera de artă, un „program al vieții spirituale a omului”. Spre exemplificare, analizând romanul lui Dostoievski, *Idiotul*, deși „nu e roman revoluționar”, și pornind de la analiza pe care o face aceluiași roman și Vianu, Ion Pascadi arată că textul lui Dostoievski „trebuie înțeles în cadrul timpului și în condițiile societății în care a apărut, priceput în jocul contrastelor care-l alcătuiesc, în simbolismul lui mai adânc, (...), romanul este o dezvăluire patetică a înstrăinării omului, a transformării lui în societatea stăpânită de egoism într-un obiect oarecare”. Adăugând articolului *Filozofie și poezie, Estetica* – ediția a treia, din 1945, *Studii de literatură universală și comparată* – volumul apărut la Editura Academiei, în 1963, și volumul *Probleme de stil și artă literară*, E.S.P.L.A., 1955, Ion Pascadi arată că raportul dintre forma și fondul operei este unul de reciprocitate, și exemplifică prin „motivul operei”, văzut ca „teren de atingere între forma operei și conținutul ei”, căci „în procesul de creație motivul tipic se individualizează, capătă un conținut și o formă unică, irepetabilă”, prin care „se poate afirma viziunea proprie a artistului, concepția sa despre lume”. Articulat într-un principiu estetic coerent și o „sugestie metodologică”, raportul dintre conținutul și forma operei de artă, așa cum îl vede Vianu, a fost aplicat de estetician în analizele asupra literaturii naționale și universale. □ *Cronica literară* semnată de Voicu Bugariu se referă la volumul de *Versuri* semnat de Radu Stanca. Cronicarul consideră că raportarea la modelele Eminescu, Coșbuc, Macedonski nu reprezintă o formă de epigonism, căci „influențele acestor mari înaintași se resimt la Radu Stanca mai ales ca persistență a unui anumit spirit comun, ce unește pe un plan superior întreaga mare poezie românească. O anume filozofie de viață cu adânci proveniențe în experiența milenară a oamenilor acestor locuri, străbate cele mai bune dintre versurile acestui volum, le stabilește remarcabilul nivel al meditației artistice”. Volumul reunește „erotica, lirica accentelor meditative”- „dramaticul dialog al poetului cu timpul”. Opțiunea poetului pentru forma poetică a baladei, văzută ca „fin mijloc al meditației lirice”, asociată cu parabola – analogă „poemelor în proză ale lui Wilde sau Baudelaire”, impune trimiterea la alt autor de balade lirice, Ștefan Augustin Doinaș, cu volumul *Omul cu compasul*. Deși, pe ansamblu, „o aură depresivă, explicabilă prin împrejurările nefericite de viață, însoțește multe dintre poeziile acestui volum, „în majoritatea cazurilor însă versurile lui Radu Stanca sunt semnele unor victorii în fața morții, sunt triumfuri ale conștiinței poetice în fața inevitabilelor etape ale dispariției”. În

concluzie, Radu Stanca ilustrează „atitudinea specifică marilor creatori” – „tentația de a organiza realitatea într-o nouă configurație, dictată de legile artei”. □ Rubrica *Genul proxim* propune articolul lui Nicolae Mărgeanu, *Romanul polițist, în criză?*, în care, după un scurt istoric al genului în literatura străină (Graham Greene, Georges Simenon, Friedrich Dürrenmatt etc.), și enumerarea componentelor „rețetei” genului care ignoră, în opinia autorului articolului, „elementele ce țin de substanța intimă a literaturii”, este salutată inițiativa Editurii Tineretului, concretizată în colecția *Aventura*. Scopul acestei inițiative ar fi, printre altele, acela ca romanul de aventuri să nu mai fie considerat „gen minor”, căci „în romanul polițist modern își găsește locul întreaga gamă a pasiunilor omenești, precum și orice preocupare de etică, de politică, de filozofie. Și oniricul, bineînțeles, sursă primordială a fabulosului și fantasticului și, în ultimă instanță, a artei”. □ În dialogul *Ștefan Roll despre Avangarda literară românească*, interviuevatul face o rememorare a propriei activități literare și publicistice. În acest context, Ștefan Roll îl amintește pe Scarlat Callimachi, „militant al mișcării progresiste, editor al câtorva ziare apărute sub îndrumarea Partidului, condeier necruțător contra reacțiunii, azvârlit în lagăre și închisori, dar neclintit”. Amândoi au participat, după cum își amintește tot Ștefan Roll, la editarea revistei de avangardă „Punct”, la puțin timp după apariția revistei „75 HP”, care a avut un singur număr, în septembrie 1924: „ne-am propus să continuăm cu o nouă publicație, unde să promovăm (...) o artă novatoare, expresie avansată a gândirii artistice”. Revista a avut 16 numere, din 15 noiembrie 1924 până la 7 martie 1925, și au publicat poezii, în paginile ei, Ilarie Voronca, Ion Vinea, Mihail Cosma, Felix Brunea, Dida Solomon etc. Desenele din paginile revistei au fost realizate de Victor Brauner, Marcel Iancu, M. H. Maxy etc., și s-au publicat „articole de teorie asupra artei moderne”, cum ar fi *Dialog între burghezul mort și apostolul vieții noi*, purtat în română, franceză și germană. „Spiritul care ne agita – afirmă Roll – era unul de negație a culturii burgheze, protestatar, mâniat pe romantismul vetust, scormonitor de noi surse ale artei, care s-o identifice cu epoca”. Ca precursori a mișcării românești de avangardă, în revista „Punct” s-au publicat schițele lui Urmuz, iar mișcarea astfel lansată a fost continuată de revistele „Unu”, „Alge”, „Urmuz”, „Liceul”, „Vraja”, „Meridian”. □ Sub titulatura *Claviaturi*, Liana Corciu, Emil Rădulescu, Victor Grama, Doina Biberi și Emil Dunăreanu susțin un grupaj de versuri. Tradițiile folcloristicii românești, o periodizare a acesteia, care-i include pe Hașdeu, Iorga, Coșbuc, Delavrancea, Ovid Densusianu, precum și pe alți folcloriști mai puțin cunoscuți – sociologul D. Gusti, istoricul literar D. Caracostea, muzicologul G. Breazul, etnomuzicologul Constantin Brăiloiu, apar sub titlul *Gh. Vrabie despre folclor*. Acesta îl adaugă celor de mai înainte și pe Lucian Blaga, întrucât „toate lucrările sale”, de „filozofia culturii” și de „filozofia artei”, „sunt, în structura lor intimă și cercetări asupra folclorului nostru”, fapt ce explică „influențele folclorului în

opera sa poetică și dramatică”. Gh. Vrabie anunță faptul că a predat la Editura pentru literatură o mică *Istorie a Folcloristicii române*, în care apar informații despre evoluția acesteia, curente, școlile de profil, ca și despre „contribuția folcloristicii românești la dezvoltarea celei europene”. Cum nu există încă „studii temeinice” asupra genurilor și a speciilor folclorice, Gheorghe Vrabie consideră că este necesară elaborarea unui *Tratat de folclor românesc* și apariția unei publicații de folclor și etnografie, cu rol de popularizare a informațiilor de această natură. □ Sub titlul *Ion Sofia Manolescu despre Max Blecher*, autorul celor patru plachete de versuri, *Soare scufundat, Odihna neagră, Muntele ascuns, Întâlnirea cu focul* publică poezia *Amintire despre Max Blecher* și face referiri la caietul de versuri al lui Blecher, *Caietul transparent*, și la romanele acestuia, *Întâmplări din irealitatea imediată și Inimi cicatrizate*. □ Sub denumirea *Illarie Voronca, Sonete inedite*, se arată că 9 dintre cele 14 sonete inedite reproduse în acest număr provin de la Sașa Pană, căruia soția poetului, Colomba Voronca, i-a încredințat manuscrisele soțului său, cuprinzând, un „mic tratat de fericire” în limba franceză, un jurnal, traduceri din poeți români franceză, scrisori. □ În acest număr semnează versuri Roll (*Tiptil*), Corneliu Sturzu, Alexandru Lungu (*Timp căzut în zăbavă*), Anghel Dumbrăveanu (*Ceva pentru care merită să pierzi o zăbavă*), Adrian Munțiu, Fabián Sándor, Franz Johannes Burchardt, Virgil Carianopol, Nicolae Țirioi, G. Moroșanu, Dragoș Vicol, Constantin Cuza, Petre Solomon și Ion Armanu. □ Ion. D. Topolog publică povestirea *Cu troleibuzul până la ora 24*, iar Stelian Baboi povestirea *O zi neobișnuită*. □ Un grupaj de poezii al Martei Bărbulescu, cu o recomandare de Al. Philippide, cuprinde textele: *Musafirul neașteptat, Revelion, Tobogan, Strania voluptate, Preludiu*. □ La rubrica *Jurnal de lectură*, sub inițialele V. B., este recenzat volumul de versuri *Orfeu îndrăgostit*, de Horia Zilieru. Recenzentul afirmă că „versurile... au o anume factură clasică, ce ține de predispoziții poetice fundamentale. Poetul are comprehensiunea amănuntului, recompune lumea naturală și afectivă după legile subtile ale unei alchimii proprii”. □ Ion Biberi analizează *Valori literare de Ion Dodu Bălan*, volumul despre care afirmă că propune perspectiva unui „mod integral de a privi viața și literatura într-o conexiune dialectică”, cu o metodă de abordare a textelor literare „desprinsă din filozofia marxist – leninistă”. Metoda implică „un sprijin filozofic”, „încorporat organic în judecata de valoare”, o „confruntare a operei de artă cu viața care a inspirat-o”, la care se adaugă „spiritul de partid” și „comunicarea vie între istoria literară și critica literară”. Rezultă, astfel, o perspectivă de filozofie a culturii, căci „ideea de specific național nu mai este o speculație metafizică, un joc de concepte nebuloase, ea izvorăște din considerarea materialist-istorică a rolului maselor, a contribuției lor milenare la făurirea culturii”. Studiilor detaliate despre operele lui Goga, Slavici, Alecsandri, Creangă, Eminescu ș.a. li se adaugă interesul lui Ion Dodu Bălan pentru „atmosfera socială din epocă”. □ N. Popescu recen-

zează antologia de versuri a lui Haralambie Țugui, *Poezii*, organizată pe trei cicluri – *Retrospectivă lirică* – în care tema principală este a copilăriei; *Pânza de aur a toamnei* – în care domină tema erotică; *Remember* – în care domină tema războiului. Cu încă două volume de versuri publicate anterior, *Liane crude*, în 1935, și *Prohod de zi*, în 1939, Haralambie Țugui ilustrează, prin poeziile sale, „o relevabilă căutare a esențelor umane, o sedimentare a elementelor proprii ale viziunii asupra lumii și vieții”. ■ Rubrica *Revista revistelor* prezintă, într-un adevărat *panopticum*, publicațiile de cultură importante ale perioadei și conținutul lor notabil. ■ Revista „Amfiteatru” propune, sub semnătura Anei Blandiana, o reconstituire a „profilului lui D. Iacobescu”, poet dispărut la doar 20 de ani. Tot aici, se regăsesc „școlărismele” „jurnalului de bord” al lui Ioan Alexandru și interviul acordat revistei de poetul Geo Dumitrescu. ■ În revista „Argeș”, Iosif Sava semnează o „tristă bufonadă într-un act”, *A murit păpușa*, iar Tudor Arghezi răspunde întrebării *Ce e poezia?*, afirmând că „poezia e presimțire, bănuială, incertitudine și aproximativ”. ■ În „Contemporanul”, Paul Everac omagiază postum, prin suita de *Teze și antiteze*, volumul lui Camil Petrescu. Geo Bogza scrie despre Gh. Șincai, iar Vladimir Streinu despre societatea care „trebuie apărată de poezii prea... originali”. ■ Din „Cronica”, atrage atenția „polemica purtată în presă în jurul personalității și posterității călinesciene, decent și autorizat rezumată de Dimitrie Costea”. Este comentată, totodată, proza lui Vasile Voiculescu. În „Gazeta literară”, nr.50, an XIII, sunt notabile versurile lui Mihai Beniuc și traducerile din Rimbaud datorate lui N. Argintescu-Amza. ■ În „Familia”, poetului Simion Stolnicu, mort și deja uitat de public, i se publică 4 poeme. ■ După o serie de polemici purtate de Cornel Regman, Toma Pavel, Adrian Marino, Alexandru Piru, Dumitru Micu pe tema activității și a personalității călinesciene, în „Luceafărul”, se înregistrează „ușor înfierbântata primire a studiului scris de Ion Biberi despre Tudor Vianu”. Tot aici, Vladimir Streinu comentează monografia realizată de Alexandru Piru despre C. Negruzzi. ■ În „Lupta de clasă”, (ultimul număr din anul precedent), Teodor Vîrgolici arată că „ideea specificului național” reprezintă „condiția însăși a universalității literaturii”, amintindu-i, ca repere importante pentru susținerea acestei idei, pe Lovinescu, Arghezi, Blaga, Călinescu ș.a. ■ În „Revista română”, este prezentat Claude Sernet, ca traducător și prezentator al poeziilor lui Ion Vinea, în revista franceză „Cahiers du Sud”. Tânărul poet Mihai Ungureanu beneficiază, și el, de o prezentare favorabilă, iar „rubricile de comentarii, istorie literară, recenzii, muzică, arte plastice, teatru și cinema adună spuma condeielor competente de la toate celelalte publicații”. ■ În „Steaua”, numărul din noiembrie 1966, Mircea Tomuș comentează critic volumul *Moartea ceasului*, al lui Marin Sorescu, și volumul *11 elegii*, de Nichita Stănescu. ■ În „Tomis”, Horia Oprescu propune un portret omagial al lui Perpessicius, numit „castelan al cărților, poet al discreției, monah al manuscriselor, fidel frecventator al

contemporanilor etc.” ■ În „Tribuna”, la rubrica *Creație și actualitate* Nicolae Manolescu îi răspunde lui Petre Sfetca, relativ la importanța lui Călinescu în actualitate: „pentru mine călinescianismul se confundă cu refuzul rutinei, al platitudinii dogmatice”. □ Vasile Adăscăliței arată în studiul *Poezia populară supraviețuiește oralității*, că „numai creația, circulația și consumul sunt nemijlocit concretizate în forme orale”, oralitatea fiind, în trecut, o caracteristică ușor de regăsit în „cântecele lirice, lirico-epice sau epice de curte feudală”. De asemenea, afirmă că „în ultimele etape de existență ale literaturii populare” s-a putut constata „interinfluența cu literatura cultă”, iar textele cu origine folclorică sunt, acum, scrise. În privința „creațiilor folclorice actuale”, „oralitatea care le părăsește adesea în momentul creației, păstrării și circulației, nu le părăsește în momentele de consum, ea fiind modalitatea proprie de utilizare a folclorului viu”. Cu alte cuvinte, oralitatea se manifestă pe „diferite trepte ale procesului de existență a folclorului”, dar „nu e o însușire generală, nediferențiată a creației populare”.

● [„Ateneu”, An IV, nr. 1 (30); *Revistă de cultură editată de Comitetul regional pentru cultură și artă Bacău*; format tipografic: A 3, 20 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Iulian Antonescu, George Bălăiță, Radu Cârnelci (redactor șef) Victor Enășoiaie), Iulia Hălăucescu, Olimpiu Hrișcă, Victor Kernbach, Stelian Nanianu (secretar general de redacție), Alexandru Radian] Articolul *Memento eminescian*, scris de A. E. Baconsky, este o reflecție critică declanșată de festivismul exagerat din paginile revistelor care, în ianuarie, consemnează „amintirea scurtei și dureroasei (...) treceri printre noi” a lui Mihai Eminescu. Fiecare generație caută să răspundă la întrebarea «Cine este Eminescu?». Sensurile simbolice ale existenței lui Eminescu și temeiurile cuvântului său rămân tezaur inepuizabil, și fiecare generație nouă îi sculpează în marmură alte și alte statui ce-i seamănă lui, cu toate că nu seamănă niciodată una cu alta”. Pentru Baconsky, Eminescu este poetul purtător al vocației „categoriilor grave ale existenței”, a cărui dramă se dezvăluie în dezgustul „de cuvinte și de toată recuzita disimulării: această oroare îi străbate ca un leit-motiv, poezia. Pretutindena întâlnim «măști, actori, cuvinte goale, nimicuri, spoială, fraze lustruite, flori deșerte, glorii născute pe stradă și la ușa cafenelei, comedia minciunii» (...) Sybaritism, viață literară lucrativă, lânchezeală punctată de mici ariviști care citesc cărțile numai când vor să înjure ori să le plagieze, și «...tristă meserie să n-ai nimic de spus». (...) Și totul înecat într-un torent de cuvinte, cuvinte-muște, cuvinte-infuzori, cuvinte-panglici, molecule de neant virulent și euforic, flori de hârtie umilind soclurile, crucile, amintirile... ”. Din această înțelegere a vieții și a operei lui Eminescu se naște îndemnul baconskian: „Nu, iubite cititorule, măcar o dată să nu abuzăm de cuvinte când evocăm steaua lui. Iată ochii lui mari, hieratici implorând puțină tăcere: s-o păstrăm rezemându-ne fruntea de marmora statuilor lui”. □ Gheorghe Drăgan semnează articolul *Eminescu și Baudelaire*

în care își afirmă intenția de a demonstra că „geniul, originalitatea fiecărui poet consistă și în modul de asimilare a ideilor, motivelor, investirea lor artistică specifică timpului și spațiului în care trăiește creatorul.” Justificându-și „tenația comparatistă” cu citate din scrierile criticului G. Călinescu, autorul analizează și comentează asemănările dintre creația lui Eminescu și cea a lui Baudelaire, evidențiind similitudinea locului celor doi poeți în literaturile naționale, existența, mai curând, a unor „izvoare comune” decât a unor „influențe”. Evitând exagerările, comparația nu este „de natură să știrbească aureola artistului român, ci întregesc mărimea sa prin raportarea la o altă valoare universală”. „Ceea ce este vag străin devine al său prin turnarea în formă nouă, în limba proprie, prin filtrul personal. Influențele trebuie să conteze pentru noi numai în măsura în care inteligențele românești fac din ele cugetare românească”. □ La rubrica *Opinii*, Vasile Sporicu semnează articolul *Legendar și actual*, text prilejuit de apariția unei noi ediții antologice de legende populare românești (*De la Dragoș la Cuza-Vodă*, B.P.T., 1966, ediție îngrijită și prefată de V. Adăscăliței). Folosind argumente din Marx și Engels, Francis Bacon, Schelling, C. Jung, autorul comentează „influența covârșitoare a literaturii mitologice orale, a legendelor, a tradițiilor, asupra omenirii” și se ridică împotriva celor care, în epocă, la noi, pretindeau „literaturii, artei în general, renunțarea la mituri, la cultul eroului într-o vreme în care Brâncuși pornește de la cele mai vechi motive mitologice românești, (...) iar atâția scriitori mari se reîntorc la mitologia greacă, învigorând arta modernă cu suflul proaspăt al fanteziei antice”. Întrebându-se retoric: „Nu știu de unde s-a încetățenit la noi, printre alți termeni de vogă, vocabula «demitizare» sau «dezeroizare». (...) A dispărut legendarul din manifestările vieții noastre? Au devenit tradițiile mitologiei noastre populare frâne în înflorirea artei moderne?”. În încercarea de a-și căuta aliați în favoarea ideilor sale, autorul adaugă, la afirmațiile lui Ovid Densusianu, un fragment din cuvântarea secretarului general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Plenara C.C. al P.C.R. din 1966: „Avem o țară frumoasă și bogată, un popor harnic și cutezător, care timp de peste două milenii, în anii grei de restriște, înfrățit cu codrii, râurile și văii și-a apărat glia, iar acum sub conducerea partidului, își zidește o viață nouă. Poporului, adevăratul făuritor al tuturor bogățiilor patriei, trebuie să-i închine oamenii de artă și cultură tot ceea ce pot crea mai frumos și mai bun”. □ În *Cromatica bacoviană*, pornind de la observația aflată la îndemâna oricărui cititor al poeziei bacoviene – „poezia bacoviană concurează cu muzica și pictura”, Mihail Petroveanu formulează o suită de întrebări: „Este poetul în primul rând un auditiv și apoi un vizual, sau invers?“, „Cum se explică participarea culorii la impresia muzicală de ansamblu?“, „Pentru Bacovia, cromatica își păstrează într-un anumit sens calitatea picturală. În care anume?“, „Ce funcțiuni îndeplinește culoarea în universul bacovian?”. Răspunsul la chestiunile amintite se face prin raportare la creația unor poeți

români (Macedonski) sau din literatura universală (Baudelaire, René Ghil, Charles Moris, Mallarmé) și evidențiază valori specifice creației lui Bacovia, constituind trepte spre înțelegerea originalității creației poetului român: „Ca și în cazul muzicii, culorile, spre deosebire de simbolști, nu îl transportă pe Bacovia nici în imperiul transcendentului, nici în acela al misterului gnoseologic, ca în cazul lui Mallarmé, ci îl coboară până la rădăcinile vieții, acolo unde se înfruntă ființa cu neființa.” □ În articolul *Traduceri franceze din opera poetului [G. Bacovia]*, G. Gheorghiu emite câteva aserțiuni privitoare la dificultatea actului traducerii textului beletristic, în general, și a poeziei, în special, explicând interesul pentru calitatea traducerilor: „Traducătorul de poezie presupune, în afara cunoașterii depline a limbii în care traduce, și o afinitate temperamentală cu poetul tradus. Acest fapt îl pune în situația ideală de a intui perfect și complet gândurile, intențiile poetului. Sunt rare însă asemenea cazuri. Ar putea fi citați Ch. Baudelaire și Mallarmé ca traducători ai lui E. A. Poe, Al. Philippide și Tudor Arghezi, la noi, tălmăcitori din Baudelaire. Și, chiar în fața unor asemenea realizări de înaltă virtuozitate, apare foarte clar un lucru și anume că cea mai reușită traducere e infidelă originalului.” Articolul examinează, din perspectiva caracteristicilor versului bacovian, cinci echivalente franceze din poezia lui Bacovia (*Plumb, Lacustră, Moină, Fanfară, Amurg de iarnă*), tălmăcite de o excelentă cunosătoare a limbii franceze, Maria Holban, în nr.8/1938 al „Vieții românești”, precum și grupajul semnat de Claude Sernet și Pierre Gamarra în revista „Europe” iulie-august 1959, număr închinat literaturii române. În urma analizei, autorul articolului apreciază că „echivalentele Mariei Holban păstrează acele elemente esențiale (...) ale poeziei lui Bacovia – muzicalitatea și atmosfera“ și, din acest punct de vedere, „tălmăcirile Mariei Holban și adaptarea lui Pierre Gamarra sunt superioare celor ale lui Claude Sernet.” Se ajunge astfel la concluzia că opera lui George Bacovia „poate atrage pe traducătorii oricărei limbi.” □ În rubrica *Breviar critic*, George Bălăiță semnează articolul *Excelsior* în care sunt transpuse impresiile de lectură a textului *Frunză verde de albastru* publicat, în 1966, de Nichita Stănescu în „Gazeta literară”: „Acest scurt comentariu, departe de a se vrea un document estetic, este numai transcrierea spontană a unor impresii de lectură.” □ În *Simplă coincidență*, I. Parava comentează două articole apărute în „Lucefărul“ nr.47/1966: o elogioasă cronică a lui I. D. Bălan, consacrată unei plachete de versuri a lui Ion Gheorghe, și un articolul al lui Gh. Grigurcu, „orientat cu vădită rea-voință contra unui alt poet de talent, Nichita Stănescu”. Animositățile dintre cei doi poeți, întreținute de atitudinea criticilor, îl determină pe I. Parava să condamne „asemenea maniere, în tărâmul complex al literelor, [care] nu pot fi explicate decât printr-o elementară neînțelegere a poeziei, printr-un refuz troglodit de a scruta cu soliciitudine lumea interioară a poetului. (...) pamfletul ieftin al lui G. G. rămâne o jignire adusă poeziei tinere”. □ Mihail Sabin, în *Olimpul diavolului*, semnaleză

redescoperirea poetului Ion Bănuță, „artist al cuvântului de o remarcabilă originalitate”, care publică în mai multe reviste literare fragmente ale unui viitor volum ce va purta în titlu *O metaforă de culoare biblică*. □ Cronicarul literar Constantin Călin semnalează apariția volumului *Orga de bambus*, (EPL, 1966) semnat de Pop Simion: „*Orga de bambus* este o panoramă în care istoria, tradițiile, civilizația și cultura, de asemenea prezentul poporului vietnamez rezistent în fața celor mai perfide agresiuni sunt cercetate în ceea ce au specific, devin obiectul unor informări sintetice, bazată pe abstragerea trăsăturilor generale.” □ Leonard Gavriliu semnalează apariția nuvelei *Reîn-toarcerea posibilă* de Sorin Titel, „o proză de analiză infinitezimală, încărcată de pasaje inevitabil prolix și de importanță laterală, paralelisme savant conduse, bogat sortiment de observații «en detail», și cu toate acestea nuvela (...) nu prezintă dificultăți de descifrare a mesajului, fiindcă autorul deschide pe parcurs numeroase paranteze de generalizare exegetică, rezumate de altfel și de editor, aproape cu aceleași cuvinte, pe coperta volumașului. (...) Analistii sunt, aproape fără excepție, anticalofili, însă Sorin Titel știe să scrie, ori de câte ori are ceva de spus.” □ La rubrica *Semnal*, Romulus Vulpescu semnează articolul *Radu Stanca*. Profitând de invitația colegilor de la revista băcăuană, de a participa la un cenaclu, a cărui atmosferă îl va impresionat în chip plăcut, prin „cadrul cordial, (...) buna dispoziție, pasiunea participanților, lectura fără fasoane, (...) critica «fără perdea», competentă și ignorând gargarisilele semi-docte, laudele măsurate și cinstite, absența totală a moftangiilor și moftologilor cu plastron“, Romulus Vulpescu prezintă / citește din volumul semnat de Radu Stanca, *Poezii*, prefăcut de I. Negoitescu, volum apărut de puțin timp. Gestul lui Vulpescu este recuperator, căci, „fiind o biruință lirică, poeziile lui Radu Stanca au ieșit la iveală întâmpinându-și gloria prescrisă și previzibilă. Poetul însă, trecut în lumea dreptilor acum patru ani, e absent de la întâlnire...”. Autorul articolului își destăinuie astfel „regretul amestecat cu bucuria stinsă a regăsirii poeziei, regretul că nu l-a(m) putut cunoaște și altfel pe Radu Stanca, un vates adevărat”. Admirația pentru poezia prea puțin cunoscutului poet sibian este exprimată într-o concentrată apreciere: „El inventează în poezia românească o misterioasă «marcă de graniță, la limita neguroasă a istoriei și a legendei». (...) Lumea apollină pe care ne-o propune e un ev mediu neîntâlnit în cărți ori în amintiri: o țară de vis poetic (...). Pe străzile burgurilor lui inexistente—n spațiu — Sibiul fiind numai o mască zilnică a ficțiunii — își împarte biografia seniorală...”. De aceea, lectura din cenaclu este „un moment de pauză reculeasă în vacarmul volubil și entuziasmul” cu care sunt salutați „proaspeții cavaleri ai scrisului tânăr”, și o invitație pentru cititori să-l caute și să-l cunoască pe Radu Stanca, „paladin al incantației.” □ Al. Husar semnează articolul *Erasmus – Elogiul nebuniei*, cu prilejul celebrării a 500 de ani de la nașterea lui Erasmus din Rotterdam (1467-1536). Prin demersul său, autorul încearcă să readucă în atenția cititorilor opera impresionantă prin amploare și

erudiție a celui care a fost „chintesența spirituală a veacului său. Adevărat *lumen mundi* în acel veac al Renașterii și al Reformei, care l-a onorat și umilit deopotrivă, Erasmus trăiește, în mod paradoxal, în conștiința urmașilor prin una din operele pentru care a depus mai puține eforturi și a avut mai mult de suferit în viață...”. Compusă în șapte zile, *Encomium Moriae sive declaratio in laudem stultitiae* (Elogiul nebuniei sau cuvântare spre lauda prostiei) „oferă în formele cele mai nuanțate ale ironiei o splendidă satiră a vremii“ lui Erasmus. Al. Husar explică vigoarea și forța peste timp a *Laudei Nebuniei* prin capacitatea autorului ei ca, în numele unui înalt ideal, să exprime esența „vieții epocii lui, privită *sub specie aeternitatis*”. □ Ancheta „Ateneu” își propune să realizeze o radiografie a ceea ce s-a numit *Anul literar 1966 (II)*. Începută în nr.12 (29) / 1966, investigația se bazează pe 12 întrebări al căror răspuns, formulat de personalități ale lumii literare și culturale (în nr. curent sunt publicate răspunsurile lui Eugen Simion, Romulus Vulpescu, Nina Cassian, Nicolae Țațomir, Nicolae Ciobanu, Vlad Sorianu), reconstituie peisajului literar al anului 1966. Dintr-o amplă notă a redacției se desprind rezultatele anchetei și, conform ideologiei epocii, formularea, într-o limbă de lemn, a măsurilor ce se impun pentru viitor: „Cele 12 întrebări au urmărit reconstituirea peisajului literar al anului trecut, cu succesele și neîmplinirile sale, cât și abstragerea unor îndrumări de perspectivă necesare culturii noastre în ansamblul ei, chiar dacă discuția ca atare a vizat procesul editorial propriu-zis, sporirea informației estetice și literare, reevaluarea unor direcții și personalități din etapele anterioare ale literaturii române. (...) Desigur, conținutul și dinamica vieții noastre literare sunt astăzi mai bogate decât în anii imediat precedenți. *Cantitativ* – s-a remarcat – numărul aparițiilor editoriale, numai în domeniul literaturii, depășește posibilitățile de cercetare chiar ale celui mai sânguincios cititor. *Calitativ*, în anul trecut, critica și istoria literară au înregistrat câteva succese remarcabile, deținând sub acest raport o anume superioritate față de producția poeziei, prozei, dramaturgiei, deși o proporție matematică între aceste sectoare nu poate fi stabilită. Faptul ni se pare totuși simptomatic, dacă ținem seama de orizontul tot mai amplu al discuțiilor literare și de lărgirea unghiului de apreciere al valorilor trecutului. (...) Destinatul opiniiilor exprimate în paginile noastre este – în primul rând – cititorul (...), având în vedere funcțiunea informativă și formativă a discuției. Colectivele pentru desemnare, de către Academie și Uniunea Scriitorilor, a premiilor anuale, vor trebui să țină seamă, mai mult decât până acum, de părerile criticii și ale cititorilor obișnuiți. (...) Ancheta „Anul literar 1966” a dezvăluit că o publicație specializată în problemele unui gen literar, al liricii de pildă, e o aspirație întemeiată. Problema realizării ei va trebui să stea în atenția Uniunii Scriitorilor. (...) În unanimitate cei anchetați au observat că eforturile editurilor (în special E.L.U.) în opera de răspândire a cărții străine nu a atins încă rezultatele așteptate. Îndreptățit, s-a arătat că dacă în traducerea fondului

«Clasicii literaturii universale» lucrurile stau oarecum bine, în ceea ce privește traducerea cărții contemporane resimțim o nesincronizare cu fenomenul universal contemporan. E datoria Editurilor de a selecta cele mai valoroase cărți, de a le traduce și de a informa publicul cu toată promptitudinea“. □ Sunt publicate versuri de Ion Bănuță (fragmente din *Olimpul diavolului*), Ioanid Romanescu, Ilarie Hinoveanu, Ovidiu Genaru, Dragoș Vicol; proză: Stelian Baboi (schița *Hai, spargeți ferestrele*), M. C. Delasabar (fragmente din povestirea istorică *Ioviță Valahul*). Sun inserate, de asemenea, fragmente din *Mic manual de fericire perfectă*, de Ilarie Voronca. Traducerea și prezentarea este asigurată de Sașa Pană. □ La rubrica consacrată noilor apariții editoriale, M. Cosmescu semnalează apariția lucrării lui C. S. Nicolăescu-Plopșor, *Tivisoc și Tivismoc*, (glume și anecdote), Editura Tineretului; Traian Cantemir scrie despre micromonografia *N. D. Cocea*, semnată de Virgiliu Ene; M. Fotea prezintă lucrarea lui Ovidiu Bîrlea, *Antologie de proză populară epică*, iar Sergiu Șerban semnalează apariția volumului lui Ion Bălăceanu, *Pâinea și bicicleta*. □ În cadrul rubricii *Poezia în periodice literare străine*, este publicată poezia lui Philippe Boyer, „*Vestirea*” (din revista „*Esprit*”, nr.7-8/1966). Traducere poemului este realizată de Petru Sfetca; Veronica Porumbacu traduce cele trei poezii de Hary Martinson; Modest Morariu traduce și prezintă fragmente din volumul *Poezii* de Lautréamont.

• [„Cinema”, An V, nr. 1 (49); revistă de cultură cinematografică editată de Comitetul de stat pentru Cultură și Artă; format tipografic A 4, 32 pagini; apare lunar, Redacția: Ecaterina Oproiu (redactor-șef), Vlad Mușatescu (redactor artistic)] În rubrica *Profiluri*, Dimos Rendis apare cu *Stanțe despre un scenarist*: „Titus Popovici face parte din categoria destul de rară de scriitori care atestă coexistența fericită între romancier și scenarist”. □ Mircea Alexandrescu semnează cronică *Diminețile unui băiat cuminte*: „Că materialul literar este interesant – și este interesant, așa cu arătam mai sus, pentru că ridică unele ipoteze de viață în societatea noastră, fără a se grăbi să ofere rezolvări stereotipe, lăsând chiar în suspensie unele «cazuri»; că el este interesant și pentru că face ca dreptatea să fie alternativ luminată, până să se impună obiectiv și categoric, ca rezultat al unor îndelungi căutări și reflecții – toate acestea sunt fără îndoială evidente. Dar regizorul Andrei Blaier a izbutit să potențeze scenariul gândindu-l în termenii specifici filmului, exprimându-l cu o inteligență cinematografică, dându-i zeci de nuanțe suplimentare, creând în jurul întâmplărilor o atmosferă de meditație și de spiritualitate, înoculând pe tot parcursul acțiunii sentimentul că aceste fapte mărunte se înscriu în afara unei idei cu mult mai largi decât ne lasă să bănuim acțiunea la prima vedere. (...) Ne aflăm în fața unui film care marchează, după noi, un progres al artei noastre cinematografice și nu numai pe planul regizoral, ci și al scenariului, interpretării și operatoriei”. Despre același film apar și următoarele mici adnotări: Mihail Lupu, *Densitate*; Dinu Cocea, *Ca în filme*; Iulian Mihu, *O*

realizare. □ Radu Cosașu publică un text despre Luchino Visconti. □ Bujor T. Râpeanu revine cu textul *Ion Minulescu adversar înverșunat, adversar îmblânzit al cinematografului*, un montaj de citate despre formula estetică ideală – teatrul, veleități cinematografice, arta Gretei Garbo și Marlene Dietrich.

• [„Familia”, Seria a V-a, An II, nr. 1 (17); Publicație editată de Comitetul pentru cultură și artă al regiunii Crișana; format tipografic A 3, 24 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Alexandru Andrițoiu (redactor șef), Traian Blajovici, Emanoil Enghel (redactor adjunct), Horvath Imre, Mircea Malița, Iosif Pervain, Titus Popovici, Stelian Vasilescu (secretar general de redacție), Gheza Vida] În articolul *Despre varietatea poeziei* Virgil Nemoianu evidențiază rolul poetului în societate subliniind „datoria față de limbă și față de sentimentele pe care acesta le exprimă. Poetul face posibilă prin limbă exprimarea unor învățăminte noi apărute în sufletul unui neam; fără de ajutorul său acestea nu ar putea, desigur, ajunge la dezvoltare deplină. Poetul poate fi și un educator, ne poate și «zugrăvi» adevărul vieții, poate pleda pentru anumite convingeri și idei, poate fi un producător al plăcerii, de agrement superior, dar toate aceste lucruri le mai pot face și alții. Nimeni altul însă nu îl poate substitui în misiunea sa centrală: păstrarea și îmbogățirea limbii, continua menținere a unui raport adecvat între limbă și sentimente. Afirmația că un popor fără poeți e mort nu e o hiperbolă sentimentală, ci un adevăr clinic.(...) În natură nu întâlnim niciodată poezie mare, ci numai poezie. Iar istoria literaturilor nu cunoaște o succesiune de cristale pure, de perfecțiuni stilistice profilate rar pe un peisaj arid, ci o masă amorfă continuă de producții literare și sub-literare de tot soiul, o scurgere continuă de «publicistică poetică». Din aceasta se înalță falnic monumentele durabile.(...) Condiția de existență a poeziei bune pare a fi o poezie proastă. Fără acest material brut indispensabil poezia bună decade, devine factice sau pedestră”. Se cere, promovarea unei multitudini de stiluri și gusturi, „altminteri, dată fiind și labilitatea și mimetismul celor aflați la cea mai fragedă vârstă poetică, se naște pericolul uniformității. (...) Cu alte cuvinte, este nevoie ca, pentru asigurarea canalizării fluxului de energie poetică nouă, poezia noastră să fie mereu vie în toate compartimentele ei; nici una din crengi nu trebuie să fie uscată, pentru ca seva să poată sui nestingherită, rară ocoluri sărăcitoare. Or, această stare de continuă mobilizare o asigură adesea poezia pe care, cu anume trufie, o numim *livrescă*. (...) Aplecarea asupra izvoarelor literaturii noastre (folclorul, spiritul popular, substraturile străvechi și permanente) nu exclude, dimpotrivă, sugerează nemijlocit și o aplecare asupra tradițiilor istorice de tot felul. Ne încântă cele mai recente încercări ale lui Ion Gheorghe sau entuziasmele unui Cezar Baltag în fața măștrilor limbii noastre vechi. (...) Poetul investighează (precum Ion Alexandru, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe), conștiința timpului său, a poporului său; filonul central al poeziei, și mai cu seamă al celei moderne, e cel liric. (...) Dacă poezia (mai ales cea

tână) și literatura noastră au nevoie de ceva, atunci de lărgirea câmpului de acțiune, de o confruntare mai decisă cu întregul câmp al valorilor culturii și istoriei. Înțelegerea epocii contemporane, fortificarea propriei substanțe, înlăturarea pozelor și mimetismelor de moment decurg de aici”.

• [„Iașul literar”, an XVIII, nr. 1; Revistă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R., format tipografic: A5; apare lunar; 96 pagini; Comitetul de Redacție al revistei este format din Andi Andrieș, N. Barbu (redactor șef-adjunct), D. Costea, Dumitru Ignea (redactor-șef), Florin Mihai Petrescu și Horia Zilieru] Un fragment din romanul inedit *Zahei Orbul* de V. Voiculescu și *Am căutat...* de N. Labiș reprezintă textele inedite ale primului număr din an. ■ Tot o inedită este poezia. □ Revista publică un grupaj eteroclit de versuri, marcând și confluența generațiilor și a stilurilor: George Lesnea, obișnuit să schimbe doar numele comanditarului, elogiindu-i, pe rând, pe Carol al II-lea, Ion Antonescu și pe Gheorghe Gheorghiu-Dej, se întoarce la perspectiva neosămănătoristă cu care debutase: *Trandafirii, Pădurile, Stelele*. Nicolae Țațomir, semnătură constantă în periodic, contribuie cu titlurile *Aselenizare, Doamna în negru și Septembrie vibrează...* Al. Andrițoiu, personalitate care se plia ușor pe urgențele perioadei, trece la un ton despovărat de ideologie: *Renaștere, Ci, artă tu...* Versuri încărcate de emoția ce rezultă din dialectica imaginație–geometrie (speculație–știință; tipologie–realitate înconjurătoare) propune Nichita Stănescu în câteva poezii de apogeu ale primei lui vârste creatoare: „Aleg o sferă în care mă înscriu,/ loc al luptelor de seară/ între tot ce este viu/ și tot ce-ar putea să moară// Brațul și piciorul, da/ pot și fără ele, sternul/ umărul, aidoma/ înjosesc fiind, eternul” (*Alegerea sferei*); „Eu cred că pământul e plat/ asemenea unei scânduri groase,/ că rădăcinile arborilor îl străbat/ atârând de ele-n gol, crani și oase.” (*Câmpia*); „Acum vom sta înlăuntrul unui ochi/ văzuți din toate părțile/ Sfera ne va-nconjura glorios/ de-odată, cu hărțile” (*Cântec*). ■ La cronică literară, I. Sârbu comentează volumele postume de proză *Povestiri* (I. *Capul de zimbru*, II. *Ultimul Berevoi*), Prefață de Vladimir Streinu, Editura pentru Literatură, 1966 de V. Voiculescu: „Odată cu apariția celor două volume de proze ale lui V. Voiculescu, specia povestirii – în forma pe care au consacrat-o scrierile lui Sadoveanu și Brătescu-Voinești – dobândește, în literatura română, o strălucire nouă. Autorul e un pasionat al lumilor revolute, care-și trimit răsfrângerile din vremi imemorabile, pe calea credințelor și obiceiurilor de structură magică. Atunci când nu se lasă furat el însuși de frumusețea bizară a practicilor evocate, învăluind, astfel, povestirea într-o fermecătoare undă de mister și emoție în fața nemărginirii universale, prozatorul desface, cu grijă, învelișul lor ezoteric, ca să ne descopere rațiunile practice care le dau consistență. Și într-un caz și-ntr-altul, descripția stă la hotarul dintre legendă și realitate.// (...) Genul de povestire pe care-l practică V. Voiculescu, tentele lui de senzational, poate crea ușor impresia de forțat și neverosimil, dacă scriitorul n-ar avea darul

relatării: deplin degajate, în care intenția artistică e implicată cu o discretă măiestrie, dacă povestirea nu și-ar potrivi în chip firesc cursul după mersul capricios al evenimentului, care ți se oferă intact, cu toate însușirile lui de absurd ori credibil. E o proză care-și trage, de foarte multe ori, sevele din enigmatic și insolit și care oferă, rareori, concluzii explicite, lăsând corzile sensibilității să vibreze în zone de profunditate ale existenței, acolo unde lucrurile apar mai puțin ținute într-o cauzalitate necesară, cât dominate de hazard și necunoscut”. ■ În rubrica *De la o lună la alta*, Radu Zamfirescu face unele observații critice despre receptarea volumului *11 elegii*: „În coloanele «Luceafărului» se desfășoară o dezbatere pe marginea *Elegiilor* lui Nichita Stănescu. Ultimul participant este Gh. Grigurcu, tânărul critic și poet de la revista «Familia» (*A douăsprezecea elegie critică*, «Luceafărul», nr. 47). «Elegia» sa... pamfletară nu e lipsită de observații critice interesante, dar tonul adoptat (departe de a fi elegiac sau măcar... obiectiv critic) interzice orice apropiere mai comprehensivă și mai sensibilă față de un poet și poezie dificilă, discutabilă, dar, fără îndoială, originală și înnoitoare. Cu aprecieri de felul acesta: «produs al publicității», «megalomania poetului», «reprezentării de circ», «poem obez» și altele mai puțin... elevate, Gh. Grigurcu se înscrie nu în rândul criticilor care dezaprobă ultimul volum al lui Nichita Stănescu, ci în rândurile, mai puțin respectabile, ale detractorilor”.

• [„Orizont”, an XVIII, nr. 1 (153); Revistă a Uniunii Scriitorilor din R. P. R. Timișoara; format A 4 (tratat academic) 96 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Ion Arieșanu, Nicolae Ciobanu, Anghel Dumbrăveanu (secretar general de redacție), Al. Jebeleanu (redactor șef), Andrei A. Lillin] Componenta lirică se deschide cu trei poeme ale lui Șt. Augustin Doinaș, urmat, la distanță, de George Drumur, Marcel Turcu, Ilie Constantin, Iv. Martinovici, Ion Cocora, Nicolae Țirioi. □ Sorin Titel este prezent cu un lung fragment de roman, fragment intitulat *Vară fără sfârșit*. □ Adrian Marino dezbate *Două teme macedonskiene: poezia și arta*. Articolul este fragment din monografia *Opera lui Alexandru Macedonski*. □ M. Cazacu se preocupă de *Titu Maiorescu și problema specificului național*. □ Despre universul prozei lui George Bălăiță și Corneliu Omescu, aflați amândoi la al doilea volum de proză, scrie Ion Arieșanu în *Doi prozatori*. □ Lucrând în diacronie și sincronie contemporană, Clio Mănescu subliniază valorile *Mitului în dramaturgia modernă*. □ Andrei A. Lillin își aduce contribuția la *Simbolul „drumului” în interpretarea lui Lucian Blaga*. □ Despre foarte contrariantele *11 Elegii* (Ed. Tin., 1966) ale lui Nichita Stănescu, scrie în stilul său inconfundabil Șerban Foarță: „Recenzenți ai acestui volum de *Elegii*, convinși poate și de vocabularul de critică a rațiunii pure („sinele”, „totul”, „înlăuntrul-desăvârșit etc.), au crezut imediat că se află înaintea unei poezii „filozofice”. Evident, Nichita Stănescu e un „filozof”, dar un filozof al poeziei, al condiției – nu sociale, nu politice, nu artistice, dar fenomenale, dar ontologice, – a

poeziei. Nu de cântece e bolnav poetul, altfel zis de lirism excesiv. Nu! El e bolnav de cuvinte, de „abstracte animale”, de poezia însăși” (*Dialectica reîntoarce*). □ Recenziții acestui număr au în vedere monografia *George Topârceanu*, de Constantin Ciopraga, studiul *Eminescu și Schopenhauer*, de Liviu Rusu și volumul de versuri *Freamăt galactic* de Victor Kernbach. □ Despre „Revista de istorie și teorie literară”, (tom 15, nr. 3/1966) scrie Nicolae Ciobanu. □ La rubrica despre cărți străine, Ion Caraion pariază pe versurile poetei Angele Vannier dintr-o culegere selectivă a operei sale, *Choix de poèmes*. □ Sub titlul *Un interviu interesant*, J.M. menționează eforturile lui N. Manolescu de definire și argumentare a „călinescianismului” din „Tribuna” (15 nov.1966): „Printre altele, spune criticul, *călinescianismul* se confundă cu refuzul rutinei, al platitudinii dogmatice, al «obiectivității» de care fac atâta caz cei lipsiți de imaginație. Acceptăm și că «valoarea unei opere critice trebuie căutată în operă ca atare, în rigoarea ei, în coerența ei structurală, nu într-o presupusă așa infidelitate». Criticul se ridică și împotriva didacticismului și dogmatismului, oferindu-ne în schimb soluția unei interpretări curajoase, fără a ține cont de nici o formă stabilită dinainte, pledând în același timp pentru maxim de sinceritate în judecarea operei artistice”.

• [„Presa noastră”, An XII, nr. 1 (129); *Revistă a Uniunii Ziaristilor din R. P. Română*; format tipografic A4; apare lunar; 48 pagini; Colegiul de redacție: Constantin Antip, Antal Albert, Valentin Câmpeanu (redactor șef), C. N Constantiniu, Ion Felea, Nestor Ignat, Vasile Iosipescu, Nicolae Moraru, Octavian Paler, Alexandru Popescu, Ilie Rădulescu, Al. N. Trestieni] Camil Baltazar semnează articolul *Scriitori care și-au făcut ucenicia literară în gazetărie*: „Dacă stăm să ne gândim, fără a face pe statisticienii cu orice preț, aflăm că foarte mulți dintre marii noștri scriitori dintre cele două războaie – Liviu Rebreanu, Cezar Petrescu, Camil Petrescu, Al. Sahia, Mihail Sebastian, lista lor ar putea fi lungită cu încă pe puțin vreo jumătate de duzină de nume – și-au făcut ucenicia în gazetărie și aceasta a ajutat creației lor. Am pomenit de Camil Petrescu. Înainte de a arhitectura reviste literare ca «Cetatea literară», el își vădea înclinațiile de ziarist scoțând în anul 1924 «Săptămâna muncii intelectuale și artistice». Firește, concepția sa contradictorie transpare în preocupările sociale, politice și cetățenești ale publicației. Însă ideile emise acolo, anchetele întreprinse în coloanele revistei au o relație directă, strânsă cu opera sa literară. Acele anchete au constituit adevărate fișe sociale care i-au servit ca materie primă pentru cele două romane ale sale: *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* și *Patul lui Procust*. (...) Să luăm, în continuare, cazul unuia din cei mai plurali creatori și, ca și Camil Petrescu, romancier și dramaturg – pe Mihail Sebastian – și vom constata că în foiletoanele și articolele sale din «Rampa», ba până și-n recenziile literare din «Universul literar», «Tiparnița literară» și «România literară» ca și în cronicile dramatice din «Viața românească» putem descifra

factura de ziarist, nota acidă, ofensivă, a gazetarului profesionist. Ba un fapt ce trebuie subliniat cu osebire este că practica ziaristicii și experiența ei cotidiană l-au ajutat pe acest spirit strălucit să-și lămurească multe probleme la care nu găsea soluționarea omul de idei. Și aceea ce e și mai impresionant, gazetarul l-a determinat să depășească țarcul îngust al primejdiei și stătutei însingurări individuale și să iasă-n stradă. În felul ăsta, adică în chip de gazetar militant, Sebastian a cunoscut mulțimea. (...) Exigent în exercitarea funcției de critic literar și dramatic, având un stil și o atitudine tranșantă, în arta pamfletarului, el are o poziție direct ofensivă. Eleganței pe care o afișează în cronicile literare și de teatru, în sensul urbanității expresiei, îi iau loc, în polemica publicistică, sub aparența amabilității, necruțătoare lovituri de floretă. Stilul rămâne rațional, armonios, ca în tot ce compune scriitorul, dar aluziile transparente, epitetele directe, exemplele plastice, abundă. Trebuie să menționăm apoi ca o notă distinctă, caracteristică pentru activitatea-i de polemist, ținută morală de la care judecă agitațiile și tribulațiile demagogice. De asemenea, e de subliniat tonul demascator pentru cei ce formează cercurile clicilor politicianiste ale vremii sale. M. Sebastian n-a făcut gazetărie la întâmplare, ci din vocația ziaristului care, descoperind tarele vizibile ale societății burgheze și vitriolându-o, își vedește structura de publicist militant. (...) Dramele semnificative ale mulțimii l-au îndemnat pe autorul *Steii fără nume* să descrie insatisfacțiile lor în coloanele ziarelor. Fișele culese pe teren i-au slujit însă ca minereu pentru piesele sale – spre a înfiera pudoarea fățarnică, a stigmatiza falsa, criminala concepție pedagogică. Să exemplificăm: Domnișoara Cucu din piesa *Steaua fără nume*, își profilează silueta încă din ambianța unor practici școlare atacate virulent de gazetar în câteva din articolele sale mai vechi. Înainte de a ieși la rampă, o poți descoperi pe domnișoara Cucu pândind fetele dintr-a VIII-a pe peronul gării; tot ea este de bună seamă inspiratoarea ideii stupide de a supune fetele din școală unui control ginecologic și procedul e demascat de Sebastian în articolul *Într-un liceu de fete* (29.IX.1935). Tot ea va fi determinat eliminarea a două eleve din școală, pentru că au fost surprinse citind romane interzise, și care i-a inspirat articolul *Să li se taie capul* (9.IV.1933). Nu numai oamenii cunoscuți în perioada activității sale gazetărești apar în literatura și teatrul său, ci și orașele pe care le-a vizitat în itinerariile sale de reporter. Localitatea searbădă, cenușie unde Miroiu își țese visul lui la steaua fără nume, e zugrăvită în culori din ce în ce mai expresive în diverse materiale din anii gazetăriei, în titluri nu doar sugestive, ci direct grăitoare pentru tenta folosită în stilul ziaristului: „Dintr- un oraș înzăpezit (5.I.1927), *Trei sacale și un simbol* (26.III.1930), altele pictate mai amănunțit în romanul *Orașul cu salcâmi*, precum eroul din *Jocul de-a vacanța* apare schițat întâi în volumul de portrete-povestiri „Femei” – apărut în 1933, într-o înfățișare foarte difuză, față de piesele din 1936. René, Marthe, Odette și Emilia sunt simple și fructuoase exerciții ale publicistului care va dăltui ca scriitor emoționantele, tulburătoarele personaje feminine din piesele lui de mai târziu. (...) ”

• [„Ramuri”, an III nr. 1 (31); Revistă de cultură editată de **Comitetul pentru Cultură și Artă al Regiunii Oltenia (Craiova)**; **Format tipografic A3, 24 pagini**; **apare lunar**; **Colegiul de redacție: Ilie Purcaru (redactor șef), Mihail Caranfil (redactor șef adj.), Ilarie Hinoveanu (secretar general de redacție), Petre Dragu, Mihai Duțescu, Victor Parhon, Grigore Traian Pop**] Pe prima pagină apare articolul politic *Coordonate economice în 1967* semnat de Gheorghe Paloș, președintele Comitetului executiv al Sfatului popular al regiunii Oltenia: „Plenara C. C. al P. C. R. din 21-23 decembrie a dezbătut planul și bugetul de stat pe anul 1967, precum și măsurile privind îmbunătățirile funciare și extinderea irigațiilor până în 1970. Sesiunea Marii Adunări Naționale a dezbătut și adoptat planul și bugetul de stat, legi de mare însemnătate pentru dezvoltarea în continuare a economiei naționale, a vieții sociale și de stat, pentru mersul nostru înainte pe drumul desăvârșirii construcției socialiste; au fost adoptate noua lege a pensiilor, cum și importante decrete cu caracter social, destinate creșterii natalității, sprijinirii și consolidării familiei, factor de mare însemnătate în dezvoltarea societății, a națiunii noastre socialiste. (...) Este spiritul în lumina căruia s-au desfășurat Plenara C. C. al P. C. R. și Sesiunea Marii Adunări Naționale. Este spiritul în care sunt chemați să muncim în noul an, pentru a înscrie noi izbânzi, mereu mai importante, pe drumul înfloririi neconținute a patriei dragi, Republica Socialistă România.”

□ Tot pe prima pagină apare *O expresie a democrației socialiste* de Ivan Mihai, secretar al Comitetului Regional Oltenia al P. C. R.: „La 5 martie 1967 vor avea loc alegerile de deputați în sfaturile populare comunale. Milioanele de locuitori ai satelor, țărani cooperatori, intelectualii, oameni ai muncii din toate comunele României socialiste, își vor exprima, cu acest prilej, adeziunea fierbinte la opera de desăvârșire a construirii socialismului, devotamentul lor nețărmurit pentru politica înțeleaptă, profund patriotică, a Partidului Comunist Român, vor participa nemijlocit la organizarea și desfășurarea alegerilor, la exercitarea controlului asupra formării organelor puterii de stat; bărbați și femei, tineri și vârstnici, indiferent de naționalitate se vor bucura în mod real de dreptul de a alege și a fi aleși, de a participa activ la exercitarea puterii în țara noastră. (...) Alegerile de deputați în sfaturile populare comunale vor constitui o expresie vie, plină de forță, a voinței maselor largi de la sate, un prilej de trecere în revistă a realizărilor obținute și de dezbateră a sarcinilor de viitor, un act de importantă semnificație pentru conținutul profund democratic al orânduirii noastre, pentru adeziunea fierbinte a maselor la politica partidului și statului nostru”. □ Asist. univ. Octavian Toropu, de la Universitatea din Craiova, publică *Memento aniversar: 24 ianuarie*: „Idea unității de neam și de limbă a românilor, și mai apoi a unirii lor, străbate ca un fir roșu gândirea socială și politică ce precede evenimentul de la 24. ianuarie”. □ În *Comentarii critice* Al. Piru se ocupă de G. Călinescu, *Istoria literaturii române, compendiu*, prefața la ediția a III-a: „G. Călinescu este, alături de E. Lovinescu,

singurul istoric literar fără eclipse în privința criteriului estetic, cu o scară precisă de valori și cu analizele cele mai adânci. Examinezi diversele contribuții și lucrări ale istoricilor literari, desigur onorabili și merituoși din trecut, cum ai asista la acordarea unui pian. Deschizi apoi *Istoria literaturii române* de G. Călinescu. Un compozitor de geniu, Beethoven, intră tumultuos în scenă. Începe marele concert”. □ În *Ecuatii critice* citim *Nostalgia după Euclid* de Ion Biberi, un articol despre volumul *Nevoia de cercuri* de Geo Dumitrescu: „Nu surprindem o variere a ritmului și a tonalității de simțire. Poetul nu înțelege să iasă din cercurile arhimedice pe care le-a înscris graficul sensibilității sale juvenile; bogăția interioară vădită la început de ciclul poetic îi călăuzește încă pașii. Cel mult, dacă deslușim o maturizare și, poate, pe alocuri, mai multă vigoare a tonului. Noua lectură a versurilor din 1944 revelează însă, de bună seamă, mai multă frăgezime a notației, o mai accentuată noutate și originalitate a comparațiilor și imaginii; elanul apărea intact, neașteptat și nou. (...) Sprinteneala gândului a rămas intactă. S-a păstrat el însuși, apărându-se de rugină, sau de patina timpului. S-ar putea însă ca ciclul acesta să ia sfârșit, dezvăluind alte valențe și altă factură poetică. Bogăția mustitoare a poetului nu-l va putea, desigur, închide într-un cerc. Îl așteptăm în noi deveniri și traiectorii deschise, spre infinit”. □ Mihai Ungheanu scrie, la cronică literară despre *Cinci proze* ale lui Florea Fugariu: „Când e semnalată prezența unui autor? Nu orice nouă semnătură e salutată de public ca o noutate. Există un proces de presiune asupra gustului general, pe care un autor o exercită asupra cititorilor, presiune care duce la o solidaritate a lectorilor, la o recunoaștere orală. O critică spontană, fără ifosele competenței, consacră întotdeauna scriitori autentici. E drept, această critică spontană, orală, pe care o practică de obicei cititorul de gust, dezinteresat de cariera literelor, nu e ferită de un procentaj de eroare. Dar, cel mai adesea, critica spontană consfințește înaintea celei specializate creația de valoare. Ea face să circule un nume și o reputație mai înainte ca acestea să fi căpătat o înfățișare consacrată de rubrica cronicilor literare. În această situație se află Florea Fugariu, autor de proză publicată sporadic, mai des citat de confrăți decât întâlnit în paginile revistelor. Ceea ce răpește acestui autor de proză popularitatea meritată este puținătatea producției tipărite și găzduirea ei în publicații de o circulație mai redusă (O excepție: «Gazeta literară», decembrie 1963 – *Cioca-cioca*. Restul: «Almanahul Ramuri, 1966» – *Omul cu picioroaengele*, «Almanahul Ramuri, 1967» – *Târguiala* – fragment, «Ramuri» 3/1966 – *După piatră*, «Ramuri» 6/1966 – *Omul – basm oltenesc*). (...) Însă, la un loc, toate aceste povestiri, discutate sumar aici, dovedesc un prozator cu o optică personală și o conștiință estetică deosebită, demn de compania unor confrăți ca Nicolae Velea, Fănuș Neagu, Ștefan Bănuțescu”. □ Ion Trăistaru comemorează *165 de ani de la nașterea lui I. Eliade-Rădulescu*: „Cu toată adeziunea la noile valuri ale romantismului, Eliade rămâne totuși mai aproape, cel puțin pentru o vreme, de principiile

clasice, pe care le popularizează la noi și după care se orientează în activitatea sa de teoretician și critic literar. El socotea că literatura, care joacă un rol însemnat în viața socială, trebuie să fie stimulată, în dezvoltarea ei, prin mișcarea unor reguli, a unor teorii, care să stea la axa activității scriitoricești”.

□ La rubrica de *Comentarii, note, atitudini* Marian Vasile se întreabă, referitor la monografia consacrată de Ion Biberi lui Tudor Vianu *Omul sau metodă?*: „În monografia sa, Ion Biberi se apropie de Tudor Vianu cu un dublu sentiment: pe de o parte, interesul pentru om, ca obiect adecvat e verificare a unor intuiții proprii asupra condiției umane; pe de altă parte, un flux afectiv, o stare nemărturisită de incantație față de «individul» și gânditorul care a fost Tudor Vianu. (...) Monografia lui Ion Biberi este, într-o latură a ei, întruchiparea modului genetic de înțelegere a individului uman. Desigur, metoda implică rezerve; lucrarea pe care o generează, însă, trebuie discutată în ceea ce reprezintă substanța ei, ce nu se datorează, ca de obicei, în întregime, concepției pe care e instituită”.

□ *Un studiu despre proza lui Macedonski*, poet născut la Craiova, incită curiozitatea lui D. Dabu: „«Steaua» nr. 11 (202)/1966 publică, sub semnătura lui V. Ardeleanu, un amplu și interesant studiu despre «Proza lui Alexandru Macedonski». (...) Aproape necunoscută, proza lui Macedonski a găsit în V. Ardeleanu un critic deosebit de receptiv. Voind să-l considere din perspectiva poetului rătăcit în proză, fără puțința de a abandona deloc starea poetică, găsim chiar în aceasta un tărâm de răzbunare a unor refulări, criticul evidențiază coordonatele inedite ale prozei macedonskiene (...) Imaginea prozatorului Macedonski e întregită prin consemnarea predilecției excesive a acestuia pentru modalitățile parnasiene, cum sunt evocarea naturii exotice și a civilizațiilor apuse, și, oricât ar părea de ciudat, a tentației sale pentru recoltarea subiectelor din mediul național”.

□ De *Bilanțuri* se ocupă T. Moreta: „Caracteristice sfârșitului de an, bilanțurile literare ale revistelor ne-au oferit, în luna decembrie, o serie de judecăți de valoare interesante, mai ales în formula «șarjei prietenești», formula îndulcită a «jocului de-a adevărul»... Toate revistele, fără excepție, au contribuit, în acest sens, la un schimb de opinii interesant. Distonează, pentru intelectualul care este poetul și publicistul Dragoș Vrânceanu, replica de gust periferic ce încearcă s-o dea, în «Luceafărul», tânărului critic literar Șerban Foarță pentru rezervele acestuia față de volumele *Octavian Goga* și *Valori literare* de I. D. Bălan. Este în etica presei noastre un asemenea umor suburban de genul «Face excepție un tovarăș *Fleoarță* (subl. noastră) sau așa ceva, care încearcă în Ateneu să...» pe care Dragoș Vrânceanu îl girează?

□ Din «Familia», reproducem din pagina *La deceniul dramatic Labiș* apărută sub semnătura poetului Alexandru Andrițoiu, un lamento intelectual, la care subscriem (...) □ «Gazeta literară» publică, în decembrie, inedite pagini din jurnalul lui George Călinescu [sic!], cum și începutul unei anchete pe tema «Poeții despre ei înșiși și despre poezia contemporană». Subliniem confesiunea poetului Ion Alexandru despre acel

drum care totuși, «trebuie parcurs pe cont propriu». □ În «Tomis», tot în numărul din decembrie, un articol de Mihai Manu (*Creșa lui George Călinescu*) aduce, cu gestul copilului din povestirea lui Andersen, «Hainele împăratului», pentru că autorul are perfectă dreptate când concludă, în urma interminabilelor discuții despre neo, post și anti călinescieni: – Tristă, Țiganiadă a criticii”. ■ Apare ancheta **10 tineri scriitori despre anul literar 1966 în reviste**: „S-a spus că bilanțul literar a devenit o obișnuință deloc necesară, mai ales când se efectuează formal. Privirile retrospective sunt, însă, indispensabile, și sfârșitul unui an e un bun pretext pentru rememorarea în spirit critic a unei perioade de lucru. De obicei, se iau în discuție volumele și se încearcă clasamente, operație care, dacă nu e însoțită și de premii, nu-și are, credem, în întregime justificarea. Sondajul opiniei literaților pentru cea mai bună sau cea mai rea carte a anului, operație totuși necesară pentru igiena unei profesii, nu găsește, întotdeauna un stimulent hotărâtor în ceea ce produc editurile. Iată de ce, un bilanț al anului privind numai volumele ar fi o inechitate, atât timp cât revistele prezintă un fenomen literar mult mai la zi. De altfel, discutarea felului cum revistele au contribuit la efervescența anului literar reprezintă un subiect fertil pentru o anchetă. Am ales, pentru a-și spune opinia, mai mulți scriitori tineri, aflați la primul sau înaintea primului volum, ca reprezentanți ai unei optici proaspete și neconvertită de un îndelung uzaj al lumii literare. Ambiția oricărei reviste, oricât de modeste, e de a nu rămâne în afara istoriei literare, fie că înțelege istoria literară ca următorii trei ani, fie ca proiecție într-o durată mai lungă. E firesc să încerce, deci, să-și justifice existența prin producerea de documente utile cercetătorului viitor. Chiar dacă nu are șansa unor texte epocale, un fascicol de opinii poate constitui o bună materie de orientare pentru lector și, în perspectivă, pentru istoric. A publica opiniile unui tânăr despre literatura momentului înseamnă a colabora cu el, al pune să se analizeze, să se delimiteze, să se definească prin comparație. Juxtapunerea confesiunilor lor nu e un act cultural mai puțin necesar. Modesta anchetă poate deveni un prilej de confruntare și de cunoaștere, o colaborare care, altfel, nu s-ar fi putut produce. Nu e inutil, credem, să-l provocăm pe creatori în a se confesa, mărturisindu-și opiniile despre fenomenul literar propriu sau învecinat. Ei se deprind astfel cu o discuție dintre cele mai fertile asupra fenomenului de creație – când, bineînțeles, răspunsurile lor nu sunt formale. Nu se produce, astfel, numai un proces de autoclarificare, dar și unul de lămurire al opiniei publice. Prejudecata că un scriitor nu poate fi un comentator de literatură trebuie înlăturată nu numai teoretic. Antrenarea scriitorilor, mai ales când sunt tineri, în acest examen al propriei conștiințe estetice, care e și o probă a posibilității de exprimare eseistică, îl credem un gest obligatoriu pentru orice revistă, și nu numai în ocaziile-tip. Întrebările noastre au fost următoarele: 1. Ce lucrare (în versuri, proză, teatru, critică) ați reținut din ceea ce au publicat revistele în 1966? 2. Ce talente noi a impus, după părerea dv., presa

literară? 3. Cum priviți studiile de reconsiderare publicate în revistele literare? În ce măsură numerele comemorative ale unor reviste se înscriu în acțiunea de reconsiderare? 4. Cum apreciați dezbaterile teoretice din reviste?” La anchetă răspund: ■ Gh. Suciuc („1. (...) Texte remarcabile au fost, și ele au aparținut în general tinerilor, unii dintre ei aproape necunoscuți. Cel puțin în ceea ce privește proza, cu puține excepții și excluzând reeditările, revistele au publicat o literatură cu mult deasupra a ceea ce ne-au oferit (destul de puțin!) editurile. Țin să semnez câteva nume și fragmente de roman excelente, publicate în reviste: *Omul și După piatră* de Florea Fugaru, *Reconstituirea* de Horia Pătrașcu, *Spre visuri, înainte marș!* de Sânziana Pop. Prozatorii consacrați (nu întrebuițăm termenul în sensul absolut!) au publicat puțin sau deloc, și dintre ei sunt de reținut Ion Lăncrănjan, cu o obsedantă nuvelă, *Eclipsa de soare*, Fănuș Neagu cu o alta, *Zgomotul*, iar Nicolae Velea cu *Camera obscură* (toate în «Gazeta literară»). Schițe sau nuvele recomandând tineri cu o vocație sigură a scrisului au publicat «Luceafărul» și «Gazeta literară» (Paul Goma, Alexandra Târziu, Vasile Spoyală, Nicolae Păduraru). În aceeași serie de idei cred că e foarte bine că revistele au făcut loc, în paginile lor, nuvelilor ample, microromanelor, care altfel ar fi așteptat poate ani în sertarele editurilor. Gestul e, însă, cu adevărat salutar când e și însoțit de o selecție care nu uzează de mobilități extra-literare. Poezia se distinge prin cantitate și calitate (nu sunt excluse, ca niciodată, deșeurile!): foarte mulți poeți cu talent, cicluri masive de poezie în toate revistele. Totuși, mi se pare că o bună parte dintre poeți au început să semene între ei nu numai prin stăruința la aceleași teme și mijloace, dar și prin calitatea onorabilă a versurilor. (...) Cele mai bune cicluri de poezii mi se par a fi cele publicate de Ion Alexandru, Ion Gheorghe și Gh. Pituț (în «Gazeta literară» și «Luceafărul»). Anul care a trecut a dat mai multă consistență, savoare și sclipire cronicii literare, și a făcut-o citibilă pentru cercurile largi, putând deveni o lectură în sine, independentă de punctul ei de plecare. Cronicarii au început să țină la arta lor, își pun problema stilului personal etc., încearcă să fugă de scheme mai abtite decât autorii. Fenomen demn de înregistrat, multe reviste au încredințat cronica literară unor critici tineri, de mare talent și ambiție. Nume salutare mi s-au părut Mircea Martin, C. Stănescu, Mihai Ungheanu, Gh. Grigurcu, Valeriu Cristea. L-am citit și în acest an, cu multă plăcere, pe N. Manolescu, în ciuda repetatelor încercări de uzurpare (unele, nu fără motiv). Sunt de amintit și eseurile din «Familia», semnate de N. Balotă, Ovidiu Cotruș și Radu Enescu. (...) Nu pot încheia fără a aminti pe doi veritabili călinesceni, în maniere diferite, de o admirabilă competență și frecvență publicistică: Al Piru și A. Marino. Cât despre dramaturgie, n-am citit revista «Teatru», iar celelalte au publicat foarte sporadic opere dramatice. 2. (...) Sunt tineri care au publicat patru-cinci schițe în tot atâtea reviste. O prejudecată și o dovadă de formalism, în munca redactorilor cu tinerii încă neconsacrați, e că le condiționează debutul de spațiul pe care-l ocupă în revistă

textul respectiv. Apoi, o dată publicat cu câteva schițe undeva, e «promovat» foarte greu la altă specie (nuvelă sau roman), iar când e poet la ciclul masiv, definitoriu. Dacă, uneori, poezia cea mai bună e și cea scurtă, nu putem spune același lucru despre proză. Marele examen e, se spune, întotdeauna romanul, epica amplă. O soluție ar fi ca revistele să includă în corpul lor suplimente dedicate exclusiv creațiilor de amploare. **3.** Cu toate eforturile lăudabile de a se valorifica cât mai lucid moștenirea culturală, cu toate izbânzile obținute în acest sens, studiile citite și pe '66 – mă refer la cele publicate în reviste – sunt nesatisfăcătoare și ca număr și, nu o dată, ca nivel al judecăților de valoare. Nu s-au limpezit mulțumitor epocile și figurile-cheie ale culturii noastre (Junimismul, Maiorescu, Gherea, Lovinescu, filozofii și eseștii dintr-acele două războaie etc.). Au fost de multe ori lăudate în reviste cărți din care n-ar fi trebuit reținute decât intențiile, și uneori nici acelea, de aceea judecați la obiect și într-un spirit academic ca aceea a lui Ovidiu Papadima din «Luceafărul» la *Eminescu și Schopenhauer* de Liviu Rusu, trebuie salutate. **4.** S-au pornit câteva dezbateri interesante prin temă (îndeosebi, asupra destinului criticii), prețioase, indiferent de concluziile imediate sau cele probabile. Fapt e că această dezbatere a pus spiritele în mișcare, atrăgând atenția asupra adevăratei esențe și destinații a criticii, obligând pe mulți la interogații solilocvii.”);

■ Tudor Stănescu („**1-2.** (...) Exemplul ultimilor ani redemonstrează utilitatea cenaclurilor. «Luceafărul» prin cenaclul N. Labiș, a «girat» nume reprezentative ale ultimei generații: Ion Alexandru, Ion Gheorghe, Marin Sorescu, Sânziana Pop, Gabriela Melinescu, Iulian Neacșu, Adrian Păunescu. Era prin anii 1963-1964. Apoi, busola critică a dispărut, și în ciuda spațiului oferit debuturilor ulterioare revista pare a trăi adesea dintr-o glorie apusă. Acum, doar «Amfiteatru» și «Cronica» și-au format cenacluri. În rest? Necesitatea acestora e imperioasă în centrele regionale. Talentele trebuiesc descoperite și verificate public. Și sistematic. Și, mai ales, trebuie smulse nefastului amatorism dirijat de case regionale de creație. (...) Când Nichita Stănescu și Ion Gheorghe se afirmau în poezia noastră, o seamă de critici erau în plina discuție despre primordialitatea epicului ori a liricului. Ulterior, și-au anexat poezia numiților prin citate pentru un șir de polemici «moarte de vii». Ion Alexandru nici acum nu-și are un «profil critic». Nici măcar o încercare. Doar câteva cronici, în treacăt, pentru rubricile săptămânale ori lunare ale revistelor. Versurile și proza publicate în 1966 au avut, în concluzie, un destul de slab ecou la critică. (Nu vi se pare, totuși că avem în ultimul timp mai multe volume de critică decât volume de literatură propriu-zisă?). (...) teatrul e, s-ar părea, în afara unei preocupări sistematice. «Portocala verde», o parodie la teatrul absurdului, publicată de «Gazeta literară», și alte două piese apărute în «Amfiteatru» și «Ramuri», e tot ce oferă anul 1966. În mod special, nu ne referim la revista «Teatru», care nu-și propune deloc onoarea de a impune piese. Preferă doar să publice texte dramatice. **3.** O comemorare sau o anivers-

sare nu e decât un examen, unanim acceptat, al unei opere cu timpul, sau, ceea ce se și face uneori, o interpretare. Adeseori, revistele confundă asta cu pioșenia, și ne trezim cu reamintirea unor date calendaristice (exacte) alături de amintiri (inexacte), după ureche. Anecdoticul, de șuetă, ține uneori loc discuțiilor de nivel. Timpul trece și se tot discută autori blajini și fapte duioase, trecându-se lejer peste consistența operelor. Dintr-o însemnare gen «Poetul a trecut și prin Vaslui», un publicist acoperă spațiul unei gazete. (Când mai rămâne spațiu se apelează la «ineditele» care salvează periodic secretariatul de redacție și dau un aer științific acțiunii de a plasa o iscălitură sub un text de «contribuție»). 4. În urmă cu ani, apăruse un prim (și unic) număr dintr-o revistă de critică literară. Acum revistele sunt pline de discuții și mese rotunde. E și asta o modă trecătoare, ca și «bel canto». Exemplul literaturii noastre, ca și al celei universale, ne obligă la următoarea subliniere: o revistă înseamnă un critic și câțiva scriitori. Aducem oare o contribuție alăturând un scriitor câtorva critici? Pe de altă parte, volumele (de critică) din ultimii ani însumează, adesea, doar însemnări de jurnal, extinse și impuse la rangul de cronică. Sinteza fenomenului literar e o formulă neglijată. O fericită excepție: «Lecturi infidele» de N. Manolescu. Dar, nici aici, fenomenul contemporan! Controversa în jurul acestui volum numește, în mod cert, evenimentul: întoarcerea criticului la uneltele sale.”); ■ D. Țepeneag („1. La noi, climatul literar este hotărât în cea mai mare măsură de lucrările publicate în reviste, și asta pentru că editurile nu vor să fie, uneori, decât niște instituții de omologare, cu un aparat birocratic nejustificat de complicat și în unele cazuri incompetent; de aici, lungirea nepermisă a timpului editorial, precum și tirajele, aș spune arbitrar dacă nu s-ar observa că există, uneori, un raport invers proporțional între cantitate și calitate. Încetineala cu care lucrează unele edituri (mai ales E. P. L.) va rămâne de pomină. Romanul lui Breban «Francisca», a zăcut patru ani (!) în sertarele încăpătoare ale editurii, nuvelele lui Șt. Bănulescu au apărut în volum la doi ani după publicarea lor în «Gazeta literară». (...) Poeziile din ultimul timp ale lui Marin Sorescu sunt sub nivelul volumului, riscul de a cădea în manieră sporind din ce în ce. Proza rămâne, în continuare, în urma poeziei. Explicația trebuie căutată și în inegalitatea de tratament. Există și acum, pe alocuri, mentalitatea că poezia trebuie să se bucure de unele drepturi în exclusivitate; se face confuzia între categoriile estetice *liric-epic* și cele (tipo)grafice (stabilite vizual, după cum rându-l e scris până la marginea paginii sau nu). Așa că pentru unii (și dintre aceștia, redactori de editură sau de revistă) prozatorul e condamnat la un realism poleitor, e silit să fie un fotograf specialist în retușări. Ce-aș putea remarca în proza anului care a trecut? În primul rând, saltul valoric impresionant al lui *Horia Pătrașcu* prin nuvela *Reconstituirea*, apoi fragmentul de roman *Eu sunt, tu ești, el este* care dovedește că *Iulian Neacșu* nu are numai stil propriu, dar și viziune puternică, iar din generația mai vârstnică – nuvelele lui *C. Țoiu*, vădit superioare

romanului său *Moartea în pădure*. Romane interesante anunță *N. Breban* și *Sânziana Pop*. Nuvelişti convingși, *N. Velea*, *G. Bălăiță*, *Fănuș Neagu* și *A. Buzura* au publicat pagini frumoase, dar fără să se întrecă pe sine. (O excepție: *Zgomotul* de *Fănuș Neagu*, în «Gazeta literară»). *Vechea gardă* tace. (...) Critica e ocupată, foarte adesea, cu critica criticii. Are loc un adevărat război între călănescieni și non-călănescieni, între cei care afirmă primatul unghiului de vedere estetic și ceilalți. Un protagonist: *N. Manolescu*, a cărui verticalitate și lealitate critică (călănesciană sau nu) merită toată cinstea. Ținându-se mai în umbră, însă nu mai puțin talentat – *Valeriu Cristea*. Dintre ceilalți, *Matei Călinescu*, subtil și prudent, *I. Negoitescu*, specializat în poezie. *E. Simion*, poate prea învăluit, *A. Marino* și *D. Micu*, retrași în istoria literatură. Eseuri interesante publică *N. Balotă* și *Cotruș* (la «Familia»), *V. Nemoianu*, *Sorin Alexandrescu*, *Toma Pavel*. **2.** Totdeauna au existat reviste mai deschise, mai primitoare, care își făceau o glorie din a lansa nume noi și altele care se mulțumeau să le consacre. (...) **3.** Critica, mai întotdeauna, a receptat cu întârziere fenomenul literar actual, așteptând să se «așeze» în volume. Au fost puține excepții (*S. Damian*, *M. Ungheanu*), majoritatea criticilor lăsând să se înțeleagă că au nevoie de o privire de ansamblu și de o distanțare fără de care poți foarte ușor greși diagnosticul, ceea ce nu-i lipsit de verosimilitate, așa că vina cade din nou pe edituri. Ce s-ar fi putut face, și nu s-a făcut decât sporadic, ar fi fost discuțiile tematice și «mesele rotunde» în jurul chiar al unui singur autor, împrejurări în care să se discute concret și fără false menajamente. Merită urmată inițiativa revistei «Iașul literar» de a înființa și menține o încăpătoare rubrică permanentă, în care sunt remarcate și analizate ultimele lucrări mai interesante din reviste (*De la o lună la alta*). **4.** O comemorare literară trebuie să fie un prilej de discuții și confruntări de păreri interesante și vii, actuale, și nu repetarea acelorași banalități pe un ton respectuos și plictisit. Revistele nu trebuie transformate în altare literare, ale căror înmiresmate fumuri de tămâie să afume amintirea marilor personalități ale literaturii noastre; pentru că mă gândesc ce s-ar întâmpla, păstrându-se același fel comemorativ, dacă literatura română ar avea vechime și deci șirul nesfârșit de strămoși pe care îi are, de pildă, literatura franceză? Am deveni cu toții critici și istorici literari. O revistă cu adevărat bună trebuie neapărat să aibă un program estetic. Toate revistele bune au avut și au asemenea programe estetice. Și dacă există reviste de stiluri, de opinii și gusturi în literatură nu văd de ce toate acestea n-ar fi teoretizate și susținute de o revistă sau alta care prin asta și-ar câpăta profil și personalitate.”); ■ *Horia Pătrașcu* („1. Țin să subliniez în mod cu totul deosebit valoarea nuvelei *Eclipsă de soare* semnată de *Ion Lăncrănjan* în paginile «Gazetei literare». Este o dezbatere contemporană pasionantă, încărcată de dramatism și de adevăr, punctată cu finețe de momente de autentică poezie. (...) Țin să remarc cu același diapazon al entuziasmului, o nuvelă apărută obscur (într-un almanah regional), intitulată

Omul cu picioaroangele, de Florea Fugariu. În domeniul dezbaterilor critice publicate în presă – critica literară, teorie, discuție de idei, trebuie să amintim acea doză de aer curat, de prospețime și sinceritate profesională pe care o introduce N. Manolescu – cât și extrem de interesantul «simultan literar» realizat de revista «Amfiteatru» împreună cu cel pe care îl simt atât de apropiat generației noastre: Geo Dumitrescu. În poezie: G. Pituț. (...) **2.** Întrebare dificilă: un număr mare – poate mai mare decât ori când – de tineri autori inundă coloanele revistelor; iar acest lucru e salutar. (...) **4.** Am senzația că există o «furie» a modernității cu orice preț, uitându-se astfel că *modern* nu înseamnă *modernism*, uitându-se adesea cele mai elementare cerințe ale unei creații cu adevărat moderne: adevărul, sinceritatea, lipsa oricărui compromis, respectul datorat cititorului, ancorarea *angajată* în lumea și problemele contemporane, reflectarea profundelor transformări de conștiință prin care trece omul modern. Cred că tocmai această «furie» de care am pomenit mai sus trebuie să constituie subiectul unor discuții teoretice care ne-ar fi nouă, celor tineri – sunt absolut convins – de un real folos.”); ■ Petre Popescu („**1.** Am mare încredere în poemele pe care le scriu și le voi scrie doi autori, publicați prima oară de reviste anul acesta. Primul e Mircea Ivănescu, a cărui poezie, de altfel, o cunosc – și o apreciez – mai de mult. Cred că volumul său de versuri (actualmente în lucru la E. P. L.) va cuceri prin inteligență și sensibilitate. Celălalt, care mi se pare mai ales un creator «de forță», concentrat și tenace, e Virgil Mazilescu. **3.** (...) Se manifestă, după părerea mea, un anumit tip de respect față de valorile clasice ale literaturii noastre nu întotdeauna fericit. Departate de mine lipsa de respect față de valorile clasice. Dar acest tip de respect nu trebuie să provoace o inhibiție a cercetătorilor, golindu-le noile puncte de vedere. O cultură serioasă – și cea română este una – poate și trebuie să-și ofere dimensiunea negației. Cărți ca *Nu!* a lui Eugen Ionescu nu știrbesc cu nimic prestigiul marilor consacrați, creând totodată noi perspective. Personal aș dori ca mulți critici și istorici literari să realizeze lucrări de calitate a celei publicate de Adrian Marino nu prea de mult. Un subiect insuficient dezbătut mi se pare Eminescu, unul practic neatins este modernismul românesc, cu toate manifestările lui (dadaism, suprarealism, ermetism). **4.** Consider, cu regret, că încă nu putem vorbi de numeroase reale dezbateri de idei în presa noastră literară. Câte o dată încă se înlocuiește lupta de idei cu lupta de persoane. Ar fi, cred, foarte util dacă publicațiile literare ar renunța la relativul eclecticism care le caracterizează uneori. Dezbaterile teoretice ar găsi în această situație o nouă rațiune de a exista și de a deveni captivante. Inițiativa de a înmulți numărul revistelor de literatură din țară mi se pare excelentă. Deseori însă, pagini întregi sunt dedicate unor probleme de interes incontestabil dar exterioare literaturii.”); ■ Iulian Neacșu („**1.** Anul 1966 a fost în primul rând un an poetic. În afara celor mai cunoscuți și apreciați ca atare poeți – Nichita Stănescu, Ion Alexandru, Ion Gheorghe,

Cezar Baltag – am avut surpriza unui debut târziu, dar excelent, al lui Leonid Dimov, în «Ramuri» și «Viața românească». Dintre cei foarte tineri, publicați numai în reviste, m-au impresionat Virgil Mazilescu, Sorin Mărculescu, Dumitru M. Ion, Marius Robescu, Ioana Diaconescu și Ileana Mălăncioiu. În proză, Dumitru Țepeneag constituie un caz aparte, impunând o direcție ignorată, dar de tradiție în literatura noastră, Sânziana Pop și Alexandru Târziu, iar dintre cei puțin mai puțin tineri, Constantin Țoiu (*Trompetă de după amiază*), Fănuș Neagu (*Zgomotul*) și N. Velea (*La telefon*). Dintre critici, N. Manolescu, mai mult ca teoretician, mai puțin ca practician, Valeriu Cristea, surprinzător de intuitiv în proză, Mihai Ungheanu, necruțator și sigur în aprecieri, C. Stănescu, prob și subtil în analiza fenomenului literar imediat. (...) **2.** Nu, nimeni n-a impus și nu va impune niciodată un talent. Deja redacțiile sunt aglomerate de cei ce cred că așa ceva se poate întâmpla. Nu numai tinerii. Revistele publică sau nu publică – și fericit ar fi să publice numai lucruri bune, uitând uneori să mai impună pe X sau Y, în funcție de cumetriile acestora. Mai ales că *a impune un talent*, în concepția unora, corespunde, opozițional, cu *a-l putea și distruge*. (...) **3.** Se fac azi multe reconsiderări. Poate unii exagerează amintindu-și de toți cei care au publicat la un moment dat. (...) Revistele literare trebuie să fie în primul rând vitrinele șantierului literar actual. Criticii ar trebui să se grăbească să descopere și nu să dezgroape absolut orice, lipsindu-le în unele cazuri pregătirea științifică necesară. Înfrângerile unor scriitori ar trebui să fie și înfrângerile lor, orientarea tinerilor scriitori să depindă și de atitudinea lor fermă și clară în discuție. Atâta timp cât unii critici se zbat în a ocupa primul rând tocmai la sfârșitul spectacolului, nu vor cunoaște nici o piesă și degeaba își vor rupe palmele aplaudând la ieșirea artiștilor. Pentru că, să nu se uite, noi nu începem și sfârșim un autor pe media noastră de vârstă, o carte cu adevărat bună nu depinde doar de cei câțiva ani cu care ne lăudăm tot timpul. **4.** În continuarea celor de mai sus nu am decât să spun, ca și alții, că, la ora de față, critica pare că s-a angajat într-o discuție despre ea însăși. Se face o critică a criticii, foarte interesantă, aș spune chiar distractivă, dacă asta nu ar însemna totodată ignorarea literaturii. Se caută cu înfrigurare câte un însemn heraldic pentru fiecare critic: e neo, anti-călinescian? Dar Lovinescu? Dar Maiorescu? De altfel, cele mai interesante opinii de literatură aparțin acum scriitorilor noștri înșiși. Excepțiile sunt prea rare ca să le mai enumăr. (...) Îmi permit, de aceea, să-i invit pe unii critici să se uite puțin pe el înșiși și să revină acolo unde se pot justifica deplin, și anume în literatură.”); ■ Sina Dănciulescu („**1-2-3-4.** (...) Cererea unor păreri de circumstanță adresată tinereții mele literare și celor încă nouă tineri literați – mă incită să reflectez la lucrurile făcute în grabă dar cu pretenții ținând de apanajul diletantismului. Dar cum să-l recunosc? Pentru că diletantul nu are vârstă, deși poate fi accident de creștere la tinerețe, fără a-l confunda însă cu tânărul scriitor... (este tinerețea sau prospețimea o valoare

literară sau critică? Sau poate fi poezia, ca rezultată a gândirii, deci a sintezei și a creației, proaspătă și diletantă, din moment ce e profesată?) Diletantul poate fi și redactor, și scriitor, și critic, dar de fapt de nici unele, pentru că el crede că este și nu este ceea ce crede, ori nu identifică ce este. El nu profesază și nu oficiază, fiind adeptul lipsei de efort, al lipsei de răspundere și de meșteșug, al unui fel de pragmatism care ignoră sau e în necunoștință de cauză, deși afișează operativitate, enciclopedism și chiar sacrificiul! Căci, fără a-și face probleme, el se autodeclară (și crede) că poate scrie orice, să intervină în orice temă (verdictul), să-ți vorbească despre tot ce a apărut sau va sosi în librării, să opineze sentențios despre oricine și să-ți ceară la fel, cu aceeași «seninătate»: să scrii, de pildă, o poezie până diseară, un eseu până mâine, eventual o cronică sportivă chiar acum sau un reportaj în (sau de) două ore, acestea din urmă fie în proză, fie în versuri, fiindcă și așa s-a amestecat prin toate... Copilăros! ne putem înduioșa și-l putem adopta, dacă ne e străin mai de aproape, ori doar îl certăm pentru ușurătate, dacă luăm noi înșine lucrurile ușor. Dar cui servește? (...) Referindu-mă la poezie doar, ea cunoaște o evoluție dintre cele mai bogate, devine viguroasă, element de sinteză în are se contopesc coordonate interesante de epocă, ceea ce a și impus un spațiu larg de manifestare a ei în reviste, dar încă insuficient cred editorial. Poate fi acest fapt un omagiu adus anului 1966 în literatură și revistelor literare; după cum, cred că un omagiu îl conferă presei noastre literare de anul trecut însăși identificarea și mai ales reprimarea categorică a diletantismului, nu numai la rubrici ca *Teze și antiteze* («Contemporanul»), *Aqua Forte* («Gazeta literară») sau în sublinieri cu *Accente – Accente – Accente* la «Luceafărul», care prilejuiesc atitudinii antidiletantiste, ci în primul rând prin întreaga lor activitate de ținută.”); ■ Ilarie Hinoveanu („1. (...) Anul literar 1966 în reviste stă sub zodia bună a emulației și efervescentei creatoare, a unei largi mișcări literare. Or, cum ne este cunoscut, numai dintr-o mare mișcare se poate naște marea literatură pe care epoca noastră este capabilă s-o realizeze. Prin natura lor, periodicele înregistrează mai operativ pulsul fenomenului literar și, deci, este firesc, atunci când cântărim bilanțul unui an, să-l raportăm la ele și nu la edituri (mai precis la editură, căci numai una este de literatură) care, dat fiind ritmul lor de lucru, îi consemnează tardiv. Referindu-mă la poezie, anul 1966 ne-a dăruit numeroase lucrări de valoare, aparținând multor poeți. Dacă ar fi să numesc ce poet (mă refer numai la cei din generația tânără), mi-a plăcut cu deosebire în anul trecut, l-aș numi *Anonimul*, căruia îi atribui tot ce au publicat mai valoros poeții din acest interval. Sper ca în 1967 acest simbol să poată fi atribuit unor nume scoase din anonimul nu prin opinteli ale criticii, ci prin ele însele, firesc, ca plantele care nu au nevoie să fie trase de vârf, pentru a se ivi în lumina soarelui. Sunt convins că în anul 1966 au rămas multe manuscrise valoroase neîncredințate redacțiilor, care, probabil, în acest an vor trece în coloanele publicațiilor noastre. Dacă și în 1966 am avut satisfacția să urmăresc

în reviste unele nume cu apariție tot mai densă, regret că nu m-am putut întâlni și cu alte nume care mă atrag în mod deosebit, cum ar fi, de pildă, Baconsky.”); ■ Mihai Dușescu („1. Anul 1966, revuistic vorbind, nu mi-a prilejuit emoția unor definitive întâlniri literare. Mă refer la calitățile excepționale pe care le-ar fi putut avea o lucrare apărută în presa literară românească. Dacă numărul periodicelor de cultură a crescut, nu același lucru l-a înregistrat și nivelul calitativ al publicațiilor. Întâmplarea face ca ele să fi apărut în «Gazeta literară» și «Ramuri». Aș vrea să consemnez o dată: iunie 1966, când în «Gazeta literară», Ștefan Augustin Doinaș a publicat cinci balade vechi. (...) De asemenea, «Gazeta literară» mi-a dat o satisfacție, de data aceasta prin proza lui D. R. Popescu: *Duios Anastasia trecea*. «Ramurile» au găzduit anul trecut pe Dumitru Țepeneag, prozator, cred, deosebit de înzestrat (*Orașul cu păuni*, *Peisaj cu cai*), Iulian Neacșu (*Ei sunt, tu ești, el este*) și pe poetul Leonid Dimov, a cărui *Istorie a lui Claus și a giganticei spălătorese* m-a surprins plăcut. 2. Poate, în afară de ultimii doi autori amintiți, presa a mai impus dacă se poate numi așa această întâlnire cu oamenii, pe Ion Alexandru, Ion Gheorghe, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Ileana Mălăncioiu, Sânziana Pop etc. Un lucru este adevărat, tinerii poeți și prozatori publicați în 1966 în revistele noastre au fost foarte inegali, dezamăgindu-și uneori cititorii și condamnații întru dragoste. Artificiul se simte ușor, ca și viața parodiată, ca și lipsa de talent și respect pentru tainele artei, și asta îmbătrânește, îmbătrânește... 3. (...) Numerele comemorative sunt utile, cât nu rămân simple fișe de lectură sau amintiri siropoase. 4. De obicei, discuțiile teoretice sunt sincopate de obiectul criticii însăși, care e literatura. Unii spun că încep să creadă într-o nouă butadă: «Românul s-a născut critic». Ne simțim datori să arătăm mereu câte cuvinte știm noi, cât de elegant vorbim și câți autori străini am citit. Dar unde e literatura română? Când și ea va fi prezentată în coloanele revistelor, totul va fi perfect. Există și articole de critică literară la un nivel superior. Ele sunt semnate de obicei de Al. Piru, N. Manolescu, Adrian Marino, Gr. Grigurcu.”); ■ Aldea Octavian („1-2-3-4. (...) În ceea ce privește piesele pentru o antologie a anului din ceea ce au publicat revistele, ele nu sunt deloc puține. Pentru poezie, e de reținut ciclul *Zoosofia* de Ion Gheorghe, din «Luceafărul», ca și un altul, e intitulat, apărut în «Gazeta literară»; de asemenea poeziile semnate de Ion Alexandru, Gheorghe Pituș și Nichita Stănescu («Luceafărul», «Gazeta literară»), Adrian Păunescu («Amfiteatru»). În privința prozei, câteva reviste își pot disputa primul loc: «Gazeta literară» (care a publicat *Acasă* de Fănuș Neagu, *Eclipsa de soare* de Ion Lăncrăjan, *Trompete după amiază* de C. Țoiu), «Luceafărul» (cu *Serenadă la trompete de aur și Spre visuri, înainte marș* de Sânziana Pop, *Plăcerea de a fluiera* de Alexandra Târziu) și «Ramuri» (prin două narațiuni de Florea Fugariu, *Omul și După piatră*, la care adăugăm *Orașul cu păuni* de Dumitru Țepeneag). În critică sunt mai puține piese demne de semnalat. Eseistica e

puțin prețuită sau reprezentată, și de aici ar trebui recutate piesele cele mai rezistente. Sunt de reținut câteva studii ale lui Matei Călinescu despre Matei Caragiale, Ion Minulescu (în «Gazeta literară»), Urmuz (în «Viața românească»), un studiu despre Gib Mihăiescu de N. Manolescu, un studiu introductiv de E. Simion la *Ion Creangă* de George Călinescu, ca și eseurile semnate de Ov. Cotruș și N. Balotă în «Familia». Cronica literară a avut, în acest an, susținătorii cu vocație și gust pentru literatură: Gh. Grigurcu («Familia»), Mircea Martin («Amfiteatru»), Valeriu Cristea («Gazeta literară»), C. Stănescu («Scânteia tineretului»), Șerban Foartă («Orizont»). Deși cu o singură apariție, merită să fie ținut minte Z. Sângiorzan în «Cronica». Cu ei intrăm, de fapt, în discuția talentelor impuse de presa literară. (...) Mai stăruie încă multă confuzie asupra valorificării, editării, reconsiderării etc. (...) E un decalaj vizibil între afirmația teoretică și studiul aplicat, care arată că, uneori, multe din ideile enunțate teoretic sunt de împrumut, că n-au o apariție necesară și o existență la fel, murind înainte de a fi ilustrate practic. Moda «ideilor» semnaleză și deficitul dezbaterilor teoretice. Nu se poate o dezbatere teoretică fără teoreticieni, fără acei oameni capabili să promoveze o direcție, în numele unui program care să nu fie o improvizatie, ci o necesitate. O excepție e Nicolae Manolescu, la care dezideratele teoretice capătă și o ilustrare practică. *Lecturi infidele* nu e o reunire de cronici întâmplătoare, ci cartea care încearcă să demonstreze consistența unei concepții în critica și istoria literară. Tânărul critic a reușit să grupeze opiniile și să provoace o discuție despre destinul criticii, care, chiar de va avea soarta altor discuții – de a nimeri în fundături sau a rămâne suspendată – are meritul de a fi tras un semnal de alarmă în ceea ce privește părăsirea adevăratei meniri și calificări a criticii și istoriei literare. Paralel cu pledoaria lui N. Manolescu și, mai frecvent decât acesta, Adrian Marino duce o susținută campanie publicistică în favoarea aceleiași idei. El oferă repere teoretice certe, căci afirmațiile lor nu rămân simple aserțiuni ci sunt bazate pe studii, articole, eseuri, care validează teoria. Poate să pară paradoxal, dar Al. Piru nu reprezintă – așa cum ar indica un recent articol polemic – o altă direcție. Și el e un apărător – poate cel dintâi cronologic vorbind, și nu numai cronologic! – al pozițiilor călinesciene, dar aducând în discuție condiția unui înalt profesionalism (ca și A. Marino, de altfel), pe care o transformă chiar în dogmă.” □ În «Povestea vorbi», supliment literar de versuri și proză, citim din: Sina Dănciulescu (*Predoslovie; Paharul; Peisaj Corot; Bunavestire; Copilăria; Garoafele*), Ion Prunoiu (*La Rovinari; Reconstituiri*), Ion Marin Bistrița (*Potecile mele*), Victor Rusu (*Cuvintelor; Poem; Geneză*), Constantin Ghiciulescu (*Lui Labiș*); fragmente dintr-o nuvelă de Florea Fugaru (*Vatra de casă*); O. Ghidirmic prezintă *Cercul literar „Al. Vlăhuță” din Turnu Severin* inaugurând o rubrică nouă – *Cenaclu*. □ În *Arhivă Olteniei* citim *Al. Macedonski și futuriștii* de V. G. Paleolog: „Prof. univ. dr. docent Al. Piru, contributiv excelenței *Monografii* pe care o

datorăm erudiției lui Adrian Marino – un model desăvârșit al genului, fericit urmată și completată de recentul *Studiu introductiv* la cele două prime tomuri ale unei noi ediții *Opere de Al. Macedonski* – ne dă, în «Gazeta literară» (nr. 51/1966), rânduri de suscitare a subiectului *Al. Macedonski și futurismul*. Lipsa, atât din *Monografie* cât și din *Studiul introductiv*, a evocării episodului F.T. Marinetti în particular și a «mișcării viitoriste» în general, nu e de paguba nici întregirii biografiei și nici deslușirii artei lui Macedonski, căci atât personajul animator al futurismului cât și această mișcare de artă nu au rămas cu vreo influență sensibilă în opera lui Macedonski. Totuși, un contact direct, deși numai epistolar, a existat între F. T. Marinetti și Macedonski, și dacă, poate, e lipsit de importanță pentru teoria literară, el este, în schimb, util unei istoriografii perfecte”.

• [„Secolul 20” nr. 1; fără însumarea numerelor din anii anterioari; Revistă de literatură universală editată de Uniunea Scriitorilor din R. P. R.; format A 5, 192 pagini, apare lunar; Comitetul de redacție: Acad. Al. Philippide, Marcel Breslașu (Redactor-șef), Ion Brad, Ov. S. Crohmăniceanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mihnea Gheorghiu, Dan Hăulică (redactor-șef adjunct), Tatiana Nicolescu, Flrian Potra (secretar general de redacție)] La rubrica *Scriitori români în perspectivă universală*, Cornelia Ștefănescu consideră în Liviu Rebreanu, *Vitalitatea romanului*: „Prin densitatea și organicitatea reprezentărilor sale în fresca din lumea rurală, fără să cădem într-un exces de orgoliu național, trebuie să recunoaștem cu toată subiectivitatea că Rebreanu este mai esențial semnificativ decât Zola în *Pământul*, mai aproape de epicul pur al epopeii decât Reymond în accentuat lirica sa frescă a țărănimii polone. Liviu Rebreanu este romancierul nostru prin excelență”. □ În traducerea lui Andrei Ionescu, la rubrica *Pasiunea eseului* revista găzduiește *Realul miraculos* de Alejo Carpentier (Cuba). Este primul eseu care anunță fenomenul „realismului magic” în literaturile Americii Latine.

• [„Steaua”, an XVIII, nr. 1 (204) Revistă a Uniunii Scriitorilor; format tipografic: A 4, 98 pagini; * numerele 1 și 12, primul și ultimul calendaristic, sunt editate cu un supliment de pagini care conține sumarele anului precedent (nr. 1), respectiv anului curent (nr. 12); Comitetul de redacție: Aurel Rău (redactor-șef), Victor Felea, Aurel Gurghianu, (redactori-șef adjuncți), D. R. Popescu] Victor Felea și Mircea Tomuș fac o evaluare a producțiilor literare ale anului 1966, apreciind că, „în ceea ce privește poezia și critica, (...) s-au cristalizat mai bine valorile, alcătuind un mozaic destul de interesant din care viitorul va selecta, desigur, câte ceva. În poezie, toate vârstele au fost prezente, începând cu Tudor Arghezi și continuând cu poeți care au aparținut unor decenii mai vechi, reeditați acum: Perpessicius, Eugeniu Speranția, Corneliu Moldovanu, M. Celarianu, Sanda Movilă, Sașa Pană, Emil Bolta, Virgil Gheorghiu. Să-l

amintim și pe prolificul maestru Victor Eftimiu care ne-a dăruit un uriaș buchet de... *Sonete*. Trecând la celelalte generații, să-i numim pe Radu Stanca, Ion Caraion, Ștefan Aug. Doinaș, Geo Dumitrescu, Nina Cassian, apoi pe Nichita Stănescu, Marin Sorescu. Ion Alexandru, Ana Blandiana. Și lista s-ar putea completa cu alte și alte nume”. Pe de altă parte, „disputa de anul trecut în jurul călinescianismului a fost cea mai importantă în cadrul criticii. Ea a scos la iveală cel puțin două lucruri: în primul rând, existența unui mimetism călinescian destul de răspândit care se dădea drept o atitudine originală; în al doilea rând, s-a văzut că acești critici „călinescieni” nu mai sunt... singurii chemați să dea tonul în dezbaterile criticii, în orientarea gustului literar. Între timp au devenit activi criticii din generația maturității, ca Ion Negoïtescu, Cornel Regman, Ovidiu Cotruș și s-au afirmat tineri ca Mircea Tomuș, Virgil Ardeleanu și Leon Baconsky. Scrisul lor, cu diferențierile firești de la autor la autor, se detașează destul de evident de acela al unor „călinescieni” prea înveterați. Se detașează pe linia unui comentariu mai substanțial, mai comprehensiv, lipsit de excentricități, înglobând în fond tot ceea ce critica noastră a avut mai fecund în diversele ei ipostaze. Se pot întrezări aici chiar încercări de a realiza unele sugestii enunțate înainte vreme sau de a efectua sondaje critice inedite. Putem spune că în momentul de față critica stă fără complexe alături de celelalte domenii ale literaturii și are toate șansele unei dezvoltări tot mai impetuoase. Îi dorim și în continuare polemici ivite din nevoi reale, nu inventate”.

• [„Tânărul leninist” nr. 1; fără însumarea numerelor din anii anteriori; Publicație a C. C. al U. T. M. adresată activiștilor U. T. M., secretarilor și membrilor comitetelor și birourilor organizațiilor U. T. M., propagandiștilor; format: A4; apare lunar; nu se precizează componența redacției] Textul *Tinerețe, tinerețe*, versuri scrise de Nicolae Stoian, este pus pe muzică de George Deriețeanu: „Ni-i mai mare dragul/ Să ne știm urmași/ De-ncercați ostași./ De izbânzi chezași./ Strâns uniți sub steagul înălțat în Mai/ Pe-un picior de plai/ Pe-o gură de rai”.

• [„Teatrul”, an XII, nr. 1; Revista editată de Comitetul de Stat Pentru Cultură și Artă și de Uniunea Scriitorilor din R. P. R.; Format tipografic: A 4; 96 pagini; apare lunar; nu se precizează componența redacției] Primul număr din 1967 se deschide cu textul *Pe agenda fenomenului teatral*, semnat redacțional („r”): „Menirea teatrului, ca instrument conștient de educație socialistă, a fost subliniată de tovarășul Nicolae Ceaușescu la recenta conferință a organizației de partid a orașului București. «Teatrele – despre care s-a vorbit aici și pe care le-am creat în cele mai îndepărtate colțurile ale țării – trebuie să-și aducă o contribuție mai mare la educarea tinerei generații, a tuturor oamenilor muncii în spiritul socialismului», a spus secretarul general al C. C. al P. C. R. Puterile teatrului nostru sunt pe măsura acestei meniri; este însă nevoie ca mesajul care pornește de pe scenă să fie străbătut de patosul

marilor adevăruri, să cuprindă idei profunde și generoase, să aibă suflul evenimentului contemporan. Or, cele mai multe dintre textele oferite astăzi spectatorului rămân în urma acestuia ca sferă de interes, nu-l pot captiva prin orizontul îngust, prin preocupările confortabile și plate. Publicul vine la teatru ca să trăiască încordarea unor probleme reale, să gândească și să simtă cu intensitate, și nu pentru ca să i se servească, surâzător, sau cu muștrare, mărunte, didactice rețete de comportate în viață. Cu doi-trei ani în urmă, pe scenele noastre se jucau preponderent texte ambițioase, cu o problematică gravă: melodramotelele și comediuțele apăreau pe la margini, drapându-se în faldurile bunelor intenții moralizatoare, făcându-și loc cu prudență. Dar nu s-a prea spus lucrurilor pe nume, critica le-a privit cu indulgență; ușor de jucat (trei-patru personaje, costume ieftine, decoruri puține, probleme de concepție și de interpretare, mai deloc), ele au lărgit din ce în ce breșa, eliminând din competiție, pe multe scene, piesa dificilă, responsabilă, angajată. Autorii de «literatură gravă», ale căror texte nu ofereau astfel de avantaje imediate, s-au văzut, datorita lipsei de inițiativă, inițiativelor false sau indiferenței directoriilor teatrelor, într-o postură ingrată. Nu e vorba aici să manifestăm nereceptivitate față de piesa de divertisment (care-și are locul ei în viața oricărui teatru din lume), ci de coordonatele unei politici de repertoriu înțelepte, de simțul prevederii, de capacitatea de a descifra legăturile dintre evenimente”. □ Al. Mirodan semnează un text scurt, *Patimi durabile, in memoriam* Mihail Sorbul: „Au trecut peste *Patima roșie* a lui Mihail Sorbul două războaie, revoluții, răsturnări sociale, curente literare nimicindu-se reciproc cu o violență fără seamăn, celebrități făcute și desfăcute peste noapte: dar *Patima roșie* a rămas. Au trecut trei generații de actori, s-au produs răscoale estetice în regie, gustul publicului a cunoscut transformări necruțătoare pentru teatru: dar *Patima roșie* a rămas. Ținându-l strâns de mâna ei pe Mihail Sorbul”. □ Sub titlul *Piesa polițistă în acțiune*, Al. Popovici scrie despre *Neîncredere în foisor* lucrare a dramaturgului debutant Nelu Ionescu: „Nelu Ionescu depășește cadrul obișnuit al clișeului polițist, mai ales în evenimentele din finalul piesei. Aici, se abordează o problemă de mare vibrație umană, eroii principali acționând sub imperiul unor majore principii de umanitate, și asemenea unor personaje de tragedie, pier în numele acestor cauze nobile, generoase. Din păcate, acest final cade mult prea brusc, neprevenit de antecedentele sau premisele eroilor, de conturul lor psihologic inițial – chiar ținând seama de regulile genului. (...) În concluzie, un spectacol bun, vădind că și piesa polițistă e capabilă să devină literatură și teatru”. □ George Gană publică *Cronica textului dramatic*, anunțând că „rostul articolului” este „de a începe consemnarea critică a unor piese de teatru apărute în reviste”: „Drama în trei acte, *Martin Bormann*, a lui Marin Preda («Gazeta literară» – 11 august 1966) se situează problematic pe linia scrierilor rezultate dintr-o preocupare politică devenită, firesc, temă literară de largă circulație: implicațiile, pe planul uman, ale fascismului și

supraviețuirea lui. (...) Metafora dramatică a lui Marin Preda e «introdusă» într-un cadru prea larg, «tabloul» are o ramă care, ca orice ramă, îi e străină ca substanță. Drama propriu-zisă se desfășoară în actul II și în primele patru scene din actul III. Aderente problematic la ea sunt și scena 2 din actul I și ultima scenă din actul III, dar amândouă sunt numai informative și apar ca prolog și, respectiv, epilog al dramei. Mai există însă o lungă scenă de început, al cărei rost ar fi să ni-l prezinte pe eroul principal. Se schițează din câteva replici prea lungi portretul unui aventurier. Descoperirea coloniei Pabaco și revelarea adevărului îi sunt încredințate astfel unui personaj suspect, și gravitatea semnificației va fi inevitabil diminuată. Chiar alcătuită din alte date, biografia socială prea amănunțită este improprie unui erou cu funcția dramatică atribuită lui Paulescu. Căci, spuneam, drama lui Marin Preda e o operă de ficțiune, o metaforă, care nu se justifică deci prin argumentele jurnalistice, prin «fapte» verificabile, ci prin verosimilitatea semnificațiilor. Prin substanța ei, piesa cerea o altă formulă decât cea a dramei realiste, mai pregnant simbolică, mai aproape, în planul creației lui Marin Preda, de nuvelele «fantastice» din *Întâlnirea din pământuri* decât de *Desfășurarea*. Ceea ce se realizează într-adevăr în actele II și (parțial) III, față de care introducerea și finalul apar, încă o dată, nepotrivite sau de-a dreptul inutile. Romancier și nuvelist cu experiență, scriitorul se simte parcă obligat să motiveze totul, și o face excesiv”. □ Trecând la alt autor dramatic, George Gană arată că „o lucrare demnă de tot interesul e și *Vara imposibilei iubiri?* a lui D. R. Popescu. (...) Demonstrația artistică devine posibilă prin deplasarea atenției de la datele exterioare ale conflictului spre dezvoltarea raporturilor în care se află personajele dramei ca *oameni* și nu ca reprezentanți ai părților beligerante. (...) Vocația de dramaturg a prozatorului clujean, indiscutabilă, e indicată poate nu atât de rigoarea comunicației (clasică, cu respectarea celor trei unități), cât de capacitatea de a caracteriza prin dialog. Parantezele, deseori folosite pentru a suplini cerința definirii dramatice, sunt reduse aici la minimum și cuprind numai indicații tehnice. D. R. Popescu are siguranță în transcrierea și conducerea dialogului, pe care-l supraveghează cu strictețe (afară de rare cazuri, în care replica e improprie, făcută), dar și cu o dezinvoltură care-i dă nota inimitabilă. Căci, deși replicile (scurte, nu tirade) sunt adecvate personajului respectiv, limbajul este, în părțile cele mai bune ale piesei, al autorului, poartă adică marca sa stilistică, așa cum o cunoaștem din prozele sale, cu care drama aceasta e multiplu înrudită. Adecvarea replicii la personaj, realizarea dialogului revelator (ceea ce e totuna, până la un punct, cu talentul dramatic) nu ne întâmpină însă foarte des în piesele publicate în ultimul timp. □ În continuare, același autor devine foarte reticent cu aprecierile laudative: „În aceeași revistă («Steaua») citim o dramă a lui Virgil Nistor, *Omul de la miezul nopții*, ratată, s-o spunem de la început, în primul rând din cauza artificialității replicii. (...) La Alexandru Sever, într-o piesă care

reține atenția prin substanța densă și printr-o construcție supravegheată, riguroasă (*Divorțul*), improprietatea replicii provine nu atât din didacticism, cât din generalitate. Limbajul e prea elaborat (vreau să spun, se vede că e), adeseori retoric, dialogul devenind suită de mici discursuri, corecte și chiar substanțiale, dar neutre în raport cu cei angajați în confruntare. Dacă propria lor vorbire creează în teatru personajele, avem aici cazul paradoxal al unor eroi ce iau cu greu ființa din pricină că spun prea mult. Scriitorul, autor de romane voluminoase, nu știe sau n-are «cruzimea» să renunțe la idei sau cuvinte care i se par (sau sunt) frumoase, dense și încarcă textul în mod periculos pentru existența artistică a eroilor și a dramei. Balastul acesta apasă asupra unei piese ale cărei premise ofereau realmente posibilitatea unei desfășurări de intens dramatism. (...) Cazul lui Alexandru Sever e, ca și altele, ilustrativ pentru dificultățile pe care le implică abordarea dramei de către prozatori și care țin de estetica particulară a genului, foarte riguroasă în unele privințe”. □ „Păcatul acesta apasă și asupra piesei lui Coreneliu Leu, *A doua dragoste*, și el e plătit scump, ca întotdeauna. Lucrarea, în legătură cu care critica de specialitate s-a pronunțat și care nu oferă pentru articolul de față prilejul unor constatări substanțiale deosebite de cele făcute pe marginea piesei lui Alexandru Sever, ne face să ne gândim însă la o anumită situație existentă în «difuzarea» literaturii dramatice.” □ Rămânând în domeniul pieselor de teatru scrise de prozatori, Dumitru Solomon consemnează aceste prezențe sub titlul *Noi experiențe*: „Când marii scriitori compun teatru, fără a fi, prin consacrare și perseverență dramaturgi, exercițiul lor dramatic are mai întotdeauna un caracter și un sens exemplar. Teatrul devine pentru ei un fel de peninsulă a unui continent artistic, adăpost de idei și latențe încă neîncorporate operei sau, dimpotrivă, teren de reiterare a unor schemelor, prin voința de noutate absolută, prezentă fără excepție, și prin admirabila lui dezinvoltură. Poeții și prozatorii care fac teatru sunt, în general, mai personali, mai singulari în dramaturgie decât dramaturgii «de jure», care, conștient sau nu, dezvoltă o linie consacrată, apără patrimoniul, istoricește constituit, al genului. (...) Recent, ne-a fost dat să ne întâlnim cu o altă manifestare teatrală datorată unui alt mare scriitor, Tudor Arghezi. Micile piese *Neguțătorul de ochelari* și *Interpretări la cleptomanie*, pe care le-a transmis televiziunea, sunt giuvaere veritabile, făurite de un maestru al miniaturilor subtile și al incisivității rafinate. (...) În afară de valoarea lor artistică și istorico-literară, piesele lui Tudor Arghezi prezintă și o calitate pe care nu ne-am obișnuit încă s-o prețuim așa cum o binemerită: scurtimea, concentrația, esențialitatea”. □ În rubrica *Cartea de teatru* apar cronicile: *Un volum de teatru latin*, de George Banu: „Biblioteca pentru toți» a publicat un volum de teatru latin ce cuprinde *Eunucul* lui Terențiu, *Medeea* de Seneca și o piesă al cărei autor a rămas necunoscut, *Octavia*. Inițiativa, remarcabilă din mai multe motive, are și țeluri informativ-educative, teatrul latin fiind mult mai puțin cunoscut decât cel grec (pe această linie s-a orientat și utilă prefață a

lui E. Cisek) și la monografia *Vasile Toneanu*, scrisă de fiul artistului, V. V. Toneanu și consemnată de N. C. Munteanu.

• [„Tomis”, an I, nr. 7/1; Politic. Social. Cultural; Revistă lunară editată de Comitetele de Cultură și Artă ale Regiunii Dobrogea și orașului Constanța; format tipografic: A 3; Redactor-șef George Mihăescu. Redactor-șef adjunct Nicolae Motoc. Comitet de redacție: Vasile Canarache, Traian Coșovei, Gheorghe Dumitrașcu, Marian Gomoiu, Victor Oncescu, Florica Postolache, Cornel Regman, Vladimir Robu, Petre Tomoroagă] În articolul *Unirea în contextul ideii de revoluție europeană*, Ion Bitoleanu urmărește activitatea emigrației române după înfrângerea revoluției de la 1848 din Țările Române. În primele fraze, autorul afirmă, în spiritul interpretării marxist-leniniste a istoriei, că revoluția a fost rezultatul „avântului revoluționar al maselor, chemate la activitate de elemente avansate din rândurile burgheziei” și că „unirea, pe care această parte a burgheziei a urmărit s-o înfăptuiască, era ca un act pornind nu din interesele poporului și înfăptuit prin popor, ci ca o unire de sus, fără revoluție, cu consimțământul boierimii”. Pe baza scrierilor lui Nicolae Bălcescu și Ion Ghica și a analizelor politice despre starea Principatelor Române publicate de Marx și Engels în ziarul *New York Daily Tribune*, se evidențiază continuarea activității revoluționare a emigrației române, care prin acțiuni diplomatice atrage atenția asupra importanței „*problemei orientale*”: „În condițiile când, după înfrângerea revoluțiilor naționale desfășurate separat, lupta fiecărei națiuni mici în parte dovedise că despotismul nu putea fi înfrânt astfel, se căuta soluția unei revoluții europene, unirea națiunilor asupra unei singure și puternice familie. În 1850, an ce consfințea în toată Europa prigoana elementelor înaintate, se constituia la Londra un comitet secret, în care intrau reprezentanți ai românilor, ungarilor, polonezilor, rușilor, cehilor și turcilor, având drept scop o colaborare democratică a tuturor, realizată pe cale revoluționară, prin unitate și solidaritate”. În același an 1850, sperând la o Europă mai bună, „în care opunea alianței tiranilor – *Sfânta alianță a popoarelor* – revoluționarul burghezo-democrat Giuseppe Manzzini, împreună cu alți revoluționari francezi, germani, polonezi etc. puneau bazele *Comitetului central democratic european*, la care, din 1851, aderă și *Comitetul revoluționar român de la Paris*”. Planurile acestor revoluționari includeau „posibilitatea unei revolte a naționalităților asupra din centrul Europei și din Balcani”, iar acest proiect atât de îndrăzneț „era hrănit de similitudinea sorții micilor națiuni, de nădejdi și aspirațiile lor comune, care le-ar fi permis o colaborare revoluționară fructuoasă, pentru cucerirea dreptului lor de a fi”. Evenimentele care au urmat (1859 – dubla alegere a lui Al. I. Cuza, 1877 – obținerea independenței, 1918 – unirea Transilvaniei cu România), au dovedit că înțelegerea în sens mai larg a noțiunii de revoluție de militanții democratici români a asigurat realizarea statului național unitar român, care „prin ea însăși, [e] o

revoluție în viața unui popor”. □ Publicarea postumă (1965) a romanului *Lunaticii* de Ion Vinea prilejuiește lui Alexandru Dan, autorul articolului *Analiză și lirism în proză*, schițarea unui cadru teoretic mai larg, privitor la problema delimitării genurilor literare. Alexandru Dan observă că discuția, cel puțin în perioada interbelică a sec. XX, a fost axată pe domeniul prozei, „al romanului în speță, unde un intransigent gust modern refuză sistematic soluțiile lirice” și că în cadrul acestui fenomen literar complex, „care ține de însăși evoluția prozei analitice în ordine universală”, „existența proporționată a elementelor lirice cu cele ale narației este o constantă a unui curent literar de o mare intensitate istorică, *psihologismul*, încă necercetat suficient la noi. (...) Refuzul lirismului în cadrul eposului, inițiat la noi de G. Ibrăileanu (*Creație și analiză*), nu este decât o consecință a concurenței pe care romanul cu arie socială a deschis-o prozei analitice de un pregnant individualism”. Fenomenul se explică prin faptul că „dacă admitem literatura ca fiind o atitudine asupra realității, atunci diferențierea genurilor literare devine imposibilă. Lirismul nu se mai poate confunda cu poezia însăși, el fiind o formă elementară, o reacție umană primară, care în artă poate căpăta expresii deosebite.” Raportat la lirismul creațiilor poetice, „lirismul în proză împrumută o serie din înseși funcțiile fundamentale ale speciilor epice. În cadrul analizei psihologice, el devine un mijloc de cercetare a eului, de autocunoaștere a realității interioare, deosebindu-se, așadar, nu numai formal, ci și funcțional de lirismul care în poezie are, în primul rând, un rol emoțional”. Analiza, chiar și sumară, a romanului *Lunaticii* duce la concluzia că „ascendența limbajului poetizat asupra comunicării brute are la bază o trudă susținută de spiritualizare a personajelor și a situațiilor”, iar aplicarea generalizată a acestei opinii se poate face la înregistrarea critică a unor opere epice apărute postbelic: romanul *Cordovani* de Ion Lăncrănjan, prozele lui N. Velea, Ștefan Bănulescu, George Bălăiță și chiar în *Moromeții* lui M. Preda (care profesase, într-un interviu din „Contemporanul”, totală interdicție a metaforei în proză). „Ilie Moromete însuși, personajul cel mai pregnant al ultimelor decenii, își datorează existența câtorva terifiante momente de tensiune interioară, expusă cu uneltele liricului. Simbolica tăiere a salcâmului din romanul lui Marin Preda este urmărită cu minuția și rafinamentul poetului liric care înregistrează numai acele gesturi ale eroului, în stare să declanșeze emoția”. Concluzia lui Alexandru Dan ar fi că teoretizarea în discuție „are în vedere numai anumite naturi artistice și, de bună seamă, poate primi replica altora, la care idiosincrazia pentru metaforă a născut formule de narațiune prețuite tocmai pentru sobrietatea și ariditatea lor. Critic, nu se poate opta pentru una sau alta dintre formule, aceasta fiind o chestiune de strictă privațiune a creatorului”. □ Semnatarul cronicii literare, Al. Protopopescu, analizează volumul lui Sașa Pană intitulat *Poeme și poezii*: „Sașa Pană, privit prin prisma volumului *Pentru libertate* (1945) ori a celor din urmă poezii *din sertar*, intitulate *Culoarea timpului*, adică din perioada când

epatarea suprarealistă l-a părăsit, apare neîndoielnic drept un poet lipsit de orice interes, discursiv și fără personalitate, din care nu se poate recupera aproape nimic. (...) Este drept, suprarealismul, ca de altfel toate curentele de avangardă, își are cauzele lui sociale, momentul și locul lui de naștere, valorile și nonvalorile, izbânzile și eșecurile sale – în treacăt fie spus, suprarealismul este o mișcare părăsită treptat de chiar inițiatorii ei -, dar nu este mai puțin adevărat că pe terenul literaturii române el este mai puțin determinat și mai mult importat, este aproape rupt de mersul poeziei noastre și angajat imitației. (...) În condițiile în care semnele vocației au lipsit de la început și nu s-au confirmat în cele din urmă, Sașa Pană trebuie privit ca un poet – produs al unui curent, al unei mișcări literare care, pe tărâm românesc a avut soarta unei mode. Este, de altfel, condiția cea mai ingrată a artistului, cu repercusiuni pentru opera sa, aceea de a se supune unui mecanism de creație, cu atât mi mult, cu cât suprarealismul singur, prin natura sa artificioasă, nu putea garanta existența unui poet, lucru demonstrabil în cazul de față”. În finalul articolului, Al. Protopopescu se arată nemulțumit de calitatea materialului după care s-a întocmit ediția în discuție, „deficitar și dezavantajos pentru poet și pentru cititorul care poate fi lesne derutat, cu atât mai mult cu cât prefața semnată de Mihail Petroveanu [este] foarte sărăcuță în partea analitică, (...) Astfel publicată, *Poeme și poezii* este o carte pe care istoria literaturii nu se poate baza decât în parte”. □ La rubrica *Recenzii*, Marin Mincu analizează volumul lui Ion Alexandru *Infernul discutabil*: „Ceea ce se afirmă în prim plan în acest volum este o viziune mitică a cadrului de substrat blagian. (...) Ion Alexandru are o afinitate cu Lucian Blaga, în primul rând, de spațiul stilistic. Satul lui Ion Alexandru este o matcă spirituală, ca și la Blaga, propice ivirii miturilor. (...) Inima poetului tânjește metafizic asemeni lui Blaga, însă la Blaga, starea de neliniște metafizică era corespunzătoare unei structuri filozofice proprii, Blaga își trăia poetic ideile filosofice sau își construia într-un sistem filosofic intuițiile lirice. La Ion Alexandru, blagizarea și gnoseologia poetică se poate transforma în mimetism poetic, lipsindu-l de substanță”. □ O altă recenzie este semnată de Ion Florea și vizează volumul lui Horia Zilieru, *Orfeu îndrăgostit*: „Universul poeziei lui Zilieru, (...) se încheagă pe o direcție principală: iubirea, concepută ca o stare lirică, de contemplație calmă. Este, în al doilea rând, și o lentă, dar sigură evoluție a expresiei, deși poetul nu s-a eliberat complet de o anumită artificialitate livrescă – de unde, la lectură, sentimentul că ascuți variațiuni pe teme de Arghezi (...), de Barbu (...) sau ecouri villoniene. (...) Poetul este, fără îndoială, monocord – îi lipsesc încleștările patetice, frenezia, deruta și tăcerea sceptică – dar acest fapt este și o calitate: volumul, de la piesă la piesă, se întregește într-o viziune de ansamblu unitară. Seninătatea este de substanță – proprie temperamentului artistic, înclinației spre tandrețe și discreție”. □ Cercetând paginile revistei constănțene „Ovidiu“, Enache Puiu, semnatarul articolului *Caragiale la Constanța – Semnificația unei atitudini*,

urmărește ecourile pe care procesul Caragiale – Caion le-a avut în Dobrogea. Constanțenii stabiliseră legături cu dramaturgul, care răspunzând invitației lui Petru Vulcan și cenaclului literar *Ovidiu*, a ținut o conferință în sala Cazinoului, cucerind admirația intelectualilor din Constanța. „Solidarizarea iubitorilor de literatură dobrogeni cu marele scriitor a îmbrăcat forma publică a unei mici campanii de presă susținută de aceștia în revista «Ovidiu»”.

□ Publică poezie: Dumitru Stelaru; V. Voiculescu – inedit: *Bătrânețe, Întâia dragoste*; Florin Muscalu; Vasile Terzea; Mariana Filimon; Petre Paulescu; Nicolae Fătu; Elena Pele; Nicolae Popenciu; proză: Trei schițe de George Mihăescu: *Fântâna vie, El și pământul, Corina*, Ana Barbu *Doliu după Laura*; Constantin Novac *Pământ fără soare*; Vasile Băran, *Telefericul*, Mihai Vișoiu (*Microschițe*); Stelian Sârbu, *Acul de viespe* (nuvelă polițistă), iar traduceri: Thomas S. Eliot, din ciclul „*Patru Quartete*”, (fragment, traducere de Aurel Covaci); din lirica de dragoste a Renașterii italiene: Francesco Petrarca, Giordano Bruno, Gaspara Stampa, Niccolo Machiavelli, Michelangelo Buonarroti, Francesco Berni, Marco Antonio Tebaldi zis Il Tebaldeo (traducere de C. D. Zeletin). ■ Rubrica *Trident*, semnată de... Neptun, este o revistă a revistelor literare; în acest număr este apreciată rubrica *Lampa lui Diogene* semnată în „Gazeta literară” de poetul Ștefan Aug. Doinaș, care, „cu chibzuință și pricepere”, analizează producțiile poetice apărute în diverse publicații. □ Textul intitulat *Critica în revista „Steaua”* face aprecieri pozitive asupra intervențiilor critice semnate de Mircea Tomuș, Victor Felea și pune „în evidență inconsistența și improvizația, clamată cu suficiență” din grupajul de recenzii semnate de Mihai Stoicescu și V. Mihai. ■ Sub titlul *Eschivă* este criticată maniera superficială în care Laurențiu Ciobanu prezintă, în „Iașul Literar”, volumul lui Nichita Stănescu, *Ilelegii*, pentru a evita fie „nemulțumirile scriitorului (care se consideră neînțeleși!)”, fie pe ale cititorului (care, conform recomandării, se așteaptă uneori la mai mult)”. □ *Panegiricul* prezintă critic, cu ironie, cronica semnată de Valeriu Cristea la volumul *Mieii primi* de Adrian Păunescu, poet nesimpatizat de Neptun.

• **[„Viața militară”, an XX, nr. 1; revistă ilustrată de literatură și artă editată de Ministerul Forțelor Armate, Consiliul Politic Superior; Format tipografic: A 4; 32 de pagini; policromie; apare lunar; Colegiul de redacție: Gheorghe Bejancu, Ion Grecea, Dumitru Rădulescu (redactor-șef), Cicerone Theodorescu, Nicolae Tăutu, Dragoș Vicol, Petru Vintilă, Haralamb Zincă, Gheorghe Gomoiu, Aurel Martin, Adrian Mierlușcă (redactor-sef adjunct), Nicolae Mărgeanu, Traian Uba, Laurențiu Fulga]** Petru Vintilă își pune semnătura pe „însemnarea de scriitor” *Res Publica*. În același număr publică versuri: Radu Boureanu (*Junghierul*), Nicolae Tăutu (*Astăzi la Borzești*), George Filip (*Imn pentru catarge*), Gheorghe (George Florin) Cozma (*Moldova*), Ion Mârzac (*Pe drumurile țării*), Ion (Lotreanu) Lăbescu (*Recoltă*),- ultimii patru în rubrica Șase tineri poeți, fiind studenți

militari sau tineri ofițeri -, proze: Traian Uba (*Vestonul*), Dragoș Vicol (*Zâmbetul*), Nicolae Mărgeanu (*Delfinul*), Nicolae Andreescu (*Doi printre linii*) reportaje: Gh. Bejancu (*Ipostazele răspunderii*), Emilian Cristea (*Premieră de iarnă*), □ În cadrul rubricii de recenzii, N. Buliga și Dan Ursuleanu prezintă volumele apărute în Editura militară: *Enigma "profesor" Rebegea* (Theodor Constantin) și *Sub albe cupole* (L. S. Tarco). □ Petre Pascu semnează un studiu consacrat activității de ofițer, concentrat la redacția ziarului „România”, a scriitorului Mihail Sadoveanu: *Armata noastră e tare prin sufletul ei...*: „Încă din toamna anului 1915, un an după izbucnirea războiului mondial – notează tot Profira Sadoveanu în biografia tatălui ei – a fost chemat la concentrare într-un sătuc de pe valea Moldovei, unde avea să petreacă toată iarna și primăvara...». Sadoveanu e mobilizat și repartizat la un serviciu auxiliar, unde lucrează până la sărbătorile de iarnă, după care avea să fie trimis pe front. Apoi, scriitorul, prodigios încă de pe atunci prin multitudinea și originalitatea operelor sale, e mutat în cadrul Marelui Cartier General, încredințându-i-se conducerea ziarului «România», organ al apărării naționale. Prima zi de apariție a ziarului: joi, 2 februarie 1917. Era vreme de război, hârtia nu ajungea. La început, ziarul are numai două pagini. Coloana din dreapta editorialului găzduia cursivul *Armata*, sub semnătura lui Mihail Sadoveanu: «În această armată zac vechile aspirații și hotărârea cea din urma – acum ori niciodată. Au respins cei vechi valorile; le vom respinge și noi. Armata noastră e tare prin sufletul ei și prin dreptatea care o apără; ea se va întoarce asupra cotropitorilor ca o furtună răzbuunătoare. Și va trebui să biruiască!» Munca depusă la ziarul din Iași îmbogățește biografia lui Sadoveanu cu un amplu și semnificativ capitol pentru conturarea personalității sale de mare scriitor patriot. Cuprinsul celor două, ceva mai târziu, patru pagini, învederează – peste tot – înflăcăratul suflet al conducătorului publicației, fierbinta sa dragoste pentru țara greu încercată. (...) O seamă din impresiile scriitorului adunate de pe front vor fi cuprinse în volumul – sub raport grafic cât se poate de modest — *File sângerate* (1917), căruia, supus mai apoi unei radicale revizuirii și amplificat cu alte articole (în bună parte tot din □ *România*), îi urmează *Frunze-n furtună* (1920). Noi am căutat să reînviem din coloanele □ *României* mai cu seamă scurtele relatări — sub formă de povestiri — asupra operațiunilor de pe front, scrise de Sadoveanu în toiul focului. Rubrica de reportaje *De pe frontul nostru* e redactată în mare parte de Mihail Sadoveanu. Când acesta auzea din gura ostașilor noutăți, el le preluca, povestindu-le. E cazul – de pildă – cu întâmplarea *Mai Barbarezule*, povestită de locotenentul M.S. din Regimentul 16 Infanterie. Cităm: «Prin vârtejurile de zăpadă, câteva santinele duc un cârd de prizonieri. Un neamț ogârjit abia înoată prin valurile de omăt. E fără manta și cu coif pe cop, pe vremea asta năstrușnica. E vânt de frig, numai urechile îi sunt roșii ca doua felii de sfeclă. Rămâne mereu în urmă și se poticnește prin talazurile de zăpada, cari cresc parcă mai mari în față-i. Pe

lângă prizonier, pășește un rezervist român, un om să dărâame, dintr-un pumn, un zid. O stână părăsită. Popas la adăpost. Rezervistul a flămânzit și scoate din carâmbul cizmei o custură și prinde a tăia tacticos din pâine, bucățica cu bucățică, și-a îmbuca cu poftă. Neamțul întoarce spre român o pereche de ochi de câne umilit și flămând. Santinela prinde privirea prizonierului, îi taie o felie groasa și i-o întinde: «Na, măi, Barbarezule, mănâncă și tu, că nu-i fi văzut pâne de când era lupul cățel!... De ce sânteți, mă, voi așa de hapsâni și nu vă mai satură Aghiută? He-he-hei, o sa vie ea ziua judecâții, bre. O să vie, ș-o să fie amară! Ți-o spun, mă, neamțule, eu soldatul Vasile Tudoran de la Pipirig. Da' până la ceasul răfuiei, na, măi, mănâncă și tu din pânea lui Dumnezeu, că ești și tu om, și ești flămând și amărât, vai de mama ta, măi Barbarezule măi!»».

• [„Viața Românească”, An XX, nr. 1; Revistă a Uniunii Scriitorilor din R. P. R.; format tipografic: A 5, apare lunar; Colegiul redacțional: Acad. Tudor Arghezi, Alexandru Balaci (membru corespondent al Academiei R. S. R.), Aurel Baranga (redactor-șef adjunct), Acad. Mihai Beniuc, Acad. Geo Bogza, Șerban Cioculescu (membru corespondent al Academiei R. S. R.), Demostene Botez (director, membru corespondent al Academiei R. P. R.), Lucia Demetrius, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), Acad. Iorgu Iordan, Acad. Athansie Joja, Acad. Al. Phipippide, Acad. Zaharia Stancu, D. I. Suchianu] ■ Numărul se deschide cu textul **24 Ianuarie 1859** semnat redacțional: „Astăzi când, făruiitor al propriului său destin, poporul își culege roadele muncii și cunoaște înaintași dată în decursul zbuciumatei lui istorii prosperitatea, vom apăra ca și până acum cuceririle nepieritoare ale poporului nostru. Cultura noastră socialistă revendică înaintea lumii întregi drepturile noastre istorice, atestate de vechimea și statornicia noastră pe aceste locuri. Actul de la 24 ianuarie 1859 este o sărbătoare săpată în inimile noastre, pentru că punând capăt unui trecut nefericit de diviziuni și umilințe, ne-a deschis căile luminoase ale demnității naționale și ale dreptății sociale”. Textul este urmat de poezia *Unirea* semnată de Victor Eftimiu. ■ Revista publică prima parte din **Panait Istrati: Scrisori inedite către Romain Rolland. Debuturile literare ale lui Panait Istrati**. □ În acest număr, creația lirică este semnată de: Radu Boureanu (*Ninsori; Danie; Peisaj*), Nina Cassian (*Sângele sfânt*), Aurel Rău (*Rugă de râu; Oră; Icoană pe sticlă; Pe o inimă de țarancă*), Victor Sivetidis, Rodica Iulian, Sorin Mărculescu (*A treia baladă*, episoade din *Cartea Nunților*); proza este prezentă prin nuvela *Cercul* de Petru Vintilă. ■ La rubrica *Scriitori români contemporani* Al. Paleologu publică o **Introducere la poezia lui Ion Barbu**: „Cu *După melci* și mai ales cu volumul *Joc secund*, Ion Barbu se instalează în cercul marilor aleși, unde strălucește lumina geniului, alături de Eminescu, Arghezi, Blaga și unde, după o lungă și frumoasă dar nu excepțională carieră lirică a făcut irupție, la băătrânețe, V. Voiculescu cu sonetele lui. (...) Dar în esența ei, poezia lui Ion

Barbu se axează pe o linie de gândire străină de idoologia noastră, dacă nu chiar incompatibilă cu ea. Lucrul acesta nu trebuie omis sau minimalizat; el trebuie dimpotrivă cunoscut și înțeles fără echivoc, nu numai pentru a evita confuzii sau deruta ideologică, dar și pentru a putea gusta poezia jocului secund în toată prismatica ei scânteiere. Căci dacă Barbu e un artist desăvârșit, un meșter al ritmurilor și al «cuvintelor potrivite» și dacă pe noi în cele din urmă cântecul lui ne interesează mai mult decât poziția lui principală, la care putem foarte bine să nu aderăm, nu e mai puțin adevărat că pentru autor tema lucrării lui de artă e un obiect de elecțiune și un mobil primordial. (...) E vorba, cu poezia lui Ion Barbu, de una din cele mai înalte creații ale spiritului românesc, pe care și le revendică azi cultura noastră socialistă, solidară cu geniul întreg al acestui popor”. ■ ***Din corespondența lui Ion Barbu cu Tudor Vianu referitoare la elaborarea „Domnișoarei Hus”*** apare la rubrica *Texte și documente*. Prezentarea celor două scrisori este însoțită de poezia ***Domnișoara Hus***, „varianta inedită din 1921, trimisă de la Göttingen lui Tudor Vianu”, și urmată de o notă: „Această veche variantă, ca și cea din «Contimporanul», trebuie confruntate cu textul definitiv din *Joc Secund* (1930) pe care nu-l mai reproducem, el figurând, în afară de ediția originală, în cele două ediții recente ale poeziei lui Ion Barbu: *Ocean* (E. P. L., 1964) și *Joc Secund* (E. P. L., 1966).” ■ De Ion Barbu se ocupă și Matei Călinescu în ***Însemnări despre geneza unei poezii a lui Ion Barbu – Metamorfozele „Domnișoarei Hus”***: „N-am câtuși de puțin intenția – și cu atât mai puțin ambiția – de a studia aici sistematic geneza *Domnișoarei Hus* a lui Ion Barbu. Prilejul însă, pe care l-am avut de a da peste o veche variantă a poemului și comparația, care se impunea parcă de la sine, între acestea, varianta intermediară (din «Contimporanul», lui Vinea) și cea definitivă din *Joc secund*, au constituit pentru mine punctul de plecare al unor meditații asupra poeziei lui Ion Barbu și, mai mult decât atât, mi-au provocat câteva întuiții, pe care voi încerca să le notez. (...) Ca nimeni altul în poezia română Ion Barbu a intuit (și folosesc aici noțiunea *intuiție* în sensul croceian, identificând-o cu aceea de *expresie*) fiorul cosmic conținut în folclorul magic, cu analogiile lui surprinzătoare și totuși atât de pregnante: sita sau ciurul e simbolul vastului firmament, o coadă de lingură făcută dintr-un lemn anume («*de leac*»), e o coadă de cometă, un pumn de făină aruncat în vânt produce schimbarea vremii, aducând sloată haină, păsatul se transformă în pâclă deasă, cu puțin mălai se poate spăla cerul de nori etc. Magic vorbind, toate acestea sunt pe deplin posibile, căci distanța logică dintre *signifiant* și *signifié* (ca să folosesc termenii lui Ferdinand de Saussure) este suprimată: cuvântul devine însuși obiectul, obiectul, la rândul lui, poate deveni semn, transdormându-se apoi organic în ceea ce simbolizează sau semnifică. (...) Să nu se înțeleagă însă că trebuie trecut cu vederea, în aceste versuri, tocmai umorul lor evident, – dar și secret. De fapt, grandiosul și grotescul fuzionează aici în permanență, cu un efect final de plutire între halucinant și inefabil,

ambele noțiuni considerate, bineînțeles, sub regim estetic”. □ La rubrica *Scriitori și curente* apare *Ipoteze și informații despre activitatea unora dintre pașoptiști în exil* de Marin Bucur, un text din care aflăm despre activitatea lui C.A. Rosseti, Dumitru Brătianu, Ion Voinescu și V. Mălinescu la Paris și la Londra, după revoluția din Țările Românești. □ Paul Georgescu publică textul *Proză și poezie*, un text care se ocupă de *Hortensia Papadat-Bengescu în B. p. t.* și de antologia lui *Vasile Nicolescu: Cântecul iubirii*, cu subtitlul *din lirica românească de dragoste*: „Sigur că apariția unui volum al Hortensiei Papadat-Bengescu, reunind primele trei cărți din ciclul Hallipa, într-o colecție populară cu tiraj larg, constituie un eveniment literar semnificativ din multe puncte de vedere, într-alele, fiindcă un scriitor considerat (pe drept sau nedrept) dificil, devine, cu timpul, accesibil unui cerc tot mai extins de cititori. (...) Ultimele romane ale Hortensiei Papadat-Bengescu nu mai surprind azi prin analiză (...) ci rezistă prin finețea și precizia relațiilor prin excelență sociale. Aceste relații sunt un rezultat al unui raport de forțe și perseverență așa că prind toată energia personajelor. (...) Eroii au depășit arivismul brutal, direct și mitocănos, practicând unul disimulat, monden, dar nu mai puțin dur. Aici, în acest domeniu al relațiilor, am putea vorbi de proustianismul romancierii, de n-am găsi comparații mai la îndemână în mondenitatea țărănească unde relațiile ajung la un înalt grad protocolar (e suficient să-i cităm pe Sadoveanu și Marin Preda)”. □ Despre antologia făcută de Vasile Nicolescu spune: „Mi se pare ciudat, abia luând în mână această carte bine gândită, gingaș tipărită, că noi nu am avut până acum o asemenea antologie a poeziei de dragoste românească; ideea pare simplă și necesară, ceea ce sporește, nu diminuează, meritul poetului ce a realizat-o. Vreau să spun la început că orice critic sau – ca Vasile Nicolescu – poet ar fi întocmit sumarul cu anume modificări, neesențiale, și ar putea să ceară înlocuirea unui text cu un altul socotit mai potrivit; dar pe lângă faptul că în liniile lui generale sumarul e de un gust sigur și n-ar putea comporta schimbări importante, o antologie constituie, cum scria recent Matei Calinescu în «Contemporanul», un mod de expresie al unei personalități artistice iar nu o acțiune mecanică; așa că nu îl voi săcâi pe alcătuitorul aceste frumoase cărți cu obiecții de amănunt, cerând includerea sau excluderea unor poezii sau chair autori. În definitiv, dacă aceasta e prima antologie a poeziei de dragoste românești, nu înseamnă că ea este și ultimă; altul o va face altfel”. ■ În cadrul rubricii *Critică și actualitate*, Adrian Marino publică *Critică și personalitate*: „ (...) adevărata construcție critică, indiferent de dimensiuni și finalitate, are o structură proprie, reprezintă un fragment de integrat unei structuri superioare, care este însăși esența sau «cheia» personalității sale critice. Citind critică, descifrăm deci structuri, identificăm personalități, descoperim universuri artistice, morale și intelectuale inedite. (...) Altă observație, sau mai bine spus corolar, căci întreaga problemă poate fi demonstrată și *more geometrico*: adevărata personalitate critică nu compilează, nu citează la tot

pasul judecăți de autoritate, nu-și împănăză pagina cu citate de prestigiu, mai ales atunci când trebuie formulată o judecată de valoare. (...) Fără voluptatea pronosticurilor, a ipotezelor, a anticipărilor, uneori chiar riscate, nu se poate vorbi de personalitate în critică. (...) În sfârșit, personalitatea critică tinde spre constuirea unui stil propriu, a unui limbaj critic plivit de vorbe tocite și locuri comune. Chiar atunci când trebuie să scrie un articol de popularizare, un «cursiv», în sensul jurnalistic al cuvântului, ea vine cu pana și cerneala sa beîmprumutată, nediluată cu apă de vară. Nu putem fi adeoții stilului alambicat, «făcut», frumos la exces, prin încărcături baroce, pur decorative. Afectarea și calofilia sunt lamentabile, sau pe românește spus, «mofturi».

■ La aceeași rubrică, Eugen Simion semnează un text despre *Autoritatea criticii*: „În repetate rânduri s-a vorbit de scăderea prestigiului criticii, consecință firească a lipsei de vocație, de obiectivitate și de gust. Un articol (publicat nu de mult în «Scânteia», de Matei Călinescu), readuce în discuție această problemă și indică câteva din formele pe care le ia ea în aminața literară de azi. Începem prin a spune că *autoritatea* criticii nu se poate dezlega de autoritatea slujitorilor ei, formulă ce poate părea tautologică, dar numai aparent, căci posibilitățile și prestigiul unui gen literar nu se pot înțelege fără existența individualităților care să-i dea autoritate și strălucire, indiferent din ce direcție stilistică ar veni el. A vorbi, așa dar, de autoritatea criticii înseamnă, în fapt, a examina autoritatea și competența forțelor care o slujesc. (...) Criticii care își înțeleg întocmai misiunea și dispun de posibilitățile necesare pentru a o traduce în fapte notabile, au avut în epoca noastră de învins prejudecățile unui anumit tip de comentator pe care ar fi nimerit să-l numim: *pseudo-ideolog*. El a înflorit, e drept, la periferia literaturii, dar opiniile sale restrictive s-au bucurat, în manualele școlare în special, dar și în alte lucrări, de o oarecare popularitate. (...) Cineva a studiat mai demult, într-o lucrare cu aparență doctă, raporturile clasicii cu... ideologia clasei muncitoare, într-o epocă în care ideologia ca atare nu se constituise, la noi; criticul scotea concluzii defavorabile despre clasici, precedate de câte un cuviincios «din păcate». Această formulă, cu o mare circulație, are în ea ceva amenințător și dezolant, prefațând totdeauna o scuză dăruită cu greu, pentru ceva ce nu s-ar cuveni, cu sentimentul că e bine ca, din când în când, să ierți și... istoria. (...) Pseudo-ideologul nu ține, apoi, seama de valoarea reală a operei, de circumstanțele în care a apărut, de tipul de creație și sensibilitate, de particularitățile formulei: el caută peste tot semne sigure și, mai ales, limite. A apărut, în chip fatal, o literatură... a limitelor, artistice și ideologice, sociale și politice, reale și ireale, formulate cu o violență ce azi, la o lectură liniștită, amuză. Cine parcurge comentariile nu prea vechi despre Eminescu, Maiorescu, Macedonski, Goga, Bacovia, Blaga, Barbu etc., rămâne surprins de unicitatea limitelor lor, încât încolțește bănuiala că scriitorii n-au făcut altceva, timp de aproape un secol, decât să-și transmită unul altuia grave erori și, mai ales, limite, spre desfătarea

exegetului necruțator. (...) Adevărata critică e însă, cum s-a spus de câteva ori, o incizie în inima operei literare, pentru realizarea căreia comentatorul trebuie să dispună de mijloacele cele mai adecvate. (...) Autoritatea criticii mi se pare, astfel, a depinde și de posibilitățile ei de a descifra simbolurile fundamentale ale operei literare, de a fi, cu alte cuvinte, în măsură să ofere cititorului n uo descripție, oricum fragmentară, ci realitatea ascunsă a operei. (...) Condiția de autoritate a criticii contemporane mi se pare a depinde, în afară de factorii generali (vocație, cultură, gust, nușovăitoare conștiință profesională), de energia cu care înlătură ori de câte ori întâlnește teoriile restrictive despre natura operei de artă (produse ale criticii pseudo-ideologice), de decizia cu care detașează talentele literare adevărate de veleitarii ambițioși și prolifici”.

■ ***Dialog despre poezia actuală*** se desfășoară între I. Negoiteșcu și V. Nemoianu: „V. N.: ...Am impresia că există ceva lent, și ineficace, ca un guler prea tare scrobite, în procesul criticii. În primul rând pentru că viața noastră literară cunoaște în ultimii ani o diversificare impersionantă; aproape fiecare regiune are câte o revistă de cultură, dacă nu mai multe: apar mereu nume și lucrări noi într-un ritm foarte susținut, manifestările poetice de tot felul abundă – toate acestea constituie, din punct de vedere critic, un material brut care trebuie prelucrat, discutat, valorificat și, am impresia, lucrul acesta nu îl facem destul de temeinic. Cauzele mi se par a fi două. Una că lipsește nu ideea, ci claritatea ideii. Gospodăria pe care o fac redacțiile se caracterizează uneori din păcate printr-o dulce neorânduială; analiza detaliată alternează (sau se suprapune) cu ieșirile impulsive, urmează împăcări spectaculoase, laude exagerate, reveniri prudente și așa mai departe. Toate acestea sunt, pentru un cerc relativ restrâns de literați, undispensabile poate; dar sunt convins că trebuie să se fundeze pe un alt strat critic. Este nevoie să se traseze o geografie a spațiului nostru literar și a fiecărei opere în parte, să se reliefeze scheletul sau liniile de forță, să se stabilească filiații, să se cântărească și să se compare valorile. (...) A doua ar fi, după mine, că în critica noastră literară actuală lipsește o latură de critică a culturii. Prea discutăm special, literatura ca literatură. Un tânăr poet de azi, de pildă, nu e pur și simplu un meșter care confecționează la intervale oarecare câte un volum sau câte o plachetă; aproape întotdeauna el publică poezii în reviste, scrie prefețe, face critică sau măcar recenzii, acordă interviuri, compune reportaje, e redactor sau reporter la berun cotidian sau la vreun hebdomadur sau la radioteleviziune, ia atitudine față de evenimentele zilei, față de moravuri și morală, polemizează cu colegii mai tineri sau mai vârstnici, publică declarații de principii, ține conferințe, vorbește la cenacluri ș.a.m.d. Firește, poezia pe care o scrie rămâne nucleul prețios al acestei sume de activități, dar ea nu poate fi smulsă din acest context. Cibernetice vorbind, avem o cantitate de «informație» care trebuie prelucrată. Adică, nu se poate face o critică literară efectivă fără a indica, într-un fel, că această literatură e parte a unei culturi, a unei societăți și fără a arăta cum se

articulează la acea cultură. (...) I. N.: Dacă pricep bine această intervenție, o cerință imperioasă a criticii actuale a poeziei este aea de a nu trece cu vederea, sau mai bine zis de a implica în considerațiile sale asupra lirismului, fenomenul social-cultural – mai complex, bine înțeles în măsura contingentei sale estetice. Adică, fără a fi «culturală» – în sensul pe care îl respingea pe bună dreptate E. Lovinescu sau G. Călinescu, critica poeziei trebuie să implice o conștiință socială acută, cu deosebire în aceste momente, când umanismul socialist își dă roadele la noi atât prin condiționarea materială pozitivă a culturii, cât și prin cea spirituală; niciodată, ca astăzi, nu s-a pus mai vital problema integrării în marea tradiție spirituală a poporului român, de pe o platformă majoră, căci avem în urmă secolul cel mare al spiritualității românești, început cu frământările patriotice și sociale ale generației pașoptiste, ale cărei năzuinți de viitor și ale cărei cerinți, pe linia tradiției străvechi, se văd acum sporite chiar de fructele acelei generații bogată în idealuri. Criticului poeziei trebuie cunoașterea amplă a manifestărilor de ordin spiritual de astăzi. Căci există, la noi, o efervescență artistică multilaterală, înm literatură în general, ca și în muzică și plastică (...). Criticul poeziei trebuie să fie atent și sensibil în acești factori. (...) Grupul de poeți pe care de vreo 6-7 ani încoace ne-am obișnuit să-i poreclim «tineri» (ei oare de cce nu protestează?) reprezintă o tendință interesantă și salutară – dorința de a lua contactul cu niște rădăcini foarte adânci ale sufletului românesc. Au mai încercat «reveniri la izvoare» și semănătoriștii și tradiționaliștii dintre cele două războaie, dar aici avem de-a face cu ceva mai fundamental, se caută într-adevăr straturile lăuntrice cele mai îndepărtate pe care se clădește o ființă națională. Se caută geticul, mioriticul, structurile rustice, pre-urbane, pre-feudale, momentele de geneză și permanență; aceste structuri profunde odată găsite, se încearcă prelucrarea lor la un înalt nivel de abstracție intelectuală. Se creează din materiale moderne, lucitoare, modele ale adevărilor originare și stabile. Mă refer, evident, în primul rând la Nichita Stănescu, Ion Gheorghe și Ion Alexandru, dar am putea adăuga destui alții, prozatori ca Bănulescu, de pildă. (...) Intenția nu garantează niciodată reușita – nivelul de realizare poate fi mai bun sau mai rău. Or, adevărul e că în genere valoarea artistică a poeziei lor se situează pe o linie mijlocie, care nu pare că se va apropia de ceea a unor Blaga, Arghezi sau, să zicem, Doinaș” ■ „I. N.: *Atingem aici, punctul cel mai delicat al disuției noastre, unde suntem supuși grelei încercări de a sesiza actualitatea lirică imediată, supuși deci riscului de a nu înțelege totdeauna exact și bine, de a fi infirmați chiar peste un an sau doi de creația ulterioară a poezilor în cauză, menită să arunce o mai justă lumină asupra realizărilor lor de acum. Și dacă până la acest punct dialogul nostru s-a desfășurat calm și coordonat, probabil că, în funcție de gusturi, de sensibilități (are și critica sensibilitatea ei, fără de care n-ar fi creatoare!) vom începe nu numai să nne confruntăm dar să ne și înfruntăm; oricum, în contradicție chiar, se poate*

ascunde adevăratul adevăr, ce poate la amândoi să ne scape. (...) Ca să începem cu el, Ion Gheorghe se caracterizează (...) prin legătura directă pe care a stabilit-o între mitic și concret, sărind cumva etapa tipizării; miticul invadează concretul și cotidianul; miticul ajunge să organizeze, nu tipurile, ci existența reală. Și iată că faptele se rânduiesc după ceremonialuri străvechi, amănuntele se deghizează în acțiuni generale, realul devine reprezentant al permanenței, gesturile dobândesc maxime demnități, zidării coloană precum coloniștii pe țărâmurii, corturile șantierului sunt cu taberele vechi dde humă și iarba invadează marile clădiri. (...) Într-adevăr, încă din versurile Cariatidei, această concrețiune a mitului, ca să spun așa, definea poezia lui Ion Gheorghe și îi asigura un loc aparte în cadrul noului nostru lirism. Observația rămâne valabilă și la nivelul versurilor din Nopti cu lună pe oceanul Atlantic, unde însă ccele două poeme deplin realizate (cea care dă titlul plachetei) și Scriemi și eu voi da sau nu voi da semn sunt totuși apăsate de povoara ecourilor whitmaniene.(...)”.

■ „V. N.: Nichita Stănescu plonjează în cuvinte, le amestecă, sparge ghiața de pe ele, înoată și plutește printre anchizele rămase. El seamănă cu eroul lui Jules Verne care vroia să ajungă în centrul pământului prin craterul unui vulcan sau cu academicianul Marr care spunea că la început au fost numai 4 cuvinte și din combinarea lor dialectică au apărut toate limbile. Adevărul este că scrie din ce în ce mai bine; nu reau să sporesc controversa existentă, dar cred că între Nichita Stănescu cel din 1960 și cel din 1966 aproape nu există asemănare (din fericire!)”.

■ „I. N.: Firește, recunosc în aceste plastice caracterizări pe Nichita Stănescu; dar elegiile lui, atât de controversate de critică în par a exprima mai degrabă o etapă tranzitorie în evoluția poetului, și anume un moment de criză a sensibilității, cu toate consecințele ei formale. Pentru mine, niciodată o poezie n-a fost mai limpede, mai directă, ca versurile acestor elegii, pe care le-aș numi... ale derutei interioare. O poezie pe care o poți pur și simplu descrie în esența ei, fără riscul ca ceva să-ți scape. Formal vorbind, cel mai grav simptom al derutei îl constituie a zecea elegie, în care poetul ajunge să-și piardă controlul mijloacelor sale proprii și începe să blagianizeze”.

■ „V. N.: Ion Alexandru povestește despre faza încă mai îndepărtată a unui om încă neplăsmuit; este o lume urieșească, a căpcăunilor și zmeilor; simțurile ființelor sale sunt nu relații cci obiecte, se desprind greu din huma riginară, clisoasă, cu materiale și violente. Însăși asprimea și senzualitatea abia iau naștere, foamea e nediferențiată, nu știe de bine și rău, faptele sunt oarbe și stihiale. Este momentul în care umanul, sufletul, încep să germineze”.

■ „I. N.: N-aș spune o lume «a omului încă neplăsmuit», «a căpcăunilor și zmeilor», ci o lume preistorică, fiindcă la Ion Alexandru, realismul dur și primordial nu e mitic, ci de o autenticitate de-a dreptul fioroasă. Întoarcerea sa spre începuturi nu merge la elemente, ca la mitic-elenizantul Hölderlin, ori la principii cosmoidale, ca la Brâncuși, ci la oasele din peșteri, unde hălăduia omul. Viziunile sale, de o pregnanță zgudui-

toare, îmi amintesc pietrele biologice ale lui Henry Moore. Deși foarte tânăr, versurile, diforme uneori, în care Ion Alexandru își revărsă o sensibilitate coplesitoare, sunt atât de grele dde substanță și viziune, atât de personale, de rupte din trăirile lui originare, încât dacă mi-ar pune cineva însăcioasă întrevare: cine, dintre acești tineri, are mai multe șanse de a fi, peste zece ani să zicem, – marele poet, aș răspunde fără a sta pe gânduri: Ion Alexandru”.

■ „V. N.: Dar dincolo de acest grup de poeți, tabloul e foarte diferențiat; greșit procedeează cine refuză să vadă multitudinea de profiluri în aceste generații (sau «serii», cum se spune la facultate). Hagiu și Baltag de pildă, se înscriu în primele rânduri ale unor poeți stimabili, dar nu primordiali, care fac parte din aceeași «brigadă» cu cei de mai sus. Ei pot încânta, dar nu cuceri. O poziție oarecum separată ocupă Ilie Constantin, momentan trecut cu vederea de o critică mioapă. Spre deosebire de colegii lui de generație, s-a îndreptat spre o poezie mai așezată, mai delicată, mai fină și mai subtilă. Faptul că obiectivele lui au fost mai modeste, face pe mulți să creadă că ar fi cumva inferior lui Nichita Stănescu, de pildă. E o naivitate. Indiferent de țeluri, rezultatele lui Ilie Constantin dovedesc mai multă maturitate și mai multă artă. Ilie Constantin e de pe acum un liric deplin, sigur de mijloace lui, rafinat și cristalizat, pe când aproape toți colegii lui de generație aia se zbat să atingă acest stadiu al «cristalizării întru lirism». Textele lui Nichita Stănescu, Ion Alexandru și chiar Ion Gheorghe din ultimii doi ani sunt mai curând materiale pentru o poezie foarte bună decât poezie, sunt univers poetic fără locuitori. Spre deosebire de ei, Ilie Constantin scrie poezii; la el poți fi totdeauna sigur că vei găsi formă și contur. (...) Dacă am vreo îngrijorare în legătură cu procesul dialectic de orientare a poeților tineri e acela că el nu se poate desfășura în gol; dacă transpunerea rădăcinilor spirituale străvechi în termenii sensibilității contemporane, dacă acest proces de traducere și revalorificare e prețios, aceasta nu înseamnă că ne putem lipsi de etapele intermediare. Cultura noastră a avut o dezvoltare, o istorie, a plâsmuit propriile ei ipostaze, s-a îmbibat de aroma unor stiluri. (...) Creația se face nu numai din haos, ci și din cosmos; poetul «imită» natura, dar și pe «cei vechi». (...) Aș vrea să revin la ideea de varietate. Varietatea aceasta e nu numai necesară, dar chiar există. Din păcate nu ne dăm prea bine seama de ea și aici, sum spuneam la început, tot critica e de vină. De exemplu, foarte rar se subliniază cât de mult se deosebește Adrian Păunescu de colegii săi de generație (numele lui e, aproape-ntotdeauna pronunțat odată cu al lor). El nu are nimic din temeinicia și aplciația lui Gheorghe, sau Stănescu, poezia lui nu e niciodată, ca a lor, investigația poetică a univerrului și sensibilității. Păunescu e în primul rând un virtuos, el bravează, aruncă munții în aer, seamănă întrucâtva cu tovarășii lui Harap Alb. Modul în care e capabil să manevreze cuvintele te uimește; îl privești fără să știi dacă asști la un miracol solemn sau la o prestidigitație abilă. Acest amestec de spontaneitate și ironie îl detașează foarte mult de alții; el nu sapă la rădăcini, ci construiește voios și nepăsător la

suprafață, cântând deodată la toate instrumentele, mai ales la cele zgomotoase; o fanfară care izbutește să fie câteodată insinuantă, totdeauna subtilă – iată ceva ce nu se întâlnește în fiecare zi. I. N.: Mi se pare și mie notabil faptul că Adrian Păunescu a izbutit să dea o nouă față estetică poeziei patriotice. Ajunge să compari poemul său închinat lui Tudor, cu frumos pateticele versuri dedicate anul trecut de Ion Gheorghe *Eliberării* patriei, sau cu reluarea fin estetă a ritmurilor lui Bolintineanu, în *Jos râul Milcov* a lui Doinaș, spre a te convinge de aceasta”. ■ „V. N.: Există apoi o dimensiune a ironiei, deosebit de semnificativă. În nici un caz să nu credem că ar fi proprie exclusiv poeziei minore; (...) La noi poezie de valoare cu dimensiune ironică s-a scris: Perpessicius, Emil Botta, Radu Stanca, dar mai ales Ioanichie Olteanu (ale cărui balade au fost pentru mine un prilej de mare emoție estetică). Am impresia că acest gen de lirică este din nou frecventat. Nu mă refer la Marin Sorescu, parodist remarcabil, dar poet, după mine, periferic și exterior, care nu se va menține. Mă refer la numele încă puțin cunoscute ale lui Leonid Dimov, Mircea Ivănescu și C. Ungureanu. Cei dintâi este un poet substanțial și subtil, ce pătrunde într-un univers fantastic, dar nu absurd, constituit prin condensarea anecdotei și sintetizând original experiențe poetice din cele mai diverse (*Istoria lui Claus și a giganticei spălătorese, Destin cu pești, Destin cu bile și atâtea altele*). M. Ivănescu (în *Biografii imaginare*) este mai direct poate, dar și el rafinat, nostalgic – poezia lui conturează cu un abur de vis materialitățile cotidianului citadin și modern. Poezia lui e ca o fantomă izgonită din cotloanele ei, rătăcind, sceptică și melancolică, pe artere moderne. E un basm al mișcărilor interioare, o idilă cașectică a speranțelor și timidităților. La amândoi ironia lirică se grefează pe o reînviere a jaloanelor epice. Or, aceasta reprezintă, cred, un plus față de lirismul extrem (fie pur, fie teoretizant) care predomină azi în poezie”. ■ „I. N.: *Cred că este o nedreptate față de Marin Sorescu. E adevărat că poetul a alunecat pe o primejdioasă pantă a facilității (...). Dacă vizionarul grav ironic din poemul Gura racului și autorul aceluia excelent eseu marin-sorescian Liniște și neliniște în natura lucrurilor se va restânge și adânci în propriul său sens, vom avea adevăratul poet. Lipsește de pildă versurilor din Frescă (...) ochiul lui Swedenborg, atunci când vedea pe Melanchton în infern (unul din citatele extraordinare ale lui Borges în Istoria infamiei)*”. ■ „V. N.: Accesul rapid al maselor la cultură are ca urmare și sporirea numărului producătorilor de cultură. Or, în astfel de condiții, nimic nu este mai important decât «filtrul» care va separa literatura de non-literatură. Este o uriașă și delicată răspundere, de care atârână profilul viitor al poeziei noastre. Cred că tot respectul se cuvine în această privință lui Miron Radu Paraschivescu. Câți dintre poeții cunoscuți de azi nu au fost descoperiți de el! iar acum, cu exemplară dăruire și răbdare, îndrumă și descoperă noi talente. Dar vreau să mai amintesc doi poeți tineri care știu într-adevăr să-și domine vocația metaforică: Mircea Ciobanu și Marin Tarangul. Primul a și scos un

volumaș (*Immuri pentru nesomnul cuvintelor*). Vocile lor se disting dintre celelalte prin claritatea lirismului, prin structura riguroasă, prin forma cizelată”. ■ „I. N.: *Îmbucurătoare este atât efervescenta creatoare a lirismului nostru actual, cât și apariția neîntreruptă a talentelor. Te oprești cu nestingherit interes spiritual la deliranta fluență a versurilor scrise de Florica Mitroi, la prospețimea viguroasă cu care un Gheorghe Pituș continuă expresionismul blagian, sau la bogata gândire lirică din care prinde contur în versurile lui Gheorghe Grigurcu, fabula Întunericului*”. □ Al. Philippide semnează în memoria *Alfred Margul Sperber*: „Alfred Margul-Sperber adunase în memoria lui fidelă și ordonată, vaste cunoștințe în ce privește literatura universală, din antichitate până în secolul nostru. Cu o rigoare extremă și cu o severă cumpănire a mijloacelor, el nu și-a pus niciodată în suficientă valoare știința sa, care i-ar fi dat posibilitatea să compună lucrări remarcabile în literatura comparată. Puținele sale scrieri în acest domeniu dovedesc o rară ascuțime de spirit în judecarea fenomenului literar. (...) În poezia sa Sperber a fost un căutător de absolut. El era convins că impulsul către creația poetică îl dă căutarea esenței lucrurilor și a vieții. Întotdeauna poezia sa a luat naștere dintr-un puternic eveniment psihic, din ceea ce germanii numesc Erlebnis și care este faptul de-a trăi în chip foarte profund o întâmplare, un sentiment sau un complex de sentimente. (...) Omul care întrunea toate aceste admirabile calități nu mai este. Poezia lui însă, flacăra spirituală durabilă, palpită mereu vie în sufletele noastre, împrăștiind acea simpatie puternică pe care Alfred Margul-Sperber a inspirat-o tuturor acelor care l-au cunoscut”. □ În rubrica *Miscellanea*, Șerban Cioculescu publică *Ion Ghica, scriitorul*, urmat de o notă semnată, la fel, de Șerban Cioculescu: *Centenarul morții lui Lamartine*. □ În cadrul rubricii de *Cărți noi* apar următoarele cronici de întâmpinare: Eugenia Tudor semnează cronică la Darie Novăceanu, *Păsări de lut*, (E. P. L., 1965): „Versul său cu deschidere generoasă spre un univers cuprinzător dar circumscris totuși realităților patriei găsește ecou în mintea cititorului mai mult decât madrigalurile sau poemele așa-zis filozofice, unde sensibilitatea poetului plutește cam la suprafață. Nu că Darie Novăceanu n-ar fi frământat, în aceeași măsură ca și ceilalți poeți din generația sa, de problema trecerii timpului, de pildă.”); Albu F[lorența] recenzează cartea de versuri a lui Ioanid Romanescu, *Singurătate în doi*, (E. P. L., colecția „Lucașul”, 1965): „Ioanid Romanescu se relevă, prin acest prim volum, ca un poet autentic, cu certe și sensibile resurse. Poate că stadiul pe care-l aduce culegerea de față, a și fost depășit. (...) Lucrurile izbutite ale volumului nu sunt, așa dar, nici aceste false sonete, nici inovațiile asociative, cu vagi rezonanțe suprarrealiste, ci poeziile care anunță, pe linia unei tradiții bune, mesajul și maturitatea, consiziunea și simplitatea expresiei, acele cuvinte cioplite mare îmbinându-se unele cu altele fără mortarul – adaus, al figurilor de stil căutate, pletoase.”; Valeriu Cristea scrie la poeziile lui Petru Popescu,

din *Zeul printre blocuri* (E. P. L., 1965): „Nu vrem să facem precizări. Nimic nu e mai supus eroziunii timpului decât un volum de poezii. Să constatăm însă că *Zeul printre blocuri* e cartea unui poet autentic, distins și distinct, la care tonul reținut și luciditatea relevă pe omul de azi, iar elanurile pe efebul din totdeauna.”); Remus Luca comentează volumul lui Cornel Omescu, *Puștoaica*, (Ed. Tin., 1965): „Încă din titlu, Cornel Omescu recurge la un cunoscut și destul de des folosit truc; parc-ar vrea să spună «nu mă luați în serios, nu-i decât o glumă». E-o mică frondă adolescentină, care *deocamdată* nu-i șade rău. În cartea lui, totul pare ușor, spontan, un fel de joc de-a oamenii mari, totul fiind de fapt, foarte serios și grav. (...) Scrisă cu nerv, antrenantă – aș zice – foarte proaspătă, se situează printre lucrările bune și serioase date de cea mai nouă generație de prozatori. I-aș obiecta, în afară de excesul exclamativ, ecourile cam persistente ale unui anumit gen de proză, sosită la noi pe calea traducerilor, care are oarecare vogă printre tinerii autori și – pe alocurea – o poză de erou damnat (în contradicție cu datele de viață ale personajului).”;

Ion Caraion consemnează apariția monografiei *Heinrich Mann*, (E. L. U., 1965) elaborată de Mariana Șora, care „a realizat un profil de clare conturi, expresiv, valoros. Dacă lucrarea sa e net accesibilă și indiscutabil utilă, apoi lesnicioasa familiarizare a cititorului (lipsit în apreiabilă măsură de textele în românmnește a zecilor de lucrări citate) cu subiectul se datorește unei îndemânări eseistice de apreciat, chiar și după o activitate de zeci de ani, și la cercetători înelung încercați. Dar, după câte știm, Mariana Șora (în a cărei traducere va apare, nu prea târziu probabil, *Castelul* de F. Kafka) e prezentă între cei mai competenți esești ai noștri, și îndeosebi între cei de cultură germană, abia de câțiva ani și numele ei s-a și impus”. □ La rubrica destinată *Cărții străine* apar două texte: primul, semnat de Dan A. Lăzărescu, intitulat *O istorie a literaturii spaniole moderne și contemporane*, care se ocupă de *Panorama de la literatura spaniolă contemporană* de Gonzalo Torrente Ballaster, ed. a III-a, Editura Guadarrama, Madris, 1965; Cel de-al doilea text, *Un Oarecine (Quelqu'un)* de Robert Pinget, este semnat de Geo Șerban.

■ Rubrica *Revista revistelor* este împărțită în două părți: „din țară” și „de peste hotare”; în partea „din țară”, P.[aul] G.[eorgescu] se referă la „Contemporanul” nr. 45/1966 ocupându-se, de fapt, de „un foarte interesant articol despre *Avangarda literară și tradiția*, semnat de Adrian Marino”. □ H.[oria] B.[ratu] face o scurtă prezentare a numărului revistei „Ateneu” nr. 28/1966, încheiând: „Nu putem decât să urăm revistei să continue pe același drum, într-un moment în care ea marchează – indubitabil – un salt calitativ, realizând una din rarele reușite publicistice din ultimul timp.”; În partea „de peste hotare” găsim prezentările revistelor: „Voprosî literaturî”, nr. 10/1966 semnat I.P.; „Revue d'histoire littéraire de la France” semnat de Barbu Solacolu; „Universum” nr. 1 semnat de Horia Bratu; „Le Figaro Littéraire” nr. 1073/1966 semnat E. P. G.; „La Quinzaine Littéraire” semnat se N. Tertulian.

□ În rubrica Caleidoscop apar următoarele texte: *G. Ibrăileanu despre „versul liber”* semnat de Ion Crețu („Asistăm astăzi la un fenomen literar care nu este cu totul nou. Este vorba de cunoscuta tendință a abandonării sau a subestimării versului clasic ori de practicarea întâmplătoare sau consecventă a versului liber. Cine vrea să se instruiască mai de aproape asupra acestui fenomen este recomandabil să ia în mână o carte nouă, în care este studiată problema din punctul de vedere al desfășurării ei în timp, atât la noi cât și în literaturile străine: *Versificația modernă*, autor Vladimr Streinu, apărută la Editura pentru Literatură, 1966. Nu ne propunem aici să facem o recenzie asupra acestei valoroase lucrări, deși ea merită să fie semnalată cititorilor în genere și cercetătorilor literari în special, pentru spiritul de erudiție în care este concepută și pentru limpezimea formală în care este alcătuită. (...) Intervenția noastră este mult mai modestă și ea se reduce, dacă ne este îngăduit să spunem, la relevarea unei mici lacune de ordin istoric literar și anume la faptul că autorul studiului despre versificația modernă nu evidențiază, cu amplexarea ce i se cuvine, atitudinea teoretică protestatară împotriva versului liber a unui critic literar deloc neglijabil al nostru, care a avut o autoritate de necontestat în mișcarea literară românească din primele decenii ale veacului nostru. Ne referim la G. Ibrăileanu care, în calitate de conducător al revistei «Viața românească» și de critic și istoric literar a frânat și a combătut ca pe un viciu curentul de înnoire a versificației prin adoptarea versului liber. (...) Încheind, vom spune că observațiile lui Ibrăileanu asupra formei versului nu pot fi ignorate într-o expunere istorică privitoare la versificație, cum este aceea atât de interesantă și chiar atractivă a lui Vladimir Streinu. Ne place a crede că în rândul comentatorilor versificației moderne poate fi citat, cu folos pentru cititorii români, și G. Ibrăileanu, criticul «Vieții românești», care a dat aces în paginile revistei sale multor poeți de talent, reputați ca scriitori moderniști. A nu-l pomeni deloc este tot una cu a evita să-i combați argumentele și să nu-ți explici de ce colabora cu armonie cu unii din cei mai de seamă poeți ai noștri de astăzi.”); Ion Bălu publică „*Integral*” – *fișa de istorie literară* („Importanța revistei nu poate fi totuși minimalizată. *Integral* s-a străduit să facă cunoscute personalitățile vremii, neintrate încă în conștiința publicului, prefigurând, în esență, o revistă de literatură universală.”); Textul *O fază juvenilă a „Luceafărului”* este semnat de Paul-Claudiu Marinescu; □ Urmează textul *În marginea ediției bibliofile a volumului „Plumb”* semnat S.[olacolu] B.[arbu]: „Editura pentru Literatură (și marele merit al acesteia se cuvine să fie subliniat dintru început), a tipărit o ediție bibliofilă a volumului «Plumb», versurile dintâi ale lui Bacovia, cu sumarul originalului din 1916. Realizarea grafică a acestei reeditări constituie un mare succes editorial. Ea încununează comemorarea a zece ani de la stingerea din viață a poetului și a împlinirii unei jumătăți de secol de la apariția primului său volum.”); □ Ion Panait publică *Pseudomanuscrite sau avatarurile metodei genetice* („Orice s-ar spune despre valoarea lucrării lui Ion Biberi consacrată lui Tudor Vianu (din punct de

vedere al îndeplinirii cerințelor unei veritabile «monografii») cert este că ea reprezintă o încercare interesantă de portretistică genetică. În rândurile următoare nu urmărim să discutăm în ansamblu această lucrare, ci doar – în ordinea completărilor utile, să menționăm câteva inadvertențe, care provin din pasiunea evidentă în această carte de a pune mai presus – ca izvor de ceretare – manuscrisul și nu cuvântul tipărit. Evident, lucrarea lui Ion Biberi nu parcurge – și nici nu urmărește întreaga bibliografie a operei lui Tudor Vianu. Ea poate fi socotită mai mult un profil decât o lucrare care folosește bibliografia. Tocmai de aceea se presupune însă cunoașterea amănunțită a textelor biografice și interpretarea lor adecvată.”).

FEBRUARIE

1 februarie

• [„Scânteia”] Paul Anghel Realizează ancheta *Citiți poezie? În care este vorba despre un dialog cu cititorii pe tema Ce ecou deșteaptă în conștiința dv. Poezia tânără?* Unele răspunsuri sunt pe placul redacției: „Am adresat această întrebare aceluiași cititori, după ce am definit într-un anume fel orizontul de răspândire a poeziei clasice. Dintre multele răspunsuri îl transcriem pe cel al ing. Mircea Vicol – Bacău:– Poezia tânără, poezia anilor construcției socialiste cunoaște mai multe vârste, de fapt trei generații de poeți care au servit și servesc cu instrumente diferite același patos uman al anilor noștri. Generația veterană ilustrată prin numele lui Tudor Arghezi, este contemporană cu generația lui Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Cicerone Teodorescu, A.E. Baconsky, Miha Dragomir, Geo Dumitrescu, Ion Brad, Alexandru Andrițoiu, Dan Deșliu și ceilalți – fără ierarhizări de manual școlar – iar alături, s-a născut cea de-a treia generație, numită generația lui Labiș, în care se cuprind și cele mai proaspete stele. – Cum ați putea defini specificul acestei ultime vârste a poeziei? Vârsta neliniștii romantice și a răspunsurilor grave. Problema opțiunii la idealul socialismului a rezolvat-o profund și cu adânci rezonanțe generația precedentă. Dar problema locului omului în societatea noastră constituită, întrebările grave care decurg din noile lui răspunderi, noile dileme ale conștiinței, provocate de contradicțiile dialectice ale noului și vechiului în înaintarea noastră socială accelerată sisteme care s-au impus poeziei cele mai tinere. Numele noi au intrat în constelația valorilor reale, mereu mai multe de la an la an: Marin Sorescu, Ion Alexandru, Ion Gheorghe, Nichita Stănescu, Ana Blandiana și alții, ajunși la conștiința cititorilor prin volume sau prin reviste. Ascultându-i atent le deosebești timbrul personal, dar deosebești mai ales trăsătura lor comună, căutarea generoasă. Uneori însă câștigurile pozitive și înnoitoare ale acestei poezii sunt umbrite de stridențe, de un ermetism voit, de un anume exhibiționism verbal, disonanțe care îi îndepărtează și îi mânăsc pe cititori”.

• [„**Scânteia tineretului**”] C. Stănescu glosează despre *Eseuri mai mult sau mai puțin degizate*, analizând *Exerciții*, de Dumitru Țepeneag („o încercare a autorului de a-și defini maniera, de a se defini pe sine ca tip de scriitor”) și *Nu te lăsa niciodată*, volumul Sânzianei Pop („un jurnal plin de evenimente bio-psihologice”).

• [„**Glasul patriei**”, nr. 4] Un fragment din poezia *Acasă* de Octavian Goga, o adevărată stilizare a specificului românesc, se adresează celor pentru care cuvântul „acasă” are semnificații tulburătoare. □ Paul Anghel semnează reportajul *Turnuri... la Turnu Măgurele*. □ Gheorghe Tomozei revine la semnificațiile zilei de 24 Ianuarie cu *Unirea – ecou contemporan*: „În afara manifestațiilor care la 24 Ianuarie au atins, firesc, apogeul și care au culminat prin sărbătoreșcul program de televiziune, în cadrul căruia Ștefan Bălan, ministru al învățământului, a vorbit despre semnificațiile actului Unirii și despre proiecția lui în contemporaneitate, au mai avut loc, în zilele premergătoare și altele, primite cu viu interes. (...) Urmașii luptelor unioniste, constructori ai României de azi, păstrează în vinele lor sângele generos și tânăr al luptei pentru adevăr, echitate socială și fericire. Nimic nu s-a pierdut; flacăra entuziasmului arde în noi și amintirea Unirii ne traversează ca o ploaie fertilă, așteaptă, într-un anotimp al rodirii”. □ Nichifor Crainic semnează *Între florile lui Ștefan Luchian*. □ Virgil Cândea publică *Călătorie în Turcia. Pe urmele lui Milescu și Cantemir*: „În cele ce urmează, împărtășim cititorilor noștri câteva din impresiile pe care le-am cules în recenta călătorie prin Turcia, unde am luat cunoștință, printre altele, de nenumărate relicve ale străvechilor legături românești cu istoria otomană. (...) În arhivele otomane, în bibliotecile grecești, în Biblioteca Națională ca și în acelea ale marilor moschei sau palate, vechi cronici turcești sau eline povestesc cu uimire, uneori cu entuziasm, totdeauna cu un interes respectuos, faptele eroice, daniile generoase, relațiile harnice să frumusețea țării românilor”.

2 februarie

• [„**România liberă**”] Boris Buzilă prezintă, sub titlul *Tabloul unei epoci*, romanul sculptorului N. Crișan – al doilea, după *Caietele cunoscuților mei*, intitulat *Noaptea așteptărilor*. Acțiunea romanului are loc în Ardeal, înaintea cedării părții de nord către Ungaria, iar formula de roman clasic, balzacian, permite construirea unei cronici a epocii. Protagonistul, Ion Bucur, elev la un liceu militar, trece, dat fiind tragismul evenimentelor, printr-o „clarificare ideologică” ce evoluează în paralel cu organizarea mișcării comuniștilor contra mareșalului Ion Antonescu.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 5] Ancheta *Drumul cărții* beneficiază de participarea cititorilor și a redactorilor. O primă problemă luată în discuție de organizatorul discuțiilor, Traian Filip, este legată de intervalul foarte lung dintre momentul predării cărții la editură de către autor și cel al „datului la

cules” determinat de „impetuoasa creștere a volumului de editări, ne-au demonstrat că formele, principiile după care se guvernează munca editorială în momentul de față au devenit greoaie și deseori întârzie și frânează apariția în termen a cărților. În decursul anilor, editurile și-au asumat răspunderi sporite, iar unele din aceste răspunderi ar fi timpul să rămână pe seama scriitorilor, criticilor și istoricilor literari, a redacțiilor revistelor, înmulțite în mod simțitor, a secțiilor Uniunii Scriitorilor care au inițiat (și mai pot încă iniția) destule dezbateri ce trebuie să capete un caracter mai profund și, ceea ce ar fi mai important, un caracter direct și operativ. (...) Un efort egal este investit pentru zecile de mii de pagini de manuscrise «întâmplătoare», cât și pentru cărțile aduse de scriitori cunoscuți sau poate mai puțin cunoscuți. Oricum, e mai puțin probabil – dar nu imposibil – ca un om care n-a scris și n-a publicat niciodată în viața lui, să aducă un volum bun de tipărit (repet; dar nu imposibil). Atunci, de ce să nu fie obligația revistelor literare (de fapt așa s-a și întâmplat, în mod absolut, până acum), de a lansa talentele tinere, prilejuindu-le confruntarea cu tiparul și cititorul? Dintr-un bun început trebuie spus că transformarea editurilor (sau măcar a unei părți din ele) în cenacluri mai bine sau mai prost conduse, e un «start» greșit pentru întreaga activitate ulterioară”. O altă chestiune abordată în cadrul anchetei, privește creșterea numărului de edituri. „De mulți ani de zile, ideea înființării unor noi edituri îi preocupă nu numai pe scriitori, ci și editurile înseși, și Uniunea de breaslă. S-ar putea ajunge astfel ca operele să străbată mai repede drumul spre librării, editurile diferențiindu-și, pe cât posibil și necesar, cercul de colaboratori, să promoveze cu mai multă eficiență unele stiluri și tendințe literare, să aibă un specific propriu, să asigure într-un cuvânt o cât mai variată «recoltă» literară. Având un profil cât mai precizat, ele s-ar putea realmente specializa în anumite genuri și colecții, ar cunoaște mai temeinic scriitorii și cititorii. (...) Concentrând anumite principii și gusturi asemănătoare, cele două edituri literare (Editura pentru literatură și Editura tineretului, n.n.) nu se diferențiază sub acest raport. Se poate vorbi despre o editură principală, Editura pentru literatură, care dă tonul, care lansează cu precădere talentele tinere (în întreg anul 1966, Editura tineretului a lansat doar trei volume de debut, ocupându-se prea timid de talentele în formare), care trebuie să asigure debitul hotărâtor al producției originale. Un scriitor, în fond, nu prea are de ales, și toată opera sa este menită să apară la una sau la ambele edituri. Să zicem că el se va îndrepta cu precădere spre Editura pentru literatură, unde cunoaște mai mulți redactori cu o experiență bogată, stimați din punct de vedere profesional, cu care s-a obișnuit în decursul anilor să lucreze. Scriitorii vin însă la editură fără ca pentru aceasta să se ducă o muncă specială de atragere a lor, fără să, existe o preocupare pentru stimularea lor pe căi diverse (avem extrem de puține premii literare!), prin susținerea publică a cărților apărute etc. – așa încât să se poată constata limpede că o editură este preocupată în primul rând de soarta literaturii pe care o editează.

Inexistența unor eficiente servicii proprii de propagandă și difuzare, faptul că editurile nu răspund – în fond decât de imprimare (aproape ca o tipografie), nu și de difuzare (cum ar fi firesc pentru o casă de editură), dau apă la moară tocmai, acestui eronat mod de a urmări munca editorială mai mult din unghiul administrativ”. În continuare se observă că, unele edituri, precum cea a Tineretului și-au asumat sarcina frecventării *Cenaclului Labiș*, dar și a altora „pentru cunoașterea mediului, a atmosferei în care se dezvoltă noile generații de scriitori, pentru cunoașterea spiritului ce animă pe mânuitorii condeiului”. Pe de altă parte, editurile urmăresc creația din reviste și selecția realizată pe alte căi. □ În cadrul anchetei *Drumul cărții* este avansată și întrebarea „până unde merge dreptul redactorului de a interveni în manuscris? Redactorul, editorul constituie – de multe ori – primul sfetnic, primul confident literar. Dar altceva este un consilier, și altceva este un coautor. Greșit înțeleasă – mai cu seamă cu ani în urmă – sarcina de editor pretindea o intervenție categorică de concepție, de principiu, de stil în manuscris. Redactorul alcătuiă o adevărată schemă de restructurare a cărții, dădea indicații asupra evoluției personajelor, sugera deznodământul cel mai potrivit (de regulă banal, linear), pretindea pur și simplu o altă carte (mai interesantă după părerea sa), pe gustul, după priceperea sa personală, cerea ca autorul să se ghideze după un anume program pe care i-l întocmea pe loc, după rețete cunoscute. Unii autori înțelegeau că aceasta înseamnă comanda editurii, că așa trebuie să se scrie, tânjeau după un redactor mai inventiv și crâcneau împotriva celor ce nu-i ofereau decât observații și obiecții lapidare. Nu puține au fost criticile care au condamnat o asemenea practică de improvizație”. Referatele externe, încetățenite și chiar «exagerate» de Editura tineretului pot fi o altă cauză pentru care este întârziată apariția unui volum. „Referatele externe pot fi necesare în unele cazuri, și practica lor n-are decât să continue, dar și asta diferențiat. De pildă, la secția de poezie a Editurii pentru literatură nu există volum care să nu aibă, de regulă, unul sau adesea două referate. De ce? Există o explicație de ordin organizatoric; aici lucrează un singur redactor care trebuie să aprecieze și să decidă, dintr-un noian de manuscrise, apariția celor mai realizate volume. Deseori, referenții – care nu au obligații categorice și fac munca aceasta mai ales în timpul lor liber – țin cărțile luni și luni de zile. În acest caz, munca lor nu mai este utilă, ci dăunătoare, pentru că imobilizează un manuscris, îl împiedică pe scriitor să-și perfecționeze eventual – lucrarea, îl determină să aștepte pronunțarea verdictului. De multe ori se pune problema dacă referatul este de bună credință sau nu, dacă referatul nu exagerează lipsurile unei cărți și nu încearcă amânarea apariției ei din pricina unei temporare animozități de ordin subiectiv. Este o problemă de etică profesională, dar această problemă n-a fost niciodată discutată în plen, deoarece constituie ceea ce se numește un secret editorial. Protestele care se aud uneori pe seama referenților, dintr-o obișnuință încetățenită la noi, sunt păstrate în cercul prietenilor și nu străbat în paginile

publicațiilor. (...) Majoritatea referenților însă nu pun piedici manuscriselor. Le apreciază cu indulgență, ceea ce – într-un sens – poate fi mai grav, iar când cărțile își fac apariția în librării, nu scriu nici un rând despre ele, pentru că nu le face cinste să se pronunțe și public. În cazuri din acestea, redactorul de carte trebuie, în primul rând, să joace un rol ingrat, să nu-i spună autorului cine i-a fost referent, deși ar fi absolut normal ca referentul, de fapt un fel de consilier editorial, să-și susțină verbal punctul de vedere, în prezența autorului (...) Datoria referentului de a sprijini împlinirea operei, de a-i da autorului prilejul să-și perfecțeze eventual manuscrisul, este împiedicată de această practică. Redactorul și referentul, împreună, ar trebui să se folosească de priceperea, de competența lor, fără a abuza de ele, fără a interveni în modificarea viziunii cărții, fără a afecta structura și originalitatea ei”. Traian Filip dă un exemplu uluitor pentru situația prezentată: „am văzut cu ochii mei, la Editura Meridiane, două volume cu zeci de referate însoțind un manuscrit de istoria artelor. Numărul paginilor de referat întrecea de două ori numărul ne pagini al volumului prezentat spre editare (și refăcut în nenumărate rânduri). Că sunt necesare mai multe referate de specialitate în cazul cărților de acest fel, este drept, dar o asemenea exasperantă stăruință dovedește că editura ține cu tot dinadinsul să tipărească autori nechemăți, nepregătiți pentru o muncă atât de dificilă. Pe bună dreptate, te întreb în cele din urmă: cine a vrut să scrie acea istorie a artelor? Cel care o semnează sau colaboratorii externi ai editurii, referenții care întocmesc cu scrupulozitate un tabel al erorilor și o vastă bibliografie aferentă, citind la locul potrivit ceea ce ar fi fost necesar, ceea ce li se părea că lipsește manuscrisului, ba făcând chiar corectura pe manuscrit acolo unde este posibil. Apariția recentă a cărții despre Brâncuși semnată de Mircea Deac, la aceeași editură, dovedește că nici măcar cinci ani de muncă asiduă, cu consultații externe severe (după cum remarca și acad. G. Oprescu) nu poate scuti editura de a propaga erori noi și de a relua inexactități vechi într-un domeniu în care critica plastică de la noi și de peste hotare se pronunță cu cea mai mare severitate și exigență”. O altă problemă este sesizată de Lucian Cursaru: „Ne așteptăm ca, de la o lună la alta, atenția să se îndrepte din nou spre tipărirea manualelor școlare. Vom afla că lipsește hârtia velină, că nu avem spațiu grafic suficient etc. iar editura va începe să facă o adevărată echilibristică pentru a-și realiza indicatorii de plan. (...) Ne preocupă să vedem cum am putea obține, trimestrial, repartițiile de hârtie, repartiții reale, judicioase, cum să avem asigurat spațiul tipografic, cadrul material, cum să ieșim din structura încă rigidă de planificare a sistemului. Luni întregi n-am avut hârtia pentru colecția „Luceafărul”, hârtia velină pentru seria „Scriitori români”, cartonul special pentru „Biblioteca pentru toți”. Cred că ar fi timpul să cunoaștem capacitatea reală a tipografiilor, să avem un studiu amănunțit privitor la cadrul material, să știm cu precizie cum pot fi reglementate raporturile dintre editură și tipografie”. Pe de altă parte, Mihai Gafița observă

că sunt dese cazurile în care autorii „și-au stilizat cartea în corectură. Aceste intervenții sunt utile cărților, duc la îmbunătățirea calității lor, dar îngreunează ritmicitatea editării. Astfel s-a ajuns la situația că remanierele pe întregul sistem editorial, refacerile pe tot sistemul editorial în corectură – în afară de corectura tipografică obișnuită – ating anual circa 4000 de coli, ceea ce înseamnă echivalentul întregii culegeri pentru producția editurii noastre cu doi ani în urmă. Remanierele, corecturile suplimentare, textele refăcute în șpalt sunt necesare, repet. Autorii achită munca suplimentară efectuată la tipografie, dar acest lucru împiedică întreprinderea poligrafică să culeagă alte lucrări, să dea pe piață mai multe cărți”. O ultimă problemă evidențiată este legată de calificarea redactorilor de carte, de rolul lor important în activitatea editorială, în ciuda faptului că „nu sunt încadrați în nicio uniune de breaslă: nu fac parte nici din Uniunea Scriitorilor, nici din Uniunea Ziariștilor, nu sunt considerați nici publiciști, nici critici literari, deși au capacitatea, priceperea să se manifeste ca atare. Există sisteme de apreciere a tehnoredactorilor (...) care însă nu li se aplică redactorilor”.

• [„Tribuna”, nr. 5] D. Cesereanu își continuă demersul în *Pro domo* (III): „Intenția noastră e de a încerca să schițăm doar modul cum ideile lui Maiorescu și Gherea au trecut pe terenul unei colaborări funciare, după ce amândoi criticii și-au încheiat activitatea nemijlocită. (...) Conștiința posterității lui Gherea este cu totul firavă, în timp ce aceea a lui Maiorescu stăruie în exagerările apologetice ale discipolilor.” Primul dintre discipoli este M. Dragomirescu, „singurul critic mai cunoscut al acestei generații, care își organizează activitatea în jurul principiilor abuzive ale autonomismului estetic”. Urmează N. Iorga care „pune în valoare etnicul și eticul, fără să le izoleze, cu totul, de o anume considerație sociologică. (...) Contribuția lui Ovid Densusianu se suprapune mișcării literare simboliste, aceea față de care Maiorescu rămăsese totdeauna străin. (...) Criticul indica în viața trepidantă a cetății sursa de inspirație cea mai sigură a noii literaturi simboliste, motivând cu îndreptățire că nu numai ceea ce se află la țară este cu adevărat românesc. (...) Celei de a doua generații postmaioresciene îi revine meritul istoric de a fi descoperit importanța fundamentală a ideilor lui Maiorescu și Gherea și de a fi încercat integrarea lor critică într-o nouă conștiință estetică”. Doi dintre „reprezentanții străluciți ai acestei generații” au fost G. Ibrăileanu și E. Lovinescu: „Ibrăileanu urmează mai îndeaproape critica sociologică, dar nu fără a-și declina competența în analiza estetică. (...) Eugen Lovinescu, venind cu o altă formație și sensibilitate critică, participă simultan la considerarea și fixarea unui criteriu estetic complet. El era, spre deosebire de Ibrăileanu, un continuator declarat al lui Maiorescu și unul nedeclarat al lui Gherea.” □ Sub semnătura lui Virgil Carianopol, apar câteva *Amintiri* despre poetul Ion Minulescu pe care „nu era greu să-l recunoști. Înalt, masiv, iarna totdeauna cu paltonul descheiat la nasturi, cu un șal aruncat jumătate pe spate, jumătate în

față, cu o pălărie cu borurile mari, cu ochelari, trabucul totdeauna între degete, cu nelipsitul său baston, era unul dintre scriitorii care privit de departe părea distant, iar, după ce îl cunoșteai, nu te mai săturai ascultându-l”. □ La cronică literară, Al. Căprariu prezintă volumul *Scriitori moderni* de I. Negoitescu: „Cercetat în evoluția sa intimă, scrisul lui Ion Negoitescu se distinge printr-o decisă consecvență interioară, (...), criticul subsumându-și neostenit judecățile de valoare ideii fundamentale după care opera literară supusă analizei se cere valorificată, primordial, din unghi de vedere estetic”. Comentând pe marginea volumului, semnatarul articolului notează: „Sub titlul de *Scriitori moderni*, I. Negoitescu a adunat articole și studii ce se raportează la puncte fundamentale a peste o sută de ani de literatură majoră românească. De la Bolintineanu (...) până la prozatori și poeți ai zilelor noastre, cartea lui I. Negoitescu desfășoară o amplă frescă a literaturii noastre, aproape o istorie a acesteia.” Analiza cărții îi permite recenzentului să puncteze valoarea autorului ei precum și aspectele care o transformă într-un reper: „utilizarea unei metode de cercetare ce se aplică precis fenomenului literar investigat, consecvența în pozițiile intime ale gândirii estetice, cultura solidă și plurivalentă, bunul gust îmbinându-se armonios cu acesta – fac din I. Negoitescu unul din criticii noștri cei mai dăruți, iar din volumul *Scriitori moderni* o carte ce dobândește loc de prin rang în critica noastră nouă. (...) Făcând parte din familia criticilor de strălucită vocație, I. Negoitescu ne-a dat, prin volumul *Scriitori moderni*, cartea unor depline certitudini.” □ Fragmentul din romanul *Horia Rex Daciae* de I.D. Mușat și o poezie, semnată de Ion Potopin (*Discobolul*), Ștefan Roll (*Nostalgie*), Gabriel Pamfil (*Din vara trecută*), Cornel Udrea (*Poarta*), Nicolae Stoe (*Noiembrie fantastic*), Marta Bărbulescu (*Mic poem pentru mai târziu*), Vasile Crișan (*Timpul regăsit*, *Ultimul cal*, *Rugă de femeie*), G. Georgescu (*Floarea neagră*), Emil Crăciun (*Monument întălnirii*) și Gh. D. Vasile (*Poemul galben*). □ Rubrica *Creație și actualitate* prezintă interviul dintre Al. Arbore și poetul George Lesnea pe teme privind: momentul debutului poetic, câteva amintiri despre profesorul Ibrăileanu, considerații privind arta traducătorului și actualitatea legendei.

3 februarie

- [„România liberă”] La rubrica *De la roman la dramă*, Mariana Pârvulescu discută cu Marin Preda și Sorana Coroamă despre prima piesă de teatru a prozatorului, intitulată *Martin Bormann* și publicată în „Gazeta literară”. În opinia lui Marin Preda, piesa este o „dramă de idei”, axată pe ideea fericirii oamenilor și a „căilor de dobândire a ei”, iar drama reprezintă „genul ideal”, care „permite folosirea ficțiunii într-o mai mare măsură decât proza”, și care îi acordă prozatorului „un alt gen de libertate” – „vrând astfel să exprime o acțiune, poetul o face în teatru rămânând totuși poet, iar prozatorul poate exprima o stare poetică fără să înceteze a fi prozator”.

• [„Contemporanul”, nr. 5] Este anunțată apariția volumului al II-lea din romanul *Moromeții* de M. Preda. □ La rubrica *Meridiane* Nicolae Balotă prezintă *Epica germană contemporană*. Ea „apare azi, după tragica criză a Germaniei lui Goethe, îndeajuns de stăpână pe mijloacele ei, pentru a exorciza, prin cunoaștere și judecată, vechile puteri demonice care au stăpânit această conștiință”. □ În *Cronica literară* Laurențiu Ulici analizează volumul de poezii *Răsfângeri* de Cezar Baltag: „Pentru Cezar Baltag „poezia este tot un joc secund, o perpetuă răsfângere a lumii în spirit, căutând mereu o individualizare (...) Sigur că lectura multora din poemele acestui volum trimit prin expresia lingvistică exterioară la Ion Barbu, după cum „cununa de aur” păstra suficiente ritmuri labișiene”. □ Adrian Marino analizează antologia *Cântecul iubirii* de Vasile Nicolescu în eseu *Poezia iubirii*: „Erosul românesc este foarte apropiat de ființa sa adică de ontologie. Reprezentarea sa literară, singura care ne preocupă acum, dezvăluie intuiția unei adevărate legi cosmice. Atât în poezia populară cât și în momentele reprezentative ale liricii noastre culte, iubirea ține de rânduiala firii”.

4 februarie

• [„Cronica”, nr. 5] Const. Ciopraga semnează articolul *Orizontul profesorului*: „Mulți văd în profesorul de română, înainte de toate, un «gramatic» preocupat de transmiterea unor reguli lingvistice. Sunt chiar profesori care se consideră gramaticieni, lăsând literaturii rolul de cenușăreasă. Nu e nevoie să mai repetăm cât de importantă e studierea serioasă a gramaticii. Profilul unui intelectual care comite greșeli de ortografie, apare iremediabil umbrit...”. □ *Cronica literelor* conține *Patru poeme cu dedicație*, semnate Corneliu Sturzu. Alte poezii poartă semnăturile lui Constantin Scripcă. □ *Plicul triumfiular* este titlul schiței fanteziste semnate Viorel Știrbu. □ Rubrica *Ancheta „Cronicii”* conține articolul *Contemporaneitate și univers artistic* (V), semnat Dimitrie Costea. □ Secțiunea *Cartea* conține recenziile semnate de Laurențiu Ciobanu: *Mieii primi*, de Adrian Păunescu și *Poarta cetății*, de Gheorghe Pituț. □ În articolul *Analiză și expresie în proza tinerilor*, Corneliu Lămătic face referire la proza Sânzianei Pop, a lui Iulian Neacșu, Ion Bălăceanu și a lui Constantin Stoiciu: „Observațiile noastre încearcă să evedențieze, existența unor căutări manifeste în proza celor mai tinere condeie epice (alături de direcția unei proze tradiționale, deloc ignorabilă) și tendința conturării unor profile proprii”. □ Demostene Botez semnează articolul *Încă o carte despre Proust*, în care afirmă: „Marcel Proust, împreună cu James Joyce și Kafka, este socotit unul dintre frunzașii mișcării moderne. Confesiunea interioară, monologul interior, prezentat în trei modalități diferite și totuși în esență apropiate, la toți acești «trei mari», constituie trăsătura de unire între ei și caracteristica distinctivă a prozei moderne”. □ Secțiunea *O carte pe săptămână* conține recenzia semnată de I. Sârbu asupra cărții lui George Bălăiță,

Conversând despre Ionescu: „George Bălăiță scrie o proză de atmosferă și de sugestie, în care elementul dominant e verva ironică, țintind spre înlăturarea aparențelor roze, mistificatoare, care învăluie fața reală a lucrurilor. Autorul e un moralist gray, care se refuză, însă, demonstrațiilor riguroase, organizate în manieră clasică și care preferă șarja caricaturală cu un contur adesea halucinant.” □ „*Cronica*” pe glob se orientează spre peisajul liricii actuale din Austria și conține o serie de traduceri ale poeziilor scrise de Hans Karl Artmann, Michael Guttenbrunner, Andreas Okopenko, Marie-Therese Kerschbaumer, Miriam Raggam, Michael Springer și Helmuth Sconthal.

- [„**Flacăra**”, nr. 6] Eugen Frunză publică materialul *Unui gând*.

- [„**Luceafărul**”, nr. 5] Redacția publică un dialog cu profesorul Al. Dima, recent numit director al Institutului „G. Călinescu”. Profesorul se referă la problemele în jurul cărora se va concentra, în viitorul imediat, activitatea instituției. Conducerea Institutului „își propune să găsească cele mai potrivite forme organizatorice spre a stimula studiul științific al literaturii în cadrul noului moment pe care acesta îl trăiește prin crearea consiliului național al cercetării științifice, și să contribuie la formarea, dintre cadrele tineretului, ale istoricilor literari de mâine. Se va urmări, precizarea profilului Institutului în cele trei direcții fundamentale ale lui, spre istoria literaturii noastre culte și populare, spre istoria literaturii universale și comparate, și spre teoria și critica literară. Dorim o dezvoltare mai amplă, firește treptată, a Institutului, în raport cu celelalte Institute ale Academiei și cu unitățile analoge alertărilor socialiste spre a acorda științei literare locul ce i se cuvine în cadrul dezvoltării umanismului socialist. Preocuparea principală va rămâne, desigur, cercetarea literaturii naționale care va fi prezentată în perspectiva unor largi orizonturi teoretice și a unei scări mondiale, în vederea statuării valorii ei specifice. Firește, va fi necesară, o dată cu dezvoltarea activității interne a Institutului, crearea unor relații literare cu toate colectivele cu țeluri asemănătoare, ca de pildă cu facultățile de literatură, cu redacțiile de reviste, cu cele ale editurilor etc. Problemele de bază ale istoriografiei literare (metodologia monografiilor, periodizarea literaturii române, reconsiderarea scriitorilor și curentelor, edițiile critice, metoda comparatistă etc.) vor fi supuse unor discuții comune ale specialiștilor pentru confruntarea punctelor de vedere și cristalizarea unor metode mai precise de cercetare”. De asemenea, precizează în continuare profesorul, se va acorda atenție „informării și documentării științifice, în primul rând tezaurului de acte, corespondențe, mărturii ale scriitorilor dintre care numeroase zac încă ascunse în arhivele orașelor ca și în multe case particulare. Vom organiza consfătuiri pe țară ca, de pildă, cea în pregătire despre literatura comparată, prevăzută chiar pentru anul în curs”. O altă chestiune luată în discuție are în vedere activitatea tinerilor cercetători în cadrul Institutului și o eventuală restructurare a „Revistei de istorie și teorie literară”. „Aproape o treime dintre colaboratorii Institutului sunt cercetători tineri, în formație,

entuziaști ai muncii științifice, unii absolvenți de foarte curând ai facultăților de filologie cari abia și-au scris primele lor recenzii și articole, citite și comentate în ședințele săptămânale ale colectivului. Mulți dintre ei dovedesc calități reale de cercetători, pasiune de informare, capacitate de caracterizare, îndrăzneală creatoare, și unele din lucrările lor au și fost publicate în „Revista de istorie și teorie literară” și se pregătește acum o culegere de studii ce va apărea în Editura Academiei în care tinerii își vor oferi contribuția lor. Întrucât întrebați dacă socotesc necesară o restructurare a revistei citate, vă comunic că operația a început de aproape de doi ani, că revista care apărea atât de rar mai înainte are acum o periodicitate absolut regulată, că și-a creat rubrici noi, că și-a lărgit sensibil cercul colaboratorilor. (...) Socotesc, firește, că restructurarea revistei trebuie continuată, și orice sugestii, în această direcție, nu pot fi decât bine venite. Vom organiza, de altfel, în curând o consfătuire a specialiștilor privind tema în discuție. Solicităm – se înțelege – sprijinul presei literare de la care așteptăm aprecieri de ansamblu și observații temeinice”. Totodată, în acest dialog, se fac referiri și la apariția tratatului de istoria literaturii române. După restructurarea colectivelor de lucru, arată Al. Dima, munca la așteptatul tratat „a fost reluată cu avânt”. Suntem, prin urmare, în măsură să anunțăm că volumul al II-lea, cuprinzând materia de la Școala Ardeleană și până în preajma «Convorbirilor literare», se află în curs de redactare, că materialele au fost adunate și că redactorii responsabili lucrează sistematic la reorganizarea lor într-un tot încheiat luptând cu varietățile de opinii și de stil ale colaboratorilor. Până la sfârșitul anului în curs acest volum va intra sub tipar. Volumele III, IV și V și-au reorganizat comitetele redacționale, și apariția lor poate fi așteptată în următorii doi-trei ani. Judecând după noul ritm de lucru, după grija și avântul redactorilor, după calitatea lor neîndoioasă, reputeți istorici literari din mai multe generații – *Tratatul* va apărea la datele prevăzute. Desigur numeroase probleme nu vor putea fi soluționate în mod definitiv, dar știința își cucerește victoriile lent, ca în luptele de poziții, de altădată. La redactarea tratatului, colaboratorii Institutului de istorie și teorie literară ai Academiei îndeplinesc o sarcină de seamă. Întreaga lucrare se bazează însă și pe colaborarea vie a catedrelor de literatură română de pe lângă universități și a unor istorici literari reputeți”. □ M. N. Rusu semnează cronică literară la volumul *Micii primii* de Adrian Păunescu, apreciindu-l drept un „prozelit al lui Nichita Stănescu”: „Poemele lui descărnate și degresate de metaforele suprasaturate, de limbajul abundent ca o spumă cosmetică, relevă, în ultimă decorticare, când un concept minuscul, când o idee abstractă în stare brută, scuturate și amplificate muzical în burta unei imense tobe. Sunt însă acestea și un soi de micrometeorii – scăpați poate din galaxiile lui Nichita Stănescu – și căzuți (sau captați) pe (sau de) un cernoziom gras, fertil ca un bărăgan de otavă. (...) Crescuți deci pe diverse asolamente, rulați în glazuri stratiforme, suflați cu prafuri și cuvinte sfârâitoare ce sună foarte tânărului poet „transcendental”

erudit – de la termenii oferiți de zootehnie și până la cei din geometria euclidiană – Adrian Păunescu crede a impresiona în postura poetului filozof; crede a comunica în astfel de ambalaje adevăruri eterne – rod al unor copioase banchete lirice. Procedeu vechi și mercantil cu ilustrații ascendenți firește, noul fals este ușor de observat. Nu mai puțin vidul cadentat din spatele planturos al poemelor, din spatele căptușelii «de călți» (termenul place mult poetului) consolidat prin prolixitatea epică a versurilor. Dar ce comunică, în definitiv, tânărul autor, care este mai în amănunt tehnologia grandioaselor sale scenarii lirice? Ce-l îndreptățește – sperăm că nu este o imixtiune – să-și consoleze astfel rubedeniile: „Primiți aceste cuvinte pentru norocul/ Ce l-ați avut să fiți unchiul unui poet”? Care este platforma estetică a acestui noroc? Primul poem al cărții, *A fi într-o pasăre*, emite un discurs asupra condiției pământene, biologice a omului; asupra limitelor noastre cardinale. De aceea globul pământesc e închipuit ca o enormă pasăre în care noi, bineînțeles, «suntem însămânțați» și călătorim parazitar precum insectele într-un batal. (...) Suficiența și incongruența sunt în acest volum poetica autorului, aspirația lui basculantă spre atingerea abstractului, absolutului. Fascinat de temele și modalitățile lirice ale poetului Nichita Stănescu, autorul *Mieilor primi* crede a-l putea egala prin violența și diluviul său versificat unanim cunoscut. Neînțelegând chinurile și aptitudinile teoretice ale celui care intră cu finețe în Hiperboreea care întrezărește în cuvântul monadă viziuni cosmogonice, clădindu-și poeziile pe muchea tăioasă a gnomicului, A. Păunescu construiește viziuni vorace, logoreice, gospodărești, mai împrumutând de la Ion Alexandru, mai de la Marin Sorescu. pentru un același cuvânt sau pentru altele (v., de pildă, ce poate aluviona poetul între + și – infinit. *Spre plus infinit*). Acesta este în rezumat mecanismul și edificiul rămuroaselor sale poeme. Într-un ultim cuvânt s-ar putea spune că Adrian Păunescu vrea să ajungă la Dumnezeu suflând în buciume confecționate din blană crudă de noateni. Ceea ce e imposibil”. □ O altă cronică literară semnează Aurel Martin la volumul Anei Blandiana, *Călcâiul vulnerabil*. Comentatorul observă că, față de placheta de debut *Persoana întâia plural* care era o „planetă de adolescentă... aflată în zodia elanurilor dezlănțuite, a candorilor nedisimulate, a prospețimilor și a efuziunilor, *Călcâiul vulnerabil* e o carte a tinereții mature, cutreierate și de întrebări de neliniști, de sentimentele elegiace, de nostalgii, când sufletul pare dispus să mediteze grav. Cunoaște durerea, distinge în gama cromatică a existenței frecvența nuanțelor întunecate, se zbate hamletian între incertitudini și descoperă că timpul înseamnă și vremelnicie și scurgere, iar viața nu e unica realitate materială, alături de ea schițându-se și contururile celeilalte valori tutelare numite (convențional sau nu) moarte. Diferențele sunt, evident, de viziune, de problematică, de tonalitate, încât străbătând cele două volume ai senzația că e greu să le atribui aceluiași autor. Din ceea ce era substanța plachetei de debut nu se mai păstrează în *Călcâiul Vulnerabil* decât ecouri, (...) nu mai păstrează

aproape nimic din ceea ce dădea, ca atitudine și ca atmosferă lirică, farmec aparte volumului anterior. Problematică, univers de imagini, preocupări, mod de gândire și de expresie, tonalitate, adâncime, perspectivă aparțin aici unei alte vârste psihologice și altor intenții estetice. Poetul are harul, spune Ana Blandiana într-un text programatic intitulat *Darul*, să convertească orice în cuvinte (de unde tragedia lui); visul său e însă «reintrarea vorbelor în lucruri», adică întoarcerea la datul primordial, la esență, la adevărul concret, nealterat, la valorile originale (*Dintr-un sat*). □ Constantin Leu publică proza *În fiecare clipă unul*.

● [„**Viața studentească**”, nr. 5] Revista lansează dezbateră *Studentul și curajul opiniei*. Răspund acad. Șt. Milcu, conf. dr. Paul Popescu Neveanu, conf. univ. Dumitru Almaș, dar și Șerban Cioculescu – profesor universitar, membru corespondent al Academiei Române: *Profesor – student, mentor – discipol*, respectiv Adrian Păunescu, „poet, student” – *Ca buzduganul aruncat de zmeu*. ■ Cităm din răspunsul prof. Cioculescu: „Tineretul de astăzi are o organizație a lui, este orientat politic, îndrumat cu grijă, el nu este în situația în care ne aflăm noi cu decenii în urmă. Am fost întrebat dacă are vreun rol opinia în procesul de învățământ, dacă face parte din ciclul formării omului. Știu că opinia face parte integrantă din formarea personalității. Întrebat dacă profesorul poate deveni un mentor al unui grup de studenți, voi repeta ceea ce am spus public acum câteva zile: cred că ar fi bine ca profesorul luându-și studenții din anul I, să-i ducă până la absolvire. Obișnuindu-se greu cu un stil de muncă (pentru că studenții stau mult în expectativă), abia spre sfârșitul anului universitar, în anul următor, studentul e obligat să se obișnuiască cu un alt stil de muncă și așa se perpetuează situația de la an la an. Altfel, nici studentul nu-și poate cunoaște bine profesorul, nici invers, fapt care este regretabil... Se simte deci nevoia unui sistem mai unitar în studiul universitar, pentru ca apropierea profesor – student să fie posibilă și sub forma mentor – discipol”. ■ „Studentul” Adrian Păunescu: „Cred că la un om tânăr cu oarecare curaj înăscut, stăpânit de neliniște și la urma urmei capabil de a-și gândi serios viața pe o lungă perioadă, opinia și fronda sunt consubstanțiale. Să mă explic. Atâta vreme cât tu, ca individ, nu ai realizat mare lucru, atâta vreme cât gesturile tale nu au în spate un destin limpede, atâta vreme cât destinul tău e mai mult în față, mai mult virtual, orice opinie a ta, ieșită din comun, poate părea frondă. E cazul tinerilor din literatură, care, negând violent un înaintaș, fac frondă până în momentul când afirmă ei înșiși ceva prin ceea ce scriu. Iată eseul lui Eugen Ionescu *Nu*. Privind acum, în calma depunere de decenii, eseul *Nu* este o opinie, una între multe altele, aparținând de drept structurii atât de nonconformiste a marelui dramaturg. Deci, deosebirea între frondă și opinie nu poate fi făcută lesne, imediat, căci e atât de simplu să te înșeli considerând un gest al unui om numai în raport cu începuturile lui, dar e atât de greu să încadrezi acest gest într-un ansamblu, care va încorpora poate docil asprimea

sau ridicolul unei fronde din tinerețe. Fără îndoială că aici, ca și în multe alte judecăți, coeficientul de risc este imens. Mai mult de jumătate din cei ce fac frondă vor rămâne și peste... 30 de ani (dacă ne vor mai interesa) niște ridicoli și acriți frondeuri. Dar atâta vreme cât măcar câțiva dintre cei de astăzi se supun unui curent mai larg și încearcă originalitatea de timpuriu, vor fi mâine *prinți ai opiniilor*, avem toate motivele să numim fronda un fenomen firesc al tinereții”.

5 februarie

- **[„România liberă”]** Ca în toată presa, sunt prezentate premiile Academiei Republicii Socialiste România pe anul 1965. La Secția Științe Filologice, Premiul „Timotei Cipariu” este acordat lui Al Niculescu, pentru studiul *Individualitatea limbii române între limbile romanice*, și lui Gh. Tohăneanu, pentru *Studii de stilistică eminesciană*. La secția de Literatură și artă, Premiul „Mihai Eminescu” îi este acordat lui Adrian Maniu, pentru volumul *Cântece triste. Versuri și proză*, iar Premiul „Ion Creangă” îi este decernat lui Nicolae Breban, pentru romanul *Francisca*.

- **[„Scânteia”]** Sunt date publicității Premiile Secției de Științe filologice din Academia Română. Premiul Timotei Cipariu: *Individualitatea limbii române între limbile romanice*, de Alexandru Niculescu și *Studii de stilistică eminesciană*, de Gheorghe Tohăneanu; Premiul B. P. Hasdeu: [monografiile] *I. Slavici*, de Pompiliu Marcea și *Gheorghe Șincai*, de Mircea Tomuș; Premiul Mihai Eminescu: *Cântece tăcute. Versuri în proză*, de Adrian Maniu; Premiul Ion Creangă: [romanul] *Francisca*, de Nicolae Breban.

7 februarie

- **[„România liberă”]** Radu Popescu semnează cronică dramatică la piesa lui Horia Lovinescu, *Hanul de la răscruce*, pusă în scenă la Teatrul Mic.

8 februarie

- **[„România liberă”]** Despre *Literatura de aventuri și exigențele ei* scrie Mariana Pârvulescu, articol în care propune o taxinomie a acesteia – „aventura eroică și călătoria plină de peripeții pe meleaguri îndepărtate, aventura de manie și spadă, cea științifico-fantastică și aventura de factură polițistă” și identifică trăsăturile eroului principal – „eroul fără pată și prihană, generos și inteligent, curajos până dincolo de limitele obișnuite, gata întotdeauna de sacrificii, fie că acestea sunt cerute de lupta pentru libertate, de dragoste sau de prietenie, de știință sau de justiție”. Dată fiind funcția educativă a acestei literaturi, Editura Tineretului are datoria, în opinia Mariane Pârvulescu, de a a-și „recăpăta profilul inițial, adică acela de colecție care să vină în întâmpinarea celor mai diverse cerințe ale tinerilor cititori față de gen și mai ales a acelor cerințe care implică cunoașterea unor eroi, epoci, evenimente, țări, descoperiri”.

9 februarie

• [„Albina”, nr. 998] Nicolae Jianu semnează un reportaj despre *Porțile de Fier*.

• [„Scânteia”] Aurel Martin intră în disputele despre lirism ale momentului cu articolul *Clîșee vechi și noi în poezie*: „Evident, nu tot ce s-a tipărit în lirica noastră anul trecut concurează la titlul de antologic și nu toți autorii reprezintă (cel puțin deocamdată) valori definitiv afirmate. Cărți ca acelea semnate de Geo Dumitrescu, St. A. Doinaș, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Ion Gheorghe, Ion Alexandru, Ana Blandiana și alții (ordinea e absolut întâmplătoare) demonstrează însă, oricât de discutabile ar fi unele dintre ele, maturizarea (iar în câteva cazuri confirmarea maturizării) unei întregi pleiade de poeți. Prin ei (și nu numai prin ei) se poate vorbi mai accentuat de diversificarea multilaterală a liricii de azi, de efortul și mai susținut de a transfigura universuri, de a realiza versuri în care să ne regăsim proiectați pe noi înșine cu satisfacțiile, aspirațiile, problemele și întrebările noastre. (...) Ambiția de a sparge ramele convenționalului, ale festivalului facial, de a arunca peste bord clișeele de gândire și de expresie, dorința, cu alte cuvinte, de a fi cu adevărat original, e generală. (...) Interiorizarea, tendința spre confesiune, încercarea de a opera cu simboluri, de a răspunde unor teme filozofice fundamentale, de a înțelege omul în timp și spațiu, de a defini existența potrivit unor criterii mai profunde și de a reliefa relații și semnificații cu caracter vital, răscolitor, de a plasa poezia pe orbita eticului, de a descoperi rădăcinile inefabilului, nu sunt date definitorii exclusiv pentru promoțiile cele mai tinere, ci și pentru cei a căror experiență e infinit mai bogată. Cazul lui Eugen Jebeleanu sau Mihai Beniuc (ca să nu citez mai mulți) e elocvent. (...) Paradoxal ori nu, aceste tendințe ajung a se converti în clișee. (...) Părăsind (și nu fără justificare temeiuri) anume formule, nu puțini au alunecat în extrema cealaltă. Unele motive au devenit dominante, exercitând mai ales asupra tinerilor o forță de atracție specială. Rezultatul s-a cristalizat la unii în remarcabile poeme, de mare vibrație afectivă și ideatică, privind condiția umană, setea de absolut, neliniștea creatoare, aspirația spre puritate, spre cunoaștere etc. Spațiul grafic a fost umplut însă nu numai cu împliniri artistice stimabile, nu numai cu voci al căror timbru sună distinct, ci și cu producții mimetice, axate tematic cam pe aceeași elipsă, folosind stilistic cam același sistem de referințe, îngroșând prin repetare liniile unor partituri, nu întotdeauna suficient de diferențiate. (...) Mitul poeziei încifrate, legat de moda de a nu fi înțeles, îi duce pe unii spre o lirică voit contorsionată, încâlcită, ca și cum valoarea unui text literar ar sta, ca la rebus, în dificultăți impuse dezlegătorilor, poezia trebuind să vehiculeze ideea accesibilă, la o adică, doar celor suprarafinați, capabili să intuiască în cutare vers cine știe ce profunzimi ieșite din comun. (...) N-aș vrea să se tragă de aici concluzia (evident falsă) că peisajul liricii noastre ar fi denivelat sau monocromatic. Varietatea tonală la

care mă refeream în preambulul acestor însemnări e reală, iar talentul celor ce o argumentează, prin poemele lor, e indiscutabil. Din păcate, la fel de reală e și primejdia clișeeilor”.

• [„**Scânteia tineretului**”] C. Stănescu recenzează volumul de poezii al lui Ioan Alexandru, *Infernul discutabil*, centrat tematic pe „o materie constituită conflictual, ea conținând în sine posibilitatea conflictului, a luptei”.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 6] Articolul de fond, *Valori, bunuri opere*, semnat de Cezar Baltag, este elaborat pe baza ideilor formulate în *Comunicatul* „cu privire la îndeplinirea planului de stat de dezvoltare a economiei țării pe anul 1966, prima etapă din cincinalul elaborat de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român: „Principiul de bază al politicii partidului nostru în construcția pe baze socialiste a României moderne este dezvoltarea în ritm accelerat a forțelor de producție. Măsura exactă a acestui ritm de dezvoltare ne-o indica cifrele prin lapidaritatea lor cuprinzătoare: numai sporul producției industriale realizat (11,7 la sută) în 1966 față de 1965 depășește întreaga producție industrială a anului 1938. (...) Suflul pozitiv al lucidității timpului nostru constituie hrana materială a oricărei conștiințe active, producătoare de bunuri și opere. Căci conștiința înseamnă activitate. Conștiința este o formă a muncii. Ea este integrată în istorie, primește impulsurile ei și în același timp o creează prin fiecare act al ei. (...) Iar istorie înseamnă (...) acest dinamism al muncii unui popor care creează în bucurie, a unui popor devenit artist prin iubirea cu care își execută opera sa fundamentală. Într-un asemenea timp și într-un asemenea spațiu sensul inimii este să devină imn”. G.C. Nicolescu, Ion Biberi și Valeriu Cristea sunt prezenți cu un grupaj de cronici. Volumul *Noi și cei dinaintea noastră* aparținând lui V. Râpeanu, „cronicar dramatic și literar viori, atent la fenomenul actual, spirit analitic și raportându-se totdeauna la o axă de valori ce-i îngăduie o ierarhizare justă a creațiilor, dublat de un cercetător familiarizat cu metodele istoriei literare”, apare, în opinia lui G.C. Nicolescu, „la o primă vedere cam eclectic unui cititor grăbit”, însă are „meritul că ne dă o imagine vie a multilateralelor sale preocupări, a ponderii și siguranței sale în judecăți, are meritul că oferă câteva prețioase contribuții noi în valorificarea artei noastre de astăzi sau din trecut, într-o carte totuși cu înțelepciune unitar construită din strângerea laolaltă a unora din studiile și articolele publicate de-a lungul ultimilor ani. (...) Într-adevăr, cuprinsul celor cinci părți destul de diverse ale cărții lui Valeriu Râpeanu se așază între un cuvânt de introducere intitulat *Noi și cei dinaintea noastră*, și unul de încheiere, un adevărat epilog, intitulat *Probleme ale moștenirii literare*. Cine vrea să surprindă sensul cărții, trebuie să înceapă prin a ceti aceste două cuvinte de început și de încheiere. Firul care le unește străbate în mod deliberat și puternic toate cele cinci mari părți ce se așază între ele. În perspectiva aceasta, volumul capătă nu numai unitate, dar și o semnificație mai profundă. (...) Este îmbucurător a saluta această carte de elogiare a înnoirilor bazate pe

înlanțuirea sănătoasă a verigilor din lanțul dezvoltării, de prețuire a contribuției înaintașilor – o mărturie a chipului creator în care generațiile formate în ultimele două decenii au învățat să împrăspăteze mereu sectorul lor de activitate pe temelia nepieritoare a creațiilor valoroase din trecut. (...) Sunt grupate aici, în aceste cinci părți, studii, articole sau însemnări de întindere și pondere deosebită. Uneori ne aflăm în fața unor simple note de drum, însă ale unui călător subtil, atent, care știe ce să comunice din domeniul exclusiv al specialității sale. Alteori, ni se oferă cronici literare sau dramatice, articole scrise în diferite ocazii, unele din acestea, cum sunt cele despre Ion Pas, Ury Benador, Ion Lăncrăjan, teatrul lui Alecsandri, Nicolae Iorga și altele devenind adevărate studii, dacă nu prin proporții, prin substanță, prin unghiul deosebit și clar în care este privit obiectul. În sfârșit, întâlnim în aceste pagini și adevărate studii, cum sunt cele despre Cerna, Anghel, dramaturgul Ion Luca, romancierul Peltz. (...) Prin noua sa carte, Valeriu Râpeanu se dovedește un cercetător care gândește, caută, își dă seama de relativitatea unor lucruri, dezvăluie, adaugă față de vechile cuceriri în fiecare din capitolele abordate. Nu de fiecare dată temele sale sunt noi, dar de fiecare dată e totuși ceva nou; un fapt, un unghi de privire nou, o formulare inedită – mărturisind capacitatea criticului de a exprima pe baza unei documentații serioase, personalitatea sa în raport cu scriitorii și cu fenomenele literare”. □ Un alt volum de interes este cel al lui Dinu Săraru, în fapt, un grupaj de cronici teatrale, comentat de Ion Biberi. El remarcă modul în care „Cronicarul înmulțește perspectivele de examen, integrând autorul, piesa și spectacolul unui vast context, alcătuit din numeroase coordonate, de ordin estetic, social, politic, ideologic, etic, proiectându-le, în același timp, pe portativul mai vast al unei evoluții culturale, și, mai cu deosebire, raportându-le la spiritul contemporaneității. Examenul critic nu se reduce astfel la o singură lumină de proiector, ci se încadrează într-o ambianță generală. (...) Dinu Săraru nu se prezintă în fața unei piese de teatru, neprevenit, disponibil, desprins din legăturile care-l solidarizează cu orientările și exigențele permanențelor istorice sau ale actualității. Un spectacol teatral îl îndeamnă să alcătuiască un bilanț, prin mijlocirea unui adevărat dosar de referințe, satisfăcând o nevoie de situație. (...) Atenția distributivă a criticului va cuprinde, în aceste analize, structura pieselor sub toate dimensiunile acestora, oprindu-se însă cu deosebire la sensurile implicite, la armătura ideologică, la semnificațiile etice, educative, sau simbolice, ale pieselor (tâlcul atitudinii tinerilor). (...) Noua lectură, în mănunchi, a cronicilor dramatice ale lui Dinu Săraru ne-a condus la definirea centrului de perspectivă care-i comandă, în convingerea noastră, judecata critică. Credem că diversitatea acestor judecăți trebuie raportată la un principiu călăuzitor, prezent în întreaga activitate a cronicarului. Nu știm în ce măsură acest criteriu a fost elaborat teoretic, sau dacă este rezultatul unei gândiri care, în mod firesc, unește scrutarea logică și intuiția, analiza, adeziunea directă sau actul de neadiacență

și respingere a operelor, a viziunilor regizorale, sau ale jocului actorilor. Totul se petrece însă, în activitatea critică a lui Dinu Săraru, ca și cum autorul și-ar fi organizat viziunea teatrală pe principiul unei unități integrative, presupunând însușirea unui autor, a unei piese, sau a unui spectacol, într-o structură social-culturală bine definită. (...) Se poate urmări, de altminteri, în toate aceste cronici, măsura în care criticul înțelege să exprime prin considerații analitice același principiu general, cu aplicații atât de multiple și ramificate, conducând deopotrivă la elaborarea psihologică a personajelor, care vor trebui să exprime țeșătura intimă a întregii piese, la interpretarea regizorală, la cadrul scenografic, sau la jocul actorilor. În acest sens, am putea reduce metoda critică a lui Dinu Săraru la simțul acestei coerențe interioare a pieselor și spectacolelor: tot ceea ce neagă, depășește sau știrbește această unitate de structură a pieselor, considerate ca opere integrate într-o atmosferă culturală și transpuse într-un spectacol, va fi recuzat de critic, cu simț acut al discrepanțelor și stridențelor. Vivacitatea spiritului lucid al lui Dinu Săraru, călăuzit de nevoia pozițiilor clare și conducând la concluzii răspicate, își află astfel o întemeiere teoretică implicită, care ar putea fi, poate, cândva, lămurită teoretic”. □ Considerându-l pe I. Negoieșcu drept un critic „de o valoare excepțională, dar fără ecouri, lipsit de autoritatea mai extinsă la care ar fi avut tot dreptul”, Valeriu Cristea este de părere că recentul volum, *Scriitori moderni*, „e o surpriză în sensul că ne permite să măsurăm abia acum statura adevărată a criticului, care e prodigioasă. (...) Justificările istorice nu ajung. I. Negoieșcu trece scriitorii examinați prin filtrul unei sensibilității foarte rafinate, și rezultatul nu e, cum s-ar putea crede, penuria, ci belșugul. Privită din acest unghi de subtilitate și erudiție, imaginea literaturii române nu numai că nu sărăcește, ci dimpotrivă se împodobește cu noi jerbe de lumini. Această acțiune de reconsiderare estetică își relevă o inestimabilă potență patriotică: literele românești dobândesc noi titluri de noblețe. Metoda comparatismului implicit se sprijină aici neoscilant pe trunchiul unei erudiții superioare, care îi permite lui I. Negoieșcu să se miște cu deplină siguranță prin câteva literaturi străine (franceză și germană în orice caz). (...) Scrisul lui I. Negoieșcu mai strânge o dată laolaltă, într-o sinteză plină de strălucire, doi factori necesari ai vieții literare, ce tind din păcate să devină autonomi criticul și eruditul. (...) Cu volumul compact *Scriitori moderni* un critic de prima mână reintră spectaculos în prim-planul literaturii. □ Publică versuri Nina Cassian, Eugen Frunză, Gabriela Melinescu și Ion Sofia Manolescu. □ Nuvela lui Mihai Pelin are titlul *Fularul cu centauri*. □ Sergiu Pavel Dan este autorul studiului *Proza lui V. Voiculescu*, în care sunt apreciate cu entuziasm calitățile creației epice voiculesciene: „O proză de un puternic relief și originalitate, implicând o viziune unitară asupra lumii, scrisă cu energia și rafinamentul unei vocații, acreditează opinia că apariția în volum a povestirilor va însemna o dată în literatură. Unghiul de observație va fi acela al mesajului fundamental, prezent ca o adevărată coloană

de susținere în majoritatea povestirilor: elogiul naturii și al omului care trăiește în intimitatea ei.. Căci, din perspective neobișnuit de variate și într-o eflorescență a fabulației neașteptat de bogată, proza lui Voiculescu reînvie tradiția acestui motiv predilect al literaturii române. (...) V. Voiculescu în straturi de o nebănuită profunzime. Eresul legendar, oniricul, totemismul, magia, mentalitatea tribală, superstiția folclorică, sunt, după cum s-a văzut, câteva din aceste niveluri. Reactualizând o problematică glorios reprezentată în literatura noastră de la Eminescu și Sadoveanu la Pavel Dan și Gala Galaction, noul prozator îi lărgeste considerabil perspectiva, plasând-o în spații care-i aparțin pe de-a-ntregul". □ La rubrica *Poezii despre ei înșiși și despre poezia contemporană*, din răspunde întrebărilor redacției Virgil Teodorescu. Astfel, printre momentele însemnate ale creației sale, el identifică „întâlnirea cu materialismul dialectic. Această întâlnire s-a petrecut prin 1931-32. Începând de prin 1932-33 am colaborat la mai toate publicațiile de stânga și la cele care apăreau sub îndrumarea Partidului (efemere adesea): «Tânăra generație», «Era nouă», «Reporter», «Pegas», «Critica», «Fapta» etc. încercând să scriu o poezie în care încărcătura revoluționară era cu totul alta decât a poeziilor publicate, de pildă, la *Șantier*, sentimentale și prea directe". □ În altă ordine de idei, poetul consideră că succesele anului 1966 în lirica românească sunt cărțile unor: Geo Dumitrescu, St. Augustin Doinaș, Nina Cassian, Ion Caraion, Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ion Alexandru. Aș vrea să mai remarc poezia lui Leonid Dimov, al cărui volum, se află de câteva zile în librării. „Tendința actuală a poeziei noastre este evidentă: efortul de-a elibera gândirea de vechile tare, de vechile complexe. De aici dorința laudabilă de a inova, de-a afla noi eșichere verbale, de-a împrumuta cuvântului un sens inedit, de a ruina, într-o măsură, sintaxa. Dar trebuie să remarcăm că de multe ori tinerii poeți își închipuie numai că fac lucrul acesta, inventând pentru a doua oară mașina cu aburii pe care o conduc de-a lungul câmpiei, printre turme de oi, ca niște glorioși mecanici. Acești poeți, încoronați sau nu, sunt regii falsului experiment, precipitatul galben al confuziei și al orgoliului impulsiv, cei care aruncă pietre în toate fântânile întâlnite în cale". □ În final, Virgil Teodorescu încearcă să contureze „posibilitatea ca poezia noastră să îmbrățișeze mai viu și mai adânc elanurile și frământările colectivității, universul spiritual și aspirațiile cele mai firești ale poporului nostru, ale omului de astăzi în general". El reproduce afirmația lui Eluard, care spune că „poetul e cel oare inspiră mai mult decât cel care e inspirat și că el trebuie să vadă avalanșa înainte de prăbușirea zăpezii. În momentul în care complicatul său ochi de scafandru și-a reglat mecanismul, acest sublim aparat optic nu trebuie deviat printr-o intervenție din afară. În ochiul unui poet sunt condensate, în niște viziuni speciale, să zicem: bătălia de la Podul Înalt, lupta eroică a muncitorilor de la Grivița, topite însă în așa fel încât el deslușește imaginea aproape exactă a viitoarei hidrocentrale. (...) eu cred că poetul trebuie să vadă nemijlocit și nestingherit aceste lucruri în așa fel încât poezia lui să includă acțiunea și să o depășească”.

• [„Tribuna”, nr. 6] Se marchează un moment aniversar pentru revistă, în sensul că „Tribuna” împlinește două decenii de existență. Acestui moment important îi sunt dedicate, chiar de pe prima pagină articolele: X, semnat de Dumitru Mircea, *Decennalia Feliciter*, semnat de acad. C. Daicoviciu și *După zece ani*, de Ioanichie Olteanu. Momentul aniversar își găsește reflectare și în articolul *O „Tribună”...*, de Mircea Zăciu. □ Poeme de Al. Philippide (*Aud o ușă*) și Mihai Beniuc (*Mai mult îmi place*) sunt inserate pe prima pagină. □ Fragmentul (*Cântul al III-lea*) din *Infernul* lui Dante, în traducerea lui D. Popovici, este completat liric de Radu Stanca (*Umbra*) și Ion Bănuță (*Panorama moștenirii*). Într-un „lot compact” de poeți se prezintă, precedați de versuri *Infinit* de George Macovei, *Zeu nevăzut* de Aurel Rău, *Pitulicea* de Aurel Gurghianu, *Trup* de Victor Felea, *Cândva călătoream spre Poarta-blé* de Leonida Neamțu, *Ucaz către cuvinte* de Alexandru Lungu, *Silvestră* de Gheorghe Chivu, *Numărând pietre* de Ion Arcaș, *Carpatină* de Ion Răhoaveanu, *Tainele* de Nicolae Mărgineanu, *Trandafir strivit* de N. Pârvu, *Romanță* de Miron Scorobete, *Axiomă* de Negoită Irimie, *Cuvintele animal* de Ana Blandiana, *Totul e*, de Ion Pop, *Noapte de iarnă* de Gh. Pituț și *Semnul* de Nicolae Prelipceanu. □ În acest număr apar povestiri mai vechi și mai noi: *Dealurile* de Ion Agârbiceanu, prozele *În spațiu și timp* și *Caietul II*, Paris, 1937-1938, de Ion Vlasiu, fragmente din romanele *Paranteze* de Teofil Bușecan și *Vânătoarea* de Vasile Rebreanu, dar și *O sinucidere nemaipomenită*, fragment din romanul *Savantul din valiză* de Grigore Beuran, precum și *Lumină moartă* de Augustin Buzura. □ Pe ultima pagină a revistei *Tribuna* este preluată dezbaterea *Quo vadis poesia?*, la care respondenții sunt: Albert Ayguesparse, Maurice Fombeure, Jean Rousselot, Robert Sabatier, Lionello Fiumi, Ramon de Garciasol, James T. Farrell.

10 februarie

• [„Contemporanul”, nr. 6] Florica Ichim, N. C. Munteanu, Mirela Nedelcu și Monica Săvulescu realizează o amplă anchetă pe tema *Cum stăm cu dramaturgia originală?* Răspund Tudor Mușatescu, Aurel Baranga, D. R. Popescu, Horia Lovinescu, Al. Mirodan, Theodor Mazilu, Ion Băieșu. Răspunsurile sunt diferite. Ion Băieșu reclamă că i s-a cerut „să jumulească piesa de foarte multe pene a căror culoare mie-mi plăcea”. Aurel Baranga se întreba „de ce ni se cere mereu îndrăzneală, nouă dramaturgilor și de ce nu se cere aceeași virtute și directorilor de teatru căci o viață teatrală e un act de voință și curaj colectiv”.

• [„Glasul patriei”, nr. 5] Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică *Vacanța studenților*. □ Virgil Carianopol publică poezia *Strămoșii*. □ Gheorghe Tomozei publică „*Cartea mea-i, fiule, o treaptă...*”, despre „Luna cărții la sate”: „*Cartea la sate* a căpătat sens abia în anii dreptei domnii a poporului. Au fost și în trecut cărturari care – după vorba cronicarului – s-au nevoit a face

astfel ca în așa țaranului, alături de masa cu străchini înflorite și alături de bucate și fructe, să poposească oaspe de oricare oră, cartea. Ei au încercat să spargă un zid sufocant ce separă lumea vetrelor de lut de vatra de înțelepciune a cărții, de plugul suav al cuvântului despicând întunericul. Strădaniei acestor bărbați concretizată de cele mai multe ori în tipărirea de calendare ori broșuri vândute prin iarmaroace, în datorăm faptul că, deși cu palidă lumină, flacăra a ars și ajunși pe băncile școlilor de la oraș, copii de țărani s-au înnumărat mai târziu printre cărturari de frunte ai neamului nostru”. ■ Nichifor Crainic semnează **Frații Teodoreanu**: „Reeditându-se recent *Hronicul măscăriciului Vălătuc* și *Ulița copilăriei*, numele fraților Teodoreanu capătă o nouă circulație literară. (...) Ce-ar fi fost dacă acești doi frați ar fi colaborat ca scriitori tocmai fiindcă erau talente așa de deosebite și fiindcă se iubeau atât de mult? La fecunditatea lui Ionel s-au fi adăugat simțul măsurii și spiritul critic al lui Păstorel”. ■ Radu Gyr publică poezia *Portret*.

11 februarie

• [„**Scânteia**”] Paul Everac publică *Actul de la Hălmagiu*, piesă într-un act, în care eroul principal este Avram Iancu.

• [„**Scânteia tineretului**”] Scriu despre importanța *Premiilor* Uniunii Tineretului Comunist Mihai Beniuc, Demostene Botez și Ștefan Aug. Doinaș. □ Secțiunea *Debut* prezintă poeziile Elisabetei Niță, care îmbină în mod autentic „unda de lirism”, „reflexele unei mitologii poetice în devenire” și „transcrierea nudă a impulsurilor juvenile”.

• [„**Cronica**” *an II, nr. 6 (53)] *Cronica literelor* cuprinde proza semnată de Corneliu Ștefanache, *Moartea cosașului de tablă*. □ La secțiunea *Cartea*, Mihai Drăgan semnează articolul dedicat lui N. D. Cocea. □ *Preludii* este titlul articolului semnat Horia Zilieru. □ La *Note și comentarii* sunt consemnate mai multe apariții editoriale: A. E. Baconsky, Gh. Grigurcu, V. Voiculescu, Marin Sorescu, Vladimir Streinu, Al. Piru, Violeta Zamfirescu, Victoria Ana Tăușan și Dragoș Vrânceanu. □ La *Ancheta „Cronicii”*, Constantin Călin semnează articolul *Contemporaneitate și univers artistic (VI)*: „N-am ambiția de a oferi o definiție spiritului modern, ci de a numi doar câteva din determinările noțiunii. Înțeleg în literatură, prin spirit modern, o atitudine estetică proaspătă, nealterată de prudență și rutină, capabilă a sesiza germeii unei noi tematici și modalitățile de expresie conforme ritmului sufletesc al omului contemporan. Spiritul modern e o stare de avânt, e însăși energia, tinerețea, surpriza și farmecul unei literaturi.” □ La rubrica *O carte pe săptămână* apare articolul semnat de Al. Andriescu și dedicat volumului *Opere* de Al. Macedonski. □ „*Cronica*” pe glob conține fragmente de lirică iugoslavă: *Despre noi*, *Dilemă* și *Spre cine știe unde*, de Cornel Bălică, *Urme*, de Miodrag Miloș și *Caut ceva și Mii de stele*, de Simion Drăguța.

• [„Flacăra”, nr. 7] Se semnaleză apariția volumelor: *Versuri*, de Ion Țugui („poet de reale resurse”), *Lumină întârziată*, de Horia Gane, *Versuri*, de Lucian Blaga, „o nouă ediție (...) Selecția și prefața aparținând poetului Aurel Rău. E un nou prilej de delectare cu această mare poezie, de meditație fertilă. Selecția, chibzuit organizată, grupează poeme dintre cele mai însemnate ale acestui autor.” □ Eugen Frunză publică scrierea *Un parazit*.

• [„Luceafărul”, nr. 6] Evidențind calitățile de critic dramatic ale lui Dinu Săraru, Valeriu Râpeanu îl încadrează în categoria „celor stăpâniți realmente de demonul teatrului”. „Cronica lui, scrisă sub impresia momentului, are această valoare de reacție imediată în fața evenimentului și poartă amprenta unei poziții categorice, fără învăluiri strategice, și retractări diplomatice. De aceea, în cronicile pe care le semnează săptămânal, Dinu Săraru este interesat mai întâi de ceea ce spune și abia după aceea de modul în care spune. Mi-am întărit această impresie recitind primul său volum în paginile căruii își adună cronicile dramatice, dedicate teatrului românesc de ieri și de astăzi. Într-adevăr, cronicile sale par scrise dintr-o suflare și adeseori ai impresia că Dinu Săraru re trăiește spectacolul cu toate corolarele lui și nu are liniște până nu așterne pe hârtie tot ce gândește. Ceea ce îl face să spună lucrurilor pe nume, să se delimiteze de confrății săi care și-au exprimat mai înainte părerile sau să se ralieze mai rar, ce-i drept, unui punct de vedere cu care părerile sale realizează o joncțiune.. Dar totul este scris la o tensiune care nu permite nici fraza înflorită, nici întorsături de stil, nici căutări de cuvinte sclipitoare și rare. Dimpotrivă, ceea ce îl caracterizează este o anume netezime și uneori chiar asperitate a stilului. (...) Recitite în volum, cronicile lui ne demonstrează că a emis asupra celor mai multe din aceste piese judecăți exacte. Timpul a ratificat impresiile sale, unele în întregime, altele parțial. Volumul său nu are deci numai un interes pur istoric, acela de a ne permite să refacem climatul ce a existat în jurul unei piese sau alteia, ci cred că lui ne putem adresa cu încredere, de multe ori atunci când vrem să emitem o judecată asupra unei piese sau a unui spectacol. Dinu Săraru nu s-a înșelat nici în cazul unor piese de valoare ale repertoriului nostru scrise de Horia Lovinescu, Paul Everac, Al. Voitin, Aurel Baranga, dar nici în cazul unor lucrări ale altor autori dramatice ce au marcat momente mai puțin fericite din teatrul românesc al ultimilor ani: Sidonia Drăgușanu, Ionel Hristea. (...) Anume articole, cu titluri categorice, anume puneri la punct intempestive i-au creat lui Dinu Săraru o fama de spirit, ce are voluptatea negației. Vom vedea recitindu-i cronicile că acest demon nu-l torturează obsesiv deși, unele durități verbale s-ar cere «periate», ca și anumite formulări prea categorice. Un pamfletar care nu-i dă pace stă uneori la pândă în ființa lui Săraru. Deci, să-i dăm lui Dinu Săraru ce este a lui Dinu Săraru și să nu-l nedreptăm. (...) Dar, după ce am închis coperțile acestui volum care strânge rodul unei pasiuni nedezmințite pentru teatrul românesc și interpretii săi contemporani, ne-am dat seama că ceea ce a

scris Dinu Săraru a fost animat de dorința neconținutei propășiri a acestei nobile arte, că prin cronicile sale a pledat pentru un teatru de calitate că nu a făcut rabat neîmplinirilor și contrafacțiilor. Sunt calități îndestulătoare pentru a ne apropia cu încredere de acest volum de cronici dramatice”. Proza acestui număr este asigurată de povestirile lui Paul Goma, *Logodnicii vin și pleacă* și *Singurătate*, de Radu Cosașu.

12 februarie

- [„Scânteia”] Despre 1907, anul însângerat, scrie Ion Pas: „Comemorarea a 80 de ani de la întâmplările de atunci ocupă adevărata-i semnificație în zilele marilor transformări ale epocii noastre socialiste, când poporul, liber, stăpân pe destinele sale, cunoaște în sfârșit prețul și frumusețea vieții. Dar despre evenimentele însângeratului 1907 mai sunt multe de spus”.

15 februarie

- [„Scânteia tineretului”] Mihai Ungheanu recenzează volumul *Poezii* de Gh. Tomozei, „un creator cu complexul creației înaintașilor.”

16 februarie

- [„Scânteia”] Valeriu Râpeanu și Adrian Anghelescu se ocupă de ancheta cu titlul *Ce personaje de pe scena societății de azi vor sta în centrul viitoarelor dv. opere?* În preambulul anchetei se arată: „Realizarea unor tipuri umane reprezentative, autentice, viabile este o preocupare fundamentală a scriitorului – acesta constituind condiția de bază a valorii și trăinicieii operei literare. Realitatea înconjurătoare atestă o vastă galerie de tipuri umane cu atribute noi și vechi ce se transformă neconținut sub impulsul vieții sociale, al noilor norme morale, al gândirii filozofice proprii societății noastre socialiste. Scriitorii, prin experiența lor de viață, prin aria lor de preocupări, prin afinitățile sufletești și pregătirea lor intelectuală se simt mai apropiați de unele din aceste tipuri a căror evoluție o urmăresc îndeaproape, căutând să o materializeze în operele lor. Pentru a vedea spre ce se îndreaptă preocupările actuale ale unora din prozatorii și dramaturgii noștri, am organizat această anchetă rugându-i să vorbească cititorilor despre tipul social care se află în prezent în atenția lor și care va sta în centrul viitoarelor lor scrieri”. La întrebarea *Ce personaje de pe scena societății de azi vor sta în centrul viitoarelor dv. opere?*, răspunde, între alții, Zaharia Stancu: „Nu m-a preocupat până acum și cred că nu mă va preocupa nici pe viitor un singur tip social. Viața a fost dintotdeauna complexă, cu aspecte umane multiple, cu tipuri felurite. Dezvoltarea societății noastre socialiste accentuează această complexitate și îi dă un sens cu totul nou. (...) Planurile mele de viitor? Până la completarea ciclului *Desculț*, poate, încheierea romanului, *Rădăcinile sunt amare*, și, pentru viitorul apropiat, publicarea unui volum de *Confesiuni* – al cărui prim

capitol a apărut chiar în paginile acestui ziar. Am pe masa mea de lucru un vast roman al cooperativizării agriculturii și al oamenilor care au înfăptuit-o”.

□ Horia Lovinescu: „Până nu de mult aş fi putut răspunde fără ezitare la această întrebare. Cei care mi-au urmărit literatura știu că intelectualul român dintr-o epocă istorică determinată (anii de după război) a format cu predilecție obiectul observației mele scriitoricești.. (...) Ceea ce mă interesează tot mai mult e omul, indiferent de categoria în care se încadrează. Nu un om abstract, ci omul timpului și preocupărilor noastre. Dorința mea ar fi ca oricine, indiferent de locul lui în mozaicul social, să se recunoască măcar parțial în literatura mea”.

□ Ion Lăncrănjan: „Aminteam într-un articol de drumul străbătut în ultimii douăzeci de ani de către un revoluționar român, de către un om care a crescut și s-a maturizat în această perioadă grea și frumoasă, devenind mai complex, pierzând câte ceva și câștigând altceva, apropiindu-se uneori de ceea ce numim noi esență umană – de omenie și de demnitate – depărtându-se alteori, trăind, într-un cuvânt epoca, clădind-o, punând în edificiul ei sudoare și sânge și câte un sâmbure miraculos de încredere în om și în forța sa veșnic vie, de neînfrânt. Acesta este „tipul social“ care mă preocupă acum, eroul la care visez și pe care aş vrea să-l așez în centrul unui roman de strictă actualitate. Lucrez la altceva, dar gândul îmi fuge mereu spre cartea cealaltă, spre eroul amintit, care nici nu are încă un nume. Și-n câte-un răgaz, prezența lui devine atât de vie și de copleșitoare, încât mă uimește și mă tulbură, mă împinge parcă din urmă să încep, să adaug prima frază – «În anul 1944 I. J. (?) avea optsprezece ani...» – să-i deschid drum printr-un labirint prin care am trecut și eu cândva”.

□ Szabó Gyula: „Scriitorii obișnuiesc, în general, să-și scrie autobiografia abia după ce ajung la o vârstă mai înaintată. Când au, adică mai multe de văzut dacă își aruncă ochii înapoi, decât dacă privesc înainte. Cei mai mulți scriitori își alcătuiesc autobiografia abia când pot să-și cumpănească viața și epoca în care au trăit cu înțelepciunea pe care ți-o dăruiește o bogată experiență de viață și o matură judecată. Dar uneori istoria zămislește câte-o epocă, iar în cadrul acelei epoci câte-o soartă omenească, ce fac – cum se spune – cât schimbări produse altă dată în decurs de veacuri, ce fac cât sute de ani de experiență de viață. Cred că nu exagerez de fel afirmând că epoca în care generația din care fac parte și-a trăit tinerețea este tocmai dintre acestea. (...) Toate astea, la un loc au zămislit în inima mea tema unui roman. Trebuie să descriu, mi-am zis, drumul urmat de generația care a deschis ochii înțelegerii în vremea celui de-al război mondial. Mai precis: trebuie să descriu calea urmată de intelectualitatea provenită din popor, din această generație. Firește, scrierea va căpăta ceva din specificul romanului autobiografic numai dacă, dându-i un colorit autobiografic, viața și profesia mea vor semăna cu viața și profesia intelectualilor aparținând generației despre care este vorba”.

□ Vasile Rebreanu: „Vorbind despre preferința mea pentru puritate și candoare, pentru omul ingenuu care pe parcurs devine un ins ce

descoperă adevăratele arme pentru a înlătura răul și care descoperă adevăratul sâmbure al răului – voi spune că acest tip uman mă preocupă pentru faptul că-l consider legat de un proces istoric – social, bine determinat, cel al societății noastre socialiste. Societatea în care omul se eliberează de îngustimi, devine liber de prejudecăți, își regăsește fondul funciar sublim și își află mijloacele și posibilitatea de a face bine, de a fi un om activ, de a construi pentru sine, pentru cei din jurul lui, pentru urmașii săi și ai poporului din care face parte”.

□ Al. Mirodan: „Tipul social care mă preocupă este omul inteligent, care alege contactul cu agresivitățile vieții, care știe să răspundă, într-o împrejurare sau alta, într-un chip sau altul, prin hotărâri ce se întruchipează în acte. Omul se află neconținut în situația de a alege, ca și cum ar circula pe un drum presărat, din kilometru în kilometru, cu încrucișări, devieri sau deschideri multilaterale. Săgețile indicatoare oferă mai multe posibilități: încotro te îndrepti? (...) Tipul «omului inteligent care alege» m-a atras, cu precădere, dintotdeauna. El este și personajul principal al piesei la care am lucrat în ultima vreme și pe care o termin zilele acestea”. □ Al. Ivan Ghilia: „Este vorba de un roman mai amplu, cu o largă desfășurare în timp, din care am scris peste 200 de pagini și l-am părăsit acum patru ani în urma dificultăților ivite de ordin compozițional, speriat pur și simplu de vastitatea materialului epic ce-mi apărea, la acea dată, de nestăpânit artistic. Între timp am definitivat și predat Editurii pentru literatură romanul *Îngeri biciuiți*, dar obsesia cărții întrerupte nu m-a părăsit. Dimpotrivă, cu cât înaintam în redactarea *Îngerilor*, romanul celălalt se așternea de la sine; realitatea brută și autentică povestită de personajele vii (din viață) – căci romanul urmărește în toate articulațiile și etapele nodale istoria unei familii contemporane, coborând, prin treptele ei genealogice, până la rădăcinile pierdute în timp ale neamului – se împletește polifonic cu ficțiunea, planurile, unghiurile de „filmare“, disociindu-se și fixându-se de la sine într-un format capricios, sinuos. Firește, găsirea unei „formule“ nu elimină celelalte dificultăți”.

● [„*Albina*”, nr. 999] În amintirea grevei ceferiștilor, Cicerone Theodorescu publică fragmente din amplul său poem, *Calea Griviței* „...Așa veni – așa -nflăcărata / Zi din februarie-a lui treizeci și trei/.../ (...) Cu toții, erau gata/ Ca unul,/ De grevă/ (...) / v-duceți aminte.../ cereau ceferiștii dreptate și hrană./ Le luase și blidul de linte!/ Dreptatea orbise!”.

● [„*Gazeta literară*”, nr. 7] Nicolae Breban scrie articolul de fond, *Memo-ria pământului*, în care se referă la împlinirea a șase decenii de la izbucnirea răscoalei din 1907, mișcare distinsă prin „anonimatul conducătorilor”: „Este ceea ce îi dă acestei revolte un caracter atât de spontan și de simbolic în același timp. Începută în primăvara lui 1907, în nordul Moldovei, pe întinsele moșii ale lui Mitriță Sturdza, ea curge în jos, de-a lungul hărții României de atunci, ca o magma a istoriei, iar la mijlocul primăverii aceluiași an, ardea în Muntenia, în locurile din care avea să se inspire apoi unul din monumentele

scrisului românesc modern: **Răscoala** lui Liviu Rebreanu. Nimic nu părea să organizeze această mișcare atât de generală, de unitară și de implacabilă, am putea zice. (...). Și pentru că nu găsim la suprafața ei pe cei care au inițiat-o și condus-o vom admite cu necesitate că există în fibra acestui popor instinctul treaz al dreptului său istoric și omenesc, instinctul existenței sale libere. Ce e ciudat, ridicol chiar, e faptul că burghezia stăpână în acei ani l-a desemnat pe poetul George Coșbuc ca pe unul din «instigatori», numai pentru că poezia sa *Noi vrem pământ* circulase imediat după ce a fost scrisă, cu o iuțeală și eficacitate – în ordinea revoltei morale, bineînțeleș – neîntâlnită până atunci la vreuna din produsele poeziei culte. (...) Ceea ce e curios într-un fel e că, totdeauna când a venit vorba despre această mare revolta țărănească, întâmplată în secolul nostru, ea a fost tratată mai mult ca un eveniment singular, fără să fie pusă în legătură cu evenimente de aceeași structură, deși exemple, apropiate în timp, nu lipsesc de fel din istoria atât de frământată a secolului național în care trăim. Astfel, la numai douăzeci și șase de ani, după înăbușirea atât de sângeroasă a mării răscoale țărănești, o altă revoltă vine să se alăture, ca o coloană, celei din 1907, de data aceasta ca un semn al existenței istorice și profund mature a clasei muncitorești din România, greva generală de la atelierele Grivița, 1933, culme a unei întregi stări de spirit revoluționare care cuprinsese țara cu patru ani înainte, odată cu greva din Lupeni 1929. Aniversăm în această lună și în această săptămână, treizeci și patru de ani de când a sunat peste cartierele Bucureștiului sirena de la Grivița, chemând ca un glas puternic, lucid și profetic în același timp, întreaga țară la rezistență împotriva împilării și mizeriei în care un șir întreg de guverne – prea puțin diferite – adusesse țara, și împotriva fascismului în istoria căruia, același an '33, a fost cel care a marcat darea pe față, cu brutalitate și cinism a acelor obiective ce aveau apoi să ducă – folosind apatia și tembelismul general al păturilor conducătoare – la acea tensiune infernală ce a explodat apoi în tromba de suferință și distrugerii ce a fost ultimul război. O linie clară, dreaptă, de o evidentă simbolică, leagă aceste două mari mișcări de conștiință socială a poporului nostru leagă toate marile noastre mișcări revoluționare, arcuindu-se ca un curcubeu tricolor peste memoria acestui pământ. De o înaltă semnificație pentru legătura intimă, structurală dintre cele două mișcări care au angrenat, la date istorice aproximativ apropiate, cele două clase sociale înfrățite ale României a fost sărbătoarea încheierii colectivizării totale a agriculturii – unul din obiectivele și rezultatele cele mai de seamă ale Griviței '33 și ale întregii noastre mișcări muncitorești, care a reunit sub aceeași cupolă 11.000 de reprezentanți ai țărănimii românești, o cifră de două ori simbolică în istoria poporului nostru și care arată cu o plenitudine impresionantă invizibilă și electrică legătură – și e vorba aici de o electricitate a inimii noastre naționale – între marile eroice jertfe, sfinte nouă, și marile și istoricele noastre victorii, repurtate astăzi, în zilele unei României atât de noi, într-o ființă milenară, sub steagul glorios de

mătase roșie al Partidului Comunist Român”. □ Cronica literară la volumul **În absența stăpânilor**, de Nicolae Breban este semnată de Eugen Simion. Fără să aibă „de la început, știința captației”, demarând „greu”, criticul este de părere că prima secvență, *Bătrâni*, „e și cea mai puțin concludentă sub raport epic; „până intri în atmosfera cărții și dai de tonul adevărat al narațiunii treci printr-o pădure de mici eseuri despre senzualitatea bătrânilor, despre pictură sau considerații speciale, amănunțite, privitoare la gesturile unor indivizi care n-au ieșit încă, pentru a interesa cu adevărat, din zona de penumbră a cărții. (...) Vitalismul prozei lui Breban se fixează pe terenul psihologiei feminine, în narațiunea cea mai întinsă (de fapt un mic roman), *Femei*. Aici forța analizei nu mai întâmpină, ca în *Bătrâni*, obstacolele eseisticii detașate de materialul epic, esențial pentru literatură oricum ai judeca lucrurile și orice formulă epică ai adopta. *Femei* e romanul unei tinere, E.B., cartea mai întâi a unei adolescente curioase, lucide, conștiință rebelă a familiei sale. Asemănarea ei cu **Francisca**, sub raport moral, e evidentă. (...) E. B. ca și Francisca are în firea ei intimă ceva nefemeiesc, bărbătesc, o luciditate maximă, o forță de reținere și de propulsare, în situațiile limită: are, cum spune chiar ea, caracter, domină instinctele și-și ocrotește feminitatea. Dând la o parte învelișurile vitaliste, nietzscheene, ale acestei literaturi, superioară esteticeste, descoperi notele prozei ardelenesti, unde femeile sunt întreprinzătoare, voluntare. (...) **În absența stăpânilor** verifică o vocație de analist pe care **Francisca**, romanul anterior o fixase în reprezentările unei proze durabile, esențial intelectuală. Prin *Femei* și *Copii*, cartea recentă le depășește în finețea disocierii morale și forța evocării. În *Bătrâni* aripile prozei mari sunt împiedicate de eseistica abstractă, ce parazitează, cu toată dialectica ei subtilă, pe marginea notației epice. În N. Breban zace un demon al speculației; analistul trebuie să-l supravegheze pentru a nu-i da libertăți pe care epica sa densă, fundamentală, nu le cere”.

• [„**Tribuna**”, nr. 7] Mihai Beniuc (*Către oameni*), George Macovescu (*Iarna albastră*) și Simion Stolnicu (*Cântec simplu*) versifică pe prima pagină. □ Ion Manițiu semnează articolul *Blaga și teatrul*, un demers care demonstrează că „teatrul este pentru Lucian Blaga o preocupare serioasă și temeinică, legăturile cu el fiind vechi și statornice, manifestându-se încă din primii ani ai adolescenței.” Dramaturgia lui Blaga este „demnă nu numai de cercetat cu toată atenția, ci și a fi readusă, prin ceea ce are ea mai bun, neîntârziat la lumina rampei.” Fără a epuiza întreaga problematică, semnatul articolului concluzionează: „se înțelege că rândurile așternute până aci nu constituie decât o introducere – obligatorie – pentru cunoașterea, chiar sumară, a universului dramaturgiei blagiene, despre care, după cum de asemeni se înțelege, urmează să vorbim în continuare”. □ Cronica literară conține *Patru cărți de versuri*, ale autorilor Horia Zilieru, Ion Sofia Manolescu, Valeriu Gorunescu și Adrian Păunescu. Pentru început, cronicarul îl așează în centrul

atenției pe Horia Zilieru cu volumele *Florile cornului tânăr*, *Orfeu îndrăgostit* și *Așa se întâmplă în septembrie*. Poetul „s-a asimilat complet temperamentului moldav, căci, îndrăgostit fără dezlegare, își poartă pașii mereu printr-o natură de basm și legendă, pe care o transcrie în versuri cu foșniri de mătasă, impunând anume un parfum de romanțioasă melancolie”. □ Alte comentarii se referă la volumul *Soare scufundat*, de Ion Sofia Manolescu care „evocă în imagini de un realism sever copilăria ruptă de satul natal, a cărui realitate la orice întoarcere trezește în suflet amintiri dureroase”. (...) „atrage atenția asupra unui poet cu un timbru distinct (chiar dacă uneori se resimt rezonanțe din Voronca), al cărui drum artistic a atins aici altitudinea maturității sale depline.” □ Valeriu Gorunescu este prezentat drept un poet „însetat de spații largi, de plecări îndrăznețe pe căi stelare reflectate în mări duble.” Versul său „este degajat, cu cadențe largi și cursiv discurs poetic, prea adesea însă declamator și declarativ”. □ Ultimul dar nu cel din urmă este Adrian Păunescu. Acesta „își permite cultivarea cu dezinvoltură a unei perfecte beții de cuvinte. Ideile, și nu este un poet lipsit de idei, se descifrează greu în labirintul unor construcții de hățișuri metaforice voit șocante și voit ostentative, capabile să uimească și să consterneze fantezii anchilozante, prin ineditul lor și mai ales prin debitul cu care se înlănțuie într-o rostogolire de avalanșă ori, (...) într-o explozie nucleară în lanț.” □ Proza și versurile acestui număr au drept protagoniști pe Valeriu Varvari (*Întâlnirea*), Viorel Știrbu (*Fiind vorba de o seară oarecare*), iar cu poezie pe Ioana Câmpu. □ Articolul despre *Timotei Cipariu și ziaristica transilvăneană* este semnat de Ioana Botezan: „Marele filolog și istoric român transilvănean și-a dedicat întreaga sa viață cultivării și ridicării neamului său pe o treaptă superioară. Valoros și neobosit cărturar și cercetător în domeniul filologiei și istoriei, (...) Timotei Cipariu are și meritul de a fi fost un deschizător de drumuri în publicistica românească din Transilvania.” Toate ziarele sale (sunt menționate *Nunciul*, *Organul Luminării* devenit ulterior *Organul Național*, *Învățătorul Poporului*) deși au avut o existență scurtă, „totuși prin caracterul militant al conținutului lor, mai ales în decursul anului 1848, Timotei Cipariu a contribuit, și pe această cale, la ridicarea culturală și la răspândirea sentimentelor naționale în rândurile poporului român din Transilvania”.

17 februarie

- [„Scânteia”] Apare un fragment de roman sub semnătura lui Eugen Barbu, prezentat în felul următor: „Romanul *Amza haiducul*, la care lucrează în prezent scriitorul Eugen Barbu, reprezintă un volum dintr-o cronică a istoriei românești (între 1756-1848), proiectată în cinci volume. Plecând de la documentele și cronicile vremii, scriitorul înfățișează câteva tipuri caracteristice ale unei epoci frământate, în care luptele sociale cunosc o deosebită ascutime. În fragmentul pe care îl publicăm astăzi eroul central este căpitanul

Sârbu care, după ce a comis fapta nelegiuită de a-și vinde tovarășul de luptă, haiducul Amza, dorește să se îmbogățească prin mijloace necinstite ajungând mâna dreaptă a domnitorului. Încetul cu încetul el reușește să fie unul din părtașii acelei politici de jefuire și siluire a poporului nevoit să plătească haraciul și să susțină prin dări mereu sporite viața de belșug și desfrâu a clasei conducătoare. Acest păienjenis de interese între domnitor, boierime și oamenii de teapa lui Sârbu avea urmările cele mai dureroase asupra existenței țărănimii”.

• [„Contemporanul”, nr. 7] Nicolae Manolescu scrie cronica literară la *Infernul discutabil* de Ion Alexandru: „Ceea ce caracterizează viziunea poetului este teroarea de materialitate. Universul fără apă se îngroașă, devine vâscos, uleios, aerul se roade, piatra se face nisip și praful îneacă orașele, starea normală a materiei este însă o colcăire continuă, ca pe o insulă vulcanică, unde focul usucă roca dar face în același timp să fiarbă apele dimprejur. Materia se zbuuciumă într-o continuă facere, într-o suferință a nașterii nesfârșite, imaginată la dimensiunile uriașe ale universului.” □ Eugen Luca prezintă micromonografia *Mihail Sadoveanu* de Constantin Ciopraga: „autorul lucid nu-și propune să-l „epuizeze” pe Sadoveanu ci dimpotrivă, să ne inoculeze ideea că Sadoveanu e inepuizabil. Și aceasta e poate meritul său esențial”. □ Câțiva directori de teatru – Radu Beligan, Liviu Ciulei, Radu Penciulescu – sunt și ei interogați de N. C. Munteanu și M. Bujeniță în ceea ce privește dramaturgia contemporană românească. Se impune crearea unor „studiouri experimentale”. Tineri autori de teatru sunt invitați să-și exercite talentul în scenarii de radio sau televiziune. □ Radu Penciulescu se referă la piesele de teatru originale „care nu m-au lăsat să dorm în ultimii ani”: *Iona* de Marin Sorescu.

18 februarie

• [„România liberă”] Rubrica *Mozaic literar* găzduiește interviul luat poetului Nichita Stănescu, aflat la Paris (împreună cu Alexandru Andrițoiu și cu criticul Alexandru Oprea, cu ocazia Colocviului internațional dedicat lui Panait Istrati) și poetului spaniol Blasco Ibanez. În afară de participarea la colocviu, programul mai cuprinde întâlniri cu André Maurois, Eugen Ionescu, Jacques Prévert și Francis Ponge, interviuri la posturile de radio Monte Carlo și Montpellier, precum și participarea la o emisiune la postul de radio Paris.

• [„Cronica”, nr. 7] *Poezia lui Demostene Botez* este titlul articolului semnat Const. Ciopraga. □ Aura Mușat publică poezia *Zbor*. □ Secțiunea *Cronica literelor* conține partea a doua a prozei *Moartea cosașului de tablă*, de Corneliu Ștefanache. □ Florin Mihai Petrescu și Platon Pardău sunt prezenți cu versuri. □ *Ancheta „Cronicii”* conține articolul semnat de Nicolae Tatomir, *Contemporaneitate și univers artistic*. □ Despre volumul de debut al lui Laurențiu Cerneț, *Omul de un milion* scrie Al. Coman. I. Sârbu face recenzia cărții lui Al. Căprariu, *Cercurile dragostei*, iar P. Ursache pe aceea la *Antologia de literatură populară* a lui Lucian Blaga. □ *Din documentele*

literare 1907 este titlul articolului semnat Al. Andriescu. □ Rubrica *O carte pe săptămână* conține prezentarea volumului lui Valeriu Râpeanu, *Noi și cei dinaintea noastră*, semnată N. Barbu.

• [„**Flacăra**”, nr. 8] La rubrica *Memento*, este semnalat volumul lui Al. Săndulescu, *Scrisori inedite ale lui Duiliu Zamfirescu*, având ca destinatari personalități ale epocii: Al. Macedonski, Titu Maiorescu, Sextil Pușcariu etc. □ La aceeași rubrică, se anunță apariția cărții de versuri a lui Vlaicu Bârna, *Ceas de umbră*, dar și a volumului de *Versuri* al poetului Rainer Maria Rilke, în traducerea Mariei Bănuș, a lui Lazăr Iliescu, Eugen Jebeleanu, Al. Philippide, Dan Constantinescu, Rodica-Maria Oardă, Lucian Blaga, N. Argintescu – Amza, Ion Pillat, Maria-Magdalena Popa, Șt. Aug. Doinaș, V. Nemoianu, Ion Caraion, Petronela Negoșanu, Veronica Porumbacu.

• [„**Luceafărul**”, nr. 7] Redacția îi solicită un interviu academicianului Victor Eftimiu. Între subiectele abordate, multe și diverse, dar concentrate asupra specificului tineresc al publicației, se numără și „restricțiile” pe care le impune sonetul, o formă fixă care disciplinează munca unui poet: „Dacă mi s-ar cere sfatul, aș pune pe un începător să scrie numai sonete. Acest efort, impus la începutul unei cariere, îi va ușura efortul de mai târziu”. □ Întrebat care este esența poeziei patriotice a tuturor timpurilor și evoluția ei, Victor Eftimiu observă că acest tip de creație, delicat, poate genera platitudine și, în același timp împiedică manifestarea originalității. „Dacă poemul pe care l-ai scris într-o mărime țării nu poate fi înțeles și recitat de un elev, de un soldat, de un muncitor, nu și-a atins scopul”. □ Încântat de stilul „vioi și întocmit” al revistei, V. Eftimiu e mai puțin de acord cu în privința încurajarea exagerată a debutanților, în privința publicării a mai multor poeme ale aceluiași scriitor (tânăr sau bătrân) într-un singur număr de revistă: „Mi-e frică să n-ajungem la inflație. Pierdută într-un ciclu, o poezie anihilează pe cealaltă. Și cum poezii tineri seamănă prea mult unul cu altul, în această revărsare de stihuri, se neutralizează reciproc. De asemeni, nu sunt de acord cu publicarea unor prea lungi eseuri și mai ales, cu fragmente de roman. Un roman trebuie citit în întregime. În revistă, prozatorul să publice nuvele și, mai ales, nuvele scurte. Pe cele lungi și cronicile estetice de mari proporții, să le păstreze pentru revistele lunare, care apar în formă de carte. Revista săptămânală trebuie să cuprindă un material foarte bogat, foarte variat și instructiv”. □ Un capitol aparte este destinat polemicii: „Articole scurte, recenzii, informații, polemici. Mai ales polemici, care sunt argintul viu al unei publicații. (...) Polemica însuflețește nu numai o revistă, dar întreaga mișcare literară. În marginea bunei cuviințe, se pot face schimburi de idei, pornind de la cele mai grave probleme, la ironii, la parodii, la paradoxe, se pot combate atitudini greșite, se pot suscita intervenții străine. Cititorul e foarte dornic să asiste la încrucișări de spade, să judece cine are dreptate, să aprecieze, cine aduce spirit, vioiciune și cine e greoi, pedant, lipsit de haz. Care dintre noi nu preferă în locul unui intermi-

nabil fragment de roman, al unui studiu care nu se mai sfârșește, o polemică vioaie, amuzantă, din care se desprinde un adevăr, o credință, un talent? Polemica e sarea și piperul unei publicații și mai mult decât orice înșirare de poezii, de proze pretențioase, contribuie la sporirea numărului de cititori, la risipirea resurselor, a prejudecăților, a prostului gust. □ În ceea ce privește atingerea măiestriei artistice, Victor Eftimiu remarcă: „Poezia tânără e susținută de numeroase, bogate și diverse talente, care își caută fiecare destinul, dibuind încă, fără să se fi cristalizat în personalități definitive, incontestabile. Se cam imită unul pe celălalt, fiecare căutând să fie cât mai original, încâlcind, nu o dată, măsura, dezmințind astăzi cu o poezie, entuziasmul stărnit cu alta, ieri. Fără îndoială, însă, ritmul actualei poezii românești se desfășoară amplu, cuceritor. O mai puțină grabă de a câștiga notorietatea, n-ar strica. N-ar strica, poate, nici ceva mai multă modestie. Mă întreb câți dintre poeții de azi vor persista, vor rezista, își vor croi un nume și un renume peste zece ani și câți vor renunța, câți își vor abandona preocupările de azi, trecând la critică, eseu, nuvelă, roman sau teatru? Poezia este cea mai înșelată dintre iubite. Un muzicant, un pictor, un sculptor rămân toată viața credincioși uneltelor lor, în vreme ce bardul e schimbător. Poate că aleasa inimii lui nu-i dă destule satisfacții și, atunci, omul mai calcă alături”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 7] Adrian Păunescu scrie, analitic, sub titlul *O promoție*, despre „șazeciștii tineri”. Sunt amintite cele câteva nume de scriitori – studenți „bântuite de orgoliul fericit al individualizării”: Ioan Alexandru, Constanța Buzea, Gabriela Melinescu, Gh. Pituț, M. Robescu – „ei toți se află acum în prim plan” – la care se adaugă eșalonul următor poetic: George Alboiu, Matei Gavril, D-tru. M. Ion, Daniel Turcea, Doina Sterescu, Ion Sângereanu, Adi Cusin, Ioana Diaconescu. „Situația prozei e mai puțin bună” – sunt amintiți Octavian Stoica, Mihai Pelin, Horia Pătrașcu, C-tin. Stoiciu, Mircea Popa. În teatru, singurul nume ar fi Paul Cornel Chitic. La fel în critică „ea însăși fenomen de maturitate”, numele unui Marin Mincu sau Petre Nicolau „sunt singurate”. O „figură aparte” ar fi Petru Popescu, „intelectual de rasă, poet, prozator, traducător, eseist, călător prin mai toate genurile literare, figură de la care se așteaptă decizia pentru unul sau două genuri, decizie care cred că va însemna și rapida lui consacrare”. „Acestea ar fi câteva date ale biografiei noastre comune... de prin anii 1964 – 1967, când în întreaga țară, în amfiteatre... *explodau galactic corpuri cerești* (citiți: scriitorii!), ce desenau o hartă a spiritului românesc în ipostazele sale din deceniul al 7-lea. Cărți și reviste («Luceafărul» de acum câțiva ani al neuitatului poet Mihai Dragomir este prima revistă, «Amfiteatru» și «Viața studentească» de azi sunt următoarele) vehiculau numele lor, ale tinerilor scriitori, care, situați de îndată în atmosfera totdeauna cinstită a culturii românești, sculptau – și aici citatul din Titu Maiorescu este inevitabil – blocul de marmură ce ni s-a dat pentru a smulge din el o Minervă. Iar literatura

acestor tineri este în ultimă instanță emoția lor de a trăi pe un pământ și într-un timp ale căror determinări au fost întotdeauna curajul, sănătatea morală, setea de a cunoaște dorința de frumos, poezia”.

20 februarie

• [„**Glasul patriei**”, nr. 6] Paul Anghel publică reportajul *Peste apele Dunării. La Porțile de Fier*. □ Apare un fragment din *Împărăția zăpezii* de acad. Geo Bogza. ■ Apare *Punguța cu doi bani* de Ion Creangă, cu următoarea notă: „Basmelor și povestirile noastre populare stau din totdeauna lângă inima tuturor generațiilor de copii din țara noastră. Ele încălzesc simțiri ce abia înmuguresc, înaripează gândul și aprind imaginația celor ce le ascultă la vetrele copilăriei. Pentru a răspunde dorinței unor compatrioți din afara hotarelor țării, care nu vor să-i lipsească pe copiii lor de frumusețea basmului românesc, ce le-a fermecat primii ani ai vieții, redacția ziarului nostru înființează, începând cu numărul de față, rubrica «Povestiri pentru copii», în care vom publica pagini din autori clasici și contemporani, scrise pentru cei mici. Începutul îl facem cu Ion Creangă, de la a cărui naștere se împlinesc peste câteva zile 130 de ani, și din care reproducem «Punguța cu doi bani»”. □ Lucian Valea publică *Tradiții literare sucevene*: „O caracteristică esențială a mișcării literare sucevene o constituie acțiunea de descoperire a talentelor tinere; în cadrul căreia un rol deosebit îl are Casa regională de creație. În cenaclul organizat pe lângă această instituție au fost promovați mulți tineri de talent. (...) Avântul literar, institutul de învățământ universitar și monumentală casă de cultură ce va străluci în curând în centrul orașului, sunt numai câteva din pecețile moderne ce le-a pus revoluția culturală peste străvechea cetate de scaun”. □ Apare *La Tismana, în grădină*, varianta textului, de Maria Tănase.

23 februarie

• [„**Scânteia**”] Adrian Anghelescu recenzează *Pagini de istorie literară* de Al. Săndulescu: „În cercetarea vieții sau operei scriitorilor care fac obiectul volumului *Pagini de istorie literară*, autorul, Al. Săndulescu, procedează disociativ, fără intenția totuși de a investiga monografic creația unor figuri reprezentative ale literaturii noastre ca Duiliu Zamfirescu, M. Sadoveanu, Liviu Rebreanu, T. Arghezi, G. Călinescu etc. Ceea ce îl interesează în mod deosebit pe autor – și aici se relevă de fapt contribuția sa – e fie de a analiza anumite componente și fațete ale universului artistic al unui scriitor, fie de a reliefa unele laturi specifice ale vieții și activității, mai puțin studiate. (...) Concentrându-se asupra anumitor aspecte și laturi ale vieții sau operei scriitorilor studiați, Al. Săndulescu folosește judicios în cartea sa informația literară existentă, dar o și îmbogățește uneori prin considerații pertinente, sprijinite pe o temeinică documentație și exprimate într-un stil critic nuanțat”.

• [„Scânteia tineretului”] C. Stănescu scrie despre volumul lui Adrian Păunescu, *Mieii primi*, observând că „ceea ce face din Adrian Păunescu un poet de o remarcabilă noutate e acest mod paradoxal de a repudia poezia, de a și-o aservi prin interzicerea misterului pe care-l presupune, de a se izbăvi de păcatul ei (e o sustragere pericolului din legenda lui Midas), arătând-o doar și părăsind-o, expunând vederii libere, poate cu prea puțină prudență, mecanismul înghețării poeziei într-o imagine nudă.”

• [„Albina” nr. 1000] Cea mai longevivă revistă își sărbătorește a 1000-a apariție. Demostene Botez scrie despre *Cartea de vizită a „Albinei”*: „ (...) Să aducem cu acest prilej sărbătorească, urarea tradițională de viață lungă revistei, și felicitări frățești acelor care lucrează cu râvnă și pricepere la alcătuirea ei, săptămână de săptămână, pentru a purta cu cinste și a trece mai departe, schimbului de mâine, această făclie care luminează satele noastre de 70 de ani. Titlul acesta de veterană a revistelor noastre a fost susținut de generații și generații de scriitori, ziariști și oameni de știință și cultură care s-au perindat la conducerea și în redacția ei, care și-au pus semnătura de prestigiu pe paginile ei. Trebuie reamintit astăzi, la sărbătoare, că Mihail Sadoveanu a iubit în tinerețe sa nespuse de mult această revistă și a muncit cu toată dragostea pentru a-i face de la început un nume de cinste. (...) În bezna de păcură a satelor, «Albina» a adus un sâmbure de lumină. Dar în decursul acestor 70 de ani, ce mari deosebiri au avut loc! Între seria întâia și a doua a revistei, ce mare deosebire! Între săteanul cititor de acum 70 de ani și cel de astăzi ce uriașă deosebire! (...) Între țăranul de acum 70 de ani când a apărut primul număr din prima serie a revistei «Albina» și cel de astăzi, de la numărul o mie a celei de-a doua serii e o deosebire ca de la cer la pământ. Sarcina revistei este de aceea mai grea și va fi din ce în ce mai grea. Dar la conducerea ei și în paginile ei găsim tot mai mult oameni de cultură și talent, care sunt chezașia succesului revistei în anevoioasa ei misiune. Sărbătoarea aceasta aniversară a «Albinei» e o sărbătoare a sute de mii de țărani și a intelectualilor legați de popor care au considerat ca o mare cinste și o datorie a conștiinței să apară în paginile ei. O mie de numere !! La mai multe mii, tot mai multe, că poporul e etern și setea lui de cultură e veșnic reînnoită de însuși mersul înainte al omenirii”. □ La cele 1000 de ediții se referă și Dragoș Vicol în articolul omagial *O mie de oșpeții în inimile noastre*: „Răsfoiesc cele o mie de numere ale «Albinei» și iată, în pagini, lângă slovele noastre, rapsozii satelor de belșug și de soare. «Albina» le-a cules rapsodiile din freamătul serilor albastre: „S-au pornit pădurile să cânte/ Cântec nou de viață și mai nouă/ Și din șes și până sus, la munte,/ Au pornit pădurile să cânte/ Tinerețea asta dată nouă“. Autorul acestui cântec tipărit acum 19 ani este țăranul cooperativ Ștefan Tănase pe care-l cunoașteți, desigur, din colaborarea sa la «Albina» și din alte publicații. Țăranul-poet din comuna Patru Frați-Urziceni va scoate în curând de sub tipar un volum, rod al bucuriilor inimii lui. (...) Fie binevenite în pridvoarele și-n

casele inimilor noastre în mii și mii de viitoare ospeții!”. □ Postează saluturi Aurel Mihale, Vida Gheza, Dumitru Corbea, Sütő, Andras. □ Contribuie cu versuri, de viguros patriotism, Victor Eftimiu, Mihai Beniuc, Ion Bănuță, Nicolae Tăutu, Victor Tulbure și Eugen Frunză, într-un grupaj de o pagină.: „Semințele de aur voi le prefăceți pâine./ Podgoria, pădurea, livada și ogorul/ Sporesc mereu prinusul comorilor de mâine./ Vă mulțumește țara, partidul, viitorul!...”. (Victor Eftimiu, *De mii de ani*); „De aceea, mă iertați că, tumultuos, cântarea/ cu holdele natale a inundat hârtia,/.../ și ele îmi dictează acum când scriu poezia...”.(Nicolae Tăutu, *Holdele natale*); „Voi făuri cătușe din cuvinte/ Și de se cere făuri-voi ruguri / Pe seama celor ce nu vor ’nainte/ Nici din oțelul tunurilor pluguri.// (...)// Cu miile-ți de neghicite schije.// Sălbăticeii tot i-om pune capăt,/ Să fie într-un veac, să fie-n două;/ Și știu așa de bine precum scapăt/ Că totuși vine, vine viața nouă!// Să făurim cătușe din cuvinte,/ Atomicului morb sicriu de plumb/ Și pe cărări doar mersul înainte/ Să ne rămână visul cel mai scump” (Mihai Beniuc, *Mersul înainte*); Acolo, zac, sub brazde,/ Străbunul meu și-al tău!/ Ei s-au culcat năprasnici/ În veacul lor de noapte;/ Săraci – sub munți de aur,/ Flămânzi – sub grâne coapte!” (Victor Tulbure, *Străbunul meu și-al tău*); „Am să vin la treieriş cu femeia/ din Paradis, – pe nedrept izgonită –/ la piept să vă strâng doar o clipită,/ eu nu sunt incendiul, sunt Scânteia...”(Ion Bănuță, *Panorama grâului*); „ Atunci, îmbrățișându-și munții,/ ei te sărută-n crucea frunții/ și-n brațul tău își trec, titani, / tăria miilor de ani”(Eugen Frunză, *Statornicie*).

• [„**Gazeta literară**”, nr. 8] Pe prima pagină Ioan Grigorescu scrie despre **Condiția reportajului**, articol în care salută „dispariția reportajului roz, extaziant, contemplativ”: „Foaia de ziar nu mai suportă pseudoliteratura fără de care, cu câțiva ani în urmă, părea că nu face „frumos”. Ea se vrea irigată de viață, de probleme, de conflicte, de senzațional – în sensul nobil al cuvântului. Diviziunile și subdiviziunile speciei sau subspeciei extrasă din călimările incantației sforăitoare, pompoasă în falsa ei generozitate ca un cec fără acoperire, a lăsat locul abuziv deținut preocupării majore a presei moderne, caracterizată de atitudine și autenticitate. E un fenomen incontestabil, pe cât de îmbucurător pe atât de mobilizator, cu largi ecouri și efecte în mase și apariția lui, stăruiitor consolidată în timp, se datorează presei de partid și, în primul rând, «Scânteii». Procesul diversificării și modernizării presei noastre a dus implicit la revalorificarea genurilor publicistice și la repunerea în drepturi a adevăratului reportaj de problemă, a anchetei sociale, a interviului-dezbatere, a «mesei rotunde», a foiletonului și faptului divers. (...) Prodigioasa înflorire a reportajului în ultimul secol s-a datorat în primul rând virtuților pe care acest gen le posedă ca modalitate de situare în realitatea imediată și de reflectare nemijlocită a actualității. (...) Presa noastră, în care reportajul de actualitate a revenit la locul său binemeritat, încă sugerează portretul adevăratului reporter: o curiozitate încă sațiabilă, universală, profesionistă, născută din nevoia struc-

turală de a exprima direct emoțiile provocate de contactul cu realitatea socială. (...) În privința discernământului, ultima (dar nu cea din urmă) condiție a reporterului i-aș cere confratelui meu să nu scrie decât în așa fel, încât, oricând, să se poată întoarce fără a roși; printre oamenii despre care a scris. Și abia pornit pe panta mărturisirilor în apărarea profesiei de credință, ori a nobilei posturi a reporterului – neliniștitului freneticului, mereu însetatului de nou și de adevăr – simt că, la aproape douăzeci de ani de reportaj, n-am spus mai nimic și că despre această pasionantă meserie am încă multe de spus”.

□ La rubrica ***Poezii despre ei înșiși și despre poezia contemporană*** se prezintă Ilie Constantin. Întrebarea adresată vizează un răspuns cu privire la „liniile de dezvoltare” ale generației sale și la modul cum aceasta și-a îndeplinit promisiunile. Parte a generației ’60, solidar cu creatori din alte generații, Ilie Constantin consideră că „efortul nostru a fost (și rămâne) să edificăm împreună o literatură fundamental diferită de ceea ce se practicase sub semnul proletcultismului pompieristic. Interesant este că generația imediat anterioară nouă iese la iveală abia acum, din ea făcând parte poeți de mare forță ca Ștefan Augustin Doinaș, Geo Dumitrescu, Radu Stanca. Trebuie totodată să precizez că este greșit și exclusivismul unora: o literatură nu poate cunoaște hiatusuri. În epoca dintre 1950 și 1960 s-au ridicat poeți distinși ca Ion Brad, Nina Cassian, Dan Deșliu, Tiberiu Utan, Teodor Balș, Ion Horea, Alexandru Andrițoiu, A. E. Baconsky și alții, a căror creație se cuvine a fi judecată cu prudență și în neapărată legătură cu evoluția lor actuală. S-ar putea să greșesc, dar toți aceștia se aliniază generației *întrerupte*, adică generației lui Doinaș. Am scris cuvântul *prudență*. În materie de critică a poeziei el îmi pare deosebit de la locul lui. (...) Criticii trebuie să fie cât se poate de atenți la *obiectivitatea* părerilor unui scriitor, oricât de detașat le-ar expune acesta. Fără voia lui scriitorul va aduce mereu vorba în așa fel încât să reiasă că preferințele lui de creație sunt cele mai bune. În ceea ce ne privește, noi nu spunem: *asa fac eu, deci asa e bine*, ci *asa e bine pentru că asa face generația noastră*. În asemenea condiții, cât de obiectiv aș putea fi referindu-mă la evoluția – *toți, laolaltă și fiecare în parte* – a generației noastre? Ajunge să declar că merită maximum de stimă și atenție din partea criticii adâncirea creatoare a lui Cezar Baltag și Nichita Stănescu. Imediat după ei s-ar cuveni să fie pomenite aici, o mulțime îmbucurătoare de nume, dar ea iese din acea datare inițial rotundă – 1960 – și de aceea renunț s-o mai transcriu. Totodată renunț să mai răspund la celelalte două întrebări pe care mi le-ați adresat: la una (cum credeți că se va dezvolta în anii următori poezia românească?) abia aș putea lega două-trei fraze, de un optimism funciar și atât: la cealaltă (etapele sau momentele mai însemnate ale creației dv., proiecte de viitor) aș răspunde cu prea multă râvnă”.

□ Sunt prezentate Premiile pe anul în curs decernate de Uniunea Scriitorilor precum și scurte informații de la Plenara Comitetului de Conducere al U.S. din România la care au luat parte scriitorii Radu Boureanu, Fănuș Neagu, Alecu

Ivan Ghilia, Eugen Barbu, Marosi Peter, Alexandru Oprea, Valeriu Râpeanu, Ion Lăncrănjan, Ion Bănuță, Szasz János, Dumitru Ignea, Nichita Stănescu și Alexandru Balaci, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă: „Atât în referat cât și în discuții au fost analizate rezultatele obținute de scriitori în anul trecut, subliniindu-se că pentru îmbunătățirea în continuare a activității în domeniul creației literare este necesară o mai strânsă legătură a scriitorilor cu viața, o cunoaștere temeinică și profundă a transformărilor înnoitoare din țara noastră, reflectarea acestora în opere de o ținută artistică tot mai înaltă. Vorbitorii au făcut numeroase propuneri pentru îmbunătățirea activității în domeniul presei literare și în mod special în cel al criticii literare, care este chemată să analizeze și să orienteze cu competență și obiectivitate munca de creație.(...) Comitetul de conducere a decernat premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1966. Proză: Laurențiu Fulga, pentru romanul *Alexandra și infernul*; Poezie: Cezar Baltag, pentru volumul *Răsfrângerii*; Ion Gheorghe, pentru volumul *Nopti cu lună pe Oceanul Atlantic*; Oscar Pastior, pentru volumul *Versuri* (în limba germană); Dramaturgie: Radu Boureanu, pentru poemul dramatic *Satul fără dragoste*; Critică și istorie literară: Vladimir Streinu, pentru volumul *Versificația modernă*; Reportaj și publicistică: Pop Simion, pentru volumul *Orga de bambus*; Traduceri; Etta Boeriu, pentru traducerea operei *Divina comedie* de Dante; Literatură pentru copii: Fodor Sándor, pentru volumul *Piticul furios* (în limba maghiară). □ „Criteriul estetic nu trebuie să coboare până la situația de a oscila în funcție de ultima aniversare”, arată Valeriu Cristea într-o cronică literară la volumul *Exerciții* al lui Dumitru Țepeneag: „Să nu trimitem pe scriitorii foarte buni dar tineri după dispense de vârstă și nici să nu invocăm prea des juventutea subexperimentată, la cei mediocri. E bine ca delimitările să se facă din timp: operele redutabile să fie strânse în clăi de fosfați trebuitori oborului literar, cele superioare să fie cultivate cu subtilități de horticultura modernă. (...) Prima impresie în legătură cu exercițiile lui Dumitru Țepeneag e asemănătoare cu aceea, pe care un om matur o are privind la ora recreației mari în curtea plină de vesel vacarm infantil a unei școli. Voioșie, melancolie... Personajele acestor schițe formează o mică armată de copii turbulenți, sănătoși, dar neferiți de maladiile creșterii, ale trecerii prin cercurile vârstelor (La vizita medicală; de pildă, evocă torturile puberale). Peste lumea lor autorul lasă să plutească un fir subțire de nostalgie tulburătoare. *Amintire*, dar mai ales *Porumbela* și *Turnul cu păsări* caracterizează maniera de investigare a universului infantil, specifică lui Dumitru Țepeneag; ea poate fi formulată astfel penetrațiune exprimată lapidar, învăluită într-un lirism transparent insinuat cu discreție. Compunere în contrapunct, *Turnul cu păsări*, fixează în descrierea unui joc imaginea copilăriei. (...) Lirismul nu provine aici din efuziune, ci din descripție (care nu e însă prolixă niciodată). Atitudinea autorului în narație e reținută, dar paleta sa e bogată, permițându-i să vadă și să redea lucrurile în exercițiul frumuseții lor ascunse.

Realismul lui Dumitru Țepeneag devine astfel feeric, peretele narațiunilor e spart de vitralii. (...) Judecând după jumătate (sau chiar mai mult) din numărul schițelor cuprinse în volum, Dumitru Țepeneag se apropie de un anume realism, spre care îl îndruma de altfel observația exactă, pătrunzătoare, ca și stilul detașat, neutru. Am spus un anume realism, pentru că din stratul de fraze cenușii, precise, eliptice, sar deodată limbile de foc ale unor imagini picturale, pentru că scriind în genere „obiectiv”, uneori autorul ridică totuși cu precauție ecluza subiectivității, atât cât să poată trece o pânză subțire de lirism. Ținând acum seama și de celelalte schițe ale volumului, profilul artistic al lui Dumitru Țepeneag se modifică în anumită măsură. De la un realism, pe care l-am numi feeric și liric, scriitorul trece la o proză fantastică și absurdă. Trecerea, s-o spunem din capul locului, nu coboară nivelul literar al volumului. Dimpotrivă, în anumite zone, îl saltă. Realismul nu dispăre din această categorie de schițe, dar în chiar momentul în care el jubilează, sclipind din zeci de notații tăioase, se simte în siguranță și se contemplă satisfăcut pe sine, fantasticul inundă brusc întreg planul narațiunii. Alteori, realismul alunecă imperceptibil pe firul ambiguității epice în oniric. Uneori colajul de realism și fantastic nu izbutește, e strident (*Aripi și roți*). Sau alt exemplu: schița *Pentru un album*, în care procedeul e seismic, ducând la ratarea intenției. În alte dăți rezultatele sunt interesante și nu de puține ori autorul obține efecte puternice. (...) Scriitorul s-a inițiat ca puțini alții la noi în arta dificilă a duplicității epice. Dar în formele acestei arte, care nu sunt mimetice decât într-un singur sens: că transcria o experiență proprie, poate că profundă, Dumitru Țepeneag toarnă un conținut”.

□ Versurile din acest număr sunt semnate de Al. Andrițoiu, Constanța Buzea și George Lesnea. □ Povestirea *Iarba vânăată* îi aparține lui Fănuș Neagu. □ Eugen Simion analizează, modul în care s-au reflectat în revistă dezbaterile începute încă din 1964 cu privire la „rolul exegezei didactice în formarea gustului estetic al tineretului” și la necesitatea ca la manualele școlare să prezinte adecvat operele reprezentative și pe autorii fundamentali: „Cel dintâi fapt ce trebuie semnalat e că în ambele manuale tabloul valorilor e întocmit cu grijă, operele fundamentale sunt scoase în evidență, în fine, nici-unul sau aproape niciunul dintre marii scriitori din trecut nu e ignorat sau minimalizat. De la acest punct, discuțiile, observațiile complementare, nuanțările, delimitările sunt posibile. Sunt prezentați cu scrierile lor esențiale: Ion Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Bolintineanu, Negruzzi, Alecsandri, Ghica, Filimon, Al. I. Odobescu, B. P. Hașdeu, Titu Maiorescu, M. Eminescu, Ion Creangă, I. L. Caragiale, I. Slavici, Al. Macedonski etc. scriitorii cei mai importanți din secolul al XIX-lea. S-a renunțat la Cezar Boliac și a fost inclus în sumar finul moralist Ion Ghica, i s-a dat o mai mare extindere lui D. Bolintineanu, remarcabil prin lirismul său muzical printre preeminescieni. Pentru prima oară se renunță, în manual, la comentariile oțioase despre „optimismul lui Eminescu și la ideea decadentismului propriu autorului *Nop-*

ților. «Năpăstuitul» Macedonski, obiect și azi de litigiu în critică, e prezentat cu obiectivitate». Eugen Simion apreciază „încercarea de a prezenta, în spiritul adevărului Junimea și pe Titu Maiorescu, adevărat spirit director al literaturii de la 1865 la 1900”, dar este regretabil faptul că „se trece, apoi, repede peste critica maioreșciană: ea trebuie definită în formula ei specifică și verificată în comentariile pe care le face autorul Direcției Noi privitor la Eminescu, I. L. Caragiale, Alecsandri, Goga. Aici principiile unei critici estetice generale se fixează într-un material literar concret și dobândesc o forță de convingere de care nu e străin, firește, talentul excepțional al criticului. Maiorescu face o superioară literatură de idei. Reluarea, cu o viziune mai cuprinzătoare și cu un stil analitic mai adecvat a acestui capitol mi se pare necesară. Trecând la alte aspecte, să remarcăm că bibliografia e extrem de sumară la majoritatea capitolelor. (...) Există prejudecata că scriitorii mai complicați, esteticește vorbind, nu sunt înțeleși și că scopurile educative pot fi mai ușor realizate dacă oferim elevilor texte, oricât de modeste, dar clare, ușor de priceput. Poate fi așa, dar cât de temeinică poate fi orientarea unui tânăr în lumea valorilor literare dacă, ferindu-l de cazurile dificile, îi oferim ceea ce e limpede, ușor inteligibil, chiar dacă, sub raport literar, totul rămâne neconcludent? Dar sunt cu adevărat Barbu, Blaga, H. P. Bengescu, de nepriceput? Noi credem ca nu”. Pe lângă lipsa unui riguros criteriu de selecție, Eugen Simion constată că, în cazul manualului de clasa a IX-a „domnește confuzia” și la capitolul curente. „Idea că realismul echivalează cu valoarea artistică (de unde concluzia fi-rească: orice nu aparține realismului e lipsit de valoare!) deși nu tranșant exprimată, se mai face simțită. La pag.13 se spune, negru pe alb, că «literatura realistă dintre cele două războaie constituie moștenirea prețioasă prin care se înfăptuiește legătura literaturii noi (...) cu literatura marilor clasici (...)». Bun, dar literatura nerealistă, literatura fantastică, de pildă, cu aceleași posibilități estetice, nu poate stabili aceeași legătură? Modernismul, pus sub egida *Sburătorului* și personal, a lui E. Lovinescu, e pentru autorii manualului o noțiune foarte elastică. Dintr-o paranteză înțelegem că în cadrul curentelor moderniste intră dadaismul, constructivismul, suprarealismul, impresionismul (?!), expresionismul, (?!) ermetismul (?!) pag. 11. Oricine știe însă că modernismul preconizat de curentele *Sburătorul* diferă fundamental de curentele de avangardă (dadaism, suprarealism etc.) și că expresionismul, ca și impresionismul pornesc dintr-o estetică deosebită de aceea a curentelor citate înainte. (...) În ceea ce privește pe Lovinescu, deși se văd eforturile de a-l prezenta (nu monografic, ci într-un capitol general) cu mai mare obiectivitate, sancțiunile morale nu au dispărut cu totul. Exponent al unei direcții estetice contestabile în multe privințe – se spune într-un loc (pag. 11) – Eugen Lovinescu a avut o seamă de merite. Direcția estetică a lui Lovinescu a dat însă pe Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Ion Barbu, L. Rebreanu, G. Călinescu (în critică) și atunci începem să ne îndoim că ar reprezenta o linie contestabilă. Cât despre „o seamă de merite”, acestea, da, sunt reale, dar ele ar trebui altfel dovedite”.

• [„Tribuna”, nr. 8] Din *Antologia poeziei românești*, apar pe prima pagină *Cântece de dor*. □ Constantin Cubleșan scrie cronică literară *Trei volume de versuri*, în care se referă la Gabriela Melinescu, Darie Novăceanu și Nicolae Prelipeanu. Gabriela Melinescu „se distinge printr-o gesticulație lirică discretă. Poezia sa este delicată, cu sunete vătuite, plină de sonoritate interioară calmă și caldă. Predispusă meditației, poeta caută să descifreze în tot ce o înconjoară semnificații adânci, implicații de ordin simbolic, adevărul cărora o emoționează și o tulbură.” Sunt menționate volumele *Ceremonie de iarnă* și *Ființele abstracte*; □ Al doilea poet, Darie Novăceanu, „este în felul său un temperament robust, preocupat mai ales de a-și rosti apartenența la acest pământ frământat de istorii.” Volumele avute în vedere sunt *Triptic pentru o cronică*, *Păsări de lut* și *Carnet spaniol*; □ Ultimul menționat este Nicolae Prelipeanu care „a străbătut în scurt timp drumul considerabil de la o poezie de ironie subtilă, intelectuală, spre un lirism mai concentrat, mai suplă în interpretarea contemporaneității și oarecum chiar mai sentimental.” Analiza cronicarului este centrată în special pe volumul *Turnul înclinat*, „volumul de debut al unui poet de o originalitate incontestabilă, care își cenzurează mereu fondul sentimental al sensibilității sale cu o inteligentă ironie intelectuală.” □ În cadrul rubricii *Ex libris*, Radu Iliescu și Corneliu Ștefan semnaleză câteva apariții editoriale: Lucian Blaga, *Antologie de poezie populară* (E.P.L., 1966), Marin Sorescu, *Unde fugim de-acasă?* (Ed. Tineretului, 1966), Virgil Gheorghiu, *Poeme*, (E.P.L., 1966), Leonid Dimov, *Versuri*, (E.P.L., 1966) și Dumitru Țepeneag, *Exerciții* (E.P.L., 1966, col. *Lucaafărul*). □ Pagina cinci publică versuri semnate de Leonida Neamțu (*În fiecare zi*), Dominic Stanca (*Îndemn*, *Muncelul*, *Poiana omului*, *Brândușița*) și Mircea Munteanu (*Exegeză* și *Madrigal*). □ Petru Sfetca stă de vorbă cu poetul Radu Cârnelci, redactorul șef al revistei „Ateneu”, iar coordonatele acestui interviu vizează următoarele aspecte: opinii privind rolul poeziei („poezia trebuie să cânte, să încante sau să fie un exercițiu spiritual”), poziția pe care aceasta trebuie să o aibă vizavi de orice „revendicare temporală”; despre limitele „oricărui efort al periodicelor noastre centrale și regionale”, despre ambianța din cadrul revistei „Tânărul scriitor”, locul de debut al interviuatului; planurile de viitor. □ Spațiul rezervat literaturii universale cuprinde versuri semnate de Salvador Diaz Miron (*Lucrurile fără suflet*, *Disonanțe*, *Ei!*), José Maria Eguren (*Moartea răchitei*), Esteban Echevarria (*Dor*), Juana de Harbourou (*Ia-mă acum*), Antonio Jacinto (*Monangambee*) și Viriata de Cruz (*Șezătoarea băiatului*). Traducerea poemelor este asigurată de Ana Giugariu, Octavian Șireagu, Eleny Moustaka și Ion Potopin.

24 februarie

• [„România liberă”] Sunt prezentate lucrările de istoriografie și critică literară ce urmează să apară în 1967, respectiv: *Istoria literaturii române*,

volumul II, *Istoria criticii literare, Istoria cenaclurilor românești*, un compendiu privind estetica și stilistica folclorului, o bibliografie a periodicelor, un catalog al manuscriselor românești, *Dicționarul critic al literaturii române actuale* etc.

• [„**Contemporanul**”, nr. 8] G. Muntean face cronică literară la *Opere* (1) – *Poezia*, de Perpessicius: „Zicerea artistă a lucrurilor face, pe de o parte ca împrejurările cele mai banale să urce în zona poeziei, iar de alta, ca evenimentele de un imens dramatism să apară surdinizate și decorative!”.

25 februarie

• [„**Scânteia**”] Semnează „manșete” de versuri Cicerone Theodorescu, Mihai Negulescu și Grigore Hagiu. Grigore Hagiu, *Destin*: „Strunind și respirând în larg furtuna,/ (...)/ ești țara ce pe sine s-a gândit,/ se va gândi pe sine-ntotdeauna,/ stăpână pe destinul ei – partid”; *Steag*: „Acolo, sus, eu beau, mănânc și scriu,/ trag scara nevăzută-n orice seară,/ să nu m-ajungă pas flămând de fiară,/ nisipu-nșelător și cenușiu”. □ Pe aceeași pagină, Al. Andrițoiu semnează reportajul *Comoara de marmură de la Moneasa*, la finalul căruia trage concluzia: „În Tomnia sculptorii și arhitecții nu se pot plânge se prețioasa materie primă”.

• [„**Cronica**”, nr. 8] Poezia *Muncitorii pământului* o readuce în actualitate pe Matilda Cugler-Poni, poetă de la începutul secolului. □ Publică proză D. Țepeneag, *Cercul acela* și Ioana Orlea, *Cocoșa cămillei*. □ Horia Zilieru este prezent cu cinci poezii: *Fluture întârziat*, *Elegie cu crini*, *Karenina*, *În metrul antic* și *Altfel de iarnă*. □ Articolul semnat Victor Felea se intitulează *Contemporaneitate și univers artistic*. □ Referiri la proza lui Șt. Bănulescu și V. Voiculescu face N. Crețu în studiul de mici dimensiuni *Semnificații actuale ale fantasticului*. □ Const. Ciopraga semnează articolul *Poezia lui Demostene Botez (II)*. □ La secțiunea *O carte pe săptămână*, I. Sârbu recenzează volumul Anei Blandiana, *Călcâiul vulnerabil*: „Ceea ce dă o notă particulară versurilor Anei Blandiana e o anume duritate a gesturilor ce însoțesc drumul ei spre realizarea ideii de desăvârșire umană. Prin obstinația cu care-și afirmă idealurile de puritate morală, prin rectitudinea pe care o imprimă atitudinilor eroului liric, dar mai ales prin însușirea de a trăi efectiv ideile pe care le promovează, Ana Blandiana realizează o poezie meditativă, de o factură distinctă, cu accente viguroase și înzestrată cu harul convingerii”. □ „*Cronica*” pe glob conține o traducere a textului *Limba poeziei*, de Stephen Spender: „... Diferența cea mai mare dintre poezia americană și cea engleză constă în faptul că ambele limbi se aseamănă între ele, deși sunt atât de deosebite, diferența mărindu-se pe zi ce trece. Dacă poezia americană ar fi tot atât de idiomatice și populară cum americanii pretind că este, diferența ar fi și mai pronunțată. Dar în ciuda expresiilor idiomatice moderne, poeții americani de vază din secolul nostru au continuat să scrie într-o limbă bazată pe poezia

engleză scrisă, clasică și modernă – semănând cu limba „americano-engleză” vorbită de actorii din Hollywood”. □ Leonida Maniu aduce aminte de un mare scriitor de origine persană, însă aparținând literaturii arabe, Al. Hamadhani, „de la a cărui naștere se împlinesc în anul acesta o mie de ani”.

● [„Luceafărul”, nr. 8] În interviul acordat Sânzianei Pop, Horia Lovinescu se referă la actualitatea dramei istorice, în ciuda unei perioade când acest gen „a fost neglijat”. El observă că din păcate, aplecarea asupra trecutului nostru istoric se face încă pe linia romantismului, pe modalitățile de expresie ale secolului 19. S-au produs experiențe ale generațiilor atât de importante între timp, experiențe sociale și spirituale încât este imposibil de presupus istoria după modelul înaintașilor. Se ajunge fatal la clișee”. În ultima sa lucrare, *Petru Rareș*, scriitorul încearcă „aflarea unor mijloace de expresie directe, eliberate de încărcătura pompoasă, romantică”, comunicarea cu publicul realizându-se pe ideea unei literaturi dramatice de concesie: „Fără exagerare însă. Există o decență a inovației artistice, un echilibru necesar. Pentru că există și celălalt pericol al ostentației «modernului». Modern cu tot dinadinsul, iată alt clișeu. Limba dramei istorice este o problemă foarte dificilă. În ceea ce mă privește, am recurs la limbajul obișnuit, cotidian, și rareori, la neologisme. În același context încadrez atenția la așa numita replică patriotică, deformată adeseori către tiradă, către tonul sforăitor. Nu mi-am refuzat momentele de mobilizare pe sentimentul istoriei, dar am avut grijă să fie autentice. Toate replicile de acest fel pot fi oricând identificate în textele epocii”. □ Precizând că încercarea de a reconstitui epoca este o „ambiție deșartă”, H. Lovinescu este de părere că ea nici nu poate fi desconsiderată. „Sunt necesare niște jaloane, unele limite care să nu stingherească dar care să disciplineze contextul dramatic. Motivul istoric – Petru Rareș-pescar – pare să fie, de pildă, o legendă; mie mi-a folosit însă foarte bine ca încheiere de ciclu: începutul și sfârșitul unui destin stăpânit de demonul puterii. Aceasta este de fapt ambiția dramei, sensul care mi s-a comunicat cel mai pregnant din, spectaculoasa perioadă de domnie a principelui moldovean: problema puterii, fascinația ei”. □ O altă chestiune abordată este legată de situația actuală a dramaturgiei originale: „Sunt necesare forme organizatorice care să prilejuiască afirmarea mai hotărâtă a tinerilor în dramaturgie. Sunt dispus să cedez sala teatrului o dată pe săptămână începătorilor. Trebuie încurajați. Spațiul revistelor literare este mai zgârcit cu ei decât cu debutanții poeți și prozatori. Dramaturgii au nevoie de scenă”. Dramaturgii care există, spune Horia Lovinescu, sunt „primiți cu o brutalitate pretimpurie. Nu sunt de acord în această privință cu atitudinea revistei «Luceafărul» față de *Portocala Verde* a tânărului Radu Dumitru, afiliațiile la Mazilu și Ionescu erau fortuite, fără să fie o capodoperă, piesa poate figura într-un repertoriu. Am menținut-o în atenția teatrului nostru. E-adevărat. Există tendința de a se scrie lucruri scurte, geniul se afirmă mai greu în acest fel. Există totuși necesitatea de a se crea un climat,

o atmosferă favorabilă apariției *marelui dramaturg*. Cred în formula spectacolelor experimentale, cu număr restrâns de spectatori, a unor spectacole de dezbatere inteligentă, încercând să se evite sentința definitivă, tonul categoric negativ. Se poate lucra cu tinerii, avem posibilitatea să încurajăm teatrul «de căutări». Se observă, pe parcursul interviului, prezența unei serii de actori tineri «cu priză evidentă la spectatori», cu o altă școală, și o altă concepție despre interpretare. Printre acești actori tineri care vin cu o nouă abordare este numit George Constantin „printre cei mai mari actori români, indiferent de generații. Are o intuiție viscerală aproape a scenei, dublată de un joc modern, axat pe o maximă economie de mijloace interpretative. Și Ștefan Iordache este talentat, consider apariția lui în *O noapte furtunoasă* (dincolo de unele carențe ale regiei) un moment în istoria acestui rol. Mobilitatea actorului tânăr față de necesitățile scenei este remarcabilă prin ușurința de a se adapta unor roluri dintre cele mai diferite. Generalizând ideea de actor modern am să insist asupra faptului că dincolo de fizicul reprezentat atât de des astăzi de toate revistele și reclamele de film internațional, dincolo de un fel de-a fi sec, uscat, sceptic, atât de pe gustul publicului tânăr în special, e necesară o instrucție solidă. Cele mai dramatice finaluri actricești se explică prin lipsa universului cultural. Din acest punct de vedere cred că distanța dintre actori și câțiva regizori talentați, ca de pildă Giurchescu, Pintilie, Penciulescu este alarmantă. Cultura temeinică a acestora, soldată în câteva puneri în scenă strălucite, este un tezaur la care interpreții pot medita”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 8] Are loc a IV-a Conferință a UASR, cu o amplă *Cuvântare* a lui Nicolae Ceaușescu, reprodusă în paginile revistei. Sunt redade, cu scop rezumativ, inserturi din Conferință, și discursul lui Horia Lovinescu, membru al Biroului Uniunii Scriitorilor: „Perpetua tinerețe, indiferent de vârstă, este o condiție de existență a actului de creație, așa încât nu e de mirare că de la ilustrul poet Tudor Arghezi și până la cel mai modest mânduitor al condeiului, scriitorimea română va saluta, iubiți studenți, nu numai cu stimă și încredere, ci și cu sentimentul unei plăcute fraternități... Dacă cunoașterea adâncă a tradiției... pe care literatura e obligată să o favorizeze, e una din condițiile afirmării noastre plene în actualitate, dacă această fraternitate peste veacuri cu cei care ne-au făcut și format sufletește e o datorie, o a doua responsabilitate pe care trebuie să ne-o asumăm este adâncă și complexa cunoaștere a prezentului. Avem nevoie de o literatură capabilă să întindă omului nou oglinda în care acesta să se recunoască, cu întrebările, neliniștile și izbânzile lui. Avem mai ales nevoie de o intelectualitate tânără, prezentă acolo unde se face istoria, pe șantier, pe ogoare, în uzine și laboratoare”.

26 februarie

• [„**România liberă**”] În cadrul *Mesei rotunde* pe tema *Iubitorii de poezie și poezia*, se pun întrebările: „Vă place poezia?, Puteți să ne spuneți de ce?,

Urmăriți fenomenul poetic de astăzi?, Întâmpinați dificultăți la lectura poezilor contemporani?”. Autorii dezbaterii vor să se identifice legătura poeziei epocii cu „elanurile și frământările colectivității, universul spiritual, aspirațiile poporului nostru”. Boris Buzilă colectează răspunsurile primite la fiecare întrebare, din partea cititorilor de poezie de diferite condiții și formații intelectuale. La prima întrebare răspund Mihai Dănescu, funcționar, Arcadie Danos, actor, G. Păun, secretarul cenaclului „G. Bacovia”, Viorel Alecu, profesor, acesta din urmă arătând că poezia place pentru că transmite „idei nobile, imbolduri generoase, puțința de a te descoperi pe tine însuși”. La a doua întrebare răspund Gh. Hulubei, membru al *Cenacului G. Bacovia*, Gh. Arion, student, arătând că „masele de cititori așteaptă ca poezia contemporană să respire în totul spiritul epocii noastre, să fie o imagine a conștiinței omului contemporan, în speță a constructorilor vieții noi, socialiste”. La a treia întrebare, evidențiind „primejdia standardizării”, răspund C. D. Zeletin, medic, Tudor Maricar, jurist, Cristofor Dancu, contabil. La a patra întrebare, arătând necesitatea ca poezia și poezii să fie în pas cu vremea, alături de C. D. Zeletin răspunde și Maria Stanciu, responsabilă a *Librăriei Mihai Eminescu* din București. În concluzie, importantă este poezia „care ne ajută să ne descoperim pe noi înșine, trezindu-ne năzuința de a participa la acțiuni nobile, generoase”, căci poezia „trebuie să trăiască mai mult în actualitate”.

28 februarie

- [„România liberă”] Pagina culturală găzduiește o convorbire cu academicianul Zaharia Stancu cu privire la importanța premiilor Uniunii Scriitorilor și despre criteriile de acordare a acestora, inclusiv modul în care cărțile premiate trebuie „să reflecte spiritul literaturii noastre actuale, să răspundă exigențelor artistice și ideologice ale poporului nostru”. Sunt nominalizați premianții: Premiul pentru proză este acordat scriitorului Laurențiu Fulga, pentru romanul *Alexandra și infernul*, premiul pentru poezie poezilor Ion Gheorghe, pentru volumul *Nopti cu lună pe oceanul Atlantic*, și Oscar Pastior, poet de limbă germană, pentru volumul intitulat *Versuri*, iar premiul pentru dramaturgie lui Radu Boureanu, pentru poemul dramatic *Satul fără dragoste*. Premiul pentru critică literară i se acordă lui Vladimir Streinu, pentru *Versificația modernă*, premiul pentru reportaj și publicistică i se acordă lui Pop Simion, pentru *Orga de bambus*, premiul pentru traduceri i se acordă Etei Boeriu, pentru traducerile din opera lui Dante, iar premiul aferent literaturii pentru copii i se acordă lui Fodor Șandor.

[FEBRUARIE]

- [„Amfiteatru”, nr. 2] Maria Luiza Cristescu publică un *Simultan literar* cu scriitorul Nicolae Breban. O primă întrebare are în vedere integrarea unor curente în „formele prozei moderne” precum realismul de tip balzacian-

stendhalian. „Cred că atât timp cât o specie literară continuă să existe, ea își integrează tot ceea ce îi aparține, toate excelențele sale, și această lege «biologică», aș putea spune, în cadrul culturii, funcționează, sunt sigur și în proză, domeniu încă foarte viguros și care, de puțină vreme — de patru secole, doar, de la Miguel Cervantes — și-a găsit o expresie adecvată, specifică. E un fel de instinct de conservare acela de a înainta cu cei mai buni ostași și opera de artă e un tip de organism care are — privită dintr-un anumit punct de vedere — legi de «supraviețuire» sau de «creștere» asemănătoare unui organism «vîu», opera de artă are deci, altfel spus, o «fiziologie» proprie și în istoria ei seculară se pot deosebi legi aproape fiziologice de supraviețuire, creștere sau degradare. E firesc, deci, revenind la întrebare, că realismul balzacian — stendhalian ca orice altă «excelență» sau vârf realizat în această artă să fie încorporat organic de cei care duc mai departe și în mod real această artă fie că o fac „conștienți” sau „inconștienți”. Arta, în totalitatea ei, precum și în fracțiunile ei, este condusă și dominată de legi mai puternice decât cele ale creatorilor, luați în parte, oricât de mari ar fi ei, și una din aceste legi — ca și în biologie — este „conservarea” unor calități a speciei care i-au permis într-un moment dat al evoluției lumii externe, perfectă ei adaptare. (...) Nu se poate detașa nimeni de propria sa istorie fără să seucidă, aproape instantaneu, iar acei care o fac totuși, sunt indivizi fără istorie, deci ne semnificativi, deci nereprezentativi. Eu, personal, dau o foarte mare extindere conceptului de «realism» atât de discutat, la noi și aiurea, aproape îl suprapun celui de «valoare». Bineînțeles însă că acest *aproape* e destul de tiranic și poate, gravitând de multe și imprevizibile surprize. (...) Dacă cititorul contemporan este încă receptiv la romanul ciclu? Nu știu dacă cititorul direct contemporan, adică cel care ne-a urmărit ca o umbră etapele mari ale vieții sau creației, gustă romanul ciclu, așa cum l-a gustat acel cititor care murea sau era deja foarte înțelept și puțin cinic — bineînțeles, cu eleganță cinic, așa cum știau s-o facă cei de altădată — și care îl citea pe Romain Rolland, cel aproape ilizibil astăzi, pentru mine cel puțin — și îl încuraja pe viitorul Thomas Mann. Dar cu siguranță — când se va scrie acel roman ciclu, căci el se va scrie (de altfel Faulkner, de exemplu, l-a scris într-un fel, mai neevident, e drept, decât Zola) vor fi și cititori, și încă foarte mulți, surprinzător de mulți. Lumea, sunt convins, va obosi curând de ceea ce e «scurt», «comprimat», „«nervos», de ceea ce cere puțin «timp». (...) Preferând mai mult „formula romanului decât pe cea a nuvelei, «pentru că i se potrivește mai bine», Nicolae Breban mărturisește că „Într-o vreme chiar am suferit oarecum că nu pot face schițe rotunde cum reușeau unii confrăți ai mei, foarte talentați. Acum, suferința mea a crescut, pentru că se pare că nici romane *rotunde* nu prea pot să fac. Dar poate nici nu trebuie să scriem romane rotunde, poate nu e decât o prejudecată sau altceva. Romanul îmi place însă și anume încă de pe vremea când nici nu bănuiam că voi îmbătrâni și voi deveni un contradictoriu și molatic adolescent,

mereu altceva apoi și pentru că eu îmi stimez foarte mult, chiar exagerat de mult, primele simpatii, iubesc de mult pe domnii Dumas-Père, Karl May, Steeman (autorul lui *Asasinul locuiește la numărul 21*) și Conan Doyle - ca să nu amintesc decât de cei mai serioși — și abia aștept să scriu la fel de captivant ca și ei”. Atras cu precădere de Dostoievski, Breban declară că „în ceea ce mă privește, câtă meserie știu, am învățat-o de la „ruși” care sunt excelenți maștri în sensul în care se înțelegea acest cuvânt în înfloritoarele orașe din sudul Italiei din la fel de înfloritoarea Renaștere. Un maestru înainte de orice, cred, trebuie să fie un maestru, adică cineva, care, într-un domeniu pe care și-l alege singur și în care lumea îi recunoaște autoritatea, să nu greșească niciodată, sau, chiar când greșește – căci, probabil, cu toții greșim – să nu observe nimeni acest lucru. Autoritate înseamnă siguranță și Renașterea, înainte de orice, e o mare școală și un mare exemplu de măiestrie”. □ Marin Mincu scrie, în „Amfiteatru”, un articol în care sunt analizate ideile scriitorului Dan Botta și relațiile dintre acestea și cele ale lui Lucian Blaga. „Aproape un scandal a stârnit Dan Botta în 1941 când își revendică, printr-o polemică de răsunet cu Lucian Blaga, paternitatea ideilor din *Spațiul mioritic*. Dincolo de orgolioasa sa afirmație, cercetând ideea din volumul de eseuri „limite” și dialogul platonician *Charmion sau despre muzică* se poate observa că pretențiile sale nu sunt chiar total neîntemeiate. O viziune cosmică de factură blagiană posedă prin intuiție poetică și Dan Botta însă, bineînțeles că sistemul filozofic al lui Blaga se dezvoltă într-o construcție originală și unică. Apropierile care există țin de natura ideilor vehiculate în epocă, de preocupările gândiriștilor spre o reîmprospătare a ortodoxiei. În dialogul platonician *Charmion*, Dan Botta comunică existența noastră solară, inclusă în armonia absolută a unei cosmogonii muzicale. Timbrul folosit are o ritmare abstractă, de oracol, adecvată unei instruirii în ordinea esențială a lumii (...) Introducându-l pe Dionysos în mitologia sa, Dan Botta vrea să illustreze concepția substratului tragic al sufletului românesc susținută de Pîrvan, preluată de Blaga. Dionysos reprezintă varianta greacă a tracului Zalmoxis. Orpheu însuși a coborât din Tracia. Misterele de la Eleusis au, după Botta, tot izvoare tralice. Prin Dionysos, spiritualitatea greacă se colorează tragic. Grecia senzuală și efeminată începe să fie colindată de sentimentul abstract al absolutului numai prin fecundarea tragică a religiei lui Dionysos. (Zalmoxis). Eflorescența filozofică greacă s-ar suda astfel pe un fundament tragic. Dionysiacul spiritualității grecești, geometria sa purificată de contingent sunt, prin geneză, ușor de asimilat sufletului românesc ale cărui substraturi sunt tralice. Dionysos (Zalmoxis) este o zeitățe panică și în același timp profund muzicală”.

• [„Argeș”, nr. 2 (9)] La rubrica *Agendă* se anunță publicarea volumelor al XII-lea și al XIII-lea din ediția operelor complete ale lui Tudor Arghezi, în care sunt incluse, printre altele, poemele *Icoane de lemn* și *Poarta neagră*. Alte apariții: *Amintiri*, de Ioan Slavici, *Oameni care au fost*, de Nicolae Iorga

(o nouă ediție), precum și *Arta prozatorilor români*, de Tudor Vianu. Selecția se încheie cu volumul *Fluxul memoriei*, de A. E. Baconsky. □ Este salutat momentul împlinirii unui an de la apariția săptămânalului ieșean „Cronica”.

■ În cadrul rubricii sale, *Bilete de papagal*, Tudor Arghezi semnează articolul **Folclor și ne-folclor** în care se referă la modificarea, sub pretextul stilizării, a dansurile populare/ tradiționale românești. Scriitorul este de părere că aceste intervenții aparțin mai degrabă unor snobi care denaturează farmecul intrinsec al manifestărilor artistice originale: „Întoarcerea la opinca jucătorilor numai superficialitatea post-modernistă o socotește ca un semn de sărăcie a sărăciei de odinioară. După asemenea stiliști și după o paralelă înfumurată, ar trebui să scoatem și plosca, chimirul, cobza, betele și să repudiem însăși frumusețea delicată păstrată de gustul totdeauna rafinat al poporului nostru, păstrată fără greș din străbunie. Desigur că orașului îi este permisă câte o modificare fără să brutalizeze gingășia primitivă. Din motive de mediocritate și nepricepere totală s-a ajuns la un lamentabil stas pretins artistic căruia îi datorăm toate urâtenii menite să înlocuiască și să anuleze valorile naționale”. În concluzie, el așteaptă ca măcar televiziunea să impună anumite standarde de respectare a ceea ce este cu adevărat folcloric și să nu disprețuiască estetica populară, pentru că aceasta are o valoare de netăgăduit.

■ În *Scrisori inedite de la Matei Caragiale*, Al. Alexianu prezintă câteva scrisori de autenticitate incertă ale lui Mateiu Caragiale. „Scrisorile ni-l arată la 22 ani, într-o veșnică și înfrigurată căutare de bani. Un flămând, în mijlocul unei lumi, amețitor de bogată și indiferentă, măcinat de nostalgia unui trai somptuos și îndurând sărăcia ca pe un blestem, ca pe o pedeapsă nemeritată. (...) În primăvara anului viitor situația lui materială se schimbase în bine. Ar fi o glumă amară să se creadă în glumele amare pe care le făcea cândva Matei Caragiale, pomenind de sângele albastru care îi curgea prin vine. Era pe atunci un tânăr sărac, locuia la mahala, dar avea conștiința superiorității lui, citea pe Maindron și iscălea mândru, sfidând boierimea de sânge și avuție: *cel dintâi boer, ca un frate Comte Mathieu Jean Caragiale*”. Criticul remarcă și tonul familiar, sarcastic, tipic lui Mateiu Caragiale, în epistolele despre capetele încoronate: Bourbonii au picioare mari și aer obraznic și goguenard, „die letze Bassarabi” nu mai pot năzui la mare lucru. „Temperamental, Matei este un caz de excepție de la regula eredității. Clausturat, în izolarea lui voită, el își trăiește adolescența livresc, după canoanele romanelor cavalerești pe care le citește. Preferințele, jargonul bilingv, în sfârșit chiar și vocația lui de heraldist «ne et forcene» de mai târziu, îl situează și ele aparte. (...) În mijlocul unei societăți de capsomani, el se simte izolat și părăsit, dar mândru în sărăcia lui de prinț oriental în exil”. □ Prin numărul mare de autori, pagina de poezie este o dovadă a revirimentului de care se bucură acest gen pretutindeni în țară: Ion Th. Ilea (*Matinală*), George Demetru Pan (*Mânăstirea Argeș*), G. Zudra (*Icar*), Aurel Tita (*Un faur...*), Const. Dârnescu, Mircea Meleșteu, Eugen Stănescu, Al. Florin Țene, I. N.

Voiculescu, Floru Mihăescu, Andrei Apolzan și Doru Moțoc. Îl constituie prezențele de gen... feminin: Elisabeta Niță, Miorița Mușat, Maria Constantinescu și Otilia Nicolescu. □ George Sbârcea și Emil Manu traduc din lirica finlandeză: Yysi Schreck (*Imagine târzie*), Pennti Saarikoski (*Diana*), Arvo Turtiainen (-50 C) și Katri Vala (*Cer de noapte*). □ În acest număr sunt prezenți prozatorii Nae Cosmescu și Lică Ion. □ *Un simbolist întârziat* este titlul dat de Mihail Diaconescu cronicii literare la volumul lui Mihail Celerianu, *Inima omenească*: „Revărsare de efluvii tari, de senzualitate violentă, transfigurată savant în rafinementele expresiei de temperamentul ardent în stare să se dezlănțuie pătimaș, de speranțe de evaziune și peregrinare, de obsesii ale cărnii îndurerate de dorința erotică, poezia lui Mihail Celerianu sângerează arderi devastatoare, alternând cu stări de beatitudine și extaz în fața frumuseții Femeii, a florilor și a naturii, risipirea sufletească a eroului liric printre lucrurile pe care le cântă și cu care s-ar vrea identificat pentru totdeauna. (...) Această iubire se petrece ca într-o transă: amănții se pierd în extaz, realitatea din jur se transfigurează până la prefacere totală, momentele cu atingeri suave se prefac în dezlănțuiri violente sugerând un fel de paradis paroxistic. Se vorbește de *vecinicie de aiurare*, de *sfânt delir*, de *baletul roșu al patimii și al morții*, de *negru amor blestemat*. (...) Un asemenea amor amintește de satanisme lui Baudelaire, de nevrozele lui Rollinat și explică de ce în versuri revin atât de des obsesiile cărnii”. Mihail Diaconescu amintește simbolști și de erotismul estetizant al lui Georges Bataille, înainte de a concluziona: „Transfigurându-și trăirile în imagini apăsate colorate, trăindu-le mai ales ca pe niște stări limită, Celerianu realizează evocările lui însângerate și ardente, amestecate cu efluviile grele ale florilor, o sugestie impresionant de puternică a prezenței femeii iubite”. □ Cu epigrame se produc Gabriel Teodorescu, I. F. Stănculescu, Gh. Zarafu, Florin Iordăchescu.

• [„Astra”, nr. 9] Realizatorul *Interviului* luat Henriettei Yvonne Stahl despre „Voica” o invită pe scriitoare la „o călătorie în destinul acestui mic roman”, apreciat de Ibrăileanu, care i l-a publicat în „Viața românească”, și de Sadoveanu. Vorbind despre partea a doua a romanului, ca și despre reeditarea primei părți, după 40 de ani, scriitoarea amintește emoțiile resimțite, „în primul rând pe aceea a responsabilității care la drept vorbind începe cu hotărârea de a scrie”, despre faptul că, „prin critici am înțeles propria-mi carte într-o manieră (...) negândită de mine”, și despre „marea critică (...) a Timpului”. □ Venera Antonescu semnează articolul *Tudor Vianu, profesor*, în care descrie calitățile celui omagiat: „inestimabilele calități ale profesorului Vianu își aveau rădăcinile în conștiința clară a răspunderii sale de educator”. Ca intelectual de vocație, profesorul „gândea dialectic și considera fenomenul literar în cadrul lui universal și în istoria culturii”. De asemenea, „nici o afirmație” a sa „nu s-a sprijinit pe o impresie dobândită din consultarea mediată a unui izvor”. Atunci când conferența, „orice prelegere a lui Tudor Vianu era o lucrare de artă, un

mic cosmos, în care toate elementele, supuse acțiunii coordonatoare a unui spirit eminentamente rațional, se armonizau”. □ *Cronica literară*, semnată de Voicu Bugariu, abordează, sub denumirea *Lirismul negației*, volumul de versuri al lui Ion Alexandru, *Infernul discutabil*. Într-o „atmosferă dantescă”, „lumea este urmărită în ceea ce are ea supus eroziunii și descompunerii, totul pare a se surpa în sine însuși, după legile unei fatalități”. Mai mult, „semnul morții, suprem și sumbru, planează asupra acestor ținuturi bântuite de coșmaruri beckett-iene”. Cu toate acestea, fiindcă „decepționismul” nu corespundea ideologiei de partid și de stat, cronicarul literar continuă: „atitudinea lirică a poetului conține și un revers meditativ, stenic în esența lui. Sondând străfundurile bântuite de fantasmă ale conștiinței sau imaginând terifiante pustiri de absurditate și haos, poetul afirmă, de fapt, reversul pozitiv al acestora”. De asemenea, „acest aspect esențial al drumului liric spre adevăruri este asociabil cu mecanismul dialectic al legii negării negației. În infernul de înțelesuri disjuncte și schimbătoare al faptelor și al umbrelor lor, cuvintele, dorul poetului, aspirația sa nețărmită spre tărâmul ideal al binelui și adevărului absolut aduc o inedită coerență”. □ Secțiunea *Claviaturi* găzduiește poezii de Horia C. Dellu, *Poate că...*; Cristian Petre, *Tractoarele*; Șandru Nicolae, *Impresii*; Victor Rusu, *Geneză*; Coralia R. Meghiran, *Cântec de inimă*. □ Rubrica *Genul proxim* găzduiește articolul semnat de Theodor Constantin, *Modalități ale romanului detectivistic*. După ce trece în revistă „fondul de aur al literaturii detectiviste” (A. Conan Doyle, Maurice Leblanc, Agatha Christie, Gaston Leroux etc.), Th. Constantin înregistrează particularitățile acestui tip de roman, numit „roman – problemă” – „crima este premeditată” și „asasinul tinde spre o crimă perfectă”, comparându-le cu modificările pe care le aduce „romanul detectivistic psihologic”, „romanul angoasei” sau „romanul parodic”. Reflectând, oricum, „criza acută a ideologiei burgheze”, aceste romane vin în contradicție cu literatura detectivistă românească, ce „reflectă realitatea social-politică de la noi”. Personajele principale ale acestei literaturi, „lucrătorii de miliție sau de securitate”, dovedesc „o înaltă conștiință cetățenească și un patriotism înflăcărat”. Rolul acestei literaturi este „să educe pe linia vigilenței, pe linia dragostei față de cuceririle revoluționare, pe linia unei noi atitudini față de avutul obștesc, pe linia respectului și a înțelegerii adevărate a acelor norme de conviețuire specifice unei societăți în care exploatarea omului de către om aparține trecutului”. □ Secvența dedicată publicării *Corespondenței lui Lucian Blaga*, ajunsă la a cincea parte, îngrijită de Gherghinescu Vania, menționează campania îndreptată contra filosofului, după apariția volumelor *Religie și spirit*, *Știință și creație*, și după apariția revistei „Saeculum”, al cărei director era poetul. Secvențele din sistemul său filosofic, publicate astfel, au stârnit reacțiile cercurilor ortodoxiste. Tot aici, se amintește faptul că poetul a început revizuirea unor texte mai vechi, din volumele *Aforisme* și *Discobolul*. □ Ene Maria publică poeziile *Identitate*,

Revelație, Drumuri. □ Ermil Rădulescu publică poezia *Copil în toamnă*. □ Ion Caraion semnează articolul *Bogdan Amaru*, dedicat poetului mort de tânăr, ca și alți poeți – Constant Tonegaru, Emil Ivănescu etc. Eugen Lovinescu, afirmă Caraion, „i-a intuit valoarea”, l-au prețuit Jebeleanu, Elena Farago, George Mihail Zamfirescu. Recomandând reunirea tuturor textelor lui Amaru într-un volum, Caraion arată că „niciodată puținele lui schițe, reportaje, scrisori și versuri clocotind de o poftă de viață neobișnuită, dar și de o tristețe copleșitoare, plină de autosarcasme și causticitate, niciodată semințele proaspătului său condei n-au fost adunate sub învelișul unei cărți”. Comparat cu Panait Istrati, Bogdan Amaru are „frază brutală, dar proaspătă, încărcată de metafore, cu aglomerări de cuvinte colțuroase ori colorată de câte un provincialism suculent”, care „captează și doare”. □ Sunt publicate fragmente din piesa de teatru *Grânian și Dragomara. Legendă străveche pentru tineret*, de Radu Stanca, cu o prezentare de Mihai Nadin, care mulțumește Dorinei Stanca pentru acceptul de publicare și apreciază că dragostea dintre protagoniști „face (...) parte din ceea ce reprezintă fondul sufletesc al poporului nostru”. □ Sunt publicate *Zece sonete inedite ale lui Dan Botta*, respectiv sonetele XI – XXIX. La Editura pentru literatură este în pregătire o ediție care va cuprinde întreaga poezie a lui Dan Botta, cu multe texte inedite, prefațată de Eugen Schileru. „Coborâtor din Valéry și Mallarmé, poet al deliciilor cerebrale, al izvoarelor muzicii și arhetipurilor elenice, exultând orfic intelectul și preînchipuind stări poești, aventurat prin balade cu François Villon și prin Simfonia a IX-a cu Immanuel Kant, prefațat de Ion Barbu și traducând, ca și autorul *Jocului secund*, din marele Will, după geometriile suprem sonore (...), ne vom uimi mai puțin de Dan Botta ca sonetist”. □ În articolul *Constant Tonegaru*, Barbu Cioculescu face o scurtă biografie a poetului mort la doar 33 de ani, pe 3 februarie 1952, pe care-l asociază cu alți poeți ai „râsului înlăcrimat” precum Corbière, Laforgue, Apollinaire, afirmând că a avut un „talent excepțional”, evident în cele două volume publicate, *Plantații*, *Steaua Venerii*. „Proletar prin situație, prea limpezit asupra vidului burghez, dar și prea învăluit în propriile-i cețuri ca să devină un luptător, el a rămas un singuratec și s-a stins ca feștila umedă de care a vorbit în versurile sale – alarmat dar prea mândru ca să se apere”. În ceea ce privește temele poetice, Barbu Cioculescu afirmă că „tematica lui atacă destinul omului modern, păstrând încă urma miturilor ancestrale, resimțind, tot așa, nostalgia unei naturi cu care nu mai comunică organic și nemijlocit, căutând acordul cu ritmurile pe care singur le-a dezlănțuit și suferinde de pe urma superiorității roboților creați chiar de el”. Poetul a intrat în memoria culturală a generațiilor ulterioare, deși „i-a lipsit, fără îndoială, cunoașterea adâncă a zeităților locului”. „Citadin, el nu s-a bucurat de sprijinul absolut care-l apăra pe acela care-și cunoaște șirul strămoșilor și este foarte însemnat să se știe că tocmai într-acolo se îndrepta”. □ Sunt publicate poezii semnate de Constant Tonegaru, respectiv *Aratul*, *Valul alb*, *Moartea primului*

amorez, *Lângă pace*. □ Corneliu Almășan debutează cu proză scurtă – *Unii aleargă spre ultima Thule și Gambrinus 66*. □ Victor Calmuc publică o *Baladă – 1907*. □ Mihai Raicu publică schița *Reflex*. □ În rubrica *Jurnal de lectură* S. Nicolaescu prezintă volumul de nuvele al lui D. R. Popescu, intitulat *Dor*, comparându-l pe prozator cu Hemingway, Steinbeck, Saroyan, Dos Passos. Tot aici, Emil Rădulescu prezintă volumul de versuri al lui Adrian Păunescu, *Mieii primi*, remarcând „formidabila vitalitate” a scriiturii, „interiorizarea tentativelor de meditație”, dar și maturizarea poetului, reflectată în „ponderarea gesticii”. N. Popescu prezintă volumul de povestiri al lui George Bălăiță, *Conversând despre Ionescu*. Emil Manu recenzează a treia carte de versuri a lui Ilie Constantin, *Clepsidra*, care relevă o „cantabilitate fluidă”, și o „căutare a transparențelor melodice”, și, chiar dacă modelele poetice – Blaga și Ion Barbu, încă se simt, „*Clepsidra* e totuși un volum de experiențe poetice în care sunt marcate începuturile unor transformări cu evoluție de la vizual la auditiv”. Petru Sfetcă recenzează volumul de poezii al lui Miron Scorobete, *Fântâni*, afirmând că „Fântânile sunt niște filigrane simple și tocmai de aceea prețioase. Uneori notația surprinde prospețimi matinale, scurte clipe de vlagă și de zbucium senzual”, și „relevă o combustie pregătită de reculegeri și consumuri sufletești, care-l depărtează de manierismul tot mai evident al unei părți dintre poezii generației sale”. □ În rubrica *Revista revistelor* sunt prezentate informațiile importante din revistele de cultură, începând cu „Viața românească”, nr.12, an XIX, în care este apreciat Alexandru Ivasiuc, ca romancier debutant, pentru fragmentul din romanul *Vestibul*, publicat în revistă – „epica sa avertizează azi asupra unui temperament introspectiv, cerebral, poate ușor fantast, în care logoreea metaforică atât de des întâlnită în literatura tânără lipsește”. În „Tomis”, nr. 6, an 1966, prin Ovidiu Papadima, mai precis prin amintirile sale – *Fascinația vieții*, primim imaginea unui alt Mateiu Caragiale – „om sfios, purtător de deziluzii și înfrângeri, fără orgolii și complicații stranii, retras în singurătatea lui, un om pentru care incompatibilitățile cu viața și lipsa de prea mari recompense din partea acesteia s-au transformat pe încetul în izolare.” „Gazeta literară”, nr. 3, an XIV, prezintă studiul lui Eugen Simion despre *Antologia de poezie populară* a lui Lucian Blaga. În „Luceafărul”, nr. 4 din 28 ianuarie 1967, prozatorul și istoricul literar G. C. Nicolescu afirmă că „sunt dăunătoare cercetării istorico-literare” „orgoliul siguranței și autorității indiscutabile a propriei impresii, a propriei păreri”. Ceea ce trebuie să conteze este „studiul temeinic, documentația severă”, căutându-se „sensurile profunde ale creațiilor literare”. În „Tribuna” din 26 ianuarie, Ioan Domșa trece în revistă opiniile critice cu privire la traducerea lui Coșbuc din *Divina Comedie*, a lui Dante. În „Cronica”, nr. 2, an II, Nicolae Manolescu, răspunzând anchetei revistei despre tradiționalism și modernism, afirmă că „niciodată marii creatori și scriitorii adevărați nu sunt tradiționaliști sau moderniști pur și simplu. Sadoveanu e la fel de modern ca și Urmuz, Urmuz presupune tradiționalismul

lui Sadoveanu”. În „Cronica”, nr. 3, an II, sunt publicate fragmente din romanul *Zahei Orbul*, al lui Vasile Voiculescu. În „Revista de istorie și teorie literară”, nr. 4, an 1966, Dinu Pillat face o reestimare a *Destinului lui Esenin*, evaluând pozitiv traducerile realizate de Zaharia Stancu și George Lesnea. În „Steaua”, nr. 12, an XVII, poetul și eseistul Victor Felea apreciază activitatea și posteritatea critică a lui Lovinescu, remarcându-i pe G. Călinescu, Tudor Vianu, Pompiliu Constantinescu, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, în sensul în care criticul deschizător de drumuri a exemplificat „seriozitatea și exemplaritatea luptei pe care a dus-o pentru a impune niște principii de înaltă ținută estetică și de fermă orientare literară”.

● [„Ateneu”, nr. 2] În rubrica *Discuții*, Vasile Sporicu semnează articolul *Poezia și contemporanii*, în care de pe pozițiile esteticii marxiste, încearcă să explice diversitatea aprecierilor asupra poeziei contemporane, formulate în publicistica românească a epocii: „Deci, pe scurt: poezia, sector înfloritor; dar poezia – prezentând simptome inflaționiste, de criză... Este o problemă reală, dar e vorba într-o mai mare măsură de insuficiențe ale gândirii estetice, critice sau civice, capabile nu numai să orienteze greșit gândirea criticilor, ci și a poeților. În genere crizele nu sunt ale artelor, ci ale concepțiilor despre actul artistic, căci o criză este un fenomen de conștiință, nu de sensibilitate. (...) Încercările de a înțelege situația, în datele ei reale, nu lipsesc în publicistica noastră; lipsește, cred, consensul criteriilor de interpretare, acordul asupra unor probleme hotărâtoare.” Atitudinea critică se manifestă deopotrivă față de esteticienii nemarxiști, cât și față de poeții români a căror poezie n-ar reflecta o asumare, în spiritul esteticii marxiste, a menirii creației artistice: „Caracterul reflexiv al tinerei noastre poezii, postura de sacerdoți ai liricii de idei, de gânditori subtili, sceptici, pe care și-o iau unii dintre poeții actuali, i-ar obliga să-și pună frecvent asemenea probleme și să opteze pentru o cale sau alta, de depășire a riscurilor teoretice asumate, care se reflectă nociv în versuri. Se vorbește mult și adeseori cu dreptate, despre nevoia de inițiere a publicului în ale poeziei; dar dacă poezia e mister insurmontabil, act al unei experiențe unice, irepetabile, deci fără vreo legătură cu cultura anterioară, inițierea este neputincioasă pentru descifrarea ei.” Referindu-se la scopul poeziei, autorul notează: „Deci, dacă inițierea nu servește la nimic atunci la ce folosește poezia însăși? Nu va reuși nimeni să ne convingă de inutilitatea ei; firește, nefiind vorba de poezia-text de manual sau de brigadă artistică de agitație și nici chiar de poezia «cu mesaj», în sensul denaturat în care era aplicată noțiunea cu mai mulți ani în urmă, ci având în vedere poezia noastră tânără actuală. Ce fel de poezie adoptă contemporanii noștri și ce primesc? Sau prin ce-și aduce poezia actuală românească nota de specifică participare la marile înfăptuiri ale culturii socialiste? Nu întâmplător un articol despre menirea poeziei noastre tinere se încheie cu semne de întrebare...” □ În rubrica *Fișă de istorie literară*, Ion Ciuchi, semnează articolul *Documente inedite privitoare la Vasile Alecsandri*,

în care, pe baza documentelor aflate în colecția Muzeului „V. Alecsandri” și a unor scrisori ale lui V. Alecsandri publicate în volum, în 1904, de Il. Chendi și E. Carcalechi, sunt luminate momente din existența poetului: primele documente, din 1868, fac referire la refuzul lui Alecsandri de a mai fi implicat în viața politică a țării după detronarea lui Al. I. Cuza; alte documente, din 1871, explică conflictul poetului cu susținătorii etimologismului din Societatea Academică Română, care l-au determinat să-și înainteze demisia; a treia scrisoare, din 1881, exprimă admirația și simpatia membrilor „Societății Academice România Jună”, față de membrul de onoare V. Alecsandri, cu ocazia aniversării celor 60 de ani de viață. □ În rubrica „Breviar critic”, Constantin Călin semnează articolul *Excelsior*. La lectura publicațiilor ce apar într-o lună, intră în contact cu creațiile generației '60, iar „premiantul” lunii este ales, pe „criteriul gustului”: „Satisfacții deosebite mi-au dat fragmente din poemul *Tinerețe fără bătrânețe* de Cezar Baltag – exegeze lirice ale esențialelor unor sentimente”. □ În articolul *Prezența profesorului*, Constantin Călin semnalează importanța culturală a două apariții editoriale datorate profesorului universitar Al. Dima – *Epopoea lui Ghilgames* (în românește de Virginia Șerbănescu și Al. Dima) și tratatul de *Literatură comparată* de Paul Van Thieghem (traducător și prefațator Al. Dima). □ În *Studiu despre lirica lui Beniuc*, Constantin Călin semnalează apariția, în revista „Limbă și Literatură”, vol. XI (1966), a unui studiu despre originalitatea stilistică (la nivelul vocabularului și al sintaxei) a liricii lui Beniuc. □ Nestor, în articolul *Alergie*, critică revista „Gazeta literară” și cei/cel ce publică sub numele Ulysse, care își îndreaptă, în numărul din februarie, – nejustificat – „săgețile împotriva poetului E. A. Baconski, autorul unor emoționante rânduri închinat lui Eminescu și apărute în «Ateneu». (...) Să nu se uite că «Gazeta literară» s-a specializat în ultima vreme în a-l ataca vehement pe Baconski. (...) S-ar putea să existe motive pentru care Ulysse sau unii dintre confrăți să nu-l agreeze pe autorul «Fiului risipitor». Exprimarea unor asemenea sentimente poate avea loc acasă, la o cafea, într-un cerc restrâns, în nici un caz însă nu trebuie să-și găsească loc în coloanele unei gazete serioase, prin abile escamotări ale punctelor de vedere.” □ Ion Ceaușan realizează, în *Un supliment umoristic*, o prezentare ironică a recenziilor publicate săptămânal de Boris Buzilă în revista „Magazin”: „Sfătuim pe această cale pe toți cititorii revistei „Urzica” să se aboneze urgent – dacă n-au făcut-o până acum – la revista „Magazin”, care publică săptămânal o delicioasă rubrică de umor”. Această „invitație” este urmată de prezentarea unui „eșantion” de fragmente din rubrica respectivă a numărului din 14 ianuarie 1967. □ În numărul de față apare un fragment din lucrarea lui M. Blecher *Vizuina luminată. Jurnal de sanatoriu*, (fragment; fișă biobibliografică și prezentare de Sașa Pană). □ În articolul *O carte despre teatrul contemporan*, Ion Apetroaie realizează o prezentare a volumului de eseuri *Realism și metaforă în teatru*, semnat de Andrei Băleanu, „critic ce se

mișcă dezinvolt pe ariile teatrului contemporan, de la Maxim Gorki și E. Ionescu la Horia Lovinescu și Al. Mirodan. (...) Fără ambiții de teoretician ori de sever anchetator al lacunelor, autorul întreprinde un periplu critic, sub unghi sociologic, în dramaturgia străină și în cea românească, pentru a atrage apoi simpatia pentru valorile remarcabile ale teatrului nostru. Itinerariul critic, condus pe ariile întinse ale repertoriului teatral, este parcurs cu luminile obiectivității și ale severității ideologice. Criticul disociază valorile în numele principiului «teatrului de idei» fixând în obiectiv piese fundamentale. De la Cehov și Ibsen la B. Shaw și Gorki, la care adăugăm noi și pe Camil Petrescu, ca fondatori ai teatrului contemporan...”. □ *Cronica literară* este semnată de Vlad Sorianu și analizează două lucrări: *Călcâiul vulnerabil*, de Ana Blandiana și *Infernul discutabil*, de Ion Alexandru. În cartea Anei Blandiana, cronicarul observă „o încredere și un respect funciar pentru destinele umanității. (...) Ceea ce se impune în acest volum exiguu, de mare densitate, este ardența trăirii poetice, puritatea de cristal a gândirii, generozitatea dăruirii afective, toate beneficiind de mijloace subtile, dar limpezi. Profunzimea și patosul dezbaterilor etico-filozofice emoționează cu sinceritatea lor unică, pasionează cu suflul lor de polemică implicită”. Analizând cele două cărți, cronicarul urmărește să evidențieze o legătură existentă între cei doi scriitori. Astfel, se identifică „cel puțin câteva teme comune lui Ion Alexandru, Anei Blandiana și altor câțiva poeți ai generației, pe care le extrag din cultură sau dintr-o experiență comună, adeseori pregnant reconstituită”. Între acestea sunt identificate „marea lege a-maculării, cum o numește Ana Blandiana, de fapt un fel de imn al rodirii, al dreptului profund uman de a căuta, înfruntând eroarea, de a trăi încercări existențiale inedite. (...) O altă idee comună – pe care am subliniat-o mai insistent în lirica Anei Blandiana – promovată obsesiv de Ion Alexandru, este cea a dificultăților de auto-exprimare, a caracterului oarecum insondabil al indicibilului liric”. □ În articolul *Începuturile literare ale lui Gib I. Mihăescu*, Mircea Popa consideră că reconstituirea începuturilor literare ale lui Gib Mihăescu sunt semnificative pentru înțelegerea evoluției operei ulterioare a scriitorului. Autorul articolului se ocupă pe larg de cele patru schițe de debut, apărute în revista „Luceafărul“ din 1919: „Linia întâi” (nr.3-4), „În tren” (nr.13-14), „Cel din urmă cârd” (nr.19), „Figurina” (nr.20-21). „Ceea ce caracterizează în ansamblul lor aceste creații de început este marea lor unitate tematică, restrânsă de pe acum la două direcții principale: 1) demascarea ororilor războiului și 2) sondarea vieții burgheziei de provincie. (...) Departe de a fi o apariție singulară în literatura noastră, scrisul său se integrează perfect în contextul literar al epocii, el făcând parte dintr-o tendință mai largă de înnoire a prozei noastre de după primul război mondial. (...) Gib Mihăescu și-a găsit o cale proprie de expresie, adâncind și dezvoltând vechea linie tradiționalistă într-o direcție nouă, modernă, al cărui timbru original i-a câștigat un loc de seamă în literatura epocii și pe care începuturile îl anunță cu

prisosință.” □ În articolul *I. M. Rașcu* din rubrica *Semnal*, Romulus Vulpescu aduce în atenția cititorului creația unui poet, traducător, critic și istoric literar de mare modestie și discreție, I. M. Rașcu, și îndeamnă „la reflecție asupra unei opere poetice restrânse ca întindere, dar de rar preț și de aleasă frumusețe.” Articolul lui Romulus Vulpescu este urmat de poezia „Livezi”, semnată de I.M. Rașcu. □ În articolul *Bacovia*, Al. Husar și Șerban Foarță, doi cunosători ai poeziei bacoviene, apreciază, prin grile diferite de lectură, momente diferite din creația bacoviană. Al. Husar scrie articolul cu intenția de a contracara impresia generală că Bacovia, un „poet complicat, trece drept autorul deprimant, monocord, al volumului *Plumb*. (...) Cu toate încercările criticii noastre de a aduce în discuție noi fațete ale operei și mesajului său, Bacovia trece palid, solitar, în veșminte funebre, exhibând un profil funerar, cadaveric, prototip al poetului damnat, schizofrenic, minat – și azi – de ftizii și nevroze“. În fapt, „poezia lui Bacovia îmbracă o perioadă de aproape jumătate de secol. Evoluând de la *Plumb* (1916) până la *Stanțe burgheze* (1946), ea închide o lume prin definiție vie, mobilă, supusă unei evoluții istorice în acea perioadă de mari frământări“. Analizând ultimul volum, Al. Husar descoperă un „salt ideologic“, care dă operei bacoviene „un nou conținut, proiectând-o pe un plan ce schițează profilul unei lumi noi. (...) orizontul poetului se luminează și ceea ce îl preocupă în fond pe Bacovia e tocmai transferul dintr-un plan în altul al lumii sale, căutând perspectivele umanității sale suferinde“. De aceea, criticului i se pare că „A defini «modul propriu al sensibilității bacoviene» (...) prin componentele acestei lumi, înseamnă a ține seama în primul rând de caracterul ei contradictoriu. Lumea lui Bacovia nu poate fi, prin urmare, redusă la o formulă. Dialectic privită, ea oferă acest joc de planuri multiple ce alternează sau se întretaie, având fiecare un revers ideologic inteligibil. Scrisă «într-o vreme de zbuciumare tăcută și deznădejde tragică» – cum spunea însuși poetul – opera sa poartă amprentele epocii în care, pe de o parte aspectele disoluției unei lumi subminate de contradicții, iar de alta saltul spre o lume nouă prin lichidarea acestora, indică însuși sensul dezvoltării istorice”.

□ Șerban Foarță, aprofundând cunoașterea creației lui Poe, Baudelaire, Verlaine, Nerval, Rollinat, Mallarmé, reușește să descopere, sub aparenta simplitate și claritate a versurilor lui Bacovia, surprinzătoare „intenții oculte”. „Chiar un titlu de volum ca *Plumb*, luat mai mult în accepția lui coloristică, intrigă spiritul ca o enigmă. Dar plumbul bacovian nu e pur și simplu o culoare dominantă, numai o culoare sau numai un simbol de implacabil, greu destin. În alchimie, plumbul era notat prin semnul planetei Saturn. Plumbul ar fi așadar simbolul saturnienilor, al spiritelor contemplative și melancolice. Orice contemplație, orice efort cognitiv se lovește de limitele cunoașterii umane. De unde melancolia. Saturn e soarele negru al melancoliei, cântat de Nerval, alt maestru al simboliztilor. Geniul e profund melancolic. Melancolic e și Bacovia. (...) E o melancolie a inimii, nu una a spiritului, o dezolare, un anihili-

lant. Bacovia nu trăiește o dramă a cunoașterii, saturnismul lui, ca și a lui Verlaine, în *Poemes saturniens*, fiind unul sentimental“. O astfel de grilă de lectură permite să se afirme că „Versurile din *Scânteii galbene* stau deci sub același semn fatal al plumbului obsedant. Este vorba de un veritabil cifru. (...) Poezia lui Bacovia presupune o aventură, o teribilă aventură, existențială”.

□ În secțiunea *Cercetări literare*, Constantin Cubleșan semnează articolul *Mihai Codreanu, un solitar*, un studiu care evidențiază motivele pentru care Mihai Codreanu și-a asigurat o „situația specială în planul literelor românești“ prin publicarea, în 1914, a unui volum de sonete în manieră parnasiană – «Statui». În cele o sută de sonete, poetul, „stăpân pe o impecabilă tehnică a versificației”, se situează într-o postură contemplativă, descriind „vremi istorice din care ni s-au păstrat înghețate în bronzul (de facto) monumental, prezențe capabile să redeștepte în conștiințe o rece emoție intelectuală. (...) Dar statuile nu sunt oarecare. Ele înfățișează personalități ilustre ale culturii și istoriei neamului ori simboluri ale unor antice idealuri, cărora poetul le iluminează, prin sugestia unor idei generoase, acel moment esențial al timpului ce-l reprezintă și a cărui semnificație s-a impus rămânând integră și pentru noi. (...) Substanța însăși a poeziei sale este expresia unei atitudini olimpice, detașată de problemele frământate ale vieții cotidiene și dincolo de obligația oricărei școli literare. Retras în *turnul de fildeș* al castității sale, înclinat mereu către zonele abstracte și reci ale meditației filozofice, el va decanta în canoanele formei fixe însăși esența pură a poeziei.” □ Sunt publicate versuri semnate de Petre Stoica, Carmen Tudora, Ovidiu Genaru, Isabela Isanos, Dimitrie Rachici, Petre Tulniceanu (debut), Mihail Sabin și proză de Sorin Titel (fragment de roman *Soarele negru al melancoliei*).

□ Secțiunea *Cărți* cuprinde comentarii în legătură cu ultimele apariții editoriale: Liviu Rusu, *Eminescu și Schopenhauer*, prezentare de S. Vlad; Ion Gheorghe, *Noapți cu lună pe Oceanul Atlantic*, prezentare de S. Vlad; Ion Biberi, *Tudor Vianu*, prezentare de N. Nicolescu; Ion Pop, *Propunere pentru o fântână*, prezentare de Gh. Drăgan; Haralambie Țugui, *Poezii*, prezentare de Constantin Călin; Horia Zilieru, *Orfeu îndrăgostit*, prezentare de Constantin Călin; Sașa Pană, *Poeme și poezii*, prezentare de G. Ovidiu.

□ În articolul *Un tezaur de spiritualitate românească. Cărți rare în bibliotecile de pe teritoriul regiunii Bacău*, Sergiu Șerban face o succintă prezentare a unor importante focare de cultură de la Mănăstirile Neamț, Secu și Agapia, unde de-a lungul timpului s-au înființat biblioteci în care s-a păstrat un bogat fond de manuscrise slavone, grecești, românești și un impresionant număr de tipărituri cu valoare bibliofilă și tipografică a căror „cercetare mai amplă ar duce poate la unele concluzii inedite și la aprofundarea cercetărilor legate de începuturile culturii românești”.

□ „Ateneu” publică numele celor care au fost premiați în 1965 de către Academia Republicii Socialiste România. Astfel, la *Secția de Științe filologice* au fost premiați Alexandru Niculescu (*Individualitatea limbii*

române între limbile romanice), Gh. Tohăneanu (*Studii de stilistică eminesciană*), Pompiliu Macrea (*I. Slavici*), Mircea Tomuș (*Gheorghe Șincai*), Adrian Maniu (*Cântece tăcute. Versuri în proză*), Nicolae Breban (*Francisca*) □ În articolul *Cântece în coloană*, Ion Caraion analizează culegerea editată de cenaclul „G. Călinescu” din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej: „*Cântece în coloană* sporesc literar portofoliul de documente sufletești ale unui greu și eroic moment de pionierat din istoria noastră: momentul industrializării unui stat cu populație majoritar țărănească, trecerea lui de la faza pastoral-agricolă la cea industrială. (...) Bucățile culegerii analizate își alimentează conținuturile dintr-un sentiment intens al osmozei cu actualitatea, la profilurile dinamice și conținutul căreia alcătuitoarii săi au colaborat nu doar cu versuri (...), ci au ajutat deopotrivă cu energia, cu brațele lor (...). Ei scriu așa cum trăiesc și despre viața pe care o trăiesc. Fără teroare estetică”. □ Apar fragmente din romanul *Moartea unui președinte*, de William Manchester. Traducerea este asigurată de D. Alistar. □ o pagină de versuri semnează de Paul Fofircă, Nicolae Leca și D. Catargiu. □ Rubrica *Meridiane culturale* sărbătorește cei 80 de ani de la nașterea poetului austriac Georg Trakl, nume familiar culturii românești prin traduceri făcute în 1922 de Ion Pillat și Oskar Walter Cisek și prin contribuția exegetică „Simbolistica creștină în poezia lui Georg Trakl”, datorată poetului Adrian Maniu. □ *Microantologie de lirică britanică* cuprinde traduceri de Miron Chiropol și Sorin Mărculescu. Selecția și prezentarea aparțin Simonei Drăghici: „În selectarea versurilor de față – o primă tentativă de a face cunoscută iubitorilor de poezie o frântură din lirica engleză postbelică – am pornit cu intenția de a înfățișa cititorilor o imagine a preocupărilor, sensibilității, ideilor și realității unui popor, în măsura în care poezii sunt purtătorii lui de cuvânt, într-o epocă sau alta”.

● [„Cinema” nr. 2] Ecaterina Oproiu semnează textul *Un mit modern Mitul vedetei*. □ Valerian Sava publică *Dacii și vocația filmului istoric*, o cronică a filmului: „Fără a insista asupra unora sau altora din aspectele realizării, care s-ar cuveni analizate separat, avem revelația unui univers tematic de o nebănuită forță sugestivă. «Dacii» constituie pentru cinematografia noastră o elocventă demonstrație a posibilităților. El așează filmul nostru istoric în perspectiva unor succese mari și durabile.” Adnotări la această cronică semnează: Ion Popescu Gopo, *Sentimentele mândriei naționale*; Francisc Munteanu, *Pentru educația generațiilor tinere*; Virgil Calotescu, *Sub semnul epopeii naționale*. ■ Ov. S. Crohmălniceanu revine la rubrica *Cronica Cineideilor* cu textul *Este cinematograful o artă a efemerului?*: „Întrebarea anxioasă – este cinematograful o artă a efemerului? – îl urmărește ca o fantomă de la începuturile filmului pe pasionații lui. Unul care se numără printre cei mai iluștri dintre ei, Fritz Lang, a scandalizat, nu de mult, opinia publică, declarând că a ajuns după întreaga-i experiență la următoarea concluzie: «Cinematograful n-are nimic comun cu arta!» De curând, Rossellini, într-un

interviu acordat revistei «Le Figaro Littéraire», începea cu o reflecție la fel de pesimistă: «Cinematograful nu există. S-a sfârșit. S-a terminat. Cinematograful, azi, e un cadavru». Cu asemenea oracole suntem, din fericire, prea obișnuiți ca să ne mai alarmăm. De la începutul secolului, nenumărate Casandre anunță periodic moartea romanului, ceea ce nu-l împiedică să se simtă mai înfloritor ca oricând. Și cinematograful nu dă semne de epuizare vitală, dimpotrivă s-ar spune că abia a prins un chef extraordinar de viață”. □ B. T. Râpeanu publică în rubrica sa *Scriitorii români și filmul* textul *Victor Ion Popa autor al filmului „Focuri sub zăpadă”*, text care redă amintirea lui Marin Iorda despre scenariu pe care i-l-a dat Victor Ion Popa: „Din câte povestește Marin Iorda «scenariul» scris de Victor Ion Popa (azi pierdut) intitulat *Focuri sub zăpadă* era de fapt o nuvelă care dezvoltă și împletea logic firele unei acțiuni abia schițate în scris, definea mai limpede psihologic personajele, stabilea momentele cheie ale acțiuni și dialogului”.

• [„Familia”, nr 2] Sub semnătura lui Gh. Grigurcu apare cronică literară la volumul de debut al lui Dumitru Țepeneag, *Exerciții*: „La modul intenționalității tehnice tânărul prozator ne oferă o serie de aproximări ale unei noi formule care, neavând încă, așa cum se întâmplă în lirică, reprezentanți bine individualizați prezintă avantajul și totodată dezavantajul de expresie oarecum colectivă. Au fost înfățișate trăsăturile acestei formule proaspete. Dificultatea nu constă în a le stabili (ele sunt frapante) ci de a le determina semnificația, pe de o parte în conturarea necesară a personalităților, pe de alta în evoluția prozei noastre”. Se conturează motivele prin care tânărul scriitor se manifestă „tradiția apare aici ca un fapt pur material, de infrastructură. Prima bucată, de pildă, *Amintire* propune discret, într-un cadru precaut, citadin, imaginea paradisului. (...) În *La fotograf* cuplul nupțial își învinge banalitatea cumplită tot printr-o soluție fantastă. (...) Există două modalități (evident, disociabile doar metodologic) ale prezenței unui scriitor în creația sa. Una este cea a faptului brut, a iluziei desfășurării unei existențe, ai cărei artificiu constă tocmai în disimularea artificiei, tehnica resorbindu-se în materia palpitantă, analoagă vieții. Altă formulă constă în exaltarea tehnicii, urmărită ca o performanță în sine. În acest din urmă caz scriitorul își regizează opera din care pare a absentă, oferind emoții teoretice. Dumitru Țepeneag aderă, nu fără o secretă cochetărie (conștiința sa e acută și în critica literară) la cea de-a doua atitudine.(...) Dumitru Țepeneag înțelege să se plimbe și printre psihologii. Întrupat în diverse vârste și personaje – copil în *Amintire*, în *Porumbiela*, adolescent, în *Turnul cu păsări*, tânăr, în *Confidența*, produs al mediului burghez ori muncitoresc (în *Aripi și roți*) el efectuează scurte inspecții ale mediilor și caracterelor posibile adaptându-li-se cu o remarcabilă dexteritate. □ În „Familia” se poate citi un *Dialog despre situația liricii actuale* între Nicolae Balotă și Barbu Dragoman. Considerând că „poezia modernă înseamnă agonia lirismului”, făcută pentru a plăcea, poezia displace”, Dragoman

consideră că „vocea subțiată a poetului – o „voce de cap” ar spune cântăreții – recită adeseori formule care, evident, nu comunică nimic. Căci o poezie izvorâtă din dorința de a șoca rațiunea, o jignește, și rațiunea pe drept cuvânt, o refuză”. N. Balotă identifică altfel așa-numita „agonie a lirismului”: „Nu este oare adevărata „agonie” a liricii aceea pe care o indică sensul etimologic elin al acestui cuvânt: o luptă, un argon? Nu zbaterea între viață și moarte a muribundului, ci lupta pe viață și pe moarte a omului pentru împlinirea eonului nou în care a intrat. Acest eon pe care îl numești anti-liric este prefigurat, modelat nu numai în viziunile, în gândirea savantului cosmolog ci și în laboratoarele liricii contemporane. Devenirea în conștiință, mutația ontologică a omului, iată spațiul celor mai autentice experimentări ale poeziei actuale. Aceasta nu reprezintă un sfârșit, ci dimpotrivă, e o naștere într-însa”. Considerându-l pe N. Balotă „un apărător, un apologet al temerităților ei, al experimentelor câtorva poeți, în care vezi plinirea timpurilor noi în ceea ce au ele mai promițător”, Dragoman vrea să afle dacă această poezie modernă nu este „plină de manierisme”, lipsită „de sursele autentice ale lirismului”, vinovată de a se fi sterilizat afectiv, implicând „insuficiența credinței în cuvântul scris” și „incomunicabilitatea acestei poezii”. Balotă explică astfel această impresie: „Iartă-mă, dar trebuie să-ți spun, din capul locului, că suspiciunea cu care privești poezia actuală – și nu ești singurul – este starea anti-poetică prin excelență. Celui bănuitor, muzele nu-i vor vorbi niciodată. Grația poetică se comunică celui deschis ei, fie că e poet, fie că e simplu degustător de poezie. Primul gest al celui mai sever critic în fața unei scrieri noi trebuie să fie acela al descătușării sale din orice prejudecată, al deschiderii sale în fața cuvântului nou care-l întâmpină. (...) Detașarea de unele rădăcini ale trăirii personale este așadar voită și nu e datorită secării acestor rădăcini. Este desigur în această „punere în paranteză” a subiectivului o depășire a „sincerității” romantice, mereu promptă în mărturisirea lirică, și poate chiar o revenire la o anumită pudoare și detașare a poeziei clasice. Departe de a găsi în aceasta semnul unei sterilități, socot că pudoarea celei mai bune părți din noua noastră poezie, disprețul ei pentru retorism, pentru grandilocvență (căreia, e adevărat, îi preferă uneori polilocvența) e unul din semnele maturității lirismului. (...) Dar socot că noua poezie românească (chiar în propensiunile ei asentimentale) este însuflețită – dincolo sau dincoace de evidentele variații între poliedrul pe care fiecare din reprezentării ei le întruchipează – această poezie, zic, este animată de un *amor intellectualis* care îi conferă virtuțile necesare pentru a deveni ceea ce este: o nouă *gnoză* poetică”. Balotă își argumentează pledoaria, dându-i exemplu pe Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ion Gheorghe, Ion Alexandru”. În încheierea dialogului, N. Balotă mai face câteva precizări cu privire la tema iubirii din poezia modernă. „Iubirea nu este doar sentimentală. Și într-o *ordo amoris* (iartă-mi predilecția pentru o anumită terminologie latină, atât de clară, de apropiabilă stilului filosofic românesc), într-o ierarhie a iubirilor, acea

spirituală nu este inferioară dilecțiunii emoționale. De altfel, *gnoza* poetică pe care ne-o oferă în diferite moduri noua liră românească, nu instituie un simplu proces de cunoaștere poetică. (...) O poezie care te tulbură din torpoare, te smulge, te conduce pe cărări întunecoase și riscante spre o lumină îndepărtată a conștiinței, nu este întotdeauna plăcută de urmat. Dar nu este întotdeauna Orfeu de vină, dacă Euridice nu-l poate urma și preferă să se întoarne în tenebre”.

• **[„Iașul literar”, nr. 2]** Ana Blandiana publică 5 poezii reprezentative pentru stilul ermetic și încifrat al șaizeciștilor. Este o lirică a dorului de vârsta amniotică și a exuberanței juvenile. Influențele din versurile lui Ion Barbu, cel din *Isarlâk*, sunt asumate: „Cu turke vii suind candoare/ Naiv lipsită de-apărare./ Cetate sfântă și copil,/ Pământ nesigur dar azil,/ Trup decupat de viitor,/ Albastra, grava Umandor.// Albul se face negru-n gri,/ Se nasc meschinii în copii,/ Munții se fac din mucava/ Și stelele dintr-o mărgea/ Și zarea este egoistă,/ Și vântul este trădător,/ Dar eu vă strig: – Trăiți! Există/ Dreapta cetate Umandor” (*Umandor*). De asemenea, sunt ușor detectabile influența lui Lucian Blaga din ciclul *Vârsta de fier*: „Destinul va face apoi să-nțealgă/ Că sângele nostru-l purta și că ne-a ucis/ Și-atunci, pedepsindu-se, ochii-și va scoate/ Ca regele Oedip.// Orbul orgoliu își va purta printre oameni/ Adânci ca prăpăstiile orbitele goale,/ Nenorociri va aduce asupra cetății/ Ca regele Oedip.// O, dacă-am putea să-i desprindem cumva/ Embrionul ciudat din placenta vieții,/ Să fim mai înțelepți și mai ageri decât/ Tatăl lui Oedip!...” (*Elegie*). □ Sub genericul *Poeți americani contemporani*, sunt tipărite poeziile *Orbul* de May Swenston și *În casa elefantului* de Michael van Waleghen, ambele traduse în românește de Eugen Sima. ■ Este publicată ancheta „Iașului literar”, cu tema *Reviste, preocupări, direcții*. Întrebările propuse sunt următoarele: 1. Care credeți că sunt factorii principalii care determină profilul unei reviste? Care dintre revistele noastre credeți că au dovedit în ultimul timp o personalitate mai distinctă, un punct de vedere constant, propriu și interesant în abordarea problemelor actuale ale literaturii? 2. Ținând seama de creșterea neîntreruptă a nivelului de receptivitate la cultura publicului nostru, ce credeți că trebuie să ofere o revistă cititorilor săi pentru a-și câștiga o cât mai largă audiență? 3. Individualitatea unei reviste presupune neapărat existența în jurul ei a unor grupări de forțe scriitoricești legate prin anumite afinități? Marile noastre reviste s-au sprijinit pe existența unor cenacluri. Găsiți utilă funcționarea unor asemenea cenacluri? În ce formă? Cum vedeți organizarea ideală a unei reviste? 4. Sunt sau nu necesare anumite reviste literare pe genuri? (poezia, beletristică, istorie literară, critică ș.a.) 5. Cum apreciați relațiile dintre reviste? Există suficientă emulație creatoare între ele? Mai persistă reminiscențe ale spiritului de grup? 6. Considerați că revistele noastre își îndeplinesc pe deplin misiunea de a ridica și impune noi talente? Cum vedeți promovarea reală a talentelor tinere? Simpla publicare e suficientă?

7. Credeți că se poate vorbi de o tendință spre uniformizare a revistelor (fie literare, fie de cultură)? Care ar fi cauzele? Cum poate fi evitat caracterul îngust, local, al unor publicații? Exista o preocupare susținută pentru creșterea prestigiului unor reviste? Goana excesivă după unii colaboratorii de notorietate aduce de la sine sporirea scontată a prestigiului revistei respective? Răspunsurile conformiste, lipsite de spirit polemic, întâlnim, de pildă, la Demostene Botez, care oferă o perspectivă ușor politizată, prin invocarea argumentului ierarhiei instituționale, când menționează faptul că rolul publicațiilor culturale este influențat de „misiunea Uniunii Scriitorilor, căreia îi aparțin cele mai importante reviste literare, și care, de la început s-a gândit ca fiecare să răspundă unei sarcini bine definite. Așa, de pildă, revista «Luceafărul» a primit sarcina de a fi o revistă a tineretului. Cum s-ar contura profilul unei asemenea reviste? – Să publice lucrări reprezentative pentru viața și preocupările tineretului; să îndrumeze și să publice cu precădere lucrările tinerilor scriitori; să ducă o activitate de descoperire și valorificare a tinerelor talente necunoscute; să fie îndrumător al cenaclurilor literare; să cunoască și să îndrumeze cu înțelegere, diversele tendințe spirituale ale tinerilor etc. «Luceafărul» își îndeplinește în mare parte această sarcină deosebit de importantă.” Atitudini critice față de influența nefastă a realismului socialist găsim la Al. Andriescu: „Revistele pot determina o audiență mai largă a publicului numai în măsura în care pot contribui la dezvoltarea gustului cititorilor și a exigenței lor științifice, pregătindu-i pentru a putea recepta literatura modernă și cuceririle moderne ale științei. Suspinele care se mai aud după literatura imitatorilor lui Iosif și Vlahuță sau nostalgicele ocheade aruncate unor valoroase loji științifice din trecut, fără a se avea în publicațiile literare, culturale și științifice s-au preocupat suficient de creșterea receptivității publicului la progresele artei, culturii și științei moderne. Gustul multor cititori de literatură, ca să ne referim din nou la acest sector, a rămas mult în urma poeziei și prozei care se tipărește în paginile revistelor noastre.” Const. Ciopraga este părere că ar fi fost indicat un spirit de moderație în discuții: „În momentul de față dezbaterile dintre reviste tind să devină uneori violente. Schimbul de păreri e o necesitate vitală: provocările, polemicile absurde, incriminările gratuite trivializează și dezonorează. Ele scot în relief interese de grup.” Răspunsul cel mai comprehensiv îl oferă Adrian Marino, care ține să evidențieze necesitatea ca o revistă să aibă coeziune prin constanța semnăturilor și prin consecvența programului: „Se înțelege – cum spuneam mai sus – o revistă are nevoie de un grup de colaboratori permanenți, a căror producție să aibă – între multe altele – și caracterul *exclusivității*. Scriitorii care publică absolut peste tot, neselectiv, răspunzând telefonic la apeluri din cele patru puncte cardinale, nu pot inspira o mare încredere. În goana după notorietatea imediată, ei și-o sacrifică pe cea, mult mai solidă, a posterității.” În comentariile lui, Adrian Marino sancționează, în aceeași măsură, derapajele și inerțiile

criticii: „*Revista revistelor* apare cu intermitență și foarte *selectiv*. Adevăratele polemici și confruntări de opinii sunt, de multe ori, evitate. În schimb, se observă o mare abundență de «note» și «notițe», fie nesemnate, fie pseudonime, de un accent mult prea personal ca să intereseze și astfel decât anecdotic. Există și fenomene de incoerență: Nichita Stănescu este când elogiat, când atacat la «Tribuna». La fel N. Manolescu, lovit sub centură, apoi mângâiat afectiv”.

• **[„Lupta de clasă”, an XLVII, Seria a V-a, nr. 2.; Organ teoretic și politic al C. C. al P. M. R.; format tipografic A4; 128 pagini]** În secțiunea *Specificul național în literatură și artă* include studiul semnat de Demostene Botez, *Component esențial al artei*, în care autorul consemnează: „specificul național al literaturii și artei românești s-a născut indisolubil, odată cu prima operă literară sau artistică. După mine, nu se poate concepe operă literară care să nu poarte marca acestui specific, oricare ar fi treapta evolutivă a acelei opere. Căci opera literară nu este independentă de cadrul social, național, iar acesta i-a inoculat, cum se inoculează specificul celulelor în sânge care determină grupul sanguin, în fiecare clipă a creației și în toate componentele ei, specificul său spiritual, sumă a experienței sale de viață și a culturii sale, a experienței milenare a întregului popor din care face parte. Opera de artă poartă din naștere un specific național. Ceea ce a venit mai apoi, și se poate măsura cu diferite unități de timp, este conștiința despre acest fenomen – așa spune *descoperirea* lui, ca un atribut distinctiv al literaturii.”

• **[„Orizont”, nr. 2]** La colochiul pe tema „specificului național și exigențele expresiei artistice”, iau parte la dezbatere Andrei A. Lillin, Sorin Titel, Ovidiu Cotruș, Crișu Dascălu, Șerban Foarță, N. Ciobanu. □ Șerban Foarță vede problema racordajului la specificul național în termenii existenței sau inexistenței talentului autentic de poet sau prozator: „(...) poate fi tras un semnal de alarmă legat de o anumită poezie, prezentă în paginile publicațiilor și care falsifică sau în orice caz simplifică exigențele reflectării specificului național prin cultivarea unui formalism mai mult sau mai puțin direct, mai mult sau mai puțin ostentativ. De pildă, în anumite împrejurări, în poezia de inspirație istorică tentați de parfumul vremurilor îndepărtate, de limbajul arhaic, în general de atmosferă și de culoarea timpului poeziei care nu au privilegiul de «a vedea idei», în plâsmuirile lor, pot aluneca lesne în acest gen de pitoresc și chiar de exotism istoric. Procedându-se astfel primejdia manufacturii poetice este de neevitat. Printr-un asemenea tip de poezie, se pune în discuție problema vocației pentru că ea nu este realizată de poezii pe care i-aș numi de circumstanță și care pe neașteptate se specializează din punct de vedere tematic după împrejurări. Ceea ce produc acești stihuitori nu are decât valoarea unei consemnări pedestre a evenimentului, stihurile lor autoexpulzându-se necondiționat din sfera artei.” □ Simion Dima face consemnări despre „perioada timișoreană” a lui Camil Petrescu cu a ce scriitorul a

publicat în ziarul *Țara*, întemeiat și condus de acesta între anii 1920-1921 (*Crâmpie din publicistica electorală a lui Camil Petrescu*). □ Șt. Augustin Doinaș și Nichita Stănescu sunt prezențele tutelare în lirică în acest număr și nu ne putem opri să nu cităm din poemul nichitian *Trecere*: „O, nasc vocale mari, mereu/ guri care se închid în gol./ Dar ca prin strungăreața unui zeu/ prin Scila și Caribda am trecut în zbor”. □ Anghel Dumbrăveanu vine cu un prim episod de *Impresii iugoslave*, un memorial de călătorie. □ Laurențiu Cerneț își propune prin fragmentul *Arșița* să scrie un roman care „să fie o amplă dezbateră referitor la lupta omului cu automulțumirea, împotrivirea la tot ce ține de inerție, o polemică cu literatura «roz»”. □ Ion Arieșanu salută, printre tinerii prozatori, pe Dumitru Țepeneag: „de la debutul său până azi, Țepeneag mi-a dat permanent sentimentul tânărului scriitor artist, tipul rafinat prin lecturi abundente, prozatorul intelectualizat, dovedind o sensibilitate artistică fără eforturi vizibile și fără scrâșnete” (*Ironie și patetism*), clasat printre scriitorii ironici și rafinați. □ Un amplu profil literar face Nicolae Ciobanu poetului Geo Dumitrescu în *Geo Dumitrescu și treptele spectaculosului în poezie*, pe care-l socotește „unul dintre cei mai importanți poeți contemporani, nemaîncercând nici un fel de circumsciere, atât de necesară în cazul altora, la o anumită generație”. □ Din literatura străină, se face introducerea în universul românesc al lui Julien Green cu fragmente din romanul *Vizionarul* în traducerea Diane Herberescu. □ La cronicile literare, Cornel Ungureanu comentează poezia lui Horia Zilieru din volumul *Orfeu îndrăgostit*. □ Andrei A. Lillin apreciază pozitiv eforturile traducătoarei și poetei Lotte Berg din lirica poetului român Șt. O. Iosif, iar Ion Maxim scrie cronică teatrală a spectacolului de artă dramatică cu piesa *Insula* de Mihail Sebastian în regia lui Ianis Veakis. □ Octavian Metea aduce la lumină, prin eforturi documentare, de istorie literară, viața și activitatea unui înaintaș, din generația lui Iosif Vulcan și Iosif Hodoș, pe tărâmul instituționalizării teatrului, și anume: Vincențiu Babeș (tatăl savantului român dr. Victor Babeș). □ La recenzii de cărți și reviste avem multiple preocupări: poetul *Eugeniu Speranția: Poezii* (Haralambie Țugui), poetul Ion Gheorghe, *Noapți cu lună pe oceanul Atlantic* (Dan Cornavin), cercetătoarea Ileana Vrancea, *E. Lovinescu* (Simion Bărbulescu), revista „Steaua” nr.12/1966 (Alexandra Indrieș), cartea lui Jean Cohen: *Structure du langage poétique* (Felicia Giurgiu), revista „Neue Deutsche Literatur” nr. 10, 11, 12 din 1966 (A. Lillin). □ La rubrica miniaturi critice, este de remarcat polemica cu tânărul Petru Popescu care se declară în dezacord cu traducerea lui A. E. Baconsky din Carl Sandburg, socotind-o proastă. Cel care îi dă peste nas lui Petru Popescu se numește Virgil Mitrache care notează la un moment dat inocent: „Dacă tot un asemenea tânăr autor de literatură crede că noi preferăm, ca și domnia sa, o traducere *literală* în locul uneia *literare*, i-am mărturisit că în acel caz n-am aștepta traduceri realizate de scriitori, ci am apela la serviciile oficiului de tradus și copiat acte”.

• [„*Ramuri*”, nr. 2] Pe prima pagină, sub semnătura „R” citim *Un important examen cetățenesc*: „Desfășurându-se pe baza legii cu privire la alegerea deputaților în Marea Adunare Națională și în sfaturile populare, adoptată la ultima sesiune a organului suprem al puterii de stat, alegerile de la 5 martie – amplu examen cetățenesc, expresie a unității de nezdruccinat a maselor largi în jurul partidului și guvernului – vor oferi, prin rezultatele lor, o vibrantă statistică a entuziasmului colectiv, cristalizând o realitate morală impresionantă, echivalentă cu însuși tabloul înălțător al înfăptuirilor noastre. (...) Alese prin voința cetățenilor, bucurându-se în permanență de sprijinul lor nelimitat, sfaturile populare își vor putea îndeplini, astfel, în condiții din ce în ce mai prielnice, importanțele atribuții pe linia înfăptuirii marilor perspective de dezvoltare a agriculturii socialiste, al ridicării nivelului material și spiritual al țărănimii, al înfloririi continue a patriei noastre”. □ La 100 de ani de la prima apariție a revistei *Convorbiri literare*, Pompiliu Marcea semnează „*Convorbirile*” și *Junimismul*: „Acum 100 de ani, la 1 martie 1867, apărea la Iași revista *Convorbiri literare*, organ al societății «Junimea», înființată cu patru ani înainte de către un grup de tineri veniți de curând de la studii: Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi, Petre Carp, Vasile Pogor și Theodor Rosetti, primii trei având mai ales o formație germană, ultimii franceză. Societatea «Junimea» era de fapt un cenaclu în care se dezbăteau probleme de cultură și mai ales literatură și la are, alături de membri fondatori, s-a adăugat repede un grup de tineri entuziaști ce au îngroșat numărul combatanților. Condiții de aderare la grup? Nu existau, deviza fiind următoarea: «Entre qui vent, reste qui peut». (...) Și, în fine, un gând ne ispitește: de ce n-ar fi reluată, azi, glorioasa tradiție a «Convorbirilor» lui Maiorescu și Iacob Negruzzi printr-o revistă cu aceleași nume, cu aceleași preocupări, cu aceeași pasiune și nobilă dezinteresare?»; iar Ion Trăistaru publică *Sinteze istorice*: „Încă de la primul număr, revista își anunță programul. Cuvântul către cititori este iscălit de Negruzzi, dar scris de Maiorescu, care a avut, de fapt, rolul principal în conducerea și îndrumarea ideologică și estetică a «Convorbirilor literare»”. □ Ileana Petrescu și Aurelian I. Popescu de la Centrul de istorie, filologie și etnografie al Academiei R. S. R. – Craiova semnează *1907: istorie și folclor*: „Omăgiem, în aceste zile, împlinirea a 60 de ani de la izbucnirea marii răscoale țărănești din 1907, moment crucial al istoriei noastre, care a dezvăluit cu o forță deosebită adevărul asupra vieții politice, economice și sociale din România acelei epoci. (...) Am dat doar câteva fragmente din marele «cântec» al lui Radu de la Giubega, unul din martorii și rapsozii evenimentelor de neuitat din 1907. Versurile sale au avut o circulație largă, oamenii satelor recunoscând în ele propriile lor simțiri, și nu este de mirare că folcloriștii pe care i-am amintit au putut culege și variante prin care alți creatori anonimi completează cronica orală a răscoalelor din Oltenia”. □ Teodor Dărăbăneanu publică *Stindarde în februarie*: „Se împlinesc 34 de ani de la eroicele lupte ale ceferiștilor și

petroliștilor din ianuarie-februarie 1933, grandioase bătălii de clasă purtate de proletariatul din România, sub conducerea partidului comunist, pentru libertate și progres social. (...) Aniversarea eroicelor lupte din ianuarie-februarie 1933, moment culminant în tradițiile revoluționare ale poporului român, însuflețește oamenii muncii din țara noastră în munca și lupta pentru desăvârșirea construcției socialiste, pentru dezvoltarea marilor cuceriri înfăptuite sub steagul partidului, pentru afirmarea tot mai puternică – tradusă în oțelul faptelor – a mărețelor idealuri pentru care au militat luptătorii din 1933. Stindardele lui Februarie 1933 fâlfâie viu peste timp”. ■ Apare ancheta **Cultură și specific regional. O stilistică diferențială?**: „(...) Cum istoria nu poate nivela geografic acel dat natural care e un determinant esențial, cu consecințe dintre cele mai variate, din care cea economică nu e ultima, note diferențiale există. În mod frecvent, când se discută despre marile popoare ale Europei, sunt invocate deosebirile regionale și definite «tipurile» caracterizante pentru o regiune sau alta. Un unificator teribil, un observator rapid de contraste este râsul, și cel mai adesea tipicitățile regionale, cu ceea ce au ele *excentric*, sunt ridiculizate insistent și savuros într-un folclor nescris uneori, însă cules, al fiecărei națiuni. Tot ceea ce nu e o notă comună a ridiculizat cu vervă și talent, și râsul devine astfel un element de aglutinare etnică de o forță rară. Niciodată, însă, aceste eficace satire minuscule nu depășesc ceea ce în caricatură se numește șarja prietenească, fapt care și explică marea lor circulație. După frecvența circulație orală a unor astfel de compoziții și la noi, nu putem trage decât concluzia unor diferențe de la o regiune la alta care n-au rămas necenzurate de un ochi critic sagace și anonim. Consecința acestor diferențieri nu se poate observa în plan cotidian. Deosebirile fizice și lingvistice sunt neglijabile. Ele au, însă consecințe deosebite pe plan artistic, căci o stilistică regională există, ba, mai mult decât atât o conștiință estetică a stilurilor regionale. Analizei literare nu au putut evita observația că proza ardeleană are un «ce», comun și poeziei ardeleni, și un aer inimitabil care o deosebesc net de cea din Muntenia, de exemplu. La fel, proza și poezia moldoveană nu pot fi confundate stilistic cu cele muntene. O îngustă înțelegere a valorificării forțelor locale a dus uneori la exaltarea unor valori în dauna altora. Sublinierea specificității regionale nu înseamnă, însă, un nou accent pus pe «patriotismul local», ci o delimitare a unor sfere estetice remarcate ca atare. Diversitatea stilistică are, însă, un factor comun inefabil, care dă nota specificului național. Asta explică de ce Blaga poate fi socotit eminescian și de ce Ștefan Bănulescu e raportat ca structură la Lucian Blaga. Fiecare aparține unui stil regional deosebit, purtând însemnele specifice aceluși stil, dar având în afund o structură comună netratată. Se poate vorbi de o structură specifică în plan estetic Munteniei, Moldovei, Ardealului, Olteniei? Recent, un tânăr critic, V. Nemoianu, vorbea de nota diferențială pe care ar prezenta-o Banatul. O discuție pe această temă este nu numai atractivă, dar și de actualitate, prin

afirmarea capacității creatoare multiple a poporului român”. La întrebările „1. Dacă se cade de acord că o configurație geografică poate modifica, în colaborare cu istoria, structura spirituală a unui popor, acest lucru nu e valabil și pentru entitățile geografice mai mici, bine definite istoricește? (de pildă, marile provincii franceze, spaniole, românești etc.). 2. Se vorbește în mod curent despre un temperament ardelenesc, unul moldovean, unul oltenesc etc. Cât de întemeiate sunt, după părerea dv., aceste afirmații? 3. Ce credeți că e rezistent în teoria lui Ibrăileanu despre specificul regional? În ce măsură intențiile lui Ibrăileanu pentru definirea unui stil pot fi regăsite în preocupările de stilistică etnică ale lui Lucian Blaga? 4. Diversitatea de structuri provinciale, formate istoricește, înseamnă și o diversitate estetică? Se poate vorbi de diferențe stilistice între literatura ardeleană, moldoveană, munteană etc.? 5. Care ar fi constanțele spiritului oltenesc în acest context?” în acest număr răspund:

■ Adrian Marino („1-2-3-4-5. (...) Am admirat întotdeauna principiul de unitate care stă la baza poporului român, ferit de orice convulsii centrifuge, separatiste, autonomiste. Credem e altfel cu tărie, pe toate planurile, în superioritatea unității și totalității asupra părților, a sintezei asupra analizei, a organismului asupra funcțiilor specializate, a integrării asupra disocierii. Aceasta nu vrea să spună că în fața unității nu există multiplicitate, că generalul nu se lovește în eternitate de particular. Dar în această dialectică profund creatoare, noi suntem, ca să ne exprimăm astfel, de partea unității și a omogenității. Din pulverizare nu se pot extrage nici adevăruri, nici esențe, nici valori reprezentative, nici creații cu caracter de exponență. Pe de altă parte, fapte mari, durabile, monumentale, fără eforturi convergente, precis orientate și finalizate, în funcție de obiective «centrale», nu sunt posibile. Cine nu preferă cristalul prafului amorf, templul doric fragmentului de coloană, marea epopee simplului episod? (...) Sunt «ieșean», am toată stima pentru Ibrăileanu, dar nu pot să nu recunosc că teoriile sale cu privire la particularitățile spiritului moldovenesc și muntenesc, la «raliere», la «specificul național», deduc nu prin observație obiectivă, ci proclamat ca un postulat, sunt uneori infirmate de fapte, mult mai complexe. Moldovenii ar fi în exclusivitate originali, posesori de «spirit critic». Muntenii, în schimb, imită. Însușirea lor fundamentală este aceea de a fi politici, novatori și «revoluționari». Devii automat «specific» prin «raliere» la spiritul moldovenesc și, în parte, ardelenesc etc. (...) Mult mai eficace ni se pare metoda «factorilor stilistici», aplicată la Lucian Blaga în *Spațiul mioritic* și teoretizată într-un curs universitar din 1948, *Aspecte antropologice: «Arhetipuri și factori stilistici»* (p. 174-186) și chiar a «arhetipurilor», a antropologiei structurale, despre sensul căreia am dat o scurtă indicație în «Contemporanul» (8 aprilie 1966). (...) Trebuie precizat, în sfârșit, că aceste mii profile regionale, trase în creion din câteva linii (și de aceea supuse retușării), nu se pot suprapune viziunii de ansamblu. Sensul lor nu este divergent, ci convergent, de ordinul nuanței care clarifică, îmbogățește și subtilizează. Sunt

coardele diferit acordate ale aceleiași harfe.”) și ■ Al. Piru („1. Ideea că individul ca și colectivitatea se află în dependență de factori determinanți externi, de mediu și moment, cum zicea Taine, înțelegând prin acestea circumstanțele geografice și istorice, a făcut mare carieră în a doua jumătatea secolului trecut și a rămas un adevăr câștigat al psihologiei popoarelor, mai apoi al sociologiei, până astăzi. Conviețuirea în aceleași coordonate spațiale și temporale determină structura spirituală a unui popor, particularitățile sale specifice, altfel spus caracterul național. Evident, caracterul național însușește particularitățile specifice ale comunităților provinciale, în țările unde asemenea unități etnice există (și trebuie să specificăm că ele există pretutindeni), modelându-le, fără a le anula. Specificul provincial este desigur mai ușor de constatat în cadrul fiecărei națiuni și mai puțin izbitor pentru cineva din afara națiunii respective care, în chip automat, îl înregistrează specificul național. (...) 2. Caracterul provincial este mai accentuat acolo unde limba provinciei este alta decât aceea a țării sau cel puțin un dialect al ei. Dar și în țările în care provinciile folosesc doar graiuri ale limbii comune specificul provincial mai poate fi identificat. Aceasta e situația țării noastre, unde deși deosebirile de grai între provincii sunt mici și niciodată un cetățean din nordul țării nu se găsește în imposibilitatea de a fi înțeles de un cetățean din sud, particularitățile regionale pot fi totuși semnalate. (...) Numai când intră în joc orgoliul provinciei de naștere, particularitățile regionale specifice subzistă. 3. Ibrăileanu n-a teoretizat specificul regional, ci pe cel național. Din argumentarea sa este încă actuală ideea că specificul național nu e un dat fix, nemodificabil, ci o structură condiționată istoric, o categorie psihologică și sociologică, nu una biologică. (...) Pentru el, spiritul critic aparținea în exclusivitate Iașului, la care scriitorii munteni doar s-au raliat. Astfel, Topârceanu și Mihai Codreanu au reținut mai mult atenția lui Ibrăileanu decât Arghezi și Blaga, Spiridon Popescu mai mult decât Rebreanu. Greșeala nu va fi repetată de Lucian Blaga pentru care specificul național e o matrită stilistică, un rezultat al existenței într-un anume orizont spațial, același pentru toți românii, plaiul. (...) 4. (...) Mai important decât a scrie moldovenește, ardeleneste sau olteneste în literatură este de a gândi și a simți în spiritul local întrucâtva deosebit, dar nu opus spiritului național. În fond, a veni cu particularitățile de gândire și sensibilitate ale provinciei înseamnă, pe lângă fidelitatea față de structura proprie, o dovadă de bogăția și originalitatea caracterului național, care ni s-ar părea sărac dacă s-ar reduce numai la specificul moldovenesc sau ardelenesc sau oltenesc și câștigă sensibil dacă înglobează toate nuanțele stilistice ale provinciilor, fiind și suma lor și ceva în plus care rezultă din fuziunea lor. 5. Există neîndoios un spirit oltenesc în creația românească o nuanță a specificului național, după cum există un spirit ardelean, unul moldovean și altul muntean. O definiție a spiritului oltenesc a încercat-o între alții Petre Pandrea, în cele două volume ale sale de *Portrete și controverse*. În

genere, s-a recunoscut oltenilor o capacitate specială de a realiza sinteza tradiției cu inovația, de a autohtoniza modernismul, în sensul descoperirii lui nu peste hotare, ci în creația locală arhaică. Lucrul este caracteristic atât pentru Brâncuși, cât și pentru Arghezi, spre a ne rezuma doar la acești doi mari creatori de valoare universală (deși născut, ca și Macedonski, în București, Arghezi e de proveniență indiscutabil oltenească și ilustrează în cel mai înalt grad în literatura română spiritul oltenesc.”). □ În *Fișier – scriitori olteni* sub semnătura T. B. apare *Prezența lui V. Papilian*: „Opera sa literară – romane, piese de teatru, apoi numeroase povestiri și nuvele, publicate în «Pagini literare», «Gând românesc», «Gândirea», «Lucefărul», «Viața românească», «Revista Fundațiilor» ș.a. – nu a circulat îndeajuns pentru a fi suficient de cunoscută și studiată. Să adăugăm că multe manuscrise ale lui Victor Papilian au rămas inedite, pentru a reafirma că destinul său scriitoricesc nu este încheiat. În ultima vreme, revistele («Familia», «Tribuna», «Ramuri») au publicat câteva nuvele inedite ale lui Victor Papilian, iar «Steaua» și «Tribuna» oferă cititorilor fragmente dintr-un amplu roman inedit, *Chinuții nemuririi*, ce se anunță extrem de interesant. Toate acestea vor însemna, sperăm, și pentru editurile noastre, mai mult decât o sugestie...”. □ Sub semnătura lui V. Arachelian apar fragmente din *Fizionomii estetice: Literatura olteană și stilistica regională*, „text distins cu premiul I la «Concursul Ramuri», 1965”: „E adevărat, și firesc, pe de altă parte, că teritoriul asupra căruia ne-am oprit nu și-a desemnat încă toate posibilitățile, ci a ridicat doar câteva la potențarea maximă, exemplul lui Tudor Arghezi fiind concludent. Restul rămân virtualități, din care alții vor scoate, fără îndoială, pe viitor, arta cea mare. Apariția unor tineri și talentați scriitori olteni în ultimul timp (ca M. Sorescu, D. R. Popescu, Florea Fugaru, Adrian Păunescu, V. Băran ș.a.) promite o dezvoltare surprinzătoare, înscrisă generosului context al dezvoltării literaturii noastre în anii prezentului. Acești tineri adaugă trăsături noi la tabloul unei literaturi regionale cu un specific pronunțat. (...) Este evident – chiar și din sumara trecere în revistă pe care am încercat-o – că trăsăturile particulare regionale există, validate artistic, și a le evita înseamnă a ignora lucruri esențiale. O asemenea analiză nu trebuie să dea la o parte trăsăturile de asemănare. Nu acesta, însă, a fost scopul însemnărilor noastre. Am vrut doar să atragem atenția că este posibilă o estetică a stilurilor regionale a literaturii române, literatură care a ajuns într-atât de bogată încât poate să și-o permită”. □ Gh. Suciuc publică *Univers sadovenian*: „În Mihail Sadoveanu avem scriitorul român cel mai puțin explorat. Suntem în fața unui risc enorm, acela de a-i citi din ce în ce mai puțin opera lui monumentală, și aceasta numai din cauză că nu avem încă relevată, mulțumitor, filozofia sa. Autorul pare a fi unul antic, peste opera lui sunt depozitate deja straturi groase de timp. (...) Destinul lui Mihail Sadoveanu, s-ar părea, încă nici nu a început – unde-i, cel puțin una, opera analitică satisfăcătoare pentru acest autor? După mai bine de șaiszeci de ani de

când a început să apară în lume această operă, nu avem încă studiile care s-o lumineze. E drept că Mihail Sadoveanu a fost socotit dintru început un mare artist, e drept că încă din timpul vieții sale a fost socotit printre clasicii de seamă ai culturii noastre. A fost editat enorm, a fost predat de demult în școli. A fost totdeauna socotit un mare povestitor”. □ În *Ecuatii critice* Constantin Stănescu publică *Suspectarea cuvintelor. Note despre tinerii poeți*: „Cu poezia tânără – «tânără» e un fel de a spune! – nu se întâmplă altceva decât ceea ce la Tudor Arghezi s-a numit de Călinescu o «naștere prin cristalizare», «înmulțire prin negi» – adică un vast și tulburător proces de esențializare. Mod de comunicare, poezia este înaintea scopului o cauză, ea se naște dintr-un violent efort al materiei de a obține un rezultat, este visul spiritual al materiei înseși. Absența unei identități dar nostalgia ei, prezența unui limbaj însă teama de trădarea lui – iată cel puțin două ambiguități fundamentale în lirica modernă. Ritmul metamorfozelor – adevărate schimbări la față ale poetului – întreține un lirism al nestatorniciei care nu e decât o perpetuă cursă a tinereții, cu oroare de fiecare, de baia în apele aceluși râu leneș al conformismului. (...) Poetul nu poate rămâne ceea ce este, nu poate suporta o definiție de enciclopedie, destinul său nu se supune evoluției ci metamorfozei, care de fiecare dată este o naștere. A înțelege ideea creației ca o rapidă schimbare de identitate, prin metamorfoză, este echivalent cu re-nașterea poeziei. Nestatornicia pe stol, ca și plutirea pe valuri ori zborul în aerul rar al înaltului, sunt semnale blazonului unei generații de poeți – Ion Alexandru, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Ana Blandiana, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Adrian Păunescu – obsedați de autenticitatea condiției și a limbajului. Uneori, în lipsă de criterii mai exacte, ceea ce scriu ei este trecut la rubrica «experiment», iar confuziile explicabile produc coruri de proteste ori priviri suspicioase. Dar poeții au nevoie de încrederea cetății nu de nerecunoașterea ei. (...) Viziunea poeziei acoperă spații mari, unghiul privirii a părăsit linia plată a solului, plantând cercetător deasupra lui, în apă și în văzduh. Arborele liric își adună cercurile...”. □ Tot în rubrica *Ecuatii critice* Ion Biberi semnează *Considerații asupra romanului*: „S-ar putea ca interesul marilor mase de cititori pentru roman să fie datorat puținței de adaptare a acestei formule artistice la varietatea orientărilor spirituale ale timpului, căroră le vor putea da expresie, de la romanul-document, la romanul liric, autobiografic, filozofic, fantastic, sau anticipativ. (...) Am propune o raportare a operelor la criterii mai cuprinzătoare, care să reprezinte în același timp universalitatea romanului și referința directă a acestui gen literar la o problemă centrală a omului. Am putea împărți, după acest criteriu, romanele în patru categorii distincte: opere punând cu deosebire problema omului și răsfrângând atitudinea pe care scriitorul o are asupra raportului dintre om și propria ființă; lucrări înfățișând raportul dintre om și viața socială; dintre om și natură; poziția omului față de valorile spirituale. Criticul și istoricul literar vor putea raporta astfel romanul la câteva coordonate

fundamentale, subliniind implicit, în substanța romului, încercarea de definiție a omului a raportului lui cu lumea. (...) Orientările deschid, în credința noastră, perspective asupra tuturor formelor de înfăptuire ale romanului, ca și a semnificației antropologice ale operelor”. □ La cronică literară, Mihai Ungheanu scrie despre volumul *Exerciții* de Dumitru Țepeneag: „Dacă nu suferă de fascinația cotidianului, D. Țepeneag e supus unei alte fascinații, aceea a unui orizont festiv-oniric sau bizar-oniric. Cele mai bune pasaje ale cărții provin tocmai din încercarea de a transcrie transcendentul. Pe nesimțite, scriitorul trece de pe un tărâm pe altul, întreținând o stare de incertitudine la granițele realului cu visul. (...) Autorul contribuie conștient la impresia pe care și-o formează cititorul: că dincolo de aparență mai e ceva și că e nevoie de inițiere, de descoperirea unui cifru, pentru ca misterul să se dezlege sau să se adâncească, Aceasta e, de fapt, și promisiunea pe care o face publicului, autorul, la debutul său”. □ Sub semnătura T. M. apare *Un studiu despre Miron Radu Paraschivescu*: „Poezia lui Miron Radu Paraschivescu nu e un «practicabil» prea des folosit de critica literară, deși orice volum de critică se consideră incomplet dacă nu introduce un articol despre poetul *Laudelor*. (...) Studiul lui Eugen Luca din «Viața românească» are meritul de a readuce în actualitate poezia unui maestru al «versului liber» și de a încerca să dovedească consecvența poetului cu sine. Un întreg capitol al studiului, *Unitate în diversitate*, este închinat demonstrației că, în ciuda aparențelor, a formulelor diferite și chiar a afirmațiilor criticii, poezia lui Miron Radu Paraschivescu este de o egală consecvență față de temele și tonul ei fundamental. (...) Deși nu de mare amploare, studiul lui Eugen Luca desfășoară o avertizată «deplasare» în universul poetului M. R. Paraschivescu, al cărui pertinent și constant comentator se dovedește”. □ Ion Schintee semnează *Exegeză brâncușiană*: „O nouă carte românească despre Brâncuși, tipărită recent de Editura Meridiane și aparținând lui Mircea Deac, reprezintă un eveniment editorial de mult așteptat. Cartea vine să umple un gol în literatura de specialitate, ținând seama că vechile și meritoriile realizări în cunoașterea brâncușiană ale lui V. G. Paleolog n-au fost urmate, până azi, de o carte românească fundamentală despre opera marelui sculptor. (...) Dincolo de aceste erori de ordin stric tipografic, mai puțin elocvente pentru explicarea operei brâncușiene, o deficiență mai importantă o constituie maniera neconvingătoare a autorului (supărătoare prin insistență abuzivă) de a vorbi despre arta exclusiv «realistă» brâncușiană. Nu se rezolvă temeinic, documentat, nici legătura dintre Brâncuși și arta exotică, primitivistă, a timpului său, ca și relațiile sale cu arta nouă. Fără aceste relatări, avem o imagine săracă despre opera și personalitatea sculptorului”. □ A. Octavian semnează *O platformă critică comună*: „O «direcție» vizează ansamblurile și se află, desigur, în mai mică măsură de a se împiedeca de detalii. Făceam loc, într-unul din numerele trecute, observației că revista «Familia» se distinge prin sectorul ei de critică și istorie literară și prin echipa

de semnături ai acestui sector. Ultimul număr al revistei este expresiv în acest sens. Trei articole, semnate de N. Balotă, Ion Negoitescu, Virgil Nemoianu, militează, venind din direcții diferite și reprezentând stiluri și sensibilități diferite, pentru cauza diversității stilistice a literaturii române, diversitate pentru care ei pledează invocând tradiția literaturii noastre. Conștiința unei tradiții cuprinzătoare, nuanțată, a literaturii române, e platforma comună a acestor trei articole. Literatura română e văzută ca o rezervă vie pentru momentul literar prezent, având posibilitatea să ofere selecției contemporane autori, opere, sugestii fertile”. □ Titus Bălașa semnează *Eroarea unilateralizării*, despre volumul *Eminescu și Schopenhauer* de Liviu Rusu, E. P. L. 1966: „Zăbava îndelung stăruitoare a lui Liviu Rusu în domeniul psihologiei influențelor – prilej pentru formularea «teoriei straturilor» – ar fi avut șanse să convingă pe deplin, cu condiția de a fi fost permanent dublată de efortul promovării unui ferm punct de vedere estetic. Ni se pare, însă, evident că, sedus de geometrismul rigid al unei scheme posibile, autorul uită uneori (sau, cel puțin, așa lasă impresia) adevărata condiționare estetică a poeziei. (...) Scăderile lucrării profesorului Liviu Rusu provin nu din ceea ce dânsul afirmă, ci din ceea ce neagă. Într-adevăr, este generos consumată multă energie, în pledoaria străbătută de un impresionant patos, pentru a se dovedi adevărul profund uman și izbânda artistică desăvârșită a creațiilor eminesciene însuflețite de încrederea în viață, în frumusețile ei, în iubire. Pledoaria convinge. Eroarea este însă a unilateralizării, susținându-se ferm că aceasta este *unica* zonă a poeziei eminesciene autentice”. □ În *Povestea vorbii. Supliment literar de versuri și proză* citim nota semnată de Ilie Purcaru: „Un spațiu destinat a fi al e rezervat fulgilor. Maculate cu semne tipografice, paginile de față ale suplimentului nostru, creat de admirabilul poet Miron Radu Paraschivescu, rămân totuși albe în așteptarea proaspetelor răsaduri din plicurile cu poezie neviolată. Irascibilitățile sau schimburile intempestive de opinii pot face numai un climat literar, nu și poezia. Poezia e perenă, chiar și sub zăpezi, iar poeții, în candoarea lor, nu pot să nu salute zăpezile, mângâindu-se cu faptul că fulgii căzuți în palmă nu vulnerează carnea poeziei până la sânge, ci lasă doar o lacrimă incoloră, inofensiv capriciu al anotimpului. Malraux spunea undeva – și îl cităm în numele lui M. R. P. – să poezia nu se poate claustra multă vreme în latențe, că, deci – interpretăm noi – duhul ei nu cunoaște vacanțe, chiar atunci când poeții lipsesc. Facem deci poezia să prezideze în continuare aceste pagini, lăsând caligrafia firului s-o urmeze. (...) Eul liric nu se supune decât propriilor coerciuni, dar acestea decurg până la urmă dintr-o disciplină socială, din nevoia de a te face interpret de rezonanță al realităților înconjurătoare, din nevoia de a comunica cu lumea, de a o traduce în simboluri poetice înălțătoare. Așteptăm aceste simboluri înălțătoare și le lăsăm deschise, în continuare, paginile noastre albe. Nu pentru poeți iarna produce uriașe cantități de hârtie care tace. Să urmărim, în acest supliment literar pentru tineri, caligrafia

durabilă a fulgilor.” Poezii semnează: Ilarie Hinoveanu (*Confesiune*), Vasile Danciu (*Miorița*), Mihai Dușescu (*Poem inspirat*), Cristache Arnăutu (*Cred*); Ion Zbârcot (*Memento*); Ion Dumitru Neațu (*Timpul*); din proză citim: fragmente din *Plautus și fanfaronii. Fantezie satirică în două părți*; *Gelozie*, text inedit de Victor Papilian, „nuvelă comunicată și adnotată de Titus Bălașa, Universitatea din Craiova”. □ Eugen Negrici publică *Tudor Vladimirescu, un inițiator al discursului politic*, analizând pentru cea dintâi proclamație (23 ianuarie 1821) și pe cea din martie 1821, concluzionând: „Vladimirescu cheamă la răscoală, oficiind cu glas de patriarh un ritual de ură și luptă. Luminoasă figură politică, el își are, incontestabil, locul său în câmpul literaturii, deschizând seria marilor mesianici ai veacului trecut”. ■ Apare ancheta ***Despre relația între teatre și autorii dramatici. Anticamerele dramaturgiei***: „Se vorbește insistent, de la o vreme, despre «rămânerea în urmă a dramaturgiei» față de celelalte domenii ale literaturii. Realizarea unei anchete în rândul dramaturgilor și directorilor de teatre, ni se pare – pentru dezbateră a acestei probleme – utilă, depășirea rămânerii în urmă depinzând de cunoașterea și înlăturarea cauzelor care au generat-o. Și, cum cauza principală pare s-o constituie – nu spunem o noutate! – prezența încă redusă a dramaturgiei românești pe scenele teatrelor, ancheta noastră își propune să surprindă modul în care se realizează relația dintre teatre și dramaturgi, factorii de care depinde această relație, măsura în care secretariatele literare ale teatrelor reușesc să o întrețină. Căci, dacă pentru literatură în general, pentru poezie sau proză, cureaua de transmise între autorul de literatură și circuitul literar o constituie revistele literare și în primul rând editurile, pentru dramaturg această curea de transmisie, în circuitul teatral, revine, firesc, în primul rând teatrelor, impunerea unui dramaturg implicând cu necesitate verdictul publicului, actul spectacular. Pe de altă parte, tot relației dintre teatre și autori dramatici, îi revin, în bună măsură, meritele și carențele existente în fenomenul teatral românesc, în definirea specificului său estetic contemporan, în situarea valorilor lui pe traiectul circuitului valoric național și universal. Și, cum «sediul» realizării acestei relații este menit a fi secretariatul literar. răspunsurile invitațiilor noastre la dezbateră s-au referit și la activitatea secretariatelor literare, la rolul și funcțiile lor, la măsura în care ele au, efectiv, posibilitatea impunerii unor piese și autori.” La întrebările: „1. Se stabilește o relație cu caracter constant între teatre și dramaturgi? În ce constă această relație? 2. Cum apreciați eficiența activității de până acum a secretariatelor literare și a consiliilor artistice din teatre? 3. Ce dificultăți se ivesc în colaborarea dv. cu teatrele, și de ce natură sunt aceste dificultăți? 4. Ce amintire păstrați colaborării dv. cu teatrul al care ați debutat sau la care ați vrut să debutați?” răspund: ■ Al. Mirodan, ***„Dar nu-i o întrebare, e o lume”*** („Din nefericire, trăiește undeva, prin teatre și oameni, o mentalitate anti-text – cu explicații și surse multiple, foarte greu de cercetat în rândurile, puține, de față – care macină cotidian relațiile dintre

titlul anchetei: e mai grav să jignești o piesă decât un autor. Dramaturgul poate riposta la insultă; textul – aceste cuvinte fără glas – este neputincios în clipa atentatului. Când, încă la repetiții, piesa de teatru îndură tăieturi, răsuciri și adaose, din pornirea arbitrară (și pe ce temeuri?) a unuia sau altuia și când aceste modificări (fără însemnătate – se zice, dar fără însemnătate din punctul exclusiv de vedere al celui ce le săvârșește, laș, sub anonim) sunt «realizate» (dar se poate «realiza» un măcel?) atunci *relațiile* au și fost viciate. Când, mai târziu, cuvintele autorului sunt rostite altfel decât sună ele pe hârtie, când frazele devin propoziții și propozițiile silabe, când vorbele sunt înlocuite, sărite, stâlcite, atunci – evident – relațiile nu mai pot fi de colaborare și între-ajutorare mutuală ci de alte adjective. (...) Se va pune – și pe drept cuvânt – întrebarea: ce-i de făcut? Spre deosebire de capitolul administrativ-organizatoric al faimoaselor «relații», unde, chestiunile fiind lumești, răspunsurile fac parte din aceeași zonă, fiind adică pipăibile și, dacă se vrea, posibil de transformat rapid în realități, aici lucrurile sunt ceva mai complicate. Ceea ce ne silește cca la întrebarea: «ce-i de făcut?» să răspundem, ridicând nițel din umeri: e de făcut cultură.”); ■ Dan Tărchilă, „*O problemă deschisă*” („Am mai spus altădată, alăturându-mă altor glasuri, că revistele ar trebui să publice în mod regulat piese de teatru. Dar chiar Uniunea Scriitorilor ar trebui să aibă o publicație lunară sau trimestrială în care să se publice câteva piese de teatru. Eu sunt convins că, în afară de cele jucate într-o stagiune, această publicație ar putea pune la îndemâna cititorului încă 15-20 de piese pe an, ceea ce ar contribui la mișcarea teatrală și la atragerea multor condeie (cunoscute sau necunoscute încă) spre teatru. Teatrele ar lua cunoștință mai repede de un număr mai mare de piese și și-ar putea îmbogăți mai ușor repertoriul cu lucrări originale. Secretariatele literare și-ar putea îndrepta munca lor spre discutarea și alegerea unor piese deja realizate (eu nu cred în succesul muncii secretariatului literar cu scriitorul, în sensul de a face ca o piesă slabă să fie transformată într-una bună.”); ■ Leonida Teodorescu, *Pledoarie pentru obligații statutare* („1. Relația autor dramatic-teatru? Într-un anumit sens, e fatal să fie constantă – durează atât de mult până când, în sfârșit, ți se refuză piesa. Drumul obișnuit al unei piese este aproximativ următorul: O predai secretariatului literar. O citește unul din referenți. Dacă-i place, o dă celuilalt referent. Dacă-i place și celui de-al doilea, o citește secretarul literar. Până acum sunt deci trei posibilități ca piesa să fie respinsă și nici una ca ea să fie inclusă în repertoriu. (...) 2-3. Toată organizarea aceasta a secretariatelor literare și ia consiliilor artistice se arată, adesea, mai mult decât greoaie. Cred că nu este nevoie totdeauna de secretar, referenți, consilii artistice, procese verbale și ordinea de zi. Toate aceste prezențe agreabile pot fi înlocuite și de un singur om – consilierul literar.”). □ În *Corespondențe elective* citim: *Camus despre Kafka*, în românește de Feoerge Buș, și *Apollinaire despre Picasso*, în românește de Floriana Roman. □ În *Din lirica universală* citim:

Sembène Ousmane – Congo (*Libertate*, în românește Cornelia Cârstea); Ivo Andrici (*Vis despre Maria*, în românește de Ileana Popescu).

• [„Secolul 20”, nr. 2] Număr dedicat scriitorului italian Giorgio Bassani și poetului austriac Georg Trakl □ Petre Stoica semnează eseu *Georg Trakl: melancoliile amurgului*.

• [„Steaua”, nr. 2] La rubrica *Mențiuni și opinii* se comentează negativ faptul că „masiva culegere de proză” a lui Vasile Voiculescu nu a fost recenzată suficient, că „revistele principale nu și-au spus cuvântul critic prin cronicarii lor ocupați pesemne cu descifrarea sensurilor unui gest din proza lui Radu Cosașu sau Teodor Mazilu. În schimb, comentariile câte au apărut se disting prin reticență. Paul Georgescu, de exemplu, într-un text din „România liberă”, după ce comite o inexactitate afirmând că cele două volume de povestiri ar fi „inedite”, câtă vreme o bună parte din ele au văzut lumina tiparului și s-au impus publicului cititor în paginile unor reviste ca „Gazeta literară”, „Tribuna” și „Steaua”, se complăce în observații școlărești asupra raporturilor dintre proza lui Voiculescu și cea o lui *Hogaș*, Galaction și Sadoveanu. Comentariul direct, foarte sărac, pornește de la confundarea realității operei de artă, a ficțiunii deci, cu realitatea propriu-zisă, refuzând rolul de convenție celei dintâi. Numai astfel și totodată prin acțiunea unei optici minimalizatoare, se poate explica faptul că cronicarul „României libere” raportează proza lui Voiculescu – o proză fantastă, cu implicații filosofice și morale transpuse în mituri, în descendența prozei lui Eminescu – în primul rând la poporanism. El vrea să descopere în continuare „un anume paseism, neîncrederea în tehnică, rațiune și progres, un anume intuiționism antiraționalist. De aici, prea mare aplecare spre eresuri, confundate nu odată cu folclorul și spre magia primitivă. Comentariul neavizat se întrece pe sine atunci când descoperă în proza lui Voiculescu «elogiul sărăciei în care erau ținute masele» și curând, pe plan artistic, constată că «povestirile sunt inegale, păstrându-se la nivelul narațiunii simple, anecdotice». Cum nici prefața lui Al. Piru la culegerea din colecția *Cele mai frumoase poezii* nu depășește nivelul unei rapide prezentări de suprafață care, între altele, refuză poeziei lui Voiculescu aderențele filosofice, rămâne că, deocamdată, exegeza acestui important scriitor nu trăiește decât prin ampla prefață a lui Vladimir Streinu, aflată în fruntea culegerilor de nuvele. Cum s-ar spune, comentatorii au câmp liber și avantajul este al lor...”

• [„Tânărul leninist”, nr. 2] Cu prilejul celei de-a VI-a Conferință a Uniunii Asociațiilor Studenților din Republica Socialistă România este consemnată *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Trebuie să avem în vedere că, sub diferite forme, concepții înapoiate, unele venite din afară, își mai găsesc teren de manifestare în țara noastră, inclusiv în rândul unor studenți. De aceea, este necesar ca organizațiile de partid și de tineret să desfășoare o largă activitate politico-educativă de combatere a ideilor și concepțiilor

retrograde; ele trebuie să pună în centru preocupărilor educarea studenților în spiritul marxism-leninismului, al patriotismului socialist, al solidarității internaționale cu lupta forțelor progresiste ale epocii noastre, pentru cauza socialismului, pentru libertatea națională și socială, pentru democrație și pace în întreaga lume”.

● [„Teatrul”, nr. 2] Numărul revistei se deschide cu *Marea problemă a micului spectator*, o anchetă despre „educația micilor spectatori de azi”, care are ca moto un citat din cuvântul lui Nicolae Ceaușescu, la Conferința de constituire a Consiliului Național al Organizației Pionierilor din Republica Socialistă România: „Complexitatea muncii educative în rândul copiilor și tineretului cere tot mai mult cadrelor didactice și părinților să facă apel la creația artistică și culturală, care, prin natura sa, poate exercita o puternică înfrâurire asupra conștiinței tinerei generații, asupra dezvoltării gândirii și sensibilității sale. Copiii, tineretul au nevoie de cărți de literatură scrise cu înaltă măiestrie, care să le înaripeze imaginația, să le îmbogățească sufletul și mintea, să le ofere tipuri umane înaintate, personaje eroice demne de urmat în viață. Scriitorii și poeții pot găsi în acest domeniu, căruia sunt chemați să-i acorde o atenție sporită, teren nelimitat de fructificare a talentului și forței lor creatoare.” La anchetă răspund: Ion Pas, *Primele întâlniri cu teatrul*; Marin Iorda, *De la Victor Ion Popa...*; Ion Lucian, *Simțul copilăriei contemporane!*; Viniciu Gafița, *Un gen adecvat copilăriei*; Tita Chiper, *Reabilitarea copilăriei*; Victor Eftimiu, *Un repertoriu de calitate*; Ion Pas, *Armonioasa dezvoltare a vârstarelor*; Margareta Bărbuță, *Ce le oferim pe scenă!*; D.D. Neleanu, *Ochii de contemporan al copilului*; Nina Cassian, *Setea de fabulos a copilului*; Ion Lucian, *Clasic sau modern?*; Gicu Iuteș, *Nu există contradicție între basmul clasic și piesa modernă*; Ion Hobana,... *Anticipația*; Mioara Cremene, *Să cercetăm corect ceea ce există*; Ion Cojar, *Un sistem de vase comunicante*; Lucia Olteanu, *Dialogul cu sala... necesar!*; Victor Popa, *Nu-i uitați pe cei mici nici pe „unde”*; Andrei Coveg, *Sensul educativ al emisiunilor noastre*; Alecu Popovici, *Educația socialistă – principalul obiectiv*; la finalul acestei discuții, apare *În loc de concluzii*: „Problema este foarte simplă, elementar de simplă, și, în mare, ea se pune exact în termenii în care o întâlnim și în discuțiile despre funcțiile general-educative ale artei «pentru maturi» nu se poate despărți un așa zis conținut de educație și instrucție de o așa-zisă formă artistică, nu se poate porni de la scheme și teze – indiferent de cantitatea de bunăvoință și principii juste pe care le-ar conține aceste presupuse idei date ale artei pentru copii; este nevoie de fantezie, fantezie bogată, generoasă, neîngrădită, nealterată de șabloane, și este nevoie de foarte, foarte mult talent. Este nevoie de artă, în cel mai înalt și mai dens înțeles al cuvântului”. □ Apare *Patimi*, piesă în trei acte (opt tablouri) de Paul Everac. □ George Gană vine cu *Viziunea artistică și meșteșug*, în care discută piesele de teatru *Filodendron* de Dimos Rendis, *Crivățul de aseară* de Leonida Teodorescu, *Jocul adevărului*

de Sidonia Drăgușanu, *Burlacii* de George Carabin și *Inelul lui... Jupiter* de Adrian George Grecu: „Ideea că oamenii își pot amâri viața până la nefericire robindu-se obiectelor cu care se înconjoară este esențială în cea dintâi dintre ele. *Filodendronul* lui Dimos Rendis este nu doar o plantă decorativă, ci fetișul devenit tiranic al unei familii. (...) Sensibilitatea scriitorului față de o problemă acută și de mare rezonanță, ca aceea a alienării, este cel dintâi lucru care impune *Filodendronul* atenției. Drama e solid construită și bine scrisă (evident că autorul nu e la prima sa piesă), toate elementele converg fără artificiu spre reliefaarea ideii fundamentale. Unitatea lucrării e deci profundă, asigurată de existența unei viziuni încheiate, în limitele căreia se dezvoltă și se ordonează datele dramei. (...) E în această piesă multă duioșie, aproape melodramatică, pentru că este luată în serios de scriitorul aflat aproape de eroii săi. Evident că situația prezentată e serioasă, tragică chiar, dar ideea ar fi apărut mai pregnant și ar fi fost mai eficientă într-un context de comedie – satirică sau duioasă, după înclinarea autorului. (...) Cu *Crivățul de aseară*, Leonida Teodorescu se anunță ca un creator de atmosferă. Personajele sunt mai mult niște siluete, preocuparea de caracterologie e redusă, destinele sunt mult mai sugerate prin recompuneri fragmentare, acțiunea e dispersată într-o mulțime de scene de dialog sau monolog; (...). Dispersarea acțiunii, plimbarea neconținută a reflectorului, poate fi socotită un viciu formal, de tehnică pur și simplu, pe care debutantul n-o stăpânește încă. De fapt însă, ca și în cazul piesei lui Dimos Rendis sau al acelor datorate unora dintre prozatorii comentați în articolul trecut – toate, spunem încă o dată, demne de interes -, insuficiențele de tehnică sunt și ale viziunii artistice, căci, într-o accepție mai profundă, tehnica este parte constitutivă a viziunii artistice. (...) Iată, de pildă, comedia dramatică în trei acte *Jocul adevărului*, de Sidonia Drăgușanu. Textul se reclamă insistent de la o tradiție veche și venerabilă: a literaturii cu cavaleri «sans peur et sans reproche». Deși imaginea se tulbură pe parcurs, prin intervenția altora, la fel de venerabile. (...) Impresia de insatisfacție creată de piesă provine din absența unei viziuni artistice organice, din pornirea de la o schemă, căreia i se caută o ilustrare contemporană. (...) Scrisă cu meșteșug este și comedia *Burlacii* a lui George Carabin. Textul se desfășoară fără poticneli, situațiile se urmează fără dificultate, replica e deseori spirituală. Se vede mâna unui om de teatru căruia practica descompunerii pieselor i-a dezvoltat regulile compunerii lor. (...) *Burlacii* e un exercițiu după modele dintre cele mai disparate (Sebastian, Mihalkov, Shakespeare – citat de altfel). (...) Piesa este ea însăși superficială, se ascultă sau se citește cu plăcere și se uită curând. Autorul n-a avut deocamdată nimic deosebit de spus. Mai multe n-are nici Adrian George Grecu în *Inelul lui... Jupiter*. Tonul lui e însă mai grav, eroii au filozofia lor, replicile sunt deseori sentențioase, intenția autorului nu e să moralizeze amuzând, ci să moralizeze pur și simplu. (...) Artificios în materia lui și școlăresc-schematic în organizarea acesteia, textul nu se constituie ca

operă literară.” □ Apare textul *Miracolul unei capodopere*, declarația regizorului Sică Alexandrescu, cu următoarea ocazie: „La 10 februarie s-au împlinit o sută de ani de la premiera dramei istorice a lui B. P. Hașdeu, *Răzvan și Vidra*, Teatrul Național sărbătorește evenimentul printr-o nouă montare, în regia lui Sică Alexandrescu, artist al poporului.” Sică Alexandrescu declară: „Răzvan și Vidra este un model de construcție dramatică, un exemplu strălucit de arhitectură teatrală și literară, o demonstrație exemplară de măiestrie în elaborarea caracterelor. Centenarul poem dramatic al lui Hașdeu este în același timp și o lecție de limbă. Scrisă acum o sută de ani, când limba noastră literară era încă la începuturile ei, într-o vreme când în alte lucrări găsești influențe puriste sau elucubrații frizând ridicolul, Răzvan și Vidra e o pildă de limbă românească limpede, fermecătoare, sănătoasă, fiindcă își trage rădăcinile din graiul popular”. □ Ileana Popovici semnează *Cehov – inedit*: „După o lungă, foarte lungă absență (cine știe de ce l-or fi ocolind teatrele?!), Cehov reintră în actualitate, înfățișând publicul nostru o față necunoscută: la Teatrul de Comedie se reprezintă, sub titlul *Un Hamlet de provincie*, o adaptare după prima sa piesă, scrisă la 20 de ani și rămasă neterminată; Teatrul «Nottara» montează o dramatizare a francezului Gabriel Arout după câteva schițe și povestiri. S-o spunem din capul locului: prin aceasta, capodoperele dramaturgiei cehoviene nu pot fi înlocuite în conștiința spectatorului, căruia teatrele i-au rămas multă vreme datoare; alăturarea creează însă un «moment Cehov» nu lipsit de importanță; nu numai că aria investigației scenice se lărgește, incluzând o seamă de idei și teme ale prozei, dar se creează un climat spiritual în care substanța operei cehoviene circulă nestingherit, oferind o imagine totodată unitară și complexă. Poate că o astfel de explorare, oarecum specializată (cum se întreprinde de obicei atunci când fondul marilor lucrări a fost epuizat), va constitui cea mai bună pregătire pentru o montare revelatoare cu *Livada cu vișini* sau cu *Unchiul Vania*; deocamdată însă, întreaga atenție e solicitată de proaspetele premiere”.

• [„Tomis”, nr. 8/2] Pentru a marca apariția în cel mai scurt timp la Editura pentru literatură, a unei noi ediții a operei poetice a lui Ion Barbu, revista „Tomis” publică pe prima pagină, sub titlul *Ion Barbu. Inedit*, un poem „(...) trimis în 1926 prietenului său C. Narly, în timp ce I. Barbu își petrecea vacanța în climatul pitoresc al litoralului nostru”. □ La rubrica „Inedit”, sub semnătura lui Eusebiu Camilar, pagina întâi a revistei publică articolul *Ovidiana. Et in Arcadia ego* care reprezintă de fapt „textul conferinței ținute în ședința publică a Academiei din 6 aprilie 1965, material pus la dispoziție de Universitatea populară București”. □ Virgiliu Ene semnează articolul *Semn că obștea s-a deșteptat* în care semnaleză apariția revistei „Vatra” în 1889, la scurt timp după ce „se mistuise deplin pojarul răscoalelor țărănești din 1888 și al celor ce le-au urmat, ca un ecou al suferințelor celor împilați. (...) Cum se știe, solidaritatea cu cei *flămânzi și goi* a cuprins toată țara. Mergând pe calea

pe care pășiseră înaintașii lor la 1848, la 1859 sau la 1877, scriitorii vremii au făcut, în acel dureros 1907, dovada unui fierbinte patriotism, fiind alături de cei răsculați. *Spontaneitatea* creatorilor noștri de literatură, reacția lor imediată la evenimente este un fapt de care s-a vorbit adesea.” Printre scriitorii care au fost solidari cu țărănimea exploatată sunt menționați Al. Vlahuță, Cezar Petrescu, I. L. Caragiale, Panait Cerna, A. Mirea, M. Sadoveanu, Radu Rosetti, N.D. Cocea ș.a. □ Pagina șase cuprinde fragmente din *Furtul din altar* de E. Pojogeanu, iar paginile șapte, nouă, zece și unsprezece publică versuri semnate de Aurora Conțescu, Nicoleta Voinescu, Agatha Grigorescu Bacovia, Liviu Călin, C.D.Zeletin, Nicolae Motoc, Ion Panait, Iosif Șerb, Nicolae Fătu, Vasile Petre Fati, Elena Pele, Abdișa Abdișa și Ștefan Aug. Doinaș. Pagina opt cuprinde trei schițe („Vechiu Ford”, „Două fete, un băiat și ploaia”, „Un telefon ca o pasăre”) de Eugen Lumezianu. □ În *Ion Barbu despre modernism și tradiție*, Marin Mincu problematizează pe marginea celor două concepte – modernismul și tradiția – care se manifestă în poezie: „Concepția lui Ion Barbu despre manifestarea în poezie a acestor doi factori aparent contradictorii reprezintă cea mai lucidă sinteză. Spiritul modern este necesar poeziei, ca factor indispensabil de filtrare a tradiției. Prin spirit modern se rezolvă modalitatea de acordare a tradiției cu noile realizări estetice.” În viziunea lui Ion Barbu, spirit modern înseamnă *ancheta niciodată descurajată a condițiilor frumosului necontingent*, iar tradiția – *o experiență în ascendență*, conformă în mod succesiv cu datele anchetei. Astfel, spiritul modern (...) ar da o *geometrie calitativă* de preschimbare a tradiției. Tradiția e un *dat* succesiv care se transformă progresiv prin înnoiri succesive.” Având ca punct de plecare concepția barbiană despre cele două concepte, Marin Mincu explică „fobia lui Barbu pentru așa-numitul modernism – sincronism lovinescian, transplantare directă a economicului și ideologicului în artă. Arta ține de specificul spiritual al unui popor, iar sincronismul depinde de meandrele circumscrise de acest *dat*. Avem astfel doar un sincronism exterior în forme împrumutate, căci din punct de vedere calitativ, nici nu există un sincronism de tip lovinescian.” În finalul articolului, autorul pledează pentru libertate în exprimarea tuturor opiniilor, indiferent dacă receptorii sunt sau nu de acord cu acestea: „În teoretizările sale, Ion Barbu și-a conturat o mitologie poetică abstractă, incomodă pentru o receptare mai largă, dar aceasta nu îndreptățește o critică negativistă în mod aprioric, din cauza neaderenței la concept”. □ În *Absurdul și criza*, Nicolae Balotă problematizează pe marginea literaturii absurdului, plecând încă de la perioada postbelică când Oswald Spengler, în *Declinul Occidentului*, preconiza „descompunerea culturii faustice, occidentale, prevedea o epocă estetică finală, în care formele de artă ale acestei culturi se vor epuiza în construcții și ornamente fără sens, absurde și artificiale”. Vorbind despre literatura absurdului, autorul consideră că „operele aparținând acestei culturi exprimă o criză pe care o denunță uneori, distanțându-se de ea,

criză pe care însă, întotdeauna o reprezintă. Chiar atunci când aceste se opun unei lumi în criză, ele manifestă simptomele de criză ale acestei lumi. Criză cu multiple fețe: sociale și existențiale, criză a limbajului, a comunicării etc. Pe orice plan s-ar manifesta fenomenul crizei se prezintă deopotrivă ca o dezordine, o spargere a unui ordin existente și ca o judecare, o condamnare a acestei ordini”. Cel care populează o astfel de societate aflată în criză este „un om fără convingeri, fără o lume a sa, dezorientat, neștiind ce să creadă despre cele ce se petrec în jurul său, un tip uman pentru care ideile, normele tradiționale și-au pierdut valoarea, au devenit insuficiente, fără ca altele să le poată înlocui”. Încercând să-i fixeze statutul și importanța, N. Balotă susține că „nefiind o simplă modă trecătoare ori un simptom maladiiv, așa cum a fost adeseori considerată, literatura absurdului ni se înfățișează ca un fenomen de criză”. □ Cronică lui Al. Protopopescu la romanul *În absența stăpânilor* al lui Nicolae Breban pornește prin a stabili coordonatele în care se fixează interesul precar al criticii pentru soarta romanului: „În vreme ce toate revistele noastre literare (și nu numai acestea) discută cu aprindere, dacă nu chiar cu o oarecare panică, momentul poetic actual, suspectat de o iluzorie inflație, problemele legate de soarta romanului atrag destul de anevoios atenția criticii, deși în acest sector dificultățile par a fi mai multe și mai de esență.” Într-un astfel de context, romanul lui N. Breban „(...) dincolo de orice înzestrare sau insuficiență, izbuteste să afirme o structură artistică îndârjit legată de problematica prozei analitice.” Comparând acest roman cu *Francisca*, cronicarul observă că diferența ar consta în „spațiul acordat introspecției” care se mărește „în pofida mecanicii epice, lucru ce nu poate fi decât folositor, având în vedere genul de roman la care N. Breban aspiră.” Aspectul cel mai important pentru cronicar se pare a fi „viziunea autorului asupra ființei umane, perspectiva redusă la un unic criteriu de interpretare, cel *biologic*, în virtutea căruia indivizii devin personaje literare.” Analizând romanul în ansamblu, cronicarul „vede” în N. Breban un „*neoromantic* în esență, grefat pe un analist modern la care introspecția, combinată cu portretistica, vizează crearea unei tipologii pregnante. (...) Nicolae Breban are de luptat serios cu *pofta de vorbă*, ca să ne exprimăm în niște termeni foarte tereștri, întru salvarea acelor reale aptitudini de analist pe care pregetăm a le mai releva, convinși însă că un prozator la al doilea roman și le cunoaște. În baza acestora, romanul *În absența stăpânilor* poate umbri câteva alte cărți apărute în același timp.” □ Ion Florea semnează cronică literară la volumul *Povestiri* de V. Voiculescu și constată că „liniile convergente ale cărții nu se datoresc tematicii (diversă ca timp, mediu și spațiu), nici utilizării unei tehnici clasice a povestirii (întâmplările sunt narate ca în Decameron și apoi discutate aprins de ascultători), sau predilecției stilistice, aproape permanente, pentru exprimarea populară, arhaizantă; ele se constituie în primul rând prin atitudinea scriitorului față de eroi și fapte”. Tipul de erou pe care îl propune Voiculescu este „perfect încadrat peisajului și

tradiției românești, conceput ca păstrător spiritual al unei milenare experiențe de viață. (...) Eroul obișnuit al lui V. Voiculescu este omul liber – vânător, pescar sau pădurar – care, prin exercitarea meseriei sale, devenită pasiune, ajunge să trăiască niște întâmplări cel puțin stranii.” Ceea ce impresionează, constată cronicarul, nu sunt personajele, nu sunt întâmplările, „neverosimile prin unicitatea lor”, ci „un subtext aproape inefabil, o fină dezbateră spirituală, deschisă oricăror păreri. (...) Autorul, deschis dezbaterii de idei și experiențe, se așează pe o poziție indecisă, oferind parcă cititorului plăcerea și dificultatea de a-și exprima singur opinia.” Analiza celor douăzeci și nouă de povestiri care compun volumul îi relevă cronicarului „un tulburător inedit, izvorât dintr-o singură construcție epică și dintr-o mare putere de evocare și înțelegere, prin prisma omului modern, a unor întâmplări cu inepuizabile tâlcuri dintr-un trecut asimilat sufletește de scriitor.” Nota de originalitate este determinată, dincolo de „notabila savoare stilistică (parcă mai firească și mai variată decât la Sadoveanu)”, de „o detașare socratică de fapte, un spirit umanist cultivat îndelung”. □ În *Radu Stanca și măștile*, Corneliu Regman constată că „mișcarea fundamentală a liricii lui Radu Stanca, mai exact a lirismului său, rezidă într-o specie de animizare explozivă, ducând la metafore uriașe, în care eul sau numai o parte a lui, o facultate, un sentiment se strămută pe neașteptate într-o altă realitate, participă la o aventură, ba uneori se înstrăinează sensibil de sursa care i-a dat naștere, constituindu-se în spectacol autonom: «Din când în când din sufletul meu seara / Ca dintr-un vechi landou întunecos / Un domn înalt, în doliu, alb ca ceara, / Lâng-un grilaj de poartă se dă jos...»” În perfect acord cu titlul articolului, C. Regman identifică la Radu Stanca o preocupare „precumpănitoare – aceea de spectacol. Aceasta înseamnă arta travestiului până la nerecunoaștere, aceasta înseamnă totodată reconstituirea până-n detalii de recuzită și până la nuanța lingvistică cea mai fină a unei game întinse de modalități stilistice, de forme constituite ale gândirii și sensibilității”. Referindu-se la poezia lui R. Stanca, cronicarul identifică „existența unei adevărate *demonii* a spiritului, constând în insașiabilitate și ardență, și într-o superbă afirmare a drepturilor imaginației, care face din poet (...) un magician al iluziilor”. Despre poemele sale dramatice (*Robinson, Adio la prieteni, Ars doloris, Toast, Vulpea*), cronicarul le consideră a fi „diagrame ale unei frământări interioare, (...), sunt niște măști, substituiri ale eului prin rolurile sale, căci (...) Radu Stanca se joacă în alții pe sine, ca într-o pantomimă tragică: «Ca tânărul spartan ascund sub haină / Vulpea furată a timpului ce trece. / Deși mă mușcă, tac și-ndur în taină / Fără să tulbur lumea ce petrece, / Glumesc nepăsător și râd cu hohot / În timp ce ea își vără colții-n mine / Simt sângele țâșnind cu mare clocot / Dar mă prefac că-s vesel și mi-e bine. / Și mă voi mai preface-n continuare / Chiar de mi-ar fi durerile-nzecite.»” Finalul cronicii literare sintetizează toate punctele de vedere ale lui C. Regman și scot la lumină un Radu Stanca extrem de complex: „Clasic și

«învechit» prin rotunditatea construcției poematice, și prin aceasta din nou foarte apropiat de Philippide, Radu Stanca e modern și va rămâne astfel prin compoziția foarte personală, bogată, diversă a structurii sale moral-estetice, amestec de luciditate, de curiozitate ironică, de estetism savant preparat, de ton parodistic, umor și vivacitate, dar și de patetică zbatere în a scormoni cu întrebările pământul, folosind neliniștea ca să se vindece de neliniști sau încercând să învingă Neînvingul». □ Rubrica *Recenzii* cuprinde articolul semnat de Enache Puiu care prezintă monografia *Costache Negruzzi* de Al. Piru, autorul „celei dintâi aprecieri a lui Costache Negruzzi din unghiul superior al criticii noastre actuale”. Cartea reușește să „nu lase nimic necercetat în legătură cu scriitorul ales. Viața, întreaga operă a lui C. Negruzzi, de la manuscrisul primelor încercări literare (...) până la manualul de bucate (...), scris în colaborare cu M. Kogălniceanu – este urmărită de Al. Piru la pas, astfel că fișa lui, amintind pe undeva de G. Călinescu, capătă întotdeauna consistență”. Recenzentul remarcă rigoarea în organizarea materialului, precizia în fixarea cadrului ideologic, maniera de analiză a creațiilor în proză ale scriitorului pașoptist: „El le investighează universul de caractere, surprinde spiritul real al fiecăreia și face o serie de substanțiale observații, disociind între proza romantică, moralistă, anecdotică etc”. □ V. P. Fati semnează recenzia volumului de *Poezii* de Gh. Tomozei și remarcă „o deliberare poetică, o sensibilitate mai puțin de efect”, iar prin raportare la volumele anterioare, se observă păstrarea unei „generalizări afective, diminuantă, reductivă. Poetul nu are integritatea unei viziuni poetice. Fantezia sa reală este una intuitivă, ornamentală. Cultul este pentru ușoara senzație, impresie imediată, culoare. Ca atare, poetul mai preferă încă argintul, aurul, dintre culori, îndeosebi, albul și galbenul: *Sonet-psalm*: «Un fruct amar s-a despicat pe buze, / se trece-n aer psalmul, ca de ceară, / și degete subțiri închid sonetul...»”. □ În recenzia la volumul Anei Blandiana, *Călcâiul vulnerabil*, V. P. Fati remarcă „o continuitate sensibilă, atitudine mai puțin migratoare, permanența unei febrilități, cunoscută de la debut.” Analiza poemelor care compun acest volum îi relevă recenzentului „o autenticitate decisivă. Discontinuitatea emoțională a poemelor, diversitatea ipostazelor lirice au un ton unificator, datorat unei sensibilități reale. Preferința este deja pentru discursul poetic, pentru confesiunea revendicativă, dispoziție juvenilă a lucidității, a lipsei de prejudecăți, a existenței totalitare. Impresia este, în sfârșit, a unei spontaneități afective, între entuziasm și resemnare, între gravitate și stângăcie hieratică”. Pentru Ana Blandiana, „evenimentul poetic, înregistrarea mutațiilor încorporează ideea dăruirii definitive, cu o aură solemnă, dar și ca un semn al predestinării elevate: «Tragic mi-e darul, asemeni pedepselor vechi. / Ce strămoș mi-a greșit ca să-i port – lauri – vina? / Tot ce ating se preface-n cuvinte / Ca legenda regelui Midas (Darul)».” □ În rubrica *Tineri poeți ai lumii*, revista publică versuri semnate de Josèph Guglielmi, François Kérel, André Mathieu, Jean Pérol,

Gérald Neveu, (în traducerea lui Șt. Aug. Doinaș), Sandra Mangini, Emilio Isgrò (traducere de Idea Camuzzi – Andreșoiu și Al. Protopopescu), James Merrill și Denys L. Jones (în traducerea lui D. Mureșanu). □ Rubrica *Trident*, semnată Neptun, este o revistă a revistelor care, în *g. m. și critica*, comentează articolul acestuia (din 10 februarie, 1967 al revistei „Contemporanul”) și punctează două aspecte: 1. Analizând comparativ două cronică semnate de Al. Protopopescu, „câznindu-se să dovedească că în una este analizată favorabil cartea lui C. Regman, iar în cealaltă sunt exprimate rezerve serioase față de *Poemele* lui Sașa Pană, ceea ce înseamnă pentru *g. m.* că autorul *oscilează violent între apologetică și negativism*”, Neptun se dovedește destul de ironic la adresa lui *g. m.* și consideră că singura soluție valabilă pentru toți criticii ar fi „ca înainte de a se apuca de scris, să pună mâna pe telefon și să-l consulte pe un *g. m.* Altfel riscă să se vadă pe coloana de indulgență a «Contemporanului».”; 2. Problema afirmației și negației în critică, despre care Neptun afirmă „că da și nu trebuie să-și recapete drepturile depline în critica noastră, fiindcă desfătarea la infinit în ape călduțe nu poate aduce nici un folos literaturii. E o condiție de onestitate de la care criticul nu poate abdica de dragul simpatiilor ori antipatiilor oricărui.” □ În *Când nu ai nimic de spus*, autorul analizează ironic conținutul articolului *Cromatică bacoviană*, un „inventar-statistic din ultimul număr al publicației «Ateneu», semnat de Mihai Petroveanu.” După demontarea conținutului articolului, autorul se întreabă retoric: „De ce găzduiește revista «Ateneu», o publicație stimabilă de altfel, asemenea articole în care autorii lor nu demonstrează altceva decât că nu au nimic de spus și asta în cel mai bun caz?”

• [„**Viața militară**”, nr. 2] Publică versuri: Ștefan Augustin Doinaș (Munții), Teodor Balș (*Inima*), Nicolae Tăutu (ciclul *Triptic în marș: Halta, Înserare, Cântecul*), Mihai Gavril (*Pe Argeș în sus*), Grigore Hagi (Februarie 1933), reportaje: Haralamb Zincă (*Îndemn la meditații*), Constantin Șola (*Fii și nepoții*), I. I. Nichifor (*Însemn de noblețe*), Gh. Niculiță (*Încredere*), N. Pop (*Feroviarilor*), proze: Gh. Bejancu (*Barca*), Ioan Stoica (*Nou impuls pe ecran*), Mircea Radina (*Misiunea căpitanului Bota*), Călin Gruia (*Oamenii să nu uite*). □ Aurel Martin și Dan Ursuleanu, scriu la *Cronica literară* despre volumele: *Flăcări în Vest* (Dragoș Vicol), respectiv, *Batalionul* (Gh. Bejancu). □ C. Simionescu publică o însemnare *Vasile Alecsandri și „Cântecul Gintei latine”*, iar H. Lerea o sinteză privind *Cartea românească în librăriile lumii*: „În domeniul beletristicii, editarea în străinătate a unor cărți valoroase aparținând clasicilor literaturii romane cunoaște o epocă de mare înflorire, cifrele statistice îmbogățindu-se aproape de la o lună la alta. Numai în anii de după eliberare, literatura lui Mihail Sadoveanu a ajuns la 34 de ediții apărute în străinătate. Recent editura italiană «Paoline» din Bari a tipărit într-o colecție intitulată *Cele mai frumoase povestiri*, care a găzduit pagini strălucite din opera unor prozatori ai lumii, nu mai puțin de patru volume Sadoveanu,

cuprinzând lucrări reprezentative ale scriitorului nostru, între care Baltagul, Hanul Ancuței, Povestiri din război și altele. | Caragiale a fost editat până acum în 30 de țări și reprezentat în peste 35. Poezia eminesciană a cucerit mai mult de 20 de limbi străine, în peste 30 de ediții. Creangă a fost tradus în 21 de limbi, cam tot în atâtea Liviu Rebreanu. În Anglia, după Ion și Răscoala, monumentalele lucrări ale prozatorului român care au văzut lumina tiparului prin grija editorului Peter Owen, a venit rândul Pădurii spânzuraților să se pregătească de întâlnirea cu publicul britanic. Proza lui Cezar Petrescu a atins 14 ediții în afara hotarelor țării. Câțiva poeți fundamentali ai literaturii române au fost prevăzuți între autorii ce vor fi tipăriți într-un viitor apropiat în colecția *Poetes d'aujourd'hui* a editurii franceze Seghers. Aceștia sânt: Mihail Eminescu, George Bacovia, Ion Barbu, Lucian Blaga și Alexandru Philippide. Au și fost tipăriți Tudor Arghezi și Mihai Beniuc. Un interes deosebit stârnește dincolo de hotarele țării noastre și literatura română contemporană. De un mare succes editorial s-a bucurat Zaharia Stancu, ale cărui romane au fost traduse până în prezent în circa 30 de țări, iar dintre poeți maestrul Tudor Arghezi (16 țări). La fel Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Eusebiu Camilar, Geo Bogza, Marin Preda, Titus Popovici, Eugen Barbu, Maria Banuș ș.a. Recentă apariție în Franța a romanului lui Eugen Barbu, *Groapa* – ca să luăm doar un singur exemplu – a făcut să se vorbească din nou în această țară cu o veche tradiție de cultură despre farmecul și puternicul realism al literaturii noastre contemporane, din care francezii au avut ocazia să mai cunoască și alți reprezentanți de seamă. Beletristica noastră contemporană s-a înscris evident cu autoritate, în circuitul de valori al literaturii universale”. □ Rubrica *Varietăți* conține informații despre *Prima noastră bibliotecă militară*, înființată prin *poruncă de zi* a hatmanului Dimitrie Sturza la 14 ianuarie 1857.

● [„**Viața românească**”, nr. 2] Revista publică a doua parte din **Panait Istrati: Scrisori inedite către Romain Rolland** cu următoarea notă: „În numărul anterior al revistei noastre am publicat câteva din scrisorile inedite până azi ale lui Panait Istrati către Romain Rolland, urmărind, prin selecția făcută, să relevăm rolul precumpănitor pe care l-a avut marele scriitor francez în cristalizarea talentului și artei scriitoricești a lui Istrati. (...) Scrisorile din numărul de față, eșalonate pe o perioadă de patru ani, de la debutul propriu zis în literatura franceză și până la plecarea în U. R. S. S. marchează anii fecunzi ai creației, cu toate problemele legate de aceasta. (...) Ne-am oprit cu publicarea acestor scrisori la 19 octombrie 1927, dată când, de la Berlin, Panait Istrati îi anunță lui Romain Rolland plecarea sa la Moscova și fericirea de a rupe cu trecutul, cu o viață care-i devenise de nesuportat. De acum înainte începe pentru el o etapă nouă, pe care nu avem a o discuta aci”. □ În acest număr, creația lirică este semnată de: Șt. A. Doinaș, Virgil Teodorescu și Barbu Cioiculescu. □ La rubrica *Poezii lumii* apare cu cinci poeme Nelly Sachs, laureată a premiului Nobel, 1966, în românește de Lia și Platon Pardău. □ Proza este

semnată de Al. I. Ștefănescu și Petru Popescu ■ La rubrica *Scriitori și curente* Laurențiu Ulici publică **Gib Mihăescu, scriitor al obsesiei**: „În literatura noastră, motivul [obsesiei] este abordat și dezbătut larg în perioada dintre cele două războaie. Este epoca celor mai variate și contradictorii mișcări literare și totodată momentul paroxistic al crizei individualismului. Eroii multor proze de acum sunt cuprinși într-o stare de neliniște deseori inexplicabilă pentru ei înșiși, conștiința lor este într-o dificilă căutare de spații luminate, limpezi și liniștite, iar susceptibilitatea la privirile și gândurile exprimate ale indivizilor cu care au raporturi, maximă. Prozatorii români din această perioadă, ne gândim la Camil Petrescu, Liviu Rebreanu, Gib Mihăescu, Felix Aderca, Anton Holban, Hortensia Papadat-Bengescu – lista ar putea fi mult prelungită cu alte nume mai puțin semnificative – au acordat spații diferite ca dimensiune studierii psihologiei obsedatului și în special nu încercat o analiză a condițiilor de apariție a obsesiei și a formelor ei de manifestare. Gib Mihăescu ocupă în seria aceasta de scriitori un loc cu totul aparte: întâi pentru că cea mai mare parte a creației sale cultivă acest motiv într-o interesantă expresie artistică, apoi pentru că este singurul care, folosind abundent motivul, având un vădit talent de analist, este interesat de complexitatea obsesiei, adică personajele sale vor fi expresia fizică și psihică a unor variate tipuri de obsesie.” În continuarea textului sunt analizate aceste tipuri de obsesii: obsesia erotică, obsesia inversă și mania, obsesia idealului, obsesia așteptării. ■ Geo Șerban scrie studiul **G. Călinescu sau plăcerea analizei**: „Obsesia lui Călinescu, singura pe care și-a îngăduit-o în vasta lui activitate de critic al actualității literare, a constituit-o descoperirea nodului vital al operei. Unii au căutat să-l găsească pornind de la ambianță și alți factori externi (adeptii taine-ismului). Alții s-au înfundat în speculații despre reacțiile unice ale individualității creatoare (tot felul de autonomiști). Se cunosc și încercările de a recurge la analiza strictă a formelor de expresie (variantele retorice a criticii stilistice). Pentru aceasta n-a practicat o unică modalitate, numai un drum. S-ar zice aproape că a ales atâtea drumuri câte opere. Într-atât împingea de departe scrupulul mulării de făptura singulară, irepetabilă dacă nu a unei poezii, în orice caz a unui poet. De la carte la carte proceda diferit, se lăsa pradă particularităților ei, vrând s-o cunoască, ca pe o iubită, în intimitatea ei misterioasă. Devenea cu atât mai avid să-i pipăie articulațiile cu cât avea mai clar în minte, poate chiar de la primul contact, valoarea intrinsecă. Nu-și afla liniștea până nu simțea că a epuizat-o, dar la întâia reîntâlnire, tentația de a începe totul de la capăt, neistovită, era mai puternică decât oricând. (...) Luat în totalitatea operei critice, G. Călinescu face dovada a fi fost la fel de exigent și de conștiincios și de împătimit de frumos în exercițiul funcțiunii sale, ca orice critic de renume mondial din epocă. (...) Exceptional este că în aceste «exerciții de percepție», ca să revenim de unde am pornit, cărora autorul are aerul de a nu le atribui mare importanță, și la un mod superior, nici nu le

acorda, întrucât privirile sale ținteau mult mai sus, ochiul atent întrevede contururile monumentelor, aceeași substanță rară, fascinantă, ușor amețitoare pentru cei ce nu trăiesc continuu pe culmi și nu au obișnuința existenței în zonele unde bătaile inimii se precipită și respirația, purificată de pulberea locurilor joase, stimulează la maximum spiritul”. ■ La *Cronica literară* Paul Georgescu scrie despre două volume: Al. Macedonski, *Opere (ediția Marino)* și A. E. Baconski, *Fluxul memoriei*. Despre prima carte, în ordinea prezentării, se spune: „O nouă ediție – cea mai cuprinzătoare din câte s-au făcut din opera lui Alexandru Macedonski – readuce în discuție o personalitate de prim plan a literelor române, prea multă vreme subapreciată; ironizat, minimalizat, persecutat de mai toți contemporanii săi, răstălmăcit sau aproape ignorat de urmași, Macedonski nu și-a ocupat încă până azi – cu toate eforturile pozitive ale lui Tudor Vianu și G. Călinescu – locul meritat în istoria literaturii noastre. Trebuie să-i mulțumim desigur lui Adrian Marino pentru munca migăloasă și competentă prin care pune la dispoziția iubitorului de poezie și a istoricului literar o imagine completă, sub toate laturile, a întregii activități literare a lui Macedonski, printr-o selecție bogată de texte reprezentative. (...) Scopul meu nu e însă de a discuta ediția – excelentă – în curs de apariție ci de a face unele observații în legătură cu studiul introductiv, ce ar putea constitui, el însuși, o carte de aproape două sute de pagini. După lectura masivului volum *Viața lui Al. Macedonski*, nu mai mă surprind (de aceea nici nu voi insista asupra lor) informația bogată a lui Adrian Marino, ideile clare, nuanțate stilul sobru și elegant”. □ Referitor la cel de-al doilea volum: „A. E. Baconski, *Fluxul memoriei*, lectorul iubitor de poezie știe, desigur, că A. E. Baconski este unul dintre poeții remarcabili afirmați în ultimele două decenii; deși critica fie l-a ignorat, fie l-a hărțuit, l-a săcâit cu obiecții dintre care, cele mai multe, au căzut de la sine, prin evoluția firească a lirismului, altele apărându-ne acum excesive și deformatoare; de altfel, cu excepția câtorva articole comprehensive (semnate de Mihail Petroveanu, Victor Felea, George Munteanu ș.a.), celelalte par mai de grabă, prin obtuzitate și rea voință, expresia unui jos spirit de concurență, decât o analiză obiectivă. În acest volum Baconski reia poeziile sale pe care le consideră valabile artistic, alcătuiind o retrospectivă într-un sever spirit critic. (...) Prima impresie a cititorului confirmată și la o reluare mai atentă a textelor, este unitatea universului poetic baconskian, solidaritatea lui intimă. Această impresie pornește și de la frecvența motivelor fundamentale și de la unicitatea tonului, dincolo de fireștile sale variații și a atitudinii generale. Se vede că, după expertii și încercări (înlăturate din prezentul volum), poetul ajuns la o concepție proprie despre poezie, a stăruit în atitudinea sa și e cazul să subliniem această fidelitate față de sine însuși, cu totul remarcabilă”. ■ Și Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre doi autori, Perpessicius și Radu Stanca. Despre volumul *Opere (I)* lui Perpessicius: „Într-un prețios «cuvânt înainte», cu care își însoțește versurile retipărite recent, Perpessicius

nota că «lipsită de fantezie», «biografică prin excelență», poezia sa a trecut ca «fantezistă», ceea ce trebuie să recunoască, totuși, a nu-i fi displăcut. (...) Perpessicius se înrudește intim cu o întreagă pleiadă de poeți, Toulet, Derème, Pellerin, Carco, Verane, Jean Marc Bernard, care alcătuiesc efectiv în lirica modernă așa numita «școală fantezistă». Ca ei, nu disprețuiește deloc «temele minore» (celebrarea micilor bucurii ale existenței, iubirea împrăștiată, amicitia, «oțiul» horatian), convins că sinceritatea și puterea de contemplativitate senină le poate întreține mereu actualitatea. Ca ei, recurge frecvent la asociația livrescă, fără sfeli inhibitive, cu sentimentul că lumea cărților e fatal universul familiar al poetului. Fantezia constă mai mult în această lunecare permanentă de la experiența imediată la reveria erudită, într-o mișcare liberă pe care versurile o îndeplinesc calme sub un zâmbet îngăduitor. E vorba așa dar nu atât de o mare invenție imaginativă cât de o *atitudine lirică* specială, caracterizată printr-o intelectualizare discretă și ușor ironică a inflexiunilor sentimentale”. □ În cea de a doua parte, Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre versurile lui Radu Stanca: „O atracție pentru livresc stăpânește și versurile regretatului Radu Stanca, adunate prima oară în volum prin grija criticului Ion Negoïtescu, la sfârșitul anului trecut, patru ani după moartea timpurie a poetului. (...) Bun cunoscător al poeziei moderne, spirit cultivat, cu o solidă pregătire filozofică și cu o dragoste rară pentru teatru, Radu Stanca era convins că lirica riscă să se subțieze până la o anemie mortală practicând «purismul» și nu are decât de câștigat, amestecându-se în alte genuri. «Baladescul» ar fi o asemenea cale, prin care comunicarea stării afective poate dobândi îmbogățiri substanțiale, nefăcându-se direct, ci prin mijlocirea unui eveniment”. ■ *Pe marginea cărților* Matei Călinescu scrie la ***Orga de bambus***, de Pop Simion: „În ordine literară, *Orga de bambus* a lui Pop Simion este cartea unei *căutări*: căutare de sine, dar nu în sensul subiectivului (introspecția, câtă e, reprezintă doar un punct de plecare convențional), ci în sensul invers, al obiectivării într-o dimensiune epică, aptă să-l exprime pe autor mai profund, mai autentic și mai *exact*. (...) Faptul că autorul *Orgii de bambus* n-a folosit, în construcția cărții sale, o modalitate unitară a trezit unele nedumeriri în rândurile criticii și s-a regretat că Pop Simion n-a făcut, pur și simplu, un *reportaj* propriu-zis despre Vietnam. Dar interesul cărții – literar vorbind – stă tocmai în faptul că modalitatea ei este *căutarea unei modalități*, în acest proces, pe care scriitorul n-a ezitat să-l pună în lumină, faptele relatate căpătând un relief mobil, un dinamism particular, imposibil de realizat altfel. (...) I se pot, totuși, reproșa lui Pop Simion unele inconsecvențe pe această linie. Ironizând convențiile «literar»-reportericești, el mai cade din când în când în ele (ca atunci când folosește procedeul de tot elementar și insuportabil «literar» al personificării caniculei, în *Scrisoarea a cincisprezecea*, compunând câteva pagini artificioase și perfect inutile în economia cărții). Se pot constata, de altfel, în *Orga de bambus* și alte

inegalități: tonul și limbajul îmi par uneori improprii, leit-motivul «mâței portocalii» nu-l găsesc dintre cele mai fericite etc., doar toate acestea sunt, la urma urmelor, detalii și ele nu afectează *structura* însăși a cărții. Caracterul ei deschis, procesual, dialogul între observație și imaginație, vibrația autentică fac din *Orga de bambus* o carte vie, străbătută de un fior modern, o carte în care eroismul Vietnamului de azi, neabătut în lupta sa împotriva invaziei imperialiste, își găsește rezonanțe grave, trezind conștiința unei profund angajate solidarități”. □ Tot pe „marginea” cărților scrie și Valeriu Cristea, dar la volumul apărut la E. P. L. în colecția „Luceafărul”, *Poarta cetății* de Gheorghe Pituț: „*La poarta cetății* poetul Gheorghe Pituț a ajuns ca un tânăr «faun vânjos» cu mireasmă de pădure, cu părul împodobit cu ramuri verzi, dar purificat de frivolitate, meditativ, și cu o brazdă lată, stranie – ce atrage și tulbură privirile – săpată adânc în placa frunții. Căci acest faun nu are dispensă de moarte”. ■ *De la „Viețile paralele” la viața romanțată* se intitulează incursiunea în actualitate a lui Silviu Iosifescu: „Discreditul critic al vieții romanțate pare a reintroduce nemărturisit abandonata ierarhie a genurilor. Nu se condamnă numai comprimarea acestui mod de a introduce ficțiunea în biografie, ci însuși genul. Respingerea a fost teoretizată – și teoretizată foarte interesant, pentru că a făcut-o G. Călinescu. Atitudinea mai largă, depășește teoretizările. Cititorul avizat ezită să apere biografiile romanțate pe care le citește adesea ca pe o literatură de vacanță. Domeniul i se pare prea mediocru pentru ca gustul așifșat să aibă măcar meritul paradoxului. Aceasta ar fi respingerea snoabă, cea mai puțin semnificativă. Cercetătorii gravi sau scriitorii ai literaturii ignorează și ei viața romanțată.” Textul continuă cu o amplă istorie a genului în contextul literaturii universale. ■ În continuare, Al. Paleologu publică *Pentru analiza conceptelor de specific național și tradiție*, ocupându-se de aceste două concepte în perioada romantismului românesc, încheind: „Istoria desființează tradiția, dar ceva rămâne; rămâne principiul originar; acel *arché*, care va conferi integritate și ecumenicitate creațiilor istoriei în orizontul deschis al universalității. Dialecticul integrează metafizicul și nu invers, cum cred filozofii idealiste. Dialecticul înghite metafizicul, dar îl digerează lent și poate nu de tot. Omul trăiește în istorie; el o face și e făcut, la rându-i, de ea; un anumit rest, o anumită independență, rămân în afara ei. Iar din restul acesta tot istoria crește”. □ În cadrul rubricii *Scriitori străini contemporani*, Horia Bratu semnează eseu *Estetica și filozofia culturii la André Malraux*: „Puține opere din cultura contemporană au suscitat controverse atât de înverșunate precum creația lui André Malraux. (...) Opera lui Malraux este opera unei personalități în acțiune, nu o operă scrisă în scopul creației estetice; (într-o anumită măsură, cel puțin la început, ea urmărește chiar să devină un «substitut» al acțiunii). (...) Între activitatea de estetician și cea de romancier a lui Malraux există evident un dezacord care se manifestă atât pe planul ideilor cât și al sensibilității. Totuși, structura profundă a acestor activități și justifi-

carea lor nu se exclude una pe alta. O dovadă că opoziția nu este chiar atât de tranșantă o constituie concepția despre artă a lui Malraux. Pentru Malraux arta înseamnă creație, iar creația înseamnă acțiune”. □ N. Tertulian abordează subiectul *Romain Rolland, Teilhard de Chardin și problema umanismului în gândirea contemporană*: „Tentativa de a semnala punctele de contact în gândirea a două personalități ale secolului nostru: Romain Rolland (al cărui centenar este sărbătorit anul acesta în întreaga lume) și Teilhard de Chardin (de la a cărui moarte s-au împlinit anul trecut zece ani) nu pare lipsită de dificultăți atunci când orientările cele mai noi ale filozofiei franceze contemporane afirmă zgomotos caducitatea umanismului și necesitatea de a îngropa definitiv un sistem de gândire care pune *omul* în centrul său. (...) Triumful partizanilor punctului de vedere «anti-humanistique» în disputa ideologică actuală ar căreia inevitabil un raport de eterogenitate și înstrăinare între spiritul «noii generații» și spiritul generației lui Romain Rolland și Teilhard de Chardin. Răsturnarea de valori pe care tinde să o opereze noua generație de «savanți», partizani ai structuralismului, în opoziție cu generația de «metafizicieni» sau de «umaniști» ar justifica teza anacronismului gândirii lui R. Rolland sau Teilhard. Oricât de profunde ar fi deosebirile între spiritualismul sau idealismul filozofic al liberalului Benedetto Croce și marxismul riguros al lui Georg Lukacs, între evoluționismul catolicului Teilhard și internaționalismul fraternalist al unui scriitor progresist ca Romain Rolland – ideea umanismului îi reunește într-o solidaritate sui-generis sub același stindard ideologic în marea controversă filozofică a momentului de față. Operând cu spiritul de discriminare necesar, fără a escamota diferențele principale spre a obține o unitate factice și arbitrară, apare necesar să se pună în valoare acest numito comun al *umanismului* în gândirea și opera marilor spirite contemporane, pentru a asigura mai repede triumful cauzei juste în bătălia ideologică actuală”. □ *Cronica dramatică* are în atenție piesa *Neîncredere în foișor* de Nelu Ionescu și este semnată de Ioana Lipovanu: „Debutul în teatru al lui Nelu Ionescu s-a făcut sub semnul unei zodii norocoase. Piesa sa figurează în repertoriul a patru teatre din țară (București, Iași, Ploiești, Pitești), iar cronicile dramatice care i s-au dedicat se întâlnesc în constatarea că «Neîncredere în foișor» este o garanție de încredere în autor. Prima sa lucrare dramatică ni-l prezintă ca pe un pasionat constructor de teatru. Simțul scenic nu-i lipsește de fel. Autorului îi place să-și închipuie personajele evoluând în fața spectatorilor, să le urmărească gesturile, mimica, să dea indicații de regie, să insiste asupra detaliilor de decor și atmosferă. Eroii săi sunt, în majoritate, vii, credibili. Dialogul este spiritual, antrenant. Autorul se ferește de grandilocvență. Replica ironică și autoironică frânează retorismul, comprimă lirismul și creează acea îngemănare între emoție și luciditate, între zâmbet și gravitate, care este una dintre manifestările frecvente ale spiritului modern în artă și viață”. ■ La *Miscellanea* Șerban Cioculescu aniversează *115 ani de la nașterea lui I. L.*

Caragiale, publicând corespondența acestui scriitor, cu următoarea notă: „Puțini scriitori români au fost corespondenți atât de exacti și de abundenți ca I. L. Caragiale. Suntem noi, românii, cam lăsători de azi pe mâine, mai ales în acest sector, al corespondenței particulare. Scriem și nu primim răspunsuri. Primim scrisori și nu răspundem. Suntem așa dar chit. Reputat ca leneș la scris, ceea ce nu era tocmai adevărat, Caragiale nu lăsa nici o scrisoare fără răspuns. (...) Ne propunem să dăm câteva inedite, iar dacă nu oferim și facsimilele, o facem ca să evităm monotonia unui scris prea caligrafic, care distonează cu temperamentul atât de complex al scriitorului lor.” În continuare, Șerban Cioculescu semnează *Vârsta poetei*, omagiind 80 de ani de la nașterea poetei Claudia Millian. □ Apar următoarele cronici de întâmpinare: Gheorghe Tomozei, *Poezii*, E. P. L., semnată de Alexandru Grigore („Dacă penultima plachetă, *Noapte de echinox*, lasă să se întrevadă ca element caracteristic o moderație de ton și o lipsă de gesturi largi, în actualul volum Gh. Tomozei pătrunde în lucruri mai categoric și tonalitatea poeziei sale este mai gravă. Lipsește aici incantația adolescentină, devenită poză și obositor prelungită. Decorul ciclului inițial ne întâmpină cu o dezagregare cosmică autumnală, semn al unei depresii sufletești, al unei stingeri. (...) În efortul său de a simboliza o stare afectivă sau de conștiință, Tomozei nu nimereste întotdeauna formulările adecvate. Prozaismul de comunicare telegrafică suprimă emoția, oricât de afabilă ar fi (*Deraiere*). De multe ori, cuvintele supralicitează sentimentele, amenințând să le ia cu desăvârșire locul (*O statuie pentru Luceafăr*). Spun acestea pentru că multe din versurile bune ale actualului volum sunt amenințate.”); □ Maia Belciu, *Blană de focă*, E. P. L. de Damian Necula („Un material epic bogat din care obiecte, ființe și situații capătă valori simbolice pe care autoarea știe precis în ce proporție să le lumineze și în ce proporție să le lase încă învăluite în mister.”); □ Laurențiu Cerneț, *Omul de un milion*, E. P. L., colecția „Luceafărul”, de Sălăgean Sergiu („Personajele lui Cerneț nu opun răului, atunci când se ivește, armura principiului, căci etica lor este a comprehensiunii totale, a iertării, dar această nu filtrată de intelect, ci afectivă, instinctivă deci. Bazat aproape exclusiv pe intuiție, Laurențiu Cerneț prinde foarte exact nuanțele afective. De nuanță psihologică, proza lui este lipsită de intrigă. Intuit în mediul său, omul mărunț al lui Cerneț trăiește situații psihologice, în care este urmărită reacția lui, el definindu-se într-o singură situație. Proză cu virtuți poetice, proza lui Cerneț pare să tindă către o problematică mai amplă, urmărind interferențele psihologic-social. E un început care se cere continuat.”); □ Stan Velea, *Reymont*, E. P. L. U., de Cornelia Ștefănescu („Dotat cu calități de istoric și critic literar, Stan Velea a gândit metodic o monografie judicioasă și instructivă despre un scriitor străin, cunoscut cititorului român (nu includem aici pe specialiști) numai printr-o singură carte, aceasta fiind însă creația lui reprezentativă.”). □ Dan A. Lăzărescu publică, la *Cartea străină* cronică *Sunet și formă*.

Introducere în prozodia modernă anglo-saxonă, despre volumul *Sound and Form in Modern Poetry. A Study of Prosody from Thomas Hardy to Robert Lowell*, Edit. Univ. Michigan, 1964. □ La *Revista Revistelor* sunt prezentate revistele din țară: „*Amfiteatru*” nr. 11/1966 semnat E. P. G. și „*Steaua*” nr. 11/1966 de P. G., iar „de peste hotare” sunt prezentate: „*Vopros filsofii*” nr. 11/1966 de I. P.; „*Europe*” noiembrie-decembrie, 1966 de Barbu Solacolu, iar „*Li Figaro Litteraire*”, nr. 1076/1966 de G. P. □ În secțiunea *Caleidoscop* apar următoarele note: *Pe marginea unui text inedit de Lucian Blaga. Câteva reflecții asupra limbajului filosofic românesc* semnat de Pavel Apostol, care, pornind de la „un manuscris al lui Blaga (...) comunicarea intitulată *Terminologia filosofică a lui Samoil Klain și problema unei terminologii filosofice românești în general*”, autorul ajunge la concluzia: „Necesitatea creării unei terminologii noi nu apare prin decret ci pe temeiul descoperirii sau precizării unor sensuri. Abuzul de inovație lexicală surpă fundamentele comunicării: platitudinea în exprimare, limbajul tern, cenușiu, fraza lipsită de articulații, care se prelinge ca o viscozitate amorfă, demască mersul trăitor al ideației. Gândirea nu poate fi mai precisă decât limbajul de care se ferește, constată G. A. Miller. Nici mai complexă.”; □ Ion Bălu publică „*Unu*”; „*Radical*” – *fișe de istorie literară*, o scurtă istorie a acestor două publicații; apoi, sub semnătura D.B. apare *Postumele lui Bacovia*, un text despre cele 9 poezii postume ale poetului publicate în numărul 734/966 în „*Gazeta Literară*”: „În ce categorie s-ar putea cataloga postumele publicate de «*Gazeta literară*»? Nu ni se dă nici o indicație. Și e păcat. Gh. Bacovia e unul din marii noștri poeți, a cărui tonalitate răzbate și astăzi de multe ori în poezia contemporană, și care a însemnat un moment important în lirica dintre cele războaie. Lămuririle necesare ar putea veni și de-acum încolo, într-un număr viitor. Lacuna nu-i iremediabilă. (...) În orice caz, în lipsa datelor necesare, istoricii literari familiarizați cu arta poetică a lui Bacovia vor avea să analizeze valoarea acestor 9 postume, pentru a le alătura sau nu întregii sale opere, apreciată de atâția cititori”. □ La final apare nota *O greșeală regretabilă*, nesemnată: „Într-un jurnal filmat, doi actori de mare talent cu mult haz și vervă, și-au împletit ocupația de bază cu o incursiune în critica literară. Terenul în care s-au hazardat nu este viran, chiar dacă nu e cultivat la perfecție. În acel jurnal s-a criticat, cu ironie necruțătoare, o anumită producție poetică și anumiți poeți care o cultivă. Expresia «criticat» folosită de noi aci este, în realitate, un eufemism.. Textul și prezentarea artistică au fost de luare în răs, de batjocură. Deci, o luare de atitudine fără prea multe explicații și justificări. Justificarea sta în lectura poeziilor incriminate, citite cu o anumită intenție, ajutată de talentul și mimica actorilor. În definitiv, aceștia și redactorul «jurnalului» sunt, ca orice om știutor de carte, niște cititori. Și orice cititor are dreptul să declare că-i place sau nu-i place o anumită poezie. Și are și dreptul de a-și exprima opiniile. Numai că împrejurările în care ei și le-au

exprimat le dădeau un caracter absolut. Iar printre poeții citați a fost menționat și numele Ninei Cassian, unul dintre poeții noștri contemporani cei mai valoroși. Aceasta e greșeala redactorului. Adevărat că Nina Cassian e un poet mai intelectualizat, mai subtil, de o profundă gândire poetică și de o mare bogăție de sentiment. De altfel poezia, a orice artă, are un limbaj propriu, care nu este, ca expresie, limbajul de toate zilele, și folosește asociații de idei și imagini care nu sunt cele ale logicii silogistice. Nu e un limbaj prea complicat și abscons, cum este uneori cel filozofic, care întrebunțează ades pentru nevoile de exprimare ale unor concepte noi, cuvinte ad-hoc, în afara dicționarelor cunoscute. E totuși un limbaj aparte, care cere oarecare deprindere, familiarizare pentru a înțelege tot ce vrea să exprime. Cititorii de poezie l-au deprins demult, de când a fost înțeles Eminescu. Nu trebuie deci confundată obscuritatea, ermetismul voit, fără noimă, care contrazic și exasperează prin absurd (și care, în fond, sunt aberante și goale de orice idee sau sentiment) cu acea originalitate specifică limbajului poetic în care expresia nu este atât de directă și realistă ca în vorbirea curentă. Redactorul și artiștii despre care e vorba au putut face această greșală, și mi se pare regretabil pentru ei că nu au încercat să sesizeze frumusețile netăgăduite, de artă autentică, din poezia Ninei Cassian. Dar e mai greu de admis să erijeze aceasta drept un adevăr difuzat ca o lecție de estetică zecilor de mii de spectatori, căci faptul este de natură să producă confuzie și derută. Ce să mai poată crede spectatorul care a auzit această zeflemea asupra poeziei Ninei Cassian, atunci când în revistele literare, adică de specialitate, sau în cărțile de critică literară, au citit recenzii, studii și prezentări elogioase făcute de critici serioși, cu renume, asupra aceluiași poezii și aceluiași poet? Menirea oricărei critici, prin orice mijloace s-ar face, este să îndrume, nu să deruteze. Acțiunea de demascare a ermetismului și aberației din anumite așa zise poezii, în care nu-i de fapt nici un fel de poezie, o duc cei chemați s-o ducă – criticii literari și poeții înșiși, interesați să nu se compromită noțiunea de poezie în fața masei cititorilor. Voluntarii amatori încercă lucrurile, le compromit baza estetică. Trăim într-un veac în care specializarea este o necesitate. Fiecare cu pregătirea și cu rostul lui. Altfel, iată ce se-ntâmplă!”.

MARTIE

1 martie

• [„Scânteia”] Despre Creangă și Eminescu scrie D. Micu (*Întruchipare a geniului critic românesc*), celebrând împlinirea a 130 de ani de la nașterea lui Ion Creangă: „ Creangă privește, ca scriitor, existența cu un fel particular de calmă și înțeleaptă detașare, fără anxietăți, lucid, ca un umor ușor sceptic, cu liniștea omului trecut prin multe și pregătit pentru orice, Peste sensibilele derobări de tot social, epica lui Creangă comunică printr-o latură a ei cu lirica

lui Eminescu și prietenia dintre cei doi scriitori, pe care în aparență totul îi desparte, se va bizui pe afinități de înțelegere a vieții. Romantismul unuia, nutrit din marea cultură a lumii, nu mai puțin din creația orală și scrisă a neamului său, jovialitatea de tip popular a celuilalt sunt două moduri diferite ale unui clasicism de substanță, profund caracteristic spontaneității românești”.

● [„**Scânteia tineretului**”] Secțiunea *Notelor de lectură* a „Scânteii tineretului” din 1 martie găzduiește două recenzii de carte. Prima este semnată de Ion Victor care prezintă monografia lui Constantin Ciopraga despre *Mihail Sadoveanu*, în care recenzentul constată că „Dintr-un început se promovează ideea unui Sadoveanu Demiurg-atenț la ecourile îndepărtate ale trecutului, interpret lucid al prezentului, deschis semnelor viitorului și avansând în analiza multitudinilor de aspecte, fizionomia personalității celui mai mare scriitor al veacului câștigă contururi vii. (...) Prestanța morală, surâsul, indulgența, fiorul elegiac, înțelegerea față de cele efemere, încrederea în umanitate – atribute subliniate de monografist – sunt trăsături congenitale, potențate odată cu trecerea vremii prin legătura nemijlocită cu mediile diverse, iar aptitudinile artistice devin disponibilități, clarificate permanent, în lungul procesului de educație literară. (...) Sadoveanu parcurge lent o experiență estetică unică.” A doua recenzie, semnată de M. Anghelescu, prezintă volumul lui Vasile Netea despre *George Barițiu*, în care figura acestuia „apare mai complexă și mai luminoasă, detașându-se treptat din capitolele care urmăresc componentele unei activități prodigioase pe tărâmul științei, culturii, școlii, ca și pe tărâmul luptei politice și naționale. (...) Monografia lui Vasile Netea dezvoltă metodic etapele principale ale vieții cărturarului transilvănean, începând cu originea familiei sale și a numelui, trecând prin anii de școală, de studenție, activitatea sa de profesor, cea de ziarist, prezentând rolul și participarea sa la revoluția de la 1848, cu capitole speciale de analiză a ideilor și a concepției sale istoriografice, terminând cu un capitol de concluzii sintetice”.

● [„**Glasul patriei**”, nr. 7] Gheorghe Căliman publică poezia *Mărțișor*. ■ Gheorghe Tomozei publică *Gingășia unui simbol*: „Se întâmplă cu noi, în rag de 1 Martie, un lucru tulburător, gravând însemne magice în sufletul nostru: ne copilărim. Vârsta stagnează imperceptibil. Pentru puțin, dureros de puțin, nu mai îmbătrânim, în timp ce se lasă un cub alb, cald ca o vizuină de bursuc cu blană fosforescentă. (...) Poetul îți trimite și ție, cititorule, cu smerită iubire, iscălitura lui caligrafiată cu mărțișoare de plumb, tipograficești...”. ■ În *Pagini de literatură română* apare un fragment din *Frații Jderi* de Mihail Sadoveanu. □ Radu Gyr publică reportajul *În sus, pe Jiul gorjan*, iar Romulus Dianu o recenzie la *Nicolae Titulescu*: „Documentata monografie pe care a publicat-o Ion M. Oprea, doctor în istorie, despre *Nicolae Titulescu* (un volum de 406 pag., Editura Științifică, București 1967), este mai mult decât portretul unei mari personalități: este oglindirea unei epoci.” ■ Al. Gorun semnează *1907 oglindit în literatură*: „Scriitorii de astăzi, îmbrățișând lumea satelor, au

înaintea lor o altă perspectivă și alt izvor de inspirație: e lumea nouă, care a răsărit pentru oamenii satelor stăpâni acum pe pământul ce-l muncesc și singuri culegători ai roadelor hârniceii lor.” ■ Mihai Stănescu publică poezia *Ne dai puteri*.

2 martie

● [„**Scânteia tineretului**”] Secțiunea *Literatură Artă* a „Scânteii tineretului” publică poeme de Dumitru M. Ion (*Primenirea apei, Poem de dragoste, Pândarul*), o „evocare” de Gheorghe Tomozei, cu titlul *Laie*, dar și un articol de Tudor Stănescu, despre *Poezia – haină și corp în același timp. Poeți și poezie în colecția „Lucașfărul*: „Circulația unor cuvinte, ca să nu mai amintim de motive, în poezia tinerilor apărută în colecția *Lucașfărul* din 1966, numește de fapt sustragerea de la marea și unica îndatorire a substanței. (...) În afară de Gh. Pituț, numim nu un „diagnostic” (volumele sunt încă de la apariție, pentru fiecare din autorii lor, o etapă depășită), cât ocazii lirice pierdute și din care, vrând, nevrând, reținem doar tente ale unei evaziuni imagistice.”

● [„**Albina**”, nr. 1001] Horia Zilieru se prezintă cu poezia *Gânduri lângă urna de vot*: „Ni-i votul o albă batistă spre ieri/ Și-un semn către mâine, în limpede ceas. / (...)/ Noi zări de visare votăm de pe-acum/ să crească în lume al patriei chip;/ Partidul e steaua polară; mereu”. În *Tărie*, Virgil Carianopol versifică despre omul real și cel ideal, unul de fum, celălalt de cremene: „M-am lovit de mine, cel de fum,/ Mă mai doare locul și acum./ Am suit pe vârful în dorul meu,/ Nu s-a frânt ori cât i-a fost de greu./ Am izbit cu piatra-n anii mei,/ Au sărit ca din oțel scânteii”. Un *Omagiu* adresat patriei-mume semnează Victoria Caranfil: „Stai trează-n pragul clipei însozite/ Veghezi și-atunci când stelele răsar/ Și când furtuni din cer sunt despletite/ Când prin văzduhuri fulgeră cuțite./ Ești trează ca ostașul la hotar!”.

● [„**Gazeta literară**” nr. 9] Romulus Vulpescu are în vedere *Procesul Camil*. „La atâția ani de la plecarea lui dintre noi, și omul și opera mai provoacă încă refuzul câtorva ignari ireductibili, mai suscită încă zâmbetul superior al unui cerc de rafinați de duzină, mai neliniștesc susceptibilități „colegiale” în alertă panică față cu inteligența și cu forța creatoare. Astea sunt o sumă de cazuri. Altele, mai numeroase au „uitat” sau se prefac a fi uitat de Camil Petrescu, pentru că indigența intelectuală nu iartă nici postum (sau mai ales) eficiența permanentă a unui scris necruțător cu neghiobia și cu lenea de-a gândi, neiertător cu impostura-n artă. Din fericire, numărul puținilor fideli rămași statornici și după „cabala” cu Mioara a sporit simțitor, chiar dacă n-a ajuns legiune, iar „argumentele” cu ifos s-au pristăvit împreună cu detractorii de la „Bis”, „Scena”, „Cortina”, foi-pistol de șantaj și de reclamă, prăpădite o dată cu o epocă apusă și ea. „Abia după cel de al doilea război și mai ales după apariția *Istoriei Literaturii Române* a lui Călinescu, prin 1942, acești puțini prieteni risipiți au mai avut curajul să se afirme și să recunoască astfel unii pe

alții". (*Addenda la Falsul tratat*, în *Teatru*, III, Editura Fundațiilor, 1947 p.497). Și, totuși, s-a făcut puțin pentru restituirea unui portret literar integral al unuia dintre cei mai iluștri scriitori români moderni. Abia anul ăsta va apărea primul volum din seria de *Opere*. Cât privește teatrul, care i-a fost cel mai vitregit, în afară de *Jocul Ielelor* (la Teatrul Mic) și de *Act venețian* (la Teatrul „C. I. Nottara”, la Teatrul de Stat din Constanța și la Teatrul Maghiar din Cluj), un *Mitică Popescu* (la Timișoara), câte un *Bălcescu* la ocazii festive și un fragment din *Danton* (bine jucat), la Televiziune, într-o emisiune de personaje celebre. (...) Miron Niculescu, de la Teatrul Național din București, semnatar al regiei și coautor al adaptării, este un încâpățânat pătimaș al dramaturgiei românești și numeroasele lui spectacole „de sală”, chiar dacă inegale uneori, i-au asigurat o experiență în lucrul cu actorii, o experiență care, mai ales aici, pe tele-ecran, s-a dovedit o condiție a reușitei. Interesul pentru film și pentru tehnica delicată a compoziției cinematografice s-a conjugat cu efortul de a descifra atent sensul faimoaselor paranteze de indicații regizorale care iscau odinioară zâmbetul incredul sau compătimitor al naivilor scenei. Nicăieri mai bine ca în fața camerei de luat vederi care, cu jocul variat al obiectivelor, pătrunde porii și disecă irisul, nicăieri mai bine poate, indicațiile atât de exacte ale dramaturgului nu pot căpăta carne interpretativă, nu-și pot justifica mai deplin caracterul funcțional. (...) Profit de faptul că însuși, Camil Petrescu și-a explicat pe larg piesele, în adevărate „caiete de regie”, pentru a evita ineptia adaosului unor glose oricum superflue, privitoare la schema construcției și la sensul personajelor”. □ Henriettei Yvonne Stahl îi apare, la paginile cinci-șapte ale „Gazetei literare”, nuvela *Conac blestemat*. □ La rubrica *Poezii despre ei înșiși și despre poezia contemporană*, din „Gazeta literară”, se prezintă Grigore Hagiu. El consideră că cea mai importantă „caracteristică a poeziei noastre contemporane mi se pare a fi tendința ei de integrare în clasic. Un anume spor de echilibru, de densitate, de privire în ansamblu, urmărind consolidarea de sisteme unice, foarte net articulate, duse până la ultimele nuanțe posibile sunt simptomele clare ale acestei necesități, survenind în orice literatură poetică ce-și sesizează maturitatea inevitabilă, cu atât mai evidentă cu cât nu apare la un singur poet, dintr-o singură generație, ei înglobează toți poeții, din toate generațiile. Desigur, înțeleg prin clasic fiecare formulă poetică ajunsă la maximă împlinire de sine, proiectată în spațiul pur al valorilor, acolo unde orice parte poate fi raportată, fără nici o pierdere, întregului. A fi un clasic al propriei tale poezii, în care se concentrează, topite la mari temperaturi, tendințe divergente ochiului și sensibilității obișnuite, respectându-ți structura intimă, este sensul de care ne legăm aspirațiile secrete. Rigoarea, cu mult mai mult decât spontaneitatea, duce spre poezia adevărată, firește, cu condiția s-o folosești cum se cuvine, ca metodă și nu ca obiect al investigației emoționale. (...) Dorința clasicității în poezia modernă nu refuză chinul, frământarea, ea le cuprinde în însăși esența ei, năzuind să le depășească

prin fixarea lor pentru totdeauna în expresii suverane. Austeritatea presupusă corespunde în primul rând spaimei de efemer. Mai mult chiar, odată devenită clasică, poezia se reîntoarce asupra subiectului creator, îi împrumută forță egală, și poetul, reușind să fie una cu propriul său mod de a gândi, cu propria sa expresie, își configurează existența într-un tot unitar – sunt acele rare cazuri când putem vorbi despre destinul unic. (...) Între ceea ce este în fapt un poet și ceea ce se spune despre sine însuși, epoca discerne adevărul, poetul ce se vrea clasic, autonom în gândire, aparținând prin gravitate celor mai largi pături de cititori autorizați, poate greși, bănuindu-și o siluetă ce nu-i aparține, înțelegerea lui venind în contradicție cu afectele sale. El se definește uneori chiar prin infirmarea parțială a propriilor sale opțiuni, trăgând o sevă miraculoasă din repetatele-i căderi. O luptă continuă îi muncește personalitatea”.

• [„Tribuna”, nr. 9] Sub semnătura lui Mihai Beniuc, apare articolul „Convorbiri literare”, dedicat împlinirii a o sută de ani de la apariția cunoscutei reviste ieșene: „Acum, când se împlinește un veac de la fondarea «Convorbirilor literare», dacă ne dăm foarte bine seama că temeliiile literaturii române majore se găsesc în reviste ca «Dacia literară» sau «Curierul de ambe sexe» și în opera unor deschizători de drum ca Ioan Heliade-Rădulescu, Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu, Nicolae Bălcescu, Grigore Alexandrescu, Costache Negruzzi sau Alecu Russo, stadiul de maturizare la scară mondială a literaturii noastre, s-a înfăptuit, cu sorți de continuă ascendență, în ultimii treizeci de ani ai secolului al XIX-lea, prin personalități culturale creatoare și genii ca Hasdeu, Eminescu, Maiorescu, Creangă, Caragiale, Slavici, Coșbuc, Vlahuță, apoi Gherea și alții. Iar aportul «Convorbirilor literare», este covârșitor în acest stadiu superior al dezvoltării literaturii române și nu mai puțin aportul lui Titu Maiorescu personal. Cu acest prilej, revista «Convorbiri literare», (...) merită omagiul poporului nostru întreg.” □ La rubrica *Ex libris*, Corneliu Ștefan semnaleză câteva apariții editoriale: G. Călinescu, *Iubita lui Bălcescu* (Ed. Militară, 1965, Col. *Cartea ostașului*), George Dumitrescu, *Cireș amar* (E.P.L., 1966), Horia Aramă, *Moartea păsării-săgeată* (Editura Tineretului, 1966) și Radu Cosașu, *Omul după 33 de ani scapă* (Ed. Tineretului, 1966). □ Cronică literară semnată de Ion Manițiu, cuprinde o analiză a celui de-al cincilea volum de versuri, intitulat *Țară de cântec*, al poetului Ion Rahoveanu. Sub raport ideatic, cartea „aduce câteva indiscutabile «noutăți», care ne-au încântat și ne-au satisfăcut din plin. (...) Aș vrea îndeosebi să scot în relief modul personal, original și mai ales lipsit de ostentație, (...) în care poetul își exprimă sentimentul de dragoste față de patria noastră socialistă, față de această minunată «țară de cântec»”. □ Sunt prezenți cu poezii Ion Lungu (*Oare am fost pe-aici?, Reîntoarcerea lui Don Quijote*) și Nicolae Mărgeanu (*Gândului care vine, Ruginitul cuțit și Încet pietrele*). □ *Fructele de aur*, o proză de Nathalie Sarraute, în traducerea lui Vlad Sorianu, apare în pagina ultimă, de literatură universală, a revistei.

3 martie

● [„Contemporanul”, nr. 9] este dedicată aniversării a 100 de ani de la apariția revistei *Convorbiri literare*. □ Articolul de fond *Junimismul* este semnat de George Ivașcu: „Când, la 1 martie, 1867 apare revista *Convorbiri literare*, istoria intrase deja pe acel făgaș care, după revoluția de la 1848, după Unire și reformele celor 7 ani de domnie ai lui Cuza, profila complexitatea fazei de consolidare a statului român modern (...) Cultura – în prima linie, literatura – reflecta ea mai întâi acest proces pe de o parte de efervescentă nestăvilă, pe de alta, de afirmare a unei conștiințe critice (...) Dacă politicește ideologia „junimistă” numea simptomul unui fenomen de regresie, în cultură situarea pe poziție preponderent estetică în ce privește literatura (...) constituia o condiție de salt calitativ.” □ Nicolae Manolescu scrie un eseu despre *T. Maiorescu – inedit* în care prezintă *Însemnările zilnice* ținute de autor timp de 62 de ani. E vorba de un document sufletesc de o importanță excepțională: „caietele nu sunt simple ciorne de opere, ci o transcriere ordonată a ceea ce Maiorescu a găsit semnificativ, cu indicarea zilei și lunii”. □ În studiul „*Aere Perenius*” George Munteanu scrie: „*Convorbirile literare*, nedogmatice, nerigide, beneficiind de departe văzătoarea îndrumare a lui Maiorescu și de abnegația cu totul neobișnuită a lui Iacob Negruzzi, redactorul responsabil, au devenit – în primele trei decenii de existență – locul de întâlnire al celor mai iluștri experți ai spiritualității românești de pe atunci, oglinda cea mai fidelă a strălucitei epoci supranumite după aceea a marilor clasici”. ■ La *Poșta literară*, numele Mircea Dinescu este în capul unei liste de tineri care bat la porțile afirmării cu manuscrise „de început, cu șovăieli și stângăcii, dar parcă și cu unele semne bune”. Geo Dumitrescu îi îndeamnă: „Mai trimiteți!”

4 martie

● [„România liberă”] Rubrica *Anticipări editoriale* găzduiește o *Convorbire cu Ion Bănuță*, directorul Editurii pentru literatură, în care se evidențiază importante apariții precum reeditarea *Istoriei* lui G. Călinescu, după manuscrisul revăzut de autor și îmbunătățit de acesta, *Compendiul de literatură română* și *Opera lui Mihai Eminescu* ale aceluiași critic literar. De asemenea, vor apărea colecții noi – *Romanul de ieri și de azi*, în care primul titlu va fi cel al romanului lui Ioan Slavici, *Mara*, colecția *Albatros*, la Editura Minerva, ce va cuprinde versuri ale poezilor clasici și moderni, colecția *Rampa*, cuprinzând literatură dramatică, studii de specialitate și articole teatrale, precum și o colecție de opere fundamentale ale culturii române. Totodată, va continua reeditarea operelor lui Tudor Arghezi, Zaharia Stancu va trimite spre publicare volumul *Vântul și ploaia*, Titus Popovici, volumul II din *Setea*, Marin Preda revizuieste, în vederea republicării, volumul II din *Moromeții*, iar Eugen Barbu promite să trimită spre publicare volumul II din *Șoseaua Nordului*. Partener de dialog este Boris Buzilă.

• [„Scânteia”] Corneliu Leu semnează un fragment de roman, despre care aflăm: „Romanul *Viața particulară a lui Constant Hagiu*, de Corneliu Leu, își propune să oglindească procesul de formare și de desăvârșire ca om și ca cetățean a unui tânăr inginer. Urmărind această evoluție pe mai multe planuri, romanul cuprinde o perioadă de mai bine de douăzeci de ani, din timpul celui de-al doilea război mondial și până în zilele noastre. În ciuda greutăților pe care le întâmpină, în ciuda ezitărilor pe care le are la un moment dat, ca o eroiu romanului ajunge la definirea și împlinirea personalității sale. Ideea ce rezultă din parcurgerea acestei „vieți particulare“ este aceea că omul capabil, omul competent, omul creator află în construcția socialistă un înalt țel și o splendidă cale de afirmare. Acțiunea fragmentului de față se petrece în preajma momentului naționalizării, moment crucial pentru definirea lui Constant Hagiu ca om de acțiune, ca viitor constructor al noii societăți”.

• [„Cronica”, nr. 9] În cadrul rubricii *Cronica literelor* apar poeziile: *Imnul fecioarelor* și *Daniil Sihastru*, de Ovidiu Genaru și *Fata din poeme* de Nicolae Turtureanu. □ Constantin Cubleşan publică proza *Acest calm desăvârșit*. □ Al. Husar semnează articolul, *Ibrăileanu, gânditorul*: „A privi viața e – pentru Ibrăileanu – o metodă a cunoașterii, o „funcție a rațiunii”, ca și pentru Poussin. El nu e un esteu pe care „savoarea, suculența extremă a spectacolului lumii îl îmbată”, ca Tudor Vianu, niciun artist ce recompune în imagini aspectele lumii, ca G. Călinescu, ci un psiholog dublat de un sociolog, un observator al moravurilor.” □ La rubrica Primii pași, apare un articol sub pseudonimul M. R. I. și dedicat lui Ion Culiănu: „... elevul de 17 ani are, chiar în această „secundă zero” a pornirii de pe rampa de lansare, ceva de spus – și o face cu sinceritate, sensibilitate, talent.” □ Ancheta cronicii conține articolul semnat de Ștefan Aug. Doinaș, *Contemporaneitate și univers artistic*. □ Al. Andriescu semnează, la secțiunea O carte pe săptămână, articolul *Scrisori către Ibrăileanu*: „, Scrisorile către Ibrăileanu, cel mai important fond de arhivă literară care s-a publicat la noi în ultimul timp, oglesc, peste latura lor oarecum intimă, prețioasă pentru zugrăvirea biografiei morale a autorilor lor și a aceluia căruia îi sunt adresate, o întreagă epocă literară și socială.” □ *Aleksandri către I. Negruzzi* este titlul articolului semnat de Ilie Dan în cadrul rubricii Răsfoind vechi reviste ieșene. □ La rubrica de *Corespondență literară*, apare articolul lui Horia Zilieru, *Poezie*, în care sunt menționați: Elisabeta Radovan, Dan Butunoiu, Victor Sinescu, Stănilă I. Stelian, Ion Hoinaru și Emanoil Florens. □ În cadrul rubricii *Aniversări. Comemorări*, Hertha Perez semnează articolul Ștefan Zweig, „de la a cărui moarte se împlineste un sfert de veac.... Opera lui Zweig a avut și continuă să aibă o mare putere de iradiere în public și exercită și azi asupra cititorului o atracție imediată. Thomas Mann a spus cândva despre el că este „poate cel mai celebru scriitor de la Erasmus încoace”, și afirmația se justifică perfect dacă avem în vedere marile tiraje și numeroasele traduceri din opera lui.” □ Eugen D.

Neculau este autorul textului *Jean Boutiere și folcloristul Furtună*: „Jean Boutiere, actualul titular al catedrei de limbă și literatură română de la Sorbona, Paris, a avut legături cu țara noastră și cu oamenii noștri de cultură. În cei doi ani cât a stat în România, după primul război mondial, a învățat limba, a cunoscut literatura noastră și, după recomandarea lui Mario Roques, a ales ca subiect de studiu în vederea tezei sale de doctorat, viața și opera lui Creangă.” □ Demostene Botez publică articolul *Metamorfozele romanului*: „Timpul, care este marele reformator nu numai a tot ce este material, dar și a spiritului și operelor sale, operează lent, pe nesimțite și asupra modificărilor de structură și conținut a romanului. Variația extraordinară sub care se poate prezenta romanul: psihologic, sociologic, reportericesc, psihanalitic, în scrisori, autobiografic, fantastic, polițist etc. face ca cititorii, în acest amestec într-o lectură la întâmplare, să nu sesizeze schimbările survenite în structura și preocuparea fundamentală a genului în decursul timpului.” □ Apare și interviul realizat de Al. Teodor, cu prof. dr. docent, Ion Zugrăvescu, sub titlul *Quo Vadis, universitas?* □ Secțiunea Cadran conține două scurte articole intitulate *Reviste și Cărți*: „*Europe* (nr pe ianuarie 1967) este dedicat aproape în întregime lui Racine, cu ocazia împlinirii a 300 de ani de la apariția tragediei *Andromaca*. Complexitatea vieții contemporane pune dificile probleme de încadrare socială și de armonioasă dezvoltare psihică a individului, este tema pe care Jacques Sarano o tratează în volumul *Echilibru uman*.”

• [„**Flacăra**”, nr. 10] Se anunță apariția a „încă trei volume în seria de **Scrieri** de Tudor Arghezi”, ce cuprind lucrări esențiale ale acestuia. La aceeași rubrică, sunt semnalate apariția volumului lui Miron Radu Paraschivescu, *Drumuri și răspântii*, ce „reprezintă o selecție din reportajele publicate între 1937 și 1944.”, publicarea volumului de *Scrieri* aparținând lui George Ulieș, într-o ediție îngrijită de Mihail Robea, cu prefață de Ion Biberi, editarea cărții *Fluxul memoriei*, de A. E. Baconsky, despre care se afirmă: „Este de observat că suntem într-adevăr în fața unei reușite autopofilării, a unui volum ce se citește cu mari satisfacții”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 9] [M.N. Rusu propune lămurirea ecuației *metaforă și judecată de valoare în cronica literară*, ecuație mai puțin cercetată pe parcursul discuțiilor contradictorii despre condiția artistică a criticii literare. Aspectul asupra căruia se concentrează atenția comentatorului este legat „alunecarea spre estetism, spre compoziția calofilă, spectaculoasă a cronicii literare”. „Oare nu cumva cultivarea excesivă a metaforei în critică (cu precădere cronica literară), se întrebă M.N. Rusu, este o deviere de la funcțiile esențialele examenului analitic? Și o eschivare de la altele? După părerea mea, simptome ale acestui fenomen există. Și nu puține. (...) Într-adevăr, impresionismul estetizant are o sorginte în înțelegerea greșită a relațiilor dintre metaforă și judecata de valoare. Și anume în credința că ele se confundă, ca o dată găsit echivalentul plastic al unui episod dintr-o schiță sau a

ideii dintr-un vers, se exprimă implicit și o apreciere, sau în credința că prima poate egala pe cea de-a doua. Nimic mai fals. O poate contrazice fie numai și o succintă demonstrație. Este știut că metafora nu reprezintă altceva decât un corespondent stilistic al realității sensibile, o imagine unică a două diferite realități concrete. Planul ei de vehiculare este senzorialul adică prima treaptă a cunoașterii; natura ei fiind constituită din doi termeni, unul existent, cunoscut, și unul inexistent, presupus. Raportul dintre ei naște semnificația, naște pe cât e posibil o comunicare inedită. Funcția ei fiind pe lângă aceea de comunicativitate și una de sensibilizare sau pe plan formal, de expresivizare. Metafora, (vorbim numai de cea critică) este deci un mijloc și nu un scop gnoseologic. Ea este un element exterior, fără valoare intrinsecă, dar care poate participa la o valoare atunci când propulsează o idee, O relație inedită cu universul. (...) Pe lângă acest fapt mai trebuie spus că frecvența abuzivă a metaforelor la un critic dovedește că gândirea acestuia nu s-a desprins de concret, nu poate conlucra cu esențele. În schimb judecata de valoare este deja un produs al raționalului, presupune un plan abstract de comunicare, și chiar dacă conține tot doi termeni (subiectul și predicatul) ultimul vizează esențialitatea operei în conștiința ei axiologică. (...) Asta înseamnă că a construi o cronică literară numai cu ghirlande de metafore văduvește cronică de decizie. (...) Ca exemplificare a celor afirmate până aici nu găsim o alta mai elocventă decât compoziția recenziilor și cronicilor semnate de Valeriu Cristea în „Gazeta literară”. Pentru el cronică literară nu pare să difere prea mult de un landou încărcat de flori, sub care, cel mai adesea, poetul sau prozatorul în discuție își pierde cu desăvârșire fizionomia specifică sau i se atribuie o alta uneori ajungându-se chiar în situația de a nu ști dacă asăzi la o înmormântare cromatică, la o înălțare la cer sau la o anacronică bătaie de flori la Șosea. Aversiunea evidentă și stimabilă a lui V. Cristea pentru stilul abstract, pentru ideea aridă scuturată de epitetul lutos, s-a transformat într-un stil și o modalitate critică barocă, aparent incitatoare, care însă se arată preocupată nu de conținutul ideologic și filozofic al unei opere ci de nucleul ei, „inatacabil”, de atmosfera sa respirabilă, de emanațiile și indefinisabilele degajate de acesta”. M. N. Rusu identifică acest model în recenzia lui Valeriu Cristea la volumul de plachete al debutantului Horia Pătrașcu. „Leucemia limbajului din schițele lui H.P., prezentându-ni-se compensată de luxuria imagistică a lui C.V. În acest mod cititorul este indus în eroare, iar criticul mulțumit de estetismul său. În consecință ce încredere îți mai poate stârni o cronică care debutează tot în aceeași manieră beletristică: «Prima impresie în legătură cu exercițiile lui Dumitru Țepeneag e asemănătoare cu aceea pe care un om matur o are privind la ora recreației mari curtea plină de vesel vacarm infantil a unei școli. Voioșie, melancolie.. ». Evident nici una. Căci nu poți face altceva decât să pui la îndoială capacitatea criticului de a discuta un autor sub un alt regim decât cel strict, senzorial. Sau un alt exemplu, în care criticul interpretând în felul

său poezia lui A. Păunescu, nu înțelege să renunțe la aceleași impresii hiperbolice”. Observațiile lui M.N. Rusu continuă în numărul 10 al „Luceafărului”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 9] Număr consacrat Răscoalei de la 1907. Tot aici apare recenzia *Întunericul și profesoara de pian*, de Gh. Suciu, la volumul lui Horia Pătrașcu, în care este cuprinsă și nuvela omonimă pentru scenariul filmului *Reconstituirea*, regizat de Lucian Pintilie.

5 martie

• [„**Scânteia**”] Șerban Cioculescu, Metafora: „De la cronicarul ce zicea despre un domnitor că, în spaima sa,,îmbrăcase cămașă de gheață“, sau despre mercenarul înfrânt că era,,mânios ca un urs împușcat“, la Lucian Blaga, slăvind clipa când cerbul își apleacă botul în izvor: –,,Din luciul albăstrui precum e fierul, / sorbind cu grijă alege, parc-ar vrea / să bea ușor din apă numai cerul“ – și până la cei mai tineri stihuitori din generația lui Marin Sorescu, stăruiind să afle noi valențe ale limbii prin folosirea metaforei – creația literară ne dă explicația, la nivel înalt, a ce vrea să spună zicala că,,românul e născut poet“. Metaforă – adică, în vechea greacă, strămutare, strămutare a semnificației unui cuvânt într-altul, care i se supune prin harul unei comparații subînțelese. (...)În artă, noul este necesar ca aerul pentru respirație și nu noutatea abia simțită, ci aceea seismică, izbitoare, cu caracter creator. Acesta este rămășagul din cale afară de dificil pe care-l câștigă numai cel care are ceva de spus, și încă cu forța pasiunii, a necesității. Căci, odată născută, metafora are viață lungă, dar și bătrânețe grea. (...)Scriitorul talentat este acela a cărui semnătură în josul paginii nu este neapărat trebuitoare. Cine nu recunoaște, fără a fi erudit, ci doar iubitor de frumos, o poezie a lui Tudor Arghezi sau a lui Ion Barbu, a lui Șt. Augustin Doinaș sau a lui Geo Dumitrescu?. (...) Metafora este numai un vehicul, un mijloc de transmisie și nu un scop. Există în lirica noastră de acum patru decenii un nu prea cunoscut astăzi poet, Ilarie Voronca, a cărui capacitate metaforică este de-a dreptul uluitoare. Descărcările sale electrice, alcătuirile sale orbitoare se sparg însă într-un mediu liric rărit, care nu-ți îngăduie să ți-l apropii, oricât i-ai recunoaște forța. Întrucât aceasta a fost soarta,,moderniștilor“, a,,suprarealiștilor“ care, încercând să forțeze ritmul universului poetic pe modelul vitezelor cucerite în tehnică și al dimensiunilor întrezărite în matematicile nespațiale, au generat feți-frumoși în eprubetă. Opera lor este folosită numai acolo unde poate fi opusă trândăviei spirituale, celor ce uzurpă locul comun înnegrind hârtia funcționărește, spre deprecierea totală a codurilor acceptate. De altfel, tot aceștia, câți sunt, au sărit cu facilități în,,zestrea“ suprarealiștilor, pentru o împrăștiere de circumstanță. Metafora, ca nerv al poeziei, pretinde organicitate. Ea se naște profund individuală și armonică și rodește la scriitor dacă acesta are darurile unui exponent. (...) Arta cetățenească cere diferențiere a talentelor, simfonie, har personal, originalitate. Tulpina

comună a unei generații nu înseamnă semnătură de schimb. Analiza metaforei pe autor conferă criticului literar instrumentele cu care poate trece cu succes mai departe la treptele interpretării pe liniile mari ale spiritualității, de unde se poate vorbi de o lirică militantă”.

• [„Scânteia tineretului”] Secțiunea *Cabinet de lucru* a „Scânteii tineretului” publică, sub semnătura Smarandei Jelescu, un interviu cu Sânziana Pop, tână prozatoare care „nu crede de loc că entuziasmul e inadecvat maturității.”

7 martie

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, An V, Nr. 11 (221) **Publicație editată de Comitetul de cultură și artă al orașului București; format tipografic: A 2; 4 p.; apare săptămânal (vineri); nu se precizează componența redacției**] La rubrica *Reflector*, G. Coman anunță punerea în scenă a comediei *Opinia publică*, de Aurel Baranga: *În curând la rampă: O nouă comedie de Aurel Baranga: „Comediile lui Aurel Baranga – Mielul turbat, Fii cuminte, Cristofor!, Sfântul Mitică Blajinu* – au scos în evidență vocația satirică, știința situațiilor comice, replica acidă, caracteristici definitorii ale artei dramaturgului. Noua sa comedie, *Opinia publică*, se înscrie într-o arie tematică pentru care Aurel Baranga a arătat o deosebită predilecție: lupta pentru afirmarea inițiativei creatoare, împotriva unor practici potrivnice acesteia ca: servilismul, fuga de răspundere, birocrăția. Aducând în fața spectatorilor atmosfera din redacția unui cotidian, autorul construiește un conflict în centrul căruia se află Chitlaru, personaj animat de nobile aspirații și convingeri care declanșează – alături de alți membri ai redacției – ofensiva împotriva unor obiceiuri și practici contravenind principiilor presei socialiste. În remarcabile pagini satirice, dramaturgul creionează o întreagă galerie de tipuri surprinzându-le cu acuitate ticurile de gândire, de comportament, de limbaj”.

9 martie

• [„Gazeta literară” nr. 10] Tudor Arghezi publică tableta *Femeia* în cinstea zilei de 8 martie și a celei ce este, în viziunea poetului „mama omenirii”. „Femeia e om numai în realitatea pământească, peste care trăiește în general și divinitatea. Ea e omniprezentă în tot marele și mai micul trecut al fapturii. Rolul ei imediat în contradicțiile neîntrerupte ale existenței a fost hotărâtor. Omul de știință și de idei și de fapte o are ca un îndemn perpetuu la acțiuni alături de el. Opera ei se împarte cel puțin pe jumătate cu însuflețirile pe care i le dăruiește cu jertfele de fiecare zi și început de vremi. (...) În răscoalele noastre țărănești, printre 11000 de cadavre, s-au înmormântat și femeile, găsite cu pruncul la țâță, purtat cu brațul stâng și cu mâna dreaptă încheștată pe furca de apărare și atac. Să mai pomenim sacrificiul de toate zilele ale Femeii, care părăsită uneori de bărbați, muncește din răspuțeri ca să-

și crească în cinste copiii? Poporul și credința lui nezdruncinată a închinat Femeii cel mai suav din simțămintele lui făcând din Femeie însăși mama lui Dumnezeu în persoana de-a pururi fecioara Maria, din care, într-un staul de vite a ieșit Iisus. De ziua Ta națională, Femeie, femeie sfântă, primește smerita închinare a tuturor speranțelor noastre”. □ Publică versuri Mihai Beniuc, Adrian Păunescu, iar Nicolae Jianu nuvela *Somnul*.

• [„**Tribuna**”, nr. 10] Gheorghe Chivu semnează, în prima pagină, poezia *Arpegiu în martie*. □ La rubrica *Ex libris*, Victoria Știrbu semnaleză câteva apariții editoriale: Camil Baci, *Mașina destinului* (Ed. Tin., 1966), Mircea Oprea, *Întâlnire cu meduza* (Ed. Tin., 1967) și Eduard Jurist, *Mister la -170°C* (Ed. Tin., 1966). □ Ion Lungu apreciază romanul *Enigma «profesor Rebegea»* de Theodor Constantin ca fiind „una dintre cele mai izbutite cărți de proză din ultimii ani. (...) romanul «polițist» al lui Theodor Constantin are un bogat subtext etic și estetic. Narațiunea «polițistă» este dublată aproape pe tot parcursul ei, de o pânză freatică de lirism, care țâșnește uneori în șuvoaie. (...) În subtextul narațiunii «polițiste», este implicată o întregă problemă morală și estetică. (...) Mai presus de mobilul imediat al anchetei polițiste, contează sondajul social și psihologic, care surprinde condiția umană a victimelor și infractorilor, pledoaria pentru umanizarea vieții înseși – care să facă imposibilă asemenea eșuări în urât și abject. În acest sens mă și gândeam că romanul *Enigma «profesor Rebegea»* nu este doar o izbutită carte de aventuri, ci și o proză artistică autentică.” □ Petre Got semnează poeziile *Scrisoare acasă*, *Mai privesc o dată*, *Destin*, *Drum* și *Crepuscul*; La proză, cititorii se reîntâlnesc cu Ion Agârbiceanu, autorul povestirii *Iarna*. □ Augustin Z. N. Pop comentează rolul major jucat de gruparea junimistă la dezvoltarea culturii românești: „*Junimea* a însemnat spirit colectiv, asociere a unor june personalități instruite, care și-au pus în spirit critic și în semnificația răspunderii față de generația lor problemele cardinale ale culturii naționale, într-un moment când era amenințată de sterilitate, de șablonism patriotard și de excesele purismului. *Junimea* a însemnat căutarea și găsirea spirituală a unui tineret maturizat intelectualcește, format în țară și la universități de peste hotare, și ajuns la treptele de sus ale cunoașterii. (...) Amintirea *Junimii* va însoți, ca uvertură și fundal moral, biografia și exegeza marilor clasici din faza de vârf a «Convorbirilor literare», care prin măiestria lor au confirmat în perenitate principiile literare și gustul artistic al lui Titu Maiorescu.” □ Rubrica *Creație și actualitate* cuprinde interviul realizat de Petru Sfetca cu poetul Gheorghe Tomozei, care evocă momentul debutului literar la revista „Tânărul scriitor”, comentează pe marginea „sentimentului atroce al blazării” ce îi încearcă pe unii scriitori, descrie actul traducerii și implicațiile sale, ca și despre proiectele sale de viitor. □ În ultima pagină sunt publicate, în traducere, versuri de Vladimir Holan (*Să zicem că l-ar întreba*), Jiri Sotola (*Cum se consumă dragostea*), Milos Cepelka (*Dacă astăzi nu mă întorc*), Milan Kundera (*A fi*

poet), Jan Kostra (*Primăvară timpurie*) și Vladimir Reisel (*Mîini*). Traducerea este asigurată de Gheorghe Ciplea, Octavian Macavei și V. Banu.

10 martie

• [**„Contemporanul”, nr. 10**] Dinu Pillat scrie despre *Un mare povestitor*: V. Voiculescu. „Vasile Voiculescu nu este un nuvelist, în sensul contemporan al cuvântului, ci un ultim mare povestitor arhaic, care nu are însă nimic vetust. Spre deosebire de M. Sadoveanu, din a cărui familie spirituală face desigur parte în ipostaza de povestitor, el nu se definește ca un prozator de esență lirică, fiind epic prin excelență, cu o intensitate dramatică extraordinară (...) Extrem de sigur pe meșteșugul artei de a înscena o povestire, Vasile Voiculescu știe să fie captivant nu numai prin elemente de conflict ale intrigii, cu întorsături pline de neprevăzut dar și prin atmosfera și tipurile de simboluri de o simplitate memorabilă”. □ La *Cronica literară* Nicolae Manolescu analizează *Arta prozatorilor români*, de Tudor Vianu, de curând reeditată. Opera este „cel dintâi studiu istoric asupra limbii prozei românești, dintr-un punct de vedere artistic, nu lingvistic”.

• [**„Glasul patriei”, nr. 8**] Apare un fragment din poezia *Imn femeii* de Demostene Botez. □ Lucia Demetrius publică *Ziua internațională a femeii*: „Condițiile optime create de statul nostru femeilor-mame le pun la adăpost de grijile de altădată, pentru a se devota creșterii copiilor cât și treburilor obștești. La recente alegeri de deputați în Sfaturile populare comunale, femeile – în pas cu bărbații – au avut o participare masivă, numărul deputatelor alese fiind apreciabil”. ■ Dumitru Micu semnează „*Convorbiri literare*”, despre 100 de ani de la apariția revistei: „Sugestia de a relua «glorioasa tradiție a ‘Convorbirilor’ lui Maiorescu și Iacob Negruzzi printr-o revistă cu același nume, cu același preocupări», o primim cu mare căldură”. □ Virgil Carianopol semnează poezia *Țării mele*. □ Nichifor Crainic scrie reportajul *În pragul primăverii*. □ Apare *Cartea și discul românesc în competiții internaționale*, nesemnăt: „În ultimul timp, tot mai multiplă și mai substanțială este prezența cărții și discului românesc la cele mai importante manifestări internaționale din domeniul culturii. La întâlnirile de acest gen care s-au desfășurat anul trecut la Leipzig, Varșovia, Belgrad, Frankfurt pe Main ș.a., locul României a fost recunoscut ca fiind unul de mare prestigiu”.

11 martie

• [**„Scânteia”**] Nicuță Tănase, cunoscut pentru microsioanele umoristice din „Scânteia” semnează fragmentul de roman *De ce nu mă iubiți*: „Pe eroul acestui roman – din care se publică acest fragment – l-am cunoscut cu ani în urmă la Hunedoara. Se număra printre constructorii de nădejde ai blumingului. Venise aici, de undeva dintr-o mahala a Bucureștiului. Provenit dintr-o familie dezorganizată, Baldovin –«Uriașul» – a avut parte de o copilărie aspră, petre-

cută între haimanalele cartierului; viața l-a făcut un „colțos“, un huligan pe care – în urma unei încăierări – justiția l-a condamnat la câțiva ani de închisoare. După ispășirea pedepsei a venit la șantier la Hunedoara. Munca pentru ridicarea noului obiectiv industrial, încrederea pe care i-au arătat-o tovarășii săi de muncă îl schimbă, treptat, fac să i se descopere fondul bun, trăsături de mare curățenie morală. O întâmplare – o viață la un prieten din copilărie – îi pune în evidență și mai pregnant aceste calități. În casa prietenului său întâlnește aceeași situație care i-a întunecat, pe vremuri, copilăria. Soția prietenului, dornică de o viață ușoară, își împinge soțul la fapte necugetate, la delapidare. Justiția își face datoria, îl condamnă, iar soția rămasă singură, cu Mihăiță – un copil de 4-5 ani – continuă să ducă aceeași viață ușoară ca mai înainte, de astă dată „sub aripa“ altor bărbați, dezinteresându-se total de creșterea și educarea copilului. Ce va ajunge peste ani Mihăiță? Va trăi oare copilăria mea de odinioară – se întreabă Uriașul? Perspectiva că s-ar mai putea repeta „cazul“ său îl tulbură. Uriașul se descoperă om – om cu răspunderi nu numai față de propria sa viață, ci și față de societatea, de destinele celor din jur. Cere mamei să-i încredințeze lui copilul spre creștere. Prezența copilului face și mai plină viața acestui om, îi îmbogățește sufletul cu sentimente noi, cu responsabilități noi. «Uriașul» se recuperează nu numai pe el și pe copil, dar încearcă – cu mijloace mai mult sau mai puțin eficiente – să recupereze și familia destrămată a prietenului său”.

• [„Cronica”, nr. 10] Corneliu Ștefanache semnează articolul *Exemplul „Convorbirilor”*. □ *Destinul portretului* (I) este titlul articolului în care Val Gheorghiu îl omagiază pe pictorul Piero Della Francesca. □ La rubrica *Cronica literelor* apare articolul semnat Radu Zamfirescu, *Momentul apariției: „Covârșitoarea însemnătate a «Convorbirilor literare» pentru dezvoltarea literaturii și a criticii noastre* apare cu mai multă evidență prin reconstituirea, chiar și în trăsături generale, a mișcării literare din provinciile românești la 1867.” □ Răsfoind vechi reviste ieșene este titlul articolului semnat A., în care redactorul „Convorbirilor literare”, Iacob Negruzzi, semnează un scurt cuvânt înainte, în care încearcă să înfățișeze rolul societăților literare și științifice de la București și de la Iași. □ Ancheta cronicii conține articolul *Contemporaneitate și univers artistic*, semnat Lucian Dumbravă. □ Mihai Mardare semnează articolul *Eminescu și „Convorbirile”*: „Apropierea lui M. Eminescu de «Convorbirile...» ieșene, revista *Junimii*, începe prin februarie-martie 1870, când I: Negruzzi descoperi pe masa lui de lucru un plic trimis din Viena și scris „cu litere mici și fine ca de o mână de femeie”, pe care-l bănuie îndată „de la una din numeroasele poete tinere din provincie, care voiau săli se tipărească versurile în revista noastră.” □ Sub titlul *Maiorescu inedit*, M. Bordeianu publică Scrisoarea lui Titu Maiorescu prin care anunță biblioteca centrală de darul pe care i-l face: 75 de cărți. □ Rubrica *Documente* conține articolul *Maiorescu despre Eminescu*, semnat Constantin Turcu. □ Laurențiu Ciobanu

semnează recenzia volumului lui Ion Alexandru, *Infernul discutabil*, la rubrica O carte pe săptămână: „Infernul discutabil este cartea unui poet vital, bântuit de neliniștea metafizică a unei lumi în expansiune.” □ *Urbino Literar* este titlul articolului în care Darie Novăceanu prezintă patru poeți italieni: Vitalino Angelini, Umberto Piersanti, Zeno Fortini și Giuseppe Pardi. □ La rubrica *Amintiri*, George Sbârcea publică articolul *La Vézelay în 1943*, în care vorbește despre întâlnirea cu Romain Rolland.

• [„**Flacăra**”, n.11] Se menționează apariția volumului de *Opere*, de Al. Odobescu, o lucrare ce „cuprinde scrierile dintre 1860-1870”; având introducerea semnată de Al. Dima; publicarea cărții de sonete *Numai un flaut*, de Ștefan Iureș, editarea romanului *O complicată stare de fericire*, semnat de Ion Arieșanu. În categoria debuturilor în cadrul colecțiilor *Editurii pentru literatură*, sunt semnalate cărțile: *Intersecții*, de Rodica Iulian, *Jocul anilor* – autor Marta Bărbulescu, *O seară pentru mai târziu*, de Gheorghe Buzoianu, *Ploaia de atunci*, de Vasile Spoială și *Exerciții*, autor Dumitru Țepeneag; alte volume: *Ochiul cel mare*, semnat Angela Croitoru și *Versuri* de Ion Țugui. În rândul reeditărilor, este semnalat volumul lui Demostene Botez, *În fața timpului*.

• [„**Luceafărul**”, nr. 10] Comentariile lui M.N. Rusu cu privire la raportul dintre *metaforă și judecata de valoare în cronică literară* au în vedere și alte aspecte menite să amendeze tendința criticilor literari de a exagera factorul impresionist în detrimentul principiilor critice a ideologiei estetice. „Iată, de pildă, cunoscuta cronică a lui Valeriu Cristea la volumul *Scriitori moderni* de I. Negoïtescu. Un foileton care nu relevă cum s-ar crede, la prima citire, valoarea și specificitatea lui I. N. în ansamblul criticii noastre literare ci, gradul de exaltare necontrolată la care se poate ridica cronicarul său, tânăr învățacel cu „sistemă” pragmatică. Cum îi reușește lui C. V. producerea entuziasmului am arătat-o în numărul trecut al revistei. În același mod îi reușește și ipostaza de critic al criticii. Procedul nu se diferențiază. Indiferent, că este vorba de poezie sau proză, de critică sau dramaturgie, tehnica sa se bazează pe traducerea în reprezentări vizuale, dacă se poate spune așa, și olfactive, a primelor impresii provocate de lectură. Mai în adâncime, tânărul critic nu înaintează. De bună seamă că în obscuritatea conceptelor estetice numai lumina exterioară a zilei nu este suficientă. Mai trebuie și o lumină interioară sui-generis. Așa că neconectând-o la radiografierea volumului aparținând lui I. N. cronicarul nostru, în conformitate cu aspirațiile sale literare, subordonează ditirambilor metaforici, după vechiul, său procedeu, analizarea teoretică ce ar fi indicată, cuprinzând în schimb cartea într-o perdea de valori mângâitoare. În consecință, nici mai mult nici mai puțin, el se vede chemat de providență în a acorda lui I. Negoïtescu bastonul de mareșal al criticii românești actuale. (...) Dar dacă lăsăm la o parte inocenta confuzie și exagerare practicate de Cristea, putem stabili că tânărul critic percepe literatura intuitiv, că opinia lui despre critica literară se reduce la înlocuirea elementară a judecății de valoare cu podoaba,

metaforică și că, în ultimă instanță, el nu se înfruntă cu I. Negoïtescu, ci se confundă”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 10] Câteva *Gânduri despre generația tânără și frământările ei* face cunoscute Horia Lovinescu în microinterviul luat acestuia după Conferința UASR: „– Sub ce unghi vă preocupă tineretul în formare și ce considerați că îi animă pe tinerii intelectuali? – Al raporturilor dintre această generație și societate. Spre deosebire de generația mea, care a trecut printr-un proces de adaptare, tinerilor de azi, născuți în această societate, le e mult mai familiar totul, au o mai mare libertate de înțelegere. Și aceasta contează imens... [Îi animă] dorința de a fi ei înșiși. Nu este nimic mai greu decât să găsești calea spre tine însuși. De aici, refuzul față de șablon și clișeu, atitudinea polemică față de oamenii din generația vârstnică; tentația tinerilor de a respinge acele lucruri care li se par depășite sau căzute în formulă. Acesta nu este încă prețul originalității. Un tânăr nu poate avea o originalitate totală (este un miracol acolo unde există); el aduce prosperitate. Lipsa de experiență nu-l ferește de primejdia de a se deschide către clișee mai îndepărtate; mai puțin cunoscute și de aceea neînțelese ca atare, în care-și găsesc modele. Se creează astfel o cale de acces pentru preluarea necritică, pentru că nicidecum setea de originalitate, aproape organică la tinerete, nu se îmbină mai mult cu pseudooriginalitatea. Singurul remediu împotriva acestei primejdii este formarea discernământului critic pe baza cunoașterii directe a fenomenelor, pe baza contactelor tot mai largi între oameni de specialitate, a călătoriilor de studii în străinătate”. □ Constantin Crișan și Victor Crăciun semnează împreună articolul *Dimensiuni universale ale literaturii române*, o trecere în revistă de la Cantemir – „la Academia din Berlin, văleatul 1714” până la Eminescu sau Blaga – *Când privesc zilele de aur a scripturelor române și Văzduhul sună de viori*. Aceștia se referă în mod special la promovarea internațională din ultimii ani a operelor lui Tudor Arghezi sau Zaharia Stancu, tălmăciți de S. Quasimodo sau Rafael Alberti, cu traduceri în peste 40 de limbi.

16 martie

• [„**Albina**”, nr. 1003] Versuri argheziene din volumul dedicat răscoalei țărănilor din urmă cu șapte decenii sunt prezente în acest număr: „Și s-au aprins de-a latul țării, mii/ De lumânări și de făclii,/ Ca la un Paști și o Înviere,/ Facile și vipii, și-opaițe stinghere./ Cum e-n biserică, la noi,/ Un mugur de foc, ca un altoi,/ Pe vârful unui fir de lumânare/ În sfeșnic la icoane și-n altare,/ Așa, din sat în sat, se-ntinse/ Văpaia grânelor aprinse,/ Că flacăra-ncepea să joace/ De-a rândul pe pătule și conace./ Era să fie sărbătoare/ Sau slujbă de înmormântare?/ Urlau și câinii-n haite la năvală./ Ajută, Doamne, țara-i în răscoală”. □ Gh. I. Tohăneanu evocă personalitatea sculptorului Constantin Brâncuși, la împlinirea unui deceniu de la trecerea sa în veșnicie: „Acum 10 ani, în ziua de 16 martie 1957, s-a stins din viață unul dintre marii artiști ai

omenirii, sculptorul Constantin Brâncuși. (...) Întreaga sa viață a fost un exemplu de dăruire nobilei ideal al artei. Pornit din mijlocul poporului, căruia i-a păstrat o nețărmurită dragoste, Constantin Brâncuși, înzestrat cu un puternic simț al frumosului, a înfruntat greutățile vieții prin muncă dâră și, înflăcărat de pasiunea pentru artă, și-a mplinit strălucitul său talent, ajungând la înălțimea celor mai mari artiști ai lumii. (...) Arta lui Brâncuși crește și înflorește, trăgându-și puterea de viață din arta părinților și strămoșilor săi. Arta țaranului român, sculptura în lemn a acestuia i-a fost cea mai prețioasă lecție alături de învățătura primită de la artiști cu mare nume. Ajutat de arta poporului său, Brâncuși, cel mai mare sculptor al acestui secol, a deschis drum nou sculpturii mondiale. Prin el, arta poporului nostru a ajuns la o mare strălucire. (...) Deși vreme de 50 de ani Brâncuși a trăit și a creat la Paris, el nu și-a uitat țara și poporul care i-au hrănit entuziasmul creator de-a lungul întregii sale vieți. Mărturie stă chipul artei sale. Mărturie stau, de asemenea, operele ce le-a adăugat frumuseților patriei sale: Coloana fără sfârșit, Poarta sărutului și întregul complex de creații din Parcul Brâncuși și din Grădina publică din Târgu-Jiu”.

• [„Gazeta literară”, nr. 11] Paul Anghel publică studiul *Lumea lui Voiculescu*, în care se apreciază că „prin proza lui V. Voiculescu am mai anexat spiritualității noastre o lume, o țară stranie și nebănuită, țara de dedesubt”. De asemenea un element special în structura artistică a acestui scriitor ține de modul în care „se desprinde de poetul din el, se autonomizează în narațiune, ridicând-o pe o treaptă în care verba îl apropie de Caragiale, iar vigoarea plastică îl pune cu greu alături de altcineva, la noi. Întâlnești la el, ca la numai câțiva dintre povestitorii de clasă rară, nu o plăcere în sine a povestirii, ci o obsesie a revelării unor teme și motive unice ce se țes până la urmă într-un univers special, cu țărături, cu reliefuri, cu un cer de imensă țară. De unde începe lumea lui Voiculescu? Ea are, ca și luna în voaluri fantomatice de aburi, fruntariile pierdute în zări, într-un nețărmurit geografic greu de închipuit, în care crânguri de cerbi, oameni, herghelii de cai petrec și cutreieră nemărginiri de spații, viscolite de arșițe și zăpezi, înecate în ierburi și fum de nouri. (...) El ambiționează să reconstituie un mod al cunoașterii, pierdut irevocabil acum, un mod de integrare a universului și de relație cu lumea care a existat cândva, o cosmogonie care le oferă – pe un alt plan – eroilor lui Sadoveanu, cheia de aur pierduți. (...) Lumea lui Voiculescu e premergătoare lumii sadoveniene, cu mult mai veche decât aceasta este țara de dedesubt. Ea beneficiază de privilegiile cunoașterii magice și se află, de aceea, într-un deplin acord cu cosmosul. De aici armonia și măreția ei. (...) Ce timp cuprinde lumea lui Voiculescu? (...) O lume creștină – nu se știe de când – cu mănăstiri, chinovii, mitocuri, cu călugări boccacieni sau pradă delirului mistic, se suprapune și se amestecă cu o păgânită eternă, urcând în era lemnului și din vârsta pietrei. □ Ion Vinea publică nuvela *La Vadul Istrului*. □ La rubrica

„Lampa lui Diogene”, din „Gazeta literară”, Ștefan Augustin Doinaș fixează principiile după care se ghidează „poetul adevărat”, care „inovează, nu distruge”, în „climatul de libertate spirituală” de astăzi. „Nimeni nu poate contesta faptul că lirismul nostru prezintă o vastă diversitate de stiluri, expresie a unei ambianțe culturale în care personalitatea poetică – în fașă sau deplin conturată – e lăsată să se manifeste în voie, indicându-și, ea însăși punctele de maximă și minimă rezistență. În același timp, nimeni nu poate contesta faptul că această diversitate oglindește, într-o mare măsură, un proces de adaptare a poeziei noastre de azi la sensibilitatea și tonurile diferite ale unor măștri români sau străini. (...) Diversitatea de care vorbim nu poate fi acceptată decât în măsura în care oglindește o dubla legătură, pe orizontală și pe verticală: cu tot ce-i propune poetica zilelor noastre, ca modele noi de sensibilitate și tehnică; și cu tot ce-i oferă, în mod necesar, tradițiile poeziei noastre naționale, ca ton și gesticulație specifică. Personalitatea poetică este, fatalmente, proiecția ideală, punctul de întâlnire a unor valori înscrise pe aceste două coordonate. Există astăzi poeți care se situează la o anumită distanță pe coordonata modernismului, după cum există alții la care accentul cade pe motivele și formele tradiționale ale poeziei românești. Diversitatea liricii tinere e în funcție tocmai de aria pe care o delimitează aceste două orientări. Cu alte cuvinte, nu diferența dintre Nichita Stănescu și Marin Sorescu – amândoi poeți de factură extrem de modernă, intelectualizați, urmăriți de idei, receptivi la o anumită experiență poetică de circulație europeană – poate să dea măsura varietății de stiluri a poeziei tinere; ci distanța dintre lirismul lor reflexiv și, de pildă, poezia de inspirație rurală, bătută de candorile și cruzimile copilăriei, frustă și sfielnică, a Ilenei Mălăncioiu. Iată de ce am ales, intenționat, trei poeți care – după părerea noastră – reprezintă trei repere disparate și egal distanțate între ele, în diversitatea liricii noastre de azi. Primul e Dominic Stanca, prezent în ultimul timp în „Lucefărul” și „Tribuna” cu un ciclu dacic, interesant atât prin motivele pe care le tratează, cât și prin modul în care le rezolvă. (...) Dominic Stanca are sentimentul puternic al timpului ireversibil, în aria căruia universul dacic se încarcă de o lumină mitică. (...) La egală distanță de o asemenea experiență de revalorificare a tradiției și de lirismul reflexiv modern se situează, de pildă, Grigore Arbore, laureat al „Lucefărului” pe 1966. De fapt, coordonatele sale sunt comune majorității tinerilor care își caută încă o formulă proprie. Expresia acestei căutări este evidentă, în diferența de structură poetică, de la o poezie la alta. (...) Unul dintre reperele cele mai avansate pe linia modernismului îl reprezintă poezia lui Gheorghe Grigurcu, apreciat și în calitate de critic literar. Caracteristica principală a poetului este puternica sa năzuință spre concentrarea lirică, despuierea expresiei de orice retoricism. Fraza lirică e nudă, dar vibrând lăuntric de o emoție filtrată la maximum. (...) Poet de autentică vibrație și ținută intelectuală, Gheorghe Grigurcu și-a găsit formula lirică proprie în peisajul poeziei noastre, absorbind

atât de personal unele influențe încât acestea nu mai pot fi indicate fără riscul asocierilor gratuite. Este unul din poeții care indică zona experiențelor moderne pe care le încearcă astăzi lirismul românesc”.

• **[„Tribuna”, nr. 11]** Sub semnul *Bobâlna 530*, Miron Scorobete publică poezia *Imn de primăvară 1437*. □ La rubrica *Ex libris*, Radu Iliescu și Mircea Țoca semnaleză câteva apariții editoriale: Ion Țugui, *Versuri* (E.P.L., 1967), Angela Croitoru, *Ochiul cel mare* (E.P.L., 1967), Raul Șorban, *Constantin Baraschi* (Editura Meridiane, București, 1966) și A. E. Baconsky: *Dumitru Ghiță* (Editura Meridiane, București, 1966). □ Ion Oarcăsu semnează articolul *Un poet al statorniciei*, dedicat lui Miron Scorobete față de care „critica tânără n-a prea fost generoasă, cel puțin în ultima vreme, probabil și pentru faptul că, într-o perioadă de experimente zgomotoase, când se încearcă toate modalitățile posibile, trainice sau hazardate chiar de la prima vedere, el rămâne statornic în limitele poeziei contemplative. Statornicia poate să însemne, însă, pentru spiritele grăbite, lipsa de mobilitate interioară și o încredere exagerată în puterile poeziei tradiționale.” Finalul articolului aduce cu sine și o recomandare: „Evoluția poetului Miron Scorobete parcă e, totuși, prea lentă, prea încrezătoare în valorile perene. Nu i-ar strica acestui liric echilibrat și lucid care înaintează precaut în direcția poeziei esențiale, mai multă cutezanță și un simț în plus pentru formele imediate și trecătoare ale vieții”. □ Constantin Cubleşan semnează cronică literară la ultima producție a lui Demostene Botez *În fața timpului*, „un volum antologic”, în care se remarcă „tehnica ușor descriptivistă, mai exact picturală, în care autorul reconstituie atmosfera unui moment, a unui cadru de viață. Totul se alcătuiește după legile compoziției peisajului, în culori de pastel. (...) Înclinat mai mult spre descriptivismul pictural, spre compunerea de imagini vizuale într-o paletă redusă de culori, în care totul se reliefează prin savanta organizare a spațiilor de lumini și umbre, Demostene Botez va izbuti o lirică de atmosferă în care atitudinea sa este oarecum obiectivată.” □ Nuvela *Vânătoarea grofilor* îl are ca autor pe Vasile Langa. □ La *Creație și actualitate* Dan Valeriu realizează un interviu cu poetul și criticul Victor Felea. Problematika dialogului dintre cei doi se concentrează pe următoarele teme: eficiența criticii în problemele liricii actuale, interesul criticii pentru anumiți scriitori, metodele noi din critică și despre echilibrul din propria poezie.

17 martie

• **[„Contemporanul”, nr. 11]** Laurențiu Ulici analizează în eseu *Proza scurtă* debuturile în proză în revistele literare *Argeș*, *Familia*, *Ateneu*. Sunt analizate textele tinerilor Mihai Diaconescu, Nicolae Cochinescu, Alexandra Târziu, Octavian Stoica, Nae Cosmescu, publicate în partea a doua a anului 1966 și începutul anului 1967. Două tendințe i se par autorului evidente: mai întâi, „un mimetism formal, încercări febrile de a inova”, folosirea unor

modalități noi de exprimare greu decelabile în proza noastră de până atunci și, pe de altă parte, rămânerea în planul tradiționalist al prozei noastre. □ Sorin Alexandrescu publică eseu *Structuralismul și cercetarea literară*.

18 martie

• **[„România liberă”]** La rubrica *Mozaic literar*, Didona Ceacu prezintă cartea de reportaje a lui Miron Radu Paraschivescu, intitulată *Drumuri și răspântii*, ce cuprinde texte în care „se împletesc natura cu istoria, pitorescul cu realitatea, iar micile crâmpie de viață ascund adesea drame mari”. Institutul „G. Călinescu” a pregătit și este gata de trimis la tipar volumul al doilea al *Tratatului de istorie a literaturii române* – „de la Școala ardeleană la Unirea Principatelor”. Urmează volumele 3 – epoca 1860-1900, 4 – epoca 1901-1944 și 5 – literatura contemporană. Ultimele trei volume menționate se redactează în paralel, sub conducerea lui Șerban Cioculescu, Jean Livescu, respectiv Alexandru Balaci. De asemenea, a apărut volumul II al *Antologiei de literatură populară*, revista trimestrială *Probleme de istorie și teorie literară*, și se lucrează la un volum colectiv de *Concepții critice românești*. □ La rubrica *Interviuri cu marii noștri scriitori*, G. Marinescu prezintă cartea lui I. Valerian, *Cu scriitorii prin veac*, în care se regăsesc informații inedite despre atmosfera de la cenele culturale, de la *Viața românească*, care apărea cu 41 de ani în urmă, la inițiativa lui George Murnu, de la *Sburătorul*, opiniile lui Lucian Blaga despre „fondul primar” românesc, dezideratul lui Tudor Vianu, de a se edita integral opera lui Eminescu – pe ansamblu, o imagine panoramică a vieții literare din intervalul 1926 – 1928, în care sunt prezentați, printre alții, G. Călinescu, Tudor Vianu, Eugen Lovinescu, G. Bacovia, L. Blaga, I. Minulescu, Ion Barbu, Camil Petrescu etc.

• **[„Scânteia”]** Al. Ivan Ghilia publică un fragment din noul său roman, *Îngeri biciuiți*, în curs de apariție la Editura pentru literatură: „scriitorul Al. Ivan Ghilia zugrăvește viața unei familii numeroase din nordul Moldovei, familie greu lovită de calamitățile războiului, parcurgând toate etapele acestei tragedii până la victoria insurecției armate de la 23 August. Printre eroii principali ai cărții se află, alături de Maria Dimitriu – simbol al devotamentului și dragostei materne, pivotul principal al acestei familii – și de figura plină de farmec și inedit a Negostinei, tânărul utecist Miluță Dimitriu, muncitor ceferist, personaj care dobândește pe parcursul desfășurării evenimentelor o înaintată conștiință socială. Împreună cu câțiva mecanici de locomotivă integrați în mișcarea ilegală comunistă, el participă la lupta împotriva dictaturii fasciste. Un episod al acestei lupte, în care se conturează începutul activității revoluționare a eroului, este descris în fragmentul pe care îl publicăm”.

• **[„Cronica”, nr. 11]** *Cronica literelor* cuprinde poeziile: *Nu-mi pasă și Seară de martie*, de Ștefan Augustin Doinaș, *Abia începută legendă și Frumosul e aici, pe aproape*, de George Popa și *Fantezie în albastru*, de

Nadina Cordon. □ Alexandra Târziu publică proza *Poveste pierdută*. □ În cadrul Anchetei cronicii, Demostene Botez semnează articolul *Contemporaneitate și univers artistic*. □ „*Convorbirile literare*” în ultimii ani este titlul articolului semnat de conf. Univ. Șt. Cuciureanu. □ Ion Chiriac publică două poezii: *La nașterea soră-mi și În grădina lui Ion*. □ Secțiunea Cartea cuprinde recenzia semnată Zaharia Sângeorzan asupra cărții *Arghezi și folclorul* a lui D. Cesereanu: „Cele cinci capitole ale cărții întregesc și fundamentează ideea că influența populară este o „componentă inseparabilă a liricii argheziene”. Receptarea folclorului la Arghezi diferă de aceea a patruzeciopiștilor care „îndreptau” sau prelucrau, stilizau modul său specific, particular, e altul, el producându-se în „sfera analogiei artistice” cu creația populară.” □ Valeriu C. Neșțian recenzează volumul de proporții mijlocii a lui Marin Sorescu, *Unde fugim de-acasă?*: „O carte pentru copii în sensul optim al cuvântului cuprinzând 28 de schițe, „aproape teatru, aproape poeme, aproape povești.... Reținem mai cu seamă atenția cu care autorul se apleacă asupra psihologiei copiilor și-i intuiește impulsurile promițătoare”. □ La rubrica *Răsfoind vechi reviste ieșene*, Ilie Dan prezintă o poezie a Elenei Văcărescu în „*Opinia*”, intitulată *Cântec rece*: „Vroi să-l prind, cântecul pierde,/ Crește inima-mi la loc./ Și se varsă de durere/Ca și apa peste foc.” □ Rubrica Note și comentarii ne invită să „asistăm cu deosebită plăcere la un Dialog despre situația liricii actuale purtat între socraticii Nicolae Balotă și Barbu Dragoman. Cu ajutorul maieuticii, B. Dragoman vrea să-i scoată amicului său câteva răspunsuri înțelepte despre „gnoza” liricii moderne.” □ *Virgil Ardeleanu: Însemnări despre proză*, este titlul articolului din cadrul rubricii *O carte pe săptămână*, în care Adrian Marino afirmă: „Nu odată mi-am pus întrebarea care este cea mai bună metodă de a citi și prezenta cartea de debut a uni tânăr critic și nu găsim alt răspuns decât acesta: se constată sau nu, chiar de la început, prezența spiritului și a temperamentului critic?... Răspundem fără ezitare: Virgil Ardeleanu are temperament critic nativ, relevă spirit independent, tăria morală de a lua o atitudine, de a se sustrage «influențelor» nu-i lipsește.”

• [„**Flacăra**”, nr.12] Se anunță apariția volumului al XV-lea *Scrieri*, de Tudor Arghezi, a cărții *Bucuriile mele* – versuri de Petre Pascu, *Să ne iubim visele*, poezii de Constantin Nisipeanu – „în care virtuosul tehnicii moderniste de pe vremuri transcrie emoții și gânduri de reală elevație”. La aceeași rubrică, se aduce în prim-plan publicarea unui volum *Opere alese*, de George Coșbuc, în cadrul colecției *Scritori români, Editura pentru literatură*. □ Eugen Frunză publică materialul *O sugestie*.

• [„**Luceafărul**”, nr. 11] Un interviu realizat de Grigore Arbore cu C.C. Giurescu apare La începutul discuției istoricul relevă „ca un fapt esențial al istoriografiei din ultimii ani tendința ei de a reda evenimentele istorice așa cum au fost, fără idei preconcepute, fără exagerări sau deformări. Sunt sigur că istoricii țării, tineri și bătrâni, au acordat toată atenția cuvintelor rostite de

tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, care, cu prilejul aniversării a 45 de ani de la întemeierea Partidului, a spus: «Istoria trebuie să prezinte întregul proces al luptei revoluționare în complexitatea sa, să pornească de la analiza științifică a realității sociale, să înfățișeze faptele nu după dorințele subiective ale oamenilor, nu după nevoi politice de moment, după criteriile de conjunctură, ci așa cum s-au petrecut ele, corespunzător adevărului vieții». A reda faptele așa cum au fost înseamnă a sluji nu numai știința istorică, dar și interesele superioare ale țării. De aceea se impune o grijă deosebită, o verificare minuțioasă, înainte de a se formula teorii sau ipoteze noi. Dau un singur exemplu: în „Contemporanul” de vineri 3 martie am citit cu surprindere un articol intitulat: «O nouă optică despre cultura românească medievală» în care se afirmă că «principali termeni din nomenclatura medievală a obști românești» derivă nu «din latina vulgară... transformată după căderea Imperiului în limbi romanice», ci «din limba latină medievală» sau «de cancelarie». Același lucru și în ce privește terminologia românească privitoare la feudalism: «și aceasta derivă, în termenii ei esențiali, tot din latina medievală de cancelarie, sau a bisericii catolice». Așadar pământ, vecin, jude, județ, țară, pe de o parte cetate, domn pe de alta nu vin din fondul romanic pre-feudal, cum s-a crezut până acum, ci din latina medievală a cancelariei și a bisericii catolice. Cred că această nouă teorie e neîntemeiată. E inadmisibil ca pentru noțiuni fundamentale, de uz curent, populația romanică din Dacia să nu se fi folosit de termeni ai limbii ei, ai limbii vii, ci să fi așteptat să-i ia de la o cancelarie medievală din vecinătate – deci cancelaria statului ungar din secolul XI-XII – sau de la limba de slujbă a bisericii catolice a aceluiași stat”. În altă ordine de idei, C.C. Giurescu se pronunță și cu privire la reflectarea trecutului în operele literare. „Așa cum am arătat cu prilejul „mesei rotunde” organizate, pe această temă, de ziarul „Scânteia” cred că este încă mult de făcut sub raportul înfățișării trecutului nostru în operele literare. Personalități și evenimente istorice de prim rang, nu și-au găsit încă interpretarea literară. Mă gândesc, de pildă, la un roman având ca personaj central pe Mihai Viteazul roman similar *Fraților Jderi*. Nici Brâncoveanu n-a inspirat încă pe un mare literat român. Dacă războiul independenței și-a găsit un interpret în Duiliu Zamfirescu, iar începutul războiului pentru eliberarea Transilvaniei în Camil Petrescu, n-avem încă o operă literară pentru luptele de la Mărăști și Mărășești, pentru Războieni”. În interviu este menționată și călătoria de documentare la Viena, împreună cu alți trei cercetători, pentru consultarea și adunarea, din Arhivele Vienei, a unui foarte bogat material documentar inedit privind trecutul românesc, 75841 de pagini de documente, cronici și hărți referitoare la secolele XIII-XX, care „aruncă lumini noi, adesea nebănuite, asupra multor aspecte ale istoriei românești, începând cu războiul pentru eliberarea Transilvaniei (1916-1918) și isprăvind cu situația Dobrogei în secolul XIII”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 11] Gheorghe Suci recenzează volumul lui Nicolae Iorga, *Oameni cari au fost*.

19 martie

• [„**Scânteia tineretului**”] La secțiunea *Cabinet de lucru* apare un interviu cu Nichita Stănescu, luat de Smaranda Jelescu, în care poetul vorbește despre „implicarea în real”: „Implicarea în real, adică în ireversibil, suportă semnul valoric nu numai într-un sistem de referință, ci în orice sistem de referință. Din punctul de vedere al lumii materiale, lumea abstractă este ea însăși un sistem de referință. (...) Absența flagrantă a unui sistem poetic coerent din punct de vedere al transfigurării lui în ideologie estetică, repune uneori în circulație vechi noțiuni al căror conținut s-a perimat odată cu scolastica ce le-a provocat.”

20 martie

• [„**Glasul patriei**”, nr. 9] Șerban Cioculescu publică *Luminile culturii noastre*: „În decursul veacurilor, țara noastră a fost de multe ori pârjolită și scrumită, dar ca pasărea Phoenix din poveste, de fiecare dată renăștea din propria ei cenușă, parcă mai frumoasă și mai îmbietoare. Miracolul se săvârșea datorită tenacității unui popor, călit ca oțelul la focul suferințelor, a unui popor brav și muncitor, neînfricat înaintea primejdiilor, săritor pe meleagurile lui și înzestrat cu mâini parcă fermecate în dexteritățile cele mai felurite. (...) Orânduirea nouă i-a redat poporului ceea ce i-a fost răpit în trecut: toate drepturile și înlesnirile de a munci și de a se bucura de rezultatele muncii, de a lua parte la cele mai mărețe înfăptuiri pașnice din decursul istoriei sale. În sectorul culturii și al artei, moștenirea trecutului este considerabilă: pe de o parte, o nevalorificată, multă vreme, artă populară, anonimă, iar pe de alta, ivirea, la răstimpuri, a unor mari capacități intelectuale. (...) Cultura artistică și cultura științifică, în condițiile noi de viață, sunt chemate să dea valori universale superioare elor din trecut și să cucerească poporului nostru locul cuvenit în cadrul culturii mondiale căreia i-a dăruit pe D. Cantemir, pe Eminescu, pe Enescu și pe Brâncuși”. ■ Lucian Blaga semnează poezia *Fetița mea își vede țara*. □ Nichifor Crainic semnează reportajul *Blăjeni. O așezare pitorească din Țara Moșilor*. □ Apare poezia *De te voi uita* de Teofil Lianu. □ Mihai Stănescu publică *Însemnări editoriale*: „Beletristica s-a îmbogățit cu *Opere*, vol I și II, care pun la îndemâna cititorilor frumoasele versuri ale lui *Al. Macedonski*, însoțite de un studiu introductiv, note și variante, cronologie și bibliografie de *Adrian Marino*. Volumele au apărut în Editura pentru literatură. (...) De la Coresi și Grigore Ureche, până la Alecu Russo, Eminescu, Blaga și Arghezi, *Antologia Cântare României* (Editura pentru literatură – 423 pagini) înmănușează într-o formă selectivă numeroase, pagini din literatura română, a căror puternică vibrație e însuflețită de aspirațiile noastre naționale de-a

lungul veacurilor și de sentimentele de înflăcărat patriotism de care au fost călăuziți cei mai aleși făclieri ai unității românești. Potrivit caracterizării unui critic literar, această antologie reprezintă astfel «însuși duhul istoriei noastre naționale». Redacția de valorificare a moștenirii literare din cadrul editurii, în colaborare cu prof. dr. *G. C. Nicolescu*, a reușit să ofere cititorilor una dintre cele mai bune cărți din zestrea sa culturală”.

23 martie

• [„*Gazeta literară*”, nr. 12] Al. Piru tratează o problemă de actualitate, aceea a manualelor de literatură. Criticul reclamă introducerea unor criterii de care ar trebui să se țină seama la elaborarea manualelor pentru clasa a XI-a și a XII-a. „1) Să se expună curentele literare fundamentale, scriitorii reprezentativi și operele capitale; 2) Să se renunțe la unii scriitori mai puțin semnificativi din punct de vedere artistic, perpetuați în manuale datorită inerției; 3) Să se includă în locul acestora scriitori de valoare națională și universală precum: Lucian Blaga, Ion Barbu, Hortensia Papadat-Bengescu, Matei I. Caragiale, Ion Pillat, Al. Philippide; 4) Scriitorii să fie periodizați conform ponderii principale a operei lor într-o singură epocă, tratându-se acolo și activitatea lor ulterioară (acesta e cazul lui Tudor Arghezi, Sadoveanu, Camil Petrescu, G. Călinescu). Literatura română actuală poate fi tratată mai bine global subliniindu-se succesele obținute în poezie, proză, dramaturgie și critică. Urmează desigur a se proceda la o reexaminare a autorilor și operelor spre a se reține în manuale numai acele scrieri a căror valoare artistică a fost confirmată de timp. Evident, aici se vor putea relua operele aparținând autorilor afirmați în epoca anterioară, dar care au fost scrise în noile condiții și deci fac parte integrantă din literatura actuală, precum poeziile lui Tudor Arghezi, Lucian Blaga și Al. Philippide, romanele lui Mihail Sadoveanu, romanele și teatrul lui Camil Petrescu și G. Călinescu, critica lui G. Călinescu, Tudor Vianu, Șerban Cioculescu și Vladimir Streinu. O cerință generală este ca manualul să includă opera prozatorului Eugen Barbu, a dramaturgului Horia Lovinescu, a poezilor Geo Dumitrescu și Nichita Stănescu. Față de alte nume care au pierdut din strălucirea de acum un deceniu, acestea s-au impus în chip indiscutabil în vremea din urmă ca reprezentanți de frunte ai literaturii române de azi”.

• [„*Tribuna*”, nr. 12] *Elegia Iancului, Suveranitate și Fântânile pustii*, poezii de Ion Rahoveanu, apar în prima pagină □ Corneliu Ștefan și Radu Iliescu semnaleză câteva apariții editoriale: Liviu Rusu, *Viziunea lumii în poezia noastră populară* (E.P.L., 1967), Ion Arieșanu, *O complicată stare de fericire* (E.P.L., 1967), Miron Chiropol, *Jocul lui Adam* (E.P.L., 1967) și Vasile Spoială, *Ploaia de atunci* (E.P.L., 1967, col. ”Luceafărul”). □ Sub semnătura lui Constantin Cubleşan, la cronică literară este analizată cartea de *Poezii*, semnată de Mihai Beniuc: „O culegere cuprinzând poezii militante, de inspirație patriotică, expresie a unei atitudini revoluționare, poate fi repre-

zentativă pentru creația lui Mihai Beniuc” care „debutează în literatură sub semnul revoltei sociale, acumulând în versuri robuste vibrația unei dureri milenare resimțită acut.” În acest context, „prezenta culegere de *Poezii* reprezintă o selecție sumară (chiar patruzeci de titluri) din lirica militantă, patriotică și cetățenească a lui Mihai Beniuc (...), oferind posibilitatea urmării evoluției pe această linie, schimbarea de tonuri, de viziune, de obiectiv, totul raportat la realitățile sociale cărora li se suprapune întreaga creație beniuciană.” □ Fragmente din romanul *Regele pălăriilor* de Ion Lungu și poeziile *Memento* de Nicolae Tăutu, *Sonet*, de Ion Pop și *Ecou din Marlowe*, de Aura Anton asigură momentul de creație literar-artistică al acestui număr. □ În cadrul rubricii *Creație și actualitate* Al. Arbore realizează un interviu cu prof. Al. Dima, membru corespondent al Academiei. Tematica dialogului vizează rolul și funcțiunea criticii, problema obiectivității în domeniul istoriei literare, caracterul creator al criticii.

24 martie

• [„Scânteia”] Aurel Baranga semnează articolul *Metamorfoza năravurilor*: „Ca și binele, nici răul nu rămâne veșnic împietrit în substanța și înfățișarea lui. Evoluează. Sub presiunea vieții, necruțătoare în sancțiuni, răul se rafinează, obligat la travestiuri subtile de o incredibilă fantezie. Zgârcitul, așa cum l-am apucat de pe vremea lui Hagi Tudose și Harpagon, se demonstrează schematic în harta lui psihologică. (...) Demagogul și-a câștigat în imaginația noastră un loc imuabil grație geniului caragialian, care i-a făcut portretul: Cațavencu, Gălăgiosul, agitatul, panglicarul, neobositul Cațavencu, Demagogul contemporan, atent la nuanțe, sensibil la efecte, îl cunoaște și el și știe că tiradele umflate nu mai prind. Cațavencu se travestește uneori în demagogul laconic. (...) Cațavencu s-a urcat la tribună și împovărat de responsabilități morale n-a spus decât atât: „tovarăși, nu uitați: grija față de om“. Că paraziții puși în discuție sunt departe de această noțiune, că acțiunea lor nefastă lovește în viața celor care muncesc, n-are pentru Cațavencu nicio însemnătate. Se urcă la tribună și strigă concentrat, într-o oratorie redusă la esență, dar nu mai puțin primejdioasă. A apărut deci tipul de Pristanda, „demn“ care nu se mai apleacă până la pământ cu un smerit, „să trăiți“, care dimpotrivă afișează o demnitate cordială, ispitit chiar să aibă opinii personale. Asta în public. În particular însă, e mai periculos decât Pristanda, fiindcă e mai acoperit, mai pernicios decât modelul său clasic și este infinit mai abil. Ca și binele, nici răul nu rămâne veșnic împietrit în substanța și înfățișarea lui. Viciile evoluează. Sub presiunea unei societăți care nu le îngăduie, care le sancționează și reprimă, se rafinează și se travestesc, folosind măști de o incredibilă fantezie. Și cred că e de descifrat în această zbatere disperată a lor două elemente: îndârjirea viciilor de a persista, dar și veghea responsabilă a oamenilor, a societății, obligația de a le surprinde și demasca dincolo de orice grimă, perucă sau veșmânt”.

- [„Contemporanul”, nr. 12] Adrian Marino publică *Valoarea poeziei populare*. „A citi folclorul cu ochi proaspeți nu-i este dat oricui. E un domeniu de mare atracție pentru scheme și clișee și trebuie să fii o personalitate cu totul independentă ca să îndrăznești să le rupi și să le înlocuiești cu o nouă viziune scoasă din substanța textelor, pe deasupra numeroaselor convenții acumulate de-a lungul anilor”. În acest sens, Adrian Marino identifică două cărți memorabile: *Estetica basmului* de G. Călinescu și *Antologie de poezie populară* alcătuită de Lucian Blaga în 1954 și publicată postum, în 1966. Referindu-se la antologia lui Blaga, Adrian Marino constată că „poetul și-a construit o antologie foarte selectivă, în spiritul strict al concepțiilor sale și poezia noastră populară vine să-i dea argumente în puncte de esență”. □ *Un volum de critică* se numește cronică literară pe care Nicolae Manolescu o face cărții *Scriitori moderni*, de Ion Negoițescu. Autorul „e un erudit paradoxal în sensul că erudiția lui cea mai vizibilă e una estetică. Gândite așa, eseurile nu au creștere și descreștere, nu devin niște drame de idei și se poate spune că autorul procedează în felul lui Hogaș, întocmind un jurnal de călătorie prin literatură, care poate începe oriunde și se poate sfârși oriunde. Stilistic, atitudinea se traduce prin rafinament și adesea, prin prețiozitate pentru că în relatare intră și preocuparea de frumusețe a stilului. Este stilul retoric în critică”.

25 martie

- [„Scânteia”] În cotidianul partidului apare fragmentul din piesa într-un act *Seara târziu în tipografie*, de Al. Mirodan: „București, război, anul 1943, toamna, seara, seara târziu. Ne aflăm în tipografia ziarului „Clipa“. Ultimele telegrame „Radar“ venite de la redacție merg la tipar, corectura este în stare de alarmă. (...) Secretarul de redacție al ziarului „Clipa“, Ion Paveliu, citește ultimele telegrame de acasă păstrând câteva doar mai importante: celelalte la coș”.

- [„Cronica”, nr. 12] Alături de fotografia sculpturii *Țăran din 1907* aparținând lui Emil Ruși, apare poezia *Balada împușcaților – la ‘907 –* scrisă de Radu Cârnci: „Suntem aici, la marginea câmpiilor, dedesubt,/ încălzim rădăcinile grâului, să crească/ aici suntem, pe unde trec pâraiele spre lumină/ și le limpezim cu răcoare, de lacrimă/ suntem aici, sub drumuri, la marginea satelor.” □ Apare articolul scris de Al. Andriescu, intitulat „*Noua direcție sau critica normativă*”, în care afirmă: „Primul punct înscris în programul „noii direcții” patronate de Nicolae Balotă cere „demitizarea” criticii literare. Operația a început deja cu cel mai primejdios „mit”, după părerea eseistului de la Oradea, personalitatea critică a lui G. Călinescu. „Mai primejdios e când criticul mitizează personalități. Admirația pentru critica lui G. Călinescu nu poate îndritui un cult al său.” □ *Cronica literelor* cuprinde poeziile: *Băieții se înalță* și *Cântec*, de Gabriela Melinescu, *Până la malul...*, de Elena Cătălina Prangati și *Elegie*, de Daniel Lascu. □ Ștefan Oprea publică un fragment din piesa cu același titlu, *Constelația ursului*. □ Demostene Botez scrie articolul

„Scrisorile lui Panait Istrati”: „Scrisorile lui Panait Istrati sânt atât de bogate în revelații, adevăruri, confesiuni, elemente de viață, concepții și atitudini, încât mi se par în totalitatea lor ca un roman extraordinar, în care personajul principal este el. Un adevărat roman autobiografic și în același timp cel mai pătrunzător studiu al propriei sale opere.” □ Secțiunea *Cartea* prezintă, sub semnătura lui Constantin Crișan, *Gheorghe Tomozei*, „Poezii” și *Horia Pătrașcu: „Întunericul și profesoara de pian”*, de Florin Faifer. □ Ancheta cronicii prezintă articolul lui Gheorghe Grigurcu, *Contemporaneitate și univers artistic*. □ La rubrica *Răsfoind vechi reviste ieșene*, Ilie Dan scrie articolul *Autografe*, în care prezintă autografe speciale aparținând scriitorilor: Otilia Cazimir, Mihai Codreanu, G. Ibrăileanu, Ionel Teodoreanu și G. Topîrceanu. □ În cadrul rubricii *O carte pe săptămână*, I. Sârbu publică recenzia „*În absența stăpânilor*”: „În romanul lui Nicolae Breban sânt demontate, cu ajutorul unor instrumente de mare precizie analitică, stări psihologice cu aparențe de stabilitate și de configurație definitivă, pe lângă acre judecata comună e gata să treacă indiferentă, nutrinđ iluzia că se află pe un teren impropriu oricărei noi descoperiri.” □ În cadrul rubricii *Correspondență literară*, Horia Zilieru, în care face o trecere în revistă a unor poezii aparținând lui Radu Zaharescu, Mircea Cristea, Ion Negescu, Petre Anghel, Doru Schimbischi, George Gavrilescu, Sorin Vengeur, Simion Alexandru, Ion Dragomir, George Mihai, Mihai Leonescu, Virgil Penescu, autori neconsacrați.

• [„**Flacăra**”, n.13] Eugen Frunză publică, la rubrica *Carnet de scriitor*, textul *Zău că e cazul!*, iar P. P. Panaitescu răspunde, la rubrica *Cititorii întrebă*, unei scrisori care avea ca scop aflarea amănuntelor din opera lui Grigore Ureche: „Față de cronicarii moldoveni din veacurile XV și XVI, Ureche reprezintă un vădit progres, el scrie în limba țării și nu în slavonește, limba bisericii. Pentru a putea scrie istoria țării în românește, el nu avea modele din traduceri cărților bisericești, al căror stil nu era potrivit cu avântul evocărilor istorice. Este nevoit deci să se adreseze limbii populare vorbite, ca să poată descătușa stilul unei noi literaturi. Talentul său nu este numai de povestitor, ci și de evocator.” □ La rubrica dedicată aparițiilor editoriale, se anunță publicarea cărții *Oameni care au fost*, de Nicolae Iorga, într-o ediție îngrijită de Ion Roman, cuprinzând „o amplă selecție din publicistica marelui scriitor, prilejuită de evocarea unor personalități din trecut.”

• [„**Luceafărul**”, nr. 12] O cronică literară la volumul *Însemnări despre proză* de Virgil Ardeleanu scrie M. N. Rusu arătând că motivul pentru care această carte se citește cu interes este „adevărul critic – unul nud”. Un adevăr al judecății de valoare; o judecată de valoare adevărată, nesofisticată și – mai rar – confirmată de timp, iar atâta cât contează, și de opinia publică (ori scriitoricească) mărturisită sau nemărturisită”. Autorul, „lucid”, „nu se ferește să pronunțe adevărul care nu se codește în a formula obiecției chiar și unor cărți semnate de personalități ca Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Mihai

Beniuc sau unor scriitori cu mai puține volume, dar nu cu mai puțin talent: D. R. Popescu, Fănuș Neagu, Ștefan Bănuțescu, Alecu Ivan Ghilia, Nicolae Velea, Ion Lăncrănjan, Nicolae Breban, V. Rebreanu etc. Pe altele nu se sfiește a le invalida viabilitatea a le evidenția ori mediocritatea, ori superficialitatea, ori inconsistența (*Al cincilea anotimp*, *Terra di Siena*, *Făgăduieli*, *Orașul cu blesteme*, *Noaptea tovarășilor mei*, *Stăpânii*, *O plimbare cu barca*, *Moștenirea*.) Deci V. Ardeleanu n-are aprehensiuni. (...) Criticul ține desigur, la rândul lui, să-și releve propria personalitate, nu să se substituie personalităților discutate. (Obicei și al unor monografii sentimentali). Criticul știindu-se investit cu personalitate când este loial cu sine însuși, am spune, paradoxal, mult mai mult decât cu autorii care uneori, „firi sensibile”, trebuiesc „menațați”. Dimpotrivă, sensibilitatea (creatoare) a unui autor sporește când i se arată în alb-negru adevărata sa fizionomie artistică. Pe scriitorul autentic acest gest îl stimulează, îi oferă repere, îi facilitează înțelegerea propriilor sale limite. (...) Așadar, de unde convingerea că spiritul critic (indiscutabil prezent) al lui V. Ardeleanu nu cedează prejudecăților de orice fel? Un prim argument ar fi modalitatea sa analitică. Un altul, gustul său literar aproape infailibil, reacționând repulsiv la mediocru, la tern și la artificial. Toată această carte putând fi interpretată și ca o demonstrație în favoarea acestei calități imponderabile dar și ca una care ar vrea să ilustreze raportul de cauzalitate dintre gust și modalitate, dintre modalitate și gust. În cazul lui V. Ardeleanu nu ne preocupă care pe care se determină ori prevalează, ci faptul că ambele funcționează armonios. Că una derivă din cealaltă, fuzionând. (...) Metoda sa critică, fără a fi în amănunțime și cu sulețe elaborată, constă într-o operație, i-am spune, medicală de „palpare” a operei, o încercare de a se convinge „tactil” și intuitiv că are în față organisme vii, somatice, și nu fantome; că, anume porțiune e sănătoasă, iar cealaltă malignă; și că opera este un univers în mișcare și nu o scenă turnantă. De aici obsesia criticului în a (și se) convinge că personajele sunt verosimile, autentice, că logica lor intrinsecă determinată de conexiuni etice, psihologice, sociologice, acționează implacabil; de aici acele detaliate fișe de reconstituire a personajului, de confruntare mentală parcă, a acestora cu acelea posibil alcătuite de autor la geneză. Este un procedeu interesant, persuasiv, e drept costisitor, și care cere răbdare și migală reflexivă. Dar nu se poate ca din premisele desfășurate de critic, ca din recompunerea sistematizată (analitic) a eroului și figurației, să nu conchizi cu el (în dese ocazii), că personajul e verosimil sau artificial, că devenirea lui este justificată sau nu, că este o schemă sau o complexitate. De altfel, depistarea nemiloasă aproape obsesivă a schemelor, a rețetelor este un alt criteriu utilizat de Ardeleanu în investigarea operei. El fixează asupra ei o viziune regizorală, adică demontează ori radiografiază întreaga arhitectură a epicului (prin optica personajului!) încercându-i rezistența și imuabilitatea. (...) Nimic nu-i pare mai voluptos lui V. Ardeleanu decât a divulga contrafacerile, butaforia, graba fie în compunerea ansamblurilor, fie în

compoziția personajelor și nimic nu-i promulgă o satisfacție mai deplină decât atunci când eposul respectiv îi transmite senzația de trăinicie, „de trăit, de adevărat” de „cunoaștere dinăuntru” a lumii aparținând prozatorului. (...) În fine, V. Ardeleanu, putem conchide, este un analist în prim plan al caracterelor, al tipologiilor, critica sa fiind o critică sinergetică: aspirație a oricărui critic autentic. Ceea ce mi se pare însă că V. Ardeleanu n-a izbutit în totalitate să contracareze, în acest volum de debut, este deturnarea calităților, normelor spre manieră. Ea pare nu mai puțin o consecință a specializării, cât și una în care aceleași criterii de judecată și discutare a literaturii se transformă la un moment dat în schemă obsesivă, în decalc. Deci iată că ceea ce respingea la prozatori se insinuează și în tipul său de critică. Și, recunoaștem, nu numai la el. Forma aceasta de „manierism critic” este poate o răzbunare a propriilor noastre instrumente inventate. S-ar putea să greșesc. S-ar putea ca însăși rezerva mea să fie o „schemă”, un clișeu. Dar pericolul mai constă și în altceva: nu pot fi utilizate criterii egale pentru toți prozatorii. Unei schițe de Velea nu-i poți cere ca „senzația de trăit” să fie neapărat de aceeași natură și intensitate ca aceea produsă de *Groapa* ori *Moromeții*. Căci zona de formare, punctul de plecare a emoției poate să se producă și în altă regiune decât cea psihică, simpatetică sau să nu pornească numai de acolo. Poate ajunge însă aici. Terminologia estetică, de asemenea, nu mai poate fi aceeași. Se impun diferențieri, se impun alte concepte, chiar dacă criticul are oroare de emfaza stilului profesional (tehnic, abstract). Pentru că același registru critic și aceeași terminologie aplicată tuturor riscă nu atât să piardă individualitatea operei cât să n-o diferențieze, să n-o transmită. (...) Am însă convingerea că premisele critice stabilite de Ardeleanu în aceste însemnări dacă vor mai fi și teoretizate vor pierde din alura uneori prea senzorială, „gustativă”, dacă o pot numi așa, își va depăși „specializarea” tocmai prin schimbarea nuanțată și în complexitate a factorilor mobilizați în analiză; că monotonia inerentă unui registru critic deocamdată rezumativ, dar pe note esențiale, o va transforma într-o filozofie critică specială, categorială”.

26 martie

- [„Scânțea”] Despre *Echilibrul intelectual* și semnificațiile sale scrie Const. Ciopraga: „Progresul rapid în toate sectoarele activității creatoare e una din trăsăturile specifice ale fenomenului cultural contemporan. (...) Difuziunea largă a științelor în ultimul sfert de veac a schimbat însăși psihologia oamenilor în raport cu universul. (...) Ritmul cu care avansează știința, deschizând perspective altădată nebănuite, face imposibilă acum, în epoca ciberneticii și a zborurilor interplanetare, rămânerea la experiențele clasice. Statisticienii ne asigură că în majoritatea științelor aplicate, la fiecare cinci ani orizontul cercetătorului diferă sensibil de cel anterior. (...) Imaginea intelectualului, a specialistului și, în general, a omului de cultură contemporan trebuie să repre-

zinte o sinteză superioară de aptitudini creatoare; Un «eu» lipsit de sentimentul unității sale raționale, este expresia unui individ cu o falsă reprezentare a vieții, trăind într-o atmosferă înșelătoare”.

28 martie

• [„Scânteia”] Adrian Anghelescu scrie pe marginea *Semnificației unui debut*: „Acum aproape un deceniu, întrezărind ca deosebit de oportună o asemenea precizare, G. Călinescu distingea și sublinia necesitatea unei «critici a debutanților» arătând că din punct de vedere metodologic actul critic asupra unui scriitor consacrat trebuie să difere în mod virtual de cel exercitat asupra unei cărți de debut, rostul fericit al acestuia din urmă fiind de a reuși să descopere într-un tână «personalitatea incipientă», sau, atunci când e cazul, de a «explica începătorului cauza pentru care opera lui rămâne în totul ori în parte ineficientă». G. Călinescu propunea astfel o critică constructivă care nu trebuie să se confunde cu «obligativitatea caritativă a elogiilor». Am stăruit asupra acestor idei nu doar pentru a le sublinia odată mai mult temeinicia ci, într-un fel, pentru a le confrunta și raporta la unele aspecte concrete ale peisajului literar actual, a cărui îmbogățire și înnoire depinde, cum e și firesc, într-o mare măsură de afirmarea tinerelor condeie scriitoricești, în prezent tot mai numeroase și tot mai multe dintre ele aflate dincolo de pragul debutului editorial. Spunem «prag» deoarece, trebuie s-o recunoaștem, e necesar ca el să existe, iar de semnificația sa trebuie să fie conștient nu numai editorul, ci în primul rând autorul debutant. (...) Asupra unor asemenea aspecte ar merita desigur să reflecteze mai mult unii tineri nerăbdători să-și vadă cât mai repede ieșiți prima carte de sub tipar și împreună cu el poate și editurile câteodată excesiv de indulgente în lansarea unor volume mediocre, destinate de la bun început să dispară în anonim. În această privință nu poate fi pusă la îndoială uneori nici bunăvoința criticii care evită nu o dată să se pronunțe asupra lor. (...) Se uită totuși că o astfel de literatură poate la un moment dat să dezorienteze pe cititor, diminuându-i – ceea ce ar fi și mai regretabil – interesul pentru genul respectiv. Un rol important – am spune: preventiv – revine de aceea la începutul editurilor și îndeosebi colecției *Luceafărul* menită tocmai să depisteze, să încurajeze și să propulseze cele mai noi și autentice talente scriitoricești. Dintre volumele destul de numeroase apărute până în prezent în cadrul acestei colecții nu puține dintre ele, ca de pildă acelea ale lui Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ion Alexandru, Ana Blandiana, Grigore Hagiu, Adrian Păunescu etc., au vădit fără echivoc la data apariției lor (acum câțiva ani) astfel de «personalități incipiente», – sesizate și apreciate aproape unanim de critica literară – pe care evoluția lor ulterioară le-a conturat și mai mult. Dar alături de astfel de cărți, atestând însușiri literare neîndoielnice, tot în cadrul colecției au văzut și mai văd lumina tiparului o serie de volume mediocre, anunțând debuturi fragile și efemere. Volume terne ca *Primăvara cosmică* de Ion Acsan,

Vârsta cunoașterii de Adrian Mușiu,,Amiaza mării“ de Vera Lungu apărute cu ani în urmă nu au produs, în mod firesc, niciun ecou literar. Faptul riscă chiar să devină o regulă ca după câteva poezii modeste publicate prin revistele literare autorul să se simtă îndreptățit să solicite editurii retipărirea lor în volum. (...) Recunoaștem la unii dintre tinerii autori – și am aminti în acest sens volume ca acelea ale lui Mircea Ciobanu și Gheorghe Pituț – o serie de căutări interesante și fertile. Tendința de adâncire și diversificare a artei tematice se îmbină fericit la acești autori cu preocuparea de a folosi noi formule poetice, de a-și îmbogăți mijloacele expresive, atribuindu-le valori stilistice mai particulare. Ei depășesc în general nivelul unei poezii de început. Și unul și celălalt, folosind elemente imagistice și metaforice proprii, cultivă o poezie de meditație asupra unor sensuri de viață, cu semnificații simbolice și chiar filozofice. (...) Uneori circulă o poezie pretins «filozofică» produsă de obicei de șocul unor lecturi de ultimă oră, și acestea insuficient asimilate de autor. Izbește neplăcut în aceste cazuri impresia de artificios, de contrafăcut. Ea persistă și atunci când se rostesc în cadențe solemne nume de mari artiști cu intenția vădită de a produce efect, de a-l transpune pe cititor într-o atmosferă lirică oarecum mai elevată. Și, în acest caz, dăm peste astfel de versuri de o prețioasă banalitate: «Străzile urcă și coboară – melodie de Bach în prag de seară». Sau ca acestea extrase din același volum *Jocul anilor* al Mariei Bărbulescu, apărut de curând în colecția *Luceafărul*: «Păsările albe au plecat / c-un strigăt colorând pădurea. / Miroase a văzduh întunecat: / – Prietene, / să nu citim din Lancelot!» Poeziile autoarei, deși scurte sunt totuși lipsite de concizie, impresia de «făcut», de neautentic stăruind mai ales atunci când se recurge, pentru a se sugera o anumită atmosferă la bizarerii de felul: «pasărea albă», «pasărea galbenă», «muzică demonică», «muzica roșie» etc., a căror valoare simbolică nu se conturează de fel. Debuturi interesante, unele chiar promițătoare lasă să se întrevadă în schimb volume ca acelea ale lui Ion Pop, Rodica Iulian sau N. Prelipceanu. Ideea încrederii în permanențele umane, în tot ceea ce conferă măreție și sens vieții și stă la temelia lucrurilor durabile își află echivalențe lirice dominante în poeziile lui Ion Pop ce se resimt totuși pe alocuri de o oarecare prolixitate. Obiecția e valabilă și pentru unele din poemele fastuos imagistice ale lui N. Prelipceanu, contaminate pe alocuri, așa cum s-a observat, de o anumită «răceală parnasiană». În prefața la volum, Ion Oarcăsu sublinia cu dreptate progresul calitativ pe care autorul îl obține în poeziile mai pregnant inspirate din datele semnificative ale realității, recomandându-i un «simț mai accentuat al problematicii contemporane». Mottoul din Blaise Cendrars: «Nu vrem să fim triști / E prea comod / E prea ușor», ce însoțește una din poeziile lui Rodica Iulian ar putea sta ca un adagiu în fruntea întregului său volum, sugerându-i nota dominantă, aceea a unui optimism stenic, lucid, scutit de efuziuni factice, convertit în emoție lirică autentică. Ceea ce frapează însă deseori în poezia acestor autori – și observația nu e

valabilă numai în cazul lor – e faptul că în cuprinsul unui întreg volum, pe o temă sau alta, rareori se pot întâlni piese cu adevărat reprezentative, poeme memorabile care prin valoarea lor literară să se impună în conștiința cititorilor”.

29 martie

• [„**România liberă**”] Boris Buzilă recenzează, la rubrica *Mozaic literar*, volumul *Confruntări literare*, al lui George Ivașcu, în care criticul „Gazetei literare” își adună articolele cu un „sever spirit de selecție, alegerea urmând să cadă asupra acelor bucăți care definesc opțiuni, permanente, divulgă propensiuni constante, iau atitudine în problemele de bază ale literaturii”. Articolele acoperă o gamă largă de texte și de scriitori, de la Asachi și Anton Pann la Nicolae Labiș, Ion Creangă sau Garabet Ibrăileanu, și „este aici – afirmă recenzentul – o confruntare plină de pasiune și luciditate între noțiunea autentică de cultură, în accepția intelectualității înaintate, și formele sofisticate ale conceptului, dar, dincolo de acestea, celelalte coordonate ale volumului sunt date de confruntarea valorilor legitime ale literaturii noastre cu sensibilitatea contemporană”.

30 martie

• [„**Gazeta literară**” nr. 13] Fănuș Neagu publică nuvela *Doi saci de poștă*. □ Lucian Raicu semnează cronică la volumul lui Miron Radu Paraschivescu: „Redactate între anii 1937 și 1944 în vederea imediatei lor difuziuni în ziarele vremii, adaptate, deci, la primul nivel, necesităților momentului, reportajele și falsele reportaje grupate în *Drumuri și răspântii* (I. *Oameni și așezări din Țara Moșilor*; II. *Pâine. pământ și țărani*; III. *Peste inima țării*, revelează, de la început, o fecundă contradicție, un semnificativ paradox. Scrise cu un scop determinat, afirmat cu orgolioasă modestie, ele sunt animate de un veritabil mit al eficacității, de un suflu al activității, al angajării directe. Surpriza este de a descoperi portretul intim al autorului acolo unde te-ai aștepta mai puțin, chiar în această silită fugă din interior în afară, în ostentativa abandonare a eu-lui, în aspirația prea bătătoare la ochi de obiectivare, în voita ignorare a obsesiilor individuale. Scriitorul și-a impus să facă un reportaj de strictă consemnare a realităților exterioare, dar alunecările condeiului îl trădează divulgând fără voie un conținut prea energic reprimat, vibrația ființei lăuntrice, graficul ascuns al unei personalități cu marile ei fervori și neliniști. Procesul obiectivării prin scris, cu neocolirea celor mai vii accente participative, reprezenta o afirmare de fapt, maximă, a libertății spiritului, care se clarifica și se oglindea coerent – râvnind la dobândirea de criterii mai sigure, nesupuse arbitrarului egocentric – în raportarea la o realitate. «Scriu fiindcă văd, fiindcă aud, fiindcă nu sunt laș... Și aceasta însemnează că știu cine sunt, că mă cunosc» (Facla, 20 sept. 1935). Sunt cu aplicație consemnate, în

majoritatea acestor pagini de ardere discretă, rezultatele unor expediții prin țară, pornite, la inițiativa profesorului D. Gusti, de echipele studentești ale așa-numitului Serviciu social în care s-au afirmat încă de pe atunci fruntași ai generației noastre legați de popor și adânc angajați în lupta lui. (...) Rezistența acestor fugare pagini de reportaj, așternute fără nici o ambiție de creator și destinate parcă a se consuma în clipă, odată cu producerea și tipărirea lor în efemerele foi ale vremii, este de căutat oriunde apare, imediat reprimată, dar lăsând gravate semnele sale, flacăra interioară, tresărirea ființei morale. Autorul transcrie fapte, schițează tipuri, narează situații în sine de un interes trecător, dar izbutește să captiveze prin ceea ce ne lasă a bănuși dincolo de cuvinte, prin tresărirea conștiinței de dedesubt. Intuiești că redactarea echivalează cu un act de eliberare. Eliberare de obsesii lăuntrice, de o dramă obositoare a spiritului, de neliniști și îndoieli amenințătoare, de tirania unor presimțiri. (...) Scriitorul are aici, și numai aici, căci altfel își refuză în chipul cel mai aspru pornirea de a se confesa aerul că, în fine, ne va face să ascultăm o tulburătoare mărturisire. Are numai aerul: interdicția devine și mai severă: «Cartea aceasta este o carte despre mine». Dincolo de o sumară indicație, care în loc să reveleze taina o potentează, autorul nu-și îngăduie să meargă. (...) Lăsând intact din decență, și poate din superstiție, misterul, a început să vorbească despre altceva. În aparență, transferându-și atenția asupra lumii externe, dăruindu-se, angajându-se în atitudini active, s-a anulat pe sine, neliniștea, drama, îndoielile, obsesiile sale. Sacrificiu înșelător: nucleul secret, ireductibil, al individualității n-a dispărut, ei, convertindu-se în notații de obiectivă rigoare, comunică paginii scrise o enigmatică și încă durabilă lumină interioară. □ Un dialog între Ion Biberi și Al. Piru are loc. „Iscodit” asupra „credo-ului său critic, Al. Piru recunoaște că debutul său a fost „belicos, inclement”, fiind preocupat mai mult „să nu cadă pradă platitudinilor decât să afirme”. „Agresivitatea în critică nu rămâne nesancționată, pentru mine însă nu era decât un exercițiu de percepție obiectivă, pe cât posibil exactă. În compendiumul de *Istoria literaturii române* din 1945, G. Călinescu observa că mă preocupă „stabilirea valorilor” și că spiritul meu critic tinde la „construcție”. Am continuat activitatea de selectare sau numai de disociere a producției literare curente paralel cu cea de istoric literar, care a luat mai repede proporția unui volum în 1946, *Viața lui G. Ibrăileanu*, ce trebuia să fie urmată repede de studiul *Opera lui G. Ibrăileanu*, scris tot atunci, dar publicat abia în 1959. M-am bucurat de o recenzie din partea lui G. Călinescu, care-și vedea în fine măcar în parte confirmate „anticipațiile, de aprobarea cordială a colegilor de la „Jurnalul literar”, Adrian Marino și G. Mărgărit, și de o infirmare totală din partea cuiva care mă declara, ca biograf al lui Ibrăileanu, «un critic sub orice critică». Mai târziu, când am publicat o sinteză asupra literaturii române vechi, criticul și istoricul literar de prestigiu, Șerban Cioculescu, incomparabilul biograf al lui Caragiale și finul exeget al lui Tudor Arghezi, a

recunoscut, aducându-mi judicioase obiecții, că descind în istoria literară din critică, deși practicasem între timp critica intermitent. Din păcate, cu excepția lui Șerban Cioculescu, criticii se ocupă prea puțin de literatura română veche, așa că această activitate a mea, în prezent veche de mai bine de un lustru, nu-i neliniștește. Cât despre specialiștii literaturii române medievale, aceștia, nepracticând critica, sunt mulțumiți când sunt proclamat critic. Și acum, crezul meu critic. Înțeleg critica drept o îndeletnicire literară, constând în descoperirea și promovarea valorilor, fie că este vorba de opere actuale, fie că se raportă la opere aparținând trecutului, ignorate sau greșit interpretate altădată. Cum s-a spus atât de bine: nu poți fi critic fără perspectivă istorică, după cum nu poți fi istoric literar fără spirit critic”. Al. Piru face o serie de comentarii și cu privire la relația critică – istorie literară: „Deosebirea între critică și istorie literară nu sunt chiar, atât de mari pe cât par la prima vedere. În mod curent se spune că istoria literară se ocupă de opere din trecut, în vreme ce critica se aplică asupra operelor noi. Distincția între istoria literară văzută ca cercetare a înlănțuirii faptelor generale și reprezentative și critica înțeleasă ca studiu al faptului literar individual semnificativ trebuie înlăturată de la început, întrucât și istoria literară se ocupă în primul rând tot de fenomenul literar individual, pe care, numai după ce l-a definit ca atare, îl plasează într-o scriere, istorică. La drept vorbind, istoricul literar se ocupă tot de fenomene actuale, capabile adică să ne intereseze mereu, cu toate că nu mai sunt, sub raport strict cronologic, contemporane cu noi”. Luând în discuție și monografia critică, Ion Biberi este de părere că ea propune „o reconstrucție caracterologică și artistică totală, folosind deopotrivă, dar subliniindu-le însemnătatea relativă a amănuntului biografic infimizezabil, dar și a evenimentului hotărâtor, care a schimbat călăuzirea unei vieți; această viață este cuprinsă în datele ei ereditare; dezvoltate în condițiile întâmplătoare ale mediului, dar integrate într-o viață culturală generală. (...) Nici una din metodele de cunoaștere ale ființei umane, de la biotipologie la intuiția psihologică nu poate fi lăsată, la o parte de autorul de monografie, a cărui lucrare se încadrează, în fapt, printre încercările de antropologic psihologică și culturală. Criticul, autor al unei biografii, este în același timp un antropolog și un filosof al culturii. (...) O monografie este o biografie morală și artistică a unui creator, obținută de un cercetător dotat cu spirit de sinteză, care a folosit în această cercetare toate instrumentele”. Nepreferând un anumit tip de monografie, „întocmite în baza unei singure metode”, Al. Piru consideră că toate „metodele sunt bune dacă sunt aplicate cu talent, cu îndemânare și fără pedanterie. „Nu-mi displace nici eseul monografic, dacă nu e superficial sau prea tendențios. (...) Critica genetică urmărește să identifice în evoluția personalității artistului momentul ecloziunii creației care e rezultatul unui proces de selecție a formelor și însumarea lor într-o structură. (...) Ader din toată inima la punctul de vedere că monografia este o sinteză personală care nu exclude alte sinteze”.

• [„Tribuna”, nr. 13] La rubrica *Ex libris*, Victor Mihalca semnaleză câteva apariții editoriale: Cincinat Pavelescu, *Epigrame* (Editura Tineretului, 1966), Adrian Ghijiți, *Răleev*, Ed. Tineretului, 1965, col. *Oameni de seamă* și Eugen Boureanu, *Oameni de demult* (Editura Tineretului, 1967). □ În cadrul cronicii literare, Ion Oarcăsu scrie despre o poetă (Marta Bărbulescu), iar Ion Lungu despre cartea prozatorului Gheorghe Buzoianu. Pentru Ion Oarcăsu: „(...) poezia Martei Bărbulescu nu-și dezmințe sursa feminină: e vioaie, plină de grație, fără adâncime, vapoasă și animistică. Substanța și-o extrage din anumite voluptăți naturiste sau biologice. Poeta stă de vorbă cu natura, agrăiește anotimpurile, ori se miră că vremea trece ireparabil. (...) Stările de spirit evanescente o atrag, desigur, prin caracterul lor ireversibil. (...) Redus la funcția ei străveche, de prim contact cu elementele, poezia devine comunicare nepretențioasă, lung monolog rostit pe o scenă imaginară”. □ Cea de-a doua cronică are în centrul atenției volumul *O seară pentru mai târziu*, de Gheorghe Buzoianu despre care, se arată că „printre numeroșii prozatori debutanți în colecția *Luceafărul*, ocupă un loc oarecum aparte (...) nu prin insolitul procedeelelor sau al modalităților artistice folosite, ci prin efortul de a se încadra într-o direcție consacrată a prozei românești. În contextul tendințelor novatoare ale narațiunii, prezența volumului *O seară pentru mai târziu* se înscrie (...) pe o linie deschisă de fondatorii epicii noastre moderne. Obiectivarea lor socială și psihologică devine scopul declarat și urmărit cu insistență de autor. Accentul nu poate cădea pe noutatea mijloacelor și procedeelelor de transfigurare estetică, (...) ci pe noutatea conținutului etico-social, pe mutația valorică determinată de prefacerile condiției umane.” □ Pagina patru publică *Toamna*, o povestire inedită de Ion Agârbiceanu, iar la rubrica *Debuturi*, sunt incluse poeziile semnate de Mariana O. Bojan (*Fără lăutar, Fata cu părul de frunze, Ceas de orgă*) și de Doina Antonie (*Reflexele dragostei*). □ În cadrul rubricii *Creație și actualitate* ieșeanul Aurel Leon obține un interviu de la criticul și istoricul literar Constantin Ciopraga, la rândul lui universitar ieșean. Dialogul vizează analiza tendințelor manifestate în poezia actuală, opinii pe marginea reeditării unor lucrări mai vechi de critică și istorie literară, acțiuni ce ar trebui întreprinse pentru ca literatura română să fie mai cunoscută în străinătate, opinii despre activitatea revistelor din regiuni. □ Ultima pagină oferă traduceri ale versurilor semnate de Karl Vennberg (*Un fluierat*), Arvo Turtiainen (*Descult*) și Lassi Nummi (*Elegie*). Traducerea este asigurată de Vasile Grunea.

31 martie

• [„Contemporanul”, nr. 13] Al. Paleologul scrie despre Al. O. Teodoreanu. Dezamăgit pentru felul în care a fost reeditat volumul *Hronicul măscăriciului Vălătuc*, Al. Paleologu mută centrul de greutate al eseului pe evocarea personalității autorului: „un *frondeur*, un om de spirit de rară, ineputabilă vervă, un tandru zeflemist și un dandy fără morgă, emancipat prin autoironie.

(...) Vorbele de spirit, epigramele, veselia potatorică celebrată în proză și versuri practică notoriu cu un soi de jovialitate provocatoare au făcut din Al. O. Teodoreanu o figură legendară sub diminutivul „Păstorel” (...) A fost în felul lui, un înțelept. Așa cum proclama, a făcut în viață ce-a vrut și în artă ce-a putut, cu o probitate și o noblețe de mare stil”. □ Dragoș Vrânceanu publică la rubrica *Meridiane O perspectivă asupra lui Eugenio Montale*.

[MARTIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 3] Nicolae Manolescu este invitatul *Simultanului literar*, realizat de Maria Luiza Cristescu. Realizatoarea este interesată să afle dacă opțiunea între critică și literatură „este numai o problemă de talent”: „În primul rând, da: există o vocație, în poezie ca și în critică. Fără să ne întoarcem la dogmatismul maioreșcian, trebuie să admitem că nu pura întâmplare împinge pe cineva să se facă poet ori critic — chiar dacă, mai mult criticul, mai puțin poetul, vor păstra toată viața nostalgia, cel dintâi a poeziei, cel de al doilea a criticii. Când G. Călinescu, părându-i-se că «a renunțat la scris și renunțarea aceasta se cheamă critică», exclama: «S-a isprăvit... e de neînțeles — sunt critic», aparenta lui resemnare era de fapt o victorie. Pentru că ce altceva înseamnă a te realiza decât a te cunoaște și a avea îndrăzneala să cultivi în tine însuși posibilitățile cele mai profunde? Critica și literatura nu sunt numai două profesii oarecare: ele devin din când în când, un mod de a fi, de a te construi, de a te depăși. Cine înțelege literatura ca pe o odihnă a spiritului, acela nu e critic, e un diletant, după cum nu sunt critici erudiții neînstare să vadă viața operei, înălțându-se din molozul documentelor, sau, cum îi numea Iorga, «adunătorii tuturor nisipurilor». În acest sens, am fost totdeauna de partea celor care caută în critică o formă de viață. Ceea ce mă interesează la un critic (și nu fac de loc un paradox) e ingenuitatea, adică poezia culturii, după cum ceea ce nu poate lipsi unui poet este intelectualitatea, cu alte cuvinte, cultura poeziei”. ■ La solicitarea Mariei Luiza Cristescu și în urma distincției „foarte dure” făcută între publiciști, esești, pe de o parte, și cercetători pe de alta, N. Manolescu arată: „Probabil ați observat că am fost trecut printre cercetători... Și pentru că am vorbit de ingenuitatea criticului, credeți că tăgăduiesc cercetarea, munca? Ar fi o... ingenuitate. Eu nu văd însă o deosebire, decât dacă cercetătorul n-are talent, iar eseistul n-are informație, ceea ce e la fel de rău. În definitiv, e vorba numai de forma de comunicare, actul critic fiind în esența lui același. Și nici măcar nu e obligatoriu ca cineva să prefere tot timpul o singură formă: Călinescu a scris, cum se știe, despre Eminescu mai multe volume de cercetare migăloasă, cu aparat critic (fiind chiar bănuțat că a pierdut din vedere întregul!), dar și câteva eseuri, unde totul a fost absorbit într-un portret interior al poetului. Sau N. Iorga: cine nu știe ce înțesată de trimiteri este o pagină din istoriile lui literare. Totuși o mai puțin cunoscută azi „introducere sintetică” la *Istoria literaturii românești* (ținută drept curs, într-un

an, la Universitatea din București, același curs care fusese înainte al lui Ovid Densușianu și pe care-l întemeiasă, mi se pare, V. Alexandrescu-Urechia) aduce o pagină curată, o privire de sus, deși aceasta presupune un uriaș material pregătitor. Aceasta e cea mai concentrată istorie a literaturii române (de la început până imediat după 1900) — o imagine tulburătoare a destinului istoric al acestei literaturi. Nu este în ea nici o ostentație erudită, dar (și lectura noastră nu se lasă înșelată) o asemenea imagine nu putea rezulta decât dintr-o reflecție atentă asupra fiecărei opere în parte, asupra fiecărui document, asupra celei mai, aparent, neînsemnate știri... E adevărat că predilecția pentru studiu ori pentru eseu sunt uneori determinate de înclinații mai adânci. Pentru Iorga sau pentru Călinescu aparatul critic exhaustiv, darea pe față a subsolurilor cercetării este, din când în când, un exercițiu. Ei își cultivă plăcerea erudiției, voluptatea paginii dense de trimiteri. Dar la alții, aceasta poate fi neputință de a construi întregul. Adesea expunerea la vedere a fișelor de cercetare, considerarea tuturor amănuntelor, chiar dacă unele sunt moarte, e un mod de a ascunde lipsa de vocație. Căci există, când studiul critic, istoric, e creație veritabilă, atmosferă interioară a textului pe care citările dese, indicarea surselor, ar distruge-o. Al. Odobescu, ne spune că pentru *Istoria...* cunoscută, Bălcescu a consultat «mai mult de 225 scrieri vechi și moderne în felurite limbi» și mi închipui că n-a stat nimeni să numere și toate documentele mărunte. Pentru epoca aceea și pentru împrejurările dramatice în care a fost scrisă cartea, informația este uimitoare. Și cu toate acestea nu se vede nimic: *Istoria* lui Bălcescu e un eseu. De-ar fi încheiat-o, Bălcescu ar fi pus, nici vorbă, la sfârșit bibliografia (cum a pus la sfârșitul altor studii), pentru liniștirea scrupulelor noastre științifice. Ce concluzii să tragem de aici în legătură cu esul sau cu studiul doct? Orice critic simte din când în când nevoia de vigoare și de puțină erudiție, dar nu cu alt scop decât acela de a-și lua provizie (materială și morală) pentru un nou zbor”. ■ Despre preferința multor critici tineri, care au debutat în cronică literară, pentru literatura clasică, Manolescu găsește o explicație: „O literatură privită prea îndelungă vreme numai în realitatea ei actuală, imediată, devine obositoare și atunci cronicarul caută legăturile cu trecutul, are nevoie de sentimentul tradiției. Valorile prezente nu sunt niciodată limpezi și întoarcerea la literatura anterioară clarifică impresiile noastre, ne dă, nu garanția, dar speranța, că nu vedem confuz. Este deopotrivă necesară și altă întoarcere: spre literatura străină (și nu, cum se spune și cum se cheamă catedrele respective de la universități, literatura universală, pentru că în aceasta intră și literatura română). Am în vedere lecturi, dar și atitudini active: un critic trebuie să încerce să scrie și despre autori sau cărți străine. Așadar, cu toate că o anume specializare e inevitabilă, un critic adevărat trebuie să poată scrie despre orice. Dar (îmi permit o paranteză) s-a ivit o specie curioasă de specialiști care se consacră, de exemplu, literaturii germane, engleze etc. Ei n-au comis niciodată nici un rând

despre literatura română, nu sunt în stare să facă o analiză sumară pe un text accesibil oricui, în schimb sunt gata în orice clipă să scrie studii despre toți marii autori străini ! Mania compilațiilor, în critica literaturii occidentale, e mai puternică decât era mania traducerilor pe vremea «Daciei literare». N-ar fi de loc rău dacă revistele (și în special cele adresate tinerilor, studenților, ca «Amfiteatru») ar comenta sistematic aceste cărți, spre a evita confuziile. (...) Criticii tineri fac istorie literară pentru a găsi o perspectivă mai solidă, alteori pentru că vor să-și pună la încercare talentul și în fața operelor complexe ale trecutului. Acestea sunt motive ideale dar mai sunt și altele, vai, mai delicate. Tot mai des se observă la criticii tineri semnele unei decepții premature. De obicei un tânăr e generos, entuziast, gata să ia totul de la capăt. Această bună credință se lovește, adesea, brutal, de (să le spunem așa) conveniențele și inconvenientele vieții literare. Unii rezistă eroic, alții se dau bătuti. Retragerea în istoria literară se întâmplă să reflecte tocmai această înfrângere. Inconveniențele sunt de mai multe feluri. Iată un exemplu evident. Se face frecvent în presa literară românească o confuzie, pe care o semnală E. Lovinescu mai demult, între spiritul polemicii și spiritul pamfletar. Confuzia a determinat o adevărată intoleranță a scriitorilor noștri la critică, la polemică. Sunt scriitori care nu suportă să li se facă observații, sunt critici care nu lasă nici o obiecție fără răspuns. Acestea sunt însă slăbiciuni vechi de când lumea și ele n-ar deveni stânjenitoare dacă n-ar fi susținute și altfel: viața literară amenință să fie sfâșiata de polemici în spatele cărora nu mai sunt nepotriviri de idei, ci un cu totul alt soi de interese. Când un scriitor e iritat de o critică și răspunde, lucrul e oarecum firesc (deși arată o anume lipsă de demnitate). Dar când scriitorul dispune de o revistă și de un cerc de prieteni, iritarea lui se preface în campanie contra imprudentului. Și alte reviste se atașează (pentru că interesele au proprietăți magnetice) și atunci indispoziția scriitorului devine un fenomen... Dar să dau și un exemplu concret. Acum aproape doi ani a început în presă o discuție despre critică, utilă și probabil cerută de starea criticii, de vreme ce a antrenat numeroși combatanți și a făcut să se vorbească despre anul 1960 ca despre un an al criticii. Nimeni (nici chiar aceia care, neputând provoca discuții, le socotesc, pe cele provocate de alții, zadarnice) nu va tăgădui că emulația de azi în critică, vioiciunea opiniilor se datoresc acestei lungi discuții. Dar, iarăși firesc, multe reputații au avut de suferit, și nemulțumirile acumulate încep să iasă la iveală într-un chip supărător. O dovadă este curentul anticălinescian din ultimul timp. Am explicat altădată că, în fond, călinescianismul este o noțiune, un simbol al luptei contra inerției în critică. Nu e de mirare că cineva (care nefiind nici călinescian, nici necălinescian, s-a făcut anticălinescian) crede că acest *călinescianism* e o diversiune, dar e de mirare cum un critic serios și informat, ca N. Balotă poate scrie despre G. Călinescu ceea ce a scris în «Familia» În definitiv, chiar dacă N. Balotă nu e călinescian (și nu trebuie să fie neapărat), chiar dacă nu datorează nimic lui Călinescu

(ceea ce nu e la fel de sigur) mi se pare foarte curios ca el să nu știe ce datorează tuturor eforturilor puse sub semnul călănescianismului, luptei împotriva prejudecăților, a platitudinii și uniformității în critică, împotriva sociologismului. Numai că – și aceasta e partea cea mai proastă – anticălănescienii au inventat un fel de grup călănescian (care etc.) spre a motiva propria lor reacție solidară și-au prefăcut o polemică utilă într-un conflict armat. Ei nu apără niște principii, ci niște interese, adică dreptul lor de a trăi, ca mai înainte, nesupărați la adăpostul mediocrității. Toată supărarea vine din lezarea acestui drept moștenit din tată-n fiu încât părea la un moment dat inalienabil”. Acordând un rol „hotărâtor” criticii în viața literară, Manolescu consideră că „Nu vom avea literatura pe care o visăm atâta timp cât critica nu-și va putea exercita absolut nestânjenită oficiul. Lipsa de spirit critic (ceea ce e altceva decât critica) se explică prin acest climat, de care vorbeam, de neîncredere în critică. Ar trebui, de asemenea, nu numai ca revistele literare să fie încredințate unor critici, dar să avem o revistă de critică. În absența unei direcții sigure, avem impresia că vorbim în deșert”.

• [„Argeș”, nr. 3 (10)] Aglomerare de poete, poeți și poezie în acest număr. Sunt reprezentate toate vârstele/ generațiile, regionale sau naționale, cu sau fără o recunoaștere valorică obținută de la instanțele criticii literare. Din opera inedită a lui Vasile Voiculescu, este publicată poezia *Populară*. Pe prima pagină apar poeziile *Saturnală*, de Victor Eftimiu și *Meridiane*, de Valeriu Anania. Este reluată o poezie de Nicolae Labiș, fără titlu. □ Alți autori de versuri sunt: Dan Rotaru – *Slavă acestui popor*, Nicolae Radu, Ioana Bantaș, Ion Adamescu, Marian Stoica, Maria Constantinescu, Floru Mihăescu – *Memento dac*, Elisabeta Niță, Stanciu Aluniș, Alexandru Giugulea, George Cristea Nicolescu, Mircea Meleșteu, Ludmila Ghițescu, Rodica Voicu, Octav Pârvulescu, Otilia Nicolescu. □ Proză semnată de Doru Moțoc se intitulează *Un sentiment ciudat, la amiază*. ■ Amănunte și informații insolite despre Urmuz, trimite pe adresa redacției sora scriitorului, profesoara Eliza V. Vorvoreanu. Ea oferă detalii despre autorul *Paginilor bizare* și familia acestuia, ca și despre susținerea de care s-a bucurat din partea unor confrăți, precum Tudor Arghezi. □ *Convorbiri literare, expresie a spiritului critic* este titlul articolului lui Gabriel Țepelea, apărut cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la apariția primului număr al publicației. Concentrându-se pe activitatea criticului Titu Maiorescu, autorul explică esența și metoda scriiturii acestuia: „Recunoscându-le meritele pe plan național, Titu Maiorescu nu se sfiește să atace originalitatea operei lui Șincai, pretinsa extirpare a dacilor din istoria lui Petru Maior, analogismul pumnist sau asimilarea dreptului român cu dreptul roman din doctrina juridică a lui Bărnăuțiu etc. (...) Una din laturile pozitive ale activității lui Titu Maiorescu de la «Convorbiri literare», care se cere subliniată, este concepția sa despre spiritul critic. «Critica, fie și amară, numai să fie dreaptă», scria Titu Maiorescu în *Direcția nouă*, «este un element neapărat al

susținerii și propășirii noastre și cu orice jertfe și în mijlocul oricâtor ruine trebuie întâmplat semnul adevărului»”. De asemenea, în accepțiunea lui Gabriel Țepelea, Maiorescu este precursorul criticii de secol 20 care a dus la aprecierea unor autori precum Eminescu, Caragiale sau Slavici. Concluzia invită la un exercițiu de imaginație: „Pragmaticul Titu Maiorescu și-a dat seama de cea mai stringentă necesitate a unei culturi fără o antecedentă clasică, intrată în contact direct cu involburările romantismului european: formularea unor puncte de reper ale unor criterii de ierarhizare a valorilor. Dacă punctele de vedere elaborate odinioară de Maiorescu au fost ulterior amendate sau completate, nimeni nu poate contesta, privind lucrurile prin prismă istorică, *soliditatea și oportunitatea* celor mai multe dintre ele. Este suficient să ne întrebăm ce ar fi însemnat cultura noastră fără Maiorescu, pentru a-i găsi adevăratul loc în istoria acestei culturi”. □ Rubrica *Bilete de papagal*, apare în această săptămână cu titlul *Aduceri aminte*. Tudor Arghezi îl evocă pe fostul său prieten Cazimir Belcot, actor de teatru. Scriitorul povestește că frecvent apărea și Constantin Tănase în cercul pe care cei doi prieteni îl frecventau. Mai mult, afirmă: „Cariera lui Tănase a fost făcută întreagă în casa mea, de Belcot. În gravitatea lui de actor, Belcot ajungea să apară pe scenă ca sala întreagă să râdă. Ținuta lui avea un umor neîntâlnit la nici un alt actor. Un gest, o mișcare, erau capodopere de haz. (...) Marea noastră tovărășie trebuia să fie ruptă și îmbucătățită de evenimente. Ori și cum, izbânda socialismului și pentru Dem. Teodorescu, pizmuit și înlăturat din presa activă, ar fi fost o mare bucurie dacă nu murea la netimp”. □ George Zbârcea semnează articolul *Reîntâlnire cu Hemingway*. „Neliniștit și neliniștitor prin opera sa inegală, dar încheiată cu acordul perfect al romanului *Bătrânul și marea*, Ernest Hemingway continuă să preocupe, ca om și ca fenomen literar deopotrivă, opinia publică din patria sa și din lumea întreagă. Cărțile sale *În vremea noastră*, *Adio, arme*, *Moarte în după-amiază*, *Cui îi bate ceasul*, *Dincolo de fluviu și printre copaci* au fost scrise parcă anume ca să dea posibilitatea criticilor literari de a-și încerca perspicacitatea descoperind în ele relațiile dintre romancier și viața pe care a trăit-o, modul de transpunere a realității brute în ficțiunea artistică.” □ Bibliografia traducerilor lui Hemingway în limba română, întocmită de Paraschiva Manu, apare în continuarea articolului lui George Zbârcea.

• [„Astra”, nr. 10] Sub semnul comemorării răscoalei de la 1907, Gherghinescu Vania publică poeziile *Așteptare*, *Pregătiri*, *Flăcări*, *11.000*, *Nu s-a-nțeles*. □ În *Interviul* pe care prozatorul Nicolae Breban îl acordă revistei, acesta vorbește despre noul său roman, *În absența stăpânilor*, și despre proza actuală, afirmând că este interesat mai puțin de tipologia personajelor și mai mult de „ce se poate face nou în roman”. În acest sens, evidențiază importanța „metaforei epice”, a prozei-eseu, a motivelor extra-epice, „de tip melodic”, ca de pildă „motivul cuplurilor de același sex” – mamă-fiică, tată-fiu, „motivul somnului”, al „contemplării somnului” etc. Mărturisind că se simte atras de

„analiza de introspecție”, romancierul crede că „se poate vorbi – la noi – de o foame a analiticului”, a „comentariului intelectual”. □ În articolul lui Ovidiu Drimba despre scriitori și editori, studenți și profesori, traduceri și proiecte, este evidențiată importanța „studiilor și traducerilor din literatura universală”, corelativ faptului că „primordiala condiție a valorii și dezvoltării unei literaturi este valorificarea tradiției și a realității naționale, sociale și morale, proces pe care cunoașterea literaturii universale vine să-l stimuleze, căruia îi oferă exemple de expresie artistică”. Arătând că a predat spre publicare, la Editura didactică și pedagogică, a doua ediție a *Istoriei literaturii universale*, și că lucrează la manualul de literatură universală pentru clasa a XII-a, Ovidiu Drimba subliniază faptul că „orice scriitor ar trebui să cunoască bine cel puțin o limbă de mare circulație culturală”. □ În articolul comemorativ *Ovidiu Papadima despre Octav Șuluțiu* se face o scurtă biografie a celui de-al doilea, începând cu faptul că ambii, Papadima și Șuluțiu, au fost studenți ai Facultății de litere și filosofie din București. Criticul dispărut dintre cei vii, Șuluțiu, s-a remarcat în cadrul seminariilor de literatură română, și ca protagonist al discuțiilor publice organizate de Institutul de literatură condus de Mihail Dragomirescu. Criticul literar Octav Șuluțiu a dovedit, ulterior, o „largă informație în domeniul literaturilor străine”, o „mare onestitate a opiniilor, izvorâtă din gravitatea cu care trata misiunea criticii”. Prima lui carte a fost romanul *Ambigen*, publicat în 1935, urmat, în 1939, de „romanul de aventuri sufletești”, *Mântuire*. Prima carte de critică, *Pe margini de cărți*, conține studii despre Eminescu, Iorga, Arghezi, Blaga, Gib Mihăescu. De asemenea, a prefătat volumul Sandei Movilă, intitulat *Fruct nou*, din 1948. În concluzie, „Octav Șuluțiu s-a aplecat întotdeauna atent asupra substanței sufletești, asupra atitudinii în fața vieții pe care o aduceau cărțile despre care scria”. □ *Cronica literară*, semnată de Voicu Bugariu, propune, sub denumirea *Autonomizarea metaforei*, o analiză a *Antologiei de poezie populară* a lui Lucian Blaga. Evidențiind faptul că „încrederea pe care Blaga o avea în posibilitățile metaforei era nelimitată”, cronicarul literar afirmă: „concepțiile ținând de gnoseologie, al căror specific neasimilabil azi nu mai este nevoie să-l subliniem, dar și o structură de poet dictau această preferință pentru o formă de cunoaștere ce revelează dar și încifrează”. În ceea ce privește *Antologia de poezie populară*, aceasta este „rod al unor laborioase acțiuni de selectare” și „dorește, în intenția alcătuitorului ei, să illustreze principiile enunțate în scrierile teoretice, să dea o măsură practică a spiritualității creatoare a poporului nostru”. Apreciind selecția operată de Blaga, corelativ faptului că „ipostazierea stărilor sufletești specifice poporului nostru în creația sa poetică este exemplificată prin piese de o concentrație și acuratețe cristalină”, cronicarul literar crede că „viziunea lui Blaga tinde să absolutizeze una dintre laturile contradictorii ale unei posibile definiții a satului românesc” – „satul-eleat”. Însă, „inexactitatea că satul românesc trăiește într-o încremenire de două ori

milenară se transformă într-un tulburător lirism dacă ne referim, de pildă, la identitatea atemporală pe care Blaga o atribuie dorului”. Chiar dacă „Antologia este concepută în mod vizibil spre a ilustra anumite teze anterioare de filozofie a culturii, ea se dovedește capabilă de viață proprie. Metafora își arată nesupunerea și, ca și în alte rânduri, taie legăturile ce o subordonau ideatei teoretice”.

□ În articolul *Profunzime și platitudine*, I. D. Topolog propune niște *Însemnări asupra contextului nelegat în poezie*, pornind de la studiul lui Tudor Vianu, *Contexte legate și nelegate din punct de vedere stilistic*, publicat în „Limba română” nr. 3, 1956. „Legarea” paratactică i se pare a ilustra „tendința spre sinteză a limbii poetice”, prin „scuturarea de podoabe”, începută „de la Eminescu încoace”, și continuând cu Blaga, Arghezi, Călinescu, Barbu, Labiș etc. Corelativ epocii – caracterizată de o „uriașă mișcare materială și spirituală”, „exprimarea poetică se dinamizează”. „Vitalitatea stilistică” astfel rezultată este remarcată în ciclul de poeme blagiene *Pașii profetului*, în poezia lui Doinaș, care „împrumută recuzita altei arte”, sculptura, „încercând să construiască un peisaj de vară ca pe un dar de lumină și culoare”, ca și în poezia lui Nichita Stănescu, care „mizează pe asociații simbolice”.

□ Gherghinescu Vania îi dedică epigramistului Cincinat Pavelescu o *Evocare*.

□ Paul Constant semnează articolul *Model de sinceritate artistică*, dedicat tot lui Cincinat Pavelescu, în care afirmă că „poetul nu s-a ridicat niciodată pe baricadele revoltei explozive, iar poezia lui nu erupe în accent fulminant de manifest”. Însă, „permanentul contact cu realitățile crude ale societății burgheze a așternut un fond de tristețe peste întreaga suferință, determinând în același timp nota caracteristică a liricii sale, compasiunea”. A fost „prieten și confident al tuturor îndureraților”, și, totodată, „un mare visător”, care „a scos din banii proprii «Brașovul Literar»”. Pe ansamblu, „universul literar al lui Cincinat Pavelescu poate fi rezumat la două dimensiuni precis conturate în întreaga sa creație: frumusețea naturii și, în mijlocul ei, suferința oamenilor”.

□ Într-un grupaj de poezii ale Lianeii Corciu, care a scris 18 poeme și a tradus încă 9 poezii ale lui Paul Celan, descoperită și recomandată spre publicare de Gherghinescu Vania, sunt publicate: *Ce-mi spui?*, *Vino*, *De ce?*, *Compasiune*, *A trebuit*, *Credeam...*

□ Paul Antim publică *Două proze științifico – fantastice*.

□ Un grupaj de poezii cuprinde poemele: Șt. Aug. Doinaș, *Toamnă*; Létay Lajos, *Poezie și realitate*; Szemplér Ferenc, *Gata de zbor*; Viorica Mureșan, *Într-un fluier*; Haralambie Țugui, *Adolescență*.

□ Un alt grupaj de versuri reunește poeți sibieni precum: Marin Tarangul, *Întunecatele Parce*; Victor Nistea, *Cerb hăituit*, *Singur*, Mircea Avram, *Seară tristă*; Natalia Pătărău, *Inscripție simplă*; Victoria Mina, *Între vii și ape*; Sandu Nicolae, *Joc ireal*; Roman D. Toma, *Adolescență în alb*; I. M. Mățău, *Zbor*, *Rugă de nuntă*.

□ Aurel Călinescu semnează povestirea *Napolitane*.

□ Rubrica *Jurnal de lectură* cuprinde recenzii ale unor volume recent apărute, precum culegerea de versuri a lui Nicolae Stoian, intitulată *Pietre de râu*, prezentată de Emil

Rădulescu. Autor a două volume anterioare, *Fierul dracului și Fișă personală*, Nicolae Stoian își însoțește versurile de „câteva destăinuiri” care „ușurează recenzarea”. Întreg volumul stă sub semnul poeziei omonime, pietrele de râu simbolizând „permanenta perseverență pe care o reclamă munca de creație”. Ștefan Stătescu recenzează volumul Anei Blandiana, *Călcâiul lui Ahile*, arătând că din opoziția „dintre puritatea rigidă, definitivă a lumii ideilor, spre care poeta năzuiește, și nesfârșita complexitate a mișcării materiei care i se impune, rezultă poate și îndoiala poetei față de propria-i operă”.

• [„Ateneu”, nr. 3] Sunt nominalizați scriitorii care au fost premiați de Uniunea Scriitorilor, pentru cărțile apărute în 1966. **Proză:** Lurențiu Fulga, pentru romanul „*Alexandra și infernul*”; **Poezie:** Cezar Baltag, pentru volumul „*Răsfrângeri*”; Ion Gheorghe, pentru volumul „*Nopti cu lună pe oceanul Atlantic*”; Oscar Pastior, pentru volumul „*Versuri*” (în limba germană); **Dramaturgie:** Radu Boureanu, pentru poemul dramatic „*Satul fără dragoste*”; **Critică și istorie literară:** Vladimir Streinu, pentru volumul „*Versificația modernă*”; **Reportaj și publicistică:** Pop Simion, pentru volumul „*Orga de bambus*”; **Traduceri:** Etta Boeriu, pentru traducerea operei „*Divina comedie*” de Dante; **Literatură pentru copii:** Fodor Sândor, pentru volumul „*Piticul furios*” (în limba maghiară). □ Secțiunea *Fișă de istorie literară* cuprinde articolul lui I.D. Lăudat, *Călinescu la Iași*. Scris de o persoană care l-a cunoscut direct pe G. Călinescu în perioada profesoratului acestuia la Universitatea din Iași, articolul prezintă perioada ieșeană a existenței criticului literar și este o mărturie despre maniera în care își ținea cursul de istoria literaturii. Este reconstituită atmosfera entuziastă cu care era întâmpinat profesorul atât de studenții filologi sau de la alte facultăți, cât și de publicul din oraș. I. D. Lăudat – el însuși, peste timp, profesor al Universității ieșene – schițează, cu admirație, un portret al lui Călinescu: „Bărbatul în floarea vârstei, cu un profil foarte expresiv, cu un zâmbet ironic, afișând buna dispoziție, aducea un aer de impetuozitate ca un vânt de primăvară care desface mugurii copacilor gata să înflorească. Nu era protocolar cu sala. Adesea își întrerupea expunerea atrăgând atenția să nu ia nimeni note, ci să-i urmărească analiza și observațiile asupra scriitorilor și operelor studiate. Căuta să-și deprindă ucenicii să gândească despre literatură altfel decât îi învățaseră unii autori de manuale de nivel mijlociu. Îndemnul stăruitor era să meargă direct la izvoare, căci literatura nu se învață din tratatele respective, ci direct din scrierile autorilor studiați. Cultiva paradoxul și erudiția. Adesea se pierdea în speculații care-l îndepărtau de obiect și de auditoriu. Observând că nu mai era urmărit ne apostrofa: «Îmi dau seama că nu mai comunicăm, dar nu mă cobor, ridicăți-vă dumneavoastră la mine». Îi era proprie îndrăzneala, impresionismul excesiv, subiectivismul, note care-l duceau spre pamflet sau caricaturizare a unor scriitori morți sau vii, în funcție de afinitățile temperamentale. (...) Trecerea în viața obișnuită era primită cu regret. Semnul mulțumirii pentru «maestru» se

exprima prin ropote de aplauze care-l urmăreau pe scări în jos până la cancelaria de unde ne venise în sală ca o lumină care ne vrăjise cu coloritul ei mai mult de o sută de minute“. □ La *Breviar critic*, V. Sporici semnează articolul *Excelsior* în care apreciază drept „antologic”, grupajul de cinci poeme (*Ofrandă, Nisip, Colanul de ferestre, Lâna de aur, Copacii*) publicat de Virgil Teodorescu, în „Gazeta literară“ din 2.02.1967, evocând „nostalgic poezia suprarrealistă, cu vagi ecouri din absurdul urmuzian (...) sau din ermetismul barbian“, și „în orice caz demn de cel puțin același interes ca multe din încercările reprezentanților unor mai tinere generații“. □ În *Dramaturgia originală în anchetă*, I. Ceaușan comentează ancheta revistei „Contemporanul“ pe tema promovării dramaturgiei originale. Această analiză îl conduce pe autorul articolului la susținerea ideii necesității existenței unei critici a textelor dramatice. Sunt apreciați puținii pașii făcuți în acest sens de revista „Teatrul”: „Dacă am avea o critică literară competentă și permanentă în acest domeniu, poate (...) n-ar strica nici unui regizor ca, alături de păreri pe care și le face singur despre cutare piesă, alături de viziunea sa asupra spectacolului (...) pe lângă paginile piesei respective, regizorul să poată citi și o critică literară pertinentă referitoare la text“. □ În articolul *O bună revistă a revistelor...*, Const. Călin apreciază că „realizatorii revistei revistelor de la „Astra”, ascunși uneori sub pseudonimul Oberon, dovedesc un orizont de cercetare amplu, spirit de selecție, competență și – esențial – capacitatea unor aprecieri obiective“. □ În articolul *Premii literare*, R.C. comentează pe marginea premiilor Uniunii Scriitorilor pe anul 1966. Acest eveniment devine un „prilej de trecere în revistă a succeselor literelor noastre, de meditație asupra perenității valorilor“ și duce la constatarea că dacă cei care produc bunuri materiale (ingineri, tehnicieni, muncitori etc.) sunt premiați cu „vitalizante stimulente“ și cei din lumea literară și artistică ar merita să fie stimulați în mod asemănător. Mai mult, autorul cere (după model interbelic) ca principalele edituri, revistele literare de primă importanță și alte instituții sau puternice centre culturale să inițieze premii pentru cele mai bune cărți, pe care să le și publice. □ Constantin Călin semnează cronică literară la monografia *Mihail Sadoveanu*, semnată de Constantin Ciopraga: „Subliniem spiritul de sinteză al autorului, interesul său pentru fixarea unor judecăți proporționate cu valoarea operelor supuse analizei, suplețea stilului îmbogățit cu acorduri și imagini sadoveniene, realizarea unor prezentări clare, armonioase“. □ Rubrica *Semnal* cuprinde articolul lui Romulus Vulpescu, *Al. O. Teodoreanu*, scris la comemorarea a trei ani de la „petrecerea dintre noi“ a unui „foarte subțire scriitor, intelectual fin, însuflețit de vervă și răspândind mărgăritare spirituale“. Vulpescu tipărește rândurile emoționante pe care le-a scris la „închiderea în țărână“ a lui Păstorel. În memoria scriitorului, Vulpescu cere „o ediție cuprinzând în câteva tomuri ce a lăsat mai de seamă în privința poeziei, a prozei și a însemnărilor literare. Firește că la loc de cinste ar trebui adunate câte se pot

găsi din miile de epigrame (și nu e o figură de stil, căci mii au fost) pe care le scutura cu permanentă vioiciune în te miri ce împrejurare. De aceea, toți cei care, la un prilej sau altul, fiindu-i în preajmă, sunt posesori ai strălucitoarelor *ace* păstoreliene ar contribui la acest act de restituire culturală comunicându-le unui editor sau poate redacției vreunei reviste literare spre a fi publicate”. □ În rubrica *Însemnări despre cărți*, Const. C. semnaleză apariția volumului *Cercurile dragostei*, de Al. Căprariu. □ *Efluviul și inerția metaforei*, articolul lui Constantin Crișan din rubrica *Discuții*, marchează o contribuție importantă la o dezbatere de anvergură asupra poeziei contemporane inițiată de revista „Ateneu” într-un număr anterior. Analiza autorului este o micro-panoramă stilistică asupra poeziei tinerilor creatori (Ana Blandiana, Nichita Stănescu, Marin Sorescu), care încearcă să definească specificul metaforei la fiecare din poeții amintiți: „Problematizarea cuvântului constituie, de altfel, cifra multor metafore și simboluri la Ana Blandiana”: // „Ar trebui să intre în discuție, fără îndoială, acest salt – (recul, după părerea noastră) – pe care l-a suferit metafora lui Stănescu de la un lirism irizat, chiar exploziv, dar nelipsit totuși de tente disimulat intelectuale, la cerebralismul cu efecte paramagnetice din cele *Îlelegii*”; // „Totul provine din abandonarea conceptualizării limbajului, (proprie, de pildă, lui N. Stănescu), din creditarea fiecărui cuvânt cu o sarcină metaforică, alegorică. (...) Chiar metalimbajul de care vorbeam la Ana Blandiana, poartă la Sorescu o scripă specifică, desprinsă direct din galaxia spiritualității populare românești.” □ *Centenar «Convorbiri literare»*” cuprinde o suită de articole dedicate acestui eveniment. Astfel, în *«Junimea» în documente*, Traian Cantemir notează: „Scriptic, «Junimea» nu impresionează numai prin masivitatea operelor semnate de foștii ei membri, ci și prin literatura intimă a însemnărilor zilnice și a tezaurului documentar editat de I. E. Torouțiu, care depășește în proporții orice colecții de asemenea natură (...). Cele 13 volume de «Studii și documente literare», datorate ultimului director al «Convorbirilor literare», prezintă o importanță istoriografică deosebită, căci o bună parte a lor cuprind scrisori, confesiuni, procese verbale care conturează pregnant personalitatea celor ce au constituit *Junimea*, disecându-le intimitatea sentimentelor, concepțiile de viață, aderența ideologică, în plus, contribuie la identificarea unor date biografice necunoscute”. Informațiile din „Studii și documente literare” sunt utilizate de semnatarul articolului pentru a reînvia atmosfera și activitățile celebrului cenaclu ieșean. □ În aceeași rubrică, Rodica Florea semnează articolul *Poeți și prozatori convorbiriști* în care cercetează beletristica publicată în „Convorbiri literare” și apreciază că „literatura ce s-a publicat în «Convorbiri» nu se confundă cu colaborarea marilor creatori. Sumarul revistei este eterogen, iar distanța de la vârful la solul, relativ uniform, al beletristicii convorbiriste, devine adesea uriașă. Totuși, chiar exceptând faptul că redacția «Convorbirilor» a beneficiat de colaboratori de înalt prestigiu, la o analiză atentă a producțiilor literare publicate aici se

desprinde un tonus superior în raport cu peisajul general al literaturii noastre în acea epocă. (...) Titu Maiorescu proclamă abia în 1872, la apariția lui Eminescu, «direcția nouă» pe care revista ieșeană căuta s-o impună în epocă. Au cinstea să fie enumerați, alături de Alecsandri și Eminescu, poeții Samson Bodnărescu, Theodor Șerbănescu, Matilda Cugler-Poni, care, deși n-au îndreptățit speranțele mentorului Junimii și n-au străbătut niciodată distanța ce-i despărțea de primii doi «confrați» din «direcția nouă», n-au rămas nici anonimi în istoria literaturii române». Urmează prezentarea poezilor și prozatorilor minori convorbiriști: Samson Bodnărescu, Theodor Șerbănescu, Matilda Cugler-Poni, Veronica Micle, N. Beliceanu, N. D. Xenopol, Ion Popovici Bănățeanul, Leon Negruzzi, I. Pop Florantin, I. Negruzzi ș.a. □ G. Pătrar semnează articolul *Iacob Negruzzi director*, un articol care încearcă să evidențieze poziția lui Iacob Negruzzi în cadrul emulației literare determinate de revista „Convorbiri literare“, al cărei director a fost timp de 27 de ani, între 1 martie 1867, când apare primul număr, și până în 16 decembrie 1894. „Dăinuirea publicației se poate concepe cu greu fără munca meticuloasă și pasionantă a primului ei director într-o vreme când rar se întâmpla ca o revistă de literatură să atingă un deceniu de la apariție. Dacă Maiorescu a fost ideologul și criticul literar al revistei, Iacob Negruzzi a fost sufletul ei, stimulator și organizator. Director, redactor, secretar, casier și corector, Negruzzi a îndeplinit aceste multiple atribute ale muncii redacționale cu o vocație exemplară”. După o succintă prezentare a dificultăților cărora revista și directorul ei au avut a face față mai bine de un sfert de secol, este completat portretul excepționalului junimist: „Boier cu dragoste de cultură, îngăduitor și blând, cu o mare plăcere de vorbă, colportor de zvonuri, din care cauză i se zicea în glumă «carul cu minciunile», ospitalier și îndatoritor, Iacob Negruzzi posedă marea artă de a atrage noi și noi colaboratori în jurul revistei. Pornind de la acest fapt trebuie spus că o publicație devine mai necesară și mai importantă cu cât reușește să atragă în rândurile colaboratorilor valorile adevărate. Iar „Convorbiri literare” își justifică prezența în rândul marilor reviste literare fiindcă a consacrat și stimulat pe Eminescu, Creangă, Caragiale, Slavici, Maiorescu, Conta, Xenopol, Duiliu Zamfirescu, Lambrior etc. ■ Marele merit în atragerea colaboratorilor nu poate reveni severității olimpiene și distante a lui Maiorescu, ci firii deschise și vesele a „Conului Jak”, pe care colaboratorii nu puteau să se enerveze nici atunci când le ciuntea sângeros lucrările”. □ Sunt inserate versuri de Ovidiu Genaru, Platon Pardău, Gheorghe Izbășescu, Constantin Ștefuriuc, Mircea Micu, Rodian Drăgoi (debut), dar și proză, de Kernbach (o povestire), N. V. Turcu (două schițe) și Mihai Stoian. □ Sub titlul *Un erou al poeziei. Miguel Hernandez*, se publică *15 Poeme din Romancero și cântece de absență*. Prezentarea și traducerea este asigurată de Teodor Balș.

● [„Cinema” nr. 3] Apare textul *60 de ani de la RĂSCOALA din 1907*, nesemnat: „În perspectiva pe care ne-o oferă timpul, cei 11 mii de țărani,

victime ale orânduirii acelei vremi au căpătat aura legendară a eroilor populari. De aceea istoria anului 1907 are încă ceva de împărțit generațiilor ce vin și cinematografia va găsi întotdeauna în acest capitol de istorie națională o sursă bogată în inspirație”. □ Ecaterina Oproiu publică *Mitul vedetei. Măreția decăderea «fan»-ilor*. □ Călin Căliman publică o cronică, „*Zodia Fecioarei*” sau *permanențele mitologiei*, filmul lui Manole Marcus, scenariul de Mihnea Gheorghiu: „Scenariul lui Mihnea Gheorghiu i-a prilejuit regizorului Manole Marcus realizarea unui spectacol cinematografic de o bărbătească poezie, în care fabulosul și cotidianul se țes într-un tot unitar. Cu «*Zodia Fecioarei*», regizorul își depășește, credem, nivelul realizărilor sale de până acum.” Despre această cronică și acest film, în rubrica „Adnotări la cronică”, se pronunță: D. I. Suchianu, *Pledoarie pentru frumos* („Mihnea Gheorghiu a demonstrat un adevăr dialectic: că din o oroare foarte mare, din groaza față de urâciune, murdărie, decădere, perversitate, se poate naște, ca o contradicție, o mare curățenie morală.”); Ion Popescu Gopo, *Două interpretări*; Mircea Mohor, *Surâsul tragediei*. ■ În rubrica sa *Cronica Cine-ideilor*, Ov. S. Crohmălniceanu semnează textul *Cinematograful șoc!*: „Există neîndoios două feluri de cinematograful. Unul care vrea să-l închine pe spectator, altul care urmărește să-i șocheze. (...) Șocul fără implicații psihice n-are nici efecte adânci, nici ecouri prelungite. De aceea nu puține filme actuale fac apel tot mai stăruitor pentru a-l provoca la «infernul sufletesc».” □ Revista publică răspunsuri date la o mare anchetă internațională a revistei „*Cahiers du Cinéma*”, sub titlul *Ce legătură există între film și roman?* Sunt preluate răspunsurile lui Lawrence Durrell, John Dos Passos, Erskine Caldwell, William Styron, Italo Calvino, Romain Gray, Georges Simenon, Nathalie Sarraute, Alain Robbe-Grillet. ■ B. T. Râpeanu revine la *Scriptorii români și filmul*, cu textul *Năpasta lui Caragiale pe ecran*, despre premiera filmului *Năpasta* din 1928, filmarea lui, premiera, dar și contraziceri în opiniile cronicarilor”.

● [„**Familia**”, nr. 3] Ileana Vulpescu publică schița *Irreparabile tempus*.

● [„**Iașul literar**”, nr. 3] În siajul opiniilor generatoare de dezbateri critice, Adrian Marino publică articolul polemic *Estetica și judecata critică*, încercând să domolească tonul lui Nicolae Balotă „în care s-a trezit o subită vocație maioreșciană, *Direcția nouă în critica literară* («Familia», 1 ianuarie 1967), ne umple de melancolie. Avem impresia că citim un text prăfuit, scos direct dintr-o revistă uitată, de prin 1910, într-atât de «clasice» (ca să nu spunem învechite) sunt ideile și învinuirile, prezentate drept ultima... «noutate» în critica literară!” Adrian Marino contestă caracterul tendențios al reproșurilor formulate de preopinientul său: „N-are sens a apăra pe G. Călinescu de acuzația lipsei unei «temelii filozofice-estetice», de absența «rigorii principiale a unei estetice». (În treacăt fie spus, N.B. se «ilustrează» prin cel mai violent text anti-călinescian apărut în presa noastră actuală.) Dar problema relațiilor dintre estetică și critica literară merită a fi discutată. Cu atât mai mult cu cât

formularea lui N.B. nu depășește stadiul unui simplu postulat, al unei judecăți apodictice. Critica literară trebuie să se sprijine pe un corp de principii, pe criterii stabile și... atât! Care sunt aceste criterii și, mai ales, în ce mod aceste criterii sunt sau pot fi efectiv aplicate în critica literară, cum adică se trece de la teorie la *praxis*, nu ni se mai spune. Și totuși aici, și numai aici, stă nodul problemei, care poate fi tăiat cu destulă ușurință.// Numai că a adopta explicit sau implicit o estetică nu înseamnă a face și critică literară. Poți să stăpânești cele mai solide criterii și totuși să n-ai nicio percepție poetică. Este frecvent cazul esteticianului doct și lipsit de gust, incapabil să formuleze judecăți de valoare. Or, critica literară fără sensibilitate, finețe, sentiment al artei, fără «impresii» și «gust», nu există. Bineînțeles că N.B., ca orice partizan exclusiv al esteticii, nu amintește de niciuna din aceste condiții, puțin fundamentale ale criticii, căreia-i prescrie un program pur teoretic, de nuanță dogmatică.” Adrian Marino taxează postura magistrală adoptată de Nicolae Balotă în raport cu G. Călinescu: „De unde și profunda sa eroare. În realitate, critica literară este produsul unei sinteze logico-sensibile, în care cei doi termeni sunt absorbiți într-o unitate superioară, dialectică, indisolubilă. Conceptul și sensibilitatea fuzionează organic. Judecata estetică, sentimentul estetic – baza oricărei critici literare – armonizează facultăți sensibile și intelectuale într-un loc liber al imaginației, sensibilității și cunoașterii. Toate acestea se cunosc în estetică încă de la Kant și Schiller și surprinde faptul că un eseist «filozofic» ca N.B., atât de sever cu... lipsa de pregătire estetică a lui G. Călinescu, i-au scăpat aceste date elementare.// (...) Critica nu descoperă, nici nu impune norme, ci percepe, definește și ierarhizează valori. Iar receptarea valorilor literare este produsul întâlnirii dintre sensibilitate, experiență și reflexiune artistică, rezultatul unei confruntări concrete, imediate, de ordin estetic-intelectual. Judecata critică este un amalgam de impresii, sedimentări «culturale» și reminiscențe teoretice, imposibil de disociat prin analiză. Iar această judecată se traduce printr-o atitudine de aprobare sau de dezaprobare, desfășurată analitic, în sensul transmiterii unei emoții și al demonstrării unei structuri artistice originale, reale sau ipotetice. Înțelegem prin urmare de ce nu se poate vorbi în critică – în momentul său cel mai intim – în valorificării și al caracterizării – de prezența ideilor estetice clare și distincte, de principii «riguroase», de deducții sistematice. Acestea intervin doar a *posteriori*, în fazele ulterioare, mult elaborate, ale procesului critic. Dar esența sa să le refuze ca entități autonome, subsumându-le sintezei generale teoretico-sensibile. Prezența masivă și hotărâtoare a sensibilității în actul critic perturbă, modifică și alterează orice stringență estetică teoretică. Iată de ce principiul estetic rămâne inevitabil în penumbră, infuz, indistinct, dizolvat, asemenea unei bucăți de zahăr topite într-un pahar de ceai”. □ În articolul *Perspective*, Zaharia Sângeorzan realizează un bilanț de etapă al scriitorilor lansați de «Iașul literar»: „Sunt reviste care pot să spună că poetul sau prozatorul ajuns la celebritate, cazuri de

altfel rare, de numărat pe degete, a fost descoperit, lansat și format în atmosfera spirituală a ei. E un merit, unul excepțional, de aplaudat. Și de aceea mi se pare necesar, cu toată dificultatea și riscul unor precizări finale, categorice (orice concluzie e fatal supusă unor verificări), a scoate din «laborator» câteva experiențe spirituale poetice, de a le întocmi «fișe lirice»./ (..) Tinerii poeți Ion Chiriac, Elena Cătălina Prangati și Corneliu Popel (promovați de revista «Iașul literar») talente ce nu mai trebuie arătate cu mâna că există, au fiecare un «profil», o structură cu multe elemente numai ale lor, notabile, chiar de prins într-o schiță în creion. Desigur, o concluzie efectivă, foarte de aproape înrudită, fuzionând din plin, liber, cu miezul original, netransmisibil, deci propriu, exclus impurităților, bazată numai pe substanță și gândire personală, e contraindicat de precizat când structurile sunt în continuă metamorfoză, stilul poetic nefixat definitiv. Stilul rămâne, ca și personalitatea artistică, un unicat, ceva absolut nerepetabil, recunoscut de toți, invidiat și imitat când există de falșii creatori, o idee cuprinzătoare de spații inedite, individuale, care și-a găsit o formă exactă și care trăiește într-o puternică afinitate cu lumea exterioară.

□ Gheorghe Drăgan recenzează volumul postum *Versuri* de Radu Stanca (București, Editura pentru Literatură, 1966), considerându-l „o prezență poetică originală. Fostul regizor (la Sibiu și Cluj), publicistul de mare efervescență spirituală a îmbrăcat, ca poet, o haină romantică ce putea cuprinde cu larghețe revărsările unui sentimental și vibrările unul elegiac, epicul baladesc și monologarea nestingherită. Dar toate acestea definesc, paradoxal, în primul rând un liric. Căci decorul, schema epică, personajele sunt mijloace; în spatele lor stă suflerul, cel care, spunându-și rolul prin vocea frumoasă a unui erou, arde în cușca sa la modul serios. O anume pudoare, dorința de a rămâne ascuns a dus la acest fel de «teatru», fără ca poezia să piardă. (...) Păcerea simțită la lectura poeziei lui Radu Stanca provine din versul deosebit de spontan, fără contorsiuni, din transparența deosebită a imaginii și tonul plin de naturalețe. (...) Este evident că volumul în discuție aparține unui poet autentic, care aduce o notă originală în poezia noastră contemporană”

• [„Lupta de clasă”, nr. 3] La secțiunea *Poezia actuală și debaterile teoretice*, Victor Eftimiu scrie despre *Reflecțiile unui „clasicizant”*, analizând „disputa estetică” în care se confruntă „două cuvinte simplificate, *clasicismul* cu *modernismul*. Clasicizanți și inovatori. Vom spune, de la început, că socotim acest simulacru de bătălie ca o furtună într-un pahar cu apă. (...) În zilele noastre, nu numai în poezie, dar și în toate celelalte arte, trăim o puternică reacțiune împotriva formelor consacrate. Unii numesc conformism, forme perimate, tot ce s-a scris până acum. (...) Tineretul e dornic de orizonturi noi, deși pe cele vechi nu le prea cunoaște întotdeauna. El trece, vertiginos, de la arta echilibrată a mileniilor defuncte la o expresie cu tendință abstracționistă, la o estetică pe care nu toți o împărtășesc în conștiința lor intimă, dar pe care o exultă unii dintr-un fel de snobism, din orgoliul de a nu părea

învechiți, insensibili la o vibrație contemporană. Că vor fi printre adepții noilor curente oameni sinceri, oboșiți de uzul și uzura formulelor consacrate, nu mai încapе îndoială. Că printre poeții tineri există unii cu o sensibilitate aleasă, cu imagini proaspete, cu împerecheri inedite de cuvinte și uneori chiar cu idei tulburătoare, deschizătoare de zori este un adevăr pe care nu-l poate nimeni tăgădui. Obscuritatea care li se reproșează, acel *hermetism* care-i înstrăinează de lectorul obișnuit, creează, nu o dată, penumbre misterioase, cețuri cutreierate de fantome elocvente, sugestii mai impresionante decât o afirmare netă și prozaică: prezența incontestabilă a poeziei se simte mai mult decât în strofele cu care ne-am obișnuit până acum, în poemele antologice, ordonate, didactice. Impresia aceasta o avem mai ales noi, cei care am citit prea multe versuri și care eliminăm neconținut din materialul care ne-a delectat tinerețea. Dar dacă suntem uneori oboșiți de poezia numită *clasică* și suntem dornici de noutate, ne dăm seama, nu o dată, cu regret, că lucrurile noi pe care ni le oferă modernității noștri unele sunt departe de a fi noi, că originalitatea lor nu este epistolia căzută din cer, nici visul maicii domnului, ci uneori o transpunere valahă a unor procedee importante. (...) Printre poeții tineri, care preocupă intelectualitatea noastră, sunt și unii foarte personali, foarte talentați. Printre aceștia voi numi pe Nichita Stănescu sau pe Marin Sorescu.” □ În aceeași secțiune, Ovidiu Drîmba publică despre *Creație și mimetism în poezie. Reflecții inspirate din cartea lui Vladimir Streinu „Versificația modernă”*. În egală măsură, aduce critici poeziei tinere, afirmând că „le lipsește unor tineri poeți (dar nu numai tineri!) spiritul de exigență față de opera lor trimisă tiparului. Adeseori, din diferite motive (foarte diferite: de la comoditatea personală până la indulgența redactorului de revistă sau de editură), poeții nu-și muncesc, nu-și finisează, nu-și cizelează suficient opera, cedând ispitei acelei *fata morgana* care se numește *spontaneitate, prospețime nealterată de travaliul elaborării, puritatea momentului poetic originar*... Oare un travaliu artistic mai atent n-ar înlătura din poezia lor tarele prolixității sau ale obscurității, sau ale prozaismului, sau ale neglijențelor, sau ale teribilismului ostentativ?”

• [„**Orizont**”, nr. 3] Dialogul dintre Sorin Titel și Sergiu Levin inovează o nouă rubrică a revistei, pe aceea a interviului semnificativ cu o tematică ce se naște dintr-o dezbatere „constructiv polemică”. □ Sunt sărbătoriți 130 de ani de la nașterea lui Ion Creangă, printr-un studiu intitulat *Specificul ironiei în opera lui Ion Creangă* de Virgiliu Vintilescu. □ Al. Jebeleanu încearcă corzile poeziei erotice: „Vorbește-mi de tine iubito,/ Nervii îmi cântă ca niște corzi,/ Treziți de privighetorile/ Înșirate pe ramurile/ Mușcate de furtuni”, iar George Suru declamă patetic în vers liber în cinci poeme de notație. □ Anghel Dumbrăveanu continuă *Impresii iugoslave* (din numărul anterior) cu un al doilea episod. □ Ion Arieșanu îl debutează în paginile revistei pe tânărul prozator Alexandru Deal, debut pe marginea căruia teoretizează în felul

următor: „Fenomenul-cultură se exprimă azi, în socialism, la noi, chiar și prin simplul fapt că există, la o vârstă abia trecută de aceea a majoratului un contingent de tineri scriitori realmente dotați, surprinzător maturizați în linia expresiei artistice, venind și cu o zestre primă autentică, a propriei lor biografii spirituale aducând adeseori prospețimea unei viziuni moderne a lumii, aerul tonic al unei dezbateri etice, al unei polemici cu stări de lucruri înțepenite sau cu stări deprimite (sic!) de individ”. □ Cu acest număr, N. Ciobanu deschide paginile revistei cenaclului Casei de cultură a studenților din Timișoara „Pavel Dan”, printre poeți menționându-i pe Aurel Turcuș, D. Petrovici, Horia Resiga, Ion Cădăreanu, iar prozatori pe Alexandru Deal, Ion Velican, Silviu Guga. Andrei □ A. Lillin orientează interesul cititorilor spre „problemele sociale” din opera lui Goethe în studiul *Leibniz, Goethe și drama personalismului*. □ Se fac cunoscuți poeții din literatura iugoslavă în traduceri de Radu Flora, Mihai Avramescu, Simion Drăguța, S. Almăjan, Felicia Marina. □ Șerban Foarță scrie o cronică pot-pouri unde include poeți diferiți precum Ilie Constantin, Al. Căprariu, Miron Scorobete, lăsând la urmă ce e mai bun, adică Ioanid Romanescu și Leonid Dimov, notând el – însuși o justificare la finalul cronicii: ■ „Numai coincidența apariției în librării, precum și unele, motivate, restanțe ale rubricii *cronica literară*, mă determină să adun în spațiul unui singur articol titluri și talente atât de diverse. Evident, dintr-o asemenea combinație fortuită nu ar putea rezulta nici o concluzie valabilă pentru momentul poetic actual. Cu o excepție. Marea ofensivă, din ultimul timp, a poeților și a versificatorilor, pe care unii o numesc inflație, are numai dezavantaje. În poezie, inflație nu înseamnă neapărat abundență de volume. Sunt perioade când apar pe piață meschin e puține volume și este vorba, totuși, de o inflație. Da, fiindcă biletele emise de edituri (volumele), fie și în număr de două-trei nu au acoperire în aur (talent). (...) În momentul în care criticul sumbru se pregătește să arunce anatema asupra potopului de poezii care îl asaltează din toate părțile, se și arată la orizont porumbelul alb cu ramura de măslin în plisc, vestind pământ: câteva promontorii sigure fost-au anunțate și în aceste rânduri” ■ (*Moment poetic*). □ A doua cronică îi aparține lui Sergiu Levin despre miniromanul *Puștoaica* al lui Cornel Omescu. □ Ovidiu Cotruș încearcă să probeze originalitatea operei lui Ștefan Augustin Doinaș într-un substanțial profil literar (de 12 pagini!) în *Poezia lui Ștefan Aug. Doinaș*. □ Aduce lumină documente de istorie literară referitoare la foarte tânărul poet bănățean Victor Vlad Delamarina (mort la 26 de ani), care a scris și proză într-un grai dialectal, cercetătorul Liviu Roman în *Pagini inedite din opera lui Victor Vlad Delamarina*. □ Recenziile din acest număr cuprind următorii autori, cărți și reviste: *Paul Van Tieghem – Literatura comparată* (Traian Liviu Birăescu), *Alexandru Piru – C. Negruzzi* (Felicia Giurgiu), ediția îngrijită și prefată de Iordan Datcu din volumul *Miorița, balade populare* (N. Ciobanu), revista *Teatrul* nr. 1/ 1967 (Alexandra Indrieș), *Marginalii la un*

roman de Robbe-Grillet (Livius Ciocârlie), francezul Douglas Woolf de origine americană cu romanul *D'un mur à l'autre* (Alexandra Indrieș), revista *Les nouvelles littéraires* nr. 2048-2054 dec. 1966, ianuarie 1967 (Nicolae Țirioi). □ In seria miniaturi critice, Ion I. Mioc scrie o interesantă reabilitare istorică a epigramei și epigramiștilor, pentru a nu mai fi socotită un simplu *răvaș de plăcintă*, din care cităm cu delectare epigrama-epitaf scrisă de Pierre Corneille la moartea lui Richelieu: „Muri un Cardinal, dar la mormântul său/ Discurs nu pot rosti; nu știu ce mă reține:/ Mult bine mi-a făcut, ca să-l vorbesc de rău/ Și mi-a făcut mult rău, ca să-l vorbesc de bine”.

● [„**Ramuri**”, nr. 3] Revista anunță că „La 16 martie se împlinesc zece ani de la moartea lui Constantin Brâncuși” oferind cititorilor „o fotografie-portret și un supliment special, dedicat acestei comemorări”. ■ Apare a doua parte din ancheta *Cultură și specific regional. O stilistică diferențială?*; în acest număr răspund: ■ D. Micu („1.2.4. (...) A respira aerul de cultură europeană e pentru noi o necesitate interioară vitală. Putem fi noi înșine numai în Europa. Dar autorealizarea e condiționată, nu mai puțin, de conservarea întregii averi spirituale pe care ne-au transmis-o înaintașii și pe care avem îndatorirea de-a o spori. Tradiția este temelia originalității noastre. Cramponându-ne de ea în semn de împotrivire față de mersul istoric, ne-am preschimbat în stafii ale trecutului. Refuzând-o, ne-am înstrăina de noi înșine. Ambele atitudini ar echivala cu sinuciderea. Soluția firească e participarea la creația mondială de cultură modernă cu tot ce avem valid, caracteristic. Aceasta implică asimilarea tuturor valorilor naționale autentice, la producerea cărora diferitele ținuturi românești și-au dat în cursul veacurilor și își au și azi, fiecare, contribuția specifică. Diferențierea regională pe plan spiritual e un fapt de ordinul evidenței. Moldova, Muntenia, Oltenia, Ardealul, Banatul nu sunt doar realități geografice, ci și entități psihice. (...) 3. De specificul național, inclusiv de diferențierile regionale, s-a ocupat cel dintâi, sistematic, G. Ibrăileanu. Validitatea unor dintre propozițiile lui fundamentale nu suportă discuție. Observațiile, bunăoară, privind deosebirea dintre temperamentul moldovean și cel muntean, cu consecințe vizibile în orientarea culturii celor două provincii, sunt de o agerime și justete incontestabile. Nefondată e absolutizarea acestor deosebiri, ideea că specificul temperamental ar fi decis îndrumarea nu numai culturală, dar și politică a celor două provincii în mai mare măsură decât factorii obiectivi, de natură socială. (...) Nici Blaga n-a cercetat mai îndeaproape particularitățile regionale românești. Observații de acest gen există în *Spațiul mioritic*, de pildă acelea despre dispunerea caselor în satele românești și în cele săsești din Transilvania, dar ele nu ilustrează vreo teorie despre specificul ardelenesc, ci concepția blagiană despre configurația stilistică românească. (...) 5. (...) E de la sine înțeles că, față în față cu reprezentanți ai țării Domnului Tudor, un ardelean a mine, cunoscând Oltenia doar din cărți și ca turist, nu-și poate îngădui vanitatea de a adăuga ceva mai plus cu privire la «constantele

spiritului oltenesc».”); ■ I. Negoïtescu („Ne-am obișnuit, și faptul nu este întâmplător, să distingem trăsături specifice la scriitori și artiști, după apartenența lor regională: moldoveni, munteni, ardeleni. Aceste distincții corespund, fără îndoială, unei realități, totul e însă de a nu porni de la simple aparențe, de a nu ne lăsa iluzionați de concepte gata făcute. Atât de ispititoare, problema specificului național a răsărit din nevoia culturii noastre de a situa conștiința națională a poporului român la nivelul înalt al conștiinței destinului propriu, originalității istorice a unui neam reșezat în sfârșit, de un veac și jumătate, pe fâgașul său european firesc. La diversele trepte de gândire la care s-a pus această problemă, cea mai adâncă o consider pe aceea a filozofiei lui Lucian Blaga. Tărâmul abisal în care a situat Blaga, stilistic, specificul spațiului mioritic românesc, nu poate fi însă decât tot o sursă de probleme și problematizări. Cert este că această intuiție blagiană rămâne genială. Dar cât privește aplicabilitatea ei în artă și literatură, prudența se impune. Cum încadrez pe Titu Maiorescu și pe Andreescu, pe Caragiale și pe Urmuz, pe Ion Barbu și pe Hortensia Papadat-Bengescu, pe Philippide, pe Brâncuși – iar ca să ne situăm în actualitatea cea mai apropiată, opere reprezentative ale generației tinere, ca *Elegia oului* a lui Nichita Stănescu, romanul *În absența stăpânilor* de Nicolae Breban sau *Concertul pentru pian* al lui Aurel Stroe, în acest spațiu mioritic? (...) Cât despre specificul provincial, el pare a fi extrem de favorizat de numeroasele reviste din țară. Și totuși, profilul din ce în ce mai accentuat al unora din aceste publicații regionale, dintre care unele se bucură de prestigiu deosebit, vine, nu o dată, din contribuția condeielor care nu urmăresc realizarea unui specific local, ci direcții spirituale general valabile în contextul românesc.”); ■ Virgil Nemoianu („În atitudinea insului creator de cultură pot apărea două posibilități importante. Se poate întâmpla ca un scriitor să se integreze culturii naționale, trecând din cea regională și păstrând, chiar și în opera sa majoră, amprenta acestei origini, în sensul unei, discrete poate, accentuări a anumitor trăsături, a unei ușoare deplasări de perspectivă în așezare, o familiaritate mai mare cu anumite zone ale psihicului neamului pe care îl reprezintă. Pe de altă parte, există posibilitatea ca scriitorul, pictorul, muzicianul respectiv să nu-și parcurgă întreaga traiectorie: pentru el, varianta regională a specificului național nu va mai constitui o etapă intermediară, ci una finală. Creatorul respectiv nu va mai reuși să ajungă la desfășurarea plenară și armonioasă a tuturor trăsăturilor, ci va rămâne la cea oarecum diformă și incompletă a spiritului regional cu un scop în sine. Acesta din urmă e cazul regionalismului cultural, pe când cel dintâi este un caz de ecou, firesc și util, al unei individualități subordonate.”). □ În *Colocvii* apare *Dialog cu 5000 de interlocutori de la sate. Forme cu și fără fond sau despre unele probleme ale culturii de masă*, realizat de Mihai Caranfil: „O amplă investigație a opiniei celor care beneficiază de formele activității culturale la sate este – evident – oricând oportună. Cu atât mai mult într-o etapă în care, ca

pretutindeni în țara noastră, viața satului cunoaște o dezvoltare intensă în toate domeniile, rod al noii civilizații socialiste. Au evoluat atât cerințele muncii de propagandă la sate, cât și cerințele cantitative și calitative ale culturii destinate țăranilor. Au evoluat, de asemenea, canalele de comunicație ale marii culturi către locuitorii satelor. (...) Ancheta revistei noastre, dedicată acestei teme, s-a desfășurat în 50 de comune ale Olteniei, supunând unei consultări a gustului public 20 dintre formele actuale de activitate culturală. (...) Ancheta noastră s-a desfășurat, cum spuneam, prin intermediul a 5000 de formulare, cuprinzând câte 20 de întrebări, în dreptul cărora, cel anchetat trebuia să răspundă prin «da» sau «nu»; fiecare întrebare supunea unui astfel de examen câte una din formele de activitate culturală existente astăzi în satele noastre. (...) Cel mai mare număr de răspunsuri negative au întrunit jurnale vorbite și recenzii (1735 «Nu»), prezentările de cărți (1240 «Nu»; brigăzile științifice (1476 «Nu»), brigăzile artistice de agitație (1325 «NU»), cercurile de citit”. □ În *File de epopee* de Ion Giubelan citim: „Sunt 60 de ani de când țărâtimea română s-a ridicat, ca într-un veritabil război civil, împotriva unui regim clădit pe exploatare sălbatică, falsuri, abuzuri, corupție și mașinațiuni ilicite. (...) Cauzele puternicei zguduiri sociale din 1907 sunt rezultatul unor adânci contradicții de clasă, reflectate pregnant în suferințele țărâtimei și datorate, în primul rând, proprietății moșierești, rămășițelor feudale din agricultura românească. Contradicțiilor de ordin economic – cauza fundamentală a nemulțumirilor țărâtimei – li s-au alăturat și alte cauze, între care un loc principal îl ocupau îndoielile agricole împovărătoare, regimul fiscal, camăta, fărădelegile administrației de stat”. □ În *Ecuatii critice* Ion Biberi publică *Poezia lui Virgil Gheorghiu*: „*Poemele* lui Virgil Gheorghiu nu se depărtează de la această înțelegere a poeziei, dar se definesc prin densitatea și bogăția substanței interioare, prin varietatea de teme și deschideri lăuntrice, prin putința de primenire tehnică și artistică, prin sobrietate a expresiei. În întregul lor, *Poemele* de față alcătuiesc un ciclu complet al unei evoluții sufletești și a unui destin artistic, fără ca, totuși, poetul să fi recurs la o reactualizare antologică a operelor sale. Volumul revelează în formă concentrată o devenire, fără să fi păstrat însă nimic din vechile căutări și experimente: totul este rotunjit, împlinit, deși poetul prin structură sufletească, este în permanent ascensiune; el este, în același timp, în ascultarea tuturor zvonurilor lumii, pe care le captează cu antenele sensibilității, dar și răvășit de suferințe sau exaltări, ce se cer, însă, tăcute, cu demnitate: (...) Ajunsă la maturitate, poezia lui Virgil Gheorghiu nu răsfrânge o experiență artistică rectilinie sau monocordă; scrisul poetului nu este numai diversificat prin alternanța de factură și substanță a poemelor scrise la intervale, în climate sufletești diferite; diversitatea este deopotrivă structurală, vădind adesea o complicație interioară a desenului, o variație insolită a cadenței și tehnicii, condiționată de zbaterea lăuntrică. (...) Cititorul este purtat într-un lung periplu, revelând viziuni și peisaje, prin mijlocirea unor

tehnici artistice contrastante, dezvăluind la fiecare pagină un ritm sufletesc și o formă de expresie îmbogățite prin sonoritățile și invenția verală a unui poet-muzician”. □ Tot în *Ecuatii critice* citim *Arta eseului* de O. Octavian despre volumul *Confruntări literare* de George Ivașcu: „Apărută sub un titlu simbolic, cartea lui George Ivașcu sintetizează în mod selectiv o întreagă activitate publicistică prodigioasă, desfășurată de-a lungul a peste trei decenii. Studiile și articolele apărute în paginile principalelor reviste literare («Lumea», «Însemnări ieșene», «Jurnalul literar», «Timpul», «Vremea», «Gazeta literară», «Viața românească», «Contemporanul»), sau în fruntea unor volume, semnaleză treptele evoluției interioare a unei importante personalități publicistice. Confruntările literare capătă în acest sens semnificația unui prilej de retrospectivă asupra experienței proprii”. □ În *Trei note* semnate Red. citim: „Un B. Nicoară se ocupă în revista săptămânală «Tribuna» de răspunsurile lui A. Marino la o anchetă a «Ramurilor». B. Nicoară ar fi vrut, nici mai mult nici mai puțin, să interzică apariția tactului lui A. Marino, considerând regretabilă apariția lui. Argumente nu prea sunt; imputări și insinuări, da. De altfel, acest autor de note pus pe interdicției reproșează lui A. Marino că «admiră» principiul de unitate al poporului român, cerându-i să se confunde – pravoslavnic, probabil! – cu el. Un astfel de mod de a discuta este intolerant și dogmatic și nu vedem rostul acestei intervenții decât în numele unei fobii pur personale, pe care, probabil, o stârnește cuiva numele și scrierile lui A. Marino. Dacă ne uităm că ceea ce vizează nota e ținuta profesională, deci instructivă, a tonului lui A. Marino, putem bănuși pana cuiva obligat la postura de elev. Pentru că nu se poate contesta, cu ajutorul unei idiosincrazii și al unei observații stilistice, o contribuție animată de intențiile cele mai pozitive cum e cea a lui Marino și beneficiind și de mijloace. Că e regretabilă apariția textului, ne îndoim. Întotdeauna vom privi cu atenție sugestiile unui text semnat de A. Marino, semnătură care are girul unei activități neîntâmplătoare și susținută de o calificare superioară, preferindu-le sugestiilor semnate obscur de un B. Nicoară. Amintim, de altfel, acestuia că ancheta era intitulată *O stilistică diferențială?* și nu *o stilistică diferențială*, ceea ce este cu totul altceva”. □ La rubrica *Însemnări de lector* Eugen Constant scrie despre romanul lui Zaharia Stancu, *Pădurea nebună*: „În literatura noastră interbelică, numele – astăzi de largă circulație – al semnatarului acestui fascinant roman s-a impus cititorilor printr-o originală forță expresivă, prin prestigiul lucidității critice și al vocației. (...) *Pădurea nebună* este o carte de imagini vii, de inspirații virile, de evocări alternând între grotesc și sublim, de stigmatizări și de elanuri romantice, de încredere într-o viață nouă și luminoasă”. □ La cronică literară, Mihai Ungheanu are în vedere doi autori, Nicolae Breban și M. R. Paraschivescu. („Turnura captivantă a scrisului lui Breban, reîntâlnită și în noul roman – *În absența stăpânilor* – ține de tentativa relevării aceluși «inaccesibil», «suav», «dureros» etc. Nu este, deci, vorba numai de uzul unor procedee, de succesul formal, ci de o atitudine

constantă în fața realului. Ținta acestui fel de proză e de a spori cunoașterea prin depășirea straturilor superficiale ale existenței, elementele de butaforie și pitoresc cotidian, și a trece dincolo în «inaccesibil», de a forța cunoașterea, de a face sondaje – un cuvânt împământenit de Blaga și utilizat și de Breban – abisale. (...) Prin singularitatea lor programatică și valoarea lor intrinsecă, cărțile lui Breban ocupă un loc singular, de pionierat, în peisajul prozei actuale, având atât de salutarul rol al catalizării emulației artistice. Cel mai dezavantajos lucru pentru N. Breban și cărțile sale ar fi inerția receptivității, lipsa de pliere a lectorului pe textul său, reminiscentele tiranice ale unor lecturi anterioare, adică o lectură nu avidă de necunoscutul paginii prezente ci obsedată de realitatea literară a unor pagini mai vechi, mai autoritare artistic în ochii aceluia lector care ar lucra din această cauză cu un ochi normativ, cu măsuri-etalon, confruntând masa cărții prezente cu organizarea și realizarea altora trecute, cu acel prestigiu autoritar care le poate da dreptul singular de suma sumelor: o proză nu poate fi decât așa și nu altfel, un roman are următoarea configurație, cutare element este adiacent și parazit ar romanului, altul și numai acela ar da drept de existență prozei. Plăcerea lecturii e distrusă în detrimentul autorului, dar și al lectorului său, de reperate artistice «sigure» care, însă, pot fi de multe ori doar prejudecăți. (...) Felul cum scrie N. Breban este derutant pentru cititor, derutant pentru lectorul specializat – pentru critic, și derutant, presupun, într-un anume fel, chiar pentru autor. Cărțile sale sunt vitale, în ciuda imperfecțiunilor deloc neglijabile. Că autorul lor «nu știe să scrie» este, sau va deveni dacă n-a devenit, un loc comun al comentariilor. Prozatorul n-a ajuns esteticeste la o deplină conștiință de sine, se simte că are însă virila conștiință a unei virtuale cariere scriitoricești căreia i se subordonează. Limpede pentru acest prozator nu pare atât formula, cât substanța prozei sale. Lipsa de control estetic – nu și de conștiință estetică – se poate observa în dezorganizarea epică a *Franciscăi*, explicabilă de altfel dacă acceptăm ideea că formal nu e încă definitivă nici pentru autor, ci în formare. Efortul de disciplinare din *În absența stăpânilor* nu contrazice cu nimic cele spuse. Nici aici Nicolae Breban n-a reușit să depășească aspectul de conglomerat al cărților sale, de roci irupte dezordonat”). Reportajele din *Drumuri și răspântii*, de M. R. Paraschivescu sunt comentate astfel: „În apariția unor reportaje mai vechi de Miron Radu Paraschivescu văd începutul salutar al defrișării, măcar editoriale, a unui sector de istorie literară contemporană cărui trebui să-i acordăm locul pe care-l merită: această promoție care a refuzat programatic cabinetul pentru a ieși în stradă, explicând prin proprie atitudine necesitatea scoaterii intelectualului din inerții și transformarea lui în om de acțiune, și care a apelat pentru asta la mai toate mijloacele de șoc ce-i puteau sta la îndemână. Unul din acestea a fost reportajul, dar nu cel obișnuit până atunci în coloanele ziarelor, ci un reportaj nou prin tematică, nou prin tratare, nou prin scop. O «estetică» particulară sta la originea acestor reportaje, și cele ale lui Bogza stau

pe eșafodajul acestei «estetici» comune, la a cărei consolidare a contribuit hotărâtor prin paginile sale de proză. Este surprinzător să constați cât de asemănător este Miron Radu Paraschivescu, în reportaj, cu Geo Bogza, începând de la optică, tematică, mijloace și terminând cu locurile geografice care le permit aceleași observații”. □ În „Povestea vorbii”, supliment literar de versuri și proză, găsim: poezii semnate de: Virgil Carianopol (*Olteniei; Bun rămas; Însemnare*); Nicolae Dragoș (*Meșter Manole; Cearcăn; Descoperirea soarelui; Poetul lunii; Noapte; Mit; Iarnă; Cântec; Cântare; Infinit*); N. Crevedia (*Ars poetica*); George Sorescu (*Copilărie*); Ion Potopin (*Primăvara românească*); Tudor Stănescu (*Pe ordinea de zi, sinceritatea*); Marin Ancuțescu (*Anticipare*); Teodor Crișan (*Tuș*); Nora Iorga (*Fiul iepei; Vis; Frescă*); Anais Ner (***) ; Ion Nica (*Vis tânăr*); din proză citim *Ana și arhitectul* de Dumitru Dinulescu; *Cățeaua* de Vasile Băran; *Urmele și Pe genunchi, deasupra protezei* de Șerban Zgura; apare o rubrică nouă, *Reexaminări*: „Apariția unei publicații presupune existența unui nucleu de intenții care organizate, pot da o direcție fertilă, particulară, nouă. Din această cauză, orice nouă apariție e însoțită de un fascicol de speranțe. Primele numere ale noii apărute se bucură întotdeauna de o largă audiență. Cititorii urmăresc confirmarea unor deziderate, grupându-se prin adeziune sau renunțare. Cu cât publicația are un profil mai distinct, cu atât selecția cititorilor grupați în jurul său va fi mai tranșantă. (...) Nu-i niciodată inutilă o operație de bilanț, o reevaluare a operație de bilanț, o reevaluare a propriilor gesturi, de fapt o autoanaliză, care poate fi, din această cauză, și o autocritică. Ceea ce a fost peren se va constata a fi altfel, ceea ce a fost caduc, inoportun, aventuros, va cădea. Un examen din perspectiva prezentă a vechilor acțiuni este, deci, inevitabil și intenționăm să nu ne uităm nici una din precedentele inițiative – și din vechile afirmații – evident, în marginile posibilului, adică ale celor 24 de pagini lunare, ci să le reexaminăm pentru a le verifica validitatea. Experiența o dată consumată se cere și clasarea ei. «Povestea vorbi» a fost și ea o tentativă, cu meritele și scăderile ei. S-a încercat aici promovarea de noi talente scriitoricești, poeți și prozatori. Acum, când experiența, într-o primă a ei etapă, s-a încheiat, e demn de văzut valoarea și consecințele ei. Pentru că aici au fost lansați scriitorii, e firesc să urmărim traiectoria, evoluția lor, măsura în care confirmă sau nu nădejtile puse în ei. Și pentru că rampa de verificare cea mai eficientă e examenul critic, ei vor fi supuși examenului critic. Utilitatea lor e dată de talentul lor, de posibilitatea de a și-l organiza într-o expresie literară consistentă, și examenul critic va urmări această posibilitate. Ne propunem, deci, să urmărim evoluția celor ce au publicat în «Povestea vorbii» prin volumele apărute (până acum, Dumitru Țepeneag, de care ne-am ocupat în numărul trecut, Angela Croitoru și Leonid Dimov). Nu e un mod de a-i revendica – ei aparțin întregului peisaj literar atunci când au valoarea care le dă acest drept – ci de a ne respecta propriul gest, de a ni-l verifica autocritic,

de a depista procentajul de eroare. Inițiind această rubrică de microcronici literare, dedicate semnatarilor «Poveștii vorbii», nu vom face rabat partizan, ci selecție de valori – adică acel *da* sau *ba* care justifică ori nu apariția unui nume nou – înțelegând prin asta să definitivăm o acțiune începută.” În acest număr apare un text despre *Ochiul cel mare*, volumul de poezii semnat de Angela Croitoru, apărut la E. P. L. în 1967; textul e semnat de Aldea Octavian: „Versurile Angelei Croitoru dau o poezie de esențe tari. Superficial privite, versurile sunt banale, modeste. Cunoscuta floră imagistică a poeziei contemporane nu poate fi întâlnită aici. Autoarea refuză aceste mijloace, alegând pe cele mai vechi, cele canonizate, de vechi manuale didactice, care recomandau reguli clasice pentru poezie. Surprinzător totuși, aceste poezii ale Angelei Croitoru sunt scrise în vers alb. Fuziunea e de un echilibru rar. Fără cenzura metricii, poeta se supune unei cenzuri interioare a versului, și a sonorității negrătuite a cuvântului. Deși poezie feminină, constrânsă prin condiție la exaltări senzorialo-sentimentale, versurile Angelei Croitoru dovedesc o disciplină estetică aspră. Nici o beție propriu-zis a simțurilor nu vom găsi, a simțurilor setoase e orice contact, ci o filtrată sete de puritate, lumină, elanul materiei. (...) Toată producția acestei necunoscute și excepționale surprize care este poeta Angela Croitoru merită aprecierile superlativale prefațatorului său, socotind-o unul din temeinicele succese pe care poezia le cunoaște după 1946 încoace”. □ În *Brâncuși supliment Ramuri* apar: fragmente din *Cumințenia Hobiței* de Petre Dragu (*Nord vrăjitoresc; Orație de nuntă; Joc de cuminte; Clipa zero; Masa tăcerii*); texte despre Brâncuși semnează: V. Hâncu, „*Cabinetul Brâncuși*”; Olga Bușneag, *Un eseu cinematografic: „Pași spre Brâncuși*”; Victor Proca, *Brâncuși și sculptura în lemn*; V. G. Paleolog, *Notițiar despre un portret al lui Constantin Brâncuși*; apare și *Omagiul poezilor lumii*: André Castagnoti (*Pasărea lui Brâncuși*); René Char (*Pasărea duhului*), Pascal Pontremoli (*Coloana fără sfârșit*) – în românește de Ion Caraion; Jean Follain (*Îndoielnic*) în românește de Petru Sfetca. □ În *Correspondențe electiv*e apare *Cocteau despre Modigliani*, în românește de Floriana Roman.

• [„**Secolul 20**”, nr. 3] Revista evocă *Răscoala din 1907*. Se retipăresc tabletele „1907” de Tudor Arghezi, publicate în revista „Facla” din 29 martie 1912 și 9 martie 1913: „Când îți aduci numai aminte de dânșii, strângi pumnul și-ți arunci capul pe spate, îndârjit. Sau gemi... (...) Hristoșii azvârliți în pământ, în 1907, dorm încă, dorm somnul cimitirelor de care sărbătorile fug... Ei n-au ajuns să miroasă mireasma pădureață a sălciiilor, de la Florii și Paștele românesc s-a roșit în anul acela în sânge adevărat... Și tot de atuncea suntem, altoiți și noi cu sânge, mai cutezători, mai fierbinți”. □ Cornelia Ștefănescu, Dan Berindei și Emil Manu prezintă „1907. Răscoala. Ecouri în lume”. □ În secvența „Brâncuși în conștiința contemporanilor” se publică texte semnate de Carl Sandburg, Ezra Pound, Hans Arp, Carola Giedion-Welcker. Eugen

Ionescu publică amintiri cu Brâncuși, intitulate „Spre începutul tuturor lucrurilor”: „Sintezele lui Brâncuși sunt uimitoare; este aproape de necrezut faptul că el a dezvoltat un folclor care nu datorează nimic pitorescului și o realitate care este nerealistă: că formele și contururile sale se situează la extremitatea figurativului, că el a fost deopotrivă om de știință și vrăjitor, că a reconciliat dinamicul cu staticul, a făcut ideile să devină palpabile și chintesențele vizibile tuturor...” □ Tot aici sunt publicate fragmente din romanul „Sfântul din Montparnasse” de scriitorul american de origine română Peter Neagoe. □ Nicolae Balotă consideră în eseu „Paul Claudel sau poezia ca ființă” că: „În afara singurului Rilke, niciun alt poet din acest veac nu a poematizat actul însuși poetic, ființa poeziei, ca și Claudel. Asemenea lui Rilke sub chipul lui Orfeu, Claudel a năzuit în taină – supremă și nebunească aspirație – să devină Cântarea însăși, să dea un trup de carne, alături de cel cuvântător, Ființei poetice”.

● [„Steaua”, nr. 3] La rubrica *Mențiuni și opinii* este comentată negativ „stângacea transpunere a nuvelei neterminată” a lui Mateiu Caragiale. „Sub pecetea tainei, în care episoadele se montează într-un ansamblu șchiop, în care interpretii, artiști de reputație altfel, n-au găsit timp să memoreze textul plin de ecouri ca o scoică de vuietul mării și în călduța după-amiază duminicală, subminați de vreo nostalgie, de vreun gând, fură cu ochiul înspre salvatoarele complicități ale studioului. În care unele scene sunt povestite, altele jucate, dar cine ar putea să spună de ce unele sunt numai povestite pe când altele sunt jucate? În care «femeia de rasă» care e doamna ministru ne apare obosită și evident copleșită de importanța misiunii, iar interpretului principal, Ștefan Ciubotărașu, i s-a dat, pentru scenele jucate, o dublură ce rămâne tot timpul cu spatele înghesuit, într-o jiletică prea strâmtă, spre camera de luat vederi. Dar pentru că televiziunea a inițiat – se pare – și un concurs pentru redactarea în continuare a nuvelei și pentru că au fost voci care și-au declarat dezacordul cu acest procedeu, s-a găsit și o explicație pentru calitatea precară a transunerii de până acum. Și anume, spun gurile rele, că din dorința de a asigura unitatea globală a versiunii telegenice a nuvelei, studioul a coborât intenționat exigențele sale. În profunda admirație pentru marele scriitor, dându-și seama că nimeni nu i-ar putea astăzi egala și continua textul, autorii transunerii au coborât dintru început ștacheta, acordând aprioric începutul – până acum excelent în litera tiparului – cu așteptata modestie a continuării. Să spunem drept, am fi apreciat un mod mai puțin subtil de manifestare a admirației pentru autorul *Crailor*...” □ La aceeași rubrică a revistei clujene se anunță: „Nichita Stănescu ne aduce, în numărul 9 al „Gazetei literare”, un ciclu de cinci Imagini din Franța, dintre care câteva (*Tinerii, Les Beaux, La mormântul lui Baudelaire*) ni se par cu totul remarcabile. Părăsind limbajul spectaculos în sine și speculația gratuită a unora dintre versurile sale anterioare, poetul se lasă în voia unui lirism direct, comunicat cu simplitate nu lipsită de un anume rafi-

nament. Faptul cotidian pare a intra din nou în atenția sa, ca purtător al însemnelor poeziei, autorul pricepându-se să sustragă efemerului și aparentei banalității momentul unic, semnificativ. Poetul nu se ferește să cânte, într-o poezie ca *Tinerii*, după note de discretă șansonetă pariziană, cărora interpretarea sa le conferă însă gravitatea evenimentului esențial (Se sărută, ah se sărută, se sărută/ tinerii pe străzi, în bistrouri, pe parapete./ Se sărută într-una, ca și cum ei înșiși/ n-ar fi decât niște terminații/ ale sărutului/ Se sărută, ah, se sărută, printre mașinile-n goană/ în stații de metrou, în cinematografe./ în autobuze, se sărută cu disperare... cu violență, ca și cum/ la capătul sărutului, la sfârșitul sărutului, după sărut/ n-ar urma decât bătrânețea proscrisă/ și moartea)”.

• [„**Tânărul leninist**” nr. 3] Apare poezia lui Al. Andrițoiu intitulată *Cântec pentru tinerețe*: „Ne poartă tinerețea prin vârste și prin spații./ Sub flamurile roșii spre noi desăvârșiri./ Destinele acestor frumoase generații/ Ce cresc spre faima țării și-a-ntregii omeniri./ Noi suntem schimbul tânăr, de mâine-n suflet arde/ (...) Patos, și sete de-a crea.../ Îmbogățim prezentul, iar visul nu-i departe./ Lumina lui îmbie și cheamă, ca o stea. ”

• [„**Teatrul**”, nr. 3] Ion Pas semnează *Dramaticul 1907*: „Emoționante rămân luările lor de poziție întru justificarea și sprijinirea deznădăjduitei mișcări țărănești, și zguduitoare sunt rechizitoriile pe care le-au rostit împotriva oprimatorilor. (...) Cutremurătoare, când le citim, sunt și astăzi paginile scrise de Nicolae Iorga. Așijderea, multele, incisivele articole ale ziaristului democrat Constantin Mille. El, prin ziarele sale cu largă răspândire, a pledat pentru dreptatea cauzei mișcărilor, a denunțat și a veștejit cu vehemență ororile. Loc de prim-plan în literatură dobândise Mihail Sadoveanu ale cărui cărți tălmăceau *durerile înăbușite* ale oamenilor de pe ogoare. El a fost alături de necăjiții săi prieteni, cum îi numea, și în împrejurarea aceea tragică. (...) I.I. Mironescu, Spiridon Popescu, I. C. Vissarion au zugrăvit cu autenticitate condiția de viață primitivă a făpturilor din bordeie, oarecum aidoma aceleia care, cu o sută de ani în urmă, pricinuia mila și indignarea fierbinte a lui Dinicu Golescu, iar ceva mai târziu a lui Kogălniceanu și a lui Bolliac. Ei și Paul Bujor și Neagu-Negulescu, aceștia crescuți la școala socialismului, au consemnat execuțiile sumare săvârșite în masă. (...) Cu mijloacele artei căreia i se consacraseră, cu dăruirea talentului care a făcut din ei frunțași printre frunțași, Luchian, Băncilă, Camil Ressu au întruchipat pe pânză imaginea cruntelor întâmplări ale aceluia an – opera pe care au realizat-o mărturisind cât de adânc răniseră ele sensibilitatea lor de creatori și în ce măsură, ea, opera aceasta, e un act de protest social. Alăturați lor, cu o contribuție deopotrivă acuzatoare, au fost Nicolae Vermont, Șirato, Iser, Murnu, Manu și Bărbulescu-B’Arg. Îi revine lui V. Demetrius meritul de a fi redat cel dintâi, după trecere de patrusprezece ani de al desfășurarea răscoalelor, în cadrul unui roman, *Domnul deputat*, scris cu sobrietatea caracteristică stilului acestui prozator, încă neîndeajuns prețuit tabloul unora din evenimentele de

atunci. Cu o înțelegere – uneori limitată – a cauzelor care au generat catastrofa și-a alcătuit Cezar Petrescu, în 1938, vasta sa frescă: «1907». Mai înainte cu cinci ani dăduse la iveală Liviu Rebreanu romanul de mare, excepțională forță artistică, *Răscoala*. În anii de după Eliberare, evenimentele tristului an, care a înscris unul dintre cele mai dramatice capitole ale istoriei suferințelor și luptelor poporului, au solicitat interesul unor prozatori ca Zaharia Stancu, Ion Marin Sadoveanu, V. Em. Galan. Ele au întregit, s-ar putea spune, și opera, atât de bogată în frumuseți și tâlcuri, a marelui Arghezi. Cu nedumerire și păreri de rău se impune totuși constatarea că asupra epocalului an 1907, înfățișat cu multiplele-i aspecte și semnificații în opere care (ne referim din nou la Rebreanu și la Tudor Arghezi sau, pe alt plan, la Ștefan Luchian, Octav Băncilă, Ressu) rămân culmi ale creației literare-artistice, nu s-au oprit îndeajuns autorii noștri dramatici, nici în trecut, nici astăzi.”; în continuare, apare și textul *Atunci, în acele zile...* de Victor Eftimiu, dedicat acestei tematici, răscoalei din 1907: „Scriitorii bănuieți ca instigatori ai răscoalelor, în frunte cu George Coșbuc, care scrisese cu an în urmă asupra și profetica poezie «Noi vrem pământ», erau urmăriți de autorități, amenințați cu arestarea. Colaboratorii de frunte ai revistei ieșene «Viața românească», Const. Stere, G. Ibrăileanu, Mihail Sadoveanu, au cunoscut neplăcerile tracasărilor polițienești. Nici chiar ministrul cultelor și instrucțiunii publice, ilustrul matematician Spiru Haret, n-a fost scutit de ele. El s-a vădit, și de rândul acesta, un democrat convins, cum fusese totdeauna”. □ George Gană semnează *O permanență care obligă*, un text dedicat temei rurale în literatura dramatică: „Este demn de tot interesul faptul că literatura dramatică românească a manifestat chiar de la începuturile ei preocupare pentru lumea rurală. Epoca – începutul secolului al XIX-lea – este una de trezire a conștiinței naționale și de agitație prerevoluționară. Cărturari proveniți din clasele de jos, ca Lazar sau Eliade, alături de boieri patrioți, pun bazele teatrului în limba română, sprijină prin cultură aspirațiile naționale a căror strălucită expresie va fi revoluția de la 1848. Instituției teatrale, respectiv literaturii dramatice, îi revenea un rol social, patriotic și educativ de prim ordin, fixat de Iancu Văcărescu în prologul său celebru. Ivită, ca în toate literaturile, în urma celorlalte genuri, drama întârzie să se afirme, într-un moment în care proza narativă și poezia aveau deja o tradiție. Ea apare acum, favorizată de atmosfera spirituală de un dramatism necunoscut înainte. Cel dintâi autor de teatru pe care istoria literaturii îl reține este Iordache Golescu. (...) De aici înainte, țăranul va reveni frecvent ca personaj de dramă și, direct sau indirect, va constitui unul din mediile des cercetate de scriitori. (...) Scrierile dramatice memorabile, de mare rezistență artistică, sunt, e drept, puține, compasiunea sau solidaritatea dramaturgilor cu țăranimea rămânând de multe ori la nivelul declarației, mai ineficientă estetic în teatru ca în oricare alt gen. (...) Specia cea mai favorabilă ar fi fost, evident, drama realistă. Realisti au fost însă la noi mai ales prozatorii, care au și realizat

mari creații, începând de la jumătatea veacului. Când aceștia au scris teatru, rezultatele au fost incomparabil mai puțin substanțiale, ca în cazul lui Slavici, adânc observator în nuvele de inspirație țărănească, dar superficial într-o comedie ca *Fata de birău*. În general însă, realismul a fertilizat comedia, prilejuindu-i atingerea apogeului. Tema de care se ocupă însemnările de față n-a prea avut cum profita de aceasta. E curioasă slaba cultivare a dramei într-o epocă de avânt al realismului. Cea mai bună dintre ele, *Năpasta*, o datorăm geniului unui comediograf. S-a observat de la început că, deși absolut remarcabilă *Năpasta* nu e de valoarea marilor comedii ale lui Caragiale. Lucrul se explică desigur, prin felul special al încetării autorului, dar și prin lipsa unor antecedente de nivelul comediiilor lui Alecsandri, de pildă. Dramele lui realiste sunt încă și mai departe de valoarea comediiilor. (...) Când există *Ion* și *Moromeții*, nimeni nu mai poate avea rezerve față de proza rurală. E adevărat, dramaturgia noastră nu cunoaște un echivalent al acestora. Apariția lui a întârziat, dar nu e deloc imposibilă. Condiția e: un mare scriitor, adică unul care să vadă în țaran un om de adâncime spirituală și de frumusețe sufletească, capabil de a fi întruchipat într-un erou exemplar. Dar nașterea acestui unicat nu se poate produce decât într-un cadru favorabil. Drama țărănească (am folosit mereu termenul în accepția de gen) trebuie să tindă în toate manifestările ei spre aceasta. Ea nu poate subzista decât străduindu-se neîncetat să se depășească, să treacă dincolo de ilustrarea unui mediu social cu problemele lui îngust înțelese. O lume ca aceea pe care începutul de primăvară ne-o face atât de prezentă cu vitalitatea și cu amintirea durerilor ei trecute nu poate să nu ofere observatorului adânc materialul unor sinteze artistice superioare”. □ Apare textul *Procesul Horia văzut de regizorii Liviu Ciulei și Crin Teodorescu*; textul e introdus prin următoarea notă: „Piesa de inspirație istorică reprezintă unul din principalele «capete de afiș» ale stagiunii. În lumina preocupărilor noi ale creatorilor noștri, luarea de conștiință a prezentului asupra trecutului, spectacolele istorice cu lucrări inedite ale dramaturgiei originale capătă o deosebită însemnătate. Iată de ce prezentăm cititorului scurte incursiuni în laboratorul de lucru al Teatrului «Lucia Sturdza Bulandra» și al Naționalului din Cluj, unde regizorii Liviu Ciulei și Crin Teodorescu pregătesc, concomitent, premiera piesei lui Alexandru Voitin *Procesul Horia*, evocând sfârșitul tragic al răscoalelor țărănești din Transilvania de la 1784”. □ Revista publică piesa *Petru Rareș* de Horia Lovinescu. □ V. Mândra semnează *Noi paralele scenice la comediiile lui Caragiale*, despre *D-ale carnavalului*, jucată la teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” în regia lui Lucian Pintilie și *O noapte furtunoasă*, jucată la teatrul „C. I. Nottara” în regia lui George Rafael. □ Ileana Popovici publică *O formulă nouă: spectacolul lectură*: „Teatrul Mic a lansat în viața noastră artistică o formulă nouă: spectacolul-lectură. Obiectivele conducerii teatrului, devenite publice în preajma inaugurării ciclului, se organizau în jurul a două

direcții: pe de o parte, a lărgi «suprafața de contact» între teatru și public, oferind audienței, în montări simple și puțin costisitoare, nu număr de texte cu o mare valoare literară; pe de alta, a înlesni și a încuraja debuturile, prilejuind începătorilor învățămintele întâlnirii cu scena.” Textul se ocupă de prezentările *Șun* de George Călinescu și *Linie moartă* de Dimos Rendis. În concluzie se spune: „Născută din necesitățile unui program limpede și ferm orientat, ideea spectacolului-lectură se dovedește, după cum se vede, generoasă și fecundă, întregind cu o notă aparte atmosfera de creație care s-a instalat la teatrul Mic și integrându-se perfect orientărilor estetice ale creatorilor de aici. Publicul s-a convins foarte repede că nu are a se teme de o formulă rigidă, uscată, care să răpească teatrului substanța vie și vibrantă; dimpotrivă, s-a simțit atras de posibilitatea de a pătrunde mult mai aproape de miezul actului creator, de a-i înțelege unele dintre resorturi. La spectacolele-lectură domnește o atmosferă de cinaclu; nu e un teatru-sărbătoare, ci un teatru «de toate zilele», care are toate șansele să-și creeze un public al său, interesat de o problemă mai dificilă, receptiv la nou, dispus să facă eforturile necesare pentru a-i urma pe creatori. Poate că e nevoie de un pas în plus în întâmpinarea acestui public; seriile de spectacole sunt deocamdată mult prea scurte, ecoul lor se stinge înainte de a fi existat; o legătură mai directă cu spectatorii studenți și elevi, cu publicul de tineri intelectuali ar asigura acestor seri (și matinee) de teatru de calitate, eficiența pe care o merită.” □ Călin Căliman semnează *Antiteze* („*Patimi*” de Paul Everac la Teatrul „C. I. Nottara”), un text care face „apropierea între recenta piesă a lui Paul Everac și săptămânalele «teze și antiteze» ale aceluiași din revista «Contemporanul». Comparația se impune de la sine. Eseuri filozofice, pe teme de civilizație și cultură contemporană, tezele și antitezele lui Paul Everac (cu antecedente ilustre) denotă eferescența intelectuală a autorului, capacitatea – nu la îndemână oricui – de a identifica, explica și diseca sensurile multiple ale noțiunilor introduse în alambicul dialogul estetic. Teza se confruntă permanent cu antiteza, dramatic uneori, autorul nu evită dificultățile din calea unei demonstrații, ci lor le atribuie prioritate tocmai pentru a discerne mai eficient, și cât mai aplicat, valoarea de nonvaloare, pentru a desprinde esențe din jocul orbitor al aparențelor.” □ În secțiunea *Cronica* apare textul lui Dinu Kivu, „*Hanul de la răscruce*” de Horia Lovinescu (*Teatrul Mic*). □ Dumitru Solomon vine cu textul *Teatrul radiofonic* în care discută piesele *Monopolul alcoolului*, care a reunit două schițe de Caragiale: *Atmosferă încărcată* și *Cam târziu...*, și *Filodendron* de Dimos Rendis, apărute în emisiunile de „teatru scurt” ale radiodifuziunii.

● [„**Tomis**” nr. 9/ 3] Pe cinci dintre paginile revistei sunt publicați poeți și prozatori. Cu excepția lui Const. Tonegaru, la acest capitol ”Tomis” plutește în anonim. □ C. Novac semnează articolul *Pledoarie pentru pamflet* în care fixează de la bun început coordonatele în care a apărut această specie: „În dinamica vie și complexă a speciilor, pamfletul a apărut ca urmare a transfor-

mărilor revoluționare fără precedent oferite de realitatea ultimelor două secole, transformări care solicitau din plin ordinea artistică militantă, explicită și sarcastică, fundamentată pe riguroase criterii ideologice.” Pe teren românesc, pamfletul s-a manifestat cu precădere în „epoca represiunilor sângeroase, culminând cu dramaticele răscoale de la începutul acestui veac”, iar această conjunctură „solicită agresivitatea fulminantă și virulența polemică a lui N. D. Cocea, iar procesul de fascizare a țării este incriminat cu mânia primară, nutrită de incursiuni în sfera biologicului, a lui Tudor Arghezi sau Geo Bogza.” Pentru C. Novac, pamfletul presupune „sobrietate, încordare de luptător pe baricadă”, iar acest fapt „solicită mai puțin mecanismul psiho-fiziologic al râsului; râsul este eliberator și are, în primul rând, funcții preventive sau terapeutice, în timp ce sarcasmul cheamă sub arme și-și propune ca țel final, anihilarea adversarului.” În viziunea autorului, pamfletul trebuie să fie „o schelărie complexă, un proces tehnologic de fabricare a veninului cetățenesc în doze mortale pentru tot ce este lipsit de justificări sub raport social și condamnat la pieire de istorie. Susținătorii conștiinței ai rămășițelor moralei și educației burgheze trebuie să devină eroii superbi, cuceritori și fascinanți ai pamfletului nostru contemporan”. □ Cronica literară este semnată de Al. Protopopescu și se referă la volumul *Fluxul memoriei* al lui A. E. Baconsky care „se înfățișează astăzi cu o culegere de versuri menită să statornicească imaginea unui poet, care, indiferent de ce va adăuga viitorul, rămâne esențială.” Problematizând pe marginea titlului ales, cronicarul notează: „Titlul (...) are mai mult decât rostul unei etichete ad-hoc, pecetluită pe coperta unei cărți, însumând în sine funcțiile unei arte poetice profesate cu o consecvență care merge până la monotonie. *Fluxul memoriei* este o metaforă care tâlmăcește însuși modul de creație al poetului, explică temele și structura poemelor sale, trasează hotarele acestei poezii, rod exclusiv al unei tenace și îndelungat act introspectiv.” Timpul și trecerea sa devin la Baconsky adevărate teme de meditație: „A. E. Baconsky are acea memorie afectivă care orânduiește trecutul într-un șir de momente cu semnificație în primul rând psihologică și apoi istorică: totul se petrece în oglinda cu cadră de argint a memoriei. Trecerea timpului, mai mult decât un motiv sau o temă poetică, devine o obsesie care stimulează meditația, educă simțurile, rafinează viața interioară și elaborează acel sentiment al perenității și al nostalgiei care este însuși fondul lirismului lui Baconsky și poate al lirismului în sine”. Trăind stăpânit de „*umbra tragică a timpului*”, poetul „murmură cu evlavie cuvântul *trecere: Treceți grăbite sau lente, treceri grăbite și dragi.*” Analiza volumului îi oferă cronicarului posibilitatea de a identifica „între izvoarele frecventate cu asiduitate de Baconsky”, elemente din poezia latină: „Relațiile sale cu elegiile lui Ovidiu au deopotrivă consecințe de formă și de fond. Asemenea strămoșului latin, lui Baconsky îi place să-și cânte singurătate, iubește lamentația poetică, binecuvântează viscoalele și blestemă iernile, savurând tristeți de

țarmurean și nostalgii de năier.” Un ultim aspect avut în vedere de cronicar este ciclul oriental, „un soi de jurnal de călătorie, melodramatic, eterogen, iar *ineditele* adăugate volumului pâlâie doar din rafinamentul desăvârșit al poetului.” □ La *Recenzii*, sub semnătura lui Marin Mincu, este analizat volumul lui Valeriu Gorunescu, *Orfeu trece punțile*, „o aglomerare informă de metafore proaspete și locuri comune. (...) Ni se propune aici o poezie de elanuri adolescente cu zburdări infantilisme și pseudorezolvări de cunoaștere. O poezie ce se vrea feciorelnică și plină de candori, se diluează în metafore mărunte și adesea inedite: «Mă împleticesc și fluier printre matrozii mulți / visând o Poezie ce n-am s-o scriu vreodată: / că-mi fură cerul foaia și versurile-n șir / se duc, cu pescărușii, spre adânc de anafoare. / Doar soarele îmi crește pe umeri și mă mir / cum de-a căzut în suflet atâta goz de soare. / E albă dimineața, cu frăgezimi de flori / și c-un surâs statornic, nescorojit de vreme... (*Miraj*)».” Dincolo de virtuțile sale artistice, „volumul *Orfeu trece punțile* nu dă la iveală posibilitățile de esențializare lirică ce se așteaptă de la un poet care nu mai este debutant.” □ Cea de-a doua recenzie este semnată de I. Florea și vizează cartea Gabrielei Melinescu, *Ființele abstracte*: „Titlul volumului recent apărut nu este dezmințit de nici una din poeziile cuprinse. Repudiind epicul, Gabriela Melinescu încearcă să-și comunice stările de suflet, care trec de la certitudine (*Două immuri, Aprilie, Somn*), la voluptate neliniștită (*Somn de vară, Munții, Pasăre de somn*), până la chinul de a afla (*Copilăria lui Ulysse, Ființele abstracte*).” Analiza critică relevă „lipsa asocierilor de idei care să înlesnească conturarea unei concepții. Renunțând să ordoneze senzațiile și judecățile spre semnificație, comunicările sunt uneori arbitrar, fragmente ale subconștientului de moment: «Necunoscut îmi e băiatul care este / are un vapor tras de un elefant fericit. / I-aș cere hainele cu împrumut / și câinii Angliei care l-au ispitit. (Desen pe o cămașă de băiat)».” Neajunsurile pe care le identifică I. Florea vizează „lipsa de comunicare și a unei concepții care nu are nici măcar scuza pionieratului. (...) Așteptat cu încredere și interes justificat de cele mai bune poezii ale cărții de debut (*Cântec de fată, Albastru de Voroneț, Jurnal de o zi*), volumul *Ființele abstracte* dă impresia unui progres prea lent.” □ Ultima dintre recenzii are în vedere volumul de poezii *Jocul lui Adam*, semnat de Miron Chiropol. Vasile Petre Fati, recenzentul cărții, remarcă „versurile pioase, însoțite de inefabil. (...) Poezia lui Miron Chiropol, de-o extracție intelectuală (...) se realizează mai firesc în vecinătatea unor zone fantastice de-o stranie strălucire. Destinația ei este, în cele din urmă, orfismul, gestul serafic. Polifonia, imperceptibila mișcare, construcția vizionară, dispartă, conving. Delicatețea formală a poetului găsește fertilitate într-un miraj fantezist: «Și cer în carne pământul / din nou străin, la începuturi, / și cer grădinile / în care m-am născut / sărac cu duhul ca o pasăre, în lucruri / care nu știu că trăiesc».” Analiza acestui prim volum al poetului care „surprinde prin forțarea unei viziuni aparte” îi relevă recenzentului „o prezență poetică

autonomă.” □ La rubrica *Publicații dobrogene din trecut*, Enache Puiu face o prezentare a revistei „Analele Dobrogei” apărută în 1920, după dispariția revistei „Ovidiu”. A fost editată „ca organ al societății culturale dobrogene de către «un grup de intelectuali din Constanța – profesori, magistrați, avocați, ingineri, medici» -”, debutând „furtunos, cu o apariție inițial trimestrială, în volume consistente de câte 150-200 de pagini, de format în 8°.(...) Începând cu anul 1924 publicația a trecut la apariție anuală, periodicitate păstrată, cu mici excepții, până la dispariție, în 1938.” Sub conducerea profesorului C. Brătescu, „Analele Dobrogei și-a fixat de la început un «program de activitate lărgit, care să îmbrățișeze, pe lângă comoara scumpă a cunoștințelor despre trecut, și însuși prezentul, activitatea vie, cu nesfârșita ei varietate de probleme și curente».” Temele abordate în paginile revistei de către semnatari au fost „problemele Dobrogei, dar revista a manifestat atenție și pentru probleme de interes mai general, cum ar fi criza cărbunelui (...) sistemul de gândire al filozofilor antici, sonicitate, etimologia unor termeni ș.a.”, iar printre semnatarii articolelor incluse în paginile revistei, Enache Puiu îi amintește pe Nicolae Iorga, V. Pârvan, I. Simionescu, S. Mehedinți, T. Sauciuc Săveanu, C. Moisil, Radu Vulpe, Pericle Papahagi. □ La rubrica *Trident*, sub titlul *Critica pilulă*, Neptun, ironizează comentariul extrem de scurt al lui Radu Ilinescu, din „Tribuna”, care „prezintă în 3 (trei) fraze **Antologia de poezie populară** alcătuită de Lucian Blaga: „Autorul nu ne oferă nici un citat, vina căzând elegant în seama mult urgisitei lipse de spațiu.” □ În *Anomalia magnetică*, același Neptun semnalează „ambitia foii de la Pitești (cum o numește Tudor Arghezi) de a publica lună de lună cel puțin o pagină de poezie. (...) Să trecem cu vederea caracterul fărâmițat și oarecum stereotip al acestor pagini, care rezidă în faptul că fiecare autor nu semnează niciodată mai mult de o poezie. (...) Tinerile talente nu se pot afirma, chiar dacă vor publica număr de număr, cât timp vor semna numai câte o poezie. Generozitatea (...) dacă s-ar întovărăși cu exigența în alcătuirea, pe rând, a unor profiluri literare, nu ar mai fi lipsită de obiect”. □ În *Dragoste târzie, nu alta* este semnalată prestația revistei „Familia” care publică „eseuri de un farmec intelectual incontestabil semnate de Radu Enescu, Nicolae Balotă sau Ovidiu Cotruș.” Nu sunt pierdute din vedere versurile „neîngăduit de slabe” ale lui Gheorghe Știrbu și Ilie Măduță, iar proza, „un sector de mult timp neglijat, în acest număr este de-a dreptul lamentabilă.” □ În nota intitulată *Consecvență*, este amintită contribuția revistei „Ramuri” care „continuă să-și mențină un profil distinct. Sobre la obiect, scrise într-un remarcabil stil publicistic, sunt intervențiile revistei craiovene în mai toate problemele actuale ale vieții sociale, literare și artistice.” □ Neptun laudă „splendidul articol despre *inteligenta artistică*”, semnat de Șt. Aug. Doinaș și publicat în „Gazeta literară”, nr. 9, martie 1967, la rubrica *Lampa lui Diogene*. Articolul lui Doinaș „denunță unele metehne ale lipsei de inteligență artistică în poezia unor tineri foarte talentați ca Adrian Păunescu,

Ion Gheorghe, Cezar Baltag și Nichita Stănescu. Aceste metehne sunt, după un diagnostic sigur, emisia verbală necontrolată, filtrarea exagerată a emoțiilor.” Articolul se încheie cu „un apel vibrant: Iubiți confrați mai tineri! Poematizați mai puțin, și – pentru Dumnezeu! – mai scrieți și poezii: poezii cu cap și coadă.”

• [„**Viața militară**”, nr. 3] Publică versuri: Gheorghe Istrate (*Drapel*), Ion Mărgineanu (*Infanteriștii*), Mihail Cosma (*Nocturna*), Eugen Frunză (1907), Rusalin Mureșanu (*În Țara moșilor*), Ion Socol (*Cântec de eroi*), proze: Gheorghe Bejancu (*Refugiul*), Eugen Teodoru (*Zăporul*), Nicolae Jianu (*Soarele Dunării*)reportaje: Traian Uba (*Simfonie albă*), N. Pop (*Secunda*) și debutanții Anastase Georgescu (*De planton*), Andrei Șerban (*Urcuș în munți*). □ Revista include câteva însemnări de scriitor: Nicolae Țic (*Despre uteciști*), Zaharia Stancu (*Caragiale și marile răscoale țărănești din primăvara lui 1907*). Notează Zaharia Stancu citându-l pe Caragiale: “ (...) «A căzut un guvern și a venit altul, îndată, toată administrația țării, și cea de stat, și cea de județ, și cea comunală — de la prefect și secretari generali de ministere, până la cel din urmă agent de poliție și până la moșa de mahala – se înlocuiește... pentru mai mare expetivitate chiar pe cale telegrafică. O clientelă pleacă, alta vine; flămânzii trec la masă sătunii la penitență. Și asta așa, mereu și pe rând, din trei în trei ani, ba și mai des uneori». Dar oare cum arăta, în primăvara lui 1907, școala? Caragiale ne-o descrie astfel: «...școala română, în loc de a fi un mijloc de educațiune și cultură a poporului și a claselor dirigente devine un canal de scurgere a poftelor de întâietate între cetățeni, de ieftină parvenire, de scutire de îndatoriri, de sporire de drepturi și privilegii. Și din ce în ce, din gradul cel mai de jos până la cel mai de sus, școlile sânt niște fabrici de funcționari, de salariați publici și de avocați — o pletoră de semidocti, fără caractere, fără omenie, adevărați cavaleri de industrie intelectuală, cărora le trebuiesc numaidecât onoruri cât de multe, fără nici un merit și câștig cât de mare, fără multă osteneală». (...) Numele lui George Coșbuc, autorul nemuritorului poem agitatoric *Noi vrem pământ*, numele lui Alexandru Vlahuță care a scris în acele neuitate zile ale primăverii iui 1907 faimoasa satiră *Minciuna stă cu regele la masă* și al lui Caragiale, autorul, între altele, al pamfletului 1907 din primăvară până-n toamnă – vor rămâne strâns legate de marile răscoale țărănești de care vorbim acum. Marii noștri scriitori au fost totdeauna, la bine și la rău, lângă poporul nostru, cântându-i durerile și nădejtile, lacrimile și zâmbetele, luptele, suferințele și biruințele lui triumfătoare. De la acești mari înaintași luăm și noi exemple. Și acum, când se împlinesc șase zeci de ani de la răscoale, ne amintim de ele cu mândrie și privim ziua de azi ca și pe cea de mâine cu încredere cu nesfârșită încredere”. □ Revista invită într-o unitate de transmisiuni trei autori, reporterul Romulus Rusan, poetul Miron Scorobete și scriitorul Augustin Buzura, care lasă trei mărturii sub genericul *Militarii unei unități de transmisiuni văzuți de Romulus Rusan*, *Poezie și*

tehnică: „O unitate de transmisiuni reprezintă echivalentul militar al telecomunicațiilor civile și împrumută, bineînțeles, întreg acel aer romantic pe care îl dau telegraful, telefonul, radioul civilizației secolului nostru. Poezia depărtării este prezentă și aici, în incinta acestei clădiri unde se pregătesc în fața tablelor negre, în sălile de specialitate sau în spațioasele remize aceia care, așa cum ni-i definea maiorul Mareș, secretarul comitetului de partid, asigură legăturile pe câmpul de luptă. Să comunicî cu tovarășul tău de armă, aflat la zeci de kilometri, să știi că vorba ta sintetizează o întreagă situație, rațiunea de a fi a unui întreg angrenaj de oameni, mașini și acțiuni – iată un mic orgoliu care răscumpără oricâte obstacole, oricâte eforturi fizice și de voință. Pentru că – aici stă farmecul de atâtea ori învăluitor al acestei arme, dar și dificultatea ei – transmisionistul își taie singur vad în distanțele pe care le parcurge, el fiind ca o avangardă a propriilor lui ecouri. Tăcut, încleștat, de cele mai multe ori luptând cu zgârcenia timpului, el își premerge vocea, întinzând pe câmpuri și prin păduri zeci de kilometri de cablu sau conducând pe înălțimi de multe ori crezute imposibile mașinile cu stațiile radioreleu. O ciudată coexistență întâlnești, de aceea, în această unitate: între chemarea nostalgică, dar de atâtea ori dură, a depărtărilor, și lupta abstractă, științifică, dusă pentru scurtarea acestora. Sub același acoperiș, poezia și tehnica își dau mâna ca în puține alte locuri. Va câștiga cea de-a doua, așa cum e de așteptat? Iată o întrebare la care nu trebuie să căutăm vreun răspuns, pentru că nimeni nu va contesta avantajul unui releu, atunci când (se știe) el înlocuiește mulți kilometri de cablu telefonic și – o, să nu uităm! – va înlocui aceiași kilometri bătuți cu piciorul, pas de pas. Și nimeni nu va ezita să recunoască avantajul tranzistorilor când (se știe tot atât de bine) aceștia reduc de zeci de ori greutatea și gabaritul aparatajului. O poezie o înlocuiește pe alta, își croiește drum în conștiința oamenilor. Aplicate sau încă nu, numeroase inovații mărturisesc strădania acestor visători de a perfecționa tehnica, lată-l pe unul din ei. Maistrul militar Ion Iancu. Fiul unui cioban din Poiana Sibiului, celebrul sat, prin arhitectură și port, din Mărginime. Era mic, când tatăl său își cumpărase un aparat de radio. În lipsa părinților, băiatul demonta și monta de nenumărate dați piesele din lădița misterioasă. Într-o bună zi n-a mai știut să le assembleze, iar radioul a rămas o jalnică epavă. Acum puține săptămâni, întors acasă, a descoperit cu un zâmbet maldărul de piese prăfuite și după puține ore de trudă a reușit să le remonteze, așa cum fuseseră la început. Astăzi, radioul buclucaș este din nou un bun oaspete sonor al casei părintești. Povestea, dincolo de emoția ei sentimentală, își are, evident, tâlcul. Ion Iancu, cel ce și-a petrecut copilăria în nopțile tăioase de la stâna din Valea Frumoasei, a ajuns la 31 de ani un tehnician stimat, absolvent al liceului seral și al examenului de maiștri militari. (...)”, Miron Scorobete, *Ca orice lucru necesar:* „Ninsoarea, căzând copilărește, sugerează interioare domestice și calm. În dimineața crăpând de prospețime, aproape concretă, aplecată că poți aluneca pe ea cu săniuța, vârsta te atrage cu

repeziune înapoi. Aștepti să se nască din nimic, să se deschidă de la sine în aer cu clinchet de clopoței. O poartă de beton. Dincolo de care descoperim o bărbăție fremătătoare. Seriozitatea cu care se lucrează aici distonează cu decorul pueril, aproape festiv, pe care l-am închis afară. Nimic mai comod decât o convorbire telefonică, sau, în fotoliu, să ascuți un concert radiodifuzat. Nu ne-am întrebat niciodată ce înseamnă să vorbești la telefon în condiții de luptă, să transmiți sau să interceptezi un ordin strecurat printre bruiaje și explozii; ce obiect prețios devine acolo banalul receptor; ce putere miraculoasă pulsează într-un cablu obișnuit; ce consecințe poate avea o simplă tăietură a firului; ce energie trebuie investită pentru instalarea unei legături telefonice, pentru deplasarea unei autostații radio, ce cățărări pe arbori, balansări peste prăpăstii, treceri prin râuri, înotări prin zloată; și ce energie trebuie investită în pregătirea morală, teoretică și fizică pentru toate acestea. Spațiul de acțiune al transmisiunilor e uriaș. Asta însemnează: operativitate maximă, inadmisibilitatea greșelii, perfecțiune deasupra oricărui efort. Pentru că acest sistem nervos al armatei influențează mișcarea tuturor mădulelor. Kilometri întregi de șanț tăiat în piatră, de-a lungul unei poteci abrupte, pentru ca o singură roată a mașinii grele să aibă de ce se agăța; dar asta în câteva oare, într-o noapte, într-o ploaie, într-un îngheț. Pentru ca din pisc să se poată lua legătura cu ultima subunitate din tranșeea cine știe cărei depărtări. Mașini suspendate pe poduri de lemn, amenințând să se prăbușească, legate cu cablu de oțel, răsucit, transformat în odgon. Ostași mărșăluind noaptea, pe viscol, nu în pas cadențat, săpând gropi în sloiul pământului, împlântând stâlpi, întinzând, măsurând, săpând, căzând, înghețând, săpând, ridicând, cărând, săpând, ajungând în ritmul acesta să raporteze, înaintea orei fixate, că misiunea a fost îndeplinită: legătura între două puncte, legătura care va determina mersul luptei, a fost realizată”; Augustin Buzura, *Fișe telegrafice*: „Am impresia că transmisioniștii, contaminați probabil de viteza cu care trebuie să acționeze în împrejurări de luptă, sunt dintre cei mai zgârciți la vorbă; preferă frazele scurte, concise, fără echivocuri; chiar și atunci când situația concretă o reclamă – ei, în general, evită să asocieze frazei atât de frecvente: «mi-am îndeplinit misiunea» eufemismul: «n-a fost prea ușor». Și asta indiferent de structura psihică a interlocutorului. Însușindu-mi pentru prima dată această «maladie» a formulării, a trebuit să aștept să treacă o perioadă de timp ca să pot recompune mintal, anima, episoadele evocate cu economie de cuvinte de locotenentul major Ovidiu Lupu, întâmplări aparent neînsemnate, dar care ilustrează resortul sufletesc ce determina rostirea firească a frazei citate, inutilitatea eufemismului amintit. Cazangiul Gheorghe Zamfirescu, sondorul Vasile Didei, electricianul Losif Ciomazia își vor aminti, cred, multă vreme de ziua aceea. Dimineața începuse calm, cu nuanțe primăvăratice: soarele darnic, vântul bun, ușor aducea dinspre râu miros de pământ reavăn, de ape nedomolite. Emoțiile inerente unei aplicații erau estompate de dorința îndeplinirii exemplare a misiunii:

stabilirea legăturii prin fir între două unități. Drumul era greu, roțile automobilului se afundau în noroi, numeroși kilometri fuseseră lăsați în urmă cu prețul unei mari risipe de energie. Ostașii, după o trecătoare euforie, aveau să-și disimuleze oboseala efortului și enervarea produsă de schimbarea treptată a vremii. Ca din senin apăruseră nori negri, vântul își fixase o singură direcție de atac: din față. Locotenentul major Ovidiu Lupu își urmărea cu atenție oamenii, care cuplau cu precizie mufele, întindeau cablul, îl legau bine de fiecare stâlp sau copac, verificau legăturile, conștienți că, în situația dată, singura posibilitate de a comunica între cele două unități era cablul instalat de ei, «inamicul» putea să intercepteze convorbirile radio, așa că firul își demonstra din nou supremația pe distanțe relativ mici. Bobina se rotea egal, firesc, pașii aveau același ritm, dar frigul se întetise iar vântul le aducea acum în față valuri compacte de lapoviță. În urma lor, departe pe șosea, goneau, masive dar sprintene, tancuri în șir indian, iar zgomotul lor învrăjbise parcă și mai mult norii. Transmisioniștii intrară într-o pădurice nu prea deasă. Un soldat rămas în urmă privea încă tancurile cu nostalgie sau poate cu invidie: își contemplase probabil bocancii noroiți, mâinile înghețate, hainele umede. Dar sergentul Zamfirescu nu planificase timp și pentru asemenea pauze, chiar dacă viitorul contact cu apele râului nu-i făcea nici o plăcere. Tancurile se îndepărtară, uruitul continuu al motoarelor se împletea cu vuietul egal al râului până ce acesta din urmă îl absorbi definitiv”. □ Aurel Martin și Nicolae Buliga scriu, la Cronica literară, despre volumele *Împlinire* (Nicolae Tăutu), respectiv, *Poezii* (Haralambie Țugui).

• [„Viața românească”, nr. 3] Numărul se deschide cu editorialul *Martie 1907 – Martie 1967* semnat V[iața] R[omânească]: „Se împlinesc în luna martie, și în cele ce urmează până în toamnă, șaizeci de ani de la sângeroasele și eroicele evenimente ale lui 1907, cifră ce a încetat de mult să fie doar una calendaristică, cifră ce s-a transformat de mult într-un capitol patetic al istoriei moderne românești. Masiva și îndârjită răzvrătire a țărănimii impilate, lupta ei pentru pământ, demnitate omenească și dreptate socială, au demonstrat lumii întregi ce rezervă de putere au masele muncitoare, atunci când se mobilizează în serviciul unei cauze drepte, în slujba unui ideal îndrituit. (...) Se împlinesc doar cinci ani de la desăvârșirea operei de cooperativizare a agriculturii românești, dar dacă socotești realizările obținute îți dai seama că s-au parcurs decenii întregi, secole poate. (...) '907 se află undeva departe, în paginile unei Istorii de care e înțelept să ne aducem aminte tocmai pentru ca să știm a prețui și mai bine prezentul nostru încărcat de măreții și speranțe”. □ Editorialul este urmat de poezia dedicată celor *60 de ani de la răscoalele din 1907*, poezia semnată de Al. O. Teodoreanu: *Din pravila lui 1907*. Apoi apare *Ultimele glasuri ale lui 1907* de F. Brunea-Fox, un reportaj introdus prin următoarea notă a redacției revistei: „Țăranii care au luat parte la răscoalele din 1907 s-au istovit cu toții. Poate că vor mai fi dăinuind câțiva, dar de-o vârstă atât de înaintată,

încât amintirile lor s-au șters în mare parte, dacă nu cu totul. Ne-am gândit însă, că ar fi bine dacă am putea prezenta generațiilor de astăzi, nu doar însemnări din niște procese-verbale scoase din cine știe ce arhivă de cercetări juridice, ci istorisirea vie, chiar din gura celor răsculați. Pentru asta am căutat să organizăm – ca să zicem așa – o ștafetă a amintirilor. De firul ei am putut să dăm stând de vorbă cu Brunea-Fox, conștiincios și talentat reporter, plin de un ascuțit spirit de observație, priceput amator al detaliului semnificativ, cu un rar simț al limbii, și adevărat creator de viață autentică. În 1956, în vederea unui reportaj mai amplu, Brunea-Fox a mers la fața locului, în satele din Moldova de unde au pornit răscoalele și a stat de vorbă, după cum se vede din rândurile ce urmează, cu mai mulți țărani și muncitori care au luat parte la răscoale. Atunci, impresiile sale n-au ajuns să fie de-a-ntregul publicate. Ni le-a încredințat acum, complete, vii și autentice, păstrându-le cadrul de-atunci, adică de-acum zece ani, cu terea satelor și a locurilor din acel timp, așa cum le-a notat în carnetul lui de reporter. Am realizat astfel un «releu» viu, retransmis direct de la o seamă de țărani răsculați, – Brunea-Fox având, după cum se vede, darul de a transmite nu doar istorisirea faptelor, ci și farmecul autentic al graiului în care s-au istorisit. Rândurile ce urmează sunt, ni se pare, mai mult decât un document static. Sunt o vorbire plină de viață și de autenticitate, ca o înregistrare pe viu a istoriei”. □ Omagierea acestei date continuă cu două poezii, una semnată de Demostene Botez, *Mărturie. Dosar 1907*, și cealaltă semnată de Florența Albu, *Pământul nostru*. □ Urmează un montaj *Răscoala din 1907 în presa vremii* alcătuit din următoarele extrase: „România Muncitoare”, organ central săptămânal al sindicatelor și organizațiilor social-democrate; 11-15 martie 1907; „România Muncitoare”, III, 8. II, nr. 3, 18-25 martie 1907; Spiru C. Haret, după „Voința națională” în „Adevărul”, Miercuri 7 martie „Presa și răscoalele”; „Adevărul”, Vineri 9 martie 1907, *În chestia răscoalelor țărănești*, Interviu cu d. A. D. Xenopol; *D.G.Panu și chestia țărănească* după „Săptămâna” în „Adevărul”, 20.3.1907; C. Mille: *În ce țară trăim?* – Un glas de protestare – „Adevărul”, 1 aprilie 1907. ■ Șerban Cioculescu publică în rubrica *Miscellanea Caragiale și 1907*: „Stabilit la Berlin de la sfârșitul anului 1901, Caragiale urmărea cu atenție evoluția evenimentelor din țară. Astfel, serbările jubileului monarhic din 1906 i-au inspirat cunoscutele versuri antidinastice. Era informat din lectua ziarelor românești de tot ce se petrecea pe la noi. Delavrancea, Gherea, d-rul Alceu Urechia și alții îl țineau în curent cu dedesubturile vieții publice. (...) Dacă serbările jubiliare din 1906 i-au dat lui Caragiale prilej de nesecat amuzament, împrejuririle tragice din primăvara anului viitor l-au zguduit adânc (...)” În continuare apar extrase din scrisorile lui I.L. Caragiale din această perioadă. ■ În acest număr, creația lirică este semnată de: Mihai Beniuc (*Sonet*), Maria Banuș (*Se iubeau cuvintele; Acum, cuvintele noastre*), Violeta Zamfirescu (*Aer cu floare; Cerul din piept*), Al. Andrițoiu (*Cămin conjugal*), Damian Necula (*Secetă; După*

război; *Măinile*); Nora Iuga (*Mit elin; Permanență*), Matei Gavril (*Viața; Leagănul*). În rubrica „Poetii lumii” sunt publicate poeziile lui Hölderlin (*Iubirea; Despărțirea*), traduse de Ștefan Aug. Doinaș și I. Negoïtescu, și poezia *Vitam impendere amori* de Guillaume Apollinaire, tradusă de Tațcu Gheorghiu. ■ Revista publică o parte din romanul *Invidia* de Corneliu Omescu, cu informația: „În numărul viitor, continuare și sfârșit”. ■ Revista omagiază *Centenarul „Convorbirilor literare”* cu textul *Profilul „Convorbirilor literare”* de Adrian Marino: „Dacă există un bun exemplu care să confirme teoria junimistă a potrivirii formelor la fond, acesta este dat în primul rând de apariția și ținuta «Convorbirilor literare», în perioada sa de glorie. Nimic din împrejurările care au dat naștere acestei reviste care să nu reflecte necesitatea, logica internă, înlănțuirea și materializarea unei întregi serii de factori convergenți. După cum, atunci când condițiile organice au început să lipsească, nimic mai evident decât agonia «Convorbirilor», al căror titlu n-a mai acoperit de la un timp nici o realitate, coninuat doar prin conformism publicistic. (...) Curba regresivă plină de învățăminte, abandonarea și eroziunea principiilor de bază, renunțarea la intransigența și tineretea spiritului polemic, înlocuirea preocupărilor literare-estetice prin specializare, erudiție și «cultură», acapararea redactorilor principali de către activitățile publice, oboseala și îmbătrânirea, aceștia au fost factorii care au «corupt», în timp, cea mai bună și mai organizată revistă românească a secolului trecut. Dar «Convorbirile», adevăratele «Convorbiri», nu aparțin acestei epoci finale, ci perioadei ascendente efectiv junimiste, poate mai bine spus maioresciene: aceea care a impus primatul spiritului critic, a înlăturat grave confuzii literare și culturale, a impus valori excepționale ca Eminescu, apoi Caragiale, a ridicat nivelul epocii, educată în spiritul adevărului, competenței și seriozității. Merite cu adevărat istorice, de mare tradiție intelectuală”. ■ În continuare apare prima parte a textului *Glose emniesciene* de I. Negoïtescu: „Imaginea lui Eminescu, așa cum străbate ea prin veac, a fost de la început și cu o mare intuiție critică, fixată de Maiorescu. Dacă tirania primei ediții a poeziilor lui Eminescu apasă ca o lespede nedreaptă peste fața ascunsă a marelui romantic și dacă ochiul poetului-vizionar a fost obturat de ponderea academică a criticului (...). Pentru Maiorescu, versurile tânărului poet denotau modernitate, concepție înaltă, blazare, reflexivitate, ironie profundă și farmec de limbaj, criticul subliniind însă înclinația spre antiteze («cam exagerate») – și aceste note aveau să caracterizeze producția emniesciană”. ■ La secțiunea *Cronica literară* Al. Piru scrie despre cartea lui Șerban Cioculescu, *Varietăți critice*, (E. P. L., 1966): „Cunoscut ca unul din criticii de prestigiu, alături de Pompiliu Constantinescu și Vladimir Streinu, al epocii dintre cele două războaie mondiale, ca biograf și editor al lui Caragiale, alături de Paul Zarifopol, ca istoric al literaturii române moderne, ca autor al celei mai bune monografii despre D. Anghel și ca exeget superior al poeziei lui Tudor Arghezi, Șerban Cioculescu, astăzi cu o

activitate în domeniul literelor de peste patru decenii, își adună în masivul volum de *Varietăți critice* o seamă de studii publicate mai ales în ultimii zece ani, extrem de prețioase su raportul investigației și al analizei și reprezentative pentru personalitatea umanistului contemporan. (...) Subscriem la opinia că nu este nevoie să micșorăm pe Alecsandri pentru a arăta geniul lui Eminescu, nici de strivi cu personalitatea lui Arghezi pe aceea a urmașilor imediați ai lui Eminescu: Macedonski și Goga”. ■ La aceeași rubrică apare cronica literară la Ion Alexandru, *Viața deocamdată*” și *Infernul discutabil*, scrisă de Mihai Petroveanu: „Stridnețele, obscuritățile, contrasensurile își au rădăcina într-un principiu poetic, bazat pe o violentare sistematică a limbajului. Reflex al acelei crispări lăuntrice, al acelei tensiuni dramatice de o autenticitate incontestabilă, proprie lui Ion Alexandru, doctrina la adesea deformarea expresiei drept patos interior, magma drept cristal. Chiar convulsivă, cum propunea Breton, frumusețea nu poate fi confundată cu antipodul ei. Bătălia pe care forma însăși trebuie s-o dea spre a se naște, ține de intimitatea artistului, care nu se poate prezenta înaintea noastră decât victorios”. ■ La secțiunea *Critica și actualitatea* apare *Dialog despre proză și actualitate*, dialog între G. Dimisianu și Valeriu Cristea: „G. Dimiseanu: (...) *Unul din aspectele caracteristice ar fi, după mine, distanțarea destul de marcată a prozatorilor mai noi de ceea ce aș numi realismul reconstituitiv, adică de acea atitudine care impune operei epice, ca țel fundamental, o acțiune de reconstituire a realului, de refacere sau recreare a elementelor din care această operă își adună materia. Scrieri importante ale perioadei postbelice – Un om între oameni, Desculț, Moromeții, Bietul Ioanide ș.a., – deosebinu-se structural în atâtea privințe, își găsesc totuși un factor de apropiere în faptul că toate pleacă dintr-o asemenea atitudine «reconstituitivă» (chiar dacă predominant lirică în cazul cărții lui Zaharia Stancu), toate reclădesc imaginea unor lumi care impun conștiinței noastre, înainte de orice, o pregnantă senzație de existență materială. Autenticitate până la amănuntul cel mai neînsemnat, preocupare pentru construcția de caractere, deschiderea amplă către social și istoric, – iată însușiri care așează operele amintite în prelungirea liniei clasice a realismului românesc, aceasta fiind, prin urmare, și în deceniile de după război, cum se poate constata, modalitatea majoră de manifestare a prozei noastre. Anii din urmă par să indice însă, cum începusem să arăt, unele treceri pe alte linii de înaintare și ar fi să deslușim aici o reacție, cred, nu atât față de stilul tradițional al realismului, cât împotriva formelor degradate ale acestuia, extrem de prolifică într-o perioadă nu prea îndepărtată. (...) Generația nouă de prozatori intră în literatură cu un sentiment de nemulțumire față de formele caduce și în special față de limitările realismului amorf, restâns la narația de fapte nestructurate de o idee, neînălțate la o viziune personală asupra existenței. Într-un articol din anii trecuți făceam constatarea, într-un context de preocupări asemănătoare, că interesul prozatorilor pentru descriere e în*

descreștere, sporind în schimb acela pentru analiză. De atunci procesul mi se pare a se fi accentuat, cu diferența că proza nu s-a orientat exclusiv către analism, ci s-a apropiat și de alte formule, al căror sens este însă tot anti-descripția. Un simptom general este aplecarea atentă asupra realităților interioare ale omului, cu perocuparea de a le da o reprezentare bogată și realistă cu adevărat; adică scutită de schematizări, venind în polemică directă cu imaginea eroilor unilneari, previzibili în orice reacție de inadță ce intră în scenă. E vorba nu de o problemă tehnică ci de o atitudine în fața realului, de o concepție ce izbutește să dea sens unitar eforturilor unor autori extrem de diferiți ca formulă literară: îmbinarea de real și fantastic (urcând până în mit) la St. Bănescu sau D. R. Popescu, analiza microscopică înfinitesimală la N. Velea, repezi alternări de dramatic și comic la I. Băieșu, suprasaturație epică, colorată violent la Fănuș Neagu, insistența asupra unor obsesii, treceri în sfera oniricului la G. Bălăiță, decupări cinematografice, în spirit neorealism la Sorin Titel s.a.m.d. Marcând un moment distinct în evoluția prozei actuale, acești scriitori din noile promoții nu s-au născut însă din goluri. Hotărâtoare pentru ei a fost refacerea legăturilor cu opere importante apărute înainte de război și aparținând lui Liviu Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Gib. I. Mihăescu etc., precum și contactul cu experiența unor autori din generația anterioară, dintre care Marin Preda trebuie în primul rând amintit. Este poate scriitorul contemporan care a exercitat, mai ales prin nuvele, recent retipărite și prin *Moromeții* cea mai decisivă influență asupra seriilor ce i-au succedat. Valeriu Cristea: Două cuvinte numai în legătură cu volumul său de nuvele reimprimat anul trecut. Citindu-l, mi-am dat seama că se poate scrie un studiu foarte serios pe tema Marin Preda, poetul. (...) Nu de mult Marin Preda amenința că va extirpa din opera sa orice urmă de lirism. Dar lirismul, ca și pasiunile, nu poate fi extirpat din om. Nu ajută în acest caz nici voința, nici măcar o cură de post negru... Din fericire! G. Dimisianu: *Alte orientări apar în vremea din urmă și în special în ultimul an, când se constată o eflorescență, adică nu chiar o inflație, a formulelor parabolice și simbolice, realismul retrăgându-se în ordine secundă. Fenomenul prezintă fețe multiple și în anumite manifestări ale sale el poate fi salutat căci semnifică o sporire a fanteziei și invenției, elemente necesare prozei românești, implicată prea mult în concret și local, cum arată încă G. Călinescu. Citim o proză de viziuni și halucinație, de invazie lirică sau de excursiuni în grotesc, abruptă, discontinuă – urmând alte legi decât cele ale epicii tradiționale, năzuind să transcrie fie capriciile memoriei involuntare, fie asociațiile hazardate ale visului. În această direcție experiențe foarte promițătoare se produc în volumele lor Dumitru Țepeneag, Iulian Neacșu sau George Bălăiță – (nuvela Palladion). Domeniul acesta este însă și cel mai propice pentru a adăposti impostura căci procedeele, tehnica insolită pot deruta un ochi neavizat. Toată problema e ca în adâncuri să simțim latența unui conflict omenesc, pulsația unei idei puternice capabilă să*

susțină schelăria de simboluri. Multe discuții au stârnit de pildă prozele lui Vasile Rebreanu, autor cu fantezie bogată dar ale cărui proiecții simbolice par a nu avea peste tot organicitate și mai cu seamă substanță. Prozatorul e mereu suspectat de mimetism și artificialitate, mai ales că se cunosc începuturile sale în maniera tipic realist-obiectivă (romanul Casa), ceea ce nemulțumește fiind schimbarea prea radicală a modalității de la o scriere la alta. (...) În general, maniera de care vorbim riscă repede să devină obositoare, mai ales când se extinde pe spații mari, și e suportabilă doar atâta vreme cât un jet puternic o alimentează. Cu toate astea – mai ales din direcția tinerilor ultimul an ne-a oferit o producție în cea mai mare parte a ei simbolică și lirică, aspect neliniștitor dacă acest tip de proză ar deveni predominant. (...) Primejdia e a decitalizării și artificiozității, iar altă consecință e aceea că dintr-o astfel de orientare, în chip fatal, nu se nasc romancierii ci numai nuveliști, cum de altfel s-a și întâmplat. O singură excepție, în ultimii ani, și ea trebuie salutată: Nicolae Breban, în persoana căruia generația nouă își află romancierul. Într-adevăr, primul aspect caracteristic în cărțile sale (Francisca, 1965, În absența stăpânilor, 1966) este atmosfera tipică de roman, adică acea senzație încercată de cititor că, pe măsură ce întoarce filele cărții, pătrunde în teritoriile unei lumi constituite și familiare, a cărei existență i se impune ca o realitate mai adevărată și mai vie decât aceea trăită în viața de fiecare zi. În Francisca, mai ales în secțiunea care cuprinde confesiunea eroinei, cu întreaga evocare a copilăriei acesteia și a anilor de după război petrecuți în micul oraș din vestul țării, capacitatea autorului de a da iluzia realului, de a reda icoana unui univers autonom este impresionantă. Prozatorul e puternic interesat de social, observă și descrie modificarea raporturilor de caldă dintr-un timp istoric anumit și se poate afirma că o seamă de procese și fenomene sociale privind epoca 1944-48 sunt reprezentate în Francisca lui N. Breban, cu o forță dramatică neatinsă în alte opere. Valeriu Cristea: Trebuie să ne obișnuim cu ideea că Nicolae Breban e un scriitor de prima mână. Dar cât de greu ne obișnuim cu astfel de idei!... (...) În orice caz, Nicolae Breban este un analist de mare pătrundere. El este scafandrierul prim al acestei perioade literare, nimeni nu are plămâni mai puternici ca ai lui, care-i permit să se scufunde la zeci de coți adâncime și să suporte presiunea considerabilă a unui atare strat lichid. Un culegător de perle se află iarăși printre noi. Să-l salutăm cum se cuvine. Între atâtea așchii sărite și pe la noi din impunătorul trunchi proustian, Nicolae Breban reprezintă un tânăr copac plin de sevă, de altă statură fără nici o discuție, dar și de alt soi, de altă fibră. La Nicolae Breban, analiza, susținută și foarte fină, se preface adesea inobservabil în reflecție sau se dilată la fel de imperceptibil în vaste viziuni poetice. Ea nu este așa dar consecventă ci liberă față de ea însăși, proteică. Structura artistică a acestui scriitor împerechează forțe în general disjunctive. Nicolae Breban observă și transfigurează în același timp obiectele, le scoate din faza lor cotidiană, staționară, și prin aceasta le

angrenează într-o mișcare de mutație, perpetuă dar bine direcționată. Raza ochiului său are forța flexibilă a unei catapulte ce smulge obiectele din lumea lor banală, familiar, liniștitoare, proiectându-le într-un univers nou, extraordinar, exotic și anxios. Cititorul participă continuu la o acțiune de străpungere a învelișului exterior al lucrurilor, de transcendere a fenomenului, a apartenenței. Scriitorul cuprinde într-o privire întreaga suprafață a obiectului, apoi, dintr-o singură mișcare, trece dincolo de ea, coboară în picaj invers, incetinit în apele tot mai întunecate și pe măsură ce coboară, obiectul își schimbă înfățișarea, menirea. Suprafața obiectelor poate fi simplă și liniștitoare, interiorul aparține însă complexității, și prin aceasta, misterului și angoasei. (...).

G. Dimisianu: *Spre a îmbogăți tabloul schițat la început ași mai vorbi despre un aspect și anume despre revirimentul pe care îl cunoaște, în ultima vreme, proza feminină, datorat câtorva scriitoare ce a u debutat editorial în 1966. Formulele și temele lor sunt cele în genere știute: de la narațiunea-confesiune cu substrat sentimental (Ana Barbu) la fulgurările lirice notate sub forma poemului în proză (Silvia Nicolau-Cinca), până la pan-senzorialismul aprins din povestirile Sânzianei Pop. (...) Dar manifestarea cea mai robustă și mai autentic-personală a noii proze feminine o avem din partea unei scriitoare care detașează simțitor de problematica «feministă» tradițională, și anume de la Maia Belciu, autoarea romanului Blana de focă. Prozatoarea construiește cu materialul lui Slavici dar schimbând mijloacele, modernizându-le intervertind mereu timpurile povestirii, împingând faptele când spre zone incerte, de penumbra, când scoțându-le în lumină tare, violentă, înconjurându-le cu o fantastică lucire, viziunea rămânând totuși realistă în mod esențial. E reînviată în chipul acesta o lume aspră, de mici întreprinzători provinciali, urbană și țărănească în aceeași măsură, localizată în aria de dincolo de Carpați, bătăieană după cât ne dăm seama, de oameni duri, cruzi chiar, numai la suprafață abulici, în fapt pătimași și gata la orice, sum se ghicește din lentoarea amenințătoare a gesturilor.* Valeriu Cristea: (...) Proza lui George Bălăiță e realistă și simbolică totodată, dar la el realismul nu este plat iar simbolismul nu are acel relief ostentativ, artificios unghiular. Zona descripției exacte, realiste e presărată cu ochiuri de apă adânci misterioase, provocatoare de neliniști. Scriitorul stabilește ciudate corelații între lumea văzută și cea nevăzută, mișcările și gesturile personajelor au repercusiuni în subteran, dobândesc un fel de ternă foarte lungă ce le pune în valoare semnificațiile. George Bălăiță «filmează» în întregime obiectul, partea de deasupra și partea de subțutul liniei sale de plutire, de pe sol și de sub apă. (...)

G. Dimisianu: *Această zonă a literaturii lui Bălăiță se învecinează cu aceea străbătută de alt prozator: Teodor Mazilu. Volumul său Vara, pe verandă, apărut de curând, cuprinde câteva povestiri cunoscute dar și altele recente unde descoperim o înnoire substanțială a viziunii scriitorului. În scrierile mai vechi punctul de pornire era în Caragiale, urmat de Mazilu nu în tehnică dar*

în atitudine, care e aceea a unui observator al formueller stereotipe ce trădează inerțiile spiritului. (...) Chiar dacă inegal în noul volum, Teodor Mazilu reintră, cu aceste excelente povestiri, în atenția generală și este reconfortant să constați cum un scriitor – contestat cu violență de către unii, elogiât cu patimă compensatorie de către alții – își urmează calea sa netulburată”. □ La rubrica *Pe marginea cărților* apare Vladimir Streinu, *Versificația modernă* (E. P. L., 1966), analizat de Paul Sterian: „În *Versificația modernă* se pot urmări, ca într-un roman cu o intensă acțiune, peripețiile prin care a trecut de vreo trei sferturi de secol încoace, versul modern. Rigurozitatea istoricului, înțelegerea și intuiția intimă a poetului, clar-viziunea iubitorului de înțelepciune, care fac din lucrare totodată o antologie comentată cu subtilitate a versului liber, se îmbină cu arta compozitorului care, prin stil și elan, transformă un manual oricând posibil într-o operă literară”. ■ În cadrul aceleiași rubrici Rodica Oprescu scrie despre Radu Boureanu, *Satul fără dragoste*, (E. P. L., 1966): „Autor al unor apreciate volume de poezie, printre care *Zbor alb*, *Cântarea cetății lui Bucur* sau *Moartea morilor de vânt*, poetul Radu Boureanu marchează traiectoria sa artistică în versuri ce respiră elanuri generoase, atracție spre îndepărtate epoci istorice și ținuturi imaginare, optimism, dragoste de viață. (...) Este inutil să mai insistăm asupra calităților, știute, literare, de ades înaltă poezie, caracteristice lui Radu Boureanu”. ■ La *Cronica ideilor*, Matei Călinescu arată *Ce este „la nouvelle critique”*?: „Asistăm, în Franța de azi, la o adevărată «bătălie a criticii» cu un ecou internațional neașteptat de larg. Operele reprezentanților a ceea ce, cu un termen de stul de vag, se numește *la nouvelle critique* sunt traduse cu o uimitoare rapiditate și larg comentate în Italia, R.F.G., Statele Unite etc. (...) Privită într-un context mai larg, «noua critică» franceză – deși departe de a constitui o «școală» sau un «curent critic» – ne apare animată în chip unitar de dorința unei lărgiri a posibilităților de *interpretare* a faptelor literare – ceea ce a condus-o, prin unii dintre reprezentanții ei cu perocupări teoretice în ordinea esteticii literare, să afirme structura multidimensională, caracterul inepuizabil al semnificațiilor operei de artă. (...) Abandonarea istorismului – lucrul devine evident în cazul criticilor lui Barthes – duce la o abstractizare a însuși limbajului ritmic, la o anume prețiozitate are încearcă, zadarnic de multe ori, să elimine o impresie de stearpă generalitate prin apodoxuri de intenție spectaculoasă. (...) O altă slăbiciune a «noii critici» o găsim în absența aproape completă (există și aici rare excepții) a preocupărilor teoretice (și practice, de altfel) în legătura cu *problema valorii estetice*. Cel mai evident apare această carență la adepții structuralismului. (...) «Noua critică» fiind un fenomen în plină desfășurare – un fenomen care trebuie disociat de moda intelectuală, desigur efemeră, pe care a declanșat-o – ar fi prematur să încercăm să tragem concluzii asupra rolului și semnificației lui în cadrul culturii franceze. Unitatea însăși a celor cuprinși sub denumirea de «noi critici» este destul de precară: o

unitate a refuzului, care implică doar puține corespondențe în ordinea afirmativă și constructivă. Nimic mai posibil, așadar, decât «dezmembrarea» unui grup alcătuit din critici cu puține afinități elevtive între ei, mai ales când polemica actuală se va stinge. E cert însă că, între «noii critici», se numără câteva personalități în al căror scris, chiar dacă nu ești de acord cu unele puncte de vedere sau concluzii, găsești sugestii fecunde, stimulatoare în ordine intelectuală; i-am aminti, în această privință, pe Poulet, Richard, Starobinski, chiar și pe foarte inteligentul, deși uneori insuportabilul R. Barthes". ■ În continuarea asubiectului precedent se pronunță și N. Tertulian (*Cu Bernardd Pingaud despre „la nouvelle critique”*) articol în care este vorba despre colocviul de la Cérisy și comentariile lui Bernard Pingaud. ■ Cronica dramatică a Ioanei Lipovanu se întinde asupra *Caragiale la teatrele „Lucia Sturdza Bulandra” și „C. I. Notara”*: „În timp ce Lucian Pintilie l-a redescoperit pe Caragiale în toată vigoarea și modernitatea lui prin piesa considerată în general până acum cea mai nesemnificativă a dramaturgului, George Rafeal (n-am uitat încă *Scaunele*, admirabila sa realizare regizorială din stagiunea trecută) ne-a dat o imagine anemică a aceluiași Caragiale, regizând la teatrul C. I. Notara, *O noapte furtunoasă*, piesă considerată aproape unanim de criticii noștri literari o capodoperă a creației caragialești”. ■ De cronica filmului se ocupă D. I. Suchianu, care publică *Rossellini și viitorul culturii*, un rezumat al interviului a lui Roberto Rossellini acordat revistei „Le Figaro Littéraire”. ■ La rubrica de *Cărți noi* beneficiază de cronici de întâmpinare: Constantin Ciopraga, *G. Topârceanu* (E. P. L. în 1967) de Paul Georgescu: „Serioasa monografie a lui Constantin Ciopraga cuprinde douăzeci și trei capitole, urmate de o bibliografie și de o interesantă iconografie. Criticul urmărește paralel viața și opera, fiecare capitol cristalizează în jurul câte unei idei centrale; cum era și firesc, în a doua jumătate a cărții, ponderea analizei literare crește mult față de elementele biografice (fără ca aceasta din urmă să fie neglijate). (...) Const. Ciopraga ni-l redă pe omul delicat, pe poetul veșnic tânăr, ne face să cunoaștem și să iubim mai mult pe acest blând ironist”. □ Virgil Gheorghiu, *Poeme* (E. P. L., 1966) de Camil Baltazar: „Nu e câtuși de puțin o amăgire și e bine că epoca noastră a scos din străfundul tonic al cântrețului zăcămintele aurifere, luminoase, căci poezia de azi a lui Virgil Gheorghiu e o mărturie expresivă a unei îndoite bogății: răsfrângerea bogăției și strălucirii noii patrii, ca și reflexul veritabile străluciri a unei poezii de o inegală autenticitate și particularitate”. □ Alexandru Jar: *Lagard cel însemnat* (E. P. L., 1966) de Valeria Ionescu: „Epoca frământată dintre cele două războaie mondiale constituie cadrul istoric și social al noului roman al lui Alexandru Jar, «Lagard cel însemnat». Autorul reușește să surprindă în imagini ce se succed în ritmul alert al unui film, momentele cele mai semnificative ale acestei perioade. Desigur, a te încumeta să aduni într-o carte de proporțiile acesteia un interval de timp de peste 20 de ani, mai ales atunci când ei

însușează două războaie mondiale, criză economică, greve, rebeliune legionară, înseamnă a merge pe muchie de cuțit, adică a te afla la un pas fie de banalitate, fie de superficialitate (aceasta având în vedere că momentul istoric a fost solicitat și de alte romane a căror valoare indiscutabilă este de mult cunoscută). Alexandru Jar reușește totuși să încheie cu succes incursiunea, și aceasta datorită faptului că recurge la un gen de proză puțin reprezentat în literatura noastră: e vorba de romanul picaresc alături de al cărui erou, candidul picaro Ion Lagard, străvatem cu respirația întretăiată, cu un veșnic zâmbet printre lacrimi, ani și locuri, cunoaștem oameni și întâmplări”. □ Cincinat Pavelescu: *Epigrame* (E. P. L., 1966) de Gabriel Livescu: „Producțiile epigramatice ale lui Cincinat Pavelescu se impun prin ținuta lor elegantă, tonul perfect echilibrat și o continuă strădanie de menținere în limitele bunului simț, a condescendenței tinzând, chiar și în «polemici mărunte», spre o ținută intelectuală. Câteva titluri ce ni s-ar putea reproșa drept contra-argument nu depășesc sfera unor mici excepții nesemnificative”. □ Radu Lupan, *Hemingway, scriitorul*, (E. P. L. U., 1966), de Petre Solomon: „După o intensă și fructuoasă activitate de traducător al operei lui Hemingway în românește, Radu Lupan ne oferă o monografie compactă despre ilustrul scriitor american. Bazată pe o cunoaștere profundă a operei și a bibliografiei hemingway-ene, monografia se impune ca o cercetare temeinică și originală a uneia dintre cele mai tulburătoare și mai controversate figuri ale literaturii universale contemporane, Radu Lupan își axează studiul pe o analiză strigentă a operei, considerată cca o «lume mediată» mult mai autentică și mai interesantă pentru cercetător decât lumea reală sau decât biografia exterioară a scriitorului”. ■ La secțiunea *Cartea străină* Ovidiu Constantinescu prezintă *Inchizitoriul*, de Robert Pinget: „*Inchizitoriul* pare a fi deocamdată creația lui cea mai semnificativă. Un text compact ce se desfășoară aproape fără punctuație, cu o singură frază întreruptă ici colo de alineate sau, pentru a folosi din nou o referință muzicală, ca o fugă pe două voci. Lectura pare din capul locului rebarbativă, dar după primele pagini îți dai seama că proza aceasta infinită are un ritm specific și ideile se separă sau se îmbină în chipul cel mai simplu; iar alternarea celor două voci se lămurește a fi o discuție între două personaje, mai bine zis un interogatoriu luat martorului principal cu prilejul unei anchete al cărei obiect nu-l lu cunoaștem deocamdată și nu-l vom afla nici mai târziu”. □ Revista revistelor, prezintă „Contemporanul”, nr. 1057/1967 sub semnătura G.P. și „Ateneu”, nr. 29/1967 semnat P. G., iar „de peste hotare”: „*Znamia*”, nr. 12/1966 semnat I.P., „*Poesis vivante*” (Geneve) – septembrie-octombrie 1966 semnat Jean Grosu, „*Les temps modernes*”, nr. 247/1967 semnat de E. P. G. □ Revista publică informații privind premiile Academiei Republicii Socialiste România și a Uniunii Scriitorilor: „Premiile Academiei Republicii Socialiste România pe anul 1965, despre care, de altfel, a informat întreaga presă. □ În *Caleidoscop*, printre altele, găsim textul *Tiparul și literatura dramatică*, semnat de Mihai H.:

„Publicarea pieselor de teatru scrise recent rămâne încă o problemă deschisă și soluționarea ei pare să întârzie nejustificat. Este adevărat, orice text destinat luminilor rampei nu-și poate găsi adevărata împlinire decât în spectacolul pe care-l presupune. Dar nu e mai puțin adevărat că aceleași scrieri se pretează și discuțiilor anterioare spectacolului, necesită uneori revizuiți parțiale evident posibile chiar înainte de premieră, pot să rețină atenția mai multor teatre din țară, dacă, bine înțeles, difuzarea lor este asigurată. Ori, așa cum devine ușor de înțeles, izolarea pieselor de lumina tiparului împiedică vizibil animarea unui important sector al activității literare”. □ Ion Bălu continuă prezentarea presei interbelice cu „*Adam*” – fișă de istorie literară.

APRILIE

1 aprilie

• [„**România liberă**”] Radu Popescu se ocupă de *Sonetele lui Victor Eftimiu*, 701 publicate, din cele 1500 scrise, după cum mărturisește autorul. În opinia recenzentului, sonetele lui Victor Eftimiu „sunt bune, sunt frumoase, deseori sunt admirabile, totdeauna sunt adevărată și autentică poezie. În cazul acesta, argumentul cantitativ, sprijinit și pe împrejurarea specială că sonetul este una dintre cele mai dificile forme poetice (care implică mare limpezime și forță a ideii, concentrare și intensitate maximă a sentimentului, tehnică prozodică majoră), trebuie luat în considerare și privit chiar ca o valoare de excepție”. Într-o încercare de clasificare a sonetelor lui Victor Eftimiu, Radu Popescu enumeră „sonetul solemn, cu temă întotdeauna gravă, în general de ordin filosofic”, „sonetul pamflet, sonetul umoristic, sonetul epigramatic”, „sonetul istoric, sonetul epic, sonetul portretistic, sonetul pastel, sonetul animalier”. Poeziile sunt grupate pe 16 cicluri, dintre care sunt amintite *Iubirea noastră*, *Bucureștii de altădată*, *Parisul*, *Elada*, *Cavalerii rătăcitori*, *În semnul libertății*, *Cronici*, reunind o multitudine de stări de spirit precum „reverie și sarcasm, filosofie și glumă, tristețe și veselie, încredere și scepticism, entuziasm și dezabuzare, solemnitate și pitoresc”. Pe ansamblu, sonetele reprezintă, în opinia recenzentului, un „monument al cuvântului românesc, al vocației poetice a limbii noastre, pentru care Victor Eftimiu merită admirație și recunoștință”.

• [„**Scân-teia**”] Este dat publicității fragmentul *Călugăreni* al scenariului literar Mihai Viteazul, de Titus Popovici, care se va transforma în decupajul cinematografic al filmului cu același nume.

• [„**Cronica**”, nr. 13] Corneliu Sturzu publică poezia *De primăvară*: „Și-așa ne-mbătrânim cu flori de zarzăr,/ Și-așa ne-ntinerim în arcuiri de lăstari/ Și-așa ne-nveșnicim sub cerul țării, fără de păcate.” □ Apare articolul scris de M. N. Rusu, intitulat *Pro Călinescu – Opinii*: „Căci de ce, la urma urmei, să fie

vinovat Călinescu că un V. Cristea are aceeași imagine despre funcțiile criticii ca și un Al. Căprariu? De ce să fie el responsabil de grosolana confuzie ce o fac aceștia, și alții, între judecata de valoare și metafora stilistică, ori bergsonistă, numai pentru că au preluat-o într-un fel prea „personal” de la Călinescu?” □ *Cronica literelor* publică poeziile lui Nicolae Tatomir: *Frumosul în cetate, Plop în viscol, Prefigurare, Autoportret și Pe-ntunecatul pisc*: „pe-ntunecatul pisc al vieții mele/ Ești flacăra și scrumul unei stele. / Lângă savana vremii inodore/ Ești jertfa și mireasma unei ore/ Pustietatea codrului din mine/ Mi-o suni frumos cât frunza mă mai ține./ Cât mai foșnește-n zarea mea, departe./ Memoria acestor frunze moarte.” □ Ioana Orlea publică fragmentul *Comemorarea frunzelor*. □ Secțiunea Cartea cuprinde articolul intitulat *Mic tratat de literatură comparată* (Paul van Tieghem în românește): „Lucrarea lui van Tieghem se impune prin tratarea cuprinzătoare, judicioasă și accesibilă a unor probleme ca istoricul, stadiul de atunci al disciplinei și posibilitățile ei de evoluție, ca și prin materialul larg de erudiție sigură cu care susține obiectivul principal al lucrării în cea de a doua parte a sa, conținutul literaturii comparate.” □ Ancheta cronicii cuprinde articolul *Contemporaneitate și univers artistic*, semnat de N. Barbu. □ *Răsfoind vechi publicații ieșene*, Ilie Dan publică articolul *Cincinat Pavelescu, colaborator la „Opinia”*, alături de poezia *Exotică*: „Întinsu-mi-am arcul spre cer, cu temei/ Zburat-a săgeata, dar unde s-a dus,/ Nu știu, căci avântu-i a dus-o mai sus/ Ca raza cea slabă a ochilor mei.... Târziu într-un paltin înfipt-am găsit/ Săgeata ce-n voie lăsat-am să zboare./ Și cântecul dulce dormea liniștit/ În sufletul unei femei visătoare”. □ *Posibilitățile criticii poeziei* este titlul articolului semnat Voicu Bugariu, în care afirmă: „Este evident faptul că împingând lucrurile până la absurd, perfecțiunea criticii metaforice ar reprezenta-o transcrierea integrală a poeziei respective, neînsoțită de nici o adnotație critică. Riscurile alterării sensurilor ar fi reduse astfel, la zero. Transcrierea aceasta nu este, desigur, posibilă, dar reflexul nostalgiei de a nu o putea utiliza transpare, poate involuntar dar savuros, în multe cronici pe marginea unor cărți de poezie. Citatele, în aceste cronici, sunt deosebit de abundente, criticul se retrage circumspect în spatele lor lăsând să-i scape, cu parcimonie, exclamații cu rol de judecăți de valoare. Poezia se autopezintă.” □ Secțiunea *O carte pe săptămână* conține recenzia semnată Al. Andriescu asupra romanului *Alexandra și infernul*, al lui Laurențiu Fulga: „În *Alexandra și infernul* este evidentă și reușită încercarea lui Laurențiu Fulga de a concentra mai multe mijloace pentru a realiza legătura dintre diversele episoade într-o construcție epică amplă, chiar dacă este vorba de gesturi și acțiuni exterioare sau de simple elemente de decor, la care se adaugă însă o cronologie urmărită cu stringență”.

• [„**Glasul patriei**”, nr. 10] Revista comemorează 60 de ani e la răscoala din 1907; apare *Adunare solemnă cu prilejul aniversării a 60 de ani de la răscoala din 1907*. □ Cornel Pop semnează *Zece ani de la reparația revistei*

„Tribuna”, săptămânal de cultură: „Cu zece ani în urmă, reapărea la Cluj, o publicație săptămânală de cultură a cărei necesitate se simțea acut în importantul centru universitar al Transilvaniei. Este vorba de revista «Tribuna», nume cu rezonanțe multiple în publicistica deceniilor trecute dacă ne gândim că începutul i-a fost făcut de Ion Slavici, la Sibiu, în 1884, și i-au dat strălucite condeie ca al lui Coșbuc, Goga, Agârbiceanu, Dr. Petru Groza. În tradiția presei militante pentru progres și democrație, pentru cultură în slujba popoului, revista întemeiată de Slavici se înscrie cu prestață și personalitate distinctă. (...) Intrată în al doilea deceniu de la reparație, revista «Tribuna» din Cluj este astăzi una dintre publicațiile de prestigiu și cu personalitate distinctă în publicistica românească, una dintre revistele de mare circulație din țară, unde continuă să se afirme un mare număr de tineri are semnează alături de cei mai de seamă reprezentanți ai științei și artei noastre”. □ Apare poezia *Înnoire* de N. Crevedia.

• [„Flacăra”, nr. 14] Eugen Frunză publică materialul *Măine cine știe*. □ În rubrica *Memento*, se anunță apariția volumului de *Versuri*, de Ion Pillat, în traducere în limba maghiară, la Budapesta.

2 aprilie

• [„Scânteia tineretului”] Smaranda Jelescu publică un interviu cu Matei Călinescu, despre rolul „criticii moderne”.

4 aprilie

• [„România liberă”] În cadrul *Cronicii teatrale*, Radu Popescu prezintă piesa *Procesul Horia*, de Al. Voitin. Autor al unei trilogii – *Oamenii care tac*, *Oamenii înving*, *Anchetă*, în care prezintă lupta în ilegalitate a Partidului Comunist, în timpul războiului și imediat după eliberare, autor și a 4 comedii, Al Voitin propune, acum, o dramă istorică bună, importantă pentru „dezvoltarea unei noi direcții importante a dramaturgiei epocii socialiste”. Deși dramaturgul prezintă corespunzător drama celor trei capi ai revoltei românilor din Ardeal, din 1784, ar fi trebuit ca, în plus, să „evoce cauzele sociale și naționale ale cumplitei izbucniri, să creioneze tipul uman românesc al epocii și al regiunii”, în opoziție cu „infernul habsburgic”.

• [„Scânteia”] Adrian Anghelescu (*Note de lector*) recenzează volumul de critică *Însemnări despre proză* (EPL) de Virgil Ardeleanu în care autorul îi are în vedere pe scriitorii care reprezintă valorile contemporane ale prozei (Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu), dar și „analize pertinente asupra unor prozatori talentați ca D. R. Popescu, Fănuș Neagu, Ștefan Bănuțescu, Al. Ivan Ghilia. Nicolae Breban”.

5 aprilie

• [„Scânteia”] Aurel Martin scrie, pe un ton sfătuit și cu exemple care nu trebuie urmate, despre *Unilateralitatea apologiei*: „Astăzi, în paginile unor

publicații apar texte, amintiri, articole menite a-l informa pe cititor asupra conținutului și colaboratorilor unor reviste ca «unu», «75 H.P.», «Integral» s.a. Se pare însă că nu întotdeauna spiritul în care e discutat un fenomen atât de complex și de contradictoriu ca modernismul, unghiul din care acesta e interpretat, locul ce i se acordă în dezvoltarea artei și literaturii românești este e deplin științific, corespunde realităților istorice și estetice. Pentru că, în unele din aceste articole tendința nu e de a realiza o imagine analitică a lucrărilor discutate, ci de a face apologia lor, de a le judeca într-un mod unilateral. Ocupându-se, de pildă, într-un articol entuziast, tipărit în «Amfiteatru» (nr. 2) de «ideile-manifest al (sic!) revistelor de avangardă literară și plastică în România» Ileana Bratu îmbrățișează tocmai o atare poziție necritică. Extrăgând citate din textele programatice apărute în «75 H.P.», sau «Integral» încercând și o situare a modernismului în epocă, autoarea se străduiește să acrediteze impresia că rolul avut de mișcare a fost printre cele mai importante, că principiile formulate în respectivele manifeste au avut funcție de ferment, că «pictori, desenatori, scriitori – căci nu se poate rupe activitatea literară de cea plastică – visând prestigiul modern al artei românești, erau pionierii mesajului adresat noului secol de aici ori de aiurea, acestui secol fascinant de viteză și ritm, secol incendiar, exploziv, sintetic, neconformist», vor dezlănțui în «unu», adevărata revoltă socială“. Ce-i drept, nu li se poate contesta unora din avangardiști nici inteligența creatoare, nici fantezia, nici nonconformismul. Numai că aceasta nu e decât o latură a fenomenului și nici ea pe de-a-ntregul scutită de adânci contradicții. Căci o cercetare imparțială ne relevă că, de fapt, revolta era, în genere, anarhică, lupta împotriva prejudecăților îmbrăca nu o dată formele negării valorilor tradiționale, neconformismul avea rădăcini individualiste, iar frazele ce preconizau răsucirea interesului spre societate erau subminate de cultul eului hipertrofiat, de pledoaria pentru descătușarea vieții instinctuale, de atenția acordată anormalului, stărilor patologice, dezechilibrului psihic, fiziologicului, iraționalului și ilogicului. Departe de a avea țeluri limpezi, realmente constructive, capabile să reunească sub același steag al luptei pentru nou pe scriitorii și artiștii cei mai reprezentativi ai epocii, mișcarea avangardistă a avut un caracter de frondă, cu implicații nihiliste, fără un ecou larg în epocă. Creație a unor grupuri restrânse, cultivând o artă orientată spre ezoterism și formalism, prin definiție greu accesibilă, ea a jucat, practic, un rol minor, negăsind în cititori ecoul scontat. (...) Toate aceste adevăruri (și multe altele) îndreptățesc o interpretare substanțial mai critică a modernismului decât cea care prezidează articolul discutat mai sus. Ar fi de dorit ca exemplul să-l dea chiar unii din vechii lui animatori. De pildă, Sașa Pană, excelent cunoscător al mișcării pe care amintirile sale (ne gândim la cele publicate în nr. 3 al «Amfiteatrului»), ca și însemnările inserate în alte reviste, ni-l descoperă ca depozitar al unor informații de incontestabil interes. Perspectiva din care sunt redactate este însă, din păcate, cu totul subiectivă. Discu-

tabile sunt, sub aspectul interpretării, și fișele de istorie literară consacrate de Ion Bălu (în «Viața românească») unor reviste a «unu», «Radical», «75 H.P.», «Punct», «Integral». Evitând o dezbatere ideologică esențială pe marginea programului, îndeobște confuz, al respectivelor periodice și a conținutului textelor promovate de acestea, ocolind, deci, o încercare de clarificare a problemelor și de decantare a laturilor contradictorii, de fixare a locului real ocupat de cutare sau cutare inițiativă în peisajul literar al epocii, el nu oferă cititorilor neavizați instrumentul de referință necesar, ci se mărginește la un simplu inventar necritic. O mișcare se impune prin valorile pe care le afirmă, prin operele pe care le realizează. Câte din poemele, schițele înserate în «Integral», «unu», «Alge», «Punct» etc., gândite și construite după preceptele dadaiste, suprarealiste, futuriste, pictopoetice, constructiviste, rezistă timpului? Câte dintre ele au devenit un bun spiritual înscriindu-se în patrimoniul culturii noastre? Împrejurarea că, mai devreme sau mai târziu, cei mai reprezentativi scriitori și artiști ai avangardismului au părăsit aceste poziții estetice preferând (nu puțini) o artă socială angajată și care le-a deschis în mod efectiv posibilitatea înfloririi talentului lor mi se pare a fi extrem de semnificativă. A privi, în asemenea condiții, modernismul ca o mișcare ce merită doar aplauze, mi se pare a abdica de la câteva din îndatoririle capitale ale istoricului literar: judecarea obiectivă a fenomenului prezentat, interpretarea lui justă, fixarea lui în coordonatele epocii, la scara valorică reală, cu rosturile, cauzele, consecințele lui adevărate. (...) Unilateralitatea, atitudinea apologetică, abandonarea criteriilor științifice nu pot duce niciodată la formularea unor concluzii corespunzătoare”.

- [„Scânteia tineretului”] M. Ungheanu recenzează piesa lui Horia Lovinescu, *Petru Rareș*, în care „dramaturgul nu părăsește aura mitologică a succesiunii dinastiei moldovene, dar își reconsideră personajul”.

6 aprilie

- [„Scânteia”] Oarecum în continuarea articolului semnat de Aurel Martin, Z. Ornea și Gh. Stroia concep împreună, dar de pe alte poziții de investigare a exceselor, articolul *Balansuri critice*: „Unii cercetători consideră că unica reacție posibilă la trecuta practică a anatemei este renunțarea deliberată la rigorile spiritului critic, înlocuit ad-hoc cu exaltarea. (...) Cel mai elocvent exemplu îl oferă în această direcție unele intervenții în jurul operei lui Maiorescu. Un amplu studiu recent, datorat lui Mihai Drăgan, și-a propus – nu fără a izbuti – să releve rolul și locul lui Maiorescu în literatura națională. Studiul are meritul incontestabil de a evidenția printr-o cercetare atentă, migăloasă aspecte caracteristice ale contribuției maioresciene într-un domeniu de mare însemnătate, respingând argumentat unele opinii rigide. Cei mai avizați exegeți ai lui Maiorescu (T. Vianu, E. Lovinescu, G. Călinescu, Al. Piru, G. C. Nicolescu, M. Zăciu etc.) au făcut întotdeauna distincție între

Maiorescu criticul, esteticianul și animatorul cultural pe de o parte și doctrinarul pe tărâm ideologic și social-politic, fruntașul unui grup politic pe de altă parte. M. Drăgan încearcă să anuleze această dihotomie, de esențială însemnătate în examenul analitic, propunându-și să demonstreze nu numai viabilitatea unora dintre crezurile ideologice maioresciene, dar și raportul de corespondență între acestea și principiile sale estetice și culturale. (...) Deconcertantă și cu totul inedită, demonstrația lui M. Drăgan privind filopașoptismul lui Titu Maiorescu răstoarnă într-adevăr tot ce s-a scris (și s-a scris mult!) în această materie nu numai în ultimele două decenii, dar și între cele două războaie mondiale și mai înainte. (...) Reamintind aprecieri evidențiate la vremea lor de cugetători care nu au fost denigratori ai lui Maiorescu, nu-l minimalizăm de loc pe autorul *Logicei* și al celebrelor *Critice*, ci-l restituim generației de azi așa cum a fost, în toată complexitatea personalității sale. Nici un cercetător serios nu a încercat vreodată să transforme concepția unui gânditor în opusul ei. Descartes nu a fost niciodată prezentat ca iraționalist, Nietzsche, Kirkegaard sau Nae Ionescu drept raționaliști, Rădulescu-Motru ca un filozof materialist, sau Dimitrie Gusti ca potrivnic sociologiei monografice, ș.a.m.d. Rigoarea științifică a interzis cercetătorului asemenea extravagante care ar putea interesa eventual numai ca joc al dialecticii gratuite. Ar trebui spus că operațiile acestea... reparatoare izvorăsc din fondul comun al unor opinii vulgarizatoare, care procedau prin falsificarea gândirii unui filozof extrăgându-se arbitrar citate izolate, cărora li se confereau valori absolute. Astăzi aceste practici sunt unanim repudiate, triumfând definitiv modalitatea științifică a înfățișării gânditorilor, a curentelor de idei în autenticitatea manifestării lor. Din fericire, exemplele nu lipsesc. Un recent medalion închinat lui C. Rădulescu-Motru, datorat prof. Dan Bădărău, a relevat valorile operei filozofului român fără a-l transforma, evident, într-un gânditor materialist, dimpotrivă menținând idealismul și conservatorismul acestuia, iar S. Ghiță într-un articol comemorativ despre Rădulescu-Motru publicat în același ultim număr al revistei «Ramuri» – dincolo de unele forțări interpretative, proceda în același fel. Anul trecut o cercetătoare de la Institutul de filozofie, Clara Dan, a publicat o interesantă lucrare despre Bergson în care, sub (...) Renunțarea la exigențele spiritului critic, graba, poza, abandonarea rigorilor obiectivității, anatema și lipsa de reverență față de opera înaintașilor nu au generat niciodată bune rezultate în cercetarea concepției unui gânditor. Aceste modalități, odată izgonite, să nu le reintroducem, în ipostaze ușor modificate, pe scara de serviciu”.

• [„Gazeta literară”, nr. 14] Aurel Martin scrie articolul *Artă și atitudine* în care semnaleză existența unui raport de interdependență între literatură și mediul social, național al scriitorului, oferind exemple edificatoare din lumea românească literară: „Sub semnul acestui program stă, de fapt, de la pașoptiști încoace, întreaga noastră literatură, interesul scriitorilor pentru realitățile

naționale rămânând un dat definitoriu, un mod de a fi și de a se afirma al tuturor valorilor autentice. Orientarea spre adevărurile reale sau virtuale ale societății în mijlocul căreia viețuiau, le-a asigurat tuturor materia epică, lirică sau dramatică necesară.(...) Apartenența aceasta îl îndreptățește (și îl obligă) pe scriitor să întrețină un neistovit dialog cu istoria și geografia patriei, cu trecutul, cu prezentul și viitorul ei, cu situația existentă raportată la ideal, cu semenii săi, prieteni sau dușmani, interesați la rândul-le, de destinul națiunii. Nu altceva au făcut Creangă, Caragiale, Delavrancea, Goga, Camil Petrescu, H. Papadat-Bengescu, G. Călinescu, Bacovia, Tudor Arghezi și atâția alții, oameni de talent dar și de cultură, spirite inteligente pentru care adevărurile sociale autohtone, psihologice poporului român, dramele suportate de acesta, frământările, biruințele, înfrângerile, redresările, durerile și bucuriile, dorurile și aspirațiile lui s-au constituit în sursă esențială, fundamentală și principală de inspirație, în motiv de reflecție și partener de dialog. E vorba se înțelege, de o orientare, prin excelență activă, în care scriitorul depășește faza contemplației neutrale, selectează anume dimensiuni ale realității, exprimând, implicit, o atitudine, intervine în ordinea dată, subliniind sau estompând reliefuri, aprobând sau repudiind ceea ce i se pare a fi caracteristic. Într-un fel sau altul artistul intervine, interpretând în universul pe care îl transfigurează, îi dă anume încărcătură subiectivă, astfel spus, îl valorifică, ridicând laturi, elemente, fenomene, tipologii la scara de reprezentativ, concurându-l (cu mijloacele sale specifice) și pe sociolog, și pe filosof și pe psiholog.” □ Șerban Cioculescu (*Gérard de Nerval și beizadeaua vițel*) identifică existența unei rubricii ținute de Gérard de Nerval la rubrica *Courrier de Paris* în ziarul „La Presse”, în care semnaleză prezența în salonul lui Alexandru Dumas a lui Grigore M. Sturdza, cel de-al doilea fiu al domnitorului Mihai Gr. Sturdza: „Cronicar dintre cei mai dotați, marele, dar multă vreme uitatul poet romantic Gérard de Nerval a deținut efemer rubrica *Courrier de Paris* la ziarul „La Presse”. În foiletonul de la 15 iunie 1845 se perindă o seamă de evenimente ale vieții metropolitane. Principii de toate dimensiunile cutreieră marea capitală care-și rezervă dreptul să râdă de toți. (...) În salonul literar al ilustrului romancier Alexandre Dumas, a făcut vâlvă – spune Gerard de Nerval – un neobișnuit atlet. (...) Eroul acestor exhibiții era de fapt Grigore M. Sturdza (1821-1901), cel de al doilea fiu al lui Mihai Gr. Sturdza, domnitorul Moldovei (1834-1849) și el însuși, în concurență cu tatăl său, candidat la scaunul țării în 1859. Umbla vorba că de tânăr tot luând în brațe zilnic un vițel de lapte, i-a fost lesne să-l ridice și când s-a făcut vițelul cogeamite bou. De aici porecla: beizadeaua vițel”. □ La scțiunea *Editoriale*, Dumitru Micu semnaleză apariția a două ediții critice din opera lui Macedonski și Coșbuc, prima fiind realizată de Adrian Marino, iar cea de-a doua de Gavril Scridon, autorul arătându-se încântat de calitatea edițiilor, în comparație cu altele realizate cu superficialitate: „Edițiile critice de masă, prin a căror publicare Editura

pentru literatură își onorează de câțiva ani încoace tot mai des firma, au sporit iarna aceasta cu două: *Macedonski* și *Coșbuc*, semnate respectiv de Adrian Marino și Gavril Scridon, așadar de cei mai autorizați dintre cercetătorii vieții și operei celor doi poeți. Preocupările macedonskiene ale lui Adrian Marino datează de cel puțin douăzeci și doi de ani, mărturie în acest sens stând colecțiile revistelor de prin 1945-1946. Lui Gavril Scridon îi datorăm o masivă bibliografie coșbuciană analitică, totalizând aproape 300 de pagini (Ed. Academiei, 1965) din care s-au extras cu anticipație datele bibliografice pentru aparatul critic al ediției bibliofile din 1961 (...). Simplele semnături ale celor doi istorici literari garantează îndeajuns excelența edițiilor care de altminteri s-au și evaporat din librării îndată după apariție. Mânate de interese strict comerciale, vechile case de editură le păsa prea puțin dacă textele ajungeau la cititori autentice, dacă în genere edițiile urmau norme științifice. În consecință bibliotecile s-au umplut de cărți infect tipărite, defectuos legate și în care greșelile de tipar alternează până la nerecunoașterea operelor reproduse. Onoarea excepțiilor. Căci au fost. Generația mea datorează grațitudine, între alții, lui Nicolae Cartoian, îngrijitorul colecției *Clasicii români comentați* din cadrul editurii „Scrisul românesc” – Craiova și mai ales academicianului Al. Rosetti, autorul celor mai îndrăznețe inițiative editoriale de până la d-sa traduse în nu puține apariții încă nedepășite. Dar o acțiune sistematică de tipărire a literaturii din trecut după cerințele filologice nu s-a putut porni. Prea erau puțini, și cei în stare de-a o înfăptui, și cei dispuși să o susțină material. Și nici publicul nu prea încuraja asemenea demersuri”. ■ În articolul *Tehnică și artificiozitate în proză*, Magdalena Popescu evidențiază principalele motive pentru care proza românească se caracterizează printr-o structură superficială, fapt determinat de utilizarea unor tehnici și metode sofisticate, conținutul, materialul literar fiind precare: „Pentru cel care urmărește revistele literare, număr de număr, sau pe sărite nu se poate să nu-i fie evidentă starea de ebulliție în care se află proza. De altfel, fenomenul a fost remarcat mai de mult și afirmarea lui a devenit aproape un loc comun al comentariului critic. Dacă înseși volumele debutanților, oricât de rotunjite prin selecție, surprind datorită salturilor de manieră, cu atât mai mult periodicele, înregistrând producția literară imediată, cu toate oscilațiile ei de nivel, vor reprezenta terenul favorabil pentru jocul variațiilor și surprizelor care caracterizează actuala etapă literară. (...) Or, prozei noastre actuale (spre deosebire de poezie) îi lipsesc modelele fertile, care găsind tonul adecvat, să faciliteze pentru toți modul de a exprima un material mai mult sau mai puțin personal și să stimuleze curajul pentru alte riscuri. Mulți ani, un model de acest fel a fost Marin Preda, solicitat până la epuizarea direcției pe care o indicase, dar pe care o desăvârșise tot el. Când personajul moromețian a devenit o convenție cu mecanisme bine cunoscute, proza a intrat în stare de alertă, căutându-și readequarea la o realitate psihologică care evoluase. (...) Am recitit proza din unele reviste pe

seriile ultimelor luni, pentru a ne verifica o veche și persistentă impresie: aceea că indiferent de maniera arborată, modernă sau tradițională, curajoasă sau timidă, mai mult sau mai puțin aplicată, prozele păstrează (în majoritatea lor) un aer comun, pe care am vrut să ni-l explicăm, să-l definim. (...) În fond nimic nu este reprobabil în toate acestea. Un procedeu nu valorează în sine și pentru sine, în afara talentului și inteligenței artistice, care îl selectează – pentru a-l subordona unui scop. Primejdia vine din abuz, adică din absența selectării. În realitate atari procedee sunt extrem de pretențioase, tocmai datorită schematismului lor depersonalizat. Variația în cadrul lor fiind minimă, ele nu se pot susține decât ca aplicații la un material foarte propriu, foarte original, care să aibă forța de a iradia ideea și emoția, convingător, dincolo de stilizarea lor hieratică. Însă, unii prozatori văd în el mijlocul cel mai facil de a suplini banalitatea ideii, căci cred ei, astfel de forme înseamnă automat expresie nouă. Ei creează cu sentimentul de a generaliza rapid, elegant, inovator, de a spune concentrat lucruri capitale, uitând că generalizarea trebuie să plece de la un enorm material concret, că ideile lor sunt descoperite de mii de ani. Scheletul mecanic al procedului, îmbinat cu scheletul nud al ideii dă o proză dintre cele mai abstracte. Limitele tipologiilor și situațiilor devin rigide, clasificările sentențioase, încât printre ele nu mai răzbate nimic din omenescul concret. Această proză suferă de prea multă intenție de «formă» și de prea multe idei precare neacoperite, într-un cuvânt de demonstrativism. Vina nu o poartă procedeele folosite. Viciul capital stă în absența unei solide experiențe personale, afective, sociale și intelectuale, demne de a fi comunicate”. ■ Valeriu Cristea semnează cronica literară *George Ivașcu - „Confruntări literare”*: „Pentru mulți, mai ales tineri, numele lui George Ivașcu e legat în primul rând de activitatea «Contemporanului», încât conducătorul de revistă, pasionat și de superioara abilitate jurnalistică, a pus oarecum în umbră, și pe nedrept, pe cel care execută trecerea în revistă a operelor literare, adică pe criticul și istoricul literar. Apariția volumului *Confruntări literare*, culegere masivă de articole și studii scrise într-un răstimp de peste trei decenii (...) reprezintă de aceea și un moment de întregire a unei personalități. (...) George Ivașcu nu este niciun critic înclinat spre analiză migăloasă și nici un foarte laborios istoric literar, cu ambiția construcțiilor enorme. Spirit combinativ, rezumativ și sintetic, de voiciune dialectică, atras tot atât de puțin de detaliu ca și de ansamblul foarte vast, el preferă tabloul de dimensiuni mijlocii, al unei perioade bine delimitate, ecranul unei anumite epoci. Partea cea mai atrăgătoare a volumului său o constituie tocmai astfel de tablouri de mărime diferită, precum cele intitulat *Din istoria criticii literare românești*, sau *Pe ecranul epocii (Din introducerea la Ediția Blaga, Poezii, 1966)*, sau *Fenomenul Argezi*, etc. un fel de articole-montaj. Le numesc astfel, pentru că, în mare măsură pornind de la fapte dinainte stabilite, de la anumite date și mai ales de la citate, ele pun tot acest material – dominat de un ochi limpede – în raporturi perfect verosimile,

obținând astfel un efect nou. Deși pline de citate, astfel de pagini nu par pedante și nici compilații nu sunt. Căci intervine aici spiritul de organizare, așezând elementele în vederea unui scop propriu. Critic de informație, gust și idei, asociativ în gândire și dezinvolt în expresie, aruncând ochiri repezi, scurte, spre blocul operei literare, de care nu se leagă prin inelul trainic al cercetării laborioase și a cărui supusă cariatidă nu devine, George Ivașcu evocă imaginea unui *causeur* agreabil și adeseori fermecător în lunga promenadă”.

□ În *Articol, eseu, studiu*, Al. Dima, pornind de la identificarea în critica românească a unor confuzii la nivelul utilizării termenilor menționați în articol, face următoarele precizări: „Discuția pe care ne propunem s-o desfășurăm nu aparține domeniului terminologic cum s-ar putea crede la prima vedere. În definitiv nu e prea importantă calificarea precisă pe care ținem numaidecât s-o aplicăm compunerilor critice. Caracterizarea se acordă, de cele mai multe ori, cu ușurință și cu indiferență. Studiile sunt declarate, în grabă, când eseuri, când articole; eseurile: articole, ba chiar și studii. O culegere de articole tipice adunate recent într-o carte a fost etichetată drept culegere de eseuri, în timp ce o antologie de eseuri caracteristice a primit calificarea de «studii». Firește, termenii nu pot fi utilizați oricum, dar – cum spuneam – obiectivul nostru nu e de caracter terminologic, ci dimpotrivă, se referă la conținutul conceptelor în discuție sau mai exact la ponderea distinctă pe care fiecare din ele o presupune”.

□ Al. Piru semnează articolul *O corespondență inedită*: „Acum câțiva ani ni s-a înmânat o interesantă corespondență în limba franceză, în prezent la Biblioteca Academiei R. S. R., secția manuscrise, cuprinzând scrisorile nepoatei lui Nicolae Bălcescu, Zoe Mandrea, fiica lui Barbu Bălcescu (1824-1884), magistrat, fost procuror la București și membru al Curții de Apel, avocat în baroul Dolj și primar al Craiovei și a Elenei Bălcescu (28 februarie 1837-7 februarie 1860). Scrisorile Zoei Mandrea, multe nedatate, sunt adresate sorei sale Olga în Craiova și conțin câteva semne de luat în considerație însemnări cu privire la evenimente și figuri literare ale vremii. Femeie foarte instruită, vorbind și scriind curent franțuzește, italienește și englezește, delicată muziciană (cânta la pian) și pictoriță, Zoe Bălcescu devine, prin căsătoria ei cu Nicolae Mandrea, magistrat, cunoscut al lui Titu Maiorescu, una din persoanele care frecventează societatea «Junimea» în perioada ei bucureșteană. Încă din aprilie 1870 Titu Maiorescu trece printre relațiile lui pe N. Mandrea dorindu-l membru al Curții de Apel, «nu prezident», pentru ca în septembrie 1876 să-l caracterizeze în jurnalul său drept «tocitor harnic, om credincios». Prezența soților Mandrea în casa criticului e notată în *Însemnări zilnice* pentru prima dată la 15/27 februarie 1876, cu ocazia serbării zilei de naștere a lui Maiorescu, mai târziu numită «Tutti-festival». La 18/28 noiembrie 1877 soții Mandrea asistă în casa lui Maiorescu la lectura unui început de roman de Slavici. La 11 februarie 1879 sunt la masă la Maiorescu împreună cu celebrul actor italian Ernesto Rosi și cu Caragiale(...) Altă scrisoare face mențiune

despre lectura piesei lui Alecsandri Despot-vodă, la Maiorescu acasă, care, după alte surse, ar fi avut loc pe la sfârșitul lui mai 1879. După Zoe Mandrea ar fi asistat vreo 40 de persoane, printre care Caragiale, Hasdeu, Iacob Negruzzi, Nicu Gane, nu și Eminescu și Slavici”. ■ La secțiunea intitulată *Capodopere ale literaturii universale* sunt semnate patru articole de către Edgar Papu, Ilie Constantin, Darie Novăceanu, Marcel Mihalaș. Edgar Papu (*Sandburg*) face o prezentare a poeziei lui Carl Sandburg, insistând pe tonalitățile străvechi și pe spiritul practic: „Paradoxal este că, în ciuda acestei repudieri a trecutului – repetăm, nu atât ca idee, cât ca vestigiu – poezia lui Sandburg relevă tonalități străvechi, chiar milenare. Faptul nu provine, însă, nici pe departe, din ipoteca vreunei arheologii literare asupra sa, ci dintr-o genuină conștiință a începutului – a tinereții istorice (...). Astfel, din unele aspecte ale civilizației americane actuale, Sandburg creează mituri antropomorfe, și le creează nu ca artificii literare, ci ca expresii încărcate cu fluidul unei reale forțe primitive. Mitizarea nu exclude însă, grotescul și caricatura, ceea ce ne aduce aminte de pantheonul walhalic. (...) În sfârșit, americanismul lui Sandburg se mai poate aprecia și într-un spirit practic, imediat, am spune economic. El face o rapidă economie de imagini, considerate poate ca inutile, trăsătură pe care am admirat-o, ca pe o contribuție americană, încă de la Whitman. În *Salut au monde*, bunăoară, autorul *Firelor de iarbă* știe să atingă grandoarea prin dresarea unei simple liste, însă o listă cosmică, unde el trece în revistă toate popoarele lumii, pe care le salută «din partea Americii sale». Tot un asemenea salut lansează și Sandburg într-un fragment din Poporul, da unde lumea e îmbrățișată de la cele mai vrednice și până la cele mai umile sau nedemne îndeletniciri. Este patetismul aceleiași cuprinderi a totului uman prin mijloacele enumerative cele mai simple, și mai fruste”; Ilie Constantin în *Lirica Renașterii italiene* face o prezentare succintă a culegerii cu poezii din Renașterea italiană, realizată de C. D. Zeletin: „În culegerea lui C. D. Zeletin sunt cuprinse versuri de Angelo Poliziano, Lorenzo de Medici, Iacopo Sannazaro, Michelangelo Buonarotti, cele două celebre poetese Gaspara Stampa și Vitoria Colonna, Giordano Bruno și un poet mai puțin cunoscut și mai puțin reprezentativ Galeotto Del Carreto. Este într-adevăr strânsă laolaltă lirica cea mai de seamă a Renașterii, selecția dovedind gust și pricepere. Reușita mare a volumului îmi pare traducerea din Buonarotti (apărută în urmă cu câțiva ani în volumul separat.)”; Darie Novăceanu (*O secțiune în Don Quijote*) identifică existența în romanul lui Cervantes a unor capitole pe care critica literară nu le-a valorificat la adevărata valoare și ale căror idei pot fi regăsite în *Glossa eminesciană*: „Există însă în *El ingenioso hidalgo...* niște pagini asupra cărora (...) s-a insistat prea puțin sau deloc. Unamuno, cel care, în glossele sale merge, uneori, până la frază, nu s-a oprit aici decât într-o scurtă pauză, fermecat mai ales de asemănarea dintre vitejia lui *Don Quijote* și cea a lui *Cid Ruy Diaz de Vivar* (*Poema del Cid* versurile 2278-2301), în înfrunta-

rea fioroșilor lei și atent, nemăsurat de atent, la conținutul și dimensiunile veșnicei *locura* (nebunie într-un fel a primului). Sunt, așadar, pagini din cea de a doua parte a lui Don Quijote și anume, cele ce se circumscriu capitolelor XVI-XVIII. Mi-am îngăduit o secțiune în această parte a capodoperei și din alte motive. Sistematizându-le, ele ar fi patru: mai întâi, cred că scriind aceste pagini Cervantes a topit în ele unul dintre secretele întregii proze moderne; în al doilea rând, ele sunt singurele în care autorul și-a îngăduit ștergerea portretului său, asemeni pictorilor din Renaștere, în lumina unui neprețuit tablou; în al treilea rând, tot aici se consumă actul cel mai de sus al curajului, al *locurei* lui Don Quijote; în sfârșit, în cel de-al patrulea rând, m-am oprit aici dintr-un plăcut sentiment de a risca o afirmație: cunoscuta *Glossă* eminesciană izvorăște și de aici. (...) Circulau, pe vremea aceea la noi, două versiuni, în română din *Don Quijote*, datorate lui Ion Eliade Rădulescu (...), iar «Convorbirile literare» din 1881, publicau versiunea după original (...). E foarte posibil însă ca Eminescu să fi cercetat alte versiuni probabil în germană, unde prima traducere datează din 1621. Eminescologii noștri – și, în ultima vreme dintre tineri foarte buni au apărut câțiva, ar putea, eventual, adânci acest aspect al operei marelui nostru poet, mergând din aproape în aproape și lăsându-se mai puțin decât mine, conduși de intuiție”. Marcel Mihaș (Dostoievski) revalorifică două opere dostoievskiene – *Visul unchiului și Stepanciocovo și locuitorii săi*, insistând asupra noutăților aduse de cele două scrieri: „*Visul unchiului și Stepanciocov și locuitorii săi* scrieri (apărute acum pentru prima dată în traducere românească), cu care întors din «casa morților», Dostoievski își face în anul 1859 reintrarea în literatură, au trecut aproape neobservate în epocă; (...) Noutatea pe care o aduce *Visul unchiului* pare a fi mai ales aceea a unui procedeu. În această nuvelă, concepută mai întâi ca o comedie, se structurează pentru prima dată viziunea scenică în care își va scrie Dostoievski marile romane. Totul începe cu o punere în scenă narativă, o fixare a personajelor în cadrul acțiunii. În largi capitole-scene se desfășoară apoi intriga și deznodământul. Viziunea este catastrofică. Cu fiecare personaj intrat în scenă se tulbură un echilibru vechi, fiecare intervenție poate fi hotărâtoare într-un sens necunoscut. (...) Într-un procedeu asemănător este scris romanul *Stepancikovo și locuitorii săi*, bildungsromanul lui Foma Fomici Opiskin, mic tiran și mare ipocrit. Fost lector-mascărici al unui general, cu foste merite, necunoscute, la Petersburg, unde s-ar fi ocupat și cu literatura, pripășit în casa colonelului Rostonev, Foma, este, desigur, un demon din cei mai mici, un fel de «aghiuță», care înaintând pe scara ierarhică ar putea cel mult ajunge printre «demoni» un Pitor Verhovenski, învăluit într-o ușoară aură de impostură. (...) Este aici triumful lui Tartuffe, care își realizează esența. Foma nu este acel ipocrit rimboldian care trăiește tragedia dezbrăcării, a dezvăluirii. Demascat, nu-și dezvăluie adevăratul chip ci o altă mască. Încetând să mai mimeze pe chestiuni de morală, atunci când sunt ineficiente, el își aliază, măreț, elementele sortii.”

• [„**Tribuna**”, nr. 14] Victor Mihalca, V. Banu și Mircea Țoca semnaleză câteva apariții editoriale: Ion Calovia, *Timpul nu doarme* (Editura Tineretului, 1966), T. Mazilu, *Vara pe verandă* (Editura Tineretului, 1966), Izsak Jozsef, *Asztalos Istvan* (Editura pentru literatură, 1967) și *Mărturii despre Luchian*, antologie și prefață de Marin Mihalache (Ed. Meridiane, București, 1966). □ Domițian Cesereanu face cronică literară la volumul *Varietăți critice*, semnat de Șerban Cioculescu: „Unele studii sunt comemorări pioase, (...) alte studii rezultă din luarea în stăpânire, cu apetit și subtilitate de cărturar, a textelor vechi, îndeosebi ale cronicarilor; cele mai multe însă își apropie literatura ultimelor două secole, în libertatea alegerii pe care i-o impune simțul său critic. Pe o asemenea întindere, Șerban Cioculescu operează ascultând de îndemnul supunerii la obiect. Studiul istoric câștigă o mai mare pondere acolo unde scrierile nu suportă o analiză prea largă. E cazul cronicarilor. Exegeza asupra lor (...) tinde să se realizeze (...) și printr-o considerare filologico-estetică.” În final, D. Cesereanu conchide că „lecția critică a lui Șerban Cioculescu impune prin conștiințiozitate profesională. O judecată de valoare este, la el, «construită» într-o analiză desfășurată, punctul de emisiune fiind reluat cu insistență sub varii aspecte și într-un complet adecvat de referințe. Credincios metodologiei critice, el își apropie reperele funcționale ale creației cu o atitudine degajată și urmându-și demersurile proprii.” □ Fragmente din romanul *Cu sânge rece* de Truman Capote în traducerea lui Vlad Sorianu și *Steaua liliachie* de Evgheni Min, în traducerea lui Vasile Oroian, încheie acest număr.

7 aprilie

• [„**Contemporanul**”, nr. 14] Nicolae Manolescu face cronică literară a cărții *Universul comic* de Ștefan Cazimir. „Partea cea mai personală a studiului este aceea despre orizontul tipologic al lui Caragiale. (...) Comicul caragialesc ar rezulta din studiul vanității, în diferite ipostaze ale personajului”. □ Titus Mocanu publică la rubrica *Meridiane* eseul *Timpul la Heidegger și Sartre*. □ În *Dialogul solitar* Paul Georgescu face o analiză volumului *Infernul discutabil* de Ion Alexandru: „Înainte de orice vreau să afirm că nu mai suntem în fața unui tânăr ce promite – fie și foarte mult – ci a unei opere realizate, a unei mari valori certe și majore, adică în fața unui poet în toată puterea cuvântului”.

8 aprilie

• [„**România liberă**”] Boris Buzilă scrie despre *Anemia genului scurt*, semnalând existența unor „producții palide, imitative”, în proza scurtă românească, „exagerările chemate chipurile să violeze sensibilitățile rutinate”, precum și „îngustarea orizontului tematic.” În ceea ce privește universul infantil, „avem astăzi un erou candid ca în prozele de început ale lui Velea, un altul vindicativ și întreprinzător ca în schițele lui Iulian Neacșu”, precum și „o

puzderie de eroi palizi, fără personalitate, care populează scrierile unui Virgil Duda, ale unui Horia Pătrașcu sau ale unui Dumitru Țepeneag, cel din urmă totuși cu o individualitate (...)

• [„Scânteia”] Invocând *Nevoia sintezei în critica de artă*, Silvian Iosifescu atacă același subiect care catalizează generațiile criticilor literari: „Se vorbește destul de des despre stilul critic, se face distincția necesară între expresivitate și artificiu, între nuanță și dansul în jurul ideii, între inevitabilul coeficient de tehnicitate și erudiția exterioară, ostentativă, turnată inutil, de parcă criticul și-ar turna bronzul pentru propria-i statuie. Se discută mai puțin – și e regretabil – despre cerințele etice minimale. Nu mă refer la invectivă. Ea nu are nimic comun cu critica. Dar ar trebui discutată suficiența cu care câte un critic – având uneori la activul lui o recenzie și trei note – face gol în jur și rostește sentințe definitive. Revenind la metode, ne întâmpină astăzi o diversitate, care pentru unii poate deveni amănunțită. Printre prejudecățile dogmatice defuncte este și confuzia între unitatea concepției marxiste despre lume și procedeu. Stadiul actual al criticii și prezența unor discipline auxiliare, dar în multe probleme indispensabile, descoperă noi teritorii de cercetat, impun metode noi. (...) Se pot distinge două atitudini situate la cei doi poli ai criticii. Atenția îndreptată mai ales spre individualitatea operei sau artistului se sprijină pe intuiție și caută în expresie asociația sau metafora îndrăzneată, dozează savant contrastul violent de tonuri și nuanțe. În cultura noastră, această atitudine a beneficiat de personalitatea neobișnuită și inimitabilă a lui G. Călinescu. Cealaltă atitudine caută precizie și rigoarea, transformarea necunoscutului în cunoscut. Tudor Vianu a formulat acest punct de vedere încă din 1940, în câteva pagini introductive ale *Artei prozatorilor români*, pagini care au substanța și gravitatea unei profesii de credință: «Trebuie exprimat cu toată energia adevărul că scopul esențial al lucrării critice este cunoștința. Criticul este și el un om de știință, chiar dacă știința lui aplicându-se asupra unor fenomene ale creației și, prin urmare, ale vieții, este mai dificilă, mai puțin sigură și merită să rămână mai puțin completă decât aceea care se exercită asupra datelor naturii moarte... Cât timp există puțința unui progres al cercetării, nu cred că demisiunea criticii este admisibilă». (...) Marile întrebări pe care și le pune critica cu privire la semnificația și la structura operei literare, cu privire la condiționarea ei istorică, socială și biografică sunt incluse în domenii separate. Fiecare domeniu comportă subdiviziuni de probleme și de metode. Critica psihanalitică privește raportul operă-autor în altă lumină decât vechea critică biografică, înlăturată de obicei din discuție cu o prea dezinvoltă ridicare din umeri. Structuralismul lasă programatic la o parte punctul de vedere istoric, deși nu-l contestă principial. Stăruie însă o întrebare importantă: în ce măsură e posibilă renunțarea la optica istorică în discutarea faptelor de artă? Dimensiunea istorică fiind intrinsecă, ignorarea ei nu deformează optica, dându-i iluzia imobilității în legătură cu un fenomen în mișcare, cu un moment

al unui proces? Tot astfel, structuralismul nu-și pune probleme de valoare. (...) O altă întrebare pe care o ridică diversitatea modalităților critice e cea a compatibilității lor cu cei care se doresc marxiști. Faptul că la această întrebare s-a răspuns o vreme simplist și anti-științific nu-i scade importanța. E indispensabilă însă cercetarea caracterului științific și implicațiilor filozofice ale fiecăreia dintre direcțiile metodologice. Există nepotriviri bizare între modurile de a gândi și între metodele de cercetare, nepotriviri nu numai în raport cu gândirea marxistă, ci cu tonul general al criticii contemporane. Estetismul, fie că-l denumim în termeni mai vechi de «artă pentru artă», fie că-i căutăm denumiri mai moderne, află astăzi prea puțini apărători. E considerat ca o etapă încheiată. (...) Există și nepotriviri mai puțin stridente, alternări sau învecinări de metode care nu se acordă decât parțial. Ele scot în relief necesitatea ca interesul pentru noile drumuri în critică să ia forma cercetării lor atente și lucide. S-au făcut în acest sens lucruri remarcabile în publicistică și în editură. S-ar putea cita, cu titlu de exemplu, culegerea de cercetări stilistice apărută acum un an, precum și multe traduceri din criticii contemporani. Diversitatea activității critice – devine astfel bogăție efectivă”.

• [„Cronica”, nr. 14] *Cronica literelor* conține un fragment din romanul lui Al. Ivan Ghilia, *Îngerii biciuiți*. □ Apar o serie de poezii: *Roman clasic*, de Horia Zilieru, *Sânziene*, de Ovidiu Hotinceanu, *Cântecul frunzei*, de Ion Hurjui și *Ceta*, de Daniela Caurea. □ *Rainer Maria Rilke* este și titlul articolului semnat de Claudiu Paradaiser: „A traduce poemele lui Rainer Maria Rilke, personalitate unică a liricii universale, constituie, fără îndoială, un act de îndrăzneală. Cantabilitatea, mlădierea, adâncimea și extraordinara concentrare a versului rilkean, forța de sugestie a fiecărui cuvânt, din care Rilke a știut să stoarcă esențe nebănuite, pot pune în dificultate chiar și pe traducătorii cei mai virtuozii”. □ G. C. semnează articolul *Jurnalul Literar*, în care se referă la „prestigioasa foaie săptămânală de critică și informație literară pe care o scotea în 1939, la Iași, G. Călinescu”. □ Volumul lui Pop Simion, *Orga de bambus*, este recenzat de Adrian Marino la rubrica *O carte pe săptămână*: „Pop Simion, în *Orga de bambus*, nu este nici erudit, nici epic, nici amator exclusiv de exotic, nici observator de moravuri și psihologii, ci un senzitiv, un vizual, un plastic descriptiv, de o prospețime de imagini de cele mai multe ori atractivă. Parcurgem mai presus de orice jurnalul unei beții a ochiului și al «fantaziei» lucide, de «prizonier al colorilor», al absorbției avide de senzații inedite, notații predominant senzuale, de un rafinament – pe unele fragmente – indiscutabil”. □ La secțiunea Cadran, Nicolas Viasnoff semnează articolul *Carnet parizian*, în care vorbește despre „venerabila și mereu dinamica editură franceză N. R. F. care a creat cea mai ambiționa să dintre colecțiile sale: Biblioteca științelor umane. Primele titluri apărute: *Ernesto de Martino*, tradus din limba italiană; Emile Benveniste, *Probleme de lingvistică generală* și *Geneviève Calame – Griaule*.”

• [„**Flacăra**”, nr. 15] Se anunță publicarea la *Editura Seghers* din Franța a volumului de poeme de Maria Bănuș, precum și câteva noutăți ale *Editurii tinerețului: Timpul fără cusur*, de Ilie Tănăsache, *Albumul cu poze*, al Otiliei Cazimir (aflat la cea de-a doua ediție), *Vară târzie*, nuvele de Ion Arieșanu, *Plecarea Vlașinilor*, de Ioana Postelnicu.

• [„**Luceafărul**”, nr. 14] V.M. Marinescu și Gr. Arbore publică interviul realizat cu membru corespondent al Academiei Române, D.D. Roșca, profesor, filosof, eseist și publicist. El consideră că „aspectele noi ridicate în calea cercetării filosofice la noi se leagă direct de însăși condiția umană. Cercetările ce se vor grupa în jurul acestei dezbateri vor pune în discuție fundamentale probleme de axiologie. Lărgită, această dezbatere va trebui să propună soluții la ceea ce acad. C. I. Gulian a numit prin noua sa carte, *Problematika omului*. Întrebări ca acestea vor trebui puse și rezolvate evident de pe poziții marxiste. Știința contemporană va contribui, desigur, cu date și perspective noi la punerea și rezolvarea acestor probleme, axiologice în primul rând. Însă, privite lucrurile într-adevăr critic, trebuie să ne dăm seama în prealabil că datele oricât de multe pe care ni le poate furniza știința și de care trebuie să țină seama orice cercetător serios în domeniul filozofiei nu sunt suficiente pentru a elabora o imagine completă a condiției umane. Aceste date vor trebui completate în parte cu elemente scoase din istoria universală a culturii umane și în parte cu elemente de construcție filozofică”. D.D. Roșca precizează că moștenirea filozofică autohtonă nu este suficient dezbătută și evaluată, dar că se lucrează intens în această direcție, cert fiind faptul că vor fi aduse contribuții noi „pentru o apreciere echitabilă și cu adevărat științifică a moștenirii filozofice a poporului român. Unul din criteriile de evaluare de care ar trebui să se țină seama în această muncă mi se pare că ar trebui să fie și acela de a arăta în ce măsură filozoful studiat a făcut muncă serioasă în încercarea de argumentare a pozițiilor sale, poziții care, bineînțeles, pot fi, și trebuie să fie, apreciate critic în lumina marxistă. În al doilea rând să fie judecate scrierile filozofice arătându-se și rolul pozitiv, progresist sau atunci negativ pe care l-a jucat, în contextul istoric când a apărut. Acesta este și el un principiu metodologic al științei marxiste”. De asemenea, se precizează și poziția pe care trebuie să o aibă creatorul modern de artă față de problemele filozofiei. „Dacă arta nu e simplu joc al spiritului și nici simplu decor exterior al vieții, ci este lucru serios, adică este una din formele majore la care a recurs și recurge omul pentru a exprima marile adevăruri ale existenței în general și ale condiției umane în special, atunci creatorul de artă nu poate decât profita în urma unui contact cât mai neîntrerupt cu filozofia. Dacă pentru cercetătorii în domeniul istoriei, contactul cu gândirea filozofică înseamnă trezire și dezvoltare a spiritului de discernământ, contactul creatorului de artă cu filozofia atrage după sine lărgire de orizont, de perspectivă și, deci, îmbogățirea de conținut. În fond artistul, când e cu adevărat mare, își pune probleme pe care și le pune și filo-

zoful, doar forma soluției diferă. Când e mare, arta rezolvă problema creând opere concrete și finite în care însă se răsfrânge infinitul; când e veritabilă filozofia exprimă același conținut valoros pe planul gândirii mai mult sau mai puțin abstracte. Sub acest raport – fără a nega diferențele dintre filozofie și artă – ele sunt surori care nu pot decât câștiga stimulându-se una pe alta”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 14] În articolul *Aprilie, când evocăm poezii...* Nicolae Stoian comentează filmul documentar dedicat vieții și operei lui Nicolae Labiș.

9 aprilie

• [„**Scânteia tineretului**”] Ion Băieșu publică textul pamflet *Nemulțumitul*.

10 aprilie

• [„**Glasul patriei**”, nr. 11] Apare poezia *Oaspeții primăverii* de Vasile Alecsandri. □ Apare *De vorbă cu scriitorul Al. Oprea*, cu nota: „O delegație de scriitori români, formată din criticul literar AL. Oprea și poezii Alex. Andrițoiu și Nichita Stănescu, a vizitat de curând Franța. Cu acest prilej, ei trei scriitori au participat în un simpozion internațional închinat memoriei lui Panait Istrati și au purtat convorbiri cu scriitori străini și cu foști cetățeni români. La înapoierea delegației în țară, scriitorul Al. Oprea ne-a împărtășit unele impresii din această călătorie, pe care le publicăm în cadrul interviului de față.” Din interviu citim: „- Red.: Cum apreciați contribuția delegației noastre? Al. Oprea: Fiind în cauză pot spune doar că ziarele franceze care s-au ocupat de acest eveniment au avut numai cuvinte de laudă”. □ Paul Anghel publică *Restaurări de monumente. Dragomirna – Zeița albă de lângă Suceava*. □ Apare poezia *Pentru fiul tău* de Virgil Carianopol. □ *Poezia dorului de țară*, nesemnat, cuprinde exemplificări din versuri trimise de români aflați în afara țării: „Erupția de candori și vigoare a acestei primăveri, care-și ridică pe tot cuprinsul patriei milioane de tulpini spre cer ca niște imnuri, sporește și mai mult dragostea de țară a românilor de peste hotare, înobilându-le încă odată sufletele, împodobindu-le gândurile și visul...”.

12 aprilie

• [„**România liberă**”] Zoe Dumitrescu Bușulenga comentează volumul lui Valeriu Râpeanu, *Noi și cei dinaintea noastră*, alcătuit din patru secțiuni privind raportul dintre literatură și celelalte arte, „unificate de o concepție care se constituie, se încheagă pe parcursul lecturii”. Acoperind intervalul dintre finalul secolului XIX și secolul XX, în perspectiva autorului „fiecare curent și fiecare personalitate” – G. Coșbuc, Al. Vlahuță, Panait Cerna, D. Anghel, Gala Galaction, M. Sadoveanu, O. Goga etc. – „se întâlnesc ca într-un mic univers al vremii lor”. Intenția este aceea de a evidenția permanențele și mutațiile tipologice, de-a lungul epocilor, în sensul „sporirii adevărului omenesc și românesc” transmis prin artă.

13 aprilie

• [„Albina”, nr. 1007] Viniciu Gafița publică proza scurtă urâtul, iar violeta Zamfirescu, poezia *De când Vremea*.

• [„Gazeta literară” nr. 15] Ștefan Aug. Doinaș semnează articolul *Pentru poezia patriotică*, în care prezintă trei cauze ce determină receptarea negativă a acestei tematici, insistând totodată și asupra scriitorilor români care au excelat în acest domeniu: „În fond reținerea unora față de poezia patriotică rezidă pe o întreită prejudecată. Există, mai întâi, prejudecata modernistă care – așa cum spuneam – identifică atitudinea patriotică și expresia ei literară cu un tradiționalism retrograd, considerând că poezia patriotică ar fi exclusiv glorificarea trecutului. Identificarea e – firește – falsă: poezia patriotică nu exprimă numai glorificarea timpurilor revoluate, ci aderența la o realitate în care omul se simte organic înrădăcinat; evenimentele și figurile istorice sunt evocate doar ca modele, ca exemple de curaj cetățenesc. (...) Există, apoi, prejudecata cosmopolită. Unele spirite ale veacului nostru consideră că patriotismul ar ține de un mod existențial depășit, de o anumită îngrădire a libertății individuale. Greșeala pe care o fac aceste spirite este de a identifica libertatea individuală cu un soi de dezrădăcinare, cu conștiința unui Heimatlos, a unui om fără patrie.(...) În fine mai există prejudecata că prin exprimarea artistică a sentimentului patriotic s-ar crea o literatură locală, cu caracter etnografic, de interes cu totul limitat, fără audiență universală. Cât de greșită este o asemenea afirmație o dovedește, între altele opera lui Dante: nimeni nu a avut un mai acut sentiment al cetății sale decât acest florentin exilat, nimeni n-a fost mai «localist», nimeni n-a avut rădăcini mai adânci, interese mai legate de concretul istoric și chiar patimi mai personale decât acest spirit justițiar care i-a aruncat pe toți dușmanii săi în Infern. (...) Datorită zbuciumatei istorii a poporului român, marile noastre conștiințe artistice au fost, în același timp, mari conștiințe naționale; încât poezia românească s-a constituit, de la începuturile sale, și ca o poezie patriotică, slujită de condeii ca Văcărescu, Cârlova, Gr. Alexandrescu, D. Bolintineanu, V. Alecsandri etc. Orice poet român adevărat a simțit ca o datorie morală a sa să exprime marile sentimente colective care au agitat epoca în care a trăit. (...) Nu același lucru se poate spune însă despre Eminescu care și-a dovedit genialitate în multe fragmente cu conținut patriotic: dezlegat uneori de evenimentul istoric ca atare, coborând spre obârșiile îndepărtate ale neamului său, el configurează acea Daciei mitică din *Postume*, tărâm ideal, de extraordinară viziune poetică. Nici măcar Macedonski, spirit cosmopolit, nu s-a putut sustrage obligației morale de a-și cânta patria, și și-a încordat lira pentru a ne oferi câteva producții semnificative în care se simte efortul mimetic. Dubla asupra, națională și socială, a făcut ca în poezia românească aceste două elemente – revolta socială și lupta pentru independență – să apară mereu conjugate. Situația e mult mai pregnantă în lirica ardelenescă, datorită condițiilor obiective de ordin istoric, de la

Coșbuc până la Beniuc, prin Goga și Aron Cotruș (...). ■ În *Amintirea lui Ion Minulescu*, Șerban Cioculescu realizează o descriere a personalității lui Ion Minulescu, dar și a locuinței acestuia: „Poetul era familiar cu tineretul, nepunând nicio distanță între noi. Vorbea fără să-și aleagă cuvintele, nesinchisindu-se de prestigiul său de maestru, tutuindu-ne aproape de la întâia vedere. «Debutonat» în costum și în moravuri, ținea să se simtă în larg și să lase și partenerilor săi aceeași latitudine. De o francheță dezarmantă, se destăinuia fără nicio rezervă sau reticență, plăcându-i să-i spună fiecăruia adevărul în față. Nu făcea politică și nu-l interesau evenimentele publice. Se preocupa exclusiv de literatură și de artă, proferând gusturi radicale și preferințe sau repulsii categorice. Știa pe de rost un număr impunător de versuri în limba noastră și în franțuzește.(...) era un incomparabil suitor de versuri – zic suitor, pentru că nu declama, ci îți spunea poeziile cu o naturală cuceritoare, unică. La șezătorile literare, el era cel mai gustat de public.(...) Morfolindu-și eternul trabuc între gingii, zicea fără grabă, dar și fără mofturi și fasoane, făcându-ne să asistăm vrăjiți, la cele trăite sau afabulate de dânsul.(...) casa lui și a poetei Claudia Millian, soția sa, deși încărcată pe toți pereții ca un muzeu, era dintre cele mai primitoare. Om de gust, Ion Minulescu strânsese nenumărate uleiuri, gravuri, icoane, sculpturi, bibelouri, cărți rare, dar găsisese și secretul de a nu oferi, ca alți colecționari, spectacolul unui bric-à-bric prăfuit, irespirabil. Ca în romanele lui Balzac, în care se stabilește o corespondență intimă între subiectul uman și obiectele înconjurătoare, interiorul apartamentului minulescian din bulevardul Doctor Marinescu era înșorit, cald, îmbietor”. □ Perpessicius în *Lecturi intermitente (XX)* insistă asupra prozei lui Alexandru Ciura: „Numele lui Alexandru Ciura, prozatorul ardelean din care regretatul nostru prieten Aurel Millea a tipărit, nu de mult o copioasă antologie (*Scrieri alese*, XXVIII + 447 pag., Edit. P. literatură, 1966) e dintre acelea cu osebire plăcute, pentru că se leagă de anii fericiți ai adolescenței și ai lecturilor prime, greu de uitat, chiar dacă (dacă nu cumva tocmai din paginile astea), n-ai mai deschis niciodată vrăjitele pagini. (...) Similitudini și distincții, între scrisul lui Agârbiceanu, tulburător acesta, chiar când nivelul e scăzut (ba poate mai ales atunci) și cel al lui Alexandru Ciura, temperament romantic, iar sub raportul creației literare propriu-zisă oricum tangențial, și cărora Mircea Zăciu le-a acordat, în studiul său introductiv, o binevenită extindere. (...) «Uitat cu desăvârșire astăzi, notorietatea lui Al. Ciura datează din primii ani ai secolului și se consumă aproape exclusiv în cercul Luceafărului budapestan, al cărui prim – redactor-șef a fost (1902-1906)» – așa își începe Mircea Zăciu densul studiu introductiv, cu care reconstituie viața și cariera literară a lui Alexandru Ciura, împlinind cu aceasta, unul din actele de justiție, cu care prezentul e dator trecutului nostru literar”. □ În articolul intitulat *Sinteza unei activități literare*, G. C. Nicolescu prezintă poemul dramatic *Satul fără dragoste*, al lui Radu Boureanu, premiat în anul 1966 de Uniunea Scriitorilor: „Nu demult,

Uniunea Scriitorilor a decernat unul din premiile sale pe anul 1966 scriitorului Radu Boureanu pentru poemul dramatic *Satul fără dragoste*. Este o încununare bine meritată, marcând vechea dragoste și prețuire a tuturor pentru acest tânăr scriitor care de câteva decenii stă în mijlocul literaturii românești, însufletind-o cu sensibilitatea, viziunea și accentele sale atât de caracteristice, marcând totodată însușirile deosebite ale lucrării sale recent publicate, într-un anumit fel, o adevărată culme și sinteză a întregii sale creații literare. (...) Lucrarea distinsă de Uniunea Scriitorilor cu unul din premiile ei, poemul dramatic *Satul fără dragoste*, cu care Radu Boureanu îmbogățește literatura noastră, este o operă care se încadrează perfect în ansamblul creației sale. *Satul fără dragoste*, a cărei reprezentare probabil va ridica dificultăți, dar care credem că va fi o desfătare pentru iubitorii de literatură și extrem de utilă – în sensul cel mai notabil al cuvântului – pentru cei tineri, este dramatizarea unei legende de factură folclorică, după toate probabilitățile în cea mai mare parte inventată de scriitor, în care personajele au un caracter și un nume oarecum simbolic; *Bătrânul din gorun*, *Flăcăul chipeș*, *Fata frumoasă*, *Cobzarul*, *Tâmplarul*, *Morarul*, întâlnindu-se însă și cu figuri de mult cunoscute ca: *Glad*, *Gelu*, *Memorut*, *Toma Alimoș*, *Mihu Copilul*, *Păunașul Codrilor*, *Pintea Voinicul*, împreunând după cum se vede invenția personală cu folclorul și istoria. (...) Lucrare remarcabilă care oferă un material bogat și interesant cercetărilor literare pentru a reveni de multe ori asupra ei, poemul dramatic *Satul fără dragoste* constituie o reală biruință pentru literatura noastră actuală și o fericită împlinire pentru creația lui Radu Boureanu”. ■ Lucian Raicu semnează cronica literară **Matei Călinescu: Eseuri critice**: „Puterea de seducție a eseurilor lui Matei Călinescu se explică prin chiar această originală tranzacție, întemeiată pe cea mai strictă respectare și satisfacere a clauzelor contractuale, în stare a garanta unitatea, rigoarea, dar și misterul și poezia actului critic, așezata claritate, dar și echivocul său ireductibil, înălțimea, dar și adâncimea sa. (...) Planul secret este întotdeauna acela de a brusca, de a neliniști, de a relativiza, de a situa certitudinile noastre (și ale sale!) în perspectiva cea mai nefavorabilă cu putință, de a le contraria chiar la *lumina zilei*, fără a recurge neapărat la o interpretare abisală, mereu în marginile rațiunii, cu zâmbetul pe buze și cu gestul doar de a ne invita la o expediție epicureică, ferită de orice risc și care, ne promite, se va încheia cu bine la ore convenabile, oricum înainte de miezul nopții... Dar pe parcurs, lucrurile se complică într-un fel primejdios. Deși inițiatorul expediției pornite sub auspicii atât de plăcute vrea parcă să comunice încredințarea că totul e în ordine, el nu poate evita la diferite răspântii și intersecții ale drumului întâlnirea cu niște apariții spectrale. (...) Punctul de pornire al analizelor este cu premeditare ferm, rampa de lansare – de obicei stabilă, în zone de o cristalină evidență. Criticul debutează printr-o observație nepretențioasă, cu un adevăr simplu și verificat, în afara oricărei îndoieli, pe care îl consolidează și în continuare, cu o metodă de cercetare

riguroasă, în propoziții clare și distincte, așternute într-o ordine severă. El nici nu acceptă să lucreze altfel. S-ar zice că urmărește relaxat o încheiere absolut simetrică, acaparată de frumusețea în sine a construcției. Dar pe măsură ce înaintează în al său discurs cartezian, cititorul va constata cu destulă surprindere că, nu se știe cum și de ce, aerul demonstrației își schimbă culoarea, capătă densitate, curenți de o radiație enigmatică încep să-l străbată (...) Abia aici dăm peste adevăratul nucleu, afectiv și intelectual, al criticii lui Matei Călinescu, peste puternicele sale obsesii.(...) Excepționale în realizarea acestei paradoxale și rareori întâlnite sinteze sunt contribuțiile privind pe Eminescu, Ion Barbu, Urmuz, G. Călinescu, D. H. Lawrence, Edgar Allen Poe sau pătrunzătoarele disocieri (efectuate într-un spirit istorist și marxist la nivelul unei dezbateri internaționale) în jurul «accepțiilor realismului». Sunt exaltante meditații asupra destinului culturii moderne. Prin acuitatea scăpărătoare a ideilor, poezia densă a sugestiilor, aliajul de temeinicie și originalitate, de înaltă intelectualitate și vibrație afectivă, rigoare și libertate de spirit, aceste *Eseuri* conferă lui Matei Călinescu un loc în prima linie a criticii noastre.”

□ În articolul intitulat *Poezii dezagregate*, Paul Anghel remarcă un neajuns al poeziei contemporane, provenit din distorsionarea mesajului transmis de aceasta prin realizarea unei lecturii emfaticе: „Revenind la problema acestei arhive, noi ne aflăm în ceea ce privește lectura poeziei – festivaluri de poezie sau lectură radio cu interpreți – exact în faza de la sfârșitul secolului când denaturările romantice de interpretare în muzică impuneau un antidot, rigoarea absolută în lectura textului muzical până la reproducerea lui înghețată. Semnalul de alarmă se cuvine tras până la stridență, atâta vreme cât arbitrarul în lectura versurilor amenință să devină coșmar, atâta vreme cât acest arbitraru operează în public la dezagregarea poeziei.(...) S-ar părea că un fenomen periferic de confuzie a formei în poezie, în poezia tânără, s-a transformat și a câștigat teren în arta lecturii, amenințând să vicieze înțelegerea publică a acestei arte și a poeziei ca atare. Denunțăm fenomenul, opunându-i exemplul strălucit al câtorva mari actori ai scenelor noastre, unii poeți, toți iubitori de poezie, care pot să se opună curentului și să determine o renaștere a artei lecturii. Poezia noastră o merită”.

■ În articolul *Disocieri necesare*, D. Costea face o analiză a conceptului de ermetism și a modalității în care acesta este utilizat în filiera lirică, observând apariția artificialului în actul scriitoricesc din cauza folosirii inadecvate a dimensiunii ermetice: „Deși se vorbește mult de ermetism și a sporit numărul comentatorilor și interpretărilor poeziei lui Ion Barbu, noțiunea de ermetism pare a fi totuși mai puțin limpede decât însăși poezia așa-zisă ermetică.(...) Raportul dintre ermetism și obscuritate nu este, desigur, pe deplin elucidat. Fără a se confunda, cei doi termeni sunt apropiați. Ermetismul veritabil presupune obscuritatea adâncului lăuntric, dar nu orice poezie obscură este și ermetică. Adeseori, obscuritatea este cum scrie T. Vianu, «efectul unei caducități», existând poeți «banali și obscuri». (...)

Conceptul nefiind circumscris cu precizie, s-a putut vorbi uneori și de ermetismul dadaist și suprarealist. În *Principii de estetică*, G. Călinescu vorbea însă de o «simulare a absconșității» prin trucuri gramaticale, în poezia dadaistă, futuristă și suprarealistă, care poate fi discursivă ori lipsită de orice sens, deci ermetismul nu trebuie confundat cu dificultatea. (...) Poeții trebuie să reziste ispitei falsului ermetism, care se ivește în forme variate. Criticul Șerban Cioculescu afirma – și subscriem la această părere – că ermetismul «de procedeu» (și nu de «substanță») din ciclul *Joc secund* «i-a ucis orice spontaneitate și i-a secat vâna» poetică lui Ion Barbu. Este o experiență asupra căreia tinerii imitatori de azi ai acestuia ar putea să mediteze mai mult. Falsul ermetism este coaja opacă a unui fruct comun sau chiar fără miez. Poezia însăși fiind un mister indefinibil, este inutil a o mai ascunde în ceața artificială». ■ Gheorghe Tomozei notează în articolul *Poeții despre ei înșiși și despre poezia contemporană*: „Care sunt însemnele caracteristice poeziei noastre și criticii acesteia în momentul actual? (...) Acești poeți (Bacovia, Arghezi, Blaga, Barbu) realizau într-o singură carte experiența unei întregi generații, luând pe cont propriu lupta pentru afirmarea imediată a ideilor novatoare. În anii noștri, urmând unor tentative de critică dogmatică și scriind prea aproape de zdrobitoarea amintire, ori prezență, a celor mai sus pomeniți, poezia noastră și-a căutat drumurile proprii care abia încep, cred să se cristalizeze; are toate șansele s-o facă, ea fiind slujită de o întregă pleiadă de poeți care, ca diversitate de mijloace, ca forță și chiar ca... număr, alcătuiesc un front literar fără egal în literatura română. (...) Așadar, coexistă în poezia actuală (...) semănătorism, tradiționalism, poezie de concepție filosofică, descriptivă, miniaturală, simbolistă, ermetică și extremistă ori clasic-întârziată, aparținând micului romantism, eclecticiei modernismului ori intimismului (toate, formule călinesciene). Devălmășie care poate fi creatoare de curente noi ori poate sufoca talente reale, impunând delimitări critice precise, într-altfel și ostenitor proclamată eflorescență, efervescență etc. A condamna aceste exerciții ori a le accepta fără discernământ mărginind judecata valorică la studii de stilistică literară, e la fel de absurd.(...) Cred în poetul aflat întotdeauna într-un raport conștient cu mecanica lumilor, căutând binele și răul nu în imaginea metafizică a lumilor, ci în conjunctura istorică, în cel care își dobândește aripile de zbor și dreptul de a zbura în transcendent numai după străbaterea treptelor cunoașterii pământene ale bucuriei, dar mai ales ale suferinței. Cred în poetul care capătă capacitatea de a recompune cu mijloacele sale vieți anterioare lui, biografii ale civilizațiilor și peisagiilor, adorând ori refuzând cu sălbăticie, legat mai degrabă de catargul corăbiei cu matrozi înnebuniți de sete decât de pământul cerșit orizontului”. □ În *Moda „Modernismului”*, Barbu T. Arghezi remarcă apariția unui număr ridicat de amatori care amăgiți de ideea scriiturii „moderne” se autoprocلمă poeți: „Neînțelegându-se în profunzime termenul atât de efemer «modern» și «modernism»,

mulți se încântă în a-și vedea sub o lesnicioasă semnătură versuri sau proze confecționate fie după tiparele altora, fie lipsite de sens, de emoție, de echilibru. E o invazie de asemenea producție zisă literară în redacțiile publicațiilor noastre, aproape îngrijorătoare. De fapt nu sunt versuri poeziile trimise, ci simple propozițiuni așezate în trepte – versul alb neavând măcar puritatea nuanțelor imaculate care i-au dat denumire! Sub semnul dubitativ al «modernismului» în multe cenacluri literare din orașele țării se profesază acest gen de literatură de cele mai multe ori motivată doar că e «modernă». Gravă nu e calificarea ci lipsa de idee, de substanță spirituală, de organizare intelectuală a celor care nu-și mai pun gândul și sentimentele la muncă, lăsând loc unei facilități și nuanțe de superficialitate. Citez simplu două fragmente din «poeziile» prezentate cu pretenția de a fi publicate în presa literară, de un cenaclu argeșean: «În fiecare zi,/ spre alt mușuroi/ șerpui atâtor dimineți/ au supt laptele mamei din mine...» (titlu *Mereu*, autor Cristian I.)”. □ Valeriu Rusu (*Antologie de proză populară epică*): „Antologie de proză populară epică pe care O. Bîrlea continuă și întregește o bună inițiativă a Editurii pentru literatură care și-a propus să înfățișeze creația populară, pe genuri, în ediții critice de folclor. Ediția se impune ca o lucrare valoroasă prin bogatul material folcloric pe care îl conține, reprezentând variate tipuri de creație. Materialul inclus în antologia pe care o prezentăm se remarcă prin varietatea tipurilor de basme reprezentate și prin personalitatea povestitorilor care, adesea, prin elementele pe care le adaugă textului, devin adevărați creatori. Procesul de creație și semnificația circulației motivelor folclorice sunt bine reliefate mai ales în cazul basmelor care au fost culese, de la același povestitor, la intervale de câțiva ani, sau a variantelor unor basme culese de la povestitori diferiți.(...) În selectarea materialului, pe lângă criteriile: estetic, numărul variantelor, caracterul reprezentativ și inedit al creației etc., autorul ediției a avut în vedere și un alt criteriu: cuprinderea ariilor geografice reprezentative (Muntenia, Transilvania, Moldova) pentru creația folclorică românească”. □ Elena Piru în *Premiul Goncourt Oubliere Palerme de Edmonde Charles-Roux*, notează: „Academia Goncourt a destins cu premiul său pe anul 1966 romanul *Oublier Palerme* de Edmonde Charles-Roux. Este pentru a cincea oară în istoria celor 63 de premieri succesive când această prețuire revine unei femei, ea mai fiind acordată scriitoarelor Elsa Triolet (1944), Béatrice Beck (1952), Simone de Beauvoir (1954) și Anna Langfus (1962). *Un Guide du savoir vivre* apărut cu un an înainte revela în Edmonde Charles -Roux o scriitoare de tip intelectual, dotată cu capacitatea de a sintetiza în formule cu caracter aforistic o experiență bogată de viață, din care întâmplările au fost selectate cu luciditate, ironie și bun simț. (...) *Se poate uita Palerme?* este romanul confruntării dintre două lumi total diferite: Sicilia, izolată în universul său conservator de tradiții și America, exponenta modernismului. Atitudinea scriitoarei se clarifică de la început în favoarea Siciliei, cartea reprezentând într-un fel un elogiu al

peisajului și omului sicilian, acesta din urmă surprins în două moduri posibile ale existenței sale și anume, pe solul natal și ca emigrant în America. Prin contrast, America, mai exact mediul de jurnaliste din redacția unui mare magazin pentru femei, este pentru Edmonde Charles-Roux obiectul unei satire incisive, atingând uneori caricaturalul. (...) Roman de debut al unei scriitoare în vârstă de 46 de ani, *Oublier Palerme* este o operă de maturitate, care poate fi urmată de altele, dar nu neapărat, ea rămânând, asemeni *Ghepardului* lui Giuseppe Tomasi di Lampedusa, – la distanța respectuoasă, firește – scrierea unică prin care se poate impune un romancier inteligent, talentat, dar, mai ales, de o mare sensibilitate”. □ Constantin Crișan semnează articolul *Prezențe românești O antologie a poeziei contemporane*: „Este vorba de antologia *Poeti romeni del dopoguerra* pe care tot Mario Micheli (...) scriitor, critic de artă, prezență activă a culturii italiene de azi, nedezmintit iubitor al literaturii, al poeziei românești, a scos-o la «finele» lunii februarie, în cunoscuta editură «Guanda» din Parma.(...) Deschisă de un pertinent studiu introductiv în care, după o serie binevenită de analize diacronice, Mario di Micheli, fixează, deloc parcimonios, câteva sinteze estetice, cartea de față (...) constituie, prin însăși structura, prin concepția ei conținutistică, în afară de o lectură divers agreabilă, un virtual instrument de lucru pe șantierul cercetătorilor străini ai poeziei noastre moderne.”

• [„**Tribuna**”, nr. 15] Prima pagină apare poezia *Până departe liniștea* de Nicolae Preliceanu. □ Sub semnătura lui Ion Groze și Radu Ilin, câteva apariții editoriale: Ioan Slavici, *Amintiri* (Editura pentru literatură, 1967), Al. Ciura, *Scrieri alese* (Editura pentru literatură, 1967), Horia Gane, *Lumină întârziată* (E.P.L. col. *Luceafărul*, 1967) și Petre Pascu, *Bucuriile mele* (E.P.L., 1967). □ În articolul *Critica și sociologismul mecanic*, D. Cesereanu comentează pe marginea statutului criticii care, „în ultimele două decenii, urmând modul de organizare ideologică și estetică a concepției marxist-leniniste despre artă”, (...) „a trecut prin proba de foc a experienței proprii. S-a impus și a învins ca atare, în cadrul unor adânci prefaceri revoluționare. A rămas însă amenințată, în posibilitățile ei de validare, de practicile mecanice ale unor critici care nu i-au asigurat, astfel, o funcționare deplină”. Reproșul semnatarului articolului vizează subminarea „factorului estetic în favoarea punctului de vedere istoric, cel din urmă rămânând hotărâtor în măsura în care se afirmă prin specificitatea operelor literare. (...) Criticii aceștia au pus în dificultate mijloacele de recepție ale fenomenului literar și consecințele n-au fost lipsite de importanță dacă ne gândim că literatura în curs de dezvoltare era unul din sectoarele ce se afla sub directa lor observație”. D. Cesereanu își ilustrează punctul de vedere cu enumerarea unor romane cunoscute (*Desculț* de Zaharia Stancu, *Străinul* de Titus Popovici, *Bietul Ioanide* de G. Călinescu, *Groapa* de Eugen Barbu, *Moromeții* de Marin Preda) care, „la apariție au fost privite, în parte, cu o anumită suficiență critică, de unde și necesitatea, din

ultimii ani, de a se redeschide asupra aceluiași opere o acțiune de valorificare mai largă”. Pentru semnatarul articolului, din perspectiva punctului de vedere sociologizant, „literatura nu putea fi diferențiată artistic; se producea de fapt o confuzie de valori. Operele izbutite, fără a mai fi privite din unghiul diferenței specifice, erau așezate, de multe ori, pe același plan cu operele mediocre sau submediocre, întrucât și unele și altele, fiind examinate numai sub aspectul conținutului ideologic, indicau idei reale în ceea ce privește adevărul istoric.” Critica actuală, consideră semnatarul în finalul demersului său, „își afirmă obiectul plecând de la considerarea valorii estetice (sau presupunerea ei) sub unghiurile care o pot determina și potența. Ea înțelege, antrenând contribuțiile criticilor din toate generațiile, că opera literară, dependentă de un anumit tip, spațiu și cauzalitate, corespunde unei ideologii proprii, dar că aceasta nu poate fi încorporată în artă decât în ordinea esteticului”. □ La *Cronica literară*, Constantin Cubleșan prezintă romanul lui Nicolae Breban, *În absența stăpânilor* „un roman care, chiar dacă nu izbuteste să devanseze pe precedentul, se recomandă ca una din dintre cele mai interesante și realizate cărți din ultima vreme. (...) Este și un roman al analizei psihologice, ca și *Francisca* – analogiile, apropierile, raportările la cartea de debut sunt inevitabile, chiar dacă avem a face acum cu o altă dimensiune a explorării zonelor abisale. (...) *În absența stăpânilor* este în fond romanul unei atitudini. Narațiunea propriu-zisă are o desfășurare minimă, iar subiectele celor trei părți privite separat sunt mici și deloc inedite. Ideea ce le unește, ca și potența decantării meticuloase a zonelor sufletești inefabile, salvează totul, ba mai mult, ridică romanul la nivelul unei autentice reușite”. □ În rubrica *Glose*, Mircea Zăciu semnează articolul *Labor improbus* în care comentează pe marginea „contribuției lui Octavian Goga la înfăptuirea unității naționale a tuturor românilor”, motivat fiind de faptul că această aspect „rămâne un capitol pe care exegeții l-au privit eronat, sau l-au eludat pur și simplu.” Alături de alte surse de informare (este menționată, între altele, micromonografia lui I.D.Bălan), „unele date ne sunt furnizate de poetul însuși, în cele cinci scrisori adresate de la Paris, în octombrie 1918, primei lui soții, Hortensia Cosma, fiica fruntașului ardelean Partenie Cosma, aflată la Milano”. Lectura acestor scrisori îi relevă semnatarului articolului, pe lângă dovada implicării lui Goga „la toate pregătirile marelui act al Unirii din 1918,” și alte aspecte referitoare la natura relației dintre cei doi soți: „scrisorile nu conțin accente familiale, ci mai degrabă tonul unei camaraderii politice, de idei care ia locul destăinuirii matrimoniale și, încă mai mult, erosului. (...) Eliberat de Eros, avea nevoie de controlul lucid al fiecărui gest, angajat în vârtejul unei existențe exclusiv politice. Accentele minore sunt scuze ale unei afecțiuni virile trădate”. □ *Registru de spectacole - amintiri din teatru* de Victor Papilian, *Tulburătorul vis* de Ion Șeitan, *Bărbosul* de Ioan Chindriș sunt pezele din acest număr. Poezii semnează Eugen Jebeleanu: *1943, Semnul mirării, Vânturile (II), Scadența, Pomul, Proces.*

Romantism și Cântec de argint. □ Petru Sfetca se întreține cu scriitorul Ben. Corlaciuc pe teme precum. descrierea debutului literar al poetului, comentarii pe marginea rolului jucat de „generația războiului”, oscilația între poezie și proză în activitatea literară a lui Ben. Corlaciuc și mărturisiri privind „mesajul de viitor al liricii” celui intervievat. □ Ultima pagină a revistei publică traduceri din *După bălci* de Dylan Thomas, în traducerea lui Virgil Stanciu; poezie: *Seara*, de Alexandru Gerov și *Iubire*, de Atanas Dalcev. Traducerea aparține lui Vasile Grunea.

14 aprilie

• [„**Contemporanul**”, nr. 15] Nicolae Manolescu face cronică literară a celui de-al doilea roman al lui Nicolae Breban, *În absența stăpânilor*: „Valoarea cărții constă în năzuința lui N. Breban de a-și descoperi o materie proprie – în trei experiențe succesive. Dacă s-ar fi oprit numai la una din ele și ar fi avut tăria să o ducă până la capăt, ar fi putut rezulta o operă foarte bună, poate o capodoperă”. □ La rubrica *Meridiane* Savin Bratu publică eseul *Wellek și istoria criticii* unde prezintă cartea fundamentală *Istoria criticii moderne*.

15 aprilie

• [„**Scânteia**”] *Vântul și roua*, fragmentul de roman semnat de Zaharia Stancu, readuce în primplan locuri și personaje din ciclul său epic *Rădăcinile sunt amare*: „Fragmentul pe care îl publicăm evocă momentul istoric în care clasa muncitoare sub conducerea Partidului Comunist Român luptă pentru înfrângerea puterii politice a partidelor «istorice» și, totodată pentru înlăturarea imenselor dificultăți lăsate moștenire de războim de secetă, de sabotajul capitaliștilor”.

• [„**Scânteia tineretului**”] Sunt publicate dezbaterile asupra operei scriitorilor propuși pentru *Premiilor Uniunii Tineretului Comunist*. Analizele sunt semnate de Mihai Beniuc și Ov. S. Crohmălniceanu. Pentru Beniuc, lirica lui Cezar Baltag „este explozia unei mari concentrări interioare, rezultată dintr-o conștiință incandescentă a existenței proprii în limitările ei și în extrapolările ei peste limitele date.” În egală măsură, afirmă Ov. S. Crohmălniceanu, Șt. Aug. Doinaș dovedește, prin volumul *Omul cu compasul*, un temperament situat la „antipodul seninătății clasice”, „capabil să se ridice la adevărata altitudine meditativă nutrită cu sevele vie ale prezentului și culturii.”

• [„**Cronica**”, nr. 15] Ion Bănuță publică un fragment din *Panorama magilor*. Corneliu Ștefanache semnează articolul *A cunoaște și a fi cunoscut*. □ Câteva dintre *Versurile inedite ale lui Ion Vinea* sunt publicate de Mihai Rădulescu, cum ar fi: *La Sergiu*, *Femeia albă rezemată de arbore*, *Fereastra deschisă*, *As de cupă* și *Vis urât*. □ Apare un fragment din romanul inedit *Zahei orbul*, de V. Voiculescu. □ Sunt publicate fragmente din drama istorică

a lui Ion Omescu, *Săgetătorul*. □ Grigore Cumpănă recenzează romanul lui Iuliu Rațiu, *Planetă de adolescent*: „Problematica acestei cărți este complexă (fericire, dragoste, răspundere, demnitate), dezbătută cu patosul specific acestei vărsate «de răscruce». Într-un ritm alert, bine susținut de un fir epic unitar și de un ton totdeauna adecvat, se derulează în fața cititorului captivat un interval relativ mic din viața unor elevi de liceu dintr-un mare oraș”.

□ Același Grigore Cumpănă semnează și recenzia volumului Rodicăi Iulian, *Intersecții*: „Rodica Iulian pare a avea vocația poeziei trăite incandescent, cu toate simțurile. Pentru autoarea volumului intersecții, actul creației este o încercare de autoanihilare, de abandonare în beția percepției directe, senzoriale”.

□ Recenzia volumului de poezii *Jocul anilor*, al Martei Bărbulescu, este semnată N. B.: „Caracterizarea cea mai succintă și – credem cea mai exactă a poeziei Martei Bărbulescu a făcut-o, cu deplină responsabilitate a artistului atent la progresele tinerelor generații de scriitori, poetul Al Philippide”.

□ Prozele de mică întindere ale lui Vasile Spoială, reunite sub titlul *Ploaia de atunci*, sunt recenzate de Z. S.: „Toate schițele și povestirile sunt ale unui descriptiv care folosește instrumentele analizei pentru a fixa fizionomii morale, a motiva dificultatea izbucnirii unui conflict etc.”.

□ Vasile Sadoveanu semnează articolul *Un episod*, în care vorbește despre maestrul Mihail Sadoveanu. □ Ana Mășlea publică patru poezii: *Dorință*, *Cerc*, *Interior* și *Bărbatul*. □ La rubrica *O carte pe săptămână*, Laurențiu Ciobanu semnează recenzia asupra volumului de poezii al lui A. E. Baconsky, *Fluxul memoriei*: „Simplitatea dezarmantă a versurilor, prezența rară a metaforei este fidelă aceleiași aprehensiuni de accidental, de particularul cu riscuri anecdotice, cu efecte exterioare, decorative, voluptatea poetului angajându-se pe un drum mult mai dificil, în sensul criteriului unic de interpretare a limbii, cu umilința și superbia păgânului care-și spune rugăciunea în fața vântului”.

• [„Flacăra”, nr. 16] Sanda Faur semnează materialul *Când „seringa” argheziană înțeapă...*, despre piesa de teatru *Seringa*, semnată de Tudor Arghezi, în anii 1940: „La acea vreme piesa a iritat prea mult. Circulau tot felul de interpretări și comentarii, se încercau identificări ale eroilor cu personaje reale, vehementa scriere argheziană era văzută drept exclusiv o piesă cu cheie, satira era în mod nedrept absolutizată. Piesa a fost scoasă de pe afiș. Douăzeci de ani a stat prin mape, prin sertare, păstrându-și în pagini nealterata virulență satirică, căpătând cu timpul și virtuțile unui document al epocii (al anilor 1938 în care era situată acțiunea). Și iată că în stagiunea aceasta o vom vedea din nou jucată. Tot de către Național și tot în sala Studio.” □ Eugen Frunză își continuă rubrica intitulată *Carnet de scriitor*. □ La rubrica *Memento*, se anunță prozele lui Tudor Arghezi, publicate sub titlul *Subiecte*. De asemenea, apariția volumului lui Matei Călinescu, *Eseuri critice*, a cărții de poezie *Timp vechi*, de Clementina Voinescu (despre care se afirmă că sunt „în general cursive (și uneori discursive), reliefând o sensibilitate feminină cu câteva note specifice”.

- **[„Viața studentească”, nr. 15]** Un microinterviu cu Mihnea Gheorghiu, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă (semnat G.[eorgeta] R.[uță]). Scriitorul răspunde la întrebările „1. Este studențimea din țara noastră o categorie socială cu o opinie competentă? Ce ar trebui întreprins cu mai multă vigoare pentru educarea ei? și 2. Ce preocupări și frământări îi apropie pe tinerii intelectuali de pretutindeni? (Est vs Occident). – Am, deseori, prilejul să apreciez nivelul intelectual al multora dintre studenții noștri de azi, patriotismul lor fierbinte, dorul de realizare deplină. Aș fi fericit dacă, în educația lor, s-ar putea găsi și leacul împotriva unei anumite inerții sau indiferențe, în care înclinarea prozaică spre chiverniseala fără multă trudă, joacă în cazul altora dintre ei, rolul mărului rău, care le strică și pe cele bune. Răul de prea mult bine... Diferențele și luptele de opinie, în marginile pe care le impune civilizația și bună-credință, nu strică să ne mai agite spiritele. E vorba, totuși, de moduri de viață și de gândire uneori profund diferite. Pentru oricine iubește cultura, pentru tinerii care apără idealurile de pace și libertate ale omenirii, distanțele însă dispar. Sensibil la marile apeluri ale istoriei contemporane, tineretul universitar din toate țările... le răspunde cu o competență și o maturitate demne de toată admirația «veteranilor»...”.

16 aprilie

- **[„România liberă”]** Radu Popescu analizează piesa de teatru *Morișca*, de Ion Luca, pusă în scenă la Teatrul „Barbu Delavrancea”. Deși această piesă nu este una dintre cele mai bune ale dramaturgului, cronicarul teatral reține „meritele de invenție, de analiză nuanțată, de portretistică, de humor”, conexe tematic atmosferei din redacția revistei literare „Zări limpezi”. În opinia cronicarului, „întreg hazul comediei stă în ciorovăiala neîncetată a cuplului Bârză, din care soțul se va desprinde și autonomiza pentru a deveni *raisonneur*-ul și purtătorul mesajului satiric, ca reprezentant al bunului simț țărănesc și al indignării populare împotriva corupției și ticăloșiei burgheze”.

18 aprilie

- **[„Scânteia tineretului”]** În prezentarea sa despre candidatura Anei Blandiana la Premiile U. T. C. Demostene Botez consideră poemele acestei drept o *Autentică replică la poezia lui Nicolae Labiș*.

20 aprilie

- **[„Gazeta literară” nr. 16]** Ion Negoïtescu în articolul *Tradiție și actualitate* subliniază raportul de interdependență care trebuie să existe între un scriitor contemporan autentic și tradiția literară autohtonă: „Viața noastră literară cunoaște o tot mai mare deschidere a valorilor ferme, o tot mai accentuată efervescentă pe planul beletristicii și pe cel al criticii și istoriografiei: revistele răspândite pe întinsul țării oglindesc acest fenomen de spor spiritual. (...) Dacă este sigur că în societatea modernă nu poate exista înnoire adevărată

fără o comunicare stăruitoare și eficientă cu universalitatea cea mai actuală, e și mai sigur că înnoirea are drept condiție primă integrarea în circuitul valorilor tradiționale. Cu atât va fi mai reală, mai de adâncime, mai plină de consecințe ea însăși, o nouă modalitate literară, cu cât autorul ei va fi asimilat deopotrivă arta prozei lui Cantemir sau arta poeziei lui Ion Barbu. Ca om de cultură, scriitorul de azi trebuie să trăiască la nivelul propriei lui sensibilități actuale valorile clasice românești. Nu-mi pot închipui un prozator contemporan, ambițios artistic, adică mânat de dorința de a se realiza în opere, care odată cu deprinderea modalităților proustiene, kafkiene ori ale «noului roman», să nu stăruie îndelung asupra prozei lui Odobescu și Matei [sic!] Caragiale, a lui Șincai și Eminescu, întocmai ca și a lui Ion Slavici și Duiliu Zamfirescu, urmărind cu aceeași devoțiune paginile Herodotului de la 1645 și ale romanelor lui Camil Petrescu. Există un rafinament al tradiției, care obligă poeții noștri contemporani să absoarbă prin porii transparenți ai sensibilității lor experiența lirică a unui Conachi, a unui Heliade Rădulescu (...). Extrem de rodnice și exemplare, extrem de binevenite sunt fără îndoială lecțiile lui Ezra Pound sau ale lui Henri Michaux, ale lui Jünger sau Becket, însă scriitorul român trebuie să și le însușească în măsura în care el însuși se integrează cursului istoric al propriei lui literaturi”. ■ Dumitru Micu, în *Câteva păreri*, face o prezentare a cărții de estetică a lui Ion Pascadi – *Idealul și valoarea estetică* –: „Ion Pascadi se străduiește vizibil, și de-altminteri mărturisit, să gândească problemele luate în discuție cât mai adecvat naturii lor, evitând deopotrivă îngustimile dogmatice și îndepărtarea de principiile marxiste; el denunță explicit erorile de acest fel, pe tot spațiul lucrării, aceasta fiind, de fapt, preocuparea sa principală. E, negreșit, un merit și o incontestabilă contribuție la o mai sănătoasă îndrumare a cercetărilor estetice.(...) Prilejuri de meditație ne procură de altminteri destule pasaje din cartea lui Ion Pascadi. E unul dintre meritele ei. Căci acesta e îndeosebi rostul unui studiu teoretic: să stârnească reflecții, să aprindă discuții, să declanșeze înfruntări de opinii”. ■ Valeriu Cristea semnează cronică literară *Al. Philippide: Monolog în Babilon*, în care insistă asupra îmbinării, în poezia lui Al. Philippide a elementelor de factură clasică și cele de factură romantică: „Aceste două tendințe, romantică și clasică, nu sunt întotdeauna receptate distinct, ca două bătai de pendul. Dimpotrivă, de regulă se împletesc într-o singură impresie, datorită faptului că în una și aceeași poezie ele coexistă și luptă. Opera lui Al. Philippide e când un templu antic cu perfecte coloane în care se desfășoară drame și aventuri romantice, când o panoramă rousseau-istă cuprinzând o atitudine și un sentiment clasic. Astfel, simțăminte și propulsioni tipic romantice (cufundarea în natură, melancolia, trecerea vremii, nostalgia) se risipesc într-un desiş de înmulțite referințe mitologice, iar pe de altă parte (după cum am văzut), lângă Styx sufletul se reculege și se înseninează. Există în această poezie o substanță romantică alături de un dor de forme clasice. (...)

Uneori acest decor clasic, din care se degajă o puternică și subtilă poezie, trece în prim plan sau în orice caz egalează ca efect conținutul de idei. Astfel în poemul *Monolog în Babilon* problema e a raportului dintre destin și contingent: peste zei stăpânește destinul, dar peste *fortuna* – fortuitul. «Demonii mărunți» reprezintă aici întâmplarea, accidentalul. Dar farmecul acestui poem vine nu numai dintr-o idee sau alta, ci cel puțin în aceeași măsură din evocarea marelui conglomerat elenistic eteroclit în curs de formare a suprastructurii și a ideologiei sale religioase.(...) Dublul filon, romantic și clasic, al operei lui Al. Philippide, devine foarte vizibil în poeme de viziune romantică, precum *Răzvrătire*, *Alai* sau *Prin niște locuri rele* ce indică însă o ținută clasică în stăpânirea sentimentului. Astfel de poeme reprezintă obiectivări ale unei sensibilități acute, având însă mari rețineri în manifestare și respingând efuziunea. Confesiunile lui Al. Philippide sunt indirecte (ca în poeziile mai sus amintite) sau în orice caz foarte discrete, și de aici vine forța cu totul remarcabilă a liricei sale, gravă în conținut, clară în expresie”. □ În articolul „Cuvinte potrivite” în *viziunea contemporanilor*, Gabriel Țeplea: „Apariția *Cuvintelor potrivite* în volum marchează o etapă nouă nu atât în raporturile lui Tudor Arghezi cu scriitorii-artiști ai vremii (care l-au considerat de «o nepăsare sinucigașă» față de o operă pe care o cunoșteau și o admirau) cât în raporturilor sale cu critica și marele public. (...) Interpretările date operei argheziene n-au fost unitare atunci după cum n-au fost unitare atunci după cum nu sunt nici astăzi și nu vor fi, credem, niciodată. După Mihai Ralea poetul este un alchimist care reconstituie universul conform propriile sale legi, dar și «un anarhist», revoltat contra a tot și a toate sub influența curentele epocii. Opera argheziană se caracterizează printr-o «mare energie de exprimare» de unde și o tensiune neobișnuită atunci când apăsarea îndelung reținută reușește să se concretizeze verbal. Ascendentul său, influența asupra scriitorilor contemporani nu are ca punct de plecare conținutul, ci forma, tehnica. (...) Nu pot fi, evident, expuse în cadrul unui articol toate pozițiile care ar întregi istoria unei școli literare sau argheziene sau istoria acestei cărți unice. Ne-am rezumat la cele care ni s-au părut mai concludente pentru tezele puse în discuție”. ■ Al. Dima în *Obiectivitate și personalitate* subliniază trăsăturile *sine qua non* ale unui critic veritabil: spiritul obiectiv și personalitatea impozantă: „Multiplele și insistentele discuții cu privire la critică, devenite aproape endemice, ceea ce îndepărtează într-o măsură atenția publică din pricina tocirii lor prin repetiție au putut duce la o diversitate de concluzii dintre care cităm doar unele. Sunt păreri după care critica își pune întrebări referitoare la funcția și legitimitatea ei, tocmai fiindcă se îndoiește de misiunea și eficacitatea acesteia. Se simte, parcă fremătând, un fel de scepticism critic. Sunt însă și alte păreri care, proclamând capacitatea creatoare a criticii, înțeleg să-i afirme utilitatea cu energie. Pentru aceasta, dacă asistăm – de fapt – la o «criză a criticii», aceasta nu poate fi decât o «criză» de creștere a ei. (...) Înregistrăm, de pildă, de la o

vreme, afirmarea temerară a unui scepticism cu privire la obiectivitatea criticii literare înseși. Noțiuni tradiționale în sens pozitiv ca cea pe care am citat-o, par a se clătina, ceea ce ni se pare – firește – surprinzător pentru optica științifică pe care critica actuală trebuie s-o reprezinte. Nu e lipsită, prin urmare, de interes, o revenire prin comentarii, la caracterele de bază ale criticii contemporane și, în primul rând, la conceptul de obiectivitate. (...) Ce înseamnă în fond *obiectivitatea*, personalitatea? Nu «supunere», pur și simplu, la obiect, cum se susține îndeobște, ci – dimpotrivă – stăpânire curajoasă a acestuia printr-o descriere amplă a lui și apoi prin explicarea genezei și eficacității lui sociale. Obiectul, în cazul de față opera literară, nu se cufundă în subiect, nu se învâluie cu atmosfera acestuia, cu sensibilitatea și imaginația acestuia. (...) Personalitate se afirmă în actul critic, nu prin multiple interpretări, ci prin descrierea fenomenologică și genetică a miezului creator al operei în unicitatea și originalitatea ei pe care subiectul cercetător nu trebuie s-o sfărâme. Dar, desigur, personalitatea criticului construindu-se în mod necesar prin obiectivitate, nu pierde din vedere nici măcar o clipă poziția organică pe care se situează. Obiectul, opera în fața căreia criticul se așează spre a o cunoaște și explica, se cere stăpânită cu putere și adecvare. Personalitatea rămâne personalitate, adică exponent istoric al unui moment social prin care se cerne opera literară în structura ei unică”. ■ Al. Piru semnează articolul ***Cearta criticilor*** în care prezintă modalitățile diferite de receptare a fenomenului critic, expunând totodată și propria viziune referitoare la rolul criticii în literatură: „S-a susținut pe rând cu argumente pro și contra că: 1) critica este, ca și poezia și proza creație; 2) critica nu este creație, ci descoperire și promovare a creației pe bază de analiză și judecată de valoare; 3) critica înseamnă explicare a operei de artă printr-o lectură avizată (mai degrabă infidelă, ferită de poncifile interpretării comune); 4) acțiunea critică joacă un rol important în îndrumarea literaturii; 5) acțiunea critică se limitează la selectarea operelor bune; 6) critica anticipează fenomenul literar; 7) critica se mărginește să aprecieze fenomenul literar; 8) critica e cu neputință fără găsirea unui punct de vedere față cu fenomenul literar; 9) critica ține seama de un sistem de norme ale creației literare; 10) critica normativă eșuează în dogmatism. (...) Ca și în literatură metoda în critică e stânjenitoare, pentru că îngustează, schematizează și uniformizează interpretarea atunci când problema esențială e de a discerne individualitatea fenomenului literar. Nu optez pentru eclecticism, dar preconizarea unei anumite metode în critică (de pildă a celei structuraliste, lingvistice) mi se pare, cel puțin pentru momentul actual, o suprasolicitare. Din fericire, afară de glasuri izolate care s-au pronunțat pentru conformarea la așa numita estetică normativă, ne aflăm în problemele criticii încă în faza dezbaterilor, a confruntărilor de opinii, menite să deschidă calea celor mai bune soluții. Dacă prin urmare înmulțirea numărului criticilor și a opiniilor teoretice despre critică sunt factorii neîndoios pozitivi, nu același lucru s-ar putea spune despre

modul în care este practică critica. Mai întâi sunt foarte puțini critici care citesc și scriu la zi despre cărți, încât, admitând că cineva ar consulta toate revistele, e îndoielnic că s-ar putea informa asupra mișcării literare curente. Sunt criticii care preferă plachetele de versuri, volumele de proză sub o sută de pagini și eseurile subțiri. Sunt apoi criticii fără curajul opiniei, care evită să se pronunțe asupra cărților rele, ca să nu-și strice relațiile, eventual să-și piardă postul de funcționari într-o redacție. În rândul al treilea vin criticii strategii care preferă cărțile mediocre, ca să nu se ocupe de cărțile bune, trecute ușor sub tăcere. În al patrulea rând, n-a dispărut deloc critica de serviciu, recognoscibilă prin aplicarea la mereu aceleași nume, mereu în același mod convențional. În fine sunt critici tineri care se ocupă în exclusivitate de tineri, de obicei debutanți, opunându-i ostentativ scriitorilor în vârstă, critici de grup mai mult sau mai puțin literar, critici cu orgoliul de a descoperi numai ei valori, critici care, neavând ei înșiși un volum, fac prefețe la volume de noi autori sau chiar de autori clasici. Competiția între critici este foarte puțin în direcția profunzimii analizei și obiectivității, cât în mimarea modelelor ilustre sau în arborarea ultimelor mode, în denigrarea unor critici din trecut și în exaltarea altora, în descendența cărora noul critic se trece singur. (...) Critica actualității literare trebuie să reunească toate vârstele, toate școlile și toate procedeele. Exclusivismul trebuie să facă loc consensului pe bază de exigență, capriciul gustului trebuie înlocuit prin discernământ și atitudine. Numai adoptând astfel de criterii, criticii vor trece de la ceartă la edificarea literaturii noastre contemporane, la creșterea continuă a semnificației ei umane și artistice”. În partea a doua a articolului, Al. Piru semnaleză apariția primelor două volume, *Scrieri*, cu studiile lui Pompiliu Constantinescu: „Au apărut primele două volume din cronicile literare ale lui Pompiliu Constantinescu, critic dispărut prematur, sub titlul nu tocmai potrivit de *Scrieri* (de fapt recenzii, eseuri, studii și articole grupate alfabetic după autori comentați, deocamdată de la A până la E). Pompiliu Constantinescu a fost cronicarul cel mai conștiincios și mai obiectiv din perioada interbelică, un critic avizat și de gust limpede și lapidar în expresie, fără veleități artistice, un excelent informator literar. Discipol al lui E. Lovinescu (a cărui reeditare o anticipează), Pompiliu Constantinescu era capabil, cu rare abateri, de a se uita complet pe sine în fața operei analizate, apt de a formula o judecată de valoare cu cea mai mare seninătate. Așa se explică rezistența majorității cronicilor sale, rezistență care întrece uneori pe aceea a operelor recenzate, invitând în alte cazuri la reconsiderarea, vreau să zic reeditarea lor”. ■ În *Arta prozei* Adrian Marino subliniază importanța studiului lui Tudor Vianu – *Arta prozatorilor români* – insistând asupra metodei utilizate de critic: „S-a reeditat de curând, în bune condițiuni, de către Geo Șerban, în cadrul Bibliotecii pentru toți, cu introducere, tabel cronologic și note, lucrarea din 1941 a lui Tudor Vianu, *Arta prozatorilor români*, studiu popular printre profesori și studenți, pentru câteva calități de prisos a mai fi reamintite.

(...) Contribuția teoretică și documentară cea mai însemnată a lucrării lui Tudor Vianu constă în producerea unor numeroase dovezi, directe și indirecte, pe material românesc, în sprijinul acestei teze. Chiar dacă ideea nu are un mare relief, sensul demonstrațiilor și analizelor autorului este limpede: toate sau aproape toate elementele poeziei, se regăsesc în proza artistică românească, analizată dintr-un unghi stilistic. Desigur că apare și noțiunea de «poem în proză», de «artist al imaginii» și «cuvântului». Și dacă poate exista – pe alocuri – o oarecare nemulțumire, faptul vine de acolo că tocmai această omologie nu apare îndeajuns de subliniată. Căci în rest argumentele abundă. (...) Sub acest aspect, *Arta prozatorilor români* constituie un vast și util repertoriu de exemple, bine alese și clasate, un prilej de reflexie în jurul unei metode stilistice, cu merite și insuficiențe precizate chiar în prefață. Căci dacă arta literară, arta prozei este – indiscutabil – limbaj (valori stilistice și procedee de artă), ea este cu atât mai mult meta-limbaj, și deci univers propriu, o «configurație organică și semnificativă», care transcende faptele de stil. Prin intermediul lor ne ridicăm la o nouă imagine, întrevăzută în țesătura complicată a covorului multicolor și plin de linii”. □ Mariana Șora semnează articolul *Cărți și idei – Eugen Ionescu în Convorbiri*: „Cunoașterea – prin mărturisiri – a unui univers lăuntric original poate servi firește drept cheie pentru descifrarea în scrieri a tot ce poate proveni ca tematică și mod de reacție dintr-un fond secret al trăirilor imediate. Dar descifrarea răbufnirilor de acolo ține astfel de cercetarea literar-psihologică. Și într-adevăr, aportul emotiv, prezent prin semne mai mult sau mai puțin interpretabile, nu este oare involuntar, dat în subsidiar și revelator doar cu privire la o subiectivitate interesantă ca atare, deci extraliterar, neavând nimic de-a face cu vreo mărturisire deliberată? În cazul lui Eugen Ionescu, așa ar putea susține cine vede într-un inventator al teatrului ca el doar un ingenu tehnician sau un fericit inventator de formule noi și frapante. E un punct de vedere greu de apărut, dacă n-ar fi decât din pricina unui singur fapt care îl infirmă definitiv: diversitatea motivelor de inspirație, cărora le corespunde gama largă a modalităților tehnice. Că acestea din urmă sunt doar mijloace – oricât de frapante (și frapante pentru că surprinzător de adecvate) – este evidența însăși. Între denunțarea golirii de sens a limbajului, a depersonalizării și conformismului – bufonă (în piesele «absurde»), patetică (în *Rinocerii*) sau tragicomică (în *Scaunele*) – și lirismul-minor în *Elegii pentru fânțe mici*, de mare forță poetică în *Setea și Foamea*, între verva polemică, – directă în *Nu*, trecută prin filtrul comicului în piese – și dramatizarea exercițiului spiritual al desprinderii de viață în *Regele moare*, – sunt distanțe care dau măsura tensiunii interioare. (...) O serie de considerații din «Convorbiri» confirmă că Eugen Ionescu acordă celor ce are de spus («mesajului», în limbajul pretențios pe care-l ridiculizează cu atâta vervă bufonă) primatul indiscutabil asupra mijloacelor”.

• **[„Glasul patriei”, nr. 12]** Dumitru Micu publică *Lucian Blaga și satul natal*: „Lângă izvorul din Lancrămul natal își doarme Lucian Blaga somnul de

veci. A fost înmormântat acolo în 9 mai 1961, la 66 de ani de la naștere. Sângele său s-a vărsat «înapoi în părinți», alcătuirea trupească a fost restituită eternității pământului străbun. Spiritul rămas viu în creație, luminează în înălțimile nemuririi românești”. □ Apare *Vocația culturii noastre. Convorbire cu d-na Zoe Dumitrescu Bușulenga*, cu următoarea notă: „În cadrul activităților prevăzute de acordul cultural româno-francez, doi reprezentanți ai vieții noastre culturale au întreprins de curând o călătorie în Franța. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, prodecan al Facultății de limba și literatura română din București și Victor Giuleanu, rector al Conservatorului «Ciprian Porumbescu». În tot timpul șederii lor în această țară, cei doi oameni de cultură români au fost oaspeții Ministerului Afacerilor Străine al Franței. Cu prilejul conferințelor și comunicărilor ținute, oaspeții români au cunoscut personalității de seamă ale culturii franceze și foști cetățeni români care au luat parte la aceste manifestări. La înapoierea în țară, Zoe Dumitrescu-Bușulenga ne-a împărtășit câteva din impresiile sale, pe care le publicăm în cadrul acestui interviu.” Din interviu citim: „Red.: Ce activitate ați desfășurat în Franța și care au fost centrele vizitate? Z. D. B.: Am făcut călătorie de studii și informație și am ținut cu acest prilej două conferințe la Paris și una la Montpellier. Am vorbit mai întâi la Institutul de studii române din cadrul Sorbonei, apoi la Școala de limbi orientale condusă de profesorii Mirambel, elenist de seamă, și A. Guillerrou, romanist de renume european, autorul unui mare studiu asupra genezei motivelor în opera lui Eminescu. Cele două comunicări pe care le-am prezentat la Paris au tratat respectiv despre *Vocația universală a culturii românești* și despre *Locul lui Eminescu în cadrul romantismului european*. La Montpellier am vorbit, așa cum a relatat pe larg ziarul «Midi-Libre» despre *Romantismul românesc* cu referiri la reprezentatul său cel mai strălucit, Mihail Eminescu. Aici, profesorul Louis Michel, distins romanist, mare prieten al limbii și culturii românești, a fost cel care a organizat atât conferința cât și numeroasele întâlniri cu profesorii Facultății de litere și științe umaniste din Montpellier”. □ Este reprodușă poezia *April* de Panait Cerna. ■ Traian Herseni publică *Dimitrie Gusti: „Pagini alese”*. □ Dumitru Corbea este prezent cu poezia *Moștenirea*.

• [„*Tribuna*”, nr. 16] Ion Oarcăsu semnează, în rubrica *Prezențe poetice*, articolul *Un romantic vizionar*, dedicat poetului Radu Stanca: „De ce te cucerește oare imediat poezia lui Radu Stanca? Ea nu este nici modernă, în sensul curent al noțiunii, nici nu evită – *horrible dictu!* – anecdotică, desfășurarea mai mult epică decât lirică a frazei poetice. Sentimentală, chiar trubadurescă, declamatorie, fastuoasă și muzicală, această poezie demonstrativă prin virilitatea ei aduce o mulțime de motive romantice îndătinute, de la misterul ce înconjoară anumite acțiuni omenești, până la stările de semitrezire sau la scenele macabre; visuri terifiante, imagini de coșmar, simpozioane galante, expediții imaginare pe bătrânele și sonorele fluvii ale lumii, plimbări

nocturne pe străzile germanice ale Sibiului sunt numai câteva din aceste motive caracteristice, care completează în plin ev modern, fizionomia ciudată, inedită, răscolitoare a unui poet cu simțul trecutului literar și istoric.” Analiza realizată de semnatarul articolului probează un analist fin și obiectiv care nu face observații gratuite: „Poetul scrie numai atunci când proiecțiile vizionare îi sunt limpezi, evitând aproximațiile, dibuirile, tatonările impresionistilor moderni. Lirica sa vehiculează astfel sentimente închegate, nu simple stări embrionare, nebulozități afective, deși sentimentele lui Radu Stanca au, pe linie romantică, un aer insolit, misterios. Deplina supunere a formei și gustul aproape ostentativ pentru specii străvechi, ieșite parcă din uz, deci încrederea nețărnută în permanența formelor estetice, îl așează pe Radu Stanca în rândurile poezilor de aspirații clasice; un romantic vizionar ce tinde la stăpânirea de sine și la obiectivarea clasicilor”. □ Radu Ilin semnaleză câteva apariții editoriale: Niculae Stoian, *Pietre de râu* (E.P.L., 1966), Clementina Voinescu, *Timp vechi* (E.P.L., 1967), George Radu Chirovici, *Algoritm* (E.P.L., 1967) și Petre Ghelmez, *Germinații* (E.P.L., col. „Luceafărul”, 1967). □ În rubrica *Glose*, Mircea Zăciu semnează articolul *Al. Macedonski și N. Iorga*, analizând modul și resorturile care i-au determinat pe cei doi scriitori să evoce „în două momente diferite, cu soluții artistice diferite”, figura lui Dante, ambii având „intenții comune: acelea de a extrage din bogata, stufoasa și cvasilegendara figură, un simbol estetic și sociologic valabil pentru contemporanii lor”. □ Cronica literară semnată de Domițian Cesereanu, este consacrată volumului *Confluențe literare*, de Cornel Regman, „riguros, sever, disciplinat. Fraza lui taie direct ca un bisturiu și îi definește incisivitatea rece și obiectivă. Am avut impresia, după o lectură întregită, că autorul își rezervă, pe această cale, bucuria secretă de a pătrunde alcătuirea subiacentă a unui roman sau poem ca un fel de haruspice încântat de meseria lui”. □ Rubrica *Opinii* găzduiește articolul *Narațiune și semnificație*, semnat de Dumitru Micu care remarcă „o efervescentă înnoitoare, analoagă celei din cuprinsul liricii” ca dominante ale prozei scurte din ultimii ani: „Efervescentă? Cuvântul nu e tocmai propriu, admit, dar cum să numim altfel acele căutări, acele strădanii de prefacere în sens modern a mijloacelor narative pe care le consemnează toți cei ce iau în dezbatere nuvelistica tânără? Nu încapе vorbă: nivelul mediu al prozei de mică întindere e net superior azi aceluia de, să zicem, înainte de 1960. Inovația romanului, care de ani și ani trăiește mai mult din amintirea înfăptuirilor de pe vremuri (...), este compensată cât de cât de eflorescența prozei mici, reprezentată obișnuit de producțiuni ce pot reține atenția, dacă nu prin altceva, măcar printr-un grad oarecare de intelectualitate, măcar printr-un anume rafinament formal. Experimentarea de noi procedee, căutarea de formule inedite merită toată lauda”. □ Fragmente din volumul în curs de apariție *Drumul Gomorei*, publică Miron Scorobete. Tot aici apare povestirea *Prima lecție de geometrie*, de Ovid Crohmălniceanu. □ M. Borcilă și V. Bulat

scriu despre *Primul lexicon enciclopedic românesc*, text în care semnaleză un fapt important în domeniul lexicografiei românești: „Acum 120 de ani apărea la Buda, în Tipografia Universității, primul volum al unui *Lexicon de conversație istoricesc-religionariu* (...) «cules, întocmit și prelucrat, cu niște adăugiri statistico-istorice» de către Alexandru Gavra, profesorul *Pedagogicului regesc* din Arad”. Motivația demersului celor doi autori ai articolului este susținută de la început: „Rândurile noastre nu urmăresc redeschiderea unui vechi proces angajat în jurul personalității lui Al. Gavra, ci sunt menite doar să semnaleze câteva din aspectele mai importante legate de evaluarea locului și aportului adus de *Lexiconul* său în contextul începuturilor culturii românești moderne, servind astfel de preliminarii la o cercetare mai amplă a problemei”. Nu în ultimul rând, autorii își afirmă originalitatea demersului: „Menționăm de la bun început că felul în care vedem noi lucrurile se deosebește în multe privințe de ceea ce s-a făcut până acum în această direcție”. □ Fragmente traduse din *Comedianții*, ultimul roman al scriitorului englez Graham Greene, în traducerea lui Virgil Stanciu, completează numărul de față.

21 aprilie

• [„**Contemporanul**”, nr. 16] Nicolae Manolescu analizează la *Cronica literară* debuturi în poezie. Mai întâi autorul enunță principiile: „descoperirea unui poet trebuie să fie un act de severitate și indulgența ne răpește toată bucuria”. În câteva cuvinte, Marta Bărbulescu publică „o carte nesemnificativă” iar Rodica Iulian „nu arată o vocație limpede”. Petre Ghelmez „deocamdată nu are personalitate” și George Radu – Chirovici „dovedește mai mult inteligență critică decât talent”. La N. Preliceanu se observă „fînețe intelectuală. Dar un volum cu adevărat matur este acela de *Versuri* al lui Leonid Dimov. Dimov e un voluptuos al versului făcând poezia poeziei”. □ Titus Mocanu publică la rubrica *Meridiane* eseul *Sartre și problematica condiției umane*.

22 aprilie

• [„**Scânteia**”] Dumitru Popescu [Dumnezeu] semnează nuvela *Ireversibil*, pe un subiect, și el, ireversibil: „Dacă ne gândim bine, nimeni nu va putea face mai mult decât generația noastră condusă de partid! Generația noastră a făcut să învingă socialismul definitiv în România, la orașe și sate. Acest eveniment este scris în istorie cu litere de aur și-i bine”. □ Se produc cu versuri Nichita Stănescu, Mihai Negulescu și Grigore Hagiu. Nichita Stănescu semnează poezia *Codrii de aramă*: „În codrii de aramă chemat de Eminescu/ mărețul și bărbatul al sufletului meu/ mă duc să-i dau de seamă și socoteală astăzi/ pe-un suitor de lamb, pe un troheu,// mă duc să-i spun că ritmul/ cel saphic merge bine/ în timpul dat al existenței mele/ că grapa din lăuntru cu dulbine/ a inimi-i care-mi atârnă/ legată cu lungi vine chiar de stele”. *Pământ de țară* se

intitulează versurile scrise de Grigore Hagi: „Pământ de țară, modelând ulcioare,/ pe roata mare legănat adorm/ și mii de mâini mă urcă-ncet în somn/ spre buza stelelor nerăbdătoare”.

• [„Cronica”, nr. 16] Const. Ciopraga semnează articolul *Profiluri literare: George Lesnea (I)*. □ La *Cronica literelor*, Stelian Baboi publică *Totul s-a petrecut în tăcere*. □ Apar și o serie de poezii: *De bun augur, Sacra, Oedip și Pe locul mării*, de Mircea Ciobanu, *Balada*, de Ovidiu Hotinceanu și *Dezlegare*, de Silvia Dumitru. □ Ovid S. Crohmălniceanu semnează articolul *Theodor Scorțescu*: „Un autor fin, pe nedrept ignorat deoarece s-a mulțumit cu contribuții rare și discrete la producția literară a vremii, (...), om subțire, făcut parcă pentru cariera diplomatică pe care și-a ales-o. (...). Micul lui roman, *Popi* (1922), mai degrabă o nuvelă, s-a bucurat de prețuirea lui Ibrăileanu”. □ Volumul *Scrieri*, al lui George Ulieru, este recenzat de V. Ad. □ Grigore Cumpănă semnează recenzia volumului lui Const. Nisipeanu, *Să ne iubim visele*, care „ne surprinde plăcut cu o poezie plină de sensibilitate și grație”. □ Volumul lui Al. Piru, *C. Negruzzi*, este recenzat de Zaharia Sângeorzan. □ Demostene Botez semnează articolul *Considerațiuni asupra literaturii*, în cadrul rubricii *Carnet de lector*: „(...) concepția modernă despre literatură este cu totul alta. (...) Noțiunea de literatură este legată de obicei de imaginea unei cărți în care este cuprinsă. Însă, cu toate că esențiala ei calitate este de a fi văzută, literatura are totuși ceva puțin sesizabil. E o noțiune mai complexă și mai puțin accesibilă decât ar presupune-o obișnuința cu care suntem deprinși”. □ La rubrica *O carte pe săptămână* este recenzat volumul *Drumuri și răspântii*, al lui Miron Radu Paraschivescu, de către I. Sîrbu: „Miron Radu Paraschivescu a adunat în volumul *Drumuri și răspântii* o serie de reportaje scrise în perioada 1937 – 1944 și consacrate realităților mizere de la sate. În majoritatea lor, aceste lucrări au fost inspirate de activitatea echipelor studențești din cadrul Serviciului Social, inițiată de sociologul Dimitrie Gusti”. □ La rubrica *Documente*, prof. Mihai Cărăuș publică fragmente de corespondență sub titlul *Artur Gorovei către Simion Florea Marian*.

• [„Flacăra”, nr. 17] Este anunțat noul volum *Antologie de literatură populară*, apărut sub coordonarea lui G. Călinescu.

• [„Luceafărul”, nr. 16] Redacția publică un scurt interviu cu profesorul Al. Piru despre unele probleme ale criticii. „Critica a ajuns să fie practică de foarte multă lume, de oamenii calificați și necalificați, mai ales necalificați, de maturi și tineri, mai ales de tineri. Apreciez desigur curajul, agerimea și inconformismul tinerilor, cu toate acestea e anormal ca cineva care nu s-a afirmat în niciun fel și nici nu știm dacă a citit destule cărți, să vină deodată cu o opinie critică. Oricât de interesantă și plauzibilă ar fi o astfel de opinie, publicul n-o va lua în considerație, iar scriitorii vor fi mai degrabă iritați de a se vedea promovați de un necunoscut (în vreme ce criticii renumiți tac) sau infirmați de un debutant. Autoritatea unui critic e în funcție de personalitatea

sa. Dacă criticul nu a dat încă nici o operă, dacă n-are personalitate, opinia sa critică va fi lipsită de autoritate, chiar dacă s-ar întâmpla să fie justă. Dimpotrivă, opinia unei personalități are totdeauna autoritate, chiar în cazul că n-ar fi întemeiată. Recent au fost citate un număr de opinii injuste ale marilor personalități critice din perioada care ne precede: E. Lovinescu și G. Călinescu. Bineînțeles, personalitatea lui G. Călinescu nu devine problematică prin faptul că a descoperit talentul lui Florin Mugur”. Al. Piru precizează că „trecerea de la critică la istoria literară este firească. Sunt foarte rari acei critici care s-au ocupat perseverent și consecvent de fenomenul literar curent. Așa a procedat Pompiliu Constantinescu, cronicar literar pe întinderea a două decenii, cu foarte puține referințe la clasici. Majoritatea celorlalți critici din perioada interbelică au făcut cronică literară, în scopuri experimentale, numai câțiva ani, plictisiți curând de a aștepta literatura cu ceasul în mână, când aveau posibilitatea s-o scoată din raftul bibliotecii. Un veritabil critic nu se poate mulțumi să discute numai câteva opere recente bune și să citească prea multe opere noi mediocre sau de-a dreptul rele. Atunci salvarea este istoria literară. Dar nu mi se pare că aceasta e cazul tuturor criticilor care au abandonat sau sunt pe cale să abandoneze critica literară profesată până acum. O parte dintre aceștia s-au descalificat printr-un număr prea mare de opinii eronate, adică, la drept vorbind, printr-o lipsă de opinie critică manifestă, care face astăzi inutilă intervenția lor. Întrebarea e dacă nu vor fi la fel de inutili și în istoria literară”. Pentru ca să se poată vorbi de o influență exercitată de critica literară în mișcarea literară actuală, Al. Piru consideră că „O condiție esențială este să fie exercitată de personalități, măcar temporar. Să ne amintim de recenzia lui G. Călinescu la *Dialectica poeziei* de Marcel Breslașu. Dar și în cazul personalităților de dimensiuni mai mici, critica și-ar îndeplini mai mult rosturile, dacă s-ar hotărî să nu ocolească problemele, să disocieze mai cu grijă valorile de nonvalori, să motiveze adeziunea ca respingerea, să aibă entuziasmul promovării ca și pe acela al negării. Nu funcționează aproape deloc critica de descurajare a mediocrității și a prostului gust, există chiar scriitori de mult sancționați de vreme față de care se practică o curioasă filantropie editorială. (...) Lipsa de exigență se explică și prin faptul că nu s-au retipărit operele criticilor de prestigiu din trecut, în deosebi *Istoria literaturii române contemporane* de E. Lovinescu și *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* de G. Călinescu. Dacă judecățile de valoare din aceste *Istorii* ar fi fost cunoscute și urmate, nu am fi avut ediții de opere din Vasile Demetrius, înainte de Ionel Teodoreanu și Gib Mihăiescu”. O ultimă întrebare este legată de modul în care Al. Piru apreciază felul în care a fost discutată opera de critică și istorie literară a lui G. Călinescu: „G. Călinescu, a fost, nici vorbă, o personalitate critică excepțională. Opera lăsată de el este un monument al literaturii române. Traducerea într-o limbă de mare circulație a compendiului său de istorie a literaturii române ar aduce culturii noastre mari servicii. S-ar

vorbi mai mult de creația poporului român pe plan universal. Cât despre modul în care opera sa a fost apreciată în timpul vieții și uneori, cu regret constatăm, și postum, e mai mult decât penibil. I. E. Torouțiu consideră *Viața lui Eminescu* o «compilație ordinară» și dădea pagini întregi de exemple de «plagiat». *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* a putut fi considerată nu numai operă subiectivă, cu iz de «arhondologie» sionescă, sau «rond de noapte» în lumea scriitorilor, dar și operă îndreptată împotriva intereselor naționale. Mai curios este că vechilor inamici li se asociază astăzi partizani înveterați ai dogmatismului care pretind că G. Călinescu a înțeles fenomenul literar în chip empiric, ignorând principiile artei (deși a publicat un volum cu titlul *Principii de estetică*). Adepții sociologismului vulgar obiectează și ei lipsa considerațiilor științifice (cu toate că G. Călinescu ține totdeauna seama de imanența sociologică și psihologică a ficțiunii artistice). În fine, nostim este că vechi adversari ireductibili au devenit în prezent apologeți, cu notificarea că numai ei îl înțeleg. Unul din meritele revistei «Luceafărul» este de a fi luat în chip consecvent atitudine față de încercările de prezentare falsă a personalității lui G. Călinescu. Lui Eugen Barbu i se datorește o memorabilă evocare a marelui critic și romancier”.

• [„*Viața studentească*”, nr. 16]), La microinterviul săptămânii, Georgeta Ruță îl provoacă la un dialog pe Mihai Beniuc: „ – Ce părere aveți despre actuala pleiadă de scriitori, în perspectiva istoriei literare și în raport cu alte momente ale literaturii române? – O bună părere, mai ales că talentul lor deja profilat impresionează și prin curaj și printr-un temeinic fundament de cultură, mai bogat decât al primei generații de după război, care va rămâne însă în istoria literaturii noastre drept generația eroică. Tinerii scriitori de azi trebuie și pot să înfățișeze mai din plin realitatea zilelor noastre, să se instruiască astfel încât să vină apti de a continua tradițiile înaintașilor care, îmbrățișând ideile revoluționare, și-au făcut datoria ca literatura să devină un bun al maselor. De aceea sunt împotriva profesionalizării în creație înainte ca tânărul să fi stabilit contactul cu viața. Un tânăr nu numai talentat, ci chiar genial, care simte o chemare arzătoare pentru literatură, nu trebuie să rămână în afara unei profesii, care-i creează posibilitatea unei directe și multiple legături cu viața, cu societatea. În perspectiva istoriei literare, ca în cazul oricărei generații, și de data asta se va produce *așezarea vinului uneori turbure*, în sensul că mulți dintre ei vor reuși să dialogheze clar cu contemporanii lor”.

25 aprilie

• [„*România liberă*”] Radu Popescu arată că piesa *Petru Rareș*, de Horia Lovinescu, „merită o apreciere elogioasă și reprezintă un adaos prețios, atât la creația de până acum a dramaturgului, cât și la capitolul abia deschis al dramaturgiei istorice a epocii noastre”. Protagonistul „se mărturisește neîncetat de a fi bântuit de ambiție, cruzime, orgoliu, de a fi nedrept, ucigaș, culmea,

măscărici”. Ceea ce reprezintă un cumul de elemente noi față de drama istorică românească tradițională, care „cultiva monumentalul, solemnul și, într-un fel, supra-umanul, sacralitatea istorică”. Din această perspectivă, se pot stabili corelații anti-romantice cu dramaturgia lui Jean Anouilh sau Albert Camus.

• [„Scânteia tineretului”] Ziarul acordă un spațiu larg dezbaterilor despre *Premiile Uniunii Tineretului Comunist*. Semnează articole Matei Călinescu (*Factor stimulator pentru viața noastră culturală*), Nicolae Manolescu (*Gravitatea interioară a prozei*), Gheorghe Tomozei (*Poezia în actualitate*) și Ion Negoitescu (*Scrieri reprezentative*).

27 aprilie

• [„Scânteia”] Virgil Nemoianu pledează pentru studierea tezaurului literaturii universale și, în același timp, pentru clarificarea unor confuzii care dăinuie în mediile culturale. Intervenția sa se intitulează *În ce spirit tratăm literatura universală?*: „Auzim câteodată exprimându-se părerea că cercetarea literaturii universale este menită să se limiteze la un soi de colportaj, la o acțiune de popularizare, competentă și informată desigur, a rezultatelor obținute. Nu aș vrea să polemizez cu erorile cele mai evidente ale acestui mod de a gândi; nimeni nu poate susține în mod serios că se poate obține o formație culturală solidă și durabilă fără pătrunderea adecvată a tezaurului culturii universale. Rămâne însă deschisă problema eficienței și a celor mai potrivite căi pentru propășirea acestui domeniu de studiu. (...) Există la noi o atmosferă propice receptării valorilor create de omenire în decursul timpului, un interes viu pentru ele și o exigență salutară prin permanenta confruntare a propriei noastre creații cu ceea ce s-a produs mai bun în alte părți. (...) Dar pentru ca acestea să fie într-adevăr prețioase și semnificative, bogate în substanță, ele trebuie să fie rezultatul unui proces de distilare atentă, să fie esența rezultată din decantările repetate ale unui material bogat, variat. Este extrem de periculos să vehiculăm, așa cum facem uneori în prefete și cursuri, generalități fără acoperire despre Shakespeare și Eschil. Concluziile trebuie să fie într-adevăr concluzii, adică încoronarea și consecința finală a unui proces lung străbătut cu tenacitate în toate etapele sale. (...) Accentuarea spiritului științific ar putea modifica direcția multora dintre studiile actuale. Acestea au, după părerea mea, un caracter de multe ori publicistic. (...) Ni se pare că, pentru ca cercetarea literaturii universale să-și capete la noi adevărata eficiență, ea trebuie să reia contactul pe de o parte cu filozofia culturii, pe de altă parte cu rigoarea științifică a cercetării speciale, și, în sfârșit, să-și îndrepte clar eforturile spre o raportare originală a literaturilor lumii (cu problematica lor) la literatura noastră proprie. În momentul în care o astfel de constelație ar începe să se schițeze, cred că și problemele atitudinii față de fenomenele literaturii moderne ar deveni mai puțin dificile și am fi scutiți de ezitățile și de erorile pe care le mai întâlnim azi în paginile periodicelor am distinge mai clar și mai

repede ceea ce e pozitiv de ceea ce e negativ, ceea ce putem prelua de ceea ce trebuie să respingem. Iată, fără îndoială, consecințe practice palpabile ale cercetării literaturii universale”. □ Recenzând cartea lui Liviu Rusu, *Viziunea lumii în poezia noastră populară*, Adrian Anghelescu aduce în fața cititorilor exemple „tradiției”, s-ar putea zice, în opoziție du manifestările/ tendințele spre modernitate: „Inflexiunile dominante ale acestui «glas» așa cum s-au vădit ele de-a lungul timpului în creațiile folclorice încearcă să le rezepteze Liviu Rusu în cartea sa și să le explice în raport cu împrejurările social-istorice care le-au produs, printr-o minuțioasă studiere a pieselor reprezentative și a numeroaselor lor variante în scopul de a reconstitui în multiplele sale accepțiuni și înfățișări acea viziune asupra lumii care se desprinde din poezia noastră populară. Autorul insistă asupra permanentelor și profundelor determinări de ordin social și istoric care și-au pus amprenta asupra acestei poezii, demonstrând convingător că viziunea pe care reușește să ne-o transmită nu poate fi înțeleasă în afara, m ci tot ca un reflex intim al existenței sociale a poporului. (...) Detașându-se evident nu numai ca extensie ci și sub aspectul contribuției personale la cercetarea fenomenelor folclorice, capitolul consacrat uneia din capodoperele poeziei noastre populare, *Miorița*, capătă o pondere deosebită în contextul lucrării, autorul desfășurând aici o analiză temeinică, documentată, afirmând puncte de vedere proprii (în ce privește sensul și elementele de bază – interpretarea momentelor și motivelor principale – care definesc structura acestei balade) pe care nu ezită să le raporteze și să le confrunte cu rezultatele altor cercetări întreprinse asupra aceleiași creații folclorice. (...) În schimb alte capitole, ca cele consacrate cântecelor haiducești, baladelor *Toma Alimoș* și *Meșterul Manole*, ca și altor «categorii de roi în plină acțiune și afirmare» etc., se caracterizează printr-o analiză ce se reduce la simpla relatare a elementelor de conținut, a datelor acțiunii, cunoscute îndeobște lectorului. (...) Așa se explică de ce, în asemenea cazuri, menținându-și cercetarea la suprafață, la nivelul strictei relatări a elementelor de conținut, autorul nu reușește să extragă din aceste aspecte întreaga lor bogăție de sensuri și să contureze astfel dintr-o perspectivă mai largă și mai adâncă acea tulburătoare, și originală viziune despre lume și viață pe care o conturează explicit sau implicit întreaga noastră poezie populară. Aceste rezerve nu vizează de bună seamă întreg ansamblul lucrării, care prin atâtea alte pagini în care cercetarea, de un mai riguros nivel științific, se întemeiază pe o temeinică aprofundare a aspectelor tratate, își demonstrează utilitatea, înscriindu-se ca o contribuție meritorie la studierea unei problematici folclorice de o însemnătate deosebită”.

• [„Scânteia tineretului”] Continuă seria dezbaterilor despre *Premiile Uniunii Tineretului Comunist*. Semnează articole Ovidiu Papadima (*Reîntâlnire cu folclorul*), G. Dimisianu (*Marile teme ale existenței*), și Nicolae Balotă (*Tripticul ingeniozității creatoare*).

• [„Albina”, nr. 1009] Eugen Frunză semnează poezia *Slăvită zi din grai în grai* în care întâmpină apropiata zi a celor ce muncesc: „Iar noi, de daruri încărcăți, Venim cu doina din Carpați,/ Cu câte-un chiot și-o urare/ Intru obștească-mbrățișare.// Slăvită zi din grai în grai,/ Frățesc alai, întâi de Mai,/ Noi din părinți ți-am dat prinos/ Fântâni de sânge luminos”.

• [„Gazeta literară” nr. 17], Perpessicius prezintă monografia lui Vasile Netea dedicată lui George Barițiu în cadrul rubricii sale de *Lecturi intermitente* (XXI): „Însă monografia lui Vasile Netea e cu mult mai mult decât studiul alimentat de toate izvoarele de informație, cât apetența sa științifică îi scoate înainte; ea este, într-un stil, sobru, cu rețineri și reacții stăpânite, cum se și cade unui istoric din zilele noastre, și-n care exemplul lui Barițiu însuși nu va fi trecut fără de înrăurire, o carte plină de viață dramatică, așa cum dramatice au fost și evenimentele transilvane ale veacului al XIX-lea. Aici, între paginile acestei cărți, respiră din plin, cu tot jocul lor de duplicități și felonii, atât monstrul habsburgic, ce avea să fie răpus abia în 1918, cât și erezia aristocrației maghiare ce, indiferent de straietele în care se drapa, dieta de Cluj, de Bratislava sau de Viena (...), nu urmărea decât un singur țel: urgisirea și deznaționalizarea elementului românesc din Ardeal. Lectura acestor pagini și acestor episoade, oricum dureroase, cu toate că istorice, este, pentru cititorul zilei de azi, contemporan cu abolirea colonialismului, un neîntrerupt prilej de uimire”. □ Șerban Cioculescu în *Lucian Blaga și poetul* semnalează apariția unei ediții noi de *Poezii* ale lui Lucian Blaga, ediție îngrijită de George Ivașcu, autorul articolului făcând totodată referire la rolul poetului așa cum este desemnat de către Blaga: „Augmentativul substantivului carte, – și anume cărțoi, – mi-a fost sugerat de aspectul masiv al ultimei ediții de *Poezii*, îngrijită, revăzută și adăugită de George Ivașcu, la Editura pentru Literatură. (...) Nu mă împac nici cu hârtia, ce e drept, vârgată, a ediției de lux, colorată însă într-un galben sinistru, nici cu formatul, care lasă o «marjă» prea strâmtă în josul paginii și mai ales nu mă împac cu ideea de a etala pe fiecare pagină, de trei ori, semnătura lăbărțată a poetului, a cărui discreție și al cărui tact erau binecunoscute. (...) N-aș vrea să intru în controversă postumă cu marele poet. Paradoxal, oricât ar fi de axată pe simțire și oricât ar părea de ostilă rațiunii, poezia cea mai autentică cere, spre a fi însumată conștiinței noastre să fie și înțeleasă. Noaptea eminesciene, cu lună, cu lacul, cu codrul lor, ne mișcă fără să ne lase inteligența indiferentă la farmecul lor poetic. Inima, în ultimă analiză, nu poate să nu fie sensibilă inteligenței. Iar poetul, când combate inteligența, se folosește de armele ei ca să facă simțit frumosul. Muțenia poetului este o altă metaforă a inteligenței poetice, spre a numi limbajul esențelor”. ■ La rubrica „Note de lectură”, Mihaela Drăgănoiu semnează articolul *Alexandru Căprariu „Cercurile dragostei”*: „Recentul volum de versuri al lui Alexandru Căprariu este așezat sub semnul împlinirii sentimentale. O poezie solară și grea de seve, cu accente și explozii vitale, amintește de Lucian Blaga.

(...) O putere asociativă deosebită, dovedind virtuțile unui pastelist rafinat, dă poeziilor prospețime și farmec inedit. Peisajul este văzut în perspectivă, strălucitor în lumina soarelui (*Câmp secerat*) sau a zăpezii (*Iarna*) și în detaliu (*Cinegetica*). (...) Poetul nu are teroarea timpului care se scurge. În fața alunecării vârstelor, spinarea sa nu se încovoiaie (...). Ideea metaforică a circuitului permanent al naturii susține aici un conținut filosofic, al optimismului creatorului însetat de veșnicie, dar care acceptă fazele creației, gata oricând să înceapă din nou. Cea mai reușită poezie a volumului, *Nescrisul timp*, este o concluzie tot atât de bărbătească, închinată timpului activ, al marilor împliniri (...). □ În cadrul aceleiași rubrici Magdalena Popescu face prezentarea a două cărți: Prima prezentare *Ion Arieșanu „O complicată stare de fericire”*: „Subiectul e ca multe altele. Un tânăr inginer, Dan Dobromirescu, după o scurtă amețeală în cadrul fericirii casnice, își reamintește de febra idealurilor juvenile și pleacă la o mină îndepărtată. Aici iese treptat din amorțeală, se entuziasmează și trage concluzia că fericirea concretă, starea imperfectă, incompletă, constă în primul rând în acțiunea utilă. (...) Confesiune, produs superior al instinctului de permanentizare, romanul este, în sfârșit, pentru Ion Arieșanu, locul tuturor posibilităților, în care eul său idealizează lupta, smulge, își creează o viață imposibilă, face pe victima alintându-se, învinge frumos, ca în romanele supraoptimiste, ca în visele cu ochii deschiși ale adolescenței. Plecând de la puțin, transferând acest minim asupra unui personaj căruia trebuie să-i creezi alt destin, decât al tău, încărcat de veleități și intenții, întrebarea care se pune imediat este cum se scrie în aceste condiții? Tot interesul romanului stă în a vedea cum fragilul lui sâmbure inițial se îmbracă în straturi epice, colectează subiecte adiacente, se ramifică, inventează, își schimbă brusc direcția pentru a-și prelungi existența, pentru a convinge de rezistența sa pe spații respectabile”. În cea de-a doua prezentare, *Vasile Spoială „Ploaia de atunci”*, Magdalena Popescu observă: „Vasile Spoială își domină materia, dispărând dincolo de ea, lăsând-o să vorbească singură. Proza lui e o realitate în sine, care nu-și divulgă autorul, care nu lasă să i se vadă articulațiile, artificiile de lucru făcut, nu născut. De altfel, scriitorul își demonstrează virtuozitatea chiar prin selecția pieselor, care notează varietatea speței umane prinsă în câțiva din reprezentanții ei specifici. Autorul arată aceeași disponibilitate față de toate subiectele, făcând dovada unei intuiții sigure și lapidare, de fiecare dată. (...) Această deschidere liberă spre tot soiul de compartimente ale vieții dovedește profesionalizarea autorului care înțelege și recrează tot ceea ce oferă simțurilor și inteligenței sale. Vasile Spoială e în primul rând un moralist disimulat. Riguroasa, dar nu rigida ierarhie a valorilor morale îi dictează atitudinea și implicit tonul tranșant, lipsit de orice ezitare, cu instinctul sigur al evaluării. Rezultă o proză bărbătească în care distanța față de subiect (ironică, sarcastică, amuzată, aprobativă, detașată) se impune de la sine și e păstrată cu consecvență (în câteva excepții în care intenția prea acuzată

ajunge la exprimarea directă a moralei (...)). Instinctul valorii (care dă prozei sale coeficientul de valabilitate existențială) este dublat de o veritabilă inteligență artistică. Acesta alege cuvântul potrivit, eliminând orice balast, tăind strict dimensiunile. De aceea, cele mai multe bucăți prezintă o unitate și o coerență fără vreo fisură prin care analiza critică să le poată demonta. În orice caz, Vasile Spoială și-a demonstrat intuiția, simțul exact al valorii, inteligența artistică. Acestea nu sunt încă decât condițiile unei opere. Autorul le exersează deocamdată cu acuratețe și cu strălucire chiar, dar pe subiecte mici sau minore, încercate și de alții”. □ Lucian Raicu semnează cronică literară la volumul lui Miron Chiropol, *Jocul lui Adam*: „Situat într-un regim de lectură adecvat, poeziile... conving și plac, așa putea spune, fără rezerve. Odată însă ce ai acceptat, neconstrâns, să respiri în ambianța lor, vei constata că nu sunt deloc uniform idilice și nediferențiat angelice, cum ți-au părut într-un moment de prea intensă, de excesivă și brutală *realitate*. Fără să ridice tonul, fără intenția de a te subjugă, de te captiva, poetul îți propune să-l urmezi, reprimându-ți iritarea de o clipă, pornirea neîncrezătoare, instinctivul refuz al reculegerii. El nu are «argumente», rămâne copilărește dezarmat la tentativa de a-i dovedi că universul său nu se ține în picioare, nu rezistă examenului critic. Dar acest univers *există*. Un suflu vital mai puternic îl poate, firește, distruge, dar în chip surprinzător el își revine și a doua zi este din nou intact, la locul său. Cu o secretă, inaparentă forță de regenerare, te obligă să ieși act de *prezența* sa, fragilă și totuși organică, legitimată din interior, de-o rezistență și eternă, în noi înșine, în copilărie uneori, sau în vârste și contemplație, într-un punct lăuntric din care ni se dezvăluie dimensiunea spiritualizată, poate esențială, a lucrurilor, receptată cu o privire umilă, răbdătoare. Și din care orgoliul de a *înțelege*, de a vedea și a pătrunde cu tot dinadinsul, a dispărut, lăsând loc împietririi extatice, fericirii aproape dureroase a comuniunii, a împărtășirii dintr-o taină și dintr-un miracol continuu”. □ S. Damian semnează articolul *Premiul Büchner 1966 «Tynset» de Wolfgang Hildesheimer*: „Îndemnat să relateze subiectul cărții, cititorul va recunoaște, puțin derutat, că o acțiune, în accepția obișnuită a cuvântului, nu există. Personajul principal? Reacție explicabilă, deoarece acesta n-are un nume, o stare civilă precisă, nu se constituie ca un caracter după optica romanului clasic. Scris la persoana I, romanul *Tynset* a lui Wolfgang Hildesheimer (Editura Suhrkamp Verlag [sic!] – Frankfurt A. M. 1965/1966) este un lung monolog provocat de o noapte de nesomn. În încercarea de a birui starea de trezie și în același timp de a se sustrage unor gânduri chinuitoare, eroul se oprește dinadins la detalii incidentale, neutre, cărora le găsește și le confecționează prin asociații o istorie fascinantă. Cu fiecare tentativă de eschivare eșuată revin însă amintirile grave cu rezonanța lor, amintiri în fața cărora el se simte slab și dezarmat. De aici nevoia continuă de a descoperi noi mijloace de digresiune, reprezentări pe jumătate autentice, pe jumătate plăsmuite, colorate continuu de acea amărăciune a resemnării, de

care nu mai poate scăpa. Clădită pe această formulă narativă, romanul captivează prin ineditul succesiunilor, prin bogăția referințelor și prin plasticitatea evocării. Evident că focarul alternării de fantastic și de obișnuit în acest spectacol nocturn al imaginației rămâne starea de spirit a naratorului; acel personaj cu o înfățișare nedefinită, cu o biografie probabil tumultuoasă din care nu ni se dezvăluie decât fâșii dispartate, redescoperite apoi iute de ceață, de tremurul visării. Retras din prezent, cu o înclinație spre reverie, spre jocul fanteziei, cu o infirmitate sufletească pe care trebuie s-o descifrăm, eroul a devenit sclavul memoriei, se luptă împotriva unor priveliști trăite, mereu reînviat pe ecranul retinei și, la intervale, învins de propriul supliciu se abandonează lor neputincios”.

• [„Tribuna”, nr. 17] Corneliu Ștefan semnaleză următoarele apariții editoriale: Constantin Nisipeanu, *Să ne iubim visele* (E.P.L., 1967), Ioana Diaconescu, *Furăm trandafiri* (E.P.L., col. *Luceafărul*, 1967), Petru Anghel, *Final deschis* (E.P.L., 1967) și Iv. Martinovici, *Cercul de aur* (E.P.L., 1966). □ Pavel Bellu publică poeziile *Cântec de lume* și *Dor*. □ În cadrul rubricii *Creație și actualitate*, Petru Sfetca se întreține cu criticul Ovidiu Cotruș. Sunt abordate următoarele teme: funcția principală a criticii literare, critică literară vs creație, capacitatea disociativă – principala calitate a criticului literar, distincția cititor avizat / critic literar în ceea ce privește modalitatea de recepție a operei literare, despre obiectul criticii literare, rolul polemicilor literare și, nu în ultimul rând, referiri la câteva dintre proiectele de viitor ale criticului O. Cotruș. □ *Permanența criteriului estetic*, articolul semnat de Domițian Cesereanu, este un fragment dintr-un eseu mai amplu, intitulat *Spiritul creator al criticii literare românești*: „Disciplina noastră s-a constituit istoricește din clipa în care și-a asigurat funcționarea criteriului estetic, în absența căreia ar fi continuat să rămână sociologie, istorie, filosofie, psihologie, morală. Tot atât de adevărat este că fără contribuția substanțială a acestor discipline ajutătoare, un criteriu estetic în sine nu ar fi avut, la rândul lui, nici un înțeles. El nu este o formulă «pură». Nici literatura (...) nu este o asemenea formulă; însușirea ei de a fi estetică reprezintă posibilitatea particulară de a sensibiliza și «reprezenta» conținutul existenței, de a-l transfera și semnifica în imagini”. □ Rubrica *Glose*, semnată de Mircea Zăciu, cuprinde articolul *Reviste uitate: „Cultura”* care prezintă pe scurt istoricul unei publicații al cărei redactor șef a fost Sextil Pușcariu: „Îi datorăm lui Sextil Pușcariu (...) inițiativa unei reviste originale, de o factură specific transilvană și de o ținută științifică fără reproș”. Apariției acestei reviste a fost determinată de a se stabili prin intermediul ei „o apropiere sufletească, prin cultură, a popoarelor pe care istoria le-a așezat și le-a perpetuat, unele alături de altele, pe aceste meleaguri binecuvântate. Noi românii vrem să uităm trecutul de asupri și să întindem mână de frați tuturor... Sforțările noastre se îndreaptă spre o cunoaștere reciprocă în ceea ce noi și minoritățile noastre avem mai bun”. Având un asemenea obiectiv major,

„Cultura e lăcașul unde se întâlnește sufletul neamurilor din Ardeal, pentru a se cunoaște, pentru a se înțelege”. □ Constantin Cubleşan semnează cronică literară la volumul *Fluxul memoriei* de A. E. Baconsky, „o prezență poetică ce a oferit întotdeauna exegeților, prin apariția sa, prilejul unor elegante încrușișări de floretă. Acest fapt constituie, fără echivoc, indiciul că ne aflăm în fața unei personalități creatoare a cărei existență nu a putut și nu poate fi ignorată, ea însăși reprezentând, prin propriul său manifest, o permanentă solicitare și atracție. Iată de ce, reunirea într-un masiv volum antologic a celor mai reprezentative poezii ale sale oferă un excelent prilej de sinteză asupra creației baconskyene, cu atât mai mult, cu cât poetul are acum conștiința maturității sale depline, gestul unei asemenea întreprinderi fiind responsabil și definitiv”. □ Consistența lirică a acestui număr este dată de Vasile Vlad (*Oraș nou*), Rodia Cosma (*Taci*), Gheorghe Gliga (*Partidului*), Mariana O. Bojan (*La iarba veacului*) și Eduard Costin (*Când se întorc cocoarele*). □ Robert Marteau (*La punctul vernal*), Aleksandar Ristovic (*Poate de aceea te iubesc*), Francisc Chenot (*A fi pur*), John Ashbery (*Gândurile unei tinere*), Nikiforos Vrettakos (*Grădina mea verde*), Și Lan Vien (*Cântec de dragoste în zori*) și Evgheni Evtușenko (*Sunt inger*) sunt prezenți în compartimentul, mai amplu, de traduceri, semnate de Ana Blandiana, Damian Ureche, Ion Cornea, Iv. Martinovici și Sergiu Adam.

28 aprilie

- [„Scânteia”] Pe prima pagina a oficiosului de partid apare articolul lui Zaharia Stancu *Dimensiunea statului socialist*, o comparație între anii 1907 și 1967: „Înfăptuirile de până astăzi au întrecut așteptările celor mai mulți dintre noi. trebuie să adăugăm însă că ele sunt, de fapt, decât un început”.

- [„Scânteia tineretului”] George Munteanu scrie despre *Permanența autenticității*, analizând ultimul volum de poezii al lui Geo Dumitrescu, *Nevoia de cercuri*, în care „romantic fiind, Geo Dumitrescu este, în fond, un impenitent căutător de absolut, de frăgezimi aurorale, ale simțirii, de elevație etică”.

- [„Contemporanul”, nr. 17] Nicolae Manolescu face cronică literară a volumului de poezii „*Miei primi*”, de Adrian Păunescu. „O dată cu calitățile poeziei au sporit și defectele ei (...) Această extraordinară vitalitate a poeziei este responsabilă de calități ca și de defecte. „*Miei primi*” este expresia unui adevărat război celular: nu numai globulele roșii ale poeziei se înmulțesc colosal ci și globulele albe. Și totuși Adrian Păunescu rămâne un poet excepțional, acolo unde se realizează. La Adrian Păunescu sunt defectele unui poet cu o imaginație ieșită din comun”. □ La rubrica *Meridiane*, Laurențiu Ulici publică eseu „*Mario Ruffini și literatura română*”. □ Ultima pagină a revistei este dedicată *Centenarului Baudelaire*. Un amplu eseu semnează George Bălan.

29 aprilie

• [„Scânteia”] În dezbaterile momentului cu privire la tradiție și mode, la generație și valoare, realism și modernitate, la autonomia esteticului și la virtuțile stilului, care captează atenția mai ales a generațiilor tinere, Cornel Regman face recomandări sub titlul *Stilul nimănui și al tuturor*: „Nu prea demult ceva asemănător s-a petrecut cu preluarea, cam prea fidelă, a modurilor de sublimare și concentrare specifice poeziei lui Ion Barbu. În numele unui ideal de strictețe pe care vor s-o reașeze la temelie lucrului poetic, bazați pe considerentul că poetica modernă încurajează în prea mare măsură diluarea verbală și explicitările prozaice, didactice, poezii aceștia, azi unii nu de tot tineri, socotesc lucrarea lui Ion Barbu, genul barbian, de expurgare a pletoricului și de încifrare a textului poetic drept unica formulă de esențializare a lirismului. E de prisos să mai subliniem cât de nefolositoare e această arborare de steag străin pentru poezii în cauză. Ea face din niște căutări de la care se așteaptă soluții proprii pentru întrebările care-i încearcă, niște simpli imitatori, chiar dacă numai pentru o parte restrânsă a creației lor. Oricât de ostentative, nu acestea sunt totuși formele cele mai supărătoare ale imitației și am spune că, redusă la atât, o astfel de problemă nici n-ar trebui să producă neliniști. Altceva ni se pare că ar merita cu adevărat o discuție atentă, și anume constituirea a ceea ce s-ar putea numi un *stil-paștișă*, a unei maniere transmisibile ca un pojar, aceeași la București și la Cluj, la Iași ori la Craiova, la cei de aproape 20 de ani, la cei de aproape 30, în proză și în poezie. Și toate acestea într-o vreme când talentele nu lipsesc, iar câțiva poeți mai ales s-au impus ca individualități deplin autonome. Progresul cel mare realizat ține de expresie, de lărgirea registrului de nuanțe și mijloace, dar e sigur că, paralel, a avut loc și o împrăștiere a surselor. Nu, totuși, pe măsura uriașelor rezerve de problematică umană la care scriitorul român are astăzi acces. Acest decalaj a încurajat – orice s-ar spune – anume forme de zeificare a verbului: un fel de religie dezordonată și din cale-afară de slobodă a cuvintelor, o joacă neostoită de-a combinațiile lexicale, mergând adeseori până la moft, dar mai ales un du-te vino de procedee care trec de la un autor la altul cu cea mai mare înlesnire și din care s-a constituit chiar stilul-paștișă despre care vorbeam; al nimănui și al tuturor, un fel de uniformă literară din care poți distinge vârsta purtătorului, nu și individualitatea lui. În poezie stilul acesta se poate recunoaște ușor după anumite indicii precise: «mesajul» (în înțelesul pe care-l are acest cuvânt la poștă, orice alt înțeles se dovedește a fi prea pretențios) e nu o dată incoerent, încetșat. Un vers sau două frapează de obicei printr-un fel de ingenuitate, care însă e departe de a ține de cald întregii poezii. Organizarea poematică e de multe ori inexistentă, iar structurile sunt rare, cum infirmă apare și necesitatea care a chemat la viață versurile. Piese se obțin prin sciziparitate: un poem dă ideea altuia, și din amândouă se naște ciclul. Mulți dintre poezii aceștia au ca unică hrană spirituală poezia care se scrie de vreo doi ani încoace la noi, încât

nu e de mirare că se-nvârtesc pe loc. Primejdia acestui tip de pastişă-beton stă în sărăcia spirituală pe care o perpetuează și care-i împiedică pe mulți să vadă că se pot realiza diferențiat, prin abandonarea deprinderilor mimetice și prin punerea în valoare a înclinațiilor proprii. Un poet – să zicem – ar putea fi și chiar este un excelent peisagist, într-o lirică de limpidități vizuale și sonore, cu profunde ecouri în spirit. Iată-l însă ocupat cu un soi de abstracționism în care adverbele și pronumele nehotărâte cu majusculă se răsfață în voie, fantome derizorii în puternica lumină solară a versurilor. Un altul ar putea fi un admirabil poet «de notație» și și-ar putea pune în valoare «știința» de a reține o stare de spirit, de a monta un material verbal, o reflecție etc. O și face adesea, a nu fără a se lăsa ispitit când și când de experiențe străine de fapt structurii sale. Și astfel de situații se mai ivesc, căci, „modei“ literare nu i se poate rezista așa de ușor. Iar moda aceasta e parcă anume făcută să stimuleze amorful, complicația verbală fără justificare estetică și disponibilitatea pentru toate formulele de artă, schimbate una pentru alta cu o îndemânare de scamator: adică exact factorii care explică uriașa cantitate de versuri ce se produce azi la noi și din care editurile oferă numai eșantioane. Poezia românească a cunoscut și până acum destule mode. Trebuie arătat mai cu seamă că nu sunt puțini poeții care dădeau semne de un puternic talent și pe care tocmai modele i-au plafonat și i-au împins înapoi. În privința aceasta, critica ar avea un cuvânt însemnat de spus, și dacă – în genere – rostul ei nu e de a face prorociri, în schimb ar putea face foarte nimerite memorări, introducând în discuție nota necesară de cumpătate și discernământ. Și de sinceritate. Din păcate, nu puțini tineri critici par mai degrabă dispuși să interpreteze roluri extravagante de manageri sau de susținători înfocați de echipă – echipa de poeți și prozatori cu care «compătimesc» – decât să-și asume riscul unei distanțări. Cronica literară devine adesea poem de slavă, apoteoză, toată grija cronicarului constând în a găsi metafora cât mai meșteșugită spre a-i cuprinde entuziasmele; cât privește exegeza propriu-zisă, nu odată ea se transformă în artă a cititului în măruntaie, ceea ce romanii numeau *aruspicie*. N-am putea încheia aceste considerații fără să vorbim, oricât de succint, despre o formă aparte a imitației, autopastășarea, neajuns mai puțin al tinereții, cât mai ales al vârstei mature. Se glosează adesea cu privire la manieră și manierism, dar autopastășarea e ceva mai mult și mai grav. E gestul de hibernare al scriitorului care, obișnuit să fie tot timpul în atenția publicului nu se poate resemna la apariții mai sporadice; și întrucât într-o carieră de tipăritor asiduu totul a fost spus (pastășa fiind ea însăși folosită adesea) unica soluție rămâne reluarea în contexte abia modificate a vechilor teme, idei, atitudini, rezolvări. Căci dacă maniera e manifestarea unei intoxicări lente în modul de a scrie, autopastășarea e scleroza capacității de a avea idei. Ceea ce unii nu vor să înțeleagă cu niciun chip, ceea ce însă alții au acceptat chiar de la începutul carierei lor artistice e o lege totuși simplă: arta poezia, pretind slujitorilor lor o imensă dăruire, în schimb răsplătesc cu

intermitențe. Secretul e de a ști să folosești interstițiile într-un chip cât mai folositor pentru cultura poeziei și pentru cultură în general. Căci artiștii, poeții, chiar atunci când muza le tace, au fost și vor rămâne de-a pururi niște minunați ambasadori ai frumosului”.

• [„Cronica”, nr. 17] | George Lesnea publică poezia *Imn*. □ La *Cronica literelor* apare un fragment din romanul *Îngerii biciuiți*, intitulat *Întoarcerea*, al lui Al. Ivan Ghilia. □ Apar poeziile: *În floare*, de Ion Chiriac, *Fiecare zi*, de Ovidiu Hotinceanu și *După ce pleacă pasărea*, de Nicolae Turtureanu. □ Lucian Dumbravă semnează articolul *Critica la obiect*: „Necesitatea dezvoltării și aprofundării criticii la obiect se impune, așadar, cu maximă acuitate și ea este profitabilă, cum spuneam, mai întâi scriitorilor înșiși. Majoritatea dintre ei dovedesc o serioasă pregătire filozofică și estetică. Ceva mai mult, sunt scriitori care, alături de critici, publică articole interesante, inclusiv despre ceea ce ar trebui să se scrie”. □ *Gânduri pentru muncitori în „Manifest”* este titlul articolului care apare la secțiunea *Răsfoind vechi reviste ieșene*. Secțiunea *Cartea* conține recenziile semnate Al. Andriescu asupra volumului de debut al lui Dumitre Țepeneag, *Exerciții*, care îl recomandă pe autor ca pe „un pasionat explorator al universului copilăriei”. □ Volumul *Sângele*, al Ninei Cassian, este recenzat de Zaharia Sângeorzan: „Fascinația acestei poezii erotice stă în declanșarea brutală, directă, a sentimentului, în vitalitatea și în dramatica lui desfășurare. Reacțiile simțurilor sunt trecute în poezie fără distilare premeditată”. □ Const. Ciopraga semnează articolul care apare la secțiunea *Profiluri literare, George Lesnea (II)*. □ Este semnalată apariția a 280 de poezii eminesciene în limba maghiară. □ Rubrica *O carte pe săptămână* conține recenzia semnată N. Crețu asupra cărții lui George Ivașcu, *Confruntări literare*: „Cine caută în George Ivașcu un critic al interpretării inedite, un critic răsturnător de ierarhii literare, chipurile definitiv stabilite, va avea fără doar și poate extrem de rar prilejul de a realiza, la lectura volumului, imaginea unei asemenea conștiințe critice, pe care, definită prin demonstrația surprinzătoare și, de cele mai multe ori, invulnerabilitatea concluziilor, a personificat-o cu atâta relief la noi Călinescu”. □ Cronica pe glob conține o serie de poezii reunite sub titlul *Secole, Meridiane, Poezie: Mâinile*, de Elisabeta Bagreana, *La moartea lui Antonio Machato*, de Ruben Dario, *Anotimpurile*, de Kristijonas Donelaitis, *Călătorind prin noapte*, de William Stafford, *Din întoarcerea la Frankfurt*, de Marie Luise Kaschnitz, *Amândoi*, de Hugo von Hofmannsthal, *Amintire*, de Francisco Vilez Nieto, *Lauda vinului*, de Friederich Georg Junger, *Cuvânt*, de Salvatore Quasimodo și *Marina Țvetaeva*, în românește de Sebastian Argova.

• [„Flacăra”, nr. 18] La rubrica dedicată teatrului, sunt anunțate, sub titlul *În sfârșit, premiere cu piese originale*, câteva spectacole având drept autori pe Horia Lovinescu (piesa *Petru Rareș*), Aurel Baranga (piesa *Opinia publică*), Marin Preda (piesa *Martin Bormann*), despre care se notează că „nu a urmărit să reconstituie întocmai vreun moment al istoriei naziste, ci să creeze o

metaforă a condiției umane în «ordinea» fascistă”. □ Se anunță apariția celei de-a doua ediții a volumului de *Poezii*, de Lucian Blaga: „Ampla prefață a lui George Ivașcu, un cuprinzător corp de note alcătuit de același înlesnesc o prospectare de adâncime a operei poetice a acestei mari personalități a culturii noastre contemporane”.

● [„**Luceafărul**”, nr. 17] Arătând că un premiu literar este „semnul recunoașterii unei valori, dar și unul al existenței unei responsabilități ferme, sprijinită pe criterii precise”, Marian Popa se referă în articolul său la complexitatea acestuia și implicațiile lui. „Și, poate că mult mai important decât premiul, este factorul care-l atribuie: actul recunoașterii unei valori anumite presupune implicit recunoașterea propriei valori, a posibilităților de discernământ și previziune în măsura în care valorile pot fi verificate în timp. (...) Fenomenul premiilor a luat o asemenea amploare încât nu e de mirare că cercetători avizați îi acordă o mare atenție. Și de pretutindeni se degajă concluzia că astăzi, în condițiile unei producții literare de masă, necesitatea de orientare a publicului cititor devine nu numai o cinste, dar chiar o obligație pentru criticul de specialitate, mai ales când el aparține și unui juriu literar. În climatul culturii socialiste contemporane, premiile literare, au o situație privilegiată. Nu avem ca aiurea, o inflație de premii care să pună cititorul în încurcătură să-l dezorienteze. Stabilitatea premiilor, a criteriilor care stau la baza atribuirii lor este un bun câștigat: ele dau și vor trebui să dea consumatorului de literatură certitudini axiologice. Ele trebuie să constituie și constituie de fapt, nu numai un indiciu al hranei spirituale cerută de omul modern, dar și modele exemplare pentru alți scriitori mai mult sau mai puțin formați, dornici de a se orienta spre drumurile care duc, prin inima publicului, la succes”. Marian Popa este de părere că atunci când se atribuie un premiu literar trebuie să se țină seama și de „aspectul politic și ideologic al operelor propuse”, observând totodată că, în cazul lucrărilor propuse spre dezbateră pentru acordarea premiilor de către Uniunea Tineretului Comunist și anunțate de „Scânteia tineretului” se poate observa că „printre autorii propuși pentru premiere se află membri ai juriului care au propus lucrările pentru premiere. S-a încălcat astfel una dintre normele elementare necesare asigurării unei obiectivități indispensabile în practica premierii. Indiferent de valoarea lucrărilor, activitatea juriului s-a situat automat sub semnul întrebării. Departe de noi gândul de a aduce vreun reproș eminentului poet Geo Dumitrescu sau excelentului roman semnat de Constantin Chiriță: dar acceptând să se lase angrenați în activitatea juriului care le-a propus lucrările, ei au acceptat o situație echivocă. Fără a avea, de asemenea, nimic de obiectat în ceea ce privește structura juriului care cuprinde personalități proeminente ale vieții noastre literare, credem însă că, dată fiind natura acțiunii inițiate, juriul ar fi trebuit lărgit într-o mai mare măsură, în așa fel încât opțiunile să fie și mai solid justificate. Susținem acest lucru, având în vedere argumentul mai sus amintit, anume că premiile sunt atribuite de către o

organizație politică de masă și nu de către instituții oarecum specializate cum sunt Uniunea Scriitorilor sau Academia Republicii Socialiste România. (...) Având în vedere importanța premiului literar, responsabilitatea celor care-l atribuie, credem că obiecțiile noastre sunt deosebit de serioase. Nu ar avea, de altfel, nici un sens ca premiul literar, fenomen în plină afirmare în viața noastră culturală să se alinieze tradiției de acum consolidate în alte țări, unde marile premii nu au fost decât rareori acordate marilor opere. Premiile Uniunii Tineretului Comunist trebuie să fie de la bun început niște certitudini”.

30 aprilie

- [„România liberă”] Nicolae Tăutu publică poezia *Elogiul lui Mai*.
- [„Scânteia”] Sorin Movileanu realizează masa rotundă cu tema *Raportul dintre artă și filosofie*. În jurul mesei rotunde se află Șerban Cioculescu, I. D. Bălan, Matei Călinescu, Aurel Martin, Z. Ornea, Gh. Stroia. Dezbaterea este redată sub forma unui Proces-verbal în care sunt relatate intervențiile vorbitorilor: „Literatura și arta reflectă nu numai conștiința unui om – a creatorului – ci și a unui anumit moment istoric și cultural – a spus **Șerban Cioculescu**. (...)„Negreșit, cultura filozofică rodește valori în planul artei și al literaturii – a spus în cuvântul său **Z. Ornea**. Cum se știe, multe dintre capodoperele literaturii universale și naționale își datoresc substanța contactului direct cu opere ale unor mari gânditori, care determină în sfera artei meditații filozofice în jurul marilor probleme care confruntă omenirea. (...) Multe dintre lucrările calpe, rod al unor incursiuni fugare, superficiale și scolastice sau al eclecticismului, parazitând în jurul unor vagi idei filozofice și care ajung repede în cimitirul literaturii, se datoresc tocmai acestor împrumuturi culese după ureche“. (...) Spiritul modern – a continuat **Aurel Martin** – desemnează sensibilitatea omului de cultură față de cele mai înaintate idei ale epocii sale, dorința de a devansa, ca putere de înțelegere, momentul istoric, capacitatea de a formula perspective noi, puncte de vedere noi, la nivelul atins de dezvoltarea societății și gândirii, o anume rafinare a mijloacelor de investigație și de expresie, o anume exigență în receptarea problemelor și fenomenelor. (...) Care e această concepție despre lume și viață, verificată în practică, se știe și nu e întâmplător că spre ea, adică spre materialismul dialectic și istoric, se îndreaptă atenția unui mare număr de oameni de litere de pretutindeni, conștienți că ea nu e o simplă teorie, ci o forță în acțiune, care țintește spre transformarea omului și a societății în lumina unor tulburătoare idealuri morale. La această filozofie, prin excelență umanistă, au aderat și scriitorii noștri actuali și nu e greu de observat că ea le guvernează viziunea. (...)„Faptul că între literatură și filozofie se stabilesc, diferit de la epocă la epocă, relații multiple și complexe, apare ca o evidență pe care nu mai e necesar s-o subliniem în termenii ei cei mai generali – a intervenit în discuție **Matei Călinescu**. Există un «spirit al timpului», o specificitate a manifes-

tărilor în toate direcțiile de activitate culturală ale unei perioade istorice anume – la definirea căruia contribuie, între altele, operele literare reprezentative și, fără îndoială, construcțiile filozofice cele mai de seamă. (...) Scriitorii datează multe filozofilor (foarte puțini au fost poeții care s-au arătat indiferenți față de perspectivele deschise de cugetarea filozofică), după cum și filozofii au avut totdeauna de învățat de la marii scriitori, ale căror nume le găsim adeseori menționate în lucrările lor. (...), „Proza schematică – a adăugat **Z. Ornea** – nu s-a putut legitima artistic, printre altele, tocmai ocolea marile probleme de conștiință, oferindu-ne o imagine idilică asupra realității sociale. (...), „Desigur, orice creator care crede în menirea lui tinde să exprime în opera sa idei și sentimente în stare a-l impune nu numai în fața contemporanilor săi, dar dacă se poate, să-i cucerească un loc în cultura mondială și chiar în eternitate – a continuat **Ion Dodu Bălan**. (...) Care este raportul dintre creație și concepția despre lume a scriitorului din epoca noastră, care ar fi notele mai particulare, mai proprii ale concepției socialiste despre om și societate? În primul rând, această concepție despre lume se formează sub îndrumarea unui partid comunist care are o filozofie, bazată pe cunoașterea minuțioasă și obiectivă a vieții, pe cele mai riguroase legi ale științelor umanistice, ale științei în general. Partidul comunist a înlesnit pentru mase largi de oameni formarea unei concepții despre lume, despre societate, despre raporturile dintre individ și societate, despre rosturile mari ale omului pe pământ. „Luând ca punct de plecare câteva observații făcute până acum, aș vrea să fac unele precizări în legătură cu ceea ce eu aș numi «mesajul umanist al artei socialiste» – a spus **Serban Cioculescu**. S-a observat aici că în literatura occidentală se pun probleme numeroase, dar care în majoritatea lor duc la concluzii pesimiste. Și, într-adevăr, astăzi, dacă am privi notele dominante ale artei occidentale – cum sunt tema angoasei, a absurdului – le-am găsi în corelație cu filozofia existențialistă. Bunăoară, în ceea ce-l privește pe Eugen Ionescu, toată faima lui mondială vine de la talentul u care a pus absurdul în ecuație dramatică sau mai bine zis scenică. Iar de la Kafka înapoi, problema anxietății pare problema cea mai autentică pentru scriitorii occidentali, fiindcă este un fel de întrecere pentru a arăta că viața, existența pe această lume sublunară, este un impas, ca și cum toți, întreaga omenire, ar fi sortită unei existențe falimentare, ca și cum bilanțul prestabilit al existenței ar fi falimentul. Unor asemenea concepții, filozofia marxistă le răspunde arătând că viața merită să fie trăită, că omul are în el resurse de energie, fizice și mai ales spirituale, care îi permit să învingă aparentul impas al existenței sale. Aș zice că concepția socialistă asupra vieții este o concepție prometeică, în sensul în care, cu fiecare nouă generație omenirea a reaprins flacăra răpită zilelor chiar atunci când ea părea stinsă. (...) Se vehiculează uneori ideea că o viziune optimistă despre lume, afirmarea personalității creatoare ar exclude exprimarea tragicului, înfățișarea unor fenomene mai complexe ale vieții. Eroare evidentă. Concepția marxistă despre lume,

pe care o are și trebuie s-o aibă creatorul de la noi, nu este deloc incompatibilă cu ex-contrar trăsăturilor sale definitorii. „Că suferința și sentimentul elegiac al neputinței au alimentat și continuă să alimenteze literatura din anumite țări, primind nu o dată și fundamentări filozofice, sunt realități incontestabile – a adăugat **Aurel Martin**. – Întrebarea e: în câte cazuri avem de-a face cu stări trăite într-adevăr sau cu simple mimări nutrite de iluzia că poetului i-ar sta bine înveșmântat în toga tristeții metafizice? Istoria a sancționat fără ezitări pe epigoni și-i va sancționa și pe cei ce astăzi versifică dureri închiphuite, cum versificau atâția dintre posteminescieni, stihuitori înmormântați încă de pe atunci în negura uitării“ „Originalitatea artei noastre socialiste constă, după părerea mea, a subliniat în continuarea intervenției sale **Șerban Cioculescu**, tocmai în a-i da omului încredere în puterile sale, dar nu prin parafrizarea unor lozinci, ci oglindind realitățile complexe, transformările adânci ale epocii pe care o trăim. Noi nu putem ști cum va arăta arta viitorului, dar sunt convins că ea va fi inspirată de cuceririle omenirii puternice. Această omenire puternică este lumea proletariatului, este lumea «noroadelor care se ridică» – cum spunea, așa de frumos, Mihail Sadoveanu. Arta socialistă este o rechemare la ordine superioară, la un echilibru sufletesc, oferind un câmp larg de afirmare a diversității de temperamente, diversități de structuri spirituale a creatorilor de frumos. Este o artă umanistă, în care scriitorul, artistul plastic sau muzical se simte chemat să cânte valorile pozitive ale vieții, lupta și înfrângerea nefiind înțelese ca un impas fatal către care ar merge omenirea. Cred că literatura noastră trebuie să exprime încrederea în om și în posibilitățile lui superioare, că poate să fie și va fi cu timpul o artă jubilantă când fiecare creator își va da seama că socialismul a găsit mijlocul de a infuza unei lumi îmbătrânite încrederea în destinul ei și în propriile ei forțe.“ □ Angajat în activități ideologice, Constantin Chiriță semnează articolul Munca și patria: „Munca fiecăruia dintre noi nu poate fi înțeleasă, judecată, apreciată în afara noțiunii de patrie”.

• [„**Urzica**”, an XIX, nr. 8; **Revistă de satiră și umor; format tipografic: A 4, 16 pagini; bilunar, nu se precizează componența redacției**] Adrian Păunescu scrie despre Eugen Barbu cunoscutul pamflet în epocă, **Imbatabilul Gică**: „Pe chipul său de asiatic jubila umbra celor doi ochi aproape sterpi, însumând parcă ultimele puteri ale celor două becuri de lanternă în care o fostă baterie își mai picura volți... Acuzat de grave absențe în structura materiei cenușii, imbatabilul Gică angajă un băiat pregătit, care să se ocupe de această treabă plictisitoare, destul de intelectuală în cele mai importante puncte ale ei” [„șobolanul” –, „negrișorul”]... Era băiat simpatic, popular și devenise celebru printr-o teză pe care o copiasse de la un coleg al său, *Zamfirescu*... Într-un târziu colegii exclamară: prea a făcut-o *de oaie* și ai săi înțeleseseră. Era însă destul de târziu, cuiarul duhnea a imbatabil, paiele trebuiau schimbate. Atunci Gică disperă. Strigă cât îl ținu gura... Gică e în pericol! Gică e un băiat bun! Gică împlinește anii maturității. Gică trebuie salvat, Gică a copiat frumos la

lucrarea scrisă. Îl iubim pe Zamfirescu! Gică e însă colegul nostru. Împăcați-vă cu Gică! Nu-l disprețuiți pe Gică! Gică are un fond sufletesc minunat! *Șobolanul* lucra vertiginos. Alți *șoricei* lucrau bine... Gică, imbatabilul Gică, *patronul* domnea peste ei... Îi lăsa gura apă după perioada sa ofensivă... ce să mai facă, ce să mai dregă?... Foarte puțini îl mai ascultau. Se făcuse seară și peste trupul de cimpoi burduhănos al lui Gică. Oasele călătoreau încolo și încioace, ca bărcuțele copiilor prin șanțuri invadate de rouă”.

[APRILIE]

• [„*Amfiteatru*”, nr. 4] Din „*Simultanul literar*” realizat de Maria Luiza Cristescu, care o are ca invitată pe Nina Cassian, cititorul are prilejul să afle de la Nina Cassian însăși care a fost „linia evoluției sale poetice”: „Îmi amintesc că la vârsta adolescenței, în acel aer de absorbție spirituală lacomă, eclectică și experimentalistă, «fazele» poeziei se succedau cu o anumită repeziciune: cam la șase luni odată, sfârșea și începea o etapă. Un caiet de la 17 ani se plasează astfel în zona de confesie și elan feminin naturist, iar, la 18, scriam o poezie de concentrație severă în care, pentru atingerea „esenței” eliminam nu numai semnele de punctuație, ci și majoritatea predicatelor și atributelor, vrând să las enunțul poetic în nuditatea și etatismul lui substanțial, fără balastul notelor particulare sau al mișcării accidentale în care ar fi putut fi antrenat. Caietul de poezii al acelei vârste (din care nu am publicat niciodată) dusesse la o astfel de abstracție și decolorare, la un atât de strict îngheț (...) încât «faza» imediat următoare a fost aceea inclusă în primul meu volum tipărit: La scara 1/1, în violent contrast cu sufocantul ascetism precedent. Am convingerea că aceste fluxuri și refluxuri, de forme închise și deschise, de frig și căldură, de criptografii și perorații, de note «dionisiace» și «apolinice» se petrec și pe plan filogenetic – adică în largul istoriei literaturii – și pe cel ontogenetic, adică în biografia unui autor, bineînțeles când acesta trăiește destul pentru a suporta o evoluție evidentă. (...) Nu bănuiam că apariția primului meu volum (împlinisem tocmai 23 de ani), a cărui notă dominantă era mai de grabă starea de joc, o anumită jovialitate a formulării și o inventivitate degajată, candidă, va fi întâmpinată de un critic improvizat și chel pe dinăuntru cu vehemența distrugătoare convenită unei explozii bacilare. Metafore tălmăcite și răstălmăcite, uluitoare acuzații și condamnări, ridicau în jurul volumului (de fapt, o plachetă de 30 de poezii) un zid invizibil de alarmă ca în jurul unei zone contaminate. Prin apartenența mea politică la comunism, încă din anii fascismului și ai războiului, mă consideram un poet angajat și nu-mi putea fi indiferentă o atitudine atât de drastică – fie ea și nedreaptă până la absurd – față de primul meu «obiect» artistic oferit public. De asemenea, aveam o sete grozavă de a lua acel *bain de multitudine* de care vorbeau unanimiștii, de a fugi de o singularitate posibilă (concepută desigur mult mai vag și mai pueril decât o concep azi). Și aceasta nu doar în stadiul aspirației, întrucât publicasem paralel

cu participarea la entuziasta istorie revoluționară a țării, de la activitatea culturală în uzine până la luptele de stradă, încă în 1945, deci cu trei ani înainte, în ziarul «România liberă» un fel de poem «autocritic» intitulat. Am fost un poet decadent, precum și după aceea, o serie de poezii politice, reportaje și note de atitudine (acestea din urmă, aproape număr de număr, în revista «Lumea» 1945-1946, condusă de G. Călinescu) ceea ce dovedea că evoluam firesc, în conformitate cu structura și crezul meu, spre o poezie angajată, neavând nevoie de «ajutorul» contondent al sus-nenumitului critic. Evident, istoria literară (dacă augustul ei ochi va găsi de cuviință să mă înregistreze) va explica ceea ce se cuvine explicat și va absolvi ceea ce se cuvine absolvit. S-a mai pierdut, desigur, și timp. Și încă într-un domeniu în care a porni în căutarea lui, întru recuperarea lui, nu se poate face prin muncă în asalt, la sfârșit de trimestru sau la sfârșit de viață... Cert este că, datorită și unei oboseli de pe urma hărțuielilor continue, a intervenit o perioadă în care cuvintele m-au părăsit. (Am compus muzică în acel interval – 2 ani – cu o patimă parțial compensatorie; și să nu uit versurile pentru copii, zodia lor transparentă, reconfortantă în care îmi mai exercitam candoarea și fantezia). În sfârșit, în jurul anilor 1955-1956, după «o atât de lungă absență», cuvintele s-au îndurat de mine (sau, mai de grabă, «am lăsat cuvintele să vină la mine») și am scris *Vârstele anului*. Ceea ce critica a considerat la vremea aceea o explozie de sentimente și senzații era, firește, replica psihicului eliberat de impuneri și auto-impuneri administrative și conjuncturale, iar aceleași regenerări îi aparține și imediat următorul Dialog al vântului cu marea”. □ Nina Cassian vorbește și despre relația creatori consacrați-scriitori în devenire: Foarte regretabil că unii confrăți mai vârstnici pot privi apariția pleiadei tinere drept un asalt necuviincios venit să-i lezeze – după cum e regretabil că unii confrăți mai tineri râvnesc să disloce fără discernământ ceea ce i-a precedat. Dar spiritele echilibrate din ambele tabere – și sper că mă număr printre acestea – se simt bine în atmosfera de concurență sublimă și loială a valorilor, în climatul de efervescentă creatoare contradictorie. În această ciocnire de energii contrare, cu scop unic: fulgerul poeziei! Existența unor poeți (citez doar câțiva) ca Ion Gheorghe, Cezar Baltag, Ana Blandiana, în vecinătatea lui Geo Dumitrescu sau a lui St. Aug. Doinaș, în imediata apropiere a lui Eugen Jebeleanu sau Virgil Teodorescu sau Maria Banuș, sub veghea lui Tudor Arghezi sau a lui Emil Botta, în aburul de aur al marilor morți Lucian Blaga și Ion Barbu – nu e altceva decât dovada scilicet a vitalității acestui neam de poeți, în trup, inimă și duh. Un climat de stereotipie și mediocritate își poate exercita influența asupra oricărui creator, oricât de puternic și de rezistent ar fi el. Neconfruntându-se și neînfruntându-se cu egali sau măcar cu forțe relativ apropiate, există pericolul unei pierderi a elasticității și a reperelor, pereții de care se izbește strigătul lui nu au rezonanța, și o singurătate confuză îi bântuie eul. Adevărata explozie în lanț a faptelor poetice pe care le trăim azi stimulează funcția creatoare și criteriile de valoare”.

• [„Argeș”, nr. 4 (11)] Mihail Diaconescu deschide numărul cu articolul *Virtuțile tradiției*: „Lumea întreagă trăiește prefaceri extraordinare. Pe parcursul a două decenii, țara noastră a străbătut etapele unei revoluții hotărâtoare pentru destinele ei istorice. În asemenea condiții, nimic mai firesc decât ca artiștii să-și îndrepte atenția în primul rând asupra transformărilor sociale și de conștiință pe care realitatea din jur le evidențiază. În efortul lor de consemnare și direcționare a dinamicii sociale, creatorii de artă sunt departe de a fi epuizat posibilitățile de expresie pe care tradiția artistică și culturală a poporului român și a lumii le-a cunoscut până acum. (...) Un roman de tip clasic poate consemna adecvat, în cel mai înalt grad, prefacerile din jur”. □ La rubrica *Agendă* sunt prezentate următoarele volume: *Antologie de poezie populară*, de Lucian Blaga, *Scriitori moderni*, de I. Negoieșcu și prima traducere în limba română a romanului *Cătușul*, de William Faulkner. La secțiunea „Reviste”, atrag atenția, pe de o parte, articolul *Note la o estetică a povestirii*, publicat în revista „Tribuna”, nr. 12, unde „Ion Vlad face o paralelă sugestivă între arta de prozator a lui Vasile Voiculescu și pictura lui Țuculescu”, și, pe de altă parte, nr. 1 / 1967 al revistei „Studii și cercetări lingvistice”, cu studiul acad. Al. Rosetti și articolul lui Toma Pavel (*O cercetare lingvistică a poeziei lui Ion Barbu*). Este consemnată, de asemenea, împlinirea a 320 de ani de la moartea cronicarului moldovean Grigore Ureche. ■ Dinu A. Dumitrescu descoperă informații legate de viața politică a Țării Românești din secolul al XVII-lea în tipăritura portugheză *Vigesima Relaçam historica do anno de 1688...* (în traducere „A douăsprezecea Relațiune istorică a anului 1688..”), în care se inserează știri despre solia trimisă de Șerban Cantacuzino, domn al Țării Românești, la Viena, împăratului Leopold I, „pentru a încheia, cu ceremoniile convenite, tratatul de apărare și protecție pe care Majestatea Sa Imperială îl acordă..”. *Letopiseșul cantacuzinesc* descrie motivele trimiterii acestei solii la Viena: voievodul încerca, într-o manieră diplomatică, să evite conflicte pe plan extern, atât cu habsburgii, cât și cu otomanii. Asemenea apariții nu erau, totuși, o raritate. În continuare, D. A. Dumitrescu precizează că „Astfel de relațiuni portugheze, cuprinzând știri despre țările române, au apărut în număr mare în perioada anilor 1683-1699, fiind difuzate – după toate probabilitățile – și în America latină, în special în Brazilia. Puțini sunt aceia care știu că în Mexic (încă din anul 1541) a apărut un «ziar» care se intitula „*Relaçion del espantable terremoto que agora nuevamente ha acontecido en la ciudad de Guatimala..*”... „*Relaçion del espantable terremoto..*” a fost ulterior reeditată și în Spania, iar „apariția în chiar America primei jumătăți a secolului al XVI-lea a unui astfel de «ziar» dovedește marele interes al locuitorilor Lumii Noi pentru o astfel de literatură” și indică un nou palier al circulației ideilor în secolele XVI-XVII. □ Emil Manu face o anchetă cu privire la cartea muzicală din România: *Cum își împlinește cartea muzicală misiunea ei în cultura noastră azi?* Răspund: Doru Popovici, compozitor; Viorel Cosma, muzicolog;

Niculae Gheran, secretar al Consiliului editurilor și difuzării cărții din Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă; Olga Bușneag, critic de artă; Prof. M. Mitulescu, director adjunct al Liceului de muzică, Pitești; Titus Moiescu, redactor șef de secție la Editura muzicală. □ Rubrica *Meșterul Manole: pagini de poezie și proză* prezintă, în acest număr, creații de: Barbu Niculescu (*Solvejgslied*), Eugen Stănescu (*Datină*), Elena Zarescu (*Preludiu*), Dan Rotaru (*Metafore*), Victor Rusu, Dragoș Vicol (*Chemați-mă, Cerbi, toamna*), I. Andreiță (*Clipă la Doftana*), Ștefan Năstase (*Argheziană*), Dumitru Enaru, George Enache și Nicu Lucian. Urmează trei schițe, *Vrabia*, de Dorina Bădescu, *Doar pescărușii mai erau albi*, de Mihail Ecovoiu și fabula *Răspundere*, de Aurel Iordache (elev), alături de alte versuri scrise de elevi. ■ La rubrica *Prezențe argeșene*, Alfons Melinte semnează articolul *Un scriitor român călător pe trei continente: Mihai Tican Romano*. Născut la Berevoești, județul Argeș, la 2 iulie 1895, aventurierul poliglot a publicat mai mult decât orice jurnale de călătorie, strângând material în timpul șederilor sale în America de Sud (în special Argentina), Spania și în diferite țări africane. „Departee de țară, el scrie o serie de romane tipărite în foiletoane în ziarle spaniole «Dia grafico», «Heraldo de Madrid», «El Sol» etc. Apoi în volume ca: *La danza de los canibales*, *En el corazón de la selva virgèn*, *El hombre mono y sus mujeres*, *El monstruo del equo*, care îl consacră scriitor de limba spaniolă. (...) Activitatea scriitoricească a celui ce semna cu hispanicul Rumano (Românul) stârnește un puternic ecou în presa vremii. Cezar Petrescu scria un amplu foileton (publicat în ziarul «Curentul» din 28 și 29 ianuarie 1928) intitulat «Un scriitor român necunoscut în România: Mihai Tican Rumano», cu prilejul apariției romanului *La vida del Blanco en la tierra del Negro*”. Trebuie menționat faptul că romanul său *Abisinia*, apărut pentru prima dată în 1936, la Barcelona, în timpul războiului civil spaniol, a fost considerat un manifest antifascist și anticolonialist, aducându-i scriitorului apreciere inclusiv din partea împăratului Haile Selassie, care l-a distins cu ordinul *Steaua Etiopiei*. Alfons Melinte încheie prin a regreta faptul că scriitorul român nu este cunoscut în țară: „Toate aceste cărți de călătorie aduc viziunea unei realități noi, aduc observații inedite făcute de un român, la marele spectacol al lumii. Când cei ce au călătorit dintre noi cu atâta pasiune, cu atâta temeritate, pe atâtea lungimi ale globului sunt atât de puțini, scrierile acestui mare călător muscelan trebuie cunoscute și valorificate”. □ Sub semnătura lui A. M., este publicat un articol despre revista culturală „Muguri”, apărută la Câmpulung-Muscel în anii 1922-1923. Revista a avut numai nouă numere, însă colaboratori au fost nume precum Tudor Mușatescu, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, George Dumitrescu, I. Valeriaș, George Ulrieru și Ion Popescu, „din satul Lerești” care își luase pseudonimul ...nobilitar Jean de Lerésty: „Caracterul eclectic al revistei nu anulează o bună orientare între «curente avangardiste», relevând frumusețea cutărei poezii a lui Ilarie

Voronca (*Plimbări bolnave*). Expresie a unei grupări tinerești, revista «Muguri» și-a încetat apariția o dată cu al nouălea număr, după ce a înregistrat primii pași în literatură ai unor scriitori de seamă, ridicați din regiunea noastră”. ■ Mihail Ilovici consemnează evenimentul care a determinat orientarea lui Camil Petrescu spre roman în articolul *Cum a scris Camil Petrescu romanul Ultima noapte de dragoste – întâia noapte de război*. □ George Sbârcea rememorează amintiri cu sculptorul Ion Vlasiu în articolul *Ion Vlasiu și începuturile sale artistice*. ■ **Note pentru istoria unei cărți** este articolul lui Gabriel Țepelea: un parcurs prin diversele ediții ale volumului *Cuvinte potrivite*, de Tudor Arghezi. În legătură cu prima ediție, apărută în 1927, criticul explică faptul că apariția operei la o vârstă relativ târzie a venit din „smerenia căutării continue” a autorului, mai degrabă decât din dorința de a-i surprinde pe contemporani. Acesta notează: „De atunci au trecut 40 de ani. Consacrarea entuziastă a literaților nu a dus și la o receptare imediată a operelor lui Arghezi de către marele public, mai ales în ce privește volumele ulterioare. Ecourile unor vechi proteste împotriva «dificultăților» pe care le-ar așeza în calea înțelegerii poezia argheziană, se mai fac încă auzite, deși, e drept, tot mai rar. Credem că o continuare a excelentei *Introduceri în poezia lui T. Arghezi*, de Șerban Cioculescu sau măcar o reeditare a ei ar fi necesare pentru monumentul arghezian și ar constitui o pavăză împotriva vulgarizărilor care sacrifică fiorul poeziei de dragul fabulei. *Cuvintele potrivite* au cunoscut în afara primei ediții de la Fundații, din 1927, și în afara diverselor ediții de opere complete, următoarele ediții aparte: ediția a II-a, «Cartea Medicală», București (fără dată); ediția a III-a, «Bilete de papagal» (fără dată); o ediție de lux, 1965, pusă în comerț, numerotată de la 1-85, scoasă de Editura pentru literatură cu ocazia aniversării a 85 de ani de la nașterea poetului”. □ La rubrica *Bilete de papagal*, Tudor Arghezi vorbește despre Liceul Sf. Sava. Fost elev al Liceului, acesta își amintește de prezențe precum V. Demetrius sau elevii Gala Galaction și N. D. Cocea: „Galaction își alesese drept modele literare pe frații Jules și Edmond de Goncourt, din ucenicia cărora au rămas câteva caiete groase de *memorii personale*. Sunt mi se pare șapte caiete, groase în perspectiva aparițiilor actuale, notate de un șir întreg de ani. Pe de altă parte Cocea își scria voluminosul roman *Poet-poeta* cu o prefață de Galaction, început chiar pe băncile liceului. În cursul «superior», și anume în clasa a VI-a, spre surpriza familiei și a prietenilor, Galaction a hotărât să se lase *repetent* și s-a lăsat *repetent*, mai ales în uimirea profesorilor între care se numărau câteva bune intelecte... Hotărându-se la asemenea gest anarhic, mistic din substanță, Galaction în tot ce hotăra se simțea chemat «de sus». (...) Galaction era încă din liceu o individualitate consacrată Domnului din Eternitate și în discuțiile dintre credințele lui și ateismul lui Cocea, pierdeam câte o noapte întregă până la răsărit”. Arghezi continuă într-o notă nostalgică, despre Galaction și despre plimbările din jurul liceului, încheind prin a spune „Liceul Sfântul Sava

a fost prima lespede de marmoră a scării de intrare în palatul culturii naționale”. ■ Un articol despre *Sensul analizei psihologice* publică Mihail Diac[onescu], având în vizor romanul lui Nicolae Breban, *În absența stăpânilor*: „Unitar și inedit prin problematica și tipologia pe care o propune, volumul *În absența stăpânilor* are o configurație stilistică aparte derivată din formula narațiunii psihologice. Expunerea pornește nesigură, înaintează prudent și cam didactic, aproape pedant, de parcă ar pipăi drumul, cu reveniri și ocolișuri largi, cu paranteze subordonate altor paranteze, în care determinante alcătuite din lungi șiruri epitetice, metafore și comparații neașteptate – menite să nuanțeze până la infimezimal expresia – te fac să ocolești ca într-un fel de hățș al asociațiilor, ideea principală, reliefată brusc în final. Când nu e pletoric, scrisul lui Breban e excesiv baroc, puțin cam obositor”. □ Ernest Verzea explică esența *Lirismului social în poezia lui Ion Bănuță*, muncitor la Uzinele Grivița, participant la revendicările Griviței Roșii și devenit „cântăreț al sintezei politice dintre sat, uzină și frământările intelectuale”. Volumul său de poezie *La hotarul dintre lumi* a fost prefațat de Tudor Arghezi, care vorbește admirativ despre poetul-muncitor: „O sensibilitate pe cât de gingașe pe atât de bărbătească caracterizează poezia lui Ion Bănuță. O spun cu mâna și condeiul pe inimă emoționată”. Criticul explică pe îndelete atmosfera care a dat naștere unei asemenea scriituri: „Poemul social al «Atelierelor» își găsește în Ion Bănuță un rapsod de incontestabilă autenticitate. Versurile lui zugrăvesc – atât pentru cei de ieri care știu ce-a fost pe acolo, cât și pentru cei de azi care știu mai puțin – o viziune a acelei perioade de sinistră suferință: cumplitele chinuri ale lucrătorilor de la Avemé în ploi care-i răzbeau până la oase, sub geruri când degetele nu se mai puteau dezlipi de pe fiarele înghețate cu care erau siliți să lucreze, sau vara, în iadul permanent al cuptoarelor de la fierărie cutremurate de bubuiturile nesfârșite ale ciocanelor cu aburi, tuberculizanta muncă a curățirii bonghiurilor cu perii de sârmă, sufocanta atmosferă a prafului din hală ori dramatica perspectivă a celor ce lucrau sub vagoane la montarea roților de dinam, cu priviri ce luceau halucinante între viață și moarte atunci când garnitura se punea în mișcare pe negândite”. De bună seamă, faptul că dintr-un asemenea mediu impropriu s-au născut metafore precum „Coloana infinită a fumului cuptoarelor de la Auschwitz” denotă un talent poetic înnăscut. Concluzionând, Ernest Verzea menționează faptul că Ion Bănuță este argeșean și notează atmosfera torențială a ultimului volum al acestuia, *Olimpul Diavolului*. □ Rodica Voicu recenzează recent apărutul volum de *Poezii* al lui Haralambie Țugui. Autoarea punctează versatilitatea poetului. Volumul „cristalizează o largă experiență lirică de la tradiționalismul cel mai hotărât până la modernismul cel mai elevat. Căci Haralambie Țugui mănuieste la fel de bine versul clasic, fiind un sonetist de mare virtuozitate (*Sculptură, Inscricție pe un stejar, Sonet*), poezia de rezonanță folclorică și versul alb, alert și fluent. (...) Prin aria tematică, prin lirismul sincer și

cuceritor, ca și printr-o serie de realizări metaforice, Haralambie Țugui marchează o prezență originală în lirica contemporană”. □ Romanul *Avram Iancu*, de Horia Ursu este prezentat de D. I. Suci. Criticul face o cronologie a evenimentelor marcante din viața revoluționarului, de unde cititorul înțelege că volumul este o romanțare a istoriei. Finalul articolului recomandă romanul: „o lectură plăcută pentru cei care iubesc trecutul poporului român și un îndemn pentru tineret la apropierea de marile figuri ale neamului”. □ Volumul de versuri semnat de Al. Căprariu, *Cercurilor dragostei*, este recenzat de profesorul Simion Bărbulescu. Tema centrală a acestui volum (al doilea publicat de Al. Căprariu este dragostea neîmplinită, damnată. Stilul este patetic, iar criticul nu întârzie să observe: „Analizând și mijloacele de realizare artistică, am constatat o predilecție vădită a poetului pentru epitetul metaforic abstract și pentru comparație. Poetul va trebui să se ferească de banalitate în mânăuirea acestor mijloace clasice”. □ I. N. Voiculescu se ocupă de un alt volum de versuri, *Soare scufundat*, de Ion Sofia Manolescu: „Ceea ce sporește potențialitatea expresivă a poeziei lui Ion Sofia Manolescu este dăruirea febrilă poeziei, care devine pentru poet însăși rațiunea de existență. Dacă ultimul lui volum se numește *Soare scufundat*, antinomic, el risipește orice dubiu, căci confesiunea lui rămâne relevantă în privința destinului său poetic: Nu sunt aici nici cântec și nici jaf / Sunt doar atât: un firicel de praf / născut din piatră, risipit în soare, / pentru scânteia mea nemuritoare (*Geneză*). Iar cititorul are satisfacția de a întâlni adeseori fărâme sau jerbe din această scânteie”. □ *Cronica științifică* anunță apariția cărții *Problemele limbii literare în concepția scriitorilor români*, publicată la Editura didactică și pedagogică de Gheorghe Bulgăr. Criticul G. Tega reiterează comentariile apreciative ale lui Perpessicius (prefațatorul lucrării), subliniind că este vorba despre „o carte de înalte delectări și mult folos, pe cât de agreabilă sub raportul frumuseților de expresie și al fecundelor experiențe scriitoricești a patru veacuri de literatură, tot pe atâta și de instructivă, prin excelenta selecție și proporționalizare a textelor ca și prin toate acele atribute științifice, studiu introductiv, note și glose lămuritoare, bibliografie bogată în referințe..”. Lucrarea acoperă o perioadă extinsă, de la cele mai vechi traduceri în limba română și operele cronicarilor până la diverse probleme contemporane ale limbii literare, la autori cum ar fi, de pildă, G. Ibrăileanu sau Eugen Barbu. Criticul notează faptul că structurarea pe capitole include multe reveniri, tema în sine fiind suficient de complexă, dar nu imposibil de aranjat într-un curs universitar. În continuare, acesta remarcă: „Revenind la culegerea propriu-zisă, obiectivitatea ne obligă să subscriem afirmațiilor acad. Perpessicius că selecțiunea a fost făcută cu multă competență. Mai mult, Gh. Bulgăr are meritul de a fi introdus texte inedite, ca acelea din Budai-Deleanu, sau texte din ediții greu accesibile, care au darul de a da cititorilor o cheie în descifrarea procesului de creație al scriitorilor (Ex: selecțiunea de texte despre arta poetică a lui Eminescu,

Arghezi și mai ales a lui Blaga”’. G. Tega are însă și o serie de obiecții, incluzând citatele uneori prea scurte sau lacunare pentru o sinteză a patru secole de modificări de limbă și stil: „Ex: Predoslovia Noului Testament de la Bălgrad, citatele din Dosoftei etc. Pe lângă o mai largă extensiune dată citatelor din perioada veche și din scriitori ca: Anton Pann, D. Anghel etc., o nouă ediție va trebui să cuprindă neapărat părerile lui Aaron Florian, întemeietorul «Telegrafului român» din Sibiu (1843) și ale continuatorului său dr. P. Vasici, care situează într-o lumină nouă orientarea lingvistică din Transilvania. Extrasele din Titu Maiorescu nu pot fi limitate la cele actuale. (...) Dat fiind rolul lui Maiorescu în directivarea limbii noastre literare, antologia va trebui să includă și părerile lui T. Maiorescu asupra ortografiei, asupra neologismelor și asupra «beției de cuvinte»”. Criticul consideră totuși că aceste precizări demonstrează mai degrabă necesitatea unei asemenea lucrări, atât pentru scriitori, edituri și cititori. „În situația dată a limbii române literare, studii și culegeri ca aceea a lui Gh. Bulgăr umplu un gol important în învățământul nostru”. □ *Cronica teatrală* este dedicată piesei lui Richard Nash *Omul care aduce ploaia*, pusă în scenă la Teatrul „Alexandru Davila” din Pitești. Al. Cerna-Rădulescu, autorul cronicii, dezvăluie pe rând elementele care au determinat succesul transpunerii scenice de la Pitești: „Reprezentarea acestui valoros text literar a prilejuit colectivului artistic al teatrului din Pitești realizarea unui spectacol de aleasă ținută artistică. În regia inteligentă și discretă a Lidiei Ionescu (regizor secund: Ion Focșa), interpreții au descifrat cu corectitudine partiturile dificile ce le fuseseră încredințate și le-au interpretat cu pasiune și cu incontestabil talent. Ei au izbutit să transmită toată poezia textului, toate acele bogate semnificații ale simbolurilor cu care jonglează virtuos autorul, întreaga comoară de sensibilitate și de omenie a personajelor lui Nash. Interpretările lor reprezintă și biruințe personale, dar și o dovadă a capacității creatoare a întregului colectiv, – fapt demn de subliniere. Pentru că dacă nu se poate contesta situarea fiecărui interpret pe diferite trepte ale realizării artistice, în schimb trebuie spus că, laolaltă, ei au izbutit să ofere un spectacol armonios, fără stridențe și fără eșecuri. De aceea, ne vom mărgini să asociem elogiile noastre aplauzelor cu care spectatorii au răsplătit acest succes al teatrului piteștean și să notăm, cu grațitudine, numele celor ce l-au realizat: Ileana Focșa, Sorin Gheorghiu, Ion Focșa, Dem. Niculescu, Vasile Prisecaru, Petre Dumitrescu și Ion Dumitrescu. Inspirare, decorurile lui Emil Moise. Sugestivă, ilustrația muzicală semnată de George Sbârcea”. □ Epigrame semnează G.[abriel] Ț.[epelea] și Eumenid („*Cu prilejul reprezentării piesei Rachierita de Ion Luca / Rachierita de Ion Luca / Nu face multe parale – / Cum ar face de-ar fi scrisă / De Ion Luca... Caragiale!*”).

• [„*Astra*”, nr. 11] Nicolae Stoe publică poezia *Pământul*. □ *Interviul* acordat revistei de academicianul Aurel Avramescu despre *Blaga ca om de știință* arată că pe poet îl interesau „descoperirile din fizică și din astronomie”,

perspectivele științifice asupra micro și macrocosmosului, precum și „universul material”, rezultând, de aici, o „latură pozitivă a filozofiei” și a activității în ansamblu a „gânditorului Lucian Blaga”. □ *Cronica literară*, intitulată *Monografia ca metodă*, semnată de Voicu Bugariu, comentează monografia lui Constantin Ciopraga, denumită, simplu, *Mihail Sadoveanu*. Deși acest tip de demers presupune „tentația exhaustivității” și „soliditatea de sistem”, precum și probleme care rezultă din „migala construcției, dificultatea omisiunilor ce trebuiesc operate după o concepție consecventă”, monografia lui C. Ciopraga este o „sinteză armonioasă, convingătoare”. Ca „triumf al ponderației și sobrietății critice”, „prezentarea analitică și sintetică, prin intermediul unui eseu prelungit, a operei sadoveniene”, se face în virtutea principiului „aderenței la obiect”. Ceea ce propune, în ansamblu, monografia, este o „cheie explicativă pentru elucidarea critică a imensei opere sadoveniene”. Mai întâi, C. Ciopraga identifică trăsătura specifică fiecărei etape sadoveniene de creație, respectiv: etapa întâi, de tinerețe, care arată „interesul pentru forța elementară, pentru oamenii lipsiți de complicație, totuși misterioși în existența lor rudimentară”. În etapa a doua, scriitorul „caută acum enigmele trecutului nu pentru vibrația lor poetică, ci pentru înțelegerea sufletului înaintașilor”, iar în etapa a treia se produc acele „clarificări ideologice” corespunzătoare doctrinei partidului unic. Analizând, apoi, „filoanele tematice” ale operei sadoveniene, Ciopraga arată că interesul pentru natură se corelează cu faptul că „expunerea capătă valențe noi, afective, foarte rare în paginile precedente”, și că „în capitolele consacrate prozei de evocare se revine la expunerea preponderent conceptuală”. Ultimul capitol al monografiei, intitulat *Profil în posteritate*, îi prilejuiește cronicarului literar următoarea aserțiune conclusivă: „rezultatele acestei investigații sobre, pătrunse de efortul oferirii unor viziuni esențiale asupra operei marelui Sadoveanu, ni se par exemplare din punctul de vedere al metodei de cercetare pe care o aplică”. □ Secțiunea *Claviaturi* propune un grupaj de poeme: Emil Dunăreanu, *Explicație*; Alexandru Zora, *Meditație*; Mihai Negrea, *Copacul*; I. Rotărescu, *Ploaia de smalt*; Gabriela Onose, *Iarna*; Dumitru Drăgan, *Sângele voinicului*; Gh. Izbășescu, *Portret*; Stella Vinițcki, *Fluiere*. □ Șerban Cioculescu semnează articolul *Dimensiunea misterului*, în care analizează specificitatea misterului în textele caragialiene, respectiv „misterul de esență magică”, reprezentând „miezul de foc al unei capodopere” precum *La hanul lui Mânjoală*, *Calul dracului*, *Kir Ianulea*, *Două lozuri*. Interesul criticului literar se îndreaptă, apoi, spre tema centrală a articolului, respectiv natura misterului în scrierile lui Mateiu Caragiale. În acest caz, „misterul e un procedeu de atmosferă modernă, derivat din literatura lui E. A. Poe, autorul *Poveștilor extraordinare*, a lui Barbey d’Aureville și a lui Villiers de l’Isle-Adam”. Din această perspectivă, protagonistul din *Remember*, Aubrey de Vere, a cărui moarte rămâne neelucidată, ascunde „cheia esteticeii mateine: cerința de taină fără sfârșit”. „Poet lucid și voluntar al misterului”,

Mateiu Caragiale construiește, în *Craii de Curtea – Veche*, personaje care „trăiesc mai intens prin ceea ce suferă, prin misterul personalității lor, decât prin faptele și cuvintele lor”. □ În *studiul Legendele Asiei Minore în „Scrisoarea III” de Mihai Eminescu*, conf. dr. Emilia Șt. Milicescu, după ce trece în revistă istoricul interpretărilor și al ipotezelor privind contactul lui Eminescu cu textul lui Iosef von Hammer, *Geschichte des Osmanischen*, comentează variantele *Scrisorii III*. În prima variantă a poemului, „tabloul este încețoșat, ca și cum poetul n-ar fi fost preocupat decât să consemneze datele legendei ca apoi, abia după o îndelungată infuzare a geniului, imaginile componente ale tabloului să capete acea strălucire unică și semnificațiile adâncite pe care le cunoaștem din varianta definitivă. Într-o fază ulterioară de redactare, poetul elimină numele lui Osman, ceea ce aduce un „plus de poezie și universalitate simbolului”. Comparând perspectiva poetică eminesciană cu cea a lui Iosef von Hammer și cu cea a lui Baptistien Pojoulat din *Voyage dans l’Asie Mineure*, Paris, 1840, autoarea constată că „transformarea lunii în fecioară nu apare la nici unul dintre cei doi”, căci „Eminescu autohtonizează și prelucrează visul sultanului”, în care apar, simbolic, Balcanii și „Dunărea bătrână”. □ Mihai Arsene publică un dialog denumit *Un interviu luat în parc*. □ Constantin Olaru publică proza scurtă *Scalp*. □ Un grupaj de versuri semnate de Titus Vîjeu, recomandat de Gherghinescu Vania drept un „poet cerebral”, „excepțional de înzestrat”, cuprinde poemele: *Poem de țară*, *Vrem zeii mai noi*, *Domnul meu (I)*, *Domnul meu (II)*, *Arlechin*, *Răsturnări*. □ Gheorghe Savin publică poezia *Ploaia*. □ Ion Văduva publică poezia *Simbioză*. □ Un grupaj de poezii include: Tiberiu Utan, *Fotografia veche*; Gheorghe Felder, *Falsă erotică*; Victoria Grama, *Destin*; Ion Drăgănoiu, *Focul*, *Intonați deci*; Daniel Drăgan, *Încremenire*; Mona Iuga, *Triumf*; Alexandru Barna, *Arbore*; Virgil Gheorghiu, *Strofe libere*; Páskándi Géza, *Posteritate*; Ion Sassu Ducșoara, *Bătrânul pin*; Mariana Moșoiu, *Pași*. □ Damian Ureche publică proza scurtă *Fratele mijlociu*. □ Octavian Păscăluță publică proza scurtă *La capătul nopților*. □ Rubrica *Jurnal de lectură* propune recenzii la o serie de volume apărute recent, precum: Emil Rădulescu recenzează volumul de proză al lui Teodor Mazilu, *Vara, pe o verandă*, arătând că „ceea ce caracterizează proza lui Teodor Mazilu este simularea. Tonul serios ascunde o ironie fină adresată meschinăriei, formalismului, faptului banal”. Horia Nițulescu recenzează romanul lui Laurențiu Fulga, *Alexandra și infernul*, evidențiind, pe de o parte, activitatea de novelist, de romancier și de dramaturg a lui Laurențiu Fulga, de peste un sfert de secol, iar pe de altă parte, modul în care romanul surprinde „condiția umană în contextul războiului”. Horia Nițulescu recenzează studiului lui Emil Manu, *Muzica și literatura*, arătând că volumul, care propune o selecție de texte din operele a 12 „personalități ale culturii noastre” – G. Călinescu, Anton Holban, Mihail Sebastian etc. – cu privire la relația dintre muzică și literatură, construiește o „contextură

simfonică din opera unor spirite deosebite ca structură”. Volumul al doilea al romanului lui Radu Theodoru, *Muntele*, este recenzat sub pseudonimul V. B., arătându-se că, dacă primul volum prezenta „mișcarea unei largi pătri sociale prinsă în angrenajele necesității istorice”, al doilea volum prezintă „trezirea conștiinței țărănimii ardelene” în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Ca Bildungsroman, prezintă „formarea personalității unui erou reprezentativ pentru această categorie”, exponențial pentru „oamenii făuritori ai istoriei”, „reprezentanții maselor țărănești”. N. Popescu recenzează volumul de versuri al lui Petre Pascu, *Bucuriile mele*. Volumul ilustrează un „sentiment al clasicității, al echilibrului solar”, într-o „poezie de atitudine, sclipitoare uneori prin intuiții”. Emil Manu recenzează volumul lui Ion Sofia Manolescu, *Soare scufundat*. Ca vârstă, poetul poate fi inclus în „generația a doua de poeți dintre cele două războaie” – Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Cicerone Theodorescu, Virgil Carianopol etc. Ca factură a versurilor, însă, aparține generației de tranziție care-i cuprinde pe Constant Tonegaru, Dimitrie Stelaru, Ion Caraion, Radu Stanca, Șt. Aug. Doinaș etc. „Oscilând între tradiționalismul cuminte și modernismul dezordonat”, acest al patrulea volum al poetului cuprinde patru cicluri – *Cântece neauzite*, *Soare scufundat*, *Pământ așteptat*, *Între mine omul și voi cartofii*. Atitudinea elegiacă domină, în volum, iar ciclul dedicat cartofilor este un omagiu indirect la adresa lui G. Călinescu, care l-a publicat pe poet în revista „Lumea”. În opinia recenzentului, „cartofii sunt un pretext pentru autobiografie, pentru itinerarii erotice, pentru evocare, pentru pamflet”. În fine, „poet al unor noi *georgice*, fără conformisme și fără poze, se pare că Ion Sofia Manolescu e un glas original mai ales în cântecele dedicate pământului și plantelor (...)”. Emil Manu recenzează volumul *Urmărirea*, semnat de Ieronim Șerbu, arătând că cele 7 bucăți de proză sunt „piese moderne ale genului scurt, realizate prin contopiri de genuri și intergenuri, fenomen comun prozei europene contemporane”. Din punct de vedere tematic, volumul prezintă Bucureștiul sub ocupație germană și activitatea subversivă a comuniștilor ilegaliști. □ Secțiunea *Cartea științifică* prezintă recenzia realizată de Octavian Neamțu la cartea Valentinei Curticăpeanu, *Mișcarea culturală a românilor din monarhia austro-ungară*. □ Conf. dr. Pompiliu Dumitrașcu semnează articolul *Tribuna sibiană – moment important în dezvoltarea presei ardelene*. □ Rubrica *Revista revistelor* propune o selecție de informații și de texte publicate în revistele de profil, precum: în „Luceafărul”, nr 25, anul 1967, Vladimir Streinu comentează, în rubrica *Distinguo*, cartea lui Etienneble, *Poètes ou Faiseurs?*, iar Alexandra Târziu publică proza *Apologul unu*. În „Ramuri”, nr. 3, anul 1967, în cadrul unei anchete despre „specificul regional în cultură”, sub denumirea *O stilistică diferențială*, Dumitru Micu, Ion Negoïtescu și Virgil Nemoianu vorbesc despre „importanța specificului regional”. În „Ateneu”, nr 3, anul 1967, Constantin Crișan semnează studiul *Efluviul și inerția metaforei*, în care analizează imagistica

poetilor Ana Blandiana, Nichita Stănescu, Marin Sorescu ș.a. În „Contemporanul”, nr. 11, din 17 martie 1967, Sorin Alexandrescu publică studiul *Structuralismul și cercetarea literară*. În revista „Argeș”, nr. 2, anul 1967, Tudor Arghezi publică articolul *Folclor și ne-folclor*, precum și textul corespunzător rubricii permanente *Bilete de papagal*. Alexandru Alexianu publică o serie de scrisori inedite ale lui Mateiu Caragiale, iar Dan Smântânescu semnează textul *Brătescu Voinești despre procesul de creație*. „Gazeta literară”, sub titlul *Criterii de selecție*, discută manualele școlare în care s-au introdus texte de Heliade Rădulescu, Macedonski, Titu Maiorescu – la clasa a X-a, dar din care lipsesc, totuși, texte considerate importante, precum *Hagi Tudose*, drama *Apus de soare*, schițele *Bunicul*, *Bunica*, romanul *Tănase Scatiu* – „capodopere” (sic!) care „fac legătura” cu proza lui Liviu Rebreanu, de mai târziu.

• [„Ateneu”, nr. 4] Sub titlul *De Juventute* apare un citat din Nicolae Ceaușescu, „din cuvântarea rostită la Congresul al VIII-lea al Uniunii Tineretului Comunist din Republica Socialistă România”: „Urmând exemplul personalităților proeminente din istoria literaturii și artei românești, muncind neobosit pentru perfecționarea măiestriei lor artistice, tinerii scriitori și artiști trebuie să considere ca o înaltă îndatorire patriotică de a făuri opere care să exprime idealurile și aspirațiile întregului nostru popor”. totul în cadrul *O aniversare glorioasă – 45 de ani de la înființarea U.T.C. 1922-1967*. □ Pe copertă apar două poezii de Radu Cârneli: *Mic poem după dragoste* și *Invocație la păsări*. □ La secțiunea *Documente literare* apare *Corespondența inedită Artur Gorovei* cu o notă semnată Lucia Hopu: „Corespondența sa dezvăluie interesante aspecte ale muncii de neobosit și pasionat folclorist, cât și prețuirea de care s-a urcat din partea unor scriitori și folcloriști români și străini”. □ În *Breviar critic*, M. Sabin scrie textul *Excelsior*, dedicat lui Mihai Beniuc: „Poetul adevărat revine mai devreme ori mai târziu la uneltele sale. Dacă n-ar fi fost așa, dacă ar fi fost posibil ca Mihai Beniuc să rămână mereu dator *Cântecelor de pierzanie*, noi am fi pierdut o dimensiune esențială a liricii românești și apoi cred că este tonic pentru fiecare iubitor de poezie să se convingă că dincolo de descoperirile «tinerei pleiade», fenomenul nostru literar are zone generoase și adânci, aparținând unor poeți remarcabili, prea devreme trimiși să-și reînnoiască ucenicia literelor la școala câte unui geniu născut peste noapte. Celor dispuși să creadă neapărat într-o ruptură între generații, celor care uită «vechea gardă» ca și generația de mijloc în numele unor poeți foarte tineri, fără îndoială înzestrați, ca și nouă tuturor prietenilor poeziei, aș dori să le reamintesc cinci din cele șase poeme, publicate de Mihai Beniuc în «Gazeta literară» nr. 10 (9 martie 1967)”. □ *Critică „după ureche”* de Ion Ceaușean vorbește despre un recent procedeu pus în practică de către unele reviste de cultură: „Există obiceiul ca în unele publicații hebdomadare sau cotidiene, cu largă audiență la public, să apară «carnete» sau pagini întregi de literatură. Scopul acestei infuziuni de artă în preocupările diurne ale ziarelor

este orientarea cititorilor cărora li se adresează, selectarea pentru aceștia a câtorva titluri din noianul de apariții editoriale. Evident, aceste rubrici de literatură aduc o contribuție importantă la apropierea publicului de artă, la orientarea acestuia spre înțelegerea limbajului operei de artă modernă. Se întâmplă uneori însă ca eficacitatea «carnetelor culturale» să fie... inversă, datorită ambiției unor gazetari din redacțiile respective de a se erija în critici literari, fără să aibă nici chemarea, nici cunoștințele necesare unei asemenea dificile preocupări. Reținând după ureche și pe apucate câte ceva din discuțiile ce se poartă în presa de specialitate, aceștia intervin, uneori penibili, exact ca spectatorul de fotbal care, fără să se priceapă prea bine, se zbuciumă, dă din picioare, fluieră și înjură arbitral, convins că el e singurul din tot stadionul care are dreptate. Iată și un exemplu: În «România liberă» din 8 martie, la subrubrica *Sublinieri* din cadrul rubricii *Mozaic literar* (observați titlul «de magazin»), se fac observații după ureche la adresa eseului publicat de Vasile Sporici în nr. 2 al revistei «Ateneu». Fără să priceapă referirile făcute de autorul articolului *Poezia și contemporanii* la opera unor cunoscuți filozofi și esteticieni, neputând înțelege de fapt fondul articolului, publicistul de la «România liberă» găsește de ironizat faptul că atunci când face o trimitere (la Thibaudet), Vasile Sporici indică ultima ediție în limba română. Lăsând la o parte faptul că nu e nici o nenorocire în aceea că eseistul băcăuan ar fi citit *Fiziologia criticii* abia acum – căci nici preopinental nostru de la cotidianul bucureștean n-o fi citit-o în facultate, ba poate nici acum – există obiceiul, care demonstrează respect pentru cititor, de a face trimiterile la ultimele ediții, de preferință în limba română. Trimiterea nu e un fel de justificare a autorului de frică să nu vină nu știu cine de la «România liberă» și să-l tragă de urechi, ci e o informare pentru cititor; deci, atunci când citezi *Estetica* lui Hegel, să zicem, într-o ediție germană sau austriacă, dacă se poate și dinainte de 1900, ești susceptibil de snobism literar. Dacă nu știi aceste lucruri ești... susceptibil de critic literar la «România liberă». Să mai amintim de faptul că autorul observațiilor din ziarul «România liberă» pune față în față citări trunchiate din articolul *Poezia și contemporanii* și cronica literară a lui Vlad Sorianu, pentru a demonstra contradicția între punctele de vedere ale celor doi critici? În realitate, cronica literară la Ana Blandiana și la Ion Alexandru remarcă tocmai evoluția celor doi poeți pe linia unei lirici tonice, «beneficiind de mijloace subtile dar limpezii». «Profunzimea și patosul dezbaterilor etico-filozofice emoționează cu sinceritatea lor unică, pasionează cu suflul lor de polemică implicită», spune Vlad Sorianu despre poezia Anei Blandiana, iar în lirica lui Ion Alexandru vede «aspirația mistuitoare către puritate». Iată, deci, unde găsește criticul de la ziarul bucureștean «primitivitate subconștientă»! La urma urmei, de ce ar fi obligat cetățeanul să citească în ziare asemenea mostre de «primitivitate critică»? Mai bine s-ar folosi spațiul respectiv pentru «Mica publicitate».) □ Despre moștenirea lui G. Călinescu scrie câte ceva I. Neacșu

în *Duelul*: „S-au cheltuit în ultimul timp valuri de cerneală într-o dispută mai mult sau mai puțin ridicolă. Combatanții, aliniați în două tabere și-au expedit reciproc epitete dintre cele mai alese, au emis cugetări subtile, nu atât despre critică în general, cât despre dreptul unora sau al altora de a rămâne în istoria literară. Pe steagurile celor două tabere stă scris «călinescieni» și «ceilalți», cuvânt pe care primii îl traduc neapărat prin «anti-călinescieni». Aparent, mărunta discordiei e moștenirea lui G. Călinescu, deoarece eminentul om de cultură nu a lăsat un testament din acest punct de vedere. Se emit astfel critici penibile la adresa unuia dintre cei mai mari critici și istorici literari din câți a cunoscut literatura română, pe de o parte, iar pe de altă parte orice *causerie* a magistrului este etichetată drept principiu director pentru critica viitoare. Discuția nu ar fi atât de penibilă dacă preopinienții ar face polemică de principii în jurul problemei reale care animă disputa: obiectivitate sau subiectivitate în critica literară. Așadar, să-i lăsăm pe înaintași să doarmă în Pantheon și dacă am ajuns într-un impas de principii să ne descurcăm cu propriile noastre forțe. Oricare dintre noi ar îmbrăca toga magistrului ar fi (și este!) ridicol pentru simplul motiv că în literatura română G. Călinescu e unic, el nu poate forma școală, ci epigoni”. □ *Eseuri despre „Antologia de poezie populară” de Lucian Blaga* se numește intervenția, de fapt o semnalare, a lui V. Sporici în acest număr: „Emoționantul eseu despre proza lui Vasile Voiculescu, scris de Paul Anghel în «Gazeta literară» (rubrica *Arhiva sentimentală*), pe care o ilustrează cu atâta risipă de talent, cultură și sensibilitate), venea să se alăture mai vechii consemnări a *Antologiei* lui Blaga, editată de E. P. L. sub îngrijirea lui George Ivașcu («G. L.», 16 februarie 1967)”. □ G. Mihăilă scrie despre *Dicționarul limbii române*: „Fără îndoială că acest dicționar reprezintă o încununare a activității lexicografice din țara noastră, începută încă în secolul al XV-lea prin copierea primului glosar latin-slavon în timpul lui Ștefan cel Mare (1472) și prin redactarea celor dintâi glosare și lexicoane originale slavo-române în secolele al XVI-lea și al XVII-lea”. ■ Apare *Bogdan Petriceicu Hasdeu Etymologicum magnum romaniae* de Florin Marcu: „În opoziție cu latiniștii, Hasdeu a mers pe linia istorică și poporanistă a secolului al XVIII-lea, care considera limba ca produs istoric, cuprinzând în dicționar limba scrisă și vorbită în trecut și prezent de întreg poporul. El și-a propus să studieze limba ca manifestare a istoriei și a psihologiei poporului care a creat-o și o vorbește. Dorind să facă din al său *Etymologicum Magnum* un monument al culturii poporului nostru, el nu se mulțumește să explice cuvintele pentru necesități practice, ci urmărește fiecare cuvânt în toată istoria lui complexă. Aproape fiecare cuvânt constituie o monografie, în care se arată sensul și răspândirea lui, precum și credințele populare legate de el”. ■ C. Cojocaru prezintă tratatul acad. Al. Rosetti, *Istoria limbii române*: „Așteptată atât de specialiști, cât și de un public mai larg interesat în probleme de limbă, apariția, în Editura științifică, a volumelor IV, V și VI (care au fost reunite într-un

singur corp) din *Istoria limbii române*, constituie un eveniment cultural”. ■ În secțiunea *Mari erudiți*, Dan Zamfirescu semnează un studiu despre *Nicolae Iorga*: „Întreaga operă a lui Iorga este străbătută de patosul idealismului său moral, confundat uneori într-un mod straniu cu idealismul filozofic. De aceea, mai mult chiar decât o mare construcție științifică, a cărei bogăție de idei și de perspective o descoperim zi de zi și o vom descoperi tot mai mult în viitor, opera *istorică* a lui Nicolae Iorga, opera de om de știință, nu aceea de gazetar sau portretist, conține un mesaj umanist ce-i dă, în epoca actuală, un sens infinit superior unei simple arhaice de informații. (...) Nicolae Iorga a înțeles să-și închine opera unui ideal umanist și național pentru a cărui realizare o știință uscată, cultivată pentru ea însăși, sporea, justifica niște adunări periodice de savanți, o știință care deși intitulându-se «umanistă» rămâne închisă într-un tehnicism îngust și inutil, sau circumscrișă la probleme în care ființa umană cu drama și complexitățile ei nu este prevăzută, i se părea o aberație. Este, de altfel, secretul prezenței sale unice în conștiința publică a poporului său și în conștiința științifică mondială a epocii în care a trăit”. ■ Același lucru îl face H. Zalis în articolul *Tudor Vianu despre caracterul național al literaturii române*: „Prin gândirea sa conceptuală, înclinată să adune în vaste sinteze datele atâtor investigații, Tudor Vianu părea a fi la noi cel mai îndreptățit să încadreze creația literară și tendințele recente dezvoltării într-o perspectivă de filozofie a culturii. A și făcut acest lucru, exprimând în ultimele sale intervenții și articole câteva reflecții, scăpărătoare în ordinea generalizării înalt didactice, despre ceea ce el a numit originalitatea contribuției culturale a românilor. (...) Tudor Vianu și-a făcut un punct de onoare din evidențierea locului literaturii române în concertul culturii mondiale. Ca estetician, el a apelat deopotrivă la considerații pur teoretice cât și la exegeze istoriografice și stilistice spre a impune recunoașterea contribuției prestigioase și imperisabile a poporului român”). ■ La *Cronica literară* Vlad Sorianu se ocupă de *Perpessicius Opere vol. I Poezii*: „În timp ce poeți foarte tineri, care n-au avut timp să se confrunte cu viața, acuză suferințe de nedescris și tragismul sfâșietor al unor tribulații prezumate, poema lui Perpessicius cultivă cu o supremă seninătate – care nu e numai temperamental cerebralizată, ci și de extracție cărturărească – pudoarea și teama de patetismul strident”. □ Veronica Porumbacu semnează *Pro amicitia*, un text „pe marginea volumelor de versuri ale lui Aurel Gurghianu și Victor Felea”: „Emoția transmisă de aceste volume nu are nimic din furtunile de primăvară și ploile torențiale ale verii; ea continuă să existe însă, blândă ca aerul de seară, nostalgică, asemenea trecerii dintr-o vârstă în alta. Mult după ce ai închis cărțile, te urmăresc siluetele literare ale celor doi prieteni. Într-o lume în care săgețile otrăvite iau deseori locul schimburilor amicale de cuvinte, volumele lor sunt încă o pledoarie pentru această virtute eternă, care e dată, dintre toate viețuitoarele universului, numai omului: prietenia”. ■ Nae Antonescu prezintă *Bibliografia analitică a*

periodicelor românești: „Această carte se studiază atent, cu răbdare, pentru informații și documentare, ea scutește pe cercetător de unele căutări îndelungate și îi prezintă o orientare clară asupra problemelor studiate. Serviciul adus de *Bibliografia analitică a periodicelor românești* este nespus de prețios, ceea ce ne face să așteptăm cu interes crescând și volumele următoare”. ■ Leonard Gavrilu recenzează cartea lui Al. Săndulescu, **Pagini de istorie literară:** „Meritul indimenticabil al volumului lui Al. Săndulescu credem a fi acela de a fi făcut o anumită demonstrație a infidelității călinesciene, într-un moment în care așa-zisa sa «infidelitate» tinde la erijarea în mit”. ■ Discutând despre statutul poeziei, Constantin Călin se întreabă dacă aceasta este **Un fapt literar pur?**: „Proteismul manifestărilor lirismului modern deconcerțează: chiar cititorul onest, binevoitor, receptiv nu-și poate reține întrebarea: nu există nici un fel de limite? cu înțelesul pe care-l dă el limitelor: de *norme*. Lui nu-i scapă prudența, ținuta echivocă, superficialitatea unor dări de seamă asupra poeziei actuale. Teama de a nu fi «tradiționalist» la nivelul anului '50, de a nu fi dogmatic, și, în perspectivă de a nu fi ridicul – observă cititorul onest – într-atât îi stăpânește pe unii «cenzori» ai producției poetice, critici și poeți, încât afișează o generozitate nocivă. Câtă ignoranță, ce spirit felon, ce mimetism odios pot să ascundă aceste ultragenerozități e greu de apreciat. Amicul tuturor e foarte receptiv doar la condiția... meta-fizică a fotoliului său birocratic. (...) În fine, stârnesc aprehensiuni unele fenomene din lirica contemporană: stingerea cântecului, estomparea programatică a sentimentului, amorțirea patosului, transformarea poeziei într-o speculație cerebrală. Care mai e atunci delectația lecturii? se iscă întrebarea. Dar toate aceste fenomene sunt – poate temporal – motivațiile. Ne displac afectarea, livrescul unor atitudini, gălăgia romantică. Vrem să fim autentici! e cuvântul de ordine. Cel puțin teoretic, nu te poți opune unui asemenea program. Dar – dacă nu înțelegem greșit – această explorare a autenticității existenței noastre ar trebui să se transforme într-o sporită responsabilitate etică a poetului. Descoperindu-se pe sine, poetul ar trebui să fie cu atât mai convingător. Practicarea unei arte moderne nu exclude devoțiunea, demnitatea civică, datoria de a fi suflet în sufletul contemporanilor tăi”. ■ La rubrica *Semnal*, Romulus Vulpescu evocă pe *Ruxandra Oteteleșeanu* și volumul de nuvele al acesteia, *La marginea câmpiei* (1946): „Poate că rândurile de mai sus vor fi un îndemn pentru ea de a relua legătura cu cititorii, sporind volumul din 1946 și revenind în viața literară contemporană bogată și dornică de forțe creatoare valoroase”. □ Publică proză Maria Luiza Cristescu, *Sfârșit de săptămână*; Mircea Radu Iacoban, *Nud cu margarină*; Eugen Uricariu, *Sezonul vulpilor argintii* □ Un număr interminabil de poeți, de toate vârstele și orientările estetice, umplu cu poezii paginile revistei: Carmen Tudora, Romulus Vulpescu (*Adio la Circe*; *Oracol*; *Testament*; *Tristețe*), Vasile Zamfir (*Balada*), Radu Felecan, Vasile Bușan, Haralambie Țugui, D. Kelmer, Elena Cătălina Prangati

(*Țara dacilor*); Ion Corbu, Constantin Străchinaru (*Preludiu 1907*); Georgeta Pamfil, Nicolae Crețu. □ În secțiunea *Cărți* sunt recenzate Victor Kernbach *Framăt galactic* de Const. Th. Ciobanu: „Tematic placheta respectă, în esență, titlul, dezvoltând sentimentele mișcării cosmice, absorbind nebănuite distanțe, ecoul lor”. □ Dragoș Vicol, *Flacări în vest* de Liviu Chiscop: „Scenele de război din paginile lui Dragoș Vicol datorează mult și pozitiv opticii cinematografice, și impresia la lectură este similară cu aceea pe care ți-o dă o cameră de luat vederi, la apropierea și mărirea obiectului, la selectarea detaliului celui mai violent, apo la depărtarea de obiect până la stingerea contururilor. *Flăcări în vest* rămâne, totuși, o carte modestă, în sensul bun al cuvântului”. □ Gheorghe Pituț, *Poarta cetății* de Sergiu Adam: „Volumul de debut al lui Gheorghe Pituț descoperă cititorului un poet înzestrat, surprinzător de matur, greu de încadrat într-un tipar sau altul. Unele influențe, vizibile pe alocuri, nu pot clătina câtuși de puțin această impresie, fie și pentru simplul motiv că la o anume vârstă a poetului influențele sunt firești, dacă nu chiar necesare”. □ Apare *Pipa lui Maigret* de Georges Simeon, traducere de Fl. Gheuca. ■ La rubrica *Inedit* este reprodușă poezia *Dar tulburarea...* de Ilarie Voronca, în românește de Sașa Pană, cu următoarea notă: „Publicăm acest poem, inedit atât în Franța cât și în România, cu prilejul împlinirii în luna aprilie a 21 de ani de la tragica dispariție a ilustrului poet Ilarie Voronca”. □ În traducerea Madeleinei Fortunescu apar *Versuri de Ilya Ehrenburg*. □ Pe ultima pagină, un fragment din *Străinul* de Camus, în românește de Dumitru Alistar.

• [„Cinema” nr. 4] În *Cronica documentarului*, Dan Kivu scrie, printre altele, despre filmul *Nicolae Labiș*, în regia lui Erich Nussbaum, scenariul de Gh. Tomozei: „Așteptam cu îngrijorare filmul promis despre Labiș. Eventualitatea unei noi ratări era deprimantă; căci Labiș – lucrul acesta a devenit aproape un truism – este mai mult decât o simplă valoare estetică, ce merită să fie evocată filmat. Labiș este o *semnificație*. Labiș este un ideal și un angajament, a-l falsifica, în tonuri colorat-siropoase, ar fi fost un dureros sacrilegiu. Am văzut un film simplu și onest – ascetic, așa spune. Nu un «omagiu», sau o «evocare», sau o «cântare», ci o fereastră deschisă cu dragoste și modestie către acel zbuvers de gânduri, locuri și oameni, durere și bucurie, pe care îl numim Labiș. Scenariul lui Gh. Tomozei a fost compus cu maxim echilibru: câteva – puține – din versurile lui Labiș (recitate de Emanoil Petruț sobru, cu o intensă emoție conținută) au conturat ambianța spirituală exactă reclamată de subiect, apoi autorul a renunțat aproape complet la comentariu (acel comentariu liricoid, «metaforic», cu care ram obișnuiți din filme asemănătoare), preferând stilul modern și desentimentalizat al interviului. Cei chestionați (fără ambiții inoportune de «cinéma-vérité») – părinții lui Labiș, surorile lui, un țăran, Gh. Pantiru – s-au adaptat excelent stilului impus, de conversație firească (este aici și un merit al regiei) au relatat calm amănuntele cele mai semnificative, fiind întrerupți cu tact când aceste amănunte riscau să devină

anecdote; amintirile lor aveau o nostalgie interioară, bănuită doar, fără emotivități artificiale. Într-un singur moment, temperatura a devenit brusc ridicată, dar era și normal și bine că a fost așa, căci în acel moment Margareta, sora lui Labiș, povestea ultimele lui gânduri, la spital «Tată, trimite-mi trei metri cubi de ozon... Am nevoie de aer, aici aerul este din ce în ce mai rar». Acest ton general al filmului – liniștit, omenesc, apropiat – era fascinant. (...) Poate că cea mai prețioasă însușire a filmului făcut de Tomozei, Georgescu și Nussbaum este că nu are pretenții de exhaustiv. Nu este *filmul* despre Labiș, inhibat, după care nu mai poate urma nimic (dintr-un sentiment de neputință sau de jenă), ci doar *un film* despre Labiș. Nu ni s-a spus «ce este Labiș», ci am fost îndemnați, într-o clipă de reculegere, să ne gândim la Labiș. Și Labiș rămâne al fiecăruia dintre noi, imaculat”. □ În *Cartea de film*, E. Voiculescu prezintă două cărți: *D.W. Griffith: American Film Master (D. W. Griffith: un maestru american al filmului)*, The Museum of Modern Art, New York, 1965 de Iris Barry, și *The Films of Akira Kurosawa (Filmele lui Akira Kurosawa)*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1965 de Donald Richie.

• [„Familia”, nr. 4] Semnatarul cronicii literare, Gheorghe Grigurcu, are în vedere volumul de poezii al lui Leonid Dimov, care „ne oferă spectacolul rar al constituirii viziunilor”. Dacă poezia livrescă nu se poate despărți de un aer convențional, aci situația se inversează: necesitatea interioară a unei convenții evocă un material livresc. Dimov distilează în retortele sale propriile-i frâne intelectuale, mai înainte de a se constitui climatul feeric al poeziei. Având ca punct de plecare o constrângere, poetul elaborează un stil, în cazul său foarte unitar, izotrop. Elementele străine sunt asimilate adânc, hrănind cu sevele lor o lucidă eflorescență, și chiar această complexitate cultă integrată într-o unitate e o dovadă de bogăție lirică. Posedând premisele unei conștiințe poetice ferme pentru a lupta cu tentațiile absolutului, Dimov se lasă în voia unei halucinații orientale. Un reper al acesteia îl constituie Grecia agrest-intelectuală, arhaic-modernă: „Turmele mânate spre apus/ Scutură ciulini din albe Grecii/ S-au frecat în catedrale sus,/ De cilindrii orgelor, berbecii” (p. 59). Din substanța acestei viziuni în măsură a ne iniția, se desprinde pe de o parte peisajul de târg balcanic imund, al mizeriei umane și animale asociate. (...) Interiorul voluptuos-oriental apare evocat de asemenea, ca o suferință a suprafețelor lucioase dar și ca o caligrafie a acestei suferințe. (...) Moartea apare când ca o rafinată voluptate primitivă («La un semn triumphiuri vide/ Vor sui ciudat, de jos, Și prelung te vor ucide/ Leneș, dulce, pîn'la os», p. 47), când ca o savantă viziune marină («Rămâi acolo înecat gândac/ Cu carapace de neon, cu ac./ Și bea din vinul meu pe îndelete/ Tot fundul apelor cu tine să se-mbete», p. 50), când ca imagine echivocă a unui balaur fastuos, de un suav cinism legendar («Balaurul ucis de-atâtea ori/ De bunii duci ai lumilor aceste/ Ascunde-n iris lire de colori/ și-n fiecare solz câte-o poveste» (p. 54). Dar

fantezia, ca un abur de opiu, a poetului, e înșelătoare. Și nu numai prin conștiința analitică ce îi stabilește formele, culoarea, intensitatea, expansiunea, ci și prin propria conștiință a autorului. Convins de existența fantasmelor sale, Dimov le transferă totodată într-o realitate volatilă, variabilă. Din jocul acesteia, în fond, imaginația artistică își trage forțele. Luciditatea se ivește în câte o metaforă a durerii ascuțite. (...) Mereu turmentat de imagini, Dimov le supune unei emoții a întregului, deschide prin ele ferestre spre o viață adâncă. Eliberând în versuri sufletul său răsăritean, fantast voluptuos, însetat de concretul basmului, el e pătruns totodată de o conștiință cultă, ale cărei umbre fac ravagii în imperiul său de fragede culori, de sunuri inocente de parfumuri tari. Poezia lui e un somn străbătut de strălucitoare visuri, ca o căutare a materialității fundamentale”. □ În același număr apare articolul *Cultura de masă* semnat de Radu Enescu. Definind-o drept „procesul de transmitere și de difuzare al unor bunuri spirituale în cercuri cât mai largi cu putință”, Radu Enescu precizează că procesul de formare a unei culturi de masă este unul „complex și la realizarea lui conlucră numeroase instituții cu o structură și organizare bine determinată. Deci este vorba de circulația cât mai extensivă a valorilor de natură spirituală, nu de producerea lor la un nivel de o mai scăzută exigență sau, cu alte cuvinte, de o accesibilitate maximă obținută în dauna calității. (...) Firește, România de astăzi are o cultură socialistă unitară și producerea de bunuri artistice nu se bifurcă în opere ezoterice care se adresează unui clan limitat de inițiați sau de snobi și o industrie pseudo-artistică pentru uzul «vulgului». În statele a căror structură socială se bazează pe existența unor clase antagoniste, situația e, desigur, diferită. (...) Procesul de culturalizare artistică a maselor presupune o serioasă, competentă și adecvată educație și cultivare a sentimentului estetic. Deci o operație dificilă de a pune consumatorul de artă în situația de a distinge între adevărul artistic și surogatul, artificul, Kitsch-ul. Dar care sunt notele definitorii ale acestui Kitsch? (...) Una dintre ele este tendința tiranică spre subiectivizare, de unde dulcegăria inerentă surogatului estetic. De esența dulcegăriei artificioase ține și o anume intenție calofilă în sensul peiorativ al cuvântului. Poematizarea excesivă, tonul liricoid, caligrafierea obstinat «frumoasă» a unor aspecte reale, frecventă uneori la reporterii noștri tineri, lipsiți de experiență, este o formă de manifestare a acestei calofilii. Conjugată cu descriptivismul tehnologic ea duce la rezultate detestabile. Poetizarea atrage după sine artificiosul, nenaturalul, livrescul. Or, un scris angajat, pornit să comunice ceva esențial, e falsificat de efortul de a scrie «frumos», de a învălui realitatea într-o nebuloasă metaforică. Adevărata lui frumusețe izvorăște din concizie, transparentă și rigoare. Subiectivizarea e soră bună cu tendința de a devaloriza realul. Pentru pseudo-artă nu există contradicții, opoziții, rezistențe. Totul e frumos, lin, plat și vine în întâmpinarea aspirațiilor umane obișnuite. Există în fiecare om o tendință spre comoditate, spre o minimă rezistență sufletească pe care romanul foileton

sau biografia romanțată le satisfac deplin. Ultima – după cum remarca odată Mihai Ralea – ne măgulește și micile vanități, dezvăluindu-ne marile personalități în halat de casă adică având aceleași slăbiciuni și meschinării ca orice muritor. Educativ vorbind efectul lor e negativ. Nu ne putem dispensa de exercițiul matematicii pentru că Eminescu a căzut la examen la această disciplină! Mai mult chiar. Pseudo-arta care se drapează adesea în sentimente elevate, într-o retorică grandilocventă, într-un monumentalism de carton, vehiculează stări sufletești, simțiri aparent nobile, generoase și mari, aparent pentru că sunt resimțite fără efortul real pe care o implică orice sentiment major. Nu mai simțim tăria realului, tensiunea dialectică a realității, duritatea vieții. Totul se prezintă învăluit într-o aparentă și iluzorie frumusețe, plată, lucie și fără asperități. (...). Pseudo-arta ne servește doar fațada realității pe care o confundă cu esența ei. Dar orice artă conține implicit tendința de-a depăși realitatea ternă, de-a semnifica aspecte mai adânci, esențiale. Produsul de tip *Kitsch* anulează tocmai acest moment al depășirii imediatului. Ceea ce e dincolo de fațada plată, de suprafață nu mai există. (...) Dar, arta și literatura noastră posedă un aliat deosebit de prețios în eforturile lor de-a evita surogatul pseudoartistic. Dar acest aliat constituie tocmai baza lor nepuizabilă. Adică, arta populară, tezaurul ei frust și adânc, limpede și fertil. Spontaneitatea și autenticitatea ei nealterată, de la «izvor», se opune, radical și categoric, caracterului fundamental fals și artificios al surogatelor estetice. Simțul robust al măsurii, echilibrul armonios al simțirii, decența sobră, ironia disimulată, realismul funciar, repulsia organică față de stridență și edulcorare – sunt note definitorii ale artei noastre populare, care exprimă tot atâtea coordonate sufletești ale poporului român. Dar cultura artistică a maselor nu înseamnă doar valorificarea acestui, neprețuit tezaur, ci înseamnă și vehicularea unor conținuturi artistice culte cât mai variate atât istorice cât și în accepțiune geografică”. În final Radu Enescu oferă și soluții pentru a distinge cât mai precis între „moda de inovație, verbiajul boulevardier de drama existențială, exhibiția de căutarea sinceră, gargariseala trandafirică de optimismul structural, hipertrofierea găunoasă de monumentul peren”. „Prin cultivarea sentimentului estetic, prin educarea lut în vederea unor reacții adecvate artistic. Soluția e extrem de ușor de formulat. Realizarea ei însă presupune tenacitate, tact, abnegație și competență. Din moment însă ce posedăm o artă populară atât de bogată și profundă, atât de autentică și împlinită estetic, una din îndatoririle primordiale în procesul de educare artistică a maselor este tocmai prețuirea ei constantă, valorificarea și cultivarea ei permanentă. Cunoașterea temeinică a tradițiilor populare, nealterate de contaminări livrești, constituite un factor esențial în educarea sentimentului estetic, în păstrarea intactă și rafinarea progresivă a gustului artistic, în operația de distincție pe care subiectul receptor al valorilor artei este obligat să o efectueze, în permanență, între unicatul și surogatul artistic. Pentru că geniul poporului este o instanță care nu înșală și nu trădează niciodată”.

• [„Iașul literar”, nr 4] În *Vitalitatea povestirii*, N. Crețu se ocupă de reintegrarea lui V. Voiculescu în circuitul literaturii de după „Eliberare” (momentul 23 August 1944), ca și cum editarea postumă a volumelor *Capul de zimbru* și *Ultimul berevoi* n-ar fi marcat o sincopă de natură biografică, respectiv instalarea regimului comunist și detenția politică din intervalul 1958-1963: „Proza lui V. Voiculescu constituie manifestarea viguroasă a vitalității formulei tradiționale a povestirii, lesne de recunoscut la substanțialitatea epică, în plăcerea de a spune a scriitorului – și legată de acestea – în proiecția liric-fantastică a faptelor evocate. Modernitatea ei stă mai cu seamă în perspectiva multiplă de fructificare a fantasticului implicat în substanța povestirii: tendința de reevaluare artistică a eresului și a credinței în miracol, depozitele din mentalitatea ancestrală a totemismului și magiei în tradiția folclorică se conjugă în autorul *Povestirilor* cu cea opusă, de reinterpretare, în spiritul unor explicații de psihologie-limită, în orice caz de refuz al enigmei și, implicit, al miraculosului, de hărțuire a acestora prin insistența speculativă”. Invocarea lui V. Voiculescu drept argument al prezentării întreține iluzia continuității între generații: „Există însă între aceste două generații liminare, unele intermediare, cărora li se datorește apariția în ultimii ani a unora dintre cele mai remarcabile opere din epica noastră nouă. Întâlnim la acești scriitori factura clasică a povestirii (Al. I. Ghilia, *Scrisoarea, Negostina, Hoțul, Acceleratul de noapte* din vol. *Povestiri*, Ed. Tin., 1964; Fănuș Neagu: *Cocoșul roșu, Lișca, Salcia neagră, Fântâna* din vol. *Cantonul părăsit*, E.P.L., 1964; N. Velea, *Ultima proprietate, Noapte indispușă, Drumul* din vol. *8 povestiri*, E.P.L., 1963; *Dropia și Satul de lut* din vol. *Iarna bărbaților*, E.P.L., 1965 de Șt. Bănulescu), dar și încercări de a-l lărgi registrul expresiei spre alte zone decât cele tradiționale”.

• [„Lupta de clasă”, nr. 4] La secțiunea *Probleme actuale ale criticii și istoriei literare*, Al. Dima scrie despre *Controverse: Între critică și istorie literară, Critica literară „gen de creație”?, Cu privire la descriere în critică și istoria literară, Observări asupra tematicii, Istoria literară ca „viziune subiectivă”, Istoria literară și comparatismul*. □ George Munteanu publică articolul *Tendințe înnoitoare*, în care consemnează ideea că „fetișizarea, exaltarea unor zone, metode, tehnici de cercetare numai pentru ele însele, fie ele mai noi sau mai puțin noi, nu aprecierea lor cumpănită prin rezultatele concrete la care duc, e tot ce poate fi mai steril”. □ Constantin Ciopraga glosează despre *Cercetarea monografică*, „una dintre problemele esențiale pentru dezvoltarea istoriei literare românești. Independent de aplicarea uneia sau alteia dintre metodele criticii moderne, cercetarea monografică în spiritul dialecticii marxiste, studiul istoric bazat pe o riguroasă cunoaștere a faptelor constituie încă unul dintre obiectivele pentru atingerea căruia criticii și istoricii literari vor mai avea încă foarte multe de făcut”. □ Marin Bucur scrie despre *Formulă unică de lucru?*, subliniind că „monografia *descriptivă*, neutră, fără o

poziție critică, simplă consemnatoare de fișe și inventar de arhive este la urma urmelor un magazin monografic. Și el are o valoare pe care nimeni nu i-o dă la o parte. Monografia însă trebuie să fie și să rămână, pe un spațiu mare de cercetare și de documentare, un act de interpretare”.

● [„Orizont”, nr. 4] Dialogul constructiv, inaugurat în numărul anterior, se desfășoară între Victor Iancu și Al. Jebeleanu pe tema *Varietate de stiluri, subiectivism, modă*. Întrebat dacă a făcut parte din redacția *Revistei cercului literar din Sibiu*, Victor Iancu recunoaște, rememorând, că: ■ „am colaborat cu ea și am intervenit, prin legăturile pe care le aveam atunci, pentru obținerea autorizației acestei publicații. Cercul a fost alcătuit din tineri cu vrei 10-15 ani mai mici decât mine. Unii mi-au fost nu numai studenți, dar și elevi. Ei cunoșteau anumite idei estetice ale mele, precum și convingerea pe care o aveam, și o am și astăzi, că momentul majoratului nostru literar a sosit (...). Un alt fir care mă lega de acest grup era oroarea de fascism și de penibilul său retoric. De aceea, am semnat acel manifest, al cărui autor este Ion Negoïtescu, nu însă fără a-i cere unele modificări în formulare. Scrisoarea omagială adresată lui E. Lovinescu, care era, de fapt manifestul, a stârnit, după cum își mai amintesc unii, nu numai azeziuni, dar și atacuri violente și neloiale. (...) Membrii acestui cerc s-au afirmat în literatură și în viața publică. Ei au dat doi dintre cei mai buni poeți ai timpului nostru – pe Radu Stanca și pe Ștefan Augustin Doinaș, un critic literar sagace, ca I. Negoïtescu cercetători și istorici literari ca Corneliu Regman talente masive ca Ion D. Sîrbu, universitari distinși ca Ion Oană. Unii dintre ei, ca Eugen Todoran și Deliu Petroiu, funcționează azi la Facultatea noastră de filologie din Timișoara. Un meritos coleg al meu în ale literaturii universale și comparate este astăzi Ovidiu Drîmba. Au venit alții mai tineri ca Nicolae Balotă și Ovidiu Cotruș care s-au impus prin scrisul lor documentat și competent” ■. □ Nichita Stănescu luminează relația enigmatică dintre unu, doi și trei într-un *Portret de femeie gravidă*: „Noi și cu tine am vrut să fim unu./ Dar materia care urăște adevărul/ Ne-a făcut trei./ Noi suntem doi și tu ești singură/ de aceea tu ne stăpânești,/ de aceea tu ești regina/ pentru că noi doi suntem la fel./ Iar un lucru aidoma altuia nu există/ decât în monotonele povestiri despre fericire”. □ Secundat de poezii Anghel Dumbrăveanu, Gh. Grigurcu, Vasile Băran, Ion Popa, Dim. Rachici, S. Mioc. □ O cercetare documentară prin biografia poetului din Lancrăm face Tului Racotă în *Pași prin lumea Hronicului și cântecului vârstelor*. □ O ambițioasă analiză a lumii românești a lui Ionel Teodoreanu realizează N. Ciobanu în *Tentația romanului de observație și a celui de atmosferă*. □ Un alt debut în proză, sub oblăduirea lui Ion Arieșanu, este cel al lui Vasile Crețu care se pregătește pentru „saltul grav în literatură”. □ Sub mottoul cuvintelor înțeleptului rege Solomon „Numărul nebunilor e nesfârșit”, Eduard Pamfil prezintă niște corelații stranie între literatură, psihologie și psihiatrie (*Literatură, psihologie, psihiatrie*). □ Din literatura universală, este adus în atenția

publicului român poetul englez Robert Frost și americanul J. D. Salinger cu un fragment din *Zoocy*, tradus de Sorin Titel și T. Hinek. □ Ambiționând să dea o panoramă a prozatorilor contemporani ce se exersează în proza scurtă („considerată drept aventură pregătitoare pentru o confruntare mai serioasă”), Cornel Ungureanu redă în cronică sa „literatura anemică, a platitudinii sufocante” prin autorii luați în vizor precum: Iulian Neașu, Constantin Mateescu, Mihai Stoian, Constantin Georgescu, Nicolae Țic, Radu Cosașu, acestuia din urmă recunoscându-i, totuși, meritul că „pare dotat în direcția satiricului”. □ Cronică lui Șerban Foarță cuprinde din nou, într-un efort de sinteză estetică, un număr de patru poeți: Nina Cassian, Darie Novăceanu, Gheorghe Pituț, George Magheru. □ Iubitor al culturii germane, Andrei A. Lillin își împărtășește meditațiile provocate de apariția a două volume de versuri de Rainer Maria Rilke în traducere românească. □ Alexandra Indrieș studiază *Morfologia replicii în romanele Hortensiei Papadat-Bengescu*. □ Iosif Pantea notează impresii sub forma unor marginalii (*Filiația romantism-simbolism*) despre ampla monografie a cercetătoarei Lidia Bote, *Simbolismul românesc*. □ Recenzenții din acest număr se arată interesați de: *Henriette Yvonne Stahl – Voica* (Victor Crăciun), *Vasile Netea – George Barițiu viața și activitatea sa* (Theodor N. Trâpcea), *Teodor Mazilu – Vara, pe verandă* (Silviu Guga), *Mircea Șerbănescu – Aventură în lumea albastră* (Gh. Atanasiu), revista *Iașul literar* nr.2/ 1967 (M. Cerbu), revista trimestrială oxfordiană *Essays in criticism* (Adina Arsenescu), poezia lui *Paul Celan* (Veronica Porumbacu).

• [„**Ramuri**”, nr. 4] Editorialul *Panouri în Mai*, apare redacțional (cu simbolul „r”): „Ca un torent solar al primăverii, sărbătoarea lui Mai unește meridianele globului sub aceeași emblemă. Trimițând maselor populare de pretutindeni salutul său internaționalist, poporul nostru – membru al mării familii a țărilor socialiste – își manifestă profunda sa solidaritate cu lupta nobilă a popoarelor pentru realizarea intereselor și aspirațiilor lor vitale”. □ Ștefan Negreț publică *Eveniment aniversar al tinereții*: „Încă o primăvară înnobilează vârsta de aur a patriei! Primăvara e o treaptă în scara anotimpurilor țării, o treaptă-simbol, definind perpetua primenire. În prag de mai, încă în ecourile tumultuoasei zile a solidarității internaționale a celor ce muncesc, sărbătorim ziua tineretului din Republica Socialistă România. Cu 45 e ani în urmă, partidul – la un an de la înființarea sa – a constituit, la 21 martie 1922, Uniunea Tineretului Comunist, organizație revoluționară care a adus, pe frontul mării lupte a proletariatului, cele mai tinere forțe din România. Conduasă de neînfricatul partid al comuniștilor, Uniunea Tineretului Comunist a participat la toate marile bătălii revoluționare duse, sub conducerea partidului, de poporul nostru, îndeplinindu-se și u cinste rolul de organizator și conducător al luptelor tineretului pentru eliberare socială și națională”. □ Nicolae Covlea semnează *Primăvara ogoarelor*: „Aniversăm, în luna aprilie, 5 ani de la istorica sesiune a Marii Adunări Naționale care a consacrat – în prezența celor

11 000 de delegați ai țăranilor cooperatori – încheierea cooperativizării agriculturii în țara noastră”. □ Tot pe prima pagină apare și *Vârsta de glorie*, nesemnat: „Cu fiecare primăvară aniversară, cu fiecare zi de 8 Mai, crește vârsta de glorie a Partidului Comunist Român, adăugând, în cartea de aur a patriei, noi fapte istorice de prestigiu, faptele traducerii în viață a planurilor mărețe ale partidului. Ziua de 8 mai – ziua creării P. C. R. – are, de aceea, pentru comuniștii din România, pentru întregul nostru popor, semnificații istorice deosebit e profunde. Crearea Partidului Comunist Român a înscris, în istoria revoluționară a poporului nostru, un capitol de o importanță hotărâtoare, ridicând pe o nouă treaptă lupta pentru libertate, dreptate și progres social, pentru independența și suveranitatea patriei”. alături apare și textul *Independența*, semnat de Dumitru Almaș: „Se împlinesc, la 9 mai, 22 de ani de la victoria coaliției antihitleriste, în frunte cu U. R. S. S., împotriva fascismului, victorie care a consacrat – în rândurile forțelor eliberatoare – o Românie care pășea pe un nou drum al istoriei sale. (...) Independența României e încă tânără. Statul național unitar român e și mai tânăr. Vitregiile istoriei ne-au ținut despărțiți multă vreme. Dar oricât de grele au fost încercările, poporul român a stat neclintit, apărându-și drepturile cu prețul sângelui, în această casă a sa, de când a apărut în lumina soarelui pe aceste luminoase și rodnice plaiuri pe care azi, în vremea marilor construcții socialiste, liber și mândru, le face și mai rodnice, și mai bogate, și mai luminoase”. ■ Apare partea a treia din ancheta *Cultură și specific regional. O stilistică diferențială?* la care în acest număr răspund: ■ Ion Biberi, *Diferențiere regională – integrare națională și universală* („Specificul național ne apare astfel ca rezultanta caracterelor particulare unor existențe și forme de viață regionale, cuprinse sub raport biologic și psihologic-cultural și trăind în anumite condiții geografice și istorice. Specific național și stil regional se presupun; primul nu e decât o formă generală unificată, a unor valori locale, după cum acestea din urmă alcătuiesc substratul întregului; nu putem disocia arbitrar o realitate care trebuie înțeleasă în varietatea ei constitutivă, originară. (...) Evoluția culturală a umanității ne apare ca o complexă intersecție de sfere spirituale (individuale, regionale, naționale, universale), ca o interacțiune dintre om și lume, dar în consonanță cu valorile specific regionale, naționale și universale. Faptul își află confirmări repetate în diferențierile regionale românești; în acest vast context, spiritul oltean se desprinde cu trăsături apăsate și caracteristice. Expresie a unei continuități psihologice, cultural-folclorice și istorice, ca și prin înrâurire a ambianței fizice, a peisajului, spiritul oltean se definește cu deosebire prin vigoare, elan și echilibru, în armonie. Viața oltenească își împlântă rădăcinile în pământ, în trecut, în adâncime, pentru a se înălța îndrăzneț, spre cer”) și ■ Mihai Ungheanu, *Colaborarea sociologică* („În încercarea de a discuta specificul regional, chestiune la fel de importantă ca și aceea a discutării specificului național, ne izbim de imposibilitatea depășirii unui cadru al

discuției care e acela al aproximațiilor personale, chiar dacă inteligente. Din suma opiniilor, mai bine zis din confruntarea lor prin suprapunere, se pot obține acele coincidențe care să dea garanția adevărurilor de luat în discuție. Contribuția cât mai multor opinii ar fi, deci, un postulat al anchetei. Stadiul descoperirilor intuitive, al premizelor teoretice, va trebui, însă, să fie în mod necesar depășit. Studiul organizat de stilistică, dacă își asumă îndrăzneala pionieratului, trasarea câtorva ipoteze de lucru nu poate înainta fără să opereze pe un material documentar adecvat. (...) Într-o discuție a stilurilor regionale, nu ne putem opri doar la rezultatele lor într-un domeniu sau altul de activitate, literatura să zicem, ci și la elementele care colaborează și pregătesc un stil, la o istorie a lui. În ceea ce privește imensa roire ardeleană, ea n-a trecut neobservată, și studii parțiale s-au întreprins. De ea s-a interesat Nicolae Iorga, și sub impulsul atitudinii marelui savant unii dintre urmași i-au urmat exemplul. Sistematic, totuși, astfel de studii încă nu s-au făcut. (...) Critica literară, interesată doar de rezultatele existenței unui stil, de consecințele estetice ale acestuia, o să le studieze numai pe acestea. Cum se configurează, însă, un stil, care este istoria configurării lui, cum se explică apariția unor factori stilistici noi sau dispariția celor vechi, ce evenimente modifică o structură stilistică veche spre o alta – iată chestiuni care ies din raza cercetătorului literar”). □ În *Comentarii, note, atitudini* citim: *Posibilitățile reportajului* de Ovidiu Ghidirmic, despre volumul *Orașele dragostei* de Lucian Zatti („Reporterul, înzestrat cu simțul extrem al observației și cu o deosebită capacitate de analiză, face tipologie, narează evenimentele, exersează cu dezinvoltură dialogul, încearcă, într-un cuvânt, opera literară din categoria prozei obiective. O bună parte din reportajele lui Lucian Zatti sunt, de fapt, proze scurte, schițe sau nuvele ce surprind aspecte de viață semnificative”); în *Decupaje* apar două reviste: „Amfiteatru” („Pentru luciditatea, claritatea și responsabilitatea cu care sunt expuse unele din problemele cele mai acute ale vieții literare, reproducem mai jos câteva din răspunsurile lui Nicolae Manolescu la întrebările adresate, în cadrul *Simultanului literar*, de revista «Amfiteatru»: (...)”) și „*Contemporanul*” („Dovadă a actualității și justeții acestor opinii [n.b. citatul din Manolescu în decupajul din „Amfiteatru”] este disputa angajată de revistele «Tribuna» și «Contemporanul» pe tema posibilităților moștenirii călănesciene de a tutela momentul critic prezent. A luat naștere o discuție, oțioasă, un prilej de a publica și alinia combatanții pe tema lui «a fi sau a nu fi călănescian», fără a se defini însă cu precizie obiectul disputei, care este *opera lui Călinescu*”). ■ În *Cronica literară de Mihai Ungheanu* apare **Matei Călinescu: Eseuri critice**: „Libertatea de expresie a eseului permite criticului tratarea dezinvoltă, cu mai multe șanse de a face să treacă în rândul scris amprenta propriului mod de a fi. Dacă de multe ori eseul devine ambarcațiunea salvatoare a unei documentații fragile, la Matei Călinescu eseistica e un mod de a se elibera de tentația încărcăturii erudite, obținând tocmai din frânarea ei o elegantă

prezență a sensului erudit prin lejera dozare a informației. Plăcerea vehiculării erudite, alături de alte câteva predilecții, de acum vizibile, ale criticului – denumire pe care credem că o vom putea denunța mai târziu ca restrictivă – ne pot face să vorbim despre prezența unei lipse de acrimonie care face din profesia lui un act hedonic după modelul unor umaniști vechi care știau să împace cărturărismul abuziv cu viața printr-o filozofie stenică ce a lăsat urmași de diverse nuanțe până în apropierea noastră. (...) Expresive sunt eseurile despre scriitorii români. Aici, Matei Călinescu e preocupat de ceea ce se poate numi *stilul major* al literaturii române și de promovarea unui tip intelectual și artist care-l poate realiza și susține. Pledoaria pentru stilul major al literaturii române e mai veche și aparține criticii dintre cele două războaie, care trăia fenomenul pe viu: în acea perioadă literatura făcea primii pași însemnați pentru a se fixa în ceea ce Vianu numea stilul major al literaturii române, prin apariția unor remarcabile creații în poezie și proză, care situau producția literară a aceluia creator la nivelul de exigență literară europeană. Blamata teorie a sincronismului Iovinescian avea în vedere a atingerea aceluiași stil major, prin promovarea unei literaturi de orientare și factură opusă semănătorismului. Atenția lui Matei Călinescu se îndreaptă cu precădere spre reprezentanții marcanți ai stilului major sau spre precursorii lui”.; apare și V. Voiculescu: *Povestiri*: „Nivelul pe care-l atinge proza fantastică românească prin *Povestirile* lui V. Voiculescu este ceea ce ni se pare demn de semnalat în primul rând la apariția cu totul miraculoasă a acestui scriitor renăscut ca pasărea Phoenix din cenușa arderilor lui poetice. Și asta cu atât mai mult cu cât linia de supranatural a povestirilor e în cea mai autentică tradiție autohtonă. Cu puține excepții, povestirile se învârt în jurul unui «nu știu ce», a inexplicabilului care aureolează o întâmplare dându-i dimensiunea inefabilă (acea dimensiune care justifică în ochii auditoriului dintotdeauna existenței unei povestiri). (...) Sensul polemic al acestor povestiri nu este negliabil. Ca orice artist de esență intelectuală, Voiculescu vehiculează conștient idei a căror prezență subtextuală în proza lui nu poate fi întâmplătoare. Selectarea lor a însemnat și un proces de decantare, de determinare a unui mod propriu de a concepe existența”. □ În *Comentarii critice de Al. Piru* citim *Poezia lui Adrian Maniu*: „Poezia lui Adrian Maniu este opera desfășurată de-a lungul unei activități de jumătate de veac de un vrednic făurar de frumuseți. Încununarea ei recentă cu premiul Academiei Republicii Socialiste România este o răsplătă binemeritată, dreaptă”. □ În *Povestea vorbii supliment literar de versuri și proză* citim: poezii semnate de: Eugen Constant (*I mai* (fragment)); Madaline Fortunescu (*Zmeul; Ziua a șasea; Empirism*); Ilarie Hinoveanu (*Șevalet*); Iulian Vesper (*Brâncuși*); Radu Cârnelci (*Numai vibrație*); Sina Dănciulescu (*Dans în oglinzi*); Al. Jebeleanu (*Sonata tăcerii*); Ion Alexandru (*Ulise*); Leonid Dimov (*Vedeniile regelui Pepin*); Gheorghe Popescu (*Primăvară 1967*); Angela Croitoru (*O roză*); Damian Ureche

(*Orașele*); Dumitru Udrea (*Descântec*); Ion Matei (*Zodia minerilor*); din proză citim *Unchiul meu liric*, povestire de Mihai Pelin; în *Reexaminări* apare *Leonid Dimov: versuri* sub semnătura P.V. („Nu conținutul interesează, ci excelența formală a poeziilor. Asta nu înseamnă că poeziile lui Leonid Dimov n-au conținut. Dar un același conținut este proiectat în toate poeziile sale, care devin un rulaș de modalități stăpânite subtil, destinate să ilustreze un unic motiv. Existența e văzută sub speța oniricului și poeziile traduc cu mijloace adecvate acest sentiment voluntar al privitorului. (...) Versurile sunt de un rafinament ieșit din comun, iar volumul își justifică existența prin această conștiință artistică dilatată până la pasivitatea acceptării, nu fără împotriviri, a unei sume de modalități în mânărea cărora ajunge la virtuozități rare. Un permanent plan doi pândeste cititorul, revelându-i-se în străfulgerări seducătoare pentru a se retrage apoi, pentru a ne lăsa din nou față în față cu masca acestui poet somnolent. Indiferent la mediu și aparent și la proveniența tehnicilor artistice de care uzează, până când o nouă trapă ademenitoare spune cu claritate că aparențele se cer depășite spre o zonă mai profundă a acestor versuri. Leonid Dimov e un încifrat. Utilitatea – pentru a nu evita un termen, de altfel, cu atât mai necesar cu cât e favorabil poetului – vine din impulsul la emulație artistică pe care îl poate crea cartea sa”. □ Apare în *Antologie „Ramuri”* un text *Dionisie Eclesiarhul*; o rubrică nouă a revistei („Antologia de față nu are pretenția de a da o mișcare literară după modelul «Junimii», ci își propune un scop mult mai lucrativ: acela de a da prilej scriitorilor să-și expună preferințele prin reproduceri și comentarii ale creației înaintașilor. Preludiul se cade, însă, să revină revistei. Deschidem seria cu un text antologic din *Cronograful românesc scris de Dionisie Eclesiarhul*, operă aproape necunoscută, deși locul ei se află în vecinătatea valorică a lui Neculce,; în continuarea rubricii apare *Capul Hangerului*, „text reprodus după Cronograful Țerei Rumânești scris de Dionisie Eclesiarhul, Râmnicu-Vâlcea, 1934, îngrijit de Ion Lecca, prefață de C. S. Nicolăescu-Ploșor (p. 101-106)”. □ Apare *Supliment Ramuri* dedicat lui *Tudor Arghezi*; pe prima pagină a suplimentului apare: „Asemeni, după Euclid, / Proporției ce-și plimbă mezii, / Rotește versul meu arid, / Străinei scări, a lui Arghezi”. de Ion Barbu, „dedicație pentru Tudor Arghezi, pe un exemplar din «Joc secund»”; textele despre Tudor Arghezi semnează: Dumitru Micu, *Tudor Arghezi. De la „Flori de mucigai” la „Cântare omului”* („Volumele publicate de scriitor, multe la număr, reproduc numai o parte din vasta sa creație lirică, epică, dramatică și publicistică. Menirea de-a cuprinde aproape întreaga operă argheziană și-a asumat-o ediția de «Scrieri» în curs de tipărire. Când cele aproximativ cincizeci de volume preconizate vor fi văzut lumina tiparului, cititorul se va găsi în fața unei opere monumentale, impresionantă prin noutate, vigoare și diversitate. (...) Pătrunderea versurilor și prozei lui Tudor Arghezi în straturi tot mai adânci, mai largi, de cititori, e dovada de necontestat a validității, a

trăinicieii lor. Nu există o mai sigură garanție de perenitate a operei de artă decât prețuirea ei de către cei cărora le e destinată”) și Vasile Netea, *File din albumul unei primăveri* („Alegem, cu gândul la viitoarele încercări ale biografilor lui Arghezi, câteva din notele adunate de-a lungul unui sfert de veac, asupra vieții și ideilor poetului. Ne oprim – deocamdată – la notele din anul 1943, nu numai fiindcă acest an – prin cele două interviuri obținute pentru revista *Vremea* și prin numeroase alte contacte – drumurile noastre spre casa poetului și-au săpat un fâgaș mai adânc, dar mai ales fiindcă anul 1943 reprezintă, pentru înseși viața și atitudinile lui Arghezi, un an de răspântie, de revelații și de cutezanțe – un an într-adevăr istoric”); din opera lui Arghezi, revista spune: „Ce să alegem, pentru a reproduce în coloanele noastre, din scrisul lui Tudor Arghezi? Opera e prea vastă și prea complexă pentru a-ți sugera prin detaliu ansamblul. Să alegem, poate, câteva vorbe... Câteva bijuterii din poemele sale în proză, din tabletele risipite cu generozitate în pagina, înnobilită prin ele, de ziar și revistă, de-a lungul ultimelor decenii. Niște definiții de valoarea perlelor niciodată rupte de ocean, niște bucurii pure, egale cu cunoașterea ultimă și definitivă”. □ Apare știrea *Serile „Ramuri”*: „Cea de a patra ediție a «Serilor Ramuri» (10 aprilie a.c.), consacrată lui Al. Macedonski, a debutat cu o expunere a tovarășului Al. Piru, decanul facultății de filologie din Craiova. (...) În continuarea programului, actori ai Teatrului Național din Craiova (Marina Bașta, Petre Gheorghiu, Geta Luchian, Elena Gurgulescu, Rodica Radu, Ion Pavlescu) au citit din opera lui Al. Macedonski”. □ În *Arhivă Olteniei* apar două texte: George Sorescu, de la Universitatea din Craiova, publică textul *I. G. Bibicescu (1848-1924)* („Contemporan cu Eminescu, Caragiale, Hașdeu, Slavici, I. G. Bibicescu a intuit sensul acelei «chemări» către izvoarele bogate și pure ale spiritului popular. Îndemnul către cântecele și credințele poporului venea, mai ales, de la Vico și Herder, și ecoul acestui îndemn cucerise cu ușurință spiritele pasionate din Apusul și Răsăritul Europei. Un astfel de pasionat a fost și I. G. Bibicescu, cărturar, istoric și economist notoriu al epocii. Colecția sa de «Poezii populare din Transilvania» a fost publicată în 1893, la București, dar multe din cântecele populare ale acestei colecții au apărut, sistematic, în apginile «Telegrafului Român» de la 6. I. 1881 până la 1.I.1892”), iar Emil Manu semnează *Const. D. Ionescu (1895-1950)* („Numele profesorului Const. D. Ionescu a trecut aproape neobservat de reclama editorială și de publicul tirajelor mari. Una din cărțile sale, «Prin Munții Mehedinților» (ed. «Ramuri», Craiova, 1937), a atras însă atenția cititorilor și elogiul literaților vremii. Tudor Vianu îl consideră un stilist original, iar Ion Pillat, Ion Minulescu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu etc. i-au acordat toată prietenia”). □ I. Hajos publică un text despre *Primul român care l-a cunoscut pe Erasmus: Filip More de Ciula*: „Un studiu despre Filip More de Ciula – primul român care l-a cunoscut pe Erasmus din Rotterdam și, înaintea lui N. Olahus, cel mai de seamă umanist

al nostru – oferă cercetătorului prilejul unei investigații în care, dincolo de pitorescul unei epoci, prind relief interesante semnificații de viață spirituală, demne de consemnat pentru valoarea lor documentară dintre cele mai prețioase”. □ În *Atlas liric* vine cu supratitlul *I Mai* și apar poezii în traducerea Cornелиei Cârstea: Gabino Alejandro Carriedo – Spania (*Pământul*); Bernard Dadet – Coasta de Fildeș (*Întindem mâini de frați*); Ato Sopov – R. S. F. Iugoslavia (*Trebuie să fim mai buni*); To Huu – Vietnam (*Înaintăm*).

● [„**Secolul 20**” nr. 4] Revista publică la rubrica *Scriitori români în perspectivă universală* eseu *Blaga și arta ca „revelația deschisă*, de filozoful italian Antonio Banfi. Esau este, la origine, introducerea la versiunea italiană a volumului *Orizont și stil (Orizzonte e stile)*, de Lucian Blaga (1946). □ Numărul este dedicat relației dintre *Literatură și plastică*. Sunt publicate fragmente din *Vocile tăcerii* de André Malraux, *La Elstir* de Marcel Proust, *Auguste Rodin* de R. M. Rilke, *Modigliani* de Anna Ahmatova. Din Marc Chagall se publică un fragment din cartea *Viața mea*. □ La capitolul *Sensuri contemporane ale spațiului* semnează Hans Arp, Henry Moore, Alberto Giacometti, Gaëtan Picon, Paul Klee.

● [„**Steaua**”, nr. 4] La rubrica *Mențiuni și opinii*, este comentată negativ „stângaceea transpunere a nuvelei neterminată” a lui Matei Caragiale. *Sub pecetea tainei*, în care episoadele se montează într-un ansamblu șchiop, în care interpretii, artiști de renume altfel, n-au găsit timp să memoreze textul plin de ecouri ca o scoică de vuietul mării și în călduța după-amiază duminicală, subminați de vreo nostalgie, de vreun gând, fură cu ochiul înspre salvatoarele complicități ale studioului. În care unele scene sunt povestite, altele jucate, dar cine ar putea să spună de ce unele sunt numai povestite pe când altele sunt jucate? În care «femeia de rasă» care e doamna ministru ne apare obosită și evident copleșită de importanța misiunii, iar interpretului principal, Ștefan Ciubotărașu, i s-a dat, pentru scenele jucate, o dublură ce rămâne tot timpul cu spatele înghesuit, într-o jiletcă prea strâmtă, spre camera de luat vederi. Dar pentru că televiziunea a inițiat – se pare – și un concurs pentru redactarea în continuare a nuvelei și pentru că au fost voci care și-au declarat dezacordul cu acest procedeu, s-a găsit și o explicație pentru calitatea precară a transunerii de până acum. Și anume, spun gurile rele, că din dorința de a asigura unitatea globală a versiunii telegenice a nuvelei, studioul a coborât intenționat exigențele sale. În profunđa admirație pentru marele scriitor, dându-și seama că nimeni nu i-ar putea astăzi egala și continua textul, autorii transunerii au coborât dintru început ștacheta, acordând aprioric începutul – până acum excelent în litera tiparului – cu așteptata modestie a continuării. Să spunem drept, am fi apreciat un mod mai puțin subtil de manifestare a admirației pentru autorul *Crailor...*”. □ La aceeași rubrică se anunță: „Nichita Stănescu ne aduce, în numărul 9 al «Gazetei literare»” un ciclu de cinci *Imagini din Franța*, dintre care câteva (*Tinerii*, *Les Beaux*, *La mormântul lui Baudelaire*)

ni se par cu totul remarcabile. Părăsind limbajul spectaculos în sine și speculația gratuită a unora dintre versurile sale anterioare, poetul se lasă în voia unui lirism direct, comunicat cu simplitate nu lipsită de un anume rafinament. Faptul cotidian pare a intra din nou în atenția sa, ca purtător al însemnelor poeziei, autorul pricepându-se să sustragă efemerului și aparentei banalității momentul unic, semnificativ. Poetul nu se ferește să cânte, într-o poezie ca *Tinerii*, după note de discretă șansonetă pariziană, cărora interpretarea sa le conferă însă gravitatea evenimentului esențial (Se sărută, ah se sărută, se sărută/ tinerii pe străzi, în bistrouri, pe parapete./ Se sărută într-una, ca și cum ei înșiși/ n-ar fi decât niște terminații/ ale sărutului/ Se sărută, ah, se sărută, printre mașinile-n goană/ în stații de metrou, în cinematografe./ în autobuze, se sărută cu disperare... cu violență, ca și cum/ la capătul sărutului, la sfârșitul sărutului, după sărut/ n-ar urma decât bătrânețea proscrisă/ și moartea)”.

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 4] Poezia *Ce-nseamnă să fii tânăr* de Nina Cassian: „Să fii tânăr – înseamnă să crești/ Neâncetat spre mai mult și mai bine./ Ne-ncetat să pornească din tine/ Către lume deschise ferești./ Să fii tânăr – înseamnă să tinzi/ Către zarea cea fără de pată/ Și să nu schilodești vreodată/ Adevărul în strâmbe oglinzi./ Să fii tânăr – înseamnă să simți/ Unde-s marile, dreptele căi/ Și să intri în lupte fierbinți/ Împreună cu semenii tăi./ Să fii tânăr – înseamnă să-ți placă/ Luna mai, firul ierbii cel nou/ Și, în stânca de munte, posacă./ Să stârnești omenescul ecou./ Să fii tânăr – înseamnă să suferi./ Pentru tot ce mai sângerează încă/ Și să salți viitorul pe umeri/ Cu putere și patimă-adâncă./ Să fii tânăr – înseamnă să scaperi/ Ca văpaia nestinsă în vânt./ Steagul roșu să-l pui și să-l aperi/ Pe reduta acestui pământ!”.

• [„**Teatrul**”, nr. 4] Se deschide cu *Seringa*, piesă în trei acte de Tudor Arghezi cu un cuvânt introductiv al autorului, datat 10 martie 1967: „Pentru evitarea confuziilor atât involuntare cât mai ales voluntare, trebuie spus de la început că prezentul manuscris aparține unei epoci anterioare și că a fost întocmit în anul 1943, după o îndelungată experiență personală. În vremea lui, încă nu se desființaseră așa-numitele cabinete particulare. Corectitudinea profesională nu avea prea multe prilejuri să se confrunte cu impresionanta conștiință. Abuzul caracteristic pretutindeni, al epocii, preocupată aproape exclusiv de înavuțire cu orice preț nu era strein nici de medicină. S-au petrecut și tolerat uneori excese condamnabile, de necrezut, iresponsabilitatea medicală, dozată după temperamente vicioase, lăsând liber și necercetat domeniul sănătății hermetic închis. Una din cele mai frumoase arte, altoite pe toate științele experimentale, a dat nu prea rare ori exemplare, prin eufemism, rușinoase pentru prestigiul admirabilei vocații dintre miracol și viață. Medicul e confidentul bolnavului. Intuițiile și spiritul de sinteză atunci când fac parte din fericitele lui înzestrări de psihologie, însemnează adevăratul grai atotvindecător, existent și el în lumea medicală a elenului Hyppocrat. O confuzie regretabilă și-a făcut loc între ipotezele stârnite la reprezentarea repetată a

piesei pe scena Teatrului Național în anul 1947. Pe cât a plăcut publicului care știe și el ceva, tot pe-atât a indispus laolaltă medicina corectă în opusul ei. O neașteptată solidarizare contradictorie a vechii zicale **invidia mediocrum** a mers până la provocarea unui scandal, așa zice clinic, la una din reprezentații și culpabilitatea a cerut insistent retragerea piesei de pe afiș, ceea ce s-a obținut, dată fiind superstiția nu întotdeauna verificată că medicul e o individualitate infailibilă și fără greș. Minoritatea profesioniștilor și de valoare cât și o înrudire de categorie, făcuseră eroarea să se confunde cu o elită a teighelei. În calitate de vechi colaborator de la primele numere ale revistei «Teatrul», devenit apoi cititor, țin să felicit ținuta revistei și preocuparea ei continuă de a pune în evidență dramaturgia actuală cât și readucerea la lumina rampei și a inteligenței, a dramaturgiei trecute, necunoscută”. □ În acest număr sunt discutate piesele: *Spre Cehov „Un Hamlet de provincie” – Teatrul de comedie de Ana Maria Narti*; „*Acest animal ciudat*” (*Teatrul „C. I. Nottara”*) de V. Mândra; *Câtă luciditate atâta dramă („Domnii Glembay” de Miroslav Krleža la Teatrul Național „I.L. Caragiale”)* de C. Paraschivescu; *Perspectiva Shaw („Candida” la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” și „Cocioabele Londrei” la Teatrul din Ploiești)* de Mira Iosif. □ În rubrica „Cronica textului dramatic” apar două texte:... *Și piesa într-un act* de George Gană și *Locul valorilor folclorice în dramaturgia națională* de A. Marinescu – Nour. În textul său, George Gană discută situația „genului scurt” al dramei, care „e într-o situație ciudată, aproape paradoxală: cultivat de mai mulți ani cu intensitate, stimulat de un concurs anual și de neobișnuite posibilități de reprezentare și de editare (o colecție specială și miile de scene ale amatorilor), el n-a reușit totuși să se impună ca realitate artistică. E curios, dar articolele, sintezele ocazionale, discuțiile asupra literaturii dramatice au ignorat mereu piesa într-un act. Nimeni nu-și poate imagina dezvoltarea prozei noastre narative din ultimii 20 de ani fără contribuția nuvelei și a schiței, și un scriitor nu trebuie să semneze neapărat un roman pentru a intra în atenția criticii. Un regim critic normal în restul literaturii trebuie de-abia câștigat când e vorba de teatru. S-ar părea că discriminarea se întemeiază pe calitatea precară a pieselor scurte. Nu e un argument. (...) Funcția activă a criticii dramatice nu se poate așadar exercita fără urmărirea procesului literar în întregul lui, în componentele căruia piesa într-un act figurează cu îndreptățire principal egală”. În continuarea textului sunt discutate următoarele piese într-un act: *Iancu la Hălmașiu* de Paul Everac, *Capul Brâncovenilor* de Mihai Georgescu, *A doua moarte* de Valentin Munteanu, *Inamicii* de Dumitru Solomon, *Lămâie și Portocală* de Ștefan Haralamb, *Necunoscuta* de Constanța Marin, *Unde-s marile iubiri?* de Silvia Andreescu și Teodor Mănescu. □ În *Locul valorilor folclorice în dramaturgia națională*, A. Marinescu – Nour atrage atenția asupra „Spiritusului folcloric în teatrul românesc modern, manifestat până astăzi destul de sporadic, de intermitent, dă semne vădite că reintră în raza de preocupări a scriitorilor și artiștilor

scenei”. Textul se ocupă de evoluția aparițiilor folclorice în piese de teatru, de la începuturi până în prezent, concluzionând: „Suntem în dramaturgie, și în genere în artele teatrului, încă departe de culmile atinse în celelalte arte de Enescu, Brâncuși, Țuculescu, culmi ce ilustrează concludent modul strălucit în care elementul popular poate fi transfigurat în contact cu inspirația cultă. Teatrul își caută încă omul și opera care să realizeze asemenea transfigurare. Cercetarea și folosirea de către teatrul cult a spiritului folcloric, în ceea ce are el mai autentic, mai reprezentativ, este o cale ce nu poate întârzia să ducă la nașterea acestei opere dramatice de prestigiu”. □ Dumitru Solomon semnează *Simple note*: „Totuși există o dramaturgie originală, deși se pare că unele teatre încearcă să ne convingă de contrariu... E adevărat însă, că o parte din această dramaturgie se prezintă în fața publicului nu prin mijlocirea scenei – cum era firesc – ci pe alte căi: tipar, radio, televiziune, lectură în cenacluri sau lectură în cercuri intime. Dar aceasta anomalie «funcțională» va dispărea, desigur, în curând, deoarece teatrele vor consuma literatura ce le este destinată, evident literatura dramatică valoroasă... pur și simplu pentru că așa e normal”. În continuare sunt prezentate două piese: *Ripa albastră* de Leonida Teodorescu și *Israfil* de Abelardo Castillo.

● [„Tomis” nr. 10/ 4] Prima pagină publică versuri semnate de Nicolae Motoc (*Primăvara continuă*) și de Dumitru Mureșan (*Într-un cântec*). □ Șerban Cioculescu este autorul articolului *Camil Petrescu* în care elogiază personalitatea complexă a celui care a fost „unul dintre cei mai personali și multilaterali scriitori români între cele două războaie. (...) Publicist, eseist, romancier, dramaturg, poet, cronicar teatral, sportiv și militar, animator de periodice, director-general al Teatrului Național din București, *Camil* – cum îi spuneau prietenii – era în veșnic neastâmpăr și în război permanent cu majoritatea presei literare și artistice”. Pe două coloane ample, autorul reușește să prezinte rolul și impactul pe care Camil Petrescu l-a avut în epoca în care a trăit, dar și ulterior, prin toate contribuțiile sale culturale. □ Rubrica *Recenzii* cuprinde, sub semnătura lui Constantin Novac, prezentarea volumului de povestiri al lui Vasile Spoială, *Ploaia de atunci*: „Proaspătul debutant în colecția *Luceafărul* își încheagă volumul de povestiri sub semnul investigației unui mediu mai puțin cutreierat din motive artistice; este vorba de *provincie*, nu neapărat în accepția unei zone urbane dependente spiritual și relativ depărtate de *centru*, ci mai degrabă concepute ca o *stare de spirit* într-un sens încetățenit la noi de literatura lui M. Sadoveanu sau Cezar Petrescu”. Analiza provinciei îi permite autorului să se „oprească asupra unor medii închise, în care viața personajelor pulsează anemic, stereotip, traversată fiind de refulări și acelea rutinate de flirturi cvasi-mondene, (...) de chefuri cu mititei sau de drame stupide, petrecute fără solicitarea condescendenței”. Cu acest volum, Vasile Spoială încearcă să facă „literatură de atmosferă, îndrumându-l, prin refuz, spre proza de analiză sub auspiciile căreia își face un promițător debut”.

□ Cea de-a doua recenzie este semnată de Enache Puiu și privește monografia *N.D. Cocea* a lui Virgiliu Ene. Demersul autorului este unul complex căci reușește, printr-o investigație amănunțită, să surprindă imaginea completă a scriitorului: „nuvelist, romancier, publicist, precum și paginile mai puțin cunoscute, dintre care unele rămase în manuscris, în arhiva familiei scriitorului”. Recenzentul remarcă interesul autorului „pentru discuția de conținut” care este „relevantă în ceea ce privește capacitatea lui V. Ene de a analiza direcțiile de dezvoltare a prozei lui N. D. Cocea, influențele primite, sensurile unor situații și fapte din scrieri, profilul ideologic al personajelor, poziția scriitorului față de ele”. Cu ochi critic, recenzentul notează că „referința critică densă, analitică, face uneori loc fragmentului descriptiv inutilizabil și că trăsături precum virulența atacului, incandescența stilistică, patosul, lapidari-tatea frazei nu sunt demonstrate în specificitatea lor la N. D. Cocea”. Fără a-i diminua deloc din valoarea demersului său, recenzentul propune ca soluție posibilă „adoptarea mai fermă a modalității de prezentare concomitentă a vieții și operei scriitorului studiat” care „l-ar fi ferit pe autor de unele inadvertențe metodologice, evidente în unele reveniri și abateri de la criteriul cronologic călăuzitor”. □ A.P. semnează recenzia la volumul de versuri *Soare scufundat*, al lui Ion Sofia Manolescu, un poet „care își găsește mai ușor cititorii decât exegeții (...) datorită poeziei sale calme și muzicale, mai mult agreabilă decât dificilă, în primul rând desfătătoare și apoi interesantă”. Analizând tematica poeziilor sale, recenzentul remarcă gustul poetului pentru „pastelul senin cu multe nume de flori și cu gingășii lirice” care „recurge la candoare la puterea de a simboliza a culorilor și își pune nădejdi temeinice în căderea rimei: «Mi-e somnoroasă glezna de-atâta așteptare. / De teama amintirii fereastra mi-o alung. / Doar clopotul albastru al cerului de ape / mi-l regăsesc în suflet ca un ecou prelung. (*Remember*)»”. □ Ultima este semnată de Vasile Petre Fati, care scrie despre Leonid Dimov și recentul său volum intitulat *Versuri*. Lirica acestui poet „sugerează însușirea explorărilor suprarealiste, într-o factură mai puțin întâlnită, vizionară. Metafora senzuală, imagistica abundentă, discontinuitățile (...) sunt pentru Leonid Dimov elementele inițiale de la care pornește abia”. Nota de specificitate este conferită de „integritatea unei atmosfere, adesea halucinantă, permanența unor simboluri mirifice, bine întreținute și chiar o simplitate deosebită. Mai mult, o limbă ispititoare și o tehnică a versurilor ireproșabilă: «E tot toamnă, tot amurguri / Triste în ținut ligur / Tot mai cucerește burguri / Regele Pepin cel scurt. (*Tapiserie*). Și lasă tot grămadă la intrare / Sub lampa răsucită în cârlig / Deschide, să-ți închine fiecare / În lustru galben, cânila cu frig (*Fugă*)»”. □ Alexandru Protopopescu, ține cronică literară la *Rocada*, de Virgil Teodorescu. Criticul remarcă „strădania poetului de a concilia între hazardul imagistic al suprarealismului, sub auspiciile căruia a început a scrie, și necesitățile de logică și comunicabilitate pe care circumstanțele contemporaneității le impun”. Tendințele contradictorii sesizate de

către cronicar sunt cele care „conferă poeziei lui Virgil Teodorescu o energie lirică, care-l individualizează pe poet și dă trăinicie creației. Este un energism provenit tocmai din corcirea modalităților avangardiste cu cele tradiționale, din ciocnirea acestor numeroase forțe divergente, care pun în mișcare imaginația și înviorază metafora”. După o analiză amplă a demersului poetic, cronicarul încheie subliniind că statutul lui Virgil Teodorescu este unul de „poet contradictoriu, (...) un poet care trece brusc de la stări de imponderabilitate și oniric, la pamfletul dur (*Punți albastre, Poemul întâlnirilor*), de la lirismul rece, aproape absent, la efuziuni calme, de la formule de versificație rebele, la artificii încorsetat, (...) de la dicteul fără finalitate, la cugetarea cea mai gravă”. Tocmai acest antagonism poetic, identificat de către cronicar, este cel din care „izvorăște o mare energie artistică, dar de pe urma căruia nu se încheagă îndeajuns imaginea poetului. Timpul este dator s-o facă”. □ O pagină de versuri cuprinde creații de Ion Sofia Manolescu („Anotimp fugar”), Florența Albu („Improvizatie de bun rămas”), Nicolae Fătu, Octavian Georgescu, George Iarin și George Sălceanu. □ Cu prilejul împlinirii a 32 de ani de la moartea lui Panait Istrati, și ca un omagiu adus acestuia, revista „Tomis” publică în pagina zece, sub titlul *Panait Istrati către Georg Brandès – Scrisori inedite*, câteva scrisori din perioada 1925-1926, care reconstituie corespondența scriitorului cu criticul danez. Scrisorile au fost puse la dispoziția revistei prin bunăvoința doamnei Margareta Istrati, văduva scriitorului, iar traducerea și notele aparțin lui Alexandru Talex. □ Pagina zece publică „În alb și negru” de George Mihăescu. □ De la semnatarul articolului „Destinul lui Panait Istrati”, Al. Oprea aflăm că Menton era locul în care Panait Istrati își petrecea majoritatea vacanțelor căci aici putea să mediteze și să scrie. Fiind atât de atașat de acest loc, Menton a devenit locul de organizarea a unui simpozion dedicat memoriei acestuia. Din nota introductivă aflăm că simpozionul s-a bucurat de participarea a numeroși oameni de cultură, admiratori ai operei marelui scriitor, între care și Silfrido Blasco Ibanez, fiul lui Vincente Blasco Ibanez, scriitor și bun prieten al lui Panait Istrati. Din partea organizatorilor, sunt menționați Alexandru Andrițoiu, Nichita Stănescu și Al. Oprea, cel care semnează și fragmentele din conferința ținută în plen și care sunt publicate în paginile revistei. □ Criticul literar al revistei, Alexandru Protopopescu, beneficiază de o pagină personală de versuri intitulate *Tristia, De la-ntuneric la lumină, Copilul din Iliada, Târziu* □ Fragmentul din romanul *Zorba grecul* de Nikos Kazantzakis, bun prieten cu Panait Istrati, se intitulează *Alexis Zorba*. Așa cum reiese din nota introductivă, fragmentele reproduse în revistă schițează portretul moral al lui Panait Istrati, făcut de însuși Kazantzakis. □ În *Magdalena și cei 22 de prozatori* din rubrica *Trident*, Neptun laudă demersul celor de la „Gazeta literară” care „îndrumă aproape număr de număr activitatea tinerilor poeți și prozatori, contribuind la justa orientare a fenomenului literar din țara noastră”. Titlul articolului este cu tâlc

căci Neptun se referă la articolul „Tehnică și artificiu în proză”, semnat de Magdalena Popescu care „(...) amendează aproape toate procedeele narațiunii (persistența mijloacelor tradiționale, exersarea unui stil, ritualul folcloric, modernismul și falsul modernism, discontinuitatea epică, narațiunea retrospectivă, metafora lirică, ermetizarea gesturilor), lăsând într-o completă uluială 22 (!) – nu mai puțin – de prozatori care nu vor mai ști cu cine să-și schimbe uneltele. Ar fi fost mult mai folositor ca Magdalena Popescu să-și aleagă un număr mai mic de autori, încât cercetarea, pornind de la analiza lucrărilor și nu de la enumerarea lor, (...) să slujească la ilustrarea unor presimțiri critice mai mult sau mai puțin reale”. □ În nota *O contribuție utilă*, este salutată apariția studiului lui Mihai Drăgan, *Maioreșcu și literatura națională*: „Întemeiat pe o profundă analiză a operei, criticul dezbate cu spirit de discernământ problema raporturilor lui Maioreșcu cu cultura și ideologia generației patruzecioste, vizând determinarea onestă a locului pe care acesta îl ocupă în cultura națională”. □ Sub titlul *Braconajul în estetică*, este semnalată apariția articolului *Estetică și judecată critică* de Adrian Marino despre care Neptun observă „procedul citatelor puse cap la cap, pentru a suplini neantul opiniilor personale”, dar care „neînțelese, se pare, prea bine, de autorul articolului, se combat între ele, reflectând haosul vederilor lui A.M. Aceasta, probabil și din pricina prea multor scopuri absconse pe care A.M. le urmărește deodată, și care n-au nimic de-a face cu estetica, nici – mai ales – cu judecata critică”.

• **[„Viața militară”, nr. 4]** Întregul număr este consacrat Războiului de independență din 1877. Publică versuri: Al. Andrițoiu (*Sens*), Teodor Balș (*9 Mai 1945*), Ștefan Augustin Doinaș (*Ostașul nemuritor*: „Un singur foc e veșnic pe pământ/ o inimă e veșnică sub stele: / a mea, când străjuiesc, cu jurământ, / văpaia limpede a țării mele. //Din carne, sânge, oase plămădit, / sunt totuși numai umbră: umbra sfântă / a celor ce prin veacuri s-au jertfit/ pentru ogoru-acesta care cântă. // Un os de voievod e pieptul meu. / Dar numai astăzi stăpânesc pământul/ ce m-a sorbit și m-a născut mereu, /sporindu-mi plin de dragoste avântul.// Plăieș sau dorobanț, călări, pe jos, / în rând cu alții, singur pe colină, / asemenea stejarului vânjos, / orbit de ploi, în viscol de lumină, / am fost mereu prezent, neclătinat, / foc înviat din propria-i cenușă, / de straja la hotarul luminat, / de pază lângă fiecare ușă. // Posada, Podu 'Nalt, Călugăreni, / Plevna și Mărășești – o, ce suită / de leagăne! Din trupuri de oșteni, / ca pe o scară dureros suită, / eu m-am 'nălțat mereu mai triumfal,/ mereu mai liber și mereu mai tare, / cu respirația lui Decebal / umplându-mi pieptul, fără încetare.// Săgeți și gloanțe m-au străpuns prin trunchi; / m-au vindecat surâsuri de fecioare. / Din cei care-au căzut cândva-n genunchi, eu m-am sculat, mai falnic, în picioare.// Prin mine trec zăpezi. Dar n-a trecut / nici un dușman prin umbra mea: o pară / împrejmuite hotarul, ca un scut. // De mădulare sfinte de eroi / mă scutur, tot mai pur, prin generații, / ca bradul ce se scutură de foi / și tot mai verde șuieră în spații. // O, am murit de mii de ori. Și

știu / c-am să mai mor. Dar sângele din glie / mă face-ntr-o clipită și mai viu / și mă aruncă iar în bătălie. // Cât timp mai e un foc pe-acest pământ, / și inima în pieptul meu va bate, / stau strajă patriei, cu jurământ, /și-l împlinesc pentru eternitate”); Grigore Hagiu (*Reînțoarcerea eroilor de la Plevna*: „Nălucindu-se-nspumată, Dunărea-i primea la vaduri, / eliberatori de țară, mari dezrobitori de neam, / în pământ creșteau pământuri purtătoare de răsaduri / și vuiiau în depărtare frunzele fășnind pe ram”. Reportajele aparțin lui Adrian Mierlușcă (*Flacăra tradiției*), Ion Grecea (*Liceenii*), Eugen Boc (*Autodefinire prin creație*). Proza este prezentă prin Nicolae Tăutu (*Căderea Plevnei*), Rusalin Mureșanu (*Trei portrete: Tinerete, Om și tanc, Strănepotul plăieșilor*), Gheorghe (George Florin) Cozma (*Zile de stagi*), Lucian Dumitrescu (*Pâine și sare*). Un cursiv închinat celei de-a 45-a aniversare a UTC este semnat de Mihai Negulescu cu titlul *Onoarea unei tinere generații*. □ La Recenzii, Aurel Martin comentează romanul *Alexandra și infernul* al lui Laurențiu Fulga iar Constantin Cubleşan volumul *Ceasul lucid al amiezii* al prozatorului Nicolae Mărgeanu. □ Poșta redacției este realizată de Mircea Radina. □ Geo Șerban publică studiul *Al. I Odobescu – Pledoarie pentru actul independenței*.

• [„**Viața Românească**”, nr. 4] În acest număr, revista publică *Fata Morgana*, nuvelă de Mihail Florescu; *Invidia (II)* fragment de roman de Corneliu Omescu, continuare din numărul trecut; *Piua lui Istrate Nan*, proza lui Dominic Stanca. □ Din lirică: Miron Radu Paraschivescu, ciclul din volumul în manuscris *Tristele*, Virgil Gheorghiu, ciclul din volumul *Curent continuu* „ce va apare curând în Editura Tineretului”, Nicolae Tăutu Andrei Voznesenski, în românește de Igor Block. □ Revista comemorează *10 ani de la moartea lui Camil Petrescu* cu următoarele texte: Ovidiu Constantinescu, *Camil Petrescu, așa cum l-am cunoscut*. □ Al. Piru, *Camil Petrescu, teoretician literar*: „Emancipând tehnica romanului, a poeziei și a teatrului de poncifele tradiției, Camil Petrescu este în gândirea românească estetică dintre cele două războaie mondiale un reprezentant de frunte, mereu actual, consultabil în orice moment”. □ Al. Paleologu, *Pe marginea romanelor lui Camil Petrescu*: „Concepția lui Camil Petrescu despre literatură ca funcție de cunoaștere se rezuma în formula: «câtă luciditate atâta conștiință, câtă conștiință atâta pasiune și deci atâta dramă». Asocierea lucidității cu pasiunea e de cel mai curat spirit stendhalian”. □ V. Mândra, *Însemnări despre dramele lui Camil Petrescu*: „Evident, tendința întregii opere a lui Camil Petrescu (cu excepția lucrărilor care aparțin ultimului deceniu din viața sa), este de a se ridica la substanțialitate prin depășirea istoriei și în pofida «psihologismului empiric». Stăruind însă, printre fenomene, pentru demonstrarea publică a unor convingeri, scriitorul s-a izbit mereu de un sistem de valori execrabil care aparținea burgheziei și alcătuirilor social-economice ale acesteia. (...) Este adevărta că atât în romane cât și în piesele de teatru, Camil Petrescu a dat uneori documentului social un relief atât de vibrant încât speculația de idei

însuși s-a colorat temporal și a cuprins referiri la problematica cetățenească, Dilatarea abuzivă a unor asemenea accente și secvențe pentru a justifica o explicare socioligistă a întregii sale activități, de literat, devine, însă, arbitrară”. ■ La secțiunea *Scriitori și curente*, I. Negoitescu publică a doua parte a textului *Glose eminesciene (II)*. ■ În cronica literară a acestui număr apar mai multe comentarii. De volumul *Schița azi*, de Paul Georgescu, se ocupă Radu Cosașu, sub titlul *Omul după 33 de ani scapă*: „Se constată, la Cosașu, o mai mare încredere în analiza psihologică, dar, în general, el rămâne un compotamentist, preocupat de gesturi, fapte, mimică, dialog. Calitățile sale de observator realist se păstrează în acest bun volum, sporite cu mijloacele sugestiei și simbolului, integrate în formula, totuși, proprie prozatorului”. □ Urmează Vasile Rebreanu – *De chemat bărbatul pe stele* („După câte înțeleg, ideea profundă a lui Vasile Rebreanu e că realul e mai plin de sugestii, mai bogat în semnificații decât pare la prima vedere. Parțial, scriitorul a reușit; numai, trebuie avertizat că formula artistică e dintre cele mai dificile fiindcă în ea fuzionează realul și miticul, cele două coordonate majore; e suficient ca una să dispară, ca literatura respectivă să apară fie incoerentă și aberantă, fie lipsită de măreție, meschină. E drept și că recompensa reușitei depline e splendidă. Din lectura volumului n-am impresia că Vasile Rebreanu ar trebui să renunțe la extrem de dificila modalitate aleasă; dimpotrivă. Dar repet: nu criticii, ci autorul singur poate hotărî calea sa artistică”). □ Tot aici, apar comentarii analitice la Sorin Titel, *Reîntoarcerea posibilă*: „Nuvela lui Sorin Titel reține atenția atât prin gravitatea țării problemelor, tensiunea existenței eroului, atmosfera ce se degajă din întreaga lucrare, cât și prin sensibilitatea analizei, finețea observației ce denotă, toate, un talent în plină dezvoltare”. □ Despre Dumitru Țepeneag și cartea sa, *Exerciții*, se afirmă: „Cititorul neavertizat poate să fie, deschizând volumul de început al lui Dumitru Țepeneag, oarecum surprins: schițele se desfășoară într-o lume reală și ireală, cunoscută și necunoscută. (...) Cu alte cuvinte, Țepeneag vrea să transforme realul, cotidianul, în feerie, să readucă fantezia în cotidian, îmbogățindu-ne sensibilitatea, capacitatea de apercepție, cam tocită de întrebuintare. Cei ce-l critică pe Țepeneag trebuie să-l recitească mai întâi pe Creangă, care a redescoperit, în literatura noastră, viziunea specifică a copilăriei”. □ În continuare, Ov. S. Crohmălniceanu semnează cronica la Ștefan Aug. Doinaș, *Omul cu compasul*: „Versurile noi și mai vechi, strânse în prezentul volum dau măsura acestui talent cu totul neobișnuit chiar spiritelor nedispuse înainte să remarce spațiul poetic foarte pur în care el se mișcă. Impresia imediată e a rigorii interioare și a formelor îndelung cizelate. Poemele par dăltuite din blocuri de marmură și oferă suprafețe șlefuite perfect care nu lasă la început ochiului să distingă în matitatea lor albă decât păienjenishul misterios al vinelor materiei. De aici tentația firească de a vedea în arta lui Doinaș o aspirație către un ideal neoclasic. Surpriza este însă de a descoperi, străpungând rezistența formelor

închise și pătrunzând în intimitatea acestui univers poetic, mari zone de umbră și incendii orbitoare”. □ Același critic, Ov. S. Crohmălniceanu semnează și cronică literară la Ion Gheorghe, *Noapți cu lună pe Oceanul Atlantic*: „Întâmpinată nu cu puține rezistențe, lirica lui Ion Gheorghe se vădește a fi una din cele mai substanțiale contribuții ale tinerei poezii românești de astăzi. Este îmbucurător cum cântărețul «Noapților cu lună pe Oceanul Atlantic» și-a croit drum în conștiința publică fără concesii, afirmându-și îndărătnic crezul său artistic, chiar dacă el părea multora încă nebulos, convins că are ceva «esențial» și grav de spus, necomunicabil altfel și demonstrându-și până la urmă justetea convingerilor. Poetul n-a încetat însă în tot acest timp să se întoarcă asupra sa, să-și sondeze posibilitățile, să lupte cu sine spre a da talentului cu care e înzestrat o expresivitate superioară. Rezultatul e în ultimul volum o adâncire fericită a lirismului. Vâna poeziei țâșnește acum mai liberă și mai fluidă. (...) Poet cu resurse surprinzătoare – în inflația lirică actuală – Ion Gheorghe are efectiv ceva de spus și de aceea glasul lui se distinge dintr-o mie altele și nu se uită”. □ La *Actualitatea literară* apare Mihai Beniuc cu textul *Limbajul poetic*, o comunicare susținută în cadrul Secției de literatură și artă a Academiei Republicii Socialiste România, în ianuarie 1967: „Într-un fel, cuvintele noastre poetizate nu mai redau proprietățile exacte ale realității, oricât ar fi de mare gradul de *mimesis*, ci raportul subiectiv dintre poet și realitate în azul unui eveniment unic. Experimentul nu se poate repeta în eprubetă, substanța suvântului suferind o alterare cel puțin afectivă și inevitabil în oarecare grad și semantică, după *unicitatea* momentului și *firea* poetului în cauză. Dacă oamenii totuși nu înțeleg, e pentru că poezii nu-s decât oameni. Iar oameni comunică între ei, ca de obicei, înțelegându-se aproximativ”. □ La rubrica *Scriitori străini contemporani* Alexandru Sever publică *Un catolic neliniștit: Graham Green*, un „fragment dintr-un studiu ale cărui capitole necesare sunt *Romanul sfântului și Divertismentele unui om serios*”. □ În acest număr apar următoarele cronici de întâmpinare: *Alexandra Târziu: Strada lui Petrică*, Editura Tineretului, semnată M.L. „Cartea ei voioasă este, de fapt, meditația, luminată de un surâs, a unei femei tinere care se gândește la singurătate și la omenie”; *Horia Aramă: Moartea păsării-săgeată*, Editura tineretului, 1967, semnată M. Florea: „Lipsesc din această carte gravitatea scortșoasă și poetizările duioase ale povestirilor științifico-fantastice comerciale. Autorul nu se bâlbâie de emoție imaginându-și lumea de mâine și nu prezintă amănunțit cu platitudini vioaie, «modurile de folosință» ale mașinilor viitorului. El expune cazuri și caută rezolvări. (...) Cu mai multă consecvență în cultivarea stilului eseistic care i se potrivește, autorul ar fi putut evita paginile albe”. ■ În cadrul secțiunii *Cartea străină* L. Daniel publică *Daniel Boulanger: Le Chemin des Caracoles*, volumul apărut la Ed. Robert Laffont, Paris, 1966. ■ *Revista revistelor* prezintă, din țară, revista „Contemporanul”, nr. 1060/1967, semnat G. P., iar „de peste hotare”, I. P. prezintă „Voprosi literaturi”, nr. 1/1967, iar E. P. G. „Esprit”, nr. 1/1967, unde, în mare parte, se

ocupă de *Mai are literatura sens?*, un text semnat de Charles Blanchet apărut în revista numită. ■ În *Miscellanea*, printre altele, putem citi: *Blaga și Pillat în unugrește*, textul semnat de Veronica Porumbacu, despre două volume a unei antologii apărute la editura Europa din Budapesta, alcătuite și prefațate de prof. Samuel Domokos, și știrea „*Chaiers du Sud*” și-a încetat apariția semnată de D.B.

MAI

1 mai

● [„**Scânteia**”] Marin Preda este prezent în numărul festiv, de 1 mai, al „Scânteii” cu fragmentul *Tatăl și fiul* din *Moromeții II*, în care, se arată, „scriitorul reia istoria familiei țărănești pe care o duce până în zilele noastre. Întâlnirea dintre tată și fiu – ni se spune într-un preambul – este semnificativă pentru destinul celui din urmă”. □ Versuri primăvăratice, ca de 1 Mai, publică Nina Cassian cu titlul *Visez o floare*: „Visez această floare ca pe-o rimă/ la un poem în relief, imens;/ și-n clipele când totul prinde sens,/ o văd, în zbor planat, cum se imprimă/ pe cerul nostru, floarea unanimă”. Floral este și Grigore Hagiu în poezia *De pe pământ românesc*: „Te-ncarcă, primăvară, de floare și de roadă,/grăbindu-ți lunecarea din crugul tău ceresc, / i-e dat privirii noastre sporită să te vadă/ de pe pământul țării de vatră, românesc”.

● [„**Glasul patriei**”, nr. 13] Apare *Cântec pentru 1 Mai*, versuri: Maria Rateș, Muzica: Ciprian Porumbescu. □ Violeta Zamfirescu publică *De la „Miorița” la „Meșterul Manole”*: „În ultimele două decenii, un loc tot mai de cinste are cuvântul românesc în rândul popoarelor lumii. Ridicându-se la înălțimea realităților istorice și tot mai mult deasupra condițiilor de altădată ale existenței, poporul român arată că omul zilelor noastre izbândește în toate năzuințele lui creatoare. Forța aceasta a luat întruchipări artistice revelatoare, care sunt mărturii de seamă ale conștiinței noastre naționale, mereu înnoite în cugetare, ale infinitei aspirații românești spre armonie și perenitate”. □ Nichifor Crainic publică *Parcul Herăstrău*. □ Apare un fragment din poezia *Balul pomilor* de Dimitrie Anghel. □ Ion Bănuță semnează *Apariții de cărți valoroase*: „Editura pentru literatură, împreună cu întregul sistem de edituri al țării noastre, a izbutit, în ultimele două decenii să-și constituie un fond editorial încheșat și omogen, în care își găsesc locul toate valorile notabile din însumarea cărora s-a constituit de-a lungul anilor cultura literară pe aceste meleaguri românești. În toate privințele, acest fond editorial susține comparația cu oricare din fondurile de cărți ale marilor edituri străine”.

4 mai

● [„**Albina**”, nr. 1010] Componenta culturală a numărului este consacrată, consistent, *Independenței Principatelor române*, cucerite cu arma în mână. În

domeniul literar, „Albina” cultivă cu în mod predilect versul entuziast patriotic ori cătrănit răz bunător, servit în cazul de față de Mihai Beniuc și M.R. Paraschivescu. Primul se produce cu poezia *Crești primăvară ...* („Dă cuiburi, cântece pe ramuri,/ În inimi bucurii să dai,/ Lumini în ochi, lumini pe flamuri,/ S-apără-n pragul lunii mai/ Surâzătoare-ntreaga țară, – / Crești ca din basme, primăvară !”), cel de-al doilea cu *Viitor*: „Zac scufundați prin timpuri, călăi, tâlhari, corăbii,/ Sub viscole de gheață ori lăncede liane, / Dar zi de zi sculară tăcute, calme săbii,/ Armatele țepoase de spice, printre vrăbii,/ Când oameni aplecați pe-ntinse bărăgane/ Tribut plăteau, de sânge, pâinii cotidiene./ Și a crescut cu vara din ochii lor senini,/ Ploconitorul vis al grânelor bălane,/ Foșnindu-și mătăsoase mustăți de mandarina/ Din care-au curs șiroaie sub mari treierătoare,/ Grăunțele, ca râuri de ploaie și sudoare”.

● [„Gazeta literară” nr. 18] Șerban Cioculescu semnează articolul *Independența și poezia noastră*, insistând asupra importanței poeziei patriotice în formarea conștiinței naționale: „Mult discutată în esența și justificarea ei, poezia patriotică are o indiscutabilă valoare educativă. Ivită în primii ani ai veacului nostru, prea tânără așadar ca să ia arma în mână pentru întregirea hotarelor, în timpul primului război mondial, generația mea a resimțit puternic ecoul liricei Independenței. Poezia de la 1877 ne-a înarmat sufletele pentru marea încercare din 1916-1918, încununată cu deplin succes, după grele pierderi și suferințe. Și astăzi îmi răsună în suflet versurile cele mai inspirate din *Peneș Curcanul*. Ele mi s-au întipărit în memorie din fragedă copilărie și nu se vor șterge până în ceasul ultimei licăriri a conștiinței. Sunt și rămân în patrimoniul moral, desigur, al fiecărui român. În prefața sa la o antologie cu titlul *Poezia lirică din timpul războiului de neatarnare* (îngrijită în 1908 de Ioan Săndulescu în Editura «Librăriei Școalelor, C. Sfetea»), profesorul Gh. Bogdan-Duică, cu ascuțitul său simț istoric, subliniază în secolul trecut cele «trei mari evenimente pentru noi: Revoluția din 1848, Unirea și Războiul pentru Independență». S-ar putea spune fără exagerare că nu numai generația marelui '48, dar și literatura ei a fost iluminată de celelalte două mari înfăptuiri, din 1859 și 1877. Sensul modern al Patriei, de altfel, este produsul Revoluției franceze, iar patriotismul socialist este acela care a conferit noțiunii de patriotism puritatea absolută”. ■ La secțiunea *Consemnări*, sunt prezentate creațiile unor scriitori, articolele fiind semnate de personalități diferite. Citind poeziile Ninei Cassian, Ilie Constantin notează: „Placheta *Sângele*, apărută cu câțva timp în urmă (Editura Tineretului), deși cu un format atrăgător, nu te invită decât prin numele autoarei: coperta sângerieu-neagră te crispează. Creatorul ei, Gh. Marinescu, ar face, presupun, excelente reclame pentru filme de teroare. Pentru o clipă coperta plachetei îți amintește de o întreagă campanie critică întinsă pe mulți ani, care făcea din Nina Cassian o reprezentantă a *lucidității* în poezie, până la crispare. Există, e adevărat, și între poeziile de aici, unele creații uscate, bazate pe simple opoziții sau înșiruiți de noțiuni și

aluzii de cultură. Îmi pare aproape o copilărie un catren intitulat explicativ *Emanciparea femeii* (...) E interesant la urma urmei, faptul că rateurile din placheta aceasta se numără mai ales între textele îngânate prea îndeaproape după glasul cuiva. O poezie *Egalitate*, pierde prin prea marea ei apropiere de modul liric al lui Marin Sorescu (...) Prin ce se salvează, ba chiar se impune, în creația Ninei Cassian, placheta *Sângele*? Prin simțirea, atmosfera, sugestia celorlalte destule poezii foarte frumoase care o compun. Oricât le-am rămâne de îndatorați cititorilor, cele câteva poezii excelente, deosebite, pe care le reușim într-un răstimp dat, pot suporta lângă ele altele mai slabe pentru ca adunate laolaltă, să poată fi judecate și alese. O carte de poezii poate fi judecată în raport cu izbutirile ei, când e cazul, și prin înlăturarea spre moarte tacită a celorlalte texte. În *Sângele* Nina Cassian reușește de câteva ori să pună în fața sufletului nostru oglinda abisală a mării poezii”. Nicolae Baltag în *Constantin Nisipeanu „Să ne iubim visele”* notează: „Descinzând din supreal în Aici și Acum, poetul abandonează dicteul automat și incongruențele. Fascinația oniricului persistă; ea înregistrează, însă, o refracție inedită, specifică unui mediu mai dens. În raza lucidității, visele nocturne, «eternele migratoare» ale subconștientului, își diminuează treptat consistența, devin absență, falfăit depărtat de aripă. (...) Frecvența procedurii pare să indice necesități de plasticizare; consemnăm, de fapt, mecanismul specific de a încorpora abstracțiunile și de a le racorda, astfel, propriului univers liric. Abordându-le cu prudență, autorul le propune inițial, diverse ipostaze concrete și abia după aceea operează cu ele (...). Falsetele lirice sunt răzlețe în acest volum, ele derivă dintr-un anume prozaism”. □ Nichita Stănescu semnează cronică literară *George-Radu Chirovici Algoritm*: „Cartea de poezii, întâia, a lui George-Radu Chirovici, bunăoară, s-a compus de la sine. E vorba nu de o spontaneitate în sensul exploziilor incandescente, ci, mai degrabă de o lentă și foarte personală osmoză, parcurgând vertical, de la senzația emotivă, la sentimentul material al lumii interpretate liric, etapele unei certe împliniri. Chirovici scrie prin excelență poezii de dragoste. Timbrul versurilor lui, de o nuanță argintie-albastră, are o ușoară afectare copilăroasă, insinuând aproape întotdeauna fantastice aventuri trăite. Este acel mod singular al jocurilor de copii care-și iau în serios propria fantezie, coborând dintr-un rămuriș frunzos, ca dintr-un cer plin de nori verzi, unde s-au petrecut mari lupte între păsări feerice, la care ei au fost martori, și acum vin printre noi să ne povestească totul. (...) Cărțile au un destin al lor. Unele au menirea de a debuta un autor; sunt cărți de debut. Ea s-a conturat lent, s-a materializat, și iat-o acum în forma finită a literei tipărite, pe care o salut colegial”. □ Referitor la cartea lui *Radu Cosașu „Omul după 33 de ani scapă”*, Magdalena Popescu observă: „Iată așadar ironia cu funcție de filtru generalizator, de transformator al materiei subiective în literatură cu coeficient de largă semnificație. Situația nu e nici pe departe paradoxală, numai că ironistul ar trebui să fie pe undeva deasupra

personajelor sale, dominându-le dintr-un punct etic și epic superior. La Radu Cossașu se simte însă că tentativa se face din chiar mijlocul materiei comentate, atitudinea narativă fiind costumația ad-hoc față de evenimentul creației. Și totuși, aceste mici compoziții epice, prea puțin sincere pentru a fi niște documente, prea personale pentru a fi niște «semnificanți», au darul de a prinde cititorul. Proza lui Radu Cossașu nu are adâncimi de introspecție, pentru că pune prea multă ordine și claritate ironică, nu evocă strălucit o atmosferă, pentru că emoția lui e mai ales de ordin moral și livresc, nu e palpitantă ca acțiune. Dar o parcurgi ușor, dus de ea. De ce? Se spune că atunci când temperatura apei este egală cu cea a corpului uman, nervii nu comunică creierului nici o senzație calorică. Același sentiment îl ai citindu-l pe Radu Cossașu: nu intri într-un alt mediu, care să opună rezistență propriei tale vorbiri interioare. Și aceasta datorită folosirii comunului, obișnuitului, de la situații până la sintagmele sau vocabulele la modă. Autorul scrie cum vorbește, desigur acel mod de a vorbi pretențios și autoparodiat, inteligent și șocant, paradoxal și comun”.; Mihaela Drăgănoiu în *Clementina Voinescu „Timp Vechi”* afirmă: „*Jurnalul liric* al Clementinei Voinescu – cum este subintitulat volumul – notează cu finețe stările unei impresionante solitudinii. Poeta își impune o dezinteresare totală față de marile idei universale, depășind arareori simbolistica modestă a dramei sale. Analiza nu tinde spre generalizare, ci se epuizează în descripție interioară. În aerul vetust, purtând nostalgia clipelor de tinerețe, însemnările nervoase și subțiri aduc un zvon de caterincă provincială. «Călușeii amintirii trec rotund» apropiind din ceața viselor curtea bunicii, chipurile vecinilor care au crescut-o, prima dragoste, primul bal, războiul. Pe alocuri, poezia amintește tristețile bacoviene. (...) Poeziile par a fi niște notații neutre ale unei stări lirice. Lectura întregului volum aduce însă sonoritatea unei tânguiri femeiești, bocet stins și decent după trecerea timpului”. ■ Ștefan Aug. Doinaș în articolul *Lirica feminină* face o prezentare a poetelor reprezentative pentru literatura română, insistând asupra elementelor diferențiative din universul liric conturat de acestea: „În ultimii ani, Mariei Banuș, Ninei Cassian, Veronicăi Porumbacu, Violetei Zamfirescu le-a răspuns un cor de voci feminine, diferențiate ca viziune lirică, tonalitate și tematică. Ce corespondențe, adânci sau de suprafață, ar putea să stabilească trăsături comune semnate de Ana Blandiana, Gabriela Melinescu, Constanța Buzea, Doina Sălăjan, Victoria Ana Tăușan, Florența Albu, Angela Croitoru, Ileana Mălăncioiu etc., până la Ioana Diaconescu? E foarte greu de spus. Poezia lor a încetat să mai fie expresia unei anumite sensibilități – tipic feminine; cu atât mai mult – a unei vârste (adolescența) sau a unui sentiment (iubirea). Am putea spune că această lirică și-a pierdut atributele unei feminități specifice, pentru a se alimenta dintr-o sensibilitate mai largă – a omului contemporan; pentru a se rezolva în forme mai generale – de la experimentul modernist până la confesiunea lirică tradițională. Rece, abstractă, fascinată de idei (Gabriela

Mălinescu, Angela Croitoru); melodioasă și caldă, dar nu fără cifru uneori (Constanța Buzea); fluentă, patetică, atât în aderarea la idei, cât și în mărturisirea pasională (Ana Blandiana, D. Sălăjan); preferând notația, dar făcând din peisaj o stare de suflet, copleșită (Florența Albu); izvorâtă dintr-o zonă folclorică, valorificând motive și eresuri de o cruditate cu totul aparte (I. Mălăncioiu); interesată de experimentul prozei poetice și de imagistica suprarealistă (V. A. Tăușan) ș.a.m.d. – această lirică, mozaicată, se înscrie ca un element în aria mai largă a tinerei noastre poezii. Dacă, până acum, aici nu se poate vorbi de o personalitate marcantă, care să rivalizeze cu cele ale confrăților de generație, nu e mai puțin adevărat că profilurile au început să se diferențieze, tonul personal poate fi adesea recunoscut, iar evoluția – de la debutul în reviste până la cel editorial – e sensibilă. Recent, acestei falange i s-au mai adăugat două nume absolut noi: Monica Pillat și Elisabeta Isanoș („Lucefărul”, 8 aprilie). (...) Monica Pillat se dovedește o poetă foarte înzestrată. Ea are simțul construcției poetice, așezând lirismul peste osatura unei situații – uneori de-a dreptul baladești – și obligând astfel fluxul lui să dea fior proaspăt unor tipare mai vechi. În *Medievală*, ea făurește o mică baladă în genul lui Radu Stanca, dar cu deosebirea că acțiunea e fixată în imagini oarecum autonome (...). Tot «Lucefărul» ne oferă surpriza unui al treilea nume inedit: Ovidia Barbu. Mai reflexivă, mai liberă în gesticulația lirică, dar fără a face risipă de cuvinte, aceasta preferă să nu cânte, ci să-și distileze emoția în imagini. (...) Cu aceste voci proaspete – cele mai recente – lirismul feminin pare a se reîntoarce la izvoarele sale cele mai vechi, specifice: ale confesiunii amoroase, discrete sau arzătoare, ale melodiei cadentate sau interioare, ale unei grații conștiente de forța ei. Dacă diagnosticul nostru nu este, cumva, prematur...”. ■ În articolul *Devenire și imagine*, Paul Georgescu face o prezentare a universului liric al poetului Cezar Baltag, insistând pe volumul *Răsfrângeri*: „Coincidența fortuită a debutului său, asemănarea câtorva versuri secundare, izolate, au împins critica spre paralela falsă cu Nichita Stănescu, poet de care Cezar Baltag trebuie disociat artistic cu energie. Nici comparațiile cu alți tineri (Ion Alexandru, Ion Gheorghe) nu se susțin, cu toate că neîndoielnic există un fond aperceptiv comun, o sensibilitate specifică tinerei generații, explicabilă prin împrejurări de viață apropiate, prin factori istoricește concreți; totuși a venit de mult momentul pentru critică, de a delimita personalitățile artistice în formare și de a înceta să le confunde în vagul unor expresii cum ar fi «tânăra generație», «poezia tânără», etc. (...) Poezia lui Cezar Baltag în *Răsfrângeri* e trăirea devenirii ca fenomen dialectic. Drama se consumă între continua depășire, timpul interior realizat ca prezent violent, continuu și – pe de altă parte – în fixarea în adolescență ca eternitate statică. Pe de o parte toate ipostazele se consumă obiectiv dar și prin răsfrângerea lor interioară care e trăirea zguduitoare a clipei unice și nerepetabile, pe de alta dorința de a trece dincolo de răsfrângere, de imagine, de trecere, de

devenire, ajungând la esență și la stabilitate. Pe de o parte trăirea luptei contrariilor în interior, beția devenirii, pe de alta, împăcarea contrariilor, oprirea acelei fugi ce duce la moartea individului. (...) *Răsfrângeri* oglindește această dramă de existență, între descurajarea risipirii și voința însumării și subsumării la totalitate. E o dramă violentă, tenace, vizibilă și ascunsă, în care poem cu poem se reconstituie unicitatea. În efortul atât de personal exprimat al poetului vedem nu numai o trăire a sa, indiscutabil proprie, ci și o tendință ce ne implică în realitatea noastră omenească perpetuă, ca ființe în devenire aspirând la unicitate”. ■ La secțiunea numită simbolic *Afirmarea conștiinței naționale* sunt consemnați de autori diferiți principalii scriitori români ale căror creații literare au contribuit fundamental la deșteptarea conștiinței naționale. Dan Zamfirescu în *O permanență a istoriei și culturii românești* înfățișează cele dintâi personalități românești cu rol decisiv în afirmarea conștiinței naționale românești: „Moștenirea lui Miron Costin este preluată și înmulțită de Stolnicul Cantacuzino și de Cantemir, autorul hronicului «romano – moldo – valahilor» termen prin care ilustru savant îngemăna cele trei numiri pentru locuitorii Țării Românești. *Hronicul* a fost Biblia lui Inocențiu Micu Klein, începătorul luptei politice, sociale și culturale pentru drepturile românilor din Transilvania (...) Toți cărturarii «Școlii ardelenene» au cunoscut și au folosit pe cronicarii secolului XVII. În secolul al XIX-lea, renașterea națională și culturală stă sub semnul reeditării de către Bălcescu și Kogălniceanu a vechilor monumente în care se sedimentaseră, secol după secol, vibrațiile simțirii și gândirii generațiilor de luptători pentru un destin neatârnat al țării. În aceste situații și idei s-au călit sufletele celor care au făurit statul român modern, aproape fără excepție aceiași cu cei ce au făurit cultura română modernă. Și a fost o dreaptă împlinire și un simbol că editorul de cronici, îndrumătorul inspirației literare către realitatea și trecutul național, urmașul în frac și redingotă, dar nu mai puțin dârz, al voievozilor de altădată, a fost chemat să proclame solemn, la 9 mai 1877, biruința și răzbunarea secolelor și generațiilor.” În articolul *Tensiunea către prezent*, Marcel Mihaleș notează: „În *Arta prozatorilor români*, Tudor Vianu consacră un articol special «tehnicii basoreliefului» din *Istoria românilor sub Mihai-vodă Viteazul*: prin alternarea timpurilor verbale, a trecutului cu prezentul istoric în care sunt așezate acțiunile hotărâtoare ale lui Mihai, acestea sunt apropiate și puse în lumină. (...) Între trecutul pe care îl cercetează ca istoric și viitorul pe care îl scrutează ca vizionar, Bălcescu pune cheazășie prezentului lui de om de acțiune, de revoluționar. Termenii parabolei sale istorice i-a apropiat cu prețul martiriului, al jertfei sale, încununată mai târziu. (...) Aceste pagini trebuiau să fie un îndreptar în acțiune, să indice fraților săi nu numai un loc, ci și un timp de apărare. În această carte, în apropierea evenimentelor hotărâtoare, epitetele, cu farmecul lor luxos, rămân în urmă asemeni bagajelor lui Sinan Pașa, în fuga lui spre Dunăre. Se celebrează splendoarea gravă a verbului”. Cezar Baltag

semnează articolul *Mitologie eminesciană*: „Zamolxe al lui Eminescu este un zeu-sinteză, el reprezintă fuziunea celor doi poli mitologice. Zeii Daciei (...) locuiesc un empireu geo-celest (...), un paradis speologic și cosmic în același timp. Este hadesul olimp, acest lăcaș eminescian închis în măruntaiele muntelui și dimensiunea lui mistică nu este nici întunericul, nici lumina, ci anularea lor: transparența. Totul plutește într-o lume fără umbră, într-un spațiu radiografic, oceanic, fluid. (...) Acesta este «raiul Daciei vechie» în poezia lui Eminescu. Spațiul în care principiul uranian și cel chthonian s-au întrepătruns, spațiul fluidificat, voluptos și oniric. El este deopotrivă lăcaș al soarelui și al lunii. Acolo «aerul e de diamant», și plutește în unde grele de aromă, în apa cristalină a empireului mitic. Eminescu unește elementele universuri într-un miraj etern.(...) Paradisul dacic eminescian este necreștin. El este imperiul unei voluptoase hipnoze universale, în care însăși materia și însuși timpul au intrat în tranșă”.; În *Lirica independenței: Vasile Alecsandri*, Teodor Vârgolici notează: „Cristalizarea adevăratei concepții artistice a lui Vasile Alecsandri, care-l determină să se dedice cu pasiune unei creații literare legate nemijlocit de realitățile pământului românesc, reprezintă o consecință firească a modului în care poetul s-a dovedit receptiv la marile aspirații ale epocii sale, epoca pregătirii și înlăturării revoluției de la 1848 și a Unirii Principatelor Române, sub stindardul idealurilor de dreptate socială și libertate națională, epoca în care se pun bazele României moderne, îndeosebi după războiul de neam din 1877, epoca în care strădaniile patriotice converg în primul rând spre afirmarea individualității, demnității și suveranității naționale. (...) Legendele *Dumbrava Roși*», *Dan, căpitan de plai*, *Dragoș*, *Visul lui Petru Rareș*, *Odă statuii lui Mihai Viteazul* și altele reînviind gloria străbună, faptele de vitejie, virtuțile și năzuințele sfinte ale strămoșilor, ale bravilor noștri voievozi, adresau lui Vasile Alecsandri un vibrant mesaj patriotic, pentru a-i determina să fie mândri de luptele, jertfele și aspirațiile înaintașilor, pe care aveau datoria să le continue, pentru a dinamiza sentimentul demnității naționale, al vechimii și trăinicieii poporului român pe aceste meleaguri, al dorinței de libertate și suveranitatea națională. Cu și mai multă pregnanță apar aceste nobile strădani ale lui Vasile Alecsandri în poeziile care zugrăvesc hotărâtoarele momente din războiul de independență din 1877. *Balcanul și Carpatul*, *Peneș Curcanul*, *Sergentul*, *Hora de la Plevna*, *Odă ostașilor români* etc.”. Ovidiu Papadima în articolul *Un glas al vieții poporului: George Coșbuc* prezintă influența liricii lui Coșbuc asupra formării conștiinței naționale: „Coșbuc a apărut cu totul nou – fără a fi tributatar nici unei mode străine de ultimă oră – glasul lui răsunând în același timp atât de aproape de bătaia inimii tuturor care vorbeau aceeași limbă ca și a lui. În ceea ce privește viziunea politică și socială a trecutului nostru, Coșbuc descindea direct din Eminescu, crezând ca și el că formele de viață ale lumii țărănești ar fi constituit nu numai cheagul și cheazășia vieții noastre statale, dar și forma specifică de manifestare a geniului propriu al poporului

nostru. Dar Coșbuc nu a simțit necesitatea de a face legătura dintre aceste forme de viață și lumea lui poetică prin apelul la arta populară, ca sursă de inspirație și ca modalitate de identificare cu gândirea și cu simțirea neamului său. Coșbuc pornea direct din înseși aceste forme de viață. *Nunta Zamfirei, Moartea lui Fulger, Vara, Noi vrem pământ, Ex ossibus ultor* însumează tot atâtea transfigurări artistice ale vieții înseși a poporului, echivalente cu folclorul, iar nu subsumate lui. Coșbuc se simțea ca poet făcând parte nemijlocit din popor, iar opera lui de scriitor nu-și afla în conștiința lui o altă justificare mai înaltă decât aceea de a se întoarce direct în popor, constituind una dintre formele cele mai accesibile de manifestare a însăși conștiinței naționale a acestuia. (...) Conștiința națională în opera lui Coșbuc nu este astfel numai manifestarea unui crez artistic, ci însăși expresia vieții de toate zilele și dintotdeauna a poporului nostru”. În articolul *Titu Maiorescu și independența națională*, Al. Piru notează: „Independența națională a constituit și pentru Titu Maiorescu problema fundamentală a edificării statului român modern. Redactor al ziarului «Timpul» de la 5 iulie 1877, el se fixase în această vreme pe o poziție de apărare a Constituției împotriva radicalismului liberal, dar și împotriva oricărei reacțiuni. (...) Atitudinea sa față de războiul de neatârnamare și-a exprimat-o limpede în introducerea la volumul II din *Discursuri parlamentare*, publicată mai întâi în „Convorbiri literare” în 1897 și introdusă apoi în lucrarea postumă *Istoria contemporană a României* (1925), fugitiv în *Însemnări zilnice*, I (1937)”. Dumitru Micu („Istoria lui Ștefan cel Mare”) face o prezentare a cărții lui Nicolae Iorga menționată în titlu: „Clocotind de știință și de talent, deopotrivă, aparține *Istoria lui Ștefan cel Mare* cum s-a apus literaturii în aceeași măsură ca și istoriei? Nefiind împietrite, marginile literaturii se pot lărgi până la cuprinderea în domeniul pe care-l definesc a unor manifestări din cele mai variate ale spiritului, asimilate acestui domeniu, după cum literatura poate, la rândul ei, secunda activități străine de natura sa; (...) Evident, gradul de invenție variază. N. Iorga nu inventează în *Istoria lui Ștefan cel Mare* nimic, el nu face decât (ceea ce nu e, firește, puțin lucru) să insuflă viață documentelor. (...) Scrisă în 1904, cu prilejul sărbătoririi împătritului centenar al morții domnului Moldovei, la sugestia lui Spiru Haret, cartea își propunea scopuri în primul rând didactice, în sens larg. Didactică este într-un fel, dacă nu toată, în orice caz o întinsă parte a operei marelui istoric, izvorâtă din intenția de-a instrui, de-a educa, de a insufla cititorului iubirea fierbinte de țară. Creația nu lipsește (numai gazetarii semidocti văd o incompatibilitate principală între scrisul artistic și lucrarea didactică), dar e subordonată țelului educativ. Ca și *Istoria lui Mihai Viteazul*, publicată mai înainte (și a cărei reeditare n-ar fi trebuit să întârzie) ca și atâtea alte cărți ale incomparabilului N. Iorga, *Istoria lui Ștefan cel Mare* e un «poem pedagogic»; Valeriu Cristea în *Epopoea timpului pierdut* înfățișează importanța romanului *Creanga de aur* în ceea ce privește reactualizarea spațiului mitic al Daciei străbune: „Acest

roman nu e însă istoric pur și simplu, ci de revelare a unui concret istoric învăluit în marea umbră a vremii. *Creanga de aur* nu execută numai o simplă întoarcere în timp, dar pătrunde în taina istoriei, luminând-o. Ea este o feerie solemnă a începutului istoriei noastre naționale. Spuneam mai sus că acțiunea cărții ocupă mai ales Bizanțul. Începutul și sfârșitul romanului se petrec însă în Dacia, locul de obârșie al protagonistului (...). Faptele aparent miraculoase, pe care le săvârșește, sunt o dovadă de penetrație a gândului și nu de exorcism. La sfârșitul cărții, Kesarion Breb se reîntoarce pe muntele dacic pentru a sluji lui Zamolxe. Povestirea e ca o vale între două piscuri: începe și se încheie pe creștetul auster al «muntelui ascuns» unde se află peștera Decheneului. Cel din urmă decheneu Kesarion Breb: el numără ultimele clipe ale religiei lui Zamolxis. Dar, jos, în văi, și, mai departe, până în câmpia cea mare, un nou popor se naștea, pregătindu-se pentru lupte viitoare”. Aurel Martin semnează articolul *Poezia unor idealuri seculare*, în care accentuează rolul universului liric al lui Octavian Goga în conștiința națională: „Idea unității naționale e cheia de boltă a liricii lui Octavian Goga. Poetul descinde, de alt fel ca atitudine, din pașoptiști, simțindu-se tribun și protejat împotriva tiraniei, pedagog al națiunii și înaintemergător, fructificând însă și experiența unică a lui Eminescu și apoi a lui Coșbuc, ei înșiși, ca și Macedonski sau Hasdeu, stegari ai luptei pentru libertate. (...) Rar poet modern care să fi transmis cu atâta forță, pasiune și perseverență, sentimente majore ale colectivității naționale aflate într-un punct de răspântie a destinelor ei, și să îndeplinească atât de fericit, ca expresie, durerea, revolta, protestul; speranța, orientându-le în direcția valorificării neprecupețite a idealurilor neamului său. Goga e, de altminteri, tipul de bard dăruit aproape în exclusivitate unui program estetic militant, conștient că rolul lui e de apostol al credinței și nădejzii, de tribun, crainic al unor lumi mai bune și mai drepte, de exponent autorizat al simțămintelor poporului, de participant activ la eforturile conjugate ale mulțimilor însetate de lumină. (...) Prin natura ei, o atare poezie, de factură tipic romantică, legată multidimensional de idealuri umaniste, e patriotică și exemplară în înțelesul cel mai nobil al cuvântului. E explicabil, de aceea, ecoul pe care l-a avut nu numai atunci, ci și mai târziu, trezind adânci vibrații emoționale în sufletul cititorilor și ascultătorilor. Izvorând din adevăr, comunicând adevăruri, așezând sentimentul pe orbita omenescului, a găsit și continuă să găsească drum deschis spre masele cele mai largi. Căci Octavian Goga a fost, asemenea lui George Coșbuc, suflet în sufletul neamului său, interpretându-i și bucuria, și amarul, în cântece de jale, de revoltă și de speranță”; Edgar Papu semnează articolul *Lucian Blaga și fenomenul originar*: „Lucian Blaga care era și biolog, a extras altceva din Goethe, și anume organicismul său, problematica fenomenului originar, esența vie pe care pătrunderea științelor naturii o putea oferi unui poet. O asemenea grefă goetheană îi facilitează lui Blaga formarea unei concepții despre un caracter organic românesc, având infuză, seva vieții, a

creșterii naturale, și care l-ar despărți de coordonatele altor cercuri de cultură. În legătură cu acesta, îmi amintesc de o convorbire avută cu Blaga, foarte curând după apariția *Spațiului mioritic*. Vorbea de casa românească de țară, de grinzile ușor strâmbe de sinuozițitățile neregulate ale pereților, de așezare liberă a locuinței, decisă de relieful terenului. Totul era pus în seama amintitului organicism românesc, călăuzit de propulsii vii, independente, care fac ca produsele omului să crească întocmai ca și acelea ce exprimă viața naturii, ca intervențiile neprevăzutului în ansamblul plantelor dintr-o pădure. (...) Pentru prima oară în literatura noastră, valorile satului românesc nu sunt trecute direct, ci interpretativ și filosofic, în cultură, adâncindu-și tocmai prin aceasta lirismul. Un vast laborator lăuntric, de erudiție, de gândire și de gust, în care intră ca unealtă primă goetheanul fenomen originar, prelucrează datele oferite de geniul nostru rural. Blaga scoate, astfel, sensuri adânci prin care strămută un fenomen «anistoric» pe planul istoric al marilor concepții despre lume. Toată poezia și gândirea sa se dezvoltă arborescent din acest «codiledon» originar”; D. Cesereanu în articolul «*Dormi la fereastra visului meu, țară*» analizează poezia lui Tudor Arghezi în care sunt inserate elemente de factură patriotică: „Încercarea de a găsi pentru poezia lui Tudor Arghezi o formulă integratoare amăgește uneori ca un fel de Fata Morgana. Totdeauna ceva esențial rămâne pe dinafară și depășește intenția de a stabili imaginea cea mai elocventă. (...) Spre a exemplifica numai într-o singură direcție, vom spune că poetul național – și implicit universal la o asemenea valoare – își împarte vocația cu aceea de poet social, patriot și legatar al tradițiilor folclorice. Prin origine, prin gând, prin materialul expresiv el este o parte din fiecare. (...) Arghezi, care n-a fost niciodată un poet epic, taie în adâncul semnificațiilor și ne oferă acele imagini care se caută și întregesc existența noastră milenară. (...) Iată de ce poetul național crește organic în direcția unei adevărate caracterologii naționale și sociale, fără abuzuri etniciste, fără «alesături» și broderii pitorești. Ne vom reaminti cu plăcere de poezii ca *Belșug*, *Plugule* și altele, în care intenția de a reprezenta *homo faber* corespunde întru totul încercării de a-l universaliza prin elemente figurative, particulare ale specificului național”. □ În *Lucian Blaga Excursie la Grădiște* este redat un fragment din impresiile poetului trăite cu prilejul unei excursii la Grădiște, înaintea textului propriu-zis, Dorli Blaga notând: „În afară de o serie de volume, definitivitate pentru tipar, între manuscrisele rămase de la Lucian Blaga am găsit și diferite însemnări autobiografice. Aceste însemnări nu au fost însă definitivitate de Lucian Blaga pentru tipar și ca atare nu pot fi publicate integral. În notele la ediția de *Poezii* 1966 am dat spre publicare o mare parte dintre însemnările ce se referă la creația lui poetică. În perioada 1955-1956 Lucian Blaga a fost pentru prima dată împreună cu profesorul C. Daicoviciu și alți prieteni la Grădiște. Poezia *Grădiște* care încheie acest fragment (intitulat de noi *Excursie la Grădiște*) a fost scrisă la scurt timp după această excursie”.

• [„Tribuna”, nr. 18] Negoită Irimie (*La Sarmisegetuza*) și Vasile Grunea (*Memoria eroilor*) semnează versuri patriotice. □ Despre *Literatura transilvăneană și războiul pentru independență*, scrie Mircea Popa probând interesul scriitorilor vremii pentru tema războiului de independență care, „după revoluția de la 1848 și Unirea Principatelor (...), a fost al treilea mare eveniment social-politic al veacului trecut care a deschis un larg câmp de dezbateri ideii de unitate și solidaritate națională”. Autorul articolului spicuește din „bogata producție poetică răsărită de pe urma lui”, aceasta fiind „o dovadă concludentă a extraordinarului interes pe care românii ardeleni l-au arătat evenimentului”. □ Corneliu Ștefan și Aug. Cosmuța semnaleză următoarele apariții editoriale: Const. Ciopraga, *Mihail Sadoveanu* (Editura Tineretului, 1966), Virgiliu Ene, *N. D. Cocea* (Editura Tineretului, 1966), Constantin Săbăreanu, *Semnele trecerii* (E.P.L., 1966) și Leonid Petrescu, *Nu căutați eroul*, (Editura Tineretului, 1967). □ D. Cesereanu își continuă demersul cu titlul *În permanența criteriului estetic*, început în numărul 17 (534) din anul în curs, de această dată preocuparea autorului orientându-se către analiza raportului dintre ideologie și artă, o mare „dificultate, în așa-zisa metodologie a criteriului estetic” și modul în care acesta este receptat de anumiți critici literari, între care sunt menționați Adrian Marino, Al. Dima, Ion Oarcăsu. Finalul articolului respinge „preocuparea criticilor sociologizanți de a-l impune pe Gherea ca o valoare exclusivă a criticii noastre”, fapt care se va schimba radical odată cu „valorificarea științifică a contribuțiilor lui Maiorescu, Lovinescu, G. Călinescu, T. Vianu”. □ La cronică literară, Ion Oarcăsu analizează volumul *Monolog în Babilon* de Al. Philippide, a cărui lirică „se distinge printr-o pronunțată notă reflexivă și prin accentul pe care-l pune pe explorarea stărilor de visare. (...) Întoarsă spre sine și contemplativă, poezia lui Al. Philippide se oprește rareori asupra peisajului exterior; stările de beatitudine naturală sunt puține. (...) Domină, în schimb, preocupările intelectuale, marile întrebări asupra destinului uman și o sete eminesciană după infinit. Structură ambiguă, poet cerebral, dar și gânditor, savant și creator în același timp, Al. Philippide aduce în poezie rafinamentul omului trecut prin școala clasicismului antic, motive și preocupări care-i dezvăluie formația intelectuală”. □ În articolul *Iubirea – la Marcel Proust și la Camil Petrescu*, Liviu Petrescu realizează o analiză comparativă pornind de la „datele pe care se construiește filosofia pasiunii la Marcel Proust și Camil Petrescu”. Interesul autorului vizează „stabilirea unor fapte de istorie literară; problema pare definitiv rezolvată, prin mărturisirile exprese ale scriitorului român. Ceea ce am putea adăuga în plus față de lucrurile știute, ar fi o subliniere mai precisă și mai nuanțată a unor alt fel de date – de ordin intelectual și estetic – prin care cele două opere comunică între ele, chiar dacă sub raportul expresiei literare, analogiile sunt mai puțin vizibile”. □ Petru Sfetca obține un interviu de la scriitorul Laurențiu Fulga pe tema războiului și a influențelor acestuia asupra

scriitorului, nevoia de distanțare a scriitorului „pentru a descifra toate semnificațiile” fenomenului descris, asemănări și deosebiri de viziune ale scriitorului Fulga și alți scriitori care au descris realitățile războiului (între aceștia sunt menționați Hemingway, Remarque, Barbusse, Camile Petrescu, Liviu Rebreanu, Norman Miller ș.a.), puncte de vedere privind tema iubirii care, în viziunea lui Fulga, intervine în „conflictul dintre oameni și moarte”.

5 mai

• [**„Contemporanul”, nr. 18**] În cronica literară la volumul de poezii „*Monolog în Babilon*”, de Al. Philippide se arată că avem de-a face cu „un mare poet, câteva poeme din *Monolog în Babilon* sunt adevărate capodopere. *Pe un papirus* înfățișează rătăcirile poetului într-o țară frumoasă și tristă o vale a plângerii ca aceea din *Noi* de O. Goga (...) Valoarea poeziei lui Al. Philippide trebuie căutată în sensul ei înalt spiritual – ea e un joc al minții care „vrea să exprime ceea ce nu se poate exprima”. (...) Adânci neliniști existențiale bântuie toate poemele atât de clare și descriptive în aparență. Ele sunt, la drept vorbind, insondabile”. □ Reeditarea după două decenii a romanului *La Medeleni* de I. Teodoreanu prilejuiește lui Dinu Pillat un eseu despre *Evenimentul literar al „Medelenilor”*: „Nevertebrată epic, cu o viziune rezultată dintr-un intuiționism eminent epic, fără personaje ajunse prin vârsta la un centru caracterologic, trilogia *Medelenilor* are în literatura noastră originalitatea structurală a unui noi tip de roman legitimându-se obiectiv printr-o incursiune de mari proporții în psihologia imponderabilă a copilăriei și adolescenței”.

6 mai

• [**„Cronica”, nr. 18**] George Lesnea publică poezia *Sub soarele anilor*. □ La *Cronica literelor* apare proza semnată Mircea Radu Iacoban, *Atlantida*. □ Apar poeziile: *Bărbat de arme*, de Ovidiu Hotinceanu, *Primăvara*, de Florin Mihai Petrescu, *Jocul de-a dacii* și *Joc în dafinul înflorit*, de Radu Cârneți, *Carnet de război* și *Fir de busuioc*, de Dragoș Vicol. □ La secțiunea *Cartea*, Sergiu Negură semnează recenziile a trei volume: *Algoritm*, de George Radu Chirovici, *Lumină întârziată*, de Horia Gane și *Germinații*, de Petre Ghelmez. □ *Stilul lui Tudor Vianu (I)* este titlul articolului semnat Const. Ciopraga: „În concepția lui Tudor Vianu – întemeietor al stilisticii literare la noi – stilul este „expresia unei individualități”, „ansamblul notațiilor” pe care un scriitor „le adaugă expresiilor sale tranzitive și prin care comunicarea sa dobândește un fel de a fi subiectiv, împreună cu interesul ei propriu-zis artistic”... Stilul confirmă, așadar, prezența mai evidentă sau mai atenuată a unei structuri temperamentale, estetice și etice”. □ Volumul Gabrielei Melinescu, intitulat *Ființele abstracte*, este recenzat de Laurențiu Ciobanu la rubrica O carte pe săptămână: „Fidelă cu sine, Gabriela Melinescu reia într-o atmosferă dirijată de meditație inocența captivantă din primul volum cu o expresia adecvată,

necesară unei aparente detașări față de obiect. Maturizarea poetei nu s-a tradus deci printr-o riscantă hipertrofiere a investigației lirice, ci prin concentrarea și sublimarea aceluiași nucleu originar. □ La secțiunea *Răsfoind vechi publicații ieșene*, sub pseudonimul T. A., apare articolul *Eminescu despre războiul independenței*. □ I. D. Lăudat semnează articolul *Războiul pentru independență în conștiința scriitorilor*: „În cadrul acestei literaturi de evocare, întâlnim producții ocazionale care au exaltat doar unele momente ale războiului, alături de scrieri care au surprins întregul suflu de eroism al ostașilor noștri, dându-ne opere de rezistență care vor înfrunta vremea”. □ *G. Topîrceanu la el acasă* este titlul articolului semnat Aurel Leon: „Se îmbrăca cu mult gust, cu lucruri de foarte bună calitate în culori discrete și totdeauna apărea în public extrem de dichisit. În special, avea slăbiciune pentru pantofi.... De asemenea, era un gurmand al calității, întrecându-se în această privință cu Al. O. Teodoreanu cu care lua deseori masa”. □ În cadrul rubricii „*Cronica*” pe glob, Al. Andriescu semnează articolul *La Plevna după 90 de ani*: „Plevna, la numai câțiva kilometri de Grivița, ne întâmpină cu blocuri moderne, cu forfota oamenilor după cumpărăturile de după-amiază, cu magazine spațioase, cu restaurante, parcuri și săli de spectacol confortabile. Localitatea este cu totul deosebită de aceea din vremea lui Osman Pașa, când războinicii împilării pe care-i comanda cu strășnici generalul turc sfârșeau îngropați în redutele morții. În centrul orașului îți atrage atenția, de îndată, Muzeul și Mausoleul ostașilor ruși și români”. □ La secțiunea *Cadran*, Silvia Buțoreanu semnează articolul *O nouă metodă?*, în care se referă la folosirea metodei „a rebours”, în care „materialul este prezentat de astă dată în linie descendentă, de la evenimentul de ultimă oră, până la geneza medievală, de la „noul roman” la celebra epopee a lui Roland”. □ Collete Corbu semnează articolul *Peisaj literar finlandez*.

● **[„Luceafărul”, nr. 18]** Redacția salută apariția revistei de cultură istorică «Magazin istoric». Sunt apreciate stilul concis și esențial editorial în care sunt enunțate principiile publicației cât și varietatea primului număr. „Coloanele «Magazinului istoric» vor fi deschise studiilor, articolelor și documentelor care oglindesc momente ale istoriei patriei, din cele mai vechi timpuri și până astăzi, ale îndelungatei lupte pentru eliberarea socială și națională a poporului nostru, ale mișcării democratice și revoluționare, ale fărâșării socialismului pe pământul României. Căutând să dea expresie vie exemplului înălțător al înaintașilor și sensului optimist al prezentului, «Magazinul istoric» consideră, ca o datorie de onoare, să contribuie, alături de întreaga publicistică română, la dezvoltarea patriotismului care însuflețește generațiile actuale în măreața operă de edificare a socialismului”.

● **[„Viața studentescă”, nr. 18]** Revista anunță că, a apărut, în sfârșit, o selecție reprezentativă din nuvelele lui Gib Mihăescu, prozator de seamă al peisajului literar românesc dintre cele două războaie. Reunite sub titlurile *La Grandiflora* și *Noaptea focurilor*, cu o prezentare a lui Nicolae Manolescu și

sub îngrijirea lui Ion Nistor, în tirajul de masă al BPT, nuvelele vin să înlăture un vâl de uitare nemeritat de pe chipul unui autor, care poate sta alături de Camil Petrescu și Hortensia Papadat Bengescu. Eveniment literar, dar și editorial de seamă, apariția nuvelor lui Gib Mihăescu trebuie neapărat împlinită și cu reeditarea romanelor sale *Rusoaica*, *Donna Alba* și *Zilele și nopțile unui student întârziat*".

7 mai

- [„**Scânteia tineretului**”] Este reprodus un fragment din scrierile lui Mihai Sadoveanu, *Luarea Griviței*, pentru a se marca împlinirea a 90 de ani de la Războiul pentru Independență.

10 mai

- [„**Scânteia**”] Mircea [Horia] Simionescu scrie câteva *Considerațiuni despre educația poetică* care o vizează un articol, pe aceeași temă, dar confuz, aparținând Veri Lungu: „Dar dacă multe din dificultățile întâlnite de cititorul de poezie sunt firești, tot atât de firească este și dorința de a le depăși. În fetișizarea caracterului neobișnuit al limbajului își are originea și tendința unor poeți de a confecționa, uneori cu mijloace extravagante, o poezie fără logică și fără sens. Dăinuie în mintea unor poeți și publiciști părerea falsă că simplul joc al cuvintelor (repet, uneori ingenios desfășurat în pagină) poate atrage, așa cum pădurea atrage ploaia, idei și trăiri fecunde. Imagini seducătoare, comparații neașteptate, metafore inedite se înlănțuie și se contopesc într-o alcătuire ce are aspectul poeziei. Dar dincolo de aceste aparențe rămâne pustiul trist al lipsei de idei și de vibrație autentică. Să-l convingem în asemenea situație pe cititor că descurajarea lui în fața poeziei se datorează nepregătirii sale? În ultima vreme, câteva articole, printre care cel intitulat *Cititorul – univers deschis*, publicat de Vera Lungu în «Scânteia tineretului» nr. 5566 – ar vrea să-și asume și ele această misiune. Cu ce se face însă vinovat cititorul de poezie pus în fața unor șarade ritmate, din care nu se desprinde niciun sens? E îndreptățită răceala cititorului de poezie față de asemenea încercări? Mi se pare că da. Poate fi el acuzat de inaderență (citește incompetență!) față de poezia nouă? Pusă astfel, chestiunea mi se pare o falsă problemă. (...) Invitația la inițiere poetică, numai dintr-un asemenea punct de vedere este justificată. Școala, în primul rând, radioul, televiziunea, presa au puțința să dezvolte prin mijloace variate gustul pentru poezie, să cultive receptivitatea față de poezia clasică și contemporană, să evite dascăleala didacticistă și să inspire dragostea pentru poezie. E nevoie de o pricepere specială spre a face selecția autenticului și valorii, de fals și gol. Când copiii noștri pricep, la 12-14 ani, foarte complicate probleme de matematică, de biologie și de tehnică, neîncrederea unor «poeți», care-și teoretizează lipsa de idei, plângându-se că nu sunt înțeleși, nu trebuie să deruleze. Ei vor rămâne mai departe neînțeleși, deși cunoștințele

generale despre poezie vor spori și, de ce să nu spunem, au și sporit în ultima vreme atât de mult încât avem, pe lângă cititorii de roman – cei mai mulți încă – o mare categorie de cititori fideli de poezie. Acești îndrăgostiți de poezie au de pe acum discernământul să aleagă poezia adevărată, oricât de modernă ar fi ea, de șaradele și pozele de tot felul, pentru care niciodată nu vor avea bunăvoință, cu toate supărările autorilor lor și ale celor ce se situează în postura de avocați”.

• [„**Glasul patriei**”, nr. 14] Apare poezia *Omagiu* de Nicolae Tăutu. □ Sub semnătura lui Radu Demetrescu-Gyr apare reportajul *Aurul negru al Țiclenilor*. ■ Alexandru Oprea publică un scurt studiu despre **Proza noastră contemporană**: „Creația literară a zilelor noastre, în cele peste două decenii care au trecut de la Eliberare, reprezintă o întreagă epocă care poți urmări traiectorii directe, momente evolutive. Ne referim, desigur, la un proces neîncheiat, în care aspectele cristalizate ferm se învecinează cu altele de-abia pe cale de a se defini. În această bogăție de aspecte și probleme nu ne putem propune decât descifrarea câtorva coordonate... (...) literatura noastră degajă continuu din interiorul ei alte și alte tendințe artistice, ținând către o alcătuire tot mai armonioasă. Este mai mult decât grăitor faptul că în ultima perioadă care s-a scurs preocupările vii de inovare ale tehnicii literare s-au împletit, la modul cel mai armonios, cu un interes activ, cu o orientare directă către zona socialului, către dezbaterea aspectelor multiple pe care le îmbracă în viața de toate zilele lupta dintre nou și vechi. (...) Dacă ne gândim bine, tocmai această perpetuă tinerețe, atitudinea continuu deschisă dinamicelor schimbări de orizonturi artistice, motivează cele mai mari speranțe puse în viitorul prozei noastre contemporane”. □ Revista sărbătorește *90 de ani de la proclamarea independenței de stat a României*. ■ Apar câte un fragment din „*Zvârcoliri pe sub pământ*” de George Coșbuc și din *Călărașul* de Mihail Sadoveanu.

11 mai

• [„**Scânteia tineretului**”] În jurul *Premiilor literare* acordate de organele de conducere ale Uniunii Tineretului Comunist sunt publicate două articole. Primul este semnat de Eugen Simion și se intitulează *Doi poeți munteni* (Geo Dumitrescu și Nichita Stănescu). Cel de-al doilea se numește *Responsabilitate artistică* și este scris de Virgil Nemoianu.

• [„**Gazeta literară**” nr. 19], Șerban Cioculescu semnează articolul *Recitind «Dante» de Al. Balaci* în care face prezentarea monografiei realizate de autorul menționat în titlu: „Analist subtil al incomparabilului poet florentin, care a făurit din limba ținutului său natal graiul literar al întregii peninsule, autorul restabilește nu numai fizionomia morală a luptătorului, de atâtea ori calomniat, până și aspectul fizic al eroului său, atât de chipeș în portretul de tinerețe lăsat de Giotto. Dantologul restabilește imaginea omului de acțiune, a militantului neînduplecat, care a luptat cu arma în mână, ca ostaș al spadei,

înainte de a și-o schimba cu incisiva până a pamfletarului, a istoricului și a vizionarului. (...) Popularitatea *Divinei Comedii*, astăzi citită nu fără greutate de cine nu este inițiat în tainele capodoperei, ne-o atestă numărul de circa 600 (șase sute) de manuscrise copiate în interval de 150 de ani, între moartea poetului și întâia ediție a *Divinei Comedii* (1472). Spirit modern, ne avertizează Alexandru Balaci, Dante aparține mai mult Renașterii, decât evului mediu. Prin ideile sale filosofice, marele florentin este modern.(...) Poetul vizionar vede ca un scriitor realist, el descrie fauna italiană ca un adevărat pictor animalier. Peisajele sale nu sunt alegorice, ci, înaintea lui Amiel, el a văzut în fiecare din ele o stare sufletească, un moment al sensibilității este atotcuprinzătoare, ca o vastă cutie de rezonanțe. Dante mai este modern prin realismul operei lui, care oglindește societatea italiană a timpului său. Luptătorul a militat pentru libertatea micii sale patrii, Florența, și pentru unitatea politică a Italiei. (...) Remarcabila operă a lui Alexandru Balaci, recent ales membru titular al Academiei Tiberiene din Roma, – carte publicată în Editura Tineretului, cu ocazia sărbătoririi a șapte sute de ani de la nașterea eroului său, – va apărea în curând în patria și în limba lui Dante”. ■ În ***Lecturi intermitente (XXII)***, Perpessicius analizează volumul *Eseu* al lui Ion Caraion: „Să începem, așadar, cu atât mai mult cu cât respectăm și cronologia recepției cu volumul din urmă (*Eseu*, poeme, Editura pentru literatură, 1966) al lui Ion Caraion. E un volum comprehensiv, numărând aproape o sută de poeme, dispuse în trei cicluri: *Geneze*, *Erau anotimpuri ciudate și Fetele priveau printre pomi*. Primul ciclu, *Geneze*, e consacrat, cum și titlul sugerează, muncilor facerii prin care trece de peste două decenii țara și se deschide cu un vast poem, purtând titlul ciclului, închinat lucrărilor ce se efectuează la Porțile de Fier. (...) E, precum se vede, un întreg program, pe cât de răspicat, pe atât de răspicat formulat în lumina căruia am putea judeca însăși poezia lui Ion Caraion din *Eseu*, cu observația, de asemeni în treacăt, că el, acest program, nu scapă din vedere eseistului și că-l aplică, de la caz la caz, fiecăruia dintre cei patru sprezece poeți ce comentează, așa cum el este prezent și-n prea frumosul elogiu consacrat minunatului nostru folclor, original, sub toate multiplele lui aspecte și cu care se încheie acest memorabil jurnal de lectură. «Revoluționar» și «interpret al cuvântului» – iată, simplificând, cele două atribute ale poetului, așa cum îl vede Ion Caraion, cele două oglinzi în care se răsfrâng cele două ipostaze ale poeziei din *Eseu*; poezie, în același timp militantă și estetică, așa cum ciclurile amintite atestă, și care ne-a autorizat să pomenim de acel grăunte de «mallarmesian», în sensul cultului pentru cuvânt, pentru semnificațiile lui cele mai ascunse, pentru grotle din ele, în care, ca și în grota din alegoria lui Platon, lumina interpusă proiectează doar umbre. Ca și poetul francez, Ion Caraion proscribe realitatea, cât mai departe, sub imagini și vocabule dense, ce vibrează la cea mai mică atingere”. ■ În articolul ***Poezie vizionară***, Dumitru Micu face o prezentare a universului liric al lui Al. Philippide: „Atitudinea sa

lirică fundamentală este aceea a unui clasic, însă nu a clasicului așa zicând tradițional, senin, împăcat cu lumea, ci a unuia care, contrazis în idealul său de către o existență ce nu-i poate apărea – confruntată cu acest ideal – decât ca irațional, se vede constrâns a se angaja (cu prețul liniștii, al echilibrului său) într-o crâncenă luptă împotriva rolului efemer. Un clasic, deci, care spre a se lansa ca atare, într-o ambianță ostilă, îmbracă armură romantică. E o poziție – aceasta – ce-l integrează, prin singularitatea ei, în climatul poeziei moderne, atât de prielnic singularizărilor, și care îl diferențiază totodată, prin sensul, prin conținutul ei, în cadrul acestei climat. (...) Viziunilor de apocalips și de infern le răspund priveliști sublime și idilice, Al. Philippide stăpânind mijloacele feericului, ale fantasticului paradisiac, ale grandiosului senin, cu aceeași dezinvoltură ca și pe acelea ale terifiantului. Prilejuri de contemplație euforică și de jubilație extatică îi oferă poetului existența în stare genuină, izvor etern regenerat de elanuri sufletești. (...) Poet din familia marilor vizionari, Al. Philippide a înscris în lirica românească de cunoaștere – adică în marea lirică – un capitol dintre cele mai originale și dense. Capitol al cărui cuprins sporește prin volumul *Monolog în Babilon*, sensibil, și odată cu el sporește prestigiul unui poet dintre cei mai autentici pe care i-a înregistrat istoria literaturii române”. ■ La secțiunea „Note de lectură” sunt prezentate recenzii de critici literari. Mihaela Drăgănoiu semnează cronică literară *Aurel Deboveanu „Miss '65”*: „Proza lui Aurel Deboveanu are meritul de a se preocupa insistent de actualitate. Nuvelele sale ne introduc în birourile unor instituții, printre directori, șefi de serviciu și secretare. Conflictul de muncă dintre personaje sugerează înfruntarea unor esențiale despre viața, adevărul științific și uman. (...) O caracteristică evidentă a prozei lui Aurel Deboveanu este obiectivitatea. Autorul transcrie discuții, își privește personajele în acțiune, interzicându-și orice comentariu. Dar simpla înregistrare, fără efortul evident de a crea situații și tipuri convingătoare din punct de vedere artistic, construite după criteriul «verosimilului semnificativ», cum spune George Călinescu, face incredibilă realitatea prezentată. (...) Prozatorul respinge din capul locului ideea construcției moderne. Dialogul curge firesc, dar se menține nu odată în platitudinea prin substanță. Limbajul corect, fără prejudecăți artistice, nu diferențiază personajele. (...) Lipsită de pregnanță artistică, proza lui Aurel Deboveanu are totuși meritul de a cultiva un stil decent, neostentativ, ocolind efectele facile și spectaculoase.” Nicolae Baltag realizează cronică literară: *Lucian Rădan Lumini și umbre*: „Debutând sub auspiciu pregnant declarative (*Săgeata*) volumul lui Lucian Rădan atrage atenția printr-o poezie de reminiscență: *Tineretea părinților*. Nostalgia unui lirism mai tulburător este atenuată, parțial, de o realizare meritorie, capabilă de variații inedite pe o temă frecventă – osmoza și succesiunea generațiilor (...). Contrapunctul sugerat în titlu se regăsește uneori și pe parcurs. Lucian Rădan experimentează o poezie de suavități vagante, cu ușoare aparențe de franciscanism (*Bucurie, Ploaie de*

primăvară, *Descântec de recoltă*), dar cu tușe mai apăsate, de reverie meditativă (*Coșmar, Ca o pasăre neagră, Strigăt, Fântânile*). Piesele de rezistență ale cărții sunt detectabile aici. (...) Sporul de lumină surprinde, dimpotrivă, ritmul frenetic al sângelui, în neconținută primenire, debordând năvalnic din matcă sau clocotind subteran (*Sânge*). În rest, colaje lirice, precum *Radiat, Stea dublă, Schele, Plecând în zori*, ș.a. menite parcă să confirme o veche intuiție: dozajul de lumini și umbre e adesea cam arbitrar.” Al. Melian în *Mihai Tunaru „Singur contra mea”* notează: „Acea stare sufletească de sațietate și nemulțumire, vacuitate și cinism, atât de insistent cultivată de literatura occidentală mai veche și mai nouă, încearcă a deveni obiect de analiză și în romanul mai sus amintit, deși existența lui Filip Ilalunga – personajul central al romanului – și mediul în care se realizează rămân foarte puțin propice unei asemenea stări. (...) Să relevăm și capacitatea autorului de a crea și urmări un destin contradictoriu, dialogul inteligent și semnificativ, sensibilitatea auditivă și plastică, îndemânarea degajată cu care își conduce discret desfășurarea unei acțiuni săracă în fabulație, dar compensată în mare măsură pe plan analitic. (...) Trebuie observată apoi predilecția autorului pentru jocul de cuvinte și calambur, pentru fraza voit încărcată de sensuri ascunse sau pur și simplu absurdă când e debitată de personajele care au predilecție pentru limbajul înflorit (autorul însuși abuzează, uneori, de el). Dacă toate acestea se materializează în pagini artisticește valabile sunt și cazuri când artificialul, locul comun sau prostul gust își fac loc («haină scorțoasă ca un sicriu», «am tot ce-mi lipsește», «citronada nopții» «maci roșii și deschiși ca o mușcătură de femeie»).” ■ Eugen Simion semnează cronică literară la micromonografia lui Constantin Ciopraga, *Mihail Sadoveanu*: „Deși despre Sadoveanu s-a scris, de la debut până astăzi, mai mult decât despre oricare alt scriitor din epoca sa, situația lui în critica românească nu diferă de aceea pe care o avea Eminescu la 1930 (...). Comentariile parțiale și recenziile encomiastice au dat și dau încă impresia, și în cazul lui Sadoveanu, că opera se cunoaște până la ultimul rând și că despre ea s-a spus tot. (...) Revenind la formula micromonografiei, să observăm că C. Ciopraga distinge mai multe categorii sau universuri tematice și că, în esență, disocierile sale sunt valabile: perspective rurale; tablouri de mică provincie; natură; prezență multiplă: întoarceri în istorie; între istorie și legendă etc. Sunt și altele (reflecții grave: armata, războiul; între hotarele orașului) însă acestea rămân discutabile din mai multe puncte de vedere, dintre care cel mai însemnat privește valoarea estetică a scrierilor grupate aici. Ele pot fi, apoi încadrate în alte categorii, mai largi, substanțiale sub raportul valorii literare. Dar cum orice sistematizare e, prin natura lucrurilor, discutabilă, să reținem la Const. Ciopraga încercarea de a delimita simbolurile esențiale ale operei și de a le fixa într-o mitologie particulară; operație dificilă chiar și atunci când e vorba de un scriitor despre care s-a scris atât încât nimic nu mai e, se pare, de spus. Pentru a ajunge aici,

autorul începe prin a descrie opera, reținând din ea elemente care definesc, fragmentar, spiritul sadovenian. Alt plan, al doilea, e descoperirea realității ascunse, spirituale a operei. Pe această cale criticul intră fără să vrea în contradicție cu exegeza mai veche care ignoră sau chiar neagă existența unui strat spiritual în opera sadoveniană, redusă la o monografie a sufletului primitiv. Călinescu, cel dintâi, a observat la Sadoveanu spiritualitatea adâncă, redusă la o monografie a sufletului primitiv. Călinescu, cel dintâi, a observat la Sadoveanu spiritualitatea adâncă, filosofia specială a descripțiilor întinse. E modul cel mai direct de a justifica estetic o operă pe care mulți o cred limitată la rafinamentul filologic. Realitatea spirituală a literaturii sadoveniene i se arată lui C. Ciopraga prin câteva elemente. Mai întâi unul, vizibil: prezența reflecției în opera de maturitate, în continuarea lirismului mai vechi. Afirmarea, apoi, a unei filosofii a naturii care așează în centrul ei omul, văzut stăpân, adică liber. Animismul colosal, sensul germinăției universale și al lunecării lucrurilor intră în aceeași înțelegere generală a existenței, intuite în copleșitoarea diversitate fenomenală. Din acest punct de vedere, Sadoveanu e un *poet complet* și cele zece cuvinte-cheie ale operei sale (*amintire, taină, vis, lumină, cântec, mahnire, prietenie, blândețe, liniște, codru*) acoperă, după C. Ciopraga, toate planurile existenței. Armonia lor e deplină și cu toată abundența de stihii, neguri, puhoai, râuri revărsate, trebuie observat că Sadoveanu nu are, ca romanticii, sentimentul haosului, nu suferă, altfel spus, de *incompletitudine* (cum zice Ralea) și nu trăiește, ca modernii, drama pe care o provoacă pierderea sensului de unitate a lumii.(...) În ceea ce privește cealaltă permanență: natura, C. Ciopraga mi se pare a fi adus contribuții decisive, după acelea mai vechi ale lui G. Ibrăileanu și T. Vianu. Comentariul părăsește câmpul generațiilor frumoase pentru a analiza stările de spirit proprii, de care vorbea și Ibrăileanu. Spre deosebire însă de acesta, autorul constată însă că la Sadoveanu, poet naturist, locul psihologului îl ia filosoful. Acesta e câștigat de idealul fericirii naturale, în afara civilizației constrângătoare. Ajungând la acest punct, o altă perspectivă a operei se deschide. Criticul o fixează în laturile ei generale, dar din necesități metodice o abandonează pentru a păstra rotunjimea sintezei. E vorba de conceptul înstrăinării de care s-a mai vorbit, niciodată însă cu referință la totalitatea operei și la abisurile morale pe care le atinge. Și aici, ca și în alte planuri, Sadoveanu e, în tradiția romanticilor, eminescian în primul rând”. ■ În *Camil Petrescu modalitatea artistică a teatrului* – fișe – sunt redată fragmente din fișele scriitorului menționat în titlu, referitoare la activitatea dramaturgică a acestuia, Andriana Fianu notând, înainte de redarea propriu-zisă: „În februarie 1945, Camil Petrescu deschidea în sala «Universul» un curs de regie experimentală, propunându-și o educare a tinerei generații prin metode noi. (...) Ideea acestui curs l-a urmărit pe neobositul poet, prozator, dramaturg și eseist, observând criza existentă în teatrul românesc la acea epocă, din cauza mării influențe a teatrului comercial în pofida artisticului.

Camil Petrescu dorea rezolvarea acestei stări de lucruri foarte grave pentru educarea actorilor și spectatorilor cu ajutorul unui grup de iubitori ai teatrului, unor «pionieri», care nu se mulțumesc cu o artă superficială, ci pretind o ținută mai elevată, urmând exemplul unor cunoscute momente de revoluție din istoria teatrului universal. În esență era o luptă pe care neobositul creator o începea pentru formarea cadrelor de viitori slujitori ai scenei românești. Aceste prelegeri, dezvoltate și îmbogățite, urmau a fi strânse într-un volum ce avea să continue *Modalitatea estetică a teatrului* purtând titlul de *Modalitatea artistică a teatrului*. Din păcate un asemenea volum n-a mai apărut. Dar cu ajutorul familiei și în special al actriței Eugenia Marian, fosta sa soție, am cercetat aceste materiale inedite”. ■ În articolul *La comemorarea lui Camil Petrescu*, Al. Piru face referire atât la biografia scriitorului, cât și la creația literară a acestuia: „L-am cunoscut târziu pe Camil Petrescu, singur, după fotografia lui preferată, în holul unui cinematograf, mi se pare, în iarna anului 1941, în compania unei foarte frumoase femei blonde, care, în așteptarea intrării în sală, i se sprijinea pe umăr. Pe urmă l-am mai văzut o dată pe stradă, mergând grăbit ca un militar în civil, ca să folosesc o expresie frecventă în opera lui. Era îmbrăcat în niște haine gri, mereu aceleași, sobru, elegant fără ostentație, auster. Știam că era insultat de huligani prin presă și apărat de societate «Prietenii lui Camil Petrescu», că marea lui pasiune, teatrul, îi adusese mai multe necazuri, că îndată după publicarea celor trei volume din opera sa dramatică, în 1946- 1947, luase hotărârea să nu mai scrie nimic. Am vorbit o singură dată cu el, în 1946, cerându-i voie să asist la seminarul de regie experimentală pe care-l organizase în strada Brezoianu nr. 23-25. (...) A venit pe lume în ziua de 9/21 aprilie 1894 la spitalul Filantropia din București ca fiu al lui Camil Petrescu de 28 de ani și al Anei, născută S. Keller, de 23 de ani. Tatăl, funcționar poștal, originar din Brăila, a murit de o boală epidemică în 1894. Dintr-o însemnare a scriitorului, revelată de curând, rezultă că văduva Ana Petrescu a încredințat copilul familiei Maria și Tudor Popescu din București, care urmau să primească pentru creșterea lui lunar 26 de lei. Ar fi fost croitoreasă sau modistă. Scriitorul mai susține că adevăratul său tată a fost colonelul Constantin Gheorghiu, născut în 1894, participant la războiul de independență, comandant al escortei militare, ajuns în cele din urmă general, comandant al brigăzii de artilerie 1 Dolj 26 Calafat. (...) Îl atrăgea mai mult gazetăria (colaborase la «Facla», «Rampa», «Cronica», «Sburătorul», și scosese singur «Banatul» și «Țara»). În 1921 candidează fără noroc în alegerile de deputați la Oravița, în 1922 face o călătorie la Viena. Viitorul biograf va trebui să reconstituie activitatea sa jurnalistică și revuistică, mai ales de la «Săptămâna muncii intelectuale și artistice» (5 ianuarie – 15 martie 1924) și «Cetatea literară» (I, nr. 1, 19 decembrie 1925), dar și la «Argus», «Gazeta», «Omul liber», «Reporter», «Cuvântul liber», «Viața» (director Liviu Rebreanu), «Fapta» (redactor Mircea Damian) etc. Multe fapte autobiografice

au fost absorbite în romanele *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* (1930) și *Patul lui Procust* (1933), în memorialul de călătorie *Rapid – Constantinopol – Bioram*, în nuvele ca *Cei care plătesc cu viața* (1949) unde reapare George Demetru Ladima. (...) A trecut aproape neobservată *Papucia-da*, epopee eroi-comică, operă postumă de Camil Petrescu, apărută anul trecut la Editura Tineretului, cu o copertă puțin atrăgătoare de Gh. Cernăianu, fără nici o explicație editorială, asupra datei când a fost scrisă și din care numai un fragment fusese publicat în „Viața românească” în timpul vieții autorului. Deducem din lectura operei (peste 7000 de versuri slobode, dar cu rimă) că a fost compusă în decurs de trei ani, probabil pentru desfătarea copiilor autorului (în povestire Andrei, Docu și Geta). Epopeea narează în stil burlesc extraordinarele aventuri cinegetice ale copilului de 6 ani Luță, posesor al unei puști de lemn cu dopuri care primește telegramă din partea muntenilor să-i salveze de un urs fioros, apărut pe Caraiman.” ■ Adrian Marino (*Progresul literar*): „Întrebarea – de eternă actualitate – revine însă mereu, cu prilejul fiecărei confruntări dintre «nou» și «vechi», «antic» și «modern». Ea este implicată în toate controversele actuale purtate în jurul său în numele «inovației», «avangardei», etc. Problema a fost pusă și la un congres relativ recent de filosofie (...). Urmează doar s-o reformulăm în termenii noștri strict literari, bine disociată de alte «probleme», care tind s-o înăbușe: dacă se constată sau nu paralelisme riguroase cu legile progresului social, dacă există sau nu o dezvoltare uniformă sau integrală a artelor, etc. (...) Nici teza finalistă nu se verifică. Este o iluzie metafizică, a crede că o literatură progresează în sensul unei legități imanente, spre un punct de maximă plenitudine (...). Partizanii acestui tip de progres au în vedere fie ideea de prototip, fie a unui ideal de perfecțiune, realizabil prin ipostaze succesive... care, converg, într-o unică soluție finală, optimă. Simple speculații, de esență dogmatică, întrucât «idealul» nu este dedus, ci propus, sau mai bine spus impus, ca un dat *a priori*. Dar argumentul negativ hotărâtor este altul. Progresul presupune ierarhizare, comparare, însumare. În timp ce operele literare (orice operă de artă) sunt unice, irepetabile, originale, neînsumabile, incomparabile. Raportate la scara absolută, toate sunt «egale», egal de perfecte. (...) Dante superior lui Homer? Baudelaire în progres față de Petrarca? Între acești creatori nu există unitate de măsură. Creația este prin definiție discontinuă. Fiecare operă reprezintă un salt absolut, un unicat, o realizare *sui generis* desăvârșită. De unde, imposibilitatea ierarhiei reale (observație veche, o întâlnim și la Seneca, Ad Lucilium, LXXIX). (...) Realizarea perfectă, individualizată, exclude gradația, comparația. Iată de ce problema progresului artistic nu poate fi gândită în termeni de antecedenti și consecvenți, urmăriți în serie ideală, pe o curbă parabolică. Și cu toate acestea, progresul literar, un anume progres literar, tinde să se impună observației ca o realitate evidentă. Este de ajuns să schimbăm perspectiva și în locul criteriului absolut și aprioric să invocăm alte repere, a posteriori,

axiologic, istorice, chiar cantitative, ca optica să se modifice și progresul literar să înceteze a mai fi o ipoteză incontrollabilă”.

• [„**Tribuna**”, nr. 19] Sub semnătura lui Ion Groze și a lui Corneliu Ștefan, sunt semnalate recente apariții editoriale: N. Iorga, *Oamenii care au fost* (E.P.L., 1967), Gala Galaction, *Roxana* (E.P.L., 1967) și Mariana Dumitrescu, *Poezii* (E.P.L., 1967). □ În intervenția *O discuție despre realism*, Domițian Cesereanu își motivează demersul în termenii următori: „O amplă discuție despre realism s-a desfășurat multă vreme, cu precădere în coloanele «Gazetei literare», dar și în alte reviste precum «Contemporanul», «Tribuna» etc., cucerind poziții teoretice avantajoase perceperii estetice a literaturii. Noi, se înțelege, nu o vom rezuma; o vom privi însă sub aspectul congruent pe care l-am enunțat mai sus, el fiind oarecum obligatoriu implicat într-o dezbatere de acest fel”. □ Cronica literară este consacrată de Constantin Cubleșan lui Laurențiu Fulga, scriitorul intervievat cu o săptămână mai înainte, și romanului său *Alexandra și infernul*, „o operă de primă importanță, (...) una dintre cărțile cele mai izbutite consacrate războiului în literatura noastră. Concepută ca o largă dezbatere morală a atitudinii umane în fața «infernului» care este războiul, cartea atinge corzi grave ale sensibilității noastre, vorbindu-ne despre viață și moarte cu emoția înțelegerii profunde a acestora. Este tocmai condiția care asigură reușita «romanului», în ciuda rezolvării melodramatice a unor scene, a introspecțiilor în amintirile eroilor, prea adesea ieșite din ritmul narațiunii, (...) în ciuda artificiei atâtor coincidențe, convenția cărora, chiar înțeleasă și acceptată, devine la un moment dat de o calitate ieftină și necesară numai în măsura în care – mutatis mutandis – un vers banal are acoperire prin necesitatea rimei prețioase”. □ *Faunul și Caritida*, tragedie cu balet într-un act, de Radu Stanca, reprezintă o contribuție inedită. □ Jules Supervielle apare tradus cu poemele *Prietenii necunoscuți*, *A face loc*, *În pădurea fără ore* și *Casa înconjurată*.

12 mai

• [„**Scânteia tineretului**”] Gh. Tomozei scrie despre *Căutările poetului*, analizând volumul *11 Elegii* în care „Nichita Stănescu este un dezabuzat copil teribil al metaforei, un virtuos al transfigurării și ostenit (aproape enervat) de propriile-i daruri a căror *săcâitoare* conștiință o are continuu și își îngăduie un super gest de renunțare”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 19] oferă informația că poetului român Al. Philippide i s-a decernat premiul „Gottfried von Herder”, pe anul 1967, la Universitatea din Viena. □ În pagina a treia a revistei se publică *Aforisme*, de Lucian Blaga.

13 mai

• [„**Scânteia**”] Despre *Confruntarea operei de artă cu realitatea actului critic* scrie Ion Biberi: „În epocile în care înțelegerea semnificației operei de

artă nu a fost îndestulător adâncită, s-a putut vorbi de o izolare a artistului, într-un „turn de fildeș“, și chiar de o deosebire de natură între artist și restul oamenilor. Opera de artă era adesea socotită ca o plăsmuire inexplicabilă, aflată dincolo de condițiile unei existențe obișnuite, iar artistul era considerat ca un reprezentant al unor puteri suprapământeste. Cercetările critice și adâncirea psihologiei elaborării artistice, studiile etnografice, extinse la populațiile tuturor continentelor, au adus o nouă perspectivă în înțelegerea operelor de artă; s-au statornicit, deopotrivă în folclor, ca și în operele artiștilor culti, condiționările de ordin social și psihologic ale operelor de artă; s-a arătat că opera artistică nu este și nu poate fi desprinsă de coordonatele vieții colective, care a generat-o; arta exprimă structura, tendințele, luptele interioare, dizarmoniile sau idealul vieții sociale; la rândul-i, exponent al unui climat cultural, poetul îi răsfrânge, în operă, specificul și adâncimea. (...) Critica își adaptează instrumentele de lucru și metoda înseși condițiilor de ordin psihologic și social ale operei de artă; ajungem astfel, în același timp, la o justificare de existență a criticii literare, dar și la o indicație a metodei sale: confruntarea cu viața și realitatea”. □ Pop Simion semnează fragmentul de roman *Criza de timp*, o carte despre care afirmă: „ Scriu în prezent romanul *Criza de timp*, o carte cu și despre tineri, în genere intelectuali care își definesc personalitatea în zilele noastre. Sensul cărții este acela de a realiza o dispută pe teme ca: vocație, răspundere, certitudine, durată biologică și durată de spirit, cultivarea voinței și multe altele. Toate acestea răspund în focarul unor conștiințe de comuniști în formare”.

• [„**Scânteia tineretului**”] În secțiunea *Premiile Uniunii Tineretului Comunist*, Savin Bratu glosează despre *Stăpânirea patosului liric*, în poezia Anei Blandiana care „aspiră la clasicism din tot sufletul ei, intens romantic și angajat în marile coliziuni ale istoriei imediate”.

• [„**Cronica**”, nr. 19] A doua parte a eseului lui Constantin Ciopraga despre *Stilul lui Tudor Vianu* este pe cât de analitic și bine scris pe atât de previzibil: aflăm din el un critic de idei, adept al unui „stil ideologic” care iubește echilibrul și simetria, care recurge la generalizări și respinge polemica. Ceea ce devine interesant în acest text este intenția lui: o prezentare a stilului unui autor care a impus la noi critica stilistică. □ Deși se referă la muzica modernă, prima parte a pastişei *Dacă Schönberg s-ar fi destăinuit*, semnată de George Bălan, intră în intimitatea gândirii unui mare compozitor modern, decedat de 15 ani în acel moment. Schönberg declară, prin pana lui Bălan, că a avut de înfruntat „totalitarismul ideologic” – sintagmă semnificativă în 1967 – dar i se opune categoric modernismului (francez, cu aluzie la Boulez, nenumit) din epocă, trădând spiritul tradiționalist al lui George Bălan □ La rubricile de arte, după ce Barbu Brezianu prezintă un document prin care Brâncuși cerea o bursă guvernului român, în 1905, pentru a-și putea continua studiile la Paris, Stelian Măgură îi ia un interviu lui Eugen Barbu (*Cu Eugen Barbu despre*

teatru și dramaturgie) care atrage atenția asupra lipsei sălilor de teatru și lentorii birocratice a Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă (ne aflăm în epoca permisiunii de a critica instituții moștenite de la regimul Dej). Barbu critică și inovația prin imitație, în formule memorabile („Vorbim despre teatrul absurdului și al cruzimii ca despre trufandale spirituale”), elogiind clasicitatea lui Ionesco, de pildă. Ultima parte a interviului vizează creația dramatică de ultimă oră a autorului: piesele *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* și *Labyrintul*. □ Un fragment de roman de Ion Istrati și un ciclu de poeme de Ioanid Romanescu sunt inserate în acest număr. ■ Un episod interesant din gherila purtată între anti- și pro-călinescieni este articolul polemic al lui Dimitrie Costea intitulat *Există o „direcție nouă” în critica literară?* Autorul polemizează cu Nicolae Balotă, care publicase, la centenarul „Convorbirilor literare”, un text în care semnală insuficiența criticii impresioniste așa cum este ea practică în România. Or, D. Costea își apără imediat breasla cu două argumente. Primul este practic: insuficiența discursului criticii literare ar veni din cauza „lipsei exercițiului critic concret” al unor nume printre care se regăsește cel al lui Balotă. Celălalt, teoretic, se afirmă ca axiomă: metoda critică este secundară actului critic care depinde în primul rând de „simțul critic, gustul artistic, intuiția estetică și oricum i s-ar mai spune”. Călinescian convins, D. Costea crede că traducerea *Istoriei literaturii române* în limbi străine ar duce la intrarea literaturii române „în centrul atenției generale”, iar soluția discursului critic românesc ar fi „apariția unei alte personalități de geniu” ■ Adrian Marino semnalează omisiuni din texte dedicate literaturii române publicate în opere de referință publicate în franceză și engleză, într-un scurt text, *Dezinformare*, de uz intern însă. □ O bună, dar nu originală analiză a tragicului la Albert Camus face Tudor Ghiddeanu (*Camus, sensul unei mitizări*) □ Despre *Camil Petrescu și sensul mediativ al romanului* scrie N. Crețu, în vreme ce Petru Comarnescu realizează un portret al lui Paul Henry, francez emigrat în România și, începând din 1924, profesor agregat la Universitatea din București (istoric).

● [„Flacăra”, nr. 20] La rubrica *Memento*, se anunță reeditarea romanului Cellei Serghi, *Cartea Mironei*, apariția volumului *Versuri*, de Doina Sălăjan, acestea fiind considerate „reprezentative pentru evoluția poetei, mai expresivă și matură acum, mai controlată în expresie, atentă la raportul dintre dimensiunea poeziei și puterea ei de sugestie”, publicarea unui nou volum de versuri semnat de Mihai Beniuc și intitulat *Alte drumuri*. Despre acesta din urmă, se afirmă: „în fond, motivele și temele fundamentale sunt în genere tot cele știute, ale poetului, însă am zice că acest *Alte drumuri* se potrivește mai ales calității poeziilor, unele dintre ele adevărate capodopere. În orice caz e unul dintre cele mai bune volume ale poetului”.

● [„Lucefărul”, nr. 19] În articolul intitulat *Între basm și previziune*, Alexandru Chiriacescu aduce în discuție literatura științifico-fantastică „Modelată pe coordonatele unui secol care îmbină fantezia cu rigurozitatea științei și

care convertește adesea fantasticul în realitate, literatura științifico-fantastică, departe de a fi un gen minor, poate suscita în cel mai înalt grad interesul cercetătorului. Aflată în plin proces de formare, ea dispune, prin chiar specificul său de o mare varietate de procedee, de modalități ale fantasticului. Îi este, de altfel, caracteristică acestui gen o amplă diversificare în numeroase subcategorii care, labile, pun de multe ori în încurcătură pe amatorii de clasificări foarte exacte. Adoptând frecvent formulele unor domenii învecinate: literatura de aventuri, polițistă ș.a.. literatura științifico-fantastică se deosebește însă de acestea prin altitudinea impusă permanent fanteziei. (...) Trecând îngrădirile realității probabile, trecând chiar limitele posibilului, imaginația autorului e nevoită totuși să dea fantasticului aparențe logice. (...) Literatura științifico-fantastică transmite o senzație asemănătoare până la un punct, zgândărind în cititor acea curiozitate inerentă omului, care în forma ei cea mai înaltă se numește spirit de cercetare. O categorie a genului o constituie anticipația propriu-zisă, acele povestiri care zugrăvesc o lume probabilă lumea viitorului. O eroare frecventă la unii autori e ambiția maximei exactități, confundându-se literatura cu previziunea. (...) Să observăm că frecvența tematica are în această privință o influență deloc neglijabilă: reluarea continuă a unei teme duce la monotonie, trezește cititorului senzația unor lucruri banale, arhicunoscute. Trăim la începutul erei cosmice și normal, aventura cosmică tentează mulți autori de literatură științifico-fantastică. Totuși abuzul de zboruri interplanetare, de rachete mezonice și fotonice, de mecanică relativistă ș.a., devine supărător. Oricare i-ar fi cauza, minusul de fantezie se face întotdeauna simțit și chiar dacă uneori se încearcă suplinirea lui cu un plus de aventură sau complicație sentimentală, rezultatele nu sunt fericite. Într-o povestire, precum Nucleul devorant (din volumul Lacul suspendat de Florin Petrescu) ni se prezintă pe larg povestea romanțioasă a dragostei neîmpărtășite pe care tânărul Mihuț Novacu o poartă frumoasei Margareta Dima. Mai facem cunoștință cu bunica lui Mihuț, o colectivistă simpatică și foarte pozitivă care strânge bani să-și cumpere... un autoturism și care îi atrage atenția eroului asupra virtuților bactericide ale busuiocului. Bineînțeles, Mihuț reușește după o muncă intensă să extragă principiul activ al busuiocului, rămânând însă neconsolat, cum ne încredințează autorul, deoarece Margareta se va mărita cu Jenică Măgureanu, un tip cam nesuferit, superficial, dar înzestrat totuși «cu o fire frumos alcătuită» (!). Această dulce banalitate o considerăm, desigur, ca o nereușită a autorului, dar conturarea prezențelor umane, mai ales când acestea sunt proiectate în viitor rămâne, în general, așa cum au observat cam toți teoreticienii genului, un deziderat dificil. (...) De multe ori, eroii sunt puși într-o situație neobișnuită fără ca autorul să insiste asupra cauzelor care au declanșat acea situație. E ca un joc propus cititorului: «să ne închipuim ce-ar fi dacă»..., e o convenție care exclude în mare măsură explicațiile tehniciste. Ce-ar fi dacă oamenii și-ar auzi gândurile! Cum s-ar modifica relațiile între ei? Nu

interesează prea mult ce factor ar provoca concret fenomenul; poate o furtună solară ca în povestea lui H. Aramă (*Titi și furtuna solară*), poate altceva. Totul ține oarecum de miraculos, explicațiile sunt de abia vag sugerate. În această zonă de miracol, la granița între vis și realitate se situează și întâmplările celor patru personaje ale lui Leonid Petrescu (Nu căutați eroul). Un om beneficiază brusc de o memorie absolută, care nu-i permite să uite nimic din tot ce a perceput vreodată; un altul suferă un ciudat proces de accelerare a mișcărilor, a gândirii, a vieții în general, alt personaj se trezește cu o acuitate neobișnuită a auzului, un al patrulea beneficiază de o deosebită putere de transmitere a gândurilor. Fenomenele sunt determinate vag, plutesc într-o nebulozitate care stimulează fantezia cititorului, lăsând loc unei multitudini de ipoteze posibile. Prelungindu-se dincolo de lectură, solicitarea imaginației cititorului e încă o explicație a atracției exercitate de literatura științifico-fantastică asupra publicului (asupra publicului larg și nu numai asupra tinerilor, așa cum se crede uneori)”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 19] În *Microinterviul* luat de Georgeta Răuță, Eugen Barbu răspunde cu tâlc, iar apoi cu nume și prenume, la întrebarea: „– Ce părere aveți despre pregătirea culturală a studenților poeți și ce înseamnă a fi un tânăr îndrăzneț?”: „– N-aș vrea să par pesimist, dar printre poeții studenți pe care-i cunosc, și așa cum bănuieți, cunosc destui, puțini cred că întrunesc cerințele a ceea ce s-ar putea numi un student – poet cult... Nu știu ce profesori îi vor fi promovată până pe băncile facultății de filologie, nu știu de ce unii dintre acești profesori cred că a fi poet este egal cu a fi scutit să știi cât mai multe lucruri. Mi se spune că agresivitatea unora dintre candidați la titlurile universitare întrece orice închipuire și că unele examene sunt obținute numai de hatârul poeziei. Este un exemplu trist, care ar trebui curmat neîntârziat. Poate o să mă credeți lipsit de modestie dacă o să spun că am părăsit ostentativ la vremea mea Facultatea de filologie numai pentru că profesorul G. Călinescu fusese înlocuit din rațiuni bizare cu un nimeni... Iată, un tânăr student îndrăzneț, mi se pare a fi și un anume Adrian Păunescu, care a invadat presa literară cu poezii uneori bune (pe care noi, la vremea noastră, le-am apreciat), dar și cu pamflete ordinare de tip vechi (publicate cu largul ajutor al unei crase nepăsări a redacției revistei «*Urzica*»). Dar este acest tânăr cu adevărat îndrăzneț? A scuipa pe toate valorile culturale numai pentru că și se permite să vorbești în adunări publice, a face dintr-un scriitor ca Marin Preda subiectul unei ieftine furii (!), a huli pe un poet și pe urmă a merge și a-l linguși, sunt toate acestea aparențele unui tânăr îndrăzneț? Să fim serioși!”.

14 mai

• [„**Scânteia**”] Folosindu-se de exemple din presa literară, Aurel Martin explică în ce constau *Exigențele operei literare*: „Forma obișnuită de manifestare a criticii literare este cronica (recenzia). Specie prin excelență operativă,

aplicată riguros la actualitate, ea are rosturi informative, instructive, educative în sens multilateral. Prin ea, cititorul ia (sau ar trebui să ia) cunoștință nu numai de apariția unei cărți, ci mai ales de valoarea acesteia. (...) Critica noastră literară, în ansamblul ei, a înregistrat, nici vorbă, un progres incontestabil: și-a lărgit considerabil sfera investigațiilor, și-a perfecționat uneltele, a devenit mai suplă, mai fină, mai apropiată de propriul ei specific. (...) Ar fi greu de susținut însă, în ciuda succeselor obținute, că starea generală a criticii ar fi înfloritoare, că nimic nu-i frânează dezvoltarea, că rolul ei efectiv, în evoluția literaturii actuale ar fi, realmente, cel scontat, că glasul cutărui critic ar avea ecourile pe care, la vremea lor, le-au avut intervențiile lui Maiorescu și Gherea, ori ale lui Lovinescu și Călinescu. (...) Evident, tendințele sociologist vulgare, de ignorare a specificității artei, de supralicitare a temei și – mai ales – a bunelor intenții, aparțin unei etape depășite. Reziduurile lor mai tronează poate doar în unele manuale școlare și în reclamele de presă ale editurilor. Nu s-ar putea spune însă că fuga de sociologism n-a dus, în cazul unora dintre cronicari, la practica unui soi de neodogmatism, de nuanță estetizantă, ale cărui canoane elimină discuția unei opere literare prin prisma conținutului ei de idei. Reprezentanții unei atari orientări (abandonate pe alte meleaguri ca inefficientă) manifestă, în genere, dezinteres pentru implicațiile sociale și filozofice ale operei de artă, considerate de ei secundare, acordând în schimb o exagerată și aproape exclusivă atenție valorilor de expresie, înțelese ca entități în sine. Concret, o cronică închinată unui roman sau unui volum de schițe și nuvele dezbate, în atari situații, probleme de compoziție (care trebuie, firește, luate în discuție) dar ignoră tipologiile, face considerații pe marginea stilului (vezi cronică de M. N. Rusu la volumul lui Horia Pătrașcu, „*Intunericul și profesoara de pian*“), dar nu se ocupă de mesajul operei, caută simboluri, dar nesocotește rădăcinile lor ideologice, se limitează cu precădere la aspectul psihologic al investigațiilor, uitând că materia epică interpretată e, totuși, prin forța lucrurilor, socială. (...) Izolând versurile izbutite, cronicarul se rezumă la a le socoti (așa cum i s-a întâmplat, de pildă, lui N. Manolescu în comentariile sale la poezia lui Ion Barbu) drept inanalizabile, scoțând astfel frumosul, în virtutea clasicului *ignorabimus*, din raza unei altfel de înțelegeri decât cea simpatetică și irațională. (...) «Faptul că fenomenul literar este poate ireductibil în ultima lui adâncime – spunea Tudor Vianu – nu trebuie să ne împiedice a-l reduce cât putem». Și adăuga: «Misterul nu justifică indolențele și ezitățile rațiunii». Căci «chiar pentru scriitorii cei mai originali, operația de încercuire critică poate fi executată astăzi mai bine decât ieri, mâine mai complet decât astăzi». De aceea, sublinia el, «cât timp există puțința unui progres al cercetării, nu cred că demisiunea criticii este admisibilă». (...) Cronică, prin specificul și adresa ei, rămâne forma cea mai adecvată și mai indicată pentru ca atari deziderate să prindă viață, iar dialogul dintre critic și cititor să se desfășoare în condiții optime”. □ Valeriu Râpeanu semnează articolul *Con-*

temporanul nostru Camil Petrescu: „Camil Petrescu nu a fost contemporanul nostru numai pentru că ani de zile chiar și cei aflați pe băncile liceului și ale universității l-am știut printre noi și nu numai o dată am alergat să prindem un loc în sălile unde ținea conferințe sau lua parte la dezbateri publice. Îl văd și acum mic de stat, privind pe cei din jur cu sfiala atât de evidentă în fiecare gest, pentru că acest pamfletar necruțător era un timid, cu privirea de adolescent obosită de o prea îndelungată veghe asupra cărților, dar niciodată copleșită de umbra indiferenței și în care un licăr de neastâmpăr intelectual stătea mereu treaz. Camil Petrescu nu a fost contemporanul nostru numai pentru că ani de zile numele său se afla pe coperte de cărți, afișe de teatru sau la sfârșitul articolelor de revistă, deoarece era unul dintre acei scriitori pentru care trecerea anilor nu însemna și intrarea în conul de umbră al toropirii și al lăncezelii. (...) Dar Camil Petrescu a fost și a rămas contemporanul nostru prin valoarea exemplară a existenței și a operei sale care s-au înscris încă de pe acum, deși de la stingerea sa din viață nu au trecut decât zece ani, printre permanentele spiritualității românești. Contemporan al nostru îl simțim și astăzi mai întâi prin ardoarea cu care Camil Petrescu a fost deopotrivă al timpului său și al istoriei țării sale, pe care dacă a studiat-o cu meticulozitatea omului de știință, a re trăit-o cu pasiunea celui ce era solidar, până în fibra cea mai adâncă a sufletului, cu ceea ce dădea sensul unei vieți naționale înțeleasă nu în ceea ce aceasta avea decorativ și exterior, ci în adevărurile ei filozofice și umane. (...) Cred, de aceea, că nu exagerăm spunând că în fond Camil Petrescu a fost nu numai contemporanul unei anume perioade de timp, hotărnicită de trecerea sa prin viață, ci contemporanul istoriei românești moderne”.

15 mai

• [„**Urzica**”, nr. 9] La rubrica *Antologia „Urzicii”* este republicată schița *Miraj* de I. A. Bassarabescu.

16 mai

• [„**România liberă**”] La *Cronica teatrală*, Radu Popescu face un comentariu detaliat al piesei *Luceafărul*, de Barbu Delavrancea, identificând, de la bun început, carențele textului: „Fără îndoială, opera este mai slabă decât primele două ale trilogiei. Ea nu are nici forța dramatică, măreață, care captivează în *Apus de soare*, nici dramatismul intens care face să trăiască *Viforul*. Drama șovăie între un lirism oratoric și un dramatism insuficient închegat, cu momente superbe, (...), care, din nefericire, nu au urmare și unitate”. Ceea ce salvează, totuși, piesa, este un cumul de trăsături ale dramaturgului, „sufletul său mare și cald, patriotismul său fierbinte, emoția unei viziuni patetice a trecutului, conceput și simțit ca un izvor de comandamente morale, ca izvorul adevăratului crez al vieții, crezul participării omului la destinul patriei sale, la măreția și gloria poporului său”.

17 mai

• **[„România liberă”]** Sub titlul *Însemnări de spectator*, Radu Popescu recenzează piesa *Jaguarul roșu*, de Petre Luscalov, pusă în scenă la Teatrul de Stat din Baia Mare, o comedie „minată în toate planurile de carențe diverse, un conflict palid, bazat mai cu seamă pe intrigă de situații, pune în mișcare o serie de personaje care se vor reprezentative pentru zilele noastre, dar nu sunt decât niște scheme prăfuite, preluate din paginile vetuste ale teatrului de bulevard. Replicile de un comic ieftin, adesea trivial, aspiră uneori la un lirism care nu izbuteste să trezească emoție autentică în spectator”. Mai mult, nici simbolul jaguarului roșu nu poate „pleda cu eficiență pentru frumusețea morală, pentru valoarea iubirii și împotriva adaptării mimetice la o realitate detestată fiindcă se afirmă din cale afară de prozaică”.

• **[„Scânteia”]** Sânziana Pop scrie despre *Invidie*, la rubrica opinii: „Invidia este o acoperire o penibilă și dăunătoare lipsei de caracter. Uneori a lașității și ipocriziei. Este o stare sedentară a conștiinței. În locul unui câștig moral dobândit prin efort, e un câștig de venin prin neactivitate. Un venin în stare latentă. În condiții prielnice din el izbucnește un tip de raporturi sociale imorale denumite zvonuri, bârfă, calomnie”. □ Într-un stil mai degrabă pamfletar, Eugen Barbu în critică pe edilii din Poiana Țapului, unde își are o reședință. Textul se intitulează *Impresii de pe Valea Prahovei*: „Imaginația cea mai roză a reporterilor este însă contrazisă de năstrușnicia măsurilor luate de unele organe locale de administrație care, nici mai mult, nici mai puțin, în loc să redea drumurilor o înfățișare cât de cât carosabilă, acolo unde intemperii iernii au efectuat stricăciunile lor naturale, au trecut la o potențială demnă de ironiile cele mai neașteptate. Pe marginea șoselei deteriorate au apărut imense vase de ciment sau de metal, în care au fost sau vor fi plantate flori !!! Grija pentru peisajul și așa îmbelșugat ilustrat de revărsarea naturii are în ea ceva înduioșător – dar ce ne facem cu hârtoapele? Oare președinții sfaturilor populare din localitățile astfel îmbogățite cu produse horticoale călătoresc cu elicopterul de nu simt și nu văd toate acestea? Pe ei nu-i zdruncină nimic și nimeni? Ajunși în localitatea Poiana Țapului, peisajul devine de o măreție unică. Privim cu o vădită plăcere vilele situate pe Zamora și plaiurile verzi în acest anotimp. Masivitatea Bucegilor nu poate fi întrecută aici de nicio descriere. Luând-o la pas prin localitate ai însă încet-încet și o altă imagine. Poiana Țapului, după părerea subsemnatului, ar putea rivaliza cu orice localitate de pe Valea Prahovei ca pretenții climaterice și de confort. Dar drumurile laterale sunt nepavate sau îndelung neglijate, sunt noroaie iar între gară și vilele de pe Zamora este o groapă imensă în care se ard de ani de zile gunoaiele. Pentru cei veniți la odihnă fumul iute emanat de resturile pestilențiale și muștele cât unghia, cu miile iau locul ozonului și te întrebă ce-i împiedică pe cei însărcinați cu bunăstarea generală a localității să treacă la măsurile de rigoare. La o cercetare sumară ni s-a spus că Sfatul popular din Bușteni – de

care Poiana Țapului depinde – a făcut numeroase sesizări la Sfatul popular regional din Ploiești pentru mutarea acestei gropi de gunoaie într-o veche carieră părăsită dar propunerea a fost respinsă. Le sugerăm celor în cauză să se mute cu casa aici și să respire acest aer curat. Cât privește starea drumurilor ea este cu totul lamentabilă și așteptăm noi aprobări, și ele demult supuse organelor din Ploiești”.

- [„Scânteia tineretului”] Ion Băieșu publică secvența *Pila*.

18 mai

- [„Scânteia tineretului”] Adrian Păunescu analizează *Elegiile lui Nichita Stănescu*, în care transpare „o sensibilitate excepțională care, în deplină cunoștință de cauză, se autodescrie cu flagranță în veghea unei gândiri solide”.

- [„Gazeta literară”, nr. 20] Șerban Cioculescu în articolul intitulat *Omagiu* subliniază talentul scriitoricesc al lui Tudor Arghezi, precum și longevitatea și originalitatea poetului în arta literară: „Înzestrat cu o capacitate nebănuită de reînnoire, Tudor Arghezi dezmințe de patruzeci de ani încoace toate regulile care plafonează sau limitează capacitatea de creație și vârsta ei plenară. Au fost profeți cu clarviziunea în sincopă care, – chiar de la apariția *Cuvintelor potrivite* (1927), când autorul lor atinsese vârsta de 47 de ani și pășea aparent numai către crepuscul, – se bucurau să ridice un bilanț falimentar și să buciumeze lichidarea «fenomenului Arghezi». Lucrurile stăteau exact invers. Căci dacă genialul poet evoluase până atunci destul de lent până la găsirea timbrului propriu (*Belșug*, 1916), dacă iarăși nu se grăbise ca mai toți confrății să publice întâiul volum, totuși departe de a-și fi dat cu această carte capitală a liricii române, *Cuvinte potrivite*, sinteza ultimă și supremă, cu premisele inevitabilului, în genere coborâș, el pregătea contemporanilor săi dezorientați, precum și puținilor săi, la acel ceas, credincioși o serie neașteptată de primeniri într-adevăr uluitoare. Începând cu *Flori de mucigai* (1930), poemul universal damnat al închisorii de altădată, care a realizat mai bine ca oricare alt poem arghezian programul din *Testament* (...) Continuând cu imaginea paradisului regăsit într-un inedit bucolism casnic (*Cărticica de seară*, mai târziu reeditată cu titlul *Stihuri*), apoi cu o vervă ludică nemaiaținsă în poezia noastră (*Hore*) și până în zilele socialismului, cu sesizanta evocare a lui 1907 și cu mesajul umanist din *Cântarea omului* – ambele scrise la vârsta de peste 75 de ani – Tudor Arghezi n-a încetat și nu prididește de a ne stârni cu fiecare nouă poezie sau tabletă de uimire gradată, ca și cutremurele, pe intensitatea verbului și a simțirii poetice. Am avut scriitori, – prea puțini, este drept, – care au atins și au depășit vârsta de 90 de ani. Niciunul dintr-înșii, însă, n-a mai avut, literaricește, nimic de spus, supraviețuind operei lor și trăind vegetativ. Același lucru se poate afirma și pe planul literaturii universale. «Gazeta literară», fericită beneficiară a câte unei noi nestemate argheziene săptămânale, se bucură că poate dărui din șapte în șapte zile cititorilor

săi încă o scăpărare de luceferi de pe firmamentul unei imaginații creatoare neconținute, în pofida anilor și a încercărilor. Mesajul arghezian, de încredere în puterile omului, de tonică vitalitate, de îmbrățișare universală, de la lumea minusculă a gazelor la marele Cosmos, îl găsește la împlinirea vârstei de 87 de ani pe titanul poeziei și prozei române la masa de lucru, frământând «cu mâna de olar» și meșterind aluatul limbii noastre și dându-i mereu alte sonorități și valori plastice noi. Să ne trăiască!». ■ Paul Anghel (*La un portret*): „Din acestea toate, Ion Miclea ni-l aduce pe el. Dintre icoane o alege pe cea mai inedită – chipul omului. Dar cu câtă pasiune – ca pe un vânat domnesc – l-a urmărit! Sunt în această artă fotografică minuții de filigrană – și ascuțite instantanee de psihologie, cu adevărat revelatoare. Artistul care a făcut antologie mondială din cerbii, din vulturii, din leii puiandri ori suverani, a înălțat acum prin procedee similare o «cântare omului» luându-l ca model pe el, pe Arghezi. Experiența nu putea să nu seducă. În fața aparatului, crud de exact prin tehnica lui, nu se poate juca, nici trișa. Celuloidul nu flatează, emulsiile chimice nu sunt fard. Ele sunt, în schimb, creioane de sculptură, iar prin ele Ion Miclea s-a dovedit un meșter al daltei desăvârșit». ■ Zaharia Stancu semnează articolul *87 de ani – 87 de imagini*: „De fapt, oaspeții suntem noi, pentru că din toate aceste 87 de imagini o gazdă primitoare și bucuroasă ne pofteste să parcurgem împreună o lume a trudei și a vieții scrisului, închinată făuririi unor bucurii nu de o clipă, cum imaginea fotografică este adesea, ci de o viață și de mai multe vieți. Ne bucurăm așadar că-l avem din nou în mijlocul nostru pe acel care, «potrivind cuvinte», a izbutit să le facă a spune, cum poate nimeni altul, ce e frumos și nepieritor în sufletul acestui neam, de aici de la Dunăre. Și astfel, să facă a străluci geniul acestui popor și pe alte meridiane și în alte graiuri. (...) În pragul acestor 87 de ani, poezia și viața lui Tudor Arghezi se vădesc o dată mai mult a fi pe potriva sufletelor noastre, a fi pe potriva năzuințelor noastre de omenie și împlinire». ■ În articolul *Proze argheziene*, Dumitru Micu insistă asupra talentului de prozator al lui Tudor Arghezi: „Rămâi uimit mai întâi, în prozele scurte argheziene, de multilateralitatea preocupărilor, de diversitatea formulilor. Ai zici că nici o modalitate narativă, de la cele tradiționale, până la cele ultramoderne n-a rămas neexperimentată, după cum aproape nu-i temă consacrată pe care Arghezi să nu o abordeze paralel cu o tematică ce e numai a sa, nici procedeu pe care să nu-l fi încercat. Câteva istorisiri: *Toader*, *Grigorescu*, *Sânge rece*, aduc aminte de Barbu Delavrancea din nuvelele naturaliste (*Zobie*, *Milogul*), altele numeroase, evocă prin proveniența «subiectelor» (nu prin cuprins, care e original) realismul mărunț de la începutul veacului; ele narează fapte diverse, cu un umor special, un fel de *pince sans rire* aparte, nu fără o intenție (am impresia) de persiflare subtilă a unei anume literaturi terne, dar și cu o discretă voluptate, pe care I. L. Caragiale ar aprecia-o negreșit, a explorării insignifianțului, a ancorării în gratuit, în banalitatea pură.(...) De-o originalitate mai

marcant argheziană sunt alte categorii de «subiecte». Câteva sporesc literatura absurdului mai exact, întemeiază acest tip de literatură, la noi și putem spune că îl anticipează în parte și pentru occidentali, fiind publicate în revistă într-un timp când Europa nu descoperise încă pe Kafka, când Camus și Eugen Ionescu încă nu existau ca scriitori și când cei în măsură a vorbi serios despre Urmuz se puteau număra pe degete. E vorba despre scene și istorisiri de felul celor din *Tablete din Țara de Kutu*, de unde de altfel au fost scoase vreo patru. Una, *Contribuții științifice*, parodiază pedantismul, savantlăcurile. Alta înfățișează «omul juridic» legat cobză, în mai multe exemplare, și balansat în văzduh, pe funii, de la etaj, stigmatizează formalismul justiției, birocratismul în genere (*Statul blestemat*). În *Asasinul*, traversăm un coșmar. Mai departe dăm peste situații stupide, de un comic, uneori, de film american, mai adesea negru, lugubru. Doi excursioniști, intrigați de a nu putea scoate nicicum din mușenie pe un tovarăș de voiaj, încep să-i facă tot felul de șicane, dovedind o rea creștere exemplară, până când, coborâți din vehiculul în care erau, își dau seama că au de-a face cu un surdo-mut. (...) Câteva subiecte din lumea cercului (*Cercul, Pisica rapidă, Omul-șarpe*) mărturisesc prin reflecțiile articulate înăuntrul lor, preferința de totdeauna a lui Arghezi pentru o artă esențială, de sinteză, antimimetică. «Clovnul – citim într-un loc – improvizează; el joacă permanent pe firul iute și ascuțit al unui tăiș de spadă, cu picioarele goale; este mental, original – și dramatic. Pasul lui încâlcit și stângaci în mijlocul arenei e mai artistic și mai bun decât întreaga dramaturgie imitativă.» Jocul său e în stare să genereze, neașteptat, «poate un pom înflorit cu brațele albe, poate o ploaie de stele»...Nu cumva arta celor mai originale «subiecte» încapă în această definiție? ■ În *Etalonul de aur*, Nichita Stănescu aduce un omagiu talentului inegalabil al lui Tudor Arghezi: „În arte și în poezie mai ales problema etalonului se pune cu mult mai dificil, cu atât mai mult cu cât tocmai distrugerea unuia poate da naștere altuia mai nou și deci mai interesant. Și totuși, sunt câteva domenii constante în poezie, sisteme de referință perpetue care dau un criteriu stabil judecăților de valoare atât de dificile într-un domeniu subiectiv, ca acela al esteticului. Mai întâi de oricare altă constantă mi se pare a fi în poezie, viziunea, și, imediat în succesiune expresia viziunii. Deși nu se pot afla arareori în echilibru, fie că primează viziunea în dauna expresiei, fie că expresia printr-o prea mare precizie stingherește aripa cu pene și inefabilă a viziunii. Și o înclinare și alta înspre viziune sau către limbaj, au lăsat în istoria poeziei, și nu numai a poeziei, strălucite exemple. Probabil că dacă nu s-ar vorbi decât o singură limbă pe întreaga suprafață umană a globului cu aceeași naturalețe cu care toți oamenii merg sau privesc, probabil că viziunea ar fi unica constantă în judecata de valoare a operei de artă, meritele expresiei fiind subsumate și neesențiale. (...) Dacă nu ar părea o aserțiune prea riscantă, aproape că mi-ar veni să cred în existența poeziei ca un fenomen de materialitate lingvistică tipic pentru existența în lume a unui

număr extrem de mare de limbi diferite. E de la sine înțeles, logic, faptul că au existat lingviști aberanți care au încercat crearea unei limbi unice, resimțind ca pe o traumă diversitatea materială a limbilor în dauna unicității lor noționale. Resimt ca firească, logică, acea tendință a poeziei de a deveni metalingvistică, deasupra laturii materiale a limbajului nerevendicându-se totodată noțiunilor. Și marea poezie într-adevăr n-a rezidat niciodată din metafore și nici din idei, ci și-a căutat o zonă autonomă numai a ei ca dimensiune fundamentală a spiritului uman, folosind limbajul numai ca un vehicul și atât, vehicul care transportă tocmai ceea ce este mai caracteristic și mai particular umanității, diferențiind-o de tot ceea ce este altceva decât umanitate, situând-o în cosmos egocentric sau excentric, dând însemnătate și sens fenomenului existențial. (...) Altfel, fără sistem de referință, adevărul se dezechilibrează; fără inimă emoția plutește în van; fără ochi privirea nu există. Rar fenomen de echilibru între viziune și expresie, poetica lui Tudor Arghezi este un etalon național al valorilor poetice, așa cum poezia marelui Mihai Eminescu este perpetuu etalon pentru tot ce este și va fi nou vreodată în poezia românească. Cu Tudor Arghezi avem o lecție dusă până la capăt, de valoare estetică. Universul poeziei lui, infinit variat și de o rară maleabilitate a expresiei, egal cu sine însuși și aproape elucidând toată fenomenologia pe care și-o propune, îl asemeni cu universul newtonian desăvârșit la nivelul planetei și la care nu se mai poate adăugi nimic în funcție de ceea ce și-a propus să fie. El este *etalonul aur*, perpetuu *etalon aur*, el este metrul de platină, el este secunda măsurată de ceasurile cu cuarț. Pe aici se trece, aici se dă examenul, de aici se pleacă mai departe”. ■ În *Știința versului la Arghezi*, Ștefan Aug. Doinaș analizează poezia argheziană din perspectivă lingvistică: „Rareori am întâlnit un poet care să fie în stare «să deschidă» sau «să închidă» o poezie, care să aibă un simț atât de măiestrit al efectelor lirice care pot rezulta din versul întâi și din versul ultim. Aproape în toate poeziile argheziene, primul vers e deosebit de marcant, *ex abrupto*, ca o cădere aspră care – în afirmația sau negația sa – are ceva inebranabil: «Nu-ți voi lăsa drept bunuri după moarte/ Decât un nume adunat pe-o carte» (*Testament*). (...) Dacă această frământare a pastei gramaticale se face cu totul diferit decât la Coșbuc, de pildă (un alt mare maestru al limbii, care-i valorifică însă fluenta), trebuie subliniat că ea se face în spiritul limbii latine: o unitate gramaticală (parte de propoziție, propoziție secundară) poate fi introdusă oriunde, cu certitudinea că, funcțional, ea va trimite întotdeauna la cuvântul pe care-l determină. Asistăm la un fel de afirmare de sine a mădularilor frazei: acestea proliferază sau apar cu întârziere, ca niște crengi surprinzătoare care completează coroana, nebănuită inițial, a trunchiului. Fenomenul e posibil datorită folosirii extrem de îndrăznețe a cuvintelor de legătură, care – ca niște încheieturi extraordinar de flexibile – sunt introduse pe dos, pentru a permite diverselor organe poziții cu totul originale. Relativa monstruoziitate anatomică a frazei e compensată – artistic vorbind – de o

fiziologie, de o circulație subterană a sensurilor, precum și de expresivitatea ei stilistică. Acest poet, care – în general – n-a recurs la scheme metrice sau strofice prea variate, a realizat, în limitele cuminți ale versului tradițional, o varietate interioară inegalabilă, întotdeauna în slujba sentimentului și a ideii poetice. Se știa, de la Eminescu, că limba română poate *să sune* extraordinar; se știa, de la Coșbuc, că ea poate *să curgă*, lin sau repede, pe scopuri prozodice diverse; cu Arghezi, limba română s-a dovedit un organism viu și tânăr, capabil *să crească* uluitor din sine însuși, ca un aluat modelat de degete divine, în care dulcele și amarul, șoapta și răcnetul, ruga și sudalma ameteșc, rând pe rând, cerul gurii noastre”. □ La rubrica *Consemnări* sunt prezente articole de către Vasile Netea și Ilie Constantin. Vasile Netea (*Scrierile lui Costache Negri*): „Singurul dintre scriitorii și luptătorii pașoptiști și unioniști asupra vieții și activității căruia actualitatea a întârziat să se pronunțe, a fost C. Negri, a cărui ultimă ediție de *Versuri și proză* a apărut în 1909 sub îngrijirea lui Emil Gârleanu. Prin recenta monografie publicată de Pericle Martinescu la «Editura tineretului» și mai ales prin reeditarea *Scrierilor* și corespondenței sale de către profesorul Emil Boldan în colecția «Scriitorii români» a «Editurii pentru literatură», această lacună a fost în sfârșit înlăturată, C. Negri, sub raportul valorificării istorice, fiind așezat astfel în galeria generației sale la locul care i se cuvine. (...) Fără a avea talentul lui Alecsandri și al lui Ghica, și fără a persista în preocupările sale beletristice, C. Negri a desfășurat în tinerețe o promițătoare activitate literară, abordând în aceeași măsură atât poezia cât și proza și traducerile. (...) Studiul introductiv al ediției fixează în mod concludent locul lui C. Negri în istoria literară și politică a poporului român din secolul XIX, și în același timp constituie o remarcabilă contribuție la studierea epocii în care s-a desfășurat activitatea acestuia. Considerăm însă că informația și aprecierea asupra rolului istoric al lui C. Negri n-ar fi avut decât de câștigat dacă editorul ar fi reprodus în ediția sa și scrisorile oficiale ale lui C. Negri trimise de la Constantinopol în timpul misiunii sale diplomatice, și în primul rând cele adresate lui Alexandru Ioan Cuza, scrisori publicate în volumul *Documente privind Unirea Principatelor* (111, 1963)”. ■ Ilie Constantin scrie la Marin Sorescu, *Unde fugim de-acasă*: „Recenta carte a lui Marin Sorescu ... mi-a provocat o adevărată încântare. Există în Franța un premiu pentru originalitate, pe care îl cuceresc cărțile cele mai personal organizate. *Unde fugim de-acasă* ar merita fără doar și poate un premiu similar românesc. Este una din ofrandele cele mai de soi aduse în ultima vreme în altarul *viociunii* literare. Când acest ciudat volum de versuri (transcrise ca pagini de proză) două calificative îți revin mereu pe buze: *derutant* și *fermecător*. Ce fel de carte e aceasta? Judecând după tirajul imens, după comentariul de imagini, la prima vedere infantil, al lui Sabin Bălașa, ne aflăm în fața unei cărți pentru copii. La a doua lectură accesibilitatea mai mult decât parțială a versurilor nu mai poate fi pusă la îndoială: da, e vorba de o excursie

în lumea înconjurătoare, organizată de Marin Sorescu pentru copii, excursie în cadrul căreia el le va revela pe un ton amuzant o mulțime de minunății.(...) *Unde fugim de-acasă?* este o carte care te invită s-o răsfoiești adesea și să-ți înveselești prietenii cu scurte lecturi («Vine leul, lipa-lipa, mai fioros decât gripa...») sau «Așa că, aflați: numărăm și suntem numărați...» (...)). În destinul literar al lui Marin Sorescu *Unde fugim de-acasă?* înseamnă un pas înainte, dacă ne încăpățânăm în această imagine a unei pante pe care autorul trebuie s-o escaladeze liniar. Dar, pentru că ne aflăm înaintea unei creații ce se caracterizează prin vioiciune, putem spune mai degrabă că poetul a realizat ceea ce a intenționat, în cadrul unei evoluții literare pe care și-o organizează, după cum îl taie capul”. □ Valeriu Cristea scrie cronică literară la Doina Sălăjan, *Versuri*, reliefând caracteristicile liricii scriitoarei precizate în titlu: „În peisajul acestei zone a liricei tinerilor, dintre care unii cultivă un ermetism absolut și gratuit, dar alții numai unul aparent și cu justificări de conținut, poezia de azi a Doinei Sălăjan își clatină reflexele luminoase ca oglinda unei ape clare. (...) Strofele, simple, foarte limpezi, agreabil desuete și cu vibrații de romanță, exprimând sentimente comune, dar cu destulă forță și profunzime, nu stimulează marginalii critice prea bogate dar învăluite discret și emoționează. Versul în sine (lipsit de asociații și de imagini deosebite) nu e foarte particular, iar conținutul nu e singular. Poeta exprimă ceea ce e specific omului în general. Și în primul rând femeii: adică iubirea. Doina Sălăjan apasă pe aproape toate clapele gamei erotice. (...) Pe lângă dragostea care înseamnă milă, pe lângă dragostea care înseamnă dragoste, Doina Sălăjan cunoaște și dragostea care înseamnă luptă, participare. Ea este în egală măsură o poetă a eului și a cetății; simte nevoia nu numai a celuiilalt, dar și a celorlalți, a oamenilor: de aici încrederea în viață, optimismul (...) Dragostea și Cetatea constituie cele două domenii mari ale liricei Doinei Sălăjan. Al treilea domeniu e poezia; poezia-pasiune, căreia i se consacră strofe împletite din contraste petrarchiste (*Pasiune*) sau poezia-misiune (*Datorie*)”. □ H. Grămescu recenzează versurile lui Salamon Ernó intitulate *O flacăară*: „În șirul nesfârșit al eroilor care și-au jertfit viața sub steagul comunismului, statura masivă a poetului Salamon Ernó se ridică însângerată de sub răpăitul gloanțelor hitleriste care acum 24 de ani, la sfârșitul unui februarie mohorât, după luni de chinuri prin lagăre, i-au ciuruit pieptul în Câmpia Ucrainei. (...) Salamon Ernó este, între toți poeții lumii, unul dintre acei care și-au dăruit totul, lucid, consecvent, puterea de muncă, visele, aspirațiile și viața însăși idealurilor comuniste. (...) Se zice că poezia lui seamănă cu a lui József Attila. De fapt, poezia lui Salamon Ernó nu seamănă decât cu ea însăși. N-a avut timp, și nici vremurile nu i-au fost prielnice, să se desăvârșească, – timpul în care a scris Salamon fiind «timpul urgiei, mâniei», când «toate au căzut pe capul nostru» și lozinca zilei era:«Obișnuiește-te cu moartea, frate!»”. ■ În articolul *Drama puterii Petru Rareș de Horia Lovinescu*, Romulus Vulpescu

notează: „Respectul exagerat față de faptul istoric precis, verificat științific și atestat, fetișizarea detaliului și a cutărei date consemnată în documente, rigoarea reconstituirii, certificarea măturii lacunare se conjugă rareori fericit și numai datorită unui accident – cu operă literară sau artistică de ficțiune. În drama lui istorică, *Petru Rareș*, Lovinescu n-a urmărit să ilustreze (școlărește sau nu) un moment înghețat în tablourile «vivante» al unui trecut glorios și patetic. (...) Biografia omului și monografia epocii au rămas pretextul unei incursiuni în istoria unui spirit, în aventurile unei personalități al cărei destin a fost – într-o etapă determinată a istoriei – o funcție a destinului țării lui. Dramaturgul a avut viziunea biografiei artistice a unui personaj (proiecție în ficțiune a biografiei istorice a unei personalități). L-a ales pe Rareș pentru că încheie un ciclu: al eroilor care au ispitit legenda și balada. (...) Limba curentă pe care o folosesc personajele, lexicul modern perfect credibil contribuie la satisfacția spectatorului care e invitat la contemporaneitate cu problemele dezbătute. Furat însă de farmecul neologismului cu măsură distribuit, naratorul scapă într-un loc o incongruență fără justificare. (...) Dincolo de reproșurile mai mici sau mai mari pe care carențele piesei și-ale spectacolului (câte sunt) le justifică, *Petru Rareș*, dramă istorică a lui Horia Lovinescu, rămâne o foarte bună construcție dramatică, o operă solidă și de prestigiu ce-l onorează pe autor, scriitor intelectual care nu-și destinaie inteligența și spiritul”. ■ Ioan D. Gherea în *Memorialistică Matei* [sic!] *Caragiale* notează: „Prin 1911 Caragiale-tatăl trecuse pe la noi, pe la gara Ploiești, în drum spre Berlin, și ne spusese că nu crede să mai dea un an prin țară. Și totuși, peste vreo săptămână, ne-a anunțat telegrafic că sosește și trage la noi. Ce se întâmplase? La plecarea din București, Matei îl condusese la gară. Când trenul era gata să pornească, Matei, palid de emoție, îi înmânase un plic, spunându-i: «Când sosești la Berlin, citește ce-i aici și scrie-mi ce părere ai». Erau aproape toate sonetele cu subiect istoric ale lui Matei Caragiale, pe care mai târziu le-a intitulat *Pajere*. Ele făcuseră așa impresie asupra lui Caragiale, încât plecase îndată la Lipsca să le citească lui Zarifopol, cumnatul meu, și apoi spre Ploiești, unde își dăduse întâlnire cu Vlahuță și cu Matei. (...) Toți au fost de părere ca poeziile să fie publicate în «Viața românească» toate deodată (cum s-a și întâmplat). (...) Matei a sosit a doua zi. I-am ieșit înainte pe peronul gării; pe urmă am asistat la scena de laude detaliate aduse de Caragiale și la încântarea fără margini a lui Matei. Caragiale a propus câteva mici schimbări pe care Matei le-a primit cu entuziasm (...). Îmi pare foarte rău că nu-mi mai amintesc care au fost acele corecturi, cu atât mai mult cu cât mai târziu Matei avea să-l disprețuiască pe tatăl său, mai ales ca scriitor. (...) Matei nu arăta deloc simpatie pentru oameni, în schimb iubea foarte mult animalele și avea un dar deosebit de a le descrie. Pe o pisică a lui o botezase Maria Vanda Cristodulo Georgescu, și el pretindea că pisica aceea venea dacă o striga cu acest nume complet, dar că nu se supunea atunci când era chemată numai cu o parte din nume, oricare ar fi fost

partea componentă lăsată la o parte. (...) Caragiale cunoștea mania heraldică și snobismul fiului său mai ales din povestirile lui Luky, căci Matei nu îndrăznea să le mărturisească bătrânului. Îmi amintesc cum Caragiale povestea lui Ghera: «Eram cu Matei, cu Goga și cu alți câțiva prieteni și nu știu cum a venit vorba despre ereditate. Atunci mi-a dat în gând una bună, să-l învăț minte pe Matei. Le-am spus: Curioase și neașteptate sunt fetele ce ți le joacă ereditate! Ia uitați-vă ce formă are capul lui Matei aici; vă dați seama că e cam teșit? De mult mă tot întrebam cum se explică asta, și acuma, deodată, i-am dat de rost: străbunii noștri umblau pe cap cu tava cu plăcintă și, poftim! Legile eredității i-au turtit țeasta băiatului!»». □ Nicolae Balotă semnează articolul *Ochiul transcendent Alain Robbe-Grillet*: „«Noul romancier» se vrea, așadar, pe sine cu un Ochi detașat care, spre deosebire de privirea balzaciană nu poate vedea mai mult decât vede ochiul unui privitor «din afară» și, spre deosebire de Naratorul proustian nu participă ca martor și părtaș la acțiunea descrisă. Este Ochiul transcendent al scriitorului fenomenolog. Dar această detașare nu e decât arareori dusă la limitele extreme ale impasibilității (și aceasta simulată) din *Instantaneele* lui Robbe-Grillet. De cele mai multe ori Ochiul «noului romancier» este un ochi uman, foarte subiectiv. Robbe-Grillet are dreptate când protestează împotriva acuzațiilor de «obiectivitate» extremă ce i se aduc. Puține din textele sale (și acestea scrise oarecum pentru a demonstra o teză) sunt neutre, reci și imparțiale». □ În cadrul secțiunii *Scriitori ai secolului XX* Edgar Papu și Matei Călinescu scriu articole despre Rilke, respectiv Faulkner. Edgar Papu (*Rilke versuri*): „Rilke se grupează printre acei scriitori de adâncime complexă și indefinită, cărora fiecare secol le va descoperi noi și noi aspecte. Dispărut din viață numai de patru decenii, marele poet constituie un obiect relativ nou pentru istoria literaturilor; cercetările ce i-au fost consacrate n-au avut, deci timpul de-a spune un cuvânt care să împrumute aparența definitivului. Cu atât mai puțin, acest cuvânt definitiv îl putem spune noi în cele câteva rânduri de față. Bucuria, totuși, de-a vorbi despre el, prilejuită de ansamblul selectiv al operei sale în românește ne îndeamnă să încercăm din nou a ni-l apropia. (...) De aceea, un Rilke, selectat sistematic, așa cum a apărut recent în românește, este un eveniment de multă vreme dorit și așteptat. Poate, însă, că monumentală culegere de față și-ar mai fi cerut o întregire. Deși la noi Rilke este unul din cei mai iubiți poeți contemporani, nu putem spune că e și unul din cei mai perfect înțeleși. Printr-o însemnată parte a operei sale, el continuă să rămână un scriitor dificil. Se simte, de aceea, lipsa unei prefețe și a unor note sau comentarii explicative. Dar, cu toată această lipsă, credem că, prin calitatea selectării și a interpretărilor, cititorul român rămâne totuși edificat asupra operei rilkiene, atât în variațiile evoluției sale cât și în structura ei permanentă”.; Matei Călinescu (*Faulkner „Cătuțul”*): „Recitind de curând *The Hamlet (Cătuțul)*, roman publicat în 1940 și alcătuit din câteva nuvele scrise de-a lungul unui deceniu (a căror unitate este în chip evident una de tip

deschis, comune fiind doar punctele de plecare, iar sensurile divergente), – m-a izbit însemnătatea neobișnuit de mare acordată elementului animal în această carte, și nu numai în ea, căci mi-a răsărit cu repeziciune în minte amintirea atâtor fascinante pagini din Sartoris (...), din *În timp ce agonizez* (*As I Lay Dying*) – în care, de altfel, sunt creionate câteva dintre figurile de țărani ce vor reveni în *Cătuțul*, – spre a nu mai vorbi de unele nuvele, cum sunt *Ursul*, *Vânătoarea de vulpi*, etc. Referințele de ordin analogic – metaforic la animale, uneori dezvoltate, sunt destul de frecvente în caracterizarea personajelor din *Cătuțul*, și mai ales – observație ce merită să fie reținută – a celor din clanul Snopes. (...) De altfel, stabilirea unor paralelisme zoologice în portretistica și caracterologia literară e un procedeu destul de răspândit, clasic aș zice, deși la Faulkner, privit în contextul mai larg al viziunii sale mitic-biologice, el dobândește o semnificație aparte. 9...) Tot ce se spune despre Eula Varner (aproape în întregime Cartea a doua a *Cătuțului*) este, cu excepționalele mijloace epico-poetice ale lui Faulkner, o meditație asupra instinctualității, asupra «eternului feminin» și a «eternului masculin» desprinse încă din formele lor individual-umane și proteoate pe ecranele vaste ale unui anonim biologic, și, în cele din urmă, mitologic. Referințele paralele la lumea animală și la lumea mitică sunt aici de-o frecvență și de-o insistență ce nu pot scăpa nimănui. (...) Asocierile zoologice implică și aici – ca și în alte opere ale lui Faulkner – referința la un plan profund al naturii, care poate fi mereu regăsit dincolo și împotriva chiar a valorificărilor umane, prin definiții relative. Meritul mare al lui Faulkner este însă că el nu neglijează aceste «valorificări umane», ba chiar, dimpotrivă, le reconstituie literar cu o gravă minuție (e unul din puținii scriitori ai lumii care știu să facă din realism o formă a austerității), dar, în cele din urmă, le situează într-o perspectivă deschisă”.

• [„*Tribuna*”, nr. 20] Cu prilejul aniversării lui Tudor Arghezi, Ion Oarcăsu scrie articolul *Marea neliniște argheziană*: „Este oare Arghezi numai un geniu verbal, cum s-a spus la apariția *Cuvintelor potrivite* (1927), sau, dimpotrivă, structura lui diversă nu poate fi cuprinsă într-o formulă unică, fie ea chiar revelatoare, cum iarăși s-a afirmat de către numeroșii lui cercetători avizați? Aspectele acestei probleme nu s-au limpezit cu totul nici astăzi, când opera poetică argheziană e atât de bine structurată și când autorul ei atinge, protejat de zeitățile destinului, patriarhală vârstă de 87 de ani”. Concluzia lui Ion Oarcăsu este: „Arghezi a fost încă de la început un poet al contrastelor sufletești aparent ireductibile, omul chemărilor telurice, dar și mistuitul de taine suprapământene, ascetul însetat de fantoma absolutului”. □ Teofil Răchiteanu și Radu Ilin semnalează câteva apariții editoriale: Cicerone Theodorescu, *Pădurea de cleștar* (Ed. Tin., 1967), George Ulieru, *Scrieri* (E.P.L., 1967), Virgil Duda, *Povestiri din provincie* (Col. Luceafărul, 1967) și Corneliu Buzinschi, *Strigătul* (Ed. Tin., 1967). □ În *Tudor Vianu, critic literar*, Henri Zalis analizează activitatea de critic literar a lui Tudor Vianu, cel care „a fost

critic literar și încă unul plin de har. A nu-i fi observat meritele cât timp el câștigase notorietate în alte domenii poate părea explicabil. Astăzi suntem însă datori să-i punem în lumină întreaga contribuție la înflorirea literaturii române și la buna ei cunoaștere”. □ În rubrica *Marginalii*, Virgil Ardeleanu evocă *Fenomenul Voiculescu*, un articol dedicat celui dispărut în urmă cu numai doi ani. Virgil Ardeleanu arată că „la vârsta când cei mai mulți dintre scriitori își consideră activitatea încheiată și-și depun în raft operele definitive, V. Voiculescu s-a așternut pe scris cu o forță irezistibilă, făcând cunoscută lumii, în mai puțin de un deceniu, cea de a doua și adevărata față a scrisului său. Este un fapt rarisim, nu numai în contextul literaturii naționale, ci chiar în acela al literelor de pretutindeni”. *Fenomenul* de care se menționează în titlul articolului se justifică prin aceea că „este o împrejurare puțin obișnuită ca un scriitor, după ce a publicat șapte volume, plus unul antologic, care prin selecția riguroasă și inscripția de pe copertă dădea impresia cuvântului definitiv, nu numai că a început din nou să scrie, spre vârsta de 70 de ani, dar mai ales a ținut parcă să spună că toate catalogările critice de până atunci se cuvin substanțial amendate”. □ În *Demonismul arghezian*, Aurel Petrescu analizează această coordonată a liricii lui Arghezi după ce identifică „în lirica de meditație filozofică o etapă a poeziei satanice și alta a poeziei demonice, o etapă de negare a forțelor cerului și ale pământului și o etapă a poeziei de îndoială, de «tăgadă» față de divinitate”. □ Constantin Cubleşan, face, la cronică literară, o prezentare a volumului *Poeme și poezii* de Sașa Pană, „exponent al unei estetici de evaziune și revoltă, care s-a impus mai ales atunci și atât cât a exprimat o natură poetică violentă. Se pare că aceasta era doar o dedublare a sa, ca în cazul altor alți suprarealiști. Școala dadaismului, experiența acesteia, odată depășită, ar fi trebuit să ducă la o nouă personalitate poetică pregnantă a sa. Acest lucru nu s-a întâmplat. Lipsit de o forță motrice originală, el s-a retras în matca unor curgeri de ape mai puțin bogate. Rostul și sarcina sa în literatura noastră se pare a se fi încheiat odată cu încetarea vieții suprarealismului, a cărui teoretician (mai ales) și practicant înfocat a fost, dobândind odată și pentru totdeauna un loc aparte, distinct, în istoria literară”. □ Fragmente din romanul *Cifrul Petre Petrescu*, de Grigore Beuran și poeziile *Nu cred..., A țipat un cocor..., Alerg..., E între noi..., Întinde-mi brațele...* de Eugen Frunză apar în acest număr. □ În cadrul rubricii *Creație și actualitate* Petre Sfetca îi ia un interviu scriitorului Nicolae Tăutu. Temele abordate sunt: originalitatea în artă, criteriile la care ar trebui să se recurgă, mai ales în contextul unei „inflații de poezie”, pentru a se obține producții de calitate, funcția criticilor care ar trebui să fie „mai mult explicativă decât selectivă”, factori care asigură *universalitatea* unei opere, proiectele de viitor. □ Pe ultima pagină sunt publicate, în traducere, poeziile *Lucrul însuși, nu idei despre lucru* și *Poemele climatului nostru* de Wallace Stevens, în traducerea lui Andrei Brezianu.

19 mai

• [„Contemporanul”, nr. 20] George Ivașcu scrie articolul de fond „Omagiu” – Arghezi 87 „E un privilegiu al atâtor generații de a-și trăi împreună unda bucuriei pentru o nouă primăvară pe care patriarhul veacului XX al poeziei românești o dăruiește tuturor. 21 mai a devenit de mult sărbătoare argheziană și mărturisesc că nu mi-aș putea închipui rotația anotimpurilor fără conștiința acestui omagiu unanim”. Geo Bogza publică tableta „Deschid cartea”: „Deschid cartea și carte mă ia în brațe și mă face fiul ei. De când mă știu, cartea mă ia în brațe și mă face fiul ei, înspăimântat și fericit, cu fruntea, cu sufletul plecate pe mâna care a scris-o. Carte frumoasă, cinste cui te-a scris!” □ În „cronica literară” „Nicolae Manolescu prezintă trei cărți de poezie: „Nume” de Marcel Mihaș („Cu totul remarcabilă este la Marcel Mihaș inteligența artistică. (...) Cuvintele au fost spălate până la os de toate imaginile uzuale pe care folosința lor le trezea în noi și poetul încearcă să le refacă vibrante și sunătoare ca niște tuburi de soc”), „Versuri” de Doina Sălăjan („Cât de feminină este, acum, poezia Doinei Sălăjan, se poate vedea chiar din senzualitatea cuvintelor, care au o carnație delicată și dulce ca vegetalele”) și „Ochiul cel mare”, de Angela Croitoru („Poezia ei ne lasă impresia că se află la izvoarele celui mai pur lirism, într-un contact permanent, aproape senzual, cu lumea”).

20 mai

• [„Cronica”, nr. 20] Dan Laurențiu publică poezia *Poetul*. □ Apare articolul *Stilul lui Tudor Vianu (III)*, semnat Const. Ciopraga. □ Secțiunea *Cronica literelor* cuprinde poeziile: *Distinsă doamnă*, de Daniel Lascu, *Apoi*, de Radu Ulmeanu, ... *Țuculescu*, de Virgil Mazilescu, *Cain*, de Daniel Drăgan și o serie de versuri semnate George Popa: *Nocturnă*, *Necesitatea poeziei*, *Condiția umană* și *Cosmicul ritm*. □ Secțiunea *Filozofie și critică literară* conține articolul semnat Dimitrie Costea, *Există o „direcție nouă” în critica literară?*: „Este însă evident că nu poți învăța, nici măcar „câte ceva”, dacă n-ai înțeles mai întâi bine ceea ce vrei să înveți, în afară de cazul când vrei să înveți pe de rost, adică fără să înțelegi”. □ La secțiunea *Cartea*, Al. Andriescu face recenzia lucrării *Strigătul*, de Corneliu Buzinschi: „Scrisă la persoana întâi, *Strigătul* nu este, aparent, un jurnal în genul celui ținut de eroina lui Nicolae Breban în romanul său ultim, *În absența stăpânilor*. Refuzând „jurnalul”, ca o modalitate artistică preferată în astfel de cazuri, Corneliu Buzinschi își menține, de fapt, dacă trecem peste aspectul exterior, „narațiunea” tot la nivelul unor „însemnări zilnice”. Prozatorul dovedește posibilități remarcabile de analist, mai ales în paginile în care surprinde copilul în momentul în care începe să se descopere, să devină conștient mai întâi de el ca individualitate fizică”. □ Traian N. Gheorghiu semnează articolul *Mihai Ralea – Portrete, Cărți, Idei*: „Om de cultură europeană, în primul rând franceză,

Mihai Ralea n-a fost un spirit cosmopolit și, dacă s-a ridicat la universalitate, el a avut întotdeauna fundamentul pe românitate.... Sociolog, psiholog, filozof al valorilor culturii, critic literar cu o bogată informație și un rafinat gust, el însuși un stilist remarcabil prin claritatea și eleganța frazei, astfel se profilează M. Ralea ca personalitate culturală complexă în cultura românească”. □ Gr. Cumpănă scrie *Aurel Deboveanu – „Miss 65”*: „Proza lui Aurel Deboveanu, din volumul subintitulat *Schițe și nuvele*, nu îngăduie încă distingerea unei înclinații definitorii. Pendularea între intenția de creație caracterologică și dezbateră etică, în sine, nu ar fi reprobabilă dacă n-ar transpare și evitarea zonelor mai profunde ale conflictelor cu implicațiile lor psihologice”. □ Apar trei proze scurte: *Noaptea cu un singur ochi și Cântec vechi*, semnate N. V. Turcu și *Puțurile*, de Dumitru Rusan. □ La rubrica Documente, Lizica Mușatescu semnează articolul *V. Voiculescu în pagini de corespondență*. □ Corneliu Ștefanache semnează recenzia asupra cărții lui Ion Pascadi, *Idealul și valoarea estetică*: „Autorul și-a conceput lucrarea pe planuri largi, obiectul artei este analizat în diferite ipostaze, în cele mai mici amănunte, uneori cu prețul nesistematizării. Ion Pascadi are oroare parcă de sistematizarea manualului, de didacticism, dar uneori alunecă în cealaltă latură, scăpând din vedere ierarhizarea problemelor după importanța lor”. □ Demostene Botez semnează articolul *Contribuție la portretul lui Andre Breton*, în cadrul rubricii *Carnet de lector*: „Andre Breton, un om cu calități are pentru epoca sa: cinste, bună credință, consecvență și devotament total, demn de o cauză mai bună”. □ *De vorbă cu D. Bienkovska* este titlul articolului semnat Ion Tiba: „Se bucură de un prestigiu binemeritat între scriitorii polonezi și dovedește o putere deosebită de muncă”.

- [„**Flacăra**”, nr. 21] Este anunțată apariția pe rafturile librăriilor a „celebrului ciclu de romane ale lui Ionel Teodoreanu *La Medeleni*. În cadrul literaturii pentru copii, sunt anunțate ca fiind recent editate în colecții volumele: *Dumbrava minunată*, de Mihail Sadoveanu, *Ciocârlia* de I. Agârbiceanu, *Pădurea de cleștar*, de Cicerone Theodorescu, *Popas în Madagascar*, de Radu Theodoru, *Poveștile Ilenei* de I. Istrati și volumul de povești populare *Tei legănat*.

- [„**Luceafărul**”, nr. 20] Câteva dintre paginile revistei sunt rezervate scenariului cinematografic *Columna* semnat de Titus Popovici. □ La rubrica *Distingo*, Vladimir Streinu semnează articolul *Poetul* dedicat lui Tudor Arghezi, cel care „domină incontestabil trei sferturi de veac din istoria poeziei noastre. (...) Ne aflăm în anul 1967, la optzeci și șapte de ani de la nașterea poetului și la șaptezeci și unu de la debutul lui și sunt încă poeți tineri, care îl urmează ca discipoli, nemaimenționând pe nediscipolii beneficiari cu toții, în vers ca și în proză, ai geniului său lingvistic. (...) Cât privește compunerea sau, cu mai propria expresie, „forma internă” a poeziei lui Arghezi, complexitatea ei este mai întâi descumpănitoare. Violenta și mângâierea,

sadismul și gingășia, ura și iubirea, în sfârșit mai toate opozițiile sufletului omenesc o dramatizează neistovit. În mânie ca și în blândețe, în pamflet ca și în imn, această poezie, devenind adesea blestem și tot de atâtea ori preamărire, are o singură constantă: este de o forță vitală și de o materialitate copleșitoare. Relieful orogenic și unda de izvoare răspund din cuvinte antinomiilor morale. Și s-ar putea zice că stadiul vibratilor, până la care poetul își duce deseori colțuroasa materialitate, îl răscumpăra ca de un păcat, deși chiar acest păcat e condiția mai cu seama a poeziei lui. Materia sub care suferă, el o clădește în momente, de care se scutura, și o degradează până la putreziciunea reinviată parazitara, ca să se simtă mai îndreptățit s-o respingă, s-o expulzeze din conștiință. Mai evidentă decât în vibrația diafană, puritatea spiritului său ni se comunica în mișcarea cu care se descarcă de o biografie parcă pângăritoare. Aceasta pare a fi lupta cea mai din adânc a spiritului arghezian. Luptându-se cu limitele limbii, cu societatea și cu Dumnezeu însuși poetul se luptă mai totdeauna cu sine, se afirmă și se neagă, se confirmă și se reneagă. De aceea, nici cititorii avizați nu s-au apropiat de el decât, amânat, după împotriviri față de ei înșiși, care reproduceau neîmpăcarea din sufletul poetului. Și chiar azi, când o societate nouă, eliberată de vechi prejudecăți estetice, îi glorifică geniul, sunt încă destui cititori, care, nelipsind poate nici din viitor, urmează să se supună voluntar unei anumite metode educative, ca să poată descoperi pe mai marele poet decât mulți încununați ai Premiului Nobel”.

21 mai

• [„Scânteia”] Vlad Sorianu se ocupă, între alții, de Sânziana Pop, Ana Barbu, Alexandra Târziu și D. Țepeneag în articolul său de îndrumare intitulat *Originalitatea limbajului operei*: „E de ajuns o privire cât de sumară pentru a constata că literatura noastră de astăzi – ilustrată de operele unor Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Ion Lăncrănjan, D. R. Popescu, Vasile Rebreanu, Laurențiu Fulga, Fănuș Neagu, Nicolae Breban, Nicolae Velea, Sorin Titel, Sânziana Pop sau George Bălăiță, pentru a mă opri doar la câteva dintre numele unor autori din toate generațiile în stare să configureze un peisaj de reală complexitate – este cu adevărat o literatură matură. Căci, dacă ne uităm bine, vom asocia la înșiruirea de mai sus nu numai o succesiune de stiluri săpate în granitul unui limbaj definitiv, sau doar schițate, ci – pe temeiul ideologico-filozofic al unei estetici unitare – coexistența ecourilor din diferite școli și curente literare românești sau străine. Este locul să subliniem că, spre deosebire de eclecticismul teoretic care a prezidat un fenomen similar între cele două războaie, de astă dată, se remarcă, în general, preluarea critică a *experienței* unor variate orientări literare, orientări cunoscute îndeosebi prin mijlocirea unor nume sau a unor *opere* literare de mare valoare. În genere nu este vorba de transplantarea hibridizantă, sincretică, a unor orientări contradictorii în proza noastră, ci de lucida asimilare culturală, pe temeiul unei filozofii

capabile să le îndrume către valorificarea substanței oferite de realitățile socialiste. Omul societății noastre este receptiv la întreaga cultură a secolului, iar proza românească actuală tinde să aparțină la rândul ei omenirii. (...) Proza noastră a fost și este cu precădere solicitată să aducă o contribuție hotărâtoare în conturarea acestui specific național. (...) În ultima vreme se manifestă tendința de a pedala pe individualizarea incomunicabilă a limbajului, într-un mod care ține de însingurarea vanitoasă. Ambiția unei originalități abstracte, întemeiată numai pe căutări de tehnică stilistică, conține în sine o contradicție fără ieșiri; căci literatura modernă urmărește eliberarea de convențiile rigide, în timp ce grija exclusivistă pentru limbaj se dovedește o cerință estetizantă de exagerată literaturizare. (...) Cele mai bune piese din volumul Sânzienii Pop *Nu te lăsa niciodată*, ca și din ale altor tineri prozatori (D. Țepeneag, Ana Barbu, G. Bălăiță etc.) nu mi se par cele care-și propun să valorifice obișnuitul cu mijloace stilistice spectaculoase, să transforme banalul în pretext pentru tururi de forță ale ingeniozității artificioase. (...) Regăsim și la noi influențe ale unor teoretizări idealiste contemporane în unele proze semnate de unii tineri autori; eclecticismul lor nu este decât reflexul contactului pasiv cu estetici eterogene sau al conformismului model, posedând însușirile oricărui conformism. Astfel, atunci când un «personaj» – indicat prin inițiale, nume simbolice sau prin alte mijloace care să ateste depersonalizarea, ascunde în rezervorul subconștient însușiri androgine, obsesii de preferință sexuale – uneori începând de la vârste foarte fragede, ca în unele povestiri ale Sânzienii Pop – complexe și onirisme de tot felul, când un copil – Herbert din ultima carte a lui N. Breban, *În absența stăpânilor* – își mărturisește spaima embrionară de apă etc. suntem în plină psihanaliză freudian – jungistă combinată cu suprarealism. (...) Acesta e colorat în tente împrumutate de la romancierii inimitabili, prin sinucideri imprevizibile și spasme ale unor existențe sau morți grotești etc. – ca în câteva din povestirile lui D. Țepeneag sau ale Alexandrei Târziu – toate menite a circumscrie o lume absurdă. Dacă adăugăm monologul sau comentariul cu fraze «mamut», dialogul monosilabic, eliptic sau în paralel, mimând neputința oamenilor de a comunica – așa cum întâlnim în *Palladian* sau în alte povestiri, nu lipsite de însușiri artistice, din volumul lui G. Bălăiță *Conversând despre Ionescu*, ca și în cartea de debut a lui Horia Pătrașcu, *Întunericul și profesoara de pian* – obținem imaginea altor transplantări, uneori făcute cu real talent, dar rareori însuflețite de seva proaspătă a adevărului de viață, a concretului existenței. Susținând o polemică justificată împotriva uniformității stilistice și a monotoniei tematice sociologist-vulgare, asemenea proză, doritoare de varietate stilistică și problematică, este pândită de pericolul revenirii la o altă uniformitate artistică, cu nimic mai acceptabilă. Acestea duc la pierderea contactului cu un număr tot mai mare de cititori, fără ca, în compensație, să se ajungă la descoperiri capabile a determina diversificarea stilistică și ideatică scontate. (...) Unii tineri prozatori, însuflețiți de entuziasm,

dar fără un interes susținut pentru o filozofie ca mijloc de comunicare, ajung să ofere cititorului nu rezultatele „cugetării lor asupra vieții”, nu tălmăcirea artistică a mutațiilor din conștiința contemporanilor, nu produsele acelor reflecții intelectuale capabile să exprime durabilitatea unei culturi naționale, ci mostrele pasiunii exclusiviste pentru aspectele exterioare, tehniciste, ale creației. Pretextul făuririi unui «nou» limbaj este precar, deoarece astfel de produse nu mai sunt, de obicei, noutăți nici pentru cititorul obișnuit”.

23 mai

• [„Scânteia”] Ion Dodu Bălan comentează variile forme în care se manifestă *Gustul criticului*: „Despre gusturi nu se discută. Iată un aforism convertit adesea în argument categoric și fără drept de apel pentru legitimarea subiectivității, pentru susținerea unor puncte de vedere lipsite de reazem științific. (...) Și, într-adevăr, gustul criticului se respectă; el face parte integrantă din personalitatea lui, alături de talent, de cultură, de atributele etice, dintre care nu putem uita respectul pentru munca artistului, lipsa de prejudecăți, obiectivitatea, stima pentru public și grija pentru destinele culturii românești în ansamblul ei. Gustul unui critic care respectă asemenea cerințe merită a fi respectat. (...) Dar aici se ridică firesc o problemă. Care sunt consecințele pe plan social ale gustului personal exacerbat? E limpede pentru oricine. Cu tot specificul artei și literaturii, gustul personal, exclusivist și tiranic al criticului duce numai la rezultate negative. (...) Dacă un critic călăuzit de gustul său personal, exclusivist, imperfect și unilateral, nu vede că într-o cultură au apărut – ca să luăm numai câteva exemple – un volum de versuri cum este *Monolog în Babilon* de Al. Philippide, un roman ca *Alexandra* și *Infernul* de Laurențiu Fulga, un film ca *Dacii*, după scenariul lui Titus Popovici, piese de teatru ca Petru Rareș de Horia Lovinescu, Opinia publică de A. Baranga, dacă nu reține din presa literară densa proză memorialistică, a lui Zaharia Stancu, nuvelele sau fragmentele de roman ale lui Marin Preda, E. Barbu, Fănuș Neagu, D.R. Popescu, Ion Lăncrănjan, Corneliu Leu, Poeziile lui Tudor Arghezi, Eugen Jebeleanu, M. R. Paraschivescu, Geo Dumitrescu, Ion Brad, Al. Andrițoiu, Ștefan Augustin Doinaș, Marin Sorescu, Cezar Baltag, Grigore Hagiu și ale altor poeți talentați și va reține, în schimb, în articolele sale elogioase, numai presa ce vădește preocupări mărunte, versurile palide și fără poezia ori cronici care încurajează asemenea tendințe lipsite de viabilitate artistică – atunci el nu mai poate avea pretenția de a fi recunoscut ca exponent serios al unei opinii estetice judicioase. Gustul orientat strategic după prietenii de grup și după steaua polară a interesului personal, când se impune violent în artă și literatură, devine deosebit de nociv; ani nu prea îndepărtați ne-au lăsat suficiente exemple. Redactorul de revistă, de editură ar trebui să fie și el un educator al gustului estetic și unii dintre ei, inteligenți și bine pregătiți, înțelegându-și pe deplin rostul, sunt într-adevăr. Alții însă apreciază că prezența lor

pe un scaun redacțional ori editorial le dă dreptul de a impune exclusiv numai anumite gusturi, numai anumite lucrări și, din păcate, unii cititori mai naivi cred orbește în acest drept. E acesta o formă inacceptabilă de tiranie a gustului personal sau de grup, care nu poate decât să dăuneze grav climatului literar și dezvoltării firești, armonioase a unei culturi. Desigur că gusturile trebuie respectate, dar numai acelea care se bazează pe principialitate, pe dragoste pentru literatură, pe o nemărginită răspundere față de destinele unei culturi. Tirania gustului personal al criticului e neplăcută și condamnată ca orice tiranie”.

25 mai

• [„România liberă”] *Cronica teatrală* semnată de Radu Popescu se referă la *Meșterul Manole*, piesa a lui Octavian Goga, montată pe scena Teatrului Nottara. Elogiindu-l pe poet, cronicarul dramatic observă interpretarea restrictivă a mitului, scriitorul „refuzând orice extensiune spre misiunea generală a artei, spre rolul artistului în lume”. Sculptorul Andrei Galea este construit, în opinia cronicarului, în așa fel încât evidențiază „eliberarea artistului de orice act de conștiință, de orice răspundere morală”. □ Se anunță un Concurs de dramaturgie, patronat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, autorilor recomandându-li-se „să prezinte lucrări inspirate din procesul de desăvârșire a construcției socialiste din țara noastră, care să reflecte lumea spirituală a omului contemporan, ideile înaintate, revoluționare ale poporului nostru”.

• [„Scânteia”] Din nou cu exemple, „tocate mărunț”, Mircea [Horia] Simionescu se referă la prezența a ceea ce numește *Sterotipul în poezie*: „Răsfoind revistele și volumele publicate în ultima vreme rămâi impresionat de varietatea și, nu rareori, de acuitatea investigațiilor lirice. Poeți vârstnici și poeți tineri aduc în peisajul liricii românești note personale inedite, largesc gama tematicii poetice. Este prematur, într-o materie atât de delicată, să anticipezi ierarhizând și punând etichete, dar sunt convins că istoria noastră literară va consemna momentul drept unul dintre cele interesante în ce privește strădania pentru îmbogățirea modalităților. Cercetarea unei producții atât de abundente scoate însă la iveală clișee și locuri comune care își așează rugina pe filonul liric autentic, slăbindu-i vigoarea, aburindu-i vigoarea, aburindu-i strălucirea. (...) Un poet, cultivând confuzia regnurilor, «izvor de veritabilă poezie», după observația judicioasă a lui G. Călinescu, împinge imaginea în vecinătatea descripției prozaice: «Eu vin în nopțile tulburi / Să-mi fur nașterea și să fug / cu ea în lume, / dar abia trec pragul / și hornurile, ușile, ferestrele / mi-aruncă trupu-n lațul urletului lor / și tot pe jumătate mă depărtez și singur». (George Alboiu: *Ancestrală*, în «Amfiteatru» nr. 16). Un alt poet, cu preferințe asemănătoare forțează comparația ascultând ecourile iernii în sine astfel: «Prea adânc se zvârcolește și țipă prin noi / viscolul acestei ierni zgrunțuroase / de

parc-am fi goi, ori fără să știu, scorburi prelungi am purta sculptate în oase». (Ion Bogdan: *Peisaj* în «Familia» nr. 4). Un alt poet atinge prin insistența detaliului anatomic însuși grotescul: «O, de mii de ani trăia doar pânțelece meu, / Pânțelece meu, ce zid adânc și aspru! / Pânțelece meu, ce umed și ce aspru» / (A.[ngela] Marinescu: *Am să adun* în «Familia» nr. 4). Descompunerea ființei fără niciun sens simbolic este reluată și de alții în clișee previzibile: «Oamenii satului / ...își propteau umerii-n streșini adânc / și înconjurau căpriorii cu înfurături / până le rămâneau ochii în ferestre / și brațele le cădeau în pământul amar / în care scrâșnea câinește cu moarte / un bici de destin / prin sufletul nemiluit al strămoșilor...» (Florentin Popescu: *Ecou de baladă* în «Amfiteatru» nr. 16). De reținut, cele patru poezii au fost publicate doar în două numere ale acelorași reviste ! Fără să facem nici o apreciere asupra poeziilor, unele reușite, nu vrem să atragem atenția decât asupra materialului standard din care ele sunt construite. Excesul înregistrării detaliului anatomic (sunt invocate pe rând inima, sângele, ficatul, splina, traiectele nervoase etc.) diminuează, atunci când lipsește ideea, însăși puterea de sugestie a cuvintelor, evidențiind gratuitatea lor: «Toate drumurile lumii, / Sunt în inima noastră. Cu unele mă-ncing peste brâu / Cu unele îmi ancorez visele, seara, cu unele descânt / Steaua, când ți-o atârni de lobul urechii» (Anghel Dumbrăveanu: *Cântecul sturzului* în volumul *Iluminările mării*). Sau: «Eu rămâneam în lucruri peste tot, / Era mișcarea sângelui trecută prin picioare»... (Ion Panait: *Sentiment* în «Ateneu» nr. 12). Uneori, cuvintele nu mai izbutesc să ia poziții noi, cerință a poeziei autentice, ci se înscriu în ordinea logicii elementare și atunci poetul epuizează „tot ce se poate spune despre“, în proză, înșelându-și cititorul cu nume scoase din mitologie și din alte locuri: „Precum Sisif, / În orice secundă-mi rostogolesc inima / Când pe muntele «Nu», când pe muntele «Da»... (Dimitrie Rachici: „Rezultanta zborului“ în „Ramuri“ nr. 2). Este vorba aici de un automatism al vorbirii curente care ia și aspecte rizibile, ca și atunci când se încearcă cu argumente sărace o demonstrație oarecare: «Mările sorb, lacome, fluviile, / Fluviile trag, cu disperare, de râuri; / Râurile trag vârtos de izvoare / Dar izvoarele de ce să mai tragă?» (Același poet, *La temelia tuturor lucrurilor* în «Orizont» nr. 4). Fără îndoială că recurgerea la clișeu, la expresia stereotipă vedește o idee deficitară. Experimentul neorientat către țeluri precise, majore, produce asemenea deșeuri poetice, și vina poezilor care le trimit tiparului constă în pierderea criteriului selecției riguroase. Rar se mai utilizează automatismul dicteului automat al suprarealiștilor, de altfel dovedit de câteva decenii ca simplă iluzie, dar au rămas câteva tipuri de pretinse procedee care, în mod conștient, uneori din comoditate sunt prezentate drept gândire poetică. O mai mare atenție critică față de ele este necesară. Poezia trebuie expurgată de încărcătura aceasta, neutră și obositoare, de steril. N-am citat decât câteva tipuri de clișee. În multe alte poezii își fac însă loc, printre idei și imagini de

reală frumusețe, alte tipuri de automatisme, multe confuze, multe de-a dreptul ridicole. Locurile comune pot împinge poezia către zone obscure, lipsite de orice interes și, de ce să n-o spunem, mai sărace decât cea mai săracă proză”.

• [„Albina”, nr. 1013] Constantin Prisnea semnează textul aniversar *Tudor Arghezi la 87 de ani*: „Fără nicio îndoială, mulți dintre cititorii acestor rânduri s-au întrebat măcar o dată în viață: Ce este poezia? Și atunci când răspunsul nu vă era la îndemână, așa cum se întâmplă câteodată, v-ați adresat unui dicționar. Așa cum face toată lumea. Așa am făcut și eu, și am aflat că este: «arta de-a exprima o idee sau un sentiment cu ajutorul imaginilor, al ritmului». Răspunsul poate unora să li se pară neîndestulător. Am căutat și eu în altă parte și am aflat undeva că «poezia e frumusețea desăvârșită a lucrurilor» sau «entuziasmul cristalizat». Nu-i mai puțin adevărat că au fost unii, care au pus la îndoială folosul poeziei. Dar mulți, foarte mulți, și în zilele noastre din ce în ce mai mulți au început să prețuiască poezia. La drept vorbind, la ce folosește poezia? Un răspuns la această întrebare, l-a dat patriarhul de azi al poeziei românești Tudor Arghezi, încă acum aproape patruzeci de ani în urmă. «Poezia – scria el – păstrează sufletelor care se împărtășesc cu ea... acea tinerețe de naivități scumpe și de încredere în viață și în purtătorii vieții, care nu a dezvățat câmpia și muntele să scoată flori și parfumuri, alături de minerale și petrol». S-a socotit dintotdeauna «viață de plugar». Cu mulți ani înainte, scriindu-și Testamentul, avea să-și mărturisească izvoarele poeziei sale Contemporan cu semenii săi el marchează cu focul versului momentele grele ale anului 1907. Tudor Arghezi și-a ales drept model viața de toate zilele, care nu i s-a părut săracă; n-a avut decât o călăuză: adevărul. El a scris cu sufletul și cu inima, folosind «cuvinte potrivire», dând cuvântului toată cinstea pe care o merită. «Cuvântul, scria poetul, mi se pare un material prea frumos și plastic, ca să sufăr eu să fie întrebuințat ca găocile goale și ca melcii, încheiați la rând pe cadrul unei fotografii... În cuvintele adormite trebuie trezite vâpăile avântate». A împlinit de curând vârsta de 87 de ani. Și poetului i se pare că «n-a trăit așa de mult», iar tinerețea este încă prezentă și își «simte condeii încă tânăr de începător». Îi dorim și noi din toată inima încă mulți ani și condeii veșnic tânăr”.

• [„Gazeta literară” nr. 21] În *Lecturi intermitente* (XXIII), Perpessicius rememorează prietenia intelectuală avută cu Pompiliu Constantinescu, ocazie prilejuită de apariția celor două volume intitulate *Scrieri* ale acestuia: „Pompiliu Constantinescu e, din nou, printre noi. (...) Cu același chip luminos, cu aceiași ochi limpezi, ca auzul unei dimineți de Mai, cu același zâmbet schițat pe buzele-i subțiri, tăiate în lama celui mai fin oțel – așa cum îl arată portretul din recent eleganta tipăritură (*Scrieri*, 2 volume, Editura pentru Literatură, 1967), întocmită, cu egală râvnă, de d-na Constanța Pompiliu Constantinescu, care a îngrijit alegerea textelor și notelor (volumul II se încheie cu un bogat ciclu de studii eminesciene), de Victor Felea, tânărul poet

clujean, autorul prețiosului studiu introductiv și de Editura pentru Literatură, a cărei largă solitudine armonizează cu același elan, toate vârstele literaturii noastre. (...) Cu mult mai multe au fost însă motivele care ne-au apropiat, care au consolidat amicitia noastră, pentru care, de ce n-aș recunoaște-o, nu era decât numai necesar să sacrific pe Vasile Alecsandri. Urmăream, și unul și altul, mersul literelor contemporane, același reviste franceze ne interesau, Sainte-Beuve, din care Pompiliu Constantinescu a dat una din cele mai copioase antologii critice, cu texte admirabil tălmăcite și Albert Thibaudet, criticul de la «Nouvelle Revue Française», care reedita rostul și faima lui Remy de Gourmont de la «Mercure de France» și despre care a notat în jurnalul său opinii remarcabile, erau dintre deliciale noastre cele mai alese, și, nu o dată, în lungile noastre peripatetizări de-a lungul Căii Victoriei ne-am întreținut despre acești doi idoli ai lecturilor noastre. Îl urmăream cu regularitate, în cronicile lui literare și admiram, de fiecare dată, franchețea cu care-și spunea gândul, și verbul casant, retușat de-o imagine, cu care-și înflorea floreta. (...) A urmărit lucrul nostru de editor eminescian cu un interes pentru care îi sunt oricând îndatorat și nu o dată ne-am sfătuit în privința genezei și filiațiilor unor poeme, pentru care aducea o dragoste de filolog încercat. Din câte cuvinte bune a avut despre truda mea, am reținut cu vie emoție îndeosebi pe aceea în care vorbea de iminența unei Catedre Eminescu, în cadrul Universității. Și, evident, nu pentru că în larga sa generozitate socotea că aș fi un ideal titular (ce s-ar întâmpla dacă toți editorii de texte ar ajunge la Universitate?), dar pentru ideea în sine, pentru ceea ce surprinsese că e de absolută trebuință în studiul, cât mai adecvat al vieții și al operei lui Eminescu”. ■ Paul Anghel semnează articolul ***Cantemir și teoria valorilor***: „Prin a sa *Istorie Ieroglifică*, prințul Dimitrie Cantemir ne dăruiește, la începutul secolului XVIII, ceea ce se poate numi o carte integrală. Mixtură fericită între jurnal, dicteu, ficțiune epică hipertrofiind până la grotesc obsesiile politice ale autorului, cartea aceasta rămasă secretă până mai deunăzi, e mai interesantă decât *Divanul*, decât *Sacrosanctae scientiae*, și chiar decât *Historia incrementorum atque decrementorum othomanicae* prin care principele se înscrie în istoriografia europeană. De ce? Este un roman subiectiv, un pseudoroman, superior artisticește romanului de repulsii și adulații datorat lui Radu Popescu munteanul, dar inedit până azi în viziune, originalitate metaforică, duh conspirativ. (...) Desigur, considerarea valorii în concepția lui Cantemir este strâns legată de noțiunea de liber arbitru, de libertatea morală pe care o capătă inițial individul de a acționa în cele două sensuri polare – binele și răul -, fără vreo determinare de ordin transcendent. Soarta și divinitatea sunt puteri care decid în mare cursul unei vieți, dar pe acest itinerariu libertatea de inițiativă conferită individului colorează moral fiecare gest al său. Așa stând lucrurile, calificativele valorii se îmbogățesc și se multiplică, nelegate de ierarhia socială sau de avere, deși principele rămâne un partizan al monarhiei

ereditare și un credincios al nobleței. El însuși amendează însă noțiunea noblețe, într-un chip nou și novator”. □ Șerban Cioculescu în *Furtuna albă, muzica și poezia*, face referire la destinul sinuos al poetului Iannis Ritsos: „Se pare că furtuna albă care bântuie de aproape o lună în patria lui Orfeu și a lui Pindar, după ce s-a asigurat momentan de tăcerea harfei eoliene, prin arestarea marelui compozitor Theodorakis, a izbutit să facă să amuțească și glasul lirei, necruțându-l nici pe poetul poporului, Iannis Ritsos. Asemenea metode sunt dinainte destinate oprobriului întregii lumi civilizate și libere. Nu credem că se va îndrăzni să se meargă mai departe cu metodele de constrângere a spiritului creator. Marele poet este călit la focul tuturor încercărilor. Încă din 1936, celebrul său poem *Epitaful*, expresie a evenimentelor revoluționare din Salonic, a suferit onoarea rugului, în fața templului lui Zeus. (...) O altă deriziune a destinului a vrut ca Iannis Ritsos, poet al rezistenței sub ocupația hitleristă să fie arestat și deportat ulterior, ani de-a rândul, în mai multe insule ale arhipelagului ionic. Într-una din aceste detenții, din Makronisos, poetul inspirat a scris, printre alte splendide mesaje, *Măinile comuniștilor*, în august-septembrie 1949. În țara noastră, pe care a vizitat-o și unde și-a câștigat prietenii trainice, a scris aceste versuri de simbolică ofrandă întregului nostru popor”. □ În *Două cărți de cercetare literară*, Dumitru Micu prezintă studiile lui D. Cesereanu și N. Ciobanu. Referitor la prima carte *Arghezi și folclorul* de D. Cesereanu, criticul notează: „Având îndătinată... structură a tuturor «lucrărilor științifice» *Arghezi și folclorul* debutează, firește, cu un capitol de *Considerații preliminare*. Acesta întocmește, după cuviință, «istoricul problemei». În cazul concret, se constată inexistența unor studii mai consistente despre resursele folclorice ale operei argheziene. (...) Luând asupra-și sarcina de a umple golul denunțat și ducând-o la sfârșit cu izbândă, cercetătorul stabilește (...) modurile în care poezia lui Tudor Arghezi își asimilează folclorul sau receptează sugestii cuprinse în creația anonimă. (...) Surprinzător studiul Arghezi și folclorul se încheie fără concluzii. De ce această asimetrie? Dacă autorul a ținut să publice o lucrare științifică prevăzută cu introducere, dar lipsită de clasicele «concluzii» din vreun secret simț al umorului, reprimat, acesta se răzbună. Căci, oricât de binevenită ar fi descrierea căilor prin care pătrunde folclorul în creația unui mare poet, rămânem dezamăgiți de a nu afla ce devine acest folclor, ce funcții inedite, ce noi expresivități dobândește prin încorporarea într-o operă excepțională, și, în același timp, ce are de câștigat opera de pe urma folclorului mistuit în ea”. □ În cea de-a doua prezentare *Nuvela și povestirea contemporană* de N. Ciobanu, Dumitru Micu afirmă: „«Analizele» sunt în fapt tot atâtea micromonografii. Toți nuveliștii și povestitorii marcanți (dublați în unele cazuri de romancieri), iar pe lângă ei și unul – doi în dreptul cărora ne vine să așezăm semne de întrebare, se bucură de un examen atent, meticulos, urmărindu-li-se cu interes evoluția, analizându-li-se și discutându-li-se scrierile socotite cele mai reprezentative sau, din contră,

deviate în vreo direcție pe care criticul n-o poate accepta. Cei ce vor vrea să învețe nuvelele lui Camil Petrescu, G. Călinescu, pe acela ale lui V. Em. Galan, Marin Preda, Eugen Barbu ș.a (ordinea e, probabil, cronologică) sau povestirile lui Eusebiu Camilar, dintre ale scriitorilor din generațiile vârstnice, ale lui Ștefan Bănulescu, Sütö Andras, Vasile Rebreanu, Fănuș Neagu etc. dintre... clasicii tineri (clasic=autor care se predă în clasă...) vor găsi în *Nuvela și povestirea contemporană* un folositor auxiliar – spre exasperarea, până la urmă, a autorului, lector la universitatea din Timișoara, mai ales dacă va face parte din vreo comisie pentru examenul de admitere...(…) *Nuvela și povestirea română contemporană* indică posibilități îndeosebi în direcția cercetării și e de așteptat să-l vedem pe Nicolae Ciobanu perseverând în elaborarea unor lucrări de istoriografie literară, pentru care se cer deosebite eforturi documentare, ca și întocmirea de ediții (Topârceanu și Teodoreanu, scoși în B.P.T, sunt un început)”. □ Dumitru Solomon notează despre romanul *Împlinire* al lui Nicolae Tăutu: „Biografie în premise, romanul în trei volume al lui Nicolae Tăutu întrece limitele biografiei și se constituie în cronică. Ocupându-se de viața Ecaterinei Teodoroiu și, apoi, de viața logodnicului acesteia, Gheorghe Pănoiu, erou al războiului antihitlerist, trilogia intră necesar în descripția mecanismelor sociale și politice a trei decenii de istorie națională, reface etape caracteristice ale celor două războaie, ramifică liniile de acțiune, și, în acest fel, extinde apreciabil spațiul epic. Biografiile de luptători, de cetățeni, în sensul etic al cuvântului, nu au fost niciodată biografii propriu-zise, personalitățile în cauză fiind de regulă depășite ele înseși de ecoul social, de reverberația istorică a destinului lor. (...) Nu găsim în romanul lui Nicolae Tăutu mari revelații documentare (deși multe lucruri relatate aici sunt inedite pentru generațiile contemporane și autorului i-a trebuit o cercetare vastă a epocii spre a le selecta dintr-un context adesea contradictoriu), nu trebuie să ne așteptăm nici la structura monumentală în genul lui Camil Petrescu, dar nici la tipul biografie aridă, deși romanțată, din care nu se pot reține decât conșpece, imagini convenționale. Tăutu este un povestitor – puțin sentimental, puțin caustic, puțin naiv –, nu-și alege prea îndelung mijloacele și, în orice caz, nu le absolutizează, combinând lejer portretul dinamic, acțiunea cvasipolițistă, documentul reprodus riguros, pamfletul, anecdota, și ocolind numai «genul politicos». (...) Îi lipsesc concentrația și relieful stilistic, are în schimb darul de a povesti cursiv, simplu, agreabil și chiar când înșiră discursuri, declarații și dialoguri general-teoretice, în dorința, probabil de a fi explicit și persuasiv, nu-și gonește cititorul. Există în proza lui Tăutu un patetism deschis care nu supără, o afectare (temperamentală) ce trebuie luată ca atare, fiindcă ține de structura lui sentimentală. Deficiențele de ordin romanesc se compensează prin unele inflexiuni de baladă. Prozatorul nu uită că este și poet”. ■ Lucian Raicu semnează cronică literară *Nichita Stănescu „11 Elegii”*: „Suferind în aceste *Elegii* (pragul cel mai înalt al lirismului său) de pierderea sau mai bine spus de

absența unității ideale, a unicității primordiale necontradictorii, Nichita Stănescu tinde cu un fel de îndârjire frenetică la polul exact opus, aruncându-se în voluptatea diversificării, a disperării, trăiește până la capătul insuportabil experiența libertății, extazul contradicțiilor ireductibile. Pentru că nu poate fi *înlauntrul desăvârșit*, poezia sa explodează în afară. Pentru că nu poate fi *aproapele* desăvârșit, face eroica tentativă de a fi departele, un infinit *dincolo* cu perspective amețitoare. Nucleul elegiilor îl constituie astfel contemplarea din afară a omului, o dureroasă contemplare *de sine*. Ieșirea din sine a omului și contemplarea condiției sale cu un ochi exterior înseamnă, precum la Swift, o relativizare a condiției umane, aici însă posibile efecte caricaturale, grotești sau absurde, sunt ținute în frâu de o sensibilitate crispată, de o conștiință dureroasă, de o nobilă suferință a cunoașterii. (...) Suferința împinsă până la caricatural, autenticitate dusă până la artificiu, căci, curios, aici apar și laturile frecvent contestate (și uneori poate contestabile sau cel puțin iritante) ale poeziei lui Nichita Stănescu. Trebuie spus că și ele, în egală măsură, îl reprezintă, ele sunt rezultatul consecvenței de sine, al consecvenței cu «ideea» sa, cu a sa frenezia a dezmembrării, cu ale sale chinuitoare halucinații. Poetul înțelege să și le asume, ele sunt ale sale, ele relevă o torturantă voință de continuitate, fie și în teritoriile hazardului. Poetul traversează totul și dacă întâmpină zone rigide, sau mortificate, sau artificiale, nu se dă în lături a le declara. (...) Trăind sub puterea unei fascinații, lăsându-se dus de ea fără să-i refuze nimic, ființa poetului (care e una cu poezia sa) nu se oprește niciodată la un prag confortabil, trece adesea în zonele oniricului monstruos. Halucinațiile sunt plătite cu ființa sa vie, de simțurile sale de o crâncenă acuitate. Fantezia sa (mod de a trăi!) este mai adesea – să nu ocolim cuvântul simplu și bun – o fantezie *îngrozită* chiar și atunci când trasează portretul unității ideale, al logosului unic”. ■ Nichita Stănescu comemorează **10 ani de la moartea poetului Bacovia**: „După părerea mea, Bacovia nu a fost considerat simbolist decât pur și simplu dintr-o superficială și exterioară apreciere. A confunda mărul pictat cu mărul real nu este un elogiu adus picturii. (...) O altă întrebare pe care mi-a stârnit-o natura operei lui Bacovia a fost aceea: dacă el, ca viziune sensibilă, reprezintă viziunea unui învins social, a unui alienat al bucuriilor mic-burgeze sau dimpotrivă și-a dominat destinul poetic și a fost un desăvârșit și dominator învingător al propriilor lui teme și obsesii estetice. Înclin să cred că departe de a fi fost un traumatizat în accepțiunea ratărilor marilor idealuri, Bacovia reprezintă una dintre cele mai mari victorii ale poeziei noastre. E vorba nu numai de o dominare a destinului, dar și de o anulare a destinului malefic prin însăși reprezentarea lui. A urla din durere înseamnă a-ți consuma și a-ți învinge durerea, a exprima deznădejdea, înseamnă totodată a o sugruma. A putea să comunici tensiunea insului strivit de spațiul închis înseamnă a sfărâma spațiul închis. Există un balans al poetului între paradis și infern, între viziunea terifiantă, infernală și cea suav-angelică. (...)

Este Bacovia un monoton? Da, este un monoton, mai mult decât atât este și un monocord. Infernul lui este un infern învins, nu învins cu desăvârșire, dar învins pe jumătate, are farmecul fabuloaselor animale monopode, are acea simetrie expansivă a unei jumătăți de facies extinse asupra celeilalte jumătăți. (...) Pe Bacovia nu-l citim decât ca să ne aducem aminte de revenirea anotimpului adolescent închipuit în mii de feluri, în atât de multe feluri, câți cititori are; și în atâtea alte posibile feluri profund monotone câți cititori va avea până la sfârșitul acestei limbi în care el a scris”. ■ La secțiunea **Contemporaneitatea lui Caragiale** este redat într-o formă prescurtată textul conferinței lui Vladimir Streinu, înainte de redarea propriu-zisă, redacția făcând următoarea precizare: „A. T. M. -ul a luat inițiativa unor dezbateri de creație, a unor confruntări între critici, actori, regizori, în problemele atât de importante ale dezvoltării teatrului românesc. Prima din dezbateri, condusă de primul secretar al A. T. M., Niky Atanasiu, a fost dedicată lui Caragiale și actualelor concepții de regie, bucurându-se de o mare audiență. Considerăm utilă publicarea intervențiilor, în limitele spațiului de care dispune revista noastră. Începem cu textul – prescurtat – al conferinței lui Vladimir Streinu”. Vladimir Streinu receptează opera lui Caragiale, aducând un aspect inedit ce constă în dimensiunea sonoră a limbajului utilizat de acesta în textele dramatice: „Imaginile biografică, socială și ideologică sporesc în sfârșit cu încă una, care este mai aproape de imaginea lui artistică și căreia i-am putea spune imaginea convențional dramatică pe care i-au construit-o criticii, aceea a creatorului de personaje, de așa zise caractere. La Caragiale este mai puțin vorba de caractere în sensul clasic de fizionomii identificabile scenic. Vom vedea de îndată că personajele lui nu prea au o fizionomie: și vom vedea și de ce. (...) Această imagine artistică – asupra căreia atrag atenția – are o mică istorie, ea începe să se clarifice foarte de cu vreme în spiritul lui Caragiale. Printre manuscrisele rămase de la editorii săi, Paul Zarifopol și Șerban Cioculescu au găsit două liste onomastice, liste de nume, pe care dramaturgul le nota după cum îi veneau, ca să le folosească eventual într-una din operele lui. Listele sunt foarte instructive. (...) Pe o primă listă, datată 1889 de Șerban Cioculescu, nume consemnate la întâmplare, ca: Poponeș, Cotârleț, Corcoduș, Pripici, Surchidescu (...) Bănănau, Tăgârță, Fistic, Gogoșoiu, Tupa, Macău, Păpuț, Pataca, Pițingău, Fațandache, arată dintr-o dată la simpla lectură cu glas tare, că au fost create sau selecționate după sunet. Cântărirea lor cu auzul e foarte evidentă în cazul derivatelor (deocamdată numai asociații sonore) din paranteze. Aceste nume bat parcă la altceva decât la nume caracterologice și profesionale. Ele au un sunet, ele fixează acustic figura omenească pe care o reprezintă fiecare. (...) Paul Zarifopol a găsit un alt caiet, un repertoriu, caiet cu alfabet pe margini, îngălbenit, provenind de la Carol Müller, librarul timpului. (...) Zarifopol a alcătuit un total de nume, dispus alfabetic, pe două coloane. Să ascultăm numai puține dintre ele: Abulidi, Bărzoi, Bașordin, Boblete, Basmac,

Barabanciu, Corcadeanu, Cocoloșescu, Cocioveanu (...). Efectul rostirii lor este evident comic pe bază de acusticitate. Nu sunt nume caracterologice, nici profesionale, ci sunt plăsmuiri pe criterii strict sonore. Cele mai multe reprezintă o figură comică de audiție, iar Caragiale le nota după cum le auzea, pe acea plăcuță de marmoră, sau în caiet, ceea ce însemna că scriitorul se afla într-o continuă stare de ascultare. Aceasta este însăși atitudinea de viață și artă a lui Caragiale. (...) Pe baza acestui senzoriu auditiv, care apare ca formă de spirit deplin cultivată pentru prima oară în istoria spiritelor creatoare românești, el nu poate fi asociat cu nimeni fiindcă, dacă mai sunt și alții conduși de observația auriculară, dacă mai cunoaștem autori cu o precisă observație a convorbirilor între oameni, aceștia, în afară de Creangă-povestitorul, fac parte dintre urmașii, dintre discipolii lui; dar înainte de el, în literatura românească, nu mai există alt autor care să-și fi cultivat el însuși o astfel de miraculoasă ureche. E o eroare să se creadă că frazeologii retorici ai secolului trecut ar fi fost niște auditivi, cum susținea regretatul T. Vianu”.

□ La secțiunea *Scurte interviuri* sunt redată scurte fragmente din interviurile oferite de scriitori ruși, cu următorul prilej: „Nu demult, s-a acordat, prin decrete ale Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., titlul de Erou al Muncii Socialiste scriitorilor sovietici Mihail Șolohov, Konstantin Fedin, Aleksandr Korneiciuk, Leonid Lenov, Mirzo Tursun-zade, Pavla Ticina și Andrei Upit. Cu acest prilej ziarul «Pravda» a publicat un articol omagial despre Șolohov, scris de scriitorul Vadim Kojevnikov, și o serie de interviuri acordate corespondenților săi de ceilalți scriitori distinși cu înaltul titlu”.

• [„Tribuna”, nr. 21] În *Conceptul de specific național la Blaga*, Dumitru Isac notează: „Ca o primă aplicație a teoriei sale stilistice și totodată ca o încercare de confirmare a ei, a fost elaborarea de către Blaga în *Spațiul mioritic* a concepției cu privire la specificul național în general și la specificul național românesc în special. Meritul principal al efortului său stă încontestabil, întâi de toate, în afirmarea categorică a unui asemenea specific și în al doilea rând în sesizarea și caracterizarea unor trăsături spirituale ale geniului popular”.

□ Nae Antonescu, Ion Groza și Corneliu Ștefan fac consemnări pe marginea unor noi apariții editoriale: Al. Odobescu, *Opere II* (E.P.L., 1967), Ion Budai-Deleanu, *Țiganiada* (Editura pentru literatură, 1967) și Lucian Rădan, *Lumini și umbre* (E.P.L., 1967).

□ Liviu Rusu semnează un amplu articol – *Momentul Blaga în literatura noastră* – un demers menit a fixa rolul major pe care poetul de la Lancrăm l-a jucat în cultura noastră națională: „În fond, întreaga operă poetică a lui Lucian Blaga, prin marea varietate a mlădierilor ei, este pătrunsă de un sens dominant: năzuința de a justifica existența omenească cu aspirațiile ei inerente în fața eternității (...) În *Pelerinii*, poetul încheie: «Omul nu-i decât măsura / unui drum de împlinit»”.

□ În acest număr publică proză Constantin Cubleşan, Alecu Gh. Croitoru, Valeriu Varvari, N. V. Turcu, Mircea Croitoru, Octavian Păscăluță și Dorina Bădescu.

În contrapondere, Bazil Gruia este prezent cu patru poezii: *Luceafărul de sub pământ*, *Dimensiune*, *Grădina Hesperidelor* și *Basm viitor*).

26 mai

• [**„Contemporanul”, nr. 21**] Geo Dumitrescu prezintă la „poșta literară” „Doi poeți noi: Tudor Vasiliu și Ion Ghiur. □ Un grup de cititori reclamă rapida epuizare din librării a romanului *La Medeleni* de Ionel Teodoreanu. Li se răspunde că romanul a apărut, totuși, într-un tiraj de 100.000 exemplare, ceea ce reprezintă tirajul maxim pentru B.P.T.

27 mai

• [**„Cronica”, nr. 21**] Const. Ciopraga semnează articolul *Singurătatea poetului* (I). □ *Cronica literelor* cuprinde un fragment de roman de Corneliu Buzinschi, *Sfinții se vând cu bucata*. □ *Când s-a născut Ion Creangă?* este titlul articolului lui Const. Turcu. □ Apar poeziile: *Post-restaurant*, *Cântecul mirelui* și *Paralele*, de Corneliu Sturzu, *Post festum*, de Adi Cusin, *Somnul stins*, de Nicolae Ioana, *Raze de lună*, profesorul meu de desen și *Viața altora*, de Paul Drumaru. □ Sub titlul *Fenomenologie și dogmatism* apare articolul semnat Dimitrie Costea, Există o direcție nouă în critica literară? (III) □ La Secțiunea Documente, G. G. Ursu publică *Un sonet inedit al lui Ștefan Petică*. □ La rubrica *O carte pe săptămână*, Mihai Mardare recenzează cartea lui Ștefan Cazimir, *Caragiale – Universul comic*: „Ștefan Cazimir vede în personajele comediei caractere fixe, idee pusă sub un mare semn de întrebare de N. Manolescu... Eroii lui Caragiale sunt sau inocenți, sau canalii benigne. În orice ipostază ei exprimă concret universalul. De aici nu se înțelege că ar fi o schemă simbolică, o figurație a absurdului”. □ În cadrul rubricii *Cronica Științelor*, prof. Dr. Doc G. Istrate semnează articolul *Pe marginea ultimei ediții a poeziilor lui Blaga*. □ „Cronica” pe glob conține o serie de poezii reunite sub titlul *Fișe lirice*, care cuprinde următoarele titluri: *Colina și steaua*, de Elie Ioanidou, *O bună scuză*, *Întoarceri*, *Călătorul* și *Nebunia preeriei*, de M. V. Walleghe. □ Radu Simionescu semnează articolul *Zarurile au fost aruncate, dar...*, în care vorbește despre intrarea Angliei în Piața comună.

• [**„Luceafărul”, nr. 21**] Ben Corlaciuc apare cu povestirea *Domnișoara Selene*. O cronică literară la romanul *Descoperirea familiei* de Ion Brad scrie Marian Popa. Aflat la cea de-a doua ediție, publicată la Editura pentru Literatură, titlul volumului „include câte cel puțin două sensuri fundamentale prin fiecare dintre cele două cuvinte care-l compun. Căci există un sens propriu și un sens oarecum metaforic al „familiei”, după cum „descoperirea” poate căpăta semnificații dintre cele mai diferite. (...) Mai întâi, Brad concepe familia ca celulă socială, adică într-un sens propriu; există apoi „familia” cooperatistă, și mai mult chiar, după cum vom vedea, o imensă familie care este însăși națiunea romană. Ceea ce mi se pare a fi nou și important este

faptul că aceste familii sunt prezente nu în opoziție sau în ipostaze izolate. Ele nu presupun nici măcar o succesiune de valori ierarhizate: „familiile” sunt imaginate într-un fel de simultaneitate – fiecare dintre nivelele structurii comunitare realizându-se, definindu-se, și existând deci, prin intermediul celorlalte. Am pronunțat cuvântul *structură* și el nu trebuie să sperie. Brad își construiește romanul dintr-o perspectivă structuralistă fermă. Fiecare nivel „familial”, se realizează pe plan sistematic pe baza unui alt sistem și înglobează un altul: și invers. Dar să pornim de la nivelele de bază, de la constituenții tradiționali ai vieții sociale românești. Sunt prezentate în roman câteva familii a căror existență cotidiană reflectă în forme mai mult sau mai puțin spectaculoase interferența unor serii de date specifice vremii noastre: pe de o parte seria evenimentelor și a reflexelor condiționate consolidate printr-o existență milenară, pe de alta seria inaugurată de răsturnările istorice care au avut loc în țara noastră. Fenomenele sunt evidențiate prin intermediul familiilor Borcea, Ardeleanu, Cireș și Onișor mai ales, dar și prin cele care constituie fundalul, acumularea cantitativă a fenomenelor sociale. În fiecare dintre aceste familii, există un punct central de iradiere, un focar care conservă și reprezintă principiile și tradițiile familiei respective. Este clar, că, oricât de asemănătoare ar fi aceste familii prin destinul lor, ele nu sunt în nici un caz confundabile. Mai întotdeauna „caracterul” familiei este dat de însuși șeful ei, a cărui autoritate morală este: incontestabilă”. Maria Popa observă că în romanul lui Ion Brad „Există apoi un alt nivel de însumare și structurare, care este acela al satului, considerat ca familie. De la acest nivel, lucrurile se complică oarecum. Satul posedă nu numai familii constituite ca unități tradiționale, ci și familii (revenim la sensul metaforic) de spirite, de interese, de opinii, conform principiului străvechi potrivit căruia cine se aseamănă se adună. Credincioșii creștini polarizați de Liviu Ardeleanu formează un fel de familie: clanul de adventiști săraci cu duhul păstorii de Nicodim o alta. În sfârșit, unii membri, integrați ei înșiși în familii tradiționale, sunt considerați ca fiind niște conducători ai unei familii extinse. (...) Ideea de structură însă, dacă e înțeleasă în sens strâns, aduce ca o consecință firească ideea de atemporalitate, de static, de mineralizare – de esență conflictuală. Este cartea lui Brad o ilustrare a unor astfel de teze? Nici pe departe”. O altă observație este legată de absența personajelor principale, „pentru că toate sunt principale nu poate avea o intrigă concepută pe linia tradițională a prozei. El nu are momente culminante, el nu are un epilog. Un final abrupt ca și începutul, ne dau senzația suspensiei dar și pe aceea a continuității vieții dincolo de limitele narațiunii. (...) Stilistic, romanul lui Brad reprezintă un pas curajos spre introducerea masivă a lexicului și fonetismului regional în proză, refuzate până mai ieri de niște absurde și pretențioase spirite academice. Pentru cartea sa, Brad nu are nevoie de construcții formale ieșite din comun. Ea trăiește prin ceea ce spune și nu cum spune. Ea demonstrează că hipnozelor rafinat raționalizate li se pot opune zguduirile de substanță”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 21] Niculae Stoian recenzează volumul de *Versuri* semnat de Doina Sălăjan, iar Gheorghe Suciuc pe cel al lui Dumitru M. Ion, intitulat de *Poezii*.

28 mai

• [„**România liberă**”] Este semnalată apariția, la Editura Academiei Republicii Socialiste România, a volumului lui Alexandru Dima, *Conceptul de literatură universală și comparată. Studii teoretice și aplicative*.

• [„**Scânteia tineretului**”] Smaranda Jelescu publică un interviu cu Ana Blandiana, pe teme literare.

29 mai

• [„**Scânteia**”] Autorilor de reportaje publicate în organul central (de presă) al partidului i se alătură și publicistul ieșean Ion Istrati cu articolul *Râvna obștii sătești*.

31 mai

• [„**Urzica**”, nr. 10] Eugen Barbu îi dă replica lui Adrian Păunescu, în pamfletul *Lătrău*, numindu-l pe acesta „poet de bufet, de litră și de colivă”: „Dacă există o știință exactă a catalogării, acest maldăr de carne ce-a luat-o razna, purtând, curios, un nume, ar trebui situat în compartimentul pachidermelor, cu toată fața lui albă de hârtie igienică și cu privirea-i îngenuchiată de la ușă ce trânteste înaintea preșuri de umilință și devotament... Expunându-mi îndoiala că nu tot ce sună din coadă aduce cu poezia, am fost taxat urgent de înapoiat și mi s-a dat concediu de la festinul lui intelectual. Abia atunci băgai de seamă că era un fel de aspirator de aplauze și că le cerșea pe unde apuca: prin adunări publice sau la pomeni de șapte ani. Fudul, sperând din toată inima să intre în cărdășie cu hârtia, plin de iremediabil rapăn interior, individul trișa în văzul lumii, fără remușcări... Muza îl înșelase prea timpuriu, alegându-și un concubin mai acătării, pentru că trișorul cu nume de împărat roman prea era de tot o căzătură și asemenea mezalianțe nu rezistă mult în republica imaginilor. Din toată *împăunarea* și răspărul, vedea oricine, nu rămâneau decât câlți și deșeuri, vorbele lui sunând a tinichea de tot ruginită”.

[MAI]

• [„**Amfiteatru**”, nr. 5] Din *Simultanul literar*, realizat de Maria Luiza Cristescu, rezultă, în conformitate cu opiniile lui Marin Sorescu, că „poezia, ca gen, se află în derută. Și-a pierdut obiectul sau ceea ce credem a fi obiectul său: comunicarea. De aici lipsa ei de ecou: *cuvintele* cad în sufletele oamenilor ca în niște saci cu vată. (...) Asta nu explică totuși problema limbajului. Unii vor să distrugă cuvintele. Toate eforturile se îndreaptă împotriva lui *a*, împotriva lui *b*, se înverșunează împotriva lui *c*. Îmi închipui că morții, care au

terminat practic tot ce aveau de spus cred că nu mai pot vorbi din cauza cuvintelor. Mai avem nevoie de alfabet. Situația poeziei române este, în această privință, privilegiată, pentru noi cuvântul mai are încă valoare de metaforă. Suntem poate mai primitivi. În cuvinte mai există încă faraoni care așteaptă să fie dezgropați. Am avut o poezie excelentă înainte de război. După epoca Eminescu, a fost cel de al doilea mare moment poetic românesc. Acum se reînnoadă firul. Problema e să nu fim epigoni, să încercăm crearea unei structuri poetice noi. Nu-mi pot face un steag nici din Barbu, nici din Blaga (pe care-i apreciez enorm). Barbu este într-un fel cea mai mare pacoste a poeziei contemporane. Toți care au pornit de a el au ratat sau (se va vedea mai târziu) vor rata, pentru că, personalitate foarte puternică, Ion Barbu și-a epuizat singur substanța. Materia vitală a oului dogmatic a trecut toată în demersul marelui maestru și cei care-l clocesc și-i dau ocol nu se vor alege decât cu coaja. Corpusculară și vibratorie ca și lumina, poezia pentru români va mai însemna încă multă vreme *materie*. Suntem niște bieți magicieni care atribuie cuvintelor puteri neobișnuite, le cred capabile să aducă ploaia, ori soarele, să omoare și să învie din morți. Spunem descântece și așteptăm efectul. Uneori, așteptăm așa preț de o generație, preț de câteva generații la rând. Încremeniți cu ochii firii pe viitor, poezia noastră populară își așteaptă efectul de atâta vreme. Cea mai răbdătoare poezie din lume!”. ■ Despre *Iona*, recent publicată, Marin Sorescu spune că, în general, piesele îi „continuă poezia. În particular, sunt foarte diferite. (...) Voi debuta în toamna aceasta la Teatrul Mic cu *Iona*. Singurul personaj va fi interpretat alternativ de George Constantin și Ion Marinescu. Regia – Radu Penciulescu. Am descoperit teatrul cu uimire. E modalitatea cea mai completă. Piesa pe care o scriu acum se numește *Să se mai facă o lege a naturii* (Câteva personaje care constată insuficiența legilor naturii). Va fi probabil și titlul volumului pe care-l pregătesc. E un teatru poetic. Nici absurd, nici «trăznit», nici tradițional ori brechtian etc. Poetic. Am o mare furie împotriva tobelor lui Brecht, de care noi ne-am cam săturat, dar care sunt mereu redescoperite. Aiurea se scriu piese furioase, de tipul *Sunteți niște porci!* (mă mir că nu se joacă și la noi). La Paris, teatrul «panică» al lui Araball a invadat suburbiile spirituale. Nu sunt de acord nici cu aceste «școli». Dacă am un sistem? Chiar dacă l-aș avea, prefer să nu-l divulg înaintea pieselor”. □ La rubrica *Asterisc* Ion Alexandru dezaprobă felul „în care este tratat poetul și omul de cultură A. E. Baconsky de către unele condeie înrăite în neputința lor (vezi cronică la *Fluxul memoriei* din revista „Familia”)”. Motivul indignării este introdus retoric-interogativ: „Oare, atât de ușor se uită o revistă ca «Steaua», care sub conducerea poetului, cu destui ani în urmă, a impus în climatul nostru literar o ținută intelectuală și de respect față de marile valori autohtone și universale? E de-ajuns să amintesc că aici am întâlnit prima oară numele lui Lucian Blaga, confesând asupra modului în care a tradus monumentalul Faust sau comemorând 30 de ani de la moartea lui Rilke cu

traduceri de neîntrecută măiestrie. Poetul A. E. Baconsky este acela care a stăruit cu pasiune și competență, în răspândirea unui număr însemnat de poeți și scriitori străini de primă mărime, cunoașterea cărora a fost de bun augur pentru o întreagă generație. De curând apărut, volumul selectiv Fluxul memoriei oglindește o frumoasă carieră poetică, în deplină maturitate, care impune stimă și obiectivitate, pentru că poeți ca A. E. Baconski nu se nasc în fiecare zi!”. □ La aceeași rubrică a revistei studențești de literatură exprimă un punct de vedere despre rosturile criticii noi și Marin Mincu: „Într-un articol amplu publicat în revista «Lupta de clasă» nr.4/1967, intitulat *Tendința înnoitoare*, criticul și istoricul literar George Munteanu pune în dezbatere rosturile și sensurile lansate de noua critică franceză prin diverșii ei reprezentanți ca Roland Barthes, Serge Doubrovski, J. P. Richard, Charles Mauron etc. Articolul pledează pentru înțelegerea caracterului deschis al criticii și istoriei literare, bazat pe un determinism larg și nuanțat care să excludă rigiditățile de orice fel: „Fiind vorba de un obiect de cercetare al cărui element polarizator rămâne valoarea artistică, ar fi poate nimerit să se spună că a istoriciza sociologiza, structuraliza, psihanaliza și alte verbe cu sensuri metodologice absolutizatoare, tinzând să se autonomizeze în raport cu semnificația fundamentală a obiectului investigației – cea estetică – ar trebui excluse din vocabularul (și practica!) tuturor cercetătorilor literaturii. Mai mult: că, în regulă generală, aici nu poate fi vorba – ideal vorbind – de o metodă sau de un «n» număr de metode, ci de o «meta-metodologie», adică de sinteza dialectică a tuturor demersurilor ce pot conveni – de la caz la caz – caracterului prin excelență deschis, creator al criticii și istoriei literare”. Bineînțeles că urmând acestor sesizări, George Munteanu pledează în mod întemeiat pentru cât mai diverse debateri pentru ceea ce s-ar numi «filozofia criticii și istoriei literare»”. □ Scriind despre Camil Petrescu, Dumitru Micu își propune să ofere cititorilor o definiție a intelectualului. „Puțini scriitori au răscolit și fertilizat conștiința tinerelor generații asemenea lui Camil Petrescu. Am putea chiar spune că mulți dintre acei care ne-am alcătuit intelectual după al doilea război suntem în parte (firește, nu toți în aceeași măsură) creația lui. El, îndeosebi, și G. Călinescu ne-au insuflat pasiunea cunoașterii, ne-au deprins să «vedem» idei. De la Camil Petrescu – și de la alții dar mai ales de la el – ne-am deprins să reactualizăm dramatic în și pentru noi înșine problematica pe care ne-o revelau lecturile și (în genere) descoperirile făcute succesiv pe măsură ce ne luam în posesie existența. (...) Fără ambiția de a deveni neapărat mari, am înțeles, citindu-l pe Camil Petrescu, că a fi cult e mai mult decât a poseda cunoștințe, că nu erudiția face pe intelectual, ci ținuta intelectuală conferă demnitate erudiției, că, în fine, important nu e în primul rând câte tomuri ai devorat, ci câte sugestii, și de ce natură, cât material pentru meditație proprie, și de ce calitate ai reținut din fiecare carte. Camil Petrescu, între de ajuns de puțini alții, ne-a relevat funcția creatoare a lecturii. (...) În articolele de gazetă, Camil Petrescu s-a revelat ca

gânditor, ca estetician, critic literar, om, de teatru, nu mai puțin ca expert în știința militară și în sport. În mai toate domeniile în care s-a produs a tăiat noi drumuri, a deschis orizonturi. Pe toate le-a sporit, tuturor le-a îmborsădit nebanuit cuprinsul. Ageră, tăioasă, de o elasticitate galică (deși, filozofic, scriitorul, adept al fenomenologiei lui Husserl, a fost de formație germană), punând în mișcare, neașteptat, cele mai diverse moduri expresive, de la umorul subtil-persiflant la ironia acidă, inteligența lui s-a exercitat pretutindeni cu o fervoare virginală, dinamitând prejudecăți, spargând șabloane și discreditând imposturi fără (de obicei) ură, dintr-o aspirație la adevăr, la autenticitate, în care se traducea fanatismul unei incoruptibile inocențe. Această inocență, probabil, a constituit după 1944 trăsătura statornică de unire între scriitorul de prestigiu crescând și confrății lui tineri, aproape anonimi. Aceștia se regăseau în Camil Petrescu, transfigurați. (...) Adversar inclement îndeosebi al obscurantismului, al mistificațiilor de orice fel, Camil Petrescu a fost poate cel mai consecvent apologet la noi al lucidității. Scrisului îi incumbă după el, menirea de a spori conștiința în lume, conștiința fiind expresia diferențierii, a personalității adică, vorbind în termeni goetheeni, binele suprem. De-ar fi să rezumăm concepția etică a scriitorului nostru printr-o vorbă celebră, ar trebui să răsturnăm celebrul adagiu filozofic, potrivit căruia tot ce parvine în intelect traversează mai întâi simțurile. Pentru Camil Petrescu, hrana aleasă a simțurilor este cu necesitate filtrată de inteligență. (...) Concepția sa despre critică, din prefața la *Teze și antiteze* mai puțin analizată, pornește de la ideea caducității funciare a exercițiului critic. Impunându-se, critica se autosuprimă implicit, întocmai ca acei masculi ai unui anume grup de insecte care mor în însuși actul zămislirii: executându-l, ei devin, din acea clipă, automat, inutili. Dizolvând într-un val de sarcasm concepția după care critica ar fi creație, Camil Petrescu refuză să-i recunoască vreo altă funcție decât cea culturală. Orice ambiție a criticii de a se constitui ca literatură ar trăda o perversiune calofilă. Ca întotdeauna, argumentarea e de o stringență logică desăvârșită. Numai că existența, o știm de la Bergson – și o știm în parte prin Camil Petrescu – e mai complexă decât logica. Exemplul imediat ni-l oferă cronicile lui Camil Petrescu însuși, cronici care fecundând judecata de artă a contemporanilor și astfel creând din obiectul lor o realitate nouă, nu se elimină dintr-însa ele însele (cum credea autorul că se petrece, fatal, cu critica), pentru simplul motiv că în judecăți transpare o intelectualitate fină, iradiază spiritul, pulsează emoția rafinată. Receptând poezia rezultată din interiorizarea unui peisaj, de ce n-am identifica-o și în stările sufletești provocate de contactul cu cărțile? Doar Camil Petrescu ne-a deprins să vedem idei. De la el, între alții, am învățat să creăm cărțile pe care le străbatem, să ne creăm în lecturile noastre”.

• [„Argeș”, nr. 5 (12)] Numărul este unul aniversar, dedicat lui Tudor Argezei la împlinirea celor 87 de ani. Cu acest prilej, Mihail Diaconescu scrie *Prinosul unei generații*, unde mărturisește: „Aparțin unei generații la a cărei

configurare spirituală opera lui Tudor Arghezi a contribuit în chip decisiv”.

□ Ion Th. Ilea publică poezia *Prinos* în care-l omagiază pe cunoscutul autor: „ești cântec unduios de bucium pe creștetul amiezii/ și rămâi pururi răscolitor de inimi: Tudor Arghezi”.

□ Momentul aniversar *Tudor Arghezi la 87 de ani*, este marcat de Mircea Braga care, în articolul *Puritatea în poezia argheziană*, glosează pe tema originalității liricii lui Tudor Arghezi: „Poezia pare a se închea, astfel, dintr-un straniu ceremonial liric, în care gestul vag are adânci implicații. (...) Generate de o acută, organică aspirație spre puritate – evidențiată într-o operă întinsă, care pe parcursul a aproape trei sferturi de veac supune poetic două timpuri social-istorice, relevând specificul – poezia argheziană a miniaturalului vădește o absolută integrare afectivă și spirituală în esența fenomenelor sau «obiectelor» pe care le propune meditației lirice”.

□ Se consemnează apariția volumelor *Furăm trandafiri*, de Ioana Diaconescu, *Cercetarea sociologică concretă: Tradiții românești*, de Ovidiu Badina și a cărții *Illuminările mării*, carte de poezii scrisă de Anghel Dumbrăveanu. Elisabeta Niță prezintă cartea de debut a Ioanei Diaconescu apreciind: „Acreditând o prezență poetică originală, deși încă insuficient de cristalizată, volumul *Furăm trandafiri* constituie o reușită care obligă”. În ceea ce privește revistele, este menționată recenta anchetă a revistei „Ramuri”, care a avut ca scop declarat determinarea condițiilor de muncă ale intelectualilor din mediul rural.

□ Sunt prezenți cu poezii Ion Segărceanu (*Istorie*), Ion Sofia Manolescu (*Revoluție, Transfigurare*), Gheorghe Tomozei (*Cântec*: „Când sunt plin de vieți străine,/ greierii se-nghit pe sine/ și rămân să-mi caut, mut,/ sufletul de la-nceput.”), Gheorghe Bobina, Doru Moțoc, Ion Mustață, Ion Grigore Popa, Elisabeta Niță, Otilia Nicolescu, Ion Cazan – Cătină, I. I. Alexandrescu, Ecaterina Șteflea, Veronica Popescu, Traian Lungu și V. V. Georgescu.

□ La rubrica *Delimitări critice* apare articolul *Poezia lui I. M. Rașcu* sub semnătura lui D. Micu. Acesta relatează debutul literar al autorului: „Editorial, I. M. Rașcu debutează în 1911, cu traducerea unui poem dramatic simbolist: *Polyphem* de Albert Samain, urmată peste un an de o alta, aceea a *Cruciadei copiilor* de Marcel Schwob. În 1913 îi apare cel dintâi volum original: culegerea de poeme *Sub cupole de vis*. Tot decorul, toată recuzita simbolismului franco-belgian, ca și muzica lui languroasă, sunt în această carte. Poetul îngrămădește sub «Cupolele» sale «de vis» frânturi din universul liricii lui H. de Regnier, Albert Samain, Maeterlinck, Henri Bataille, Paul Fort, Rodenbach, toată atmosfera unui simbolism contemplativ și nostalgic, artificios; același din care s-a desfăcut și D. Anghel și, în parte, Petică,.. Potrivit criticului, adevărata sensibilitate a poeziei lui I. M. Rașcu este dată de onirismul profund al versurilor. „Precizată încă în ciclul *Prin binoclul întors* și în câteva alte poezii din volumul de debut, amplificată în creațiile următoare (*Orașele dezamăgite*, 1914, *Neliniști*, 1927, *Renunțările luminoase*, 1939 ș.a.), unde simbolismul se autohtonizează, nota individualizantă a poeziei lui I. M. Rașcu este «visarea».

Nu visul, ci starea de vis, «veșnica visare sub bolta înstelată»,.. Eugen Lovinescu consideră creația lui I. M. Rașcu discursivă și, paradoxal, având „puncte de contact numai exterioare cu simbolismul”, având și o anume „prolixitate” impardonabilă. D. Micu trasează paralele între arta lui Bacovia și a poetului Rașcu, explicând faptul că acestea se opresc la cadre, deoarece Bacovia fusese un expresionist. În final, criticul afirmă: „Difuz, starea de elevație purificatoare sau năzuința către ea iradiază în toată opera poetului. În monotonia lor, versurile lui I. M. Rașcu se disting printr-un ce inefabil, prin ceva care amintește pe alocuri de *Bucolicele creștine* ale lui Francis Jammes, în sfârșit printr-o atmosferă sufletească, printr-o muzicalitate interioară ce îl particularizează în cuprinsul liricii simboliste și, în genere, al poeziei românești”. □ Rubrica *Permanențe*, îngrijită de Marin Bădescu, publică o serie de *Scrisori inedite despre „Vlaicu Vodă” de Alexandru Davila*: din Fondul familiei „Peticari” de la Arhivele Statului din Pitești sunt selectate scrisori în legătură cu geneza operei *Vlaicu Vodă*, cu ecourile ei. Piesa, reprezentată în 1902, a avut un succes răsunător în epocă. „Se cunoaște faptul că de la Alexandru Davila ne-au rămas mai multe creații literare, deși nici una nu s-a ridicat până la valoarea dramei istorice «Vlaicu Vodă». Astfel, în 1904 a compus pantomima-balet «Basmul cu domnița din vis», jucată numai o singură dată, la 22 mai, la palatul Cotroceni”. □ La zece ani de la moartea lui Camil Petrescu, Dan Smântânescu relatează despre o „confesiune” literară a scriitorului: *Camil Petrescu despre începuturile sale literare*. Se află de aici cum, începând cu 1913, Camil Petrescu colaborează, pe rând, la ziarele „Facla”, „Rampa” sau „Cronica” lui Tudor Arghezi, scrie primele sale piese de teatru, aflăm despre legăturile cu Mihail Dragomirescu și emulul acestuia Marin Iliescu, primul care a citit *Jocul ielelor*. Discutând tema din *Jocul ielelor*, Camil Petrescu explică: „De aici titlul: jocul ideii, jocul ielelor. Sunt idei în sensul lor platonice. Cine a văzut ideea, nu mai poate rămâne întreg omenește, cum nu mai rămâne întreg cel care a văzut noaptea pe lună, în pădure, jocul ielelor. Este atras ca un halucinat spre realizarea lor absolută, adică spre o imposibilitate de fapt. Și neputând să sacrifice nici ideea, și neputând să sacrifice nici pe cei dimprejurul lui, eroul se sacrifică pe el însuși; spre deosebire de eroul altor revoluții”. □ Apar recenzii ale cărților *Medic la Boișoara*, de Andrei Pandrea, *Propuneri pentru o fântână*, de Ion Pop, *Orfeu îndrăgostit*, de Horia Zilieru și *Studii și articole*, de Jacques Byck. □ Gh. Bulgăr publică articolul *Literatura și limba literară. Scrisoare din Paris* în care prezintă două romane nou-apărute în Franța: „Primul aparține lui Maurice Genevrix, membru al Academiei franceze, *Pădurea pierdută (La Perdue)*; al doilea, cu titlu diferit ca fond și ca structură, ca stil, apărut recent, al lui Georges Simenon, cel mai productiv prozator din toate timpurile, bătând toate recordurile scrisului cu acest roman *Pisica* (mai exact *Pisoiul – Le chat*), considerat de critici drept al 250-lea roman al său, după seria amplă a

isprăvilor lui Maigret și aceea a romanelor de atmosferă”. □ În secțiunea rezervată epigramelor publică G.[abriel] Ț.[epelea] și D. Al. Nanu: „Unor «călinescieni» de ultimă oră/ Elevi de-ai lui s-au proclamat,/ Cerând azil sub schelă./...Desigur, pân’ la majorat/ Au dreptul la tutelă...! (G. Ț.)”.

• [„Astra” nr. 12] Numărul stă sub semnul aniversării a 90 de ani de la „proclamarea independenței” statului român, și al omagierii lui Tudor Arghezi, la 87 de ani. □ Nina Cassian publică poezia *Vrăbiile*. □ În numele redacției, Ion Lungu publică un *Omagiu* poetului Tudor Arghezi. □ Vladimir Streinu semnează articolul *Inefabilul arghezian*, arătând că, deși poezia argheziană este practic intraductibilă, se cuvine menționată reușita, din acest punct de vedere, a lui Luc-André Marcel, care a tradus din Arghezi în colecția *Poëthes d’aujourd’hui*, Seghers Editeur, 1963, și „a reușit să surprindă o bună parte din originalitatea poetului însuși și a limbii lui materne”. □ Ion Potopin semnează articolul *Pe meridianele lumii*, în care enumeră formele și variantele traducerilor poeziei argheziene, în diferite limbi: poeta Rita Bouni Pappa i-a tradus versurile în limba greacă, în primul volum din *Antologia poeziei mondiale*, din 1952, poetul bulgar Nicolai Zidarov a tradus și publicat o culegere de versuri selectate din opera lui Arghezi, dar cea dintâi traducere a fost în limba franceză, în volumul *Poèmes choisis*, datorat poetului Hubert Juin, Editions Hautesfeuilles. Cele 38 de poezii argheziene traduse și publicate aici au fost apreciate de Gaston Bachelard. Despre traducerile efectuate de Rafael Alberti și Maria Teresa Leon, publicate la Editura Losada, Buenos Aires, au rostit aprecieri poetul guatemalez Asturias și cel uruguayean Mario de Benedetti. Profesorul Karl Fellinger, rectorul Universității din Viena, i-a decernat lui Arghezi, în 1965, premiul Herder. Alte ediții de traduceri din poeziile argheziene au apărut la Budapesta, Milano, Praga, Moscova. Traducerea lui Luc-André Marcel a fost remarcată de Alain Bosquet. □ Gherghinescu Vania semnează textul *Sfânta familie*, în care rememorează episoade din viața familiei poetului Tudor Arghezi. □ Șerban Cioculescu publică articolul *Un document*, în care prezintă discursul rostit de Arghezi, în calitate de invitat al Liceului de băieți din Găești. □ În articolul *Înfățișările infernului arghezian*, Nicolae Manolescu analizează ipostazele infernale care apar în textele argheziene *Poarta neagră*, *Icoane de lemn* și *Tablete din Țara de Kutu*. Modelele identificate de critic sunt Swift, Voltaire, cronicile fanteziste ale lui Caragiale, publicate în „Ghimpele”, *Arca lui Noe*, „proiectatul ciclului de proze al lui Dimitrie Anghel”. În textele argheziene, cele trei bolgii prezintă „mutilările și deformările ființei” – închisoarea și mănăstirea, dar pamfletele din *Tablete din Țara de Kutu* „nu sunt niște documente psihologice”, ci ilustrează, în ultimă instanță, „pamfletul pur”. În toate cele trei texte, crede criticul literar, „universul întreg este inventat din nou spre a îngădui spiritului satiric să construiască de la capăt cu de-amănuntul, să-l umple cu ființe neobișnuite, supranaturale (...)”. □ În articolul *Opinii estetice*, Emil Manu,

analizând opera argheziană, arată că *Testament* este o „lecție de poetică”, că opera publicistică este un „metaforic curs de estetică generală”, evidențiind principiile estetice „ale unui gânditor materialist”. Aduce în discuție, apoi, eseul *Vers și poezie*, publicat de poet în nr. 2- 3 al revistei „Linia Dreaptă”, din 1904, în care Arghezi arată că „arta nu e o meserie”, și *Manualul de morală practică* în care imaginea artistului – damnat se corelează cu „pledoaria pentru meșteșug și spontaneitate”. Tot Arghezi afirmă, în 1924, că „scriitorul este un constructor de cuvinte, de turlle și de sarcofagii de cuvinte”. Poezia – afirmă Emil Manu – ca „subiect al mai multor tablete recente”, „este comentată ca o stare umană cotidiană în care farmecul vine aproape eminescian din «mi se pare», din «parcă» și din «m-aș fi gândit»”. Se adaugă, aici, „activitatea de corosiv cronicar dramatic” și de teoretician care discută „raportul fantezie – adevăr” în „expresia teatrală”. În concluzie, „estetica lui Arghezi se grefează pe un fond literar, iar ideile estetice sunt conjugate în metafore”. În această ordine de idei, „în numeroase tablete, destinate discuției despre stil și limbă literară, Arghezi vorbește de portretul personal al cuvântului în perspectivă, întors în profil sau prezentat din spate, de coincidența accentului ideii cu accentul frazei, de arta scrisului” – „tortură frumoasă, dar dureroasă” etc. □ În triplul *Interviu* acordat revistei de academicienii Geo Bogza, Victor Eftimiu și Mihai Beniuc, având ca temă poezia, cel dintâi afirmă că este bine ca poeții să aibă modele ilustre, la care să se raporteze, căci „eliberarea – de acestea – nu este însă decât asimilare de esențe”, iar poezia nu este altceva decât un „act permanent de combustie interioară”. Vorbind despre arta poetică, Victor Eftimiu crede că „funcția majoră a actului poetic” este aceea de „a fi cântec”, iar „arhitectura unei poezii nu se poate susține decât pe fundații de idei poetice care să exprime adevărul unei epoci, fondul de umanitate al timpului nostru”. Pentru Mihai Beniuc, poetul „trebuie să studieze, să facă exerciții, să-și încerce toate acordurile neobosite”, „și numai atunci când va constata că este exprimat mai integral, când glasul său se va disocia de celelalte, atunci când va fi pe făgașul său, atunci și numai atunci să se considere pregătit pentru un volum”. □ Rubrica *Cronica literară*, semnată de Voicu Bugariu, prezintă, sub titlul *Debuturi în poezie*, volumele *Jocul anilor*, al Martei Bărbulescu, *Germinații*, al lui Petre Ghelmez, și *Lumină întârziată*, al lui Horia Gane. Despre primul volum de versuri afirmă că, „în această simbioză de euforie și teamă față de prăbușirea tuturor lucrurilor în hăul trecutului și proștețimea viitorului rezidă esența lirismului autoarei *Jocului anilor*. În cele mai reușite poezii, cele două atitudini fundamentale coexistă cu efecte memorabile (*Ireversibilitate, Jocul anilor, În acel neprielnic ceas, Fulgere*)”. Volumul al doilea, reprezentând debutul lui Petre Ghelmez, se construiește în jurul unui „cult al seminței”, ca „laitmotiv esențial”. Din acest punct de vedere, afirmă cronicarul literar, „în fața misterului germinației, străvechi și proaspăt, poetul schițează gesturi poetice de admirație uimită. (...). Înclinația de a cânta lucrurile, cu subtilele lor

efluvii de inaparențe (...) și o anume frustete de tip folcloric țin de această atitudine fundamentală, caracterizată prin extrovertire”. În ceea ce-l privește pe Horia Gane, cronicarul literar reține faptul că „poetul se vrea un cântăreț al lucrurilor și evenimentelor obișnuite, memorabile ca esențe. El oficiază o ceremonie a simplității”. □ Emil Rădulescu semnează articolul *Exegeză și sinteză. Marginalii la volumul „Confruntări literare” de George Ivașcu*, în care afirmă de la bun început faptul că „George Ivașcu face parte dintre criticii literari consecvenți, care în decursul anilor nu au înregistrat întoarceri bruște în opinii, fapt foarte important în aprofundarea și înțelegerea unei literaturi”. Criticul, „dublat de un istoric literar”, „luminează – în opinia cronicarului literar – părți mai puțin cunoscute din opera unor personalități culturale românești”, cum ar fi Gh. Asachi, și, dovedindu-și „puterea de sintetizare”, „face adevărate exegeze, dar găsește întotdeauna exprimarea cea mai comprimată, fraza cea mai redusă, esențializând la maximum, evitând divagațiile obositoare”. Tot din punct de vedere stilistic vorbind, „e în exprimarea acestui critic o franchețe elegantă, rafinată, care conduce succesiunea ideilor fără șocuri și fără contorsionări”. □ Un grupaj de versuri reunește poezii de Alexandru Jebeleanu, *Bucurie*; Alexandru Barna, *Pământ*; Hans Schuller, *Ofranda*; Petru Pascu, *Dorințe*; N. Crevedia, *Cu primăvara cruntă*; Páskandi Géza, *Manevre*. □ Mihai Arsene semnează povestirea *Prima toamnă*. □ Constantin Ciolacu publică proza scurtă *Franzela cu patru colțuri*. □ Un alt grupaj de versuri reunește poezii de Nicolae Stoe, *Aproape de statui*; Andrei Ciurunga, *Întrecere*; Miron Rusu, *Pe corzi de anotimpuri*. □ În rubrica *Jurnal de lectură*, Voicu Bugariu recenzează volumul lui Anghel Dumbrăveanu, *Iluminările mării*, arătând că „eroul liric al poemelor acestui volum e un clasic, cu nostalgiile echilibrate estetice, fără deznădejdi mișcătoare de linii și volume, contemplativ și necunoscător al paroxismelor”. Șerban Cionoff recenzează volumul de *Eseuri critice* al lui Matei Călinescu, remarcând, la acesta, „lipsa prejudecăților, a dogmatismelor, a formulărilor tip și a schemelor critice”. „Rigurozitatea demonstrației critice” se asociază fericit cu „deschideri spre alte lecții” critice, precum cele ale lui G. Călinescu, T. S. Eliot, R. Barthes. Ion Buzași recenzează volumul de interviuri al lui I. Valerian, *Cu scriitorii prin veac*, care propune un „auxiliar prețios al istorie literare”. Victor Rusu recenzează placheta de versuri *Timp vechi*, a Clementinei Voinescu, ale cărui caracteristici sunt „pronunțatul caracter de jurnal intim”, „sinceritatea confesiunii”, dar și multe influențe simboliste, pe fondul evidentului impact al poeziei bacoviene. Ritoók János recenzează volumul unei poete de limbă maghiară din Brașov, *Lendvay Evá*, intitulat *Bajoló Ének* (Cântec fermecător). Volumul reunește 47 de poezii scrise în intervalul 1958 – 1966, organizate pe două teme majore: problemele „vieții particulare, lăuntrice”, ale poetei, respectiv „viața obștească” a femeii-cetățean. Mai precis, „exteriorizarea viziunii poetice cuprinde atât căutarea unei iubiri nefericite, mereu născătoare de bucurii, cât și

cercetarea locului poetei în societatea noastră, în lumea contemporană”. Ion Burcă recenzează al șaselea volum de versuri al poetului clujean Ion Rahoveanu, intitulat *Decolare*, afirmând că, „fascinat de transformarea peisajelor țării, autorul alternează descripția cu sugestia în prezentarea lor. Adesea cântecul poetului se transformă într-un adevărat imn închinat omului contemporan”. I. Candianu recenzează romanul polițist parodic semnat de Nicolae Tăutu, *Aliatul nr. 1*, evidențiind faptul că, „ridiculizând decrepiții reprezentanți ai trecutului, autorul reușește o originală parabolă despre inexorabilul istoriei. *Aliatul nr. 1* este însăși viața nouă, entuziastă și triumfătoare, ce înlătură în treacăt pe cei ce nu o pricep”. Viorica Mureșan recenzează volumul de versuri al lui Lucian Rădan, *Lumini și umbre*, surprinzând principalele trăsături ale omului și ale poeziei sale: „Lucian Rădan este poetul gesturilor delicate. Spirit rafinat, de un gust modern, surprinde încă de la prima poezie care deschide placheta, prin descoperirea – aș zice – a unui profil intim al autorului”. Sub inițialele R. Z. este recenzat volumul de reportaje al lui Lucian Zatti, scriitor craiovean ce utilizează, în opinia recenzentului, „tehnica sadoveniană” a povestirii în ramă și pasiunea prozatorului pentru „durerile înăbușite” ale „oamenilor singuratici, cabanieri, ciobani, pădurari, vânători, pescari”. □ Rubrica *Revista revistelor* propune o prezentare a articolelor importante din: „Viața românească”, nr. 3, an 1967, în care Matei Călinescu semnează un articol despre „noua critică franceză”, iar Nicolae Tertulian articolul *Cu Bernard Pingaud despre «la nouvelle critique»*. În „Gazeta literară”, nr. 16, din 20 aprilie 1967, Valeriu Cristea semnează, în *Cronica literară*, un articol despre volumul lui Al. Philippide, *Monolog în Babilon*, iar Adrian Marino, în articolul *Arta prozei*, face o „cronică a ideilor literare”, pornind de la *Arta prozatorilor români*, studiul lui Tudor Vianu. În nr. 16 al revistei clujene „Utunk”, Dávid Gyula semnalează apariția, în traducere în limba maghiară, a 3 volume de opere reprezentative ale lui Sadoveanu, Szöcs István publică un studiu despre procedeele folosite în literatura pentru copii. În „Familia”, Dumitru Țepeneag publică articolul despre *Tehnica fascinației la Alain Robbe-Grillet*. În „Ramuri”, nr. 4, an 1967, se continuă ancheta pe tema *O stilistică diferențială?*, la care răspund Ion Biberi, cu articolul *Diferențiere regională*, în care acest tip de diferențiere este văzut ca necesar, concomitent cu „integrarea națională și universală”, și Mihai Ungheanu, cu articolul *Colaborarea sociologică*. În „Tribuna”, nr. 16 din 20 aprilie 1967, Mircea Zăciu compară piesele de teatru cu același nume, *Moartea lui Dante*, scrise de Alexandru Macedonski și Nicolae Iorga, arătând că cei doi autori au optat pentru un „simbol estetic și sociologic valabil pentru contemporanii lor”. Tot aici, Ion Oarcășu publică articolul *Un romantic vizionar*, despre poezia lui Radu Stanca.

• [„Ateneu”, nr. 5] În cadrul rubricii *Breviar critic*, O. Genaru semnează articolul *Excelsior*. Autorul arată că impresionată „de avalanșa poezilor foarte

tineri (și într-adevăr foarte talentați), publicistica noastră literară se ocupă tot mai puțin de o categorie de poeți care au debutat acum câțiva ani. Față de unii dintre aceștia, atitudinea criticii se justifică prin însăși producția lor poetică”. Demersul autorului se dorește a fi unul reparatoriu, determinat de o nedreptate făcută acelor poeți „ (...) față de care critica, atrasă de subiecte mai spectaculoase, manifestă un soi de detașare. (...) Acești poeți au discreția publicării în periodice, lucru uneori confundat cu involuția. Dar, din când în când, apariția unui volum le certifică apartenența la Poezie, prin exigența și acuratețea actului de cultură. Fenomenul, departe de a fi nou, nu îngrijorează pe nimeni tocmai pentru că nu e nou”. În acest context, O. Genaru semnaleză versurile lui Ilie Constantin, publicate în nr. 13 al revistelor „G.L.” și „Luceafărul”. Vorbind pe scurt despre elementele care caracterizează lirica poetului citat, O. Genaru constată: „poezia lui I.C. ocolește moda, rămânând pe baricadele unor forme elaborate cu meșteșugul bijutierului. Universul lui recreat este plin de generozitate și umanism clasic, de respect pentru comunicare, pentru limbaj. Versul are rezonanță metalică, înțelesul este bine strâns în chingi. (...) Fertilă în sugestii, generoasă, de cele mai multe ori presărată cu versuri încrustate în transparență de chihlimbar, și într-o viziune nuanțat individualizată, poezia lui Ilie Constantin trece peste erorile criticii grăbite și ajunge nedeformată la cititor”. □ Plecând de la cronică literară „dură, lipsită de prietenie“, semnată de Marian Popa în „Luceafărul”, la un volum de poezie al Ninei Cassian, Mihail Sabin, atrage atenția în articolul *Ce ușor...*, asupra responsabilității pe care o are criticul literar în promovarea valorilor literare. Este punctată atitudinea „contondentă” a celor care semnează cronicile literare în „Familia” (Gh. Grigurcu) sau „Tribuna” (comentator anonim), poezii „desființați” fiind A. E. Baconski, Nichita Stănescu, Ion Țugui, Horia Gane: „Ce ușor pot fi desființați poezii! Trebuie numai un pic de rea-voință în plus, un pic de colegialitate în minus și cărți bune pot fi trimise la retopit printr-o simplă apăsare pe butonul unor scheme de critică literară”. Mihail Sabin cere criticilor să distingă între atitudinea polemică și operarea „în critica poeziei cu arme de foc sau cu cartușe vesele gen Mircea Crișan și Horia Căciulescu” și se întreabă retoric: „Oare tradiția polemică a climatului literar românesc a însemnat vreodată grabă, lipsă de eleganță și bunăcuviință?”. Articolul se încheie cu îndemnul: „Ar trebui să nu se uite că dragostea pentru poezie presupune un sentiment similar și față de Poet”. □ *Din nou despre premiile literare* scrie Mihail Sabin precizând că „anul literar 1967 a căpătat un plus de efervescentă prin instituirea premiilor Uniunii Tineretului Comunist. În contextul existenței doar a două premii anuale (cel al Uniunii Scriitorilor și cel al Academiei), autorul articolului laudă inițiativa de a premia „lucrările cu rezonanțe etico-educative (...) și de a stimula tinerii scriitori de real talent”. Pentru Mihail Sabin, „premiile reprezintă un aspect însemnat din viața literară a unei țări. Ele impun cărți și scriitori, orientează gustul publicului și sunt în general

definitorii pentru bogăția și diversitatea unui fenomen literar”. În cadrul articolului, semnatarul laudă activitatea desfășurată de propria revistă, ale cărei propuneri „atât în cadrul anchetei *Anul literar 1966*, cât și în articolul lui Radu Cârneli, publicat în nr. 2 / 1967, au găsit ecou favorabil”. Mai mult decât atât, la final, autorul face câteva propuneri: „Cedând tentației de a formula și un punct de vedere cu totul și cu totul subiectiv (George Bălăiță, proză, Ana Blandiana, poezie și Ion Omescu, dramaturgie), încredințăm aceste rânduri tiparului cu bucuria că la înnoirea climatului nostru literar participă și organizația de tineret”. □ Articolul *Magazin istoric*, anunță prin vocea lui Mihai Rachieru, apariția primului număr al revistei „Magazin istoric” care „îmbogățește publicistica românească contemporană”. Publicul vizat este alcătuit din „categorii largi de cititori, intelectuali de diferite formații, specialiști din domeniul istoriei”. Prezentând foarte pe scurt sumarul revistei, autorul încheie salutând „apariția acestei reviste care își aduce contribuția la îmbogățirea tezaurului cultural al poporului român”. □ La rubrica *Fișă de istorie literară*, Traian Cantemir semnează articolul *Semnificația popularității lui 1877* în care prezintă implicarea tuturor păturilor sociale în acest eveniment major al istoriei noastre: „Oprimarea otomană, pe care poporul român o suporta cu încredințare de mai bine de patru sute cincizeci de ani, trebuia să dispară. Era o dorință generală. De aici și caracterul popular al luptei de eliberare în care s-a angajat nu numai armata țăranilor, muncitorimea și intelectualitatea rurală, ci tot ce a avut mai de preț patria noastră în acea epocă a istoriei sale”. Așa cum se arată din primele rânduri ale articolului, autorul încearcă să concilieze poziția istoriografiei marxiste, care acorda un rol decisiv acțiunii colective a maselor populare în inițierea și desfășurarea evenimentelor istorice, cu ideea că rolul personalităților istorice este determinant: „După evenimentul istoric al Unirii, care concretizează idealul secular al poporului român, războiul de independență nu este decât expresia unor noi strădanii ale maselor de truditori agricoli și industriali și ale marilor noștri patrioți de a rupe cu trecutul greu, de împilare și de umilință și de a repune patria în drepturile ei legitime”. Din perspectiva acestei poziționări, Traian Cantemir prezintă literatura inspirată de faptele de la 1877, semnată de Mihai Eminescu (în articolele publicate în timpul evenimentelor dramatice de dincolo de Dunăre), Vasile Alecsandri (*Ostașii noștri*), Duiliu Zamfirescu (*În război*), George Coșbuc (*Cântece de vitejie*), Mihail Sadoveanu (*Povestiri din război*), îmbinând datele documentare ale evenimentului cu notații asupra realizării artistice. Exemplificăm îngrădirea actului critic de ideologia marxist-leninistă: „(...) în cuprinsul romanului *În război* al lui D. Zamfirescu, în paginile căruia se refilmază înțeleștarea nebună a atacurilor de la Grivița, unde se sting eroii de origine moșierească: Mihai Comăneșteanu și Milescu. Deși autorul pe aceștia îi ține în obiectivul său artistic, totuși nu poate trece peste participarea masivă a poporului la lupta disperată pentru libertate națională”. Un alt nume repre-

zentativ este George Coșbuc care surprinde în versurile sale din volumul *Cântece de vitejie* „ (...) tragedia celor care nu vor să cedeze întunericului. (...) Poetul transmite versurilor nu numai emotivitatea unor momente unice, ci și amprenta unui realism autentic”. Nu sunt omise contribuțiile și implicarea lui Mihail Sadoveanu, Emil Gârleanu și Gala Galaction. Cu toții, fie oameni simpli, fie oameni de cultură au demonstrat prin faptele lor „marile virtuți ale poporului așezat la răspântii intercontinentale, care, la 1877, și-a cucerit independența cu prețul unor incalculabile jertfe”. □ Vlad Sorianu semnează două cronici literare. Prima dintre acestea are în vedere analiza povestirii *Strigătul* a prozatorului băcăuan Corneliu Buzinschi: „Caracteristic pentru atmosfera cărții este suflul liric pe care-l emană, singurul ce i se pare adecvat autorului, pentru evocarea predilectă a lumii afective infantile sau adolescente”. Privită în ansamblu, cartea lui Corneliu Buzinschi este „puțin antrenantă, iar personajele insuficient de adevărate, pentru a interesa adolescenții – se dovedește îndeajuns de superficială și de înșesată de banalități, pentru a pasiona pe cititorul avizat”. Cu toate acestea, recenzentul recunoaște la Buzinschi „însușiri artistice pe temeiul cărora ne poate oferi o literatură adevărată, cu condiția eliberării de tirania clișeelelor literaturizante, a îmbogățirii substanțiale a mijloacelor de expresie, a integrării conștiente în fecunda mișcare contemporană de primenire a prozei românești”. □ A doua cronică vizează volumul *Lumină întârziată*, semnat de Horia Gane: „Ciclul are rotunjime epică, dar se cerea o mai bogată și mai variată încărcătură lirică (...) Cartea în ansamblu poartă amprenta traumelor psihologice ale unei copilării refulate, destrămate brutal”. Vorbind despre particularitățile stilului, cronicarul e de părere că „sinceritatea și autenticul multora din confesiunile lui Horia Gane nu izbutesc însă să suplinească lipsa meșteșugului elevat. Mijloacele de expresie sunt adeseori șterse, emoția-limfatică, necontaminată”. După o analiză atentă, dublată de exemple ilustrative, cronicarul conchide: „La primul său volum, Horia Gane vădește talent, sensibilitate și perspective. Dar nu ne oferă încă o carte și o personalitate împlinite. Ele se află într-un viitor, probabil apropiat, oricum cert”. □ Articolul *Precizări cu prilejul semicentenarului volum «Plumb»*, semnat de Agatha Grigorescu-Bacovia, interesează istoria literară și este răspuns la articolul *Un semicentener liric*, publicat de Șerban Cioculescu în „Gazeta Literară”. Soția lui Bacovia (și biografa sa, totodată), semnalează „inexactități, care n-ar trebui să inducă în eroare istoria literară”, face o serie de precizări privitoare la apariția în 1916 a volumului *Plumb*, la rolul pe care l-a avut Ion Pillat în adunarea, din periodice, a celor cincizeci de poeme bacoviene, la circumstanțele în care manuscrisul celor trei volume bacoviene au ajuns la Biblioteca Facultății de Filologie din Cluj. ■ V. Sporic recenzează al doilea roman al lui Nicolae Breban, intitulat *În absența stăpânilor*, plecând de la perspectiva observațiilor criticilor literari de la revistele literare ale momentului: sunt menționate punctele de vedere ale lui Eugen Simion din

„Gazeta Literară” din 16 februarie 1967, Nicolae Manolescu din „Contemporanul”, din 14 aprilie 1967. În viziunea recenzentului, caracteristica de bază a acestei cărți ar fi „acuitatea investigației subconștiente. Individualizarea spirituală este încredințată unui plan derivat, singura cale de autentificare umană, caracterologică, părându-i-se prozatorului a fi rezervorul primar de reacții și instincte biologice. (...) Platforma teoretică a lui N. Breban amintește *noul roman*, dar substratul «metafizic» e mai eterogen; căci exegeții vorbesc, pe bună dreptate, de Nietzsche cu energetismul său, de Dostoievski cu imprezibilul cazuistic al comportării lui Raskolnikov, de Faulkner etc. Se mai pot asocia Schopenhauer, Gide, Kafka, Proust, Hortensia Papadat-Bengescu, Gib. I. Mihăescu și alții. Se discută despre faptul că împrumuturile de tehnică scriitoricească sunt greu de conceput fără preluarea substanței și chiar a concepțiilor care prezidează meșteșugul. Faptul se afirmă vizibil în noul roman al lui Breban și problema este: cu ce câștig artistic s-a soldat transplantarea?” și prin comparație cu *Francisca*, primul roman al autorului, „un roman mai puțin temerar, cu ambiții estetice mai modeste, dar superior celui de față”.

□ Cu o pagină de versuri este prezent Ion Alexandru. □ Semnatarul articolului *M. Săulescu*, Romulus Vulpescu, se revoltă împotriva „pecinginii uitării”, și, de aceea, aduce în atenția cititorilor opera și viața frântă la 28 de ani, pe front, a lui Mihail Săulescu, poet apreciat de Eugen Lovinescu, Perpessicius, G. Călinescu. Despre poezia sa, Romulus Vulpescu scrie: „Punându-și febril întrebări fundamentale despre viață și despre sensurile ei, despre destin și despre om, M. Săulescu urmărea – cu încăpățânată patimă, conștient de imperfecțiunea instrumentelor investigației lirice – dobândirea unei certitudini: certitudinea filosofică.” Articolul amintește și despre gestul de prețuire și pietate pe care un confrate, Eugen Jebeleanu, îl face în 1947, la 30 de ani de la moartea poetului Săulescu, prin publicarea unei ediții de *Opere* (poezie și piesa de teatru *Săptămâna luminată*) la Editura Fundațiilor Regale, în colecția „Scriitori români uitați”. Mulțumindu-i editorului din 1947, Vulpescu își exprimă speranța ca, îmbogățită cu proza și articole, ediția să fie reluată, „restituind astfel contemporanilor imaginea zbuciumatului amant al oglinzilor halucinante”.

□ Rubrica *Mari erudiți*, continuă cu *Nicolae Iorga II*, în care Dan Zamfirescu evocă vremurile în care s-a conturat personalitatea cunoscutului savant român. Aproape jumătate din articol descrie rapida transformare a societății românești, care trece de la idealurile pașoptiste la pragmatismul și rapacitatea ordinii capitaliste. Pe acest fundal, se prezintă, în manieră antitețică, școala critică a „Junimii” – apreciată a fi incapabilă să „proponă un ideal pozitiv” moral și intelectual – și curentul de la revista „Contemporanul”, ce activează în sensul difuzării „ideilor sociale înaintate și a marxismului în România”, înlesnind astfel prezența în cultură a clasei muncitoare. „Succesul fulgerător, larga audiență a scrisului lui Constantin Dobrogeanu Gherea, singura personalitate culturală a epocii care reușește să concureze autoritatea și

dominația intelectuală a lui Titu Maiorescu și a școlii lui, vădesc nevoia impetuoasă pe care o resimt o mare parte din intelectuali și din păturile mijlocii, de un răspuns pozitiv la întrebările, tot mai numeroase, pe care noua ordine de lucruri le ridică la fiecare pas”. În schița acestui cadru puternic sărăcit de perspectiva marxistă de interpretare, este prezentat Nicolae Iorga, „ucenic al lui Gherea și frecventator al cercurilor socialiste”, a cărui existență și operă sunt marcate de „sfâșietoare contradicții” create de societatea burgheză, în care lipsa de independență materială condiționează independența intelectuală. Amintind doar de cariera de profesor universitar, de calitatea de membru al Academiei, nespunând nimic esențial despre opera științifică și literară a lui Iorga, Dan Zamfirescu pierde din vedere tocmai evidențierea erudiției – esența rubricii la care publică. Tot ce oferă autorul articolului despre profilul marelui învățat poate fi rezumat în fraza: „Iorga este, alături de Eminescu, deși aparent mai fericit decât el, exponentul cel mai tipic al splendorii și mizeriei intelectualului român în orânduirea trecută, promovat, adulat, onorat, subvenționat nu pentru valoarea lui intrinsecă, a geniului său, ci pentru funcția ce o putea îndeplini în acord cu interesele de clasă ale celor ce-i controlau evoluția; terfelit, hărțuit și în cele din urmă suprimat cu câteva gloanțe la o margine de șanț atunci când, punând interesele poporului său mai presus de interesele claselor suprapuse, se răzvrătește împotriva rolului ce-i fusese prescris fără voia sa”. □ Secțiunea *Comemorări* cuprinde două articole. Primul dintre ele, *Bacovia în eternitate*, este semnat de Mihail Cosma și a fost scris la împlinirea a zece ani de la dispariția lui Bacovia. Articolul este „un suprem omagiu adus unui rapsod a cărui muză a fost mai ales – Suferința”. Mihail Cosma propune o surprinzătoare și deformată imagine a universului bacovian, în care „paroxismul ideatic al durerii” nu rezultă din „durerile personale ale poetului damnat”, ci din „conștiința revoltată de «crimele burgheze», de «mizeria cartierelor democrate» ale orașului apăsător de coșmarul foametei, de flagelurile sordide ale unei lumi condamnate la pieire. De aici sentimentul funerar care transpare din cantatele hibernale ale poetului”. Semnatarul articolului critică „imaginea unui Bacovia poet simbolist”, căci „depresiunea sau macabrul simbolist nu sunt decantări de conștiință, ci adesea doar artificii solicitate de geometria metaforelor. La Bacovia durerea și melancolia izbucnesc din magma amară a vieții, din cutremurarea și indignarea unui suflet chinat de injustițiile și dramele unei lumi dominată de «Greve, sânge, nebunie / Foame / Plânset mondial». (...) La Bacovia însă, deși opera lui degajă un interminabil lamento, poezia nu dizolvă sensurile realității în absurd, ci îi conferă vieții dreptul la fericire, libertate și dragoste. Este un motiv în plus pentru ca autorul „Serenadei muncitorului” să fie privit nu numai ca o *vox clamantis*, ci ca un poet tribun, care cântându-și sfâșierile lăuntrice întrezărea profetic anotimpurile unei mari primăveri (...) Primăvara acesta i-a dăruit lui Bacovia nimbul eternității!” □ Al doilea articol este semnat de Constantin

Cubleșan și se intitulează *Camil Petrescu, poezie de notație – poezie de idei*. La zece ani de la moartea lui Camil Petrescu, este amintit spiritul novator în toate domeniile – teatru, roman, critica de artă și poezie – în care scriitorul comemorat se manifestase. Articolul se concentrează asupra poeziei camilpetresciene, readucând în atenția cititorilor polemica declanșată printre criticii literari de modalitatea poetică declarată a lui Camil Petrescu: „Eu sunt dintre aceia / Cu ochi halucinați și mistuiți lăuntric, / Cu sufletul mărit / Căci am văzut idei”. Unii criticii literari etichetaseră versurile camilpetresciene drept „poezie de notație”, în timp ce alții, pornind și de la cele scrise de autor în *Postfața* volumului de *Versuri* din 1957, le interpretează astfel: „Construite din fraze poetice simple, dar de o sugestivă precizie, într-o organizare «științifică», poeziile sale au, în adevăr aproape fără excepții (ne referim acum doar la *Ciclul morții*), o primă parte, o introducere, realizată în termeni descriptivi și menită a crea cadrul, atmosfera, deci tensiunea necesară declanșării fulgerului abstract al *ideii* din partea a doua care este de obicei marcată prin acel *Dar* și care constituie sinteza momentului, a sentimentului, creat anterior, într-o condensare până la abstract, ideea devenind astfel aproape palpabilă, nu numai înțeleasă prin sugestia transparentă“. Amintirea acestei polemici contribuie la mai buna înțelegere și receptare a liricii lui Camil Petrescu ale cărui versuri de război „se disting printr-un limbaj novator, prin abandonarea rigidității formelor clasice și utilizarea, cu dezinvoltură, a unui arsenal de cuvinte prozaice «antipoetice», într-o arhitectonică liberă”. □ Preocupat de semnificația numelor unor personaje folclorice frecvent întâlnite în literatura română, Victor Crăciun pornește *Pe urmele unui personaj. Păcală*, încercând să stabilească semnificațiile mai mult sau puțin cunoscute ale acestui antroponim: „Numele de Păcală provine de la familia de cuvinte destul de răspândită în limba noastră: a păcăli, păcălire, păcălitură, păcălitor, însemnând cel care păcălește”. Cunoscutul personaj folcloric Păcală este urmărit de la apariția sa în zorii epocii burgheze la noi – cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, «Năzdrăvăniile» sau «Isprăvile lui Păcală» fiind „o creație pe terenul literaturii române în care se contopesc elemente folclorice, elemente din cărțile populare ca și altele, livrești”. Se discută baza folclorică a lui Păcală, influența cărților populare („*Esopia*”, „*Til Buhogлиндă*”), insistându-se asupra ideii că „numeroase întâmplări sunt comune folclorului în general, dar ele capătă note specifice, originale, de la un popor la altul. Căci, în fond, românul Păcală își are corespondenții săi, care sunt Nastratin Hogeia la orientali, Petrușca în literatura rusă, Matias găscarul la maghiari, Ulenspiegel la germani și flamanzi. Prin urmare, Păcală a apărut ca o reacțiune a poporului nostru împotriva nedreptăților stăpânilor din sate și târguri, într-o perioadă când cărțile populare cunoșteau o mare răspândire“. Este urmărită trecerea anecdotelor cu Păcală de la circulația orală la publicarea lor în calendarele apărute în prima jumătate a sec. al XIX-lea și, după 1860, în numeroase colecții de proză populară; sunt

amintite și comentate culegerile lui I. H. Hîntescu *Întâmplările lui Păcală*, Iosif Nădejde *Năzdrăvăniile lui Păcală* (culegere în proză), Petre Dulfu *Isprăvile lui Păcală* (epopee populară în 24 de cânturi), precum și utilizarea profilului personajului în scrierile lui Negruzzi, Alecsandri, Eminescu, Creangă, Caragiale, Slavici, Arghezi, Beniuc, Al. Mitru, Labiș, C. Nicolaescu-Plopșor. În finalul articolului, Victor Crăciun vorbește „despre nevoia de cuplu a acestui personaj”, amintind și inserând personajul Păcală și cuplul său – Tândală între cuplurile celebre din literatura universală: Don Quijote – Sancho Panza, Ulenspiegel – Iamme Goedzak. □ Două pagini de versuri semnează împreună Constantin Știrbu, Dan Constantinescu și Vera Lungu. Li se adaugă fragmentul narativ din *Îngerii biciuiți* de Alecu Ivan Ghilia. □ În *Cultură și civilizație (I)* Al. Tănase problematizează pe marginea celor două concepte „atât de strâns înrudite și interpenetrante încât operația de a le distinge este deosebit de dificilă. Unii înțeleg prin cultură exact ceea ce alții înțeleg prin civilizație, unii le apropie până la contopire – altfel că nici nu mai e nevoie de doi termeni – iar alții le opun categoric”. Analizând sensul celor două cuvinte prin cercetarea unor dicționare de specialitate (*La Grande Encyclopédie*, *Littré* ș.a.), autorul concluzionează: „Îndelungata controversă pe care a prilejuit-o și o prilejuiește încă tratarea acestor concepte se bazează mai ales pe postulatul metafizic al opoziției ireconciliabile dintre cultură și civilizație. Cei mai mulți autori subînțeleg, în acest caz, prin civilizație, latura materială a culturii. (...) Etimologic, termenul *civilizație* a derivat indirect din latina clasică, unde adjectival *civilis* și substantivul *civilitas* exprimă calitățile generale ale cetățeanului (*civis*), în relațiile cu ceilalți membri ai cetății – îndeosebi trăsături cum ar fi politețea, amabilitatea etc”. A doua parte a articolului este centrată pe lămurirea sensului celor două concepte și a modului în care au evoluat în diverse epoci, începând cu vechii greci și romani, continuând cu perioada Evului Mediu, cu raționaliștii secolului al XVIII-lea, ajungând până în epoca modernă. □ Versuri ale poetului, prozatorului, criticului și eseistului italian Ettore Capuano, apar în traducerea Mariane Costescu. Pe aceeași pagină, Ion Acsan traduce din lirică niponă. □ Ultima pagină a revistei „Ateneu” cuprinde un fragment din romanul „Greața” de Jean Paul Sartre, în traducerea lui Dumitru Alistar.

• [„Cinema” nr. 5] Cu prilejul a 90 de ani de la proclamarea Independenței, Valerian Sava publică textul *Cinematografia și istoria națională*: „Celebrăm în această lună 90 de ani de la proclamarea independenței de stat a României – eveniment de seamă în șirul neîntreput de fapte care afirmă cu strălucire permanența luptei poporului nostru pentru libertate și neatarnare, pentru drepturile dale legitime, pentru înflorirea ființei sale naționale și apărarea intereselor civilizației umane în această parte a lumii. Această însemnată dată din calendarul nostru național este dublată pentru cinematografia românească de o aniversare proprie și de o coincidență tematică. Se împlinesc

55 de ani de la turnarea celui mai vechi film românesc existent în arhive, «Războiul Independenței»». □ Apare *În curând: Răzbunarea haiducilor*, nesemnlat: „Deși *Haiducii* nu s-au sfârșit cu promițătorul «va urma», Eugen Barbu, Mihai Opriș și Dinu Cocea s-au hotărât să continue povestea peripețiilor lor pe ecran. Ne vom reîntoarce în istorie, la începutul secolului al XIX-lea, ne vom reîntâlni cu haiducii și domnitorii fanarioți și vom afla cum au evoluat destinele lor”. □ În acest număr, Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de *Psihologia spectatorului* în rubrica sa *Cronica cine-ideilor*, un text în care, apelând „la o metodă intuitivă” definește următoarele profiluri psihologice ale spectatorilor: spectatorul sigur, spectatorul profilat, spectatorul entuziast, spectatorul blazat, spectatorul „avizat”, spectatorul ideal.

● **[„Familia”, nr. 5]** Încă un articol, *Etică și critică literară*, cu referire la rolul criticii în dezvoltarea literaturii scrie Ov. Cotruș. El definește conceptul: „*Krinein* înseamnă în limba greacă a judeca. Conform etimologiei cuvântului, criticul este un judecător”, Cotruș insistă asupra faptului că „o judecată nu se poate efectua decât prin referire la o tablă de valori. Cel care nu crede în existența valorilor sau se îndoiește de posibilitatea spiritului de a descoperi valoarea în diferitele ei încorporări concrete nu trebuie să practice critica literară. Cele spuse mai sus sunt dincolo de discuția despre legitimitatea sau non-legitimitatea criticii judecătorești. De fapt nici nu există critică nejudicătorească. Este legitimă doar distincția dintre critica judecătorească explicită și cea implicită. Dar însuși faptul că un critic se ocupă de anumite opere de artă, ignorând pe altele, este dovada suficientă a preexistenței judecății de valoare. Cândva s-a crezut în existența modelelor artistice absolute, din analiza cărora s-au extras pe cale deductivă normele care trebuie să dirijeze procesul creației literare. Concepția normativ-dogmatică este corolarul unei atitudini spirituale, realist-platonice, trans-istorice, anti-subiectiviste și clasice. Epoca modernă, nominalistă, istoricistă, subiectivistă și romantică, „declasând” toate dogmele, ca tentative de încremenire a vieții dinamice a spiritului, a dus cu necesitate la respingerea hotărâtă a esteticelor dogmatice de caracter normativ. Procesul de diversificare a vieții spiritului pretinde o înțelegere mai nuanțată a fiecărei opere de artă, conform normelor ei interioare, care determină din adânc fizionomia ei specifică. Estetica normativ-dogmatică a fost, progresiv, înlocuită cu o estetică teoretică, orientată înspre cunoașterea principiului intern de dezvoltare al unui organism spiritual și valorificarea (decă judecarea) acestuia în funcție de propriile sale finalități imanente, de capacitatea sa de a-și realiza proiectul intențional. Criticul știe – orice ar spune dadaștii – că hazardul nu poate fi niciodată creator de valori. Dar excesele istoricismului și ale subiectivismului au generat, în mod inevitabil, scepticismul, relativismul și în cele din urmă nihilismul estetic. (...) Negând existența valorilor, nu mai sunt necesare nici criteriile după care ele pot fi identificate. Răspunderea față de cuvântul rostit sau scris dispare cu desăvârșire. Din instrument de transmite

al adevărului el devine instrument de mistificare, sclav al voinței unora de afirmare (sau de putere?), izvor al învrăjbirii.(...) Este preferabilă ignorarea adevărului falsificării lui, oricât de somptuoase ar fi veștmintele sub care ni se înfățișează. Pentru ca această condiție etică să fie satisfăcută se cere criticului o deplină egalitate de spirit, capacitatea de a nu-și pierde seninătatea nici când se entuziasmează, nici când se revoltă. (...) Ca să poată asculta diferitele opere create de individualități artistice ireductibile, încercând să găsească formula definitorie a artei lor, critica pretinde o anumită asceză, purificarea spiritului de acele conținuturi prealabile, (prejudecăți, adeziuni sau aprehensiuni sentimentale, dorința de singularizare etc.) care se interpun între conștiința critică și realitatea estetică, desfigurând-o de cele mai multe ori”. □ Volumul *Infernul discutabil* de Ion Alexandru este recenzat de Gh. Grigurcu la rubrica sa permanentă din „Familia”. Identificându-i punctul de plecare în Blaga, autor care „exercitat asupra foarte înzestratului poet tânăr o adevărată fascinație”. Grigurcu identifică asemănări în „percepția imponderabilului vegetal, îmbăiat într-o atmosferă arhaic-funebră”, sau în „amestecul suavităților cu calcinarea”, sau în „tristețea metafizică” sau în „degradarea prin materie a însăși divinității”. „Șirul exemplurilor ar putea continua. Dar problema este alta: în ce măsură Ion Alexandru a transformat admirația sa față de Blaga în substanță lirică proprie. Adică felul în care a răsturnat o experiență livrescă din nou în clocotul esențial. În Ion Alexandru se reîntrupează un Blaga nou. Un Blaga delirant, violent, crispat și hohotitor. Un Blaga reîntors la patosul romantic, sfărâmându-și toate filtrele, toate instrumentele de savantă disciplinare, de elaborare a echilibrului. Ba mai mult, prin romantism, tânărul poet deschide poarta spre o năvalnică eră primitivă, pe care maestrul său o întrezărea doar din când în când”. (...) Față de poetul de la Lančrăm observăm la Ion Alexandru un surplus de materialitate, de concretețe crudă a fenomenelor. Obiectele sunt deplasate într-o altă zonă fenomenologică, fiind supuse la servituți specifice. (...) Trecând peste unele teribilisme fără acoperire lirică (...) dăm de aspectul adânc, curat sufletesc, al acestui poet al materiei revoltate. Ion Alexandru aspiră spre o durată fără conștiință, moartă, ca o prea înaltă răscumpărare.(...) Ceea ce înseamnă că infernul discutabil e de fapt paradisul discutabil. □ „Familia” publică dialogul dintre Nicolae Balotă și Barbu Dragoman pe tema *Situația liricii actuale*. Punctul de pornire al discuției se află într-o observație făcută de un corespondent potrivit căreia „poeții vor ajunge să se citească doar între ei” și care reclamă „vanitatea poeziei” contemporane, „felul în care poetul pretinde să ne impună cuvântul său. Uneori sub falsele aparențe ale unui limbaj propriu, el rostește ceva incomunicabil prin limbajul comun, ceva ce – firește – rămâne incomunicabil și în jargonul său. Alteori, invers, sub falsa înfățișare a limbajului comun pe care-l folosește, el ne comunică ceva ce nu este decât o elucubrație prea proprie pentru a fi comunicată. Și într-un caz, și într-altul, putem vorbi de o impostură poetică”.

Identificând unul dintre motivele pentru care cititorul este atât de aspru e generat de „lezarea omului în ceea ce socoate el că-i aparține mai intim, în limba sa”, Dragoman precizează că „poezia e întotdeauna o subversiune, o subminare a limbajului comun. Cred că aceasta nu ține doar de o condiție formală a poeziei. Aș spune chiar că originea poeziei e înafara limbajului”. Părându-i-se mai ales nedreaptă afirmația cititorului, N. Balotă consideră că „poezia este fapt uman problematic și poetul, asemenea profetului din vechime este, prin excelență, ființa contestată. Impostura poeziei? Adeseori a fost învinuit Poetul de a se da drept altul decât cel care este, de a ne impune cuvântul său prin șiretlicuri ce țin de arta poetică, de a înșela prin false aparențe vaticinante. Într-un sens, se poate face o apropiere între cuvântul îndrăgostitului și cuvântul poetului. (...) Dar ceea ce nu e decât literatură, decât poezie, decât vorbă de îndrăgostit, este însuși cuvântul surprins în incandescență sa originară. Desigur, nicăieri impostura, neautenticitatea nu pot să apară mai flagrant. Cuvântul permite multe. (...) Poetul este răspunzător chiar față de limba sa. Nu sunt poeții, păzitori, vigili veghind asupra limbii, nu este în testamentul Văcărescului „creșterea limbii românești” legatul de temelie al literelor noastre moderne? Nu cred în subversiunea poetică a limbajului după cum nu socot că originea poeziei e în afara limbajului. Așa zisele tulburări ale comunicării, ale transmiterii poeziei, despre care am mai vorbit, denotă, în realitate, nu atât criza limbajului ori a poeziei, cât criza unei concepții asupra limbajului ori asupra poeziei. Limbajul nu este doar comunicare. Cuvântul, înainte de a fi mijloc de transmitere, este modalitatea prin care omul face prezent orice intră în sfera existenței sale. Posibilitatea esențială a limbajului e de a aduce în actualitate tot ce e omeneste posibil de atins prin cunoaștere, închipuire, intuiție... Actualizarea prin limbaj e identică cu o revelare a existentului. Și în această funcție revelatoare, actualizatoare a cuvântului, mai degrabă decât în funcția sa ca uneltă de comunicare, văd legătura ombilicală dintre limbă și poezie. (...) Dacă multă vreme poezia s-a vrut pe sine – mai presus de orice – comunicare de conținuturi (convingeri, afecte, etc.), poezia modernă pornește de la o poetică a revelației. Astfel, putem spune că, departe de a fi o trădare a limbajului, poezia e o realizare a virtualităților sale originare; că originea poeziei nu e nicidecum în afara ci în sâmburele intențional cel mai intim al limbajului; că însuși limbajul este, în acest sâmbure al său, poezie. Și revenim, astfel, la cele ce spuneam cu privire la cuvintele îndrăgostiților din rarele clipe înalte ale unei iubiri împărtășite, cuvinte care nu comunică mai nimic, prin care nimic nu e cuprins ori posedat, dar care fac prezentă, revelează o a treia persoană unificatoare a cuplului, Iubirea însăși. Orice cuvânt autentic este revelator – și verbul poetic e un asemenea cuvânt. Virtuțile primordiale ale limbajului, ies la iveală în Poezie. Ele dau verbului poetic caracterul său originar, prospețimea și inocența sa”. Celor spuse de Balotă, Barbu Dragoman le adaugă ideea că „tendința poeziei moderne” este

de a căuta în „poezie chiar, una din temele sale. Poezia e un câmp de experiențe pentru poezie. Nu crezi însă că, o asemenea cântare răsfrântă asupra ei însăși, închisă într-un fel de autocontemplare, a denaturat poezia, a deturnat-o de la menirile ei firești. (...) Încă în veacul trecut, în timp ce proza (românească, științifică, filozofică) năzuia spre manifestarea prezenței omului în realitate, poezia devine tot mai mult calea evaziunilor din realitate. Poeți, și nu din cei minori, găsesc în creație un mijloc de a-și manifesta absența din realitate. Să ne mirăm atunci că tot mai mulți oameni, cu un foarte acut simț al realului, oamenii prozei, sunt iritați de ceea ce ne numeam subversiunile poeziei?” N. Balotă aduce un argument împotriva acuzațiilor care se aduc poeziei cu privire la tendința lor de a contesta existența: „Existența poetică – s-ar putea afirma – prin dispersiunea sentimentelor, prin represiunea rațiunii, prin negativism, prin oscilările axiologice, este o existență risipitoare. Despre o asemenea dispersiune a ființei umane, despre risipirea prin simțire glăsuiește Rilke în a doua *Elegie duinează*. (...) Prin simțire pierim, afirmă Rilke, zâmbind, arzând răcim. Ardoarea scade, se epuizează prin exercițiul ei. Supusă unei necruțătoare legi a entropiei, sensibilitatea umană se determină ca aceea a unei ființe în dispersiune. Ori prin poezie, prin cuvântul poetic, această risipă e oprită, simțirii umane (în sensul ei cel mai larg) i se dă posibilitatea unei arderi perene. Se poate vorbi despre un triumf al poeziei asupra condiției perisabile umane, dar nu în sensul cuvântului care înregistrează ceea ce a fost odată, ci a verbului – germen care, asemenea logosului spermatic al medievalilor, este păstrător și dispunător de viață. În cele mai autentice experiențe poetice moderne, poezia apare ca ființă păstrătoare, poetul el însuși fiind – în marea dispersiune umană – cel care rămâne. Atracția neființei, a neantului, nu este decât proiecția negativă a acelei aspirații care dă poeziei tensiunea ei spirituală, aspirația ei spre ființă. (...) În tânăra noastră poezie, cred că, alături de Ion Alexandru, Nichita Stănescu e poetul la care acest orfism al *înființării prin poezie*, al *poeziei ca ființă*, apare cu o patetică evidență. «Niciodată n-am să fiu sacru» – declară în elegia șaptea Nichita Stănescu. E un refuz acesta, al oricărei transcenderi? Nicidecum. Sacrul nu este aici nici *mysterium tremendum*, nici sofianicul blagian. Este cercul închis, încremenit, al consacrării, al perenității în care nu pot să vieze «formele concrete». Ori poetul optează pentru un real care nu e al purei imanențe, ci al devenirii și deci al transcenderii continuu?”

• [„Iașul literar”, nr. 5] În traducerea Siminei Noica, apar poezii de Elena Văcărescu: *Seară, Doar pentru tine, Vântul ploios, Marele fluviu, O umbră, O, vis..., Serenadă*. ■ Este comemorat G. Bacovia, la 10 ani de la trecerea la cele veșnice, printr-un articol semnat de Horia Zilieru, din care reținem ultima frază: „Căci, fără Bacovia, poezia ar suferi de acel «gol istoric», parafrazându-l (cu fior transcendent) un stil din geniala-i *Lacustră*”. ■ Un alt material în *memoriam* semnează N. Barbu, de această dată despre *Camil Petrescu* –

unicul. Prezentarea elogioasă este întemeiată: „S-a scurs un deceniu de la dispariția prematură a *omului* Camil Petrescu și locul său în perimetrul culturii românești continuă să rămână nu numai deosebit, ci am spune *unic*. De fapt, nici nu s-ar putea vorbi de un *loc* în înțelesul comun, adică ceva statornic și imuabil, definit prin vreo formulă scrisă cu litere groase în manualele de istorie literară. De prea multe ori, vai, aceste formule și etichete sunt asimilabile, prin reducere, aproximare și eficiență, doar cu epitafele de pe morminte care, și ele, caută să păstreze și să comunice măcar o părticică din ceea ce a însemnat existența concretă a celor care au fost. Dar cât de rece și de străină rămâne, totuși, piatra funerară față de soarta și de esența umană pentru care depună mărturie!”.

• [„**Lupta de clasă**” nr. 5] Ileana Mărculescu scrie despre *A fi sau a nu fi structuralist*.

• [„**Orizont**”, nr. 5] Doi colaboratori ai revistei, prozatorul Mircea Șerbănescu și Simion Dima (interviewatorul), se întrețin asupra un subiect „marginal”: literatura pentru copii. □ Sărbătorind 90 de ani de la cucerirea independenței de stat a României, sunt prezentate în două evocări figuri istorice de luptători: **Generalul Moise Groza** (Florin Moldovan) și **Generalul Traian Doda** (Gr. Popiți). □ N. Ciobanu cercetează atent realizările prozatorului Ion Arieșanu în ***Evoluția prozatorului și tentația romanului***, prozator pe care-l compară, ca evoluție, cu Ștefan Bănuțescu, Ion Băieșu, Nicolae Breban. □ Este de remarcat proza lui Sorin Titel, ca de obicei, fragment (lung) dintr-un roman (în pregătire). □ Mihai Cazacu se arată preocupat de ***Sensul revenirii acasă, la Calistrat Hogăș***. □ Un alt cerc literar promovat și stimulat să publice este „Al. Sahia” din Arad. □ Atent la proza contemporană austriacă, Andrei A. Lillin orientează iarăși gustul publicului spre autori interesanți din punctul de vedere al „recuceririi realității”, în ***Recucerirea realității în proza contemporană austriacă***. □ Colțul de literatură universală este ocupat de Charles Baudelaire și George Trakl (trad. Ilie Lenea și Petre Stoica). □ Șerban Foață și Cornel Ungureanu țin cele două cronici: poezia lui Anghel Dumbrăveanu (volumul ***Iluminările mării***) și romancierul Nicolae Breban (cu romanul ***In absența stăpânilor***). □ La cronică plastică, Ștefan Gomboșiu teoretizează în spiritul marxist-leninist al epocii, un realism mimetic și o artă destinată masei de consumatori (destinație socială și comercial-consumeristă a artei): „Concepția nouă de muncă în plastică nu este, firește, o apariție spontană și denumirea care i s-a dat nu decurge dintr-un pretext (ca impresionismul), ci este o metodă determinată de necesitate. Gândirea nouă determină de fapt atitudinea artistului, înțelegerea realității, poziția și încadrarea sa în contemporaneitate. (...) În cadrul posibilităților și necesităților de studiu, artistul observă și înregistrează realitatea cu exactitudine, dar din ea reține doar aspectele semnificative, poezia noului nu ca pe un fapt provizoriu, ci ca o proiectare spre mase către care îndreaptă mesajul operei sale. Până și peisajul, prezent astăzi

în plastica noastră, a părăsit rigiditatea temperată uneori doar prin cromatică, și s-a animat prin elementele semnificative ale realității, ea însăși animată, vie și plină de forța combativă a maselor (sic!)”. □ Pe lista cărților recenzate, se află în acest număr: **Ion Negoitescu – Scriitori moderni** (Victor Crăciun), **Adrian Păunescu–Mieii primi** (Romulus Ardeleanu), **Valeriu Râpeanu – Noi și cei dinaintea noastră** (Alexandru Ruja), revista **Amfiteatru**, anul II, 15 martie 1967 (Valeriu Ganea). □ Receptarea povestirilor lui Fănuș Neagu de către cititorii specializați (criticii) n-a fost nicidecum lină și triumfalistă. I se reproșează într-o miniatură critică de către C.R.: erotismul („baia erotică”, zice autorul), pitorescul și scabrosul.

• [„**Ramuri**”, nr. 5] Este publicat editorialul *9 Mai moment memorabil în lupta pentru independență, pentru afirmarea ființei naționale*, semnat „r”: „În cartea de aur a istoriei noastre, lupta pentru libertate și independență, pentru conservarea ființei naționale și făurirea unei vieți de sine stătătoare, care să afirme major energiile națiunii, se înscrie ca o coordonată de primă însemnătate, susținută prin aspirațiile multisekulare ale poporului. Sărbătorind, la 9 mai, 90 de ani de la cucerirea independenței de stat a României, oamenii muncii din țara noastră au adus un fierbinte omagiu generațiilor de luptători care au înscris, în fila eternității, triumful unui ideal pentru care au militat și s-au jertfit, în decursul timpului, nenumărați fii ai poporului. (...) Așa cum arăta tovarășul Ion Gheorghe Maurer în cuvântarea rostită la Adunarea solemnă dedicată acestui eveniment, proclamarea neatârării la 9 Mai 1877 «a deschis noi căi dezvoltării României moderne, desăvârșirii unității statale, a creat condiții prielnice pentru valorificarea potențialului său material și uman, pentru afirmarea ei în mod suveran în viața internațională». (...) Astăzi, în condițiile în care libertatea, independența și suveranitatea națională au devenit o realitate deplină, poporul nostru omagiază aceste momente decisive ale istoriei sale cu sentimentul însuflețitor al desăvârșirii perpetue a operei sale dedicate înfloririi națiunii, construirii unui viitor luminos, realizării idealurilor pentru care au luptat eroic înaintașii”. □ Apare *Masa rotundă*: „Lipsită de ambiția noutății și, în consecință, eliberată de obsesia locului comun, discuția de față – tangentă celei despre timpul liber – este expresia efortului de clarificarea unui răspuns presupus, privitor la clasică întrebare: «Ce înseamnă a fi intelectual?». Dacă forța de cunoaștere a omenirii a luat proporții nebănuite, de la un deceniu la altul, determinând – prin vastitatea descoperirilor și invențiilor – diversificarea pronunțată a preocupărilor intelectuale, simultan, capacitatea umană personală și-a extins limitele, drept urmare a ponderii acordate dezvoltării și finalizării înclinației de bază – a specializării conegate universului cultural și științific. Considerând existența vocației, alăturată unui climat social propice, premisa esențială, se poate vorbi despre arta formării și afirmării calității de intelectual, despre acel act îndelungat de perfecționare, individual ca orice operă. Dar asupra multiplelor aspecte conținute vom stăruii împreună

cu acad. Tiberiu Popovici – directorul Institutului de calcul – Cluj; prof. univ. D. D. Roșca – membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România; prof. dr. docent Constantin Ciopraga – Universitatea «Al. I. Cuza» – Iași; Nicolae Cosmovici – psiholog; prof. univ. dr. docent N. Rădulescu, prorector al Universității din Craiova, ale căror opinii le-am solicitat în decursul unor conversații recente”. Ancheta e realizată de Ion Victor Bibicioiu, iar intervențiile apar în forma unui interviu. □ În *Comentarii note atitudini*, Ovidiu Ghidirmic scrie despre *Mutația elementului dramatic. 10 ani de la moartea lui Camil Petrescu*: „Niciun alt scriitor român nu este înzestrat în aceeași măsură cu obișnuința ideilor generale – împinsă până la subtilitatea și rafinament –, și totodată, cu o excepțională capacitate de reprezentare metaforică a realității psihologice. Relația directă cu fenomenele asigură stringența sincerității în recunoașterea adevărului, permanenta aplicație la obiect. Scriitorul țintește cu exactitate ideea, își construiește opera cu rigurozitatea analitică a unui logician, și cu toate acestea nu lipsește comentariul de un discret curent liric. Întrebarea fundamentală asupra literaturii lui Camil Petrescu este dacă teoria reprezintă forma generală de manifestare a spiritului său mobil, mereu în căutare de sisteme artistice, ori, dimpotrivă, opera nu rămâne numai un act de demonstrație, de ilustrare a teoriei”. □ *Coșbuc în lectura lui D. Micu* îl preocupă pe C. Stănescu: „Fără surprindere ori falsă pudoare, cu cel mai natural aer din lume, criticul ia în seamă tot ce întâlnește, încă visând pe pagină doar atunci când sensibilitatea sa, exponențială, este izbită de acorduri convenabile. (...) D. Micu, consecvent manierei sale, utile, de a desface articulațiile fiecărei poezii, întreprinde o remarcabilă separare a materialului, înlătură metodic, cu un gust sigur, tot excesul de «sonorizare» din creația lui Coșbuc, reține și comentează pe larg operele durabile”. □ Mihai Ungheanu scrie cronică literară la monografia lui Al. Piru, *G. Ibrăileanu*: „Ce este călinescian în această monografie scrisă de unul din istoricii literari crescuți în orbita călinesciană? Se recunoaște o metodă de lucru pe care o putem numi călinesciană, iar pe cel ce o adoptă, aplicând-o, călinescian? *G. Ibrăileanu* de Al. Piru poate salva de la sterilitate o discuție dusă în termeni cam vagi, oferind un material concret de referință partizanilor și nepartizanilor lui G. Călinescu. (...) Modelul ei este indiscutabil călinescian, începând de la tentativa orgolioasă de a slei subiectul abordat. (Cartea e însoțită, după capitolele viață-operă de o bibliografie completă a scrierilor de și despre Ibrăileanu, neomițându-se nici notele acestuia sau textele semnate cu pseudonim). Dar nu e numai atât. *Viața și opera* sunt concepute ca două compartimente autonome ca sens, nu și necomunicante. Autorul știe că lucrul principal într-o monografie este studiul operei, aceasta dând drept de existență scriitoricească, studiu care nu exclude, în să, pe cel al vieții, cel din urmă fiind complementar. (...) Valoarea cărții nu este dată, însă, de călinescianismul prin necălinescianismul ei, ci de vocația autorului. *G. Ibrăileanu* de Al. Piru e o carte de mare utilitate

nu numai pentru cercurile universitare. Comentarea operei e făcută dintr-un unghi lipsit de prejudecățile curente în ceea ce privește «regionalismul» criticului. (...) Ce urmărește să realizeze Al. Piru printr-o astfel de operă este alungarea arbitrarului din istoria literară, arbitrar încăpător care își subsumează nu numai diletantismul, improvizația, dar și recrudescența unor metode anacronice (sau dogmatice) de lucru. Din această cauză, tonul scrierilor lui are un aer apodictic, intolerant, al cărui sens interior trebuie, însă, înțeles și acceptat ca atare. Ca depozitar al unei informații ce asigură o competență incontestabilă în domeniul ales, Al. Piru este constrâns, de cele mai multe ori, nu la construcția preferențială, ci la cea coercitivă”. □ Cea de a doua cronică are în vedere tot un discipol călinescian, pe Adrian Marino și prefața acestuia la *Opere* de Al. Macedonski: „Cu Adrian Marino și preferința lui pentru Macedonski ne aflăm tot în fața unui călinescian. Izbitoare este, mai ales, execuția de amploare prin care Adrian Marino începe restaurarea scriitorului. S-ar putea spune că a doua existență a lui Macedonski, cea postumă, începe de la aceste studii. *Viața lui Macedonski* e saturată de o informație până acum aproape de loc sistematizată, sau inedită. Ediția de opere promite o restituire cât mai puțin lacunară pentru configurația scriitorului. Prefața care preludează viitorul volum de studii închinat operei descrie un nebănuit arc ideologic-estetic al conștiinței «scriitorului-blestemat». (...) Poate că modul în care Adrian Marino îl face coerent pe Macedonski nu aduce numai o diminuare a asperităților, dar și o înregimentare la un registru temperamental și spiritual sub nivelul celui adevărat. Orice reinterpretație cere un sacrificiu de materie vie – a făcut-o și Adrian Marino – numai că în preluarea opiniei sale să nu uităm sacrificiul presupus. Nu vom discuta întreaga prefață, deoarece nu acesta era scopul nostru. Doream doar să arătăm cât de fundamentală a fost directiva ideologică călinesciană prin doi reprezentanți ai ei, Al. Piru și Adrian Marino”. □ Apare, nesemnlat, textul encomiastic *O „arhivă” care nu exclude poezia*: „Prin *Arhiva sentimentală* pe care o publică săptămânal în «Gazeta literară», prozatorul Paul Anghel ne apare într-una din cele mai interesante posturi ale scrisului său, dovedită și în cărțile anterioare de reportaj. Înclinarea spre eseu, spre plăcerea mișcării într-un decor și o recuzită culturală de vechime, binecunoscută autorului, am mai întâlnit-o și în *Arpegii la Siret*, carte despre perenitatea spiritului moldovean. Largul orizont al autorului, predilecția pentru obiectul și opera de artă, pasiunea pentru divagația erudită, profitând de pretexte în genul lui Odobescu, și-au găsit un cadru potrivit sub egida unui titlu emblematic. *Arhiva sentimentală* denumește foarte bine cuprinderea atât de diversă a preferințelor lui Paul Anghel. (...) *Arhiva sentimentală*, rubrică de ținută intelectuală și artistică remarcabilă, prezintă un deosebit interes prin diversitatea tematică și talentul susținătorului ei și prefigurează, credem, un volum, pe care-l așteptăm cu interes”. □ Atrag atenția trei recenzii. Prima, semnată M.[ihai] U.[ngheanu], este la volumul de versuri *Sângele* Nina

Cassian: „Până acum, intuiția publicului larg e încă, foarte adesea, înaintea capacității criticii de a analiza și clasa, în sens ierarhic, poezia Ninei Cassian. Poeta e o senzorială care percepe totul la modul enorm. O hipersensibilitate ale cărei percepții sunt amplificate de luciditate sunt izvorul unei poezii a existenței de mare acuitate și sugestie (...). Și în volumul *Sângele*, care e un elogiu al existenței plene, în sensul acuității trăirii, versurile de dragoste sunt dintre cele mai revelatoare pentru posibilitățile acestei poezii care mântuiește în mod cu totul remarcabil sugestia”.); Despre Dumitru Berciu și cartea sa intitulată *La izvoarele istoriei* scrie Horia C. Matei: „Cartea surprinde, într-un tablou general, principalele rezultate ale cercetărilor preistorice din diferitele continente (având ca centru de greutate Europa și Orientul apropiat), fără a neglija, în același timp, problemele metodologice ale arheologiei”); Marian Vasile comentează, în cea de a treia recenzie, sinteza *Viziunea lumii în poezia noastră populară*, de Liviu Rusu: „Oricât de inegală, însă, și de ciudată, *Viziunea lumii în poezia noastră populară* e o carte atractivă, cu multe semne personale, reflectând întreaga concepție despre cultură a autorului, cu modificările și slăbiciunile ei”. □ Teofil Moreta publică articolul *1 iunie Literatura copilăriei*: „Perioada anilor 1945-1955 este de acum un fapt de istorie literară, asupra căreia a acționat selectiv tradiția unei literaturi. Aceasta a reclamat, firească, pe liniile ei de evoluție, operele care au marcat etape, compensând uneori lipsa de promptitudine și justete a criticii. Lepădând falsele concurențe, valorile s-au decantat: *Nicoară Potcoavă*, *Un om între oameni*, *Descult*, *Bietul Ioanide*, *Moromeșii*. Între cărțile neglijate de critica vremii, dar care însumează experiențe artistice într-un moment de cotitură, făcând mai explicit fenomenul literar actual, este și una dintre puținele cărți dedicate, în literatura noastră, copilăriei: *Două paie la trei măgari* (alt titlu: *Din copilărie*) de I. Popescu – Puțuri. Oprindu-ne asupra acestui volum, o facem atât pentru valoarea sa, cât și pentru a semnală un teritoriu încă puțin explorat de scriitorii noștri. Dacă utilizăm principiul călinescian, după care un veritabil scriitor este acela ce descoperă universuri ignorate, I. Popescu – Puțuri este, în cartea sa de debut, un scriitor autentic. Cartea este ignorată mai ales de critică nu și de cititori, cele câteva ediții ale ei epuizându-se într-un chip semnificativ. (...) Încă un caz în care reeditarea se impune, ca un act de justiție al istoriei literare”. ■ Apare a patra parte din ancheta **Cultură și specific regional O stilistică diferențială?**; În acest număr răspunde Matei Călinescu: „Noțiunea de *specific național*, atât de larg discutată în ultima vreme, este, istoricește produsul unei necesități de definire a contribuției culturale în plan universal a popoarelor moderne, necesitate care a fost resimțită pentru întâia oară în momentul romantic, când procesul, cu origini mai vechi al formării națiunilor moderne ajungea la primele lui cristalizări. Descoperirea specificității este rezultatul unei *comparații*, ceea ce presupune, în cazul dat, o perspectivă internațională: cultura unei națiuni este privită (sau se privește pe ea însăși) în

contextul altor culturi naționale, conceptul de specific național și cel de universalitate devenind corelative. (...) În cadrul anchetei întreprinse de revista «Ramuri» cu privire la o așa-numită (poate cam impropriu) «stilistică diferențială» (anchetă din care se rețin ca deosebit de interesante răspunsurile lui Adrian Marino, Al. Piru și M. Ungheanu) se pune, între altele, și o întrebare cu privire la «constantele spiritului oltenesc». Asemănători în cele mai multe privințe cu muntenii, – contiguitatea geografică e și spirituală – oltenii se disting în plan artistic (mă interesează mai puțin psihologia socială aplicată cazurilor medii, ale cărei concluzii rămân ne semnificative când e vorba de mari creatori de felul lui Macedonski, Arghezi, Brâncuși, Țuculescu etc., care vin din Oltenia), prin marea lor capacitate de devoțiune pentru idealul lor estetic, în ciuda faptului că această devoțiune se poate ascunde uneori sub aparențe pitorești. Lucrul nu s-a spus, dar mie îmi pare ca evident: marii olteni, oricât «spirit practic» și «realist» li s-ar atribui, sunt în profunzime niște naturi donquijotești, capabile să halucineze realul în numele idealului; iar istețimea lor tradițională nu este, în fond, nimic altceva decât știința lor de a nu acorda prea mare importanță lucrurilor care nu-i privesc”. □ La rubrica de *Comentarii critice*, Al. Piru scrie despre *Poezia lui Ion Pillat*: „Poezia lui Ion Pillat mai este considerată rece, de suprafață, poezia unui hedonist inferior sau a unui elegiac minor. Într-o postumă din *Cumpăna directă*, poetul răspunde că sub limpezimile lui sunt genuni, că destinul i-a fost aspru și furtunos, dar că plânsul său e disciplinat artistic. O contemplare ridicată la treapta impersonalității și o continuă năzuință spre desăvârșire fac din poezia lui Ion Pillat una din permanențele literaturii române și universale”. □ În suplimentul literar „Povestea vorbii” apar poezii semnate de Ștefan Aug. Doinaș (*Însemnătarea timpului; Cuvântul lapidat; Lecții de sculptură; Etapă dificilă*); Ion Th. Ilea (*Despicări în crepuscul*); Mihai Duțescu (*Primăvara românească; Catren de dragoste; Catren*); Ion Matei (*Amfiteatrul logic*); Mircea Micu (*Păsări de lut*); Petre Dragu (*Recitare, la zorii Plevnei; Poarta sărutului*); Tudor Stănescu (*Maree; Cântec de spus o singură dată; Neliniști*); Ion Minea (*Mirajul iubirii veșnice*); Leonid Dimov (*Destin cu balanță*) din proză citim *Adevăr* de Mihai Caranfil. □ Despre C. Stere, un poet al geologului face observații C. Stănescu, la rubrica *Antologie „Ramuri”*: „C. Stere e, peste tot, un artist cu vizibilitate deformată și deformatoare, iar atunci când pofta de caricatură nu e satisfăcută prin subiect, alegerea obiectului e semnificativă. Să trecem peste aerul de comedie grotescă al târgului de provincie – care, în fond, nu e altul decât cel din Caragiale. Acolo unde întâlnește monstruosul în stare pură, grotescul primitivității, existența ca stare biologică, autorul n-are nevoie de nici o fantezie și, satisfăcut, se supune obiectului, îl contemplă fără nici o ostentație, văzul e pur și simplu invadat de imaginea convenabilă structurii sale interne”); în continuare apare *În voia valurilor* de C. Stere. ■ Adrian Marino publică un *Macedonski inedit*: „Înainte de a fi reeditată până la ultima

pagină și până la detaliul cel mai minuscul (deziderat pios, dar impracticabil în actualul studiu al cercetărilor și al istoriei noastre literare, formulat teoretic, fără o aprofundare reală a problemei), opera lui Alexandru Macedonski are nevoie de a fi *redescoperită*. (...) N-are sens, deocamdată, în această fază, a ne concentra atenția, să zicem, asupra producției poetice de primă tinerețe, minoră, nerealizată, la care poetul a renunțat el însuși atunci când și-a transcris manuscrisele definitive, când sectoare întregi ale operei sale, mult mai importante, de proză sau de eseistică literară, sunt încă, din păcate, total necunoscute sau nereeditate. (...) Multe proze au rămas risipite prin reviste, altele sunt până azi inedite. Ne propunem a le relua pe toate, la timpul și în compartimentul lor, comunicând deocamdată doar două lucrări inedite”. în continuare apar *Visele hașișului* și *En terre trajane*, ultima complet tradusă în română, *În ținutul traian*, de C. D. Papastate. □ Un *Fișier biobibliografic Emil Manu* publică *Virgil Carianopol*: „Printre poeții afirmați în peisajul literar atât de divers dintre cele două războaie, Virgil Carianopol ocupă un loc aparte prin tonalitatea de melopee a versurilor sale, prin robustețea directă și crudă a imaginilor, prin revolta socială ca și prin comentariul monocord dar sincer al sufletului țărănesc. În întâmpinarea unei ediții selective (în pregătire la E. P. L.) a versurilor sale, și ca o consemnare critică a celor publicate azi în reviste, încercăm să surprindem în această schiță monografică o parte din ceea ce este caracteristic activității sale literare de peste trei decenii”. □ Ion Biberi consemnează apariția monografiei *Ion Sava* de Petru Comarnescu. □ În *Corespondențe elective* Floriana Roman îi înșează față în față pe *Bunin* și *Cehov*. □ *Din lirica universală* vine cu versuri semnate de Iannis Ritsos (*Romiosini*) și Blaga Dimitrova (*Zâmbet; Sens difuz*), traduceri făcute de Cornelia Cârstea și Antonis Calambuios.

● [„Secolul 20” nr. 5] Publicația evocă, în prima parte, Războiul de Independență din 1877. Semnează: G. C. Nicolescu („Războiul de independență în literatura noastră” și Dan Berindei („Epopoea anului 1877”). □ Este prezentat scriitorul italian Dino Buzzati – „Realist fantastic”. Sunt traduse câteva schițe și piesa de teatru „Un caz clinic”. □ Cornel Mihai Ionescu publică „Algebra misterului” □ Cea mai substanțială parte a revistei este dedicată unei teme de mare actualitate, cu titlul „Introducere în structuralism”. În preambul se scrie: „Numărul de față al revistei noastre este în mare parte închinat unei dispute care, îndelung latentă, a izbucnit recent în Franța cu o vigoare deosebită. (...) Ofensiva cercetărilor de tip structuralist a dezlănțuit o polemică răsunătoare din care se pot trage concluzii utile. Mult timp cunoscut ca o metodă de cercetare în lingvistică (...) structuralismul se arată dispus să se extindă în toate științele umaniste, să devină o metodologie generală, singura în stare – susțin promotorii lui – să pună pe o bază științifică studiul științelor omului. (...) Aplicat în alte domenii decât cel de baștină, structuralismul începe să ia aspectul unei științe a științelor, propune implicit sau chiar explicit o

viziune asupra lumii. Această pretenție întru nimic justificată nu putea rămâne fără replică. Ca atâtea alte încercări de a submina marxismul și de a-l înlocui cu o viziune antiistorică asupra lumii, și aceasta este sortită eșecului”. Sunt publicate eseuri de Bernard Pignaud, Claude Lévi-Strauss, V. Sklovski, J. Tânianov, Roman Jakobson, Michael Foucault, Jacques Lacan, Jean Paul Sartre. De asemenea, semnează și esești români: Ion Pascadi, Grigore Moisil, Mihail Nasta, Mihai Pop, Solomon Marcus, Sorin Alexandrescu.

● [„Steaua”, nr. 5] La rubrica *Însemnări din actualitate*, Mircea Tomuș ia atitudine împotriva unui articol polemic publicat în „Gazeta literară”. Într-un articol cuprinzând câteva *Disocieri necesare* pe tema ermetismului, apărut în „Gazeta literară”, (din 13 aprilie), D. Costea găsește prilej să ne plângă pentru câteva inconsecvențe. De trei ori am fi păcătuț, după D. Costea, prin lipsă de logică, în articolul intitulat *Soluția ermetismului*, din „Steaua”, (1966, nr.12). Dar, pentru a lămuri lucrurile, să reluăm capetele de acuză în formularea lor originală. Prima inconsecvență ar fi următoarea: Pe de o parte, «adevărata expresie obscură urmărește să nu fie înțeleasă», iar pe de alta, «nu tăgăduim legitimitatea»... «limbajului obscur.» În ce ne privește, nu vedem nici o contradicție între cele două idei. Dacă D. Costea are nevoie de declarația noastră, iată, i-o dăm: nu considerăm că e legitim numai ceea ce urmărește să fie înțeles. Cu alte cuvinte, considerăm că poate să fie legitimă o expresie obscură și care nu urmărește să fie înțeleasă. Aceasta fiind o problemă de strictă atitudine personală. Liber este D. Costea să considere invers, cu condiția însă de a nu pune pe seama noastră ceea ce d-sale i se pare inconsecvent. A doua contradicție este astfel notată: «Considerăm la început că răspândirea... cultului ermetic... ni se pare o erezie», pentru a sfârși prin afirmația că «nu contestăm valabilitatea în sine a experimentului ermetic». E drept că citatul pe care semnatul din „Gazeta literară” îl reproduce nu e tocmai întreg lipsind, ca și în cazul primei inconsecvențe analizate, articulații importante din argumentația noastră, dar nu aceasta ne preocupă deocamdată. Să analizăm doar acuza de inconsecvență: se găsesc oare într-un raport de reciprocă excludere aceste două idei – răspândirea cultului ermetic ni se pare o erezie și faptul că nu contestăm valabilitatea în sine a experimentului ermetic? În primul caz *e* vorba de ideea de răspândire a cultului ermetic; în al doilea, de valabilitatea în sine a experimentului ermetic. Urmează oare neapărat că ceva a cărei răspândire e contestată *e* negat în același timp în sine? (...)

● [„Tânărul leninist”, nr. 5] În revista apare textul *Cântec de excursie* cu versuri de Teodor Bratu și muzică de Ion Dumitrescu: „Sus, drumeți, spre-albastra zare,/ Unde ageri vulturi se rotesc!/ Mai ușoară calea pare/ Când răsună cântul nostru, vesel, tineresc./ Iar de sus, din mândre creste,/ Vă plimbați privirea peste văi;/ Iată țara din poveste/ Cu ogoare și furnale noi,/ Iată țara din poveste/ Cu grânare, negre sonde și cu oameni noi”.

● [„Teatrul”, nr. 5] Numărul se deschide cu textul 1877: *O pagină de istorie vie* de Mircea Mancaș, marcând jubileu de la Războiul de Independență al României: „Literatura a ilustrat la rândul ei calitățile superioare umane ale ostașului român. Dacă în proză se pot aminti schițele lui Em. Gârleanu («Prizonierul», «Sentinela»), volumele de povestiri ale lui M. Sadoveanu: «Amințirile căprarului Gheorghică», «Povestiri din război», «Comoara dorobanțului», romanul lui Duiliu Zamfirescu «În război» etc., poezia eroică e prezentă pe un plan larg în jurul marelui eveniment. Alecsandri și Coșbuc au fost autenticii reprezentanți ai poeziei închinată eroismului popular, elogiul adresat eroului desprins din masa anonimă a luptătorilor purtați de sentimentul inevitabilului sacrificiu pentru libertatea patriei. Relevarea eroismului țărănesc (plugarul-ostaș) simplu și lipsit de ostentație, demn și înălțător, din ciclul «Ostașii noștri» l-a salvat pe poet de acel gen convențional de poezie-îmn, solemn, oficial și declamator, rar cultivat în «odă», și a dat contur epic relatării – în stil folcloric, «oral» – acțiunilor povestite cu sinceră și caldă însuflețire («Peneș Curcanul», «Hora de la Plevna»). Cu aceeași atenție către fondul eroic al vieții ostașilor români pe câmpul de luptă, de problematică morală a insului uman, în sufletul căruia tragismul destinului se împletește cu conștiința datoriei împlinite, Coșbuc a dezvăluit – cu o rară forță de înțelegere și sensibilitate – delicatețea sentimentelor ce învăluie ultimele gânduri ale celui căzut în luptă și tăria de a-și învinge propria-i suferință în perspectiva sfârșitului apropiat, apăsător de grijă pentru cei rămași fără sprijin în urmă (*O scrisoare de la Muselin Selo*)”. În continuarea textului, cu supratitlul *Mărturii de epocă*, apare textul *Slujitorii scenei și publicul*, un colaj de mărturii ale scriitorilor, oamenilor de teatru, martori oculari de epocă, realizat de Ilie Rusu. Acest montaj vine cu extrase din reviste „Românul”, „România Liberă”, „Steaua României” din 1877, extrase din textele semnate de C. Bacalbașa, C. I. Nottara, Matei Millo, Fr. Damé. □ Marcând aceleași evenimente, Horia Barbu Oprișan semnează „*Curcanii*” în teatrul popular: „Împrejurările de însuflețire patriotică și eroism care au mișcat masa poporului în zilele în care se cucerea independența țării s-au răsfrânt nemijlocit și aproape instantaneu în creația folclorică. (...) E semnificativ mai cu seamă faptul că intercrența creației anonime cu cea cultă, binecunoscută cu deosebire în sfera inspirațiilor legate de faptele de arme ale momentului, s-a extins dincolo de liric și baladesc, într-un domeniu față de care poporul se arătase până atunci sfios: domeniul teatrului profan”. Textul în continuare vorbește despre prima piesă a teatrului popular laic român *Predarea lui Osman* și variantele ei, cunoscute sub numele de *Căderea Plevnei* sau *Halim*. „Textul pe care îl comunicăm mai jos (mai degrabă un episod «de interior» al Predării) l-am înregistrat la Tarcău-Neamț, de la Ghiță Oancea care – «aducător al piesei» – a fost în *Halim* (în anii 1926-1927-1928) și interpret, când al lui Osman, când al lui Halim. Versiunea *Halim* este oarecum deosebită de celelalte prin desfășurare, prin elementele de

literatură cultă (cu deosebire de Alecsandri) ce s-au strecurat în ea, dar mai ales prin verva, unitatea acțiunii și forța de caracterizare a personajelor. Noi o socotim printre cele mai izbutite”. În continuare apare versiunea *Halim* anunțată. □ Apare textul „*Fotoliul*” lui *Ion Ghica* semnat de Mihai Florea: „An de răscruce istorică, 1877 își extinde semnificația și pe planul culturii teatrale, care cunoaște un puternic reviriment și prefaceri ce atestă maturizarea primei scene naționale a țării în timpul cât aceasta a fost condusă de Ion Ghica. (...) Dar cea mai puternică – și în același timp oficială legătură a lui Ion Ghica cu teatrul o reprezintă perioada de patru ani (1877 – 1881) în care scriitorul a condus destinele primului teatru național din istoria țării, Teatrul Național București. (...) Familiarizat cu problemele artei interpretative, Ion Ghica era deseori prezent la repetiții, urmărirea jocul actorilor, intervenea cu sfaturi, iar uneori le dădea chiar indicații pentru pregătirea vreunui rol. Nu o dată, marele om de carte s-a pronunțat în legătură cu rolul criticii și îndatoririle criticului. Improvizatia, lipsa de cultură, incompetența, părtinirea sunt incompatibile cu critica sănătoasă, utilă, capabilă să ducă arta pe drumul progresului”. □ Apare piesa în două părți (cinci tablouri) *Romanța* de Mircea Ștefănescu. ■ Crin Teodorescu semnează ***Prolegomenă la o interpretare autentică a dramaturgiei lui Camil Petrescu sau reabilitarea lui Gelu Ruscanu***; textul face parte „dintr-un eseu mai vast despre teatrul lui Camil Petrescu și a modalităților lui de reprezentare. Cum nu sunt decât fragmente din același întreg, trimitem cititorul și la bucățile deja publicate, *Actualitatea lui Camil Petrescu, Revelația începuturilor*, din «Teatrul» nr. 2/1965, și *Regizorii și actori*, «Teatrul», nr. 9/1966”: „Acum zece ani, Camil Petrescu a plecat dintre noi mâhnit, fără să fi văzut jucate nici *Jocul ielelor*, nici *Danton*, nici *Act venețian*, adică esențialul operei lui de dramaturg. Într-o convorbire pe care am avut-o cu el (de fapt un lung monolog al său) cu puțină vreme înainte ca inima să înceteze definitiv să-i mai bată (era ținut în pat după primul infarct), se arăta ros de regretul că într-o viață de om nu izbutise să înmănușeze acei oameni care ar fi reușit să dea carne și sânge plâsmuirilor fulgurante de mintea lui torturată. Și mâhnirea nu i-o pricinuia numai opacitatea oamenilor de teatru care se arătau indiferenți și lipsiți de rezonanță intelectuală la acea «luciditate febrilă», la acea «pasionabilitate trează» pe care o degajau piesele lui. Mâhnirea i se accentua și pentru că, chiar dacă încetaseră diatribele unor Froda, Șeicaru, Toma Vlădescu ș.a. *ejusdem farinae* (de tipul: «Cuvântul nulitate – dar absolută, perfectă – este cel dintâi pe care trebuie să-l scriem, atunci când ni se cere să-l definim pe d-l Camil Petrescu» sau altul: «... n-am întâlnit – la C. P. – nici o idee interesantă, nici o replică de oarecare sens intelectual sau numai dramatic, nici o realizare care să justifice, cât de cât, pretențiile reformatoare ale pretinsului om de teatru»), totuși nici critici mai noi – dincolo de admirația globală – nu dovedeau aderență structurală la temele profunde ale scrisului său. Formularea de rezerve și stabilirea de «limite» transpăreau destul de gros din mulțimea

elogiilor, cu atât mai mult cu cât se ocoleau analizele comprehensive în profunzime. Să ne amintim că până acum câțiva ani Gelu Ruscanu era muștrat în prefețe și articole pentru purtarea sa nerezonabilă, i se dădeau sfaturi de domesticire etc... Chiar unii dintre acei exegeți care se voiau din aceeași familie spirituală cu părintele lui Gelu, nu au fost scutiți de acest tribut destul de penibil. Spre onoarea lui însă, chiar și în această mâhnire, luciditatea nu i-a abdicat. Căci dacă «multă vreme a îndurat greu îndelunga ostilitate a semenilor săi... cu timpul a înțeles că oamenii erau cu mult mai puțin vinovați de neînțelegerea lor, că dificultățile erau în altă parte». Ele se datorau nu atât ostilității și relei credințe, ci incompatibilităților de structură între ființa intimă a operei lui Camil Petrescu și cei care o refuzau. (...) Rezistențele datorite acestor incompatibilități nu au dispărut cu totul nici azi. (Și cu destulă stupeoare am descifrat în paginile unui cotidian gelozia inabil deghizată a unui «confrate» dramaturg, care-și exprima nemulțumirea în legătură cu constatarea – de altfel materialmente exact – a priorității lui Camil Petrescu în abordarea unei problematice moderne față de alți scriitori europeni.) (...) De aceea, sunt acum necesare studii temeinice, despovărate de balastul vechilor clișee critice, capabile să lămurească conceptele fundamentale ale gândirii teatrale a lui Camil Petrescu, studii apte să devină *instrumente de muncă* pentru oamenii de teatru care-i vor aborda opera”. ■ V. Mândra semnează ***Hașdeu și drama istorică („Răzvan și Vidra” la Teatrul Național „I.L. Caragiale”)***: „În repetate rânduri s-a vorbit despre opoziția de planuri din *Răzvan și Vidra*. Plecându-se de la o interpretare discutabilă a unor fraze din prefața autorului la ediția din 1867, s-a considerat că – într-o împărțire deliberată – actele I și II sunt preocupate de «planul social», în vreme ce ultimele trei «cânturi» ar aparține unui așa-zis «plan psihologic». În realitate, Hașdeu nu face în prefața sa decât să precizeze că în primele tablouri «s-a încercat», «a face pe cât se putea mai plastică», «lupta de ură între boieri și popor». Totodată el precizează – și aceasta este cu mult mai interesant, că în întreaga operă a avut în vedere «două preocupări de o potrivă importante (s.n.): *istoria epocii în genere și istoria lui Răzvan în parte*». Îngemănarea celor două preocupări este continuă, cu unele schimbări de accent. Avem de-a face cu o simbioză – cum vom vedea – justificată estetic și nu cu o dicotomie fermă”, textul continuă cu analiza pe marginea textului, pentru a ajunge la comentariu la spectacolului omagial *Răzvan și Vidra* jucat la Teatrul Național „I. L. Caragiale” în regia lui Sică Alexandrescu. ■ În cadrul rubricii *Noi piese românești pe scenele noastre* sunt discutate următoarele piese: ***Adevărul vieții și adevărul artistic („Calea laptelui” de Mircea Ștefan Cioroiu la Teatrul Național din Craiova)*** de C. Paraschivescu, ***Calitatea subiectului și indeciziile regiei („Al 7-lea, trădătorul” de Maria Földes la Teatrul Maghiar de stat din Satu Mare)*** de Ana Maria Narti, ***Un exercițiu de teatru intelectual („Parabole” de Dumitru Solomon la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani)*** de Dinu Kivu.

• [„Tomis” nr. 11/ 5] În articolul *Hortensia Papadat-Bengescu în fața literaturii*, Constantin Ciopraga arată că acest „destin literar (...) își extrage strălucirea din marea capacitate de pătrundere în psihologia personajelor”. După o analiză atentă a operei scriitoarei, autorul punctează că „noutatea creației sale stă într-o viziune deosebită de tot ce dăduse anterior literatura feminină. Nu mai e sentimentalismul romantic, pe urmele lui George Sand, ci un flux de viață emotivă și intelectuală de factură modernă, irumpând cu o forță proaspătă, neistovită. Literatura sa, feminină prin acuitatea observației, spulberă voit mitul și misterul, expunând privirii tuturor ceea ce până atunci se ascundea în *sfânta sfintelor* sub cortul sacru”. Vorbind despre interesul Hortensiei pentru sufletul feminin, autorul consemnează mărturisirea acesteia din „Ape adânci”: „Studiul femeii mi-a părut totdeauna mai interesant decât al bărbatului, fiindcă la bărbați faci înconjurul faptelor și faptele sunt rareori prea interesante, pe când femeia are o rezervă bogată de material sufletesc, în căutarea căruia poți pleca într-o aventuroasă cercetare plină de surprize”.

□ Al. Protopopescu semnează cronică literară cu titlul *Pompiliu Constantinescu sau metabolismul criticii* în care se referă la volumele de *Scrieri* (vol. I-II, E.L., 1967): „Cine îl citește astăzi pe Pompiliu Constantinescu nu poate să nu recunoască adevărul că, mai mult decât oricare altă ramură a științei literare, *critica* este o chestiune de *vocație* și că, prin urmare, ea poate deveni un *anumit* act de creație. (...) Vocație nu înseamnă nici putere de analiză, nici gust, nici spirit de observație, nici intuiție, ci toate acestea la un loc, și încă ceva, inefabil și greu de definit, pe care poeții îl numesc har”. În viziunea lui Al. Protopopescu, o cronică serioasă nu poate avea la bază o singură carte pe baza căreia nu se poate stabili un profil complet: „A aspira la o recenzie literară al cărei obiect să-l constituie recentele *Scrieri* reeditate – vai, insipid titlu! – mi se pare un lucru total inoportun și în contradicție cu înseși rosturile cronicii literare, așa cum Pompiliu Constantinescu le-a înțeles și le-a profesat. (...) Încercarea închegării unui profil al criticului nu poate fi legată de o reeditare parțială, încât însemnările de față nu vor izbuti să aibă decât soarta unor disparate reflecții de lectură”. Analizând demersul critic al lui P. Constantinescu, cronicarul notează: „Critica lui Pompiliu Constantinescu este în bună parte un spectacol de intuiții și trebuie să vedem în aceasta un omagiu adus cititorului ca primă ipostază a criticului”. Formula critică adoptată este critica de atitudine: „Logic și alert în polemică, el adoptă un sistem ofensiv nu din pasiuni critice, ci din *convîngeri*. Formula care s-a încetățenit pe seama unei astfel de critici – numită critică de atitudine – dacă nu ar vulgariza complet fenomenul, ar putea constitui un ideal pentru generațiile succesoare. Este de fapt, aspirația spre un *estetism comprehensiv* destinat orientării publicului cititor și perspectiva din care unele erezii ale criticii au fost sancționate cu fermitate”. Din analiza volumului de *Scrieri*, cronicarul observă folosirea criteriului alfabetic în ordonarea autorilor studiați, o soluție „acceptabilă datorită

faptului că dă studiilor un aer de soliditate monografică, înlesnind, urmărind și receptarea opiniilor”. În final, cronicarul își încheie demersul cu observația lui G. Călinescu potrivit căruia Pompiliu Constantinescu „era singurul în stare să facă o bună istorie literară, într-atât îl ajută seriozitatea, aspra idee de răspundere și tendința de a generaliza fenomenul literar”. □ Rubrica *Recenzii* cuprinde, sub semnătura lui Ion Florea, prezentarea volumului *Monolog în Babilon*, de Al. Philippide care, „ne oferă un prilej de «împrietenire cu clasicii» (titlul *pro domo* care funcționează ca introducere al recentelor *Studii de literatură universală*, datorate eruditului cititor Al. Philippide”. Sub raport tematic, liniile (...) care străbat universul poetic propriu maestrului sunt: scrutarea neistovită a timpului revolut, relația dintre clipă și veșnicie (...) și imboldul autocunoașterii”. Considerând „lirismul obiectiv” ca trăsătură esențială a poeziei sale, cronicarul încheie apreciind că „Al. Philippide este un romantic prin modul de a simți și un clasicist prin modul de a se exprima”. □ Cea de-a doua recenzie este semnată de Marin Mincu și se referă la o nouă ediție din Nicolae Iorga, *Oameni care au fost*, o carte prin care „se reactualizează una din virtuțile primordiale ce țin de personalitatea lui N. Iorga, anume virtutea cronicarului aplecat cu migală asupra vremurilor și oamenilor, pentru o evaluare morală și patriotică”. Portretul este componenta esențială în arta evocării la Nicolae Iorga, dar „la el, portretul nu se reduce la ilustrarea trăsăturilor fizice sau psihice, ci tinde spre efigie. (...) Plecând de la un amănunt abstract, în aparență fără importanță, Iorga croiește un portret care individualizează pregnant o personalitate, dându-i contururi generalizatoare”. Recenzentul observă că Iorga folosește o „frază stufoasă și amplificată în perioade largi, corespunzând debitului verbal al oratorului, elogiativ cu exagerare sau certăreț și plin de imprecății”. Recunoscându-i valoarea operei, la final, se propune ca „studiul lui N. Iorga trebuie să înceapă prin reeditarea sa (bineînțeles o reeditare selectivă). Și astfel, N. Iorga va coborî din mit, pentru a exista în realitate, prin opera sa, accesibilă publicului larg și nu doar presupusă”. □ La secțiunea *Confruntări critice*, Mihail Drăgan face o trecere în revistă a criticii actuale, de pretutindeni. Aspectele identificate sunt valabile pe teren românesc, dar și în străinătate deopotrivă: „realitatea este că întreaga noastră critică modernă, ca și aceea din alte părți, a ajuns să fie conștiința de sine a literaturii epocii sale prin foiletonul de gazetă, fără să rămână, bineînțeles, la foiletonism. Eugen Lovinescu, Tudor Vianu, G. Călinescu, G. Ibrăileanu, Pompiliu Constantinescu, Perpessicius, Al. Dima, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu ș.a. l-au onorat cu strălucire de-a lungul a zeci de ani, dând criticii noastre un prestigiu de înaltă intelectualitate”. Pentru Pompiliu Constantinescu, „forma modernă a criticii e creația foiletoniștilor”, iar analiza fenomenului literar actual îi relevă autorului preferința pentru „publicarea a numeroase monografii critice, iar de vreo doi-trei ani înapoi, trecerea la editări de noi volume de critică, rod al foiletonisticii curente. Este

un lucru incontestabil (...) că o critică literară vivace și persuasivă, rămasă numai în paginile revistelor, este pe jumătate moartă. Publicarea a cât mai multe (și mai bune) volume de critică curentă (...) este o cerință imperioasă a oricărei critici care refuză să fie apreciată ca un exercițiu minor în marginea literaturii”. În acest context, „apariția unei cărți de critică este tot atât de îndreptățită ca și a uneia de poezie sau de proză”. Schițând acest cadru teoretic și susținând opinia lui Pompiliu Constantinescu („criticii trebuie citați nu numai pentru opiniile lor, cât pentru a reflecta asupra acestor opinii”, *Critice*, 1933), demersul autorului se centrează pe analiza perspectivelor pe care le propun „doi critici cam cu aceleași state de serviciu: Gabriel Dimisianu și Virgil Ardeleanu”. □ Ion Florea semnează articolul *Virtuțile și servituțile reportajului*, de fapt o prezentare a cărții *Al optzeci și doilea* de Radu Tudoran. În prima parte a articolului, autorul problematizează pe marginea unei „specii viguroase, cultivată asiduu în literatura noastră contemporană (...) reportajul (...) care exprimă un pronunțat interes pentru expresia modernă a practicii sociale”. Toate aceste considerații pe marginea reportajului literar sunt justificate de încadrarea romanului lui Radu Tudoran „într-o specie nouă: romanul-reportaj. Nu e vorba de un ciclu de întâmplări autentice cu marinari, ci de un jurnal mixt – de bord și intim – al unei companii de pescuit în Atlantic, pe bordul unui trauler, timp de cinci luni”. □ Două pagini de versuri îi găzduiesc, printre alții, pe Gheorghe Tomozei și Daniela Caurea. □ În secțiunea *Convorbiri literare*, Michaela Bulgărea publică interviul cu acad. Victor Eftimiu în care se dezbate următoarele aspecte: câteva opinii în legătură cu momentul debutului; personalitățile pe care le-a cunoscut în diversele călătorii întreprinse; pornind de la pasiunea mărturisită a scriitorului pentru pictură, M. Bulgărea este interesată de opinia acestuia în legătură cu distincția, dacă ea există, artist vs om; puncte de vedere asupra literaturii române actuale; perspectivele secției românești din Pen – Club; opinia sa despre revista „Tomis” și despre celelalte reviste de cultură apărute în diverse zone ale țării. □ Paginile zece-unsprezece cuprind versuri semnate de Mihai Zissu și Aurel Dumitrescu. □ Nicolae Balotă semnează articolul *Iraționalismul poetic* în care glosează pe marginea „rupturii radicale” care a marcat lirica modernă: „Ruptura nu numai cu canoanele unei retorici desuete, nu numai cu o anumită viziune asupra poeticului. Ruptura a fost mult mai adâncă: ea a afectat condiția însăși a poetului, verbul poetic și natura poeziei”. Acestea sunt argumentele pe baza cărora, N. Balotă afirmă că nu romanticii au fost cei care au adus înnoirea în poezie și artă, „deși au avut atâtea inițiative fecunde și deși (...) romantismul stă la originea oricărui avangardism literar-artistic. (...) Niciodată romanticii, cu toată înclinația lor pentru facultățile extra-raționale, pentru participarea afectivă, pentru sentiment, pentru patos, n-ar fi îndrăznit să rupă cu rațiunea așa cum au făcut un Baudelaire, un Poë ori un Rimbaud”. Acestei generații post-romantice îi revine meritul, consideră N. Balotă, de a fi dus „la marea

cotitură din poezia modernă”. □ În articolul *Roma antică în viziunea lui Eminescu*, Andrei Nestorescu scrie despre interesul poetului național pentru Roma și valorile ei: „Spre deosebire de Elada, căreia Eminescu îi atribuie în special cultura, față de *miracolul grec* el adoptând întotdeauna criteriul estetic, Roma antică reprezintă, în ochii lui, civilizația – o civilizație cu totul aparte, unică, un *summum* a tot ce realizaseră secolele precedente în domeniul social-politic, neegalată, de-atunci încolo, de nici o epocă istorică, de nici un popor”. Eminescu elogiază în multe din creațiile sale „geniul politic și militar al romanilor, spiritul lor de dreptate (justiția), civismul lor (*virtus romana*)”, trăsături oferite de multe ori drept model pentru contemporanii săi „nedemni urmași ai strălucirii străbune”. Pentru autorul articolului, textul care reflectă în cel mai înalt grad viziunea lui Eminescu asupra Romei este *Memento mori* „marele poem încărcat de reflecții, de filozofie a istoriei și culturii umanității. Aici, ca de altfel peste tot în creația eminesciană, imaginea Romei este permanent asociată cu ideea de *măreție*”. □ Toma Pavel scrie despre *Orientări în stilistica românească*, articol în care pornește de la o constatare amară: „Cititorul liniștit are prilejul să constate că în critica noastră actuală referirile la stilistică sunt de cele mai multe ori condescendente, îngăduitoare, dar pe un fond neascuns de dispreț. (...) «Forum-ul» prea înghesuit al presei literare nu se arată dispus să facă loc unei discipline care își demonstrează cu calm legitimitatea în publicații mai speciale sau în volume. De aceea poate, respinsă de puterea temporală a criticii literare de aici, stilistica românească este una din disciplinele cele mai integrate în viața culturală internațională, stabilindu-și contacte în diverse țări, fiind conectată cu noutățile de pretutindeni. Ce se pierde în publicitate se câștigă în temeinicie”. În ciuda acestui context mai puțin favorabil receptării și încurajării producțiilor în acest domeniu, orientările în stilistica românească se înscriu, constată semnatarul articolului, pe trei direcții: 1. Studiul stilului cu metodele lingvisticii „tradiționale”, adică cu metodele așa-numitei lingvistici idealiste reprezentate de Vossler și Spitzer. Pe teren românesc această direcție a fost cultivată de Tudor Vianu, Boris Cazacu, Al. Niculescu, I. Negoțescu. În aceeași direcție se scriu și Flora Șuteu, G. I. Tohăneanu, Mihai Nasta; 2. Altă direcție leagă stilistica de istoria culturii: „ea devine o știință a stilului unei epoci sau a supraviețuitorilor stilistice. (...) Cercetarea stilului însemna integrarea stilistică a autorului într-o ambianță culturală. (...) Legarea stilisticii de istoria culturii conduce la sesizarea a ceea ce este manieră, deci mai puțin a spontaneității creatoare”. În cadrul acestei orientări în stilistică, Toma Pavel consideră că această direcție a fost „mai puțin prezentă în ultima vreme la noi”.; 3. Cea mai recentă orientare este „stilistica structurală eterogenă, care trebuie pusă în legătură cu pătrunderea științelor exacte în domeniul umanistic și cu recente *sciences humaines* (mai ales cu lingvistica și antropologia structurală)”. Cercetarea în această a treia direcție este reprezentată de activitatea desfășurată de membrii

unui cerc de stilistică și poetică, coordonat de acad. prof. A. Rosetti, prof. M. Pop și de T. Vianu. După enumerarea tuturor acestor preocupări, finalul articolului nu poate fi decât optimist în ceea ce privește dezvoltarea viitoare a cercetării în domeniul stilisticii românești: „Fertilitatea acestei școli se bazează pe temeinicia *rezultatelor* cercetării, iar acestea, așa cum am avut plăcerea să arătăm, sunt interesante și bogate”. □ Pornind de la ideile avansate în rubrica permanentă *Însemnări–Atitudini* din „Cronica”, la rubrica *Trident*, Neptun condamnă, în nota *Vorba cu bârna și paiul*, „impostura agresivă și găunoasă existentă chiar în paginile sale (n.n. „Cronica”)”. □ Același Neptun ironizează ultima producție – *Atlantida* – a lui Mircea Radu Iacoban, în nota *Atlantida și curcile*. Mircea Radu Iacoban este „un prozator nu prea fecund, dar când nu publică, transmite repriza secundă, iar când nu transmite – publică. Și-i totuna, cum bine se vede din recenta operă, *Atlantida*, publicată cam după meciul C.S.M.S – Foresta Fălticeni (1-1). (...) M.R.I. etalează toate fentele de care e capabilă proza modernă. (...) Și uite-așa, din una-n alta, din schițsoară în reportaj și din reportaj în schițsoară, până când află adevărul chiar din gura autorului, M.R.I. cităm exact: «Mizerie. Scriu ca un tâmpit. Ar râde și curcile...». Subscriem”. □ Ultimul articol din această rubrică se referă la „Astra” și elogiază activitatea cunoscutei publicații care „se remarcă printr-o variată și judicioasă abordare a tematicii culturale și sociale”. Totodată, autorul salută preocuparea constantă pentru „promovarea tinerelor condeie grupate în jurul revistei”.

• [**„Viața militară”, nr. 5**] Publică versuri Dragoș Vicol (ciclul *Reportaj de război: Înainte de asalt, Voroneț, Soare pe front, Atac de noapte*), proză Ștefan Dimitriu (*Becul violet*), Alexandru Șiperco (*Cândva niște oameni*), Haralamb Zincă (*Enigma “Ghiulelei – bumerang”*), reportaje: O. Lustig (*Întâlnire emoționantă*), Victor Vântu (*Pe Argeș în jos*), Ion (Lotreanu) Lăbescu (*La sfârșit de săptămână*), N. Pop (*Semnificații*), Mircea Micu (*Muguri*). Redacția invită într-o unitate mecanizată șase jurnaliști din colectivul revistei „Ramuri”: Ilie Purcaru (*Consonanță*), Mihai Caranfil (*Acel resort lăuntric*), Lucian Zatti (*Rânduri despre un tânăr locotenent*), Ilarie Hinoveanu (*Un flăcău din Apuseni*), Mihai Duțescu (*Timpul oamenilor*), Petre Dragu (*Amintiri, peste ani*). □ Redacția dialoghează cu scriitorul Haralamb Zincă despre intențiile sale editoriale și despre literatura polițistă ca gen văzut cu neîncredere de criticii literari. Acesta se confesează: „Literatura noastră de aventuri se află în plină dezvoltare. Ea se bucură de o largă prețuire nu numai din partea cititorului român, ci și a celui de peste hotare. Succesul acesta este în esență o chestiune de autoritate. Și sunt convins că scriitorii români care s-au consacrat genului nu se vor opri aici, ci vor căuta ca, de la carte la carte, să întărească prestigiul propriei lor creații. Nu există gen minor sau gen major, ci numai o literatură realizată cu har sau fără... De pildă, se scrie foarte puțin despre literatura pentru copii. Trebuie oare să se tragă de aici concluzia că

literatura pentru copii ar reprezenta un gen minor? Firește că nu. Nu tăcerea sau zarva criticii stabilesc valoarea unor specii... Îi înțeleg pe criticii noștri. Pur și simplu nu izbutesc să cuprindă ansamblul problemelor literare. Totuși am citit în «Secolul XX» rânduri frumoase scrise despre bulgarul Guliașchin, autorul unor cărți de aventuri; rânduri frumoase și despre Simenon, rânduri de laudă pentru arta Agathe Cristy [sic]... Încolo, criticii n-au când să ne citească, darmite să și mai scrie. (...) Nu de mult, am terminat un nou roman de aventuri, închinat de astă dată ofițerilor de miliție. L-am intitulat *Ochii doctorului King*. Subiectul? Iertați-mă, prefer să rămână învăluit în mister. Ceva totuși vă pot destăinui: acțiunea se desfășoară pe două planuri: București și Constanța. Deci, vară, litoral, vacanță, marinari... și un tânăr criminalist, căpitanul de miliție Liviu Roman, cunoscut cititorilor din romanul *Taina cavalerului de Dolenga*. Cartea a fost inclusă în planul de apariții al Editurii militare”.. □ Dumitru Solomon prezintă volumul *Orele tăriei* al prozatorului Mircea Radina. □ Sub titlul *Dialog editorial* este publicat un interviu cu colonelul Eugen Bantea, directorul Editurii militare: „ – *Succese în sectorul beletristic?* – Am să citez în ordinea apariției câteva din ultimele lucrări apreciate: trilogia lui Aurel Mihale *Cronica de război*, romanul lui Dragoș Vicol *Flăcări în vest*, trilogia lui Nicolae Tăutu *Împlinire, Sfârșitul singurătății* de Nicolae Jianu, romanele de aventuri ale lui Theodor Constantin *Cazul profesor Rebegea* și Haralamb Zincă *Moartea vine pe banda de magnetofon*, fresca istorică *Strămoșii* de Radu Theodoru. Asta în ce privește proza. În sectorul poeziei, volumele lui Teodor Balș *Poeme*, Victor Tulbure *Soarele patriei*. Eugen Frunză *Sărutul pământului* și Mihu Dragomir *Pământul cântecului*. – *Trebuie să observ că dintre succesele prozei lipsește cartea de actualitate, cartea cu tematică ostășească actuală* – Ne-ați surprins unul din punctele «nevralgice»? Mă limitez a vă mărturisi că ea nu lipsește din preocupările noastre editoriale. Pot invoca și mărturii palpabile: în colecția *Cartea ostașului* (înlocuită acum de *Columna*) au apărut volume semnate de Nicolae Mărgeanu, colonel Gheorghe Bejancu, colonel Ladislau Tarco, Lucian Dumitrescu ș.a., cărți socotite izbutite. Poate veți spune că numai cu câteva rândunele nu se face primăvară... Nu vă contrazic... Dar pot să afirm că vom continua străduințele pentru ameliorarea acestui aspect esențial al configurației tematice a editurii noastre și cu o importanță care, poate, depășește aria peisajului literar de strict interes «departamental». – *Care credeți că este cauza acestei disproporții dintre trecut și prezent în privința tematicii?* – Îmi îngădui să vă corectez: nu cauza, ci cauzele... în primul rând, un fapt îndeobște cunoscut sau invocat: necesitatea existenței unei anumite perspective istorice, unei decantări a multitudinii incomensurabile a faptelor. Totodată este clar că pentru a retopi artistic, deci selectiv definitoriu, nu o ambianță trecută proiectată pe pânza cunoașterii istorice, ci fulgurația prezentului, se cere o încordare mai ridicată a potențelor creatoare. (...) – *Care credeți că vor fi*

viitoarele succese ale Editurii? – În primul rând țin să relev antologia alcătuită de Emil Manu *Inscripții pe pânza vremii*, proză și poezie eroic-patriotică, și poemele eroice ale academicianului Victor Eftimiu. Se află într-un stadiu înaintat de pregătire romanul *Amza Haiducul* al lui Eugen Barbu și romanul *Un dac la Roma* de Tudor Popescu (ultimul e «sub teascuri»). – *Să revenim însă la cauzele care fac ca literatura cu tematică ostășească de actualitate să fie cantitativ (fi de ce n-am spune: și calitativ)! mai puțin meritorie în activitatea editurii?* – Dacă prima cauză are o acoperire, cea de a doua nu are. Poate că iar am să spun lucruri comune, dar mi se pare că pentru mulți autori de literatură beletristică universul ostășesc este insuficient de cunoscut, simțit, ca să se treacă acel prag al osmozei simțămintelor, trăirilor, dincolo de care se pot căpăta cristale artistice valabile. O vizită a unor scriitori în grup într-o unitate militară, participarea lor ca invitați la o aplicație înseamnă mult prea puțin, trebuie s-o recunoaștem. Pe urmă, faptul că fenomenul literar cu tematică ostășească nu mi se pare a fi reținut în atenția factorilor de specialitate ai lumii literelor nu este nici de cum în măsură să încurajeze pe scriitorii care ar vrea să îmbrățișeze această tematică. (...) – *Pe linia lărgirii cercului de colaboratori ce ați realizat în ultimul timp?* – Colaboratorilor noștri mai vechi avem bucuria de a li se fi adăugat prezențe neîntâlnite până acum cu scrieri inedite în editura noastră: Victor Eftimiu, Eugen Barbu, Nichita Stănescu, Liviu Bratoloveanu. Sub tipar se află și un manuscris al regretatului Mihaela Dragomir. Bineînțeles, suntem în continuare satisfăcuți de a conlucra activ cu colaboratorii «fideli» editurii noastre: Laurențiu Fulga, Victor Tulbure, colonel Nicolae Tăutu, Dragoș Vicol, Theodor Constantin, Haralamb Zineă, locotenent-colonel Ion Grecea, Nicolae Dumbravă, Eugen Teodoru, Lucian Dumitrescu. Este o enumerare pe departe completă. (...)”.

• [„**Viața Românească**”, nr. 5] Numărul este dedicat celor **90 de ani de la cucerirea Independenței de Stat a României** și se deschide cu poezia **Războiul neatârării** de Victor Eftimiu, urmată de textul **Aici am cucerit Independența** de Demostene Botez și de fragmentul de roman **Asaltul Griviței** de N. Tăutu. În continuare, Dumitru Almaș publică **Independența, la nouăzeci de ani**. ■ Horia Ursu publică **Independența de Stat și creația literară**: „Cucerirea Independenței de stat a însemnat un pas înainte pe calea progresului social. Literatura contemporană ca și cea de evocare istorică este vastă. Scriitori clasici ca V. Alecsandri, I. L. Caragiale, B. P. Hașdeu, Al. Odobescu, M. Eminescu, G. coșbuc, Al. Vlăhuța, D. Zamfirescu, St. O. Iosif, M. Sadoveanu și alții au popularizat în operele lor literare nu războiul, ci eroismul ostașilor români. Scriitorii evocatori ai faptelor și întâmplărilor din acest război, nu au introdus în scrisul lor elemente de tămâiere a domnitorului sau a guvernanților politici și ca atât mai mult au trecut sub semnificativul vâl al neluării în seamă întregă clasă conducătoare de atunci. În schimb, în poezii, drame, romane, nuvele și schițe, ca și povestiri și amintiri de război amar eroi

din mijlocul maselor de ostași ieșiți din popor”. □ Revista publică *Drumuri* (fragmente) de Radu Petrescu, cu o notă introductivă semnată de Miron Radu Paraschivescu: „Ceea ce Radu Petrescu aduce-n proza noastră modernă mi se pare-a fi o construcție sau, mai exact spus, un tip de construcție pe care l-aș numi al simultaneității, corespunzător, poate, ritmului și fluxului informației, cunoștințelor și ecurilor multiple, varii și ne-ntrerupte căroră creerul și nervii omului de azi îi sunt tot atâtea antene și radaruri. Dar ceea ce-l diferențiază pe artistul modern de-un receptacol sau seismograf pasiv este – nu-i așa? – calitatea sa de-a organiza într-un limbaj care-i numai al lui, într-un sistem de semnalizări ca-ntr-un tablou de comenzi electronice, toată această gamă de exouri și impresii primite de-alungul unei vieți sau al unei porțiuni de viață, dând astfel naștere unui cod propriu de transmisie și formulare pe care ne-am obișnuit să-l numim limbaj artistic, dar care ca orice limbaj viu se înnoiește și se modifică neîncetat. Iar ceea ce mi se pare consolidat și cred că poate fi socotită o cucerire a prozei noastre moderne în scrisul lui Radu Petrescu, este tocmai reușita autorului de-a comunica, pe mai multe canale deodată, această variată și complexă gamă de impresii, senzații și sentimente acumulate de el dar filtrate, grupate și coordonate cu o subtilă știință a artei literare, cu o finețe care face ca proza lui să semene uneori cu o simfonie, ca ea să ajungă chiar o construcție de fluente, dacă pot spune așa, plină de finețe dar și de fermitate. Nu țin minte care din marii scriitori spunea că secretul artei este de-a vorbi despre sau de-a face să vorbească lucrurile cele mai prozaice și cotidiene, dar într-asa fel ca ele să-și piardă orice trivialitate. Cred cu hotărâre că această noblețe a stilului care ne vorbește de lucrurile cele mai frecvente fără cea mai mică urmă de trivialitate dar și fără vreo oțioasă prețiozitate, constituie meritul și, poate, specificul artei literare a lui Radu Petrescu”. □ În acest număr semnează poezii: Nina Cassian, Leonid Dimov, Petre Solomon. □ La rubrica Poezii lumii sunt publicate fragmente din poezia *Agadir* de Artur Lundkvist, traducere de Maria Banuș. ■ În secțiunea *Scriitori și curente* Dinu Pillat publică ***Dezbateri românești asupra romanului (de la G. Ibrăileanu la G. Călinescu)***: „În procesul de evoluție a prozei noastre, romanul capătă organicitate, ajunge să se afirme substanțial și plenar abia în epoca dintre cele două războaie mondiale, când ne este dat în sfârșit să îl vedem deinindu-se fără echivoc, dintr-un ansamblu de contribuții deosebit de semnificative în varietatea lor, de la Liviu Rebreanu sau Cezar Petrescu la Ionel Teodoreanu, de la Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu sau Anton Holban la Gib Mihăescu, de la Mihail Sadoveanu la C. Stere, de la Matei Caragiale la G. Călinescu, de la Mircea Eliade la Radu Tudoran. Deopotrivă cu formele de manifestare, sub care apare romanul în eflorescența sa întârziată, rețin atenția unele puncte de vedere teoretice exprimate în marginea acestora de câțiva critici literari de prestigiu, ca și de o bună parte din chiar romancierii în cauză. Rememorarea lor ni se pare absolut necesară, dacă vrem să înțelegem cum se

constituie la noi o conștiință estetică evoluat modernă în problema romanului”.

□ *Pe marginea cărților* vine cu textul *Valeriu Râpeanu: Noi și cei dinaintea noastră* (E. P. L. în 1966), text semnat D. N.: „În stilul criticului, impresionează plăcut lipsa contrafacerii, tentația unui limbaj specializat, dar nu până dincolo de limite, tentația limpezimii. Astfel stând lucrurile, cartea lui Valeriu Râpeanu *Noi și cei dinaintea noastră* reprezintă un efort și o contribuție, fără îndoială, însemnată, la lămurirea unora din problemele istoriei literaturii și ale moștenirii literare (problema discutată și din punct de vedere teoretic de către autor în cuprinsul aceleiași cărți)”. □ În aceeași rubrică, Valeriu Cristea scrie la Gabriel Dimisianu, *Schițe de critică*, (E.P.L., 1966): „Situat la distanțe egale de maliție, subiectivism și orgoliu, pe chiar firul unei tradiții de onestitate și temeinicie, Gabriel Dimisianu se impune cititorului prin seriozitatea de fond a structurii sale, prin echilibru temperamental și rezistență la exces. Și mai presus de orice printr-un curent constant de simpatie față de opera literară. Aripa criticului e un refugiu sigur pentru autori, încurajați de regulă, admonestați uneori, dar fără asprime, cu precauții delicate în prealabil. Gabriel Dimisianu are o etică specială față de scriitor, substratul și suportul ei fiind teama de verdictul nedrept. (...) Gabriel Dimisianu reprezintă cazul rar al criticului cu însemnele unei intelctualități alese săpate pe fondul unui caracter onest, inalterabil. E motivul pentru care îl socotim printre cei mai buni critici ai momentului literar actual”. ■ Cronica literară a lui Ov. S. Crohmălniceanu se referă la *Elegie pentru floarea seceretă (poezii)* de Eugen Jebeleanu: „Comentariul critic încearcă o reținere interioară înaintea acestor versuri. Răsucirea lor dureroasă e atât de desnădăjduită, încât a o privi ca un act artistic e aproape o impietate. Orice conșierant estetic apare deplasat în fața cuvintelor care jeleesc ireparabilul și refuză să-l accepte. (...) Plânsul lui Eugen Jebeleanu devine astfel un vers, clamoare elegiacă de un zguduitor lirism. El izvorăște dintr-o dialectică torturantă, a prezenței în suflet și a absenței fizice pe care le realizează simultan ființa iubită și dispărută”. ■ La *Actualitatea literară* I. Negoitescu scrie despre *Proza lui Nicolae Breban*, despre romanul *În absența stăpânilor*: „Cum romanul nu are legi (și literatura secolului și-a făcut parcă o perocupare din a demonstra prodigios acest fapt), ne este foarte ușor să ocolim discuția didactică asupra felului în care este construit romanul lui Nicolae Breban, din episoade incongruente, sau asupra caracterului personajelor; și cum *În absența stăpânilor* desfide, foarte modern, legile organizării epice (din motive de psihologie estetică, proprii autorului, așa cum vom încerca să dovedim), am hotărât și noi să adoptăm o metodă critică potrivită unui atare caz, adică să renunțăm la legile organizării critice pe probleme, teme și motive, și să lăsăm ca *sensul* viziunii noastre în ce privește autorul și opera să se desprindă de la sine, prin însăși lectura atentă, critică, pe parcursul ei, deci urmând meandrele și rupturile firești ale romanului. (...) Prozator și romancier autentic, ce nu-și poetizează materialul, ci îl provocă

spre a-și declanșa creator psihologia estetică, Nicolae Breban aduce în noua noastră literatură o sensibilitate modernă asemănătoare celei din versurile unui Nichita Stănescu, unui Ilie Constantin, unui Grigore Hagiu”. ■ La aceeași rubrică, *Actualitatea literară*, D. Țepeneag semnează eseu *Autorul și personajele sale*: „Scriitorul tradițional, romancierul de pildă, e un pater familias care crede nestrămutat în autoritatea sa. Stăpân pe sine, el e și stăpânul atotputernic al progeniturilor sale – personajele. Instalat în jilițul său patriarhal, el e un demiurg omniscent și ubicuu. (...) Romanul sau nuvela de tip realist tradițional e relatearea unei istorii binecunoscute de autor prin intermediul unor eroi asemănători, mai mult sau mai puțin oamenilor reali, însă aflați într-o stare de sclavie absolută. Deși autorul rămâne în culise, voința sa se simte în fiecare mișcare a personajului. (...) Raportul între personaj și autor este acela dintre Oedip și zei. Oedip nu poate scăpa de soarta ce i s-a hărăzit. Zbaterile sale sunt zădarnice, sunt simple episoade ale unei istorii al cărei sfârșit se cunoaște dinainte. (...) Această condiție oedipiană a personajului a părut mult timp a fi însăși condiția literaturii. Pentru a crea verosimilitate, scriitorul e silit să imite realitatea (chiar dacă uneori exagerând și deci deformând-o din rațiuni didactice sau ideologice), iar personajul să se supună fără crâcnire destinului la care e condamnat de voința superioară a Autorului. (...) Noul roman, Robbe-Grillet de exemplu, propune desființarea personajului, «anonimizarea» lui. Cititorului nu i se mai comunică aproape nimic despre personaj: nici înfățișarea fizică exactă, nici starea civilă, nici obiceiurile, maniile sale; nimic decât gesturile, și acelea fără să aducă vreo revelație socială sau psihologică. (...) Ce-a devenit autorul? Nu mai e nici demiurgul de la început, nici proprietarul de sclavi de pe vremuri, nici cavalerul rățăcitor în căutarea timpului și a personajelor care să-l jaloneze. E un simplu agrimensur, un inginer topograf care caută fără scop, rățăcind într-o lume care nu-i se mai supune, printre obiecte pe care le vrea despuiate de orice semnificație și le privește lung și obstinant, cu lupa. Din păcat personajele au câștigat: și-au dobândit mai întâi considerația, apoi treptat libertatea, cu care însă nu mai au ce face. Autorul, obosit și umilit, le-a întors spatele într-un ultim gest de orgoliu. (...) Cine știe? Poate până la urmă Autorul se va resemna și va admite ca relația dintre el și personajul său să fie ca între doi oameni liberi, ca între regizor și actor. Căci autorul are nevoie de personaj pentru a se face ascultat și crezut de cititor, iar personajul și el, are nevoie de autor pentru a se afirma, pentru a exista. Din moment ce nu se mai urmărește copierea și nici clasificarea cu pretenții științifice a realității, raportul dintre autor și personaj poate intra într-o etapă nouă, în care autorul să-și îndrume personajul, lăsându-i în același timp toată libertatea de mișcare; adică să nu-l reducă la o schemă prestabilită, de frica verosimilității, să nu-l epuizeze descându-i viața lăuntrică, să nu-l tiranizeze, supunându-l unui destin”. □ Cronica dramatică este susținută de Damian Necula, care semnează două texte la trei piese.

Primul este despre *Omul care a văzut moartea*, de Victor Eftimiu, piesa jucată la Teatrul muncitoresc C.F.R. Giulești („Sortită unui destin ciudat, comedia lui Victor Eftimiu, de la a cărei premieră se împlinesc aproape patruzeci de ani, s-a bucurat de atenția unor colective de actori și a unor regizori dintre cei mai buni. În ciuda fragilității construcției de care a fost acuzată nu fără oarecare îndreptățire, *Omul care a văzut moartea* justifică pe deplin reprogramarea ei”).

□ Cealaltă cronică are în vedere piesele lui Alexandru Popescu, *Peticul de cer* și *Cochilii de melc*, jucate la Teatrul Mic: „Un avant-debut teatral, ca să-l numim așa, ne-a oferit Teatrul Mic prin lectura în luna martie a pieselor lui Alexandru Popescu, *Peticul de cer* și *Cochilii de melc*. Seara respectivă a fost a treia din ciclul de lecturi-spectacol organizat sub auspiciile acestui teatru. Inițiativele de acest gen au devenit pe drept cuvânt monopolul Teatrului Mic, care merită tocmai de aceea toate felicitările”. □ La *Miscellanea* apar: *Contemporani cu Arghezi*, semnat D.: „Suntem contemporani cu Arghezi. E mândria și a celui mai modest dintre noi, numai să fie conștient de ea. Am trăit o dată ccu el, mai multe decenii. L-am văzut, ne-am strâns mână; i-am sărutat-o, ne-am uitat unul la altul în ochi. (...) Cui să mulțumim pentru acest noroc? Iată, acum, în primăvara aceasta, îl regăsim grandios ca totdeauna în «Gazeta Literară» din 23 martie, an 1967. Simte, gândește și vorbește pentru noi toți, pentru cea mai sensibilă fibră a ființei noastre. Vorbele le știm și totuși pare că acum întâia oară exprimă un sentiment inefabil și adânc ascuns în ocnițele sufletului nostru. Ele au ceva din strălucirea severă și dură a oțelului dat la strung de unde spanul lui se înalță în spirală până la stelele cele mai depărtate”). □ O notă semnată D. B., despre *Colecția Luceafărul*, este foarte cuprinzătoare și, totodată, polemică: „Într-un singur număr, cel din 24 martie, excelenta revistă «Contemporanul» – tot atât de bogată în material informativ, pe cât este în articole de o înaltă ținută – publică sub titlul *Cărți noi* cărțile apărute, probabil, în decurs de o săptămână. De data aceasta, lista lor este deosebit de bogată: Ioana Diaconescu (versuri), Mariana Dumitrescu (poezii), Clementina Voinescu (versuri), Virgil Duda (povestiri), Petre Ghelmez (poeme), Aurel Deboveanu (schițe și povestiri), etc. Cele mai multe, în colecția «Luceafărul», colecție care anunță apariția unei stele (luceafăr!) pe firmamentul literar. E un fenomen semnificativ, e mare importanță pentru dezvoltarea și reînnoirea literaturii noastre. Și o dovadă evidentă că orice tânăr are azi deschise toate posibilitățile de afirmare, chiar în acest domeniu al literaturii, în care tânărului începător i se impuneau pe vremuri o serie întreagă de umilințe, cerșetoria pe la ușile redacțiilor. Acolo, la «Editura de Stat pentru Literatură», sunt oameni pregătiți, obiectivi, răbdători, plini de înțelegere, la care începătorul găsește o opinie justă asupra încercărilor sale și, când e cazul, sfat, îndemn și ajutor. Ceea ce se publică în volumele «Luceafărului» este rodul autorului, dar și al lucrului depus de responsabilul secției respective, al responsabilului de carte. Această colecție este o minunată școală nu numai

pentru poetul sau prozatorul respectiv, autor al cărții, ci și pentru toți ceilalți ca el. Fenomenul pune în evidență în chip deosebit varietatea de stiluri (iertăți-mi termenul cam compromis, prin abuz), de temperamente, de concepții, cu o gamă tot atât de largă, infinită, pe cât este de inepuizabilă, în natură și realitatea, varietatea de chipuri fizice, de fizionomii. Firește că ideea de a publica asemenea debuturi poate avea și unele aspecte negative. Se pot încuraja astfel tineri a căror vocație nu a fost decât o scânteiere, sau care și-au făcut iluzii și au izbutit să le transmită și altora. Dar acesta e singurul mijloc pentru a nu descuraja, pentru a pune în lumină talentele reale, cu adevărat viitori luceferi, care să justifice denumirea colecției. Numai că ajutorul ce li se dă prin aceste publicări nu trebuie să se mărginească la atât. Editura și-a făcut datoria! E rândul criticii să și-o facă. A se ocupa cu precădere și cu toată atenția de aceste cărți este sarcina cea mai încărcată de răspundere și cea mai imperativă a criticii, căci ea este prima instanță a juriului care face selecția. Va veni, după aceea, masa cititorilor care să-l confirme sau nu, și apoi majestatea sa Timpul. Critica trebuie să fie justă și argumentată, – pe cât se poate argumenta valoarea unei opere de artă, care, uneori, scapă posibilităților demonstrației și cuvintelor. Trebuie să fie o judecată, dar, dacă se poate, neurmată, ca-n judecățile comune, neapărat de o sentință. (...) Cărțile acestea ale debutanților trebuiesc să facă obiceiul *cu precădere*, al cronicilor literare, pentru a nu rămânea nici una trecută cu vederea. E mai util aceasta decât recenzarea unui poet consacrat (ceea ce, desigur, nu este lipsit de interes nici pentru autor, nici pentru cititor). Dar, în ce-i privește pe aceștia, rolul criticii e mai puțin important; ea nu poate schimba nimic, sau prea puțin, din specificul expresiei și gândirii poetice a scriitorului, iar cititorii lui au rațiunea lor subiectivă pentru a-l citi, rațiune care poate scăpa criticului”. □ Apare *Mario Ruffini și literatura română (Marginalii la lucrările publicate în cursul anului 1965)* de Emil Manu: „Mario Ruffini este cunoscut prin traducerile din limba română pe care le face cu pasiune și deplină cunoaștere a limbii și literaturii noastre, dar și prin studiile de lingvistică română. (...) Prin Mario Ruffini limba și literatura română au un erudit și sensibil ambasador în Italia care, alături de alți prieteni ai culturii noastre (J. Bouttière, Gino Luppi, Alf Lombard, R. Budagov, Rosa del Conte etc.), contribuie la circulația valorilor românești peste hotare”; *Poezia română în traducere franceză*, semnat G. P.: „În Editura Pierre Seghers a apărut volumul «Joie» al Mariei Bănuș. Traducerea și prefața îi aparțin lui Guillevic”. □ La rubrica de *Cărți noi* apar următoarele cronici de întâmpinare: Ion-Sofia Manolescu, *Soarele scufundat* (E. P. L. 1967), cronică semnată de Florența Albu: „Modest omagiu, volumul modest al lui Ion Sofia Manolescu, poetul-agronom, anotimpurilor sale agricole și poetice ale căror roade au fost adunate cu siguranță și dragoste, în această culegere de versuri de curând apărută. Sunt cântece închinat ploi, semănatului, cântece de leagăn pentru grâul răsărit, cântece pentru împlinirea cartofilor; cântece care miros a

pământ încins și a floarea-soarelui, a fructe și iarbă întomnată. (...) Ion Sofia Manolescu nu e un virtuos al poeziei; nici nu are asemenea pretenții. (...) Dar i se poate reproșa poetului și ușurința cu care a adunat în culegerea prea voluminoasă cântecele ușiare, versuri ocazionale, poezii subțiri în conținut, la care nici măcar meșteșugul versificației nu-ți reține atenția; ceea ce reține și ceea ce trebuie reținut din volum sunt tocmai acele poezii care dau măsura talentului său, acele cântece-omagiu modest adus pământului de către poetul-agronom, cum se numește undeva el însuși”. □ Ion Bălăceanu, *Pânea și bicicleta* (colecția *Luceafărul*, E. P. L., 1966), text semnat de Rodica Oprescu: „Stilul fluent, ritmul alert al povestirilor, relatarea, având la baza fluxul amintirilor, țin trează atenția cititorului, emoționează și feresc volumul de tipare standardizate sau de imitarea unor formule «la modă»”). □ Geo Șerban comprimă două cronici de întâmpinare într-un singur text – Al. Săndulescu, *Pagini de istorie literară* (E. P. L., 1966) și Duiliu Zamfirescu, *Scrisori inedite* (Ed. Acad., 1967), volum îngrijit tot de Al. Săndulescu. Despre *Pagini de istorie literară*, Geo Șerban afirmă: „Pretutindeni informația bogată istoric-literară își dă mâna cu un simț critic nuanțat, sobru. Mai puțin se degajă din scrisul lui Al. Săndulescu o poziție estetică bine marcată, conceptele folosite nu rezultă dintr-o problematizare personală, încât s-ar părea că aspectele de evocare reprezintă și o fugă de tensiunea speculativă”. iar despre *Scrisori inedite*: „Sunt trei decenii de când Emanoil Bucuța publica un compact volum de scrisori ale lui Duiliu Zamfirescu adresate lui Maiorescu. Un nou lot de aproape două sute de scrisori ale autorului «Vieții la țară» sunt puse acum la dispoziția cititorilor prin grija lui Al. Săndulescu. De astă-dată, arta destinatarilor fiind mult mai largă, și ipostazele sub care se înfățișează scriitorul sunt mai variate. Interesul principal este de ordin biografic”; □ Ieronim Șerbu, *Urmărirea* (E. P. L. 1966), cronica semnată de Alexandra Stamate: „În ciuda unor vizibile tendințe melodramatice (în special în «Legea gravitației»), aceste schițe, ca și «Tentația vieții», care conține elemente autobiografice, aureolează figura omului luptând deschis cu soarta potrivnică, a omului care-și zăgăzuiește temerile și durerea și-și refuză comoditatea compromisului sau chiar pe cea a infrângerii”. □ George Dumitrescu, *Cireș amar* (E. P. L., 1967), de E. Tudor: „Dacă în poemele de tinerețe, pe lângă unele notabile litanii ale unei neîntrerupte tristeți întâlneam și o anume monotonie, sau chiar unele poeme în care tonul era lipsit de intensitatea necesară pentru a fi convingător, în recenta carte de versuri a lui George Dumitrescu *Cireș amar*, fără a se depărta de propriul său profil poetic, el aduce un spor de gravitate, o tonalitate mai precisă și o acuitate a senzațiilor. Dincolo de aparenta potolire din vers, mocnește intens suferința, emoția. Unele poeme din acest volum sunt într-adevăr fructe amare ale unei experiențe triste (o generozitate înșelată, sau așteptări, speranțe destrămate de suferință)”. □ Este, de asemenea, prezentată *Bibliografia maghiară a literaturii române* (E. P. L., 1967), de L. Dunajecz: „Sub îngrijirea

Editurii pentru literatură din București, a apărut recent *Bibliografia maghiară a literaturii române*, volum bilingv, redând sugestiv receptivitatea scriitorilor maghiari față de folclorul și literatura poporului român. Autorul acestui studiu vast – cuprinzând peste 900 de pagini – este eruditul Samuel Demokos, profesor al istoriei literaturii române la Institutul de Filologie Română al Universității «Eötvös Loránd» din Budapesta și redactorul volumelor de traduceri din operele lui Alexandru Macedonski, Tudor Arghezi, Lucian Blaga etc”. □ În secțiunea *Cartea străină*, Mihail Petroveanu scrie despre *L'exode* de Benjamin Fondane: „*L'Exode* este în substanța lui amestecată, făcută din culori sumbre, rostită când melopeic, când profetic, unul din documentele moderne ale dramei omului, Editarea poemului, ea însăși operă de reconstituire, de vreme ce anume episoade au fost redactate pe cărți poștale trimise de autor prietenului, legatarului și prefațatorului său, Claude Sernet, merită aprecierea cercetătorilor, nu numai ai lui Fundoianu (B. Fondane), dar și ai poeziei contemporane”. □ La *Revista revistelor*, sunt prezentate: reviste din țară – „Gazeta literară”, nr. 752/1967, semnat G. P. și „Contemporanul”, nr. 1068/1967, semnat P. G.; reviste „de peste hotare” – „Novîi mir”, nr. 1/1967 semnat I. P.

IUNIE

1 iunie

- [„Albina”, nr. 1014] Vlaicu Bârna se produce în prima pagină cu poemul *Munți de aur*: „Din scutecele-i aspre porumbul se dezghioacă/ Și trec mașini, în leagăn, ca niște mari corăbii/ Când frunzele scorțoase par aplecate săbii /(...) / Din marea holdei coapte noi ridicăm tezaur/ Munți de-aurite roade, un lanț de munți de aur”.

- [„Gazeta literară” nr. 22] Apare articolul lui Șerban Cioculescu, *Încotro se îndreaptă poezia?* unde criticul pornind de la remarcă făcută de francezul Pierre de Boisdeffre cu privire la viitorul poeziei, își expune propria viziune referitoare la acest aspect: „Așa se întreabă, în concluzie, eminentul critic francez Pierre de Boisdeffre, la finele celui de al doilea volum din *Une antologie vivante de la littérature d'aujourd'hui, La poésie française de Baudelaire à nos jours* (...) Am reținut îndeosebi tulburătoarea întrebare: «Intrat-am oare într-o eră nouă a Cuvântului – a unui Cuvânt supus tehnicilor unei difuziuni mecanizate – care ar putea eventual face din scris – și din tipăritură – un vehicul tot atât de demodat ca bicicleta sau dirijabilul? Atunci s-ar explica mai bine divorțul – răsunător – dintre o poezie din ce în ce mai pură, mereu mai savantă, mai scrisă, și interesul public rămas credincios acelei chanson pe care o propagă astăzi discul, radioul și micul ecran. Nu vom mai citi pe poeți, dar îi vom auzi». (...) Mă întreb dacă Boisdeffre – al cărui cuvânt nuanțat l-am ascultat în cursul anului trecut aici, în București, într-o conferință

cu tema, pare-mi-se, relațiile dintre scriitor și public – mă întreb dacă Boisdeffre nu duce tema prea departe. Nici discul, nici radioul, nici televiziunea nu sunt tehnicile care pun în primejdie lectura poeziei ce-și zice azi ca și ieri modernă sau nouă. Divorțul dintre poet și publicul cel mare nu datează de astăzi și nici din ajun. Aș spune că este mai vechi de două mii de ani, cu privire exclusivă la lirica din bazinul mediteranean și fără să ne mai referim la poezia răsăritului îndepărtat.(...) În fiecare literatură, de altfel, s-ar putea deosebi mai răspicat în sectorul poeziei decât în acela al prozei, prețioșii, barocii, ermeticii, de liricii limpezi, clasici, care scriu cu fața la public. Nu poate fi vorba deci de o eră nouă în poezie, ci de o veche coexistență, cu predominarea uneia sau a celeilalte modalități lirice. Este adevărat că de la Mallarmé încoace, în poezia franceză, tendința ermetică se dovedește mai seducătoare în rândul poezilor (mai ales al celor tineri) decât îndemnul la claritate. Și la noi – de ce am ascunde-o? – de la Ion Barbu, mai fiecare june poet aspiră după jocuri «secunde», după reflectări ideale, dar și narcisiene, ale propriului său chip în undele mișcătoare însă, sub influența suprarealismului, ale subconștientului lui”. □ În articolul *N. Crișan „Noaptea așteptărilor”*, Magdalena Popescu insistă cu precădere pe insuficiențele discursului românesc al autorului menționat în titlu: „Noua carte a lui N. Crișan face parte dintre acelea care te tentează să le desfăci piesă cu piesă pentru a le sesiza alcătuirea. Spre deosebire de operele copleșitoare, ce nu se lasă pătrunse în sistemul intim al genezei lor, astfel de cărți se oferă ele însele plăcerii de a le descoperi resorturile artificiale, supunându-le defectoscopiei. (...) După o pagină de excelentă descriere a unui târg ardelenesc, proaspăt, colorat, viu, mișcat, exact, care îți dă iluzia de a fi intrat pe un teren artistic ferm, ai surpriza să asiești la naivul procedeu de a face să se perinde prin fața unui chioșc de ziare toată populația unui orașel și a împrejurimilor lui, fapt care, în intenția autorului, îl pune în contact pe cititor cu aproape toți viitorii protagoniști ai cărții. (...) Crispăt de actul de a produce cuvinte, scriitorul, înzestrat cu o laboriozitate răbdătoare, nu domină și nu controlează produsul. El scrie spunând totul, uimit de această formă de materializare a imaginii, preocupat numai de fragmentul conceput în momentul dat, uitând să elimine, să inventeze legături, să cizeleze pentru a obține un sens general, autentic, pentru ficțiunea artistică, nu pentru viață”. □ În articolul *Scrisori inedite Duiliu Zamfirescu*, Teodor Vărgolici subliniază importanța corespondenței în demersul interpretativ al operei și vieții lui Duiliu Zamfirescu: „Ediția lui Al. Săndulescu însumează 185 de scrisori, care acoperă întregul drum al vieții și operei lui Duiliu Zamfirescu. Dacă adresanții scrisorilor publicate anterior erau extrem de puțini, îndeosebi Titu Maiorescu și Iacob Negruzzi, de data aceasta numărul lor se ridică la 28, cei ce au primit cele mai multe episoade fiind Duiliu Zamfirescu (39), Elena Miller – Verghy (35), Trandafir Djuvara (35), Constantin Zamfirescu, fratele său (15), alături de aceștia situându-se din nou,

Titu Maiorescu și Iacob Negruzzi, apoi Al. Macedonski, Mihail Dragomirescu, D. Caracostea, I. Bianu, C. Rădulescu-Motru, I. A. Rădulescu - Pogneanu, Ion Petrovici, Sextil Pușcariu etc.(...) Elementele pe care le extragem din aceste 185 de scrisori inedite au darul să schimbe în mod sensibil optica perpetuă, mai ales de vechea istorie literară, asupra lui Duiliu Zamfirescu. Omul rigid ca un plastron de frac diplomatic, cu morgă aristocratică, se relevă acum în ipostaze noi, mult mai umane, mai cuceritoare, mult mai aproape de structura sa intimă”. □ Valeriu Cristea semnează cronica literară *Nicolae Jianu*, „*Sfârșitul singurătății*”: „Între imaginile de forță se intercalează însă foarte multe clișee. Autorul repetă tipuri, teme, situații, gesturi, expresii, naivități pe care le-am mai întâlnit de nenumărate ori: repetiția de acest fel e în literatură mama plictiselii. 9...) *Sfârșitul singurătății* este romanul unei transformări, al cărei obiect e Petre Uzum și a cărei cauză e legătura sa tot mai strânsă cu comunității, singurii în stare să taie un drum drept în complexitatea situației create de război. Eroul apare în scenă urmărit de strigoii singurătății, înfățișat uneori realmente cu forță. Solitudinea este leit-motivul cărții și angoasa protagonistului; de care el se va vindeca, pe jumătate prin dragoste, pe de-a-ntregul prin înregimentarea la o cauză ce începea în acei ani să cucerească masele: cauza libertății naționale și sociale. În procesul de prefacere al conștiinței sale, personajul principal urcă pe rând, fără să sară vreuna, treptele evoluției, numai că ele nu sunt dinainte cunoscute și cititorul aproape întotdeauna se află cu una mai sus decât eroul. (...) *Sfârșitul singurătății*, roman în trei părți, dar cu un număr rezonabil de pagini, oferă bune fragmente de literatură și se citește permanent cu plăcere, deși sentimentul valorii e intermitent. Tema foarte importantă a cărții nu scuză însă (cum ar fi mai înclinați unii să considere), defectele de ordin artistic. De aceea poate le-am și dezvăluit cu un anume relief”. □ În *Metoda Lansoniană*, Al. Piru notează: „În concluzie, metoda lansoniană constă dintr-o restrângere a subiectivismului printr-o sumă de precauții, nu prin înlăturarea impresiei, ci prin confruntarea și consolidarea ei, având în vedere că opera de artă nu există numai pentru mine, ci și pentru alte subiecte cunoscătoare. A face istorie literară în sens lansonian nu înseamnă a renunța la impresia personală, ci tocmai a întări această impresie prin delimitare de operă și de alte impresii, prin abordarea directă a operei și prin controlul riguros al judecăților emise asupra ei. Pentru a da o judecată istorică trebuie să cunoaștem exhaustiv textul și cercetările întreprinse asupra lui până la data când ne aplicăm noi la el. Lucrurile prelabile sunt mijloc nu scop. Numai când ne aflăm față de opere în această poziție și de la acest nivel, judecata noastră încetează de a fi arbitrară și poate aspira la recunoașterea unanimă”. ■ La secțiunea ***Funcția activă a criticii literare*** aduc argumente plauzibile referitoare la un anumit segment al criticii literare: Eugen Simion, Dumitru Micu, Aurel Martin, Adrian Marino. Eugen Simion în *Rolul criticii în viața literară* afirmă: „Discuția noastră își propune o temă foarte largă: rolul

criticii în viața literară, subiect care a revenit și altădată în discuție, ori de câte ori s-a crezut că diversitatea fenomenelor literare scapă controlul criticii. (...) Discuțiile prelungite duse, în ultima vreme, în jurul metodelor critice, au putut părea unora, tot așa, că exprimă un moment de confuzie. Este, vă întreb, justificată această rezervă, formulată în repetate rânduri? Trece, cu adevărat, critica printr-un moment de criză de autoritate, cum sugerează cineva? Nu cumva diversitatea de opinii și formule critice, afirmate tot mai insistent în ultimii ani, derutează spiritele conformiste din literatură, obișnuite să întâlnească, peste tot, aceleași păreri despre cărți, în același limbaj și cu aceleași idei generale repetate la nesfârșit? Nu ar fi drept, discutând toate acestea, să nu observăm progresul real pe care l-a făcut, în ultima vreme, critica literară pe toată întinderea ei. Se scrie mai bine, mai personal, circulă în presă mai multe idei și, ceea ce e demn de remarcat, se afirmă pe baza ideologiei marxiste comune câteva individualități critice. Câmpul de observație s-a lărgit, tot așa, enorm și nu știu dacă putem cita valori din cuprinsul literaturii române de care critica (înțeleg și istoria literară) să nu se fi apropiat, în cele mai dese cazuri, cu înțelegere. Erorile mai vechi ale criticii pseudo-ideologice sunt, pe această cale, îndepărtate. Au rămas, firește, destule prejudecăți privitoare la literatură (inclusiv la critică). Suntem, ca să iau un exemplu, pentru diversitatea de stiluri, dar manifestăm aprioric rezerve față de încercările de a înnoi formulele literare. Analistul ridiculizează proza de notație lirică (posibilă dacă i se asociază conștiința estetică), comportistul suspectează pe analist de rătăcire în pădurea stărilor obscure. Poetul obișnuit cu expresia directă a sentimentelor sale crede că pe cerul poeziei se ridică nori negri, amenințatori, dacă alți poeți exprimă mesajul lor printr-o metaforă indirectă. Din conformism el acceptă (sau cel puțin nu neagă, public) pe Ion Barbu sau Blaga, dar manifestă intoleranță față de tentativele de a-i continua. Ies din discuție fenomenele de mimetism: acestea sunt fatale și rolul criticii e de a le izola de încercările reale de înnoire în câmpul literar. Dacă la un scriitor afirmarea unui punct de vedere singular, limitativ, e oarecum firească, mai greu e de acceptat această rigiditate când e vorba de critică. (...) Se manifestă, e adevărat, și fenomenul contrar, caracterizat prin lipsă de discernământ. Apar, anual, sute de volume pe care, vorba cuiva, osuarele istoriei literare le așteaptă. Câte dintre acestea nu primesc recenzii favorabile și câte, mai ales, supraviețuiesc ultimei prezentări amabile? Când, zicea odată G. Călinescu, se caută creierul operei în pânțele și măruntaiele în cap, criticul e bine să-și înfigă ochelarii pe nas și să redea lucrurilor adevărata lor înfățișare. La multe publicații se duce o adevărată bătălie pentru scriitori din redacție sau din cercul revistei, fapt până la un punct firesc, dar nu într-atât încât să umfle, printr-un proces de elefantiazis critic, valoarea scrierilor modeste. Față de imagism în poezie, critica rămâne, iarăși, rezervată, ca să nu zicem inertă. O tăcere de aur se așterne și ceea ce privește chipul de a polemiza, redus, adesea, la schimburi de note de-o descurajantă

agresivitate”. Dumitru Micu în *Eficiența criticii* notează: „Se spune și am spus și eu de multe ori că istoria și critica literară sunt două fețe ale aceleiași activități, că una fără alta nu e de conceput. Însă nici simultan nu pot fi profesate amândouă, pentru că istoria literară cel puțin în condițiile noastre, implică muncă epuizantă de bibliotecă, răscolire pe publicații, de manuscrise, documentări extraliterare etc., adică o încordare ce nu lasă literalmente timp pentru altceva. Pe de altă parte, urmărirea fenomenului literar în curs este și ea acaparantă. Căci nu concep un critic care să nu fie informat complet, care să nu aibă o cunoaștere totală a mișcării literare din momentul în care își exercită magistratura. Un cronicar literar ar trebui să citească absolut totul: cărți, reviste, eventual și manuscrise. Așa făcea Călinescu: citea manuscrisele debutanților și astfel avea o imagine nu numai a literaturii tipărite, ci și a torentului subteran, care poate influența în vreun fel orientarea și chiar structurile unei literaturi posibile în viitor. A nu cunoaște în întregime mișcarea literară dintr-o anumită perioadă și a scrie totuși despre un autor sau altul este ca și cum ai vorbi despre un scriitor din secolul trecut fără să-l poți integra în contextul istoric; procedând astfel, plutești în incertitudine, nu poți să pronunți judecăți de valoare exacte. Dar urmărirea fenomenului literar actual astfel înțelegească pretinde consacrarea. Ori te decizi pentru exercițiul constatat, ori renunți la el. A scrie la întâmplare despre un autor sau altul este neserios și cei care, scoțând vreo carte, se gudură cu ea pe lângă câte un presupus critic, deși acesta nu s-a mai pronunțat de mult asupra literaturii curente, sunt naivi. Ei nu-și dau seama că cititorii judecă rău cronicile «cerute» de autori sau de redacții.(...) După socotința mea ideal ar fi să scrie cronică cineva care a trecut prin istoria literară, care și-a creat o autoritate și în care, deci, se poate avea încredere. La noi se întâmplă de obicei pe dos: cronica literară este un provizorat, un exercițiu, un mod de a te introduce în publicistică, un stadiu pe care cauți să-l depășești cât mai curând. Începi prin a face recenzii, visând să scrii monografii. De aici lipsa de suficientă seriozitate în această profesiune (onoarea excepțiilor!), lipsa unei consecvente preocupări de a urmări totul, de a te rosti asupra unei cărți cu toată răspunderea, de a opera cu criterii stabile. Din această situație derivă o mulțime de alte consecințe nedorite, inclusiv insuficiența autoritate a criticului. (...) Nu o dată cititorul inteligent s-a orientat în sens invers opiniilor unor critici. Cărțile contestate de aceștia erau socotite automat, interesante și nu rareori chiar erau; multe dintre operele pe care le recunoaștem azi ca fiind valori în literatură (*Bietul Ioanide*, *Groapa*, *Moromeții* chiar, spre a nu mai vorbi de poezie, mai ales de a tinerilor), s-au impus în pofida acelor critici care acționau împotriva culturii sub pretextul unei pretense «principialități». Acest exces de pseudo-principialitate a fost înlocuit cu timpul, de către destui printr-o ostentativă neprincipialitate, prin erupția de grup, astfel încât autoritatea criticii a fost și prin aceasta grav compromisă. Din fericire, se pot cita exemple de reală principialitate și

seriozitate. Aș aminti spre a nu da nume de prieteni, doar cronicile foarte discutabile, poate în unele cazuri, dar totdeauna oneste, din «Ramuri» și «Amfiteatru»». □ Aurel Martin scrie despre *Unitatea dialectică a operei de artă*: „O primă problemă asupra căreia m-aș opri, măcar în treacăt, se referă la rațiunea de a fi a criticii. Că actul critic nu e (sau nu ar trebui să fie) un act gratuit, deci, inutil, nu mai încapă îndoială. El nu se consumă (sau nu ar trebui să se consume) în gol, are o adresă precisă, urmărește niște țeluri, judecata de valoare formulându-se totdeauna în raport cu anume idealuri care nu sunt și nici nu pot fi în exclusivitate estetice, așa cum ideea de frumos nu poate fi la rândul-i desfăcută de implicațiile ei filosofice, etice, sociale. A simplifica lucrurile, cum se întâmplă câteodată în practică, prin eliminarea din raza interesului critic, a unor atari implicații, ni se pare o eroare de principiu, pe care nu a comis-o niciun critic serios. Ea afectează îndatorirea elementară a comentatorului de a privi opera ca pe un tot unitar, complex, rod al unei viziuni tutelare de o ideologie, de a nu neglija ceea ce didactic numim conținut, de a nu considera expresia ca entitate în sine. Evitând amintitele implicații, criticul riscă să devină unilateral: ferindu-se de supraevaluarea lor, ajunge să le minimalizeze pe nedrept, sacrificând unitatea dialectică a operei de artă pe altarul unui soi de neodogmatism de nuanță estetizantă, orientând analiza spre tărâmul exclusiv al mijloacelor, are șansa de a aluneca în tehnicism și de a reabilita, într-o nouă variantă, instrumentalismul. Funcția criticului e de a explica și interpreta fenomenul literar, desprinzând (sugerând) prin analiză concluzii capabile a contribui la progresul general al culturii. Practic, el duce mereu un dialog menit să îndrume și să educe, atât cu scriitorul cât și cu cititorul. Am senzația că, nu o dată, unul sau altul dintre parteneri (de obicei cititorul) e însă ignorat. (...) Aș zice că o parte măcar din aceste abateri își au originea în slaba atenție pe care criticii în cauză o acordă problemelor teoretice, valorificării de pe poziții marxiste a moștenirii lăsate de criticii înaintași, sugestiile pe care le oferă copios științe ca filosofia, sociologia, psihologia, antropologia, istoria și chiar așa numitele științe ale naturii. (...) În sfârșit, o ultimă chestiune asupra căreia aș vrea să mai stărui este aceea, des evocată, a autorității criticului. Ea, adică autoritatea, e condiționată, cred, de obiectivitatea lui, de curajul de a spune, în orice împrejurări și cu orice risc, adevărul, de calitatea intrinsecă a operei promovate, de ideile pe care criticul le apără sau le respinge, de orientarea pe care înțelege să o dea literaturii, de măsura în care scriitorul și cititorul văd în el un consilier avizat și autorizat”.

■ Adrian Marino tratează subiectul *Autoritate și lipsă de autoritate*: „Prin forța lucrurilor, autoritatea criticului rămâne selectivă, relativă, limitată. El are audiență doar într-o parte din public; circulația ideilor și judecăților sale se restrânge numai la un anume perimetru literar. Dar sunt destul de numeroase cazurile când numele criticului nu constituie o referință de niciun fel, când opiniile sale sunt mai peste tot bagatelizate sau ignorate. Atunci – firește –

suntem în drept să ne întrebăm asupra cauzelor unei astfel de situații. Deci, încă odată, prin ce însușiri și activități criticul literar se impune, își formează un public – publicul său desigur – care-l urmează? De unde vine prestigiul și audiența sa reală, incontestabilă? Fără îndoială că un critic se impune, în primul rând, prin personalitate și talent. Truism și nu prea, întrucât nu puțini sunt cei care fie că ignoră acești factori, fie că sunt dispuși să-i confere la absolut toți publiciștii de genul critic, ceea ce constituie tot un fel de negație (...). Dar aceasta nu este totul. Personalitatea și talentul, nedublate de competență, de o înaltă tehnicitate, nu se impune și nu se consolidează în opinia publică literară. Autoritatea și-o dă nu numai stilul formulării ideilor, ci și densitatea și seriozitatea lor, o anume erudiție și orientare literară superioară, greu de definit acum, în câteva cuvinte, dar care nu poate fi ignorată din formula criticului. În ea mai intră și altceva, de cea mai mare importanță: independența judecării, autonomia morală, lipsa de conformism. N-are sens a ascunde adevărul: criticul conformist, grefierul ideilor comune nu s-a bucurat și nu se va bucura niciodată de prestigiu. Repetarea locurilor comune, parafrizarea eternă a acelorași formule didactice, cumiștenia excesivă în judecări și formulare, într-un cuvânt platitudinea, iată unul din fenomenele cele mai negative din critică, perceput imediat de public. (...) În unele împrejurări, activitatea și autoritatea criticului este stânjenită și de anume polemici și represalii, cam de tipul următor: un autor, director de revistă, redactor-șef, etc., nemulțumit de cronica unui critic, începe să-i răspundă prin «notițe», care apar la el acasă, dar și prin diferite alte publicații. S-a formulat, cu argumente, o judecată, să zicem negativă? Imediat, în două – trei – patru publicații apar contestații, ironii, bagatelizări, de natură a produce derută în public. Cum se poate instaura o scară de valori cât de cât stabilă, dacă orice poet (personal și prin amici) combate violent pe critic, nu numai în cazul în speță, dar și sub forma unei adevărate «campanii»? De pe urma ei nici autoritatea poetului, nici a criticului nu crește ».

• [„**Glasul patriei**”, nr. 16] Poezia *Ca rădăcina, mugurul și firul ierbii* este semnată de Dumitru Corbea. □ Cu ocazia Zilei internaționale a copilului, Nichifor Crainic scrie textul *Dar al vieții*. □ G. Căliman este prezent cu poezia *Vioara de la Stupca* de. □ În secțiunea *Povestiri pentru copii* apare un fragment din *Sarea în bucate* de Petre Ispirescu.

• [„**Tribuna**”, nr. 22]. Victor Mihalca și Nae Antonescu, semnaleză alte noi apariții editoriale: Ilie Tănăsache, *Timpul fără cusur* (Editura Tineretului, 1967), Maria Rovan, *Suită*, (Editura Tineretului, 1967) și *Pagini maramureșene*. □ În articolul *Blaga în limba maghiară*, Jancsó Elemér prezintă contextul ideologic în care opera lui Blaga a ajuns să fie tradusă și pusă în scenă în limba maghiară: „Între cele două războaie mondiale, literatura de limbă maghiară din România s-a dezvoltat, în prima perioadă, sub influența scriitorilor progresiști grupați în jurul lui Ady Endre și al revistei *Nyugat*. (...)”

Ady Endre era prieten cu Emil Isac și cu Octavian Goga (...) și cei mai buni dintre scriitorii maghiari ai epocii erau legați prin idealuri și prietenii adânci de literatura română, care se dezvoltă atât de bogat după primul război mondial. Ca o stea a apărut atunci în lirica și dramaturgia română modernă Lucian Blaga. (...) Numele și creația sa poetică au atras îndată atenția scriitorilor maghiari din țară (...) și și-ai deschis larg inima poetului în a cărui operă a căpătat glas iubirea de patrie și soarta lor comună. (...) În decurs de câțiva ani, încă din al doilea și al treilea deceniu al veacului, Lucian Blaga a devenit scriitorul român cel mai adeseori tradus în limba maghiară”. □ Articolul *Blaga...și filozofia științifică... și critica literară* apare structurat în două părți distincte, fiecare dintre acestea fiind semnate de autori diferiți. Astfel, în *Blaga...și filozofia științifică*, Călina Mare încearcă „creionarea sumară a câtorva aspecte generalizatoare, ce se desprind din lucrarea lui Lucian Blaga. (...) Ne permitem să vedem într-o lumină nouă evoluția ideilor sale filozofice din ultima perioadă a vieții, idei ce vădesc o apropiere tot mai pronunțată de spiritul filozofiei marxiste”. Partea a doua, intitulată...și critica literară, continuă demersul, de data aceasta sub semnătura lui Mircea Braga: „În virtutea atitudinii sale față de critică, Blaga s-a reținut de la o precizare esențială: numai cultura filozofică, opțiunea pentru o concepție anume și gustul nu pot explica, singure, apariția unui critic autentic. E necesară aptitudinea (talentul – iată un cuvânt de unii prea îndrăgit, de alții negat!), care e totuși prima explicație a gestului critic major”. □ Cronica literară este semnată de Domițian Cesereanu care analizează volumul *Eseuri critice*, de Matei Călinescu pentru care „eseul critic este însăși formula debutului. Autorul încearcă însă virtualitățile genului abia în acest al treilea volum, unde se obligă *pro domo*, la o mobilitate și putere de degajare originală în fața diverselor structuri estetice. (...) Frazându-și ideile cu luciditate și eleganță, ambiția e de a obține o anume autonomie a lor în masa sugestiilor pe care le emană substanța operei. O asemenea particularitate (...) favorizează perspectiva unei filosofii a culturii. În acest sens am putea depista influența binefăcătoare a două spirite care se întâlnesc în coeficientul de personalitate a lui M. Călinescu: Tudor Vianu și Mihai Ralea. Cel dintâi îi stimulează interesul pentru valorile artei, cel de al doilea îl îndrumă spre alegerea punctelor de vedere”. □ În cadrul secțiunii *Creație și actualitate* Ion Oarcăsu se întreține cu criticul literar Adrian Marino, subiectele abordate fiind particularitățile criticii literare actuale, conceptul de *călinescianism*, impactul dezbaterilor teoretice privind nuanțarea criticii românești actuale asupra fenomenului literar contemporan, „noua critică” franceză și proiectele de viitor.

2 iunie

• [„România liberă”] Boris Buzilă se recenzează, sub titlul *Poetul pilduitoarei statornicii*, volumul de versuri al lui Alexandru Philippide, *Monolog în*

Babilon. Inventariind marile teme ale liricii lui Philippide – „pornit din familia marilor romantici, Al. Philippide continuă la noi filonul unei lirici a sentimentelor furtunoase, a emoțiilor puternice, a «monologului» patetic pe tema marilor idealuri și dileme ale existenței umane, setea de absolut, dorința de a trece dincolo de marginile efemerului, aspirația spre o lume a spiritualității plene, râvna de autodepășire, pendularea între pământ și cer” – cronicarul literar identifică o ipostază a căutărilor simbolice, sub semnul căreia stă întreg volumul. Urcușul *ad astram*, ca formă de cunoaștere spirituală, se corelează cu „meditația asupra vremelniceii omenești, asupra ireversibilității timpului, a iminenței morții, (...)”.

• [„**Scânteia**”] Adrian Anghelescu recenzează monografia lui Al. Piru. *Ibrăileanu (viața și opera)*: „Vădind o concepție diferită de aceea a autorilor de monografii de tip mixt, care îmbină «relațiunea biografică despre scriitor cu analiza operei sale», Al. Piru își secționează lucrarea consacrată lui G. Ibrăileanu în două mari părți: prima destinată studierii vieții scriitorului «în latura caracterologică, umană», cealaltă cercetării operei sale, descifrării personalității, «în latura ei artistică». (...) Al. Piru acordă o atenție deosebită semnificației documentelor, decupând cu iscusință citatele edificatoare, îmbinându-le organic, într-o țesătură compactă, unitară, cu propriile sale comentarii, de obicei concentrate, lapidare, uneori însă cam prea sumare, nu întrutotul scutite de o oarecare uscăciune. (...) Autorul izbutește să ne înfățișeze astfel în autenticitatea ei o viață de om, cu gândurile, frământările și aspirațiile ei, cu trăirile și arderile sale interioare a căror flacără s-a răsfrânt nu o dată ca o secretă vibrație în substanța operei sale celei mai trainice, și în chip plener în acea capodoperă a artei sale. (...) În studierea operei critice sau literare, a stilului lui Ibrăileanu autorul nu face abstracție ci se sprijină în bună parte pe rezultatul unor importante cercetări anterioare asupra scriitorului (lucrarea e prevăzută de altfel cu un amplu aparat bibliografic). Multiple și prețioase idei și sugestii îi oferă în acest sens G. Călinescu. Meritul autorului constă tocmai în a reuși ca pe baza informației existente să extindă și să adâncească interpretarea, oferindu-ne până acum cea mai temeinică și documentată monografie asupra lui G. Ibrăileanu”. □ Sorin Movileanu recenzează romanul lui Radu Tudoran, *Al optzeci și doilea*: „Printre cei mai îndrăgiți eroi ai cărților lui Radu Tudoran se numără cei captivați de atracția spațiului fără de sfârșit al mărilor și oceanelor, (...) În noul volum al scriitorului, *Al optzeci și doilea*, cel ce înfruntă «necunoscutul și primejdiile presupuse» este chiar autorul, aflat aproape șase luni la bordul traulerului *Constanța* în timpul uneia dintre primele campanii de pescuit ale vasului. Călătoria aceasta în apele Mediteranei și ale Atlanticului, deși nu implică aventuri spectaculoase, îi oferă scriitorului nu numai prilejul împlinirii unei mai vechi aspirații, aceea de a cunoaște și cerceta noi orizonturi geografice, ci și al unor confruntări pline de semnificații. (...) Deși impresiile acumulate sunt trecute în mod firesc prin filtrul sensibilității

autorului, acesta reușește să se ferească în general de pericolul subiectivismului, aducând dincolo de ceea ce ține de exprimarea ecoului lor în conștiința sa, o mărturie imparțială și convingătoare asupra zilelor la capătul cărora cei optzeci și unu de participanți la această inedită «aventură» pot porni pe drumul întoarcerii către casă cu sentimentul datoriei împlinite”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 22] Apare, în traducere, eseul *Antinomia filmului și romanului* de romancierul, eseistul și cineastul francez Alain Robbe Grillet. □ Florin Manolescu publică *Modalități stilistice în poezia tinerilor* Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Ion Alexandru, Ana Blandiana.

3 iunie

• [„**Scânteia**”] Ion Lăncrănjan publică povestirea *Vuietul*.
• [„**Cronica**”, nr. 22] Apar poeziile *Și iar trec* și *Gol*, de Platon Pardău, precum și *Numai un om sunt* și *Înțelepciune*, de Victor Felea. □ N. Barbu semnează articolul *Artă și... administrație, în care afirmă*: „Față de pastică și, în mai mică măsură, de interpretarea muzicală solistică, teatrul are o situație deosebită prin aceea că actul creator este dependent de calitatea *organizării*. Produsul artistic este aici operă colectivă, chiar dacă în aprecierea valorică se pot distinge și individualitățile: regizorul, actorii, scenograful, ș. a”. □ *Cronica literelor* cuprinde poezii scrise de Aurel Brumă: *Joc de frunze*, *Hanul Ancuței*, *La curtea de dor*, *A plecat*, *Pasărea îmi pregătește ieșirea la cer*, dar și *Impuls repetat* și *Ne vom întâlni*, de Vasile Constantinescu. □ Const. Nicoară publică un fragment de proză, intitulat *Magdalena*. □ Secțiunea Cartea conține trei recenzii: Virgil Gheorghiu: *Poeme*, de Gheorghe Fărtăieș, Al. Jar: *Lagard cel însemnat*, de Valeriu C. Neșțian și D. Vatamaniuc: *George Coșbuc*, de Zaharia Sângeorzan. □ Mihai Nadin semnează proza: *Piatra Șerpilor*. □ Dimitrie Costea semnează articolul: *Există o „ Direcție nouă ” în critica literară? (IV). Critica directoare și parnasianismul critic*: „Dacă «direcția nouă» va rămâne vreodată în istoria literaturii, acest lucru se va întâmpla, credem, numai prin coalizarea denigratorilor lui G. Călinescu și prin încercarea de a-i opune ceea ce s-ar putea numi «parnasianismul critic»” □ *Singurătatea poetului (II)* este titlul articolului semnat de Const. Ciopraga. □ Rubrica Răsfoind vechi reviste ieșene propune articolul *O mărturie despre Eminescu bibliotecar*, semnat Marius Pop. □ Laurențiu Ciobanu semnează recenzia asupra volumului lui Miron Chiropol, *Jocul lui Adam*: „Pe acest poet furtunile magnetice ale insurecțiilor literare moderne nu l-au atins, remușcarea pactului cu diavolul îi este necunoscută, dar foșnetul argintiu al aripilor sale aruncă pe cer neliniștea unui suflet enigmatic”. □ I. Constantinescu semnează articolul *Emma Bovary*, care apare la secțiunea *Dicționar de personaje*: „Contest titlul romanului. Emma nu este, n-a fost niciodată Doamna Bovary. Bovarismul înseamnă în primul rând puterea de a te concepe altfel de cum ești. Bovarismul nu implică niciun calcul egoist. Această forță de

a te concepe altfel de cum ești se întâlnește mai ales în lumea copilăriei. Copiii sânt oameni mari, eroi de poveste, de imaginație, animale, etc”. □ În traducerea Victoriei Grigorescu și a Anei Cojan, apar versuri scrise de Cesare Pavese, intitulate *O generație*.

• **[„Flacăra”, nr. 23]** Eugen Frunză publică textul *Așa!*, la rubrica sa *Carnet de scriitor*.

• **[„Luceafărul”, nr. 22]** În interviul pe care îl acordă revistei I. Peltz precizează câteva din punctele de plecare al volumului *Calea Văcărești*, pe care a „considerat-o ca o confesiune. Am deschis ochii în acest București al tuturor contrastelor, am trăit în cartierul care mi-a fost și-mi este atât de drag, am cunoscut oameni – de toate categoriile, buni și răi, în stare, unii, să se înalțe până la stele – să coboare alții până în noroi. Undeva spun – și aceste rânduri constituie expresia nudă a unei nezdruccinate convingeri: În Calea Văcărești sunt oameni la care ca să ajungi trebuie să urci mai multe trepte; sunt alții la care, ca să ajungi, trebuie să cobori multe trepte. (...) Sunt ferm convins că literatura care atinge un înalt nivel artistic n-are nevoie de zorzoane; cartea realizată are un rol moralizator; punând cititorului probleme îl determină să găsească dezlegarea. Valorile estetice le implică și pe cele etice”. Apreciind, dintre cântăreții periferiei pe George Mihail Zamfirescu, I. Peltz prețuiește pe G. Coșbuc pe care a avut bucuria să-l cunoască, cât și pe Alexandru Macedonski, N.D. Cocea, I. A. Basarabescu, Panait Istrati, Ion Minulescu, Gala Galaction, cu care „ceasuri întregi, le-a petrecut în dezbateri însuflețite asupra destinului literaturii noastre pe care a slujit-o cu un condei fierbinte de mare povestitor și de neclintit umanist”.

• **[„Viața studentescă”, nr. 22]** Eugen Patriche îi ia un microinterviu lui Alain Robbe-Grillet, cu ocazia vizitei acestuia la Facultatea de limbi române și Limba și literatură română. „Nu mă consider un teoretician, articolele mele nu sunt o teorie, ci simple reflecții de romancier, așa cum Kafka sau Proust s-au exprimat și ei în corespondențe sau jurnale asupra problemelor teoretice; un fel de dialog cu criticii în care încercam să precizez nu atât ceea ce stătea în atenția mea, ci mai ales ceea ce nu-mi stătea în atenție. Pentru un artist nu există diferențe între intenție și operă”. La întrebările „Știu că o parte importantă a publicului refuză formula dvs. spunând că scrieți romane cu cheie” și, respectiv, „Ce părere aveți despre generațiile tinere de creatori”, Robbe-Grillet se confesează: „Se spune: Robbe-Grillet face filme ca un romancier. Eu sunt de profesie inginer agronom, specialist în bolile fructelor tropicale. Și atunci se spune: Robbe-Grillet scrie romane ca un inginer, face filme ca un romancier, iar dacă am să mă apuc de pictură se va zice: pictează ca un cineast. Repet, publicul așteaptă valori tradiționale, bazându-se pe valorile deja constituite. Dar să vă feriți de operele care se consumă ușor, înseamnă că au fost în prealabil mestecate. De fiecare dată când scot un roman se regretă cele precedente și asta pentru că încerc mereu lucruri noi, pentru că

mă schimb. Un scriitor care nu schimbă nimic nu trebuie să continue... Aștept de la tineri, în primul rând, să nu imite și să nu mă imite. Lucrările care seamănă cu ale mele nu-mi plac, tinerii trebuie să combată, să inventeze mereu și aici, pe drumul luptei cu rigiditatea, mă voi întâlni și mă voi asemena cu ei”.

4 iunie

• **[„România liberă”]** În cadrul *Mesei rotunde* cu tema *Între căutările fructuoase și falsa individualizare*, Boris Buzilă stă de vorbă cu câțiva prozatori tineri: Iulian Neașu, Const. Stoiciu, Corneliu Omescu, despre „raportul dintre mijloacele de expresie și fondul operelor literare, despre căile prin care poate deveni el însuși un prozator tânăr”, despre primejdiile care-l pasc, despre pericolul manierismelor. Iulian Neașu afirmă următoarele: „După mine, *maniera* în proză definește ceea ce e personal fiecărui prozator, având astfel o accepție pozitivă, spre deosebire de *manierism*, care înseamnă ceea ce e fals, artificios, formal, mecanic, în realizarea artistică”. Definind, la rândul său, manierismul, Const. Stoiciu arată că „se poate ajunge, mai cu seamă în proză, la restrângerea ariei de investigare artistică, la o viziune sclerozată asupra realității, la devitalizarea ca artist și, implicit, a creației tale, la solipsism, consecință extremă a subiectivității”. În continuare, vorbind despre moda literară, Iulian Neașu arată că însușirea la un asemenea nivel inferior a unei mode sau pastșarea unei maniere nu trădează decât lipsa de personalitate a celui incriminat, dorința de a place momentului și de aceea și viața lui «scriitoricească» va semăna cu cea a unui fluture, trecut cu repeziciune într-o omidă”. Corneliu Omescu arată, și el, că există modalități de evitare a manierismului, cum ar fi „treccrea prin diferite medii de viață”, ceea ce reprezintă „o experiență fundamentală pentru un scriitor. Metoda aceasta de cunoaștere a realității aș numi-o a «experimentalismului social»”.

8 iunie

Încetează din viață „poeta sufletelor simple”, **Otilia Cazimir**, (născută Alexandrina Gavrilescu) 12.02. 1894- m. 08.06. 1967, Iași), poetă și traducătoare, autoare de versuri pentru copii.

• **[„Gazeta literară” nr. 23]** Șerban Cioculescu (*Pius Servien*) accentuează importanța personalității menționate, în plan literar: „Este vorba de Pius Servien, pe numele lui adevărat Șerban Cioculescu, fiul astronomului Nicolae Coculescu. Prețuit de somități ale vieții culturale franceze ca Paul Valéry, Paul Claudel, abatele H. Bermond, Paul Hazard, Joseph Bédier etc. poet, eseist, gânditor și om de știință (...) Pius Servien debutase cu versuri românești și tipărise fără niciun răsunset, la optsprezece ani, placheta *Curgând clepsydra* (Paris, 1920). (...) Pius Servien și-a manifestat, printre multe alte destoinicții, o inițiere deosebită în tainele ritmului (vers și proză), ajutat, cum spuneam, de o temeinică pregătire matematică și filosofică. Recomand așadar cu căldură

cărțile lui în temă: *Essai sur les rythmes toniques en français* (1925), *Lyrisme et structures sonores* (1930), *Principes d'esthétique. Problèmes d'art et langage des sciences* (1935), *Sagesse et poésie* (1947), *L'artiste* (1957). (...) Astăzi, stilistica descifrează cu ușurință valorile metrice secrete ale oricărei proze literare. Trebuie să precizăm că lui Pius Servien i se cuvine recunoașterea meritului de a fi pus întâi problema, cu aplicații la proza lui Chateaubriand și a lui Bossuet, iar apoi de a fi încercat a pune, ca să spun așa, ritmul în ecuație, ca un adevărat precursor al lingvisticii matematice. Să nu-l uităm”. □ În *Lecturi intermitente* (XXIV), Perpessicius face prezentarea cărții lui I. M. Rașcu – *Amintiri și medalioane literare. G. Bacovia. G. Ibrăileanu: „Amintiri și medalioane literare. G. Bacovia. G. Ibrăileanu* (Editura pentru literatură, 1967) e titlul unui volum, cu care vechiul și veneratul meu coleg de literatură și dascălul I. M. Rașcu își face, după o apreciabilă absență, reintrarea în literatură, sporind și îmbogățind în același timp amplul capitol al amintirilor literare, atrăgător prin definiție și atât de cultivat, precum în toate literaturile, și în a noastră”. □ Paul Georgescu semnează articolul ***Demostene Botez în fața timpului*** în care expune principalele variante interpretative ale operei acestuia evidențiate în critica literară, în finalul articolului semnatarul prezentând propria viziune cu privire la universul liric al lui Demostene Botez: „Pare ciudat că Demostene Botez, poet lansat și comentat de Ibrăileanu și a cărei viață se confundă cu a „Vieții românești”, e integrat de G. Călinescu la capitolul *Moderniști. Momentul arghezian*, iar Eugen Lovinescu, așezat pe poziții ostile lui G. Ibrăileanu, totuși, nu îl situează pe poet printre «tradiționaliști» și «poporaniști», ci printre simboțiști (...). Analiza lui Lovinescu se resimte, din păcate, de ostilitatea dintre «Sburătorul» și «Viața românească», astfel încât criticul nu se poate abține să nu încrucișeze spada cu G. Ibrăileanu asupra chestiunii dacă D. Botez e bacovian sau invers. Adevărul e că ambii poeți au o fibră comună, autentică, generată de realități comune, de un stadiu al societății și al poeziei, de lecturi din junie cam aceleași, ca și de faptul că amândoi îl continua, cu originalitate pe Eminescu.(...) Valența internă a ironiei într-un aliaj fericit cu gravitatea implică proliferarea țesutului conjunctiv al sentimentalismului, întoarce pe dos retorica într-un umor fin, împiedicând să se reverse, sentimentul devine muzicalitate a vasului și acel halou de intimitate prin care cei mai buni dintre simboțiști continuă să ne încante și azi. Recitite, reunite azi, versurile (alese) ale lui Demostene Botez ne încredințează că poezia lui nu s-a iscat pe cheiuri flamande, ci pe ulițele ieșene, ale aceluia oraș miraculos, căruia atâția mari artiști i-au creat un nimb de legendă”. ■ În ***Simbolul muntelui***, Dumitru Micu analizează simbolistica dobândită de munte în opera blagiană: „Urcare pe munte e intrarea în «poveste»: în «marea, marea poveste». Astfel îi apărea prima sa ascensiune, evocată în *Hronicul și cântecul vârstelor, copilului din Lancrăm*. Transfigurată de amintire, vraja extraordinarei călătorii avea să prolifereze în opera poetului

situații de basm, iar gândirea metafizicianului datează, probabil, uimirii copilărești provocate de Munte o primă străfulgerare prin care va fi intuit presupusul «orizont spațial» românesc. Investind simbolicul Munte cu maiestatea ce o are în folclor «sfântul plai», Blaga îl înzestrează cu priveliști dintre acelea pe care, cu emoția pășirii în «celălalt tărâm», le-a cules cândva, din spațiile vegheate de culmea Surianului. Muntele e o lume fabuloasă, în care «duhul mușchiului umed umblă prin văgăuni» (...) stârnind pulbere astrală în larguri. (...) Muntele contrapunctat de vale sintetizează viziunea unui orizont arcuit în zone abisale, definitor, peste un teritoriu de sensibilitate colectivă specifică: «spațiul miotic». În marginile acestui orizont de poveste își așează poetul cosmosul ideal, articulat în jurul satului mitic. Cel ce reproșează lui Blaga o pretinsă idealizare a primitivității ca stare de fapt nu-și dau seama sau se prefac că gânditorul și cu atât mai mult poetul cugetă în simboluri. Ei pierd din vedere micul amănunt că satul mitic nu e tot una cu satul istoric”. ■ Lucian Raicu scrie cronică literară la Eugen Jebeleanu, *Elegie pentru floarea secerată*: „Atingând zonele de hotar ale sentimentului, în care poezia încetează de a mai *exprima* pur și simplu o realitate spre a deveni ea însăși parte din trupul său viu, elegiile lui Eugen Jebeleanu nu se pot străbate cu o privire detașată, ci numai cu o adâncă și dureroasă implicare. Cuvintele nu te despart, ci te cufundă de-a dreptul și vertiginos în actul trăit revelat de ele în toată nuda sa autenticitate, depășind obișnuitele inhibiții ale lecturii, dizolvând de la sine fireasca rezistență în fața universului *altuia*. În raza neverosimilei pierderi a ființei iubite (motivul unic și mai mult decât obsedant al întregului volum), himericul și sublimul *refuz al evidenței* creează o realitate autonomă, halucinant de concretă, și ceea ce simțul comun consideră a fi un provizorat explicabil, dar incompatibil în esență cu principiul vieții, devine sub ochii noștri singura posibilitate de a exista, de a *mai* exista: într-un *act absolut* al iubirii și fidelității. Intensitatea suferinței trece cu fiecare vers din fulgerarea unei clipe în regimul stabil al duratei, eternizându-se, și nu cunoaște decât un termen opus, din care își extrage puterea de a renaște, de a se regenera la infinit, un infinit consimțit: voința exagerată a imposibilului, dorința feroce de a-l capta, sau în orice caz de a și-l reprezenta în așa măsură încât aproape să-l îmblânzească, demolându-i conturul prea aspru, prea străin și inaccesibil, să-l atragă în sfera de gravitație a omenescului, în interiorul căreia recea lui sclipire, asprimea lui de nezdruncinat să cedeze în sfârșit. (...) Omenesc este ca durerea și revolta în fața destinului să rămână ceea ce sunt, să nu fie prea grabnic transformate în altceva, cu nume oricât de frumos: stoicism, resemnare filosofică, etc., respectabile noțiuni, desigur, dar, vai, mult mai ușor de suportat decât adevărul. Iar adevărul prin nobila sa intensitate este aici tot una cu poezia”. ■ În cadrul secțiunii *Funcția activă a criticii literare*, Al. Dima, Al. Piru, Matei Călinescu, D. Cesereanu continuă reflecția asupra rolului criticii în literatură și în societatea românească. ■ Al. Dima (*Obiectivitatea criticii*): „Autoritatea este legată

de o trăsătură despre care începe să se vorbească negativ, de obiectivitate. Se spune că obiectivitatea este o trăsătură cam negativă. Ce înseamnă obiectivitate? Obiectivitatea este negația personalității – se spune. Eu sunt împotriva acestei formule false. Între operă și personalitatea criticului se pare că lucrul cel mai important este criticul ca și cum criticul ar fi subiectul adevărat în propoziție, și nu opera despre care scrie. Există tendința de a se diminua obiectivitatea criticii. Consider această tendință ca deosebit de gravă din punctul de vedere al situării întregii a criticii, care chiar când a fost psihologică, ca la Sainte-Beuve, nu a fost subiectivă, cum foarte bine observa tovarășul Martin combătând socialismul vulgar, pe care trebuie să-l combatem, dar nu putem să eliminăm condițiile sociale ale criticii”. ■ Al. Piru (*Rigoare, finețe, gust*): „Nu văd niciun pericol în practica tot mai atentă a criticii estetice, a descoperirii și stabilirii de valori. Trebuie să demonstrăm întâi de toate dacă o scriere are sau nu valoare, dacă există sau nu există și, natural impresia subiectivă, gustul joacă un mare rol. Dacă un critic n-are talent, vreau să spun o capacitate specială de a percepe și explica valoarea estetică, de a face palpabilă realitatea ei artistică, atunci orice referință la cauze rămâne fără sens. Numai după ce am dovedit vitalitatea fenomenului artistic, putem trece la studiul relațiilor exterioare, la confruntarea psihologiei și sociologiei imanente a operei cu factorii determinați din afară, adică la metacritică.(...) Reacția oricărui critic este subiectivă, ceea ce nu înseamnă arbitrară, fiindcă totdeauna judecata personală, întemeiată, întâlnește alte judecăți subiective, valabile, din convergența cărora rezultă obiectivitatea. 9...) Ceea ce ar trebui să observăm, este că avem mulți critici tineri, în chip firesc fără o puternică personalitate, care scriu de obicei despre colegii lor, iarăși în chip natural nedeplin afirmați. Unii critici nu citesc suficient și nu informează conștiincios, alegându-și cărțile despre care scriu nu pe baza unui criteriu de valoare, ci după regulile unei strategii de grup. Apar recenzii favorabile despre cărți proaste și recenzii nefavorabile despre cărți bune. (...) Critica (cu puține excepții) a devenit calea cea mai scurtă spre notorietate cu ajutorul unei publicistici stereotipe, efemere, aproape echivalentă cu publicitatea. S-a susținut (și unii au protestat) că adevărata critică este operă de creație, literatură. Prin greșita înțelegere a unui termen structuralist, critica a început să se confunde cu scriitura, cu scrisul, cum se întâmplă, fără niciun rost. ”; Matei Călinescu (*Din nou despre autoritate*): „Autoritatea, de care au început să se bucure, în ultimii ani, câțiva critici și istorici literari, este foarte greu de surprins și de definit, în termeni preciși. Ea ține în fond de o anumită atmosferă de încredere (o încredere care nu se acordă niciodată ușor), de o anumită adeziune spontană (dar ale cărei resorturi secrete sunt foarte complicate), pe care o manifestă cititorul față de judecățile unui critic. E foarte greu dacă nu imposibil, să ne imaginăm un critic cu o autoritate absolută, pentru că el nu se adresează, în fapt, unui public omogen și pentru că, pe de altă parte – dispunem de atâtea exemple ilustre: –

orice critic, oricât de acut, se poate și înșela. Poate părea paradoxal, dar eroarea – în anumite limite – anulând posibilitatea acelei autorități «absolute» de care vorbeam, nu micșorează autoritatea reală, relativă, fecundă, ceea ce aş numi autoritatea de dialog. Fireşte există o ierarhie și a erorilor: sunt greșeli elementare și greșeli pe care le poate comite numai un savant. De la un anumit nivel în sus, nu faptul că uneori se înșeală compromite prestigiul, aceea autoritate de dialog a criticului; în schimb autoritatea lui se pulverizează brusc dacă el încearcă să înșele, indiferent de motiv. Un critic poate să fie oricât de inteligent și subtil, dacă el nu este sincer, dacă aprecierile pe care le formulează nu reprezintă o convingere intimă a lui, ci sunt dictate de diferite interese extraliterare, cititorul îi retrace creditul său, cu o luciditate de-a dreptul uimitoare. Așa stând lucrurile, mi se pare că noțiunea de obiectivitate nu este absolut indispensabil legată de aceea de autoritate. Un critic de factură subiectivă și impresionistă (dacă e recomandabilă sau nu o astfel de poziție, aceasta e o altă problemă) poate să-și cucerească și el autoritate, dacă e consecvent cu sine, adică dacă-și exprimă cu sinceritate, dincolo de orice coliziuni, impresiile intelectuale în contact cu operele literare”. ■ D. Cesereanu (*Metodă și personalitate*): „Unii critici au prejudecățile metodelor și pornesc la drum cu o metodologie foarte complicată, sub apăsarea căreia realitatea vie a operei aproape că se sufocă. Critica, spre deosebire de istoria literară care are în vedere serii literare și ansambluri eșalonate pe orizontala unui timp istoric sau pe direcțiile dezvoltării lui, critica, zic, este obligată să se oprească la ceea ce trebuie și poate fi perceput imediat: la opera care apare și care își caută locul în viitoarea istorie literară. Deci, ea percepe, definește și încearcă să ierarhizeze o valoare, intuind-o imediat, de unde și particularitatea ei de a fi operativă ca un fel de artilerie – și nu mă refer aici la faptul că aceasta produce zgomote sau detunături – care dispun de un tir foarte mobil. Ea este întâia confruntare dintre operă și critic, întâia sursă și sinteză individuală a valorilor pe care tinde să le surprindă actul critic.(...) Vreau să subliniez însă, cu acestea, importanța pe care o câștigă posibilitățile de determinare ale criteriului estetic și pe care criticul de vocație le atinge cu sau fără metodă. Metodele pot fi utile: ne situează într-un punct favorabil pentru înțelegerea operei, indicând un sens de organizare, dar nu reprezintă condiția în sine a pătrunderii și a valorificării artei”. ■ În *Opera deschisă* Adrian Marino face o prezentare a cărții lui Umberto Eco – *Opera aperta* -: „Noțiunile acestea de mare circulație în «noua critică » au primit un plus de clarificare prin apariția cărții criticului italian Umberto Eco, *Opera aperta*, cu subtitlul: *Forma e indeterminazione nelle poetiche contemporanee* (Milano, Bompiani, 1962). (...) Pentru a nu intra în detalii inutile, în ce constă așa-zisa «deschidere» (*apertura*) operei? Există uneori tendința simplificării abuzive a noțiunii, deși criticul italian se exprimă cât se poate de limpede: mai întâi, el recunoaște, așa cum este și firesc, coexistența a două tipuri de structuri, de o coeziune internă variabilă cu grade

diferite de articulare, omogene și neomogene, convergente și divergente, respectiv «închise» și «deschise». Nici într-un loc Umberto Eco nu proclamă superioritatea unei formule asupra alteia. Autorul se mărginește doar să analizeze vocația foarte specială a operei «deschise», realitate de fapt, surprinsă într-o dublă ipoteză: a elaborării propriu-zise și a posibilității multiple de interpretare. (...) Nici interpretarea critică «deschisă» nu este ferită de riscuri și obiecțiuni. Dacă actul interpretării rămâne în orice împrejurare liber, devine evidentă marea și irevocabila responsabilitate a criticului, care nu se poate lansa în gesturi gratuite, necontrolate, lipsite de orice răspundere. «Deschiderea» nu este un joc intelectual oarecare, ci o adevărată opțiune estetică și implicit morală, gravă, preocupată de seriozitatea și demnitatea construcției critice, de consecințele audienței sale. Asemenea creatorului, care este responsabil de propria sa operă, criticul «răspunde» în fața conștiinței private și publice. Pe ușa larg deschisă nu pot năvăli în niciun caz elucubrația și superficialitatea sub pretext de «deschidere»". ■ Cu titlul de *În exclusivitate pentru „Gazeta literară” un interviu cu Georeges Simenon* este consemnat interviul lui Paul B. Marian, fiind prezentate, succint, înainte de redarea propriu-zisă a interviului informații biografice despre Georges Simenon: „Georges Simenon, pe care comisarul Maigret, eroul romanelor sale polițiste, l-a făcut cunoscut, este unul din cei mai prolifici scriitori contemporani: la 64 de ani el este autorul unui număr de aproape 400 de lucrări, dintre care multe au fost traduse în nenumărate limbi, transpuse pe ecran și pe scenă. (...); Pornind de la analiza unor astfel de romane, unii critici l-au acuzat pe Simenon că în lucrările lui înfățișează o lume de detractați. – G. S.: *Inexact – ne spune Simenon. Viața pe care o descriu este, în mod crud, aceea pe care fiecare dintre noi o trăiește în toate zilele. Eroii mei rămân avizi de puritate: nu li se poate nega deloc aptitudinea de a fi fericiți. Numai că ei cred că au ratat ocazia de a pune mâna pe partea lor de fericire, când, în realitate, în condițiile existenței lor, această ocazie nici nu există.*; – Presa literară ne informează că editura *Rencontre* din Lausanne a început tipărirea operelor dv. complete. Ce reprezintă acesta ca număr? – *Un minimum de 50 de volume, publicate câte două pe lună. Fiecare din ele va cuprinde cel puțin cinci romane, căci în cei 40 de ani de activitate literară am scris 191 de romane semnate și, înainte ca «Maigret» să-mi fi făcut cunoscut numele, 200 de romane populare, publicate sub pseudonime.*; – Cum ați reușit să produceți o operă atât de bogată? – *Datorită felului cum îmi organizez viața. În casa mea din Epalinges domnește o perfectă ordine – de la mașina de cafea electronică până la aparatul de jucat golf în casă – totul este funcțional, raționalizat, «taylorizat». Și oricât ar ironiza unii din confracții mei acest mod de viață, el îmi este absolut necesar, căci astfel n-aș putea produce opera pe care am produs-o și continui s-o produc.*; – Și dacă n-ați produce-o? Adică, dacă ați renunța să mai scrieți? – *Dacă n-aș scrie, cu siguranță ar trebui să fiu internat: cărțile mă eliberează*

de angoasele mele. Luni de zile sunt frământat, sunt obsedat nu numai de o temă, ci și stăpânit de o adevărată angoasă: aceea a tuturor personajelor mele. În termeni medicali: pentru mine scrisul reprezintă înțepătura lanțetei într-un abces”. (...) – În unele din romanele dv. revine ca temă o anumită nostalgie: nostalgia străzii, nostalgia omului care n-are nimic, nu posedă nimic, nici măcar stima vecinului săi. – Da, e adevărat, tema aceasta mă obsedează, pentru că iubesc pe acești sărmani vagabonzi. Ei sunt verii degenerați, verii decăzuți ai sfinților, ai solitarilor și ai eremiților. În ochii mei această forță de caracter de a accepta umilința cotidiană sau, mai degrabă, de a nu simți această umilință, are ceva măreț. Vagabonzii s-au descotorosit de obiceiurile sterilizate, de convențiile meschine, de prejudecățile ipocrite: au îndrăznit să fie goi; separați de oameni, ei s-au împăcat cu lumea mirosurilor, a culorilor, a mișcărilor.; – Dintre toate personajele dv. Maigret este singura făptură cu adevărat armonioasă. De ce tocmai lui Maigret, care îi urmărește pe răufăcători, i-ați dăruit această calitate? – Pentru că lui Maigret i-am dăruit trăsăturile tatălui meu. Tata era un om modest, un resemnat, dar resemnarea lui n-avea nici tristețe, nici melancolie. Pentru mine el a fost un exemplu de înțelepciune, învățându-mă să am aceeași simpatie pentru lucruri ca și pentru oameni, pentru animale ca și pentru orice altceva. El iubea totul. Era un îndrăgostit de lume. De aceea am pentru el o asemenea venerație și tot de aceea, atunci când am vrut să creez un personaj simpatic și înțelegător, adică personajul Maigret, am zugrăvit fără voia mea câteva din trăsăturile tatălui meu”.

• [„Tribuna”, nr. 23] Radu Cârnelci este prezent cu un ciclu poetic chiar pe prima pagină: *Duh de centaur, Hram, Nașterea Evei, Fiul risipitor și Poem după viscol*. □ V. Mihalca și Radu Ilin prezintă câteva apariții editoriale: Lucian Zatti, *Orașele dragostei* (Editura Tineretului, 1967), Constantin Prisnea, *Călătorii* (E.P.L., 1967), Ilarie Hinoveanu, *Cocorul din unghi* (E.P.L., col. Luceafărul, 1967) și Marcel Mihalaș, *Nume* (E.P.L., 1967). □ Ov. S. Crohmălniceanu semnează articolul *Recitind „Sfârșit de veac în București”*, o carte despre care mărturisește: „Ca o frescă a unei întregi epoci și lumi, Ion Marin Sadoveanu și-a conceput acest roman, scris fără grabă, cu o savantă artă arhitecturală, la epoca maturității, când se făcuse cunoscut mai ales ca poet și om de teatru. (...) este o carte, care ca și *Enigma Otiliei*, se întoarce deliberat la formulele epice clasice, cu conștiința că virtuțile lor n-au fost istovite, ci dimpotrivă, oferă imense posibilități neîncercate încă”. □ Al. Căprariu analizează cartea lui Valeriu Râpeanu *Noi și cei dinaintea noastră* care „dă sentimentul unei relative lipse de unitate, a unei aparente eterogenități. (...) Volumul se citește cu interes și plăcere. Denudate de prețiozități stilistice, articolele, interviurile, notele de drum ale lui Valeriu Râpeanu se disting prin unitatea și claritatea expunerii. De aici și impresia, justificată în fapt, că modelele înaintașilor nu au fost privite neutru – nici în substanța, nici în forma lor. (...) Încheind lectura cărții sale, poți concluda cu deplin temei că scrisul

său aduce un spor sensibil la înțelegerea problemelor pe care le abordează, că – astfel – criticul nu numai propune o serie de criterii teoretice spre care aspiră, ci le și realizează prin concretul activității sale”. □ Loturilor „mari” de poeți care publică frecvent în paginile revistei li se adaugă nume noi: Stelian Gruia (*Eroism*) și Mircea Redan (*Acele băți ușoare în geam*), Traian Iancu (*Tot bate un clopot*), Ion Vidrighin, Ilie Măduță (*Litoral*) și Ion Sângereanu. □ În secțiunea *Creație și actualitate* apare interviul realizat de Petru Comarnescu cu criticul literar și scriitoarea Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Temele abordate vizează: vocația universală a culturii românești, aspecte legate de romantismul românesc, impresii de călătorie după vizitele din Franța și proiectele de viitor care completează monografiile *Eminescu* și *Creangă*.

9 iunie

• [„**Contemporanul**”, nr. 23] Nicolae Manolescu prezintă „*Drumuri și răspântii*” de Miron Radu Paraschivescu. Despre limitele și oportunitățile reportajului, autorul notează: „Reportajul nu e literatură: însă el poate da uneori cititorului o senzație de adevăr brut, de neartificial, pe care literatura nu i-o dă niciodată”.

10 iunie

• [„**Scânteia**”] Oficinosul de partid anunță moartea Otiliei Cazimir, „poetă și prozatoare de prestigiu, una din personalitățile de seamă ale literaturii noastre”. □ Sculptorul Ion Vlasiu semnează fragmentul *Lumea largă*, care a face parte din cel de-al doilea volum memorialistic, în curs de apariție.

• [„**Cronica**”, nr. 23] George Lesnea publică poezia *Domnița Maria*. □ La *Cronica în actualitate*, apar referințe la activitatea poetei *Otilia Cazimir*, însoțite de poezia *Flori de vis, flori de fum, flori de sânge*. □ *Cronica literelor* conține versuri de Ion Chiriac: *Și să se facă dor, În sus, M-aș întoarce, Lut în straturi* și *La salcâmi*. □ Apar și versuri de B. Anton: *Poem drept, Paharnic stă* și *Triptic: 1. Schimb, 2. Între somn și vis și 3. Pândă*. □ Ion [Petru] Culianu publică trei schițe: *Atmosferă senină, În loc de început: mereu început* și *Obiecte în mișcare*. □ Secțiunea *Cartea* conține recenzii asupra următoarelor volume: *Versuri*, de Ion Țugui, recenzie semnată de Laurențiu Ciobanu, *Opere alese*, de George Coșbuc, recenzie semnată de Zaharia Sângeorzan și *Povestiri din provincie*, de Virgil Duda, recenzie semnată de Gr. Cumpănă. □ *Personajul, o noțiune perimată?*, este titlul articolului semnat Al. Andriescu: „Literatura română după cel de-al doilea război mondial a fost preocupată exclusiv de realizarea unui erou care să reprezinte un tip uman perfect. (...). De câțiva ani asistăm, în schimb, la fel de fel de încercări menite să deschidă prozei căi noi de evoluție. În astfel de scrieri apare radical modificată în special concepția despre personaj, cu un șir larg de consecințe care decurg de aici. Ne rețin atenția, cu mai multă putere, trei titluri în special:

Călăul cel bun, de Vasile Rebreanu, *În absența stăpânilor*, de Nicolae Breban și *Alexandra și infernul*, de Laurențiu Fulga”. □ Domnica Filimon publică două proze scurte: *Închinare și Sunt prietenă cu vântul*. □ *Vârsta Medelenilor* este titlul propus de N. Barbu la rubrica *O carte pe săptămână*, în care afirmă: „Particularitatea acestui roman al formației, ceea ce i-a asigurat marele succes de care s-a bucurat de la început, stă însă în aceea că, în esență, nu-i vorba de o individualitate anume, căreia să-i urmărim traiectoria, căutând în anii fragezi germenii personalității de mai târziu, ci e vorba de o vârstă, o etapă din cele mai fermecătoare și decisive totodată a vieții noastre”. □ Petru E. Zugun semnează articolul *Contradicții ortografice*, în care face referire la *Îndreptarul ortografic, ortoepic și de punctuație*. □ Apare un fragment din expunerea lui Alain Robbe – Grillet, cu titlul *Cuvinte*. □ *Chei pentru „Gumele”* este titlul recenziei lucrării *Gumele*, scrisă de Alain Robbe – Grillet și tradusă de Eug. Sima. G. I semnează *Cronica cenaclului „Convorbiri Literare”*.

• [„**Flacăra**”, nr. 24] Nicolae Țic oferă cititorilor două schițe, grupate pe paginile revistei, alături de ilustrațiile lui C. Baciuc: *De cinci nopți încoace și Un costum alb, impecabil*. □ La rubrica *Memento*, se consemnează volumul de versuri *Mituri*, semnat de Florin Mugur, întâmpinat cu o cronică pozitivă: „volumul densifică profilul autorului *Viselor de dimineață*, a cărui sensibilitate educată, ușor muiată în apele ironiei, încântă adesea. Bine structurat și familiarizat cu mijloacele artei sale, el poate aborda acum orice temă poetică fără prea mari primejdii de a nu fi egal cu sine, dovadă unitatea de substanță a acestui volum”, se anunță apariția primului volum din seria operelor lui Ion Heliade Rădulescu, *Poezii*, prefațat de Al. Piru, se salută publicarea scrierii *Ciuleandra*, a lui Liviu Rebreanu, în colecția *Romane de ieri și de azi*, publicare cu care se afirmă că „s-a mai ieșit din șablonul editării a numai câtorva dintre romanele” acestui mare autor. Nu în ultimul rând, se anunță apariția volumului de schițe și povestiri, cel de-al treilea, al lui Sorin Titel, *Valsuri nobile și sentimentale*, volum ce se afirmă că „atestă un scriitor format, stăpân pe mijloacele artei sale, atent la psihologia lumii înfățișate, elegant și precis în expresie”.

• [„**Glasul patriei**”, nr. 17] Victor Tulbure semnează poezia *Imn*. □ Este reprodusă poezia *Pe umeri pletele-i curg râu* de George Coșbuc. □ Mihai Stănescu semnează poezia *Numai frunză, numai floare*. ■ Virgil Cândea publică prima parte din *Vechi mesaje ale culturii românești (I)*: „Nu poți călători în Europa fără preocuparea de a regăsi, alături de creația culturală a străinilor, urmele poporului tău, fără să întâlnești pretutindeni imagini familiare de la Muzeul de artă din București, din văile înverzite ale Moldovei de nord sau din casa țărănească transilvăneană. Nimic mai instructiv decât un asemenea pelerinaj care ne crește venerația pentru înaintași și bucuria de a ne vedea cinstit poporul prin creația lui”.

● **[„Luceafărul”, nr. 23]** La rubrica *Distingo*, Vladimir Streinu scrie despre *Modernii vechi și noi*, constatând că „Noua literatură de azi se înscrie așadar ca mișcare într-o tradiție milenară a inovării, care dublează tradiția clasicistă fiind de o vârstă cu ea. Așa că voința de afirmare și îndrăzneală modernă a timpului nostru ne sunt bine cunoscute; e conduita de totdeauna a tinereții. Totuși, modernii, cu care suntem contemporani, se deosebesc de modernii altor vremuri. Autori de teatru, romancierii sau poeți, noii scriitori fac literatură nu atât dintr-o experiență de viață imediată, cât din conștiința critică a genului, în care lucrează. Condiția teatrului e materia dramatică a dramaturgului modern, condiția romanului e materia narativă a povestitorului modern și condiția poeziei a devenii materia, lirică a poetului. Ei sunt cu toții mai întâi critici și numai în al doilea rând scriitori de imaginație. De aceea aspectul particular al creației lor constă într-un problematism formal, inovația fiindu-le mai totdeauna de ordin tehnic. Dar nu numai tehnica genului practicat îi preocupă. Ei mai au în comun o atitudine critică față de limbajul artistic. Scriitorul modern nu mai crede în puterea de creație a cuvântului; și de aceea, când nu-l combină, ca să-l ajute cu țipete și chiar cu împrejurări brute de viață, îi satirizează inapținutudinea creatoare. În alte cazuri, modernii timpului nostru dramatizează, narează sau prefac în speculație lirică problemă a inteligenței, fie acestea dezbateri estetice, sociale și chiar metafizice. Critici ai genurilor literare și ai limbajului, unii devin astfel esești ai problemelor existenței. Compunând eseuri dramatice, narative sau lirice, în loc de drame, romane sau poezii, aceștia sunt totuși dintre modernii de azi cei mai interesanți. Dar atât unii cât și alții reprezintă în istoria literaturilor respective un fenomen clar de criză a creației. Conștiința actului creator îi conduce pe toți la un fel de precaritate alexandrină, fiind bătrâni înainte de a fi fost cu adevărat tineri”.

11 iunie

● **[„România liberă”]** Se relatează despre *Funeraliile Otiliei Cazimir*. Este descrisă adunarea de doliu la care participă reprezentanți ai Uniunii Scriitorilor, ai organelor locale de partid și de stat, oameni de cultură și artă etc. Între aceștia, prof. univ. dr. Gavril Istrate, decanul Facultății de filologie a Universității din Iași, Ion Horea, secretarul Uniunii Scriitorilor, prof. univ. dr. Constantin Ciopraga, membru în Biroul Uniunii Scriitorilor ș.a.

14 iunie

● **[„Scânteia”]** Vasile Nicolescu scrie despre volumul de versuri *Elegie pentru floarea secerată*, de Eugen Jebeleanu: „Există la unii poeți o preferință, dusă uneori până la nesaț, de a cânta „moartea”, imperiul sumbru al neființei, al golului universal. Privită ca fenomen de extincțiune a existenței, ca regresivitate și dispariție în neant a vieții, „moartea” a ispitit divers sensibilitatea poetică, a solicitat viziunile și interpretările cele mai contradictorii. (...) Dar lirismul

neprogramatic al recente sale *Elegii* irupe dintr-un spațiu interior infinit mai vast, mai dramatic. (...) Elegia lui Eugen Jebeleanu e un «bocet» înăbușit și sfâșiat de durere, un bocet al bărbatului după ființa iubită, iremediabil smulsă de moarte, al celui care se chinuie pe el însuși pe rugul invizibil al înțelegerii cumplitului adevăr. (...) La extrema limită a suferinței, mistuit de dor și de văpăile lucide ale adevărului, poetul coboară pe tărâmul celălalt, cu o voință crâncenă de a recupera irecuperabilul și spre a confirma parcă ideea străveche după care „iubirea e tare ca moartea“. (...) Comentată la o asemenea intensitate de trăire poetică, interpretată, gândită, judecată, asociată atât de indisolubil vieții, moartea rămâne mai puțin moarte și mai mult o ipostază a existenței. Ceea ce dăinuie și triumfă ca un reflex al umanului, ne sugerează poetul, e dragostea, forța ei purificatoare și regeneratoare de viață și frumusețe”.

• [„**Scânteia tineretului**”] C. Stănescu scrie, sub titlul *A debuta = A încerca?*, despre „autorii de versuri debutanți”, despre „valorile poeziei editoriale” care „îi înecă în cele din urmă pe autori. Aceștia, antrenati în prealabil de reviste, rezistă câteva zile înotând pe copertile volumelor pentru ca să moară curând așteptând un alt moment de flux editorial”.

15 iunie

• [„**Scânteia**”] Gheorghe Pituț recenzează volumul *Conceptul de literatură universală și comparată*, de Al. Dima: „Concepția estetică marxistă – subliniază autorul volumului – proclamând primatul conținutului, nu poate subscrie la eliminarea studiului comparativ al tematicii, printre altele și pentru motivul că temele reflectă, în mod direct, realitatea, și că alegerea lor însăși, preferința pentru unele sau altele, exprimă o selecție ideologică tipică și semnificativă pentru scriitor. (...) Cartea lui Al. Dima vine să îmbogățească studiile de specialitate, aducând puncte de vedere proprii, relevând familiaritatea autorului cu diverse opere și literaturi, iar prin studiile aplicative un riguros spirit analitic”.

• [„**Albina**”, nr. 1016] Despre *Chipul țaranului român în opera lui Creangă* scrie Aurel Iordache. □ Alături de Virgil Cărianopol (autorul poeziei *Cămașa cu râuri*: „Cămașă albă cu arnici lucrată,/ Pe care Crișuri, Olt și Mureș tac,/ Îți simt răcoarea râurilor toată/ De fiecare dată când te-mbrac”) un poet nou apare în paginile „Albinei”. Prin scris însă, Ion Potopin, pare să fi fost mereu aici: „Oriunde sunt pecete și cicatrici / spun: – Patria a fost mereu aici/ Și-aici va fi sub cer, neconținut/ Fără-nceput și fără de sfârșit”.

• [„**Gazeta literară**” nr. 24] Șerban Cioculescu relatează despre vizita și dialogul purtat cu Juan Marinello: „Am primit deunăzi vizita, la Biblioteca Academiei R. S. România, a unui ilustru fiu al Cubei: poetul și eseistul Juan Marinello, întovărășit de soția d-sale, Maria Josefa Vidaureta. Ca poet, în tinerețe, de avangardă, s-a făcut cunoscut tuturor iubitorilor de limba spaniolă cu volumul *Liberación* (1927). (...) Îi spunem că la noi, figura lui Federico

Garcia Lorca este unanim iubită și admirată, – aș spune venerată, dacă aureola mucenicului n-ar fi disputată de eterna tinerețe a mesajului său. Atâta îi este de ajuns ca să se însuflețească la amintirea aceluia care i-a fost bun prieten, care l-a vizitat în Cuba și i-a lăsat ca mărturie de frăție literară și ideologică un rând de poezii autografe, proaspăt compuse. A scris despre Federico, – cum își semna intim dedicațiile către dânsul, – un substanțial eseu, postulând clasicismul poetului, «care a absorbit și a preschimbat tradiția culturală majoră a poporului său». □ Tiberiu Utan în *Non Omnis moriar*, consemnează, cu regret, dispariția Otiliei Cazimir: „Dacă pentru făptura astăzi stinsă suntem siliți de astăzi înainte să folosim cu măhnire necruțătorul cuvânt *a fost*, pentru scrisul său vom folosi fără îndoială, întotdeauna, numai cuvântul *este și va fi*. Cu discreție și modestie marea dispărută a dus până la capăt o operă alcătuită din irepetabile frăgezimi, din dragoste de neam, din dragoste pentru trecutul, prezentul și viitorul acestui pământ, o operă ce va fi mereu solicitată ca mii și mii de cititori. (...) dintr-o participare și dintr-o detașare ce poartă însemnul celei mai pure feminități, Otilia Cazimir și-a extras poezia: izvorul nemuritor al dragostei. Despre acest lucru vorbesc și scrierile sale pentru copii. O viață întreagă s-a aplecat asupra a tot ce crește, se află în eflorescență, gest poetic și omenesc ce își va afla răsfrângerea și în viitor”. □ Dumitru Solomon semnează cronică literară la Vlaicu Bârna, *Ceas de umbră*: „Vorbele lui Vlaicu Bârna se conjugă, în majoritatea copleșitoare a cazurilor, la indicativul trecut sau la optativ, accentuând aerul nostalgic și elegiac al acestei poezii, remarcate, în urmă cu peste treizeci de ani, de Pompiliu Constantinescu. Contemplarea trecutului, a absențelor din jur, tristețea amintirilor sau așteptărilor, cortegiul dorințelor neîmplinite – acestea dau tonul marcant al volumului. (Există în *Ceas de umbră* și poezii senine, stenice, unele de o factură agitatorică, dar le lipsește timbrul distinctiv). Dialogul cu amintirile se petrece frecvent, aproape obsesiv; un ciclu întreg din volum stă sub semnul tiraniei crude a memoriei. Orice tentativă de decuplare a trecutului de prezent este sancționată. (...) De altfel poetul continuă să exceleze în pasteluri, în panorame naturiste, dispunând de un bogat repertoriu plastic. E un descriptiv prin structură. Contactele «metafizice» se stabilesc mai greu, sau deloc. Poezia planează deasupra existenței, o contemplă de la o relativă distanță, nu se afundă în ea. Sensibilitatea lui Vlaicu Bârna se manifestă în culoare și ritm exterior, nu accede la esențe. Teoretic, nu poate fi un defect, ci un mod – ca altele – de sensibilizare poetică a realității, uneori cu rezultate notabile”. □ Kántor Lajos realizează cronică literară *Kányádi Sándor Relaxare*: „Evoluția poetică a lui Kányádi este cât se poate de caracteristică: el a adus, din satul natal secuiesc, dragostea pentru poezia populară și pentru Petöfi, neputându-se emancipa de sub covârșitoare lor influență. Personalitatea sa artistică nu s-a desfășurat exploziv, însă poetul a trăit tot mai profund și mai intens noua sa situație intelectuală. Sinteza noii atitudini poetice a lui Kányádi rezultă, cu plenitudine, tocmai din

poezia al cărei titlu îl poartă și volumul: poetul caută un echilibru sub «sfera soarelui de aluminiu, blând ca lună»; cât despre atmosfera de idilă, generatoare de atâta calm în poeziile sale de odinioară, poetul știe că aceasta nu mai e cu putință; chiar în relaxare, omul este antrenat de îngrozitoarele viziuni ale trecutului. ” □ Mircea Anghelescu scrie la Virgil Ardeleanu, *Însemnări despre proză*: „Se poate discuta îndelung pe marginea interpretărilor propuse de Virgil Ardeleanu în cronicile sale. Nu mi se pare astfel îndreptățit reproșul de «cursivitate» întreruptă a narațiunii lui Zaharia Stancu, nici depistarea a două fire narative (poetic și epic) în *Pădurea nebună*. Criticul păstrează nealterat conceptul clasic de roman, căruia îi subordonează schema logică a desfășurării evenimentelor: intrusiunile lirice, (...), discontinuitatea, fără a fi repudiate, sunt privite cu circumspecție, acceptate în măsura în care se justifică în planul aceleiași logici formale. Însă, ca și la Panait Istrati, lirismul prozei lui Zaharia Stancu nu este o ipostază a epicului, ci o structură intimă a lui. De aceea nu se poate vorbi aici de autenticitatea dialogului, nici de motivare. (...) Desigur punctele de vedere se pot înmulți, fără a se putea ajunge la rezolvări definitive. Una din calitățile paginilor lui Virgil Ardeleanu este tocmai că incită la discuție, că stimulează demonul confruntărilor”. ■ Valeriu Cristea semnează două cronici literare Petre Sălcudeanu, *Prea cald pentru luna mai* și Sorin Titel, *Valsuri nobile și sentimentale*. Prima cronică este la Petre Sălcădeanu: „*Prea cald pentru luna mai* e un fel de manual de pedagogie romanțată. Nu recunoaștem în această carte nici viața din jur, nici pe noi înșine, iar pe scriitor (care a dat câteva cărți bune) numai în defectele sale. Iar defectul principal e aici artificialitatea, afectarea unui conținut care nu există. Cu ajutorul fragmentului de mai sus, cititorul atent poate stabili nivelul literar exact al romanului. Ca să-l fixăm definitiv, vom mai da un exemplu. Pentru a crea febrilitatea anunțată încă din titlu, prozatorul recurge la procedee foarte naive, punându-l de pildă, pe Radu să se frământa sub ochii sfredelitori ai unui portret de pe perete, ochi ce-l urmăresc parcă, sau să-și cumpere bilet, să urce și să coboare, nehotărât, de două ori din trenul gata de plecare. Să mărturisim că romanul lui Petre Sălcudeanu se citește totuși cu un anumit fel de plăcere. Nu e vorba însă atât de un merit al scriitorului, cât de o slăbiciune a cititorului, furat adesea de lecturile ușoare, superficial epice, fără probleme și fără emoții deosebite. Dar o dată închisă cartea, substanța ei se evaporă la iuțea ca o picătură de apă într-un sezon când e mult prea cald pentru luna mai”. □ Cea de-a doua cronică literară se referă la *Valsuri nobile și sentimentale*, de Sorin Titel: „Numeroase episoade dau în cartea lui Sorin Titel sentimentul acut al veridicului, al faptului absolut autentic, care parcă nu este inventat și descris de autor, ci scos direct și intact din amintirea cititorului. Sorin Titel izbutește să dea iluzia, pe care numai scriitorii adevărați o pot da, că el nu înfățișează decât lucruri trecute prin experiența personală a lectorului.(...) Sorin Titel nu descrie și nu evocă, ci ne pune în contact nemijlocit cu obiectele ce par să fi

fost o dată în plasa simțurilor și a simțirii noastre. De aceea, între scriitor și cititor se stabilește aici o comunicare secretă, opera fiind aparent alcătuită din reminiscentele vieții noastre psihice. Aceasta explică poate de ce proza din acest volum al lui Sorin Titel are un caracter profund omenesc. (...) Schițele din *Valsuri nobile și sentimentale*, în care armonia afectivă funcționează nu numai la erou, ci și la autor, se îndreaptă de regulă spre teme grave: nu însă întotdeauna atât de rapid și direct pentru a feri linia acțiunii să se umple de aderențe sufocante și să se prelungească prea mult. În loc să pună punct și să se oprească, Sorin Titel pune repede o virgulă și continuă inutil (ca în *Convorbire telefonică*, de exemplu, pe care n-o întrerupe la timp). Și mai puțin însă rezistă scriitorul la tentația unui lirism exterior: nu lipsesc nici din aceste schițe poemul în proză (*Somnul Dorcâi*), copilul care desenează păsări, alegoria (*Soare pentru fiecare*). Întrebuințarea acestui fard desfigurat e un capriciu destul de bizar și un semn al necunoașterii de sine. Pentru că proza lui Sorin Titel are un vibrant lirism intrinsec, dar nu și stilul sec adecvat și necesar. Crearea acestui stil e întâia problemă de viitor a talentatului prozator Sorin Titel. Căci numai retezând curajos ramurile decorative și poetizante ale prozei sale, percepția excepțională a realului caracteristică unui scris atât de fin își va putea dovedi întreaga ei eficacitate”. □ Al. Piru scrie despre două noi apariții editoriale sub titlul *Două portrete ale lui G. Bacovia*: „Viața și opera lui G. Bacovia, preocupă, în chip paradoxal, pe tot mai mulți. Alegem, deocamdată, *Bacovia – viața poetului*, E. P. L., 1962, de Agatha Grigorescu-Bacovia, volum compact de 360 p., anticipat de o *Evocare* de 20 p. în ediția de *Scrieri alese*, din 1961, și *G. Bacovia*, 100 p. de I. M. Rașcu, din recentul volum *Amintiri și medalioane literare*. E. P. L., 1967. Cartea Agathe Grigorescu – *Bacovia* este o biografie în toată regula, cu multe date bizuite pe cercetări, mărturii prețioase și aprecieri critice obiective. (...) Poetul I. M. Rașcu are cuvinte de înaltă prețuire și pentru opera lui Bacovia, deși, aici, profesorul iese în evidență. Ediția din 1957 are «destule greșeli de punctuație», titlul *Plumb* «redă mai pregnant o anumită atmosferă». ■ În cadrul secțiunii *Funcția activă a criticii literare* se evidențiază consemnările următorilor critici literari: Vl. Streinu, D. Costea, Mihai Ungheanu. ■ Vl. Streinu (*Schiță pentru o istorie a criticii românești*): „Spiritul critic românesc a împlinit o sută patruzeci de ani de existență. Primele lui afirmații, lingvistico-culturale cu Heliade Rădulescu și progresist-sociale cu Dinicu Golescu, au avut în vedere crearea unor condiții proprii de cultură și civilizație modernă. (...) Dar generația lor european-culturală, după atingerea scopului propus, făcu loc acelor bărbați care, atunci la conștiința literar-creatoare, după valul cotropitor al traducerilor și al imitațiilor străine, își cerură mai întâi lor înșile o literatură originală. (...) Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, C. Negruzzi și Alecu Russo, primii doi participând de asemenea direct la întemeierea României moderne, dar toți patru susținându-și cu scrieri proprii idealul literar comun, au dat așadar

spiritului critic și deopotrivă literaturii noastre orientarea specific național, consecință bine cunoscută a romantismului. (...) Căci, împotriva direcției lor fecunde, din care nu lipsea ideea de valoare estetică, numeroși scriitori, mărginindu-se să fie specifici în materia operelor, fără a se îngriji de valoarea artistică, se înmulțiră peste orice măsură, copleșind spațiul spiritual de epocă. Atunci, în această confuzie generalizată, Titu Maiorescu, tânăr profesor instruit metodic în școlile europene, se înapoiază de la studii strălucite și așterne temeliile estetice ale criticii românești. Prin gust artistic și vocație teoretică, el este Boileau sau Lessing al literaturii noastre. (...) Maiorescu formulează câteva principii de estetică generală și, la adăpostul lor, curăță spațiul supraîncărcat de opere sentimentale retorice; (...) el descoperă și asistă activ la formarea primilor mari clasici ai literaturii noastre: Mihail Eminescu, Ion Creangă și I. L. Caragiale. 9...) Al doilea critic important de la sfârșitul secolului trecut, opus prin formație marxistă orientării filosofice a lui Maiorescu, deși el însuși ideolog saturat de sociologism, este C. Dobrogeanu – Ghera. El introduce în judecata literară criteriul «luptei de clasă» și, consecutiv, ideea de binefacere socială; după cum s-a recunoscut însă mai târziu, fapt exemplar, Ghera instituie la noi critica de analiză. Studiile sociologului marxist asupra scriitorilor timpului sunt primele cercetări mai adâncite ale meșteșugului scriitoricesc și ca analist, Ghera va fi urmat chiar de cei care în viitor se vor depărta de ideologia lui sau o vor ignora.(...) Criticii dintre 1920-1940, cărora din motive diferite li s-a zis «estetizanți» tocmai fiindcă se opuneau exceselor doctrinare, fie estetice, fie sociologice, au făcut primii pași pe drumul însumării ambelor tradiții. Misiunea criticii actuale, în perspectiva istorică, este desăvârșirea sintezei dintre maiorescianism și gherism, începută încă de pe acum peste treizeci de ani în cultura noastră, ca dovadă sigură a organicității criticii românești. Istoria însăși a spiritului nostru critic conduce tânăra generație într-acolo. Oricum, personalitățile dominante ale acestei istorii rămân mai întâi Maiorescu și Ghera, pentru a fi fondat împreună, deși divergenți, dubla tradiție a criticii românești, iar apoi E. Lovinescu și G. Călinescu, care, alături de alții, au inițiat conlucrarea sintetică a celor două tendințe paralele, au promovat la nivel european spiritul cercetărilor critice și au întrebuițat, fără fixație dogmatică, metodele cele mai diverse ale studiului literar”. ■ D. Costea (*Personalitate și metodă în critică*): „Discuțiile asupra metodologiei și a condiției criticii, purtate în ultima vreme, departe de a fi un simptom al «rătăcirii», al «drumului greșit», cum se afirmă uneori, sunt tocmai expresia acută a spiritului critic, a lucidității și tendinței de sincronizare cu critica europeană actuală, care trebuie cunoscută și privită cu discernământ, cum de fapt se și procedează. Articole substanțiale precum *Ce este la «nouvelle critique»?* de Matei Călinescu și *Cu Bernard Pingaud despre «la nouvelle critique»?* de N. Tertulian (v. «Viața românească» nr. 3, 1967) sunt elocvente în acest sens. (...) Criticul trebuie să aibă, desigur, cultură, filosofică

și estetică, sociologică și istorică, pentru înțelegerea mai exactă a operelor care pun probleme filosofice, sociale, istorice etc., deci pentru a pregăti momentul esențial al valorificării estetice a acestor opere și nicidecum în scopul «filosofării» în marginea textului literar, al aplicării mecanice a unor principii și norme sau a ilustrării simpliste a unor idei filosofice, sociologice etc. Criticul trebuie, în primul rând, să stabilească dacă o operă există sau nu în planul artei, să determine specificul, unicitatea valorii estetice. Acestui țel îi sunt subordonate toate «metodele» și considerațiile filosofice, sociologice, istorice, etc. a căror utilitate nu poate fi negată, dar care nu se pot substitui valorii estetice». ■ Mihai Ungheanu (*Consecvența criteriilor*): „În afara autorității pe care o poate da sentimentul tradiției, onestitatea criticului e o componentă indispensabilă activității lui. Fără onestitate critica își trădează misiunea esențială ca orice activitate de investiție. Ea este o specializare necesară într-un context unde diviziunea muncii devine din ce în ce mai accentuată. Criticul are sarcina de a suplini o majoritate în exprimarea creației artistice și stabilirea dreptului acestor creații la existență. Are de spus un da sau un nu, operație preliminară a criticii, care se rezolvă cu ajutorul cronicii, avatarurile noii apariții neputând încă rămâne aici. Ceea ce a compromis în mare măsură cronica literară a fost lipsa de responsabilitate cu care unii semnatari au judecat cărțile curente. O frunzărire a unor culegeri de cronici mai vechi ar depista la orice pagină argumente ridicole sau penibile. Dacă ele erau aduse atunci în numele principialității, înțeală foarte curios, astăzi ele sunt aduse ca urmare a spiritului gregar pe care-l cultivă unele redacții. Semnatarul își părește funcția fundamentală, de a fi un cititor fidel, inventând malign o altă realitate decât aceea a lecturii adevărate». În consemnarea *Iannis Ritsos Ultimele rânduri scrise în libertate* sunt redată două poezii traduse în limba română de Iannis Veakis (*Frizerie, Noua victorie*), anterior redării menționându-se: „Din 1934, când i-a apărut prima plachetă de poezii (*Tractoare*) și până în 1952 au văzut lumina tiparului nouă titluri de cărți, din 1952 și până-n ziua recentei sale arestări (în noaptea de 20 spre 21 aprilie) i-au apărut treizeci și două de volume de poezie și zece volume de traduceri, printre care și o excelentă *Antologie a poeziei românești contemporane*». ■ Cu ocazia apariției volumului lui Eugenio Montale, *Versuri*, în traducerea lui Ilie Constantin, Ștefan Augustin Doinaș face o prezentare a universului liric al poetului: „Rareori un poet și-a definit propriul său lirism, atât în substanța, cât și în evoluția lui, cu pregnanța cu care a izbutit s-o facă Eugenio Montale în poezia *Lămâi* din volumul *Oase de sepie* (Torino, 1925). Nu e vorba de o artă poetică, ci de circumscrierea unui univers și, mai ales, al punctului precis în care creatorul se situează față de acest univers, deci și față de universul nostru, tuturor. (...) Prima mișcare definitorie pentru poezia lui Montale e una negativă: separarea de tot ce e altceva, autodelimitarea. Nu este numai lepădarea de acei «poetți laureați», amatori de plante rare cu nume rare; este

refuzul unei conștiințe distanțate de lume de a-și oferi «formula proprie» (...). A doua mișcare ideală a lui Montale e aceea de a se smulge inerției imobiliității. (...) Poetul tinde, dincolo de asprimea și rigiditatea formelor ce inhibă viața, spre marile, secretele energii ale existenței. De aceea, el descifrează cu o ascunsă nostalgie, toate mișcărilor care indică foirea pestriță a ființelor elementare, neîngrădite. (...) Specific montaliană e transcrierea «uimitei mâhniri» ce stăpânește sufletul poetului în fața vacuității și secăturii lumii, într-o expresie de o nuditate dezarmantă, de o simplitate deplină. Fraza poetică nu recurge la tropi, ci tinde să se descarneze complet, asemenea universului pe care-l configurează, să se constituie într-un stil al sobrității și al lapidarității, tocmai prin refuzul oricărei construcții stilistice. (...) Meritul deosebit al traducătorului Ilie Constantin (*Eugenio Montale: Versuri*, colecția *Cele mai frumoase poezii*, Editura tineretului, 1967) stă în fericitele echivalențe românești ale timbrului montalian. El însuși poet al economiei cerebrale și al rigorii, traducătorul și-a făcut din fidelitatea față de original o lege de bază a activității sale; dar e o fidelitate în spirit, o comuniune adâncă de substanță, în care Poezia își descoperă parcă o nouă față datorită intonării ei de către un alt instrument”. □ Apariția traducerii în limba română a lui *Doktor Faustus* este salutată de Virgil Nemoianu: „Printre luxuriantele clasificări care aproape înăbușă armătura teoretică a atât de prețiosului său studiu despre critică, Northrop Frye distinge, într-o teorie a genurilor, 4 tipuri de proză literară: romanul, proza fantastică, satira de tip menipean (sau «anatomy») și confesiunea, și arată cum combinația a 2 sau mai multe dintre ele dă conturul specific unor opere faimoase și mai greu de definit ale literaturii lumii. (...) Abordarea aceasta consecvent arhetipală, care face parcă să răsară opera individuală din suprapunerile unor serii de diferite modele originare și-ar găsi un obiect predilect în romanul lui Thomas Mann, *Doktor Faustus* (pe care la 20 de ani de la apariție, publicul nostru îl are la dispoziție, tradus de E. Barbu și A.I. Deleanu și prezentat de I. Ianoși ale cărui preocupări «manniene» se cristalizaseră anul trecut într-o competentă dar indiscutabilă monografie). Căci Thomas Mann pornea și el, ca și Joyce, de la pretenții exhaustive, de la dorința de a proiecta în jurul unei structuri epice unitare o scurtă istorie a spiritului german, a unei mari personalități, a istoriei contemporane, de a relua (ca în micile repetiții iosefiene) istoria și problematica umanului în ansamblul lor, prin serii de succesiuni”.

• [„**Tribuna**”, nr. 24] În articolul *Ionel Teodoreanu și teatrul*, Silvia Tomuș dezvăluie aspectele legate de activitatea desfășurată de Ionel Teodoreanu în domeniul teatral, o fațetă mai puțin cunoscută a scriitorului: „Printre conducătorii de prestigiu pe care Teatrul Național din Iași i-a avut de-a lungul unei frumoase și rodnice existențe, alături de C. Negruzzi, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, M. Sadoveanu, G. Topârceanu sau Iorgu Iordan, se numără și Ionel Teodoreanu. Sunt cunoscute însă mai puțin aspectele

concrete ale activității sale în acest domeniu, peste care adeseori se trece în grabă”. □ Corneliu Ștefan și Aug. Cozmuța, consemnează următoarele apariții editoriale: D. Vatamaniuc, *G. Coșbuc. O privire asupra operei* (E.P.L.,1967), Ștefan Cazimir, *Caragiale. Universul comic* (E.P.L.,1967), Horia Panaitescu, *Când te uiți în oglindă* (E.P.L.,1967) și George Suru, *Pentru a iubi* (E.P.L.,1967, Colecția *Lucașfăruș*). □ În calitate de cronicar literar, Ion Oarcășu prezintă culegerea *Țărâna serilor*, de Teohar Mihadaș, un autor care „are simțul tragicului, în accepția elină a acestei noțiuni. Întrebările lui devin neliniști, sugestiile de peisaj au ecouri adânci, de natură elegiacă, în sufletul care le primește ca pe niște semnale prevestitoare. (...) *Țărâna serilor* este un act de eliberare, catarza unui poet matur și substanțial, fascinat de lumea elementelor care ne înconjoară, bucurându-ne și fecundându-ne existența prin muzica lor obscură, diafană; muzică pe care o aud, însă, numai cei chemați”. □ Proza și versurile din acest număr sunt semnate de Eusebiu Camilar Cele șapte *turnuri* (fragment), Grigore Beuran și Maia Belciu; cu versuri se prezintă Aurel Șorobetea. □ Într-o notă specială, redacția revistei anunță încetarea din viață, în ziua de 8 iunie 1967, a scriitoarei Otilia Cazimir.

16 iunie

• [„**Contemporanul**”, nr. 24] Eugen Jebeleanu publica o tabletă în care evocă figura prozatorului uitat Iulian Vesper, autorul unui roman autentic din viața țaranului bucovinean: „Însă mi-e dor de Iulian Vesper și de romanul său. Și pe scriitor îl reîntâlnesc atât de rar iar cartea sa nu se găsește în librării. Și cât de necesară e această carte! Căci în „*Glasul*” lui Iulian Vesper nimic nu sună a minciună”. □ Al. Philippide publică pe prima pagină eseul „*Camil Petrescu*”.

17 iunie

• [„**Cronica**”, nr. 24] Este publicată poezia Veronicăi Micle, intitulată *Lui*. □ În cadrul *Anchetei cronicii*, Ion Vlasiu răspunde întrebărilor referitoare la *Originalitate, influențe, imitație*. □ George Popa semnează articolul *Funcția pozitivă a influențelor*. □ La *Cronica literelor* apar o serie de poezii: *Scrisoare*, de Nadina Cordun, *Tu*, de Daniel Lascu, *În cetatea Neamțului*, de Adrian Copacinschi, *Fântână*, de Const. Pușcuță, *Noaptea fetelor*, de Ion Hurjui, *Dans*, de Daniela Caurea și *Arborii*, de Vasile Buțan. □ Ștefan Stoian publică proza *Un prieten și toate zilele*. □ D. Irimia semnează articolul *Național și universal în concepția despre artă a lui Mihai Eminescu*: „Având în vedere în permanență legătura indisolubilă dintre conținut și formă în artă, și situându-se atât împotriva cosmopolitismului cât și împotriva naționalismului exclusivist, poetul sublinia caracterul direct proporțional al raportului dintre specificul național – al artelor și literaturii – și contribuția unui popor la patrimoniul universal al culturii”. □ *Un mândru chip* este titlul articolului

semnat Radu Șt. Mihail și dedicat lui Eminescu. □ Secțiunea *Cartea* promovează două volume: *Antologie sanscrită*, de G. Coșbuc, recenzată de Maniu Leonida, și *Cireș amar*, de George Dumitrescu, recenzat de Grigore Țugui. □ În articolul *Maiorescu despre poezia populară*, P. Ursache afirmă: „Titu Maiorescu a fost primul la noi care și-a dat seama că împrejurările cu totul speciale de la începutul culturii noastre moderne, l-au făcut pe scriitorul patruzecioptist să privească poezia populară nu ca material folcloristic, ci «ca produs estetic de cea mai mare însemnătate pentru a da elementului național celui mai sigur putința unei dezvoltări temeinice»”. □ George Juvara semnează un scurt articol intitulat *Aforismele lui Titu Maiorescu*: „Nu câte idei felurite ai adunat în memoria ta este lucrul cel mai important, ci importantă este legătura dintre idei”. □ Volumul de critică *Valori literare*, al lui Ion Dodu Bălan, este recenzat de N. Barbu, în cadrul rubricii *O carte pe săptămână*: „*Valorile literare* pe care I. D. Bălan le discută și le prezintă din unghiuri nu o dată inedite, sunt situate în timp, într-o lungă perioadă a istoriei noastre, cam din vremea răspândirii Alexandriei și până la Blaga, Călinescu, trecând prin Coșbuc, Iosif, Anghel, Agârbiceanu, Ion Marin Sadoveanu, Tudor Vianu”. □ Pagina *Actul critic în filozofie* conține două articole: *Critica nu înseamnă simplă negare...*, semnat Cornel Popa și *Critică filozofică sau filozofie critică*, semnat Virgil Constantinescu. □ N. Bagdasar semnează articolul *Câteva amintiri despre Camil Petrescu*: „Camil Petrescu era de o nemiloasă exigență față de sine însuși. Prefera să citească de zece ori o frază dintr-o lucrare dificilă, cum erau operele lui Husserl, ca să se convingă că a înțeles-o și că o interpretează exact. Deși nu ținea să fie mare stilist, ba uneori neglija intenționat forma, formula o idee în mai multe versuri, până ajungea la aceea pe care o considera că exprimă cel mai adecvat ceea ce voia să spună. El prețuia mai mult exprimarea justă decât pe cea frumoasă”. □ I. Tiba semnează articolul *Stanislaw Jerzy Lec*, dedicat unuia dintre cei mai reprezentativi scriitori polonezi ai secolului, din a cărui operă publică fragmentul de aforisme *Gânduri nepieptănate*. □ *Femei șerpoice* este titlul unei povestiri semnate Nakchung Paik, în traducerea lui Florin Mihai Petrescu.

● **[„Flacăra”, nr. 25]** Este anunțat volumul de versuri aparținând lui Anghel Dumbrăveanu, *Iluminările mării*; poetul primește o critică pozitivă: „evoluat în impresie și în tehnica versului, poetul încheagă un izbutit volum pe teme neptunice”, iar debutul în lumea cărții tipărite al lui George Suru, poet din Banat, prin *Pentru a iubi*, este primit cu entuziasm: „E un florilegiu bine selecționat, dând o imagine convingătoare asupra posibilităților autorului, atent la virtuțile expresiei poetice mai noi și preocupat a-și consolida un profil diferențiat”.

● **[„Lucefărul”, nr. 24]** Redacția invită o serie de specialiști la o discuție cu tema *Istoria – obiect al literaturii*. Prima intervenție aparține lui Constantin C. Giurescu: „Romanul istoric, fără acribia istorică, fără acea rigoare de

demonstrație, are întotdeauna un larg auditoriu, pe care istoria propriu-zisă nu-l poate obține. Mă gândesc la Filimon, la *Ciocoi vechi și noi* – ce frescă mai bună vreți a societății românești pentru acea epocă de tranziție de la o viață veche la alta nouă. Mă gândesc la romanele istorice, mai ales trilogii, ale marilor scriitori ai noștri. Bunăoară trilogia *Viața la țară, Tănase Scatiu*, În război romanele lui Duiliu Zamfirescu, care sunt istorie românească în fond: viața stăpânilor de moșii alături de viața arendașilor – clasă care se ridică. Sunt surprinse fragmente importante din viața poporului și fragmente privind momentul Independenței. Același lucru la Rebreanu în *Ion, Pădurea spânzuraților*. Ce sunt acolo decât pagini de istorie aproape contemporană? Și, în sfârșit, Sadoveanu, care a scris în același timp cu Rebreanu, acea splendidă frescă a vremii mărețe a lui Ștefan cel Mare care este romanul său *Frații Jderi* – carte de căpătâi. Dacă ar fi să stau într-o insulă ar fi una din cele trei cărți de care nu m-aș lipsi. Dacă mă apropiu de vremea noastră cred că peste 40-50 de ani romanele care apar acum vor fi considerate ca documente. Ele vor prezenta momente istorice prinse și fixate, așa cum sunt fixate pe veci vietățile în rășina chihlimbarului. Literatura știe să fixeze momentele pentru eternitate în același chip. Ce n-am da să avem romane de felul acesta pentru epocile trecute. Pe lângă documente, avem nevoie de asemenea romane care vor fi poate mai importante decât documentele propriu-zise. Poporul nostru a știut să-și apere țara cu ascuțișul sabiei dar – și mai ales – cu ascuțișul minții. În această îmbinare între vitejie și simțul politic stă secretul menținerii statului nostru”. Pe de altă parte Const. C. Giurescu atrage atenția: „Când e vorba de documentul istoric trebuie să fim foarte atenți. Pentru că, dacă se face de un mare literat o greșeală, ea se perpetuează. Un scriitor de seamă, ca Negruzzi, a făcut-o cu Moțoc. E greu acum să mai convingi oamenii de adevărul istorie – că Moțoc nu a murit atunci, ci la Liov, tăiat de călău împreună cu Spancioc și alții. Același lucru l-a făcut Hașdeu, cu Ion Vodă cel Cumplit. Așa i-a spus el, Hașdeu, dar *nu* așa a fost numit el în cronici. (...) Dar Ion a fost un viteaz, el a apărat țara și independența ei”. O altă intervenție aparține lui Virgil Cândea: „Legătura dintre literatură și istorie este foarte des discutată în ultima vreme în viața noastră culturală. Nu cred că faptul trebuie atribuit numai creșterii interesului general față de tradițiile poporului. Avem sentimentul că trăim o epocă de mare semnificație în istoria românească – istoria contemporană ca motiv literar a evocat-o acum tovarășul prof. Constantin C. Giurescu – și astfel atenția pentru reflectarea altor momente de seamă din trecut în literatură, în artă, este o preocupare pentru creatorul ca și pentru beneficiarul culturii noastre. Dar raportul dintre literatură și istorie poate fi întâlnit în orice perioadă din cultura română modernă. Acest raport ar putea forma obiectul unui studiu deosebit de interesant. S-ar putea scrie o **excellentă Istorie a României, reflectată de literatură**, ca și un valoros **Istoric al motivului istoric în literatura românească**. Conștiința unui trecut glorios a inspirat pe con-

deierii noștri încă de la începuturile scrisului românesc. (...) Cred că este datoria generației noastre să lase la rândul ei o imagine a trecutului românesc. Spre deosebire de medievali, care aveau, în evocările lor, sentimentul contemporaneității, noi îi vedem pe înaintași într-un trecut de aureolă, aproape mitic. La această îndelungată perspectivă, îndreptățită de marile și variatele prefaceri care ne despart de evul mediu românesc se adaugă o altă înțelegere a fenomenelor, rezultată din îmbogățirea informației și din limpezirea interpretării – câștiguri ale științei istorice a vremii noastre. Literatura română cuprinde o bogată succesiune de imagini ale trecutului. Una romantică, zugrăvită de Asachi, Negruzzi, Odobescu exprimă viziunea proprie cititorilor culturii noastre moderne. Imaginea, un document prețios al sfârșitului secolului al XIX-lea, este desigur revizuiabilă. Alexandru Lăpușneanu, de pildă, este un nedreptățit în portretul lăsat de Negruzzi, influențat de cronică boierești și – cum a demonstrat-o de mult George Călinescu – de nuvela istorică franceză. Eroul operii lui Negruzzi nu este adevăratul Lăpușneanu, ci cutare condotier din Țările de Jos, plasat în tabloul istoriei moldovenești. (...) Dispunem azi de elementele care ne îngăduie să extragem alte esențe din tezaurul trecutului nostru, să-i izolăm permanențele istoriei românești, înfățișându-le în opere literare, pentru cei de azi și de mâine. (...) Istoria noastră este inepuizabilă ca motiv literar. Faptul că avem un *Apus de Soare*, nu înseamnă că tema Ștefan cel Mare a fost epuizată. Fiecare vârstă de condeieri are dreptul și datoria de a explica trecutul în viziunea prezentului, proiectați către viitor. Am avut recent prilejul să verificăm această funcțiune înaltă a dramaturgiei noastre prin piesa Petru Rareș a lui Horia Lovinescu, care a reușit să ne apropie eroul, să-l facă unul de-ai noștri, înțeles de noi, păstrându-i în același timp măreția, elevația. Ni se pare firesc succesul evocării: noi suntem mai bine înzestrați decât cei din veacul trecut ca să-l putem reda și prețui pe Rareș în toată complexitatea personalității lui”. Observând că „toate popoarele lumii au vorbit despre trecutul lor și nu numai în vremea romantismului”, Zoe Dumitrescu-Bușulenga spune: „Dacă m-aș referi la unele opere remarcabile ale literaturii noastre mai noi, la Nicoară Potcoavă sau la Un om între oameni, mi s-ar putea, poate, riposta că romanul istoric e totuși astăzi, ca specie, depășit. Avem convingerea că pentru scriitorii mari nu există genuri și specii depășite. Asta nu înseamnă, firește, că am propune reluarea epopeilor. Dar ținem să amintim că inteligența modernă presupune o capacitate de extensie a investigației și de așteptare la cercetarea complexă mai mare decât aceea a înaintașilor. Și că nu e nevoie să punem pe oamenii trecutului să vorbească așa cum o făceau scriitorii de la 48 și nici să-i considerăm prinși într-o singură relație cu lumea lor”. Un punct de vedere formulează și Horia Lovinescu: „Dacă n-aș fi scris o piesă istorică, probabil că la întrebarea „ce înțelegem printr-o piesă istorică?” aș fi răspuns azi cu mai multă dezinvoltură. Practica mi-a tăiat cheful de a teoretiza și abandonez pe seama cronicarilor dramatici – oameni de a căror erudiție

universală și certitudine imperturbabilă nu încetez să mă minunez – sarcina de a elucida toate subtilitățile problemei. Cer, aşadar, îngăduința să vă expun doar câteva observații, nedumeriri și păreri personale, izvorâte din recenta mea experiență. Acum câțiva ani am încercat să descriu într-un soi de frescă dramatică (a cărei valoare sau non-valoare artistică nu intră în discuția de față) perioada de după 1944, perioadă de mare tensiune, plină de evenimente sociale și politice, hotărâtoare pentru dezvoltarea noastră istorică. Am făcut această încercare, străduindu-mă să evoc cu scrupulozitate atmosfera timpului și referindu-mă direct la evenimentele importante care au marcat-o. Piesa avea deci un cadru nu numai realist, ci istoric în sensul cel mai propriu al cuvântului. Pe de altă parte, deși personajele erau imaginate, ele însumau totuși observații făcute pe viu, asupra unor oameni reali care au trăit în acea perioadă. Ei bine, nimănui, și nici autorului nu i-a trecut prin cap să numească această piesă „istorică”. A fost însă de ajuns să anunț un Petru Rareș pentru ca lucrarea să fie înregistrată, chiar fără a fi citită, drept o „dramă istorică”. E adevărat că multe evenimente din piesă sunt istorice și că la baza portretului lui Rareș stau documentele epocii. Dar nu-i mai puțin adevărat că cele mai multe întâmplări sunt închipuite, că imaginea epocii n-are de loc pretenția de a fi științifică și că n-aș avea niciodată impertinența să afirm că portretul lui Rareș e fidel adevărului. Cred că sunteți de acord cu mine că această lipsă de istoricitate a dramei istorice e un paradox picant. Ambiguitatea acestei specii dramatice merge însă mai departe. S-ar putea spune că drama istorică este aceea care evocă evenimente și personaje istorice aparținând unui trecut mai îndepărtat, chiar dacă ea nu are velleitatea unei reconstituiri științifice. Am însă impresia că dacă i s-ar fi spus lui Camus că piesa Caligula este o dramă istorică, ar fi ridicat din umeri. Se pare că termenul își capătă o semnificație mai precisă pentru noi doar atunci când e vorba de drama istorică națională, a cărei filieră poate fi urmărită *prin* romantici până la Shakespeare și antici. În acest sens, aproape pierdut în Occident, continuăm noi să cultivăm azi drama istorică, făcând din evocarea trecutului un stimul pentru prezent. Recunoscând funcția nobilă și generoasă a acestei literaturi, nu mă pot împiedica să atrag atenția și asupra capcanelor pe care ea le întinde scriitorului și asupra greșelii care s-ar face dacă n-am recunoaște dreptul de cetățenie și pieselor cu pretext istoric deși ele nu se încadrează în formula devenită pentru noi tradițională. Fuziunea organică a valorilor estetice, cu cele extraestetice – deziderat suprem în drama istorică națională – face loc deseori, în practică, confundării acestor valori și arta explică circulația limitată, locală, a multor piese de acest gen, durabile poate în timp, dar nu în spațiu. (...) În ceea ce privește adevărul istoric, el nu poate fi găsit în zadarnice încercări de reconstituire veristă. Asta e treaba istoricilor. Și nici în convenționale exaltări. Dar a pune faptul istoric sub lumina unor semnificații, generale, proprii destinului și civilizației destinului nostru, a face simțită continuitatea prezenței românești de-a lungul timpurilor

și în largul spațiilor, e o cale sigură spre adevăr. Și în același timp spre universalitate. Căci ce aspirație mai nobilă și mai ambițioasă – e drept, dificilă – ar putea să-și propună drama istorică națională, decât aceea de a-și depăși propriile limite pentru a introduce în circuitul literaturii universale nu numai o operă sau alta, ci însăși personalitatea istorică a poporului nostru”.

18 iunie

• [„Scânteia”] Despre *Studiul eminescian în ansamblul culturii noastre actuale* emite câteva judecăți Marin Bucur: „Avem o școală de specialiști și de doctori în Eminescu, dar cu toate laudele ce le merită această școală, forțele sunt risipite, interesul pare să aibă mai mult o periodicitate protocolară. Am spus aceasta pentru a arăta că în angrenajul de stimuli și de posibilități de dezvoltare ale istoriei literare contemporane, *problema Eminescu* trebuie să-și dobândească o atenție deosebită, care să dea satisfacții cerințelor culturii noastre naționale. Școala Eminescu a rămas o școală a celor cu experiență și nu paralel, și o școală la care cei tineri să-și formeze o experiență proprie. Nu se întrevide la nici un tânăr istoric literar o preocupare constantă pentru studiile eminesciene și nici pasiunea de a se angaja la o acțiune ce ar cere renunțarea la orice alte veleități. Avem exemplul în străinătate al unor institute de cercetare, al unor fundații și societăți *Prietenii lui...* care au menirea să centralizeze studiile respectivelor scriitori. Există nu numai în Germania, dar și în Franța un institut Goethe, polonezii au un centru Mickiewicz, francezii au zeci de societăți ale lui Balzac, Stendhal, Flaubert, Baudelaire, Proust, fiecare cu câte un organ publicistic propriu. La Moscova sunt organizate în cadrul institutelor de cercetare colective speciale care se ocupă cu studiul operei lui Pușchin, Turghenive, Tolstoi, Dostoievski, Maiacovski. Aceste societăți sunt adevărate academii care întrețin o activitate pasionantă pentru cunoașterea scriitorului fixat în raza lor de studiu. Se inițiază sesiuni și congrese speciale, se desfășoară cercetări de arhive la un mod organizat, se administrează la un nivel științific de rigoare întregul tezaur al aceluia căruia îi moștenesc numele. Aceste societăți fac, pe lângă o muncă de cercetare savantă, o operă de educație, pregătind simpozioane, întâlniri, colocvii, antrenând specialiști din străinătate, specialiștii fac școală cu cei tineri, îi pregătesc, întrețin o tradiție de studiu. La încheierea prefetei la volumul IV din seria *Operelor* lui Eminescu, însuși Perpessicius mărturisea nevoia unei instituții care să satisfacă cerințele exegezei eminesciene azi. (...) Într-adevăr acest deziderat pe care îl formula cu ani de zile în urmă cea mai autorizată opinie intelectuală de astăzi în materie de Eminescu credem că și-ar putea găsi termenul de luare în discuție. Căci, să reținem, acest apel la organizarea și la centralizarea studiilor eminesciene este făcut de cel ce le-a închinat o viață întreagă de claustrare lângă manuscrisele poetului. Un asemenea centru de studii s-ar transforma ulterior și într-o școală înaltă de pregătire a tinerilor care vor asigura schimbul de onoare de mâine. Ne

amintim, cu această ocazie, că la Facultatea de limbă și literatură română de la Universitatea din București – situația este similară și la celelalte universități – nu numai că nu există o catedră Eminescu – pe care o preconiza și Pompiliu Constantinescu – dar niciun curs Eminescu nu este predat în mod special și pe întinderea de timp ce ar trebui afectată unei asemenea lucrări. Instituirea unui centru de studii Eminescu ar înnobila viața literară cu o instituție de onoare și de prestigiu, determinând o etapă nouă în exegeza eminesciană”.

21 iunie

• [„Scânteia”] Dumitru Micu, *Coordonate ale înnoirii culturii noastre*, un text conclusiv pe marginea dezbatelor din presa culturală a ultimilor doi ani: „S-a susținut de către unii cu obstinație teza europeanizării «integrale», a imitației fără rezerve, a necesității de a ne rupe total de trecut, în timp ce alții pledau pentru retragerea sub carapacea tradiției, pentru respingerea oricăror influențe străine. Se ajunsese până la afirmația că, deocamdată, nu ne rămânea decât să copiem Occidentul, reprimându-ne orice veleități de originalitate, după cum – pe de altă parte – se cerea introducerea de taxe vamale cât mai apăsătoare pe cărțile și trupele de teatru străine, drept măsură de stăvilire a pătrunderii acestora la noi. Ecouri ale unor astfel de atitudini, firește, considerabil atenuate, se pot identifica din când în când, în câte o intervenție, dar mai cu seamă în diverse manifestări artistice, și în zilele noastre. Logica, bunul simț și experiența conlucrează constant la evidențierea faptului că orice manifestare de cultură se învrednicește de interes în măsura în care transmite o sensibilitate, o experiență particulară, într-un mod adecvat, în măsura deci în care comunică omenescul profund, esențial, într-o expresie specifică, inedită. Fiind vorba de creația culturală în ansamblu, aceasta se înalță la universal traversând naționalul. (...) Dar a fi noi înșine înseamnă a trăi în prezent, în atmosfera culturii moderne. Altminteri nu suntem noi, ci bunicii și străbunicii noștri, mai exact: copiile lor decolorate. O cultură nu se poate întemeia în vid, ea se cere așezată pe temelii indislocabile, iar acestea sunt realitățile naționale, trecutul, folclorul, toate valorile create în decursul timpului. (...) Tocmai spre a acționa în spiritul celor mai bune tradiții, e necesar să ținem seamă, permanent, de tot ce am și de tot ce s-a înfăptuit de-a lungul veacurilor. Nu mai puțin: de ce se înfăptuiește în prezent. Nu vom fi ascultați decât dacă ne exprimăm astfel încât să fim înțeleși de umanitatea evoluată de azi. A refuza limbajul artistic contemporan, a scrie și a picta în maniera vreunor autori din trecut, evident depășit în privința modalităților de expresie, e o procedare artificială, e formalism. Ca și a imita autori străini de ultima modă. Imitația poate fi un util exercițiu. Dar ea nu e creație. Iar ambiția oricărui artist, a oricărui om de cultură adevărat e creația. Căci creația este condiția autoalcătuirii spirituale. Creându-se, „în forme care corespund culturii timpului“, apte să exprime, „ce e mai răspicat și mai caracteristic“ umanității din care emană,

cultura contemporană românească va putea înscrie în universalitate – cum au dorit-o dintotdeauna marii directori de conștiințe: de la Kogălniceanu la Iorga și de la Maiorescu la Călinescu și Blaga – «un capitol nou și original».

22 iunie

• [„Scânteia tineretului”] Smaranda Jelescu publică un interviu cu Ion Băieșu.

• [„Gazeta literară” nr. 25] Al. Dima (*La o jumătate de veac...*) subliniază importanța personalității culturale și spirituale a lui Titu Maiorescu: „Cercetători mai vechi, în frunte cu Eugen Lovinescu a cărui monografie despre Titu Maiorescu rămâne până astăzi exemplară, au atras – de mai multe ori – atenția asupra faptului că valoarea criticului n-ar consta atât în opera lui, de altfel cantitativ redusă, cât în personalitatea pe care singur și-a sculptat-o din blocul inform dăruit de natură. *Însemnările zilnice* au adus într-o măsură dovada peremptorie, descoperind atât materialul sufletesc din care s-a încheat omul cât și îndelunga și încordata lui strădanie de a se construi pe sine. Am interpretat într-un studiu al nostru mai vechi, republicat în volumul recent *Conceptul de literatură universală și comparată*, această trăsătură a lui Maiorescu drept expresia unui stil goethean pe baza cunoscutului adagiu că «suprema fericire a umanității e personalitatea». (...) Dar personalitatea lui Maiorescu nu era, totuși, așa cum s-a crezut multă vreme, perfect rotunjită, armonizată clasic, închisă odată pentru totdeauna. Cercetătorii au arătat, mai ales în ultimii trei-patru ani, de când discuția asupra lui a fost reluată, că vechea aparență a înșelat, cel puțin într-o măsură și că, în fond, contradicțiile nu-i lipseau, ci – dimpotrivă – îl brăzdau viu spiritual. De asemenea, nici aspectul static nu-i era caracteristic, întrucât s-a putut recunoaște evoluții certe și în opera criticului, ba chiar contradicții în timp, de pildă, atitudinea lui împotriva tematicii patriotice în poezie, sau cea privind influența religioasă în școală. (...) Maiorescu nu e valoros numai pentru că și-a construit propria sa statuie spirituală și a executat, prin ea, o influență sensibilă în epocă, ci și – am spune, în primul rând – tot prin opera sa. Trebuie numai să ne înțelegem asupra semnificației și structurii acesteia pentru a-l cunoaște, cu adevărat, pe critic. Căci Maiorescu nu a lăsat «opere», adică lucrări de mari dimensiuni, «cărți» voluminoase. El ne-a dăruit numai articole, studii nu prea dezvoltate, însemnări, polemici, memorii, discursuri, adică scrieri de mai redusă amploare. Privit cu atenție, faptul nu-l diminuează însă. Utilizarea speciilor publicistice mai «scurte» răspundea unei nevoi a timpului, fiind intervenții incisive, de stil sobru și precis, cu obiective dure ce nu permiteau desfășurarea. Reiese de aici, că Maiorescu se mișca pe coordonatele stricte ale contemporaneității sale și că scrisul îi era adaptat, cu rigoare, actualității. (...) pentru a înțelege contribuția esențială a lui Titu Maiorescu, să ne închipuim, o clipă, că el ar fi lipsit culturii și literaturii noastre din a doua jumătate a secolului trecut. Ar fi fost, în acest

caz, progresul societății românești același, dacă el n-ar fi știut să exprime cel puțin unele din condițiile timpului? Ortografia, înlăturarea barbarismelor, a înstrăinării limbii, în genere, baza populară și națională a spiritualității românești, combaterea inculturii și falsului naționalism, a năvalei mediocrităților, lupta pentru valoarea estetică și eficacitatea unei critici energice – toate aceste însemnate acțiuni ale timpului s-ar fi putut produce fără intervenția oportună și rezolută a lui Maiorescu?” ■ Șerban Cioculescu în „*Olimpianul*” **Titu Maiorescu** notează: „Despre cine a spus N. Iorga, într-unul dintre cele mai remarcabile necroloage ale sale, – după ce observase că defunctul era un om glacial, – că el n-a fost intim nici cu sine însuși? Despre cine altul putea spune aceasta decât despre «olimpianul» Maiorescu? Și totuși, sesizanta formulă a fost nedreaptă cu mentorul literar al «Junimii». Nedreaptă, pentru că ea nu reflectă decât aparențele, omul exterior, masca. La cincizeci de ani de la încetarea din viață a ilustrului profesor, orator și critic, ne putem face o idee mai exactă asupra aceluia care, având imprudența să-și scrie însemnările zilnice, ne-a îngăduit o privire indiscretă în sanctuarul inviolabil al intimității lui. Știm, pe de altă parte, că aceste «însemnări zilnice» i-au atras autorului lor mai ales ponosul de a-l agasa pe cititorul grăbit, cu acele prea multe însemnări mărunte, unele de ordin contabilicesc, altele mondene, politice sau profesionale (avocatura!). Lectorul imparțial va recunoaște însă că toate acestea sunt răscumpărate prin acele neprețuite pagini de autoscopie din adolescență, cele mai zguduitoare de acest fel din literatura noastră memorialistică. (...) Puiul de profesor transilvănean, la sfârșitul școlărității vieneze, se arată neașteptat de expeditiv în cucerirea succesivă a titlurilor de doctor în filosofie (la Berlin) și de licențiat în drept (la Paris), în jurul vârstei majoratului. Întors în țară, după câteva manifestări publice de conferențiar și după un scurt stagiul în magistratură, se dedică profesoratului și este rector al Universității din Iași, la 23 de ani, și membru al Societății Academice (viitoarea Academie Română) la 26 de ani. Toate se desfășoară în cursul vieții lui Maiorescu sub semnul precocității, dar nu aceleia care nu duce la nimic, ci al aceleia care echilibrată cu spiritul de muncă și de organizare, aveau să facă dintr-însul un neasemuit mentor al culturii noastre, în domenii ca: învățământul mediu și superior, lingvistică, stilistică, gramatică, logică, literatură. Portretul moral al lui Maiorescu rămâne acela nu al unei inimi de piatră, cum credea N. Iorga, ci al unui mare senzitiv, care a știut să se domine, ca astfel să poată cuprinde domeniul vast al preocupărilor noastre culturale de acum o sută de ani. Numele lui literar rămâne legat de mănunchiul marilor noștri clasici: Eminescu, Creangă, Caragiale, pe care i-a susținut cu toată ardoarea unui suflet entuziast, de marea bătălie pentru calitate, de lupta împotriva erorilor de tot felul, de la latiniști până la detractorii poeziei populare, de încurajarea marilor talente din zorii veacului nostru, ca M. Sadoveanu și Oct. Goga. Puterea nimicitoare de ironie a polemistului s-a aliat norocos talentului expozitiv, eleganței înlănțuirii

logice, spiritului constructiv, într-un cuvânt. Acesta este bărbatul, creator de stil, de gândire și de viață, la al cărui semicentenar ne înclinăm cu respect”.

□ Nicolae Baltag în cronică literară *V. Em. Galan Accidentul era inevitabil* notează: „*Accidentul era inevitabil* este, desigur o carte polemică față de anumite atitudini reprobabile («bivolisme», cum le numește eroul). Este, de asemenea, o demistificare: față de ipostaza naiv-idilică în care-și imaginează copilăria, o anume literatură. Mi se pare, apoi, o replică modernă la narațiunea tradițională.(...) Cronologia înseși e încălcată. Ordinea evenimentelor nu va fi cea reală, ci aceea dictată de fluxul amintirii sau al autoanalizei. *Accidentul era inevitabil* nu este o carte închisă. Finalul ei pare o ușă întredeschisă: în așteptarea contravizitei următoare. Lucrare de construcție și factură intelectuală, *Accidentul era inevitabil* oferă suficiente satisfacții de lectură. Rezistența cărții nu derivă din tipologie; în deficit de originalitate, profilul unor personaje secundare (ex. dirigintele) atestă variații puțin ingenioase față de o schemă caracterologică preexistentă. Impresionează însă permanentul acord al stilului la materialul artistic. Ar mai fi de notat verva autorului, care imprimă narațiunii un ritm antrenant, cu descărcări comice de efect. Prin contrast, cele câteva momente de «calm plat» au inconvenientul unor distorsiuni, frizând stridența”.

□ Sub titlul *O imagine a lui Grigore Hagiu*, Paul Georgescu prezintă volumul de poezie al acestuia, intitulat *Sfera gânditoare*: „Realitatea este că titlul cărții lui Grigore Hagiu, *Sfera gânditoare*, nu e prea potrivit fiindcă sfera ne sugerează împlinirea, totalitatea ce-și ajunge sieși, echilibrul interior, pe când mie versurile despre care e vorba mi-au dat impresia – ca să rămânem în domeniul imaginilor – unui torent de lavă, eteroclit în compoziție, unificat prin temperatura înaltă, mișcându-se lent. Astfel spus, poezia lui Hagiu e patetică. E important de observat că tumultul e interiorizat, de aceea patetismul său nu gesticulează, este grav, de o vitalitate reținută, înceată. Încordarea poetului spre meditație, spre simbol și mit e stabilă, o cunoscusem încă în *Ithaca*, și ea e convingătoare mai ales când nu e expozitivă, ci încărcată de tensiune emotivă, aluzivă, trecută prin combustia temperamentului său.(...) Nu am epuizat nici aici caracteristicile, nici motivele poezie lui Grigore Hagiu, al cărui talent se află, de altfel, în plină desfășurare, ci am schițat numai o imagine a volumului în discuție. *Sfera gânditoare*, chiar dacă nu e o sferă, dovedește că Hagiu rămâne unul dintre talentele semnificative ale poeziei tinere. Volumul său confirmă faptul că, prin ce are mai bun poezia tânără (după o perioadă inițială, firească, de experimente și dibuiri) se îndreaptă spre o artă esențială, substanțială de sensuri și semnificații, a realității noastre. Lupta cu cuvintele trece în plan secund, pe primul plan trecând ceea ce e de exprimat”.

□ Dan Zamfirescu semnează cronică literară la monografia lui Virgiliu Ene, *N. D. Cocea*: „Apărută după ediția în două volume a *Scrierilor alese* de Anton Bacalbașa, monografia N. D. Cocea confirmă preocuparea lui Virgiliu Ene pentru un sector al literaturii noastre care se cere cunoscut și

așezat pe locul corespunzător în contextul fenomenului literar de la sfârșitul secolului XIX și prima jumătate a secolului XX. (...) Tot ceea ce este esențial de știut despre biografia, etapele și aspectele creației lui N. D. Cocea își găsește loc în programul de cercetare al monografiei lui Virgiliu Ene, monografie perfectibilă desigur, ca orice lucrare de acest gen, dar constituind deocamdată o izbită și echilibrată introducere în viața și opera celui studiat. Bănuim că autorul o va însoți de o ediție a paginilor din opera lui N. D. Cocea pe care timpul nu le-a lipsit de rezonanță în actualitate.” □ G. Dimisianu scrie despre Virgil Duda și volumul acestuia, *Povestiri din provincie*: „Primele povestiri din volum (*Hârțile albastre, Toamna, Mesele*) evocă lumea copilăriei. Autorul descinde în relieful unduitor al acestui teritoriu raliindu-se unei preocupări de care s-a arătat atrasă aproape toată noua promoție de prozatori și în chip deosebit, N. Velea, Sorin Titel, G. Bălăiță, Iulian Neacșu, V. Rebreanu. Ca și la ei gustul reîntoarcerii către acest univers pare să trădeze nostalgii ascunse și un fond de sentimentalitate ce-și caută exprimarea în tentativa de a reînvia o atmosferă sufletească pierdută în fapt pentru totdeauna. Sforțarea scriitorului e de a reține din fluxul celor mai vechi amintiri nu atât din logica desfășurării unor evenimente petrecute de mult, coerența unor (...) gesturi, cât un conținut sentimental anume pe care rechemându-l să ni-l facă perceptibil și într-atât de elocvent încât să ne creeze iluzia de a-l fi trăit noi înșine odinioară. (...) Piese de rezistență ale volumului sunt cele trei mari nuvele: *Grijile, Vinovatul, Legendă și mit*, care, împreună, alcătuiesc o unitate epică, toată materia lor organizându-se în jurul unui personaj unic. Aici este cel mai bine pus în valoare realismul structural al acestui prozator împlântat atât de tenace în concretul vieții imediate, interesat puternic de social, decis să îndepărteze judecățile în legătură cu existența așa-numitelor teme aride, importanța tratării artistice.(...) Cu totul remarcabile sunt acuitatea analitică a tânărului prozator, forța sa de a desluși cauzalitatea intimă a unor acte umane, pe care însă nu le izolează niciunde de ansamblul realităților externe, ci dimpotrivă. El are viziunea organicității lumilor pe care le explorează, a interacțiunilor nenumărate – unde obscure – dintre evenimente, ceea ce ne face să întvedem un posibil destin de romancier. Cartea sa reprezintă unul dintre cele mai promițătoare debuturi înregistrate în ultimii ani”. □ Ilie Constantin consemnează reediția epigramelor lui Cincinat Pavelescu: „Nu e mare greutate să citești de câteva ori opera lui Cincinat Pavelescu, ea fiind destul de restrânsă. Cât despre epigramele care au stabilit notorietatea largă a «regelui epigramei» noastre, ele, prin înseși proporțiile impuse de gen, nu însumează prea multe rânduri tipărite (trebuie adăugate și frecvențele explicații în proză ce precedă versurile). Citind de două-trei ori, în dispoziții diferite, la intervale mai scurte sau mai îndelungi, un text oarecare, repeți (întrucâtva) destinul acelui text prin timp. Acest procedeu este aplicabil din plin textelor cu virtuți satirice. O epigramă îți poate apărea drept nemaipomenită la prima lectură, așa

cum le va fi părut primilor ei ascultători din cutare salon sau reuniune literară, pentru ca peste câteva zile să o consideri insipidă, iar la o lectură nouă să o realizezi, probabil, la valoarea ei reală”. ■ În articolul *Maiorescu și Ghera*, G. C. Nicolescu subliniază importanța criticii maioresciene, insistând totodată asupra raportului dintre critica lui Maiorescu și cea a lui Dobrogeanu-Ghera: „Meritul suprem al lui Maiorescu rămâne însă de a fi înțeles în momentul imediat de după Unirea din 1859, când el intră în mișcarea culturală și literară românească, slăbiciunile variate și de diverse cauze determinante ale culturii și literaturii noastre, primejdia degradării grave a acestora dacă se continua pe drumul urmat de o bună parte din contemporani. Împrejurări sociale complexe dăduseră naștere pe planul culturii și literaturii române la desconsiderarea întru totul nejustificată a substanței, a calității, a valorii, la promovarea multilaterală, în cele mai neașteptate modalități, a acelor «forme fără fond», cum criticul nostru însuși le-a numit, definindu-le excelent. Erau în acest fenomen, între altele, un ecou și o transpunere pe planul culturii, artei și literaturii a acelei demagogii dăunătoare care invadase în acel timp și viața politică românească. Maiorescu a izbutit să vadă limpede această primejdie, a știut în polemici să-și minimalizeze adversarii în fața publicului, să ridiculizeze și să lichideze în bună măsură tendințele lor primejdioase, impunând în genere respectul valorii, al calității artistice în literatură. (...) Dar oricât de necesar fusese și cât de abil teoretician rămânea, Maiorescu nu putea, practic vorbind, supraviețui cu aceeași autoritate neștirbită perioadei căreia îi simțise nevoile și-i oferise remediile esențiale, dar care acum se încheiase. Ceea ce își propusese el să facă piatră de temelie a culturii și literaturii române după 1863: adevărul și valoarea artistică erau lucruri cel puțin în principiu general acceptate, în bună parte realizate și deja cu roadele lor, în momentul în care «Contemporanul» și Dobrogeanu-Ghera apar. «Junimea» și Maiorescu mai avuseseră adversari: Hașdeu, Bolliac, Aron Densusianu, G. Barițiu, T. Cipariu, I. M. Moldovan, cei de la «Revista contemporană» și alți mulți. (...) Nu ne propunem nici un moment să reconstituim aici această faimoasă controversă și cu atât mai puțin întreaga ei amploare. Ceea ce mi se pare esențial a fi reținut atunci când ne propunem să fixăm locul lui Maiorescu față de Gherea în dezvoltarea criticii românești este că, fără să micșorăm prin aceasta cu nimic meritele lui Maiorescu, trebuie să avem în vedere o confruntare între reprezentanții a două momente istorice. După afirmarea și acceptarea principiului valorii artistice în conștiința publică românească, principiul dominant în literatură al perioadei 1863-1886 se impuneau (la nivelul unei înalte valori artistice ce nu mai putea fi acum pusă în discuție și minimalizată) dezvoltarea literaturii noastre, afirmarea teoretică a unor pași însemnați pe care ea îi făcuse deja înainte pe calea exprimării unor nemulțumiri, a unor căutări și a unor frământări în legătură cu viața omului în cadrul societății cum și pe calea realismului. Este ceea ce a făcut Gherea, care reprezenta spiritul noii epoci

istorice din țara noastră ca și tendințele criticii literare europene moderne, contemporane lui, reprezentate de Taine, Guyan, Brandes, Lafargue, Mehring și alții, a ceea ce în mod spontan l-a dus la confruntarea cu Maiorescu, care acum, după treizeci de ani de activitate, reprezenta o epocă istorică revolută (cu principii critice din Hegel, Viescher, Schopenhauer, care aparțineau unui trecut îndeajuns de îndepărtat). În această perspectivă mi se pare că e just să fie considerată și pornită întreaga analiză a raporturilor dintre Maiorescu și Ghera, confruntarea lor, ca și înfrângerea unuia și victoria celuilalt fiind fenomene istorice care numai în ansamblul dezvoltării istorice, fără să diminueze importanța nici a unuia, nici a celuilalt, își pot căpăta întreaga și reala semnificație”. ■ În *Maiorescu și Lovinescu*, Eugen Simion analizează dialogul critic stabilit între critica maioresciană și cea lovinesciană: „Trezesc și azi nedumeriri raporturile lui E. Lovinescu, critic de formație pur maioresciană, cu adevăratul său părinte spiritual. Crescut, cum mărturisește chiar el, cu revista «Convorbiri literare» pe masă, orientat spre speculația literară, sub impulsul *Criticilor*, nu l-a cunoscut decât târziu pe Maiorescu și întâlnirile au rămas fără consecințe. Mai întâi la o conferință a profesorului de limbi clasice, unde E. Lovinescu, proaspăt licențiat, susține o polemică pe o temă de sintaxă latină, încheiată prin intervenția, împăciuitoare, a bătrânului critic, aflat în faza regalității sale spirituale. Un incident, apoi, din timpul colaborării la «Epoca» lui Timoleon Pisani, provocat de neptunicul N. Iorga, soluționat prin aceeași intervenție a criticului junimist, nemulțumit și el că pasiunile politice împiedică activitatea literară normală. (...) Se observă numaidecât că Lovinescu reține din critica maioresciană înainte de orice principiul moral («afirmația adevărului și a binelui») și, în al doilea rând, superioritatea expresiei. Acestea erau, în fond, și principiile criticii sale, constrânsă, de la început, să lupte cu inconsecvența criteriilor și mediocritatea expresiei. Ideologicește, E. Lovinescu stă pe alte poziții decât junimiștii, în explicarea procesului de formare a civilizației române. Evoluționiști, aceștia n-au înțeles falsitatea formelor într-o țară fără tradiție puternică, necesitatea imitației ca primă treaptă în dezvoltarea civilizației. S-ar putea deduce de aici inutilitatea criticii maioresciene a *neadevărurilor*, a formelor goale. Lovinescu disociază însă domeniile și, negând pe junimiști în critica civilizației, acceptă și chiar consideră providențială apariția lor. (...) Trecând peste această fază disociativă, de afirmare radicală a independenței ideologice, înregistrăm în *Memorii*, întoarcerea spre portretul moral, într-o ipostază specială a lui. Ce interesează acum e ființa morală a profesorului. Memorialistica din ultimii cincizeci de ani a făcut-o cunoscută, și chiar (...) a banalizat-o. Lovinescu dă figurii de educator a lui Maiorescu o strălucire particulară, opunând-o aceleia, viforoase a lui N. Iorga, cu care criticul junimist împărțea, în primul deceniu, hegemonia universitară. În activitatea didactică se afirmă, crede Lovinescu, vocația fundamentală, adevărată, a lui Maiorescu: cea de educator, om de principii ferme, cu un

caracter de bronz, neclintit de talazurile politicii și de măruntele, numeroasele mizerii ale existenței. Ori de unde ar porni, Lovinescu revine așadar, la principiul moral, element esențial, dar insuficient pentru a caracteriza personalitatea și, mai ales, opera lui Maiorescu. O cercetare specială, monografică a scrierilor critice și politice devenea, în acest caz, iminentă. Modelul îl stabilise la noi, chiar E. Lovinescu, încă din 1909 cu studiul *Grigore Alexandrescu* urmat de *C. Negruzzi* și *Gh. Asachi*, monografiile critice în înțelesul modern al termenului, detașate de pozitivismul și apologetica vechii istoriografii”.

□ Sarina Cassvan prezintă un interviu luat scriitorului Christian Pineau: „– Literatura pentru copii are secretele ei? – *Secrete, ar fi prea mult s-o spun, dar poate rețete pe care le descoperi studiind reacțiile cititorilor. Dacă m-ați întreba care este calitatea primordială a unei povești pentru copii, aș fi ispitit să vă răspund: logica. Miraculosul și feericul nu se opun logicii copilului! Dar trebuie păstrate anumite reguli. Să luăm un exemplu: unui copil i se va părea foarte natural dacă o vrăjitoare ar schimba un prinț într-un șobolan, folosindu-se de un semn al baghetei magice, dar nu va admite ca prințul să reapară în prima lui formă, fără ca bagheta magică să-și fi exercitat din nou puterea”.*

■ În cadrul secțiunii ***Posteritatea critică a lui Titu Maiorescu*** sunt consemnate opiniile criticilor Dumitru Micu, Pompiliu Marcea, Edgar Papu. ■ Dumitru Micu (***Sub„semnul adevărului”***): „Ce rămâne din Titu Maiorescu? Studiile ce i s-au consacrat în anii din urmă demonstrează – nu cu prisosință, cum era să zic de dragul clișeului, totuși suficient de convingător – că în cele trei volume de *Critice* se găsesc destule propoziții ce nu și-au pierdut validitatea teoretică, nici actualitatea practică, după un secol (sau aproape) de când au fost scrise. (...) Ce nu va mai contesta, sperăm, nimeni e rolul pozitiv îndeplinit de criticul junimist în orientarea culturii, valoarea lui exemplară. Admițând aceasta, ajungem obligatoriu la încheierea că, indiferent de numărul pasajelor rezistente din opera scrisă, rămâne valabilă *atitudinea* maioresciană. (...) Oricare i-ar fi fost însă «marginile», maiorescianismul rămâne, cum spuneam, permanent actual prin aspirația la «adevăr», prin demonstrația funcției salutare a criticii. (...) Critica e o lege a dezvoltării. În climatul socialist, ea devine legea principală, motorul progresului în toate domeniile. Întotdeauna necesar, spiritul critic a dobândit însemnătate crescândă în măsura intensificării eforturilor pentru calitate. A existat după 1944 un moment (cu de-ajuns întinsă durată) în care în viața noastră literară a dominat, ca pe timpul lui Heliade, principiul: scrieți, numai scrieți! Necesari, probabil, istoricește, acel moment trebuia «negat» dialectic printr-un examen critic. Cei ce scriu oricum («cum veți putea») nu mai pot pretinde un tratament deopotrivă cu acei care scriu la nivelul de adevărată artă. În lipsa unui Maiorescu (pe care istoria literară a viitorului îl va identifica, poate totuși, printre profesioniștii criticii) o acțiune analogă celei întreprinse de el se cere – imperativ – desfășurată de toți acei care dovedesc vocație în analizarea fenomenului de creație. De prisos a

adăuga că nici baza estetică, nici instrumentele criticului de azi nu mai pot fi (decât în parte) cele maioresciene. Criticul contemporan nu se poate constitui ca atare fără a ține seamă de întreaga istorie a disciplinei sale, punând la contribuție toate achizițiile valide ale acesteia. Însă orice progres va realiza în direcția autodesfășurării, critica va avea întotdeauna drept principială, înnobilitoarea menire: discreditarea imposturii și propagarea «cu orice jertfe» a Adevărului!». ■ Pompiliu Marcea (*Necesitatea criticii*): „Firește, spiritul critic a funcționat și înainte de Maiorescu, și n-avem decât să cităm în acest sens pe Kogălniceanu, Russo, Alecsandri, Ion Ghica și alții. Totdeauna, de altminteri, în istoria unei culturi, cu greu vei găsi promotori fără precursori. Nimeni n-a dat însă ca Maiorescu, atâta autoritate și strălucire principiului criticii și n-a creat o posteritate atât de bogată în acest domeniu ca autorul *Cercetării critice asupra poeziei române*. (...) Pentru Maiorescu, critica, indiferent de domeniul în care se manifestă, reprezintă un sprijin permanent și fundamental, o condiție indispensabilă a progresului (deși o dată i-a negat necesitatea în literatură în măsura afirmării marilor valori care vor alunga, de la sine, printr-un fel de lege a selecției naturale, nonvalorile, ceea ce s-a dovedit a fi o probă de idilism la acest om așa de lucid). (...) Se pune, în mod firesc întrebarea: pornind de la ce criterii a afirmat Maiorescu necesitatea criticii? Răspunsul e unul singur: de la înălțimea exigențelor absolute, fără nici o urmă de oportunitate, deși, am zice, și fără simțul istoric așa de necesar (e vorba de teorie, pentru că în critica concretă Maiorescu a simțit necesitatea raportării la factorii istorici). Nu putem totuși să nu concedem că exigențele ridicate, proclamate de Maiorescu acum un secol au constituit un puternic stimulent în dezvoltarea culturii noastre naționale (...). La 50 de ani de la moartea criticului, îi consemnăm prezența printre noi. Ce alt omagiu i-am putea aduce?"; Edgar Papu (*Gust și vocație*): „Personalitatea lui Maiorescu constă în patrimoniul său teoretic sau în doctrina pe care a profesat-o. Este un caz tipic când omul se situează cu mult deasupra ideilor sociale la care aderă, așa cum se întâmplă cu foarte multe figuri de creatori din trecut. De aceea, a-l combate pe Maiorescu pentru o anumită poziție a sa înseamnă a combate ceva cu totul inesențial dintr-însul. El nu reprezintă, de fapt, o idee, ci o structură umană, și aceasta va fi latura cea mai fecundă pentru dezvoltarea ulterioară a culturii românești și pentru prezența spiritului său în actualitate. (...) Abia după apariția marelui critic s-a putut identifica precis ce înseamnă o greșeală literară. Până la Maiorescu, poetul român se afla în situația meșteșugarului împiedicat și contrariat în avântul său de folosirea unor unelte defectuoase, pe care trebuia la tot momentul să le repare singur și în mod improvizat. El se lovea mereu de incertitudinea gustului, nestabilit, prin criterii pozitive, date dinainte. Odată cu Maiorescu, scriitorul român capătă unul din cele mai prețioase daruri pe care le poate primi orice muncitor, și anume instrumentul perfect al lucrului său. Acum se detașează precis valoarea de non-valoare, adevărul artistic de eroarea artistică.

Mănuirea limbii românești dă putința actului sigur de creație, și poetul se poate avânta în voia celor mai îndrăznețe năzuințe ale sale. Acesta rămâne un bun câștigat pentru totdeauna. Flacăra gustului mărită și multiplicată, dar aprinsă pentru prima dată de Maiorescu, îi hrănește până și pe cei mai tineri poeți ai noștri de astăzi. (...) În al doilea rând – și cu aceasta depășim sfera sa de influență asupra domeniului literar – Maiorescu promovează vocația. Până la el, cele mai notabile figuri din cultura noastră se simțeau pătrunse de o chemare, de un mesaj, dar nu de o vocație în sens profesional. Coloratura dominantă a peisajului nostru spiritual era de un anumit tip romantic – năzuitoare și mesianică. Maiorescu introduce pe acea înaltă treaptă criteriul modern, pozitiv, al vocației. Pentru prima dată, direcția dominantă în cultura țării intră în mâna specialistului strict, care mai înainte deținuse doar un rol subordonat, supus oamenilor cu vederi romantice, largi și generoase. Din procedeuul călăuzitor al vocației maioresciene cultivate în sensul exigenței profesionale – Maiorescu este și primul nostru mare profesor universitar în sensul strictei specialități pedagogice – se aștern cele dintâi baze solide, cu caracter modern, ale culturii românești de astăzi. Apelul stăruitor ce se face în zilele noastre la cei mai diverși specialiști pentru a-și spune cuvântul în problemele mari ale țării este un fapt care i-ar fi plăcut lui Maiorescu și la care ar fi subscris fără nicio rezervă. (...) Maiorescu, independent de aderențele sale filosofice, este primul om de factură modernă din cultura noastră. Iar autoritatea cu care a știut să-și impună exemplar această structură a sa îl situează printre promotorii drumului major pe care cultura românească și-a ilustrat maturitatea în veacul nostru”.

□ Cu titlul *Incursiune în lumea reală a lui Eugen Ionescu* este redat un fragment din textul *File de carnet de Al. Oprea* în care autorul rememorează întâlnirea cu Eugen Ionescu: „În cadrul ușii: Eugen Ionescu. Fotografiiile de prin reviste nu m-ar fi ajutat prea mult la identificarea portretului său real. De statură mai mult mică, nițel rotofei, cu șuvițe de păr zbârlite în jurul unei chelii proeminente, dacă l-ai fi întâlnit pe stradă, l-ai fi confundat, fără muștrări de conștiință cu un ins oarecare. Cu precizarea esențială: dacă nu i-ai fi văzut ochii. O privire contemplativă, pierdută, placidă, ataractică și, în același timp, acuzând o prezență cu străluminări ascuțite, rebele; o tristețe cu profunzimi infinite, o disperare calmă (ca-n bolile incurabile) și, în același timp, o privire malițioasă, sceptică, dezintegratoare. Dar, nu, mă îndepărtez de impresia exactă receptată, că poate, sub sugestia literaturii sale, inventez. Discuțiile care se leagă nu ocolesc întrebările și răspunsurile stereotipe: cu ce ne ocupăm fiecare, de când suntem la Paris, ce-am văzut etc. într-un cuvânt, aria unor subiecte inevitabil populată cu acele locuri comune și automatisme verbale pe care, în piesele sale, Eugen Ionescu știe să le dezmembreze și să le refacă, singur cu satisfacții răutăcioase, fixându-le într-un plan vast, conferindu-le dimensiuni suprareale. Îl suspectez de altfel pe amfitrion că, în fond, nu se refuză plăcerii plebee de a sporovăi în jurul nimicurilor existenței, poate și ca un mijloc verificat de a goni obsesiile grele ale solilocurilor sufletești”.

• [„Tribuna”, nr. 25] Mircea Tomuș semnează *Introducere în poezia lui Ion Minulescu* care, deși nu a avut unul dintre „cele mai fericite destine literare... este un poet major. În întregimea ei, poezia lui este un univers, dacă nu neapărat prin amploarea planului tematic, în orice caz prin cantitatea și calitatea fluxului poetic. Valoarea acestei poezii credem că stă mai degrabă în condiția ei inefabilă, în farmecul ei complex, subtil și facil totodată, dar mereu original. (...) Un neajuns intern de care suferă și care își are desigur explicația lui este că această poezie, chiar când nu-și propune să fie vulgară, este uneori pretabilă la vulgarizare și chiar (...) la o interpretare facilă din partea criticii. Limitele ei însă, în totalitate, nu pot fi altele decât impuritatea liniei, abuzurile împotriva gratuității, coruperea inefabilului”. □ Mircea Oprea, I. Radu și Augustin Cozmuța, prezintă succint noi apariții editoriale: G. Anania, R. Bărbulescu, *Statuia șarpelui* (Editura tineretului, 1967), Leonid Petrescu, *Nu căutați eroul!* (Editura tineretului, 1967), Victoria Raicev, *A treia și a zecea natură* (Editura pentru literatură, col. „Luceafărul”, 1967) și Iosif Petran, *Fotografii mișcate* (E.P.L., 1967). □ Într-un *Remember*, „Tribuna” publică conferința dedicată lui Șt. O. Iosif și rostită la radio în ziua de 4 iulie 1943 de Ion Chinezu. □ Valentin Raus și Cornel Cutuțiu sunt prozatorii acestui număr. La poezie, atrage atenția prezența insolită și, e de presupus inedită, a lui Ilarie Voronca (*Curtoazia oboselii*) alături de Ion Burca și Ion Arcaș, □ În acest număr apare și interviul realizat de V. Lucaciu cu „poetul din generația de mijloc”, Pavel Bellu. Temele abordate vizează: semnificația volumului recent publicat (*Elogiul simplității*), perenitatea în artă, despre „lirica de idei”, explicații legate de interesul pentru lirica lui Arghezi și Blaga, aspecte legate de formarea estetică a „generației” sale, opinii despre evoluția literaturii moderne în Banat, planuri de viitor.

23 iunie

• [„Contemporanul”, nr. 25] Sorin Alexandrescu prezintă la rubrica *Meridiane* romanul *Cătușul* de Faulkner. □ Nicolae Manolescu face cronică literară a volumului *Elogie pentru floarea secerată* de Eugen Jebeleanu: „este cartea cea mai tragică a lui E. Jebeleanu. Poate să pară curios că spun asta despre poetul care a plâns Hiroshima: dar acolo exista un «surâs» al Hiroshimei, aici nu mai e nimic, acolo era o speranță, aici nu este niciuna. În *Surâsul Hiroshimei* tragicul era colectiv, era adică tragedia unei lumi, acum e o tragedie individuală. Și totdeauna o lume iese mai ușor dintr-o situație tragică decât un om singur”.

24 iunie

• [„Cronica”, nr. 25] Eugen Simion semnează articolul *Evoluția conceptului de critică (I)* □ Secțiunea Cartea conține două recenzii semnate Sterian Popa, asupra *Foii de parcurs*, de Tudor Ursu și *Fața a doua*, de Adrian

Munțiu. □ Const. Ciopraga semnează articolul *Otilia Cazimir, in memoriam...*: „Sugestia vieții concrete și proiecția concomitentă în mirific, iată calități care fac din Otilia Cazimir o reprezentantă clasică a literaturii pentru copii. Fluturi, flori, figuri de basm sunt în același timp aproape și în legendă... În anii maturității un singur cuvânt sintetizează o atitudine: Dragoste”. □ Culegerea de studii *Conceptul de literatură universală și comparată* a lui Al. Dima este recenzată de Al. Andriescu: „Volumul recent de studii de literatură universală și comparată al prof. Al. Dima se înscrie, privit în ansamblu, în cea mai bună tradiție a criticii universitare.... Volumul răspunde și acoperă, de asemenea, intenția, mărturisită, de altfel, de a sprijini și cercetarea istorică și sistematică a literaturii însăși, într-o încercare de a-i lămuri raporturile cu celelalte literaturi”. □ În cadrul rubricii *Cronica literelor* apar o serie de poezii: *Confesiune* și *Clopote*, de Aurel Gurghianu, *Arderea continuă*, de George Damian, *Porți*, de Radu Ulmeanu și *Copila mea, copilărie!*, de Silviu Rusu. □ Alexandra Târziu publică proba scurtă *Apologul patru*. □ Dumitru Rusan publică proza *Cele trei zile ale lui Sebastian*. □ P. Pânzaru semnează articolul *Critica criticii filozofice*. □ Despre *Adevăratul chip al lui Pirandello*, scrie Leonida Maniu: „Omul firav cu fața fină și lunguiață terminată într-un barbișon ascuțit, cu ochii albaștri scâpărând de inteligență și căutând înăuntru spre puritatea și neliniștea sufletului, spiritul veșnic tânăr și fremătând de o conduită morală ireproșabilă și de o conștiință artistică exemplară, aducea în atmosfera literară suprasaturată a timpului adierile ozonate ale unei mari primeniri. Aplaudat și hulit precum mulți purtători de făclii, numele său stârnind până astăzi cele mai vii controverse, autorul celor „Șase personaje în căutare de autor” se impunea treptat, însă sigur, în câmpul valorilor autentice, teatrul modern trebuind să recunoască, într-un fel, în el, pe unul din părinții săi”. □ *Corespondența din Paris* de La Edmond Frederic se referă la Langston Hughes – poet, romancier, povestitor, conferențiar, călător pasionat, strâns legat de lumea jazzului și a spectacolului – o mare figură a culturii americane, cel mai productiv al acestei țări”. □ La „*Cronica*” pe glob, apare un fragment din piesa lui Beckett, *Act fără cuvinte*.

• [„**Flacăra**”, nr. 26] La rubrica *Memento* anunță „Volumele 5 și 6 de *Opere* ale lui G. Călinescu”, de curând intrate în librării.

• [„**Lucefărul**”, nr. 25] La rubrica *De vorbă cu...*, un interviu cu Mihail Sevastos, vechi secretar general de redacție al „*Vieții românești*”, director, pentru un deceniu și jumătate, al „*Adevărului literar și artistic*”. Anunțând pentru început apariția, cu prilejul vârstei de 75 de ani, la Editura pentru literatură, a unui volum omagial de versuri, apoi, în decembrie, la Editura Tineretului a cărții *Culisele Palatului Regal* și, de asemenea, la aceeași editură a *Amintirilor de la Adevărul Literar*, Mihail Sevastos zugrăvește, la cererea „*Lucefărului*”, un tablou al activității redacționale de la „*Viața Românească*” precum și pe aceea a „*Adevărului Literar și artistic*”. „Secretul succesului

acestor publicații constă, după părerea mea, în faptul că ele au fost redactate pentru publicul cititor, nu pentru un cenaclu sau o gașcă. G. Ibrăileanu spune într-un articol că a condus „Viața Românească” timp de 27 de ani, înglobând și cei trei ani (1930—1932), când revista ieșeană a apărut la București, redactată însă de mine în vechiul spirit ideologic și artistic al revistei, alterat din ce în ce mai mult după aceea. Ibrăileanu își iubea revista ca pe copilul său și, în toate orele de activitate din zi și mai cu seamă din noapte, se gândea numai cum să îmbunătățească publicația, făcea planuri de noi colaborări, citea manuscrise și le stiliza. Din numerele „Vieții Românești” numai recenziile de cărți și reviste străine nu erau controlate în prealabil de dânsul. „Viața Românească” n-avea cenaclu (îmi repugna această instituție). Se bucura însă de un cerc de colaboratori-prieteni, răspândit pe tot teritoriul țării, centrul fiind la Iași unde se întâlneau în fiecare seară un grup de scriitori, legat prin afinități ideologice, progresiste, printr-un gust artistic eclectic și prin asemănătoare trăsături de caracter. Redacția din Iași a fost un laborator de literatură bună, tradiționalistă – dar care nu excludea nici curentele moderniste, când operele noi erau scrise de autori de talent (La „Viața Românească” au colaborat și T. Arghezi, I. Minulescu, Paul Zarifopol, Ionel Teodoreanu, Al. Philippide, Demostene Botez, etc.). Cu chipul acesta „Viața Românească” a izbutit să integreze tot publicul cititor, criteriul de alegere a manuscriselor fiind numai talentul. (...) În afară de colaborarea la „Adevărul” și „Dimineața”, tot timpul mi l-am consacrat „Adevărului Literar”. Am cerut colaborarea celor mai buni scriitori, am redactat numere festive, adresându-mă specialiștilor în materie – și nimeni nu mă refuza, fiindcă eram atent față de colaboratori: în preajma apariției vreunui volum al lor, le luam un interviu, le publicam un fragment din opera sub tipar, iar la apariție le tipăream recenzii. Tot timpul făceam anchete printre cititori de toate vârstele și categoriile și căutam să le satisfac gusturile. Când alcătuiam numărul, mă gândeam la cercul unei familii, alcătuit de soț, soție, un fiu și o fiică. Nu-l uitam nici pe bunic căruia îi dădeam curiozități literare din presa de pe vremuri. De aceea am izbutit să realizez chiar beneficii de 500.000 – 700.000 lei anual literare din presa de pe vremuri.. Deși am publicat mai ales literatură tradiționalistă, am deschis coloanele săptămânalului și pentru producțiile noi. Au colaborat ani de zile la «Adevărul Literar»: T. Arghezi, I. Minulescu, Paul Zarifopol, Ionel Gherea, Al. Philippide, Ionel Teodoreanu, Camil Petrescu, numai proză, și Lucian Blaga, numai articole”. Mihail Sevastos se referă și la cele mai răsunătoare polemici avute în timpul activității sale publicistice: „cu ziarele reacționare, fasciste și legionare, și anume, cu «Sfarmă-Piatră», «Porunca Vremii», «Cuvântul», etc. Nichifor Crainic mi-a intentat trei procese de calomnie prin presă la tribunal și la jurați. Am purtat polemici cu «Țara Noastră» a lui Octavian Goga, fapt pentru care mi s-a suprimat permisul pe căile ferate”. Implicat, în ultimii zece ani, în redactarea volumelor de memorialistică, având în lucru *Eu n-am avut copilărie*,

Documente omenеști, Amintirile unui cronicar teatral, Povestiri de vânătoare, scriitorul mărturisește că nu e la curent cu literatura contemporană, „Însă, după cum am primit la „Adevărul literar” literatura de talent modernistă, îmi plac și astăzi inovațiile de talent – cu o singură condiție: să le pricep... Pe unii critici noi nu pot să-i înțeleg cu toată efortul ultimelor, mele resurse intelectuale. Beția lor de cuvinte inventate îmi face impresia unui ins – iertați-mi comparația vulgară! – care s-ar scărpinga la urechea dreaptă cu mâna stângă... Iar multe din poeziile – abracadabrante care apar în reviste nu le pricep. Am admirat la maximum însă versurile unui tânăr poet, mi se pare Doinaș, intitulat parcă *Mistrețul* cu colții de argint, îmi place apoi *Andrițoiu*, și alții... În privința prozei, sunt desigur interesante acele opere care reflectă aspecte noi ale societății românești. Unele îmi par scrise de un om grăbit. (...) Mă impresionează cu atât mai mult neglijența stilistică a unor scriitori cu cât eu am văzut manuscrisele lui Caragiale, cu o caligrafie lapidară – și l-am auzit pe I. Al. Brătescu-Voinești spunând că-și, transcria nuvelele de cincisprezeceșaisprezece ori, veșnic îmbunătățindu-le”. □ Nichita Stănescu publică, în „Luceafărul”, tableta Eminescu. „În fața clădirii desuete, a revistei la care lucrez, se înalță un tei imens, înflorit. Mirosul lui miraculos mă izbește din depărtare. M-am gândit că teiul văzut e departe de a fi teiul real. Teiul văzut, și pipăit, de multă vreme este elucidat în cursurile de botanică. El poate atinge o anumită înălțime, el poate avea o anumită adâncime sub pământ, rădăcinile lui se întind între limita cutare și limita cutare, înmugurește în luna cutare, înfrunzește în perioada cutare, și dă flori și semințe în timpul cutare. Are cutare culoare, și lemnul lui are calitatea cutare... Dar mirosul lui? Până unde își întinde degetele în sus, până unde își încolăcește miriaundele în jur, fecundând aerul? Dar foșnetul lui? Până unde poate tamburina în timpan de om, până la ce înălțime, până la care distanță? Dar într-un timpan de pasăre? Și mirosul până unde poate fi perceput de o nară, alta, decât cea umană? Putem întocmai o hartă a teiului și ea, s-a și făcut, luând ca sistem de referință văzutul. Dar e posibilă oare o hartă, fluturătoare, a mirosurilor și foșnetelor unui tei? Numai dacă ar fi posibilă o astfel de hartă, un astfel de șir de hărți, pe care le-am putea suprapune, numai atunci am avea o hartă reală a teiului. Și, dacă, am întocmi o hartă a sentimentelor pe care le stârnește un tei în oameni? Dacă am întocmi o hartă a sentimentelor pe care un tei le stârnește în celelalte viețuitoare? Și dacă am întocmi o hartă a fenomenelor pe care un tei le stârnește în lumea vegetală, sau, chiar asupra celorlalți tei? Cum este perceput mirosul teiului de către înșiși teii? Ce semnificație, ce rost are el? E un imn, e un semn, e un ritual, un limbaj infinit nuanțat? (Nu percepeau vechii indieni, divinitățile, prin miros?) Brusc, am înțeles epitetul eminescian adăugat teiului: «tei sfânt». Deodată am priceput adâncimea percepției eminesciene asupra teiului Da, tei sfânt, tei sfânt, teiul poetic, neelucidabil, tulburător. În poate cel mai vechi poem scris al lumii, Ghilgameș, eroul are percepția morții, abia în

momentul în care Enghidu, cel mai bun prieten al său moare. Până atunci Ghilgameș ucisese lei, învinsese mortal dușmani, dar ei erau dintr-o zonă, din afara conștiinței lui de sine. De aceea anularea lor totală semnifica numai o victorie a sinelui, dar nu și moartea, pentru că moartea nu poate avea o înfățișare concretă decât prin anularea sinelui. Dar Enghidu, prietenul lui Ghilgameș, însă nu era decât un alter ego. Un soi de contemplare a sinelui din afara lui însuși. De aceea moartea lui Enghidu, «prietenul meu care ucise cu mine lei» este însăși moartea «sinelui» pe planul contemplării lui însuși. Este însăși moartea contemplației, adică a legăturii prime, a sinelui cu lumea. Firesc, Ghilgameș a alergat patru zile și trei nopți urlând până la epuizare. Dar nu din pricina morții prietenului său, ci din spaima morții care i se revelase; el cade izbind pământul cu pumnii și urlând: «A murit Enghidu, prietenul meu, care ucise cu mine lei!». Dar urlă esențial, nu din jalea pierderii unui prieten, ci, din revelația morții, a existenței morții. De aici și brusca lui hotărâre de a căuta nemurirea. De aici și periplul lui până la Utnapiștim, unicul om nemuritor al lumii de oameni. De aici și strania rezolvare a celui mai vechi poem, care are ca impuls, tema căutării „vieții fără de moarte”, și anume, însăși scrierea lui, a poemului, în cuvinte. Cuvintele, din punctul de vedere al artei, sunt cea mai rezistentă parte a biologiei umane. Ele supraviețuiesc. Prin ele însul capătă nemurire, capătă „viața fără de moarte”. Ele au forma cea mai puțin materială cu cel mai mare conținut abstract. Un os are o neverosimil de mare formă materială cuprinzând un neverosimil de mic conținut abstract, adică numai o noțiune, noțiunea de os. Cuvintele dimpotrivă. Când Ghilgameș urlă, după ce extenuat nu mai e în stare să bată cu pumnii pământul: «A murit Enghidu, prietenul meu, care ucise cu mine lei!», el este salvat. Partea lui cea mai neperisabilă e salvată. Urletul lui e nemuritor, pentru că e înscris în cuvinte. El se transformă în însuși urletul său, în însuși cuvintele sale. Faptul că pleacă în căutarea nemuririi, nu este altceva decât augmentarea artei, descrierea pricinii artei; pentru prima oară descrierea pricinii artei, și anume, a supraviețuirii; dorința de viață, dorința de a trăi în lume și după stingerea apendicelui material, „trupul”. „Nu credeam să învăț a muri vreodată” este strigătul abisal al poetului care descoperă cauza fundamentală a artei, *dorința esențială de a trăi*. „Nu credeam să învăț a muri vreodată” e cel mai vital vers pe care-l cunosc, și alături de «A murit Enghidu, prietenul meu care ucise cu mine lei!», „Nu credeam să învăț a muri vreodată” este versul unui învingător, al unui om care a supraviețuit. Al poetului care a supraviețuit cel mai intens în literatura noastră, pentru că a exprimat cel mai acut pricina și sensul literaturii: a fi”.

□ Pop Simion publică un fragment din romanul *Criză de timp*.

25 iunie

• [„Scânteia”] Masă rotundă cu tema *Cultura artistului contemporan*, la care participă, printre invitați, poeta Nina Cassian și dramaturgul Horia Lovines-

cu, eseistul și criticul de artă Dan Hăulică. Organizată de Dorina Costin, discuția conține o serie de opinii critice mai ales la adresa tinerei generații, însă fără exemplificări, cum, de obicei apar în presa centrală. Nemulțumirile și reproșurile au, din acest motiv, un caracter general: □ „Și chiar îi induce! accentuează **Horia Lovinescu**. Navigația pe tărâmul creației este, de aceea, în realitate, mai dificilă astăzi, implică o experiență și o știință superioare, o claritate a intențiilor și o stăpânire fermă a mijloacelor de expresie. Altminteri apare băjbăiala, acea incertitudine manifestată astăzi de unii tineri, chiar talentați, față de propria lor creație. Se întâmplă ca cineva să scrie o lucrare de 30 de pagini și să-ți declare convins că e genială. (...) □ Pentru că vorbim despre tineri, adaugă **Nina Cassian**, aș vrea să notez că există câțiva tineri poeți autentici care și-au luat din cultură vitaminele necesare vieții lor artistice. Există însă și alți tineri – în rândurile și ale publicului și ale artiștilor – care arborează dispreț față de cultură. Am auzit că unii artiști și-au manifestat acest dispreț în mod deschis – vorbind despre cultură ca despre o sursă microbiană, care le-ar putea periclită «autenticitatea» spirituală. Este un punct de vedere foarte dăunător. Pentru că a rămâne imun la cultură înseamnă nu a-ți prezerva individualitatea, ci a rămâne primitiv. (...) E drept că artiștii adevărați, din toate timpurile, au avut un procent de iconoclastie – a spus Nina Cassian dar ei negau, de fapt, șabloanele, «tabu» -urile, inerțiile, etc. Și aceasta, în numele valorii pe care o respectau ca atare. (...) □ Cum observă Horia Lovinescu, anumite aspecte importante ale culturii și artei trecutului sunt ignorate și din cauza fascinației pe care o exercită „fenomenul original“, violent, nou, bizar; diverși creatori sunt atât de absorbiți de acest fenomen încât neglijează aprofundarea unor rădăcini ale creației fără de care propria lor creație nu poate avea, de fapt, viață lungă. (...) În aceeași ordine de idei, Horia Lovinescu: (...) mulți consideră romantismul ca un fenomen aproape închis – deși influențele romantismului au rămas și acționează, sub forme noi, și în secolul nostru. Și impresionismul există încă, și expresionismul – sunt fenomene ale secolului acestea, și-și găsesc astăzi noi dezvoltări. A prelua sugestiile unor opere sau mișcări artistice esențiale din trecut nu înseamnă a rămâne la ele. (...) □ Informarea noastră – constată Dan Hăulică – a fost, o vreme, foarte incompletă. Situația s-a remediat în ultimii ani, dar deschiderea bruscă de noi orizonturi a creat, în mod firesc, unele fenomene parazitare. Unii artiști, îndeosebi tineri, s-au aruncat asupra aspectelor inedite pentru mulți dintre ei cu o freneză superficială, fără preocupare de selecție sau de caracterizare valorică. (...) Cunoscoam poeți teribiliști care întâmpină mari dificultăți pentru a răspunde onorabil într-un seminar de literatură. Ei nu pot spune prea multe despre literatura română a secolului XIX, nu știu interpreta cultura trecutului din unghiul de vedere al omului modern, dar jonglează cu nume de autori și titluri de opere din literatura contemporană universală fără a fi asimilat ceva în mod serios. (...) Vorbitorii s-au referit la o formă – uneori abil disimulată, dar cu

atât mai dăunătoare – a inculturii; preluarea unor informații «după ureche» înlocuirea studiului serios și sistematic prin acumularea întâmplătoare de cunoștințe trunchiate, «prinse din zbor». Chiar dacă unii sunt gata să mizeze cu mult aplomb pe un astfel de bagaj de nume și referiri prestigioase, această pojghiță subțire nu suportă greutatea creației autentice de artă. □ Incultura, informarea superficială – a spus Horia Lovinescu – generează neclaritatea și face ca mulți oameni să fie atrași de aspectele bizare ale artei de manifestările «curioase», de suprafață. Am auzit oameni vorbind cu «competență» despre teatrul japonez. Aprofundarea mi se pare o condiție esențială a culturii. □ – E foarte greu să te orientezi în materie de poezie astăzi, constată Nina Cassian. Asta v-o spun ca poet profesionist; deși am spiritul destul de deschis în materie de artă, mi se întâmplă să citesc versuri și să nu înțeleg nimic. O parte a poeziei care apare astăzi mie îmi rămâne interzisă. Și atunci, ce se întâmplă cu publicul? Iar critica nu mă ajută nici pe mine, profesionist, să înțeleg mai bine, ci dimpotrivă, după lectura unor cronici, lucrurile îmi devin și mai tulburi, și mai problematice, cu unele excepții desigur. Sunt foarte mulți critici talentați, însă talentul mai cere și capacitatea de a evidenția valoarea sau de a detecta nonvaloarea. Critica apare prea puțin distanțată față de operă. Sunt uneori așa de înspăimântați criticii de opera pe care o comentează, încât ai crede că toți poeții sunt niște filozofi ai neantului. Se tem să spună că au citit o poezie agreabilă, în care poetul se joacă frumos cu cuvintele; peste tot caută – chiar acolo unde nu există – sugestii abisale și «universuri». Or, despre universul poetului e preferabil să se vorbească mai ales în cazul operelor de anvergură: «universul» unui poet se încheie în general cu ultima lui creație! □ Concluzia a fost următoarea: „Participanții la masa rotundă au combătut tendința, evidențiată în unele articole de critică, de a-i «strivi» pe cititori – creatori și public – sub greutatea unor referiri la nume sonore și a unor citate pe care oricine le poate găsi, dându-și puțină osteneală. Idei și concluzii proprii, argumente proprii și un mare respect față de valoare – iată ce conferă prestigiu și audiență, eficacitate criticii de artă. Lărgirea orizontului de cultură artistică ar fi... multă prin organizarea mai frecventă a unor dezbateri de idei, orientate spre teme majore și minuțios pregătite, în cadrul colectivelor de creatori și interpreți, în uniunile de creație, în instituțiile de artă. Asemenea dezbateri ar fi de natură să determine în rândul creatorilor un interes sporit pentru generalizarea teoretică a propriei lor experiențe artistice, să-i îndemne să mediteze și să-și împărtășească reflecțiile cu privire la perspectivele și destinele artei lor, să încorporeze și să valorifice astfel toate preocupările astfel toate preocupările individuale în sfera unei mișcări unitare, în dezvoltarea culturii noastre socialiste”.

27 iunie

• [„România liberă”] Radu Popescu semnează *Cronica teatrală* în care comentează piesa lui Ștefan Berciu, *Naufragiații*, pusă în scenă la teatrul „Ion

Creangă”. Criticul arată că, deși autorul îi pare a fi un „coborâtor modest din Edmondo de Amicis, și mai ales din Hector Malot, vibrând pentru copiii abandonați și trecuți la voia întâmplării, prin succesive mâini străine, care vitrege, care mângâietoare, (...)”, importantă este lecția de „morală socială, făcută să arate părinților că există o pedeapsă morală, în orice caz, pentru vina de abandonare a copiilor”.

• [„Scânteia”] Z. Ornea analizează cartea lui Ion Pascadi sub incidența idealului și a valorii lui estetice: „Cartea Lui Ion Pascadi, *Idealul și valoarea estetică*“, apărută în Editura Politică, și-a ales din sfera largă a filozofiei valorii o problemă cu obiect restrâns. (...) Prin substanță și modalitate, volumul lui Ion Pascadi se înscrie în zonele esteticii filozofice, fără a eluda însă fenomenul artistic propriu-zis care-i nutrește nu o dată dezbaterea. Merită a fi relevat efortul autorului de a examina nuanțat, mereu la obiect, multiplele aspecte ale temei pe care a abordat-o. Autorul s-a străduit nu de puține ori să examineze lucrurile în afara unor preconcepte fixe, să pătrundă în dinamica specifică a raporturilor pe care le-a cercetat, să ofere soluții sau numai ipoteze noi în jurul unor probleme estetice mult controversate. Aici, credem, trebuie, de altfel, căutate meritele cărții. (...) Suplețea amintită nu operează întotdeauna. De pildă, într-o problemă atât de importantă ca aceea a caracterului de clasă al idealului estetic, punctul de vedere nu izbutește să depășească o anume rigiditate, autorul confundând aici nepotrivit socialul cu clasa socială. Izbește apoi supărător ceea ce am numi tonul didacticist al cărții. Autorul vădește o prea accentuată predilecție pentru definiție și împărțirea problemelor pe puncte și subpuncte, pentru enumerări și concluzii parțiale sau finale, deopotrivă obositoare și nepotrivite unei lucrări de acest fel”.

28 iunie

• [„Scânteia”] Adrian Anghelescu scrie despre monografia *Caragiale – universul comic* a lui Ștefan Cazimir: „În intenția de a imprima cercetării un caracter sistematic autorul își secționează lucrarea în trei părți distincte. Aceste secțiuni semnifică astfel etape ale unei progresive interpretări a universului comic caragialesc, desfășurată într-o manieră sobră, concisă, ce poate surprinde lectorul neavizat. (...) Dintru început, într-un util, „periplu“, se face un istoric – cam prea sumar – al celor mai importante teorii formulate asupra categoriei estetice a comicalului. (...) Subliniind faptul că opera lui Caragiale, pregătită de o amplă tradiție, se înscrie „pe direcția cea mai fecundă a umorului național“, autorul întreprinde o cercetare minuțioasă și argumentată asupra contribuției unor predecesori la realizarea celor dintâi întrupări artistice ale genului comic în literatura noastră. (...) Odată evidențiată, „dialectica interioară a acestei înnoiri“, printr-o analiză riguroasă aplicată la obiect și sprijinită pe o temeinică informație teoretică ni se relevă trăsăturile care definesc universul comic al operei lui Caragiale. (...) Cam aride, mai puțin relevante sub aspectul

noutății informației, supralicitând câteodată amănuntul mai puțin semnificativ, se dovedesc considerațiile tehnice privind o altă sursă, nu mai puțin prodigioasă a comicului caragialesc, aceea provenind din folosirea mijloacelor verbale, a unor procedee și particularități stilistice. Documentată și riguros concepută, lucrarea lui Ștefan Cazimir reușește, în ansamblul ei, să contureze o viziune unitară, de adâncime asupra universului comic al operei lui Caragiale, înscrind-se ca o contribuție remarcabilă la studierea creației scriitorului”.

• [„**Scânteia tineretului**”] Marcel Duță atrage atenția factorilor responsabili din cadrul editurilor asupra unor *Selecții nereprezentative*, care l-au condus la concluzia că „editarea recentă a unor plachete (părând, prin formele lor, mai degrabă ale unor debutanți), din scrierile lui Cincinat Pavelescu și Al. O. Teodoreanu învederează selecții nu numai lipsite de criterii estetice adecvate timpului nostru, dar și, mai grav, nereprezentative, putând forma, numai prin ele, imagini denaturate ale acestor autori în conștiința generațiilor tinere”.

29 iunie

• [„**Albina**”, nr. 1018] Printre colaboratori apar și alte „nume noi”: George Dorul Dumitrescu, semnatar al versurilor de evocare *Drumuri prin crânguri* și Traian Iancu, din a cărui poezie, *Cântec din frunză*, fac parte rândurile: „Când iau frunza și când cânt, / Îmi dau seama cine sunt – / Și ce am cu-acest pământ... / Când iau frunza și când cânt”.

• [„**Gazeta literară**” nr. 26] Șerban Cioculescu semnează articolul *Bogăția artei populare*, în care accentuează sprijinul oferit de Nicolae Ceaușescu artei populare: „La întâlnirea cu activul de partid din regiunea Brașov, tovarășul Nicolae Ceaușescu a stăruit îndelung asupra marilor realizări de artă populară din acel vechi ținut de tradiții românești, iar cuvintele din titlu sunt extrase din însăși cuvântarea d-sale. Într-adevăr dincoace și dincolo de creasta carpatină sudică dăinuie de multe veacuri, pe veacurile trecute, o admirabilă civilizație națională, manifestată în toate direcțiile artistice: arhitectură, mobilier, costum, dans, muzică, poezie. Această străveche comoară de artă confirmă continuitatea noastră multimilenară pe aceleași meleaguri, în care prezența traco-getică de înaltă factură morală l-a impresionat profund pe Herodot și i-a smuls un certificat nespus de măgulitor pentru cea mai veche ramură cunoscută a înaintașilor noștri. (...) Artele populare de astăzi pot diferi în materiale, nu însă și în stilul lor primordial, în autenticitatea lor multiseculară. Legate mai adesea de ritualuri grave, ale marilor evenimente ale vieții, dansurile populare trebuie să păstreze pecetea seriozității fundamentale a poporului nostru, decența manifestărilor lor colective, în grai și în joc. (...) În coloanele revistei «Argeș», poetul Tudor Arghezi a semnalat, nu de mult, cu vigoare, abaterile de la autenticitatea jocurilor noastre, de la nota specifică a artei noastre coregrafice anonime. Suntem surprinși că nu s-a dat urmare

eficientă aceluși semnal de alarmă, din partea celui mai autorizat de a lua apărarea unui înalt mesaj care străbate ca un leit-motiv opera sa întreagă. Găsim că nu este nelalocul ei asocierea noastră la autorizatul cuvânt. Cu atât mai mult cu cât tovarășul Nicolae Ceaușescu a reliefat sensul colaborării dintre toate naționalitățile conlocuitoare, în manifestări artistice în care «se reflectă viața și munca înfrățită a românilor, maghiarilor și germanilor.» În acest context de colaborare frățească mesajul nostru artistic nu poate suferi adaptări, retușuri, modernisme muzicalo-coregrafice, care să-i atace specificul. Suntem încredințați că astfel s-ar duce la înfăptuire îndemnurile tovarășului Nicolae Ceaușescu, de a se face «mai mult» pentru «a pune în valoare și a ridica la un nivel mai înalt întreaga activitate cultural-artistică...» Respectul adevărului nu poate rămâne străin de preocupările artistice, iar «inovatorii» să-și caute alt domeniu de experiență decât acela al artei populare». ■ Perpessicius în *Lecturi intermitente* (XXV) face o prezentare a activității profesionale a lui Al. Rosetti, prilej favorizat de apariția lucrării *Note din Grecia. Diverse*: „(...) profesorul Al. Rosetti nu uită că este un vechi curtean al Muzelor. O intervenție hotărâtă în favoarea lui Alecsandri, după apariția unei micromonografii a lui George Călinescu, un nou volum din noua ediție a lui Caragiale, pe care o tipărește în colaborare cu Șerban Cioculescu și Liviu Călin, în colaborare cu acesta din urmă o ediție din poezia lui Ion Barbu, savuroase note de călătorie prin Helveția lui Jean Jacques și Wilhelm Tell reeditând, după un veac și jumătate și într-un grai de modernă expresie, unele din «însemnările» de călătorie ale predecesorului său, logofătul Dinică Goleșcu, – iată câteva numai din ultimele prezențe beletristice ale profesorului Al. Rosetti, în întreita sa calitate de editor, drumeț și lector, pe care recenta sa lucrare, *Note din Grecia. Diverse* (Editura pentru literatură, 1967) le reactualizează cu strălucire. Și în primul rând două cuvinte despre editor, oricât de curios ar putea să pară, unui cititor neavizat, această preocupare. Însă profesorul Al. Rosetti și acesta e adevărul, s-a remarcat, între câte servicii ce a prestat culturii noastre, și ca mare editor, căruia istoricul artei noastre grafice și al disciplinei editoriale îi rezervă, de pe acum, una din cele mai frumoase pagini.(...) Ce a însemnat revoluția editorială de la «Fundatie» a prof. Al. Rosetti tot insul o știe. Premiul tinerilor poeți, necunoscutele nume consacrate, noi secțiuni, în afară de literatura contemporană propriu-zisă, de critică, monografii de orașe, traduceri, pentru tineret, de celebre cărți pentru aventuri și călătorie din literatura universală și, înainte de toate, bogata serie de clasici, în ediții critice, începută cu cronicarii și continuată cu Heliade Rădulescu al lui D. Popovici, Macedonski al lui Tudor Vianu, Bălcescu al lui G. Zane, Creangă al lui G. T. Kirileanu, cele trei volume din poezia antumă a lui Eminescu ș.a. – sunt tot atâtea titluri de onoare, pe care cultura noastră le revendică cu mândrie. (...) *Notele din Grecia*, cu atâtea popasuri magice printre monumentele de artă ale vechii Elade, și despre care n-am spus e vorba. Cititorului nelămurit îi putem totuși atenua

alarma. *Note din Grecia* e la a treia ediție și despre cele două anterioare am scris în 1940 și în 1946, și am fi scris și astăzi dacă, din nefericire ajunși la capătul pagini, n-am fi obligați să punem punct”. ■ La rubrica *Note de lectură* sunt semnate cronicile literare de criticii literari: Ilie Constantin, Iliana Grigorovici, Mihaela Drăgănoiu. Ilie Constantin (I. Valerian, *Cu scriitorii prin veac*): „Titlul cărții nu e bine ales, sugerând o călătorie a scriitorilor, «prin veac» însoțită de autor, pe câtă vreme volumul e aidoma unui album de fotografii. Interviu are mult din instantaneitatea aparatului de fotografiat (și din limitele acestuia). Imaginea ce rezultă (în cazul unui interviu bun) este asemănătoare personalității interogate, incomparabil mai fidelă decât aceea din amintirile literare propriu-zise. Acestea din urmă au asupra interviului ascendentul duratei și al atmosferei mai generale. Desigur, în cazul unei cărți ca aceea a lui I. Valerian se realizează – parțial – și senzația de durată, dialogurile transcrise au avut loc de-a lungul unui deceniu și jumătate, și atmosfera generală din lumea literară investigată. (...) Perioada culturală ce face obiectul acestei cărți de interviuri este fabuloasă ca bogăție și calitate. Mari scriitori se desăvârșesc, tineri (ca Ion Barbu și Blaga) se pregătesc să devină mari scriitori. Nu poți să nu fii emoționat când Rebreanu anunță, în cadrul convorbirii sale cu Valerian, apropiata apariție a «Răscoalei», iar H. Papadat-Bengescu – *Concert din muzică de Bach*. Problemele în dezbatere sunt multe, dintre ele revenind mai frecvent cea a tradiției și inovației, (...), necesitatea conjugării faptelor scriitoricești, problema imitației Occidentului, mișcările de avangardă, editurile și publicul cititor, repertoriul teatral, premiile Academiei și celelalte, traducerile. (...) Lectura cărții lui I. Valerian este captivantă iar însemnările pe marginea ei se doresc bogate în exemplificări. Risipite în colecția «Vieții literare» aceste interviuri capătă, adunate laolaltă, un farmec în plus, ca o adevărată culegere de documente literare. Unele din monologurile cuprinse aici (I. Valerian se pricepe să redea fluentă gândirii interlocutorului, renunțând la formularea întrebărilor și enunțându-le în scurte subtitluri) sunt de o mare pregnanță. (...) *Cu scriitorii prin veac* e o carte importantă, la care se vor referi adesea, cu prudența necesară, cercetătorii istoriei literare. Valoarea sa de document este incontestabilă, concurând întrucâtva «fonoteca de aur» a Radiodifuziunii. În același timp, trebuie menționată ținuta literară a interviurilor alterată doar arareori de unele prețiozități: «Omul de știință căzu în penumbră, lăsând figura iluminată a poetului.» În perspectiva celor peste trei decenii scurse, eforturile acestui «cruciat al idealității» (cum îl numește Călinescu) se dovedesc utile și însemnate”; Iliana Grigorovici (*Alexandru Jar „Lagard cel însemnat”*): „Ion Lagard are fișa unui picaro: bastard, deklasat, e propulsat de forme în diverse medii sociale. Lagard «cel însemnat» (...) e un vizitator al bologiilor societății, dar și al paradisului viciat al bogăției. (...) Optica lui Al Jar e deformatoare, de preferință în direcția grotescului și a bizarului. Operația nu este una de analiză

și revelare, ci una de înscenare expresivă. Al. Jar nu construiește o structură umană, nu creează «oameni», el montează un vast alai de măști, în care se perindă o umanitate simplificată naiv – fie caricatural, fie ideal, categorisită după prototipuri stabilite cu o logică primară. «Lumea» pe care o traversează Lagard e un vast cortegiu carnavalesc, în care se juxtapun, fără a intra în relații, reprezentanții breslelor: frizerul, brutarul, păsărarul, preotul, ocașul, prostituata etc. Suportul identic al procedului (lumea-mascaradă) nu e inedit și nici abuzul nu lipsește (proporțiile mascaradei!). Evident, formula literară propusă de Al. Jar nu e banală. O insinuare metaforică, prezentă în unele situații și care «se declară» fără reticențe în final, îi sporește interesul. Dar ea se dezvoltă hipertrofic, ia proporții uriașe, maladive”; D. Țepeneag (Nicolae Ioana *Templu sub apă*): „E vădit că Nicolae Iorga nu propune o formulă poetică proprie și, desigur, încă nu se dezvăluie ca o personalitate pregnantă; dar tot atât de vădit e că nici nu se supune deplin, cu obsecviozitatea mediocrului, vreunei tutele mai mult sau mai puțin vestite. Ce-i drept, poetul însă nu «s-a găsit» și se află într-o fază de tatonări și, mai ales, de refuzuri, trecând de la versul clasic la versul liber, apoi iar întorcându-se, nemulțumit de el însuși și totuși dornic să-și verifice căutările, să înfrunte, cum se zice, lumina tiparului. (...) Repet, poezia argheziană nu e decât un punct de pornire, un impuls poetic, înrâurirea e mai mult tematică, sau nici măcar atât. Tânărul poet a meditat pe marginea versurilor maestrului, cu creionul în mână; și preferând versul alb și-a creat un alt sistem metaforic (desigur mai sărac: sunt imagini sau numai elemente imagistice care se repetă de la o poezie la alta) și – fapt interesant – tendința de aburire, de încetșoare a versului se manifestă pe alte căi (...). E remarcabil cum titlul contribuie la împlinirea acestei poezii, aparent ermetică, dar ale cărei sensuri se desfac până la urmă atât cât trebuie”; Mihaela Drăgănoiu (*Tudor Ursu „Foia de parcurs”*): „Între notație psihologică și sugestie poetică, schițele lui Tudor Ursu își iau materialul de viață din lumea micilor conflicte cotidiene, care tind uneori la valoare de simbol. (...) Povestirea *Foia de parcurs*, care dă titlul volumului, este în același timp și piesa de rezistență. Ea reprezintă, într-un fel, o variantă a motivului din *Călăul cel bun* al lui Vasile Rebreanu. Șoferul Dincu, eroul povestirii, este «Omul cu fes alb», și o ipoteză posibilă a autorului. Drumul lung pe care îl face Dincu, transportând costume și recuzită de teatru (se creează astfel imaginea autorului-regizor), este de fapt drumul acumulării faptelor de viață. Micile întâmplări ale repovestirii, învăluite într-o aură poetică, se aglomerează într-un flash-back final preocupat de discerneri etice, reprezentând însăși substanța cărții ce devine o foaie de parcurs sufletesc”. ■ Lucian Raicu semnează cronică literară: *Dimitrie Stelaru «Mare incognitum»*: „Ființând de trei decenii printre noi, încât pare de-acum aburită de vreme, poezia lui Dimitrie Stelaru a oscilat de la început între două atitudini posibile, una mai de suprafață, cealaltă de adâncime. Din tensiunea, din confruntarea și din

dezechilibrul lor s-a născut poetul. Motivele bizarului său renume în conștiința obștească nu sunt totdeauna și cele mai îndreptățite să-l susțină. (...) Dar gândul său adevărat e în altă parte, eul profund sălășluiește altundeva, și, pentru a-l exprima, poetul trebuie să-și uite reacțiile tipice, superficiale, să uite ceea ce, la drept vorbind, niciodată nu a știut prea bine sau nu a știut deloc. Fără intenția de a fi paradoxal, aș spune așa: să uite de-a mai fi, în înțelesul strâmt al cuvântului, «sincer» și să devină, în același înțeles, artificial, spre a capta undele neștiute de nimeni, accesibile doar auzului său înfundat, călțos. (...) Dar pentru a ajunge aici, trebuia mai întâi ca Dimitrie Stelaru să-și consume întreg sarcasmul pământean, să adopte, pe rând, ipostazele consacrate ale poetului damnat și să experimenteze, cu un amestec de voluptate și detașare, mizeria, umilința, orgolioasa răzvrătire, să-și descopere neașteptate afinități («Dimitrie Stelar, noul Cristos»), reacțiuni lirice, notabile și chiar impresionante în sine, dar în cazul său fără ecou durabil. (...) Complicațiile simbolice, reminiscentele livești, prețiozitățile și manierismele de tot felul nu lipsesc din această poezie, dar, în chipul cel mai curios cu putință, pentru că vin de la sine, nu alterează autenticitatea, chemate fiind de o forță interioară, necesară și misterioasă. Ele se constituie urmând legi secrete, într-un limbaj propriu, derivație a *viziunii*, și nu, cum se întâmplă la atâția alții, produs al modificării voite, al înclinării conștiinței a vorbirii și logicii uzuale. (...) Această permanentă abatere nu reprezintă, la Dimitrie Stelaru, ca la atâția alții, o «perversitate», ci un mod foarte firesc de a se manifesta, de a fi, de a vorbi, în afara căruia el ar fi redus la muțenia desăvârșită, la inexistență. Nimeni prin acest murmur, de o ciudată și nobilă putere a incantației, mesaj tulburător de simplu (în ciuda aparentelor complicații ce ar putea da impresia arbitrariului) al unei lumi posibile, întrezărite, el există”. ■ Miron Radu Paraschivescu în articolul *Noțiune și imagine* prezintă trăsăturile definitorii ale poeziei scrise de Nora Iuga: „Spre să nu greșesc prea mult când recunosc în versurile Norei Iuga o rezonanță din Rimbaud. Despre care se vorbește mult și de mult în lumea noastră literară, dar e interesant de observat că, în afară de câteva momente excepționale în poezia unui Virgil Teodorescu sau Gellu Naum, nu am întâlnit în țara noastră urmele vreunei corespondențe rimbaldiene; vreau să apun, o înrudire cu *spiritul* acestui înaintaș al poeziei moderne, mai mult decât cu tehnica lui poetică, dar nu transcrisă așa cum s-a născut, plină de toate repetițiile și exploziile verbale de prim jet. Însă această construcție a frazei poetice e, la Nora Iuga, inteligentă și subtilă până la a lăsa impresia, numai impresia, unei aparente neglijente, a unui aer rudimentar degajându-se din ansamblu. Sunt evidente economia de cuvinte și nervozitatea conținută în frâu. Iar efectul în lectură al unei asemenea transcrieri de neglijență ordonată, dacă pot spune astfel, este surpriza comunicată, vreau să spun senzația trăită și surprinsă de ochiul lăuntric al poetei, în timp ce o retrăiește și o reconstituie prin intelect, nu în timp ce-o retrăiește pur și simplu. Aici stă, cred eu,

maturitatea poetică a Norei Iuga. Imaginile sale poetice sunt mai mult niște aluzii foarte fine, termeni aproape algebrici de referință prin care autoarea traduce pe căile intelectului ceea ce i s-a comunicat pe ale senzației sau intuiției. (...) În tot acest fel de a înregistra lumea și de-a o spune se află un fir conducător ce traversează chiar carnea și subsolul memoriei sale. De-aici, din această puternică aderență a ei la tot ce e viu și concret, grație căreia versurile parcă sunt propriu-zis născute de Nora Iuga, rezultă și «materialismul», într-adevăr dialectic, al poeziei sale. Dialectic, fiindcă surprinde mișcarea pe ambele planuri: al materiei vii și al spiritului, precum și întrepătrunderea lor. Trebuie să spun și câteva cuvinte despre tonalitatea înaltă din această poezie, ce asemenea sunetului și muzicii – care se creează pe fundalul liniștii și din colaborarea cu ea – pornește de la sentimentul tăcerii și al unui nobil mutism pentru ca să-și sporească muzica gravă cu fiecare vers, până-n apoteoza finalurilor. Parcă e ceva din tehnica unor compozitori de jazz, să zicem Duck Ellington. După tot ce-am spus până aici, sper să fi făcut cât de lămurit temeiul entuziasmului meu pentru poezia Norei Iuga”. □ Cu titlul *Arghezi*, este redat discursul lui Letay Lajos „cu ocazia deschiderii expoziției «Arghezi la 87 de ani» – Cluj, 15 iunie 1967”: „Optzeci și șapte fotografii ne înfățișează astăzi tot atâtea momente din viața lui Tudor Arghezi, sunt opera inspirată a lui Ion Miclea. Există însă oare peliculă îndeajuns de sensibilă spre a putea surprinde, fie măcar fragmentată în clipe, această viață de o neîntrecută sensibilitate? Există oare obiectiv destul de cuprinzător fie și numai pentru frânturile acestei existențe? (...) Optzeci și șapte fotografii artistice ne înfățișează astăzi, aici, optzeci și șapte momente din viața sa. Dar pentru a-l putea evoca într-adevăr, fie cu cuvântul, fie cu cel mai sensibil dintre obiectivele fotografice, ar trebui să fim și noi stăpâni peste farmece, așa cum este el: să strecurăm printr-o ureche de ac viața, universul poetic”. ■ Eugen Simion continuă articolul din numărul trecut cu un nou episod, *Maioreșcu și Lovinescu (II)*: „Apariția în 1937 a *Însemnărilor zilnice* și aniversarea centenarului (1940) readuc în actualitatea literară pe Maioreșcu. Întreaga critică română îi comentează jurnalul intim (publicat de I. Rădulescu-Pogoneanu), întocmește studii, portrete, în cea mai mare parte lipsite de măsură și de simț critic. Cum se întâmplă, în astfel de cazuri, comentariile delirează, se spun vorbe mari, pentru a fi, mai târziu uitate. Reactualizarea lui Maioreșcu fu însă pentru o parte a criticii prilejul unui îndoit examen: acela ce decurge din cunoașterea operei în totalitatea ei, cu merite și limite istorice, fatale, și, totodată, prilejul de a readuce în actualitate câteva principii estetice fundamentale, uitate, falsificate într-o epocă în care pe cerul literaturii se ridică, din nou, nori amenințători. (...) Se înțelege de la sine că posteritatea criticului e disputată și cei mai în drept să reclame paternitatea lui spirituală sunt urmașii direcți la conducerea «Convorbirilor literare», istorici, geografi, etnografi, unii cu merite în disciplina lor. Cu aceștia Lovinescu intră de la început în conflict. Colaborarea la «Convorbiri

literare» a fost scurtă (1910-1914), fără consecințe pentru evoluția revistei, iar când criticul își ia libertatea de a face rezerve față de junimism, e declarat de îndată ostil spiritului maiorescian. Situație paradoxală, dar nu fără înțeles: în jurul unei mari personalități crește întotdeauna iedera unei mediocrități ortodoxe, pline de fumuri și capabilă de mari agresivități. Afirmarea ei în domeniul culturii (în specialitatea scoarțelor populare și a ouălor încondeiate, va zice E. Lovinescu în deriziune) e fără însemnătate și, prin confuzia criteriilor, primejdioasă. Polemica e, în acest caz, iminentă și Lovinescu o va duce, cu succes, apărând spațiul maiorescian adevărat de falșii lui apologeți. (...) *Monografia lui T. Maiorescu* (1940), publicată mai întâi, fragmentar, în reviste, e o încercare de a sistematiza toate aceste idei, devenite actuale într-un moment de intoleranță, confuzie de criterii, abandonare a principiilor estetice. Intenției polemice se suprapune alta, de ordin strict istoriografic. Necesitatea de a întocmi biografia criticului duce la arhive, ziare din epocă, muncă grea de bibliograf, pe care criticul, sceptic mai înainte față de furnicile adunătoare, o îndeplinește, dacă nu cu pasiune, cu o deplină, în schimb, probitate intelectuală”. ■ Al. Piru face o prezentare succintă a principalelor scrieri ale lui Titu Maiorescu în articolul *Arta criticului*: „Activitatea de critic literar a lui Titu Maiorescu reprezintă în literatura română un caz unic de succes. Deși de mică întindere, ea a avut un rol considerabil în momentul desfășurării și continuă, în ciuda controverselor și negațiilor periodice la care a fost supusă, să-și mențină prestigiul aproape neatins. Notorietatea criticului se explică în parte prin întâietate în timp. Și înainte de Maiorescu s-a făcut critică, de la Ion Eliade Rădulescu, de Mihail Kogălniceanu, de Alecu Russo, de Bolintineanu și de Alecsandri, dar sporadic, nu cu precădere și rareori despre opere fundamentale. Maiorescu a făcut critică întâi de toate și a avut norocul ca în vremea sa să apară opere capitale, scriitori esențiali. Apoi desigur că și înaintașii săi erau oameni de cultură și de gust (de exemplu Kogălniceanu) dar exceptând pe autodidactul Eliade, mai nici unul nu avea ca el o pregătire de specialitate, filosofică (pe aceasta o avea numai Radu Ionescu, autorul studiului din 1861, *Principiile critice*, unde apar idei de estetică hegelienă, citită în traducerea franceză a lui Ch. Bénard). (...) Suntem în 1872! Maiorescu se va mulțumi să citeze adesea pe «vârtosul glumeț» Creangă și pe seriosul Slavici, dar va consacra articole speciale cel puțin lui Caragiale și Eminescu. (...) Maiorescu pronunță cuvântul de apreciere hotărâtor. Dar nu e numai atât. Avem în continuare o analiză în regulă a teatrului comic al lui Caragiale. Meritul principal al comediilor sale stă după Maiorescu în special în «scoaterea și înfățișarea plină de spirit a tipurilor și situațiilor din chiar miezul unei părți a vieții noastre sociale, fără imitare sau împrumutare din literaturi străine». (...) Analiza se subordonează la Maiorescu sintezei. Caragiale e văzut ca un dramaturg de esență clasică, întrucât observă umanitatea istorică sub latura morală, tipologică, extrăgând universalul din contingent. Articolul *Eminescu și*

poeziile lui (1889) cuprinde puține observații critice privitoare la forma versului eminescian (se arată armonia uneori onomatopeică, splendoarea unor rime noi și surprinzătoare, folosirea numelor proprii în rimă, în genere perfecta adaptare a expresiei la fond), rămâne poate până astăzi poate cel mai izbutit portret moral al poetului, cea mai profundă caracterizare a personalității sale artistice”.

• [„**Tribuna**”, nr. 26] Ion Groza, Teofil Răchițeanu și Nae Antonescu, recomandă următoarele apariții editoriale: N. Ciobanu, *Nuvela și povestirea contemporană* (Editura pentru literatură, 1967), Isaiia Răcăciuni, *Amintiri* (Editura pentru literatură, 1967), I.M. Rașcu, *Amintiri și medalioane literare* (Editura pentru literatură, 1967) și O. W. Cisek, *Eseuri și cronici plastice* (Ed. Meridiane, 1967). □ Sub semnătura lui Virgil Carianopol, revista publică fragmente dintr-un volum în pregătire, dedicat lui Camil Petrescu. □ Cronica literară îl are în centrul atenției pe colegul de redacție Virgil Ardeleanu cu volumul *Însemnări despre proză*. Autorul ei, precizează că apariția acestei cărți „este rodul unei activități susținute de critic mai bine de un deceniu cu precădere în revista «Steaua». Criticul s-a impus atenției publice ca un cercetător al prozei noastre, în general al prozei noastre contemporane” care „își definește prezența în critica noastră nouă” ca un „condei dintre cele mai valoroase. Stăpân pe mijloacele sale de expresie, vădind o concepție bine definită asupra realităților noastre literare, Virgil Ardeleanu ne-a dat o carte de critică asupra căreia putem stăruia cu deplină încredere”. □ În cadrul paginilor de poezie și proză apar cam aceleași nume (Grigore Beuran, Viorel Știrbu, la proză), Ion Sofia Manolescu (la poezie), Ion Drăgănoiu (intrare), dar și unele schimbări de profil, prozatorii convertindu-se în poeți și invers. Sub acest aspect este demnă de semnalat apariția lui Romulus Guga cu poezia *După patruzeci de ani de dragoste*. □ Un fragment din *Eu și piesele mele*, de Eugen Ionescu, în traducerea lui Octavian Macavei și poezie de Anna de Noailles (*Amintirea străbunilor și Timpul de a trăi*). Traducerea versurilor aparține lui Andrei Radu fac parte din acest număr.

30 iunie

• [„**Contemporanul**”, nr. 26] George Munteanu publică eseuul *Titu Maiorescu*: „Putem admite că Maiorescu era într-o bună privință și un „legislator” al poezilor și al gustului public. Aceasta – la 1867 când nici Eminescu, nici Creangă, nici Caragiale, nici Macedonski nu existau încă pentru literatura română. □ Al. Paleologu analizează „*Însemnările zilnice*” ale lui Titu Maiorescu în eseuul „*O lecție de ținută intelectuală*”: „Însemnările zilnice”, așa succinte cum sunt, fragmentare și întrerupte, cu perioade întregi care lipsesc, sunt totuși mai mult decât alte jurnale celebre – o operă unitară din care se desprinde curba unei deveniri. Sunt istoria unei ambiții și a unei reușite, istoria unei lungi și complicate drame casnice, istoria intelectuală și

morală a unei opere. Prin aceasta echivalează cu un mare roman și de fapt chiar sunt un mare roman. În primul rând un Bildungsroman”. □ Cronica literară este dedicată de Nicolae Manolescu ediției „*Critice*” (I – II) de Titu Maiorescu: „O ediție integrală a criticilor lui Titu Maiorescu (...) are însemnătatea unui mare act de cultură. Desigur, nu retipărirea operei readuce în actualitate pe Maiorescu, așa cum se mai întâmplă cu unii scriitori. Prezența lui Maiorescu este atât de vie încât a determinat, ea, republicarea studiilor”. □ La rubrica „Poșta literară” debutează Manuela Tănăsescu.

• [„**Viața studentească**”, nr. 26-27] Ion Bănuță și Gh. Istrate sunt semnatarii articolelor din grupajul, ***La moartea lui Tudor Arghezi***. Ion Bănuță, în *Cartea mea-i, fiule, o treaptă...* afirmă patetic: „Deci, el, omul s-a mutat din lume în Mărțișor... deasupra, oh, ce frumos este întotdeauna deasupra, cerul, stelele, Calea robilor, despre care a vrut să știe poetul totul și a plecat infinit de mâhnit că nu le lămurise încă și nu le aflase pe toate după cum se cuvine. Oare să fi murit cu adevărat totuși? Nu. Arghezi trăiește și va trăi de-a pururi... Dacă vrei să știi cum s-au vărsat oasele strămoșilor noștri pentru dreptatea socială, deschizi pe Arghezi la 1907. Dacă vrei să știi ce reprezintă lupta pentru demnitatea românească, deschizi pe Arghezi la *Baroane*. Dacă vrei să știi despre micile și marile sentimente domestice, deschizi pe Arghezi la *Hore*. Vrei să știi cum sună în poezie năzuința noastră către cucerirea cosmosului, deschide tot Arghezi la *Cântare omului*. Îl citim și îl recitim pe Arghezi. El trăiește mereu prin cartea pe care ne-a lăsat-o «*drept bunuri după moarte*», punându-se în același sublim *Testament*: «*Cartea mea-i, fiule, o treaptă...*» Numai el, Arghezi, s-a mutat. S-a mutat? – se poate ca în *Duhovnicească*, și de fapt așa cum s-a întrebat el întotdeauna – «*Ce noapte groasă, Ce noapte grea / A bătut în fundul lumii Cineva...*». Nici Gh. Istrate nu e departe stilul emfatic și metaforic în articolul: *A bătut în fundul lumii cineva*: „...și Miorița a pășit a doua oară în mit, lăsând în urma sa repaus. Renunțând noi înșine la convenție, astăzi ni se impune să acceptăm cuvântul care își dezbracă marca, arătându-se lumii cutremurător și fără cruțare. Dalta a căzut pe dureroasa umbră a marmurei și «*inscripțiile*» s-au întrerupt într-o «*tăcere de început de leat*». Așadar, *jocul* era adevărat! Eu îl știu. Îl auzise dar nu S-a temut, fiindcă era un joc de-a tainele, de-a eternitatea... Noaptea a sfârșit zăvorul și sufletul Lui mare a fost mușcat de țărână. Mi-L închipui intrând încet «*cu mâinile în ceață*»... Dar «*cuvintele*» Lui nu pot fi înconjurate cu moarte – ele sunt dincolo de timp, acolo unde se proiectează nemurirea unui întreg neam. «*Deschid cartea: cartea geme / Caut vremea, nu e vreme / Aș cânta: nu cânt și cânt / Parc-aș fi și nu mai sunt*»”.

[IUNIE]

• [„**Amfiteatru**”, nr. 6] În *Scrisoarea deschisă adresată redactorului șef al revistei „Lucefărul”*, Fănuș Neagu reacționează dur împotriva modului

prin care Marian Popa înțelege să se lanseze în câmpul criticii literare printr-un articol denigrator la adresa profesoarei sale Aura Călin, folosind „practici de tristă memorie pe care opinia publică și toate generațiile de scriitori le-au repudiat, considerându-le o frână în dezvoltarea literaturii române”. În scrisoarea deschisă sunt aduse obiecții mai ales cu privire la comentariile criticului față de volumul lui Ion Băieșu, *Sufereau împreună*: „Asistentul sau preparatorul Marian Popa, despre care trebuie să știți că și-a oferit deschis serviciile și revistei «Amfiteatru», evident împotriva «Lucefărului», din motive pe care le voi denunța mai jos, zgârie, cel puțin neigienic, și în orice caz neputincios, copertile unei cărți considerată de majoritatea criticilor și a opiniei publice o reușită nu numai a generației de scriitori din care fac parte Ștefan Bănuțescu, D.R. Popescu, Nicolae Breban, Nicolae Velea, Vasile Rebreanu, Sorin Titel. (...) Departe de mine gândul că există vreun autor perfect și că numai anumite persoane au dreptul să ne judece. Trebuie să subliniez, însă, că dacă toți au dreptul să ne judece și să emită puncte de vedere, nu toți au și chemarea, competența, cinstea și forța să o facă. M. Popa, și asta o vede orice om de bună credință, nu discută și nu analizează opera scriitorului Ion Băieșu, ci se răfuiește cu redactorul șef Ion Băieșu, scoțând satârul bont și pornind să hăcuiască o carte cuprinzând câteva nuvele antologice: *Maiorul și moartea*, *Acceleratorul* (și nu *Acceleratul*, cum a scris criticul grăbit), *Treizeci și opt cu doi*, *Fătu și Piscică*, *Mama s-a îndrăgostit* (despre care se afirmă că singurul ei merit este că nu a scris-o altul înaintea lui Băieșu – ascultați și dvs. argumentele lui M. Popa) și *Chițimia*, considerată, citez, «inutilă». (...) Să spunem și amănuntul că nuvela a fost recent publicată de două prestigioase reviste din Franța și Anglia. Aș minți, tovarășe redactor șef, dacă, spunându-vă că sunt indignat de apariția acestui articol, aș spune că sunt și stupefiat. Îl cunosc puțin pe M. Popa, dar îl cunosc foarte bine pe salariatul de la «Lucefărul» Dinu Săraru și pot să vă spun (dacă n-o știți) că furia și bâta junelui asistent sau preparator au funcționat din inspirație redacțională. De ce? În revista «Amfiteatru» (pe care, între noi fie spus, o muștruluiți și admonestați săptămânal – vezi atâtea și atâtea note, inclusiv cele ce escortează obiectul supărării mele), cu o lună în urmă a apărut o recenzie la volumul de cronici dramatice al lui Dinu Săraru. Nu era laudativă, dar nici distrugătoare. Toate observațiile critice erau făcute de către colaboratorul revistei «Amfiteatru» pe un ton ponderat, civilizată, cu argumente. Aflând din nu știu care surse de existența acestei recenzii, tovarășul Dinu Săraru s-a enervat cumplit, a pătruns în spațiul de tipărire al revistei «Amfiteatru», a rupt șpalturile, a amenințat cu furtuni și represalii. Și... ce ciudat pentru noi ! Chiar fără avizul dumneavoastră (așa ne-ați declarat telefonic) el a declanșat scrierea și publicarea articolului semnat de Marian Popa, articol în care eu n-am recunoscut nici unul din mijloacele cu care ne-a obișnuit adevărata noastră critică literară. Trec peste abundența de insinuări (una: «dacă prozatorul este

bine familiarizat cu regulamentul de ordine interioară ale – agramatismul îi aparține, n.n. – organelor securității de stat») și de grosolăniei absolut inadmisibile (nuvelele sunt comparate cu niște chifle, iar cititorilor volumului li se urează poftă bună !...) și țin să-i spun colaboratorului dumneavoastră, care se miră cum un om poate trăi fără vezică biliară, că da, se poate (să se informeze la clinici !), poate trăi foarte bine, așa cum poate trăi fără pic de etică, sau mai precis fără rușine, un ațățător de scandaluri literare. În încheiere, consider că noi, toți scriitorii, suntem datori să condamnăm și să exmatriculăm din viața literară astfel de procedee insalubre. Și găsesc cu cale să vă atrag atenția că, în funcția pe care o dețineți la revista «Luceafărul», erați literalmente obligat să barați drumul inșilor lipsiți de cea mai elementară probitate. Redactorul șef este conducătorul întregii publicații și nu numai al paginii întâi unde, sub frontispiciu își consemnează săptămânal numele și calitatea. P.S. Această scrisoare am înaintat-o spre publicare conducerii revistei «Luceafărul». Mi-a fost refuzată. Faptul mă miră, întrucât tovarășul Eugen Barbu a invitat nu o dată pe toți colegii săi de breaslă care au fost jigniți de «Luceafărul» să răspundă în paginile aceleiași reviste. Eu n-am fost încă jignit. Aștept”.

□ „Amfiteatru” ia atitudine împotriva „Luceafărului” în articolul *Polemică sau campanie de represalii*. Acesta este determinat de atacurile repetate și violente obișnuite în paginile revistei conduse de Eugen Barbu, fiind „expresia unei maladii cronice”: „Oricine a avut inocența de a schița o cât de discretă nealiniere la opiniile exprimate în paginile revistei, și mai ales oricine și-a luat libertatea de a formula un punct de vedere critic, oricât de reticent față de unul sau altul din componenții acestei redacții (gestul agravându-se cu cât cel vizat era situat mai sus pe treptele ierarhiei redacționale) știe că, mai devreme sau mai târziu, a avut de înfruntat avatarurile unei îndelungi și neobosite campanii de pedepsire. Un tir neîntrerupt, direct sau încrucișat, l-a căutat pretutindeni, urmărindu-l în tot ceea ce acesta a comis, literar dar și civic, înainte și după delictul de «lezare» a revistei „Luceafărul”, spre a-l transforma în ținta eternă a rubricilor de note a cronicetelor și articolelor așa-zise de analiză, a dicționarului de istorie literară contemporană și chiar a rubricii de sport, folosiți în destule ocazii de semnatarul ei nu numai pentru elucidarea disputelor pe teme sportive dar și spre a administra lovituri sub centură confrăților săi literari. O elementară decență ne îndeamnă să nu mai răscolim dosare ale abuzului de credit publicistic și să renunțăm la exemplificări nominale”. Redacția se referă la atacurile împotriva redactorului șef, a redactorului șef-adjunct și, nu în cele din urmă împotriva orientării revistei studentești. Afirmându-se receptivă la orice semnalare a deficiențelor, «îngustimilor sau exceselor de orice natură», gata să angajeze dezbateri cât mai largi, „Amfiteatru” consideră că «analiza obiectivă și atentă, sprijinită pe fapte verificabile, e înlocuită cu etichetarea brutală și dezinformatoare, ținând cu bună știință compromiterea în ochii celor neavizați». Imputările aduse țin de numele publicate în revistă, scriitori „dintre

cei mai reprezentativi ai generației tinere: Ion Alexandru, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Gabriela Melinescu, Constanța Buzea, Gheorghe Pituț, Petru Popescu. Recenta dezlănțuire asupra „Amfiteatrului” a fost declanșată de o recenzie la volumul de cronică dramatică al secretarului general de redacție de la revista „Luceafărul”, Corneliu Leu. „E posibil ca aprecierea formulată de cronicarul nostru să fi fost înjustă iar privirea sa mioapă, neîn stare să discearnă ce este valoros în volumul *Teatru românesc și interpreți contemporani* – dar la asta se răspunde cu o contra-argumentare, cu o luare de poziție fățișă, cavalierească, și nu prin declanșarea de represalii al căror mobil adevărat rămâne cu grijă tăinuit. (...) Asemenea detestabile manevrări ne întristează, dar nu ne surprind. La «Luceafărul» ele ilustrează un spirit și o mentalitate care persista de vreme mai îndelungată. Totalitar și agresiv, neținând seama de cerința vitală a diversității stilurilor și părerilor literare, acest spirit își voalează esența în spatele devizei: „a face ordine în literatura. A face ordine? de ce nu! dacă prin asta se înțelege a realiza un climat literar ostil răfuieiilor meschine, respirabil pentru toți scriitorii, fertil activității fiecăruia, propriu dezvoltării nestingerite a tuturor talentelor. Un climat favorabil exprimării libere a părerilor, nu unul molcom, idilic, ci bărbătesc, de reală înfruntare a opiniilor estetice, îndepărtând spiritul îngust de tarabă și încurajând lupta de idei, profitabilă progresului literaturii. A face ordine în sensul acesta, iată o acțiune nobilă, salutară, la care ne alăturăm de îndată, cu conștiința că aducem unul dintre cele mai importante servicii culturii românești actuale. Dar o astfel de ordine nu se poate înfăptui, sub nici un motiv, cu «parul» așa cum preconiza deunăzi redactorul-șef al «Luceafărului» reluând un vechi leitmotiv al domniei sale. Deci nu «cu parul» ci printr-un efort de reprimare, mai înainte de orice, a propriilor subiectivism și impulsuri vindicative, printr-o înțelegere adecvată, profundă și gravă, a sensurilor activității intelectuale”.

• [„Argeș”, nr. 6 (13)] Pe prima pagină a acestui număr apare articolul *Titu Maiorescu – simbol național al culturii*, semnat de Mihail Diaconescu și scris cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la moartea marelui critic. Pornind de la teoria maioresciană a formelor fără fond, autorul articolului vede în aceasta o misiune asumată, deoarece în contextul secolului naționalităților, chemarea spre găsirea menirii istorice a fiecărui popor este aparentă. Considerând această stare de fapt în spiritul epocii sale, M. Diaconescu are totuși un ochi critic asupra inspirației occidentale în structura instituțiilor culturale românești. Influența externă, spune el, este receptată numai în măsura în care corespunde unor necesități. „Din înțelegerea organică a dezvoltării culturii și spiritualității românești se naște la Maiorescu și atitudinea intransigentă pe care a avut-o față de sistemele lingvistice ale scriitorilor, filologilor și oamenilor de cultură latinizanți, italianizanți sau puriști contemporani cu el, hotărâți în dorința lor nobilă, justificată din punct de vedere istoric, de a vedea afirmată și mai puternic romanitatea poporului din care făceau parte, să reformeze gramatica și

lexicul conform unor scheme subiective, eronate în cea mai mare parte”.

□ Neagu Rădulescu scrie despre fair-play și demnitate în sport, în articolul *Nu vreau să ajung de râsul lumii*: „Sportivul nu trebuie să uite nici un moment că el este eroul preferat al lumii contemporane și că modul lui de comportare devine model de viață pentru generațiile mai tinere. (...) Porniți pe acest drum, ne gândim dacă nu cumva modul cum este îndrumat sportul contemporan, pe tot globul, nu ar cere niște rectificări. Sportivii, întâlnindu-se în arenă, trebuie să obțină victoria cu orice preț – și e bine ca lupta pentru izbândă să se dea cu toate forțele, dar nu cu orice preț. Vrem să spunem: *Nu fără respectul probității și al eleganței*, fiindcă fără ele sportul va ajunge să facă din noi oameni fără scrupule, oameni pentru care toate mijloacele sunt bune dacă-ți aduc victoria”.

□ O pagină din acest număr îi este rezervată scriitorului I. C. Vissarion (dâmbovițean din Costeștii de Vale, un sat de lângă Titu). Plecând de la îndemnul lui Tudor Arghezi de la o emisiune radio, Victor Crăciun cercetează manuscrisele rămase de la I. C. Vissarion și descoperă preocupările din zona tehnică ale „acestui scriitor-țăran”. Legat de opera acestuia afirmă: „Prin realismul său, prin umorul sănătos, prin introducerea elementelor fantastice în narațiune, I. C. Vissarion este un scriitor de factură populară, care continuă în proză filonul muntenesc al lui Anton Pann, într-o epocă modernă, aducând o notă originală în literatura noastră din prima jumătate a acestui secol”. Revista publică de asemenea un fragment din proza cu titlul *Reuniunea de Joia*, de I. C. Vissarion, iar Ion Cruceană prezintă activitatea de colaborator a lui Vissarion la „Gazeta țăranilor”, în perioada tinereții lui (anul 1906).

□ La rubrica *Meșterul Manole*, sunt publicați doi poeți premiați la concursul literar al revistei, cei care au ocupat locurile II și III: Dan Rotaru (*Poem de nuntă, Sătenii mei, Metamorfoze, Când o mamă*) și Olimpiu Vladimirov (*Patrie, Dacă am fi, Ană*).

■ Vladimir Dogaru prezintă câteva mărturii inedite despre Eminescu, încredințate lui de C. Calmuschi, fost profesor acum în vârstă de 80 de ani, cunoscut prin intermediul lui C. Rădulescu-Motru. Din volumul de *Amintiri*, publicat de C. Calmuschi, V. Dogaru alege fragmentele care se referă la înmormântarea poetului, când semnatarul lor, pe atunci student în anul al II-lea al Facultății de Litere și Filosofie din București, a ținut, în numele Societății studențești „Unirea”, o cuvântare, reproducută de unele din ziarele momentului. „Corpul lui Eminescu fusese depus în biserica Sf. Gheorghe Nou, ce atât în interior, cât și în exterior avea înfățișarea aproape ca acum. Biserica era toată drapată în negru și cu crengi de tei în floare (...). Toată grija și rânduiala înmormântării le-au luat pe seama lor membrii «Junimei», în primul loc Titu Maiorescu și Doamna Maiorescu”.

■ La rubrica sa *Bilete de papagal*, Tudor Arghezi publică câteva *Tablete de limbă*: „A scrie nu e o meserie decât comparativ. A ști, pentru a fi scrisă, o limbă, e a o avea, așa zice, în stare de instinct. Cucul nu scrie, dar își cântă silaba corect”.

□ La *Cronica științifică*, Gabriel Țepelea prezintă *Antologia de proză populară epică* a lui Ovidiu

Bârlea. Se oprește, în primul rând, asupra legendei: „Legende, care caută să dea o explicație unor fenomene ale naturii sau unor întâmplări deosebite, au fost generate de setea de cunoaștere. Spre deosebire de basmul fantastic care este stufos, legenda caută să meargă direct la esențial. Nota caracteristică a legendei este scurtimea, neobișnuitul faptelor, seriozitatea relatării”. Apoi, G. Țepelea probează necesitatea unei asemenea publicații: „*Antologia de proză populară epică* apare într-un moment în care problema autenticității folclorului constituie o preocupare majoră pentru toți factorii de răspundere, alarmați de numeroasele «prelucrări» și «stilizări» cu care se intervine în zestrea culturii milenare a poporului nostru. Prin modalitatea de lucru, această culegere demonstrează că folclorul, ca orice altă disciplină, își are normele sale de culegere și transcriere, de catalogare, de raportare la o tematică regională sau mondială, că în fine diletantismul este nu numai depășit, ci de-a dreptul dăunător. Iată de ce am insistat la începutul acestui articol îndeosebi asupra metodei care asigură suportul științific al unei lucrări”. □ Cronicarul literar al revistei, Mihail Diac[onescu] prezintă, sub titlul *Memorial de călătorie*, cartea *Pași prin lume*, de Baruțu T. Arghezi: „Cei care au urmărit scrisul lui Baruțu T. Arghezi regăsesc în paginile primului său volum verva, scilipirile de ironie, calitățile stilistice și lirismul cu care el ne-a obișnuit în cronicile de artă și însemnările gazetărești”. □ Ion Buzași recenzează cartea *G. Coșbuc – O privire asupra operei literare*, de D. Vatamaniuc: „Cercetare atentă, bazată pe o muncă asiduă, coroborată cu analiza fină a operei, monografia lui D. Vatamaniuc merită toată considerația, ea contribuind la cunoașterea unuia dintre cei mai de seamă poeți ai literaturii noastre”. Ion N. Alezan prezintă monografia scrisă de Monica Lazăr despre Pavel Dan, iar Emil Manu scrie despre ultimul volum de poezii apărut al lui Ion Rahoveanu, *Cântec de țară*: „Ion Rahoveanu cultivă și menține la un nivel mediu o poezie ușor și voit prăfuită, întregind prin ea sensibilitatea generației sale, atât de hărțuită de experiențe și curente literare”. □ Ca în fiecare număr, sunt publicate epigrame de N. Crevedia, D. Al. Nanu, Aurel Iordache, S. Masler: „*Unui pătimaș/ Apa nu-i prea da imbold,/ Totuși s-a-necat în Olt/ Vorbe! Scoase de dușmani –/ S-a-necat în... Drăgășani!* (N. Crevedia)”. □

• [**„Astra”, an II, nr. 1 (13)**] Un grupaj de versuri reunește poezia lui Eugen Jebeleanu, *Neînfrânta*, și poezia lui Ion Bănuță, *Panorama efemeridelor*. □ Secțiunea *Claviaturi* adună laolaltă versuri de Ion Alexandru Durac, *Mulțumire*; Mircea Cristea, *Vârsta de seară*; Romulus Călniceanu, *Cain*; Dan Constantinescu, *Ploile primăverii*, Tudor Cătineanu, *Depărtare*; Mihai Negrea, *Unde marea...* □ În *Cronica literară*, Voicu Bugariu analizează volumul lui Alexandru Philippide, *Monolog în Babilon*. În opinia cronicarului literar, „zeitățile sale”, adică ale poetului, „nu mai sunt imuabili olimpici ci mari idei ale timpurilor moderne”. Ceea ce face ca „decorul aspirațiilor poetului spre adevărurile ultime” să fie „gigantic, de dimensiuni cosmice”. De asemenea,

„modul său de a face cunoscut oamenilor ce este absolutul” este un „mod care, în opinia noastră, conține esența liricii sale”, și „constă în potențarea misterului, în supra dimensionarea lui”, așa cum se întâmplă în poeziile *Pe un papirus*, *Prin niște locuri rele*. În ceea ce privește atitudinea lirică a poetului „față de aceste mari forțe pe care mintea sa le-a declanșat («giganticele abstracțiuni» de dincolo de cuvinte) e parcă varianta modernă a ucenicului vrăjitor, victimă dramatică a stihilor dezlănțuite de el însuși”. În cazul lui Philippide, însă, ucenicul vrăjitor este „filozoful care își stăpânește încă, prin forța renunțării, elementele scăpate din retorte”. În poemul *Monolog în Babilon*, Alexandru Macedon îl ipostaziază, simbolic, pe „omul gânditor”, corelativ „lirismului oedipian al omului aflat în fața destinului”. □ Dan Smântânescu publică, sub semnul prieteniei dintre Octavian Goga și Șt. O. Iosif, două poezii inedite ale celui dintâi – *De când te-ai dus* și *Azi am clipe liniștite*, precum și o scrisoare a celui de-al doilea, din 24 februarie 1912, adresată lui Goga. □ Viorica Huber publică articolul *Virtuți ale romanului istoric*. Autoarea remarcă numărul mare al romanelor istorice apărute în ultimul timp, toate propunând „aceiași erou monumental, sugestiv, multiplu: mulțimea, poporul, masa anonimă a celor ce au făurit destinul patriei noastre”. Enumeră, apoi, romanele dialogiei *Pârjolul*, a lui Oskar Walter Cisek, având ca temă răscoala lui Horea; *Primăvara popoarelor*, al lui Nicolae Deleanu; *Plecarea Vlașinilor*, al Ioanei Postelnicu. Despre acest ultim roman, Viorica Huber afirmă că „pătrunderea în esența realităților sociale și istorice, cunoașterea adâncă, etno-monografică a vieții păstorilor transilvani, pe care autoarea știe s-o evoce cu o vibrație autentică, potențată până la transfigurare eroică și tipologie de baladă, ridică acest roman al țăranilor Vlașini, trăitori pe la mijlocul secolului al XVIII-lea, aflat sub dublă exploatare, cea națională și cea socială, către o viziune mai generală (simbolică, așa zice), a suferinței poporului nostru în decursul istoriei lui amare, silit la o perpetuă luptă”. Personajele romanului se grupează în două categorii, respectiv „eroii de legendă” – Vlașinii și câțiva țărani maghiari și sași, „la fel de oprimați ca și românii de rând”, și „asupritorii”, „ființe meschine, mărunte, portretizate incisiv, cu o anume caricare în însăși înfățișarea lor fizică și în resorturile lor sufletești”. □ Ion Topolog publică povestirea *Pisica neagră*. □ Aurelia Munteanu publică povestirea *Neliniște*. □ Constantin Bucur semnează proza scurtă intitulată *Puiul mamei*. □ Florența Albu publică poezia *Răsfângere de demult*. □ Un grupaj de versuri reunește poezii de Gherghinescu Vania, *Mihai Bravu*; Viorica Mureșan, *Partidului*; Ion Potopin, *Plenitudine*; Victor Rusu, *Dacii*; Victoria Grama, *Cuvintele*; Hans Schuller, *Presimțire*. □ Emil Manu amintește, sub denumirea *Mariana Dumitrescu: Poezii*, de poeta care a murit chiar în ziua în care apărea în librării volumul menționat în titlul articolului. Debutând în 1942, sub pseudonimul Mariana Șerban, având colaborări la revista „Tribuna”, și cunoscută pentru asocierea versurilor sale cu liedurile,

poeta „cultivă poezia ca o magie a intimității spirituale dar și ca un omagiu adus vieții”. „Mariana Dumitrescu a evoluat de la experiențele prozodice ale debutului spre meditația calmă și notația lirică directă, de un grafism aproape inefabil, la limita dintre liedul grav și pastelul patetic. Printr-o simbolistică discretă poezia sa traduce stări sufletești, probleme ale existenței umane (dând o frumoasă și subtilă meditație modernă)”. □ În *Interviul* acordat revistei „Astra”, academicianul Alexandru Philippide vorbește „despre poezie”, afirmând că poetul se află mereu „în căutarea lucrurilor încă nerostite”, dar trebuie să fie preocupat și de „înnoirea expresiei”. În opinia academicianului poet, „versul celor mai mulți dintre poeții români de astăzi nu dă, la lectură, un sunet plăcut. Arta versificației este aproape cu totul părăsită. Asistăm la o ruină a versului, la o surpare a lui, datorită nu numai fenomenului natural de dezagregare, ci datorită unei maniere, unei mode, unei obișnuințe (...)”. Ceea ce ar trebui făcut, pentru a remedia situația, vizează „constrângerea interioară, studiul, cultura care dă posibilitatea evaluării prin comparație a diverselor moduri de expresie și a gândirii poetice, toate acestea au o considerabilă importanță în creația poetică”. □ În articolul intitulat *Titu Maiorescu – inedit?*, Mircea Gherman polemizează cu articolul lui Nicolae Manolescu, publicat în „Contemporanul”, nr. 3 pe 1967, în care Manolescu prezintă două lucrări inedite, considerate pierdute, ale lui Maiorescu, două traduceri, respectiv *Noaptea de anul nou a unui nefericit*, de Jean Paul, și *Manuscrisul unui nebun*, de Dickens. Pe ambele, arată Manolescu, Maiorescu i le trimite, însoțite de o scrisoare datată 4 ianuarie 1857, lui Iacob Mureșianu, pentru publicare în „Gazeta de Transilvania”. Mircea Gherman afirmă că lucrările nu sunt pierdute, ele aflându-se în Arhiva Mureșenilor, din Brașov, și fiind semnalate anterior, în „Convorbiri literare” din februarie 1910, de Simion Mehedinți. De asemenea, semnaleză existența unei contradicții între atitudinea anti-romantică din scrisoare, a lui Maiorescu, și caracterul evident romantic al scrierii lui Jean Paul, traduse tot de acesta. □ Rubrica *Revista revistelor* cuprinde informații referitoare la articolele publicate în diferite reviste de cultură, precum: în „Luceafărul” din 20 mai 1967, Vladimir Streinu, în rubrica *Distinguo*, face o prezentare a operei lui Tudor Arghezi, cu ocazia sărbătoririi celor 87 de ani ai poetului. Criticul literar Marian Popa publică un comentariu „substanțial” la romanul lui Zaharia Stancu, *Pădurea nebună*. În „Ramuri”, numărul din 15 mai 1967, Adrian Marino prezintă două texte inedite ale lui Macedonski și propria sa Prefață la ediția de *Opere* a acestuia. Tot aici, este publicat răspunsul lui Matei Călinescu la ancheta *Cultură și specific regional. O stilistică diferențială?*, sub denumirea *Specific național și specific regional*. În „Ateneu”, din 20 aprilie a.c., Radu Cârnelci publică poezia *Mic poem după dragoste*. În „Orizont”, nr. 4, 1967, este publicat un dialog intitulat *Varietate de stiluri, subiectivism, modă...*, între Victor Iancu, animator al grupării literare organizate în jurul Cercului literar de la Sibiu, și poetul Alexandru Jelebeanu.

Tuliu Racotă publică studiul „slăbuț” *Pași prin lumea Hronicului și cântecului vârstelor*, iar Nicolae Ciobanu publică studiul monografic *Ionel Teodoreanu. Tentația romanului de observație și a celui de atmosferă*. În „Gazeta literară” din 18 mai 1967, Corneliu Leu publică nuvela *Ce iarnă grea*, iar Tudor Arghezi arta poetică *Doi frați*. În „Argeș”, nr. 5, an 1967, Tudor Arghezi publică un *Pastel*.

• [„Ateneu”, nr. 6] Ridicarea monumentului lui Mihai Eminescu la Galați constituie pentru D. D. Șoitu și Constantin Marinescu prilejul de a descrie dezvoltarea culturală a orașului de la Dunăre în primul deceniu al secolului al XX-lea, când, din inițiativa unor intelectuali „călăuziți de profunde sentimente patriotice, se înființează atenee și biblioteci populare, se organizează periodic, pentru masele largi, spectacole de teatru, cicluri de conferințe publice, apar unele ziare (cotidiene sau săptămânale), reviste literare și de informare științifică, se constituie primul «Salon literar» la locuința talentatului poet gălățean Constantin I. Buzdugan care avea să atragă în jurul său și pe scriitorul Jean Bart, pictorul N. Mantu și pe alții”. În acest context, semnatarii articolului prezintă pe scurt istoria inițiativei de a ridica un monument dedicat poetului național: „La 19 martie 1909 în Galați s-a constituit un comitet compus din profesori, magistrați și publiciști, la propunerea și sub conducerea entuziastului gălățean Corneliu Botez, «în scopul înjghebării unui festival artistic care va fi o apoteozare a lui Eminescu și a literelor române ... iar fondurile strânse vor servi pentru ridicarea unei statui marelui poet». (...) Sumele obținute la festivități au fost vărsate în fondul destinat ridicării monumentului Eminescu a cărui realizare s-a împlinit, după tergiversări explicabile, abia după 2 ani, la 16 octombrie 1911”. Actul comemorativ de dezvelire a monumentului Eminescu la Galați a fost semnat de profesori și oameni politici din localitate, dar și de numeroși oameni de cultură ai vremii între care amintim: Mihail Sadoveanu și Emil Gârleanu (din partea Societății Scriitorilor Români), Duiliu Zamfirescu din partea Academiei Române, Jean Bart, Al. Cazaban, I. A. Basarabescu, I. Minulescu, Al. T. Stamatiad, D. Anghel, Natalia Negru, actrița Maria Filotti, A. Ștefanelli din partea societății „Junimea” din Cernăuți, Corneliu Moldovanu, Nicolae Pora, I.C. Bacalbașa, C. Hamangiu ș.a. □ „Ateneu” anunță dispariția scriitoarei Otilia Cazimir, moment prin care „se stinge ultimul reprezentant ieșean al «Vieții românești», un nume de prestigiu al literelor, dintre cele mai dragi nouă”. □ Constantin Călin semnează cronică literară la volumul de versuri *Monolog în Babilon*, de Al. Philippide. Deși demersul cronicarului pare a fi dificil, mai ales sub aspectul realizării unei analize obiective, date fiind comentariile realizate în decursul timpului de numeroși critici literari (sunt amintiți N. Davidescu, E. Lovinescu, Camil Petrescu, G. Călinescu, Ș. Cioculescu, T. Vianu, Vl. Streinu, Al. Piru, E. Simion), C. Călin e de părere că „poezia lui Al. Philippide impune o abordare în termeni foarte fermi. (...) pedagogic, exemplul lui Philippide ni se pare

adecvat demonstrării persuasive a necesității poeziei de a se substanțializa prin cultură, relevării faptului că nu doar chestiuni așa-zis personale pot să ascute spiritul polemic al scriitorului, că luciditatea nu frânează avânturile încercărilor lirice. (...) Ciclurile de inedite din *Monolog în Babilon* adâncesc ceea ce poetul cunoștea dinainte. Noile poeme sunt în genere tot atâtea emoționante periple din cultura antică, elenică, tot atâtea alunecări în priveliști mitologice (...), cu decoruri și nume «exotice» pentru profane, dar care au rezonanțe și frumuseți ce provoacă pure dureri spirituale, nostalgii inefabile, cititorului cu gustul clasicității: Orfeu, Euridice, Syrinx, Eeol, Acheron, sau alte «nume dulci» (...) Chestiunea ține, în cazul lui Al. Philippide, de o anume tradiție, de atmosferă, de intimidare. Din acest punct de vedere «Monolog în Babilon» e un exemplu strălucit de adecvare a mijloacelor unui scriitor la modul său interior, sufletesc». □ Cea de-a doua cronică literară este semnată de Vlad Sorianu și analizează volumul *Fluxul memoriei*, semnat de A. E. Baconsky: „Lirica lui A. E. Baconsky mi se pare a fi unul dintre cele mai unitare mesaje poetice noi. Această neabătută egalitate cu sine însuși a dat timbrului său melopeic o originalitate inimitabilă. Și totuși, nimic din meșteșugul poetului nu sugerează obsesia ineditului, nu reprezintă rodul vreunei ambiții facil singularizatoare: «Singur nu sunt / Nici chiar atunci când... par cuprins de un fir de rătăcire...»,. Sub aspect tematic, se consideră că frecvent „răzbate vuietul destinului, conștiința dramatică a ireversibilității timpului pierdut; aceste împrejurări, contopirea timpului meu cu al tuturor, cu al istoriei, devine nu numai un produs al eticii superioare, ci trebuință biologică, rezultatul unui instinct de conservare a valorilor din mine: «Târziu. Febra s-a dus și anotimpul / începe-a fi cărunt și-asemeni mie / se oglindește în mai multe fluvii / deodată – și la țarm se-adună oameni / seară de seară, amintiri și oameni / vin din tăcerea mea și nu mai pleacă» Vlad Sorianu e de părere că „universul lui Baconsky este însemnat de poli etici contradictorii, între care i se par cu neputință nuanțările circumstanțiale. Astfel, ubicuitatea lirismului se convertește în omniprezență a conștiinței intransigente”. Motivele pentru care A.E. Baconsky a devenit un favorit al publicului cititor sunt legate de tematica abordată în lirica sa: „rămân câteva preferințe relativ constante ale cititorului de poezie, printre care se numără și A. E. Baconsky, autor al unor creații de înaltă dăruire civică, de nobilă simțire erotică, sau de nealterat extaz în fața frumuseților naturii, stări ce vor rămâne mereu condiția prosperității afective. (...) Dacă vom lua aminte și la absența crispării în fața cuvântului, în fața mijloacelor poetice consacrate (...), vom recompune imaginea unei poezii care chiar dacă nu e totdeauna de aceeași ținută artistică, pasionează mereu prin contopirea într-un singur mesaj generos a unei seninătăți apolinice, cu un zbucium prometeic în căutarea darurilor sacre ale conștiinței umane”. □ Dan Zamfirescu continuă să evoce personalitatea istoricului Nicolae Iorga: „eruditul, Nicolae Iorga, istoricul, publicat în

Germania, Franța, Anglia, ascultat la congresele internaționale, solicitat de somități ale științei istorice mondiale”, cel care „însemna pentru cultura română a epocii sale (...) un examen dat pe scena mondială, o certitudine a posibilităților, a șanselor de a ieși din provincialism, de a se face ascultată nu numai pentru ceea ce era pitoresc, ci și pentru ceea ce putea fi la fel cu marile culturi ale lumii. (...) Dacă Nicolae Iorga a fost sinteza și simbolul contradicțiilor, erorilor, iluziilor și dramelor intelectualității românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea și din prima jumătate a secolului al XX-lea, dacă limitele sale sunt limitele comune acestei intelectualități, definite în raport cu imperativele epocii, este și mai adevărat că niciunde în destinul și creația sa nu s-a exprimat mai deplin și mai prestigios bogăția interioară, puritatea morală, spiritul de jertfă, credința sinceră în idealuri și capacitatea de a li se închina până la suprema abnegație, caracteristice aceleași pătri sociale pe care a reprezentat-o”. Apreciat de întreaga lume academică, Nicolae Iorga a constituit un adevărat model pentru generațiile care i-au urmat: „Și dacă el însuși privise la Hasdeu ca la un model, a devenit la rândul său noua unitate de măsură pentru ambiția științelor umaniste românești. După ce Iorga a străbătut lumea purtând mesajul științei noastre pretutindeni și făcând să fie salutat într-însul poporul pe care îl reprezenta, s-a știut că acest lucru este posibil și pe urmele lui au pășit alții. Un Pârvan, un Călinescu ar fi de neconceput fără triumful lui Nicolae Iorga – savantul și eruditul”. □ Romulus Vulpescu, îl compară pe Iuliu Cezar Săvescu, autorul poeziei *La polul Nord*, cu scriitorul francez Arvers, și îi schițează un portret simbolistului român: „Între poetul român și neînsemnatul amator francez există o asemănare: Arvers este cunoscut pentru o singură poezie (mediocră dintr-un șirag de mediocre uitate); Săvescu este cunoscut pentru o singură poezie (excelentă dintr-un șirag de excelente uitate)”. În viziunea semnatarului articolului, I.C. Săvescu este „mai degrabă un romantic întârziat, vizitat de umbre simboliste, jertfind parnasian pe altarul formei, (...) rămânând, cu alte cuvinte, departe de recea obiectivare, de contemplarea lucidă a naturii și-a eternei umanități, (ambele exterioare poetului), practicând de fapt o lirie de amestec: motive romantice, tratate simbolist în tipare parnasiene, descinzând parțial dintr-un Baudelaire adaptat tradiției românești”. Apariția volumului său de versuri (pe care nu a mai avut șansa să-l vadă tipărit) a fost salutăată de „rafinatul și pururi îndrăgostitul de litere cărturar Perpessicius: «Revendicăm pe Iulia Cezar Săvescu și-l socotim al nostru frate mai mare, pentru acea redusă, dar autentică parte din poezia lui care se integrează în vibrația universală a unicei Poezii». Demersul lui Romulus Vulpescu se dorește a fi unul reparatoriu la adresa unui scriitor care „are dreptul la editarea integral (controversată) sau numai la omagiul unei plachete selective, apreciabil pentru efortul creator de ansamblu, fie și inegal, sau vrednic de stimă postumă doar pentru «șapte poeme autentice», Iuliu Cezar Săvescu rămâne oricum un uitat pe nedrept, un înaintaș de prestigiu

căruia i se cuvine deplină atenție dincolo de această mărunță «gâlceavă de școliți»,.. Articolul lui Romulus Vulpescu este urmat de publicarea în paginile revistei a poemului „La polul nord”, semnat de Iuliu Cezar Săvescu. □ Semnatarii versurilor din acest număr sunt Petre Stoica și Platon Pardău, cărora li se asociază cu fragmente de proză, Dumitru Țepeneag (*Insomnie* și *Magazinul de umbrele*) și de Paul Goma (*Omul scai*). □ N. Nicolescu salută apariția volumului *Balada populară română* (Ed. Acad., 1966), semnată de profesorul Gh. Vrabie, „folclorist cu solidă formație și îndelungată experiență în domeniu”. Demersul autorului este justificat, după cum mărturisește în *Prefața* cărții, de „necesitatea unei lucrări de sinteză care «...să deschidă perspective științifice asupra genezei, evoluției și specificului național al eposului românesc». (...) Cartea lui Vrabie e scrisă tocmai din râvna laudabilă de a face cunoscut la noi și străinilor «caracterul original și valoarea eposului român...». Volumul se impune prin „organizarea metodică și prin imensul material atras în analiză” și prin „excelentele analize eseistice (mai ales la *Meșterul Manole*, *Miorița*, *Călătoria fratelui mort* ș.a.) sprijinite totdeauna pe un vast material bibliografic și în special pe temeuri etnografice românești. Fiecare motiv se bucură de o tratare atentă, iar autorul desfășoară cu seducție demonstrația valorii artistice a multor balade românești, încât e greu să te pronunți, după lectura acestui studiu, care baladă ar fi cea mai frumoasă. Este evident: folcloristul lucrează nu numai cu argumentația filologică, ci și cu un elevat gust estetic”. □ Nae Antonescu semnaleză apariția monografiei *George Barițiu*, semnată de V. Netea, care „de multă vreme s-a făcut simțită” mai ales că „o privire de sinteză, bazată pe o riguroasă documentare nu s-a făcut încă. În aceste condiții, lucrarea lui Vasile Netea nu poate fi decât binevenită, ea aducând o reală contribuție la cunoașterea unei proeminente personalități românești din Transilvania, a unui cărturar ce și-a închinat viața slujirii cauzei presei și idealurilor înaintate ale epocii”. După o prezentare sumară a cărții, recenzentul concluzionează: „V. Netea evocă în pagini călduroase și sugestive, susținute de o puternică documentare, figura unuia dintre cei mai distinși cărturari ai Transilvaniei, un luptător neobosit pentru realizarea idealului național”. □ Articolul *Similitudini – Diferențieri* este organizat în două părți: prima, avându-l ca autor pe Dan Mănuță, iar cea de-a doua parte pe Traian Cantemir. Cei doi semnatari descriu personalitatea lui Titu Maiorescu, rolul acestuia și influența exercitată asupra lui Mihail Dragomirescu și Eugen Lovinescu, insistând pe evidențierea aspectelor care îi aseamănă, dar mai ales pe cele care îi deosebesc. Plecând de la premisa că asocierea dintre cei doi critici (Titu Maiorescu și Mihail Dragomirescu) nu este întâmplătoare, Dan Mănuță consideră că „dintre toți criticii și esteticienii români ai primei jumătăți a acestui secol, lui Mihail Dragomirescu singur i se poate atribui calificativul de veritabil continuator al lui Maiorescu, deoarece, în mai mică sau mai mare măsură, ceilalți s-au îndepărtat de crezul artistic al

maestrului”. Demersul lui D. Mănuță urmărește să evidențieze „analogiile dintre gândirea estetică maioresciană și cea dragomiresciană”, mai ales că în cazul celor doi „avem de-a face cu o clasică înrâurire de la profesor la elev (în sensurile proprii ale acestor cuvinte)”. Punctele de convergență dintre ei vizează „raportul dintre artă și societate și legăturile artei cu celelalte forme ale activității spirituale. Maiorescu se distinsese față de înaintașii săi în ale criticii literare tocmai prin delimitarea netă a domeniului de activitate și de înrâurire a artei. Clarificarea noțiunilor și separarea sferelor sunt principiile sale de bază. Pe aceeași poziție a purismului estetic se situează și Dragomirescu”. O altă similitudine între cei doi critici vizează maniera de „argumentare a estetismului”. Pentru Maiorescu „impersonalitatea” presupune că „artistul, creând, contemplă și uită de preocupările cotidiene practice, înălțându-se într-o sferă superioară. (...) Plecând de aici, Dragomirescu va acorda o deosebită atenție procesului creator, la baza căruia așează intuiția, socotită drept singurul proces psihic în care contemplația se desfășoară nestânjenită de realitatea imediată. Pentru a dovedi că opera de artă este impersonală, el recurge la separarea categorică a artistului de om: în cuprinsul psihic al aceluiași individ sălășluiesc două personalități, una artistică și una omenească, aflate în antagonism”. Un alt punct de convergență se referă la „sinceritatea artistului”, idee care se găsește și în estetica lui Dragomirescu, unde spontaneitatea necontrafăcută are o importanță decisivă în relevarea artistică a celor mai profunde însușiri ale individului creator”. În acest context, recomandarea celor doi era pentru „formarea unei culturi întinse și solid asimilate, care să intervină fericit în procesul de creație, de unde și preferința ambilor critici pentru o literatură cu implicații filozofice și desconsiderarea subiectelor prea telurice”. O altă trăsătură comună, strâns legată de cea amintită anterior se referă la „cerința universalității prin care se înțelegea includerea literaturii române în circuitul celei europene”. Pentru Dragomirescu „universalitatea unui scriitor este condiționată de forța intuitivă ce pătrunde «adâncimea vieții», clauză ce îl conduce la o concluzie ciudată: cu cât un scriitor e mai rațional, cu atât e mai puțin universal”. Se recomandă „înclinarea către sentimente eterne și general valabile – criteriu unic de stabilire a universalității unui scriitor”. D. Mănuță notează „obiectivitatea absolută a judecății de valoare”, pentru Mihail Dragomirescu critica având „rolul de a enunța verdicte valorice («critica noastră judecă»). Și cum orice judecată se bazează pe norme, el își alege drept unic criteriu axiologic esteticul, practicând o «critică estetică» așa cum o inițiasse Maiorescu”. Ambii critici au fost solidari în „lupta contra imitațiilor, a «formelor fără fond». La fel ca și T. Maiorescu, M. Dragomirescu le atacă și el, dar pornește de la „principii lărgite”, fiind cu precădere interesat de „originalitatea unui artist”. Ultimul aspect luat în discuție de Dan Mănuță se referă la interesul lui M. Dragomirescu, preluat de la T. Maiorescu, pentru „metoda pamfletului pe front larg, a rechizitoriului

public și global”. Demonstrația autorului se încheie cu o concluzie sumară: „preluând de la Maiorescu unele idei estetice, dintre care unele s-au arătat fructuoase, Mihail Dragomirescu a asigurat o binefăcătoare continuitate în critica română, căreia i-a adus și în felul acesta reale servicii”. □ Partea a doua a articolului, semnată de Traian Cantemir, descrie personalitatea lui Titu Maiorescu prin raportare directă la prezentarea rolului pe care acesta l-a avut asupra lui Eugen Lovinescu, insistând pe identificarea aspectelor prin care cei doi critici se aseamănă, dar mai ales de deosebesc. Admițând „patronatul spiritual al lui Titu Maiorescu, mai ales prin faptul că magistrul l-a inițiat în tehnica dificilă a scrisului, (...) el n-a rămas captivul concepțiilor recepționate; le-a adaptat unei viziuni proprii care curând au depășit limitele viziunii predecesorului. Distanțările se evidențiază cu ocazia abordării problemelor cu conținut similar, când părerile celor doi critici nu se acoperă întru totul. Diversificarea iese în relief în special în analiza pe care E. Lovinescu o face *Junimii* în ampla sa monografie, «T. Maiorescu», închinată centenarului nașterii acestuia”. Pentru Traian Cantemir, „similitudinea dintre T. Maiorescu și E. Lovinescu n-are ca geneză numai o mărturisită afirmare spirituală, menținută până la capătul vieții, ci și apropierea condițiilor din epocă. T. Maiorescu și-a afirmat prezența imediat după actul Unirii împlinite, când eforturile revoluționarilor de la 1848 dăduseră roadele așteptate și când țara proceda la un transfer de așezăminte social-culturale apusene, ca să recupereze timpul pierdut. Pe plan cultural, creațiile literare se resimt atât de oboseala luptelor de până atunci, cât și de bucuria victoriilor obținute. Se adaugă la inerția momentului artistic, imixtiunea inoportună a latiniștilor care frâna posibilitățile de dezvoltare a limbii și reținea evoluția firească a literaturii. Apariția lui T. Maiorescu este deci reclamată de însăși realitatea timpului”. Cele de mai sus demonstrează că „similitudinea dintre T. Maiorescu și E. Lovinescu n-are ca geneză numai o mărturisită afinitate spirituală, menținută până la capătul vieții, ci și apropierea condițiilor de epocă”. □ La secțiunea *Cărți*, S. Vlad semnalează apariția ultimului volum, scris de Șerban Cioculescu și intitulat *Varietăți critice*, o carte care, „reflectând o vastă și diversă activitate publicistică de cercetător, critic, istoric literar și polemist, este bilanțul unei stăruințe vii și consecvente în actualitate”. Remarcând stilul „fluent și neostentativ etnic”, recenzentul notează „conștiinciozitatea de orfevrier a autorului” care se exprimă „admirabil în miniaturi critice sau de istorie literară în care materia e sancționată vertical, iar viziunea sintetică sugerată cu o concizie care lasă în seama cititorului formularea concluziilor. Impresionismul critic este evitat nu prin uscăciune pedant demonstrativă, ci prin rigoare de cercetător, dotat cu obiectivitatea omului de știință exactă”. □ Gh. Pătrar prezintă volumul de versuri *Final deschis*, de Petre Anghel. Printre motivele lirice semnalate de recenzent se numără „dorurile după lumea satului și a copilăriei, (...) reîntoarcerea în sat a fiului risipit în «marele păcat»

al poeziei, (...) atmosfera sumbră a plecărilor pe front, integrate propriei biografii, (...) conștiința solidarității cu istoria prezentată prin figurile familiare ale eroilor intrați în legendă”. Versurile lui Petre Anghel „nu mai urmăresc sugestii evocative sentimentale, ci sunt reflecții pe marginea faptelor de viață, dar care nu dobândesc fluiditate și un sens interior mai adânc. Meditativ, interiorizat, nu rareori elegiac, Petre Anghel realizează versuri bine cizelate, muzicale, strânse într-un volum unitar, în care nici una din piesele lirice nu coboară în banalitate, și din care nu lipsesc câteva poezii memorabile”. □ La apariția volumului de versuri *Jocul lui Adam*, semnat de Miron Chiropol, Simona Drăghici scrie: „Volumul este mai mult sau mai puțin un jurnal liric în care sunt consemnate amintirile despre copilărie, mama, adolescența, dragostea, Tristan și Isolda, Ulisse (parcă desprins dintr-o frescă voronețiană), de uscăciunea maturizării, de moarte, de geții care se cred nemuritori”. Analiza poemelor din volum îi relevă Simonei Drăghici „o puternică și deplină credință în om, în viață. (...) Poezia sa nu este facilă (facilitate dovedind atât deficiențele unui scriitor, cât și disprețul său față de puterea de înțelegere a cititorului), fiind prin excelență simbolică”, la fiecare lectură dezvăluind „noi sensuri, noi legături, alte mistere ale ființei, ca muzica inspirată de Ana Magdalena”. □ Val. Ciubotaru recenzează ediția scoasă de Al. Săndulescu din corespondența lui „Duiliu Zamfirescu, constituită din documente (scrisori) inedite, un volum care „ne restituie o imagine sensibil modificată a scriitorului Duiliu Zamfirescu. Obișnuiți cu silueta distant aristocratică a unui om perfect echilibrat, avem surpriza să deslușim în scrisori – unde slova e mai adesea „de foc” decât „făurită”, – o garanție în plus a autenticității psihologice –, un incandescent, un tumultuos, adesea dezorientat până la disperare, sau, de tot atât de multe ori, un luptător înverșunat”. Analiza acestui volum îi relevă lui Val. Ciubotaru fapte „ce restituie un Duiliu Zamfirescu deloc înghețat și protocolar (lui Ion Bianu îi scrie în 1912 cu «măi răule») pentru care umorul constituie foarte adesea o tentație: «Am o sesiune foarte încărcată, iar pe turbațiiăștia (cei de la Comisia europeană a Dunării, n.n.) nu pot să-i las singuri, că te pomenești că votează într-o buna dimineață să mute Dunărea în Norvegia»”. Structural, scrisorile publicate de Al. Săndulescu sunt „grupate nu cronologic, ci după cei cărora le-au fost adresate, însoțite de note istorico-literare a căror consultare este oarecum incomodă din cauza plasării lor la sfârșitul fiecărui grupaj”. Recenzentul este de părere că volumul de față aduce „o lumină nouă asupra omului și creatorului Duiliu Zamfirescu, restabilind unele date ale profilului său, deformate ades din cauza unei optici unilaterale”. Cartea este considerată a fi un instrument util pentru „specialist și o lectură agreabilă pentru orice pasionat de literatură”. □ V.B. semnaleză apariția volumului de versuri *Să ne iubim visele*, de Constantin Nisipeanu: „Poezia acestui volum este prezidată de o anume seninătate relaxată, uneori nostalgică. Lipsesc frământările, lipsesc pretențiile, euforia

este modestă. Adesea tonul este cel al unui bard sfătos, îmbătrânit în preajma lucrurilor și viselor dragi”. Atitudinea poetului este de contemplare, adesea „se complăce în lungi notații, ce nu arareori alunecă spre discursiv”. „Lirismul tihnit” este exemplificat de recenzent cu versuri din poemul „Orașul liniștit”:

„Eu acum vă las și vă felicit pentru / liniștea și hărnicia voastră / locuitori ai orașului! / Merg la Porțile de Fier, / să mă așez pe malul Dunării și să visez / cum vor arăta ecluzele și fabrica de lumină”. Nota generală care caracterizează întregul volum este de „echilibrul onest”. □ Constantin Trandafir comentează volumul *Orfeu trece punțile*, semnat de Valeriu Gorunescu, autorul care „are soarta meșterului ce-și făurește lucrarea în anonim. «Răbdarea» aceasta poate fi doar un «prolog» la creația ulterioară; însă ea explică, deocamdată, reticențele, lipsa de suplețe a zborului și, oarecum, înfrigurarea căutărilor poetului”. Recenzentul e de părere că cea de-a treia carte a lui Valeriu Gorunescu reprezintă „tocmai trecerea de la un stadiu de pregătire la altul superior, anunțarea solemnă și conștientă a creației de viitor, prefigurată, bineînțeles, chiar aici (vezi poezia care dă titlul volumului.)” Cartea ilustrează și mediul din care se zămislește creația sa actuală. Astfel, scriitorul se revendică a fi „un copil al Dunării, din familia aspră a pescarilor, matrozilor și docherilor de la care a învățat «preludiul la vecie» și «acel acvatic dor de infinit». Astfel, creația sa se definește „în raport cu acest mediu pitoresc, abundând în motive folclorice, unele cu rezonanțe baladești amintind de Chira Chiralina, motive cu o delicată nuanță orientală”. Un alt aspect semnalat de recenzent se referă la „preocuparea social sincer devotată” a scriitorului „cunoscător al suferințelor, al luptelor și al «trăirilor» acestui neam, cum arată în *Urcuș dacic*, poetul se angajează «străjer» al noilor cuceriri”. □ Două pagini cu poezii îi au drept autori pe Nicolae Rădulescu, Felicia Marinca, George Pivin, Gheorghe Izbășescu, Vasile Buțan, Radu Chiuaru, Constantin Th. Ciobanu, Ion Dragomir, Dumitru Catargiu, Paul Fofircă. □ Rubrica *Breviar critic* semnaleză apariția unor volume de versuri sau proză. În articolul *Excelsior*, Constantin Călin salută publicarea în paginile revistei „Lucafărul” a șase poezii, semnate de Elisabeta Isanos „scriitoare «cu har de aur», o autentică și foarte bogată sensibilitate”. Deși nu a debutat editorial, recenzentul remarcă „siguranța stilistică”, „versurile expresive, limpezi și cantabile”. Lectura versurilor îi relevă recenzentului un poet care „impune liricii sale nota unei feminități generoase, demnă și superbă, candida și modestă totodată”. □ În *Teatrul lui Blaga*, Florin Paraschiv semnaleză apariția unui studiu amplu, semnat de Al. Paleologu și publicat în „Studii și cercetări de istoria artei (seria: teatru, muzică, cinematografie)”, nr. 1 / 1967: „Blaga îndeplinește, poate, în cel mai înalt grad, o mai veche aserțiune a lui M. Sebastian care cerea teatrului «poezie și gând». Ori, teatrul lui Blaga e în cea mai mare măsură poetic și filozofic, „cuvântul căpătând o pondere ce excede simpla lui funcție comunicativă”, ca în teatrul lui P. Claudel,.. În încercarea de

a demonstra „teatralitatea” dramaturgiei lui Blaga, Al. Paleologu polemizează cu „«spiritul rutinier» și inveteratele prejudecăți ale «tehnicii teatrale» care l-au socotit «nescenic»”. Pentru Al. Paleologu, „teatrul lui Blaga e un teatru modern, pe linia Yeats, Werfel, Claudel etc”. care reușește să transmită „acea comoție regeneratoare, proprie tragediei și care este efectul numit *catharsis*. Cu geniul comic al lui Caragiale și cu geniul tragic al dramaturgiei lui Blaga, literatura românească realizează la modul cel mai înalt această polaritate pe care o prezintă totdeauna o cultură ce atinge treapta clasică”. Pentru autorul studiului, „demonicul” reprezintă „cheia întregii viziuni și creații blagiene, care joacă în teatrul său un rol covârșitor”. □ Ion Neșu are o reacție ostilă la apariția articolului *Modalități stilistice în poezia tinerilor*, semnat de Florin Mihăilescu și publicat în „Contemporanul” din 2 iunie 1967. Adoptând o poziție critică, Ion Neșu consideră că „singurul merit al autorului este acela de a fi strâns la un loc păreri critice, unele foarte departe de ceea ce se cheamă stilistică, în patru crochiuri ale unor poeți care nu reprezintă de fapt ultima generație afirmată, așa cum se promite în titlu”. Maniera de lucru este una comună pentru toți autorii avuți în vedere: „crochiurile încep invariabil cu o încercare de portret liric al poetului în discuție și se termină cu...«riscu» pe care îl are fiecare”. Nota critică predomină până la sfârșitul articolului unde, preluând sintagma lui Florin Mihăilescu, semnatul articolului comentat, Ion Neșu afirmă categoric: „Paradoxală e publicarea unui articol ca cel intitulat impropriu «Modalități stilistice în poezia tinerilor»”. □ La aceeași rubrică, F.P. se întreabă *O nouă ipostază Eminescu?*, comentând studiul lui I. Negoïtescu, *Poezia lui Eminescu* din care au fost publicate fragmente în „Steaua” (nr. 2/ 1967) și „Viața românească” (nr. 3 / 1967). Încercând să stabilească nota de originalitate pe care o aduce recentul studiu, F.P. notează: „Ce idee nouă aduce I. Negoïtescu? Se știe că în G. Călinescu descoperise tensiunea existentă în raportul de planuri antum și postum al poeziei eminesciene. I.N. arată că se disting două tărâmură în creația eminesciană (...) care, «fără să se contrazică, se distanțează totuși în așa măsură unul de celălalt, încât descoperă o ruptură în chiar structura personalității eminesciene». În continuare asistăm la lărgirea cam artificială a acestei rupturi. (...) I.N. arată cum «se apropie» gândirea estetică a poetului de cea a criticului Maioreșcu, ceea ce s-a numit de marea critică «clasicizarea lui Eminescu», cum s-a stins treptat «focul plutonic al creației eminesciene, cel puțin în cauzele sale aparente, în afara rupturii mai adânci de structură, care a permis evoluția neptunică»,.. □ Alte fragmente din *Pipa lui Maigret*, de Georges Simenon, apar în traducerea lui Florin Gheuca. Tot în partea ultimă a revistei apare, în traducere, un fragment din *Ulise* de James Joyce. Traducerea este asigurată de A.O., iar fragmentele inserate reprezintă, după cum mărturisește traducătoarea lor, „o jumătate de oră din cele douăzeci și patru ale romanului”, mai exact este vorba de „pasajul drumului spre cimitir și înmormântarea”.

• [„Cinema” nr. 6] Ov. S. Crohmălniceanu scrie în acest număr despre *Genericul și avatarurile lui*: „Lăsați-mă totuși să visez la o vreme când autorii adevărați ai filmelor vor putea fi recunoscuți după acestea indelebilă pe care au imprimat-o asupra peliculei. Atunci «genericul» va deveni pur și simplu superfluu”.

• [„Familia”, nr. 6] Un dialog între Nicolae Balotă și Adrian Marino este inițiat pentru a aduce câteva *Clarificări necesare*. Se constată prezența, în reviste de specialitate, a unor formulări agresive și a unui „limbaj neintelektual” ascunse sub pseudonime sau nesemnate „care nu contribuie la clarificarea teoretică” a unor chestiuni. „O critică eficientă nu se poate desfășura în mod creator într-o atmosferă viciată de paraziți pasionali, care înlocuiesc discuția de principii cu procese de intenții și polemici-invective. Sunt de părere că ori de câte ori există deosebiri de vederi teoretice, o frână etică ar trebui să intervină, determinând pe toți cei interesați să invoce exclusiv argumente de principiu, sub proprie iscălitură, evitând anonimatul sau pseudonimele lipsite de responsabilitate”, spune N. Balotă. El face o serie de precizări cu privire la instrumentele criticii, cu precădere la hermeneutică: „Arta interpretării nu vizează doar tălmăcirea, traducerea operei sensibile în termenii inteligibili ai criticii, ea nu caută repetarea gestului creator. Critica nu e nici un joc secund al creației, nici un comentator, mai mult ori mai puțin savant, al ei. În perspectiva hermeneutică, a interpreta o operă nu înseamnă a o explica în modurile în care ea ne apare, ci a face ca opera să devină ceea ce este. (...) Orice creat uman tinde spre o anumită autonomie, opunând încercărilor de penetrare, hermetismul relativ al unui organism închis. La limită, am putea spune că o poezie ni se înfățișează cu caracterul enigmatic al unui text hieroglific. De aceea, orice lectură e o descifrare. Opera se cere deschisă. (...) Hermeneutica e arta de a «deschide» opera, primul pas al acestei arte fiind tocmai aflarea cheilor potrivite. (...) Nu există un adevăr al operei care, odată posedat, formulat, ar oferi unica ei «cheie». Opera e într-o perpetuă expansiune” Acceptându-i poziția, Adrian Marino reformulează o parte din ideile partenerului său de dialog: „noțiunea de «cheie» este pentru mine mult mai suplă. Mai întâi, nu cred de loc în posibilitatea găsirii unei «chei» critice universale, echivalentă cu un *passe-partout* infailibil. (...) Realitatea vie a operei literare, originalitatea, unicitatea ei, presupune un „tratament” diferențiat, particularizat, adaptat fenomenologiei infinite a creației. Fără discuție că adevăratul critic literar stăpânește și aplică un număr de principii estetice, pe care conștiința sa le primește. (...) «Hermeneutica» de care vorbim, presupune o «strategie» de reinventat la infinit. Examenul critic constă într-o înaintare în cercuri concentrice, metodică sau prin salturi, după împrejurări, spre esența irepetabilă a operei, care de fiecare dată ni se dezvăluie printr-o altă «cheie». Rețete în această privință nu se pot da. De aceea văd în lucrarea critică, în primul rând, o operă de talent, de «intuiție», luminată desigur de principii și erudiție, noțiune

căreia i-aș reda cu multă plăcere și sensul latinesc de *erudio*, nu numai de învățare, ci și de desăvârșire, de rafinare”. Preocupat de modul în care „opera literară se poate deschide meditației filosofice”, N. Balotă observă că „pentru un motiv sau altul, nu totdeauna rolul comentariului de idei al unei opere, raportarea ei la principii estetice sau filozofice este bine înțeleasă”. „Mai detașate sunt glosele filozofice pe marginea unui text. Acestea, pornind de la opera literară, continuă să traseze liniile ei de perspectivă ideatională spre focarele ei filozofice. Mult mai degajat de structurile textului propriu zis este comentatul său filozofic, construcție liberă de gândire, utilizând elemente ale operei de artă pentru propriile sale nevoi. Comentariul poate fi integrat în eseu literar-filozofic, în care scrierile literare citate, analizate, comentate, au oarecum rolul personajelor ori al naturii din romanele moderne: sunt modalități de exprimare ale eseistului subordonate, asimilate propriei sale viziuni. (...) Cred că toate aceste moduri – și altele încă – ale apropierei filozofice a literaturii, sunt nu numai justificate ci și necesare. Desigur, critica se simte uneori trădată de zborul prea liber al filozofiei. Tagma criticilor va privi întotdeauna cu îndoială la o asemenea speculație sau o va repudia”. Față de aceste considerații, A. Marino își exprimă o rezervă, afirmând că în cazul unor astfel de speculații nu poate să rezulte „decât un eseu, o încercare, o construcție cu valoare intrinsecă, în care accentul nu cade pe „descrierea și sugerarea originalității operei, ci pe reprezentarea ideologică. Balotă formulează o opinie și în ceea ce privește o „critică a criticii”. „A urmări, a descoperi, a surprinde însă valoarea, mai exact complexul de valori, punându-l în valoare, iată itinerarul unei critici care înlocuiește rigoarea justițiară prin subtilitatea pe care îmi permit să o denumesc hermeneutică. Dar, fără îndoială, o critică judecătorească e atât de necesară, încât aș preconiza extinderea jurisdicției sale asupra erorilor, a locurilor comune din critica literară, asupra pseudoprincipiilor, a falsei critici. Pe scurt, nimic mai necesar, într-o critică sănătoasă, decât o critică a criticii. Aceasta mi-am îngăduit să o aplic, cu tot respectul pentru inefabilul său spirit, lui G. Călinescu și operei sale critice. De unde și recente controversate. De ce te-ai «legat» tocmai de Călinescu, mă întrebau unii. Ei bine, poate tocmai pentru că (fără nici un joc de cuvinte) eram legat de el. Cum am fost și suntem toți cei care, de aproape sau de departe, am urmărit prestigioasa curbă a personalității sale. Dar dialectica legăturilor, și dincolo de aceasta, respirația oricărei culturi pretinde, deopotrivă, cultivarea legăturilor și dezlegarea lor, contactul dătător de viață și distanțarea critică. O conștiință critică viguroasă nu e robită niciunui fetiș, nu cunoaște opreliștea niciunui tabu. Aș dori o critică a criticii ironică (ironia fiind scalpelul necesar al oricărei critici) dar nu înveninată de vehemențele eului rănit (cum este adeseori). O critică din care n-ar lipsi autoparodia. E adevărat că niciodată această critică de sine a criticii nu poate, nu are voie să meargă până la anihilarea de sine prin denegarea succesivă a pozițiilor sale anterioare. Nimic mai eronat decât abso-

lutizarea unui relativism critic. Împotriva unui atare relativism și a urmărilor sale, am vorbit cu altă ocazie despre nevoia principialității, a normativității”.

• [„**Iașul literar**”, nr. 6] D. Stelaru figurează în sumar cu 5 poezii: *Poem, Prietenului Stelaru, Totdeauna, Inima, Am fost*. □ Florin Faifer recenzează volumul D.R. Popescu, *Dor*, Editura pentru Literatură, 1966. Caracterizarea făcută întregului este elocventă: „Fremătând de viață, bogată și diversă, proza lui D. R. Popescu e asemeni unui arbore robust, cu rădăcinile adânc pătrunse în pământ, de unde sevele urcă spre ramurile pline de flori, deschise spre boltă parcă într-un avânt al îmbrățișării. Aspirația pură, de o supraterestră elevație, ca un zbor de porumbel alb pe albastrul imaculat al cerului, se împletește cu pasiunea aprinsă, ce pulsează în sânul narațiunii ca apa fierbinte pe gheizer. Visul se împletește cu *dorul*”.

• [„**Orizont**”, nr. 6] Primele două pagini conțin versuri de Maria Banuș. □ Mihail Petroveanu adnotează pe marginea unei teme „chinuite” din lirica bacoviană, erotica, în *Cu privire la erotica bacoviană*, în care este accentuat „conflictul dintre *bios* și *tanathos*, dintre chemarea vieții și a extincției”. □ Ion Cocora, Damian Ureche, Nicolae Țirioi, Alexandru Lungu, Ion Cădăreanu, Dușan Petrovici, Dan Cornavin semnează paginile de poezie. □ Ion Arieșanu punctează trei debuturi în proză (Vasile Spoială, Gheorghe Buzoianu, Virgil Duda), mizând pe următoarea *captatio benevolentiae*: „Anul 1966 a fost bogat în debuturi ale unor tineri prozatori. Cei care fac un amor (sic!) aparte pentru bilanțuri, pot rămâne fascinați în fața unor liste lungi de nume și de cărți. Esențial, desigur, este desprinderea unor profiluri certe de prozatori, care au intrat în arenă și vor să continue lupta” (*Trei debuturi*). □ Cornel Ungureanu dedică prima cronică a numărului criticului N. Ciobanu (care și – a făcut un nume analizând paginile de proză scurtă) în *N. Ciobanu – Nuvela și povestirea contemporană*. □ Andrei A. Lillin încearcă să definească sensibilitatea poetică a lui Damian Ureche, comentând volumul de versuri *Invitație la vis*. □ La rubrica studii, M. Cazacu circumscrie concepția și particularitățile activității literare a lui Ov. Densușianu, ca director al revistei *Viața nouă* și promotor al simbolismului, ajungând la concluzia că: „simbolismul se mai caracterizează prin realismul său”. (*Particularitatea simbolismului lui Ov. Densușianu*). □ Alexandra Indrieș prezintă monografia lui Petru Comarnescu, *Ion Sava*. □ Gabriel Țepelea se preocupă de reliefașul meritelor unui alt scriitor dialectal, autor al unei singure cărți și dispărut timpuriu din literatură, ca și poetul Victor Vlad Delamarina, G. Gârda: ■ „La capitolul literaturii dialectale, istoria literaturii noastre a înregistrat prin Titu Maiorescu numele lui Victor Vlad Delamarina, iar prin George Călinescu și numele lui Gheorghe Gârda, al cărui loc vrem să-l precizăm în considerațiile ce urmează. (...) Este cert că Gheorghe Gârda este în literatură un diletant. Această trăsătură și viața retrasă în sânul provinciei sale îl apropie de majoritatea scriitorilor dialectali din lume. A regreta că n-a fost altfel ar însemna a-i răpi dreptul de a fi el

însuși”. □ Recenziții din acest număr scriu despre: *Constantin Ciopraga – Mihail Sadoveanu* (C.N. Mihalache), *Dan Bădărău – G. W. Leibniz, viața și personalitatea filozofică* (Ion Maxim), *Radu Lupan – Hemingway, scriitorul* (Cornel Nistor), *Romul Munteanu – Brecht* (Lucian Bureriu), *Marin Bucur – Zi de vară până-n seară* (Silviu Guga), revista *Secolul XX*, numărul 3/1967 (Alexandra Indrieș), *R. M. Albérès – Metamorphoses du roman* (Sorin Titel), *Umberto Saba – Antologia del canzoniere* (Maria Nicoară).

● [„*Ramuri*”, nr. 6] *Timpul creației* este editorialul semnat de Mihai Caranfil: „Pe cronometrul nostru socialist, fiecare picătură de timp trebuie să însemne creație. Ritmul epocii noastre înscrie, în dinamica lui, întregul ansamblu social al țării, solicitând resorturile intelectuale la o concentrare progresivă a efortului, la condensarea actului creator, conferind timpului consistența faptică necesară. (...) Recentele măsuri inițiate de partid pentru reglementarea și mai buna fructificare a timpului muncii, timpul creației colective dedicate înfloririi neconținute a țării, se înscriu acestui imperativ major”. □ La *Comentarii note atitudini*, Marcel Duță își spune punctul de vedere cu privire la subiectul *Corespondența scriitorului – un unghi de vedere necesar al istoriei literare*, textul stimulat de apariția volumului *Duiliu Zamfirescu, Scrisori inedite*, Editura Academiei, 1967, sub îngrijirea lui Al. Săndulescu: „Cu publicarea celor «185 de scrisori inedite, acoperind întreg parcursul vieții scriitorului» Duiliu Zamfirescu, Al. Săndulescu a realizat un act de istorie literară de cea mai mare importanță în înțelegerea acestui contradictoriu artist, a cărui contribuție la evoluția romanului românesc modern este, fără îndoială, constitutivă. (...) În totalitatea sa, însă, ediția îngrijită de Al. Săndulescu prilejuiește, cum o demonstrează și prefața, importante precizări de istorie literară (fără posibilitatea unei înțelegeri mai profunde a nuvelilor sale, mai ales din ciclul dobrogean, a poeziilor sale), aduce completări însemnate la cunoașterea culturii sale literare și artistice, a opiniilor sale estetice și critice, rotunjește mai sigur portretul moral și artistic al lui Duiliu Zamfirescu”). □ Petru Popescu recenzează traducerea cărții lui Paul Van Tieghem, *Literatura comparată (introducere românească)*: „Traducerea – remarcabilă – aparține profesorului Al. Dima care a realizat o versiune de maximă limpiditate, redând exact rezerva stilistică a autorului, tentat uneori de câte o floare de stil. Prin logica cu are se clădesc ideile în fraze, textul capătă o uscată atracție, prezentă și plină de eficiență și în românește. Ediția s-a bucurat și de îngrijirea de specialist a profesorului Al. Dima, care a alcătuit și a adăugat cărții o foarte utilă bibliografie de tratate și periodice, cuprinzând un larg peisaj internațional, din care nu lipsesc contribuțiile românești. Tot prof. Al. Dima este autorul unor concentrate «Comentarii cu privire la obiectul și domeniul literaturii comparate», care constituie prefața ediției”). □ *Vocația misterului* îl provoacă pe Ovidiu Ghidirmic: „Surprinzătoare în istoria literaturii române, atitudinea lui Ion Vinea, de completă nepăsare în fața operei proprii, este însă, în esență,

revelatoare asupra structurii interioare a poetului. Nici un alt poet din literatura noastră n-a întreținut în jurul personalității sale o mai pronunțată notă de mister. (...) Straniul debut poetic al lui Ion Vinea s-a produs aproape simultan cu ieșirea definitivă a poetului din terestritate. Paradoxal însă, acest autor fără operă s-a bucurat în permanență de o considerație constantă din partea contemporanilor. Ceea ce formează nota principală a personalității lui Ion Vinea este aspirația neliniștitoare spre mister, spre zonele obscure, absconse, ale spiritului. A cultiva misterul, farmecul, cu alte cuvinte inefabilul lumii, este, în genere, o atitudine poetică fundamentală, care nu explică particularitatea operei lui Ion Vinea. (...) Specifică lui Ion Vinea este starea de semitrezie a spiritului, în care factorul rațional este împins cu multă prudență până în imediata parodiare a fondului enigmatic. Deplasarea realității în planul fantastic se realizează pe baza unei cunoașteri extatice, prin contemplația aprofundată a eului, până la dispariția totală a legăturilor propriu-zise cu lumea exterioară. Poetul se cufundă astfel într-o stare de somnolență intelectuală propice transcripției întocmai a visului oniric. Actul oniric are, la Ion Vinea, un vădit caracter programatic. (...) Ion Vinea aduce în literatura română o poezie de un farmec pur intelectual, cu posibilități multiple de reprezentare în ordinea imagistică, poezia unui elegiac cu plânsul delicat, adânc răsfrânt înăuntru”. □ La *Cronica literară* Mihai Ungheanu o prezintă pe Ana Blandiana, autoarea volumului *Călcâiul vulnerabil*: „Preocuparea de etică a devenit blazonul, semnul distinctiv al generației de la Labiș încoace. Etică este, involuntar, orice literatură, dar în cazul acesta e vorba de o revizuire a canoanelor, de o restaurare a noțiunilor. Nu se vrea numai o nouă poezie, o nouă proză, o nouă critică, ci și o nouă înțelepciune, o nouă etică. Coloanele edificiului se ridică prin colaborare, și stilul tinerei generații se exprimă prin acumularea contribuțiilor parțiale. Între însemnatele contribuții este și un sumar volum de versuri, aproape o plachetă, al Anei Blandiana, intitulat dramatic *Călcâiul vulnerabil*. Criza candorii devine, în acest volum, dramatică, nefiind totuși vorba numai de o maturizare biografică. Poeta preia din Labiș durerosul, tragicul balans al candorii care trebuie să renunțe la sine. Poeta și-a ales postura, conștientă de implicațiile ei contemporane, de posibilul, așteptatul ei ecou. Ea expune un mod de a gândi care nu e numai al ei. Efortul acesta, impus și controlat sever, poate ataca, și chiar și o face, substanța cu adevărat poetică a versurilor volumului. Dar aceasta e mai puțin o carte de poezie în accepția cu care ne-au obișnuit recent editurile, cât o carte în care versurile sunt subordonate unor scopuri – să le spunem brutal, deși nu suficient de exact – didactice. (...) Prin reprimarea feminității, poeta se sancționează singură și nemeritat. Ceea ce e viu în acest volum vine din substanța lui feminină, exprimată de data aceasta deosebit de sever, de controlat. Regretul e de a nu fi lăsat să se manifeste o sensibilitate poetică remarcabilă”. □ C. Stănescu scrie la volumul de critică al lui Cornel Regman, *Confluențe literare*: „Asistăm de o

bună bucată de vreme la prea multe morți premature, încât deosebind, pe cât ne stă nouă în putință, în câmpul literar actual, o inflație a criticii, găsim că nu e lipsit de oportunitate a o semnala, fie ea doar o părere a noastră. Desigur, părerea aceasta nu-i rezultatul lecturii, în primul rând, a *Confluențelor literare* ale lui Cornel Regman, culegere de articole cu nimic mai prejos decât altele, va chiar întrunind calități ce altora lipsesc: o anume seriozitate didactică, respectul egal pentru obiectul interpretărilor – de unde și monotonia stilului critic –, existența unei apăsate – și apăsătoare! – viziuni de ansamblu asupra literaturii (titlul indică exact modul obligatoriu de naștere a creației literare”).

□ În cadrul rubricii *Tineri scriitori* V. Greceanu comentează volumul *Germinații*, de Petre Ghelmez: „Notabil rămâne, în primul rând, în acest volum de debut al lui P. Ghelmez, sentimentul germinației cosmice, ca urmare a unei capacități deosebite de reprezentare metaforică a universului în ordine acustică. Poemele lui P. Ghelmez încearcă să surprindă nuanțele subtile, aproape imperceptibile ale mișcării materiei”. □ Pe Anghel Dumbrăveanu, cu volumul *Iuminările mării* îl prezintă Victor Rusu: „Pentru cititorul preocupat să stabilească filiații literare, poezia lui Anghel Dumbrăveanu nu ridică mari dificultăți. Trimiterile la experiența poeziei simboliste se impun de la prima lectură”. □ Ileana Grigorescu semnează cronică la Erwin Piscator, *Teatrul politic*. □ La comemorarea a 50 de ani de la moarte al lui Titu Maiorescu, Pompiliu Marcea este autorul textului *Omul*: „Fatalitate a oricărei personalități care, depășind dimensiunea comună, iese din serie, omul Maiorescu a fost și continuă să fie discutat și, să nu ne iluzionăm, viitorul nu va schimba fundamental lucrurile spre gloria lui Maiorescu și a celor de înălțimea sa. Dacă disputa cu privire la operă se răsfrânge asupra caracterului omului, sau dacă, dimpotrivă, omul e un instrument de întrerupere a propriei opere, aceasta n-o putem ști exact, deși personalitatea umană dispăre spre a asigura perenitate operei. (...) Orice om e fatalmente construit din umbre și lumini, din cusururi și virtuți și, oricât ne-am căzni, nu ne putem depăși propria condiție, prin convertirea în esențe pure. (...) I-a rămas lui Maiorescu reputația de fire orgolioasă și glacială, lipsită de sentimentalism, sărac în efuziuni, olimpianic (termenul e utilizat fie în sens admirativ fie negativ)”; Tot despre Titu Maiorescu scrie Iliana Grigorovici: „Prezentă în gândirea sociologică și istorică maioresciană, ideea comicului revine și în studiile de lingvistică. Și aici sunt semnalate intervențiile din exterior într-un organism cu o viață de sine stătătoare – cum consideră Maiorescu limba: și aici tot ce nu reprezintă un fenomen «natural» (aici în sensul de «acceptat în uz») e considerat operație nelegitimă, arbitrară, o adevărată infrațiune ce produce diformități, elucubrații ridicole. Și aici eroarea se identifică cu comicul. Așadar non-valoarea, neadevărul implică la Titu Maiorescu ridicol; reacția este de aceea complexă, refuzul se asociază cu râsul. Ideologul e dublat de ironist. Ironia lui Maiorescu mai are însă o componentă: ea a fost favorizată de postura socială și ținută

etică. Educat, format într-un climat străin – cel al instituțiilor de învățământ occidentale -, Maiorescu a «descins» într-o țară de care era atașat afectiv, dar a cărui societate nu l-a putut resorbi perfect. Titu Maiorescu păstrează luciditatea străinului, curios și receptiv, dar detașat”. □ Textul lui Dumitru Micu se numește *precursorul*: „Lui Titu Maiorescu i s-a aplicat mereu stigmatul de «cosmopolit», și în timpul vieții, și după moarte, până azi, când se împlinește veacul de la debutul său în critica literară. Cel mai limpede dintre scriitorii români, a fost, poate, tocmai el, și cel mai răstălmăcit. Dovada peremptorie a gratuității învinuirii de cosmopolitism, Maiorescu o făcea în *Dirrecția nouă* (1872), încă cei pentru care evidența nu e o constrângere perseverat, firește, în psitacismul lor. Paradoxul este și anti-maiorescianismul unora dintre acei care, sub alt steag, i-au continuat în unele aspecte de loc periferice. Reciproca antipatie dintre Titu Maiorescu și N. Iorga se bizuia, nu încapă îndoiala, pe incompatibilități de ordin mai mult temperamental, pe care acesta din urmă s-a străduit să le depășească, fără a reuși, însă, și în tot ce a scris despre marele precursor răzbate o umoare acrimonioasă. Ceea e nu ne împiedică a constata preexistența, în scrierile maioresciene, a unor judecăți cărora Iorga avea să le confere calitatea de idei-forțe, menite să declanșeze atâtea energii”. □ În *Comentarii critice de Al. Piru* apare textul *George Magheru*: „O recentă antologie îngrijită de Romulus Vulcănescu cu un cuvânt înainte de Perpessicius a adus în actualitate opera poetică foarte puțin cunoscută în epocă a lui George Magheru. (...) George Magheru a fost așadar un poet și un dramaturg fără pretenții, năzuind între marea artă pe care, dacă n-a atins-o, i s-a devotat neconținut”. □ Suplimentul literar de versuri și proză „Povestea vorbii” conține, printre autori, versuri semnate de Matei Alexandrescu (*Cântec de leagăn*); Victor Rusu (*Geneză*); Teodor Scarlat (*Gânduri*); Ștefan Tănase (*Stampă*); Sorin Mărculescu (*Întâia baladă*); Camil Baltazar (*Lauda muzicii*); Constantin Ghițulescu (*Drumurile noastre*); Sina Dănciulescu (*După ploaie*); Cristache Arnăutu (*Cântec pentru țară*); Al. Șerban (*Chemare*). Apar *Amintiri și pagini de jurnal* de Corneliu Baba și cu un text *Omagiu* semnat de Ileana Bratu. □ La rubrica *Fișe de dicționar filozofic* apare textul *Lucian Blaga și destinul filozofiei culturii* de Vasile Vetășeanu: „Pe planul filozofiei culturii, credem, că prin Blaga are loc o trezire a noastră din «somnia dogmatică» pentru a ni se învedera tănuitele și ascunsele năzuințe ale unei culturi, care, prin semnificațiile ei majore se poate înscrie în planul unei sinteze filozofice. În acest mod ni se pare oportună apropierea de filozofia lui Blaga, pornind de la filozofia culturii, care prevalează axiologic – nu și în timp – teoria cunoașterii, condiționate însă, din punctul de vedere al sistemului. Aserțiunea de mai sus va deveni și mai explicabilă, condensând, în cadrul sistemului, elementele de minimă rezistență, cu acelea care intermediază desprinderea unor puncte de vedere inedite, de o certă valoare pozitivă. (...) Ne-am îngădui să spunem că în prezent pentru cultura românească, orientată de teoria marxistă, se deschid

orizonturi noi. Blaga a deschis în filozofia românească drumuri către problematica filozofiei culturii”. □ În *Breviar* citim: *Ambiția totalității și consecințele ei* semnat I. B. V.: „O prejudecată comună multor critici (și nu numai profesionaliștilor!) este aceea de a afla neapărat merite unui studiu de istorie literară, judecându-l exclusiv după cantitatea de informație conținută. În fond, a stăpâni totalitatea surselor bibliografice este condiția sine qua non a oricărui fel de cercetare; singură, intenția de a instrui – când autorul nu e posedat suficient e vibrație artistică – eșuează într-o anemică expunere didactică. (...) Virgiliu Ene a ales un subiect ce nu prezenta, credem, cine știe ce dificultăți de interpretare și l-a dezvoltat într-o teză de proporții. Lipsa de orizont în ordonarea materialului documentar și redactarea ilizibilă, manifestate sub variate forme, sunt elementele principale dezvăluite la lectură, asupra cărora vom insista, de altfel. De la început, micromonografia trădează zelul arhivistice al autorului, care, supus fișelor, desfășoară o muncă prea puțin eficientă pentru a le integra unor idei de ansamblu”. Un alt comentariu, intitulat *Glosele „Tribunei”*, îi aparține lui Titus Bălașa: „Citim cu atenție, și (de ce să nu spunem?) cu deosebită plăcere, de la un timp încoace, *glosele* semnate de Mircea Zăciu în paginile «Tribunei». Cu foarte rare excepții, însemnările criticului și istoricului literar clujan abordează probleme importante ale literaturii noastre. O «elasticitate» proprie numai celui ce se orientează sigur în istoria literaturii, în zone largi ale ei, însoțită permanent de posibilitatea coborârii la amănuntul semnificativ, îl ajută pe Mircea Zăciu să dea varietate *glozelor* sale săptămânale și să propună puncte de vedere personale. (...) Expresia incisivă, ironia fină, alteori sarcasmul, adesea unda unui calm lirism evocator, dau o culoare și o ținută deosebită acestor însemnări ale criticului”. □ *Din lirica universală* contribuie cu versuri proprii de Harry Martinson – Suedia (*Rinocerul*) și Lasse Söderberg – Suedia (*In memoriam Paul Eluard*) traduse de Petre Stoica.

- [„Secolul 20” nr. 6] Cu prilejul aniversării centenarului marelui dramaturg italian Luigi Pirandello, Ileana Berlogea semnează eseu *Pirandello în România*.

- [„Steaua”, nr. 6] Pompiliu Teodor, salută apariția primului număr al „Magazinului istoric”, care „completează peisajul revuisticii noastre contemporane”. „Ea este cu atât mai binevenită, cu cât interesul pentru istorie, pentru istoria noastră națională în deosebi, nu a fost niciodată atât de mare ca astăzi în epoca socialismului. Tineri și vârstnici, nespecialiști și specialiști, pătrunși de demnitatea istoriei contemporane a României deschid cartea trecutului, atenți la progresele pe care le face istoriografia, incontestabil noua viziune materialist-istorică, obiectivitatea care caracterizează scrisul istoric românesc, **respectul** pentru istoria celorlalte națiuni, orizontul larg european colaborează la succesul de care se învrednicește istoriografia. Prin urmare noul „Magazin istoric” se situează la nivelul unui spirit istoric exigent care respinge formulă-

rile stereotipe, «formele anchilozate, șablonarde», pomenite de tovarășul Nicolae Ceaușescu, într-un recent articol. Este, fără îndoială, o obligație a noii reviste să promoveze o interpretare întemeiată pe studiul atent și permanent al faptelor istorice, față de care rostirea unor «adevăruri generale» rămâne numai în general istorică. „Magazinul istoric”, propunându-și să reflecte locul poporului român în istoria universală, aportul său la tezaurul culturii și civilizației omenirii, nu va face decât să dezvăluie luminoasele pagini ale istoriei românești în această parte de lume, o datorie patriotică semnalată de conducerea P.C.R. Primul număr al revistei se deschide prin colaborările prestigioase ale istoricilor noștri, însoțite de binevenitele saluturi ale unor oameni de știință ce ilustrează scrisul istoric de pretutindeni. Cu un conținut bogat și adeseori inedit, actualul „Magazin” amintește ceva din orientarea pe care o imprimaseră revistei lor Bălcescu și Laurian. Articole interesante, viu scrise, se alătură ineditelor, în multe cazuri de surprinzătoare valoare istorică documentară, care contribuie la progresele cercetării la noi. Așteptăm ca revista să realizeze prin articole competente cunoașterea relațiilor istorice dintre noi și alte țări ale lumii pe linia unui comparatism fundamentat materialist-istoric. Am dori un schimb de opinii interesant pe teme fundamentale istorice pentru a justifica nădejdiile exprimate de distinși istorici de peste hotare și în aceeași vreme pe ale noastre care vom urmări cu emoție fiecare nouă apariție”.

• [„Tânărul leninist”, nr. 6] În revista este publicat textul *O cunună-i țara-ntreagă*, versuri populare, prelucrate de Dinu Stelian: „Mult mi-e dragă primăvara/ Când dă frunza-n toată țara,/ Și pe luncă și pe vale/ Numai cântec de tractoare/ Cântec nou de bucurie/ Peste deal, peste câmpie,/ Toate satelempreună/ Împletiră o cunună”.

• [„Teatrul”, nr. 6] În cadrul rubricii *Noi piese românești pe scenele noastre* sunt discutate următoarele piese: *Acuzarea acuzaților* („Procesul Horia” de Alexandru Voitin, *Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”*, *Teatrul Național din Cluj*, *Teatrul Național din Craiova*) de Traian Șelmaru, *Petru Rareș de Horia Lovinescu la Teatrul „C. I. Nottara”* de Ileana Popovici, *Râsul meditativ* („Opinia publică” de Aurel Baranga la *Teatrul de Comedie*) de Călin Căliman. □ Apare *Al 7-lea, trădătorul*, tragedie în două acte de Maria Földes, în românește de Florin Tornea. ■ Apare textul **Premiul Uniunii Scriitorilor: „Satul fără dragoste” de Radu Boureanu** semnat de George Gană: „Pentru piesa în versuri, climatul a fost cu deosebire nefavorabil. Dar, cum spuneam, poeziile nu pot fi convinși că există o incompatibilitate între poezie și teatru. O simbioză căreia i se datoresc atâtea dintre capodoperele dramaturgiei și poeziei deopotrivă nu poate înceta să fie viabilă. Poemul lui Radu Boureanu, *Satul fără dragoste*, e dintre acestea. El reprezintă cea mai recentă apariție în seria începută, acum un secol, cu *Răzvan și Vidra*. Nu știm dacă teatrul poetic se va bucura de interesul care să-i prilejuiască un nou

moment de dezvoltare. Ne place totuși să vedem în premiul acordat de Uniunea Scriitorilor nu numai recunoașterea valorii certe a lucrării, ci și semnul repunerii în drepturi a unei specii care dispune de virtuți de neînlocuit în realizarea și comunicarea frumosului. (...) Prea multe intenții și prea puțin convergente pentru a încăpea în cadrul aceleiași opere. Rezultatul nu e numai insuficienta închegare a totului, ci și incompleta dezvoltare a ideilor. Voind să sudeze planurile, autorul alege drept numitor comun reductibilitatea celorlalte două – mitic și legendar – la realul satului. De aici, pe de o parte împingerea spre mitic a satului, pe de alta apăsarea pe «realismul» legendei sau al mitului și – inevitabil – încercarea de înlătură aureola. Basmul are însă, ca ficțiune coerentă, o rezistență extraordinară și demitizarea e aci o întreprindere mult mai dificilă decât în câmpul istoriei. Cine o încearcă trebuie să concentreze mari eforturi. (...) Elementele împrumutate din folclor sunt foarte numeroase în text. Unele sunt indispensabile feeriei, dar în afara lor autorul împăunează poemul cu aluzii la practici primitive sau tradiționale de mai mică circulație ca motive artistice, ceea ce îngreunează lectura și face necesare notele explicative. Lexicul e și el prea mult colorat regional sau arhaic, autorul se vede nevoit să adauge cărții un lung glosar. Claritatea, tulburată oricum prin devieri de la sensurile consacrate ale legendei sau prin referirea la fapte de istorie deosebite de cele larg cunoscute (luptele cu cruciații, lotri conduși de un urmaș al teutonilor), e din aceste motive încă mai problematică. Partea rezistentă a poemului sunt paginile – numeroase – de poezie. E în el și multă proză versificată, dar cine poate pretinde suflu poetic egal pe întinderea a 200 de pagini? Radu Boureanu scrie frumos nu atunci când depoetizează, ci, dimpotrivă, când nu-și strunește elanul, când poetizează, făcând să vibreze liric duhul arborilor, raza de Lună, pe Zâna fără ochi etc. Așadar, când rămâne poet”. ■ V. Mândra publică textul *Note disparate cu privire la dramaturgia lui Camil Petrescu*, cu următoarea precizare: „Recitite, piesele lui Camil Petrescu scot la iveală contururi și implicații ascunse, dintr-o rezervă nesfârșită de semne și nuanțe. Cele mai bune dintre dramele acestui gânditor înamorat de teatru fac parte din familia scrierilor alese care certifică cititorului, la fiecare nouă întâlnire, atingerea unei alte vârste a înțelegerii. Considerând cunoscute liniile fundamentale ale creației scriitorului, transcriem mai jos câteva observații fugare, desprinse dintr-o cercetare mai amplă”: „Compararea criticii a variantelor tipărite din dramaturgia lui Camil Petrescu ne oferă spectacolul unei nemulțumiri active. Modificările sunt numeroase, iar, uneori, de-a dreptul surprinzătoare. *Actul venețian*, conceput sub specia concentrării clasice într-o arhitectonică strânsă, devine – prin supraetajare – o compoziție amplă, cu neașteptate adăogiri istoriste. *Suflete tari* și mai apoi *Mioara* cresc de la o ediție la alta din propria lor substanță, prelungindu-se orizontal și hotărându-se chiar să-și contrazică finalele inițiale. Despre avatarurile *Jocului ielelor* știm deocamdată extrem de puțin, dar deosebirile flagrante dintre fragmentul

publicat în 1919 (în revista «Letopiseț») și textul imprimat în 1946 ne fac să bănuim o amplă metamorfoză. Înconjurată de neliniști și pândite de spectrul revizuirilor substanțiale, dramele lui Camil Petrescu au cunoscut o evoluție extrem de agitată, fără egal în dramaturgia română. (...) Paradoxal, piesele scriitorului nostru cuprind, în mobilitatea lor continuă, o remarcabilă constanță a esențelor. Este evident că o discuție critică a variantelor, cuprinzând toate etapele, ar conduce către numeroase observații de o capitală importanță pentru înțelegerea proporțiilor exacte ale operei lui Camil Petrescu. De la un text la altul, și cu fiecare lectură reluată, pătrundem mai adânc în universul dramelor camiliene, uimiți de vastitatea bolților sale și covârșiți de multiplicitatea zăcămintelor din adâncuri”. □ Sub semnătura lui Al. Mirodan apare *Întrebări și răspunsuri*, „Fragmente din răspunsurile la un chestionar trimis de scriitorul iugoslav Zika Todorovici pentru a fi utilizate în cartea acestuia «Au cuvântul scriitorii lumii» (vol. II), aflată în pregătire la Belgrad”. din aceste întrebări și răspunsuri reținem: „Întrebare: Care sunt, după părerea dv., cele mai serioase schimbări intervenite în literatura dramatică din România și din lume, în general? Răspuns: Războiul, precum și prefacerile sociale revoluționare au determinat literatura dramatică din România – asemenea teatrului civilizată de pretutindeni – să pună în discuție societatea și ideile acesteia, să procedeze la demistificarea neîncetată a falselor valori care au degenerat în nazism, să acționeze asemenea unui tribunal care judecă în sesiune permanentă lumea contemporană. Dramaturgia de azi este opoziția maiestății sale pământul. Din această cauză, ea a pierdut – în comparație cu literatura interbelică – o parte din funcțiile și valențele sale «distractive»: această dramaturgie nu-și propune să te ajute a «uita» de viață cea de toate zilele, ci, dimpotrivă, se străduiește să ți-o «amintească» aproape iritant. Teatrul destinderii este înlocuit cu un teatru al încordării. (...) Î: În multe opere dramatice contemporane există tot mai puțină imaginație și acțiune, și în schimb tot mai multă polemică filozofică. Care este părerea dv. asupra acestui fenomen? R: Scăderea acțiunii de pe scenă reflectă scăderea acțiunii din realitate. Epoca în care individul săvârșea de unul singur mari performanțe umane a pierit, lăsând treptat-treptat locul acțiunilor colective mai puțin personalizate. (...) Paralel cu micșorarea sferei de acțiune a individului, se dezvoltă însă, în compensație, meditația pe marginea condiției sale, sporește, datorită mijloacelor de informare, cunoașterea despre lume, crește simțul responsabilității sociale. Vitalitatea contemporanilor noștri se transferă de pe planul faptic pe un tărâm intelectual. De aici valul de «discuții» care au cotropit lumea. Inclusiv, lumea de pe scenă”.

• [„Tomis” nr. 12/ 6] Pe prima pagină este publicată poezia *Oraș la mare* de Vasile Petre Fati. □ Vladimir Streinu este autorul unui amplu articol dedicat lui Liviu Rebreanu căruia încearcă să-i schițeze un portret literar cât mai complex menit a surprinde rolul major pe care l-a jucat scriitorul în literatura română. De altfel, chiar de la început este menționat anul 1920, anul

aparitiei romanului „Ion” când „se pune capăt la noi minoratului literar al schiței și al nuvelei. Nici un alt prozator român n-avea să mai aspire la faima de scriitor numai cu câteva schițe și nuvele, cum se întâmplase mai înainte, oricât de remarcabile ar fi fost ele”. Dincolo de „înconjurul” pe care-l face opereii rebreniene, V. Streinu laudă și „temeinicia cu care își construia cărțile”: „el a fost un prozator pe drept cuvânt vestit” care, „spre deosebire de alții, ce compuneau cu mare rezeziune roman după roman, având un debit aproape anual, autorul lui *Ion* și al *Răscoalei* lucra pe îndelete, fără presiunea termenelor editoriale, mișcându-se metodic după calcule exclusiv artistice, deci necesare, nu accidentale. El lucra în ritmul impus de masivitatea operelor proprii chiar când, uneori, romanul în lucru nu era numai decât masiv”. Criticul literar remarcă abilitatea scriitorului de a evolua la fel de bine indiferent de tipul de roman abordat: „De la formula realistă la formula psihologică, de la aceasta la romanul filozofic, de aci la romanul social-țărănesc apoi la romanul politic-urban și în cele din urmă la cel polițist: atâta variație, vioiciune și în definitiv libertate a spiritului creator față de sine însuși n-a mai atins nici un alt romancier român”. □ Cronica literară se intitulează *Ion Vinea și instinctul poetic*. E semnată de Al. Protopopescu și se referă la volumul postum *Ora fântânilor*, E.L., 1967. Demersul cronicarului se dorește a fi unul care să confirme valoarea opereii scriitorului în ciuda unor reprezentanți ai criticii care să străduiesc să afirme contrariul: „Râvna cu care critica încearcă a se convinge încă de bizareria alcătuirii poetice a lui Ion Vinea mi se pare lucrul cel mai zadarnic. Nimic mai firesc, mai lipsit de ostentație în existența și fapta unui poet, decât acest destin literar desfășurat cu o statornică conștiinciozitate de-a lungul unei jumătăți de secol, în care o droaie de curente și mode au răsărit și au asfințit înainte de vreme, laolaltă cu cărțile lor acoperite de uitare. Între aceștia care au ajuns la liman, Vinea rămâne figura cea mai neprihănită”. Analiza textului poetic îi relevă cronicarului un scriitor care „părăsește definitiv acel lirism descriptiv slujit în chipuri felurite de Tzara, Maniu, Voronca, Fundoianu și se afundă într-un eu tenebros, unde poezia este un chin lucid. Tema propriu-zisă se suprimă și în locul ei apare interesul pentru stările polare ale existenței: viața și moartea, veghea și somnul, euforia și tristețea”. Este evidentă pentru cronicar „constanta voluptate a poetului de a se mistui în stări narcotice, de a percepe impulsurile vitale în stare de somnambulism”, căci „somnul devine nu atât un mod de poetizare, cât o soluție de negare a legilor biologice, de abdicare de la tirania metabolismului zilnic”. Pentru Ion Vinea, visul ca și somnul „reprezintă un elixir la care poetul aspiră cu pietate. (...) În așteptarea visului cel pur, aerul se lasă străbătut de vise ca de niște vieți trăite succesiv: Visul de tăcere, visul care se umple de lebede la ivirea femeii, visul-epava care străbate în stâncile lutului”. Lectura poeziilor lui Ion Vinea îi permite cronicarului să identifice „un univers de stări – unele conținute în titluri: *Magie, Obsesie, Ezitări, Regret, Ispită* – în care emoția este programa-

tic temperată de intelectualismul neostentativ al poetului”. Al. Protopopescu vorbește, în treacăt, despre „multe nuanțe necuprinse în însemnările noastre: ușoara înclinație spre ironie, teatralismul și retorismul unor versuri (*Servituți, Whisky Palace*), dispoziția pentru strofa absurdă (*Schola cantorum*) ori veritabile poezii ocazionale, renegate de poet la proiectata alcătuire de carte”.

□ La *Cronica exceselor* Nicolae Motoc semnează textul *Magia motivului poetic*, referitor la existența „reacțiilor mimetice în lanț” reperabile la „energiile lirice juvenile”: „Acceptând ideea de climat ca pe o fatalitate, tinerii poeți, dintre care unii foarte talentați, trag cu dezinvoltură de firele aceluiași motive cu aură nepieritoare, dându-le, deseori, prin folosire abuzivă, patina rutinei”. Dintre motivele de mare interes pentru tânăra generație, semnatarul articolului enumeră două: motivul seminței și cel al maternității, ambele reperabile în lirica mai tinerilor Grigore Hagiu, Nichita Stănescu și Adrian Păunescu: „Sub scutul *Mirabilei semințe* (...) nu există poet tânăr mai înzestrat care să nu-și umfle pieptul, bărbătește, și să-și încerce forțele. (...) La modă și strâns legat de motivul seminței este și cel al maternității, pe care îl datorăm, în primul rând, tot lui Lucian Blaga”. □ La *Recenzii*, Virgiliu Ene prezintă monografia *I. L. Caragiale*, de Șerban Cioculescu, cel care „ținând seama și de publicul căruia i se adresează, a îmbinat armonios nararea cursivă, atrăgătoare, pasionantă adesea, cu analiza minuțioasă, profundă, științifică a operei marelui scriitor”. Argumentându-și afirmațiile cu „masive și edificatoare citate, extrase din monumentală operă caragialeană, (...) Șerban Cioculescu privește în cartea sa fenomenul Caragiale nu izolat de restul literaturii noastre din acel timp, ci în corelație cu stadiul de dezvoltare a culturii române de la sfârșitul secolului trecut, scoțând în evidență factorii istorici și culturali care au generat opera sa”. Sub aspect structural, monografia lui Șerban Cioculescu urmărește mai întâi teatrul și analizează fiecare piesă. „Procedând la analiza prozei, autorul micromonografiei a avut prilejul să descopere adevărate capodopere caragialiene, peste care critica literară a trecut decenii în șir fără să le remarce”. Recunoscându-i valoarea, recenzentul recomandă „traducerea ei în unele limbi de circulație universală” pentru „cercetătorii de peste hotare pasionați de cultura românească”. □ A doua recenzie este semnată de Ar. Toma și are în atenție cartea de poeme *Cocorul din unghi* a lui Ilarie Hinoveanu: „Poemele strânse în volumul de față dau la iveală un poet al ocaziei lirice în sensul cel mai prețios al cuvântului. (...) Lipsește, e drept, cutezanța experienței”. Despre arta poetului, recenzentul notează că „Hinoveanu este un poet muzical, ajuns în stăpânirea mijloacelor de versificație, care cântă pe teme mai puțin obscure decât ale altor confrăți. (...) Aerul ușor festiv al unor poezii intră în bune relații cu suflul patriotic al versurilor sale, cu limpezimea gândurilor”. □ Poezii acestui număr sunt Gh. Pituț, Gheorghe Chivu („Basm”), Gh. Grădinaru, Toma Drăgulescu, Rusalin Mureșanu, Dumitru Stancu, Lucia Săvescu, și Nicolae Voinescu. □ Scurte proze semnează Constantin Novac, Nicolae Fătu și Ana

Barbu. □ În rubrica *Inedit* sunt publicate versuri postume de la Ion Vinea. □ La secțiunea *Convorbiri literare* apare interviul luat scriitoarei Cella Serghi de Michaela Bulgărea. Convorbirea se concentrează pe următoarele aspecte: rolul scriitoarei Cella Serghi în cadrul literaturii noastre de azi, sensul actualității în proză, elementele care conferă durabilitate în timp operei, opinii despre „experimentele” din literatura actuală, noul roman francez și prezența „litoralului Mării Negre” ca topos în romanele scriitoarei. □ În articolul *Pe urmele lui Minulescu la Constanța*, E. Puiu și S. Rene descriu relația specială pe care poetul a avut-o cu litoralul Mării Negre: „Nu încapе îndoială că Ion Minulescu a fost unul dintre marii admiratori ai mării la noi. Motiv fundamental al liricii sale, marea constituie totodată una dintre cele mai fascinante realități propuse poeziei românești de autorul *Romanțelor pentru mai târziu* și toată lumea e de acord că poetul a avut o mare contribuție la consolidarea în lirica noastră a peisajului marin cu elementele lui caracteristice – corăbii, insule, porturi, albatroși – devenite, prin frecvența lor utilizare, specifice creației sale”. Această atracție a lui Minulescu pentru mare îi determină pe autorii articolului să propună ca temă de cercetare „influența mediului marin românesc asupra creației literare a lui I. Minulescu” care ar da naștere unui „material nu numai voluminos, ci și interesant”. □ O notă despre *Funcțiile criticii*, este găzduită de rubrica *Trident*, altfel spus revista *revistelor*. Plecând de la *Funcția activă a criticii literare*, articol publicat în „Gazeta literară” care „găzduiește de câteva numere un schimb de opinii între mai multe generații de critici”, Neptun susține că tema este redundantă căci „discutând despre utilitatea criticii, nu știm ce utilitate va avea discuția însăși. Sunt lucruri știute, pe care criticii și istoricii literari și le pun încă odată unii altora”. □ În textul *Razelm*, este felicitat efortul elevilor și profesorilor de la liceul din Jurilovca, în frunte cu Nicolae Florea și Dumitru Mureșan, care au editat „cea mai nouă publicație, apărută pe pământul Dobrogei, (...) revista cultural-științifică «Razelm»”. După o foarte scurtă prezentare a subiectelor abordate în paginile revistei, autorul urează „mult elan și succes deplin tinerilor scriitori de pe malul Razelmului”. □ Ultimul articol din rubrica *Trident*, intitulat *Cum vă scrieți temele?*, pornește de la o „temă”, semnată de Simion Bărbulescu și publicată în „partea omagială a revistei Steaua (nr. 5 mai a.c.) închinată maestrului Tudor Arghezi”. Neptun nu identifică în articolul menționat decât „un șir lung de naivități, propovăduite cu aerul că se înfăptuiește o luminare desăvârșită asupra poeziei argheziene. (...) Rând pe rând sunt maltratate poeziile *De-a v-ași ascunsa (sic!)* (care face parte din *Cuvinte potrivite*), *Domnița*, *Cuvinte stricate*... Mai zdravene sunt rândurile în care Simion Bărbulescu îl parafrazează pe G. Călinescu. Dar pentru ca totul să fie rotund, autorul studiului își sfârșește articolul cu splendida reflecție a lui D. Micu: „Cartea cu jucării e un basm al copilăriei cum nu sunt multe în literatura lumii..”.

• **[„Viața militară”, nr. 6]** Publică versuri: Nicolae Dumbravă (*Odă, Amintire, Dimineața, Trec ostașii, Cântec de grănicer, Aurel Vlaicu*), reportaje: Alecu Ivan Ghilia (*Salt spre Zenit*), Ștefan Chiriță (*Temerarii adâncurilor*), Ștefan Raicu (*Vox Maris*), proze: O. Lustig (*Curaj*), Dionisie Șincan (*Două minute*), Eugen Teodoru (*Întâlnirea de dimineață*), Octavian Păscăluță (*Regăsire*), Al. Andrițoiu (*Celor de la fruntarii*), Stelian Vasilescu (*Pichetul*), Ion Iuga (*La porțile țării*). □ Alexandra Toader publică o evocare a scriitorului ceh Jan Neruda, alături de un fragment de istorie, *Contribuția lui Vasile Alecsandri la întocmirea unor regulamente necesare armatei române*. □ O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului *Moartea vine pe bandă de magnetofon* de Haralamb Zincă. □ Poșta redacției este semnată de colonelul Traian Uba.

• **[„Viața Românească”, nr. 6]** Revista publică prima parte din *Moromeții volumul II* de Marin Preda. □ Sub titlul *Caiet liric* apar poeziile lui Tiberiu Utan, *Bluesuri* de Petru Popescu, *Ultimul spectacol* de Ion Drăgănoiu și Gh. Pituț căruia i se face un „profil” liric. □ Revista comemorează *50 de ani de la moartea lui Titu Maiorescu*, cu textele: *Principiile estetice ale criticii maioresciene* de Al. Piru. În prima fază „estetica lui Maiorescu insistă în spirit hegelian asupra corespondenței dintre fond și formă, considerând forma simplul vehicul al fondului înțeles ca sentiment. Ar fi greșit totuși să credem că Maiorescu vede în poezie numai romanță, de vreme ce și după el metafora stabilește un raport inedit între lumea intelectuală și lumea exterioară, iar emoția rămâne uneori inefabilă, ascunsă îndărătul inimii omenești, putând fi exprimată numai prin aluzii și percepută numai prin intuiție”. În a doua fază „Maiorescu arată că ceea ce face pe poet e «ideea emoțională», «bogația de idei, care înalță toată simțirea lui». Mai ales această a doua fază a esteticii lui Maiorescu, de după 1880, a rămas nealterată de vreme, valabilă până azi”. □ *Maiiorescu în conștiința contemporanilor și urmașilor* este semnat de Mihai Gafița: „Subiectivitatea amintirilor literare face ca interesul lor pentru înțelegerea exactă a faptelor din domeniul literaturii și al vieții literare în general să fie pe atât de mare, pe cât de primejdioasă este adoptarea mecanică de către istoric și critic a punctului de vedere intim conținut în ele, a atitudinii față de o personalitate sau alta. Cât privește precizia lor, aici treburile sunt și mai încurcate. (...) Ar fi o utopie să ne închipuim că posteritatea va păstra despre amici sau despre inamic imaginea pe care le-o atribuie câte un scriitor în astfel de opere simili-literare; ea e numai o *componentă* a opiniei pe care orice epocă și-o formează despre lumea anterioară – iar uneori nu e nici măcar atât, ci e tocmai opusul ei. Exemplu lui Maiorescu este concludent și în ceea ce viața sa, declarațiile și corespondența altora, *Însemnările sale zilnice* ne transmit sub specia permanenței, și în ceea ce, din cuprinsul lor, trebuie să fie prezentat în lumină nouă. E neagră, întristătoare situația când un scriitor, un critic, trebuie să corecteze mai târziu el însuși afirmații proprii făcute pripit

despre alții; să rectifice, să facă «mea culpa»; totuși, această situație mai poate să probeze existența unei onestități, a fidelității, totuși, față de adevăr. Dar cu atât mai întunecată este împrejurarea când o atare sarcină rămâne pe seama urmașilor, când ei trebuie să vină să-și pună întrebări pe care noi nu ni le-am pus, să ne impute fapte pe care ar fi trebuit să le săvârșim și nu ne-am priceput să le ducem la capăt, să ne reproșeze altele pe care epoca, oamenii, datorită noastră ni le cereau într-alt chip decât am izbutit să le facem, și, mai ales, să arate că ceea ce am spus noi despre alții sau alții despre noi se prezenta într-altfel. Relatările lui Maiorescu despre contemporanii săi oferă mai puține prilejuri din această categorie; mai multe sunt acelea ale unora dintre contemporani și urmași despre Maiorescu”. □ Horia Bratu scrie eseul *Titu Maiorescu, filozof necunoscut* în care se ocupă de lucrarea *Einges Philosophische in gemeinfasslicher Form* pe care Maiorescu a publicat-o la douăzeci de ani la o editură din Berlin, spunând: „Lucrarea însăși – în ciuda titlului care presupune un obiectiv limitat (*Ceva filozofic în forma populară*) nu este o simplă lucrare de vulgarizare ci are o «construcție» inedită, semnificativă. Chiar din formularea temei, Maiorescu se dovedește de pe acum modest și doritor de a-și asigura operei o accesibilitate cât mai largă, dar și pe deplin conștient de dificultățile marii creații filozofice spre care în tinerețe sa mai tindea încă cu toată ambiția. Refractoră improvizației sau originalității aparente, care se obține adesea prin ignorarea a ceea ce au scris alții pe aceeași temă, o asemenea modestie și rigoare metodologică îl va caracteriza de-a lungul întregii sale activități și ea are să fi indus în eroare nu numai pe unii contemporani (printre care, în parte și pe Gherea), dar și pe unii dintre exegeții săi (Densușianu, Iorga, etc.) care nu au văzut că Maiorescu este tocmai tipul autorului care știe mult mai multe decât exprimă și care avansează cu multă prudență, nu teze preluate ecleziastic de aiurea, ci propoziții îndelung cântărite, trecute prin sita logicii și filozofiei sistematice”. □ Paul Georgescu scrie cronică literară la volumele Mihai Beniuc, *Alte drumuri*, Nina Cassian, *Sângele*, George Ivașcu, *Confruntări literare*: „Impresia mea e că se abuzează în ultima vreme, în critică, de conceptul de generație, devenit un fel de criteriu estetic, când el este în realitate ambiguu, bivalent. Vreau să spun că pe de o parte, conceptul de generație literară are o neîndoieală realitate presupunând traversarea unei etape istorice aceeași, trăirea unor experiențe sociale identice răsunând inevitabil în opere altfel varii, cum exprimă și anume afinități și idiosincrazii literare comune prin includerea într-o sterilitate literară alternantă, frecvența unor teme și motive, folosirea unor procedee tehnice etc. (...) Cu aceste câteva precizări necesare trebuie să remarc că poezia lui Beniuc este foarte caracteristică unei generații ce și-a trăit tinerețea sub amenințarea și realitatea războiului, s-a maturizat și afirmat ca atare în plină bătălie socială, a contribuit la instituirea și consolidarea socialismului. (...) În poezia sa se întâlnesc confluente ale versului patriotic și declamator al lui Goga, tradiția

poeziei țărănești, aspre și dure, ecoul poeziei revoluționare de la Joseph Attila la Maiakovski, dar el rămâne în fond eminescian. Încercarea și reușita sa constă în revoluționarea expresiei filonului pașoptist, eminescian și macedonskian, modernizarea poeziei sociale. (...) Nina Cassian face parte din promoția următoare celei căreia îi aparține Beniuc (găsesc că se face abuz de conceptul de generație, de aceea spun promoție, nu se poate închipui că la fiecare doi-trei ani apare o nouă «generație»). (...) Atitudinea ei e de o spontaneitate atentă, în care senzația e sporită prin luciditate, sentimentul amplificat prin fantezie (...) Cotidianul festiv, la Nina Cassian, depășește însă hotărât hedonismul, prin ținuta verticală a lui a fi, realizându-se ca o stare de libertate a omului. E de reamintit că poezia Ninei Cassian este eminenta a prezentului, intensitatea provenind din febrilitatea mișcării trăite în clipă. În cele mai reușite poeme se observă un neconținut cuplu concret-abstract, un joc permanent între idee și obiect. Uneori însă, printr-un complex știut sub numele de protest viril (afectat tot mai mult de poetesele noastre tinere), tendința spre abstract e solitară, fără vibrația senzației, neprijinită de concret, ajungându-se la retorism și platitudine. Am impresia că Nina Cassian a fost tentată de simplitate, de expresia nudă, limitându-și astfel o fire mai contorsionată, mai bogată decât vrea să pară a avea, cum și-a frânat ironia, incisivitatea, domolindu-le mai mult decât era nevoie. (...) Critica literară se confruntă cu ea însăși, cu validitatea operelor afirmate sau negate, cu realitatea socială și istorică din care atât operele recenzate, cât și ea însăși, critica, se nasc și trăiesc ca orice plantă dintr-un sol concret. Istoria, literatura, critica literaturii evoluează în interdependență, privesc înapoi spre a merge înainte, astfel încât confruntarea (cu evoluția, cu criteriile) e absolut necesară. Totuși, volumul lui George Ivașcu, intitulat *Confruntări literare*, impresionează în primul rând prin sosită și atitudine continuă, din 1935 până azi, încât puțini critici mai tineri îi pot opune o atitudine mai fermă în principiile ei fundamentale. (...) George Ivașcu ridică o construcție solidă, unitară; chiar de nu e încă terminată, ne putem da seama că ne vom afla în curând în fața unui edificiu impunător. Să așteptăm cu încredere încheierea construcției, edificarea istoriei literaturii române”. ■ La aceeași rubrică, Ov. S. Crohmălniceanu face cronică la Al. Philippide, *Monolog în Babilon*: „Abia acum, când au fost strânse loalaltă, se constată că versurile scrise de Al. Philippide după *Visuri în vuietul vremii* posedă o perfectă unitate și marchează o fază cu totul inedită pe care o cunoaște evoluția liricii poetului. Senzația de noutate e izbitoare, dar a spune ce o provoacă nu-i prea ușor. (...) Ce dă ultimelor versuri ale lui Al. Philippide o aură ciudată atât de puternică? Răspunsul se află, după mine, în principiul care stăpânește întreaga lirică a poetului. Versurile acestea sunt ca și altădată, *visuri*, dar de o natură aparte, dirijate înspre o formă de interiorizare foarte particulară, trăite cu o pregnanță obsedantă extraordinară. (...) Experiența lui Al. Philippide e unică în literatura noastră. Proiecția romantică își descoperă

prin el o intensitate fără precedent și face din volumul «Monolog în Babilon» o contribuție poetică, cum puține mai cunoaște lirica românească postbelică”.

■ La *Actualitatea literară* Adrian Marino semnează, cu trimitere la Matei Călinescu, textul intitulat **Personalitatea eseului**: „Că avem de a face cu un gen foarte liber și elastic, este în afară de orice îndoială. Dar nu până aclo înât a-și pierde orice contur, conținut, și mai ales fizionomie. Eseul are demnitatea și personalitatea sa. Câteva condiții minimale îl caracterizează. Dincolo de valoarea lor intrinsecă, recente *Eseuri critice* ale lui Matei Călinescu (București, E. P. L., 1967) au meritul de a ne reaminti și aceste adevăruri, ce nu pot fi ignorate. Există o atitudine și o altitudine eseistică proprie acestui volum, și în genere oricărei bune culegeri de eseuri, de unde derivă o anume «metodă», un grup de procedee intelectuale și literare, desigur foarte suplă, lipsite de orice rigoare, nu însă și de sens, de semnificație. (...) Adevăratul eseist vine cu propuneri și interpretări noi, inedite, originale, sub specia unei mai și sincere confesiuni, dezvăluite în cea mai descăvârșită ingenuitate posibilă. Căci eseul, înainte de a fi un act de cunoaștere și de creație, constituie în primul rând un moment de reală ingenuitate, de prospețime superioară a spiritului, care-și proclamă pe față concluziile, intuițiile și revelațiile”.

■ Revista publică *Ancheta noastră*, cu titlul **Psihiatria și problematica umanismului contemporan**, la întrebările revistei („1. Care sunt principalele curente ale psihiatriei contemporane și care e situația psihiatriei române în contextul lor? 2. Cum vedeți utilizarea psihanalizei în activitatea psihiatrilor noștri, iar din punct de vedere teoretic, care sunt posibilitățile de valorificare critică a tezelor ei? 3. Astăzi, putem vorbi de o influență certă a curentelor psihiatriei contemporane și psihanalizei asupra literaturii. Criticul și istoricul literar pot găsi, în acest domeniu, un sprijin?”). □ Răspund: Prof. dr. Eduard Pamfil, care la ultima întrebare răspunde: „Ele (mai ales psihiatria) sunt unelte remarcabile pentru «morfogeneza» personajului literar, tot așa cum pot arunca o excelentă lumină în teritoriul cunoașterii muzicale. (...) Sigur că se va putea (ori s-ar putea) scrie și o istorie literară a vremurilor noastre, care să folosească drept reper coordonatele sistemului filozofic psihanalist, care să demonstreze angajări, să apoteozeze (sau să reabiliteze) psihanaliza ca o mare contribuție la tentativa de restituire autentică a faiesului uman”. □ Dr. Corneliu Belciugățeanu (care la aceeași întrebare răspunde: „Literatura, ca de altfel și plastica modernă, a fost și continuă să fie influențată incontestabil de confruntarea cu patologia psihică sau cu punctele de vedere noi, inclusiv psihanalitice, asupra psihicului. Retrospectiv, influența psihopatologiei asupra literaturii și artei apare însă ca foarte veche, ceea ce-i firesc, întrucât boala – predominant psihică sau somatică – reprezintă și ea unul dintre factorii care ating esența condiției umane. (...) Mulți scriitori contemporani, mai ales occidentali, sunt atenți la tezele psihanaliste, care-n esență subestimează rațiunea și posibilitățile umane de a modifica societatea. În măsura în care au fost mari artiști,

destoinicia lor s-a afirmat și așa, oglindind și laturile decăzute ale unei lumi și epoci măcinate de incertitudini fundamentale, aspect desigur instructiv și pentru criticul și istoricul literar”. □ Dr. Tiberiu Vlad (răspuns la întrebarea a 3-a: „Era firesc ca materialul de studiu din ce în ce mai bogat și mai nuanțat privind reacțiile și mecanismele vieții psihice să exercite prin intermediul curentelor existente în psihiatria contemporană, o influență din ce în ce mai pregnantă asupra literaturii. Evident însă, prin aceasta nu va crește valoarea în sine a operei respective, dependente în primul rând de autenticitatea trăirilor autorului sau de capacitatea sa de exprimare. Schemele psihiatrice sau psihanalitice aplicate mecanic pot deveni în literatură, ca de altfel în toate domeniile, extrem de înguste și supărătoare. Printr-o cunoaștere adâncă a acestei probleme, dificila activitate a criticului în a diferenția autenticitatea va avea însă întotdeauna de câștigat”. □ Dr. I. Popescu – Sibiu (răspuns la întrebarea a 3-a: „Întotdeauna aspectele psihopatologie au influențat literatura și arta. O largă cuprindere a acestei influențe este înregistrată în ultimele patru decenii îndeosebi de psihanaliză, iar apoi de cercetările psihopatologiei expresiei. Psihopații trăiesc și creează nu numai în ambianța clinică a spitalului în care sunt internați, ci și în stare de libertate, în realitatea ambianței sociale. Psihopații prin realizările procesului lor de creație își oglindesc viața și reflectarea ei intra-psihică, în produsele lor literare și de artă, prin personajele însuflețite în literatură (romane, piese de teatru, nuvele, poezii), și plastic, în pictură și sculptură”). □ Dr. Ion Vianu (răspuns la întrebarea a 3-a: „Ne aflăm într-un moment când conceptele științelor umane cunosc o importanță difuzare, moment, credem, extrem de propice pentru o înțelegere mai largă și a psihopatologiei, a cărei problematică n-a putut fi de altfel nici în trecut străină artistului, dar care nu se poate limita la punctul de vedere al unei școli sau al unei doctrine. Atenția excesivă acordată psihanalizei de către oamenii de litere unilaterizează cunoașterea. S-a spus că omul e inepuizabil, iar doctrinele, limitate. Literatura nu poate spira doar să epuizeze o doctrină, ea va prefera infinitul posibilităților umane. De aceea contactul cu psihopatologia se va face prin tot mai largi suprafețe de contact”. □ *Revista revistelor* prezintă: din țară – „Amfiteatru” nr. 15/1967 semnat P.G. și „Contemporanul” nr. 1070/1967 semnat G. P., iar „de peste hotare” – revista „Iunosti” nr. 3/1967 semnat I.P. □ La *Miscellanea D. B.* scrie despre *Tudor Mușatescu, poet*: „Aș desluși două sisteme de a face o revistă: a publica în fiecare număr un material eteroclit, fără vreo normă fixă, sau a menține întotdeauna o configurație stabilită, axată pe o serie de rubrici fixe. «Contemporanul», poate și din felul lui de a concepe alcătuirea revistei, poate și conștient de necesitatea variației de preocupări și genuri de artă la care trebuie să facă față, a adoptat în genere cea de a doua formulă. Ca cititor, optez pentru aceasta din urmă. Știu dinainte unde voi găsi ceea ce mă interesează. În felul acesta am impresia că sunt familiarizat cu revista. Numai că acest sistem cere o înaltă calitate a susținătorilor de rubrici.

Numai atunci ele mențin trează, perpetuu, de la număr la număr, curiozitatea cititorului. Și «Contemporanul» izbutește să găsească aproape totdeauna colaboratori interesanți și să inițieze rubricile corespunzătoare genului lor. M-aș referi doar, ca o ilustrare, la rubrica «Cronica optimismului», susținută cu o pilduitoare rigurozitate și maximum de exigență de către mult regretatul nostru G. Călinescu. Asta nu înseamnă deloc că numai această rubrică a fost interesantă și de o mare ținută etică și literară. Aș vrea să relev, acum, rubrica semnată în fiecare număr de Tudor Mușatescu. Ingrată este postura de scriitor umorist. Îndeobște, moștenind în această privință o opinie curentă burgheză, calificativul acesta poartă în el ceva «peiorativ», de minimalizare a creației respective. Cu totul nedrept și inexact în fond, dar proștii având spaimă de ironie și umor, simulează o intransigentă inclinație pentru tot ce-i «serios». E, se vede, un complex care-i face să preia asupra lor, drept o aluzie deghizată, orice creație umoristică. El manifestă pentru umor o apreciere ipocrită în intenția lor, vroidnd astfel să arate că ei nu sunt proști, dar o fac ca un sistem de auto-apărare. În fond, ei detestă umorul. În rubrica lui Mușatescu se găsește însă totdeauna, într-o formă umorisitică dacă vreți, o foarte delicată poezie și o mare bogăție de imagini. Poezia asta are doar cusurul de a nu fi ermetică, și deci de a nu fi «profundă».

• [„**Novi život**”/ „**Viața nouă**” nr. 1] În traducerea lui Č.Č. Klisurac apare *Паралелни животу (Vieți paralele)* de Mircea Șerbănescu; în traducerea lui Svetomir Rajkov apare povestea *Необичан удеc (O întâmplare neobișnuită)* de Ion Bălan, scriitor din Iugoslavia de etnie română. ■ În rubrica *Литерарна критика (Critica literară)* apar: Andrej A. Lilin, *O romanу (Despre roman)*, un text despre istoria și evoluția acestui gen literar; Živko Milin semnează *Поезија младих (Poezia tinerilor)*: „În fruntea tinerilor poeți se află, considerăm noi, tânărul poet Nichita Stănescu. Cu volumul său «Sensul iubirii» el a dat tonul, adică a deschis un drum nou al poeziei tinerilor. Printre cei mai reprezentativi scriitori din această generație trebuie să menționăm numele precum: Ion Gheorghe, Cezar Baltag, Anghel Dumbrăveanu, Ion Alexandru, Marin Sorescu, Ana Blandiana etc.”. ■ În rubrica *Живот књига (Viața cărților)* apar scurte prezentări ale următoarelor cărți: Živko Milin, **Јон Биберу: Тудор Вијану (Ion Biberi: Tudor Vianu)**: „Monografia lui Ion Biberi, apărută la Editura pentru literatură, reprezintă prima încercare unuia dintre critici literari ai noștri să prezintă în totalitate viața și opera a distinsului profesor, critic literar, eseist, estetician și stilist – Tudor Vianu. (...) Prima încercare a lui Ion Biberi a fost aspru criticată, pentru că în ea există micile lipsuri cărora autorul nu a acordat suficientă atenție. Cum spune și Nicolae Manolescu («Contemporanul» nr. 44 din 4 XI 1956), autorul, la final, nu dă o biobibliografie funcțională, iar noi reproșăm că unele articole și studii publicate pe parcursul anului 1965 au fost citat drept manuscrise”; Ž. Popović, **Сорин Тител: Морући повратак (Sorin Titel: Reîntoarcerea posibilă)**:

„Deși considerăm construcția nuvelei reușită, ni se pare că primul capitol, în comparație cu al doilea și al treilea, e mult mai neclar, ceea ce îngreunează înțelegerea unor acțiuni. Dar, cu toate acestea, «Reîntoarcerea posibilă» a lui Titel e un serios pas înainte spre definirea persoanei literare a acestui prozator talentat din Banat. Nuvela fără îndoială spune că tânărul scriitor a găsit propria expresie artistică, că dispune de propriul stil, iar aceasta înseamnă mult”;

Cezar Apreotesei, *Хараламбије Цугуј: Песме (Haralambie Țugui: Poezii)*: „Volumul «Poezii» de Haralambie Țugui (DIP 1966) ni se reprezintă ca un volum polifonic, cu tonalități diferite și reușite inegale, luate din lunga muncă a autorului din domeniul literaturii”;

Simion Bărbulescu, *Лауренцију Чернец: Човек од једног милиона (Laurențiu Cerneț: Omul de un milion)*: „Eșecurile asupra cărora au atras atenția și autorul cuvântului înainte și unii critici (cartea a fost pe larg discutată) se referă la anumite stângăcii în desenarea mișcării personajelor și despre lipsa de selecție în tratarea unor evenimente nesemnificative și atipice. Ceea ce e important la un debutant nu e în ceea ce a eșuat, ci în acele caracteristici evidente în scriere care îl obligă la o și mai mare strictețe artistică. Iar astfel de caracteristici Cerneț are multe”.

INDEX DE NUME

- A**
- Aaron, Florian, 325
- Abdișa, Abdișa, 173
- Acsan, Ion, 215, 427
- Adam, Sergiu, 23, 310, 334
- Adamescu, Ion, 224
- Adăscăliței, Vasile, 52, 53
- Aderca, Felix, 179
- Agârbiceanu, Ion, 29, 42, 116, 197, 220, 267, 283, 396, 485
- Ahmatova, Anna, 346
- Albérès, R. M., 534
- Alberti, Rafael, 201, 417
- Alboiu, George, 127, 400
- Albu Florența, 32, 37, 95, 256, 351, 359, 360, 454, 560
- Alecsandri, Vasile, 17, 18, 25, 31, 50, 113, 133, 134, 147, 177, 190, 192, 231, 247, 258, 275, 281, 282, 362, 389, 403, 422, 427, 440, 441, 449, 480, 483, 498, 509, 514, 547
- Alexandrescu, Grigore, 25, 133, 190, 282, 497
- Alexandrescu, I. I., 415
- Alexandrescu, Matei, 539
- Alexandrescu, Mircea, 57
- Alexandrescu, Sică, 172, 442
- Alexandrescu, Sorin, 38, 70, 205, 329, 439, 500
- Alexandrescu-Urechia, V., 222
- Alexandru, Ion, 39, 51, 58, 65, 77, 68, 71, 74, 77, 83, 91, 92, 93, 98, 108, 111, 112, 115, 125, 127, 144, 149, 154, 164, 200, 215, 258, 277, 330, 343, 360, 412, 424, 429, 431, 465, 519, 521, 55240,
- Alexandru Simion, 212
- Alexianu, Alexandru, 142, 329
- Alezan, Ion N., 521
- Alistar, Dumitru, 152, 332, 427
- Almăjan, S., 236
- Almaș, Dumitru, 109, 341, 449
- Almășan, Corneliu, 146
- Aluniș, Stanciu, 224
- Amaru, Bogdan, 145
- Andersen, Hans Christian, 66
- Andreescu, Nicolae, 85
- Andreescu, Silvia, 348
- Andrieș, Al. Andi, 59
- Andriescu, Al., 32, 117, 126, 156, 192, 211, 266, 313, 368, 395, 474, 501
- Andrițoiu, Al. , 37, 58, 59, 65, 98, 125, 131, 133, 136, 245, 256, 281, 351, 352, 399, 503, 547
- Angelini, Vitalino, 200
- Anghel, Dimitrie, 31, 257, 281, 325, 355, 415, 416, 524
- Anghel, Paul, 7, 98, 99, 128, 202, 281, 285, 329, 331, 403, 435
- Anghel, Petre, 212, 529, 530
- Anghel, Petru, 309
- Anghelescu, Mircea, 33, 119, 128, 187, 215, 267, 305, 464, 479, 507
- Anouilh, Jean, 304
- Antim, Paul, 227
- Anton, B., 474
- Antonescu, Nae, 332, 408, 462, 515, 527

- Apetroaie, Ion, 148
 Apollinaire, Guillaume, 145, 168,
 257
 Apolzan, Andrei, 45, 143
 Apostol, Pavel, 185
 Apreotesei, Cezar, 553
 Aramă, Horia, 190, 355, 381
 Arbore, Al., 210
 Arbore, Grigore, 15, 25, 104, 203,
 206, 280
 Ardeleanu, Romulus, 433
 Ardeleanu, Virgil, 77, 206, 212, 267,
 394, 445, 479, 515
 Arghezi, Barutu, 44, 286, 521
 Arghezi Tudor, 9, 14, 22, 31, 32, 46,
 51, 54, 76, 80, 86, 98, 138, 141,
 163, 178, 191, 193, 195, 196, 201,
 206, 209, 218, 224, 243, 246, 249,
 257, 271, 273, 286, 289, 291, 293,
 294, 319, 321, 322, 323, 325, 329,
 344, 345, 347, 365, 385-389, 393,
 394, 395, 396-397, 399, 402, 404,
 414-415, 417-418, 427, 437, 453,
 456, 468, 500, 502, 508, 513, 516,
 520, 521, 523, 524, 546, 568
 Argintescu-Amza, N., 51, 126
 Argova, Sebastian, 313
 Aricescu, Constantin D., 25, 44
 Arieșanu, Ion, 60, 158, 200, 209, 235,
 280, 307, 339, 432, 535
 Armanu, Ion, 50
 Armeanu, Cornel, 37
 Aroust, Gabriel, 172
 Arsenescu, Adina, 340
 Artmann, Hans Karl, 106,
 Asachi, Gh., 18, 217, 419, 487, 497
 Asturias, Miguel Angel, 417
 Atanasiu, Gh., 340
 Atanasiu, Niki, 407
 Auger, Yves, 46
 Avram, Mircea, 47, 227
 Avramescu, Aurel, 325
 Avramescu, Mihai, 236
- B**
- Baba, Corneliu, 539
 Babeș, Victor, 158
 Babeș, Vincențiu, 158
 Baboi, Stelian, 50, 57, 301
 Bacalbașa, Anton, 493
 Bacalbașa, C., 440
 Bacalbașa, I. C., 524
 Bach, Johann-Sebastian, 216, 510
 Baciuc, Camil, 197, 475
 Bacon, Francis, 53
 Baconski, A.E., 148, 180, 411, 423
 Bacovia, George, 53, 89, 97, 139,
 150, 173, 178, 185, 205, 271, 286,
 406-407, 416, 423, 425, 431, 468,
 480
 Bădărău, Dan, 37, 270, 536
 Bădescu, Dorina, 321, 408
 Bădescu, Horia, 45
 Bădescu, Marin, 416
 Bagdasar, N., 484
 Bagreana, Elisabeta, 313
 Băieșu, Ion, 25, 42, 116, 259, 281,
 385, 432, 491, 517
 Bălăceanu, Ion, 57, 105, 455
 Balaci, Alexandru, 36, 86, 132, 205,
 370, 371
 Bălăiță, George, 22, 52, 54, 60, 70,
 82, 105, 106, 146, 259, 261, 397,
 398, 422, 494
 Bălan, George, 310, 379,
 Bălan, Ion Dodu, 12, 27, 28, 36, 50,
 289, 315, 316, 399, 485
 Bălașa, Sabin, 389
 Bălașa, Titus, 166, 167, 540
 Bălcescu, Nicolae, 5, 44, 81, 189,
 190, 222, 361, 509, 541
 Bălcescu, Zoe, 274
 Băleanu, Andrei, 148
 Bălică, Cornel, 117

- Ballaster, Gonzalo Torrente, 96
Balotă, Nicolae, 67, 105, 153, 166,
173, 206, 211, 223, 232, 244, 251,
305, 339, 379, 392, 429, 430, 431,
445, 533
Baș, Teodor, 19, 131, 177, 231, 352,
448
Băltag, Cezar, 16, 58, 72, 105, 111,
112, 115, 131, 132, 148, 154, 164,
215, 228, 252, 290, 319, 360, 361,
399, 552
Baltag, Nicolae, 358, 372, 493
Baltazar, Camil, 61, 263, 539
Bălu, Ion, 97, 185, 265, 269
Balzac, Honoré de, 283, 489
Băncilă, Octav, 245
Bănescu, St., 259
Bantaș, Ioana, 224
Bantea, Eugen, 448
Banu, George, 80
Bănulescu, Ștefan, 64, 69, 82, 91,
136, 160, 213, 267, 338, 405, 432,
517
Banuș, Maria, 8, 126, 178, 256, 280,
319, 359, 450, 454, 535
Bănuță, Ion, 10, 11, 14, 55, 116, 130,
132, 191, 290, 323, 356, 516, 521
Băran, Vasile, 84, 163, 242, 339
Baranga, Aurel, 9, 86, 116, 118, 196,
210, 313, 399, 541
Barbu, Ana, 31, 84, 261, 397, 398,
545-546
Barbu, Eugen, 15, 20, 124, 132, 178,
191, 209, 212, 267, 288, 303, 317,
324, 378, 381, 384, 397, 405,
411, 428, 449, 518
Barbu, Ion, 10, 39, 45, 46, 86, 87,
105, 143, 145, 146, 155, 172, 173,
178, 195, 205, 238, 285, 286, 293,
311, 319, 320, 324, 344, 382, 410,
412, 434, 459, 458, 509, 510
Barbu, N., 59, 126, 266, 431, 465,
475, 485
Bărbulescu, Marta, 22, 50, 104, 200,
220, 291, 300, 418
Bărbulescu, R., 500
Barbulescu, Simion, 158, 324, 546,
553
Bărbulescu-B'Arg, 245
Bărbuță, Margareta, 170
Barițiu, George, 44, 187, 306, 340,
495, 527
Barna, Alexandru, 327, 419
Barry, Iris, 335
Bart, Jean, 524,
Barthes, 262, 413, 419
Bassarabescu, I.A., 383
Baudelaire, Charles, 48, 52, 143, 150,
244, 310, 346, 376, 435, 444, 456,
489, 526
Bârlea, Ovidiu, 521
Bârna, Vlaicu, 126, 456, 478
Becket, Samuel, 293, 501
Beethoven, Ludwig van, 64
Beiu, Steliana Delia, 37
Bejancu, Gheorghe, 84, 177, 252,
448
Belciu, Maia, 184, 261, 484
Belciugățeanu, Corneliu, 550
Beligan, Radu, 125
Bellu, Pavel, 309, 500
Bengescu, H. P., 88, 134, 179, 209,
238, 259, 271, 338, 340, 424, 443,
450, 510
Beniuc, Mihai, 8, 13, 23, 29, 39, 42,
51, 86, 98, 111, 116, 117, 123,
130, 148, 178, 190, 197, 209, 213,
256, 283, 290, 303, 328, 329, 355,
357, 379, 418, 427, 548, 549
Benveniste, Emile, 279
Berbecaru, Valentin, 30
Berg, Lotte, 158
Berindei, Dan, 243, 438

Berlogea, Ileana, 540
 Bernard, Jean Marc, 181
 Berni, Francesco, 84
 Besus, Roger, 24
 Beuran, Grigore, 22, 116, 394, 484, 515
 Bianu, Ion, 458, 530
 Biberi, Doina, 49
 Biberi, Ion, 50, 51, 64, 65, 97, 98, 112, 113, 151, 164, 193, 218, 219, 239, 341, 377, 420, 438, 552
 Bienkovska, D., 396
 Birăescu, Traian Liviu, 236
 Bîrlea, Ovidiu, 57, 287
 Bitoleanu, Ion, 81
 Blaga, Dorli, 365
 Blaga, Lucian, 14, 21, 24, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 42, 49, 60, 83, 86, 118, 123, 125, 126, 134, 135, 141, 144, 155, 160, 178, 185, 195, 201, 205, 208, 209, 211, 226, 237, 251, 273, 286, 297, 306, 314, 319, 320, 326, 325, 331, 346, 356, 365, 377, 408, 409, 412, 429, 438, 456, 459, 462, 463, 469, 485, 491, 500, 502, 510, 531, 532, 539, 540, 545
 Blaier, Andrei, 57
 Blanchet, Charles, 356
 Blandiana, Ana, 10, 34, 36, 39, 42, 51, 77, 98, 108, 111, 116, 136, 149, 155, 164, 176, 215, 228, 230, 292, 310, 319, 329, 330, 359, 360, 378, 411, 422, 465, 519, 537, 552
 Blecher, Max, 50, 148
 Block, Igor, 353
 Bobina, Gheorghe, 255, 415
 Boc, Eugen, 353
 Bodnărescu, Samson, 231
 Boeriu, Etta, 132, 139, 228
 Bogza, Geo, 51, 86, 128, 178, 242, 249, 395, 418
 Bojin, Al., 23
 Bolintineanu, Dimitrie, 104, 133, 282, 514
 Bolliac, Cezar, 245, 495
 Bordeianu, M., 199
 Borges, Jorge Luis, 94
 Bossert, Werner, 47
 Bossuet, Jacques-Bénigne, 468
 Bote, Lidia, 340
 Botez, Corneliu, 525
 Botez, Demostene, 7 23, 37, 86, 105, 117, 125, 129, 136, 156, 157, 193, 198, 200, 204, 206, 211, 256, 291, 299, 396, 449, 468, 502
 Botta, Dan, 141, 145
 Botta, Emil, 94, 319
 Boulanger, Daniel, 355
 Boureanu, Radu, 84, 86, 131, 139, 228, 262, 283, 284, 541
 Boutière, Jean, 193
 Boyer, Philippe, 57
 Brad, Ion, 18, 76, 98, 131, 399, 409, 410
 Braga, Mircea, 415, 463
 Brăiloiu, Constantin, 49
 Brâncuși, Constantin, 53, 92, 102, 163, 165, 201, 208, 237, 238, 243, 244, 343, 349, 378, 437
 Brand, Sergiu, 37
 Brandès, Georg, 351, 496
 Braniște, T.T., 30, 35
 Brătescu, C., 251
 Brătescu-Voinești, I. Al., 37, 59, 503
 Brătianu, Dumitru, 88
 Bratoloveanu, Liviu, 449
 Bratu, Horia, 96, 182, 548
 Bratu, Ileana, 268, 539
 Bratu, Savin, 290, 378
 Bratu, Teodor, 439
 Brauner, Victor, 49
 Breazu, Marcel, 9
 Breazul, G., 49

- Breban, Nicolae, 25, 32, 40, 69, 110, 121, 139, 152, 174, 212, 213, 225, 238, 240, 241, 260, 267, 289, 290, 323, 395, 397, 398, 423, 432, 451, 452, 475, 517
- Brecht, Berthold, 412, 536
- Breslașu, Marcel, 76, 302
- Breton, André, 258, 396
- Brumă, Aurel, 465
- Brunea-Fox, F., 49, 256
- Bruno, Giordano, 84, 275
- Bucur, Marin, 15, 88, 338, 489, 536
- Bucuța, Emanoil, 455
- Budagov, R., 454
- Budai-Deleanu, Ioan, 324, 408
- Bugariu, Voicu, 48, 144, 226, 266, 326, 419, 521
- Bujeniță, M., 125
- Bujor, Paul, 245
- Bulgăr, Gheorghe, 45, 322, 416
- Bulgărea, Michaela, 445, 546
- Buliga, Nicolae, 85, 255
- Bunin, Ivan, 438
- Bonarotti, Michelangelo, 84, 275
- Burcă, Ion, 420, 500
- Burchardt, Franz Johannes, 50
- Bureriu, Lucian, 536
- Bușecan, Teofil, 10, 36, 116
- Bușneag, Olga, 243, 321
- Buțan, Vasile, 333, 484, 531
- Butunoiu, Dan, 192
- Buțoreanu, Silvia, 368
- Buzași, Ion, 419, 521
- Buzdugan, Constantin I., 524
- Buzea, Constanța, 127, 133, 359, 360, 519
- Buzilă, Boris, 12, 36, 99, 139, 148, 191, 217, 277, 463, 467
- Buzinschi, Corneliu, 393, 395, 409, 423
- Buzoianu, Gheorghe, 38, 200, 220, 535
- Buzura, Augustin, 30, 70, 116, 252
- ## C
- Căciulescu, Horia, 420
- Cădăreanu, Ion, 236, 533
- Calame-Griaule, Geneviève, 279
- Caldwell, Erskine, 232
- Căliman, Călin, 232, 248
- Căliman, G., 187, 461
- Căliman, Valeria
- Călin, Aura, 515
- Călin, Constantin, 55, 117, 148, 151, 229, 331, 523, 530
- Călin, Liviu, 173, 507
- Călinescu, Aurel, 227
- Călinescu, George, 9, 22, 28, 32, 36, 47, 53, 63, 65, 66, 75, 91, 106, 128, 134, 147, 152, 176, 179, 190, 191, 192, 205, 209, 211, 215, 218, 221, 228, 232, 248, 259, 269, 271, 278, 279, 285, 300, 317, 326, 329, 364, 371, 380, 399, 403, 412, 418, 422, 433, 442, 449, 458, 463, 464, 466, 480, 485, 500, 507, 523, 533, 534, 545, 550
- Călinescu, Matei 39, 70, 87, 181, 262, 267, 284, 290, 302, 313, 341, 390, 418, 435, 461, 468, 480, 522, 548
- Callimachi, Scarlat, 49
- Calmuc, Victor, 146
- Calmuschi, C., 519
- Calotescu, Virgil, 152
- Camilar, Eusebiu, 172, 178, 403, 482
- Camus, Albert, 168, 302, 332, 378, 385, 486
- Camuzzi-Andreșoiu, Idea, 177
- Candianu, I., 418
- Cantacuzino, Șerban, 318
- Cantemir, Dimitrie, 32, 402
- Cantemir, Traian, 57, 230, 420, 421, 526, 527

Căprariu, Alexandru, 10, 21, 30, 104,
 125, 230, 236, 266, 305, 322, 472
 Capuano, Ettore, 426
 Carabin, George, 171
 Caracostea, D., 49, 456
 Caragea, Boris
 Caragiale, Ion Luca Caragiale, 133,
 134, 173, 184, 256, 346, 440, 448,
 479, 543
 Caragiale, Matei, 47, 75, 142, 146,
 244, 291, 325, 327, 344, 389, 390,
 449
 Caraiman, Iosig, 374
 Caraion, Io, 44, 61, 77, 96, 115, 126,
 145, 152, 243, 326, 369n
 Caranfil, Mihai, 63, 188, 238, 436,
 446, 534
 Carcalechi, Eugenia, 148
 Carco, Francis, 181
 Carianopol, Virgil, 7, 50, 103, 116,
 188, 198, 242, 281, 326, 436, 476,
 513
 Carp, Mihai, 159
 Cassian, Nina, 56, 77, 86, 114, 115,
 131, 170, 186, 311, 316, 338, 345,
 354, 356, 415, 419, 434, 449, 503,
 547
 Castillo, Abelardo, 347
 Catargiu, Dumitru, 152, 530
 Caurea, Daniella, 279, 443, 483
 Cayeus, Lucien, 39
 Cazaban, Al., 523
 Cazacu, Boris, 445
 Cazacu, M., 60, 534
 Cazan-Cătină, Ion, 414
 Cazimir, Otilia, 13, 212, 466, 473,
 476, 482, 499, 523
 Cazimir, Ștefan, 277, 407, 482, 506
 Cărăuș, Mihai, 299
 Cătineanu, Tudor, 520
 Călniceanu, Romulus, 520
 Câmpeanu, Constantin, 9, 61
 Căndea, Virgil, 33, 99, 474, 485
 Cârnci, Radu, 52, 135, 211, 327,
 342, 366, 420, 471, 522
 Cârstea, Ileana, 169, 344, 437
 Ceaușan, Ion, 148, 229
 Ceaușean, Ion, 328
 Ceaușescu, Nicolae, 17, 53, 77, 138,
 169, 170, 207, 327, 506, 507, 539
 Cehov, A.P., 149, 172, 346, 436
 Celan, Paul, 227, 338
 Celerianu, Mihail, 143
 Cerbu, M., 338
 Cerna-Rădulescu, Al. 44, 323
 Cerneț, Laurențiu, 31, 125, 158, 184,
 551
 Cervantes, Miguel de, 140, 275, 276
 Cesereanu, Domițian, 21, 35, 103,
 206, 277, 297, 307, 363, 364, 375,
 402, 461, 468
 Char, René, 243
 Chardin, Teilhard de, 183
 Chateaubriand, François-René de,
 466
 Chendi, Ilarie, 8, 21, 148
 Chiper, Tita, 170
 Chiriac Ion, 37, 206, 234, 311, 473
 Chiriță, C., 313, 315
 Chiriță, Ștefan, 545
 Chiropol, Miron, 152, 209, 250, 306,
 464, 528
 Chirovici, George Radu, 297, 298,
 356, 366
 Chiscop, Liviu, 332
 Chitic, Paul Cornel, 127
 Chiuaru, Radu, 530
 Chivu, Gheorghe, 116, 197, 544
 Christie, Agatha, 144
 Ciobanu, Constantin Th., 332, 530
 Ciobanu, Laurențiu, 37, 84, 105, 199,
 289, 366, 464, 473
 Ciobanu, Mircea, 7, 31, 94, 216, 299

Ciobanu, Nicolae, 56, 60, 61, 158,
 403, 522
 Ciocârlie, Livius, 237
 Cioculescu, Barbu, 145, 178
 Cioculescu, Șerban, 18, 44, 47, 86,
 109, 147, 183, 195, 205, 208, 209,
 218, 219, 256, 271, 277, 283, 304,
 313, 320, 325, 347, 355, 369, 383,
 402, 416, 422, 443, 455, 466, 476,
 490, 506, 528, 543
 Ciolacu, Constantin, 417
 Cionoff, Șerban, 24, 418
 Cioroiu, Mircea Ștefan, 441
 Cisek, Oskar Walter, 81, 152, 513,
 520
 Ciubotărașu, Ștefan, 244, 344
 Ciubotaru, Val., 528
 Ciuchi, Ion, 147
 Ciulei, Liviu, 125, 247
 Ciurunga, Andrei, 417
 Claudel, Paul, 244, 466, 530
 Coban, Grigore V., 23
 Cocea, Dinu, 57, 426
 Cocea, N. D., 38, 57, 117, 173, 249,
 320, 348, 364, 464, 492
 Cochinescu, Nicolae, 204
 Cocora, Ion, 60, 533
 Codreanu, Mihai, 151, 162, 212
 Cohen, Jean, 158
 Cojan, Ana, 464
 Cojar, Ion, 170
 Cojocar, C., 5, 330
 Coman, Al., 125
 Coman, G., 196
 Comarnescu, Petru, 378, 436, 472,
 534
 Constant, Paul, 35, 47, 145, 192, 227,
 240, 326, 342
 Constantin, George, 138, 410
 Constantin, Ilie, 37, 40, 60, 93, 111,
 131, 146, 164, 236, 275, 356, 387,
 388, 419, 450, 481, 493, 508
 Constantin, Theodor, 85, 144, 197,
 446, 447
 Constantinescu, Dan, 126, 425, 520
 Constantinescu, I., 464
 Constantinescu, N., 9
 Constantinescu, Ovidiu, 264, 351
 Constantinescu, P., 442
 Constantinescu, Pompiliu, 147, 257,
 294, 295, 300, 401, 441-443, 476,
 488
 Constantinescu, Vasile, 463
 Constantinescu, Virgil, 483
 Conta, V., 231
 Conte, Rosa Del, 453
 Conțescu, Aurora, 173
 Copacinschi, Adrian, 483
 Corbea, Dumitru, 130, 297, 461
 Corbu, Collete, 367
 Corbu, Ion, 332
 Corciu, Liana, 49, 227
 Cordun, Nadina, 37, 206, 483
 Coresi, 46, 208
 Corlaci, Ben, 408
 Cornavin, Dan, 158, 533
 Cornea, Ion, 308
 Corneille, Pierre, 237
 Coroamă, Sorana, 104
 Cosașu, Radu, 58, 119, 169, 190,
 338, 352, 357
 Coșbuc
 Coșbuc, George, 7, 19, 32, 35, 48, 49,
 122, 146, 190, 206, 246, 252, 267,
 271, 272, 281, 283, 361, 362, 363,
 369, 387, 421, 432, 433, 438, 464,
 473, 474, 482, 483, 519
 Cosma, Mihail, 49, 252, 423, 424
 Cosma, Viorel, 319
 Cosmescu, M., 57
 Cosmescu, Nae, 47, 143, 204
 Coșovei, Traian, 81
 Costea, D., 59, 285, 377, 437, 479,
 480

- Costin, Miron, 44, 46, 359
Cotruș, Aron, 29, 283
Cotruș, Ov., 67, 75, 77, 157, 236,
251, 307, 337, 426
Covaci, Aurel, 84
Covaci, Ion, 23
Coveg, Andrei, 170
Cozma, Gheorghe (Cozma, George
Florin), 84, 351
Crăciun, Victor, 9, 104, 201, 338,
425, 431, 518
Crainic, Nichifor, 8, 17, 99, 117, 198,
208, 355, 461, 501
Creangă, Ion, 9, 13, 25, 32, 37, 43,
46, 50, 75, 110, 128, 133, 178,
186, 190, 193, 217, 231, 235, 271,
353, 406, 407, 425, 472, 476, 479,
491, 505, 508, 514
Cremene, Mioara, 170
Crețu, Ion, 97
Crețu, Nicolae, 332
Crețu, Vasile, 42, 338
Crevedia, Nicolae, 47, 242, 267, 417,
520
Crișan, Constantin, 201, 212, 230,
288, 327
Crișan, Mircea, 420
Crișan, Nicolae, 32
Cristea, Mircea, 212, 520
Cristea, Valeriu, 67, 84, 95, 112, 132,
182, 194, 200, 258, 273, 292, 362,
388, 418, 449, 456, 477
Cristescu, Maria Luiza, 42, 139, 221,
316, 332, 410
Croce, Benedetto, 183
Crohălniceanu, Ov. S., 22, 76, 152,
180, 181, 232, 288, 298, 299, 353,
426, 449, 472, 531
Croitoru, Angela, 200, 204, 242, 342,
358, 393, 407
Cruceană, Ion, 47, 518
Cubleșan, Constantin, 135, 151, 192,
204, 209, 308, 351, 375, 392, 407,
424
Cuciureanu, Șt., 206
Cucu, Stelian, 62
Cugler-Poni, Matilda, 136, 231
Cuibuș, George, 14
Cuibuș, Marta, 24
Culianu, Ion, 192, 473
Cumpănă, Grigore, 289, 299, 394,
473
Curticăpeanu, Valentinei, 327
Cusin, Adi, 42, 407
Cuza, Alexandru Ioan, 388
Cuza, Constantin, 47, 50
- D**
- Damé, Fr. , 439
Damian, George, 36, 70, 184, 256,
306, 308, 325, 342, 374, 451, 499,
533
Dan, Alexandru, 82
Dan, Ilie, 23, 192, 206, 212, 266
Dan, Pavel, 114, 115, 519
Daniel, L., 354
Dante, Aligheri, 36, 116, 132, 139,
146, 228, 282, 297, 369, 419
Dario, Ruben, 312
Dascălu, Crișu, 157
Datcu, Iordan, 236
Dávid, Gyula Szöcs, 419
Davidescu, N., 523
Davila, Al., 33, 47, 323, 414
Deal, Alexandru, 235
Deboveanu, Aurel, 370, 394, 452
Delamarina, Victor Vlad, 236, 534
Delasabar, M.C., 57
Delavrancea, Barbu Ștefănescu, 33,
49, 256, 271, 290, 382, 385
Deleanu, Nicolae, 323, 407, 482, 520
Della, Francesca Piero, 199
Dellu, Horia C., 144

Demetrescu-Gyr, Radu, 368
 Demetrius, Lucia, 18, 86, 198
 Demetrius, V., 245, 320
 Demetru, George Pan, 142, 374
 Demokos, Samuel, 454
 Densușianu, Ov., 222, 534, 546
 Derème, Tristan, 181
 Deșliu, Dan, 98, 131
 Diaconescu, Ioana, 72, 127, 307, 358, 413, 452
 Dianu, Romulus, 187
 Dicenta, Jose Fernando
 Dickens, C., 521
 Dickinson, Emily
 Dietrich, Marlene, 58
 Dima, Alexandru, 409
 Dima, Simion, 257, 430
 Dimisianu, Gabriel, 28, 258, 304, 443, 449, 492
 Dimitriu, Ștefan, 205, 446
 Dimov, Leonid, 72, 94, 115, 135, 236, 242, 298, 333, 342, 348, 436, 449
 Dinescu, Mircea, 191
 Djuvara, M., 456
 Dobrogeanu-Gherea, Constantin, 21, 28, 35
 Dogaru, Vladimir, 45, 519
 Doinaș, Ștefan Aug., 9, 12, 31, 34, 48, 60, 74, 77, 84, 91, 111, 115, 117, 126, 131, 158, 173, 177, 178, 192, 195, 203, 205, 227, 236, 251, 257, 282, 289, 318, 326, 337, 350, 353, 358, 386, 398, 436, 481, 501
 Domokos, Samuel, 354
 Domșa, Ioan, 35, 146
 Donelaitis, Kristijonas, 312
 Doubrovski, Serge, 411
 Drăgan, Daniel, 32, 47, 325, 394
 Drăgan, Dumitru, 325
 Drăgan, Gheorghe, 52, 234
 Drăgan, M., 38, 270
 Drăgan, Mihai, 14, 32, 37, 117, 269, 350
 Drăgănoiu, Ion, 305, 325, 357, 370, 508, 513, 545
 Drăghici, Simona, 152, 528
 Drăgoi, Rodian, 231
 Dragoman, Barbu, 153, 206, 428
 Dragomir, Ion, 212, 530
 Dragomir, Mihiu, 98, 127, 446, 447
 Dragomirescu, M., 103, 226, 415, 456, 526, 527
 Dragu, Petre, 63, 243, 436, 446
 Drăgulescu, Toma, 544
 Drăgușanu, Sidonia, 118, 171
 Drăguța, Simion, 117, 236
 Drîmba Ovidiu, 226, 235, 337
 Drumaru, Paul, 23, 407
 Drumur, George, 60
 Ducșoara, Ion Sassu, 325
 Duda, Virgil, 278, 392, 452, 473, 492, 533
 Duică, Bogdan G., 356
 Duică, N., 45
 Dulfu, Petre, 425
 Dumas, Al., 141, 271
 Dumbravă, Lucian, 199, 311
 Dumbravă, Nicolae, 448, 545
 Dumbrăveanu, Anghel, 23, 50, 60, 158, 235, 338, 399, 413, 418, 431, 484, 536, 551
 Dumitran, Ileana, 37
 Dumitrașcu, Pompiliu, 327
 Dumitrescu, Aurel, 444
 Dumitrescu, Geo 51, 64, 77, 98, 111, 115, 131, 158, 191, 195, 209, 308, 313, 318, 369, 398, 407
 Dumitrescu, George, 190, 320, 454, 483
 Dumitrescu, Ion, 324, 438
 Dumitrescu, Mariana, 375, 452, 521
 Dumitrescu, Petre, 324

Dumitrescu-Buşulenga, Zoe, 76, 116,
296, 472, 486
Dumitru, Ion, 167
Dumitru, Radu, 137
Dumitru, Silvia, 32, 299
Dunajecz, L., 454
Dunăreanu, Emil, 49, 324
Durac, Ion Alexandru, 520
Durrell, Lawrence, 232
Duşă, Marcel, 506, 534
Duşescu, Mihai, 63, 167, 436, 446

E

Ecovoiu, Mihail, 319
Eftimiu, Victor, 7, 15, 77, 86, 126,
130, 170, 224, 234, 246, 265, 416,
443, 447, 448
Ehrenburg, Ilya, 332
Eliade, Mircea, 44, 64, 246, 276, 449,
512
Eliot, T.S., 84, 418
Elmer, Diktonius, 38
Eminescu, Mihai, 8, 24, 25, 32, 44,
48, 52, 61, 68, 86, 110, 115, 133,
134, 139, 148, 166, 169, 178, 186,
190, 191, 199, 201, 205, 208, 221,
225, 226, 231, 257, 275, 276, 282,
291, 296, 299, 301, 323, 325, 335,
343, 360, 366, 372, 386, 401, 410,
421, 441, 444, 448, 464, 467, 472,
479, 483, 487, 491, 501, 508, 514,
519, 522
Enache, George, 47, 319
Enaru, Dumitru, 319
Endre, Ady, 461
Ene, Virgiliu, 14, 38, 57, 172, 348,
364, 492, 538, 543
Enescu, Radu, 38, 67, 251, 334, 335
Engels, Friedrich, 41, 53, 81
Eschil, 302
Esenin, Serghei, 147

Everac, Paul, 31, 51, 117, 118, 170,
248, 347
Evtuşenko, Evgheni, 23, 308

F

Faifer, Florin, 212, 533
Farago, Elena, 145
Fărcăşan, Sergiu
Farcaşiu, Viorica
Fărtăieş, Gheorghe, 463
Fassel, Horst Helge, 23
Fati, Vasile Petre, 173, 250, 348, 542
Fătu, Nicolae, 84, 173, 349, 515, 544
Faulkner, William, 13, 38, 140, 318,
390, 422, 499
Fedin, Constantin, 406
Felder, Gheorghe, 325
Felea, Victor, 11, 36, 61, 76, 84, 116,
136, 147, 180, 204, 331, 401, 463
Felecan, Radu, 332
Filimon, Domnica, 473
Filimon, Mariana, 84
Filip, George, 84
Filip, Traian, 99, 102
Filipescu, Miltiade, 39
Filotti, Maria, 523
Flaubert, G., 487
Florea, 64, 83, 163, 174, 230, 250,
299, 354, 439, 442, 545
Florea, Ion, 83, 174, 299, 442, 443
Florea, M., 354
Florea, Mihai, 439
Florea, Nicolae, 454
Florea, Rodica, 230
Florens, Emanoil, 192
Florescu, Mihail, 351
Florian, Mircea, 323
Foartă, Şerban, 60, 65, 150, 157, 236,
338, 431
Focşa, Ileana, 324
Focşa, Ion, 323, 324
Fofircă, Paul, 152, 530

Földes, Maria, 441
Fondane, Benjamin, 454
Fort, Paul, 414
Fortini, Zeno, 200
Fortunescu, Madelene, 332, 342
Fotea, M., 57
Foucalt, Michel, 437
France, Anatol, 39, 96, 401
Frederic, Edmond, 499
Froda, Alexandru, 440
Frost, Robert, 338
Frunză, Eugen, 15, 54, 106, 114, 118,
130, 206, 212, 252, 267, 290, 304,
393, 446, 464
Fulga, Lurențiu, 84, 132, 139, 228,
266, 326, 351, 365, 375, 396, 398,
447, 473
Fundoianu, B., 454, 543

G

Gafița, Mihai, 102, 170, 282, 546
Galaction, Gala, 18, 115, 169, 281,
320, 375, 421, 464
Galan, V. Em., 246, 403, 491
Gamarra, Pierre, 54
Gamsahurdia, A. A.
Gană, George, 78, 170, 246, 346, 540
Gane, Horia, 118, 366, 417, 420-422
Ganea, Valeriu, 431
Garbo, Greta, 58
Garcia Lorca, Federico, 476
Gârleanu, Emil, 387, 421, 438, 523
Gavril, Mihai, 13, 127, 177, 257, 271,
475
Gavrilescu, George, 212, 466
Gavriliu, Leonard, 55, 331
Genaru, Ovidiu, 57, 151, 192, 231,
419
Genevrix, Maurice, 415
Georgescu, Anastase, 252
Georgescu, Constantin, 338
Georgescu, G., 104

Georgescu, Mihai, 347
Georgescu, Octavian, 349
Georgescu, Paul, 86, 88, 169, 180,
263, 277, 352, 358, 466, 491
Georgescu, V. V., 414
Ghelmez, Petre, 297, 298, 366, 417,
452, 536
Gheorghe, Ion, 54, 58, 67, 91, 98,
111, 132, 139, 151, 154, 158, 164,
228, 252, 318, 353, 359, 431, 551
Gheorghită, G., 54, 438
Gheorghiu, Const., 14
Gheorghiu, Mihnea, 76, 232, 290
Gheorghiu, Sorin, 324
Gheorghiu, Traian N., 394
Gheorghiu, Val, 199
Gheorghiu, Virgil, 76, 135, 239, 263,
325, 351, 463
Gheran, Niculae, 319
Gherea, C. Dobrogeanu, 21, 29, 35,
68, 103, 190, 256, 364, 380, 389,
423, 479, 494, 501, 546
Gherghinescu, Vania, 47, 144, 225,
227, 325, 416, 521
Gherman, Mircea, 521
Gheuca, Florin, 332, 531
Ghica, Ion, 81, 95, 133, 439, 496
Ghideanu, Tudor, 378
Ghil, René, 54
Ghilia, Alecu Ivan, 19, 121, 132, 205,
213, 267, 279, 311, 425, 545
Ghiur, Ion, 407
Gide, Andre, 422
Giugulea, Alexandru, 224
Giuleanu, Victor, 296
Giurchescu, Lucian, 138
Giurescu, C.C., 33, 206, 207, 484,
485
Giurgiu, Felicia, 158, 236
Goethe, Johann Wolfgang von, 105,
236, 363, 487

- Goga, Octavian, 12, 21, 50, 65, 89,
99, 134, 258, 267, 271, 281, 283,
362, 365, 390, 398, 461, 491, 501,
520, 547
- Golescu, Dinicu, 245, 479
- Golescu, Iordache, 246
- Goma, Paul, 15, 25, 67, 119, 525
- Gomboșiu, Ștefan, 431
- Gorcea, Petre Mihai, 44
- Gorki, Maxim, 149
- Gorovei, Artur, 299, 327
- Gorun, Alexandru, 187
- Gorunescu, Valeriu, 45, 123, 250,
529
- Grădinaru, Gh., 544
- Grama, Victor, 49
- Grama, Victoria, 325, 521
- Grănescu, Haralambie, 22, 389
- Gray, Romain, 232
- Grecea, Ion, 84, 351, 447
- Grecu, Adrian George, 171
- Green, Graham, 49, 298, 353
- Green, Julien, 158
- Grigoraș, Dumitru, 37
- Grigore, Alexandru, 184
- Grigorescu, Ioan, 9, 130
- Grigorescu-Bacovia, Agatha, 173,
422, 478
- Grigorovici, Ilina, 508, 537
- Grigurcu, Gheorghe, 54, 60, 67, 95,
117, 153, 203, 212, 333, 338, 420,
427
- Grosu, Jean, 264
- Groza, Moise, 430
- Groza, Petru, 267
- Gruia Stelian, 472
- Gruia, Călin, 177
- Guga, Silviu, 236, 338, 513, 534
- Guglielmi, Josèph, 176
- Guillermou, Alain, 296
- Guillevic, Eugène, 14, 453
- Gulian, C. I., 280
- Gurghianu, Aurel, 76, 116, 331, 499
- Gusti, Dimitrie, 49, 218, 270, 297,
299
- Guttenbrunner, Michae, 1061
- Gyr, Radu, 7, 117, 187, 368
- H**
- Hagiu, Grigore, 16, 34, 93, 136, 177,
189, 192, 215, 299, 351, 354, 398,
450, 491, 543
- Hăisan, Mihai, 37
- Hamadhani, Al., 137
- Hamangiu, C., 523
- Handoca, Mircea
- Haralamb, Ștefan, 347
- Hardy, Forsyth, 185
- Haret, Spiru, 246, 256, 362
- Hasdeu, Bogdan Petriceicu, 32, 110,
133, 172, 190, 275, 330, 343, 362,
440, 441, 485, 494, 524
- Hăulică, Dan, 14, 33, 76, 503
- Hegel, Georg Wilhelm Friedrich,
328, 494
- Heliade-Rădulescu, Ion, 190
- Hemingway, Ernest, 146, 225, 264,
365, 534
- Herder, Johann Gottfried, 343, 376,
416
- Herseni, Traian, 297
- Hinek, T., 338
- Hinoveanu, Ilarie, 57, 63, 167, 342,
446, 472, 544
- Hintescu, I.H., 425
- Hobana, Ion, 170
- Hodoș, Iosif, 158
- Hofmannsthal, Hugo von, 312
- Hogaș, Calistrat, 169, 211, 431
- Hoinaru, Ion, 192
- Holban, Anton, 179, 326, 449
- Holban, Maria, 54
- Hölderlin, Friedrich, 92, 257
- Homer, 375

Hopu, Lucia, 327
Horea, Ion, 43, 131, 475, 520
Hotinceanu, Ovidiu, 37, 279, 299,
311, 366
Hristea, Ionel, 118
Huber, Viorica, 520
Hughes, Langston, 500
Hugo, Victor, 312
Hurjui, Ion, 37, 279, 483
Husar, Al., 55, 150, 192
Husserl, Edmund, 412, 483

I

Iacoban, Mircea Radu, 14, 23, 37,
333, 367, 447
Iacobescu, D., 51
Iancovescu, Ion, 47
Iancu, Marcel, 49
Iancu, Traian, 474, 508
Iancu, Victor, 339, 523
Ianoși, Ion, 483
Iarin, George, 351
Ibanez, Vincente Blasco, 125, 351
Ibrăileanu, G., 82, 97, 103, 104, 143,
161, 162, 192, 212, 217, 218, 237,
246, 301, 324, 374, 434, 444, 450,
464, 468, 502
Ibsen, Henrik, 149
Ichim, Florica, 116
Igneu, Dumitru, 59, 132
Iliescu, Lazăr, 126
Iliescu, Marin, 416
Iliescu, Radu, 135, 209, 251
Ilovici, Mihail, 322
Indrieș, Alexandra, 158, 236, 340,
535, 536
Ioana, Nicolae, 409, 511
Ioanidou, Elie, 409
Ion, Dumitru M., 16, 17, 72, 188, 411
Ion, Lică, 143
Ionescu, Andrei, 76
Ionescu, Const. D., 36, 345
Ionescu, Cornel Mihai, 438
Ionescu, Eugen/ Ionesco, Eugene, 71,
109, 125, 137, 146, 149, 244, 297,
316, 379, 387, 398, 499, 515
Ionescu, Lidia, 325
Ionescu, Nae, 270
Ionescu, Nelu, 78, 183
Ionescu, Radu, 514
Ionescu, Valeria, 263
Iorda, Marin, 153, 170
Iordăchescu, Florin, 143
Iordăchescu, M., 37
Jordan, Iorgu, 35, 39, 86, 483
Iorga, Nicolae, 18, 21, 32, 35, 47, 49,
103, 113, 141, 208, 212, 221, 222,
226, 242, 245, 251, 299, 332, 342,
363, 377, 420, 424, 425, 444, 491,
492, 496, 511, 525, 526, 539, 548
Iosif, Mira, 348
Iosif, St. O., 21, 156, 158, 449, 485,
500
Iosifescu, Silvan, 182, 278
Isac, Dumitru, 406
Isac, Emil, 463
Isanos, Elisabeta, 360, 531
Isanos, Isabela, 151
Iser, 245
Isgrò, Emilio, 177
Ispirescu, Petre, 462
Istrate, Gavril, 13, 476
Istrate, Gheorghe, 15, 25, 252, 409,
516
Istrati, Ion, 379, 396, 411
Istrati, Margareta, 351
Istrati, Panait, 86, 125, 145, 178, 212,
281, 351, 466, 479
Iuga, Ion, 547
Iuga, Mona, 327
Iuga, Nora, 257, 512, 513
Iulian, Rodica, 86, 200, 216, 289,
291, 300
Iureș, Ștefan, 200

Ivan Ghilia, Alecu, 19, 121, 132, 205,
213, 267, 279, 313, 427, 547
Ivănescu, Emil, 145
Ivănescu, Mircea, 71, 94
Ivașcu, George, 9, 32, 191, 217, 240,
273, 274, 306, 313, 314, 331, 395,
419, 548
Ivasiuc, Alexandru, 146
Izbășescu, Gheorghe, 231, 326, 531

J

Jammes, Francis, 416
Jar, Alexandru, 32, 263, 264, 465,
510, 511
Jebeleanu, Alexandru, 60, 235, 339,
342, 343, 419, 522
Jebeleanu, Eugen, 47, 98, 111, 126,
145, 178, 289, 319, 328, 399, 424,
451, 469, 476, 477, 484, 500, 521
Jelescu, Smaranda, 16, 40, 196, 208,
267, 411, 491
Jerzy, Lec Stanislaw, 485
Jianu, Nicolae, 111, 197, 252, 448,
458
Joja, Athanase, 86
Jones, Denys L., 177
Joyce, James, 13, 105, 483, 532
Juin, Hubert, 417
Jung, C., 53
Junger, Friederich Georg, 313
Juvara, George, 485

K

Kafka, Franz, 13, 96, 105, 168, 316,
387, 424, 466
Kant, Immanuel, 145, 233
Kaschnitz, Marie Luise, 313
Kazantzakis, Nikos, 351
Kelmer, D., 333
Kérel, François, 176
Kernbach, Victor, 52, 61, 231, 334
Kerschbaumer, Marie-Thérèse, 106

Kirileanu, S.T., 509
Kivu, Dinu, 248, 334, 442
Klain, Samoil, 185
Klisurac, Č. Č., 552
Kogălniceanu, Mihail, 176, 190, 245,
361, 480, 483, 491, 498, 514
Krlęza, Miroslav, 348

L

Labiș, Nicolae, 23, 34, 59, 65, 98,
101, 217, 224, 227, 281, 292, 334,
335, 427, 537
Lacan, Jacques, 439
Lajos, Kassak, 227, 478, 513
Lamartine, 95
Lămătic, Corneliu, 105
Lambrior, Alexandru, 231
Lampedusa, Giuseppe Tomasi de,
288
Lăncrănjan, Ion, 15, 19, 32, 67, 82,
113, 120, 132, 213, 397, 399, 465
Lang, Fritz, 152
Lascu, Daniel, 37, 211, 395, 484
Lăudat, I.D., 228, 368
Laurențiu, Dan, 395
Laurian, Augustin Treboniu, 541
Lautréamont, Comte de, 57
Lawrence, D. H., 30, 285
Lazăr, Monica, 126, 521
Lăzărescu, Dan A., 96, 184
Lazu, Ion, 31
Leca, Nicolae, 152
Leibniz, G. W., 236, 536
Lendvay, Evá, 419
Lenea, Ilie, 432
Lenov, Leonid, 408
Leon, Aurel, 220, 368
Leonescu, Mihai, 212
Lerea, H., 177
Lesnea, George, 13, 59, 104, 133,
147, 301, 313, 367, 474
Létay, Lajos, 227

- Leu, Corneliu, 15, 80, 109, 192, 399, 519, 524
 Levin, Sergiu, 235
 Lianu, Teofil, 208
 Lilin, Andrej A. 552
 Lipovanu, Ioana, 183, 263
 Livescu, Gabriel, 24, 205, 264
 Lombard, Alf, 454
 Lorca, Federico García, 478
 Lotreanu, Ion, 84, 447
 Lovinescu, Eugen, 103, 134, 145, 205, 269, 296, 302, 339, 366, 382, 416, 424, 444, 468, 481, 491, 496, 497, 513, 514, 524, 527, 529,
 Lovinescu, Horia, 137, 247, 248, 269, 303, 313, 390, 391, 399, 487, 504, 505, 506, 541
 Luca, Ion, 113, 292, 325
 Luca, Remus, 96
 Lucaciu, Vasile, 500
 Lucan, Mihai, 37
 Luchian, Ștefan, 99, 245, 246, 277
 Lucian, Ion, 170
 Lucian, Nicu, 321
 Lukacs, Georg, 183
 Lumezianu, Eugen, 173
 Lundkvist, Artur, 450
 Lungu, Alexandru, 50, 116, 535
 Lungu, Ion, 10, 190, 197, 210, 220, 417
 Lungu, Traian, 415
 Lungu, Vera, 16, 216, 369, 427
 Lupan, Radu, 264, 536
 Luppi, Gino, 454
 Lupu, Gheorghe, 37
 Lupu, Ion, 47
 Lupu, Mihail, 57
 Lustig, O., 447, 547
- M**
- Macedonski, Alexandru, 48, 54, 60, 65, 89, 117, 126, 133, 134, 163, 180, 208, 258, 271, 272, 282, 299, 329, 345, 364, 420, 435, 437, 438, 454, 456, 458, 466, 509, 515, 523
 Machato, Antonio, 313
 Machiavelli, Niccolo, 84
 Macrea, Pompiliu, 152
 Maeterlinck, Maurice, 415
 Magheru, George, 340, 539
 Mahler, Fred, 24
 Maiakovski, Vladimir, 549
 Maior, Petru, 224
 Maiorescu, Titu, 21, 35, 60, 68, 89, 103, 126, 127, 133, 134, 159, 190, 191, 197, 198, 199, 224, 225, 231, 238, 257, 269, 270, 274, 275, 325, 329, 352, 363, 382, 425, 455, 457, 458, 481, 485, 491, 492, 495, 496, 497, 498, 499, 513, 514, 515, 516, 519, 520, 523, 527, 528, 529, 532, 535, 538, 539, 547, 548
 Malamen, Iolanda, 31
 Mălăncioiu, Ileana, 15, 25, 72, 203, 359
 Mălinescu, Gabriela, 360
 Mălinescu, V., 88
 Mallarmé, Stéphane, 54, 145, 150, 457
 Malraux, André, 166, 182, 346
 Manchester, William, 38, 152
 Mândra, V., 247, 348, 353, 442, 542
 Mănescu, Clio, 60
 Mănescu, Teodor, 348
 Mangini, Sandra, 177
 Maniu, Adrian, 110, 152, 343
 Maniu, Leonida, 137, 485, 501
 Mann, Heinrich, 96
 Mann, Thomas, 140, 192, 483
 Manolescu, Florin, 465
 Manolescu, Ion Sofia, 15, 50, 114, 123, 124, 324, 328, 350, 351, 415, 454, 455, 515

- Manolescu, Nicolae, 14, 22, 23, 36, 42, 52, 75, 125, 146, 191, 221, 277, 290, 300, 304, 310, 342, 368, 382, 395, 409, 417, 424, 474, 500, 516, 523, 552
- Mantu, N., 524
- Manu, Emil, 143, 146, 243, 320, 327, 328, 345, 417, 418, 438, 449, 454, 521, 522
- Manu, Paraschiva, 225
- Mănuică, Dan, 527, 528
- Manzzini, Giuseppe, 81
- Marcea, Pompiliu, 110, 159, 497, 498, 538
- Marcu, Florin, 331
- Mărculescu, Ileana, 432
- Mărculescu, Sorin, 72, 86, 152, 539
- Marcus, Manole, 232
- Marcus, Solomon, 439
- Mardare, Mihai, 199, 409
- Mărgărit, G., 218
- Mărgeanu, Nicolae, 49, 84, 190, 353, 448
- Mărgineanu, Ion, 252
- Maricuțan, Victoria, 37
- Marin, Constanța, 348
- Marinca, Felicia, 531
- Marinescu-Nour, A., 348
- Marinescu, Constantin, 524
- Marinescu, Ion, 412
- Marinescu, Paul Claudiu, 97
- Marinescu, V.M., 280
- Marino, Adrian, 14, 51, 60, 67, 88, 105, 156, 161, 180, 206, 208, 211, 218, 232, 233, 240, 257, 271, 272, 279, 296, 352, 366, 376, 379, 420, 435, 437, 458, 461, 463, 471, 523, 533, 534, 550
- Marr, N. I., 92
- Martin, Aurel, 16, 84, 108, 111, 177, 255, 267, 269, 270, 315, 317, 353, 364, 381, 458, 461, 547
- Martin, Mircea, 42, 67, 75
- Martino, Ernesto de, 279
- Martinovici, Iv, 22, 30, 60, 309, 310
- Martinson, Hary, 57, 540
- Marx, Karl, 53, 81
- Mârzac, Ion, 84
- Mașek, Victor, 16
- Mășlea, Ana, 37, 291
- Masler, S., 521
- Mățău, I. M., 227
- Mateescu, Constantin, 31, 340
- Mathieu, André, 142, 176
- Mauron, Charles, 413
- Maxim, Ion, 149, 158, 536
- Maximovici, Doru, 37
- Maxy, M. H., 49
- May, Karl, 141, 155
- Mazilescu, Virgil, 16, 71, 395
- Mazilu, Teodor, 116, 137, 169, 261, 262, 277, 327, 340
- Mehedinți, Simion, 251, 523
- Meleșteu, Mircea, 142, 224
- Melinescu, Gabriela, 39, 68, 114, 127, 135, 211, 250, 359, 367, 519
- Melinte, Alfons, 321
- Merril, James, 177
- Michăilescu, Gaby, 47
- Michaux, Henri, 36, 293
- Michel, Louis, 298
- Micle, Veronica, 231, 484
- Micu, Dumitru, 33, 39, 51, 198, 237, 271, 293, 297, 299, 328, 344, 363, 371, 386, 404, 413, 415, 416, 434, 457, 458, 460, 468, 490, 497, 539, 546
- Micu, Mircea, 231, 437, 447
- Mierlușcă, Adrian, 84, 353
- Mihadaș, Teohar, 484
- Mihăescu, Floru, 143, 224
- Mihăescu, George, 81, 84, 351
- Mihăescu, Gib. I., 149, 226, 259, 368, 369, 424, 450

- Mihai, George, 145, 212, 466
 Mihai, V., 84
 Mihail, Radu Șt., 485
 Mihăilă, G., 331
 Mihăilescu, Florin, 532
 Mihalaș, Marcel, 275, 276, 395, 473
 Mihale, Aurel, 130, 448
 Mihu, Iulian, 57
 Milcu, Ștefan, 109
 Milicescu, Emilia Șt., 327
 Milin, Živko, 552
 Mille, C., 245, 256
 Miller, Elena, 457
 Miller, G. A., 185
 Miller, Norman, 367
 Millo, Matei, 440
 Miloș, Miodrag, 117
 Mina, Victoria, 227
 Mincu, Marian, 141
 Mincu, Marin, 10, 83, 127, 173, 250, 413, 444
 Minulescu, Ion, 58, 75, 103, 205, 283, 345, 466, 500, 502, 524, 546
 Mioc, Ion I., 237
 Mioc, S., 339
 Mirea, A., 173
 Mirodan, Al., 78, 116, 121, 149, 167, 211, 543
 Mironescu, I. I., 245
 Mitrache, Virgil, 158
 Mitroi, Florica, 24, 95
 Mitru, Al., 427
 Mitulescu, M., 321
 Mocanu, Marin, 45
 Mocanu, Titus, 9, 277, 300
 Mohor, Mircea, 232
 Moisescu, Titus, 321
 Moisil, Constantin, 251
 Moisil, Grigore, 439
 Moldovan, Florin, 432
 Moldovan, I. M., 495
 Moldovanu, Corneliu, 76, 524
 Montale, Eugenio, 22, 221, 482
 Moore, Henry, 93, 346
 Morariu, Modest, 57
 Moris, Charles, 54
 Moroșanu, G., 50
 Mosandrei, Mihai, 45
 Moșoiu, Mariana, 327
 Moțoc, Doru, 143, 224, 415
 Motoc, Nicolae, 81, 173, 349, 545
 Movilă, Sanda, 76, 226
 Mrazec, Ludovic, 39
 Mугur, Florin, 302, 475
 Muntean, G., 136
 Munteanu, Aurelia, 522
 Munteanu, Francisc, 152
 Munteanu, George, 180, 191, 310, 338, 413, 515
 Munteanu, N. C., 81, 116, 125
 Munteanu, Romul, 536
 Munteanu, Valentin, 348
 Muștiu, Adrian, 50, 216, 500
 Mureșan, Dumitru, 349, 546
 Mureșan, Viorica, 227, 420, 522
 Mureșanu, Rusalin, 177, 253, 351, 545
 Mureșianu, Iacob, 523
 Murnu, G., 205, 245
 Mușat, Aura, 125
 Mușat, Miorița, 143
 Mușatescu, Lizica, 396
 Mușatescu, Tudor, 116, 321, 551
 Muscalu, Florin, 84
 Mustață, Ion, 415

N

- Nădejde, Iosif, 427
 Nadin, Mihai, 47, 145, 465
 Nan, Istrate, 353
 Narly, C., 172
 Narti, Ana Maria, 348, 442
 Nash, Richard, 325
 Nasta, Mihail, 439, 446

- Năstase, Ștefan, 321
 Naum, Gellu, 512
 Neacșu, Iulian, 31, 34, 68, 105, 259,
 277, 330, 340, 467, 494
 Neagu Fănuș, 25, 64, 131, 213, 217,
 259, 267, 338, 397, 399, 405, 433,
 516
 Neagu-Negulescu, Iuliu, 245
 Neamțu, Leonida, 116, 135
 Neamțu, Octavian, 328
 Necula, Damian, 184, 256, 452
 Neculau, Eugen D., 193
 Neculce, Ion, 344
 Nedelcu, Mirela, 116
 Negescu, Ion, 212
 Negoitescu, Ion, 32, 34, 36, 55, 70,
 77, 90, 104, 114, 166, 181, 200,
 211, 238, 257, 292, 304, 320, 328,
 339, 354, 433, 446, 451, 532
 Negrea, Mihai, 326, 521
 Negru, Natalia, 524
 Negruzzi, Costache, 176, 190
 Negruzzi, Iacob, 159, 191, 198, 199,
 231, 275, 457
 Negruzzi, Leon, 231
 Negulescu, Mihai, 136, 245, 300, 353
 Negură, Sergiu, 367
 Neleanu, D. D., 170
 Nemoianu, Virgil, 12, 58, 70, 90,
 126, 160, 166, 238, 304, 328, 370,
 483
 Neruda, Jan, 547
 Nerval, G. de, 150, 271
 Neșțian, Valeriu C., 206, 465
 Nestorescu, Andrei, 446
 Neșu, Ion, 532
 Netea Vasile, 187, 306, 340, 345,
 389, 527
 Netea, G. V., 44
 Neveu, Gérard, 177
 Nica, Dumitru, 242
 Nichifor, I.I., 177
 Nicoară, Const., 465
 Nicoară, Maria, 536
 Nicolae, Sandu, 227
 Nicolaescu, S., 146
 Nicolaescu-Plopșor, C., 344, 427
 Nicolau, Petre, 15, 25, 127
 Nicolau-Cinca, Silvia, 261
 Nicolescu, G. C., 33, 38, 112, 146,
 209, 269, 283, 438, 495
 Nicolescu, Ion, 15, 25
 Nicolescu, Miron, 45
 Nicolescu, N., 151, 527
 Nicolescu, Tatiana, 76
 Nicolescu, Vasile, 88, 105, 476
 Niculescu, Barbu, 321
 Niculescu, Dem., 325
 Niculescu, Miron, 189
 Niculiță, Gh., 177
 Nieto, Francisco Velez, 313
 Nietzsche, Friedrich, 270, 424
 Nisipeanu, Constantin, 206, 301, 309,
 358, 530
 Nistea, Victor, 227
 Nistor, Cornel, 536
 Nistor, Ion, 369
 Nistor, Virgil, 79
 Niță, Elisabeta, 117, 143, 224, 415
 Nițulescu, Horia, 7, 327
 Noica, Simina, 431
 Nottara, C. I., 31, 172, 189, 247, 348,
 400, 440, 541
 Novac, Constantin, 84, 248, 249, 349,
 545
 Novăceanu, Darie, 95, 135, 200, 275,
 340
 Nussbaum, Erich, 334
- O**
- Oancea, Ghiță, 440
 Oarcăsu, Ion, 10, 36, 204, 216, 220,
 298, 366, 393, 420, 463, 484

- Odobescu, Al., 133, 200, 222, 293,
 353, 408, 435, 449, 487
 Okopenko, Andreas, 106
 Olahus, Nicolae, 345
 Olaru, Constantin, 327
 Olteanu, Ioanichie, 94, 116
 Olteanu, Lucia, 170
 Omescu, C., 60, 96, 236, 257, 353,
 467
 Omescu, Ion, 291, 422
 Onose, Gabriela, 326
 Oprea, Alexandru, 19, 125, 132, 281,
 351, 370, 499
 Oprea, Ion M., 187
 Oprea, Ștefan, 211
 Oprescu, Horia, 51
 Oprescu, Rodica, 262, 455
 Opriș, Mihai, 428
 Oprișan, Horia Barbu, 440
 Oproiu, Ecaterina, 57, 152, 232
 Orfeu, 50, 83, 124, 151, 155, 158,
 244, 250, 404, 416, 525
 Orlea, Ioana, 136, 266
 Ornea, Z., 12, 41, 269, 315, 316, 507
 Owen, Peter, 178
- P**
- Păduraru, Radu, 45, 67
 Paharnicul, Ion, 7
 Paik, Nakchung, 485
 Paleolog, V. G., 75, 165, 243
 Paleologu, Alexandru, 86, 182, 220,
 353, 515, 531
 Pamfil, Eduard, 339, 550
 Pan, George Demetru, 142
 Pană, Aura, 32
 Pană, Sașa, 50, 57, 76, 82, 148, 177,
 268, 334, 394
 Panait, Ion, 97, 173, 401
 Panaitescu, Horia, 484
 Panaitescu-Perpessicius, D. , 18, 46,
 51, 76, 94, 136, 180, 283, 306,
 324, 332, 371, 402, 424, 444, 468,
 489, 509, 526, 539
 Pann, Anton, 217, 325, 520
 Pănoiu, Gheorghe, 405
 Pantea, Iosif, 340
 Pantiru, Gh., 334
 Panu, G., 256
 Papadat-Bengescu, Hortensia, 88,
 134
 Papadima, Ovidiu, 29, 68, 146, 226,
 305, 362
 Papahagi, Pericle, 251
 Papastate, C. D., 438
 Papu, Edgar, 29, 275, 364, 392, 497
 Paradaiser, Claudiu, 23, 279
 Paraschiv, Florin, 531
 Paraschivescu, C., 348, 442
 Paraschivescu, Miron Radu, 94, 165,
 166, 193, 205, 217, 241, 242, 299,
 353, 357, 399, 450, 474, 512
 Parava, I., 54
 Pardău, Lia, 23, 178
 Pardău, Platon, 23, 125, 178, 231,
 465, 527
 Pardi, Giuseppe, 200
 Pârvan, Vasile, 39, 251, 526
 Pârvu, Jan, 37, 116
 Pârvulescu, Octav, 104, 110, 224
 Pas, Ion, 113, 119, 170, 245
 Pascadi, Ion, 19, 22, 47, 293, 396,
 439, 507
 Pascal, Blaise, 243
 Păscăluță, Octavian, 327, 408, 547
 Pascu, Petre, 85, 206, 288, 328, 419
 Páskandi, Géza, 327, 419
 Passos, John Dos, 146, 232
 Pastior, Oskar, 132, 139, 228
 Pătărău, Natalia, 227
 Pătrar, Gheorghe, 231, 529
 Pătrașcu, Horia, 31, 40, 67, 127, 194,
 195, 212, 278, 382, 398
 Patriche, Eugen, 466

Paulescu, Petre, 79, 84
 Păunescu, Adrian, 39, 42, 68, 84, 93,
 105, 107, 109, 123, 127, 129, 146,
 163, 197, 215, 251, 310, 317, 381,
 385, 411, 433, 465, 519, 545
 Pavel, Toma, 51, 70, 320, 446
 Pavelescu, Cincinat, 220, 227, 264,
 266, 494, 508
 Pavese, Cesare, 466
 Pele, Elena, 84, 173
 Pelin, Mihai, 114, 127, 344
 Peltz, I., 113, 466
 Penciulescu, Radu, 125, 138, 412
 Penescu, Virgil, 212
 Perez, Hertha, 192
 Pérol, Jean, 176
 Petică, Ștefan, 409, 415
 Petrarca, Francesco, 84, 376
 Petre, Cristian, 144
 Petrescu, Aurel, 394
 Petrescu, Camil, 23, 51, 61, 134, 149,
 157, 179, 188, 205, 207, 209, 271,
 293, 322, 345, 349, 353, 366, 369,
 374, 375, 376, 379, 383, 405, 413,
 414, 416, 426, 431, 432, 434, 441,
 442, 450, 484, 485, 502, 515, 524,
 542, 543
 Petrescu, Cezar, 25, 61, 173, 178,
 246, 321, 345, 349, 450
 Petrescu, Florin Mihai, 59, 125, 367,
 485
 Petrescu, Radu, 450
 Petroveanu, Mihail, 53, 83, 177, 180,
 258, 456, 535
 Petrovici, Dușan, 236, 535
 Petruț, Emanoil, 334
 Philippide, Alexandru, 8, 10, 14, 25,
 39, 50, 54, 76, 95, 116, 126, 176,
 178, 209, 238, 291, 293, 294, 366,
 367, 371, 372, 377, 399, 420, 444,
 463, 464, 484, 502, 521, 522, 523,
 524, 525, 549
 Piersanti, Umberto, 200
 Pillat, Dinu, 147, 198, 367, 450
 Pillat, Ion, 29, 126, 152, 209, 267,
 345, 423, 437
 Pillat, Monica, 360
 Pingaud, Bernard, 263, 420, 481
 Pinget, Robert, 96, 264
 Pinteă Popovici, L., 284
 Pintilie, Lucian, 138, 195, 247, 263
 Pirandello, Luigi, 501, 540
 Piru, Alexandru, 51, 236
 Piru, Elena, 287
 Pîrvan, Vasile, 141
 Pituț, Gheorghe, 32, 67, 95, 105, 116,
 127, 182, 188, 216, 334, 340, 477,
 519, 545, 547
 Pivin, George, 531
 Poe, Edgar Allan, 54, 150, 326
 Pojogeanu, E., 173
 Pop, Augustin Z. N., 197
 Pop, Cornel, 266, 485
 Pop, Florantin, I., 231
 Pop, Ion, 36, 116, 151, 210, 216, 416
 Pop, Marius, 465
 Pop, N., 252, 447
 Pop, Sânziana, 31, 67, 68, 70, 72, 74,
 196, 384, 397
 Popa, Cornel, 485
 Popa, George, 205, 395, 484
 Popa, Ion Grigore, 415
 Popa, Marian, 314, 409, 421, 517,
 523
 Popa, Mircea, 127, 149, 366
 Popa, Sterian, 500
 Popa, V. D., 8
 Popa, Victor Ion, 153, 170
 Popel, Corneliu, 234
 Popenciu, Nicolae, 84
 Popescu, Alexandru, 61, 453
 Popescu, D. R., 32, 74, 76, 79, 116,
 146, 163, 259, 267, 397, 399, 517,
 535

Popescu, Ion, 32, 321
Popescu, Magdalena, 272, 307, 352,
358, 457
Popescu, Petru, 95, 127, 158, 179,
519, 536, 547
Popescu, Radu, 31, 110, 265, 267,
292, 303, 383, 384, 400, 403, 506
Popescu, Spiridon, 162, 245
Popescu, Tudor, 375, 449
Popescu, Veronica, 415
Popescu-Gopo, Ion, 152, 232
Popescu-Neveanu, Paul, 109
Popiți, Gr., 432
Popovici Bănățeanul, Ion, 231
Popovici, Al., 78
Popovici, Doru, 320, 509
Popovici, Ileana, 172, 247, 541
Popovici, Titus, 57, 58, 178, 191,
265, 288, 396, 399
Pora, Nicolae, 524
Porumbacu, Veronica, 34, 57, 126,
332, 340, 356, 359
Porumbescu, Ciprian, 298, 356
Postelnicu, Ioana, 280, 522
Postolache, Florica, 81
Pound, Ezra, 243, 293
Prangati, Elena Cătălina, 211, 234,
333
Preda, Marin, 78, 79, 82, 88, 104,
105, 178, 191, 212, 259, 267, 272,
288, 313, 356, 381, 399, 405, 547
Prelipceanu, Nicolae, 116, 135, 216,
288, 300
Prévert, Jacques, 23, 38, 125
Prisecaru, Vasile, 325
Proca, O., 45
Proca, Victor, 243
Protopopescu, Alexandru, 82, 82 174,
177, 249, 350, 351, 443, 544, 545
Proust, Marcel, 14, 105, 346, 366,
424, 466, 489
Puiu, Enache, 83, 176, 251, 350, 546

Purcaru, Ilie, 63, 166, 447
Pușcariu, Sextil, 11, 21, 44, 126, 309,
458
Pușcuță, Constantin, 484

Q

Quasimodo, Salvatore, 22, 31, 201,
313

R

Răcăciuni, Isaiia, 515
Rachici, Dimitrie, 151, 339, 401
Rachieru, Mihai, 422
Racine, Jean, 14, 193
Racotă, Tului, 339, 524
Rafael, Alberti, 201, 417
Rafael, George, 247
Rădan, Lucian, 372, 408, 420
Rădescu, Mircea, 45
Radian, Alexandru, 52
Radina, Mircea, 177, 353, 448
Radovan, Elisabeta, 192
Radu, Nicolae, 224
Rădulescu, Ilie, 61
Rădulescu, Emil, 49, 146, 228, 327,
419
Rădulescu, Ermil, 145
Rădulescu, Ion (H)Eliade, 133, 276,
291, 327, 475, 480, 509, 514
Rădulescu, Mihai, 290
Rădulescu, Neagu, 520
Rădulescu, Nicolae, 531
Rădulescu-Motru, C., 45, 270, 458,
520
Rafael, George, 247
Raggam, Miriam, 106
Rahoveanu, Ion, 190, 209, 420, 521
Raicu, Lucian, 27, 217, 284, 308,
405, 469, 511
Raicu, Mihai, 146
Raicu, Ștefan, 547

- Ralea, Mihai, 294, 372, 395, 396, 463
- Râpeanu, Valeriu, 33, 112, 113, 118, 119, 126, 132, 281, 382, 433, 451, 473
- Rașcu, I.M., 150, 415, 416, 468, 480, 515
- Rațiu, Iuliu, 291
- Rău, Aurel, 76, 86, 116, 118
- Rebreanu, Liviu, 61, 76, 122, 128, 178, 179, 246, 259, 329, 367, 375, 450, 475, 543
- Rebreanu, Vasile, 10, 116, 120, 260, 354, 397, 405, 475, 511, 517
- Regman, Cornel, 27, 28, 29, 34, 38, 51, 77, 81, 299, 311, 537, 538
- Regnier, H. de, 415
- Rendis, Dimos, 57, 170, 171, 248
- Rene, S., 546
- Resiga, Horia, 236
- Ressu, Camil, 245
- Richard, J. P., 413
- Richie, Donald, 335
- Rilke, Rainer Maria, 12, 126, 279, 340
- Rimbaud, Arthur, 51, 445, 512
- Ritoók, János, 419
- Robbe-Grillet, Alain, 232, 237, 392, 420, 452, 466
- Robescu, Marius, 72, 127
- Rodenbach, Georges, 415
- Rodin, Auguste, 346
- Rogobete, Nicolae, 37
- Roll, Ștefan, 49, 50, 104
- Rolland, Romain, 86, 140, 178, 183, 200
- Roman, Liviu, 236, 448
- Romanescu, Ioanid, 57, 95, 236
- Roques, Mario, 193
- Roșca, D.D., 29, 280, 434
- Rossellini, Roberto, 152
- Rosetti, Al., 272, 320, 331, 447, 509
- Rosetti, Radu, 173
- Rosetti, Theodor, 159
- Rotărescu, I., 326
- Rotaru, Dan, 224, 321, 520
- Rovan, Maria, 462
- Ruffini, Mario, 310, 454
- Ruja, Alexandru, 433
- Rusan, Dumitru, 396, 501
- Rusan, Romulus, 252
- Ruscanu, Gelu, 441, 442
- Russo, Alecu, 190, 208, 480, 498, 514
- Rusu, Ilie, 440
- Rusu, Liviu, 61, 68, 151, 166, 209, 305, 408, 436
- Rusu, Miron, 419
- Rusu, M. N., 107, 193, 194, 195, 200, 212, 265, 382
- Rusu, Silviu, 37, 501
- Rusu, Victor, 75, 144, 321, 419, 522, 538, 539
- Ruși, Emil, 211
- Ruță, Georgeta, 303

S

- Saarikoski, Pennti, 143
- Saba, Umberto, 536
- Sachs, Nelly, 23, 30, 178
- Sadoveanu, Ion Marin, 12, 246, 473, 485
- Sadoveanu, Mihail, 21, 25, 31, 33, 34, 37, 46, 59, 85, 88, 115, 125, 128, 129, 143, 146, 147, 163, 164, 169, 173, 175, 177, 187, 198, 202, 209, 245, 246, 281, 291, 317, 326, 349, 366, 369, 370, 373, 374, 396, 420, 422, 423, 440, 449, 450, 483, 486, 492, 524, 536
- Sadoveanu, Profira, 85
- Sahia, Al., 61, 432
- Salacrou, Armand, 46
- Sălăgean, Sergiu, 184

Sălăjan, Doina, 29, 359, 360, 379, 390, 395, 411
 Sălceanu, George, 351
 Samain, Albert, 415
 Sand, George, 443
 Sandburg, Carl, 158, 243, 275
 Sándor, Fodor, 132, 139, 228
 Săndulescu, Al., 27, 32, 38, 126, 128, 333, 455, 457, 530, 536
 Săndulescu, Ioan, 357
 Sângeorzan, Zaharia, 32, 206, 233, 301, 313, 465, 474
 Sângereanu, Ion, 36, 127, 474
 Sanielevici, H., 29
 Sarano, Jacques, 193
 Săraru, Dinu, 113, 114, 118, 119, 517
 Sârbu, Ion, D., 14, 59, 105, 125, 136
 Sârbu, Stelian, 84
 Sarraute, Nathalie, 190, 232
 Sartre, Jean-Paul, 277, 300, 427, 439
 Sauciuc Săveanu, T., 251
 Săulescu, Mihail, 424
 Saussure, Ferdinand de, 87
 Sava, Iosif, 51
 Sava, Valerian, 152, 427
 Săvescu, Iulian Cezar, 526, 527
 Săvescu, Lucia, 545
 Savin, Gheorghe, 327
 Săvulescu, Monica, 116
 Sbârcea, George, 30, 143, 200, 322, 325
 Scarlat, Teodor, 539
 Schelling, Friedrich, 45, 53
 Schileru, Eugen, 145
 Schiller, Friedrich von, 14, 233
 Schopenhauer, Arthur, 61, 68, 151, 166, 424, 496
 Schreck, Yysi, 143
 Schuller, Hans, 45, 419, 522
 Schwob, Marcel, 415
 Sconthal, Helmuth, 106
 Scorobete, Miron, 116, 146, 204, 236, 252, 253, 299
 Scorțescu, Theodor, 301
 Scripcă, Constantin, 37, 105
 Sebastian, M., 61, 62, 158, 171, 327, 531
 Segărceanu, Ion, 415
 Seghers, Pierre, 178, 280, 417, 454
 Seneca, 80, 376
 Serghi, Cella, 379, 546
 Sernet, Claude, 51, 54, 456
 Sevastos, Mihail, 44, 501, 502
 Sever, Alexandru, 79, 80, 355
 Sfetca, Petru, 14, 30, 36, 52, 57, 135, 146, 197, 243, 309, 366, 394
 Shakespeare, William, 14, 171, 304, 488
 Shaw, B., 149, 348
 Silfrido, Blasco Ibanez, 351
 Sima, Eugen, 38, 155, 475
 Simenon, Georges, 49, 232, 416, 448, 472, 532
 Simion, Eugen, 2, 3, 19, 37, 39, 56, 89, 123, 133, 134, 146, 370, 373, 423, 458, 496, 500, 513
 Simion, Pop, 55, 132, 139, 181, 228, 279, 378, 504
 Simionescu, C., 177
 Simionescu, I., 251
 Simionescu, Radu, 409
 Sinescu, Victor, 192
 Sîrbu, I., 14, 59, 105, 125, 136
 Sivetidis, Victor, 86
 Slavici, Ioan, 12, 50, 110, 133, 141, 152, 190, 191, 225, 231, 247, 261, 267, 274, 275, 288, 293, 345, 427, 514
 Smântânescu, Dan, 329, 416, 522
 Socol, Ion, 7, 252
 Solacolu, Barbu, 96, 185
 Solomon, Dida, 49

Solomon, Dumitru, 80, 248, 348, 349, 405, 442, 448, 478
 Solomon, Petre, 50, 264, 450
 Sorbul, Mihail, 78
 Sorescu, George, 242, 345
 Sorescu, Marin, 51, 68, 69, 77, 94, 98, 108, 111, 117, 135, 195, 203, 215, 230, 235, 329, 358, 389, 390, 399, 411, 412, 465, 552
 Sorianu, Vlad, 56, 149, 190, 277, 330, 332, 397, 423, 525
 Spender, Stephen, 136
 Spengler, Oswald Arnold Gottfried, 173
 Speranția, Eugeniu, 76, 158
 Sperber, Alfer Margul, 8, 95
 Spitzer, Leo, 446
 Spoială, Vasile, 67, 200, 209, 291, 307, 308, 349, 535
 Sporici, Vasile, 53, 147, 330
 Springer, Michael, 106
 Stafford, William, 313
 Stahl, Henriettei Yvonne, 143, 189, 340
 Stamate, Alexandra, 455
 Stamatiad, Al. T., 524
 Stampa, Gaspara, 84, 275
 Stanca, Dominic, 36, 135, 203, 353
 Stanca, Radu, 30, 36, 48, 49, 55, 77, 94, 116, 131, 145, 175, 176, 180, 181, 234, 298, 299, 328, 339, 360, 377, 420
 Stancu Dumitru, 545
 Stancu, Zaharia, 23, 86, 119, 139, 147, 178, 191, 201, 212, 240, 246, 252, 258, 267, 288, 290, 310, 386, 397, 399, 479, 523
 Stănculescu, Gheorghe, 44
 Stănculescu, I. F., 143
 Stănescu, C., 25, 67, 72, 75, 99, 112, 129, 434, 437, 477, 537
 Stănescu, Eugen, 142, 321
 Stănescu, Mihai, 31, 188, 208, 475
 Stănescu, Nichita, 23, 51, 54, 58, 59, 60, 68, 71, 74, 77, 84, 91, 92, 93, 98, 107, 108, 111, 115, 125, 131, 132, 154, 157, 158, 164, 203, 208, 209, 215, 227, 230, 235, 238, 244, 252, 281, 300, 329, 339, 346, 351, 358, 360, 370, 377, 385, 387, 405, 406, 421, 431, 449, 452, 503, 545, 552
 Stănescu, Tudor, 68, 188, 242, 437
 Stănilă, I. Stelian, 192
 Starobînski, J., 263
 Stătescu, Ștefan, 228
 Stelaru, Dimitrie, 31, 47, 84, 328, 511, 512, 535
 Stendhal, 489
 Stere, C., 437, 450
 Sterescu, Doina, 127
 Sterian, Paul, 262
 Stoe, Nicolae, 47, 104, 325, 419
 Stoian, Mihai, 19, 231, 340
 Stoian, N., 23, 24, 77, 227, 228, 281, 299, 411
 Stoian, Ștefan, 484
 Stoica, Ioan, 177
 Stoica, Marian, 45, 224
 Stoica, Octavian, 14, 127, 204
 Stoica, Petre, 151, 169, 432, 527, 540
 Stoicescu, Mihai, 84
 Stoiciu, Constantin, 31, 34, 105, 127, 467
 Stolnicu, Simion, 36, 51, 123
 Străchinaru, Constantin, 334
 Streinu, Vladimir, 32, 51, 59, 97, 117, 132, 139, 147, 169, 209, 228, 235, 257, 262, 321, 328, 396, 407, 417, 444, 476, 480, 523, 524, 543, 544
 Sturza, Dimitrie, 178
 Sturzu, Corneliu, 50, 105, 265, 409
 Styron, William, 232

Suchianu, D. I., 86, 232, 263
Suciu, D. I., 324
Suciu, Gheorghe, 67, 163, 195, 208,
411
Suru, George, 235, 484, 485
Swift, Jonathan, 406, 417
Szeplér, Ferenc, 227

Ș

Șandru, Nicolae, 144
Șelmaru, Traian, 541
Șerb, Iosif, 173
Șerban, Andrei, 42, 252
Șerban, Geo, 96, 179, 296, 353, 455
Șerban, Mariana, 522
Șerban, Sergiu, 57, 151
Șerbănescu, Mircea, 340, 552
Șerbănescu, Theodor, 231
Șerbănescu, Virginia, 148
Șerbu, Ieronim, 328, 455
Șincai, Gheorghe, 51, 110, 152, 224,
293
Șincan, Dionisie, 547
Șiperco, Alexandru, 447
Șirato, Francisc, 245
Șoitu, D.D., 524
Șola, Constantin, 177
Șora, Mariana, 96, 297
Ștefanache, Corneliu, 13, 117, 125,
199, 290, 396
Ștefanelli, A. 524
Ștefănescu, Al. I., 179
Ștefănescu, Cornelia, 76, 184, 243
Ștefănescu, Mircea, 441
Șteflea, Ecaterina, 415
Ștefuriuc, Constantin, 231
Știrbu, Constantin, 427
Știrbu, Gheorghe, 251
Știrbu, Viorel, 12, 105, 124, 515
Știrbu, Victoria, 197
Șuluțiu, Octav, 226
Șuteu, Flora, 445

T

Talex, Alexandru, 351
Tănăsache, Ilie, 280, 462
Tănase, Al., 14, 427
Tănase, Constantin, 225
Tănase, Maria, 128
Tănase, Nicuță, 198
Tănăsescu, Manuela, 516
Tănasi, Costantin, 44
Tarangul, Marin, 94, 227
Tarco, L.S., 85, 448
Târziu, Alexandra, 15, 25, 67, 74,
204, 206, 328, 355, 397, 501
Tăușan, Victoria Ana, 117, 359, 360
Tăutu, Nicolae, 15, 84, 130, 177, 210,
255, 315, 353, 370, 394, 405, 420,
448, 449
Tebaldi, Marco Antonio, 84
Tega, G., 324, 325
Teodor, Al., 193
Teodor, Pompiliu, 540
Teodoreanu Al. O., 38, 221, 229,
255, 368, 508
Teodoreanu, Ionel, 18, 212, 302, 339,
396, 409, 450, 483, 502, 524
Teodorescu, Crin, 247, 441
Teodorescu, Dem., 27, 225
Teodorescu, Leonida, 168, 170, 171,
349
Teodorescu, Virgil, 115, 178, 229,
319, 350, 351, 512
Teodorescu-Braniște, Tudor, 30, 35
Teodoru, Eugen, 252, 449, 547
Terențiu, 80
Tertulian, Nicolae, 96, 183, 263, 420,
481
Terzea, Vasile, 84
Theodorakis, 404
Theodorescu, Cicerone, 9, 84, 136,
328, 396
Theodoru, Radu, 47, 328, 396, 448
Thibaudet, Albert, 330, 403

- Thieghem, Paul van, 148
 Tiba, Ion, 396, 485
 Tican Rumano, Mihai, 321
 Tita, Aurel, 142
 Titel, Sorin, 40, 55, 60, 151, 157, 235, 259, 340, 354, 397, 432, 475, 479, 480, 494, 517, 536, 552
 Titulescu, Nicolae, 187
 Toader, Alexandra, 547
 Todoran, Eugen, 339
 Tohăneanu, G.I., 110, 152, 201, 446
 Tolstoi, Lev, 489
 Toma, Ar., 545
 Toma, Roman D., 227
 Toman, Pavel, 51, 70, 320, 446
 Tomozei, Gheorghe, 99, 116, 184, 187, 188, 197, 212, 286, 304, 415, 445
 Tomuş, Mircea, 51, 76, 77, 84, 110, 152, 439, 500
 Tomuş, Silvia, 483
 Toneanu, V. V., 81
 Toneanu, Vasile, 81
 Tonegar, Constant, 35, 145, 328
 Topârceanu, George, 61, 162, 263, 405, 483
 Topolog, Ion. D., 50, 227, 522
 Tornea, Florin, 541
 Torouţiu, I.E., 230, 303
 Toulet, Paul-Jean, 181
 Trakl, Georg, 152, 169, 432
 Trancă, D., 22
 Trandafir, Aurelian, 45
 Trandafir, Constantin, 531
 Trăpcea, Theodor N., 340
 Tudor, Eugenia, 95
 Tudora, Carmen, 151, 333
 Tudoran, Radu, 32, 445, 450, 464
 Tulbure, Victor, 130, 448, 449, 475
 Tulniceanu, Petre, 151
 Turcea, Daniel, 127
 Turcu, Constantin, 199, 409
 Turcu, Marcel, 60
 Turcu, N.V., 231, 396, 408
 Turcuş, Aurel, 236
 Turtiainen, Arvo, 143, 220
 Turtureanu, Nicolae, 37, 192, 313
 Tzara, Tristan, 544
- Ț**
- Țaţomir, Nicolae, 22, 56, 59, 125, 266
 Țene, Al. Florin, 142
 Țepelea, Gabriel, 224, 225, 322, 520, 521, 535
 Țepeneag, Dumitru, 22, 31, 69, 72, 74, 99, 132, 133, 135, 136, 153, 158, 165, 194, 200, 242, 259, 278, 313, 354, 397, 398, 420, 452, 511, 527
 Țic, Nicolae, 252, 340, 475
 Țirioi, Nicolae, 50, 60, 237, 535
 Țiţeica, Gheorghe, 39
 Țoiu, Constantin, 29, 69, 72, 74
 Țuculescu, Ion, 320, 349, 395, 437
 Țugui, Grigore, 485
 Țugui, Haralambie, 51, 151, 158, 227, 255, 323, 324, 333, 553
 Țugui, Ion, 118, 200, 204, 474
 Țvetaeva, Marina, 313
- U**
- Uba, Traian, 84, 85, 252, 547
 Ulici, Laurenţiu, 10, 105, 179, 204, 310
 Ulieru, George, 193, 301, 321, 393
 Ulmeanu, Radu, 395, 501
 Unamuno, Miguel de, 275
 Ungheanu, Mihai, 25, 31, 34, 64, 67, 70, 72, 119, 165, 240, 269, 341, 342, 420, 434, 437, 480, 482, 537
 Ungureanu, Cornel, 94, 158, 432, 535
 Ungureanu, Mihai, 51

Ureche, Damian, 36, 310, 327, 343, 535
Ureche, Grigore, 208, 212, 320
Uricariu, Eugen, 333
Urmuz, 15, 22, 49, 75, 146, 224, 238, 285, 387
Ursache, P., 125, 485
Ursu, G. G., 409
Ursu, Horia, 324, 449
Ursu, Tudor, 500, 511
Ursuleanu, Dan, 85, 177
Utan, Tiberiu, 19, 131, 327, 478, 547

V

Văcăreanu, Anca, 38
Văcărescu, Elena, 206, 431
Văcărescu, Iancu, 246, 282, 430
Văduva, Ion, 327
Vaida, Mircea, 11, 21
Vajdeev, Victor, 32
Vala, Katri, 143
Vâlcovici, Victor, 39
Valea, Lucian, 128
Valerian, I., 205, 419, 510
Valerias, I., 321
Valéry, Paul, 467
Vannier, Angèle, 61
Vârgolici, Teodor, 18, 362
Vasici, P., 325
Vasile, Gh. D., 104
Vasilescu, Stelian, 58, 547
Vatamaniuc, D., 465, 484, 521
Veakis, Yannis, 158, 482
Velea, Nicolae, 25, 64, 67, 70, 72, 82, 213, 214, 259, 277, 338, 397, 494, 517
Velea, Stan, 184
Velican, Ion, 236
Vengeur, Sorin, 212
Verlaine, Paul, 150, 151
Vermont, Nicolae, 245
Verne, Jules, 92
Verzea, Ernest, 323
Vesper, Iulian, 343, 484
Vianu, Ion, 551
Vianu, Tudor, 18, 25, 29, 34, 36, 41, 47, 48, 51, 65, 87, 97, 98, 142, 143, 147, 151, 180, 192, 198, 205, 209, 227, 267, 278, 285, 296, 297, 332, 343, 345, 361, 366, 367, 374, 378, 382, 393, 395, 408, 420, 444, 446, 447, 463, 485, 509, 524, 552
Viasnoff, Nicolas, 279
Vicol, Dragoș, 15, 50, 57, 84, 85, 98, 129, 177, 321, 334, 367, 447, 448, 449
Victor, Ion, 187
Vișeu, Titus, 327
Vilez, Nieto Francisco, 313
Villon, François, 145
Vinea, Ion, 49, 51, 82, 87, 202, 290, 536, 537, 544, 546
Vinițcki, Stella, 326
Vintilă, Petru, 84, 86
Vîrgolici, Teodor, 18, 362, 457
Visconti, Luchino, 58
Vișoiu, Mihai, 84
Vissarion, I. C., 245, 520
Vlad, Ion, 320
Vlad, Tiberiu, 551
Vlădescu, Toma, 441
Vladimirov, Olimpiu, 520
Vlahuță, Alexandru, 75, 173, 281, 449
Vlaicu, Aurel, 547
Vlasiu, Ion, 116, 322, 474, 484
Voicu, Rodica, 224, 323
Voiculescu, E., 335
Voiculescu, Ion N., 47, 324
Voiculescu, Vasile, 31, 51, 59, 84, 86, 114, 115, 136, 143, 147, 174, 175, 198, 202, 224, 290, 320, 331, 338, 343, 394, 396
Voinescu, Clementina, 291, 299, 359, 419, 453

Voinescu, Ion, 88
Voinescu, Nicolae, 545
Voinescu, Nicoleta, 173
Voitin, Alexandru, 118, 247, 267,
541
Voltaire, 417
Voronca, Colomba, 50
Voronca, Ilarie, 49, 50, 57, 124, 195,
322, 334, 500, 544
Vossler, Karl, 446
Voznesenski, Andrei, 353
Vrabie, Gheorghe, 49, 50, 527
Vrancea, Ileana, 158
Vrânceanu, Dragoș, 15, 65, 117, 221
Vrettakos, Nikiforos, 310
Vulcan, Iosif, 158
Vulcan, Petru, 84
Vulcănescu, Romulus, 539
Vulpe, Radu, 251
Vulpescu, Ileana, 232
Vulpescu, Romulus, 55, 56, 150, 188,
229, 333, 390, 424, 526, 527

W

Walleghen, M. V., 409
Wellek, René, 290
Werfel, Franz Viktor, 532
Whitman, Walt, 275
Woolf, Douglas, 237

X

Xenopol, A. D., 256
Xenopol, N. D., 231

Y

Yeats, William Butler, 532

Z

Zaciu, Mircea, 10, 21, 42, 116, 269,
283, 289, 299, 309, 420, 540
Zaharescu, Radu, 212
Zalis, H., 18, 332, 393
Zamfir, Vasile, 333
Zamfirescu D., 422, 449
Zamfirescu, Dan, 38, 332, 361, 424,
425, 493, 525
Zamfirescu, Duiliu, 126, 128, 207,
231, 293, 422, 440, 455, 457, 458,
486, 524, 530, 536
Zamfirescu, George Mihail, 145, 466
Zamfirescu Radu, 60, 199
Zamfirescu Violeta, 117, 256, 282,
356
Zarafu, Gh., 143
Zarescu, Elena, 321
Zarifopol, Paul, 257, 391, 407, 502
Zatti, Lucian, 342, 420, 447, 473
Zeletin, C.D., 84, 139, 173, 275
Zidarov, Nikolai, 417
Zilieru, Horia, 50, 59, 83, 117, 123,
124, 136, 151, 158, 188, 192, 212,
279, 416, 431
Zincă, Haralamb, 19, 84, 177, 447,
448, 449, 547
Zissu, Mihai, 445
Zola, Emile, 76, 140
Zora, Alexandru, 326
Zudra, G., 142
Zugrăvescu, Ion, 193
Zugun, Petru E., 475
Zweig, Ștefan, 192

